

HISTORIE

Ofte

Iaerlijck Verhael

Van de

Werrichtinghen der Geoctroyeerde

West-Indische Compagnie,

Zedert haer Begin / tot het eynde van t jaer
sesthiën-hondert ses-en-dertich;

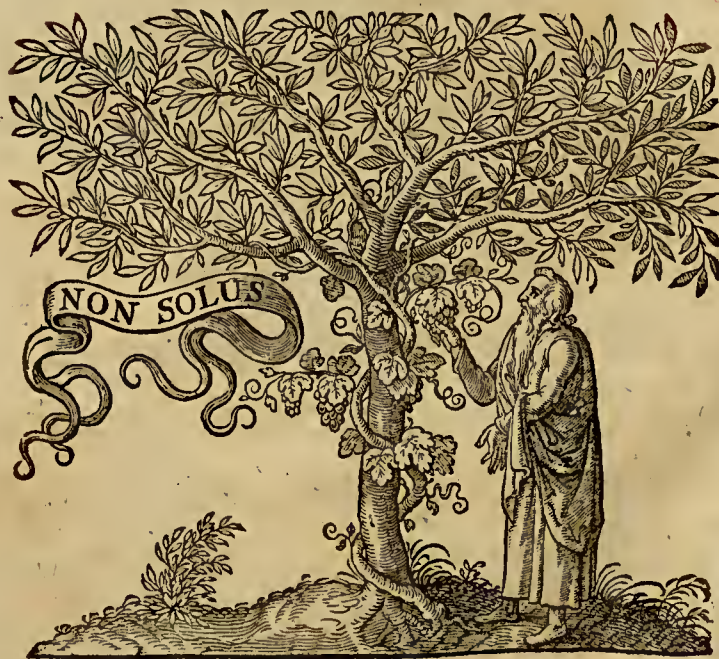
Begrepen in Derthien Boecken,

Ende met verscheyden koperen Platen verciert:

Beschreven door

IOANNES DE LAET

Bewint-hebber der selver Compagnie.

TOT LEYDEN,

By Bonaventuer ende Abraham Elsevier, ANNO 1644.

Met Privilegie.

1944

Journal of the American Medical Association

Volume 41
Number 1
January 1944

BIBLIOTECA DO SENADO FEDERAL
Este volume acha-se registrado
sob número 85
do ano de 1944

Aen de Edele ende GROOT-MOGENDE Heeren,

Mijn Heeren

D E

S T A T E N

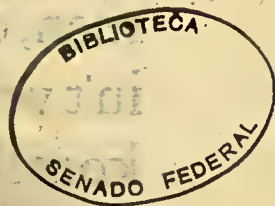
V A N

Hollandt ende West-Vriesslandt.

Edele GROOT-MOGENDE Heeren,

DE meeste middelen vvaer me-
de den Koningh van Hispa-
gnien de gantsche Weerelt,
ende insonderheyt Christen-
rijck, soo vele Jaren in roeren
heeft ghehouden, ende dese
Gheunieerde Provintien soo
machtich bestreden, zijn voornementlijck hem
toe-ghekommen uyt de over-rijcke Landen van
America: Wat groote schatten van Goudt ende
Silver hy uyt die ghevvesten jaerlijcks heeft ghe-
trocken is alle de Weerelt ghenoegh bekent: Wat
andere Koninghen ende Potentaten daer teghen
van tijdt tot tijdt hebben voorgenomen ende te
vvegeghebracht, en is mede niet verholten. Dese

Gheunieerde Provintien, hoe-vel de laeste vel
zijn gevveest, in't selve mede by der handt te ne-
men, en zijn effen-vel niet de geringste gevveest
in't verhinderen ende verderven van dese sijne in-
komsten. Naer dat de Geoctroyeerde West-Indische Compagnie is op-gericht, ende heeft be-
gonnen te vvercken, heeft men kunnen speuren
hoe des selves Konings schatten en inkomsten
hebben kommen te minderen ende sijne vorige
macht te verflauven: de svvacheyt van dat groot
Lichaem laet sich nuklaerlijck sien; door so svvac-
ken teghen-partije so merckelijcken verminckt
zijnde, dat de armen beginnen te hanghen. De
vreese heeft den Machtigen aengegrepen, die alle
andere dede beven. Dit Kort verhael vande Jaer-
lijcsche Verrichtingen der West-Indische Com-
pagnie d'vvelck Uvve EDELE GROOT-MOGENDE
vvort toe-geeygent, sal daer van getuygenis ghe-
ven: so groote enderijcke gevvesten hem ontroc-
ken, excessive rijckdommen hem af-hendich ge-
maect, so vele Schepen hem ontnomen ende ver-
delgt, so vele Voor-neme Plaetsen verdestrueert
en onnut gemaect, by een svvacke Compagnie,
vvijfen genoegsaemaen vvat een grootere macht
soude kunnen uyt-vvercken. Uvve EDELE GROOT-
MOGENDE gelieven naer hare vvijsheyt in'te sien,
hoe veel haer gelegen is aen dese Compagnie, en
hoe

hoenodich het is de selve deurgaens de hulpsame handt te bieden, ende geensints te gedoogen dat de selve gedissolveert vverde, ofte door onvermogen komme te verflauven. Want Uwe EDELE GROOT-MOGENDE ende uver Onderfaten Erfvyanten soude geen blydertijdinge kunnen toekomen, als dat hem desen doorn uyt de voet vwaregetrocken. Daeren is oock geen gereder ende sekerder middel om den Vyandt eyndelijck tot reden te brengen, als hem deurgaens in America te infesteren, en hem die Springh-aeder van sijne beste finantien te stoppen. Waer toe de Compagnie geen yver nochte vvetenschappen sal onbreken, als desen Staet maer mildelijck de handt sal gelieven te bieden. Daer zijn overich noch grooter dingen te verhalen, die inde volgende Jaren door Godes zegen zijn verricht, de vvelcke daer by sal kunnen voegen, indien sal speuren dat Uwe EDELE GROOT-MOGENDE desen mijnen geringe dienst aen-genaem vverdt.

De Almogende GODT, Die desen Staet nu langhe Iaren soo ghenadelijck heeft bewaert ende ghezegent, wil Uwe EDELE GROOT-MOGENDE Regeringe noch meer ende meer zegenen, ghelijck 't selve deurgaens biddet

Uwe EDELE GROOT-MOGENDE

Ootmoedighen Dienaer

JOANNES de LAET.

Uyt Leyden desen 8. September
ANNO 1644.

P R I V I L E G I E.

DE Staten van Hollandt ende West-Vriesslandt, hebben gheconsenteert ende gheoetroyeert, consenteeren ende oetroyeeren midtsdesen JOHAN DE LAET, woonende tot Leyden, dat hy voor den tijdt van twaelf Jaren naest-komende, binnen onsen Lande van Hollandt ende West-Vriesslandt, alleen sal moghen doen drucken, ende uytgheven, seecker Boeck, ghenaeamt *Faerlijcks Verbael vande Verrichtingen der West-Indische Compagnie*, vervat in derthien Boecken, ende verciert met diverse Kaerten, tot onderrichtinghe van het selve Boeck, ofte Historie. Verbiende allen, ende een yeghelijcken Inghesetenen van dese Landen, t'voorz. Boeck binnen den voorz. tijdt van twaelf Jaren, directelijck, of indirectelijck, in 't gheheel, ofte ten deele, in 't groot ofte in 't kleyn, in eenigherley Tale te doen nae-drucken ende uyt-gheven, oft elders naeghedrukt in onse Lande van Hollandt ende West-Vriesslandt te brenghen, om verkoft, ofte uyt-ghegheven te worden; by verbeurte van de selve naeghedruckte Exemplaren ofte Boecken, ende daer-en-boven een somme van dry hondert Ponden te xl Grooten; t'appliceren een derdendeel daer van tot behoef van den *Officier* die de calangie doen sal, het tweede derdendeel tot behoef van den Armen, ende het resterende derdendeel tot behoef van den voorz. JOHAN DE LAET. Ende ten eynde den Suppliant desen onsen consente accoorde ende oetroye moghe ghenieten, &c.

Ghegheven inden Haghe onder onsen grooten Zeghele hier aen ghanghen opten xxix. Julij in 't Jaer ons Heeren duysent ses hondert vier-en-veertich.

I. DE WASSENAER V.

Ter Ordonnantie van de Staten

H. van BEAUMONT.

REGI-

R E G I S T E R

vande kaerten de welcke moeten in-gheboeght werden
als volght:

- B** Aya de todos os Santos, vooꝝ pagina 11.
St Salvador, vooꝝ pagina 17.
Porto Rico, ende de Gzondt-tekeninghe van de Stadt/ etc. pagina 59.
Mariñ d'Olinda, vooꝝ pagina 185.
Trugillo, vooꝝ pagina 353.
St Francisco de Campeche, vooꝝ pagina 355.
Rio Grande, vooꝝ pagina 365.
Afbeeldinghe vande Cabo St Augustin, vooꝝ pagina 383.
Afbeeldinghe van Pariba, ende de fozten/ vooꝝ pagina 417.
Curacao, vooꝝ pagina 433.
't fozt Real belegheringhe/ vooꝝ pagina 461.
Afbeeldinghe vanden Slagh/ vooꝝ pagina 505.

**Druyck-fauten te verbeteren / ende eenighe plaetsen
te vullen.**

PA G. 12. l. 21. Tambaria upt/. p. 35. l. 11. de Congo. p. 40. l. 45. vertrouwen.
den. p. 56. l. 48. Monguangape. p. 76. l. 13. Chaloupen. l. 48. vermoeden.
p. 91. l. 13. toekomende jaer den. l. 26. Barles. l. 29. sonck / ende werde
het. p. 94. l. 30. Bougies. p. 99. l. 36. Laet ons nu. p. 154. l. 22. groot hondert
en dertich. l. 23. met ses metale / twaelf p fere stucken / dyp-en-vijftich Matroo-
sen / ende vier-en-dertich Soldaten. l. 27. met vier metale / en achtien p fere
stucken / ende hondert en dyp-en-twintich man. l. 28. met ses gotelinghen en
twee-en-dertich man. p. 160. l. 29. hondert ses-en-twintich Matroosen / tach-
tich Soldaten. p. 165. l. 13. Enganno. p. 167. l. 38. en vijf-en-tachtich Solda-
ten. l. 42. en tseftich Soldaten. l. 44. en vier-en-vijftich Soldaten. p. 179. l. 45.
Barnabé Cobo. p. 180. l. 43. de Gelves. p. 192. l. 17. Bevinde. p. 195. l. 9. leg-
ghen. p. 218. l. 50. Santa Martha. p. 220. l. 49. de Caicos. p. 227. l. 3. Cabo
Blanco. l. 23. Cabo Formoso. p. 293. l. ult. voeght in naer in vrandt stack:
(doch alcer de onse aende eerste Suncker-Molen quamen / hadde de vrandt
een embuscade daer ontrent gheleght / de welke op de onse upt-bzack ende
vier ofte vijf quetste; doch de vooz-tocht daer op in-vallende / is de vrandt
ghevlucht / achter-latende eenighe dooden) p. 295. l. 14. Zijn den een-en-
twintighsten / noch niet by haer ghekreghen hebbende de Eendracht, daer een
Compagnie Soldaten op was (de welke sy sints den achthienden niet en
hadden ghesien / alsdoen van haer versteecken zijnde) soo t'samen / etc. p. 296.
l. 4. ende Johan Gijsselingh. p. 302. l. 7. Werven. l. 40. t'reciff van t'Enlandt
St Alexio. l. 46. staende. p. 324. l. 12. af te seynden. l. 13. ende deden ghelijcke/
l. 17. Berstet, de Politique Raedt Walbeeck, neffens. p. 328. l. 6. partijen.
p. 333. l. 48. Mellingh. p. 371. l. 10. Enganno. p. 522. l. 6. Terra Nova.
In t' Kort Verhael p. 8. l. 4. in stede van vijftich leest vijftien lasten.

O C T R O Y,

By de Hooge Moghende Heeren
Staten Generael / verleent aen de West-Indische Com-
pagnie / in date den derden Junij 1621.

Mette Ampliatien van dien,

E N D E

Het accoordt tusschen de Bewint-hebberen ende Hooft-participan-
ten vande selve Compagnie, met approbatie vande Hog: ende
Mog: Heeren Staten Generael ghemaectt.

De Staten Generael der Vereenigh-
de Nederlanden / Allen den ghenen die dese je-
ghenwoozdighe sullen sien ofte hoozen lesen/
Saluyt. DOEN TE WEETEN: Dat
wy bemerckende den welstandt deser Landen/
ende wel-varen vande Inghesetenen van dien/
principalijck te bestaen by de Scheep-vaert
ende koop-handel / die van allen ouden tijden
uyt de selve Landen gheluckelijck ende met
grooten zeghen ghedreven is gheweest / op alle
Landen ende Koninghrijcken. SOO IST,
dat wy begheerende dat de voorsz Inghesete-
nen / niet alleen by hare voozgaende Navigatie / Trafficque ende Hanteringhe
werden gheconserveert / maer oock dat haer trafficque soo veel moghelijck/
souden moghen toe-nemen / bysonder in conformance vande Tractaten / Al-
liancien / Verbonden ende Entrecoursen / op de Trafficque ende Zee-vaert
met andere Princen / Republikuen ende Volckeren eertijds ghemaectt / die
wy in allen deelen punctuelijck verstaen onderhouden ende achter-volght te
moeten werden: Ende wy by experientie bevinden / dat sonder ghemeene hul-
pe / assistentie ende middelen van een Generale Compagnie / niet vruchtbaer-
lijcks inden Quartieren hier naer ghedesigneert / ghedreven / beschermt ende
gemainteneert en kan werden / midts de groote avonture van Zee-rooverijen/
ertoersien ende andersins / die op soo groote verre reysen zijn vallende: Soo
hebben wy midts verscheyden ende andere pregnante redenen ende considera-
tien ons daer toe moberende / mit rijpe deliberatie van rade / ende uyt hoogh-
dzingende voorszacken / goedt ghbevonden / dat die Scheep-vaert / handelinghe
ende commercien inde quartieren van West-Indien ende Africa / ende anderen
hier naer ghedesigneert / voort-aen niet anders en sal werden ghedreven / dan
met ghemeene vereenighde macht vande koop-luyden ende Inghesetenen deser
Landen / ende dat tot dien eynde op-gherecht sal worden eene Generale Com-
pagnie / die wy uyt sonderlinghe affectie tot den ghemeynen welstandt / ende
omme

Octroye der

omme de Inghefetenen van dien te conserveren in goede Reeringhe ende welvaert / sullen maintineren / ende verstercken met onse hulpe / faveur ende assistentie / vooz soo veel den jeghenwoordighen staet ende ghestaltenisse der Landen eenichsins kan verdraghen / ende daer toe te voozsien met behoorslijck Octroy / ende met de Privilegien ende Exemptien hier naer volghende / Te weten: Dat binnen den tijde van vier-en-twintich Jaren / niemant van de Ingheboornen ofte Inghefetenen deser Landen / anders dan alleen upt den Naem van dese Vereenichde Compagnie upt dese Vereenichde Nederlanden / nochte oock van buyten de selve Landen sal moghen varen / ofte Negotieren op de Custen ende Landen van Africa, vanden Tropico Cancri, tot Capo de bonne Esperance, nochte op de Landen van America, ofte West-Indien / beginnende van 't Zuyt-eynde dan Terra nova, dooz de Straten van Magellanes; le Maire ofte andere Straten ende passagien daer omtrént ghelegghen / tot de Strate van Anjan, soo op de Noort-zee als op de Zuydt-zee / nochte op eenighe Eplanden aende eene ende andere zijden ende tusschen beyden ghelegghen: mitsgaders op de Austraelsche ofte Zuyder-landen / streckende ende leggende tusschen beyde de Meridianen / raeckende in 't Oosten de Cabo de bonne Esperance, ende in 't Westen het Oost-eynde van Nova Guinea, incluyt. Ende soo wie sonder consent van dese Compagnie hem sal verboorden te varen / ofte te Negotieren op eenighe plaetsen binnen de voozsz Limiten dese Compagnie gheaccoordeert / dat sal zijn op de verbeurte van de Schepen ende goederen / die bevonden sullen werden op de voozsz Custen ende ghewesten te handelen / de welcke datelijck ende alomme van wegghen de voozsz Compagnie / aenghetast / ghenomen ende als verbeurt / ten behouwe van de selve ghehouden sullen moghen werden: Ende in cas sodanighe Schepen ofte goederen verkocht mochte wesen / ofte in andere Landen ofte Havenen in-gelooopen / sullen de Reeders ende Participanten vooz de waerde van de selve Schepen ende goederen moghen werden gheexecuteert: Wtghesondert alleen / dat de ghene die vooz date van dit Octroy / upt dese ofte andere Landen / op eenighe der voozsz Custen upt-gelooopen ofte upt-gesonden zijn / hunne handelinghe totten upt-koop haerder goederen / ende weder kommen in dese Landen / ofte andersints / ter expiratie toe van haer Octroy / soo sy vooz desen eenigh hebben vercreghen / sullen vermoghen te continueren / ende langher niet: Behoudelijck dat naer den eersten July seshien-hondert een ende twintigh / daghe / ende tijde des ingancks van desen octroye / niemant eenighe Schepen ofte goederen en sal vermoghen upt te sepden naer de Quartieren in desen Octroye begrepen / alwaer dat vooz date van dien dese Compagnie noch niet eyntelijck en ware ghesloten: Maer sullen daer inne voozsien sulcx als behoort / teghens den ghenen die wetens in fraude van dese onse goede meeninghe het ghemeene beste soecken te frustreren: Welverstaende dat de Zout-vaert op Ponte del Ré sal moghen werden ghecontinueert / Op Conditien ende Instructien by ons daer van verleden ofte te verlijden / sonder aen desen Octroye anders te wesen verbonden.

II. Dat voozts de voozsz Compagnie op onsen Name ende autoritept / binnen de Limiten hier voozen ghestelt / sal moghen maecten Contracten / Verbintenissen ende Alliancien / met de Princen ende Naturelen van de Landen daer inne begrepen / mitsgaders aldaer eenighe Fortressen ende verseeckertheden bouwen / Gouverneurs / Volck van Oorloge / ende Officiers van Justitie / ende tot andere nootelijcke diensten / tot conservatie van de Plaetsen / onderhoudinghe van goede ordze / politie ende Justitie / eensamentlijck tot voozderinghe van de Reeringhe stellen / deponteren ende afstellen / ende wederom andere in hare plaetse surrogueren / naer splunden naer ghelegghentheyde van

saecten

Niet te varen
op pene van
Schip ende
goet.

Van Fortrefsen,
Gouverneurs,
ende
Alliantien te
maken.

West-Indische Compagnie.

saecten sullen bevinden te behooren: Voorts populatie van vruchtbare ende onbewoonde Quartieren moghen bevoorzeren / ende alles doen dat den dienst der Landen / proffijt ende vermeerderinghe vanden handel sal veresschen: Ende sullen die vande Compagnie ons successivelijck communiceren ende over-leveren sodanige Contracten ende Alliancien als sy mette voorsz Princen ende Natien sullen hebben ghemaect: midtsgaders de ghelegentheit vanden Fortressen / verseeckerheden ende populatien by henluyden ter handen ghe-

III. Behoudelijck dat splieden eenen Gouverneur Generael verkooren / ende voor hem Instructie geconcipieert hebbende / de selve daer naer by ons gheappozeert ende Commissie ghegheven sal worden: Ende dat voorts sodanigen Gouverneur Generael / soo wel als andere Vice-Gouverneurs / Commandeurs ende Officiere / ghehouden sullen wesen den eedt van ghetrouwicheyt aen ons te doen / ende oock aende Compagnie.

Van Gouverneurs ende Generaels te verkiezen.

IV. Ende indien de voorsz Compagnie op eenighe der voorsz Plaetsen in schijn van vrientschap bedroggen / ofte qualijck ghetracteert mochte werden / ofte dat in 't vertronwen van eenighe Penninghen ofte Koopmanschappen / de selve sonder restitutie / ofte betalinghe daer van te ghenieten / ghehouden worden / dat sy de schade naer ghelegentheit der saecten / ende naer dat sy best sullen vermogen / sullen doen repareren / deur alsulcke middelen als men ghevoechlijck sal kunnen doen.

Schade te doen repareren.

V. Ende alsoo tot plantinghe / verseeckeringhe / ende defensie van desen handel / oock noodich sal zijn eenich Krijghs-volck mede te nemen: Sullen wy naer de Constitutie van 't Landt ende ghelegentheit van saken / de voorsz Compagnie voorszien met sodanig Volck van Oorloghe / van Commandement ende van Fortificatien / als noodigh sal wesen / mits dat die by de Compagnie sullen worden betaelt ende onderhouden.

Van Volck van Oorloghe.

VI. De welke boven den Eedt die sy aen ons ende Sijn Excell: hebben ghedaen / oock sweeren sullen / het Commandement vande voorsz Compagnie te volghen / ende hare saecten te helpen voorzeren naer haer beste vermoghen.

Alle Officiers ende Soldaten blijven aenden Eet verbonden volghens den Artijckelbrief.

VII. Dat de Provoosten vande Compagnie aen Landt sullen moghen apprehenderen het Krijghs-volck ende ander Volck van Oorloghe / dat hen in dienste vande voorsz Compagnie begeben heeft / ende de gheapprehendeerde 't Scheep brenghen / 't zy in wat Steden / Plaetsen ofte Jurisdictien van dese Landen de selve bevonden mochten werden; Midts dat de Provoosten te vooren sullen aen-spreken d' Officiers ende Magistraten vande Steden ende Plaetsen daer sulcx valt.

Ampt vande Provoosten.

VIII. Dat wy gheen Schepen / Gheschut ofte Ammunitien van dese Compagnie tot dienste deser Landen en sullen nemen / dan met consent vande selve Compagnie.

By 't Landt de Compagnien niet te nemen ofte ruynereen.

IX. Hebben voorts dese Compagnie gheoctropeert / gheprivilegeert ende ghegunt / Octroperen ende gunnen mits desen / dat sy met alle hare Schepen ende goederen by sullen moghen passeren voorsz by alle Tollen eenighe der Vereenighde Provincien toekomende / ende dat sy de selve vrijheyt sullen ghebruycken in sulcker voeghen als de byse Inghesetenen vande Steden deser Landen daer inne hare vrijdommen zijn ghenietende / oock niet teghenstaende eenighe onvrije Personen in dese Compagnie zijn participerende.

Tol, Vryheyt.

X. Dat alle de goederen die dese Compagnie / gheduyvende den tijdt van acht eerst-kommende Jaren / sullen upt dese Landen voeren naer de quartieren van West-Indien ende Africa / ende andere binnen de voorsz Limiten begrepen / ende die sy van daer in dese Landen sullen brenghen / sullen wesen by

Acht Jaren vryheyt vande goederen upt ende in brenghen.

van uytgaende ende inkomende Conbopen: Welverstaende by soo verre naet de expiratie vande boozs acht Jaren / den Staet ende gheleghentheit deser Landen niet toe en laet dien byjdom van acht Jaren noch voor een tijdt van Jaren te continueren / dat de selve goederen daer naer / nochte oock de waren uyt de quartieren in desen Octroye ghedesigneert / ghekomen / ende wederom uyt desen Lande gaende / inde uytgaende Conbopen ende Licenten / ghedurende den gheheelen tijdt van desen Octroye / niet hoogher by ons sullen werden beswaert / dan die jeghenwoordelijck beswaert zijn / ten ware wy wederom in Oorloghe quamen te gheraecken / in welcken ghevalle alle de boozs goederen ende waren niet hoogher by ons en sullen werden beswaert / als die op de laeste Lijste by tijde vanden Oorloghe beswaert zijn gheweest.

In vijf Kamers sal de Compagnie bestaen. Amsterdam vier neghende-paerten. Zeelandt twee neghende-paerten. De Mase een neghende-paert. Noorder-quartier een neghende-paert. Stadt ende Landen een neghende-paert. Hondert duysent gulden een Bewint-hebber te geven. Amsterdam 20. Zeelandt 12. d'ander elck op een neghende-paert van 14 Bewint-hebbers.

XI. Ende op dat dese Compagnie soude moghen bestaen by een goede Regieringhe / ten meesten profijte ende contentement van alle de participanten / Soo hebben wy gheordonneert / dat de selve Regieringhe sal bestaen in vijf Kameren van Bewint-hebberen / als een binnen Amsterdam / die hebben sal de Administratie van vier neghende-paerten: een Kamer in Zeelandt / voor twee neghende-paerten: een Kamer op de Haze / voor een neghende-paert: een Kamer int Noorder-quartier / voor een neghende-paert: ende de vijfde Kamer in Vrieslandt / mitsgaders Stadt ende Landen mede voor een neghende-paert / Op de Conditie in het Register van onse Resolutien ghestelt / ende de Acte daer van verleden: Ende sullen de Provintien inde welke gheen Kameren en sullen zijn / met soo vele Bewint-hebberen werden gheaccommodeert / ende over de respective Kameren verdeelt / als spræden hondert duysenden guldens in dese Compagnie furneren sullen.

Met kennisse vande XIX. ende der Staten goet vinden de Compagnie met Bewint-hebbers te vermeerderen.

XII. Dat de Kamer van Amsterdam sal bestaen van twintich Bewint-hebbers: de Kamer van Zeelandt van twaelf: de Kameren vande Haze ende van 't Noorder-quartier / elck van veerthien: ende de Kamere van Vrieslandt / mitsgaders van Stadt ende Landen / mede van veerthien Bewint-hebbers: ten ware naemaels bevonden wordt / dat dit werck niet anders dan met meerder ghetal van Personen uytgevoert soude kunnen werden / in welcken ghevalle 't selve met kennisse vande Reghentien / ende met onse goet-vindinghe / ende anders niet / sal moghen werden vermeerdert.

Kiesende ende stellen vande Bewint-hebbers.

Amsterdam moet een Bewint-hebber hetijderen ses duysent guldens.

D'ander elck vier duysent guldens.

XIII. Ende werden de Staten vande respective Vereenichde Provintien gheauthoziseert / 't zij voor hun Ed: Hog: hare ordinairse Ghedeputeerders / ofte voor de Magistraten der Steden harer Provintie / sodanighe ordze te stellen op de aentpckeninghe vande Participanten / mitsgaders de verkiezinghe vande Bewint-hebberen / als sy naer de Constitutie vande selve hare Provintie sullen bevinden te behooren: Mits dat niemand inde Kamer van Amsterdam tot Bewint-hebber verkoozen sal worden / dan die ghene die inde Compagnie voor sijn eegen sal participeren ter somme van ses duysent guldens: inde Kamer van Zeelandt / ter somme van vier duysent gulden: ende inde Kameren vande Haze / van 't Noorder-quartier ende van Vrieslandt / mitsgaders Stadt ende Landen / ter somme van ghelijcke vier duysent guldens.

De eerste Bewint-hebbers sullen ses jaren dienen, daer nae by lotinghe een derde-paert te veranderen, ende 2. laet daer nae een derde-paert, ende weder nae 2 jaren het leste derde-paert.

XIV. Dat de eerste Bewint-hebbers sullen dienen den tijdt van ses Jaren / ende datmen / de selve overstreken zijnde / eerst by lotinghe sal veranderen een derde-paert van 't ghetal vande Bewint-hebbers / ende twee Jaren daer nae ghelijcke derde-paert / ende d'andere twee volghende Jaren het leste derde-paert / ende boozs successivelijck de oudste in dienste zijnde laten afgaen: ende dat in plaetse vande afgaende / ofte vanden ghenen die voor ofte naer soude moghen aflivich / oft om andere redenen verlaten worden / by de Bewint-hebberen / soo blijvende als afgaende / mitsgaders by de Hoof-participanten die in persone / ende op hare kosten daer by sullen willen komen / drie andere sullen

West-Indische Compagnie.

sullen worden ghenomineert / uyt welke de voorsz respectie Provincien / Ghedeputeerden / ofte Magistraten / nieuwe Electie van Bewint-hebber sullen doen / ende de vacante plaetsen successidelyck suppleren. Ende sullen vooz Hoofst-participanten ghehouden worden / die vooz hun eyghen soo veel participeren als de respectie Bewint-hebberen zijn doende.

Geen Hoofst-participanten te houden dan die voor hun eyghen restiqueren als een Bewint-hebber moet doen.

XV. Datmen de reeckeninghe vande equippagie ende uyt-rustinghe vande Schepen mette dependencien van dien / sal doen drie Maenden naet 't ver-treck vande Schepen / ende een maendt daer nae Coppren aen ons / ende aende respectie Kameren sepnden : Ende vande retouren / midtsgaders vande ver-koopinge der selver / sullen de Kameren (soo dickwils wy dat goet sullen vin-den / oft sy vande Kameren daer toe versocht werden) Staet / aen ons / ende aen malkanderen over schicken.

Rekeninghe te doen drie Maenden naet 't ver-treck vande Schepen.

XVI. Datmen alle ses Jaren sal maken generale Reeckeninghe van alle uyt-reedinghen ende retouren / mitsgaders van winste ende verlies vande Compagnie / te weten : een vande Negotie / ende een vander Oorloghe / elck apart : Welcke Reeckeninghe in 't openbaer sullen worden ghedaen / naer voozgaende affictie van Billetten / ten eynde peder een daer by interest hebben-de / op 't hoozen vande selve reeckeninghe sal moghen kommen : Ende indien vooz d'expiratie van 't sevende Jaer / de Reeckeninghe in manieren voorsz niet werden ghedaen / sullen de Bewint-hebberen verbeuren heure Provisien / die tot proffijt vanden Armen sullen werden bekeert / ende sy-luden eben-wel ge-houden blyven hare Reeckeninghe als voozen te doen / binnen sulcken tijde / ende op sodanighe penen / als by ons teghens de ghebreckighen sullen werden ghestatueert. Ende sal niet te min ondertusschen vande winste vande Nego-tien uyt-deelinghe ghedaen worden / soo dickwils als men bevinden sal dattet thien ten hondert gheproffiteert sal zijn.

Alle ses Jaren te maeken generale Reec-keninghe van winst ende verlies ; op de verbeurte van hare Provijie.

Wtdeelinghe te doen allet thien ten hon-dert is ghe-wonnen.

XVII. Niemandt sal / gheduerende den tijdt van desen Octroye / sijn Ca-pitael ofte ingheleyde penninghen uyt dese Compagnie mogen trecken : Ghe-lijck-mien oock gheen nieuwe Participanten sal moghen in-nemen : Dan in-dien ter expiratie van vier-en-twintich Jaren mochte goetd ghevonden wer-den dese Compagnie te continueren / ofte een Nieuwe op te rechten / sal finale Reeckeninghe ende estimatie by de Neghentien met onse kennisse ghedaen worden / van alle 't ghene dese Compagnie is toe-behoozende / als oock vande nootelijke kosten die by de selve zijn ghedaen / ende peder een vermoghen nae de voorsz af-reckeninghe ende ghedane estimatien / sijne Penninghen te lich-ten / ofte inde volghende Compagnie nae advenant van die / in 't gheheel ofte deel / te continueren ofte participeren. Ende sal in sulcken ghevalle de volgen-de Compagnie de restanten / die volghens de Reeckeninghe ende estimatie be-vonden sullen worden / tot haren laste moeten nemen : Ende de Participanten / die inde Compagnie niet sullen goet vinden te continueren / haer contingent betalen / op alsulcke termijnen als de Neghentien met onse kennisse ende goet-vinden sullen bevinden te behozen.

Nae 24. Jaren generale Reec-keninghe te doen, als oock d'estimatie van alle de goederen.

XVIII. Dat soo dickwils het van noode sal zijn een Generale vergade-ringhe vande voorsz Kameren te houden / 't selve sal gheschieden by neghentien Personen / daer inne uyt de Kamer van Amsterdam sullen compareren acht : uyt Zeelandt vier : vande Haze twee : uyt het Noorder-quartier twee : uyt Drielandt / midtsgaders Stadt ende Landen / twee : Welverstaende dat den neghenthienden Persoon / ofte soo veel meer als wy t'elckens sullen goet vinden / by ons sal worden ghedeputeert / omme inde voorsz Vergaderinghe de saecke vande Compagnie ten besten te helpen dirigeren.

Generale vergaderin-ge van xix. Personen. Amsterdam 8 Zeelandt — 4 De Mase — 2 Noorder-quartier — 2 Stadt ende Landen — 2 Staten Gene-rael — 1.

XIX. Van welke Generale Vergaderinghe vande voorsz Kameren / alie saecken dese Compagnie aengaende / verhandelt ende besloten sullen werden:

Welverstaende dat in saecken van Oorloghe op de ghenomen Resolutie / versocht sal worden onse approbatie.

XX. De voorsz Generale Vergaderinghe beschreven zijnde / sal te samen komen om te resolveren / wanneer-men sal equipperen / hoe veel Schepen men op elck Quartier sal senden / de Compagnie in 't ghemeen betreffende / sonder dat d'een of d'ander Kamer niet sal moghen aenrichten buyten de voorsz ghemeene Resolutien / maer sullen ghehouden zijn de selve te effectueren ende in 't werck te stellen. Ende indien eenige Kamer bevonden werde in ghebrecke te zijn de ghemeene Resolutien te achtervolghen / ofte te contravenieren: Hebben wy de selve Vergaderinghe gheauthoriseert / ende authoriseren by desen / om sodanigh gebreck ende contraventie metten eersten te doen repareren / waer inne wy des versocht zijnde / haer sullen assisteren.

XXI. De selve Generale Vergaderinghe / sal ghehouden worden de eerste ses Jaeren binnen de Stadt van Amsterdam / ende twee Jaeren daer nae in Zeelandt / ende soo voorts van tijde tot tijde inde voorsz twee plaetsen.

XXII. De Bewint-hebberen / die van wegghen de Compagnie ghecommitteert zijnde / van hups sullen reysen / 't is op de voorszde Vergaderinghe ofte elders / sullen vooz haer teer-kosten ende dagh-gelden hebben vier gulden 's daeghs / boven de Schuyt ende Waghens-vrachten: Welverstaende dat die ghene die vande eene Stadt nae de andere reysen / om die Kameren als Bewint-hebberen ende Regierders te frequenteren / egheen dagh-ghelden ofte reys-kosten en sullen ontfanghen / tot laste vande Compagnie.

XXIII. Ende oft ghebeurde dat inde voorszde Generale Vergaderinghe eenighe wichtighe saecken vooz-vielen / daer inne sy niet wel en konden verdraghen / ofte dat sy selfs hun souden moghen beswaert vinden / om elckanderen te ober-stemmen / dat 't selve ghelaten sal worden tot onse decisie: Ende 't ghene dien-aengaende goedt ghehouden sal worden / sal achtervolght ende na ghekomen worden.

XXIV. Ende sullen alle Ingesetenen deser Landen / ende oock van andere Landen / by openbare afficien van billetten binnen den tijdt van een Maendt naer date van desen t'affigeren / ghewaerschout worden / dat sy binnen den tijdt van vijf Maenden / innegaende den eersten Julij deses Jaers seshienhondert een-en-twintich in dese Compagnie sullen worden geadmiteert / ende dat sy hunne Penninghen / die sy sullen willen inlegghen / sullen moghen opbyngghen in drie termijnen: Te weten / een derde-paert ter expiratie vande voorsz vijf Maenden / ende d'ander twee derde-paerten op drie achter-een-volghende Jaeren / Ten ware de voorsz Generale Vergaderinghe bevonden / datmen dese termijnen soude moghen verlengghen / daer van de Participanten te vooren by afficie van billetten sullen werden gheadverteert.

XXV. De Schepen vande reyse weder-kommende / sullen wederom aenkommen ter plaetsen daer sy af-ghezept zijn / ende of dooz fortune van weder ende wint / de Schepen van 't eene quartier upt-ghezept / aen-quamen in het ander / als die van Amsterdam ofte van 't Noorder-quartier in Zeelandt / ofte inde Haze / ofte die van Zeelandt in Hollandt: ofte die van Vrielandt / mitgaders Stadt ende Landen in een ander quartier: dat niet te min elke Kamer de administratie ende bewint van hare upt-ghesonden Schepen ende koopmanschappen sal behouden / ende dat sy de selve sullen moghen versenden ende verboeren nae de Quartieren daer de Schepen waren uptghezept / 't is met de selve ofte andere Schepen / midts dat de Bewint-hebbers der selver Kamer / ghehouden sullen zijn haer selfs in Persoon te laten vinden ter plaetse daer de Schepen ofte goederen aenghekomen zijn / ende geene Facteurs daer over sullen vermogghen te stellen: Maer ingevalle haer selfs niet ghelegghen en ware

Niet te doen sonder Resolutie vande XIX.

Generale Vergaderinghe d'eerste ses Jaeren binnen Amsterdam, ende 2. Jaer daer na in Zeelandt.

De Bewint-hebbers als sy reysen sullen 4. gulden daeghs hebben.

Dat inde XIX. swarigheyt valt ter decisie vande Staten.

Penninghen te furneren een derde-paert contant, d'ander twee derde-paerten in drie achter-een-volghende Jaeren.

De Schepen te arriveren daer sy zijn uygezept.

West-Indische Compagnie.

ware te reysen / dat sy alsdan de Bewint-hebberen vande Kamer daer de Schepen ghearriveert zijn / totte administratie sullen committeren.

XXVI. Als een of d'ander Kamer eenighe koopmanschappen ofte retouren uyt die Quartieren binnen de voozsz Limiten begrepen / ghekregeen heeft / daer van dat d'ander niet en is versien / sal ghehouden wesen die Kamer die ongheprovideert is / op haer versoek naer ghelegghentheydt vande saecke te provideren ende t goet te senden / ende als sy uyt-verkocht sullen hebben / noch meer te senden. Dat van ghelijcken de Bewint-hebberen vande respectieve kameren / eenighe Personen tot de equippagien / ofte ander sints uyt andere Steden daer kameren ofte Bewint-hebbers zijn / van noode hebbende / daer toe de Bewint-hebberen van dese Compagnie sullen moeten versoekken ende employeren / sonder eenighe factoren daer toe te ghebruycken.

De Kamers aen inalkanderen te versien vande koopmanschap.

Totte equipagie niemant vande Bewint-hebbers te versoekken.

XXVII. Ende indien eenighe Provincien goet vinden eenen Agent te stellen / om die Penninghen uyt hare Inghesetenen te versamelen / ende in masse in eenighe Kamer in te legghen / ende vande uyt-deelinghe betalinghe te voozderen / sal de Kamer ghehouden zijn alsulcken Agent toe te laten access inde selve Kamer / om aldaer gheinformeert te werden vanden Staet vanden uytgheve ende inkommen / uyt ende inschulden: Behouden dat de Penninghen by sulcken Agent inghebracht / sullen bedragen vijftich dupsent guldens / ende daer boven.

Vijftich dupsent guldens mach eenen Agent stellen.

XXVIII. De Bewint-hebbers sullen vande uyt-reyse ende vande retouren / mitsgaders vande prinsen vooz provisie ghenieten een ten hondert: ende van Gout ende Silver maer een half ten hondert: Welcke provisie sal verdeelt worden vooz de Kamer van Amsterdam vier neghende deelen: de Kamer van Zeelandt twee neghende deelen: vande Waze een neghende deel: van het Noorder-quartier een neghende deel: ende van Vriesslandt / mitsgaders Stadt ende Landen ghelijcke neghende deel.

Provisie vande Bewint-hebbers een per cento, ende van Gout ende Silver een half per cento.

XXIX. Welverstaende dat splunden van het Gheschut / ende de waerde vande Schepen niet meer als eens provisie sullen ghenieten. Sullen voozsz geenige provisie ghenieten van Schepen / Gheschut ende anders / waer mede wy dese Compagnie sullen verstercken: nochte oock vande Penninghen die sy vooz dese Compagnie sullen lichten / nochte van dat sy de Waren beneficieren: Ghelijck sy tot laste vande Compagnie niet en sullen moghen brenghen eenighe Vacatie / Reys ofte Teer-kosten van de gheenighe die sy sullen moghen committeren / om de uyt-reedinghe te voozderen / ende de Waeren daer toe noodich te koopen.

Van t Gheschut ende waerde vande Schepen maer eens provisie te ghenieten, ende vande Schepen van t Landt geen provisie te ghenieten.

XXX. De Boeck-houders ende Cassiers sullen ghesalariseert werden / tot laste vande Bewint-hebbers / uyt hare provisie.

Boeckhouders ende Cassiers tot laste vande Bewint-hebbers.

XXXI. De Bewint-hebberen sullen geene Schepen / Waren ofte Goederen haer in t gheheel ofte deel toe-kommende / aen dese Compagnie moghen leveren / ofte verkoopen: nochte vande selve Compagnie eenighe koopmanschappen ofte Waeren koopen ofte doen koopen / directelijck ofte indirectelijck / noch portie ofte ghedeelte daer inne hebben / Op de verbeurte van een Jaer harer provisie / die contrarie desen bevonden werdt ghedaen te hebben / ten proffijte vanden Armen / ende van haer Bewint-hebberschap verlaten te worden.

De Bewint-hebberen niet te koopen noch te verkoopen t gene haer eenichsints toekomt.

XXXII. De Bewint-hebberen sullen gehouden wesen by affirtie van Billetten / te notificeren / soo dickwils sy eenighe Waren ende koopmanschappen van nieuws sullen hebben ontfanghen / ten eynde een peder daer van tijdelijck kennisse mach hebben / al eer tot eyndelijcke verkoopinghe sal worden gheprocedeert.

De koopmanschappen by Billetten uyt te stellen.

XXXIII. Ende of t ghebeurde dat onder d'een of d'ander Kamer pemandt vande

Octroye der

vande Bewint-hebbers in sulcken Staet gheraecten / dat hy niet en konde voldoen 't ghene hem / sijnder administratie aengaende / vertrouwt ware / ende daer dooz eenighe schade mochte komen / sal wesen tot laste vande Penninghen die alsulcke Bewint-hebbers hebben in Compagnie / De welcke oock vooz haer administratie specialijcken zijn verbonden / 't welck oock plaetse sal hebben ten respecte van alle de Participanten / die upt sake van koop van goederen / ofte andersints Debiteurs vande Compagnie souden mogen wesen / ende sal ghereeckent worden in allen schijne / of haer inghelede Penninghen teghens 't gheen sp de Compagnie schuldich zijn / van aenbeginne waer ghecompenseert / ende by rescontre ghedoodet.

De Penninghen blijven verbonden aende Compagnie in cas van schult.

De Bewint-hebbers moeten voor de Cassiers ende Bouckhouwers verantwoordten.

Amsterdams ghewichte of te mogen slaen, ende verkocht zijnde, Waegh-geldt dan te betalen.

Bewint-hebbers in cas van schult voor hare competente Rechters te strecken.

De Commandeurs 10. daghen naer 't arriveren de Staten rapport te doen.

Defentie teghens die de Compagnie willen beschadighen.

De Staten geven 10 hondert duycent gulden in vijf jaren, alle jaren 1. hondert duycent gulden, een helft voor 't Landt, ende een helft voor de Compagnie.

Door Beleth beloofht het Landt 16. Schepen van Oorloge ende 4. lachten.

XXXIV. De Bewint-hebbers vande respectie Kamers / sullen responderen vooz hare Cassiers ende Boeck-houders.

XXXV. Dat alle de Waeren van dese Compagnie / die by den ghewichte verhandelt sullen worden / verkocht sullen worden op eenderley ghewichte / te weten: op de swaerte van 't ghewichte van Amsterdam / ende datmen alsulcke Waeren sal mogen over-slaen binnen Scheeps-boozt ofte inde Pack-huyssen / sonder daer van eenigen Accijs / Impost ofte Waegh-gelt te betalen / mits dat de selve verkocht zijnde / niet anders sullen moghen worden ghelevert dan ter Waghe / ende mits betalende den Impost ende Waegh-geldt / soo dickwils als sp worden ghealieneert ghelijck andere goederen / die Waghe subject zijnde.

XXXVI. Datmen de Persoonen ofte Goederen der Bewint-hebbers niet en sal mogen arresteren / besetten ofte bekommeren / om van hen te hebben keekinghe van administratie vande Compagnie / noch oock om de betalinghe van de gagien / ofte loon vande gene die sp in dienste vande Compagnie gebuyekt hebben: Waer de gene die sulcks pet op hen luyden sal willen pretenderen / sullen gehouden zijn de selve te betrecken vooz heur ordinaris Rechters.

XXXVII. Soo wanneer eenighe Schepen vande reyse sullen weder-keren sullen de Generaels ofte Commandeurs over de Dooten / Schip ofte Schepen / ghehouden zijn binnen thien daghen naer hare aenkomste / aen ons te kommen doen rappoort van 't succes van hare reyse / ende daer van schriftelijck rappoort ober gheben ende leveren / indien de sake sulcks vereyscht.

XXXVIII. Ende of 't ghebeurde (dat wy geensints en verwachten) dat pmandt de Scheep-vaert / Negotie / Handelinghe ofte Traffique van dese Compagnie / contrarie het al-ghemeene Recht / ofte oock jegens 't inhouden vande voozsz Tractaten / Verbonden ende Entre-courssen / in eeniger manieren wilde beschadighen ofte hinderlijck wesen / sullen hun daer tegens mogen defenderen / ende reguleren in conformance van de Instructie by ons daer van te geven.

XXXIX. Hebben voozsz beloofht ende belooven mits desen / dat wy dese Compagnie teghens eenen pegelijck sullen mainteneren ende defenderen inde vrye Zee-vaert ende Traffique / ende ten dien sijne de selve te hulpe kommen met een somme van thien hondert duycent guldens / te betalen in vijf Jaren / daer van de eerste twee hondert duycent guldens sullen worden ghesurneert / soo haest den eersten termijn by de Participanten sal wesen opgebracht: Wel-verstaende dat wy mette helft vande voozsz thien hondert duycent guldens / sullen ghenieten ende draghen winste ende risico / ghelijck alle andere Participanten in dese Compagnie ghenieten ende draghen sullen.

XL. Ende ingevalle dooz een machteich ende gheduylich beleth inde voozsz Zee-vaert ende Traffique / de saecken in de limiten van dese Compagnie wierden ghebracht tot een openbaer Oorlogh / Soo sullen wy de selve Compagnie / soo veel 's Landts ghelegentheydt sulcks eenighsints soude toelaten / tot hare assistentie gheben seshien Schepen van Oorloghe / het minste groot hondert vijftich Lasten / met vier goede wel-bezeplde Jachten / het minste groot

groot

West-Indische Compagnie.

groot veertich lasten / zijnde behoorlijk ghemonteert ende voorzien van alles: doock van Metalen ende ander Gheschut / ende behoorlijke quantiteyt van Ammunitie / midtsgaders van dubbelt loopende ende staende Wandt / Zepelagie / Touwen / Anckers ende andere toe-behoorten / sulcks die op alsulcke groote expeditie behooren versien ende ghebruyckt te worden: Behoudens dat die voorts sullen worden ghemant / ghebruycktailliert ende onderhouden tot koste vande Compagnie: ende dat de Compagnie ghehouden sal zijn daer by te voughen ghelijcke seshien Schepen van Oorloge / met vier Jachten / mede ghemonteert ende voorzien als vooren / om ghelijckelijck tot defensie vande Trafficque ende alle exploicten van Oorloge ghebruyckt te werden: Midts dat alle de Schepen van Oorloge / ende de koopvaerdne Schepen (die mede sulcks sullen worden toe-gherust ende ghemant als 't behoort) sullen staen onder een Admirael / by ons daer over te stellen / naer voorgaende Advijs vande voorsz Generale Vergaderinghe: Ende sullen volghen onse Commandementen / midtsgaders de Resolutien vande Compagnie / om des noodt zijnde / ghelijckelijck ten Oorloghe ghebruyckt te worden: sulcks nochtans dat de koopvaerders byten noodt hare ladinghe niet en sullen hasardereren.

De Compagnie daer by te voeghen 16. Schepen van Oorloge ende 4. Jachten.

XLII. Ende inghevalle soude moghen ghebeuren / dat de Landen in hare Lasten merckelijck souden mogen worden verlicht / ende dat dese Compagnie in sware lasten van Oorloge soude kommen te vervallen: Soo hebben wy be- looft ende belooven midts desen / de voorsz subsidie sulcks te vermeerderen als den Staet vande Landen sal moghen lijden / ende die saecken vande Compagnie sullen kommen te verespischen.

Her Landt verlicht, de Compagnie beswaert, be- looft meerder assistentie.

XLIII. Hebben voorts gheordonneert / Dat inghevalle van Oorloghe / alle prinsen die op die Opanden / ofte doock op die Zee-roovers binnen de voorsz Limiten / by de Compagnie / of by den ghenen die den selven 't hare assistentie sullen worden by-ghevoeght / soude moghen werden veroverd: Doock de goederen / die upt kracht van onse Placaten sullen worden aenghehaelt / nae af- treckinghe van alle nootelijcke kosten / als doock vande schade dien de Compagnie in 't veroveren van elcke prins soude moghen hebben gheleden: midtsgaders de gherechtigheyt van Zijn Excell: als Admirael / in conformite van onse Resolutie / dienthalven op den eersten April seshien-hondert ende twee ghenomen: ende het thiende-paert vande Officiers / Boots-volck ende Soldaten / die de prinsen ghedaen sullen hebben / sullen blijven ter dispositie vande Bewint-hebbers vande voorsz Compagnie: Midts dat daer van ghehouden sal worden Keeckeninghe apart / ende verscheyden vande Keeckeninghe vande Negotien ende Commerciën: ende dat het provenu vande selve prinsen sal worden gheemployeert totte equippagie vande Schepen / ende betalinghe van het Volck van Oorloge / Fortificatien / Besettinghen ende dierghelijcke saken van Oorloge ende defensie te Water ende te Lande dependerende / sonder datmen daer van sal doen eenighe distributie / ten ware dat het selfde provenu soo groot werde bevonden / datmen sonder swackinghe vande selve defensie / ende nae dat d'onkosten vande Oorloge soude zijn betaelt / eenighe merckelijcke parthije souden moghe upt-deelen / de welcke gheschieden sal apart ende ghescheyden vande distributien vande Commerciën. Ende sal de verdeplinghe ghedaen worden / een thiende-deel voor de ghemeene sake vande Vereenighde Nederlanden / ende de reste onder de Participanten van dese Compagnie / elcke ponts ghelijcke / naer rate van sijn inghelept Capitael.

Order op de prinsen ende veroverde goederen

XLIII. Behoudelijck nochtans / dat alle de prinsen ende goederen / upt krachte vande Placcaten aenghehaelt / inghebracht / ende te Rechte ghestelt sullen moeten worden / ter Judicature vande Raden ter Admiraliteyt vande Quartieren daer die inghebracht sullen zijn / om by de selve kennisse ghenomen /

Prins worden ter Admiraliteyt gheswelen om recht ghedaen te worden,

Octroye der

men / ende ghesententieert te worden op de deuchdelijckheyt ofte ondeuchdelijckheyt vande selve prinsen: Blijvende niet te min hanghende den Proccesse d'administratie vande inghebrachte Goederen by de Compagnie / ende dat onder behoorzlijcken Inventaris / ende behoudens de Revisie vande genen die by Sententie vande Admiraliteyt gegraveert soude mogen zijn / in conformitent vande Instructie aen die vande Admiraliteyt ghegheven: Welverstaende / dat de Vendu-meesters ende andere Officiers vande Admiraliteyten / gheen recht sullen ghenieten ofte mogen pretenderen vande prinsen die by dese Compagnie sullen worden ghebeneficieert / ende daer in sy niet en zijn gheemploeyt.

De Vendu-meester ende andere gheen provisie te ghenieten:

Eedt vande Bewint-hebbers, d'een als d'ander te doen, ende allen poincten te onderhouden.

XLIV. De Bewint-hebbers van dese Compagnie sullen solemnelijck beloven / ende sweeren / dat sy hun in hare administratie wel ende ghetrouwelijck sullen d'raghen / goede ende deuchdelijcke Reeckeninghe doen van hare handelinghe: Dat sy in alles sullen bevoorden 't meeste profijt vande Compagnie / ende der selver schade beschutten / soo veel moghelijck sal zijn: Dat sy den meesten vande Participanten / in op-bringhen ende uptdeplinghe vande Penninghen / niet meer voordeel en sullen doen als den minsten: Dat sy in 't innen ende ontfanghen vande uptstaende schulden / den eenen niet meer als den anderen sullen verschoonen: Dat sy voor haer eyghen Reeckeninghe participeren / ende gheduyzende haer Bewint-hebberschap sullen blijven participeren / alsulcke somme van Penninghen als by desen Octroye zij gheordonneert: Midtsgaders dat sy alle ende een peder vande poincten ende articulen in desen vermielt / voor soo veel haer aengaet / sullen nae-kommen ende onderhouden / doen nae-kommen ende onderhouden / naer haer uyterste vermoghen.

Belofen vande Staten Generael over hare Privilegie.

XLV. Alle welcke Privilegien / Vypheden ende Exemptien / midtsgaders de assistentie hier voozen verhaelt / in alle hare voozsz poincten ende articulen / by de voozsz Compagnie met goede kennisse van saken hebben ghegunt / verleent / beloofst ende toe-geseyt: Sunnen / verleenen ende toe-seggen hen midts desen: Belovende hen luyden de selve te doen / ende laten ghenieten rustelijck ende vredelijck: Ordonneren oock dat de selve sullen worden onderhouden / ende gheachtervolght by alle Overigheden / Officiere ende Ondersaten van dese Vereenighde Nederlanden / sonder daer segghens te doen / directelijck of indirectelijck / soo wepnich binnen / als buyten de selve Vereenighde Nederlanden / Op peyne van daer ober als Beletters van 't ghemeen wel-varen der selver Landen / ende Overtreders van onse Ordonnantie ghestrast te worden aen Lijf ende goet. Belovende daer-en-boven / dat by de Compagnie / in 't inne-houden van desen onsen Octroye / sullen mainteneren ende staende houden / by alle Tractaten van Papse / Alliancien ende Entre-coursen met de naeghebyzde Princen / Rijcken ende Landen / sonder yet ghedaen ofte ghehandelt te worden dat tot verminderinge van desen soude mogen strecken. Ontbieden daerom / ende bevelen wel expresselijck alle Gouverneurs / Justiciere Officiere / Magistraten ende Inwoonders der voozsz Vereenighde Nederlanden / dat sy de voozsz Compagnie ende Bewint-hebbers van dien / rustelijck ende vredelijck laten ghebruycken het volkommen effect van desen Octroye / Consent ende Privilegie: Cesserende alle contra-dictien ende empeschementen ter contrarien. Ende op dat niemant hier van ignorantie pretendere / Soo hebben wy belast / dat het sommier inhouden van desen Octroye by publicatie ofte affixie van Billetten sal worden genotificeert / daer / ende soo het behooren sal: Want wy 't selve ten dienste vanden Lande bevonden hebben te behooren.

Ghegeven onder onsen grooten Zeghel, Paraphure ende de Signature van onsen Griffier, in 's Graven Haghe, op den derden dagh der Maendt van Junio, in 't Jaer seftchien-hondert een-en-tyvintich. Was Gheparaphiert *I. Magnus v.* Onder stont: Ter Ordonnantie vande Hoogh-ghemelte Heeren Staten Generael. Onder-teeckent, *C. Aerssen.* hebbende een uyt-hangende Zeghel van rooden Walfche aen een coorde van vvitte zijde.

Het voorsz Octroy is opten vier-en-twintighsten Martij ende 10. Junij 1622. by de Ho: ende Ho: Heeren Staten Generael gheamplieert / mette Sout-vaert op West-Indien ende met eenighe andere punten, ghelijck opten voorsz thierenden Junij daer van een Placaet is ghemaneert / ende opten derthienden februarj 1623. een Acte van ampliatie aen de Compagnie is ghegheben / soo als de selve hier nae volghen:

Extract uyt het Placaet van den thierenden Junij 1622.

DE Staten Generael der Vereenighde Nederlanden / Allen den ghenen die desen sullen sien ofte hooren lesen / Salut: Alsoo wy naer rijpe deliberacie van Kade / tot wel-standt deser Provintien / ende wel-varen vande goede Inghesetenen van dien / hebben doen besluyten een Compagnie van Negocie ende Traffique / alhier in dese Nederlanden / op de West-Indien / Africa / ende andere plaetsen in onsen voozgaenden Placate vanden neghenden Junij / inden Jaer seshien-hondert een-en-twintich ghedesigneert / met verbot / dat gheene Inghebooznen ofte Inghesetenen deser Landen / binnen den tijdt van vier-en-twintich Jaeren / naer den eersten Julij doen eerst-kommende / en souden vermoghen te varen ofte Negotieren binnen de selve Limieten / uyt-ghesondert alleen die by den Octrope aen de voorsz Compagnie verleent zijn / toe-ghelaten om Sout te moghen varen op Punto del Rey, op het Reglement by ons daer op beraemt / ofte noch te maecten: Ende dat wy de saecke naerder over-gemerckt / vooz der Landen dienst / ende tot bozderinghe vande voorsz gheoctropeerde Compagnie / dienstich ende noodich gebonden hebben / de voorsz Sout-vaert op Punto del Rey, inde selve Compagnie mede te incorporeren. **S O O I S T**: dat wy / blijvende ons voozgaende Placcaet vanden neghenden Junij in sijn gheheel / mede gheinterdicteert ende verboden hebben / Interdicieren ende verbieden by desen / dat gheene Ingebooznen ofte Ingesetenen deser Landen / binnen den tijdt vande voorsz vier-en-twintich Jaeren / uyt dese Nederlanden / nochte de voorsz Ingebooznen ofte Ingesetenen / oock uyt eenighe andere Rijcken ofte Landen / directelijck ofte indirectelijck / en sullen vermoghen te varen op de voorsz Sout-vaert van Punto del Rey, anders als uyt den Name ende van wegghen dese Compagnie / willende ende ozdonnerende / dat alle andere Ingebooznen ende Ingesetenen / die ter contrarie hen verbozderen sullen te doen / ofte bevonden sullen konnen werden ghedaen te hebben / verbeuren sullen Schip ende goederen / die dateelijck aenghetast / ende ten behouwe vande vooznoemde Compagnie / verbeurt ghehouden sullen werden: Ende indien soodanighe Schepen ende goederen souden moghen werden daer naer verkocht / ofte in andere Landen ofte Havenen ghebozacht / hebben wy gheozdonneert ende ghestatucert / Ozdonneren ende statueren by desen / dat de Keeders ende Participanten van dien / in dese Landen woonende / ofte hier gegoedt wesende / vooz de waerde van dien sullen wesen conuenibel / ende gheexecuteert moghen werden. Aldus ghedaen ende gearresteert ter Vergaderinge vande Heeren Staten Generael / in 's Gravenhaghe / desen thierenden Junij / in 't Jaer ons Heeren dupsent ses hondert twee ende twintich. Was gheparapheert N. vander Meer v^r. Onder stont / Ter Ozdonnantie vande Hoogh-gemelte Heeren Staten Generael. Gheteeckent C. Aerffen.

Sout-vaerts
Privilegie.

Acte van Ampliatie van den derthienden Februarij selthien hondert drie-en-twintich.

De Staten Generael der Vereenighde Nederlan-
den / Allen den ghenen die dese jeghenwoordighe sullen sien
ofte hoozen lesen / Saluyt: DOEN TE WETEN: Dat
wy op den vier-en-twintighsten Martij / Anno seshien-hon-
dert twee-en-twintich voorszeden / in onse Vergaderinge ghe-
hoozt hebbende / 't ghene van wegghen de Heeren Staten van
Hollandt ende West-Byerlandt / dooz seeckere extraordinaris Ghe-deputeer-
den vooz-gedraghen is / dat omme te beter te vozderen de West-Indische Com-
pagnie / de Sout-baert op de Puncto del Rey, gheleghen binnen de Limiten
van 't Octroy vande selve Compagnie / ende te voozen daer van gheexercieert /
in 't voornoemde Octroy nootsaekelijck diende ende mochte werden begre-
pen / ende alle andere Sout-baerten / buyten de Limiten van 't Octroy ghele-
gen / vyz ende daer buyten ghelaten. Dat mede de Hooft-participanten vande
voorsz Compagnie / moghen hebben de nominatie van tripel ghetal / daer upt
de Bewint-hebbers verkozen sullen moeten werden: midtsgaders oock dat
de Steden / daer gheen Cameren en zijn / inlegghende upt heure Ghe-meenten
op eenen Naem hondert duysent gulden ofte meer / op nominatie als voozen /
een Bewint-hebber op elcke hondert duysent gulden souden moghen stellen /
in sulcke Camer / daer sy goedt binden sullen heure Penninghen te bzenghen.
Versoeckende dat wy het voorsz Octroy vande voornoemde West-Indische
Compagnie mette voorsz poincten wilden amplieren / op dat de Compagnie
mochte werden gheslooten / op 't welcke by ons dier tijdt wel ende rijpelijck
ghedelibereert wesende: Wy verklaert ende gheconsenteert hebben / Dat de
voornoemde Sout-baert op de Puncto del Rey begrepen sal werden / ghelijck
wy d' selve deden begripen in 't voorsz Octroy vande West-Indische Compa-
gnie / op de ordze ende interdictien daer inne begrepen. Ende op de twee ande-
re poincten mede verklaert / dat in kracht van 't derthiende Article van het
voornoemde Octroy / dien van Hollandt ende West-Byerlandt / ghelijck oock
alle andere Provintien / vyz staet de nominatie vande Bewint-hebbers / in
vougen als voozen / te laten doen / ten meesten dienste ende voozderinge vande
Compagnie / Midtsgaders oock gheaccoordeert ende gheconsenteert hebben /
dat de Steden daer geen Cameren en zijn / inneleggende upt heure Ghe-meen-
ten hondert duysent gulden ofte meer / op behoorzijcke nominatie vande Hooft-
participanten / ende over elcke hondert duysent gulden / sullen moghen stellen
een Bewint-hebber / in sulcken Camer / daer sy goet binden sullen heure Pen-
ningen te bzenghen. Van 't welcke wy alsnu versocht wesende by de Bewint-
hebbers vande West-Indische Compagnie / behoorzijcke Brieven te doen de-
pescheren / geparapheert / geteyckent ende ghezegelt met onsen grooten zege-
le naer behooren / hebben wy in achter-volch van onse Resolutie / op den vooz-
noemden vier-en-twintighsten Martij ghenomen / dese onse Brieven van alle
't gunt voorsz is doen depescheren. Beloovende 't selve goet / vast ende van
weerden te houden ende doen houden / ende ordonnerende eenen peghelijcken
hem hier naer te reguleren. Aldus ghedaen in onse Vergaderinge / onder on-
sen grooten Zeghele / Paraphure ende de Signature van onsen Griffier /
in 's Graven-Haghe / den derthienden Februarij 1623. Was gheparapheert
I. Magnus v^r Opte plijcque stont / Ter Ordonnantie vande Hoogh-ghemelte
Heeren Staten Generael. Gheteckent / C. Aerssen. Hebbende een upt-han-
ghenden Zeghel in rooden Wasse aen een witte zijde koozde.

De Hooft-
participan-
ten sullen
hebben tri-
pel ghetal.

Op elke hon-
dert duysent
gulden een Be-
wint-hebber
te stellen daer
sy willen in-
legghen.

Accoordt tusschen de Bewint-hebbereren ende Hooft-participanten vande West-Indische Compagnie, met approbatie vande Hoogh: ende Mogh: Heeren Staten Generael ghemaeckt.

De Staten Generael der Vereenighde Nederlanden / Allen den ghenen die desen jeghentwoordighe sullen ghe-toont werden / Saluyt: DOEN TE WETEN: Alsoo op het vertooch aen ons ghedaen / by eenighe Ghedeputeerden vande Hooft-participanten vande Gheoctropeerde West-Indische Compagnie ter Camere van Amsterdam / dat de selve tot verschepdenc reysen hen verboucht hebben ghehadt soo in het Collegie vande Bewint-hebbereren / als doock meer-malen met hare Ghecommitteerden ghebesoigneert / ten eynde in tijds goede ordze ende reglement soude moghen werden ghenomen ende ghestabilieert / tot contentement vande goede Participanten / op dat de saecken te beter ende met meerder vruchts op het spoedichste in het werck ghestelt / ende dien volghende in treyn ghebrocht soude moghen werden / versouckende onse appzobatie / het yn by forme van ampliatioe van het Octroy / ofte andersints by raminghe van ordze vande voorsz particuliere Camer tot Amsterdamme ofte soo wy te rade souden vinden / over eenighe poincten aen ons tot dien eynde ghepresenteert / Ende wy alvoorens daer op te resolveren / goet hebben ghevonden Coppen daer van over te senden / aen de respective Cameren vande West-Indische Compagnie / om de selve rijpelijk te examineren / mette Hooft-participanten communiceren / ende hare Ghedeputeerden / midtsgaders eenighe Ghedeputeerden vande Hooft-participanten by ons te senden / volkomentlijk ghelast ende gheauthoriseert / om daer over / ende wat noch voorts tot bevozderinghe van soo een noodighe saecke soude moghen dienen / in onderlinghe conferentie te komen / ende soo doenelijck / finalijcken t'accozderen / op onse appzobatie / Ende dat die Ghedeputeerden vande respective Cameren / Directeurs / ende Hooft-participanten in competenten ghetale daer op alhier zijn ghekomen / ende volgens ten overstaen / inductien ende tusschen-spreecken van onse Ghecommitteerden / nae verschepdene ghehoudene conferentien / communicatien / ende deliberatien / eyntelijck als Bewint-hebbers / Directeurs / ende Hooft-participanten / sonder prejudicie vande Provincien ende respective Steden / tot bozderinghe van de West-Indische saecke / verdraghden ende onderlinghe gheaccozdeert hebben dese nabolghende Articulen.

Te eersten: Dat gheene veranderinghe / extentien / nochte interpretatie van het Octroy ofte dependentien van dien sullen werden versocht / by de Bewint-hebbereren noch by de Hooft-participanten ofte remandt anders / dan nae voozgaende convocatie / communicatien ende appzobatie / van het meerendeel der Bewint-hebbereren ende Hooft-participanten / die inde vergaderinghe sullen present zijn.

Ten tweeden: Dat in alle Vergaderinghen daer Bewint-hebbereren ende Hooft-participanten t'samen / ofte daer de Hooft-participanten alleen / ende apart sonder de Bewint-hebbereren sullen besoigneren / alle nominatien / Deputatien / ende electien met eenen name t'seffens sullen gheschieden / met beslootten brieskens den presiderenden in handen te gheven / ofte op andere secrete manieren.

By niemant eenighe interpretatien, op t' Octroy te moghen versoecken, sonder weten van de Bewint-hebbers ende Hooft-participanten.

Alle nominatien op eenen name t'seffens te doen.

Octroye der

Geen Penning-
gen te lichten
sonder kenni-
se van 't mee-
rendeel vande
Hooft-parti-
cipanten, dan
de Bewint-
hebber en een
ewintichste
deel te mogen
lichten voor
haer Camer.

Ten derden: Dat de Compagnie gheene Penninghen op interesse oft de-
posito sal moghen lichten / dan met advijs ende consent van 't meerendeel der
Bewint-hebber en ende Hooft-participanten / Doch sullen de respectie Ca-
meren in vooz-vallende noot / vooz een reyse alleen moghen lichten / elck een
ewintichste deel van het ingheleyde Capitael in hare Camer / sonder dat by de
selve Cameren meerder lichtinge sal werden ghedaen / vooz ende alear d'eerste
ghelichte Penninghen sullen zijn af-gheloft.

Rekeninghen
te doen aen de
Ghecommi-
teerde vande
Hooft-parti-
cipanten.

Ten vierden: Dat alle Kreeckeningen by het xv. Article van 't Octrop
ghementioneert / sullen ghedaen werden nae stijle van negotie / aen de Ghe-
commiteerde by de Hooft-participanten te nomineren / ende onder eede t'ad-
mitteren / binnen den tijdt in 't voozsz xv. Article begrepen / welke Ghecom-
mitteerde daer af alleene in 't gros aen de andere Hooft-participanten rappozt
sullen doen / Doch sullen de selve Ghecommiteerden by eede verbonden zijn /
niet t'ontdecken / maer alles secreet te houden / dat de Bewint-hebber en se-
creet moeten houden: Sullen mede het verboth by het xxxj. Artijckel van het
Octrop / noopende het koopen ende het verkoopen / den Bewint-hebber en
ghedaen / onderworpen zijn / gheduerende den tijdt van twee Jaren.

De Ghecom-
mitteerde op
de Rekenin-
ghe alles te
visiteren.

Ten vijfden: Dat de selve Ghecommiteerden sullen hebben ende exerceren
van weghen de Hooft-participanten / het recht den Agenten Artijckel xxvij.
ghegheben ende vergunt: Ende voozsz de Boecken / factuyzen / ende andere
documenten / tot dien eynde tot harer beliefte te moghen nae-sien / ende de
koopmanschappen ende Brieven die de Commercie aengaen / visiteren.

De eerste twee
vacerende
plaetsen tot
Amsterdam
ende Zeelandt,
absoluyt by de
Hooft-parti-
cipanteh te ver-
vullen, de selve
zijn ende blij-
ven revocabel
aen de Hooft-
participanten.

Ten seften: Dat de eerste twee vacerende plaetsen der Bewint-hebber en
tot Amstelredam / als mede de twee eerste van Zeelandt / ende d'eerste inde
Camer vande Hase / sullen successivelijck ghesuppleert ende vervult worden /
by de Hooft-participanten vande respectie Cameren / absoluyt by pluraliteyt
van stemmen / staende onder den selven eddt / hebbende administratie als de
andere Bewint-hebber en / ende sullen ghehouden zijn den Hooft-participan-
ten te communiceren het ghene haer aengaet / haer recht in de selve Vergade-
ringhe van Bewint-hebber en te bewaren / naer ghelegghentheyte van saken /
de selve te convoceren / ende specialick aen de voozsz Hooft-participanten ver-
bonden ende revocabel zijn / blijvende successivelijck de resterende Bewint-
hebber en vande respectie Cameren eligibel volghende het Octrop / ofte soo
als inde respectie Provincien albereyts is gheordonneert / ofte noch gheor-
donneert soude mogen werden: Ende dat by provisie twee ynt de Hooft-par-
ticipanten van elcke respectie Cameren van Amsterdam ende Zeelandt / ende
eene ynt de Camer vande Hase ghecommiteert sullen werden / boven die inde
voozighe Articulen vermeldt zijn / om ondertusschen 't voozsz recht vande selve
te bewaren / tot dat een ofte twee plaetsen sullen vacant zijn.

By provisie
twee yntte
Hooft-parti-
cipanten van
elcke Camer
te stellen,
totte plaetsen
vacant zijn.

Ten seften: Soo wanneer de Neghenthien sullen komen te vergade-
ren / sullen de Hooft-participanten vande Camer van Amsterdam / eene ynt
de voozsz twee Bewint-hebber en of provisionele Ghecommiteerden moghen
eligeren / om te wesen eene vande acht Bewint-hebber en inde selve Vergade-
ringhe / van weghens de Camer van Amsterdam te compareren / ghelijck
mede die Hooft-participanten van Zeelandt ynt de voozsz twee Bewint-heb-
ber en of provisionele Ghecommiteerden by hun absolutelijcken ghestelt / sul-
len moghen kies en eene / om te wesen eene vande vier Bewint-hebber en van
weghens haer Camer inde Vergaderinghe vande Neghenthien te compare-
ren. Ende sullen daer benessens de voozsz Hooft-participanten / soo vande
Camer van Amsterdam als van Zeelandt / noch moghen eligeren elcx eene
ynt de be-eedichde Ghecommiteerde / Artijckel vier ende vijf vermeldt / om
die voozsz Ghedeputeerden elcx in den sijnen t'assisteren inde voozsz Vergade-
ringhe

Als de xix.
vergaderen
een vande
twee provisio-
nele te mo-
ghen seynden
die stemme
als een vande
xix. sal heb-
ben, mer noch
eenen gheallo-
cieerden, doch
gheen stemme
inde xix. te
hebben.

West-Indische Compagnie.

ringhe vande Neghenthiane / sonder dat nochtans de selve gheassocieerden stemme apart sullen hebben: Ende ten eynde d'andere Cameren mede kennisse van saecken opte selve Vergaderinghe verhandelt moghen hebben / sal die gheassocieerde vande Camer van Amsterdam / den Hooft-participanten van het Noorder-quartier ende van Stadt ende Landen: Ende die gheassocieerde vande Camer van Zeelandt / die vande Mase adviseren van het ghebesoigneerde inde voozsz Vergaderinghe / vooz soo vele het selve communicabel sal zijn.

Amsterdam es adviseren het Noorder-quartier Stadt ende Landen, Zeelandt de Mase van het ghebesoigneerde inde xix. ghedaen.

Ten achtsten: Dat naer desen niemandt tot Bewint-hebber sal moghen gheeligeert werden / die in dienst vande Compagnie van Oost-Indien is: sullen oock Vader ende Soon / item Broeders van heelen ende halven bedden / gheen Bewint-hebberen in eene Camer te ghelijcke moghen wesen: Ende sullen de Bewint-hebberen gheen provisie ghenieten / ten zy dat sy ten dienste vande Compagnie behoorelijck vaceren.

Order op de Bewint-hebbers.

Ten neghenden: Alsoo het noodich is om een peder te voldoen / dat den tijdt om in dese Compagnie te teekenen en te herideren noch gheprolongeert werde / tot contentement soo vande Ingesetenen als Wylandische / dat daerom vooz d'Ingesetenen tot ultima Augusti / ende vooz d'Wylandische tot ultima Octobris toekomende / beyde Stylo novo inclups / de voozsz intepkeninghe gheprolongeert / ende bekent ghemaect worde deur affirie van Billetten / sonder dat naer dien dach pemandts anders sal moghen inghenomen ofte ingelaten worden / maer dat een peder Camer gehouden sal zijn den eersten dach naer ultimo Octobris sijne Capitalen te slupten / ende acht daghen daer naer coppen aen malkanderen over sepnden: wel-verstaende dat de aenghevangene equipagie / haren voozt-ganck sal hebben tot dienste vande Compagnie / ende dat de ghene die hare Penninghen vooz andere hebben ghesurneert / ende noch sullen furneren daer van interesse sullen ghenieten tot discretie vande Neghenthiane.

Niet te teekenen naer ultima Octobris 1623.

Die penninghen te vooreft hebben gheformiert intrest te ghenieten nae discretie van de Neghenthiane.

Ten thienden: Ende aengaende de generale rekeninghe / Artijckel xvj. ende het veranderen van het derdendeel der Bewint-hebberen Artijckel xiiij. in 't Octrop ghementioneert / om eene goede ordze ende generalen voet in alle Cameren daer in te houden / is noodich ghebonden dat de selve generale reeckeninghe gheschiede (ses Jaeren nae date van het gheven van het Octrop / beginnende den derden Junij 1621. Stylo novo) naer coustume van koopmanschap in het openbaer / mede ten oberstaen vande voozsz Ghecommitteerde vande Hooft-participanten vande respectieve Cameren / ende soo voozsz successibelijck / elcke ses Jaeren te doen diergelijcke generale reeckeninghe: Doch sal by de Vergaderinghe vande Neghenthiane / op het verbolgh vande reeckeninghen naerder ordze beraemt werden / ten eynde d'afgaende Bewint-hebberen / met ghesupverde reeckeninghe / ist doenelijck / moghen schenden: Ende sal de veranderinghe van het derdendeel der Bewint-hebberen / eerst gheschieden ses Jaeren nae den derden Junij deses Jaers 1623. ende soo voozsz successibelijck elcke twee Jaeren conform het Octrop.

Reeckeninghe te doen ses Jaeren naer het ghegheven Octroy.

Veranderen van Bewint-hebberen het derdendeel over ses Jaeren naer den 3. Junij 1623.

Ten elfsten: Dat niemandt het Hooft-participants-recht sal moghen ghenieten / dan die vanden beginne heeft ingheleghet / oft andersints twee Jaeren opte Boecken bekent is / vooz sijn eyghen rekeninghe in dese Compagnie te herideren / soo veel een Bewint-hebber inde respectieve Cameren ghehouden is te doen / volghens den Octrop / behalven dat Kinderen / ende alle andere Erfghenamen / die op eenen name de respectieve volle sommen vooz hun eygen Erben / datelijck nae de erfvenisse ghequalificeert sullen zijn.

Niemandt mach Bewint-hebber zijn, dan moet twee Jaeren inde Compagnie ghehad hebben 4000 gulden.

Ende ten twaelfsten: Indien eenige saecken vooz vallen daer upt processen souden moghen verrijfen / tot ondienste vande Compagnie / sullen de Bewint-hebberen

Octroye der West-Indische Compagnie.

Gheen Pro-
cessen te ghe-
doghen dan
met consent
vande Hoof-
participanten,

hebben in alle manieren arbeiden / de selve in 't minnelijck neer te legghen (soo doenelijck) indien niet / de saecken communiceren met de Hoof-participanten / om met ghemeen advijs daer in ghedaen te worden soo als tot meesten dienst vande Compagnie bevonden sal worden te behooren.

SOO IST, dat wy de voorsz Articulen gheexamineert ende overwoghen hebbende / ende tot d'eenigheyt ende goede correspondentie tusschen de Bewint-hebberen ende Hoof-participanten / midtsgaders tot bebozderinghe van de West-Indische Compagnie gheneghen wesende / hebben met advijs van den Heere Prince van Oragnien / goet ghevonden de selve t'aggreeren / ende t'approberen / aggreeren ende approberen midts desen / verstaende dat de selve by de Bewint-hebberen / Participanten / ende peder een daer aen ghelegghen zijnde / nevens d'Articulen van het Octroy / puntuelijck sullen werden naer-ghekomene ende achtervolghe / ghelijck of sy den Octroy waren gheinsereert: Alsoo wy bevinden het selve tot dienste vande West-Indische Compagnie alsoo te behooren. Ghegheven onder onsen grooten Zeghel / Paraphure / ende de Signature van onsen Griffier / in 's Graven-Haghe den een-en-twintighsten Junij seshien hondert drie-en-twintich. Was gheparapheert N. van Bouckhorst v^c Onder stont / Ter Ordonnantie vande Hoogh-gemelte Heeren Staten Generael. Gheteeckent C. Aerssen. Hebbende een uyt-hanghenden Zeghel in rooden Wasse / aen een witte zijde koozde.

Namen vande Heeren Bewint-hebberen die de Compagnie
van den begin tot het eynde van den Jaere 1636,
hebben ghedient.

In de Camet tot Amsterdam,

De Heeren,

Aacob Gerritsz. Hoing, *Burgemeester.*
Jonas Witsz., *Burgemeester.*
Jan Gijbertsz de Vries, *Schepen.*
Jacob Pieterfsz. Hoogh-Camer.
Albert Cœnraets Burgh, *Schepen.*

Adriaen Krôm-hout.

Reynier Réael.

Cornelis Bicker.

Joris Adriaensz.

Hendrick Hamel.

Pieter Beltens.

Elias Pels.

Guilliam Bartilotti.

Samuel Godijn.

Hendrick Broen.

Gommer Spranger.

Samuel Blommaert.

Hans vander Merckt.

Rombout Jacobsz.

Eduard Becker.

Guilliam van Everwijn, *weghen Gelderlandt.*

Matheus Joyen, *weghen Haerlem.*

Willem van Moerberghen, *Schepen.* } *VVeghen Leyden.*

Joannes de Lact.

Johan Uyttewael.

Olivier Uyttenhove. } *VVeghen de Provintie van Uytrecht.*

I. Johan van Hemart, *weghen Deventer.*

Kiliaen van Renselaer.

Pieter Ranst.

Simon vander Doës, *Schepen.*

Marcus van Valckenburgh.

Carel Looten, *Hoof-Participant Bewint-hebber.*

Michiel Pauw Heere van Achthienhoven.

***

Jaques

Jaques de la Mijne.
 Jehan Gras.
 Abraham Oyens.
 Warner Ernst van Bassen, *Schepen*.
 Pieter Evertz Hulft.
 VVillem Bruyn.
 Dirck Cornelisz. van Swanenburgh, *weghen Vytrecht*.
 Johan van Harinck-houck.
 Nicolaes van Sitterich.
 Mathias van Ceulen, *Hoof-Participant Bewint-hebber*.
 Toussain Blanche.
 Abraham Spiers.
 Jaques Beurse.
 Marcus de Vogelaer.
 Daniel van Lieberghen.
 Jacob Reepe-maker.
 Jehan Raye, *Hoof-Participant Bewint-hebber*.
 I' Gijsbert van Hemart, *weghen Deventer*.
 Pieter Janz. Blaeuwen-haen, *weghen Deventer*.
 Matheus de Pauw, *weghen Vytrecht*.
 Pieter Varleth, *weghen Vytrecht*.
 Cornelis van VVyckerflood, *weghen Vytrecht*.
 Dirck van Helfdingh, *weghen Vytrecht*.
 Jacob de Key, *weghen Haerlem*.
 Mr Jacob van Broeckhoven, *weghen Leyden*.
 Mr Jehan Panhuyfen, *weghen Leyden*.
 Johan VVentolt Bartels, *weghen Gelderlandt*.
 Eduard Man.
 Ferdinando Schuylenburgh.
 Frederick de Vries.
 Johan Bartringh.
 Johan van Gheel.
 Abraham de Visscher.

Weghen de Camer van Zeelandt,

De Heeren,

I Oos vander Hooghen, *Burgemeester*. } *VVeghen Middelburgh*.
 Mr Symon Schotte. }
 Rogier Cobbert, *weghen Vlissinghen*.
 Antonio Godijn. } *VVeghen Middelburgh*.
 Pieter Beurdt. }
 Adriaen de Ketelaer, *weghen Vlissinghen*.
 Abraham Droogh-broodt, *weghen Middelburgh*.

Adriaen

Adriaen Velters, *weghen Ter-Veere.*

Pieter Muenix.

Galeyn ten Haeff. } *VVeghen Middelburgh.*

VWillem Snellen, *weghen Vlissinghen.*

Jeremias VVaelens, *VVeghen Thoolen.*

Pieter Boudaen Courten, *weghen Middelburgh.*

Mr Job Porrenaer, *weghen Vlissinghen.*

Pieter van Essen.

Jan Velinx. } *Hooft-Participant Bewint-hebberen weggen Middelburgh.*

Christoffel Barents, *weghen Ter-Veere.*

Mr Symon van Beaumont.

Jean vander Poorten.

VVoulter Teunemans.

Jan de Moor.

Abraham van Pere.

Bouwen Melssen Schot.

Jehan vander Merckt.

Cornelis Coornne.

Cornelis Claesz. Elfsdijck.

Pieter vande Velde.

Jehan Gijsfelingh.

Abraham Bisschop.

Pieter Joosten Duyvelaer.

Steven Becker.

Pieter Alleman.

Abraham Schooren.

Nicolaes Velinx.

Cornelis Lampsens.

Hendrick Liens.

Pauwels Janz. Serooskercke.

Jan Louijs.

Nicolaes Swancke.

David Taetse.

Weghen de Camer op de Mase,

De Heeren,

Cornelis van Terensteyn.

Mr Jacob de VVitte.

Michiel Pompé.

Cornelis Nicolay.

VVijnandt Janz. Rutgers.

Dirck vander Haeghe.

Johan vander Mast.

Tot Dordrecht.

**** 2

Arendt

Arendt Martensz.
Roeloff Francken.
Cornelis van Beveren. } *Tot Dordrechts.*

De Heeren,
Philips Doublet.
Hendrick van Milligem.
Jacob Hoghenhoeck.
Geerard van Fockenstaert.
Pieter Antheunisz. vanden Heuvel. } *Tot Delft.*
Adriaen vander Goes.
Adriaen Pierterffons.
Mr Johan de Voocht.
Mr Willem Schade.
Arendt Jacobsz. vander Graeff

De Heeren,
Cornelis Claesz. van Driel. }
Jacob Velthuysen.
Dirck Pieterfz. van Veen.
Henrick Nobel.
Johan Robberts. } *Tot Rotterdam.*
Hendrick van Eck.
Thomas Varver.
Adriaen vander Duffe.
Sarich Hairwijck.

Weghen de Camer in 't Noorder-Quartier,

De Heeren,

I^r Floris van Teylinghen, *Burgemeester.*
Gerrit Janfz. vander Nieuwburgh, *Burgemeester.* } *VVeghen Alcmaer.*
Pieter Willemsz. Kessel.
Olfert Barentfz., *Burgemeester.*
I^r Johan van Foreest. } *VVeghen Hoorn.*
Claes Willemsz. Crap, *Burgemeester.*
Frederick Broecker.
Gerrit Jacobsz. Trompet, *Burgemeester.*
Cornelis Pieterfz. Lantman, *Burgemeester.* } *VVeghen Enchuysen.*
Jacob Menten.
Pieter Hardebol.
Boudewijn Heynfz., *Burgemeester.* } *VVeghen Edam.*
Jacob Pieter Micufes.
Claes Symonfz. Dolphijn, *weghen Monnickendam.*
VVillem Dirckfz. Everhart, *Burgemeester.* } *VVeghen Medenblick.*
Pieter Nanninghs, *Burgemeester.*

Marten Boudewijnfz., *Burgemeester van Edam.*
 Cornelis Mathijfz. Schaghen, *Burgemeester van Medenblick.*
 Claes Jacobfz. Roch, *van Hoorn.*
 Jan Janfz. Sus, *van Hoorn.*
 Meyndert Thomafz., *van Enchuysen.*
 Adriaen Cornelisz Schaghen, *van Alcmaer.*
 Jacob Volckertfz., *van Enchuysen.*
 Cornelis Sweerfz., *van Enchuysen.*
 Pieter Huygh, *van Enchuysen.*
 Pieter Claefz. Teenghs, *van Edam.*
 Jan van Neck, *Burgemeester tot Hoorn.*
 Symon Maertfz. Lievens, *Burgemeester tot Medenblick.*
 Dirck Codde vander Burgh, *tot Enchuysen.*
 Pieter Pauw, *van Alcmaer.*
 Pieter Dirckfz. Ben, *Burgemeester tot Hoorn.*
 Dr Johan Gerritfz. Jucl, *van Hoorn.*
 Mr Allert de Groot, *van Hoorn.*
 Mr Pauwels Swanenburgh, *van Alcmaer.*
 Claes Adriaenfz. Clock, *van Hoorn.*
 Pieter Claefz. Bosch-schieter, *Burgemeester van Edam.*
 Dirck VVillemsfz. Everhart, *van Medenblick.*
 Saker Cornelisz. Schaghen, *van Medenblick.*
 Jacob Schaghen Hooghlant.
 Dirck Jacobfz. Hagen, *van Monnickendam.*

Weghen de Camer van Stadt en Landen;

De Heeren,

Iochim Altingh, *Burgemeester.*
 I^r Johan Seckinghe.
 I^r Onno Tamminga.
 I^r Remt Rengers.
 I^r Edzard Jacob Clandt.
 I^r Diderich Scharff.
 Bartolt VVicheringhe, *Raedsheer.*
 I^r Christoffer van Eussum.
 Hillebrandt Gruys, *Raedsheer.*
 Albert VVifrinck, *Raedsheer.*
 Joost van Cleve, *Raedsheer.*
 Nicolaus Mulenius, *Professor.*
 Heer VVillem van Vyrsfen.
 Heer Baerent Janfz.
 Hendrick Schonenburgh, *Raedsheer.*
 Hugo van Nyeveen, *Burgemeester.*

I: Albert Conders.
 Pieter Isebrandts, *Raedtsheer*.
 I' Sygert Syghers.
 Hendrick van Royen.
 I' Rempt Jensema.
 I' Johan Horenken.
 I' Barent Conders.
 Heer Folckert Folckertsz.
 Bernhard Julsingh, *Burgemeester*.
 I' Lambert van Starkenborgh.
 Heer Tobias Iddekingha.
 Pieter Eyffinghe, *Burgemeester*.
 Edzard Rengers, *Raedtsheer*.
 I' Evert Leeuwe.

Byvoeghsel aen het tweede Boeck.

A N N O
 1625.
 Julius.
 Augustus.

October.

In het jaer vijf-en-twintich hebben versumt te verhalen de reyse van het Jacht de Windt-hondt: verrockt upt Texel den veerthienden Julij. Den lesten saghen het hooghe landt van Galicia by Costen de Caep Ortegals: by de welck den eersten Augusti quamen; wierden een Carveel ghewaer / daer met de Schuyt aen voeren; 't volck was gheblucht / sijn ladinghe hout; soo dat daer hun gadinghe upt namen / ende stakent voortz in brandt. Den seften zepden tot voor Port à Port, daer elf Schepen op de Keede saghen legghen / van welcke twee op haer upt quamen / dan keerden strax weder. Hielden hier op ende neder tot den twintighsten; doen quam by haer 't Jachtjen de Schildt-padde, ende 's anderendaeghs quamen by den Ammirael Hendrick Jacobsz. Kat. Hielden al tusschen acht-en-dertich / neghen-en-dertich ende veertich graden. Den sevendenden October 's morgens quamen by twee Spaensche Schepen / van welcke een aen boordt lepen ende veroverden / hadt wel hondert ende veertich man op / ende daer onder wel thien groote Cavalliers; de vbandt verloos seven man / ende de onse hadden maer by ghequetste: quam van de Bahia de todos los Santos. Den sefthienden sonden 't volck met het Jachtjen de Schildt-pad aen landt: ende brochten 't ghenomen Schip den eersten November in Faelmouth. Het andere wierdt mede by den Ammirael ghenomen.

Byvoeghsel aen het selste Boeck.

A N N O
 1626.
 Januarius.
 Februarius.

De seventhienden Januarij 1626. is upt Texel 't zep ghedaen Cornelis Cornelisz. Jol met het Jacht den Otter, groot neghentich lasten / met sefthien gotelingen ende acht-en-tseftich man. Den tweeden Februarij saghen 't Eplandt Palma, ende den neghende de Cabo Verde Eplanden / ende quamen den elfden onder St Vincent te reede / ende bonden daer 't Bruynvisken met noch een Zeeuws Jacht onder haer Vlagge behoorende. Den veerthienden quam de Maeght van Enchuysen daer mede op de Keede. Kregghen daer seer luttel verbersinghe / ende konden gheen Bocken vanghen. Den seventhienden ginghen weder 't zep / ende om den hoeck zijnde / stelden haer kours Zuydt-Oost ten Zuyden aen. Den negenthienden sagen Ma del Fogo.

Den

Den vijftden Martij hadden de hooghde van een graedt ende dertich minuten/ ende liepen West-waert over. Den negghenden waren dooz de Linie. Den negghentienden saghen de Cabo St Augustin, ende hielden raedt met de andere Jachten hoe het best souden aen-legghen: den twintighsten verspraken de Zee-Ridder. Hielden hier af ende aen. Den ses-en-twintighsten verspraken de Windt-hondt. Den seven-en-twintighsten saghen twee vremde Zepelen/ van welcke het eene haer ontsnapte ende binnen Pernambuco gheraecte: kregghen een Swarte aen boordt/ die haer seyde datter ses-en-twintich Schepen in die Haven laghen/ waer onder de grootste thien of twaelf stucken op hadden: s' avondts inde eerste wacht kregghen 't ander Zepl onder scheut: het jaeghden op de wal; ende de onse setten de Boot uyt ende voeren daer nae toe; bonden het gheladen met twee hondert ende tnegentich kisten Supcker; was een Spiegghel-Schip/ ende quam van St Alexio naer Pernambuco om noch hondert kisten in te nemen; alsoo het niet konden af krijghen stakender den brandt in. Den neghen-en-twintighsten kregghen weder jacht op een fluyt met stuck-goederen gheladen/ ghemonteert met acht stucken: dese liep teghen de wal ende schoot om hulpe/ ende daer quamen veel Portugesen aen boordt/ soo dat onmoghelijk was met de Boot daer aen te kommen; deswegghen den Otter ende Maeght van Enchuysen het setten op acht vadem waters by de fluyt/ ende laghen soo dicht aen de wal/ dat over de fluyt aen landt schieten konden/ inde bocht vande Cabo St Augustin aen de Zuydt-zijde/ ende de groote mast vande fluyt stiet van boven neder/ ende 't Schip berste/ ende raecte vol waters/ soo dat het verlieten/ ende wenden weder naer Zee toe. Den lesten quamen by de andere Jachten; de Windt-hondt hadt een Scheepken ghenomen met Wijn/ de welcke by daer uyt hadt ghehaelt ende 't Schip verbrandt. Houden hier noch ontrent Pernambuco. Nemen een Angolas-Waerder met ses hondert Swarten/ die plunderen ende weder laten varen. De Windt-hondt nam mede een Schip met Swarten/ d'welck mede lieten varen. Den achtsten quamen by de Maeght van Enchuysen, die een Scheepken ghenomen hadde/ kommende vande Bahia, ende gheladen met hondert en tseftich kisten Supcker ende eenighe Tabac. Was met noch dyp andere uytghelopen die van hem verdwaelt waren; de Maeght van Enchuysen liep daer mede naer Isla Fernando Noronha om die te lossen. Den elfden quam de Steur by haer: ende de Bruyn-visch nam een Scheepken met hondert en tseventich pijpen Wijn van Madera, namen soo veel Wijn over als berghen konden/ ende lieten 't Scheepken varen. Hielden hier noch al af ende aen. Den vier-en-twintighsten Aprilis hadden weder jacht op een Portugees Schip/ ende namen het s' avondts/ quam uyt de Bahia, ende was gheladen met vier hondert ende veertich kisten Supcker ende eenighe Tabac. Den vijf-en-twintighsten namen noch een Schip met dyp hondert kisten Supcker ende hondert kisten Tabac/ mede uyt de Bahia ghekommen: de ghevanghens wierden aen St Alexio aen-geset. Den seven-en-twintighsten liepen met de veroverde Schepen naer Isla Fernando: d'welck den eersten May saghen: dan 't selve niet kommende bekommen/ verzeplden naer de Caribise Eplanden/ de welcke den achtthienden saghen/ ende quamen s' andere daeghs aen Granada; bonden daer de Maeght van Enchuysen, die sijn Supckeren hadt in-ghekommen/ ende de Portugesen laten varen. Den eersten Junij scheyden den Otter ende de Maeght van Enchuysen met de twee veroverde Schepen van daer: ende den sevenden Julij saghen Corro ende Flores, ende quamen sonder ongheval weder in Texel den seven-en-twintighsten der selver maendt.

A N N O

1626:

Martius:

Aprilis:

Mayus:

Junius:

Julius:

WAERSCHOVWINGHE.

Alsoo de Journalen soo veel zijn / ende mijn tijdt / weghen menichfuldighe andere occupatien / soo kort gheballen / soo en hebbe niet alles in dese volgende Historie konnen in-voeghen; doock somtijdts by eenighe ghebreken / die in verscheyden schriften vooz quamen / niet konnen alles soo exactelijck aen-teeckenen als wel ghewenst hadde / ende de Leser veel-licht sal verwachten. Insonderheyt soudt konnen ghebeuren / dat yemandt / die in dese Jaeren / ten dienste van de Compagnie sich heeft laten ghebruycken / en yets vooz de selve verricht / over-gheslaghen mochte wesen / ofte sijn verichtinghe niet soo volkomentlijck verhaelt. Soo yemandt sulcx mochte vooz-kommen / de sulcke sal ghelieven te gheloven dat sulcx niet en is gheschiet voozdachtelijck / ofte om sijn kloeckheyt ende vroomigheyt te verminderen / maer by ghebreck van aenwijfinge. Ende derhalven werden alle die yets sulcx soude moghen in het Lesen van dese Historie ghewaer worden / ghebeden dat het selve my willen aen-wijfen / ende hare memozen ofte Journalen laten toe-kommen / op dat het selve in toekommende mach ghedencken / ende t' sijnder tijdt ende plaetse in-voegen / waer aen my ende 't Ghemeyn grooten dienst sal gheschieden / ende dese Historie ten laesten tot haer volkomentheyt werden ghebracht. Ondertusschen konnen den Leser versekeren / dat alles 't ghene hebben aen-ghe-roert / ghenomen hebben uyt de aenteeckeninge vande ghene die selve eenich ghebiedt ofte bedrijf hebben ghehadt inde Verichtinghen te water ende te lande. Eyndelijck / alsoo d'een meer als d'ander neerstich is gheweest in het aenteekenen vande ghelegghentheyt ende hooghden van plaetsen / hebben wy die alle soecken by te brengen / op dat daer uyt eyndelijck een volkommen Beschrijvinghe mach ghetrocken worden; soo yemandt eenighe misflach weet aen te wijfen / ofte eenighe vordere openinghe te geven / die sal my altijdts bereydt vinden om 't selve met behoorzijcke aenmeldinghe van sijn naem te ghedencken.

SEPTENTRIO

Septentrionalis Americæ pars.

MARE AVSTRALE

Meridionalis Americæ pars.

AMERICÆ
 five
 INDIÆ OCCIDENTALIS
 Tabula Generalis.

MERIDIES

Jaerlyck Verhael

VAN DE

Werrichtinghen der Gheoctroyeerde West-Indische Compagnie.

Kort Begriip van 't eerste Boeck.

DNleydinghe tot dit Historisch Verhael, ende des Auteurs voornemen. Den Raedt ende Besluyt genomen over 't exploit op de *Bahia de todos los Santos*. De ghelegentheynt vande Vlote daer toe gereet gemaectt. Den tocht van Philips van Zuylen met een Schip en twee Jachten naer de Custe van Africa: de Jachten nemen een Schipken voor Cachieu, sincken een Bercke ende verbranden twee. Komen weder by de Commandeur in *Sierra Liona*. 1624. Vervolgh van de Vlote naer de *Bahia*. De Colonel Dorth vervalt aen *Sierra Liona*; den Ammirael met de resterende Schepen komt onder *S' Vincent* een van de *Cabo Verde* Eylanden. Ververschen daer. Gaen van daer t' seyl den 26. Martij. Beschrijvinghe van de *Bahia de todos los Santos*, en de aenliggende ghewesten. De Stadt *S' Salvador*. De Vlote krijght de kuste van Brasil in 't ghesichte. Komen ontrent de *Bahia*. Ordre van den aenslach by de Raden beraemt. Loopen de Baye in. De Vice-Ammirael Pieter Pieterz. Heyn vervoeght sich onder de Bateria op het platte-form ende de Portugeesche Schepen. Van de welcke eenighe verbranden, ende de reste werden by de onse af-ghebracht. Nemen de platte-forme met gewelt in; vernagelen 't Geschut, ende begeven haer weder in de Schepen. Getal van 't gesonde Krijghs-volck; landen aen de Sand-baye: Ordre van haren tocht: komen met weynich resistantie tot in de Voor-stadt: De Vyandt verlaet 's nachts de Stadt en vlucht in de naest-gheleghen Bosschen ende plaetsen: Ons volck komt in de Stadt: Krijgen de Gouverneur (die daer alleen was ghebleven) gevanghen: ende vallen tot plunderen vande Huysen: De Vice-Ammirael komt langs de water-sijde mede inde Stadt. De Vyandt verlaet son-

A der

der slaghe ofte stoot sijne Forten. Gestalte vande Stadt. Den Ammirael stelt ordre op 't plunderen ende doet de verslingerde goederen versamelen. Wat buyt hier wierdt gevonden, soo inde af-gehaelde Schepen als inde Pack-huysen. De Heere van Dorth komt naer eenighe dwalinge mede inde *Babia*: ende stelt ordre op de Militaire discipline ende bewaeringhe vande Stadt: doet aanbiedinghe aen de Portugeesen om weder in hare Huysen te kommen. Daer kommen noch eenighe Schepen inde Baye in-vallen ende worden by de onse genomen. De Vyandt komt aen de Stadt by nachte. De Gouverneur buyten ghetrocken zijnde, werdt van de Brasilianen verrast ende vermoordt. De Sargeant major *Allert Schouten* komt in sijn plaetse. Dry van des Vyandts Schepen werden ghenomen. Den Ammirael *Jacob VVillekens* keert naer huys. Ende den *Vice-Ammirael Pieter Pieterz. Heyn* vaert naer Angola. De ongeregeltheden inde *Babia*. Verhael vande toerustinghen hier te Lande. Der eyse vande *VVind-Hond*. Vervolgh vanden tocht van *Pieter Schouten*. Komt aen *Cabo Caldera*. Tracht inde *Maracaybo* te loopen, doch wordt by de wind verhindert. Begeeft hem onder *Hispaniola*: ende voorts naer *Jamaica*. Komt aen *Isla de Pinos*, ende steeckt over naer *Tucatan*. Plundert *Sisal*, ende neemt een leedige Barcke. Steecken over naer *Cuba*. Neemt daer eenighe Bercxkens. Siet de Spaensche Vloote. Gheraect met eenighe der selven slaeghs. Verseyldt naer de *Tortugas*. Ende van daer naer *Florida*. Komt inde *Bermudes*. Seyndt d'een Schip naer huys, ende keert met de *Trouwe* naer de Eylanden. Ende set onder de *Virgines*. Komt naer veel suckelen onder *Dominica*, ende eyndelijck onder *S^t. Vincent*. Ondertusschen hadde de *Eendraght* een kostelijck Schip ghenomen van *Honduras*: doch komende op de gronden vande *Tortugas*, verongheluckte de *Eendraght*, ende 't volck quam met de Prijs in Zeeland. Vervolgh vanden Tocht van *Phlips van Zuylen*. Komt ontrent *Cabo Negro*. Al de Schepen kommen weder by hem. Bekomt ververschinghe van eenighe Portugeesen. Neemt een Schip van *Pernambuc* met Koopmanschappen. Noch een Fluyte met *Wijnen* ende een Schipken met *Farinha*. Verzeyldt naer *Loanda*, ende nemen onder-wegen veel *Pataskens*; set inde Haven van *S^t. Paulo*; slaet daer tegen elf Schepen: bekomt daer van twee, die laet ransoeneren. Van daer verzeylt zijnde; neemt noch meer Schepen, ende onder anderen een Spiegel-Schip: ende noch twee andere. Keerdt te rugghe naer *Loango*; ende handelt met die van *Congo*. *Pieter Pieterz. Heyn* komt daer by haer. Wiens reyse beschreven wordt. Genomen een Schip met *Canarie Wijnen*. Vervalt by de *Cabo S^t. Augustin*. Komt by *Angola* ende inde Haven van *Loanda*: ende veroveren eenige Schepen. Seyndt twee Jachten naer *Benguela*: Doch konden die niet vinden. Kommen weder by den Ammirael. Verzeylt naer de Rievier van *Congo*.

Het Eerste Boeck.

Mder alle de wonderlijke dinghen/
die in onsen tijdt by den Staet van dese Veree-
nighde Proovintien / tot handhabinghe van de
Ware Keligie ende bescherminghe onser Wy-
heyt / syn upt-gericht / tegen den Koningh van
Spagnien / hebben my seer aen-merckens
weerdigh ghedocht de verrichtinghen van de
Scheoctroneerde West-Indische Compagnie :
om dat de selve met klepne macht ende ghe-
ringhe beswaringhe van het Ghemeen / door
de by een ghebrachte middelen van een klepni
aen-tal van Onderfaten deses Staets / soo ge-

ANNO
1623.

luckelijck zijn upt-gevoert / dat de gantsche Werelt sich daer over heeft moeten
verwonderen / ende den hooghmoet van Spagnien swichten ; ende datmen
daer upt naecktelijck heeft kunnen speuren / op wat wijze men dien machtigen
Wyandt door syn eyghen middelen kan krencken / ende hem de Americaensche
Schatten ontrecken ofte onnut maecten / met de welcke hy de gantsche Chri-
stenheyt soo vele Jaren heeft geplacght ende in gheduyrighe onrust gehouden.
Wy docht daer benevens dat dese wonderlijke daden by de West-Indische
Compagnie tot welstandt van ons lieve Vaderlandt upt-ghewroght / de naer-
komelinghen niet en konden ofte behoorden versweghen te worden ; ende dat
my / die van den beginne in bedieninge van de selve was gheweest / alle de ghe-
wichtighe raetslagen hadde by gewoont ende helpen bevoorden / ende alle de
Journalen / Brieven ende Geschrijsen ghesien ende ghelesen / niet qualijck en
konde af-ghenomen worden de Beschrijvinghe vande selve by der handt te ne-
men / ende de naeckte waerheyt alleen (die my ten besten bekende was) in onder-
scheiden Boecken volgens de ordie der Jaren te verbatten / ende alsoo de stoffe
te bereyden voor beter verstanden / die de selve hier naer met een beter penne
naer hun verdiensten mochten ten thoonen stellen voor de gantsche wereltd. De
Beschrijvinge van America ofte Nieuwe Wereltd / die ick voor eenige Jaren
in druck hadde upt-gegeven / schein mede desen tweeden arbejdt / als een noo-
digh gebolgh te vereysschen / (mijne Vrienden oordeelden 't selve) door dien dat
upt de menighsuldighe Keyssen / de onderscheydelijcke ondeckinghen van vele
gewesten / ende 't gene soo te water als te lande by des Compagnies Blooten
ende Legers is verricht / een groot licht konde gheschept werden ende meerder
kennisse van die nieuwe ondeckte landen verkregen : 't sal doock so in't vervolgh
blijcken. Mijne voornemen en is niet hier te spreken van de Insettinghe vande
Compagnie / nochte aen te roeren hoe lange desen Staet heeft swanger gegaen
van de selve / wie die gheraden ofte wie die achter-gehouden hebben / ende wat
swarigheden sich verthoont hebben in't op richten / in't vinden vande noodige
middelen tot upt-voeringhe van so grooten ende langh-verwacht werck / de
generale Historie van desen Staet sal 't selve beter passen. Gock en sal niet aen-
trecken de bestieringhe van de Compagnie hier te Lande / dewelcke upt het
Octrone / 't welck de H. Hog. Heeren Staten Generael van de Vereenighde
Nederlantische Proovincien beliest heeft hare Onderfaten aen te bieden / ghe-
noegh kan werden ghevat : noch de veelvoudighe raetslagen al hier ober ver-
scheiden saecken gheballen / waer van vele noch niet en syn in't werck geleght ;
door dien 't selve ontijdighe ende ondienstigh soude wesen. Mijne voornemen is
alleen /

alleen/ vooz dese tijt/ te verhalen 't ghene by de wel-ghemelte Compagnie te
 A N N O water ende te lande is voozgenomen ende verricht / by middel van wapenen
 1623. tegen den Koningh van Spagnien ende sijne Onderfaten/ inde groote woeste
 ende overrijcke gewesten van America ende Africa, ende voozmaementlijck in-
 de vermaerde Provintie van Brasil, inde welke dese Compagnie eyndelijck
 haeren standt ende plaetse heeft genomen. Sonder my te bemoepen met den
 handel ende bevaeringhe die by de selve Compagnie vanden begiinne is aen-
 ghestelt op de gout-rijcke Landen van Guinea ende beyde de ghedeelten van
 America en de Eylanden noch niet beslagen ende verheert by den Wyandt: als
 alleen in 't vooz by gaen/ ende wanneer de koop handel met den oorloge is ver-
 menght geweest. Sal my beneerstigen niet te schrijven wat onwaer is / oock
 niets dat waerachtigh wete te wesen / voozdachtelijck verswijgen: het doen
 ende laeten van de gene die de Compagnie hebben ghedient / sal naecktelijck
 verhalen / die het lesen ghelieven daer van te oordeelen naer jeders verdienste;
 doch met sulcken bescheidenheyt / dat de onaenghename ynkomensten / niet al-
 tijts te laste leggen aen de gene die daer in zijn gebruyckt gheweest; ofte die in
 tegendeel gheluckelijck zijn uptgevallen jemandts kloeckheyt ofte dapperheyt
 gheheelijck toeschrijven: maer sullen wel doen altijts haer ooghen te slaen op
 Godes voozsichtigheyt/ de welke in dese gantsche saecke sich seer wonderlijck
 heeft verthoont/ eenige aenlaegen de welke wijselijck schenen aengeleght te
 wesen/ te rugge gehouden/ ende weder andere onverwacht buyten maten wel
 laten gelucken. De voozmaemste eere moet Godt alleen toegeschreven werden/
 de welke de geringhe middelen van dese Compagnie ghenaedelijck heeft ghe-
 seght / de verlopen saecken dooz nieuwe toevallen herstelt / ende teghen het
 oordeel ende verwachtinghe vande meeste menichte / dooz swacke middelen
 groote dingen/ tot welstandt van desen staet/ upt gevoert. Haere Hoog. Hog.
 hebben daer mede vele toeghebracht dooz hare gunste ende toe-laeghen: ende
 hadde het Godt gelieft dese Compagnie in wesen te brengen/ doen des Landts
 gemeyne middelen met den oorloge op hare naeste grensen/ met het helpen ende
 toeleggen aen haere vyzinden ende bondtgenoten / noch soo vele niet te doen en
 hadden / ende over-sulcx de Compagnie rijckelijcker hadden konnen verstre-
 ken ende met meerder hulpe by-springen/ wat hadde der niet noch verder vooz-
 ghenomen ende uptgericht konnen worden? Prince Maurits Hoogh-loslijcker
 Gedaghtenis / (de welke het een groote vzeught is gheweest de oprechtinghe
 vande lange ghewenste Compagnie/ ende de beginselen van hare werckingen
 vooz sijn overlijden te sien,) en sijn Hoogheyt den tegenwoordigen Prince van
 Oragnien / hebben met haren goeden Raedt / aenlepdinghe ende gunste een
 groot gewichte daer toe gebracht. De kloecke Helden die het werck mannelijck
 ende gheluckelijck hebben uptgevoert / sullen op hunne behoorzijcke plaetsen
 haere gedachtenis ende lof vinden. Eyndelijck de Raer-kommelinghen / als
 wanneer de nijdigheyt ende wan-gunste sal rusten / sullen konnen oordeelen/
 dat dese Compagnie seer groote dinghen vooz desen staet heeft ghedaen / ende
 veellicht meer als men van haer hadde verwacht ofte konnen eysschen. Want
 indien men hare middelen die by de Gemeente zijn upt-geleght aensiet/ de selve
 zijn by naer niet naemens weerdigh / als men die soude vergelijken teghen de
 over groote macht vanden Koningh van Spagnien/ teghen de welke sy sich
 sonder omsicht soo couragieuslijcken heeft gaen stooten. Dan alsoo licht be-
 ter occasie sal hebben om hier van wat meer ende met meerder reden te seggen/
 indien my Godt tijdt gundt om dit werck te voltrecken/ tot den jaere seven-en-
 dertigh (welck vooz eerst nu hebbe vooz-ghenomen) soo en sal hier van nu niet
 breeker sprecken / maer treden tot de saecke selfs; ende in dit eerste boeck ver-
 halen 't gene inden jare 1623. ende 1624. is vooz-genomen ende verricht.

Den handel op Guinea ende eenige andere plaetsen van Africa ende America versozght zijnde/ vooz so vele doen van noode was; hebben de Bewinthebberren die doen de Compagnie dienden/ begonnen te beraeden/ wat sy best souden voornemen tegen de vbanden van desen staet. Want waren wel betwist/ datmen het groot verlanghen vande goede Ingesetenen van dese Vereenighde Nederlanden ende 't groot verwachten dat een pder sich hadde ingebeeldt/ niet wel en soude kunnen voldoen/ met de voozsepde handelen alleen te drijven/ die by andere al te voozen waeren gedreben; dat mede (uytgenomen den handel op Guinea, wiens voozdeelen een pder bekend waren) uyt den handel met eenige Wilde/ die noch by den Koning van Spagnien niet en waren t' ondergebraght/ geen seer groote nuttigheden met der haest en waren te verwachten: vooz dien dat die Barbarische natien weynigh behoeften/ als alleen eenige bisjen/ messen/ coralen ende diergelijcke kleynigheden/ gantsch niet genegen zijnde om sich te kleeden: waer vooz men de waeren die hier te Lande worden gemaect ofte gebraght/ had kunnen verboeren/ ende dat de waeren die by ende van haer waren te haelen/ als hout/ verwe ende diergelijcke dingen sodanigh waren/ datse dese Landen eer souden kunnen vervullen als verrijcken. Gelijck sy dan wel van dat gevoelen waren/ datmen die handelen niet alleen niet en behoorden achter wegen te laeten/ maer oock in eeniger maten te vermeerderen: soo voozsaegen sy mede voozdachtelijck/ dat hun wat anders stontd vooz te nemen/ waer deur sy de Spagniaerden ende Portugesen tot onder-handelinge mochten dwingen; ofte by ghebreke van dien uyt hare voozdeelen uytstooten ende onse ingeborene daer in stede planten ende doen neder slaen / om alsoo ons Vaderlandt te doen genieten de groote nuttigheden / die hunne vbanden vele jaeren uyt die ende gelijcke ghewesten hadden getrocken. Daer toe mede insonderheyt aen gepoort zijnde by de Kegeringe van dese Landen / dewelcke wijsselijck nu hadden inghenomen / dat alle het doen hier te Lande / hoe gheluckelijck het oock mochte af-loopen / alleen niet maghtigh ghenoech en konde zijn om een ghewenst eynde vanden langhdurighen oorlogh te bekennen; maer datmen den Koningh van Spagnien / de senuwven van sijne jaerlijckse inkomsten behoort de af te snijden/ ende de springh-aderen uyt de welcke 't bloedt ende de lebendmaeckende geest in dat groot lichaem sich verspreyt / met der tijdt gelijck op te stoppen: om welckes te verrichten/ vele wijse Kegeerders van desen staet / de oprichtinge van dese Compagnie lange hadden ghewenst en geraden: ende de teghenwoordige nu eyndelijck voozt-gebraght. Ende hoe-wel de Bewinthebberren ghenoech verstonde de grootheyt ende swaerheyt van dit werck; ende dat sy daer vooz de maght van soo maghtighen Prince haer op den hals souden haelen; nochtans daer by overlegghende dat sy vooz d'een of d'ander gheval 't selve eventwel hadden te verwachten / schoon sy hem soo vele mijden moghten als sy konden; en hebben sich hier deur niet laten afschrieken; maer aenmerckende de veerdigheyt ende beseyltheyt van onse Nederlandsche Scheypen/ de menighe/ kloeckmoedigheyt ende erbarentheyt van ons Zee-varende Volck/ hebben een goede hope gheschept van wat voozderlijcks/ ende veellicht oock groots/ in desen te sullen kunnen doen. Te meer om dat haer ten deele wel bekendt was ende dagelijcks noch naerder werden onderricht in wat ghedeelten van America de Koningh van Spagnien sterck / ende waer hy weder heel swack wierdt geoordeelt te wesen. Sulcx dat nu de naeste ende meeste bekommelingh was op wat geweste men vooz een begin het best soude moghen aenlegghen: in soo grooten geweste was veel keurs / ende vele vande vooznaemste plaetsen wierden van een harden aengangh ghehouden. De Hog. Hog. Heeren Staten Generael van dese Vereenigde Nederlanden / hadden weynigh tijds te voozen/ eer dat de Compagnie noch volkomenlijck was beslooten/

ANNO
1623.

ten / met goed vinden van sijn Dorstelijke Ghenade Prins Maurits Hoogh-
loffelijcker Gedaghtenis / uyt ghesonden de Nassauw'sche Vloete onder 't beleyt
vanden Admirael l'Hermite ten deele by 't Landt ende ten deele bekosticht by
de Geoctropeerde Oost-Indische Compagnie; dan waerwerts deselve was ge-
schickt / wierdt alsdoen noch / (ghelijck wel noodigh was) seer bedeckt onder
eenige wepnige Heeren vande Kegeeringe gehouden: dewelcke niet ongaern
en hadden gesien / ende desweghen vooz slaegen maeckten / dat op seeckere be-
sprecken daer over te maecken / de West-Indische Compagnie met deselve in
ghemeynschap hadde gekommen; ofte ten minsten op haer voornemen (welck
by die ghelegentheyt oock eenighe wepnighe Bewinthebberen van de West-
Indische Compagnie wierdt geopenbaert) het noodige vervolgh soude doen.
De Bewinthebberen in 't gemeyn en docht wel niet geraeden sich te vermen-
gen met dat werck / welck soo wat kostelijck onder de handt was gevallen / om
dat de Vloote soo langhen tijdt / wegen het verstreken saisoen / in de Havenen
van dese Landen was op-gehouden; waer deur oock eenige die de gelegenthe-
den van die navigatien wat hadden onderstaen / by naer gisten waer het ghe-
munt was / ende vreesden dat de Vriant al mede wat mochte geroken hebben:
niettemin soo waren vele wel ghewogen de voetstappen van deselve Vloote te
volgen ende haer begonnen werck te vervolgen: soo dat by naer al vast beslo-
ten was / de Vloote diemen ghereedt hadde begonnen te maecken / den selven
wegh uyt te seynden. Andere daer-en-tegen vonden 't selve ongeraden / om dat
hun ontijdighe ende ondienstigh dochte inden eersten aenvang vande Compa-
gnie 't grootste ende ghereedste ghedeelte van haere middelen te wagen op een
desseim vol van onsekerheyt / ende van welke sy / ten besten kommende / de uyt-
komste in twee jaeren qualijck souden kunnen weten / ende niet tegenstaende al
nieuw verbolgh moeten doen: ende oordeelden veel dienstiger te wesen vooz de-
sen staet ende bequaemer vooz de Compagnie pets te wagen op naerder ghele-
gen plaetsen: om datmen in soo verre ghelegen plaetsen maer een mis-slagh en
soude kunnen doen; naer by konde men het meermaels hervatten: ende hoe-
wel men naer by meerder tegenstandt moghte vreesen / soo was men oock ghe-
reeder om weder met toe laghen daer by te komen / ende sich te verhaelen ende
verstercken. Oock soo stonden die van dit gevoelen waren meest hier op / dat-
men licht in een jaer / blijvende in dese Zee / de gantsche Custe van America
beginnende van Brasil, konde langhs loopen / ende watmen in 't een plaetse te
swaer moghte vinden / op een ander lichter vol-trecken / ende in allen ghevalle
de onkosten / ten minsten vooz een groot ghedeelte / goedt maecken: ende den
Koningh van Spagnien een grooten schrick aen jaeghen / ende op seer groote
ende onvermijdelijcke onkosten jaegen; alsoo daer dooz soude werden genoot-
saect sijne vastigheden te vermeerderen ende verbeteren / ende sijne Vlooten
grootelijcks te verstercken. Sulcx dat indien de Compagnie daer by gheen
grootte winste en mocht doen / de vriant niet te min daer dooz grootelijcks ver-
hindert ende ver-swackt soude werden. Desen lesten raedt eyndelijck goedt ge-
vonden zijnde / is by de Vergaderinghe der *xix* besloten / datmen de Bahia de
Todos los Santos in Brasil soude aen-rasten ende pogen te bemaghtigen. Soo-
om dat dese plaetse soo ghelegen was / datmen der licht konde aen ende in ko-
men / ende van daer gemackelijck alle de andere ghedeelten van America ende
de Eplanden op sijn onverschens bespringen; alsmede om dat men hier met Por-
tugesen soude te doen hebben / die men doen minder vreesde als de Spagnaer-
den ende bequaemer oordeelde om tot onse vriendschap ofte te locken ofte te
dwinghen / doch meest om den handel vande Suckeren ende Brasillie-hout /
dewelcke men achtete seer bequaem ende voozderlijck te wesen vooz dese Ne-
derlanden: benevens andere redenen meer / die voozdaghtelick hier sal verwijs-
ghen /

ghen / om deselve niet ontijdelijck te openbaren ende de vbandt te waerschouwen waer voor hy sich soude hebben te voorszien. Welcken raedt ende voorszemen door de Gedeputeerde vpt de vergaderinghe der ^{xix}. de Hog. Hog. Heeren Staeten Generael der Vereenighde Nederlanden ende sijn V. G. den Heere Prince van Orangien voorsz. ghedragen zijnde / is by deselve mede goet ghevonden ende toe-gestaen. Daer waren reede by de Compagnie ghenoeghsaem veerdigh ghemaect ende van alles wel voorszien dyp-en-twintigh grote Schepen ende dyp Jachten. De Camer van Amsterdam hadde voorsz. hare vier negende parten daer toe gheschickt de volghende Schepen: Hollandia groot dyp hondert lasten / ghemonteert met ses metale ende twee-en-twintigh psere Stucken / ende ghemant met hondert ende achthien Boots-gesellen ende hondert Soldaten: Zeelandia mede van dyp hondert lasten / voorszien met twaelf metale en vier-en-twintigh psere Stucken / hondert ende derthien Harroosen ende hondert Soldaten: de Provintie van Vtrecht van twee hondert ende vijftigh lasten / met twee metale ende achthien psere Stucken neghen en-tachtigh Boots-gesellen en hondert Soldaten; wesende dese dyp des Compagnies epghe Schepen: hadden daer by ghehuurt de Eendracht groot twee hondert en vijftigh lasten met twintigh Gotelingen / veertigh Boots-gesellen ende vijftigh Soldaten: S^t. Christoffel groot twee hondert en vijftigh lasten / met achthien Gotelinghen / veertigh Harroosen ende vijftigh Soldaten: de Hope groot twee hondert lasten met achthien Gotelingen veertigh Boots-gesellen ende vijftigh Soldaten: Nassauw groot hondert en t^{en} negentigh lasten met seshien Gotelingen / veertigh Harroosen ende vijftigh Soldaten: de vier Hayms-Kinderen groot twee hondert en veertigh lasten met seventhien Gotelingen / veertigh Harroosen / vijftigh Soldaten: een ander Schip van hondert en tachtigh lasten met seshien Gotelingen / veertigh Harroosen ende vijftigh Soldaten: Overijssel groot twee hondert lasten met seshien Gotelingen veertigh Harroosen / vijftigh Soldaten: den Haen groot twee hondert en vijftigh lasten / met achthien Gotelingen veertigh Harroosen vijftigh Soldaten. De Camer van Zeeland soude daer toe doen voorsz. twee negende parten: den Tyger groot dyp hondert en vijftigh lasten / met ses metale ende twintigh psere stucken / hondert Boots-gesellen ende hondert en vijftigh Soldaten: t^{en} Gulde Zee-Paert groot dyp hondert lasten met achthien Gotelingen / vijftigh Boots-gesellen en hondert en vijf-en-twintigh Soldaten: het Post-Paert groot t^{en} sestig lasten met acht Gotelingen veertigh Harroosen / en vijf-en-twintigh Soldaten. De Camer op de Maese: t^{en} Schip de Neptunus groot twee hondert endertigh lasten met ses metale ende twee-en-twintigh psere stucken met hondert seven-en-tachtigh Mannen: den Oragnien-Boom groot twee hondert lasten met twee metale Draeykens en seshien Gotelingen / dyp-en-veertigh Boots-gesellen ende vijftigh Soldaten: t^{en} Jacht de Zee-Jaeger groot t^{en} seventhigh lasten / met thien Gotelingen en twee-en-vijftigh Man: ende t^{en} Jacht den Haese-Windt groot vijf-en-t^{en} sestig lasten met thien Gotelingen ende een-en-vijftigh Mannen. De Camer van t^{en} Noorder-Quartier: de Samson groot dyp hondert lasten met vier metale en dertigh psere stucken / hondert en thien Boots-gesellen end' een ghelijck getal van Soldaten: daer by bevracht de Oude Roode Leeuw groot dyp hondert lasten met achthien Gotelingen; twee-en-veertigh Harroosen / vijftigh Soldaten: ende den Oragnien-Boom groot twee hondert en vijftigh lasten met veerthien Gotelingen twee-en-veertigh Harroosen vijftigh Soldaten. De Camer van Stadt en Landen: Groeningen groot dyp hondert lasten met acht metale en seshien psere stucken / acht-en-t^{en} negentigh Boots-gesellen hondert en vijftigh Soldaten: daer by ghehuurt de Sterre groot dyp hondert lasten / met twintigh Gotelingen veertigh Boots-gesellen

ANNO
1623.

gesellen vijftigh Soldaten: ende het Jacht de Vos groot hondert en twintigh lasten met twaelf Gotelingen/vijf-en-dertigh Boots-gesellen en vijftigh Soldaten. Waer by noch ghekomen is 't Schip Sr Marten. Dese Bloote in deser voegen van seer kloeck Dolek/noodige mond-kosten ende allerhande Krijghs-behoefsten seer wel voorzien zijnde / is over deselve als Ammiraël ghestelt den Erfvesten Jacob Willekens van Amsterdam: ende als Vice-Ammiraël den kloecken Zee-Held Pieter Pieterfz. Heyn van Rotterdam: ende als Colonel over alle het Krijsch-volck/ende te wesen Gouverneur over de conquesten/den wel Edele Jonck-Heer Johan van Dorth, Heer vander Hoyst en Pesh/ dewelcke in dese Provincien ende elders vele hooghe ampten beyde inde politie ende Krijgh reede hadde met eeren bedient. Met de toerustinghe van dese Bloote gingh dit jaer dyp-en-twintigh by naer ten eynde / soo dat wy sullen een weynigh upt-stellen vorder daer van te sprecken; ende sullen eerst verhaelen de verrichtinghe van een klepne Bloote / welck dit selve jaer by de Compagnie wierdt upt-gesonden naer de kuste van Angola ende andere plaetsen van Africa binnen de schepdinghen van haer Octroye gheleghen. Dit Blootien bestondt upt dese Schepen; den Dolphijn groot hondert en tachtigh lasten/ gemonteert met vier-en-twintigh Gotelingen en ses Steen-Strucken / op hebbende dyp-en-tachtich Man / den Schipper Thomas Sickes: 't Jacht de Thonijn groot t'festigh lasten met acht Gotelingen / twee-en-dertigh Man / de Schipper Bruyn Volkerfz: ende 't Jacht de Bruyn-Visch groot t'festigh lasten met acht Gotelingen en seven-en-twintigh Man/ de Schipper Cornelis Haringh: alle dyp upt de Camer tot Amsterdam: de Manhafte Philips van Zuylen die vordesen op dese kuste hadde gevaren ende daer wel bekend was / hadde het opper beleydt. Daer gingh in haer geselschap 't Schip de Swarte Leeuw geschickt tot den handel op Cabo Verde: soo dat den Dolphijn was Ammiraël, de Swarte Leeuw Vice-Ammiraël ende de Thonijn Schout by nachte. Dese Schepenginghen upt Texel t'zeil den twee-en-twintighsten September. Den twaelfden October saghen 't Epland Lancerota; ende tusschen den seven en acht-en-twintighsten passeerden den Tropicus Cancri. Den dertighsten bevonden sich dicht by Cabo Blanco ende loefden met een Sypd-Ofste windt dicht by de Caep om/ ende naeckten die tot op vijf vadem goede grondt: hadden des middags hooghde twintigh graden en vijftigh minuten: naer de middagh liepen met de Zee-windt bet in / ende settent des avondts ontrent vier mijlen binnen den hoeck. Dese Caep is ghewaldigh stepl ende gelijk met een bijl af-ghehouwen ende daer steeckt een sand-steer van af. S'anderdaeghs sonden hare Schuyten ende Booten upt/ soo om te visschen / als mede om alle hoecken ende in-wijcken te besichtigen ende vernemen of daer eenighe van des vrandts Schepen mochten ligghen/ alsoo daer veel ghewoon zijn te kommen visschen: doch en vonden daer te dier tijdt geene / soo dat weder van daer seplden. Den vierden November verbielen binnen ofte benoorden Cabo Verde: doch quaemen s' avondts noch by de Cabo, liepen tot dicht onder het Epland t'welck daer vord light ende settent daer. Anckerden s' anderdaeghs vord Refrisco, een Dorp van Swarten op de Custe van Africa, daer men ghewoon is te handelen. Cornelis Haringh Schipper op den Bruyn-Visch was onder-tusschen ghestorven / ende Jochem Gijzen wierdt ghestelt in sijne plaetse. Den twaelfden schepden van den Swarten Leeuw ende gingen met de dyp Schepen t'zeil: ende den veerthienden t'vaste Land van Africa weder aen-gedaen hebbende / liepen langhs de Custe Sypden aen / ghelijck deselve aldaer streckt. Hadden s' middags hooghde twaelf graden en dertigh minuten: liepen doent noch met een Noord-Noord-Weste windt Sypden ten Sypden en westen aen: ende saeghen teghen den avondt een rif barnen / een stuck-weeghs in Zee; ende

ende daer by Noorden een groote in-wijck, over de barningh naer het Zuden toe speurden een Caep / welck sy gisten te wesen Cabo Roxo ende de Kieviere van Cachieu: soo dat sy het setten op vijf vadem kleyn-grond: hebbende de voozsende Cabo ontrent vier of vijf mijlen van haer Zuden ten Oosten; lagen stijf een mijl vande wal ende op de hooghde van twaelf graden ende seventhiien minuten by Noorden de Linie: de Zee-Custe van by Noorden af tot aen de in-wijck is heel leegh Land / ghelijck mede de in-wijck selfs / tot datmen de Caep begint te ghenaecken. Ende alsoo hier niet wel bekennt en waren / soo sonden beyde de Jachten ende de groote Boot inde in-wijck om eenige sekere kondschap te bekommen. De Boot quam des anderen daeghs 'savonds weder / hadde de Kievier een stuck-weghs op gheweest / ende bevonden datse wel d'yn gaten heeft: het eerste ende grootste dicht by de Noord-wal in / Oost-Noord-Oost op-streckende / recht over den dzeppel heel wijd ende wel d'yn tot vier vadem diep. Bezuden dit / is een tweede gat / t welck eerst Zuden ende daer nae Zuid-Zuid-Oost in-streckt ende loopt soo met een krommen bocht naer de groote Kievier. De gaten van dese Kievier zijn al quaet in te kommen / men moet het hoogh water verwachten / alsoo 't selve daer wel een vadem op ende neder loopt. De Swarten daer ontrent woonende / soo haest sy de Boot vernaemen / quamen ynt verscheyden hoecken met veel Canoen / zijnde wel gewapent met schoone Assagayen / Bogen ende Pijlen; dan siende dat ons Volck wel op sijn hoede was / en quamen niet aen haer Boot: de onse en konden oock haere Tael niet verstaen / nochte en konden gheene van haer beweghen inde Boot over te kommen om naerder te onder-vragen. De Commandeur dit vernomen hebbende ende gheneghen zijnde nader te onder-staen of het de Kieviere van Cachieu was ofte niet / vondt gheraden de Jachten binnen de Kievier te schicken / nevens de groote Boot op nieuws wel gemant / hun vermanende dat haer vande loofheyt vande Portugesen ende Swarten wel souden wachten. De Jachten liepen den sestienden de Kievier in langs de Noord-hoeck; ende quaemen den negenthienden weder ynt / ende by Zuiden het Recife om (welck wel anderhalf mijl West ten Zuden ende West-Zuid-West in Zee streckt) weder by 't groote Schip. Verklaerden dat wel seven ofte acht mijlen de Kievier waren op gheweest / al meest Oost ten Noorden ende Oost-Noord-Oost op; sonder eenige Schepen ghesien te hebben; want daer soo veel in-hammen ende spruyten waren / dat al haddender vijf-en-twintigh Bercken inde Kievier geweest / middel genoegh hadden haer te versteecken: en hadden mede geene Dozpen ofte Wooningen gesien / noch van Portugesen / noch van Swarten; hoe wel de Swarten haer nu te spraecke hadden ghestaen / doch sonder den anderen eenighsints te verstaen: het isser een vruchtbaer schoon Land vooz Palmite-Boomen / Rijs ende Wilie; dan saghen daer weynigh Hoozn-Beeften. Ynt dit verhael merckten de onse wel dat het de Kievier van Cachieu niet en was / maer wel die van S' Domingo, daer in de Toortse der Zee-Vaert ynt-gegeven dooz Dirck de Ruyter gewagh wordt van gemaect. Ende alsoo de Commandeur merckte dat hier vooz hem niet te doen en was / belasten de Jachten binnen de Baixos de S' Pedro ofte de drooghten van Rio grande deur te loopen / om te vernemen offer eenigen handel was / ende de Diepten van dat vaer-water te onder-soecken / ende hem te kommen vinden in Sierra Liona. De Jachten stelden haer cours te naesten by naer de wal / om d'yn mijlen by Noorden Cabo Roxo; een kleyn handel-plaetsken aen te loopen. De Commandeur lichte mede sijn Ancker ten selven daege / ende quam met sijn Schip den vier-en-twintighsten by Zuiden het Westelijckste Epland van de Idolos, ende wierden kortz daer naer het vaste Land gewaer / ende saegen een Bercke daer onder ligghe / hadden alsoo den hooghde van acht graden ende

November.

ANN O
1623.

vijftigh minuten by Noorden de Linie; ende alsoo het groot Schip niet en konde dese Bercke by kommen / weghens het ondiepe water / soo wierdt de Haringh-Schuyt ende Boot wel ghemant daer nae toe ghesonden; doch te vergeefs / want de Bercke onsnapte haer binnen de Kievier ende de nacht overviel haer soo dat niet vozder en jaeghden: saegen ondertusschen dat de Kievier wel vijf of ses schoone spruyten hadde om in te loopen / ende dat het water daer wel anderhalf vadem op ende af liep. Quam den ses-en-twintighsten ten ancker in Sierra Liona: daer beyde Fransche ende Engelsche Schepen vonda: ende verkreegh vande Gouverneur vande Swarten door een geringe schenkagie vyndom om water en hout te halen ende te handelen. Middeler tijdt zijn de twee Jachten ghelooopen inde rechte Kieviere van Cachieu tot voor het Stedeken selfs / welck de Portugesen daer hebben: ende hebben daer vooren ghenomen een scheepken; een Bercke inde grondt gehackt ende twee die ledigh waren verbrandt: ende naer dat wel veertigh of vijftigh scheuten met hare Stucken in 't Stedeken hadden ghedaen / gheen macht ghenoech hebbende om 't selve vozder aen te tasten / zijn de Kievier weder upt ghevaren ende den vijftienden December in Sierra Liona by de Commandeur ghekommen met het veroverde Schipken; 't welck wierdt ghemantt erde van een Schipper voorszien: brochten mede een Portugeseche Alguazil ghevanghen de welke sich ransoeneerde vooz 't festigh staeben Ners. De Commandeur bleef hier eenighe tijdt ligghen ende verberste sijn Volck / maecte vooraedt van water ende hout; ende handelde mede ondertusschen van de Swarte eenighe Oliphants-tanden ende secker roodt Hout welck daer valt / ende veel hier te lande werdt ghebracht / soo dat dit jaer niet en verzeplde; desweghen sullen hem hier wat laeten rusten: ende sullen voozt-baeren tot het naeste jaer.

December.

ANN O
1624.
Januarius.

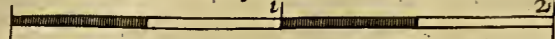
Voorzeden jaer hebben wy verhaelt hoe dat by de West-Indische Compagnie was upt gherust een groote Vloote van Schepen met Volck ende alderhande Krijghs-behoefsten seer wel voorszien onder het beleydt van den Ammirael Jacob Willekens. Den eenen ende twee-en-twintighsten December des voorzeden jaers ginghen van dese Vloote upt Texel ende Eemse 't zepl neghentien Schepen met den Ammirael; ende den drij-en-twintighsten upt de Maese een Schip ende twee Jachten; den vijf-en-twintighsten Januarij deses jaers festhien hondert ende vier-en-twintigh upt het Goereesche Gat den Vice-Ammirael: ende eyndelijck upt Zeeland den ses-en-twintighsten twee Schepen en een Jacht; makende in alles ses-en-twintigh soo Schepen als Jachten. De Schepen en Jachten upt Texel ende de Eemse geloopen / hadden soo goeden windt ende soo spoedigen vooztgangh / dat haer den acht-en-twintighsten der selver maendt by een vonden onder het Epland St Vincent, een vande Cabo Verdsche Eplanden / gelegen op te hooghde van seventhien graden ende ettelijke minuten by Noorden de Linie: upt-genomen alleen 't Schip Hollandia daer den Heere van Dorth op was / d'welcke 't selve Epland niet wel kommende bekommen / vooz-by liep ende gheraecte in Sierra Liona. Den Ammirael bleef onder dit Epland ligghen om de gantsche Vloote by een te krijghen tot den ses-en-twintighsten Martij: middeler tijdt zijn aldaer by hem ghekommen de Schepen die naer hem upt-gelopen waeren / soo dat nu de gantsche Vloote by sich hadde / upt-gesondert Hollandia, van 'twelcke by alle dien tijdt gantsch niets en vernam. De Vloote bequam onder dit Epland seer goede verbersinge / als veel Visch / menighe van Bocken / Oragnie-Appelen / alsmede Lijnen; dewelcke 't Volck haelde soo op St Vincente als op 't naest ghelegghen Epland St Antonio. De Chaloupen die in Stucken hadden mede ghenomen wieden mede ondertusschen in een ghesedt / Schans-korven ende andere noodwendigheden bereydet / ende het Krijghs-Volck gheoeffent ende onderwesen.

Martius.

Den

BAYA DE TODOS OS SANCTOS

Duytsche mylen

Spaensche leguen

A N N O
1624.

Den Ammirael nu dus langhe op de komste vande Colonel ghetwacht hebben: de ende niet wetende waer die belendt was; ende alles nu veerdigh zijnde/ is te raede gheworden gheen langher tijdt te verliefen/ maer sijn reyse te verborde-
ren; ende is ten voornoemden dage van S' Vincent t' zepl ghegaen met alle de Schepen ende de seuen aldaer op-ghesette Chaloupen: ende den een-en-twin-
tighsten Aprilis ghekommen tot op de hooghde van ses graden by Zuden de
Linie. Ten selven dage is den secreten Raedt by den Ammirael upt alle de
Schepen aen boord onboden/ om volghens sijnen last haer te openen de secrete
Instructie die hem versgelt was mede ghegeven om op de voorszende hooghde
te ontsluypen: ende alsoo upt deselve wierdt verstaen / dat het begeeren vande
xix was / datmen de Bahia de todos los Sanctos soude aentasten ende alle vlijt
aen-wenden om deselve te bemachtighen / soo hebben alle de hooge Officieren
eensamentlijk den anderen beloofst / niet alle trouwe ende vromighent desen
last naer te kommen/ ende haer uiterste beste te doen om den selven mannelij-
ken upt te voeren/ tot dienste van 't Vaderland ende nut vande wel-ghemelte
Compagnie: hebben mede voordachtelijck de noodighe ordze ende middelen
van upt-voeringhe onder haer beraemt ende besloten. Doch eer wy voort-va-
ren tot de vozdere beschrijvinghe van desen Tocht / sal het noodigh wesen dat
wy een wepnigh spreekken vande plaetse ende hare ghelegghentheden. Dese
Capitania van Brasil, wesende wel de voornaemste van allen werdt ghemeyn-
lijck ghenoemt de Bahia de todos los Sanctos: 't midden daer van is ghelegghen
op de hooghde van derthien graden by Zuden de Linie Equinoctiael; der-
tigh Spaensche mijlen vande Capitania Ilcos naer het Noorden/ende ontrent
hondert ghelijcke mijlen vande Capitania de Pernambuco naer het Zuden.
De Bape daer dese Capitania de naem heeft van ghekregeen/ is seer wijdt ende
groot / ende verdeelt sich in vele ende verscherden in-wijcken / in dewelcke
dock eenighe Eplandekens ligghen. De openinghe van dese Bape is aen
't Sypden ende loopt op naer het Noorden: is by de twee mijlen ende een half
breedt / in sommighe plaetsen twaelf ende dock wel achthien vademen diep:
daer kommen verscherden Riebieren in loopen / soo dat een vande bequaemste
in-wijcken is daer men weet van te spreekken in dat gantsche Geweste. Het
uiterste ende grootste Epland welck daer ghelijck in ende booz leght / werdt
ghenaemt Taperica: soo datmen upt der Zee dese Bape in-kommende aen de
Lincker-hand heeft dit Epland / ende aen de rechter-hand 't vaste land van
Brasil, de wijte hier wesende by de d'yn mijlen. 't vaste land aen de rechter-
hand ligghende heeft eenen botten hoeck / op de welck een sterckten licht ghe-
naemt S' Antonio, ende de oude Stadt welck sy nu noemen Villa Veja plagh te
ligghen aen een kleynen in-bocht / naer 't Noorden eyndigende met een kleyn
booz-land: van 't welcke 't vaste land sich in-bocht ende ghelijck een halve
maene maectt / eyndigende aen eenen smallen reep landts met een scharpe
punt verre inde Bape upt-stekende: ontrent aen 't midden van desen in-bocht
licht nu de Hoofst-Stadt van dese Capitania ghenaemt S' Saluador, ende op den
scharpen hoeck het Fort Tapagipe, ontrent twee mijlen verscherden van
't punt van 't Epland Taperica. Van desen hoeck Tapagipe ontvalt het land
eerst een wepnigh naer het Oosten / ende de Bape werdt breeder en breekt
hier in 't land dooz een enghe mondt / maeckende vozders een groot binnen-
water / d'welck sich verspreyt in twee bochten / d'een naer 't Zuden ende d'an-
der naer 't Noorden. Vande mondt van dit binnen-water streckt het land
voozts naer het Noorden tot aen de mondt vande Riebiere Pitanga, de welcke
van 't Oosten af-komt naer 't Westen / deselve is binnen tamelijck wijdt / ende
ontfanght in sich eenighe mindere Riebierkens; ende daer staen vele Syp-
ker-molens soo aen de groote als aen de kleyns Riebierkens. Vande mondt
van

ANN O
1624.

van dese Kievier Pitanga, streckt het land noch ontrent een mijle Noordwaert op/ende keert sich dan met eenen krommen elleboogh (daer een kleyn Eplandeken in leght) naer het Westen / loopende by naer recht West ontrent twee mijlen tot aen eenen stompen hoeck. By naer in 't midden van dese lenghde licht een tamelijck Epland welck sy noemen Mare, ontrent een halve mijle van 't vaste land verschenden / ende onghewaer een mijle langh; met welke lenghde 't selve komt te ligghen dwars teghen over de mondt van de Kieviere Pitanga: tegen ober de Noord-zijde van dit Epland komt mede een Kievierken upt het vaste land. Dwars vanden botten hoeck voornoemt naer 't Zuiden/ licht mede een tamelijck Epland ende wel soo groot als het voorgaende / by de onse ghenaemt het Munnicken Epland/ is by naer dyn-hoeckigh. Vanden stompen hoeck op de wester-streckinghe / keert het land sich weder naer het Noorden seer verre te landwaert in. Aen 't begin van de keeringhe ende 't verbolgh ligghen eenighe Eplandekens / som heel naer ende sommighe wat verder van 't land: het eerste ende Zuidlijckste liggende neffens den hoeck werdt ghenaemt Birapebiâra, 't naeste Porto Madero, de naemen vande andere zijn wy onbekent; teghen ober 't vierde / welke langhwoy pigh inden bocht lighe komt een Kievierken upt. Achter de lenghde van 't selve Eplandeken steeckt het land upt naer het Westen met eenen stompen hoeck / daer ober licht naer 't Westen een tamelijck Eplandeken langhwerpigh / welck sy noemen Isla de Fuentes: nevens desen hoeck komt de Kieviere Tambariaut af-kommende van 't Noorden ende met een kromte haer openende naer 't Westen: het vaste land streckt van des selfs mondt Noord-West met twee bochtjens/ tot aen de mondt van de Kieviere Geresipe (ofte so andere segghen Seregipe:) dese komt upt het vaste land recht van 't Noorden ende is inde mondt redelijck wijdt / ende daer licht een Eplandeken vooz welck sy noemen Caraibe; ende inde mondt noch twee / van welck het uiterste genaemt wordt Pycca: dese verdeelen de Kieviere ghelijck in twee. Van de mondt van dese Kieviere wesende het uiterste van dese groote Baye/ keert sich 't land met verschenden bochten (daer eenige klepne Kievierkens upt-wateren) naer het Zuiden tot de mondt van de Kieviere Cachoera, de welke haere openinghe heeft naer het Oosten; komt af van het Noord-Westen ende is binnen seer wijdt ende breedt / soo datter oock eenighe klepne Eplandekens in ligghen: daer vallen vele klepne Kievierkens in / daer vele Supcker-molens aen ligghen. Dwars vande mondt van dese Kievier licht het Eplandeken Meve, ende de Cufte loopt voozts naer 't Zuiden / hebbende naer 't Oosten 't groote Epland Taparica vooz sich liggende in sijn lengde. Ende dus vele sy gheseght vande Baye. De Hooft-Stadt vande Capitanía werdt ghenaemt St Salvador, is ghelegen aende Noord-Oost-zijde van dese Baye / in 't midden vande half-manighe bocht daer wy hier voren van hebben ghesproocken; ghebouwt by de Gouverneur Thomas de Sousa, op een verheven heuvel; met een mury omcinghelt ende van binnen met vele schoone gebouwen verciert. Den heuvel daer de selve op licht / is aende water-sijde seer stepl ende al met kreupel-bosch ende rughte bewassen; soo dat daer twee openinghen zijn in ghemaect / langhs de welke alle sware Waren dooz twee groote windasen langhs twee groote steple sleden van hout gemaect / worden op-ghewonden ende weder af-ghelaten; zijnde dese steplte ontrent hondert vademen hoogh vande water-kant. Beneden aen 't strande staen vele packhupsen. Beneffens de fozten St Antonio ende 't groot Casteel Tapagipe, soo waren tot bescherminghe van de Keede vooz de Stadt noch van oudts geleght twee steenen Casteeltjens/het eene dicht onder de Stadt ende nevens die houte sleden ghenaemt St Philippo ende het tweede tusschen dit ende 't groote Casteel op Tapagipe. Doch boven dese hadde de Gouverneur noch een fozt ofte dyn-horckige

hoeckige platte-foyme doen legghen recht voor de pack-huyfen / d'welck van steen uyt de water was op-getrocken / doch niet gants volmaeckt doen de onse daer quamen. Dese Capitania hoozt den Koningh van Spangien selfs toe / de welke hier een Gouverneur houdt: dock soo is hier de Konincklijke Audientie tot de welke alle Processen die in gantsch Brasil voor-vallen by Appel kunnen werden gebzaght: hier woont mede de Bisschop van Brasil; ende de Jesuiten hebben hier een treffelijke Collegie: eyndelijck soo zijn in dese Capitania seer vele Supcker-molens die seer goet ende veel Supcker maecken. Laet ons nu keeren tot onse Vloote. Van op de hooghde van ses graden by Zuden de Linie / daer hun den een-en-twintighsten Aprilis, als voozen / bevonden / stelden sy haeren kours recht naer de Custe van Brasil; soo datse deselve den vierden May in't ghesichte kregghen op de hooghde van veerthien graden bezunden de Linie: ende hoe wel sy aldaer volghens den tijdt van het jaer ende het ghe woonlijke Mousson op dese Custe / de Zuid-Ooste windt hadden behoozen te vinden / ende de stroom gaende vande Zuidt om de Noozdt / soo wierden door kalmte ende tegen-winden seer op-gehouden / soo dat niet voor den achsten de rechte hooghde vande mondt van de Baye en konden bezeplen: doch die nu bekomen hebende / soo hebben haer Anckers laten vallen ontrent neghen mijlen bujten de wal / om van de Vpandt niet ontijdelijck ghesien te werden; ende hebben daer alles volghens de voozgaende beraeminghe ghereedt ghemaeckt. Daer was by den Ghemeynen Raedt goetd ghevonden dat alle het Krijghs-volck soude ober-gaen op vier groote Schepen ende een Jacht; de welke het souden setten voor het bochtjen daer 't Casteel St Antonio op licht: ende de resterende Schepen souden met den Ammirael ende Vice-Ammirael de Bape vorder in loopen; om de Vpandt te verschalcken / en aen verscheden voozden t'effens werck te geven / doch insonderheyt om des vbandts Schepen die vooz de Stadt mochten liggen / het verzeplen te verhinderen. Tot het landen van het Krijghs-volck waren gheschickt de seven Chaloupen; doch om dat de Vpandt te minder bedencken soude hebben op de vier vooznoemde Schepen / wierdt de Bestierders vande Chaloupen belast / soo langhe by de Vloote te blijven tot dat den Ammirael een top-stander vande vooz-stenghe soude laten wapen; ende dat alsdan in aller ijl haer naer de vier Schepen souden vervoeghen / om 't Krijghs-volck te landen aen een Zand-Bape recht binnen den eersten hoeck van St Antonio; ende ontrent een mijle van de Stadt naer het Zuid-Oosten. Op 't Casteel van St Antonio waren wel vier metale Stucken gheplant / doch die selve lagen soo hoogh datse de in-kommende Schepen niet en konden raken ofte beschadigen. Sanderdaeghs is de gantsche Vloote ontrent Zuid-Ooster Son inde Bape ghelooopen; ende zijn ontrent de middag so inde voozsende Zand-Bape / als vooz de Stadt ghekommen. Soo haest de Vpand onse Schepen om den hoeck vernam / heeft hy gewalidigh met sijn grof Gheschut op de onse beginnen te spelen / uyt het Casteel St Philippo liggende aende Zuid-West zijde vande Stadt / daer d'ij metale Stucken op laeghen; ende uyt het groot Fort Tapagipe, daer der vier op laeghen; doch insonderheyt van een Batterije recht onder de Stadt / gestelt op de platte-foyme / nieuwljck van witten Ardypn op een Rodse uyt de water op-ghehaelt / daer acht metale ende twee ofte d'ij yfere Stucken op stonden. De onse zijn des niet teghenstaende onversaeght voozt ghevaren / een peder naer sijn bestemde plaetse. Ende (op dat wy de verrichtinge van onse Schepen ende het gevecht te water eerst vervolghen) de Vice-Ammirael Pieter Pieterlz. Heyn, heeft sich met de Schepen Gelderlandt, Groeninghen ende Nassauw verboeght tot op een musquet-scheut by de vooznoemde nieuwe Batterije ende de Portugesche Schepen dewelcke tot vijftien toe / soo groot als kleyn / hier dicht onder de wal

ANN O
1624.

wal laeghen ghekoort / hebbende het Fort S. Philippo aen bagh-boordt. Hier ontstondt een seer heet ghevecht / door dien sy den anderen soo naer waren / 't welck duerde tot by-naer Savonds ten seven uren. De Vice-Ammirael merckende dat met schieten niet veel en wierde geboordt / ende dat onse Schepen ondertusschen van des vbandts gheschut groote schade leden / ende insonderheyt dat het Schip Groeninghen, welck wel aldernaest aen des vbandts Schepenlagh / soo deur-nagelt was dat het een wijs by naer in ommacht hadde ghelegen (want daer en waren maer vijftigh ghesonde Mannen op / om datter op de repse wel dertigh waren ghestorven / ende noch wel soo vele kranck lagen) is te rade geworden dyn Booten elck met twintigh Boots-gesellen te mannen ende naer des vbandts Schepen af te veerdigen / om de selve te beklommen ende soo het doenlijck ware te vermeersteren ende af te brengen: dit voornemen is hem wonderlijcken wel gheluckt / want de Portugesen siende dat de onse met sulcken onversaeghtheyt op haer aen-quamen / hebben datelijck hare Schepen verlaten / ende het grootste selfs in brand ghesteecken / door welker brand noch dyn andere zijn om-ghekommen / sulcx dat de onse doemmael maer acht van des vbandts Schepen en behielden ende onder de Dloote af-brachten. In dit ghevecht is onder anderen ghebleven de Capiteyn van 't Schip Groeninghen Andries Nieuw-Kerck / gheseght Ghedult-hebber, een goet Schipper ende kloeck Soldaet: hebbende by ende sijn Volck hun seer loffelijck ghequeten. Dese verbaestheyt ende haestigh vluchten vande vbanden / by den Ammirael, Vice-Ammirael ende hare by-hebbende Raeden ghespeurt ende in acht ghenomen zijnde / hebben naer onderlingh bespreck goet gevonden haer van dese occasie te dienen / ende datelijck veerthien Scheps-Booten gemannet elck met twintigh wel ghewapende Matroosen; met de welke de wel-ghemelte Vice-Ammirael sich soude begheven naer de voornoemde Platte-foyme (de welke door haer gheduyzigh schieten de Schepen groote schaede dede) ende de selve soo het doenlijck ware te beklommen: het welke by de Vice-Ammirael niet tegenstaende het ghewaldigh schieten soo vande Batterije / als van het Strand / met sulcke dapperheyt ende veerdigheyt is verricht / dat sijn Trompetter de eerste ende by selfs de tweede ende de reste van sijn Volck successivelijck boven op de Platte-foyme zijn geraeckt: een seer stoute ende Manhaftige daet; want de muren was ontrent acht of neghen voeten hoogh uyt de water op-ghetogen ende wel met vijf of ses hondert man / naer het ghemeyne seggen / voorszien; doch ons Volck gheraecte daer niet-te-min op / staende op malkanders schouderen ende langhs de Boots-haecken op-klaverende. De Portugesen dit siende / zijn met groote verbaestheyt daer uyt-ghelooopen / ende door 't water naer de Stadt gevlucht / achter-latende een deel dooden. Doch alsoo dese dyn-kantighe platte-foyme naer de Strand toe open ende gantsch sonder beschut was / soo wierdt by die van 't land hestigh met Busquetten onder de onse gheschoten: om dit te verhinderen dede de Vice-Ammirael twee stucken gheschuts naer 't land toe keeren ende onder de vbandt / die mede bloot stont / lossen. Maer hoe-wel het schieten vande vbandt hier deur seer verminderde / ende de verbaestheyt onder 't volck dat op Strand stont grootelijcks vermeerderde soo en vondt den Vice-Ammirael eben-wel niet geraden daer langer te blijven / te meer om dat de nacht haer nu was over-ghekomen ende 't volck seer af-gheslaeft was ende 't Bus-Krupdt haer mede begon te ghebrecken: maer heeft dienstigher gheacht 't Gheschut al-samen te vernagelen / ende door de vbandt onbryckbaer te maecten / ende sich met het Volck weder naer de Schepen te begeven / om de nacht ruste genoten hebbende / des anderen daeghs met nieuwe krachten 't begonnen werck te voltrecken. In dit laeste gevecht / welck ontrent een ure duerde en zijn van de onse maer vier doot ghebleven / ende

ende daer onder de Trompetter vande Vice-Ammirael voornemt / ende acht ofte thien ghequest / t'getal der dooden by de Vpandt is onsecker / doch is wel te gheloven al groot is gheweest. Sullen nu de Vice-Ammirael ende de sijne een weynigh laten rusten ende verhalen hoe het ons Krijghs-Volck te lande ondertusschen hadden gemaect. Soo haest en liet den Ammirael te top-stander van sijn booz-stenge niet af-wapen ofte de seuen Chaloupen begaven haer in aller ijl naer de vier Schepen ende de Jacht in de welck t'Volck was. Daer waren in alles maer twaelf hondert ghesonde Soldaten / de welke door het af-wesen vanden Heere Colonel ghecommandeert wierden by de Sargeant Major Allert Schouten: daer waren by ghevoeght twee hondert ende veertigh Harroosen om de Velt-Stuerkens te stieren / ende de mond-kost ende behouften van Oorloghe naer te voeren. Alle dit Volck wierdt by de Chaloupen aende Zand-bare ghelandt; ende een peder onder sijn Vaendel ghestelt zijnde / zijn naer voorgaende lotinge voorts ghemarcheert in deser voegen: Capiteyn Helmondt hadde de booz-tocht met vijftigh ofte t'festigh Vierroers: hem volghde een gedeelte vandes Colonels Compagnie onder t'belepdt van sijnen Lieutenant La Main: daer naer de Sargeant Major Allert Schouten met sijn Compagnie ende de Lieutenant van Helmondt met de reste van de Compagnie. Capiteyn Basseveldt met sijn Compagnie; ende voorts het Boots-Volck met de Draerckens / Schoppen / Spaden / Hauwelen / Ammunitie ende andere noodwendigheden. In de achter-tocht waren Capiteyn Kijf; Capiteyn Ysenach: Capiteyn Willem Schouten ende Capiteyn Bourgeois van Mollingen met hare Compagnien. Wierden door Dirck Pieterisz. Colver ende Dirck de Ruyter, den welcken (door dien sy te vozen hier gheweest hadden) de weghe ende aankomsten naer de Stadt wel bekend waren / ghelepdt naer de Stadt / door een seer enghe wegh. Hier hadde de Vpandt met weynigh volcks de onse wel konnen op-houden ende groote veranderingh en schade doen / maer de verflaghentheyt van de Portugesen was soo groot / datse onse Troupen niet eens onder de ooghen en dorsten sien: want hoe-wel de onse in t'landen een grooten hoop volcks met Musquetten / Boghen ende Hasegapen met een Officier te peerde / op Strand herwaerts ende derwaerts sagen swermen / soo verliep nochtans alle desen hoop / soo haest als ons volck de voeten op t'land hadde begonnen te setten. Door dese enge strate zijn de onse eerst gekomen aen een groot Wacht-Hups / d'welck sy by de Vpandt verlaten vonden: trocken derhalven al voorts inde Booz-Stadt: hier vonden in t'eerst wat teghenstandts / soo datter al eenighe van de onse doodt bleven ende onder andere een Lieutenant: ende t'volck soude licht in disorde gheraecte hebben ten ware den Major Allert-Schouten de selve in orde hadde gehouden. De nacht quam ondertusschen op de handt / soo dat de onse sich daer moesten op-houden tot s'anderdaeghs s'mozghens. Die vande Stadt door de groote stoutighent van ons volck soo wel te water als te lande / gantsch verflaghen zijnde / ende insonderhent vreesende datter noch meerder macht van volck was / als sy noch hadden ghesien / en hebben den dagh niet derben verwachten / maer zijn inden Donckeren nacht / alles verlatende / met groote confusie upt de Stadt geblucht inde naest-ghelaghene Bosschen ende om-ligghende plaetsen: den Bisschop Marco Teixeira was de eerste die met ontrent ses hondert Man sich wegh packte / ghelijck naermaels wierdt verstaen: sulcx dat de Gouverneur Don Diego Mendoza de Furtado, niet willende deelachtigh wesen / soo hy seyde / aen soo schendigen vlucht ende ontrouwe aen sijnen Koningh / by naer alleen in de Stadt bleef met sijn Soon en eenige van sijn Hupsgein / upt een onachtsamen Hooghmoedt / sonder daer mede eenigh boozdeel aen sijnen Koningh te konnen doen. Ons Krijghs-Volck hier van noch onwetende zijnde / trocken met

ANN O
1624.

met het kriecken vanden daege naer de poorte vande Stadt/ met de twee Velt-
 Stuerkens / van meyninghe zijnde die om-verre te schieten: doch daer voor
 kommende/ verston den uyt een Portugees/ die met een vrede-vaentjen over de
 muynen keeck / dat het volck al uyt de Stadt verlopen was / soo datse sonder
 slaghe ofte stoot daer mochten in-kommen. Doch de onse 't selve niet wel kon-
 nende gelooven/ ende vreesende datter eenigh bedroghe onder moghte schuyplein/
 zijn naer dat de poorte gheopent hadden/ in Slaghe-ordze in-ghetrocken tot op
 de Marcke: maer daer gantsch gheen teghenstandt vindende ende nerghe
 eenigh volck vernemende/ als alleen de Gouverneur ende de sijne/ (welck sy in
 verseckeringhe namen) heeft het volck sich tot plunderen begeven / ende door
 een militaire onghedondenheit alle Hupsen / Comtoiren ende Pack-Hupsen
 op-gheslagen/ daer uyt-genomen 't gene hun aen-stondt ende de reste leelijcken
 verdingert ende verstroyet. De Vice-Ammirael des mozhens vzoeghe we-
 derom met sijne Matroosen vande Schepen af-gestecken zijnde / om de Stadt
 vande water-sijde aen te tasten / aen land komende en vondt gheen vbandt/
 ende van Strand naer boven reckende/ wierdt gewaer dat ons krieghs-volck
 alreede inde Stadt ghekommen was / wesweghe hy dan sich inder ijl by de
 selve verzoeghe. De verbaestheit van de vbandt was soo groot gheweest/
 datse de Forten al mede hadden verlaten; 't grootste op Tapagipe had des mo-
 zhens noch een scheut ofte twee gheschoten / dan vernemende dat de Stadt
 verlaten was / steldent 't volck mede op 't lopen eer datse ghejaeght wierden.
 Dese Stadt was een vande oudste ende vermaertste van gantsch Brasil; ende
 naer de ghelegentheit van die Landen heerlijcken ende wel bebouwt / heb-
 bende in haer begriep wel veerthien hondert Wooningen / benebens verschen-
 den Kloosters; een van Minnebroers / een van Carmeliten / een van Bene-
 dictinen; ende een treffelijck Collegie van Jesuiten: twee Parochie-Kercken/
 waer van de grootste noch onvolmaect was: de Stadt hadde twee Poorten/
 een aen de Oost-sijde / langhs de welcke de onse in-quamen / ende een ander
 aen de West-sijde. Ten tijde dat ons volck daer aen lande / bevonden sich
 inde Stadt boven de Borgeren/ Inwoonderen/ ende Slaven/ over de seftien
 hondert soo Portugesche Soldaten als Brasilianen; vande welcke vijf hon-
 dert en vijftigh Soldaten / het ordinaris Garnisoen waren / onder seven Ca-
 pitelmen; de reste was inder haest op 't geruchte van onse komste (schijnt daer
 van eenighe kondschap ofte achter-dencken hadden ghekregghen / naer dat het
 Schip Hollandia daer op de Custe was ghekommen / ende het Schip van
 Angola ghenomen ende weder hadde laten varen) van bukten in-ghekommen
 onder acht Bevel-hebbers / nebens noch het volck welck de Jesuiten aen-
 brachten. Ende alsoo dese Stadt een seer rijke Plaetse was / ende de Gou-
 verneur op lijf-straffe hadde verboden: (meynende het vluchten daer de 2 te
 verhinderen) gheen goederen uyt de selve te brenghen/ ende haer vluchten soo
 schielijck by nachte gheschiede / is daer een ober-grooten ende rijcken Bunt
 voor 't volck gevallen/ als wel is te gelooven. Den Ammirael vande verove-
 ringhe der plaetse ende het onghemaniert plunderen vande Soldaten ende
 Boors-gesellen verwitticht zijnde/ gaf terstondt bevel aen de Commisen ende
 Assistenten sich sonder uytstel inde Stadt te begeven / om de verstroyde ende
 verdingerde goederen by een te samelen ende op te schrijven. Dese inde Stadt
 ghekommen zijnde / vonden daer een wonderbaerlijcke verstroyinge / door de
 groote moet-wil van 't volck te weghe ghebracht / want de goederen laghen
 allenthalven verwoyden ende vertreden als dreck: sy versamelden vele Wolle/
 Zijde ende Linne-Lakenen ende andere Waren / ende brachten die alle in de
 Collegie der Jesuiten. In de Stadt / op de Forten ende daer ontrent / werden
 ghevonden ende by de onse verkregghen dyn-en-twintigh metale en ses-en-
 twintigh

S. SALVADOR

- 1 De Sand-Bay, alwaer de Soldaten aen land geset werden
- 2 Den enghen wegh daer sy door passeren moesten, en met kleyne moeyten te keeren waren.
- 3 Een Corps de garde ofte groot wacht huys van den Vyand door vreesse verloopen
- 4 Een groote effen pleyu, alwaer haer de Soldaten in slach-orden stelden, treckende so voorts na de voor-Stadt, daer sy eenige rescotre vonden, doch haer saeck vervattende veroverden de selve
- 5 Een Capelleken buyten de stadt
- 6 De voorstadt daer de Soldaten de eerste nacht huys hielden

- 7 Een Poort aen t'Zuyt-eynde vande Stadt, daer onse Soldaten eerst in trocken
- 8 Een hart-steenen Battery, legghende soo verde vande wal datmen daer (by vol Zee) met een Barcq achter om varen mach, hier op laghen 11. groote slucken geschuts en onghelooslyck veel Soldaten
- 9 Een ander Battery te lande daer mede sel uytgeschote werd
- 10 Een groot Pack-huys daer veel Suyker ingevonden werd
- 11 Dese Schepen alle dicht aen Land gekort synde sijn vande onse in brand ghesteken
- 12 Dit sijn noch twee Castelen daer van t'nafte aende voor-

- ghemelic Battery werd ghenaemt S. Philippo
- 13 Twee groote wind-assen daer mede alle swaere dingen langhs twee groote sleyle steden (van hout ghemaect) werden opgewonden inde bouen Stad, leggende ontrent hondert vadem hoogh uyt het water
- 14 Een Poort leggende ophet Noort-eynde vande Stadt
- 15 t'Klooster van S. Francisco, alwaer de Iesuyten haer Collegie hebben
- 16 t'Geuanghen huys
- 17 t'Artillery huys
- 18 Een nieu begonnen Kerck

- 19 De groote Marckt
- 20 Een Wacht-huys
- 21 Het huys vanden Gouverneur
- 22 Twee Fonteynen daer die vande Stad haer verschwater hale
  - a t'Schip de Samson
  - b t'Schip de Ster, de quamente leggen nevens de water-plaets waer A. ende B. ghelicykent staen dese worden vande Castelen soo daer ontrent op de see-kant legge beschoten, ende sy schoten op de Castelen noch al sijnorgens als de Stad al was veroverd.

twintigh pſere Stucken. Inde af-gehaelde Schepen wierden bevonden over de veerthien hondert kisten Supckeren / eenighe Siropen ende Hunden: daer wierden oock noch vier Schepen onder 't land ghehaelt / van welke de twee ontrent de vier hondert pijpen Wijnſ in hadden: het derde was gheladen met Broodt / Farinha ende Wijn / om daer mede naer Angola te ſeylen; 't vierde had alleen Sout in. Inde Pack-huſen beneden de Stadt aen 't water gheleggen wierdt mede een goede partij Supckeren ghevonden / ende naer doengiften wel vijf-en-twintigh hondert kisten ende oock eenighe Tabac: van 't Eylant Taparica haelden wel hondert en veertigh pijpen Traen. De Heere van Dorth (Colonel over het Krijghs-volck ende als vozen gheſeght) beſtemde Gouverneur vande plaetſe dieder verobert ſoude worden / dewelcke by St Vincent vande Bloote was af-gedwaelt ende aen Sierra Liona aen-gebaeren / gingh van daer weder 't ſeyl den vijſden Martij ende quam den leſten des ſelver maendt op de hooghde van ſes graden ende vijf-en-veertigh minuten bezupden de Linie; ende alſoo by nochte te vozen eenighe Schepen hadde vernomen / nochte oock daer en vount / heeft by ſijne reſſe verbozderd / ſoo dat den dertienden April 't Landt van Braſil in 't gheſichte kreggen / op de hooghde van veerthien graden en twintigh minuten / naer het Zuden: ende quamen 's anderdaeghs ten ancker op vijf-en-twintigh vadem ontrent anderhalf mijle van 't Landt; Morro St Pablo lagh van haer Noord-Noord-Weſt ontrent twee mijlen ende een half; verſtonden upt eenighe Wilde die aen boozdt quamen datſe lagen recht booz Rio de Boypeva: deſe is ſeer kennelijck / weſende 't Landt meeft van een hooghde upt-ghenomen aen de Zuid-ſijde / daer iſt hooghſt en heeft boven op een dichte Boſſchagie / ende op den hoeck van Boypeva ſtaet een grooten Boom / die van verre wel een ſtomp ſchoon ghelijckt; tuſſchen deſen Boom ende de Boſſchagie (doch de ſelve naeft) ſtaen d'yn Boomen van eender groote ende hooghte: 't is boozts al leegh tot den hoeck Morro de St Pablo; die is mede van eender hooghde als daer de Boſſchagie op ſtaet; daer ſtaet oock een wit klooster op / ſoo dat mede ſeer kenbaer is. Bevonden haer des middaghs op de dertien graden ende vijf-en-dertigh minuten Zuid-zyete. Vande veerthien graden tot hier toe heeft men meeft al goede anckergront / vande d'yn tot twee mijlen buyten de wal. Den dertienden April veroverden een Schip met Swarten kommende van Angola naer de Bahia, van 't welke ſij de Schipper over namen ende lieten 't Schip met de Swarten varen: niet wetende hoe dienſigh ende nut de ſelve haer konden weſen. Settent weder een mijl van Morro St Pablo, ſoo datſe den Zuid-hoeck van Taparica konden beooghen. Van Morro St Pablo tot het Eylant Taparica toe maect het vaſte landt een bocht / daer (naer 't ſeggen vande Inwoonderen) een dange-reuſe drooghte in light. Deſen bocht begint vanden Zuid-hoeck van Taparica ende eyndicht aen den hoeck Dos Caſtillianos liggende twee mijlen by Zuden Boypeva: by Morro St Pablo iſſe op haer grootſte / ende heeft inden bocht by Noorden de Kiebiere Tinhare mede een drooghte die wel een mijl in Zee loopt by de Portugeſen ghenoemt Baixos de Jaguaripe. De Kiebiere Tinhare komt nevens de Noord-Weſt ſijde van Morro St Pablo upt / ende heeft in de monde wel ſes of ſeven vadem diepte / ende binnen iſt noch dieper / ſoo de Braſilianen ſeyden. Alſmen onder Morro St Pablo gheſet light op ſes-en-twintigh vadem ſoo ſiet men boven den hoeck van Taparica eenen ronden bergh ende 't Zee-waerts van dien noch eenen wat kleinder; 't welck is 't Land vande Bahia. De Heere van Dorth gheen Bloote vernemende hield het hier af ende aen / op ende neder / tot dat den Ammirael met ſijn by-hebbende Bloote mochte vernemen. Den twintighſten ſaghen een kleyn Eylanteken ontrent twee mijlen Weſt-Zuid-Weſt van haer / liggende een wepnigh inden bocht / die van den

Aprilis.

A N N O
1624.

Mayus.

hoeck dos Castillianos streckt tot den hoeck van Camamu: 't selve Enlandeken licht ontrent een mijle van den hoeck van Camamu: op den hoeck komt een klem Kievierken upt; ende dien gantschen bocht is al leegh landt/ ende daer is geen bequame ancker-grondt: maer van den hoeck van Camamu begint het seer hoogh land te werden: bevonden haer doen op de hooghde van derthien graden ende vier-en-vijftich minuten/ hebbende den hoeck van Camamu recht West. Des anderen daeghs saghen den hoeck van Rio das Contas van haer Zuyd-West/ welck sich verthoont met twee hoghe Berghen dicht by den anderen/ tusschen welcke het Kievierken upt-komt; ende voorts om de Zuyd is al hoogh landt: bevonden hun op veerthien graden ende en vonden gheen bequame ancker-grondt. Ende om hier niet ontijdelijck op de Custe ghesien te werden soo hieldent noch meer om de Zuyd ende waren den ses-en-twintighsten ontrent den hoeck de Lagoa, welck is eenen hooghen Bergh die over een leegh landt in Zee steckt en sich van verre verthoont ontrent op de hooghde van veerthien graden ende veertigh minuten. Dus op en neder geswarmt hebbende tot den thienden May, ende vande Bloote niets vernemende/ soo wierden sy te raede sonder langer vertoeven recht inde Bahia te loopen. Ende des anderen daeghs daer in-kommende vonden daer onse gantsche Bloote/ ende het werck tot daer toe beschickt/ in voeghen als hier vozen is verhaelt. Naer dat den Ammirael den Heere van Dozth hadde betwelckomt ende vanden teghenwoordighen toestandt der saecken ghesproocken/ soo heeft de selve met sijn by-hebbende volck sich inde Stadt begheven/ ende sijn eerste werck daer van ghemaect het Krijghs-volck weder in goede ordze ende onder militaire rucht te brenghen; daer naer de Stadt ende hare ghelegghentheyte wel oversien hebbende/ eenighe noodige Fortificatien doen af-stecken/ ende soo vele doenlijck was bevoerden. Heeft mede volghens de Last hem upt het Vaderlandt mede ghegheven/ alle de ghevluchte ende upt-ghewekene Burgheren ende Inwoonderen van de Stadt/ by opene Brieven doen verkondighen ende verseeckeren dat alle de gene die sich onder de gehoozsaemheyt vande Hog. Hog. Heeren Staten Generael der Vereenighde Nederlanden souden willen begeven/ ende den gewoonlijcken Eedt van getrouwigheyt doen aen de selve ende aen de West-Indische Compagnie/ onbeswaert souden moghen weder-keeren in de Stadt/ ende hare Hunsen ende Erven weder aen-vaerden ende besitten/ met ghelijcke vrydom ghelijck sy die onder de Kegeringhe vanden Koningh van Spagnien hadden beseten/ belovende upt den naem vande Hoogh-gemelte Heeren Staten ende sijne Doozlichtigheyt den Heere Prince van Orangien/ nevens de West-Indische Compagnie/ haer tegen alle geweld vande vanden te beschermen. Eenighe wepnige Portugesen zijn op dese verkondinge weder in-ghekommen/ doch de meeste ende de rijckste wierden te rugghe ghehouden/ ende en dozsten 't selve niet bestaen/ upt vreesse vanden Bisschop/ ende een misvertrouwen dat de onse niet machtigh ghenoegh en souden bevonden worden om hun teghen het groot geweld van den Koningh van Spagnien te beschermen. De Bisschop ondertusschen onthieldt hem daer ontrent/ ende maecte hem sterck/ soeckende sijne schandelijcke vluchte te bedecken/ ende verschoef alle de schult op den ghevanghen Gouverneur. Dewijl men hier mede besich was/ soo quam nu ende dan noch een Schip vande Portugesen in de Baye loopen ende werdt by onse Schepen ghenomen. Als naementlijck den twee-en-twintighsten May een Schip van Lisbona groot ontrent tsestigh lasten/ gheladen met Olie/ Heel/ Broodt ende andere koopmanschappen/ de welke naer het segghen van 't volck daer weerdigh waren dertigh duysent Ducaten. Den seven-en-twintighsten een Schipken kommende van Rio de Jenero en Spiritu Sancto, in 't welke waren thien Jesuiten met haren Provinciael/ twee Fran-

Franciscaner ende twee Benedictiner Munnicken ende voorts seven duysent Realen van achten en veertigh kisten Supcker. Den negen-en-twintighsten een Barcke met ses-en-twintigh kisten Supcker: ende den eersten Junij een Schip kommende van Angola met twee hondert en twintigh Swarten. Ende alsoo de onse wel konden bezwoeden datter noch meer Schepen hadden in te vallen / soo langhe het niet ober al ruchtbaer wierdt dat de Plaetse by de onse was in-genomen / soo hielden sy bytens-gaets ende daer om her / twee Schepen / een Jacht ende twee Zepel-Chaloupen / om op de aen-kommende Schepen ende Bercken vanden bypandte te passen. Den vierden werdt het Schip de Vos wel gheladen naer 't Vaderlandt gesonden met de blijde tijdinge vande veroveringe vande Stadt S. Salvador ende aen-lyggende Forten. Ten selven daeghe quam daer noch een Schip kommende ynt Portugael inde Bape in-vaeren / doch alsoo 't volck sach dat de onse daer meester waren / lieten 't selve teghen de wal loopen / stakent inden bypandte ende bluchten te Landt-waert in. Haer den elfden quam daer noch een Schip in met Wijnen geladen / 't welck by de onse wierdt bekomen. Sanderdaeghs 'snachts heeft de Gouverneur vier hondert man soo Soldaten als Boots-ghesellen doen Schepen in twee Jachten ende vier Chaloupen / voornemens zijnde daer mede een tocht te doen naer Morro S. Pablo, op seckerere gelegentheit die hy daer hadde ynt-gepeurt: maer alsoo de wind hem seer teghen viel wierdt ghenootsacckt 't selve ynt te stellen ende weder te keeren. Ondertusschen soo is de bypandte (dit soo het schijnt vernomen hebbende) met een groot getal Soldaten / Brasilianen ende Swarten / 'snachts ontrent ten twee uren tot dicht onder de muren vande Stadt ghekommen: de Sentinellen wierden hem ghewaer ende schoten / soo dat den alarm geweldig aen-gingh: de bypandte en vertrock effen-wel niet / maer schoot mede sel met Koers ende Boghen; ende de onse weder met grof gheschut ende Busquetten; ende bleef dit ghevecht duynen tot 's anderdaeghs naer de middagh. De Gouverneur op de selve tijdt weder-keerende van sijn vergeeffsche tocht ende 't schieten hoorzende / heeft sijn by-hebbende volck ghelant tusschen 't fort S. Antonio ende de Stadt / meynende de bypandte van achteren te verraschen / maer de selve sijne komste vernemende is gevlucht / achterlatende acht of neghen dooden; vande onse waren mede twee ofte dry ghebleven. Den seventhienden naer de middagh trock de Gouverneur met ontrent vijftigh Man soo te voet als te peerde ynt de Stadt / om de naeste ghelegentheden ende aen-komsten selfs wat naerder te besichtighen / alsoo nu gheen bypandte daer ontrent was vermoedende: doch niet boven een Gotelingh-scheut byten de Wallen zijnde / ende wat ter sijden af-rijdende / zijn de Brasilianen de welke inde rupchte ende kreupel-bosch verborghen lagen / op sijn onversiens op-gebroken ende hebben den vromen Heere met Wijlen ende Flitsen soo beschooten dat van sijn paerde ter aerden is ghevallen / al-waer-se hem 't hooft hebben af-ghesneden ende 't lichaem leelijcken mishandelt: 't gheruchte van dit onversien mis-val in de Stadt ghekommen zijnde / soo zijn de Swarten die by ons in dienste waren / ynt-gevalen / ende hebben niet alleen het doode lichaem dese Barbaren ontrocken / maer oock verhindert dat alle die met de Colonel waren ynt-getoghen / niet deerlijcken om-quamen. Dit was een over-groot verlies voor de Compagnie / van soo een vromen ende ervaren Krijghs-Overste berooft te werden / insonderheyt wegghen sijn groot respect ende authoriteit / ende dat op een tijdt dat sijn raedt en onsfach meest van noode was: in sijn plaetse succedeerde de Major Allert Schouten, ende deses broeder Willem Schouten wierdt Major in sijn plaetse. Den twintighsten quam daer noch in en viel in onsen handen een Schip met Spaensche Wijnen gheladen / ende daeghs daer aen noch een met Canarie Wijnen: den acht-en-twintighsten

ANN O
1624.
Junius.

Junius.

ANN O
1624.

Julius.

Augustus.

October.

een van Cabo Verde ghemonteert met thien Lepel-Strucken ende alleen met ballast gheladen: soo dat de vbandts Schepen noch gantsch onbewust waren van 't in-nemen vande plaetse. In 't eynde van dese maendt quam in de Stede een Portugees met naemen Almeyda van wegghen den Bisschop ende andere Regeerders om met de onse over eenigh redelijck accoordt te handelen / doch verrock weder haest onverrichter saecken. In 't begin van Julio werden de Schepen de Haen, de Eendraght, den Oragnien-Boom van Rotterdam, den Oragnien-Boom van Hoorn met Supckeren / Hupden ende Toback af-gheladen naer 't Vaderlandt / ende verrocken den vier-en-twintighsten van daer / mede nemende de principale ghevangens / als den Gouverneur vande Plaetse met sijn Soone / den Sergeant Major ende andere. Ende den acht-en-twintighsten verrock mede den Ammirael Jacob Willekens met sijn Schip ende noch thien koopvaerdj-Schepen naer de West-Indische Eylanden / ende soo voort naer hys. In 't begin van de maendt Augustus quam den voornoemden Almeyda weder ende gaf seer hoogh op / als of hy nu volkomen last brachte om met de onse te verdragen over vyse enter-kours van Handel / tusschen de onse ende de Portugesen binnen 's Landts / doch was maer enckel bedroch; want brachte onder de handt met sich pardoen voor de Portugesen die onder ons waren blijven woonen; als mede voor de Swarten die inde Stadt waren / ende gaf haer heymelijcke aenwijsinghe by wat middelen sy van ons souden over-loopen: 't welck tijdelijck ontdeckt zijnde werdt de selve ende sijne complicen in hechtenis genomen. Den vijften verrock de Vice-Ammirael Pieter Pieterz. Heyn van daer naer Angola ende de Custe van Africa, met de volgende Schepen / de Neptunus, Hollandia, Gelder-Landt, 't Jaght de Zee-Jaegher: welcker reyse wy hier naer sullen verhalen. Te beschrijven wat vorder inde Bahia sich heeft toe-ghedragen / is seer onlustigh ende verwerret / soo dat alleent kortelijck sal segghen / dat naer de doodt van den Gouverneur de Heere van Dorch het daer seer onachtsaemlijck ende goddelooslijcken heeft toe-ghegaen. Den nieuwen Colonel Allert Schouten en nam niet genoegh in acht / de Stadt wel met de noodighe wercken te versien; ende hy doock overleden zijnde / werdt het selve noch stimmer by sijn Broeder Willem Schouten (die sich begaf tot alle ongheregeltheden) waer-ghenomen; want beneffens dat de noodighe wercken selfs niet en vorderde / soo onthiel noch de Soldaten die arbeiden wilden hare behoerlijcke belooninghen. In de maendt van October viel daer noch in Don Francisco de Sarmiento, die Gouverneur was geweest in Chili ende over Rio de la plata ende Ienero naer Spagnien wilde / met een Schip daer grooten rijckdom in was / ende wel hondert ende acht-en-vijftigh duysent Gulden in onghemunt ende ghemunt Zilver / behalven 't ghene dat verdupstert wierde ende by eenighe der Officieren ghestolen; daer eenen Tjarck Sibranz. dapper sijn handen aen vet maeckte / veel kostelijcke Tutweelen van Gout werden mede by andere Officieren verbyemt: ende daerse desen Schat hadden konnen naer hare Heesters stieren / soo behielden sy die aldaer / tot dat de Vloote van Spangien quam ende haer Belegerde; ende eyndelijck haer alles weder ont- nam / upt-genomen eenige kleynigheden die verdupstert wierden. Naer dat men hier te Lande vernomen hadde de geluckige veroveringe van de Stadt St Salvador ende 't ghene daer noch overigh was te doen: de Bewinthebberen wel komende bevroeden dat den Koningh van Spangien sijn upterste macht soude aen-wenden om dese plaetse weder te bekommen: dock eenige kondschap upt Spagnien ende van andere plaetsen krijgende / dat men in Spagnien ende Portugal seer doende was met een seer machtighe Vloote upt te rusten / ende op 't spoedighste upt de sepnden / onder het ghebiedt ende belepdt van Don Frederico de Toledo; heeft voordachtelijck geoordeelt wat haer mede stondt te doen

doen om dat gheweldt te weder-staen / ende de plaetse te verseeckeren; hebben deshalven goet-ghewonden een groot aental van Schepen upt te rusten / ende van volck ende alle noodtewendigheden wel te versien ende in geenen dinghe ghebreeclich te blijven; ende werdt de toerustinge op de vergaderinge der ^{xix} onder de Cameren soo verdeelt; dat wegen de Camer van Amsterdam souden werden verbeerdt acht Schepen ende twee Jachten; te weten den Hollandschen Thuyn, een Schip van d'yn hondert ende vijftigh lasten / voorszien met vier metale ende ses-en-twintigh ysere Stucken ende thien steen-stucken / ende ghemant met hondert Boots-gesellen. 't Schip Haerlem van twee hondert ende tachtentich lasten voorszien met twee metale ende twee-en-twintigh ysere Stucken / ende acht steen-stucken / ghemant met tachtentich Boots-gesellen. 't Schip Leyden groot twee hondert ende dertigh lasten / voorszien met twee metale ende twee-en-twintigh ysere Stucken / acht steen-stucken ende vijf-en-tseventich Boots-gesellen. 't Schip de Swarte Leeuw groot hondert ende tachtich lasten / met vier-en-twintich Gotingen / vier steen-stucken ende tseventich Boots-gesellen. 't Jacht de Windt-Hondt groot vijftich lasten / met thien Gotingen en vijf-en-dertich Boots-gesellen. 't Jacht de Haese groot tseftich lasten / met thien Gotingen ende veertich Boots-gesellen. Dese waren al eyghen Schepen. Daer souden noch by kommen vier ghehuynde / te weten: St Jacob groot twee hondert lasten / met twaelf Gotingen / ende vijf-en-twintich Boots-gesellen. De Eendracht groot hondert vijf-en-tseventich lasten / met seftien Gotingen ende dertich Boots-gesellen / ende de Compagnie soude op elck van dese twee Schepen noch stellen vijf-en-tseventich Mannen. Onder dese hondert en vijftich waren veel Ambachtslieden / als Timmer-lieden / Smeden ende andere. 't Schip de Jonas groot hondert vijf-en-tseventich lasten met veerthien Gotingen ende vijf-en-dertich Boots-gesellen. 't Schip Croonenburgh groot hondert vijf-en-tseventich lasten / met veerthien Gotingen ende vijf-en-dertich Boots-gesellen. Ende waren oversulcx op dese thien Schepen ses hondert vijf-en-tseventich koppen Vaerend-volck; ende daer souden by kommen onder vier Vaendelen ses hondert Soldaten. De Camer van Zeelandt soude daer toe upt-rusten vier Schepen ende een Jacht; te weten: 't Schip Middelburgh groot twee hondert en vijftich lasten met ses metale / twintigh ysere Stucken / twee steen-stucken hondert negen-en-twintich Boots-gesellen. 't Schip Vlissinghen groot twee hondert lasten met twintich Gotingen hondert en dertien Boots-gesellen. 't Jacht Arnhem groot tnegentich lasten / met thien Gotingen en vier-en-vijftich Vaerend-volck. Dese waren eyghen Schepen. Ende deden daer toe twee bevrachte; De Koninginne Hester groot twee hondert lasten / met seftien Gotingen en vijf-en-dertich Boots-gesellen. 't Schip de Neptunus groot hondert veertich lasten / met veerthien Gotingen ende vijf-en-dertich Boots-gesellen: sulcks dat op dese Schepen ginghen d'yn hondert ende ses-en-tseftich koppen Vaerend-volck; ende daer souden by kommen d'yn hondert Soldaten in twee Compagnien. De Camer vande Maese soude bestellen een Schip ende twee Jachten; te weten: 't Schip Dordrecht groot twee hondert lasten / met twee metale stucken / twintigh ysere en thien steen-stucken / tseftich Boots-gesellen. 't Jacht den David groot tseftich lasten / met veerthien Gotingen ende ses steen-stucken / twee-en-veertich Boots-gesellen. 't Jacht 't Zee-paerdt groot vijftich lasten met veertich Boots-gesellen. Sulcx dat op de selve Schepen waren hondert en twee-en-veertich koppen Vaerend-volck; ende daer quam by een Compagnie Soldaten van hondert en vijftich koppen. De Camer van 't Noorderquartier versorghde twee Schepen ende een Jacht; te weten: 't Schip den ouden Engel Gabriel groot hondert ende tseftich lasten met veerthien

ANNO 1624. Gotinghen acht steen-stucken / ses-en-tseventich Boots-gesellen. 't Schip de Hoope, groot twee hondert en vijftigh lasten / met sefthien Gotinghen / twee-en-dertich Boots-gesellen. 't Jacht den Oudevaer, groot tnegentich lasten met twee metale / twaelf psere stucken / ses steen-stucken / tseftich Boots-gesellen: sulcx datter op waren hondert en acht-en-tseftich koppen Varendvolck; ende daer hadde by te kommen een Compagnie van hondert en vijftich Soldaten. De Camer van Stadt en Landen versorghde tot dese Vloote 't Schip Omlandia groot twee hondert en vijftich lasten met twee metale vier-en-twintich psere stucken / hondert Boots-gesellen. 't Schip de Gulde Meulen; groot twee hondert lasten / met ses metale ende sefthien psere stucken ses steen-stucken / hondert en vijftien Boots-gesellen. 't Schip den Dolphijn, groot hondert en vijftien lasten met twee metale / sefthien psere stucken / acht steen-stucken ses-en-tseventich Boots-gesellen. 't Jacht de Vos; groot tseventich lasten met twaelf Gotingen / vijftich Boots-gesellen / Sulcks dat op dese Schepen waren dyp hondert en veertich koppen Varendvolck; ende daer quam by een Compagnie van hondert en vijftich Soldaten. Sulcx dat dese Vloote bestondt uyt achthien Schepen ende seven Jachten ende daer waren op sefthien hondert ende tnegentich koppen Boots-gesellen ende derthien hondert ende vijftich Soldaten. Over de welke als Ammirael soude ghebieden den Manhaften Jan Dircksz. Lam. Ende alsoo de geruchten van de groote toe-rustinghen in Spagnien ende Portugael daghelijcks toenamen soo wierter noch een schoone Vloote toe-gerust; tot de welke de Camer van Amsterdam dede / 't Schip de Roodde Leeuw; groot twee hondert en vijftich lasten / met twee metale / vier-en-twintich psere stucken vier-en-tnegentich Boots-gesellen / een-en-vijftich Soldaten. 't Schip de Witte Leeuw; groot twee hondert en vijftich lasten / met twee metale / vier-en-twintich psere stucken / hondert en vier Boots-gesellen / ende ses-en-veertigh Soldaten. 't Schip de Blaewe Leeuw; groot twee hondert en twintich lasten / met twee metale / twee-en-twintich psere stucken / vijf-en-tnegentich Boots-gesellen / ende neghen-en-dertigh Soldaten. 't Schip de Geele Sonne groot hondert en vijftich lasten met vier metale / twintigh psere Stucken / twee-en-tnegentich Boots-gesellen / negen-en-dertich Soldaten. 't Schip de Gulde Valck, groot hondert en tseftich lasten / met vier metale / twintich psere stucken / ses-en-tachtich Boots-gesellen / ende vijf-en-tseftich Soldaten. 't Schip 't Post-paerdt groot hondert lasten / met veerthien Gotingen / seven-en-vijftich Boots-gesellen / twintich Soldaten. 't Schip Nieuw-Nederlandt, groot hondert lasten / met veerthien Gotingen / vier-en-vijftich Watroosen / vier-en-twintich Soldaten. 't Jacht 't Duyken, groot ses-en-dertich lasten / met acht Gotingen en twee-en-dertich Watroosen. Sulcks dat op dese seven Schepen ende een Jacht / waren ses hondert en veerthien koppen Varendvolck / ende twee hondert vier-en-tachtich Soldaten. De Camer van Zeelandt besorghde tot dese Vloote / 't Schip de Hoope groot twee hondert ende vijftich last / met ses metale ende twintich psere Stucken hondert dyp-en-vijftich Boots-gesellen ende veertigh Soldaten. 't Schip de Goude Sonne, groot hondert en tseftich lasten / met achthien Gotingen / hondert en twaelf Boots-gesellen / ende veertigh Soldaten. 't Schip de Neptunus, het Landt toe-behoorende / groot twee hondert lasten / met vier metale en twintich psere stucken hondert en vijf Boots-gesellen / en veertich Soldaten. Den kleynen Tijger, mede 't Landt toe-behoorende / groot hondert en twintich lasten / met achthien Gotingen / vijf-en-tseventich Boots-gesellen / ende veertich Soldaten. 't Jacht Westcappel groot tseftich lasten / met thien Gotingen / veertich Boots-gesellen. Sulcx dat op de selve waren vier hondert en vijf-en-tachtich

tachtich koppen Varend-volck ende hondert en tsestich Soldaten. De Camer van de Mase verschafte 't Schip den Oragnien-Boom groot twee hondert lasten / met twee metale / ende achthien psere stucken / hondert en twintich Boots-ghesellen / veertich Soldaten. 't Schip Uytrecht groot d'n hondert lasten / met vier metale ende ses en-twintich psere stucken hondert en twintich Boots-ghesellen / veertich Soldaten: sulcx dat op dese twee Schepen waren twee hondert en veertich koppen Varend-volck ende tachtich Soldaten. De Camer van 't Noorder-quartier, soude daer toe beschicken het Schip Medenblick, groot twee hondert ende tseventich lasten / met acht metale vier-en-twintich psere stucken / twee-en-tnegentich Matroosen ende vier-en-dertich Soldaten. Sulcx dat op dese veerthien Schepen ende twee Jachten waren veerthien hondert ende een-en-dertich koppen Varend-volck ende vijf hondert ende acht-en-vijftich Soldaten. Ober welck als Generael ghestelt was den Manhaften Bouduwijn Hendricksz. Burghemeester van Edam / ende als Ammirael Andries Veron. De Compagnie sondt mede inden selven jaere op de Custe van Spagnien onder het bevel van Hendrick Jacobsz. Kat; wegen de Camer van Amsterdam, 't Schip Zutphen, groot hondert en tseventich lasten / met vier metale ende vier-en-twintich psere stucken / ende hondert ende vijf Matroosen: ende 't Jacht de Schildt-padde, met vier Gotingen ende twee-en-twintich Matroosen: ende den Windt-hondt, groot tachtentich lasten / met thien Gotingen ende twee-en-vijftich Matroosen. Dyt de Camer van Zeelandt, 't Jacht de Trouwe, groot vijftich lasten / met acht Gotingen ende ses en-vijftich Boots-ghesellen. 't Jacht de Bracke, groot dertich lasten / met ses Gotingen / ende negen-en-dertich Boots-ghesellen. Dyt de Camer van 't Noorder-quartier, 't Schip den Oragnien-Boom, groot d'n hondert lasten / met vier metale halve Cartouwen / ende negen-en-twintich psere stucken / ende negen-en-tnegentich Matroosen / vier-en-veertich Soldaten. Dyt de Camer van Stadt en Landen, 't Schip de Griffioen, groot d'n hondert lasten / met vier metale ende ses-en-twintich psere stucken / ende hondert ende sefthien Matroosen. De welke meest upt-liepen in de maendt van Junius. Oock wierden de twee vooz-verhaelde Vlooten naer de Bahia soo spoedelijcken toe-gherust dat die gereet waren om vooz-ropende van het jaer upt te loopen; doch wierden seer lange dooz-contrarie winden op-ghhouden / ghelijck wy hier naer sullen segghen. Alleen de Windt-hondt die vooz-ropende gheworden om de onse inde Bahia te bootschappen 't ghene hier te lande tot hare verseeckeringhe wierde ghereedt ghemaect / geraeckte in Zee den vier-en-twintichsten October: den twee-en-twintichsten November waren ghekommen op de hooghde van vijf graden by Noorden de Linie ende saghen 's ander daeghs een seyl / d'welck si tegghen den avondt naemen; was een Portugese Barcke geladen met Meel / Broodt ende Sout / oock eenighe koopmanschappen / ende quamen den achtsten December inde Bahia. Den ses-en-twintichsten December brocht het Schip St Jacob aldaer in / een verobert Schip kommende van St Thome ghesladen met Supcker ende een partije Oliphants-tanden.

Dus verre hebben wy verhaelt 't ghene dit jaer is verricht in ende vooz de Bahia de todos los Santos; sullen nu vertellen 't ghene elders is vooz-geballen ende vooz-eeerst beschrijven den Tocht van den Manhaften Pieter Schouten, welckes vopage wy upt het Journael by hem selfs gehouden wat wijt-lufriggh sullen verbolghen. Deseu Commandeur wierdt by de Camer van Zeelandt upt ghesonden naer West-Indien met 't Schip de Hoope, groot twee hondert en twintich lasten / ghemontceert met vier metale en sefthien psere stucken / en acht steen-stucken gemant met hondert en dertich Man en dertien Jongers / daer Schipper ober was Willem Jacobsz. : het Schip de Eendracht; groot hondert

ANN O
1624.

Januarius.
Martius.

Aprilis.

hondert en vijftigh lasten / ghemonteert met veerthien Gotingen / ghemant met vijf-en-twintich Man / daer Capiteyn op was Hillebrandt Janlz. : ende 't Jacht de Trouwe groot tseftich lasten met acht Gotingen / ende ghemant met vier-en-twintich Man / daer Capiteyn op was Hendrick Wort. De Commandeur Pieter Schouten liep met dese Schepen ynt Zeeland den ses-en-twintighsten Januarij; ende hadde soo goeden spoet dat den vijftienden Martij met den daege 't Epland Barbados; ghelegghen op de derthien graden Noorder bzeete / in 't ghesichte kreegh ontrent seben mijlen Zuyd ten Westen van sich: stierden voozts West-Noord-West ende Noord-West ten Westen; vooz de middach saghen S^a Lucia (sich op-doende eerst met twee groote Bergen / waer van de Zuydelijckste de grootste was) West ten Noorden van haer; gisten dit Epland te liggen van groot Canaria negen hondert en vier-en-dertich leguen: ende alsoo de Trouwe van haer was af-gheraeckt / hielden naer 't Epland toe / verhopende die daer te vinden: teghen den avond liepen Noorden over naer Marinino, liggghende ontrent ses leguen van S^a Lucia ende hielden den heelen nacht af en aen. Sanderdaeghs met den daege liepen onder de Zuyd-Oost-hoeck van dat Epland / ende quamen daer ontrent de middagh ten ancker in een groote ende diepe Bape op vijf vadem water: de grond van dese Bape is vupl / soo datmen moet acht nemen op 't setten van de Schepen: kregghen vooz den avond de Wilden aen boord / die haer senden gheen Spaensche Schepen vernomen hadden: waer over resolveerden met de Trouwe te verspleen naer Guadelupe, soo om te vernemen naer Spaensche Schepen / als eenige stucken geschuts te lichten die van een Spaens Schip / op Marigalante verongeluckt / daer ghesoncken lagen. De Hoope ende Eendracht wierden ghesonden naer St Vincent om schoon te maecken / ende de Chaloupen op 't spoedichste op te setten. Den twee-en-twintichsten geraeckte de Commandeur aen Guadelupe, ende nam datelijck d'p Wilden in / om hem 'tgeschut te wijsen; doch de Wilden die hem 't voozleden jaer van dit geschut openingh hadden gedaen / waren al vertrocken naer 't vaste land / ghelijck meest alle de andere Wilden van dese Eplanden. Onder Marigalante geanckert liggende / roepden sy met de Boot naer de plaetse daer de Wilde 'tgeschut meynde te wijsen / dan alsoo de rechte plaetse vergeten hadden / keerden weder naer 't Schip naer dat twee dagen daer mede hadde om gebzacht / deswegen dan weder het ancker lichten ende quamen den negen-en-twintighsten aen St Vincent. Waren hier besich met de Schepen schoon te maecken / ende de Chaloupen op te setten tot den twaelfden April: gingen doen weder 't zepl / ende stierden eerst Zuyd-Zuyd-West / ende daer nae noch Zuydelijcker. Sanderdaeghs met den daege waren dicht by Granada, verston den ynt de Wilde dat daer geen Spaensche Schepen waren geweest; soo dat van daer verspleden naer Isla Blanca: de onse teekenen aen dat van Granada tot de Testigos zijn twee-en-twintich leguen West-Zuyd-West; van de Testigos tot Margarita achthien leguen op de selve kours; ende vant Westelijckste punt van Margarita tot Isla Blanca veerthien leguen Noord-waerts / ende quamen daer den vijftienden aen de West-Zuyd-West sijde ten ancker ontrent een Husquet-scheut van de wal / vooz een Sand-Bape op thien vadem water. Om op de reede te kommen soo moetmen dicht om de Zuyd-West-punt om loeuven / om alsoo dicht onder 't land te ankeren / hoe naerder hoe beter / overmits het een heel af-gaende vuple grondt is / waer deur de touwen licht worden af-ghevijlt. Bleven hier om alles wel veerdich te maecken tot den negentienden / ende gingen doen 's avonds laet weder 't zepl stellende hare kours Zuyd-Zuyd-West aen. Sanderdaeghs met de middach hadden Tortuga (d'welck licht van Isla Blanca Zuyd-Zuyd-West ontrent seftiien leguen) op sijde / stierden voozts Zuyd-West ten Zuyden; 't was 's nachts stille /

stille / het luchtjen ynt den Westen; lieten het Zuyden over-staen naer Cabo Caldera wesende den Oost-hoeck van 't hooge land ende by gissinghe vijftien mijlen Zuyd-West ten Westen van Tortuga verscheyden. Den een-en-twintichsten met den dage hadden Cabo Caldera ontrent vier mijlen West-Zuyd-West van haer / stierden Noord-West om van 't land te geraecken: met de middach hadden de klippe / die ontrent ses mijlen Noorden van de voorszende Cabo licht / ontrent een miyl Noord-Oost van haer; bleven Noord-West ten Noorden zeplen; ende de Commandeur sondt de Chaloupe de Liefde met vijfen-twintich Man af / onder 't land: met den avond hadden Craques ontrent thien mijlen Zuyd-West van haer / ende waren by gissinge vijftien mijlen West van Cabo Caldera; en stierden doen West ten Noorden / den heelen nacht materijcke koelte. Sanderdaeghs met den daege hadden 't land maer ontrent ses mijlen van sich; bleven West ten Noorden ende West-Noord-West stieren langhs 't hooghe land / d'welck kortes daer aen Zuydelijck ynt het ghesicht ontviel: dan ontrent de middach naeckten de wal weder / d'welck sich verthoonde met twee hoecken als een groot Eiland: stierden Noord-West ten Westen ende Noord-West om niet naerder te kommen / als ses mijlen by lande; ende als 's nachts 't eerste quartier ynt was / leyden het Noorden over met de zeplen op de mast. Den d'n-en-twintichsten teghen den daege stierden weder Noord-West ten Westen; ende met den daege hadden een Eiland ontrent d'n mijlen Oost-Noord-Oost van haer; gisten veertich mijlen van Cabo Caldera gezeplt te hebben: stierden ontrent een uren Zuyden / waer mede 't vaste land (wesende tamelijck hoogh) weder quamen te sien / 'twelcke hadde twee ofte d'n Berghen / by Westen van welke al leegh land Noord-West af-streckte; stierden al Noord-West langhs 't lage land: naer de middach wierden een grooten in-bocht gewaer / soo dat daer geen land en sagen; ende 't land daer sy by liepen hooger als 't voozgaende Noorden aen streckende; liepen daer boven ende hielden 's nachts af ende aen. Sanderdaeghs wierden ghewaer dat de stroom haer seer hadde gheset om de Noord-West ende dat het Eiland Aruba was daer se 's avontes waren boven gelooopen / hebbende op sijn West-sijde eenen Bergh ende onessen land; licht niet boven ses mijlen van Cabo Roman Noord-Noord-Oost ende Zuyd-Zuyd-West. Dooz de stilte en konden niet vooz avond aen de Cabo kommen / en hielden daer af ende aen: Vinde by haer aengheteckent dat alle het land vijftien of seshien leguen te windwaert van de Cabo is leegh land aen de Zee-kant ende licht Noord-Noord-West ende Zuyd-Zuyd-Oost / daer is gheen hoogh land naer by als alleen een hooghen Bergh / scharp inde top / d'welck licht wel ses mijlen van de water-sijde. Den vijfen-twintigsten liepen binnen de Golfo, bejegenden daer de Chaloupe ende quamen te samen ten ancker ontrent seven mijlen binnen de Cabo: maecten stracke de Jacht / d'n Chaloupen en een Boot veerdich / en stelden daer op hondert-en-twintich Man / ende zeplden noch dien avond ontrent vijf mijlen Zuyden ende Zuyden ten Oosten en ankerden daer 's nachts: met het byrecken vanden dach maecten weder zepl; ende ontrent een half uren gezeplt hebben de / saghen een drooghte ontrent een Sotelingh-scheut van eenen leegen hoeck West aen streckende; liepen beneden de drooghte ten naesten by Zuyden ten Oosten aen by naer twee mijlen / tot dat het ander land / welke West streckende: doch also de Man die boven aen de stengh was seyde 't land binnen den bocht te sien / en dat de bocht Oost op streckte / en konden niet gelooven dat het een in-gangh van Maracaybo was; waer dooz haer kours dicht langhs 't land West ten Zuyden stelden / meenende den in-gangh (welck de Caerten verthoonden Zuyden in te gaen) haest te vinden. Liepen soo langhs 't leege land

ANN O
1624.

meeft West aen / 't welck ontrent vier mijlen binnens land / hooger land ver-
thoonde mede West streckende. Savondts als nu naer gissinge wel veerthien
mijlen voor windt gesept hadden / en sagen voor upt niet dan leegh land welck
West streckte : kregen het West-eynde van 't hooge binnen-land Zuiden van
haer; soo dat op hoope vanden in-gangh te vinden den gantschen nacht by hie-
len met storm ende soo quaet weder dat de Chaloupen ende Boot in groot ghe-
baer waren om over-stulpt te werden / met den dach alsoo haer Boot meest was
nat gheworden en geen hoope hadden den in-gangh soo verre van de Cabo te
vinden / soo vielen aen 't laveren om weder naer de Oost te keeren: wonden dat
etmael ontrent dry mijlen; houdende al dicht by 't land / doch en sagen gheen
volck: 't naeste etmael wonden ontrent vijf mijlen / ende sagen doen voor-mid-
daghs volck aen land / soo dat twee daer naer toe sonden / maer en wilden de
onse niet te sprake staen; de storm over-viel haer ondertusschen soo / dat naer de
middach waren ghedwongen te setten dicht by 't land op twee vadem steeck-
grondt. (Nota. Dat de wind hier alrijdts wipet langhs 't land niet over een
streck ofte twee veranderende.) Te midder-nacht nam het weder een wepnich
af / maeckten weder zepl ende konden Noord-Noord-Oost en daer nae noch
Oostelijcker zeplen. Doch 's anderdaeghs kregghen weder soo quaden weder
dat naer middach mosten ankeren: naer midder-nacht nam 't weder af ende
konden weder zeplen als vooren / soo dat den dertichsten ontrent midder-nacht
weder by de Schepen quamen. De Commandeur hier mede noch niet ver-
noecht zijnde / versach de Chaloupen en de Boot op nieuws / ende sondt die
ander-werf / (haer noch meer volcks ende sijn Opper-stierman met ghebende)
om den Oost-bocht hier vozen verhaelt / naerder te ondersoecken. In voer selfs
aen land dwars van de Schepen / met achtien ghewapende Mannen: vondt
daer een Sout-panne, veel Haesen / Conijnen / Herten: oock seer versche voet-
stappen van Menschen ende Paerden. Sanderdaeghs ginghen weder aen
land / bongen seer veel Visch / doch en vernamen geen volck. Naer de middach
quam de Trouwe ende de Chaloupen weder / ende brachten aen / dat haer niet
mogelijk en was gheweest die Baye op te loopen / door den harden windt die
daer upt komt; doch oordeelden het den rechten in-gangh van Maracaybo te
wesen; hadden mede aen land geweest ende Sout-pannen gevonden / als mede
voet-stappen van Menschen ende Paerden. De Commandeur hier upt wel
konnende af-nemen dat de vbandt hun al moste ontdeckt hebben / resolbeerde
van hier te verzeplen naer Hispaniola. Verviel den festen des selver maendts
Maij by porto Jaquimo; (vinde by haer aen-geteekent dat van Cabo Roman
tot het Eplandeken Beata zijn hondert ende vier-en-twintich mijlen Noord-
West ten Noorden) ende quam 's anderdaeghs by Isla de Vaca ten anker:
upt genomen de Eendracht die van haer was af-geraecht: naer dat een wep-
nich hadden ververscht ende de Schepen schoon ghemaect / verzeplden den
thienden 's avondts naer Cabo Tiburon, ende 's anderdaeghs daer kommende
vonden de Eendracht weder. Den veerthienden naer dat water hadden ghe-
haelt / zeplden weder van daer / ende gingen West Zuid-West aen. Den vijf-
thienden 's avondts sagen land / doch konden het niet wel verkennen / soo dat
met schover-zeplen den heelen nacht af ende aen hielden. Sanderdaeghs met
den dach bevonden haer dicht by land / ende sagen een Bercken aen anker-
ligghen by Oosten de haven van Jamaica ontrent seven mijlen / welck by de
Chaloupen wierdt af-gehaelt; sagen eenige Spagnaerden te peerde die metter
haest West-waert aen reden: soo dat siende daer ontdeckt waren / ende de wint
en 't weder goede zijnde / de Commandeur goede vondt op 't spoedichste naer de
Haeven te seplen / eer datse de tijdinge kregghen datter vbandt op de Custe was;
voort-varende speurden een zeplten vent upt / welck si trachten te volghen /
Dan.

Mayus.

dan haer quam sulck een kalmte over dat sy in ses uren geen twee mijlen en vertierden / ende en konden op een mijl nae by de Bape niet kommen ; saghen dat de Spagnaerden aen land vieren maectten ; soo dat wel oordeelden dat gesien waren ende hier niet meer vooz hun te doen en was. De teekenen om de Haven van Jamaica best te verkenen / zijn naer haer oordeel dese. Als ghy vatt Oosten komt naer Jamaica soo sult ghy by de Zee-kant sien dyp ofte vier witte Kloben al by den anderen / ende twee mijlen Westelijcker van dese licht een langh ende leegh punt vol Geboomte / d'welck is ses mijlen van de mondt van de Haven ; ende sult sien Noord-West ten Westen een Bergh / daer men by in moet stieren langhs 't Oost-eynde / ende in-loopende sult gemoeten veel klepne Eplandekens ende Caios , die ghy al aen Bagh-boord moet laten ; ende aen Stier-boord een langh leegh Sand-punt met eenigh kreupel-bosch daer op : als ghy by dit punt zijt / soo streckt de Haven in 't eerst Oostwaert / ende daer naer Noordwaert. De beste tijdt om hier wat te vanghen is in 't begin van Junius ; dan men moet daer ongesien kommen / ende met Chaloupen by nacht in-roepen. Het Stedeken licht ontrent een mijl van de water-kant / wenden deshalven met der Sonnen onder-gangh van de wal af tot ontrent midder-nacht / en stierden doen weder West ten Noorden aen. S'anderdaeghs met den daeghe sondt de Commandeur de Chaloupen dicht langhs 't land ; dan eenige quamen 's avondts weder sonder yets vernomen te hebben ; ende daeghs daer aen noch twee ; den negenthienden ghemoeten de leste by Punto Negrillo ; de welke dyp Spagnaerden hadde bekommen in een Bercken / welck sy hadden laten dypen : doch vonden die s'anderdaeghs weder en bequamen daer in der-tich Hupden ende een half last ghedrooght Vleesch. Den twee-en-twintighsten sagen de Caimanes ende quamen 's avondts ontrent de middelste ; gisten de Oostelijckste te liggghen ontrent acht-en-twintich mijlen van Punto Negrillo : sondender een Chaloupe aen om Schild-padden te keeren ; ankerden 's anderdaeghs aen de Noord-West-sijde ende kregen de Chaloupe aen boord met veel Schild-padden. Alle dese Eplanden zijn seer leegh ende by naer gelijcks 't water. Den ses-en-twintighsten met den daeghe hadden sy Isla de Pinos op twee mijlen van haer ; seplden den heelen dach daer langhs met regen / soo dat 's avondts de West-hoeck van 't Epland ontrent Noord-Noord-Oost vier mijlen van haer hadden. Des anderen daeghs maecte het heel vuyt weder / soo dat gheen land en konden sien ; ende alsoo het noch vzoegh in 't jaer was / resolbeerden de Commandeur naer Jucatan over te stecken / seplden West ende West ten Zuiden aen : met den avondt nam 't weder af ; doch 's nachts wast weder stimmer als voozen : liepen dien nacht voort West ende West ten Noorden. Het den dach nam 't weder af / stierden doen West-Zuid-West : ontrent middach wierpen grond op ses-en-dertich vadem ; ende twee uren daer naer op vier-en-twintich ; saghen de Cabo Cotoche West van haer ontrent vier mijlen. Dese Cabo is seer leegh ende verthoont sich als of 't Sand-Eplandekens waren. 'S avondts hadden het Eplandeken d'welck de Cabo maectt een mijl achter upt. De Commandeur stelde volck op de groote Chaloupe en 't veroverde Bercken / ende sondt die nevens de Trouwe langhs de wal / om te sien ofter aen de Koeje ofte Rio de Lagartos eenige Bercken lagen / ende by liep met de Schepen 't Zeewaert (om van 't land niet ghesien te werden) op thien en twaelf vadem waters : passeerden 's nachts de droochte die ontrent twee mijlen van land steect / en vonden daer maer vijf vadem waters : dese droochte licht ontrent vier mijlen by Westen de Cabo en duert ontrent twee mijlen / is steenich. Het den daeghe vonden haer dyp mijlen van land op thien vadem : 't wierdt 's middaghs klaer / soo dat de Trouwe ende Chaloupen onder de wal konden sien : de welke vooz mid-nacht aen boord quamen /

ANN O
1624.

quamen / dwars van Rio de Lagartos, een plaetse daer de Inwoonders van Vallodolid (een Stedeken liggende vijf-en-twintich mijlen te landwaert in) haer goederen af-schepen: sy en hadden daer/ noch voor de Koeje (d'welck een heuvel is ontrent twaelf mijlen by Westen de Cabo gelegen) gheen Bercken gesien. De Commandeur sondt haer strax weder wegh naer Silan, liggende ontrent twaelf mijlen meer naer 't Westen / waer de Inwoonders van Merida haer goederen af-schepen: ende voorts naer Sisal noch seshien mijlen voorder: 't was 's nachts stil soo dat met de Schepen weynich voorderden. Den dertichsten passeerden Silan bynten gesichte; ende 's avondts brochten de Chaloupen een leedige Bercke aen: hadden Silan gheplundert doch weynich bekommen. Liepen voorts langhs de wal op vier vadem waters naer Sisal; de Chaloupe dicht onder de wal om de plaetse te verkennen ende de Schepen met een vier te waerschouwen. De onse verhalen dat de Indianen die hier woonen heel simpel zijn; ende dat sy alle die op dese Custe woonen van Cabo Cotoche af tot Sr Juan de Vlva toe / alle maenden aen de Spagnaerden betalen elck een Keael van achten; ende datter in dit voorszeyde districkt over de dyp hondert dupsent woonen. Des anderen daeghs twee uyzen voor Sonnen op-gangh sagen een licht onder land; soo datse ankerden ende voeren met de Chaloupen ende Boots daer nae toe: aen land kommende kregen twee Spagnaerden gebangen / de welke haer seiden dat te Sisal twee Fregatten inde ladinghe laghen: Dese plaetse lach noch dyp mijlen Westelijcker / soo datter met twee Bercken naer toe zeyden / daer kommende vonden maer eene Fregatte die noch ledigh was; de andere vol-laden zijnde / was al voorszeyde veretrocken: de Inwoonders hadden mede wech gheblucht al wat sy konden / soo dat daer maer twee kistjens Supcker vonden ende twee Gotelinghen / die de onse mede namen. Dit Stedeken bestont alleen upt twaelf ofte veerthien Hupsen / een Kerckerken ende een hooghen houten Toorn; ende werd by de onse upt-gheplundert ende verbzandt. Saeghen voorts een Sepl van beneden windt op-kommen / naer 't welke sy de een Bercke ende Chaloupe af-sonden / doch maecte den heelen nacht seer hard weder. Den eersten Junij quamen weder by de Bercke ende Chaloupe de welke op de Jacht waren geweest naer een diep geladen Schip / d'welck veel goedt over boord wierp om sich te lichten / soo dat het haer ontleede: staecken doen bepde de veroverde Bercken in bzand / ende lieten haer groote Chaloupe drijven / dooz dien wegghen haer leckheyt niet meer bypckbaer en was. Staken Noorden ten Westen over; doch alsooden derden de wind wat meer upt der Zee kregen / stierden weder naer / tland van Jucatan ende quamen weder te landen beneden Sisal; ende pooghden weder om de Gost op te laberen. Den achtsten sagen de Melas de Contreras vier mijlen by Westen de Koeje ofte ronden heuvel. Den twaelfden alsoo gisten de Cabo Cotoche nu op sijde te hebben / resolbeerden de Commandeur weder over te steecken naer Cuba. Tusschen Cabo Cotoche tot den Bergh zijn seshien leguen; (ende ontrent vijf leguen Gostwaert van den Bergh licht een vlackte ver. af in Zee:) tusschen den Bergh ende Rio de Lagartos twaelf leguen: 'tis daer effen grond / een Cabels lenghde van Strand dyp vadem waters: dese Rievier komt upt in een Bape / ende daer staet een Wacht-toorn: van hier tot Silan zijn achtthien leguen / dyp leguen te wind-waert van Silan is een versck Rievierken: te Silan is mede een Wacht-toorn; ende daer voor twee of dyp Sand-bancken; als ghy de Stadt Zuyd ten Westen hebt van u ghezacht / soo stiert in / op den Toorn aen / sult in 't Canael niet minder vinden als acht voeten waters: van hier tot Sisal zijn twintich leguen / ende dyp ofte vier mijlen te wind-waert liggen veel heubelen vol Geboomte: van Sisal voorszeyde siemen maer een heuvel / ende van Sisal tot Punta de Pedra zijn ses mijlen: sulcx dat dese gantsche Custe van Cabo

Junius.

Cabo Cotoche tot Punta de Pedra inde lenghde heeft ses-en-twintich leguen. Den vijftienden vonden sich op twee-en-twintich graden ende vijf-en-veertich minuten; hier dwaelde de Eendracht van haer af / ende en quam de heele reyse niet wederom by haer. Sanderdaeghs hadden dyn-en-twintich graden en twintich minuten. Den achtthienden vernamen wel een lieffelijcke reuck van 't land / doch sagen het noch niet: 's nachts hadden heel quaed weder van Donder en Blixem ende Regen; 's anderdaeghs bevonden haer op twee-en-twintich graden ende vier-en-vijftich minuten / sagen noch geen land / hoewel den reuck weder vernamen. Den een-en-twintighsten saghen de Westerste Organos; ende den vier-en-twintighsten hadden de Croone vijf mijlen Zuyd-Zuyd-West van haer (dit is een kennelijcken Bergh op Cuba) ende hielen daer af ende aen. Des anderen daeghs hadden heel goedt weder / saghen 's avondts de Meza de Marien ontrent vijf mijlen Zuyd-Oost van haer / soo dat hier nu op een goede wacht-plaets waren; de Trouwe ende de Bercke hielen dicht onder 't land; deden daer twee van des vbandts Bercken stranden / doch konden daer niet by kommen wegghen de barninghen / bleven hier al af ende aen-houden met goed weder. Den seften Julij quam de Trouwe by haer met een veroverde Bercke geladen met Schild-padden. Den achtsten namen noch een Bercke met ghedrooghte Visch / daer haer gherief van namen / ende hackten de Bercke inde grondt. Vernamen upt het Volck dat de Spaensche Bloote inde Havana noch niet was gekomen. Ende alsoo nu al wat gebreck begonden te hebben van water / soo resolbeerde de Commandeur te loopen naer de Baye de Matanza. Den elfden quamen daer in / haelden water / maer was maer taemelijck versch. Sanderdaeghs wierden een groot Spaensch Schip voor de Bape ghewaer / d'welck de onse siende / bukten bleef: ende de onse deden haer best om upt te korten: den derthienden geraeckten weder upt / ende hielden langhs de wal naer de Havana toe. Men dient gewaerschout dat het niet al te secker en is in dese Bape in te loopen / om datmen der soo wel niet weder upt kan kommen / ende daer licht by de Spaensche soude kommen beset werden. Kommende ontrent thien mijlen by Oosten de selve / saghen des nachts dat de Trouwe die voor upt was / verschepden reysen blick-vierde / de Commandeur antwoorde haer / doch alsoo boven windt was en konde niet by haer kommen. Sanderdaeghs saghen een Zepl in lij ende kortz daer nae noch vier ofte vijf die sich heel groot op-deden; ende doock vier ofte vijf te loefwaert; van de welke dyn dragende op hun af-quamen: de Commandeur om van dese Bloote niet beset te werden / wende het om de Bercke aen boord te krijgen / ende sijn volck daer upt te lichten: eer 't selve ghedaen was / waren de Spaensche Schepen niet boven een mijle van hun / het voorste Schip soo men sien konde wel een Schip zijnde van ses hondert lasten; liet een Vlagge boven af-wapen en was recht in haer water; volghde de onse ontrent dyn uren / dan siende geen voordeel dede / wende het naer de middach naer 't land; de Commandeur het in lij hebbende wenden mede: met Sonnen onder-gangh saghen seven sware Schepen in lijse / doch die noch te loefwaert waren / en saghen des avondts niet meer / doock en vernamen de Trouwe niet. Sierden den heelen nacht Oost ten Noorden met heel quaedt weder; 'twelck den vijftienden noch aen-hield; teghen de middach leyden het met de besaen weder Zuyden ober; en kortz daer naer saghen Cabo de Martyres, wel teghen haer gissinghe / want menpden niet over twaelf mijlen van Cuba te wesen; soo dat alle de Zeplen by setten om weder by de Havana te kommen. Dese Cabo de Martyres licht op de hooghde van vijf-en-twintich graden. Sanderdaeghs bevonden haer weder ontrent vijf mijlen by Oosten de Havana: en ginghen weder West-Noord-West aen met kortz zeplen / 't wierd onderusschen kalm; ontrent de midder-nacht

Julius.

Julius.

ANN O
1624.

nacht wierden een Zeyl ge waer d'welck vooz haer over-quam by de wind naer de wal toe: ende losten op de onse twee stucken; doch alsoo de onse meer zeyl hadden schoten hem haest vooz-by: 't Spaens Schip blick-vierden seer / (soo dat wel te vermoeden was dat meer Schepen by sich hadde;) ende volghden de onse in haer vaer-water gheen Gotingh-scheut van hun zijnde: saghen vooz-upt in lije noch d'yn ofte vier vieren: de onse / meynende boven dien eersten te kommen / wendent / doch ontrent hem kommende scharpte de wind soo dat hy naer met de vooz-steven den anderen souden aen boord zijn gheraeckt / ende ghenoech te doen hadden om draghende in sijn lije deur te gheraecken / dicht neffens sijn boordts-zijde; gaf haer acht of neghen scheuten ende eenighe musquettaden / doch questen niemant: de onse stelden haer halsen toe ende liepen van hem af; doch hy wende mede ende blick-vierde ghestadelijck / soo dat niet verre van hem konden af-kommen: want 's anderdaeghs met den dach en was niet over een Gotingh-scheut van haer / ende d'ander groote Schepen een half mijle achter hem. 't Schip dat de onse volghde was ontrent twee hondert last groot / ende lichtveerdigh in 't zeylen; volghden ontrent d'yn uppen / en siende dat niet naerderden / wendent alle de Spaensche Schepen weder naer de wal. De onse liepen 's nachts naer de Tortugas, hoopende daer noch d'een of d'ander Schip aen te treffen / want teghen dese Bloote hadden gheen kans. Den achthienden met der Sonnen op-gangh en saghen geen Schepen meer: ende bebonden haer 's anderdaeghs op de vier-en-twintich graden ende vijf minuten: ende daeghs daer aen met het lichten vanden daege waren dicht by het West-eynde van de Martyres: wendent van 't land vernamen verscheyden rabelinghen van stroomen / ende veel Sargasso; (is secker plante die daer op 't water drijft) hadden 's middaghs vier-en-twintich graden ende veertich minuten / soo dat bebonden dat de stroom haer seer trock naer de Strate van Bahama. De Commandeur wel merckende dat hier niet veel vooz hem te doen soude vallen / ende versch-water van doen hebbende / vondt gheraden naer Florida te wenden. Den een-en-twintighsten vonden haer weder by de Cabo de Martyres; op vijf-en-twintich graden en vijftien minuten: 't land streckt van daer Noordlijcker; 't ghene daer ontrent een mijl van de wal af langhs zeylden / is al sunber Custe: met de middach hadden 't Noord-eynde van de Martyres (dooz een wijdt water van 't vaste land verdeelt) op zijde: hadden hooghde van vijf-en-twintich graden ende vijf-en-veertich minuten; stierden voozts langhs de wal Noord ten Oosten. Vonden 's anderdaeghs de Trouwe die daer d'yn daghen hadde ghelegen; settent op de hooghde van acht-en-twintich graden ende vijf minuten ende haelden daer water. De Indianen van dit Gheweste wesende heel mismaeckt volck / quamen aen boord / ende b'zochten wat Ambergris om te ruplen teghen Wijlen ende Hessen / dan wierd valsch bebonden: hadden eenighe klepne stuckens Goudt aen haer armen d'welcke goed was: dan men moet sich van haer wachten / want is een verraderschen hoop / ende seer bedrieghlijck / want weten 't koper blinckend te maecken ende verkopen vooz Goudt / ende den Amber te menghen met gomme ende andere vupligheyt. Den vijf-en-twintichsten maecten weder 't zeyl: de Commandeur gheneghen zijnde weder te keeren naer de Caribise Eplanden / ende daer noch een wijl te verblijven ende te sien of noch beter gheluck konde treffen / (want hadde tot sijn groot leet-wesen weynich becommen) begaf sich op de Trouwe ende nevens de Hoop, (die hy naer huys stierde) gheseylt hebbende tot op de dertich graden / veranderde sijn kours / ende pooghde om de Zuyd te kommen; doch verbiel tot op de twee-en-dertich ende meerder graden: soo dat den achtsten Augusti de Bermude in 't ghesichte kregghen Oost van haer: de Commandeur voer 's anderdaeghs daer aen om een mast te soecken / en wierdt vande

Julius.

Augustus.

vande Gouverneur seer vriendelijcken ontfanghen; bröcht het Schip binnen
 inde Haven setten een nieu mast in/ ende maeckten schoon. Den vijf-en-twint-
 ighsten schepden weder van daer; ende naer veel onweders hadden upt-ghe-
 staen / soo werden den negenden September land ghewaer / wesende een kleyn
 Eplandeken / op de seshien graden en vijftich minuten; des anderen daeghs
 saghen een grooter d'welck sy meynden Antigua te wesen; dan eenighe dagen
 met onweder ende groot ghebaer haer beste ghedaen hebbende om daer boven
 te kommen/ soo bevonden dat het Deseada was; ende quamen den seshienden
 met de Trouwe ende Bercke onder Nieves te reede. De Commandeur voer
 met de Bercke naer 't Epland S' Christoffel om de Wilden Cassavi te doen be-
 repden; soo dat de Jacht den een-en-twintighsten daer mede kommende vooz
 d'yn maenden Cassavi vreedich bonden. Den seven-en-twintighsten maeckten
 weder zepl / ende hadden s'anderdaeghs met den daeghe Saba op zijde; stier-
 den al Nooꝝd-West ten Westen; ende den neghen-en-twintighsten met den
 daege saghen Virgin Gorda. Gisten dat dit Epland ontrent vijf-en-twintich
 mislen Nooꝝd-West licht van S' Christoffel. Lieten het deur-staen langhs de
 Virgines naer de Passages, welke zijn de Westelijckste van dese Eplandekens/
 ende settent daer in een bequame Bape; dan kregen des nachts soo hard weder
 dat haer touwe brack ende de anckers deur-ginghen / ende waren in 't uiterste
 gebaer / soo dat s'anderdaeghs met den daeghe gedwongen waren / de groote
 mast te kerven; hier mede hielden de anckers weder een wijl; doch het weder
 toe-nemende wierden weder driestich / kerfden de focke-mast ende boegh-spriet
 mede; doch gingen noch al stillekens deur / waren doen op seshien vadem wa-
 ters; was soo dupster weder dat niet konden van haer sien / en het waerde soo
 grouwelijck / dat mond aen mond den anderen toe-spreeckende qualijck kon-
 den verstaen: ende de Zee liep schier hemel hoogh: ontrent ten elf uren begon
 't weder wat te bedaren en wat ghesichts te kommen / saghen 't land in lise ende
 klippen aen beyde zijden / geen Gotelingh-scheut af. Den eersten October
 konden de heele groote Bape ober-sien / doch saghen haer Bercke niet / ende
 de Boot was ver achter upt-gedreven ende 't onderste boven: d'yn Man namen
 aen die te halen dan konden niet / en wierden selve ter nauwer-noot gebercht/
 mits 't Schip sich onder zepl begaf ten besten dat konde: quamen tot vooz de
 klepne Bape daer upt-gedreven waren / en sagen de boese van haer dagelijks
 ancker noch waken / naer dat inde groote Bape weder ten ancker waren ghe-
 kommen; saghen eenich volck op een kleyn Eplandeken doch konden die niet
 halen by ghebreck vande Boot; waren den heelen nacht besich om een Schou-
 wetjen van deelen te maecten / ontrent neghen voet langh ende d'yn breedt / met
 d'welcke s'anderdaeghs eerst vier ende daer naer op een ander plaetse noch ses
 aen booꝝd haelden: heel naeckt ende op verschenden plaetsen van haer lichaem
 ghequest: alsoo de Bercke s' nachts op de klippen was in stucken ghestooten
 ende voozts gesoncken / ende dese op d'een ende d'ander stuck sich hadden soec-
 ken te salveren. Sochten daer nae allenthalven naer haer want / doch vonden
 weynich meer als haer daghelijcx ancker. Daer-en-tusschen de wind vanden
 Nooꝝd-Westen krijgende liepen met de besaen ende focke den vierden October
 de bape upt / ende stierden de meeste nacht Oost ten Zuden ende Oost-Zud-
 Oost. S'anderdaeghs met den dagh saghen 't Epland S' Martin; ende alsoo
 daer gheen bequaem hout tot een boegh-spriet en vonden / zeplden den neghen-
 den weder van daer ende gheraecten met groote moepte den elfden aen de
 Zuid-West-hoek van S' Christoffel, ende s'anderdaeghs vooz middach op
 de reede / ende naer dat haer Boot daer weder hadden op-gemaect; soo schep-
 den den derchienden November weder van daer / dan de wind wilde haer soo
 qualijck mede / dat den achtthienden onder Dominica ghekommen zijnde / niet
 vooz

ANNO

1624.

September.

October.

October.

November.

ANN O
1624.

December.

voorz den twee-en-twintighsten ten ancker en konden kominen: daer quamen ondertusschen twee Fransche Schepen van Haure de Grace die de Commandeur kenden ende alle hulpe deden/ so dat hier sijn Schipken kiel haelde en sijn masten vermaeckte / ende was daer mede besich tot den vier-en-twintighsten December: nam doen sijn kours naer St Vincent, daer s anderdaeghs sette; ende alsoo bevonden dat haer nieuwe mast te swack was / soo setten hier een nieuwe in / ende waren daer mede besich tot den seften Januarij. Sullen de Commandeur hier een wijl laten rusten / ende in 't kort verhalen wat sijn Vice-Ammiraal op de Eendracht is weder-varen. Dese van sijn Commandeur verstercken zijnde (als vozen verhaelt) ghemoete ontrent de Cabo St Anton twee Spaensche Schepen kommende van de Honduras, vande welke hy het eene veroverde / wat verre van lande / ende alsoo de onse doen in die Gewesten niet heel wel bedreven waren / werdt 't selve Schip met sijn prijs door de stroomen diep in de Golfo van Mexico verleydt; ende sijn best doende om de Oost te ghe winnen / gheraecte op de gronden vande Tortugas, ende de Eendracht verongheluckte op een drooghte; doch alsoo 't Spaensche Schip gheen noode en hadde / gingh 't volck bequaemlijck op 't selve over ende brachten 't selve in Zeelandt den derthienden September deses jaers. Dit Schip was ghenaeamt St Juan Baptista ende was gheladen met sefthien hondert kassen Indigo / dry dupsent Honden / een groote party Salsaparilla, eenighe kaskens met Silber; eenighe potten met kostelijcke Balsen-olie: 't hadde onder andere acht metalen Stucken op / daer des koninghs van Spagnien Wapen op stont.

Januarius.

T voorszeden jaer hebben wy den Commandeur Philips van Zuylen met den Dolphijn, Thonijn ende Bruyn-visch ghelaten in Sierra Liona, sullen nu sijn verrichtinghe in dit jaer vier-en-twintich verbolghen. Naer dat hier eenigen handel van Oliphants-tanden ende Koodt-hout hadde gedaen / en sijn Schepen van water ende hout wel voorzien / is hy den vierden Januarij weder van daer gescheden met sijn dry Schepen ende de Bercke voor Cachieu veroverte: gingen eerst Noord-West aen om Zee te winnen / ende daer naer weder Zuiden ende Zuid-Oost soo dat den elfden s middaghs sich bevonden op de hoogde van ses graden ende acht-en-vijftich minuten / hadden veel stilten ende altemet travaden, soo dat eerst den neghen-en-twintighsten den Equinoctiael passeerden; Sanderdaegs verstaken beyde de Jachten ende prijs / van 't groote

Februarius.

Schip; d'welck sich den veerthienden Februarij bevondt op de hoogde van negenthien graden en vijftien minuten bezupden de Linie. Deden haer beste om de Eylanden van Martin Vaez te vinden / dan vernamen deselve niet / ende

Martius.

altijts om de Zuid winnende bevonden haer den sevendien Martij op de Zuid der breete van dertich graden; ende van daer keerende naer de Oost ende Noord / bevonden haer den vijf-en-twintighsten op de hoogde van veerthien graden ende veertich minuten Zuid der breete: op de middach saghen de Custe van Africa ontrent thien mijlen af / en waren des avondts ontrent een half mijle vande wal ende en konden met tachtentich vadem lijn gheen grondt werpen. Den seiven-en-twintighsten hadden de hoogde van vijftien graden en seiven-en-dertich minuten / ontrent een Cartouw-scheut van land op thier vadem waters; was hoogh ende plat land ontrent dry mijlen by Noord den Cabo Negro; settent sanderdaeghs even by Noord den de voorszede Caep. De Commandeur voer hier aen land om naer water upt te sien / doch vonden gheen / land was daer heel bar sonder loof ofte gras. Lieten op de Caep als mede eenighe mijlen by Zuiden eenighe brieven ende teekenen voor de Jachten / ofte moghelijck daer mochten aen landen. De Commandeur liep met sijn Schip langhs de wal Noord-Noord-Oost aen / de Boot voor upt om alle ghelegghentheden te ondersoeken; op de naer-middach vonden een frane Baye / achter

achter eenen steplen hoeck / welke sy in liepen / ende setten daer op sevendhalf vadem steek-grond / onder het hooge land; hadden 's middachs hooghde veertien graden ende vijf-en-vijftich minuten. Aen land varende vonden versch water in een stil-staende Poel / oock een loopende Rievierken ende een seer bequame plaetse om hare Chaloupen op te setten. De Swarten die daer ontrent woonden / waren seer schouw / oock en konde men hare Tael niet verstaen; soo dat de Schipper Thomas Sickes den neghenden April een land-tocht dede met veertich Man / en bracht 's avondts twee Koepen aen: hadden onderweghen ghegeten van secker vruchtjens ghelijck als Hase-nooten / daer 't meeste volck seer qualijck van wierdt / dooz dien de selve ghewaldich deden braecken ende oock af-gaen. Den elfden zijn beyde de Jachten ende de Prijs inde selve Bape by den Commandeur ghekommen. Dese Bape werdt de naem gegeven van Vliegen Baye. De Commandeur sijn Schepen nu weder by een hebben de / is 's anderdaeghs weder t'zepl gegaen / ende heeft sijn kours gestelt langhs de Custe Noorden ten Oosten. Den derthienden settent weder in een Bape / welck sy de naem gaven Roode Baye om de rossigheyt vande grond / voerent daer 's anderdaeghs aen land / doch vonden daer gheen versch water dan diep in 't land / was gheleghen op de Zupder breete van derthien graden en vijf-en-veertich minuten. Den vijftienden schepden weder van daer / en hielden al langhs de wal Noord-Oost ende Noord-Noord-Oost aen; ontmoeten een grooten in-bocht / inde welke dicht onder de wal gheen grond en konden werpen / hadden daer de hooghde van derthien graden en ses-en-dertich minuten. Heel inde bocht zijnde ende gheen grond werpende / zeplden voort langhs de wal Noorden aen / naer een andere Bape. Tland is daer ghewaldich hoogh en swart. Des avondts ontrent vijf mijlen ghezepl't hebbende quamen by een swarten steplen houck / daer twee klippen af-saghen; ende daer nae noch by twee hoecken / doch en vonden gheen grond / soo dat ghenootsaeckt waren 'snachts by te houtwen. Sanderdaeghs 'smiddaghs hadden derthien graden en acht minuten: 's avondts quamen by een leeghen hoeck daer veel klippen af-lagen / loefden dien om / ende quamen in een seer schoone Bape en settent op vijftien vadem sand-grond / een halve Cartouw-scheut van land; noemden se de Schoone Baye. Sanderdaeghs korten sy de Prijs dicht onder land om die te versien alsoo seer leck was / en bonghen daer veel schoone visch. Tvolck vanden lande was al ghevlucht / soo dat die niet en konden spreucken: versaghen haer hier van water ende brand-hout. Den seven-en-twintighsten wierden een vrent Zepl gewaer / d'welck by de Bruyn-visch ende Prijs wierde naer-gheset. Den dertighsten sagen noch een vrent Zepl / daer de Commandeur ende de Thonijn jacht op maecten; doch en konden 'tselve niet achterhalen. Sanderdaeghs quam de Bruyn-visch weder by hun / en hadde mede niet op-gedaen / en was vande Prijs verstecken; liepen doen t'samen naer de wal. Den tweeden Maij vonden haer op de hooghde van twaelf graden en derthien minuten. Hoorden daer een scheut schieren met Canon sonder nochrans eenighe Schepen te sien; quamen naer mid-nacht by eenen leeghen af-gaenden hoeck / ende meynden daer de Bahia de Vacas te vinden: by Zupden lach een leech punt vooz den hoeck ontrent twee mijlen in Zee steekende. Tusschen beyden lach noch een groen Bapeken / welches beyde hoecken leeghachtighe punten waren / de Custe by Noorden hoogh ende stepl zijnde. Zeplden naer den hoeck ende naerderden die tot op ses vadem schoone grondt. Op desen hoeck staet een hooge klap-muts / daer aen te kennen is. Om den hoeck zijnde quamen in een wijde Bape / de welke aen de Oost-zijde laegh land hadde met groene Boomen. Daer onder kommende saghen een Dorp met schoone hooge Hupsen / ende settent recht vooz 'tselve Dorp op d'p vadem steek-gront.

Aprilis.

Mayus.

ANN O
1624.

De Commandeur sondt 's anderdaeghs een Boot naer land om te vernemen wat volck daer woonde. Dese quamen een upze daer naer weder aen boord met een Portugesche Vaendzagher / ghesonden by de Capiteyn van 't Doorp / om de onse te verseeckeren dat met haer in vryndschap wilde handelen. Dese verhaelde hoe dat eenighe tijdt gheleden / de Koningh van Spagnien daer een Gouverneur hadde ghesonden; doch dat de Capiteyn met hulpe van sijn Soldaten (die ontrent tseventich waren) den selven hadde af-gheschaft / om dat haer te seer tyranniseerde / ende naer Loanda versonden ontrent acht maenden gheleden. klaeghde dat alle de tijdt die daer waren gheweest / geen betalinge van hare maend-gelden en hadden bekomen / ende daerom sochten van daer te wesen. hadden aen land vier Bolwercken ende op peder dyp of vier stucken gheschuts: dat sy den scheut vooz verhaelt hadden gheschoten / doen onse Schepen saghen / alsoo vreesden dat de Gouverneur quam om haer wegghen hunne rebellie te straffen. Verhaelde mede dat eenighe den Koningh hadden wijs ghemaect / dat ontrent dese plaetse een treffelijcke Kooper-mijne was / ende dat daerom sulcke besettingh hadde ghesonden: doch dat dese Wijnen wel vijftien of seshien mijlen leegher laeghen / ende alsnoch niet en waren gheopent. Dese bleef aen boord tot verseeckeringh van ons volck welck aen land gingh; ende de Capiteyn quam selfs naer-noen aen boord / ende beloofde alle vryndschap / soo datmen hem weder aen land liet gaen. Bequamen daer verschepden verversinghe vooz weynich gelts / ende seer goed water / welck de Capiteyn vooz sijn Swarten dede aen Strand brenghen. De Soldaten hadden groot ghebreck van alles ende insonderheyt van kleedinghe. Verstonnen mede upt de selve dat in de Bahia St Francisco, liggende ontrent vijftien hoogher als dese een Sout-bergh was daer steen-sout was in sulcke menichte dat alle de Schepen van Europa 't selve niet souden konnen wech-halen; ende dat 't selve Sout seer begeert was in Loanda, hoe-wel het niet soo goetd was als 't Sout van Portugal. Sy noemden dese Bape Bahia de Toros; ende de Bahia de Vacas licht ontrent dyp mijlen hoogher. Onse Schepen laghen hier op de hooghde van twaelf graden ende twintich minuten. In 't land waren wel veel Beesten dan sy en hadden gheen Hupden ghedroocht. Den elften sondt de Commandeur het Jacht de Bruyn-visch om 't ander Jacht met de Prijs te soecken ende in 't vooz-byvarende gheleghentheyt van dat Sout te ondersoecken. Doch de Thonijn ende Prijs quamen 's avondts in; hadden een Schip genomen kommende van Pernambuco met allerhande koopmanschappen gheladen. De Commandeur sondt beyde de Jachten ende twee Prijsen naer een Bape die vier mijlen lagher lach om de selve aldaer te repareren en water te halen: en volghde mede met sijn Schip / ende zyn t'samen den derthienden in die Bape ten ancker ghekommen. 's anderdaeghs saghen twee vrende Zepelen in Zee / daer de twee Jachten ende de oude Prijs naer toe liepen. De Commandeur zepelde daer-en-tusschen met sijn Schip ende de laeste Prijs inde Bape van Catanbala: de Jachten quamen den vijftienden daer weder by hem / hadden een fluyte ghenomen die Wijnen gheladen hadde aen 't Epland Palma: ende een Schipken gheladen met Farinha, kommende van St Pablo ende willende naer de Bahia, daer de onse waren geweest. Dese Bape is seer schoon / soo datmen daer licht als in slapers Haven; op de hooghde van twaelf graden ende vijftien minuten. Den twee-en-twintighsten sonden het Schipken met de Farinha ende anders de Capiteyn vande Bahia de Toros; met conditie dat haer daer vooz soude toe-voegen twaelf Hoozn-beesten / ses Schapen / twee Derckens / Hoenders en andere verversinghe. Op de fluyt ghe-naemt Juan Baptista setten een Schipper: het Schipken vooz Cachieu ghenomen / werdt ghesloopt om dat soo leck was / dat niet langher was boven wa-
ter

ter te houden. De voorszende *Fluyte* met alle de *Koopmanschappen* wierd ont-
 der 't beleyd van de *Commiss Adriaen Vrancken* naer beneden gesonden/ om de
 goederen te verhandelen. Vertrouck den eersten Junij: ende den vijfden maecte
 de *Commandeur* mede zeyl / ende stelde sijn *kours* recht naer *Loanda*. Den
 sevendenden vonden sich nevens *Cabo St Bras* op de hooghde van thien graden en
 een-en-dertich minuten. Dese *Caep* is een hooghen steplen hoek / van verre
 als af-ghehouwen / ende een weynich by *Noorden* licht een hooghe / swarte/
 scharpe klippe. Sanderdaeghs waren ontrent twee mijlen vande wal / en
 't land was effen ende niet hoogh; sagen een grooten in-bocht / ende voorts om
 de *Noord* van verre al leegh ghebroocken land; hadden 's middaghs hooghde
 thien graden achthien minuten; op de middach waren nevens *Rio de Tongo*.
 Den neghenden nevens *Cabo Ledo*, wesende een schooren hoek: namen daer
 een ledich *Patasken* / kommende van *St Paulo* met vier *Portugesen* ende thien
Swarten / d'welck in brand staecten. Des avonds waren nevens *Rio de*
Coansa, ende namen aldaer d'n *Patasken* / en joeghen noch twee teghen de
 wal die in stucken raecten. Den thienden waren nevens *Punta de Palmerina*,
 ontrent een mijl bezupden / en settent daer. Namen noch een *Patasken* met de
Chaloupe; de *Fluyte* nam mede een / doch 't selve vergingh teghen de wal.
 Naer middach hackten twee vande ghenomen *Patasken* inde grondt; ende
 setten in een alle de siecke *Portugesen* die gheen dienst konden doen; en stelden
 haer *kours* recht naer *Loanda*; stierden eerst *Noorden* aen om de *Baxos de*
Corymba te mijden / en daer naer *Noord-Noord-Oost*. Des anderen daeghs
 settent twee mijlen vande wal; en konden *St Paulo*, noch de *Noord-hoek* noch
 niet sien. Den twaelfden liepen voorts naer de *Haven* van *St Paulo*, datt
 kondender dien dach niet in kommen. Naer sanderdaeghs gheraecte de
Dolphijn, *Bruyn-visch* ende *St Juan* daer in / ende settent meer als een *Cartouw*.
 scheut vande *Schepen*. Den veerthienden quam de *Tonijn* mede by haer met
 een verobert *Patasken* / welck sp in 't ghesicht vande *Stadt* aen brand staken.
 Wierden ondertusschen ghewaer datter een *Armade* van elf *Schepen* uyt de
Kille by de wind op haer af-quam / soo dat te samen haer anckers lichten / ende
 recht op de selve aen-ginghen; gaven dapper op den anderen vier; doch dit
 ghebechte en duerde niet langhe / de onse kregghen haest de overhandt / staecten
 vier van des vbandts *Schepen* in brandt; den *Ammirael*, *Vice-Ammirael*
 ende noch een stranden van selfs; ende noch een wierdt op de wal ghejaecht:
 twee behielen om te ransoneren. Des anderen daeghs korten dicht by de ge-
 strande *Ammirael*, *Vice-Ammirael* ende *Schoutby* nachte, ende schooten daer
 metter haest den brandt in / hoe-wel de vbandt uyt de voornoemde *Schepen*
 dock gewalddigh schoot. Naer noen voeren met d'n *Boots* wel gemandt / naer
 't vierde ghestrand *Schip* / ende enterden 't selve met gheweld / maer daer een
 weynich in gheweest hebbende / quamen die van 't land soo dapper aen / ende
 schooten soo machtich van 't land / dat het *Schip* weder mosten verlaten / son-
 der dat tijdt ofte gelegentheit hadden om 't selve in brand te stecken: verlozen
 daer d'n *Han* / ende seven wierden ghequest / daer de *Commandeur* een van
 was. De onse bequamen al eenighe ghevanghene doch niet soo vele als wel
Schepen ghenomen hadden door dien 't volck meest van de *Schepen* was af-
 gheloopen; ende alsooder d'n van ons volck met een *Patasken* ghestrand wa-
 ren / ende te *Loanda* ghevankelijk op-ghebracht / soo versocht de *Comman-*
deur die tegen d'n-mael soo vele *Portugesen* te wisselen. Van de *Gouverneur*
 ende *Bisschop* van *Loanda* en wilden daer niet toe verstaen / maer eyften vooz
 de d'n *Han* alle de ghevanghen *Portugesen* en *Swarten* nevens de twee be-
 houden *Schepen*. Den achthienden wierde een van de behouden *Schepen*
 gheransoneert vooz achthien hondert en ses-en-tseftich *Gulden* / welck in

ANN O
1624.

Goudt en silver stracy wierdt betaelt; ende kortz daer naer 't ander vooz ne-
ghenthien hondert en acht-en-dertich Gulden. Bequamen upt de Schepen
hier inde Bave ghedestruuert acht stucken gheschuts / daer yeder Jacht vier
heeft van ghenomen ende te boord geleght. Daer lagen noch binnen de kille
ende vooz de Stadt wel twintich soo Schepen als Bercken; dan alsoo het seer
danghereus was wegghen de sanden en drooghten / vooz haer die gheen erba-
ren piloot hadden / daer in te loopen; ende de Portugesen twee Batterijen op
Strand hadden; soo en vondt de Commandeur niet gheraden sijne Schepen
soo verre in ghevaer te stellen. Den vijf-en-twintighsten vernamen upt een
Fransman / die by haer ober-quam / dat de nieuwe Gouverneur N. de Sola
met dyn Schepen lach vooz de Baixos de Corymba ofte het Zuyder-gat van
Loanda: de Commandeur sondt eerst derwaerts beyde de Jachten; zeyden
daer nae oock buyten met de fluyte ende Chaloupen ende settent buyten de
Noord-hoek van 't Epland Loanda op twintich vadem sand-grond. Dit
Epland Loanda is ontrent vijf mijlen langh / streckende meest Zuyd-West
ende Noord-Ost / is een laegh Epland; daer staet op een klooster ende een
Dispachie-hups vooz de Slaven / nevens een Doorp van Negros; daer en
pleegh gheen Fortificatie te wesen / dan hadden nu om der onsen wille / by het
Dispachie-hups / daer de kil is / een Batterije met ses stucken op-ghewoyten.
Den ses-en-twintighsten quam de Commandeur 's avonds by de Jachten /
die vooz het Zuyder-gat ofte de Barra van Corymba gheset laghen op seven-
thien vadem / ende de Commandeur sette op veertich / om dat de Zee-wind
scherpte en niet hoogher konden loopen; de voozschreven dyn Schepen vande
byand waren al meest ontlost; ende binnen gheboeghscaert tusschen de drooght-
ten in / ende alsoo het lootsmans water is / en konden de onse daer niet by kom-
men: oock hadden die van Loanda op de Zuyd-hoek van het gat (daer men
dicht by in moet) een Batterije ghestelt daer acht of thien stucken op laghen:
ende het Schip vande Gouverneur had seventhien stucken / ende de andere
twee elck acht op / ende veel volcks: soo dat het al te ghevaerlijck was sich
daer binnen te begheven. 'S anderdaeghs ginghen wat naerder liggen. Den
acht-en-twintighsten sondt de Nieuwe Gouverneur vooz sijn Secretaris onse
dyn ghevanghens / ende wierden hem daer teghen weder twintich Portugesen
los ghegheven. Den eersten Julij zijn met een landlijcke wind 't zepl ghegaen
om een weynich hoogher te loopen / ginghen Zuyd-West aen. De drooghten
van Corymba en hebben niet veel te bedieden / liggen dicht by de Noord-hoek
van 't Zuyder gat / ende by nacht en hoeftmen niet te vreesen als men niet naer-
der komt als vijf-en-dertich vadem: ende om in 't Zuyder-gat te kommen /
moetmen de Zuyd-punt van 't vaste land houden / daer by dicht in-loopen /
daer nu een Batterije hadden geleght / als oock in 't gat op 't vaste land. Set-
tent des avonds weder op twee-en-dertich vadem / stijf twee mijlen boven de
drooghten van Corymba: ende verkochten daer het Schip S' Juan aen den
enghenaer vooz twaelf hondert en vijftich Crusaten van dyn Gulden 't stuck;
ende vielen aen 'tlossen van de goederen. Den derden wierden een Zepl in Zee
ghewaer / daer beyde de Jachten met de Chaloupe naer toe wierden gesonden /
brochten het 's anderdaeghs op ende was een Patasken / groot vijf-en-veer-
tich vaten / kommende van Ileos gheladen met Farinha, Cimbes ende eenich
Rijs. Verstonden upt het volck; dat te Ileos ontrent tachtentich Hupsghes-
sinen van Portugesen woonen / ende datter een kleyn Fortjen by licht met
vier stucken: daer om her zijn vier Snycker-molens: men moeter in kommen
tusschen twee Eplandekens; is een nautw gat / ende heeft met ordinarië vloet
maer veerthien palmen waters: licht op veerthien graden en een half. Na-
men de Rijs ende Cimbes daer upt / ende eenighe Farinha vooz haer Swarten
ende

Julius.

ende lieten 't Schipken varen. Den negenden haer cours Zuid-West aen stellende / namen sy een Spieghele-Schip met een toe Gallerije / ghenaeamt St Francisco, groot tachtich lasten / met d'yn Gotelinghen / vier steen-stucken / ende acht Musquetten / 't volck was al gheblucht / soo dat niet konden weten van waer het quam / brochten 't selve ontrent d'yn mijlen boven de Barra van Corymba, ende settent daer. Steldender een Schipper op met acht Man ende vier Swarten. Bleven voortz hier ontrent af ende aen houden: den vijfen-twintighsten namen noch een Spaensch Schipken / ghenaeamt St Antonio ende S^a Lucia groot vijfen-dertich lasten / gemonteert met twee Gotelinghen vier steen-stucken ende d'yn-en-twintich Eters; quam van Cadiz, ende was gheladen met twee dupsent d'yn hondert peruleeren Wijn: (dit zijn aerde potten van vijf ofte ses stooopen) noch twee-en-twintich pijpen Wijn; veertich pottisen Olie / ende d'yn hondert pottisen Olijven. Des anderen daegs namen noch een Schip Nederduytsch maecksel / ghenaeamt Nossa Senora de Concepcion, met twee steen-stucken ende acht-en-twintich Eters; gheladen met achtien hondert peruleeren ende twee-en-twintich pijpen Wijn / vier pijpen Heel / twee hondert pottisen Olijven / hondert pottisen Cappers; twee Canasters met d'yn-en-tseventich stucken Chinees Armsijn ende anders. Op dese Schepen wierden mede Schippers ende volck ghestelt. Den eersten Augusti sonden de resterende ghevanghene Portugesen wech met een oude Boot / ende zijn den derden 't samen 't zepl ghegaen naer beneden toe / eerst Noord ende daer naer Noord-Oost aen. Den achtsten hadden de hooghde van ses graden ende acht minuten Zuidder breeete; 't land welck sy saghen was vol Gheboomte / en op de Zee-kant stepl: settent 's avonds en hadden de Zuid-hoek van Rio Congo (welcken hoek de onse noemen den Ouden Patroon) ontrent twee mijlen Noord-Noord-West van haer. Sanderdaeghs geraeckten de Schepen binnen / upt-ghenomen den Dolphijn ende de Prijs St Francisco wegghen de hare de stroom die haer uptwaerts dreef: de Commandeur met den Dolphijn quam eerst den achtthienden binnen: ende St Francisco gheraecte in Loango. Bleven hier voortz ligghen ende handelden met de Inwoonders. Den veertthienden September wierdt de Commandeur aen land ghenoodicht / ende by den Grave van Sonho seer treffelijck ghetracteert; ende de onse deden sijne Kaden oock groote cere. Zijn voortz op dese Kieviere gebleven / somtijts verleggende vooz Loango, vooz Maconda ende andere plaetsen / ende sonden nu d'een nu d'ander Jacht in Zee om op de v'ants Schepen te loeren / dan en bequamen geen Prijsen meer. Den seften December quam vooz de Kievier den Vice-Ammirael Pieter Pieterisz. Heyn met d'yn kloecke Schepen; van wiens repse wy sullen gaen spreucken naer dat wy met dese Vloote sullen ghedaen hebben. De Commandeur eenige onverlaten onder sijn volck hebbende welke by qualijck konde bedwinghen; ende oock anders swack van volck zijnde / dooz diender onlangs vele waren ghestorven; stelde eenige ober op den Vice-Ammirael die daer haer straf ontfingen; ende nam versch volck van hem over / waer mede dit jaer ten eynde liep. Den Vice-Ammirael Pieter Pieterisz. Heyn verrock als vozen met sijn vier Schepen upt de Bahia den seften Augusti: ende nu by naer buyten land zijnde vernamen den sebenden een vrent Zepl te landwaert van haer / d'welck sy naer-jaegghden ende des anderen daeghs bequamen / had maer twee Gotelinghen ende twintich Man op / ende was gheladen met hondert ende thien pijpen Canarie Wijnen / dertich groote vaten met Heel / ses-en-twintich quarteelen Olie ende weynich koopmanschappen / ende alsoo 't selve Schipken heel wel bezepl was / soo wierdt 't selve ghemant ende mede genomen: ende setten het daer naer niet verre van Morro St Pablo. Den elfden ginghen weder 't zepl: doch konden wegghen de scharpe wind qualijck

Augustus.

September.

December.

Augustus.

ANN O
1624.

September.

October.

lijck van 't land kommen / veel min om de Zuid winnen / maer wierden om de Noord ghevoert / sulcx dat den twee-en-twintighsten ontrent thien mijlen by Noorden Pernambuc ende vier mijlen byten 't land ten ancker quamen / op de hooghde van seven graden ende vijftien minuten. Wierden te raede hier ontrent eenighe daghen te wachten om te passen op de Schepen die upt de Haven van Pernambuc hadden te kommen ; doch het springh vooz-by / ende te langh zijnde op 't naeste springh-tijdt te wachten / soo hebben den eersten September hare reyse naer Angola begonnen te verwoyden. Den seften saghen weder de Cabo St Augustin , ende begonnen doen om de Zuid te winnen ; soo dat den twee-en-twintighsten sich bevonden op de hooghde van twee-en-twintich graden ende vijftien minuten ; ende den dertighsten op ses-en-twintich graden ende veertich minuten / ende met haer bestecken twee hondert en dertich mijlen by Oosten den Meridiaen van de Cabo St Augustin. Ende den neghenden October op de hooghde van dertich graden / so dat den Vice-Ammirael des ander daegs alle de Sierlieden aen sijn boord onbood / ende bevond datse in hare bestecken de minste vande meeste inde lenghde wel tnegentich mijlen verschilden / so dat 't selve ter halben nemende / haer kours stelden Noord-Oost ende Noord-Oost ten Oosten / ende soo weder dalende naer de Noord / bevonden sich den een-en-twintighsten op de hooghde van vijftien graden ende vijftien minuten ; ende kregghen den dzy-en-twintighsten de Custe van Angola in 't ghesichte ontrent op de hooghde van veerthien graden ende vijf-en-twintich minuten / ende was in 't aensien hooch roodachtich land : en hielden het voorts langhs de wal de welcke hier Noord ten Oosten ende Zuid ten Westen is streckende. Gheraecte met de stilte weder upt 't ghesicht van 't land / d'welck den ses-en-twintighsten weder quamen te sien / en liepen voorts langhs de wal : de welcke vande elf graden tot Cabo Bras streckt vanden eenen hoeck tot den anderen Noord ten westen ende Zuid ten Oosten ; dese Cabo Bras is ghelegghen op de hooghde van thien graden ende dertich minuten ; ende vande selve tot Cabo Ledo is de streckinghe Noord-Noord-West ende Zuid-Zuid-Oost : Cabo Ledo licht op neghen graden ende vijftich minuten ; ende van Cabo Ledo tot den hoeck Palmerin streckt de Custe (behalven de in-bochten) Noord-West ten Noorden ende Zuid-Oost ten Zuiden : ende het Epland Loanda streckt Noord-Oost ten Noorden ende Zuid-West ten Zuiden / ende heeft inde lenghte seven mijlen / is heel leegh / en sijn Noord-hoeck licht op acht graden en vijf-en-veertich minuten Zuidder bzeete. Den dertighsten ontrent een half mijs byten 't Epland Loanda saghen in 't Oost-Zuid-Oosten van haer een tamelijck groot Schip d'welck sijn best dede om inde Haven te kommen ; gheelijck dan daer in gheraecte / doch konde wegghen de drooghten vooz de Stadt St Paulo niet kommen / maer zeylde tegen de drooghte soo hoogh als mochten / om by het geschut vande Stadt beschermt te werden : daer lagen noch vier andere Scheepkens met Negros geladen / van welcke de dzy haer Slaven weder aen land brochten : den Vice-Ammirael met sijn Schip voer strax in / ende de andere Schepen volghden hem / doch had de Schepen alle verobert eer dat de andere daer by konden kommen / niet teghenstaende de vrandt ghewaldigh schoot / maer wepnich raecte om dat dypster wierd. 't Schip dat vooz haer binnen ghelopen was / quam van Sevilla en was gheladen met Wijn ende Olie / de andere hadden niet int dan Water ende Boonen vooz de Slaven / en eenige ghedrooghte Visch. Sanderdaeghs begonden de Schepen te lossen / ende 't goed in hare Schepen te brenghen / om des vrandts schepen te beter af te halen : de vrand schoot ghewaldigh upt dzy Batterijen op onse Schepen / ende de onse weder op de Batterijen ; soo dat de veroverde Schepen dien dach niet konden af-krijgen. Ende alsoo den Vice-Ammirael de gelegentheyt van dese

dese Plaetse heel anders ghestelt vond als men vooz desen hadde verstaen/ sach
 wel dat met soo wepnich machts op de selve Plaetse gheen voordeel en was te
 doen: want alsoo onse Schepen hier te vozen hadden gheweest (als hebben
 verhaelt) ende de Portugesen spots-wijse ghedreycht / datter eer langh een
 grooter Vloote soude kommen / die haer de Stadt af-handich soude maecken/
 soo hadde de Gouverneur, nieuwlícx van Portugal daer gekomen / de Plaet-
 se dapper versterckt / ende het Strand vande Stadt tot aen 't eynde vande
 drooghten al met Palissaden af-gesteken / ende aen 't in-kommen van 't Canael
 twee Batterijen ghelecht / nevens een derde aen de Penedo daer de Schepen
 kommen ankeren; dese was versien met ses stucken; de tweede ghenaeamt
 S^a Cruz mede met ses stucken / was gelegen dicht aen 't Canael daer men moet
 in-kommen; de derde met vijf stucken versien / sach mede aen 't Canael dicht by
 de Stadt / teghen ober het Eylant / om 't diep te beviziden dat tusschen het
 Eylant ende de drooghte deur loopt; op 't Eylant was mede een Batterijken
 met twee stucken; hadde de Stadt mede begonnen met nieuwe wercken te
 voozsien; vooz de Stadt laghen wel vijf-en-twintich Schepen / waer onder
 vier waren met gheschut voozsien / d'een met acht / twee met ses / ende 't vierde
 met d'yn; oock hadden veel volcks inde Stadt / ende noch meer op ontboden/
 dooz dien eenighe daghen te vozen waren ghewaerschout dat de Bahia by de
 onse was veroverd. Dit aldus ten deele ghesien / ende ten deele vande gheban-
 ghens vernomen hebbende / leyde den Vice-Ammirael in deliberatie wat best te
 doen was: de Stadt aen te tasten en hadden gheen macht toe; soo resolueerden
 eyndelijck met vijf Booten ende d'yn Schuyten wel ghemant naer de Schepen
 die binnen laghen te roepen ende die in byandt te steecken; alle de Scheeps-
 Oversten voeren selfs mede teghen de nacht / om van de byandt niet ghesien te
 werden: doch dooz dien der te wepnich waters wierd bevonden / ende d'een
 Boot vooz ende d'ander naer vast raecckte / en langh tijdt vereyste om weder
 vlot te krijghen / soo quam den dach aen eer by des byandts Schepen konden
 kommen / en de byandt begon ghewaldigh te schieten / soo dat ghenootsaecte
 waren te rugh te keeren / ende de byandt sonck des ander daeghs een Scheep-
 ken in 't Canael. Den derden November kregghen de veroverde Schepen eerst
 af / ende voeren daer mede naer 't Eylant om buntten scheuts te ligghen / ende
 haer Schepen wat schoen te maecken. Den Vice-Ammirael ziende dat hier
 niet meer vooz hem te doen was / ende verstaen hebbende dat de Portugesen
 in Benguela seer swack waren; vond goed om gheen tijdt te verliezen de twee
 Jachten de Zee-jaegher ende de Meerminne, nevens de Chaloupe de Haes,
 onder 't commandement vande Capiteyn van Hollandia Willem Jansz. der-
 waerts te zeynden. Sy vertrocken den sesten 's avondts / doch hadden groote
 moeyte eer dat boven het Eylant konden kommen / en byochten daer wel vier
 etmalen mede om. Vanden twaelfden tot den seventhienden waren ghedur-
 righ doende soo met laveren als ankeren / om de slach-boegen waer te nemen /
 soo dat haer des mozghens bevonden by eenen steplen over-hangenden hoeck /
 stil wordende hebbent daer gheset / ende gantsch gheen kondschap hebbende /
 waer / ofte op wat hooghde Benguela was ligghende; ende bevindende het in
 de Caerte geleght op thien graden ende vijftich minuten / en inde Portugese
 Caerte noch Noozdelijcker; ende naer gissinghe zijnde op de elf graden by
 Zuiden de Linie / soo hebben den Raed vergadert en een-stemmich goed ghe-
 vonden beyde de Boots naer land te stupren / en te besien eenighe kondschap
 te bekomen. Aen land kommende vernamen eenighe Swarten op 't hoogh-
 ste vanden Bergh; gingen met een byde-baene tot aen de voet vanden Bergh /
 maer sy en wilden niet af-kommen / oock en konden haer niet verstaen / soo
 dat daer niets konden vernemen / sagghen alleen een Hupsken op den Bergh
 staende

November.

ANN O
1624.

staende / met een krups daer op / waer by gisten ontrent Benguela te wesen / maer de bocht Noordwaert aen / en liet sich niet aensien datter eenighe Dozpen ofte bewoonde Plaetsen waren ; daerom hebben met den anderen goed ghevonden bet om de Zupd te loopen. Desen hoeck is seer kenbaer / want is soo stepl als een ghenetselde muur / en tamelijck hooch / men kan der soo dicht langhs loopen datmen met een steen op 't land kan werpen / en isser thien en twaelf vademmen diep. Vanden seventhienden tot den twintighsten zeplden en laveerden by de wal op / konden niet Zupdelijcker kommen / wesweghen eenstemmich goed vonden de Boots weder aen land te zeplden op kondschap: doch konden nergens aen land kommen / dooz dien de Zee soo hard aen-schoot roenden wel anderhalf mijle langhs de wal / vermoedende Benguela te vinden / om dat geloofden de Plaerse tusschen de elfdehalf en twaelfdehalf graden te ligghe. Den een-en-twintighsten maecten weder zepl om de Noordbocht in / bocht upt / soo naer de wal datmen met een Musquet daer op konde schieten / maer en vernamen vande elf ende een half graden gheen woon-plaetsen ofte ghelegentheyt om met Boots te landen / saghen langhs 't Strand veel Swarten : naer de middach quamen weder by den steplen hoeck op de elf graden ghelegen / en voeren aen land / spraken met de Swarten dooz een Swarte die by haer hadden / 't volck vande lande en wist van gheen Benguela te sprecken / ende verklaerden haer verboden te wesen by haren Overste / met gheen vromde natien te handelen / soo dat weder naer boord voeren sonder pets vernomen te hebben. Sanderdaeghs zeplden bochtwaert in voozts langhs de wal / maer vernamen gheen bewoonde plaetsen : settent teghen de middach vooz een groote vallepe / voeren met de Boots naer land en wel een mijl langhs de wal / dan konden nergens een bequaem land-plaetse vinden wegghen de groote brandingh en hooghe Zee : soo dat resolveerden weder bet om de Zupd te zeplen. Den dzy-en-twintighsten hadden de wind West ende zeplden tot den twee upzen / 's avonds werd stille / soo dat setten in ses-en-twintich vadem. Den vier-en-twintighsten setten het weder op de hooghde van elf graden en een half. Staet aen te mercken / dat ghemepnelijck alle daghe 's middags de wind West wapet / en ontrent dzy upzen krimt weder naer het Zupd-Westen / kregghen weynich land-wind / en qualijck aen 't Zupden en meest stillekens. Sanderdaeghs hielden wat af om de Zee-wind beter te ghenieten / doch wat verder af-kommende / vonden de stroom hard om de Noord / gelijck daer deurgaens ghespeurt word / soo dat vande gronden af zijnde / qualijck om de Zupd is te winnen : vorderden dien dach ontrent een mijle. Den seven-en-twintighsten settent binnen eenen leegghen hoeck / ghelegghen op twaelf graden schaers ; sanderdaeghs voeren met de Boot naer land / doch konden wegghen de brandinghen niet aen land kommen ; daer quamen ontrent dertich Swarten op Strand / die haer handen te samen klopten en op haer hielen neder-huckten / en dan weder in de handen klopten / steeckende die boven haer hooft ; sy wesen de onse datse naer een hoeck souden roepen : daer kommende vonden een schoone in-wijck / op veel plaetsen bequaem om te landen / soo dat naer de wal roenden / ende de dzygh lieten vallen ; saghen daer wel hondert Swarten / ende alsoo die niet vertrouwen / soo sonden hare Swarte aen land met een lijn om 't lijf / en eenighe monsters van Waeren om teghen verbersinghe te verhandelen : de Swarte bleef tot de knien in 't water staen / en daer quam een tot hem af / en sprack langh met hem / en keerde weder tot sijn Troupe / ende naer eenighe spracke onder den anderen quam die Swarte weder af / en hem volghde noch een met Boogh en Pijl inde hand ; sy tasten datelijck naer onse Swarte / de Commandeur sulcx siende / belaste 't volck / welck vooz by de dzych-touw was dat sy af-halen souden / maer alsoo de dzych-touw dooz onachtsaemheyt los had

had ghelegghen/ haelden de Swarte / 't Boot met de lijn naer haer toe / doch de onse sneden die af en begonnden af te halen; dan de dreegh-touw was achter een steen vast gheraect / soo dat dwers teghen de wal laghen: de Swarten van 't land schoten vreeslijck met Pijlen als of 't ghehagelt hadde soo datter stracx neghen van de onse ghequest wierden; de onse losten dyp steen-stucken en eenighe Musquetten onder haer / sulcx datter eenighe te neder gheraecten ende den roock haer verdunsterde; ondertusschen werd de dreegh-touw af-ghebaelt en kregghen dyp riemen in 't water / en gheraecten soo met Godes hulpe af / de Commandeur ende een Land-Capitem / ende noch een / hadden elck dyp quetsuren: daer staecten soo veel Pijlen inde Boot (waer van eenighe met de punten deur quamen) dat het hinderde aen 't roepen. Alsoo de bestemde tijdt uyt was en niet konden vernemen / stelden haer kours weder naer de Noord / om weder by den Vice-Ammirael te kommen: ghelijck dan den eersten December by hem quamen / daer gheset lach by Cabo Ledo. Ende alsoo der veel siecken inde Bloote waren / en noodich verbersinge van doen hadden / soo wierd goed ghebonden te verzeplen naer de Kieviere van Congo. De Jachten quamen den seften onder de Patron ten ancker / ende de groote Schepen den achtsten ende neghensten. Van Loanda tot de Kievier van Congo is al goede anckergrond langhs de wal. Op de hooghde van acht graden is het dubbeld hooch land / met veel Gheboomte en witte Stranden / hier en daer een kleyn inbochtjen: vande acht graden tot de seben streckt de Custe Noord ten Westen / ende Zuid ten Oosten / slecht land met veel Geboomte / een groote mijl vande wal is het diep van derthien tot seventhien vadem. Vande seben graden tot ses en een half streckt de Custe Noord-West ten Noorden ende Zuid-Oost ten Zuiden; ende van de ses en een half graden tot de ses streckt de Custe Zuiden en Noorden tot den hoeck van de Patron, wesende de Zuid-hoeck vande Kievier van Congo, ligghende op de hooghde van ses graden ende vijf minuten. Vonden daer als bozen verhaelt de Commandeur Philips van Zuylen, op welke Schepen den Vice-Ammirael ordre stelde. Voorts werd besepdinghe ghedaen aen den Grabe van Sonho die vier mijlen de Kievier op woonde / ende eenighe gheschencken ghedaen / soo aen hem als sijn twee Broeders / sijn Vrouw ende eenighe Officieren. Des Graves Palens was niet beter als een van de Stallen hier te Lande. Wierden mede by de Grabin ghebracht wesen de des Koninghs van Congo Suster / vonden die met veel Gouden Ketenen statelijck behanghen / dan haer Hof-Jonghfrouwen (wel hondert in 't ghetal) hadden niet dan rocken van basten van boomen op kassaes-wijse gheweuen; 't sarsoen van de Grabin op sijn Portugees; de andere tot boven haer boysten / en voorts een deel Cozael om den hals. Daer was de voorzige jaren een brief gekommen aen de Prince Maurits Hooghloflijcker gedachtenis / uyt den naeme vanden Grabe van Sonho geschreven / by dewelcke assistentie wierde versocht / met belofte de selve te verschuldigen ende de onkosten te betalen: de onse gaven te kennen nu tot dien eynde ghekommen te zijn / ende versochten aentwissinghe van middelen. Haer de Grabe antwoorde / daer niets van te weten / ende dat sulcx by eenighe kooplieden moest gedaen sijn / dat haren Oorlogh selden langer als twee of dyp maenden duerde / en gemeynlijck niet een Velt-slach wierd gheepndicht / dat in sulcken gheval hulpe van Holland te eysschen ongelegen was; bekende maer dat eenighe Schepen ontrent Loanda houdende / ende tot sijnen dienst op sijn versoek kommende / die wilde recompenseren; doch dat noch gheen op ontboden hadde / ende over-sulcx niet schuldich was. De onse merckende dat het wel soo moest wesen als de Grabe seyde / recommandeerden hem onse Liggheys aldaer / ende schepden weder van hem: ende wert de restende tijdt van 't jaer voorts om-ghebracht met verbersinghe te kooppen / ende de Schepen van water ende hout te voorszien.

Jaerlijck Verhael

VAN DE

Verrichtinghen der Gheottroyeerde

West-Indische Compagnie.

Kort Begriip van tweede Boeck.

DEN *Ammirael Pieter Pietersz. Heyn* scheyt van de Custe van *Africa* ende komt aen 't Eyland *Annobon*. Ververst daer. Verzeylt naer de Custe van *Brasil*. Belandt ontrent *Spiritu Santo*. Doet daer een tocht op. De swackheydt van sijn Volck. Werdt ghenoodtlaeckt onverrichter saecken weder aff te trecken. Sendt de lachten ende Booten verder de Rievier op. Van de Booten blijft een achter. Maeckt sijn Schepen schoon. Vertreckt van daer; naer *Rio de Jenero*. Veroverst een Schip met 135 kisten Suyckeren. Loopt naer de *Bahia*; ende vindende *S' Salvador* by de Spaensche belegert. Keert sich naer *Pernambuc*: ende daer geen kanse siende verzeylt naer 't Eyland *Fernando Noronha*. Geleghenheydt van 't selve Eylandt. Keert van daer weder naer 't Vaderlandt, ende komt daer in *Julio*. Vervolgh van *Pieter Schouten* sijn reyse; komt aen *Mona*. Besoect de Havenen ende Reeden van *Hispaniola*. Doet een Land-tocht op *Laguna*. Bekomen daer eenighe Huyden ende wat *Cassia*. Vaert naer *Alcabaya* ende pluckt meer *Cassia*. Noch eenighe plaetsen aengedaen hebbende, keert naer *Porto François*. Geleghenheydt van die Haeven. Keert in 't Vaderland in *April*. De Vlooten van den *Ammirael Lam* ende den Generael *Boudewijn Hendricksz.* geraken uyt. Vertreck vande Spaensche Vloote onder *Don Frederico de Toledo*. Haere macht. Komt aen *S' Iago*, ende scheydwt weder van daer. Landt inde *Bahia*. Belegert de Stadt. De Onse vallen uyt ende slaen eenighe Officieren ende Soldaten doodt. *Don Frederico* vermeerdert sijn quartieren. Onse *Colonel* is naer-laetigh ende wordt van 't volck veracht ende eynelijck afgheset, ende een ander in sijn plaetse ghekoren. Parleme-
ren

ren met de Vyandt, ende werden eyndelijck eens over de conditien, ende de Stadt werdt overghegeven. Vertreck vanden Generael *Boudewijn Hendricksz.* uyt *Texel*. Sijn by-hebbende Schepen. Komt op de Custe van *Brasil*. 't Jacht het *Vosken* komt by hem, d'welcke twee Schepen hadde genomen, die hun weder waren af-genomen; brenghet tijdinge dat de Spaensche Vloote inde *Babia* lagh. De Generael zeylt naer de *Babia*. Vindt die verovert. Loopt de Spaensche Vloote onder ooghen. Dan siende daer niets te doen was, keeren weder naer Zee. Wordt by de Spaensche vervolghet. Vaert naer *Morro S' Pablo* ende laet die besichtigen. Lijden ghebreck van Water, ende krijgen veel siecken. Nemen een passagie Bercke. Keeren naer 't Noorden. Kommen by *Pariba* ende soecken daer in te loopen. Den *Ammiraal Viron* geraeckt daer met sijn Schip op 't drooghe. De Generael loopt met de gantsche Vloote inde Baye de *Trahison*. Gelegenheydt der selver. Doen een tocht te Landwaert in: ende een ander te Water. De *Brasilianen* van dat geweste spannen met ons aen. Vechten met de *Portugezen* ende slaen die. Besichtigen de Rievier *Monguangape*. Doen noch verscheyden tochten in 't Land. Beraetslagen wat verder te doen was. Resolveren te vertrecken. Verdeylinge vande Vloote. 't *Vosken* op de Custe van *Brasil* ghelaten, sijn verrichtinge. Verovert een Schipken met Wijnen: ende daer naer noch twee andere. Vervolgh vande reyse van den Generael *Boudewijn Hendricksz.* Komt aen *Bekia* ende *S' Vincent*. Verzeylt weder. Haer overvalt een groote storm. Komt aen 't Eyland *Virgin Gorda*, ende laet het besichtigen. 't Schip *Vlissinghen* verlooren. De Generael loopt inde Haven van *Porto Rico*. Die vande Stadt vluchten. De onse nemen de Stadt in: ende verseeckeren haer van 't Eylandeken. Beleggen ende beschieten het Casteel. Eyschen het op, doch te vergheefs. De Vyandt doet eenige uyt-vallen. De onse verliezen Volck ende Booten. Wesveghen de Generael geen kans siende om 't Casteel te dwingen, te raede wort te vertrecken. Begeven haer Scheep ende verbranden de Stadt, ende des Vyants Schepen. Alle de Schepen gheraecken uyt, uyt-genomen *Medenblick*, d'welck verloren werdt. De Generael verzeylt naer 't West-eynde van 't Eyland. Een Spaensch Schipken genomen. Eenige Schepen gesonden naer *S' Domingo*. Twee Schepen met Buyt naer huys gesonden. De Vloote vertreckt. Een Bercke genomen. Keeren weder inde Haven van *S' Francisco* aen 't West-eynde van *Porto Rico*. Vervolgh vande reyse van den *Ammiraal Viron*. De roode loop komt onder 't Volck, ende en kunnen om de Zuyd niet winnen. Kommen in *Sierra Leona* ende vinden daer den *Ammiraal Lam*. Verzeylen naer de Custe van *Guinea*. Ongeluckigen aenslagh op 't Casteel *Del Mina*. Ververst ende light inde *R. Gabon* tot 't eynde van dit laer.

ANNŌ
1625.

Het Tyveede Boeck.

Januarius.

Februarius.

Martius.

De Ammirael Pieter Pietersz. Heyn (de welke in 't voozleden jaer ghelaten hebben inde Kievier van Congo) schende van daer met alle de Schepen / den tweeden Januarij deses jaers / ende naer eenighe suckelinge wegen de stroomen ende winden / bevondt sich den sevendenden der selver maendt 's mozzghens / ontrent vier mijlen by Noozden de reede van Loango ghelegen op de hooghde van vier graden en seben-en-dertigh minuten: de plaetse is wel kennelijck / want bezunden staen kleine Boskens / die in 't aensien van verre Caestelijcken / ende vier mijlen benoorden ligghe twee heubelen diese de Vrouwen Borsten noemen. Des ander daeghs quamen de Chaloupen by haer / die te vozen upt waren ghesonden om verbersinghe op te soecken / doch brachten soo weynich vooz soo vele volcks / dat goedt ghevonden werdt sich wat te verdeelen langhs de Custe tot den achtthienden deses maendes / op hope dat eenighe Portugesehe Schepen mochten af-kommen: de Meermin soude vooz upt zeplen / ende eyndelijck setten op de hooghde van een graedt ende veertich minuten / ende souden soo verlanghsaem alle daer by een kommen / om van daer te samen naer 't Eplandt Annobon te loopen / ende daer haer verbersinghe te soecken. Den Ammirael sich naerder bedenkende / liet by brieven van den veerthienden / de andere Schepen weten / dat niet Noozdelijcker dienden te lopen als op de twee graden / op dat Annobon te seckerder mochten bezepen. Den Ammirael met de meeste Schepen bequam 't selve Eplandt den neghenthienden / ende 't Schip Hollandia den vier-en-twintighsten; vonden daer veel verbersinghe. Dit Eplandt licht op de hooghde van (als Willem Janz. bevonden heeft) een graedt ende dertich minuten; daer zijn veel Werc-kens / Oragnie-appels / Limoenen en schoon versch water te bekommen. De Gouverneur handelde met de onse in vryndschap / hoe-wel met vreesse / vaer dat verstaen hadde dat dese Schepen de Bahia hadden helpen veroveren. Hier wel verberst hebbende / nam den Ammirael vooz weder over te stecken naer de Custe van Brasil, ten deele om eenige voozdeel te soecken ontrent de Capitaniën van Rio de Jenero ende Spiritu Sancto, van welke plaetsen by vernomen hadde op 't voozjaer eenighe Schepen af te varen / met Supckeren ende andere vruchten des landts gheladen; doch meest om weder naer de Bahia te keeren ende te vernemen of sijnen dienst daer van noode was. Gingen van Annobon t'zepl den tweeden Februarij; hadden seer vele stilten ende variabele winden / soo dat langh ontrent de twee graden bezunden de Linie bleven hanghen; den seftthienden kregheen eerst een goede koelte upt den Zuyd-Oosten / ende bevonden haer op de ses graden ende acht minuten: ende den lesten op vijftien graden en een half. Den derden Martij op de hooghde van by naer neghenthiën graden ghekommen zijnde / nam den Ammirael sijn opset om naer Spiritu Sancto te zeplen ende dat af te loopen. Den neghenden saghen de Custe van Brasil, en warender ontrent vier mijlen af / hadden grond op achtthien badem: en saghen in 't Zuyd-Westen seer hooch land / ende in 't Noord-Westen leech ende slecht: hadden 's middachs hooghde negenthien graden en acht-en-veertich minuten naer 't Zuyden. Sanderdaeghs kregen den Bergh van Mafre Alvarez

Alvarez in 't ghesicht / maer siende dat by daghe inde Kievier niet konden ghe-
 raecten / wenden sy weder wat 't Zee waerts / om niet by die van 't land ghesien
 te worden. Den elfden met den dach bevonden haer ontrent anderhalf mijl
 vande Kievier / dan alsoo de Schepen wat verspreet waren / wachten sy tot
 op de middach / ende de windt doen Zuydt-West kriyghende / zeyden langhs
 de wal tot dat de Kievier open hadden / en hielden doen der recht op aen / von-
 den gheen minder diepte als neghenthiën voet waters / tusschen de Eplande-
 kens daer was 't hooghste water / hadden noch te bate een weynich vande na-
 spyingh / een Zuyd-Weeste Maen maectt daer hooch water. Des avonds
 kreyghen de Ebbe teghen / soo dattet mosten setten op ses vadem waters. Des
 anderen daeghs vergaderde den Ammirael den Raedt / en wierdt de noodighe
 ordze beraemt tot uytvoeringhe van den tocht op 't Stedeken Spiritu Sancto.
 De macht bestondt meest in Boots-ghesellen / die luttel op landt-tochten be-
 zeyven zijn / ende niet ghewoon eenighe kriyghs-ordeninghe te houden / wes-
 halven goedt ghevonden werdt d'yn Compagnien daer van te maecten / ende
 als 't volck ghelandt soude wesen / de ghelederen soo in-stellen / datter twee
 Soldaten aen de sijden ende twee Natroosen binnen 't ghelidt souden trecken.
 Des middaghs voeren met de Zee-windt de Kievier op / ende zeyden tot voor
 de Plaetse ; settent daer een slingher woep van de Strandt / d'een Schip naer
 d'ander / soo dat alle met een heele sijde op de Plaetse konden schieten ; daer
 naer brochten 't volck met de Booten aen des Ammirael's boordt / en voeren
 doen ghelijcker handt aen landt / en stelden haer volck in slach-ordze. Doch
 alsoo daer weynich rupnte was om alle 't volck in slach-ordze te stellen / soo
 troock den Ammirael met acht of thien gheleden een weynich optwaerts ; de
 Inwoonders van dese Plaetse de komste van ons volck vernomen hebbende /
 hadden haer tot teghen-weer bereydet / en een metalen Camer-stuck gheplant
 recht op de wegh / die ons volck moste in-kommen / en gaven vier soo haest als
 sy ons volck begaen mochten ; den Ammirael dit ziende / sprongh ter zijden af
 achter een hups / en soo haest den scheut ghedaen was weder voor / 't volck
 vermanende tot een kloecken aenval ; maer alsoo de Officieren en insonder-
 heyt de Capiteyn noch niet voor aen was / ende de ghelederen niet volghens de
 beraminge ghestelt waren / maer meest Boots-ghesellen voor aen / soo en was
 der gheen ghehoort / maer begonden om te sien / bevreesst zijnde voor het ghe-
 schut ; den Ammirael dede wel alle vlijt om 't volck voort te kriygen / maer was
 te vergeefs / de schrick wasser te seer in ; soo dat in groote confusie moesten te
 rugghe keeren / ende gheraecten weder inde Schepen met verlies van acht
 Man ende wel soo vele gequeste ; eenige hadden oock haer gheweer in 't vluch-
 ten van haer ghewoopen. Niet teghenstaende dit soo ongheluckelijck was af-
 gheloopen / soo sondt den Ammirael 's anderdaeghs beyde de Jachten / twee
 Chaloupen / ende twee Boots / de Kievier op / om te sien offer gheen Schepen
 ofte Bercken en laghen / en wierdt ondertusschen gheduyzigh op 't Stedeken
 met de grove Stucken gheschoten / ende de Inwoonders schoten mede dapper
 met Musquetten. Den vijftienden quamen de Jachten weder af / hebbende
 't een Boot met twintich Man ende vier Streen-stucken achter-gelaten ; want
 ontrent derdehalf mijle de Kievier op-ghekommen zijnde / vonden daer een
 Bercke die sy plonderden ende in brandt staecten ; de Chaloupen voeren ver-
 der op met de Boots / dan alsoo stille wierdt / konden de Chaloupen mede niet
 voort / ende roeyden de Boots alleen voort waerts / en om een hoeck ghekom-
 men zijnde vielender d'yn Canoes met volck op de een Boot / verineesterden
 die / en sloeghen 't volck doot / en d'ander keerde te rugghe. Den Ammirael wa-
 nende datter noch eenich volck ghevangen was / versocht aen de Gouverneur
 die te lossen ; doch kreegh voort antwoorde dat de Basilianen 't volck al doot
 ghella-

ANN O
1625.

Aprilis.

gheslaghen hadden / ende de Boot ghebroocken. Den achtthienden sackten de Schepen naer een Berch diese 't Suycker-broodt noemen wegen sijn gedaente; ende maecten de Schepen daer metter haest wat schoon. Den een-en-twintigsten wierden de Schuyten ende Chaloupen voor upt gesonden om de rechte diepten van de Rievier te soecken ende af te bakenen; vonden op 't diepste derthien voer inde Kille / en liepen dicht by de Zuydt-wal upt / ontrent een singher-werp vande Klippe die aen de Zuydt-wal licht / daer langhs de Noord-wal waren in-ghekommen. De Rieviere streckt meest Oost en West / upt en in / tot het Suycker-broodt toe / dan wijckte Oost-Noordt-Oost op naer 't Stedeken / d'welck ontrent anderhalf mijle van 't gat licht; en ontrent een mijle van 't gat aen de Noord-wal licht een kleyn Casteeltjen van weynich gheweldts. Den een-en-dertighsten bevonden haer op de hooghde van twintich graden; ende den vijfden April weder op negenthiën. Den seften wierden een vrent Schip ghewaer / d'welck sy naer jaechden / ende ontrent de middach veroverden / quam van Rio de Jenero, ende was gheladen met hondert en vijfen-dertich kisten Suycker. Ende alsoo den Ammirael upt de ghevanghens verstondt datter in Rio de Jenero noch twee Schepen zepl-reedt laghen / ende op 't kommen waren; d'een met vier hondert ende d'ander met vier hondert en vijftich kisten / soo vondt geraden daer ontrent noch weynich tijds te houden. Den achtsten kregghen een vande selve Schepen in 't ghesichte / ende joegghen daer naer tot op den nacht / alsoo wanneer 't selve haer ontvonckerde / ende onse Schepen quamen weder by een / upt-ghenomen dat van den Ammirael ende sijn Chaloupe / doch 's anderdaeghs quam 't selve mede te voorszijn. Den twaelfden weder al by een zijnde / upt-ghenomen des Ammiraels Chaloupe / bevonden haer op de hooghde van seventhiën graden ende acht-en-dertich minuten / en naer gissinghe wel ses-en-twintich mijlen bukten de wal; niettemin soo wierpen elf en twaelf vadem steenighe ende seer oneffen grondt soo dat gheraden vonden 't Zeewaert te houden. Des ander daeghs wierpen noch grondt op veertich ende daer naer weder op dertich vadem en al steenighe grondt; dan den veertthienden 's moorghens diepte het haestich af / en hadden 's middaghs de hooghde van seventhiën graden en vijftien minuten. Ende 's anderdaeghs wierden de Brasilijsche Custe weder ghewaer op de hooghde van vijftien graden en een derde. Daeghs daer aen bevonden haer voor Camamú; ende deden haer beste om in de Bahia te kommen / doch de windt en wilde haer niet wel dienen. Den achtthienden 's moorghens met den daeghen-raedt waren daer recht voor / ende alsoo der meynen eens loefs in te loopen / quam des Ammiraels Chaloupe (die soo langh ghemist hadden) by haer / ende verstonden upt haer dat de Bahia belegert was; want sy 's nachts te voren binnen waren gheweest / ende voor Villa Velha, by een Spaensch Schip d'welck op de wacht lach / ende haer gheboodt te strijcken / waer by vernemende datter onraedt was / sy weder upt waren ghelopen; men sach perfect de blam opgaen van 't gheschut welck op de Stadt speelde. Westwegghen den Ammirael geraden vondt de Meermin Zuydwaert aen te schicken / om allenthalven naer onse Bloote die verwacht wierde upt te sien; ende hy selfs soude ontrent de Bahia blijven houden / ende de ghenomene Pijssen lossen: waren daer mede besich tot den een-en-twintighsten; den vijfen-twintighsten liepen weder recht naer de Bahia, vernamen twee Carvelen die sy naer jaegghden / maer waren haer te kloeck in 't zeplen; ende het eene liep recht in / om de sijne te waerschouwen: den Ammirael nu dus ontdeckte zijnde / ende niet machts ghenoech hebbende om pets op soo machtighen vbandt te versoeken / en vondt niet gheraden / met groot gevaer / sonder voordeel te kunnen doen / aldaer te wachten / maer oordeelde beter sijn kours langhs de Custe te nemen naer Pernambuco, soo

soo om allenthalven naer onse Schepen upt te sien / alsmede om eenighe van des vbandts Schepen te verrasschen. Den ses-en-twintighsten April gingh hy van daer tzepl / en hieldet langhs de Brasilsche Custe. Den derden Maij bevonden haer op de hooghde van acht graden en een half / ende saghen een upze naer Zuyder Son de Cabo St Augustin. Des anderen daeghs kregghen een Portugesche Bercke in 't ghesichte / doch en konden die niet bekomen; ende alsoo daer dooz nu ondeckt waren / resolbeerden hy selfs op de reede vooz Pernambuco te loopen. Van des anderen daeghs aen de wal kommende bevondt sich teghen gissinghe een half mijle benoorden de Stadt Olinda verballen te wesen / ende op het rif d'welck daer licht / soo dat weder t'Zeewaert dede wenden. Saghen wel veertich Schepen ligghen inde Pozo, dan daer was een verbodt / soo verston den / dat gheene Schepen soudent vertrecken vooz dat tijdinghe kregghen upt de Bahia hoe het daer was af-ghelopen. Gock soo bequamen een Disscher die haer verhaelde datter tijdinghe was ghekommen / dat de Stadt St Salvador stoznder-handt was in-ghenomen / en al ons volck doodt-gheslaghen. Den Ammirael over dese tijdinghe seer onthecht zijnde / en gheen ghelegentheyt siende om te Pernambuco nets vorderlijcks te doen / als wesende van water niet genoegh versien / om op de upt-komste van dese Schepen te wachten / wierdt te raede / te zeplen naer 't Eplandt Fernando Noronha om sich daer van water ende hout te versozghen. Quamen den veerthienden aen de Noord-West-zijde van 't Eplandt / ende settent daer. 't Eplandt dede hem op / doent eerst ghewaer wierden / ghelijck als of 't seven of acht Eplandekens hadden gheweest / teene ghelijckte wel een hooghen toorn / maer dwars van de selve is heel vuyl; de water-plaetse is een Gotelingh-scheut by Gosten desen Bergh / dan is daer quaedt te halen om dat de Zee daer soo aen-valt / men moet de vaeten dooz de brandinghe aen ende van landt halen. 't Eplandt licht op dzy graden / en veertich minuten bezupden de Linie / daer zijn veel Bocken op / en Coztel-durven / en verscherpen Krupden; de Zee is mede Visch-rijck. Sonden de ghevanghen Portugesen met de Chaloupe van hier naer 't vaste landt / ende schepden den dzy-en-twintighsten weder van daer. Den acht-en-twintighsten Junij sagen het Eplandt Flores. Hielden het langh ontrent de Vlaemsche Eplanden / ende quamen eyndelijck weder in 't Vaderlandt in 't laeste vande maendt van Julius.

ANN O
1625.
Mayus.

Junius.

Julius.

Laet ons den Commandeur Pieter Schouten mede thups bzingen: 't vooz leden jaer hebben hem ghelaten aen 't Eplandt St Vincent met sijn Jacht de Trouwe ende een Barcke: hy schepden van daer den seften Januarij; en quam s'anderdaeghs tegen den avondt onder Granada; doch voozts varende sonder vertoeven / quam den negenden onder Isla Blanca ten ancker: hielden haer hier besich met haer Schip te repareren / ende Bocken te vanghen / en haer vleesch te droghen tot den achthienden / dooz dien het reghenachtich weder haer seer verhinderde: maecten doen teghen avondt weder zepl met heel harde weder / d'welck al eenighe daghen aen-hieldt; ende alsoo de Commandeur wegghen het weder ende kortheyt des tijds / vreesde dat aen de vaste Custe weynich soude konnen uptrichten / soo vondt gheradener naer Mona over te steecken: kregen 't selve den een-en-twintighsten te sien / en quamen daer s'anderdaeghs te reede / pluckten daer Oragnie-appelen / en bonghen eenighe Beesten: Den dzy-en-twintighsten een upze naer Sonnen-ongergangh gingen weder t'zepl / en stierden Noord-West ten Noorden naer Cabo de Inganno aen 't Oost-eynde van Hispaniola, en verbielen ontrent dzy upzen vooz daege op 't leeghe landt by Zuyden de voozsepe Cabo; s'anderdaeghs met den daeghe hadden de Cabo (de welcke mede leegh is / en doet sich op als een Eplandeken) West-Zuydt-West van haer: liepen ontrent een mijle vande wal West-Noord-West

Januarius.

ANN O
1625.

West aen ontrent thien mijlen. Aldus ghezeylt hebbende quamen vooz Golfo de Samana en diepen in-bocht. Van hier stierden Nooyt-West ende Nooyt-West ten Nooyden ontrent seven mijlen naer Cabo Francese, een groote Bape vooz-by varende/ met Sonnen-oudergangh quamen by de Cabo; ende leyden het hier met een zeyl aen de windt Nooyden over/ tot de midder-nacht/ ende daer naer weder Zuyden over/ tot den dach. Den vijf-en-twintighsten waren de Cabo al vooz-by/ maecten meer zeyls/ houdende een half mijle van landt/ en bozderden dien dach by gissinghe sesthien mijlen; hielden 's nachts aen aen: Sanderdaeghs alsoo Porto de Plata vooz-by waren gheraect/ sondt de Commandeur sijn Boot met twaelf Man dicht aen de wal/ om al de gaten te besoecken; ende volghde met 't Schip/ dan alsoo het hardt begonde te wapen/ ende de Boot achter was/ wachten by die in/ de welke onder tusschen maer een plaetse hadde besocht ende niets ghevonden. Den seven-en-twintighsten ankerden vooz een frape Bape/ gisten die Isabella te wesen/ daer wel eer een Stedecken heeft ghelegghen; sondt de Boot daer in/ de welke tegen den avondt weder quam met twee Hoozn-beesten die gejaecht hadden; vernam upt 't volck dat achter het riff/ d'welck vande Nooyt-punt af-steect/ goedit rijden is op neghen en thien vadem waters/ goede grondt/ en datter een frape Rievier is/ die haer in d'yn aederen verspreyt; sy hadden de twee op-gheweist/ doch gheen Bercken ofte volck vernomen. Alsoo het harde begonde te koelen/ liepen noch een mijle voozder/ daer noch een schoon Bapeken was/ en eenighe Rievierkens/ doch de Boot en konde daer niet in-kommen om dat de Zee soo gheweldig aen-liep. Van dese Bape streckt een riff/ ontrent een half mijle van landt/ wel twee mijle langhs de Custe: sagen met den avondt Monte Christo (welck sy gisten thien mijlen van Isabella) ende laghen den heelen nacht met de zeylen aen de windt. Sanderdaeghs met den daege stierden naer Monte Christo, en sonden de Boot daer in/ en stierden voozts langhs de klippen naer her West-punt vande Bape daer Porto François is ghelegen/ dan alsoo den avondt haer ober-viel/ mosten by-legghen: met den daeghe vonden haer al by Westen gedreven/ soo dat het lieten deur-staen naer 't Eylanteken Tortuga, en quamen vooz avondt daer onder ten ancker. Is by gissinge ontrent achtthien mijlen van Monte Christo verscheyden. De reede is ontrent half-weghen het Eylantekende Gost-kommende moetmen ontrent een Gotinghs-scheut van 't land langhs het riff houden/ door dien dat riff wat verder in Zee steect/ daer een openingh is tusschen twee drooghten/ loeffende by de windt-waerste drooghte in/ op vier en vijfdel vadem waters/ een half Husquet-scheut langhs het wit water/ d'welck maer d'yn of vier voeten diep is/ en laten dan het ancker vallen een Husquet-scheut van 't landt/ in vijf vadem waters. Den laesten Januarij kregghen de Boot weder by hun/ hadden alle plaetsen onder-weghen besocht/ doch niets vernomen. Sanderdaeghs d'yn unzen vooz daeghe voer de Commandeur selfs met de Boot naer Cabo S' Nicolas, om de reeden ende Rievieren onder-weghen te besoecken: was in d'yn groote Rievieren/ doch en vernamen gheen Barcken ofte volck: 't Schip volghde hem/ soo dat teghen avondt ontrent twee mijlen by Gosten de Cabo vooz-noemt weder aen voozdt quam met eenighe Berckens/ en zeylden voozts den heelen nacht met wepnich windts. Met den daege hadden de Cabo op zijde/ stierden Zuydt ten Gosten naer het West-punt van 't Eylant Guanabo, doch wegghen de stilte en konden 't selve niet bekomen. Den derden bevonden haer ontrent vijf mijlen West van Guanabo, en quamen eyndelijck aen de West-zijde te reede; voeren met de Boot naer land om te soecken/ doch en vonden niets/ soo dat tegen den avondt weder aen voozdt kommende/ 't ancker lichten/ ende stierden Zuydt-West ten Westen aen naer Vallederis, dan konden 't selve niet bekomen. Met den dach

Februarius.

dach sondt de Commandeur de Boot ende Canoe naer de Bape vooz-uyt/ ende
 setten daer 's avondts met het Schip: de Boot hadde daer een Bercken ghe-
 bonden met Schild-padden / welckes volck met haer Canoe waren naer Cay-
 mito, de Bercke ende Boot werden daer naer toe gesonden/ vonden de Canoe/
 dan 't volck was ghevlucht/ brochten die den seften by 't Schip; ende de Com-
 mandeur vondt goetd stracy te verzeplen naer Laguna; ende quamen 's ander-
 daeghs onder 't Eylant Guana ten ancker. Den achtsten nam de Comman-
 deur vijf-en-twintich Man wel ghewapent inde Barcke/ ende voer daer mede
 naer 't punt van Laguna ontrent vijf mijlen Oost van Guana: lande 's ander-
 daeghs met twintich Man/ ende trock naer de woon-plaetse die de Spagnaer-
 den daer hebben; quam ontrent den achtsten vooz nden aen de Hupsen de wel-
 ke ontrent twee mijlen in 't lande staen; de Inwoonders haer vernemende
 vluchten; daer wierden ghebonden dyp hondert Hupden en een partije Cassia:
 brochten den selven dach noch tachtentich Hupden aen voozdt / en ontrent
 seven hondert ponden Cassia; ende dat met groote moeyte ende ghebaer / alsoo
 wel dyp upzen gaens was vande Custe. 't Schip quam den thierenden daer by
 haer / hadden aen Guana niets ghebonden. Deden voozts haer beste om de
 Hupden af te brenghen / dan 't volck hadden haer voeten soo verseert dat niet
 meer konden gaen / soo dat de reste vande Hupden in brandt staecten. Den
 veerthierenden tegen den avondt gingen weder 't zepl naer Alcahaya, en quamen
 daer ontrent twee upzen inde nacht ten ancker / ontrent vijf mijlen Noozdt-
 Oost ten Oosten van Laguna. Doeren 's anderdaeghs met alle Man naer
 landt / en pluckten by de twaelf hondert pondt Cassia: teghen den avondt lie-
 pen noch naer Bocassin twee mijlen Oostelijcker ghelegghen / 't volck voer met
 den daeghe aen landt / doch bevonden dat de Cassia daer al was af-ghepluckt.
 De Commandeur ziende dat hier niet meer vooz hem te doen was / resolveer-
 den weder te keeren naer 't Eylant Tortuga, en aldaer vooz-raedt te maecten
 van water ende brandt-hout/ en soo naer hups te keeren. Den seventhienden
 maecten zepl / stierden West-Noozdt-West ende Noozdt-West ten Westen
 naer de leeghe Eylantekens toe / die ontrent vijf mijlen van Bocassin en dyp
 van Alcahaya liggen/ passeerden die vooz-middach/latende die aen bag-boozdt
 ligghen; quamen 's avondts vooz Hattibonico by de bape van Guanives; had-
 den 's nachts heel onstupmich weder: 's mozghens waren vooz de bocht van
 Coryton, en brochten het met laberen dien dach tot by twee mijlen van Cabo
 S' Nicolas, ende 's anderdaeghs gheraecten tot aen de West-hoek van Tor-
 tuga: en alsoo meest stil was / dyeben 's nachts de reede vooz-by. Den twin-
 tighsten gheraecten in Porto François ontrent ses mijlen by Oosten Tortuga.
 Is een groote diepe Bape; in 't in-loopen moetmen dicht langhs het landt aen
 stier-boozdt ligghende houden / in seven en acht vadem waters / wegghen de
 drooghten die 't Zeewaerts daer af-stecken / en baren soo een mijl ofte meer
 op / tot datmen het Oost hooghe landt / ofte den hoek vande Bape Noozden
 ten oosten van sich brenghet / dan moetmen 't hooghe landt aen bagh-boozdt
 dicht aen-loopen / wegghen een drooghte die van 't leeghe west-punt dicht naer
 het hooghe Oost-landt af-steekt / daer maer elf of twaelf voet waters op is/
 dit ghepasseert zijnde/ looptmen al op seven en acht vadem / ende set waermen
 wilt. 's nachts kregen een harde Noozde windt / soo dat de reeden streecken/
 ende de stenghen deur-schoten; dit dypde noch 's anderdaeghs / soo dat eerst
 den twee-en-twintighsten 't Schip krenghden / en een deel brandt-hout aen
 boozdt kregghen; vonden gheen water / ende en konden nieuwers landen we-
 gen de Manglares d'welck is een slach van leech Gheboomte / seer dicht was-
 sende op de oevers bende van Zee ende Rivieren / doch meest aen de binnen-
 wateren. Liepen doen met den daeghe weder uyt naer een ander reede / twee
 mijlen

ANN O
1625.

mijlen Westelijker / daer ten ancker quamen achter een kleyn Eplandeken / en bequamen daer heur water uyt een Kievierken ; s'anderdaeghs scheyden weder van daer ; ende hielden voorts langhs de Noordt-zijde van Hispaniola ende Sr Juan de Porto Rico en quamen den vijftienden Aprilis behouden in 't Vaderlande.

In 't voorgeaende boeck hebben wy verhaelt / hoe dat by de Compagnie waren uyt-gherust twee Blooten / om te zeplen naer de Bahia tot bescherminghe ende versekeringhe van de Stadt Sr Saluador ende hoe de selve door de teghenwinden waren op-gehouden inde Havenen deses Landts / sonder Zee te konnen nemen / d'welcke groote verhindefinghe ende onheyl veroorzaecten. In 't leste van December des voorszeden jaers gheraecten eenighe Schepen daer den Ammirael Lam over gestelt was / in Zee / ende hy selfs den vierden Januarij met den Hollandtschen Thuyn ende Haerlem , ende soo vervolghens noch andere. Den seven-en-twintighsten Februarij oock eenighe Schepen vanden Generael Boudewijn Hendricksz. tot dat eyndelijck al in Zee gheraecten. En bevinde niet datter iets sonders is vooz-geballen vooz al eer de Blooten te samen quamen / derhalven sullen hier naer daer van spreekken / ende eerst verhalen de gheleghentheyt vande Blooten die uyt Spagnien ende Portugal zijn ghesonden / om de Stadt Sr Saluador de onse wederom af te nemen.

De Koningh van Spagnien vooz-ghenomen hebbende met groote macht derwaerts te gaen / maecten daer toe veerdich d'yn Blooten uyt verscheyden Ghewesten van sijn Coninghrijcken / ende stelde daer over als vozen verhaelt Don Frederico de Toledo als Generael : over die van Portugal hadde het op-erste ghebiedt Don Emanuel de Meneses , ende over die vande Straete van Gibraltar , Don Juan Fajardo. De twee Blooten van de groote Zee / ende de Straeten / neffens het squadron van Biscayen , bestaende in een-en-dertich soo Gallioenen als Schepen / een Carvelle / d'yn Tartanen ende vier Pinassen vertrocken van Cadiz den veerthienden Januarij deses jaers. Op dese Blooten waren seven d'ysent vijf hondert koppen soo Boots-ghesellen als Soldaten : de Soldaten verdeelt in d'yn Regimenten / de twee van Spagnaerden / ende het derde van Italianen / onder de Colonels Don Pedro Olorio , Don Juan de Orellana ende de Marquis de Torreclufa. Den neghenthienden liepen vooz-by de Canarische Eplanden / ende hare reyse verborzderende quamen den seften Februarij ten ancker onder Sr Jago 't voornaemste vande Cabo Verde Eplanden / ende vonden aldaer de Bloote van Portugal die haer verwachte / bestaende uyt twee-en-twintich groote Schepen / ende veerthien soo Barcken als Carvellen / op de welke waren vier d'ysent soo Boots-ghesellen als Soldaten ; de welke verdeelt waren in twee Regimenten / onder Antonio Nunnez Barreio, ende Don Francisco de Almeyda Vice-Ammirael van dese Bloote : die van Lisboa ghescheyden was den neghenthienden November des voorszeden jaers : ende hadden een Gallioen verlozen aen 't Eplandt Mayo , daer maer tachtich Man was van ghekommen : ende d'yn andere Schepen verdwaelden van haer af / en quamen te Pernambuco , alwaer 't een Schip strandte ; ende d'andere twee quamen weder by de Bloote recht vooz de Bahia. De heele Bloote scheyde van Sr Jago den elfsten van Februarij, ende hadde goede voortgangh tot den achtthienden op de hooghde van vijf graden ende een half by Noorden de Linie ; alwaer door calmte wierden op-gehouden tot den thien-den Martij, sonder iets te borzderen ; leden daer groote hitte ende dorst door dien wepnich waters hadden. Daer naer kregghen goeden windt / ende borzderden hare reyse / soo dat in 't leste van die maendt quamen vooz de Bahia ; ende soo de onse seggen / quamen daer in / den vierden April. De onse hadden inde Stadt ende op de Forten over de twee d'ysent Soldaten / boven de Swarten ende Portu-

Portugesen die by de onse waren ghebleven ofte ghekommen/ ende wel seven-
 thien Schepen. Don Frederico de Toledo landen sijn volck ontrent het Fort
 St Antonio, daer de onse mede waren ghelant doen sy de Stadt veroverden:
 hy gingh selfs aen landt/ ende liet het ghebiedt over de Schepen aen Don Juan
 Fajardo, hem belasteude te verhinderen dat onse Schepen niet uyt-liepen/ ofte
 andere tot hulpe mochten in-kommen. Hy bemachtighde voor eerst het Kloos-
 ster St Bento; ende lende daer twee regimenten onder het ghebiedt van de Mar-
 quis Troppani Sergeant Major van 't gantsche leger; ende begaf sich met de
 reste naer 't Klooster der Carmeliten. De onse deden eenen uyt-val met vier
 hondert Man op St Bento, ende bochten stoutelijck/ soo dat de Spaensche daer
 groote schade leden; want den Colonel Pedro Olorio bleef daer doot neffens
 vier Capiteynen Don Francisco Manuel de Aquitara, Don Alonso de Gana,
 Don Pedro de Sanstevan, ende Don Diego de Espinosa, ende vele ghemeenne
 Soldaten; ende dyn Capiteynen wierden ghequest/ neffens vele andere. De
 onse sonden mede twee Bzanders onder de Spaensche Vloote/ doch en deden
 geen schade. Don Frederico om de Belegerde beter te besluyten/ ende het uyt-
 vallen te beletten/ lande noch vijftien hondert Man/ ende gaf die een derde
 quartier/ onder 't ghebiedt van Don Juan de Orellana, ontrent een plaetse ge-
 noemt Las Palmas, : ende ondertusschen de quartieren wierden af-ghesteckeren
 ende vast ghemaect/ dede hy aen landt bzinghen neghen-en-twintich grove
 Stucken geschuts/ ten deele om der Belegerde wercken af te werpen/ ende ten
 deele om hare Schepen die op de reede laghen te beschadigen. Haer ghelijck
 de vbandt van bunten alle vlijt aen-wenden om de Belegerde te dwinghen/
 soo waren die van binnen niet alleen gantsch traegh ende naerlatic in 't maec-
 ken van noodighe wercken tot haer bescherminghe/ maer oock voort-varende
 in haer boos ende onghemaniert leven/ waer door onder de ghemeenne Solda-
 ten verweecten een groote op-spraecke ende verachtinghe van hare Bevelen/
 de welcke naerderhandt uyt-bzack in een verderflijcke mutinatie. De Stuc-
 ken die de vbandt gheplandt hadde aen 't Klooster der Carmeliten/ tresten soo
 gheweldich het vooznaemste Schip vande onse/ dat het sonck; ende die van
 St Bento vijf andere/ ende beschadighde soo de reste/ dat maer weynige trum-
 konden kieser/ de overighe onbequaem zijnde om verplaetst te worden. De
 vbandt nu niets meer te vreesen hebbende vande water-kant/ dede voortz sijn
 gheweldt op de Stadt/ van dyn plaetsen/ van 't Klooster vande Carmeliten
 met dyn-en-twintich Stucken/ met acht van St Bento ende met ses van Las
 Palmas. Doch dit alles en soude haer niet konnen dwinghen hebben tot ober-
 geven vande plaetse die van mondt-kosten ende krijghs-behoefsten/ noch voor
 seven ofte acht weken wel was versien/ hadde het volck eenich onder haer/
 ende ghehoorsaem tot hare Overheden ghebleven. Doch de Overheyt/ ende
 insonderheyt het Hoofst droeghen haer sulcks/ dat sy voor eerst veroorzaecten
 een groote verachtinghe/ ende daer naer een voornemen om het ghebiedt te
 veranderen/ ende een ander op te dzaghen. Dit veroorzaecte eene groote ver-
 flagentheyt in de goede/ ende in de quade een stoutigheyt om sich aen te nemen
 d'welck haer niet toe en quam; sy sloeghen haer ooghen op Hans Ernest Kijf,
 die by de Colonel Allert Schouten Sergeant Major was gemaect/ ende hem
 tot die tijdt toe wel ghedzaghen hadde. Den haer van de Soldaten teghen den
 Colonel Willem Schouten, quam meest daer uyt/ dat de selve selden om-reede
 om de wercken te besichtigghen/ ofte andere saecken daer ten hooghsten aen-
 ghelegghen was te versozghen; ende als hy 't selve somtijds dede/ soo gaf de
 Soldaten kleynen moer/ haer met quade woorden ende vloecken scheldende/
 daer door den ghestadigen arbeydt ghenoech beswaert waren; hy gingh liever
 inde Hoeren-huyzen/ ende bleef op 't Hof sitten swelghende ende sypende;
 waer

ANN O
1625.

waer door eyndelijck is gheschiedt dat sy Willem Schouten af-settende / ende in sijn hups op-houdende / den voornoemden Kijf tot Colonel hebben op-ghe-wozpen. Den vbandt door eenige over-lopers ende bedeckte verraders kondt-schap ghekreghen hebbende van alle dit doen / naerderde ondertusschen soo naer als hy konde. 'T gheschiede den acht-en-twintighsten Aprilis, datmen de Colonel neffens andere Krijghs-Oberste in den Raedt sittende / boodt-schapte / dat de vbandt een Trompetter hadde ghesonden om de Stadt op te eysschen; waer over een Tambour wierdt upt-gesonden ten selven daege met desen ofte dier-ghelijcken brief; wy Colonel ende Raeden van dese Stadt S' Saluador vernomen hebbende dat uwe Excellentie versocht heeft een van onse Tambours / om van onder-handelinghe te spreken / soo hebben wy desen af-gheveerdicht om te verstaen welck uwe Excellentie meyninghe is / ver-trouwende de selve ons naer Oorloghs gebuyck / sal worden weder-gesonden. Desen brief was onderteekent by Kijf ten daeghe als vozen. Desen by Don Frederico ghebracht zijnde / gaf voor antwoorde / van gheene op-eyssinghe te weten; doch indien sy naer 't ghebuyck der Belegerde pets van hem versochten / d'welck niet en ware teghen den dienst van Godt ende sijnen Koningh / dat hy 't selve beleefdelyck wilde hoozen ende in acht neimen. Hier op hebben de Belegerde des anderen daeghs ghesonden eenighe artijckelen / op de welke sy de Stadt aen hem wilden over-leveren. Dese waren / dat sijn Excellentie haer soude gunnen den tijdt van d'yn weken / om de Schepen die haer oberich waren te herstellen / ende van alle nootwendigheden te versien / die hy haer soude toe-voeghen; ende haer voorszien ten minsten met vier Schepen van d'yn hondert tonnen / met de welke sy naer hups mochten varen: dat vorder het volck soude upt-trecken met hare Bagagie / Goederen ende Gheschut / de Capiteynen ende Soldaten met hare Wapenen vliegende Vendelen / brandende Lonten / ende kogels inde mondt. Eyndelijck dat sy mede op dese conditien souden over-leveren ende v'yn stellen Don Francisco de Sarmiento met sijn Vrouw ende kinderen / ende voorts alle ghevangene / die onder haer waren. Don Frederico antwoorde op dese aen-biedinghe; dat de selve aenghesien den teghenwoordighen toe-standt der Belegerde gantsch onredelijck was; dat het Regher van sijn Catholique Majestept daer was Heester te water ende te lande: dat de Belegeraers waren in haer eyghen landt / ende de Belegerde verre van het hare: dat sijn Majestept daer hadde groote macht van volck / vande welke vele noch niet ghelandt en waren / ende dat de Belegerde gheen hulpe en hadde te verwachten; datter reede vier Quartieren waren af-ghe-steecken ende verschanst; ende seben-en-dertich Strucken gheplant voor de Stadt: over-sulcx dat noch de Belegerde toe-stondt sulcke voordelen te eysschen / ofte hem de selve in te willighen. Doch dat willende thoonen de goe-digheyt van sijn Heester nevens alle / hy wilde hun gunnen het leven / ende verseeckeringhe om te keeren naer Hollandt / ende dat haer soude toe-voeghen kleederen ende noodighe mondt-kosten / midts dat sy haer souden verbinden ende verseeckerheyt gheven voor de betalinge. Dat mede de ghevangene wederzijds souden v'yn gelaten worden / ende insonderheyt Don Diego Hurtado de Mendoza, die daer Gouverneur was gheweest 't voorszeden jaer / doen de Stadt wierdt in-ghenomen. De Belegerde gaben hier op tot antwoorde / dat sy meynen niet onredelijcks gheeyst te hebben / ende oock niet anders konden doen: dat sijn Excellentie 't selve niet behoorde af te slaen / maer wel de tijdt / haer gebende Schepen ende onder-hout / sonder haer te verbinden inde beta-linghe. Dat sy niet van meyninghe en waren soo stercke ende wel voorszien Plaetse over te gheben / ende upt te trecken / sonder Wapenen ende Bagagie / maer wilden liever als eerlijcke Soldaten de selve verweeren tot den uiter-
sten

nen druppel van haer bloedt. Dat Don Diego Hurtado in Hollandt was/
 ende sy en konden haer Heesters gheen wet stellen: ende dat derhalven sich
 met Sarmiento soude laten ghenoeghen. Hier op sonde Don Frederico sijn
 Sargeant Major/ ende naer eenighe onder-handelinge/ de Belegerde Willem
 Stoop, Hugo Anthonio, ende Franchois du Chesne, met volle macht om met
 Don Frederico te verdragen. De artijckelen op de welcke sy over een qua-
 men waren dese. Eerst: De Colonel ende die vanden Raedt sullen de Stadt
 St Salvador over leveren in handen van Don Frederico, ten behoeve van
 sijn Catholique Majestejt/ in sulcken standt als teghentwoordich is/ met alle
 het Gheschut/ Wapenen/ Vanen ende Standaerts/ Ammunitien/ Divyses/
 ende Schepen die in de Haven zijn/ alle 't Gelt/ Goudt ende Silver/ Juwee-
 len/ Koopmanschappen die inde Stadt zijn/ alle Swarten/ Slaven/ Peer-
 den/ alle ghevangenen van wat natie ofte ghelegentheyt die zijn: ende en sul-
 len gheen Wapenen moghen voeren tegen den Koningh/ vooz dat in Hollandt
 sullen weder-ghekommen zijn. Ten tweeden: Don Frederico staet toe/ dat
 de Colonel, Dienaers des Ghemeynte/ Capiteynen/ Officiers/ Soldaten/
 Jonghers/ Boots-ghesellen ende alle haer ghevolch/ sullen upt-trecken met
 haer kleederen die sy aen hebben/ ende daerse op slapen: de Colonel, Capiteyn-
 nen ende Officiers/ sullen vermogen wech te brengen haer Bagagie in Mael-
 letten en anders niet/ ende de Soldaten in haer Knap-sacken op den rugghe.
 Ten derden: Dat Don Frederico haer sal geven vjn gheleydt/ ten eynde geen
 hinder en liyden vande Spaensche Schepen op haer reyse naer hups/ ende
 Divyses vooz vier maenden ende een half. Ten vierden: Datse alle te samen
 sullen upt de Stadt trecken naer de Schepen. Ten vijfden: Dat hy sal stellen
 eenige ghelaste om 't upt-treckende volck te ondersoecken ende betasten/ of niet
 pets wegh-nemen teghen dit bespreck. Ten seften: Dat aen de Colonel sal
 over-leveren alle de ghevanghene Hollanders die in sijn handen zijn. Ten
 sebende: Dat niemant van sijn onder-hebbende volck eenighe over-last sal
 doen aen de upt-treckende. Ten achtsten: Dat inde Schepen sullen ghelaten
 worden alle de behoeften tot de zeplage. Ten negenden: dat 't Scheep zijnde
 haer sullen gegeven worden Wapenen noodich tot hare bescherminghe/ maer
 dat in 't upt-trecken gheen Wapenen sullen moghen dragen/ als alleen de
 Capiteynen haer zijdt-gheweer. Dit werdt alsoo besloten den dertighsten
 April, in 't Quartier by 't klooster der Carmeliten. Hier op wierdt de Spa-
 gnaerden een Poozte in-gegeven; ende den eersten Maij de Stadt in-gerupmt/
 naer dat by naer een jaer in onse handen was gheweest. Dit alles gheschiede
 met sulcke ongheregeltheden ende haeste/ dat de vbandt al inde Poozte ende de
 Stadt ghenoeghsaem machtich was/ eer datmen het aen d'ander zijde van de
 Stadt wiste datter ghehandelt wierde. Daer trocken upt by de twee duysent
 Man. Dit hebben soo meest vernomen upt 't ghene de Spaensche selfs daer
 van hebben upt-gegeven/ want upt de onse gheen recht beschept hebben kon-
 nen bekomen/ hoe-wel naer dat 't volck t' hups gekommen was/ daer nauw
 ondersoek by de Hoog. Mog. Heeren Staten wierde ghedaen; de beken-
 tenissen soo verscheyden/ ende de beschuldighen d'een van d'ander soo vele/
 ende teghen den anderen strijdende zijnde/ datter qualijck pets sekers van te
 segghen is/ dan dat meest alle haer vergeten hebben in hare schuldighen plicht/
 ende de plaetse seer schandelijck ende sonder noodt over-gegeven. Haer was
 voek wel kennelijck wat hulpe sy upt het Vaderlandt hadden te verwachten/
 want wel sefthien daghen vooz het belegh was daer ghekommen 't Jacht de
 Haese, wiens Schipper neffens de brieven haer mondelingh verhaelde de toe-
 rustinge die hier te lande waren ghedaen: ende haest hadde te volghen. Daer
 waren inde Stadt noch Divyses ghenoech vooz dyp ofte vier maenden ende

ANN O
1625.

langher/ soo men die behoorzlijcken hadde doen strecken: alsmede Krupdt ende Loot neffens andere krijghs-behoefsten. De onachtsaemheyt was soo groot ende onbeschaemt/dat selfs in d'een ende d'ander Schip noch eenige behoefsten waren ghelaten tot naer de veroveringe / daer men gebreck aen hadde gehad. Om in 't kortte te seggen 't is een straffe Godts gheweest over dien Goddeloosen hoop die noch naer Godt ofte sijn ghebodten vzaeghden; ende een goede waerschouwinghe voor de Bewindt-hebbers vande Compagnie in toe-kommende beter toe te sien. 't Verlies d'welck de Compagnie daer by ghehadt heeft / is seer groot gheweest/ boven 't verlies van een Plaetse van soo grooten gewichte/ ende die haer dier hadde ghestaen / soo veel Schepen ende andere dingen te verliezen: maer als men d'een teghen het ander wel over-weecht / soo heeft de Koningh van Spagnien mede seer dier dese Plaetse weder ghekocht: welke reeckeninghe hier niet sullen op-maecken; maer van dese onlustighe verhalen voort-baren/ tot de dinghen die daer naer ende elders zijn gheschiet.

Martius.

Den Generael Boudewijn Hendricksz. is eyndelijcken upt Texel r'zepl ghegaen den eersten Martij met acht Schepen; naementlijck de Roode Leeuw, Omlandia, Medenblick, de Blauwe Leeuw, de Valck, de Meulen, de Geele Sonne ende Nieuw-Nederlandt: ende bondt den vierden onder 't Eplandt Wicht, sijnen Vice-Ammirael Adriaen Claesz. met de Jachten 't Post-paerdt ende het Duyfken. Den negenden quam daer by hem den Ammirael Andries Veron met een Schip ende een Jacht. Den seventhienden van Wicht weder r'zepl ghegaen zijnde met vijftien Schepen / ende upt Plymouth noch achtien Schepen vande Bloote vanden Ammirael Lam, soo zijn eerst den laesten April de Linie ghepasseert (want de Generael en wilde nergheens vertoeven om te spoedigher inde Bahia te kommen) ende naer veel stilten/ langhsaeme voortgangh ende seer veel sieck volcks bekomen hadden / zijn eyndelijck den dyn-en-twintighsten Maj in 't ghesicht van 't landt van Brasil ghekommen op de hooghde van veerthien graden en twintich of dertich minuten; en waren 's avonds dicht onder 't landt / doch wendent 's nachts weder 't Zee-waert. Den vier-en-twintighsten 's moorghens sochten het landt weder aen / saghen een Zepl voor Rio Tinhary, d'welck niet en konden bezeplen / ende settent 's avonds ontrent acht mijlen by Zuiden de Bahia, ende dyn mijlen by Noorden Tinhary op derthien vadem steenighe grondt; den dach daer aen / quam by haer 't Jacht het Vosken. (d'welck voor upt-ghesonden was om te besichtighe hoe het inde Bahia stondt) ende de Schipper bracht de Generael tijdinge/ hoe dat hy den negenden deses maendts een Schip hadde veroveret kommende upt Portugal, geladen met Wijns voor de Spaensche Bloote; ende den twaelfden noch een gheladen met wijn/ mede tot het behoef van de selve Bloote; dan dat de selve den vijftienden hem weder waren af-ghenomen/ met negentien ofte twintich van sijn volck die hy daer op-gheset hadde: dat voortz voor de Bahia was geweest/ ende datter een groote Armade van Spaensche Schepen lach/ doch dat niet en wiste hoe het met de Stadt was/ door dien vier Galeons hem naer geset ende verjaecht hadden. De Generael die vastelijck verhoopte dat de Stadt noch niet en was over-gegeven / bleef by sijn vorighe resolutie/ de Spaensche Bloote daer aen te tasten; verdeelde sijne Bloote (die alsdoen bestondt upt vier-en-dertich Schepen) in vier Esquadzes / ende op dat de Schepen peder haer hooft souden kennen / soo liet sijn top-staender wapen vande groote bzaem-stenghe; ende den Ammirael Veron van den top van de groote stenghe; den Vice-Ammirael Adriaen Claesz. vande voor-stenghe; ende de vierde Esquadze vande mars-zepls-ree. Ende sondt een Jacht ofte twee voor-upt om des vbandts ghelegentheyt te bespieden; ende anckerde noch dien avondt onder 't Eplandt Taparica. Den ses-en-twintighsten zeplden met een kloeck

Mayus.

kloeckmoedighe resolutie recht naer de Bahia toe: de Generael met sijn Schip
 vooz-upt/ ende andere voozts op hare beraemde ordre. Maer ontrent een uure
 naer middach den hoeck om kominde vanden bocht daer de Stadt op licht/
 sagen tot haer groot leet-wesen/ dat van 't Wolwerck vande Stadt S^c Saluador
 een Spaensche Vlagge af-waende: ende dat des vbandts Generael ende Am-
 mirael ende alle andere kloecke Schepen dicht onder de Batterijen gheset la-
 ghen: saghen mede datter verscheyden Schepen masteloos teghen de wal la-
 gen met twee laeghen gheschut voozsien. Van des vbandts Schepen waren
 over de twintich reede onder zepl/ die de onse meynden in te locken/ haer allens-
 kens retirerende naer de Batterijen/ ende 't hart niet hebbende de onse aen te
 tasten ofte te verwachten. Onse Generael dit ziende gheboodt de mars-zeplen
 te strijcken/ ende wachte alsoo den Ammirael Veron in/ ende vzaeghde hem
 wat hem best docht in dese ghelegghentheit te doen; en vonden beyde niet raet-
 saem voozder in te loopen/ alsoo nu dundelijck ghenoech saghen dat de vbandt
 al meester vande Stadt was: de wallen liepen oock vol volck/ ende inde bocht
 laghen veel Soetelaers Bercken met haer tenten; soo datse dragende hieken
 ende weder 't Zee-waert pooghden te loopen. De Spaensche Generael dit
 ziende/ is met seven of acht-en-dertich van sijn kloeckste Schepen haer ghe-
 volcht: de onse naer datse een wijs om de Zupd hadden ghehouden/ wierden
 ghewaer dat de gaende vloet haer wech trock naer de drooghten/ de welke
 aen de West-zijde vande Bape sijn liggende/ soo dat ghenootsaecht wierden
 haer schover-zeplen by te maecten; aldus over-ghelopen hebbende/ hebben sy
 het weder naer des vbandts Vloote toe-ghewendt/ de welke dit siende/ mede
 over staech smeet ende naer de Stadt toe liep: een van hare Galeons geraeck-
 te teghen de drooghten aen/ sijn groote mast over-boozdt/ sijn roer van 't gat
 en heel schadeloos: de vloet trock de onse mede aldus zeplende gaende wech
 naer de drooghten/ soo dat ghedwonghen waren hare anckers staende zepls te
 laten vallen/ op de leger wal/ niet sonder groot ghevaer: doch de ebbe kortz
 daer aen-kommende sijn alle weder onder zepl gheraecht/ sonder eenige schade
 gheleden te hebben. konden voozden avondt sien dat noch al meer van des
 vbandts Schepen zepl maecten/ doch krapten om ende by de Batterijen:
 ende hoe-wel over de vijftich Schepen sterck waren/hadden effen-wel de onse
 haer gaerne inde rupme Zee ghesien/ om de selve te moghen aen-tasten/ dan
 't schijnt dat sy niet van meyminghe waren/ de onse te soecken/ indiense haer
 niet aen en sochten: de onse quamen voozts ten ancker. Doch sijn vooz den
 dach/ dewijl sy dicht by de leger-wal gheset laghen/ met de ebbe weder 't zepl
 ghegaen/ ende lieten het tot den dach al om de Zupd gaen/ des middachs en
 waren niet verre vanden hoeck van Morro S^c Pablo: daer de Generael vier
 Jachten naer toe sonde/ om te sien of het mogelijk was met onse Vloote daer
 in te kommen/ bequaem ligghe ende verversinghe krijghen/ die wel hooch
 van noode hadden vooz de siecken. De Jachten weder-kommende rappo-
 teerden/ dat daer wel bequaem ligghe was vooz thien of twaelf Schepen/
 maer niet vooz de heele Vloote/ datmen daer wel tot sijn wil konde in/ maer
 niet soo wel upt-kommen/ alsoomen daer ghelijck in een fuyck lach. Naer de
 middach hebbent ghewendt/ ende al om de Noozdt laten deur-staen/ tot dat
 haer 't riss van S^c Antonio ghemoete/ doen smackren het weder over staech/ en
 hielden naer het Zupden toe. Des anderen daeghs smorghens waren weder
 dicht by den hoeck van Morro S^c Pablo, den heelen nacht niet ghewonnen heb-
 bende; zeplden met alle kracht/ dan scheen onmogelijck vande wal te konnen
 gheraecken/ de Zee schoot seer hol: wendent weder om de Noozd-Oost/ doch
 en kerfden niet op/ waren om ende by de Bape krapssende/ soo dat de vbandt
 haer ghemackelijck konde sien; begonnen al gebreck van water te krijghen/ en
 kregghen.

Mayusa

ANN O
1625.

Junius.

Junius.

kregghen vast vele siecken ende dooden inde Vloote. Naer dat den heelen dach dus over-ghelopen hadden / quamen des avondts ontrent twee mijlen boven een hoeck van St Antonio, en ledden het wederom Zuydt-waerts over. Sanderdaeghs wast onstumpmich weder / d'een kaeck op d'ander / met heel doncker lucht / doch teghen de middach begon het weder wat af te nemen. Den Generael dede seyn om den Bzeeden-raedt aen boozdt te kommen. De windt was dwars op de wal / ende en konden gheen voordeel doen; lieten het al Zuyden over staen / en wenden daer naer weder om de Noozdt-Oost. Sanderdaeghs weder om de Zuydt / en 's nachts om de Oost / was seer onstumpmich weder.

Den tweeden Junij namen een passagie Bercke / gheladen met tarwe ende Farinha, kommende van Pernambuco; en verstonde upt het volck / dat de onse al over eenighe weken de Stadt St Salvador leelijcken hadden over-ghegheven. Den vijfden begon de windt wat te rupmen / soo dat haer kours Oost-Noozdt-Oost konden stellen. Den sevenden en waren niet verre bande wal recht vooz de Kieviere St Francisco. Kregghen 's anderdaeghs wederom heel hardt weder / soo dat vooz de selve Kievier blijvende hangen / gheen kleyn ghevaer liepen wegghen de drooghten ende klippen die daer in Zee steken. Dit onweer hiel al een dach ofte twee aen / soo dat niet sonder bedencken was hier soo op een leegher wal te swarmen: ende dooz dien 't volck soo langhe hadde gheweest sonder verbersinghe / soo stierf daer dagelijcx veel volcks / ende somighe Schepen hadden soo veel siecken / dat de Schepen qualijck wisten te redderen. Den seft hienden 'smorgens waren dwars van de Cabo St Augustin. De Generael sondt de Goude Sonne naer Pernambuc toe / om te besichtigghen hoe het daer stont / ende te sien of pets bande vbandt konde verrasschen. Des anderen daeghs waren dwars van Tamarica; hielen al langhs de wal / en settent 's avondts. Ende weder des anderen daeghs zeyl ghemaectt hebbende; lieten 't ancker weder vallen een mijle te loefwaert bande Kieviere Pariba; ende resolbeerden met de blot-gaende Schepen daer binnen te loopen: De Goude Sonne quam hier weder by haer / hadde den seventhienden een Bercken ghejaecht tot vooz 't Recif de Pernambuco, ende ghesien dat daer wel derich Schepen binnen lagghen / meest kleyn / ende maer twee ofte d'yn groote / die met de stenghen deur-geschoten lagghen. Den neghenthienden / hoe-wel het niet seer goet weder en maecte / liep den Ammirael Veron met 't Schip van Capiteyn Banker, ende noch een ofte twee ondiep-gaende Schepen / ende eenighe Soldaten voozts naer de Kieviere van Pariba, dan daer vooz in-kommende gheraecte sijn Schip heel vast / de andere die noch bupten waren dit ziende / lieten haer anckers vallen op vijf vaden waters / dicht op de leegherwal / doch schoone grondt. Den Ammirael Veron sondt datelijck een Chaloupe upt om te diepen / doch en vonden niet meer dan vier vijf en ses voet waters: 't Fort Cabo Delo schoot naer haer / maer en raecte niet; konden wegen

10. het harde weder 't Schip dien dach niet af-krijghen. Des anderen daeghs maecte het seer hardt weder / en regenachtrich / soo dat daer deur niet en konden verrichten. De Generael niet dervende met soo sware Schepen op een leeger wal langer blijven ligghen / vondt gheraden met de Schepen te loopen inde Bahia de Trayciaon vijf mijlen by Noozden Pariba. Des anderen daeghs ontrent de middach / sijn de andere Schepen daer mede ghekommen. Dese Baye is ghelegghen op de hooghde van ses graden ende een derde by Zuyden de Linie; een groote mijl bande Kievier Monguapigape naer het Noozden; bande welke een steen-riff komt af-steecken tot vooz dese Baye / in welck reciff d'yn openingen sijn langhs de welke men inde Baye komt: aen het Noozd-eynde van 't selve reciff tusschen de wal / licht een klippe / daermen van beyde sijden / soo wel te Landt-waerts als 't Zee-waerts kan deur-loopen / en setten het soo verre

verre in / als men wil / doch voor aen ist best; want een weynich in komende
 vindt men scharpe grondt / ende heel ondiep water: het derde gat is aen het
 Noort-eynde / tusschen het reciff deur / maer 't selve is alleen bequaem voor
 klepne Schepen ende Jachten: de andere zijn voor groote Schepen; 't in-
 kommen is ses seven en acht vadem diep. Het reciff vloeyt met hoogh water
 onder / ende licht met het laghe water boven. Dit beschut de Schepen die
 daer binnen ligghe voor 't aen-schieten van de Zee. Aen landt en vindt men
 niet dan een deel kreupel-bosch / met een groot binnen-water / dat wel een
 vierendeel-mijls breedt is / streckt sich tusschen 't hoogh landt ende de strandt
 ontrent een paer mijlen verre: over dit water lach een Doorpken / alwaer de
 Portugesen een Kercken hadden. Capiteyn Stapels trock met eenich volck
 naer dit Doorpken / dan vondt de Portugesen ghevlucht / de Brasilianen wa-
 ren alleen ghebleven / ende thoonden de onse alle vryndschap / vonden daer in
 een hups dertich kisten Supcker. De twee volgende daghen wierdt aen landt
 een retrenchement op-gheworpen / ende de derde verschenden Tenten op-ghelaghen
 voor de krancken; ende de Brasilianen daer ontrent woonende / quam
 men by de onse / ende boden haren dienst aen / teghen de Portugesen / welker
 jock sy swaerlijck konden verdragen. Den vijf-en-twintighsten wierdt Ca-
 piteyn Boshuyfen met tsestich Soldaten / ende eenige Boots-gesellen te landt-
 waert in ghesonden / om verversinghe voor de siecken te soecken / ende een
 strengh verbodt ghedaen / de Brasilianen onse vrynden niet te beschadighen.
 Dese quamen eerst den negenthienden weder / en brochten mede een Portuge-
 sche Vrouw / vier Peerden / ende ontrent hondert Oagnie-appelen: hadden
 wel veel Beesten ghesien / doch te verre in 't landt / om de selve mede te bren-
 ghen. Sanderdaeghs wierden alle de siecken aen landt ghebracht. Den eer-
 sten Julij wierdt Capiteyn Swart ghesonden met hondert en vijftich Soldaten /
 ende den Vice-Ammirael Jan van Dijcke met gelijk getal van Boots-gesellen /
 op een tocht / met thien Boots ende Schuyten / by haer hebbende wel vijftich
 Brasilianen met Boghen ende Pijlen. Sy quamen den vierden weder / en
 brachten vier doode Beesten / en eenige Cocos-Nooten: wierden by de Rievier
 Monguangape ghemoet by dzy Waendelen Portugesen; de Capiteyn Swart en
 droegh sich hier niet seer wel / ende ten ware de andere Officieren haer beter
 hadden ghequeten / ende de Vice-Ammirael daer op aen gekommen / ons volck
 soude hier groote schade gheleden hebben; bequamen daer dzy dooden / ende
 eenighe ghequeste; doch de onse behielden de over-handt / ende sloeghen de
 vrandt op de vlucht / ende de Brasilianen veroverden een van hare Wendels /
 d'welck sy datelijck in stucken reeten. Den vijftden wierdt Capiteyn Boshuy-
 fen, met hondert en tsestich Soldaten / een deel Boots-gesellen ende Brasilia-
 nen / met twaelf Boots ende Schuyten / weder ghesonden naer de Rievier / om
 die wat verder op te varen. Quam den achtsten wederom / naer dat de Rievier
 Monguangape naer haer gissingh wel seven of acht mijlen waren op-geweest;
 hadden daer wel eenige Hupsen van Portugesen ghevonden / doch geen volck
 ghesien: alleen ontrent by-kants ten eynde vande Rievier (soo sy vermoeden)
 hadde een Troupe Portugesen ghesien / de welcke ziende dat ons volck aen
 lande quam / de vlucht namen / sonder ons volck te derben verwachten / en lie-
 ten haer Bagagie achter: de onse brochten van desen tocht seventhien Hoorn-
 beesten mede. Sanderdaeghs 's moorghens voer Capiteyn Stapels weder de
 selve Rievier op met twaelf Boots; de welcke by dzy dagen daer naer weder te
 rugge sondt met seven Beesten; ende by selfs trock met het volck door 't landt /
 ende quam den derthienden weder in 't Quartier sonder vrandt ghemoet te
 hebben. Den negenthienden trock Capiteyn Vzeel met een partije Soldaten
 ende Brasilianen weder te landt-waert in / den wegh naer Rio Grande toe: sy
 vonden

Julius.

Julius.

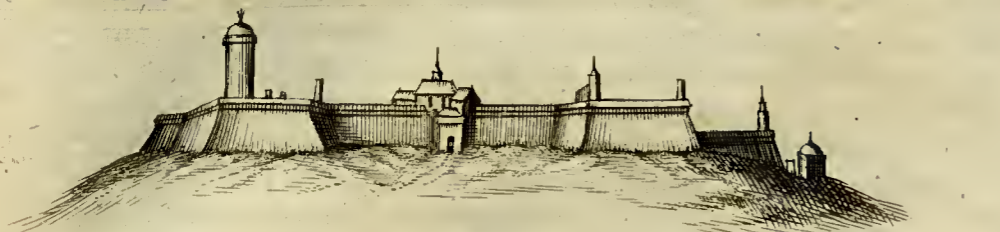
9.

ANN. O
1625.

vonden een Supcker-molen daer wel d'yn hondert kisten Supcker in stonden; saghen oock menighe van Beesten; doch en konden noch d'een noch d'ander mede brenghen / om dat het soo verre was te trecken door dichte Bosschagien / ende oock wel twee of d'yn upzen door 't water te gaen. Quamen den d'yn-entwintighsten weder in 't Quartier / sonder pets mede te brenghen / als alleen voor de siecken eenighe Citroenen / die de Brasilianen aen brochten. Hier viel nu een sware deliberatie / wat vozder hier best te doen stont; inde welke de Generael sich gantsch verset vondt; want om in desen pets op de vbandt te at- tenteren en hadde hy geen expresse last vande Vergaderinge der XIX; en haddet hier mede niet begonnen op een seer bequame plaetse; (ofte ten minsten men verstont doen-maels noch de nuttigheyt nochte de bequaemheyt vande plaet- se niet) ende sijn sinnen waren in-ghenomen met andere exploitten: onder- tusschen was het vzeint / ende viel seer hardt de Brasilianen / die sich soo voor- baerlijck voor ons hadden verklaert / ende reede soo veele hostilitent / op hope dat wy daer blijven souden / teghen de Portugesen ghepleeght / te verlaten: nietremin heeft dese opinie eyndelijck de ober-handt ghenomen / dat het beter was andere dessepnen / die eenighsints in last waren ghegheven / te vorderen / ende dese ghelegentheyt teghen een ander tijdt te spaeren; ende de Brasilianen voor haer selven laten sozghen / soo vele haer mogelijk was. De Brasilianen dese onser resolutie vernomen hebbende / waren mede seer perplex / want kon- den wel gissen watter op hadde te volgen / niet sekerder zijnde dan dat de Por- tugesen haer op 't lijf souden vallen / en swaerlijck plaghen; vele sochten met de onse te vertrecken / dan daer was geen voor-raedt toe / soo dat maer wepni- ghe wierden aen-ghenomen; ende 't meeste deel sach naer een schoon henen kommen. Hier op wordt 't volck weder gheembarqueert: ende zijn den eersten Augusti met alle de Schepen weder 't zepl ghegaen; ende alsoo de Schepen niet al eenen wech hadden te gaen / soo hebbent bupten de Wape gheset op vijftchien vademen: de Generael Boudewijn Hendricksz. behielt by sich achthien soo Schepen als Jachten; te weten: de Roode Leeuw, de Witte Leeuw, Leyden, de Blaeuwe Leeuw; Nieu-Nederlandt, de Hoop van Dordrecht, de Geele Sonne, de Gulde Valck, de Goude Sonne, de Kleyne Tijger, Utrecht, (de Koningin Hester, en Jonas bevrachte Schepen) Hoorn, Medenblick, de Gulde Molen ende Vlissingen, West-cappel. Met den Ammirael Veron souden over- steken naer Africa twaelf Schepen; ende de reste souden ofte naer hups keeren / ofte hier en daer haer voordeel soecken: ende zijn den vierden soo vanden an- deren gheschepden / ende elck sijn wech ghegaen. Eer dat d'een ende d'ander sijn verrichtinge verhael / soo sal hier in 't korte seggen dat het Vosken d'welck op de Custe van Brasil was ghelaten; den ses-en-twintighsten Julij veroverde een Schipken met Wijnen gheladen / kommende van Madera, ende willende naer Angola, op de hooghde van twaelf graden by Zupden de Linie / ende set- ten daer op seven van sijn volck. Daer naer den elfden September nam noch een Schipken kommende van Pernambuco op de hooghde van derthien gra- den by Zupden den Tropicus Cancri, ende setten daer negen Man op / hoe-wel aldoen maer ses-en-dertich sterck waren / ende eyndelijck den ses-en-twin- tighsten namen noch een Schip / kommende upt de Bahia, geladen met Sup- ker ende Cobac / op de hooghde van acht-en-twintich graden by Noorden de Linie; daer acht van haer volck op setten: dat van Pernambuco wierdt by haer ontladen / ende namen ober d'yn-en-dertich kisten Supcker; vijff rollen Cobac; eenighe Hupden / ende verschepden koopmanschappen. In dat van de Bahia, d'welck in Zeelandt wierdt op-ghebracht / wierden bevonden d'yn hondert en acht-en-vijftich kisten Supckeren; achthien en half kisten Cobac / twee hondert en neghen Hupden; ses Gotelinghen / ende eenighe Amunicie.

Augustus.

ARX CVM SVA TVRRI.

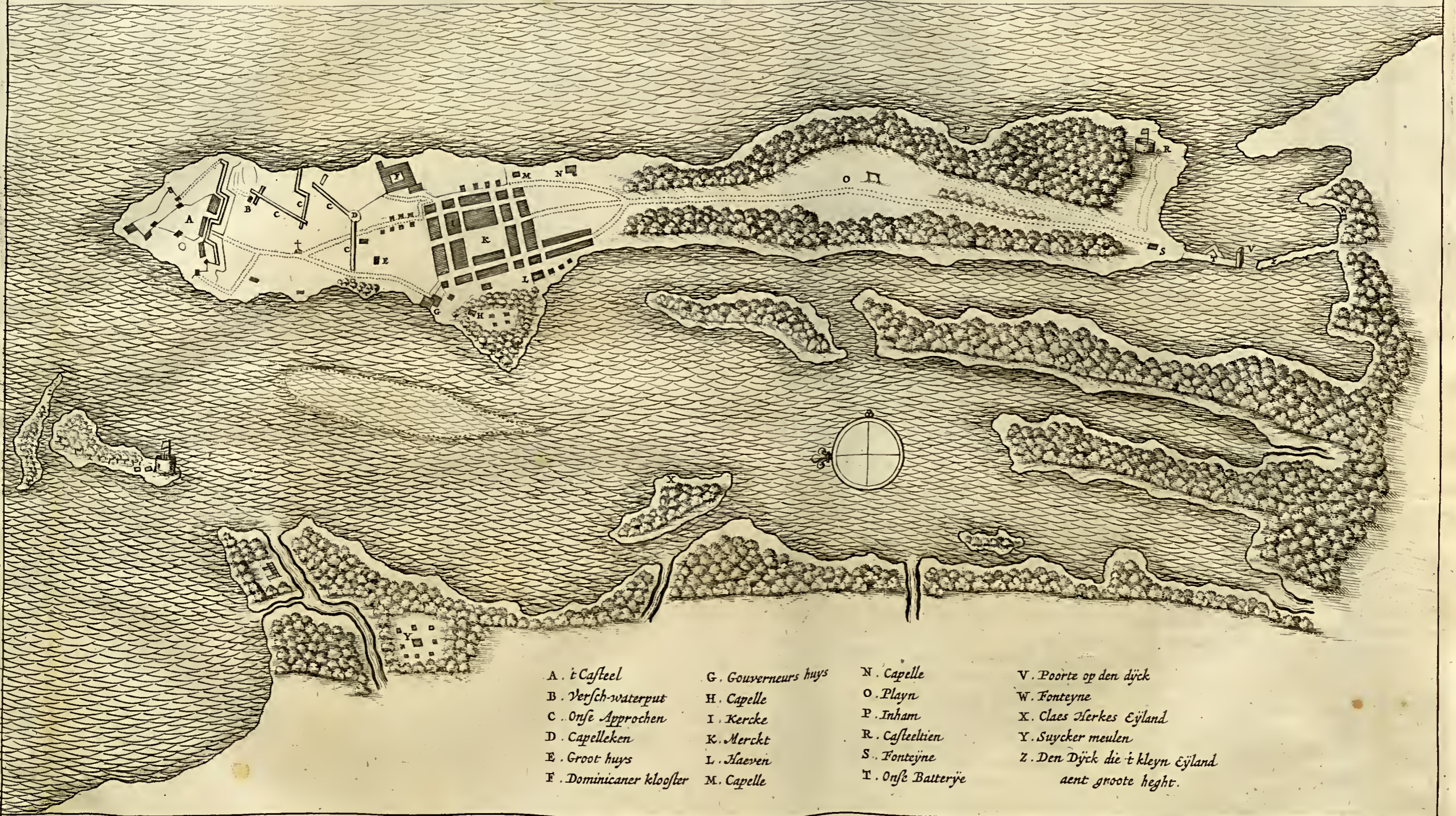
ARX POST TVRRIM A
NOSTRIS DEIECTAM.

PORTO RICO

GRONDT-TEECKENING VANDE STADT EN KASTEEL PORTO RICO ENDE GELEGENHEYT VANDE HAVEN.

A. t Casteel	G. Gouverneurs huys	N. Capelle	V. Poorte op den dyck
B. Versch-waterput	H. Capelle	O. Playn	W. Fonteyne
C. Onse Approachen	I. Kercke	P. Inham	X. Claes Herkes Eyland
D. Capelleken	K. Merckt	R. Casteeltien	Y. Suycker meulen
E. Groot huys	L. Haeven	S. Fonteyne	Z. Den Dyck die t kleyn Eyland aent groote heght.
F. Dominicaner klooster	M. Capelle	T. Onse Batterye	

A. Arx Morro S ^{ti} Philippi	G. Domicilium gubernatoris	N. Capella	V. Porta super aggerem
B. Puteus aquæ dulcis	H. Capella	O. Area	W. Fons
C. Nostrorum vallum	I. Templum et domus Episcopalis	P. Sinus quem Hispani vallo muniuerant	X. Insula Nicolas Herckesij
D. Capella ubi nostri Tormenta locauerant	K. Forum	R. Castellum	Y. Machina Sacchraria prope flumen Bayamon
E. Ampla domus	L. Portus	S. Fons a nostris effossus	Z. Agger, vulgo Ponte de Aguilar
F. Dominicanorum Cœnobium	M. Capella	T. Hic nostri tormenta disposuerant	

Wy sullen nu eerst vervolghen de voyage vanden Generael Boudewijn Hondricksz. De welcke dese ongheluckighe Custe van Brasil (daer wel by de seven hondert van sijn volck begraven hadde) den vijftden Augusti verlaten hebben: ende den veerthienden het Jacht 't Tortel-Duyfken naer hups ghesonden/ om 't ghene 't welcke tot dien tijdt vooz-gevallen was te boodtschappen; is den negen-en-twintighsten van de selve maendt ghekommen aen de Carabise Eylanden/ ende vervallen op Bekia, ofte het Vogel-Eylandt tusschen Granada ende S' Vincent, ende den dertighsten 's avondts onder S' Vincent ten ancker ghekommen / alwaer alle vlijt aen wierdt ghewendt om verbersinghe vooz de siecken / die noch al taemelijck veel waren / te bekomen / ende om dat 't selvte ghemackelijcker soude gheschieden / soo leyde de Generael in d'p verschende Bapen / in elck ses Schepen / om dat de Wilde soo veel te beter ende stoutelijcker mochten aen voozdt kommen. Naer dat sich redelijcken wel aen dit Eylandt ende de om-liggende hadde verberscht / soo is den thierenden September weder 't zepl ghegaen met een heel Noordelijcke windt / ende stijve koelte / sijn kours stellende naer het Westen; doch haer over-viel soo groutwelijcken storm / dat het Schip vande Generael in grooten noodt was van sincken / soo dat gedwonghen waren de groote mast te kerben / ende over-boozdt te smacken / de andere Schepen en hadden niet minder te lijden / verlozen oock eenighe haer masten / ende waren eenighe leck gheworden tot sinckens toe / en verstronden alle vanden anderen; dese storm duyrde wel vier-en-twintich upren / ende de windt draepde 't gantsche Compas rondt: doch ten waepde alle die tijdt niet even hardt / maer in 't midden was de storm op sijn swaerste. Den elfden 's mozghens vondt de Generael sich by-naer alleen / doch quam 's avondts neffens 't Schip Leyden, noch by de Jonghe Tijger, ende Nieuw-Nederlandt; de andere waren eerst derthien / daer naer maer thien by den anderen. De Generael sach den twaelfden het Eylandt Dominica; ende wierdt weder eenige daghen met soo groote kalinte ghequelt / dat eerst den negenthienden quam by het Eylandt Virgin Gorda, alwaer hy d'p van sijne Schepen vondt. Lier by die ghelegghentheyt het Eylandt besichtighen / ende vernemen offer oock een Sout-panne was / doch daer en wierdt geene ghevonden / maer wel een seer bequame Haven / om de Schepen te kiel halen / en soo bequaemlijck te ligghe als men konde wenschen. Den twee-en-twintighsten resolveerde hy vorder om de West te loopen dooz de Eylanden / om de andere Schepen die noch verdwaelt waren / op te soecken / ende by een te versamelen: doch des anderen daeghs quamen noch seven Schepen by hem / soo dat nu alle de Schepen wederom by een hadde / upt-ghenomen de Schepen de Geele Sonne, de Goude Sonne, een gehuydt Schip / ende Vliissinghen, welck sy doen presumeerden al willens van de Bloote ghescheyden te wesen / doch men heeft noyt pers van 't selve vernomen / soo dat in dat tempeest moet versopen wesen. De andere Schepen die als voren thien by een waren ghebleven / hadden den veerthienden Raedt ghehouden aen de Blacuwe Leeuw; ende alsoo daer upt een vande Secrete Raden verstonden dat de Generael hadden te wachten aen 't Oost-eynde van 't Eylandt S' Juan de Porto Rico; soo hadden haer kours daer naer aen gestelt. Sanderdaeghs vonden haer niet verre vande Stadt Porto Rico: daer de Generael het op ghemunt hadde / westweghen hy dan alle noodighe ordze stelde om des anderen daeghs met sijn Bloote regel-recht inde Haven te loopen. Den vijf-en-twintighsten / de Generael met sijn Schip vooz-upt zeylende / ende de andere Schepen een peder op sijn beraemde ordze volgende / voeren sy daer in; de Generael en quam soo saen niet onder de repck van 't Casteel / ofte de vrandt begon verbaerlijck met Canon op hem te schieten; hy gaf mede lustich vier / ende gheraecte binnen met verlies van vier Man ende eenighe ghe-

A. N. N. O.
1625.

September.

ghequeste; ende de andere Schepen naer hem met weynich schade. Dit was een seer stout bestaen / ende dat andere Patien (als alleen Sir Francis Draeck, hoe-wel met schade) noyt en hadden derben besoecken: want het in-kommen vande Haven is seer nauw / ende de vbandt heeft op de mondt een seer sterck Casteel liggen / met seer veel Stucken voorszien. Binnen zijnde / dede een peder sijn beste om vooz de Stadt te kommen; dan de dzooghten waren hun soo hinderlijck / dat maer eenighe weynighe daer vooz konden gheraecken / soo dat dien dach niet en konden landen; d'welck de Inwoonderen heel wel quam / want hadden den heelen dach ende nacht respijt / om alle haer beste Goederen te bluchten / ende elck naer een schoon henen-kommen te sien. De ghelegent- heyt vande Haven ende de Stadt / mitsgaders van het Casteel / is uyt de v- ghevoeghde Caerten best te begrijpen. Sanderdaeghs hebben onse Schepen die vooz de Stadt laghen / inde selve beginnen te schieten: ende ontrent den neghen upzen s mozghens is de Generael selfs eerst aen landt ghespronghen / by hem hebbende seven ofte acht hondert Mannen / soo Soldaten als Boots- ghesellen: sijn soo in slach-ozdeninghe met ghesloten gelederen dooz de Stadt op de Marckt ghetrocken / nieuwers gheen volck ofte teghen-weer vindende / de Princen-Blagghe wierde boven op de Platte-forme van des Gouverneurs Hups gheplant / het welcke aen de West-zijde vande Stadt aen 't water is ge- legen: daer naer sijn vande Marckt ghetrocken naer de groote Kercke / daer alle de Beelden ende andere Kerck-vercierfelen / met der haest onder de voet geraeckten; des avondts wierden de Compagnien elck in een besondere plaets verdeelt ende ghelogeert / ende alle plaetsen daer de vbandt konde in-vallen / met stercke wachten beset. Capiteyn Molckman wierdt de hooft-wacht ghe- gheven by een kleyn Coozentjen daer een Crucefix in stondt / ghelegghen op een hooghte / recht vooz het groot Casteel / welck de Spagnaerden noemen Morro de St Philippo, in 'twelcke de Gouverneur Don Juan de Haro sich met de Sol- daten gheretireert hadde. De naest-volghenden dach heeft de Generael om 't dzoncken dzincken van 't volck te verhinderen / veel Wijnen doen wech gie- ten / ende sware straffen doen verkondighen teghen het dzoncken dzincken; doende daer in seer voorszichtelijck / want dooz de dzonckenschap van 't volck dickwils schoone occasien sijn verlooren / ende de vbandt groote voordeelen ge- geven; soo dat beter is de vaten den bodem in te slaen / als 't volck de occasie te laten om sich te verlopen. Daer naer heeft hi vier metale Stucken doen aen landt brenghen om 't Casteel daer mede te beschieten / ende een Bozst-weringe laten op-werpen tegen 't schieten van de vbandt met Musquetten. Ende alsoo het Eplandeken daer de Stadt op licht / van 't groote Eplandt ghescheyden is aen d'een zijde dooz de Haven / ende aen d'ander zijde dooz een Canael; ende dat aldaer een stercke Reduyte lach / tot bevizdinghe van de Bugghe die de pas- sagie geeft van 't kleyn Eplandt naer 't groote; soo sondt de Generael twee Compagnien om de Bugghe ende de Reduyte te bemachtighen / ende de pas- sagie van die zijde te sluyten. Daer kommende hadden de Spaensche de vooz- schreven Reduyte ende Bugghe al verlaten; vonden daer noch vier Stucken gheschuts; de onse bzaaken de Bugghe ten deele af / ende besetten de Reduyte ende passagie met eenich volck / soo dat de vbandt vande ober-zijde niet konde kommen dan met vaer-tuych. Dit is de Plaetse langhs de welke de Grave van Cumberlandt dese Plaetse bemachtighde. Des anderen daeghs quamen de twee Compagnien weder by de Troupe; ende 't worde raetsaem ghebonden 't groot Casteel aen d'een zijde te landt te belegeren / ende aen d'ander zijde te water / om met de Boots de water-passagien soo veel als moghelijck was te beletten; dooz dien upt sommighe ghevanghens wierdt verstaen / dat se binnert 't Casteel weynigh vooz-raedt hadden van Divyes / en van Ammunitie oock maer

maer tamelijck voorszien waren. Hebben alsoo by lichten daghe een Batterije ghemaect/ en ses Stucken daer op- gheplant / en een langh dwars Trenchement op-gevozen / en met wachten versien. Soo datmen op 't Casteel heeft begonnen te schieten / ende die van 't Casteel weder op de onse. De Generael dede mede besetten een Toorn op een Eplandeken / gelegen by Westen het inkommen vande Haven; d'welck de mondt van de Kievier Bayamon bevizijt / datmen die by daegh upt noch in en mach. Ende alsooder een vrent Zeyl buyten wierdt ghesien / d'welck meynden binnen te kommen / doch onraedt ziende/buyten bleef/ soo wierdt de Schipper vande Goude Sonne, Jan Jasperfz. de Laet ghecommandeert met het Jacht West-cappel buyten te zeylen / soo om 't selve Zeyl te vervolgen/ als om te beletten datter van buyten gheen toe-voer aen 't Casteel en wierde ghedaen. Den negen-en-twintighsten werdt dapper op 't Casteel geschoten: ende wierden Loop-graven geordineert/ om 't Casteel te naerderen / ober welcke wercken Capiteyn Thyene wierdt ghestelt. Sanderdaeghs dede de Generael het Casteel op-epsschen / doch de Gouverneur gaf een spottelijck antwoorde. Dit gepasseert zijnde / hebben begost te Approcheren / en een recht Trenchement van ontrent twee hondert en veertich passen ghemaect / daer naer weder een dwars van ontrent hondert en thien passen/ hoe-wel weynich volcks hadden om soo groote wercken te besetten; inde twee laeste wercken wierdt Capiteyn Jean Stapele met sijn Compagnie gheleght. Den eersten October wierden verscheden Commissarisen ghestelt over de Divyses ende Ammunitien. Ende s' anderdaeghs noch sterck ghearbeidt aen de Loop-graven: daer lach een Bercke achter 't Casteel onder 't faveur van sijn Canon / vast ghemaect / d'welck de onse met de Boots kloeckmoedigh daer van daen haelden/ sonder eenich verlies van volck: men vermoede 't selve eenighe toe-voer aen 't Casteel hadde gebracht: de Capiteyn Stapele als vozen de wacht hebbende inde Trencheen/ doch maer ses-en-dertich ghesonde / ende die dienst konden doen by sich bindende / heeft de vbrandt langhs de Strandt hem onbersiens overvallen / ende hoe-wel de selve te rugge wierdt ghedreven/ soo zijnder ses van de onse doodt gheslagen / ende seven gequest / daerder naerderhandt noch dyp van ghestorven zijn: dit gheschiede den vierden October, ende ghelijck een ongheluck selden alleen komt. de Schipper van Nieuw-Nederlandt ghelast zijnde met een Chaloupe met Steen-stucken en Musquetten wel versien/ een upze vooz dach / in 't fortien aen de Bugghe Divyses te byengen / ende daer in dooz d'ronckenschap naer-latick zijnde / is by de vbrandt dooz een Canoe over-vallen ende al doodt gheslaghen / upt-ghenomen dyp die het ontswommen: hoe-wel maer een upz roepens en was van de Schepen tot aen de Bugghe. Den vijften is weder een Bercke vande vbrandt onder 't Casteel kommen liggen / sonder datmen 't selve heeft konnen verhinderen; ende is een Boot met volck / de welke teghen het verbodt vande Generael van 't fortien aen de Bugghe was over-ghebaren aen des vbrandts zijde / by de selve onbersiens over-vallen / ende upt-genomen een die ontswom / alle doot gheslagen. De Capiteyns deden ondertusschen wel haer beste met schieten ende de wercken te besetten ende wacht te houden; dan dooz dien so weynich volcks hadden en konden geen vorder Approchien doen; bevonden haer mede sonder bequame Ingenieurs/ Werck-Basen ende Mineurs / sonder welke dese Belegeringhe niet wel en was te voltrecken. Die van 't Casteel vielen weder upt / floegghen Capiteyn Vseel doot / en noch thien Soldaten / en questen wel noch soo vele. Den volgenden nacht hielt de vbrandt de onse den gantschen nacht in alarm / nu hier nu daer upt-vallende. De Generael om den toe-voer aen 't Casteel beter te verhinderen / dede twee Boots Mannen / ende sondt die naer de mondt vande Haven. Den sevenden werdt een Spagnaert in 't Bosch ghevanghen

October.

6.

ANN O
1625.

bekommen; ende wierdt dapper met Canon op 't Casteel gheschoten/ soo dat ter een Toorn van 't selve te neder storte / ende de Boort-weer groote schade quam te lijden. Sanderdaeghs is de Generael selfs met d'yn wel ghemande Boots naer de Bugghe toe-ghevaren/ en heeft vijf van des v'pandts Canoen ghe destrueert sonder volck te vinden; ten selven daghe is by de onse omverre gheschoten seker Toozentjen van 't Casteel / daer de v'pandt met haecr ende musquetten groote schade upt dede. Den negenden is de Generael weder met eenighe Booten upt-ghevaren / en heeft noch vijf Canoen vande v'pandt verbroken; ende des nachts is de Vice-Ammirael nevens de fiscael de Kiebiere Bayamon op-ghevaren / ende heeft daer vier of vijf Hupsen verbrandt / daer 't volck al upt ghevlucht was. Sanderdaeghs en is niet sonderlinghs vooz-gheballen / alleen soo is de Generael selfs gevaren om 't Casteel vande waterzijde wat naerder te besichtighen; ghelijck mede ten selven eynde den elfsten ghevaren is inde Kiebiere Bayamon; en d'yn Capiteynen in Zee en buytens gaets. Den vijftienden wierdt by de onse een Widdach ghehouden: ende alsoo t'ydinge bequamen / dat de v'pandt een van onse Boots vooz de Kiebiere Bayamon hadde verrast dooz naer-latigheyt van 't volck/ ende ghenomen; soo wierden seven Boots derwaerts gesonden: te weten vier Boots naer de selve Kievier / met wel tachtich Mannen; dan op de Kievier kommende / wierden by de v'pandt / de welke ontrent de vijftich sterck in sijn voozdeel / en met het kreupel-bosch beschut lach / soo gegroet / dat met verlies van elf Man / ende acht of negen ghequeste te rugghe mosten keeren. De andere d'yn Boots was belast buyten om te roepen naer een andere mondt vande selve Kievier; dan daer vooz-kommende vonden die heel toe / en wel d'yn voet hooch Strandt (daer eenighe daghen te voren aldaer wel ses voet waters was gheweest) soo dat met groote moeyte een licht Bootjen daer over haelden; doch de andere die reede gheretireert waren niet vindende / mosten mede te rugghe keeren. Den volghenden dach werden weder twee Boots naer 't Fortjen op de Kievier Bayamon ghelegghen af-ghesonden; de welke daer kommende / vonden 't selve by de Spaguaerden omcingelt; het eene Boot des niet tegenstaende stoutelijck sijn volck landende / is 't selve by de v'pandt ghenomen / en 't volck doot gheslaghen / upt-ghenomen een / die hoe-wel swaerlijck ghequest by 't ander Boot wierdt ghesalveert; 't Fortjen wierdt by de v'pandt geraseert; en is de selve soo allenskens van Booten ende Chaloupen stercker ende de onse swacker gheworden. Soo dat de onse daeghs daer aen goede ordze hebben moeten stellen / dat van de v'pandt te water gheen schade mochten lijden. De Generael nu klaerlijck merckende dat sijne macht te kleyn was / om 't Casteel met gheweelt aen te tasten / te meer om dat het Schip Enckhuysen niet vooz den dach en quam / daer een deel Soldaten ende veel Ammunitie in waren: ende dat dooz 't verlies van soo veel Boots de v'pandt nu machtich van kleyn vaer-tuych was gheworden / sulcx dat vooztaen qualijck soude konnen beletten dat het Casteel gheen toe-voer van 't Eplandt en wierde ghedaen; dat mede de naest-ghelegghene Spaensche Gouverneurs haer beste souden willen doen om de belegerde te ontsetten / daer by in langhe gheen secours upt het Vaderlandt en hadde te verwachten / ende dat sijne Troupen dagelijcks versmolten: heeft het wijsheyt gheacht sich in tijds te bedencken ende van hier op te breecken / dewijl het noch niet eeren / en sonder groot verlies konde doen. Desweghen van den neghenthienden eenich goet aen de Schepen heeft begonnen te zeynden / ende insonderheyt twee metalen Stucken vande v'pandt verobert. Den een-en-twintighsten wierdt een brief aen de Gouverneur van 't Casteel ghesonden / ende ghevraecht of by de Stadt van verderf wilde redimeren; doch de selve antwoerden daer op / datter steen en hout ghenorch op 't Eplandt was /

October.

was / om die weder op te timmeren / en meynde hy soude onse Bloote noch goedt koop hebben: dien dach wierdt voorts alles gescheept / ende bleef 't volck alleen met de lijve aen landt. Ende trocken den twee-en-twintighsten met gorde ordje af / en begaven haer inde Schepen / naer dat de Stadt aen allen oorden aen brandt hadden gesteken. Sanderdaeghs verbranden des vrandts Schepen / die aen de wal ghekoort ende aen de grondt ghelopen lagen. In 't af-trecken en dede de vrandt gantsch geen belet / hoe-wel 't selve by lichten daghe geschiede: maer weder inde Stadt gekomen zijnde / maecte strack een Waterije op den hoeck vande Stadt / ende begon den vier-en-twintighsten met Canon op onse Schepen te spelen / en al eenige schade te doen; soo dat de Schepen een stuck-weegs wierden af-gekoort. Van de vrandt plante sanderdaeghs sijn Gheschut op een andere plaetse / waer deur de onse ghenootsaeckt waren noch vorder af te korten. Den ses-en-twintighsten quam der een Spaensch Schipken binnen / ende settent onder des vrandts Gheschut / soo dat men daer niet konde by kommen. Sanderdaeghs wierden de Stier-lieden gesonden om 't gat te diepen ende af te baekenen / alsoo alles nu tot het upt-loopett veerdich was; maer de windt niet dienende / moest de Bloote blijven ligghe. De Generael om 't volck ondertusschen besich te houden / dede een landt-tocht doen / aen de over-zijde vande Stadt / doch vonden daer gantsch gheen volck. Den eersten November wierdt de windt Oostelijck / ende op de middach Zuydt-Zuydt-Oost / met een deur-gaende koelte; soo dat den Generael het seyn dede / datmen de anckers soude lichten / ende t'zepl gaen: de Vice-Ammirael die vooz-aen was / gheraecte aen de grondt / ende de ghehuypde Schepen wierdt ghelast upt te loopen. Sanderdaeghs als de Vice-Ammirael nu weder af was gheraecte / gingh de gantsche Bloote naer de middach weder t'zepl met een schyale Ooste windt; ende gheraecten alsamen in Zee / upt-genomen het Schip Medenblick, d'welck aen de grondt quam te sitten: alle de Schepen waren van 's vrandts Canon soo getracteert / dat bupten zijnde / op de lijmosten smacken / om haer lecken te stoppen / ende haer masten / reen ende wandt te repareren; de Generael selfs hadt derthien scheuten in sijn Schip / altemael onder ofte nevens 't water / waer van d'een wel elf voet berck houtts hadde wech ghenomen / soo dat ghendeck te doen hadden om dicht te maken: ondertusschen bekommert zijnde vooz 't Schip Medenblick, soo sonde Capiteyn Bancker, en andere met vijf Boots om alle hulpe aen 't selve te doen. Het gheraecte des anderen daeghs wel blot / doch dooz quade toe-sicht / ende verbaestheyt / oock onwilligheyt van eenighe van 't volck / soo gheraecte strack daer aen weder vast. 't Jacht Porto Rico (soo hadden de veroverde Bercke genoemt) welck de vrandt al vast hadde / ende 't volck al aen Medenblick gheblucht / wierdt de vrandt weder ontweldicht ende upt-ghebzacht. Ondertusschen schoot de vrandt gheweldich in 't Schip Medenblick, soo dat eenighe van 't volck al wilden ober-gheven / dan andere verhinderdent / en wilden 't upterste verwachten. De Generael ziende dat de Bloote lichtelijck so doende verstoppen soude / vondt gheraden naer 't West-eynde van het Eplandt te verzeplen / om de Schepen daer by een te houden ende te herstellen: doch belaste de Schout by nacht / ende d'yn andere Schepen / (te weten / de Goude Sonna, de Meulen, ende de Jonghe Tijger,) dat vooz 't gat souden blijven houden / om op 't Schip Medenblick te passen; ende daer soo langhe wachten / tot dat het selve ofte los ofte gantsch verdestrueert soude wesen; ende liet het voorts soetsens langhs de wal West-Nooydt-West henen lopen / tot dat den sevendenden het sette in een schoone Bape daer goedt ancker-grondt was / vooz een frap versche Kieviere. Sontd 's anderdaeghs een ghebanghen Portugees aen landt / om de Spagnaerden die daer ontrent woonden / tot onder-handelinghe te locken / ende

November.

ANNO
1625.

ende eenighe verversinghe te bekommen. Haer daer quam gheen recht bescheet wederom voor den thierenden / doen quamder een Spagnaert met een brief aen boordt / by de welcke de Inwoonders haer beleefdelijck excuseerden / ende senden niet te vermoghen met de onse te handelen / wilden de onse niet hebben moesten op haer ghebaer soecken. Ondertusschen deden de Schepen weder haer beste / om hare gheledene schade te herstellen ; ende de resterende Schepen / die neffens de Schout by nachte voor Porto Rico waren ghelaten / quamen den twaelfden mede by de Vloote / hebbende het Schip Medén blick achter gelaten / daer het volck eyndelijck met de Chaloupe waren af geblucht / sonder 't selve / ofte het geschut te verderben ; waer over eenige muyt-makers / die oorsaeck hier van waren / daer nae haer straffe voor leden. Si brochten mede een wel bezeylt Spaens Schipken. 't Jacht West-cappel hadde 't selve den achtsten van dese maendt in een Bakken ofte Haventjen ghejaecht (welck si noemen Sierra Gorda) doch en hadde doen wegghen de barninghen daer niet konnen by kommen ; dan den thierenden nevens de andere Schepen die op Medén blick voor de Haven van Porto Rico hadden ghewacht / daer voor by zeplende / ende 't selve daer noch ziende ligghen / hadden met de groote Chaloupe / ende eenighe Boots upt-ghehaelt ; doch was al ontladen ; vonden daer alleen twee metale Stuckens / ende twee metale Bassen in ; was een advijs Bercke ghekommen van St Domingo, westwegghen 't selve oock die naem hebben ghegheven. Naer dat haer daghelijck hier hadden besich ghehouden met water halen / ende de Schepen te versien / soo heeft den Generael den achtthienden vijf Schepen / te weten / de Vice-Ammirael Adriaen Claesz., de Valck, de Geele Sonne, de Goude Sonne, en 't Jacht West-cappel af-ghesonden naer St Domingo, om aldaer op te passen op een Galeon, welck hi hadde vernomen upt eenighe brieven in 't laest veroverde Schipken ghevonden aldaer zepl-reedt te ligghen / rijckelijck gheladen. Daer naer waren noch eenighe daghen besich met de buyt-goederen die in des Generaels Schip waren / over de andere Schepen te verdeelen / ende eenighe landt-tochten te doen / om Beesten ende Vuchten tot verversinghe van 't volck aen te halen. Ende de twee bevrachte Schepen / de Koninginne Hester ende de Jonas wierden afgheladen / ende naer 't Vaderlandt ghesonden / de welcke eerst den twaelfden Martij des toe-komstighen jaers / in Zeelandt ende Texel aen-gekomen / gheladen als volcht. De Koninginne Hester hadde in twaelf sacrkens / weder met twee hondert Kealen van achten. Een sacrken met ghebroken Silber / wegende dyp pondt en thien oncen. Een Silveren Krups / weghende wat meer als een pondt. Een-en-bijstich kisten Sucker : veertich lasten Gember by gissinghe. Veertich Hunden. Noch twaelf Hunden ; dyp-en-twintich kisten Tobac ; negen klokken / soo groot als kleyn ; ses kopere Beckens. Ses kisten en een vaetsjen met Spaensche Quartillos ; en noch een partije ander koperwerck. De Jonas hadde in twee dupsent twee hondert en vijf-en-tachtich Porto Rico Hunden. Hondert en elf Canaisters Porto Rico Gember. Vier dobbelle kisten Sucker. Achtthien pferre Gotinghen : hondert en dertich stucken pfer ; een vaetsjen Stael ; twee Canaisters Wierroock. Thien sacrkens / weder met twee hondert Kealen van achten. Den negen-en-twintighsten lichten de Vloote haer anckers / en verzeylden van daer / ende passeerden sanderdaeghs het Eylant Mona den eersten December waren dicht by den Oost-hoeck van 't Eylant Hispaniola. Den negenden quam de Vice-Ammirael ende de andere Schepen weder by de Vloote. Si waren den veerthienden 't zepl ghegaen upt de Bane aen 't West-eynde van Porto Rico, ende den twee-en-twintighsten ghekommen acht mijlen beneden de Haven van St Domingo, achter den leegen hoeck / daer goedt ancker-grondt vonden / en waren vier

December.

bier mijlen boven Ocoa; de Goude Sonne nam hier inde mozghen-stondt een Bercke kommende van Rio de la Hacha, het volck was aen landt gevlucht/ met den besten buyt / soo dat daer in maer wierden gebonden d'yn hondert en seiven- en-twintich Hunden/ en ontrent thien lasten Souts; den d'yn-en-twintighsten sonden 't Jacht West-cappel naer St Domingo, om te verspieden wat Schepen daer inde Haven lagen: sagen 's anderdaeghs noch een Bercke/ dan konden die niet bezeplen. 't Jacht West-cappel quam weder/ maer hadde gheen Schepen (soo sy sepden) inde Haven van St Domingo ghesien: soo dat de Vice-Ammirael resolveerde met sijn by-hebbende Schepen weder opwaerts naer St Domingo te keeren / hy quam nevens de Goude Sonne met sijn prijs den seiven-en-twintighsten November voor St Domingo, en liepen tot recht voor het gat/ soo dat verre binnen konden schieten. De Vice-Ammirael loste beyde sijn Boegh-stucken / ende die vande Stadt antwoorden met twee schoten: saghen doen een Galeon binnen de Barre liggen/ neffens noch d'yn klepne Scheepkens; dan alsoo wel merckten dat daer gheen voordeel en was te doen/ soo laveerden voort langhs Hispaniola op / naer Saona toe / daer den Generael haer hadde ghelast hem te ghemoeten; deden binnen 't Eplandt Saona eenighe tochten om Beesten te vanghen / dan en konden gheene betrappen. Den dertighenden December gingh de gantsche Vloote weder 't zeyl / ende deden haer beste om met laveren weder hoogher om de Oost te kommen; doch naer dat vijfhien of sefthien daghen waren besich gheweest met ontrent thien mijlen om de Oost te winnen/ soo verlozen sy de selve weder in een etmael/ soo dat den dertighsten 's avondts haer weder niet verre van Mona en vonden; ende alsoo der twee Schepen heel leck waren / ende de Generael sach dat langhs de Zuydt-zijde van Porto Rico niet konde op-kommen / soo wierdt te rade / sich weder te be-geven onder 't West-eynde van Porto Rico, ende daer naer te beproeven of het beter langhs de Nooydt-zijde van Porto Rico konde op-bzenghen. Sertent inde Bape van St Francisco, gelegen aen 't West-eynde van 't Eplandt St Juan de Porto Rico op de hooghde van achthien graden ende elf minuten by Nooyden de Linie / daer een schoone gelegentheit is om water te halen. Wy sullent de Generael Boudewijn Hendricksz. nu hier laten rusten / ende verhalen wat elders by de onse dit jaer is verricht. Den Ammirael Andries Veron scheyde den vierden Augusti vande Generael Boudewijn Hendricksz., ende stelde sijn kours met een Oost-Zuyd-Ooste windt Nooyd-Oost ten Oosten aen/ hopen- de het Eplandt Fernando Noronha te bezeplen / ende dan wederom naer de Zuydt te keeren; doch den elfden de Linie gepasseert zijnde / begende de roode- loop onder 't volck toe te nemen; ende ziende de Zuydt-Ooste winden haer be-letten om de Zuydt te winnen/ ende men konde wel gissen de repse langh soude vallen/ eer tot eenige verversch-plaetse om de Zuydt souden konnen geraken/ soo wierden te rade / de Custe van Africa aen te doen / ende in Sierra Lyona te ververschen. Gheraecten den ses-en-twintighsten Augusti in Sierra Lyona, ende vonden aldaer op de reede den Ammirael Jan Dircksz. Lam met het Schip den Hollandtschen Thuyn, het Schip den Oragnie-Boom van Dordrecht, met het Schip de Neptunus van Der-Veere. Welcke Schepen daer wel twee maenden hadden gheleghen/ met groote ellende van siecken ende ander tegen-spoet. Verkreghen hier van den Koningh Frambore verlof voor eenige klepne gheschencken / soo veel Oragnie-appelen ende Limoenen te halen / als van noode hadden / alsmede alle vliegghende ende in 't wilde lopende ghedierten te jaghen ende vanghen / onder bespreck dat de landt-vruchten niet souden be-schadigen / maer van sijn Onderdanen koopen tot redelijke prijsen. 't welck wel wierdt onderhouden / soo dat het volck hier seer wel ende hastelijck be- quam. Sulcx dat het volck nu weder fris gheworden zijnde / ende alles tot de

ANN O
1625.

October.

vordere reyse deerdich genaect/den seftthienden September, de Schipper van het Post-paerdt wierde belast vooz-upt te loopen naer de Custe van Guinea, om de Generael op de Custe te waerschouwen van de komste deser Bloote. De gantsche Bloote lichten haer anckers den vijf-en-twintighsten September, ende buntten gaets zijnde / nam het Post-paerdt sijn af-scheyt / doch dit Schip verdwaelde gantsch van sijn kours: gheraecten den tweeden October aen Cabo Mesurado. Ende den vijfden gekommen zijnde op de hooghde van Cabo de Palma, daer de Custe hadden behooren te genaecten/ om soo voozts langhs de wal te houden / hielden het naer Zee doo: de moet-wil vande Schipper/ die sijn Stier-man niet wilde gheloben. Sulcx dat den elfden landt gewaer wordende setten; ende bevonden 's anderdaeghs vooz Day te ligghen/ ontrent vier of vijf mijlen beneden Acraa, ende ontrent dertich beneden Morrea: en konden van daer niet op laveren / soo dat den vijf-en-twintighsten quamen aen Rio Gabon; ende den eersten November aen Cabo de Lopez Gonfaluio; ende quamen naer veel suckelingh weder by de Bloote in Rio Gabon den vierden Januarij des toe-kommenden jaers. Laet ons nu keeren tot de Bloote. De welke als vozen verhaelt rzepl gingh van Sierra Leona den vijf-en-twintighsten September, met vijftien soo Schepen als Jachten / doende haer best om op 't spoedichste op de Custe van Guinea te kommen / ende haer vooz-nemen op 't Casteel Del Mina in 't werck te stellen. Doch eer voozt-vare / sal hier alleen in 't vooz-by-gaen verhalen / 't ghene vinde by de onse aen-ghetekent wegghen seker Dier d'welck sy in haer Schip hadden bekommen / ende welker vele daer in 't landt worden ghevonden; was soodanich / dat meer een Mensch gheleek als een Beeste / want hadde handen / voeten / oock hielen/ ooghen ende ooren als de menschen / ende dronck niet het volck Tobac / ende wanneer men het quaedt dede / soo kreet ende gaf gheluydt als een kindt. De Inwoonders van dat Landt gheloben dat haer af-ghesturbene Zielen daer in woonen. Angedenckt een der selver hier te lande ghesien te hebben / wesende een wijfken / ende hebbende sijne stonden als de vrouwen. Den neghenden October haer bevindende op de Szeem-Custe / tussche Rio de St Paulo ende Rio de Junco op de hooghde van vijf graden ende een half by Noozden de Linie/ wierden te rade weder een Jacht naer de Custe van Guinea te zeynden/ om den Gouverneur Adriaen Jacobsz. te waerschouwen van hare komste/ ende te seggen dat best oordeelden te setten vooz Commendo, ende daer te landen. Den een-en-twintighsten vonden de Schepen sich alle te samen vooz Commañy; alwaer verstonde upt de Vice-Ammirael Jan van Dijck, die daer vijf daghen te vozen was ghekommen / dat de Generael op de Custe Arendt Jacobsz. naer Acraa was/ende in dzy of vier dagen eerst soude weder kommen. Den Ammirael ende sijne by-hebbende Kaden ondienstich oordeelende langer upt-stel aen de vbandt te gheven / zijn te rade gheworden haer volck 's anderdaeghs te landen / ende op dat alles niet goede ordze mochte gheschieden / soo hebben hare Troupes voozdachtelijck verdeelt als volcht. De vooz-tocht/ Bataille ende naer-tocht/souden elck bestaen upt dzy Compagnien Soldaten/ ende een van Hatroosen. De vooz-tocht soude hebben Capiteyn Jacob Surmont, onder wien hyn souden verboeghen Capiteyn Reyndert Panne-koeck; den Lieutenant Voet, ende Schipper Evert Hendricksz. Crouger; elck met een Compagnie / doch in Crougers plaetse / doo: dien wat anders te doen hadde/ werdt ghestelt Pieter Jacobsz. Hoogher-wal. De Bataille Capiteyn Pieter Martensz. Houw-man, onder wien sich souden schicken Capiteyn Jan Baptista de Genber Heere van Bassevelde: Salomon Boshuysen, ende de Schout by nachte Hillebrandt Janz.: de naer-tocht soude ghelepydt worden by Capiteyn Dirck Reinbach, ende onder hem souden volgen de Capiteynen Jacob Pompen; Hendrick

Hendrick Lambertsz. Valck, ende Wijbrant Heres. **E**ndelijck Jan Quirijnsz. Schipper van de Sphera Mundi van **D**ordrecht / soude met een **C**ompagnie **S**atrosen wachten op 't bevel van de **V**eldt-**O**verste. Hans Campen hadde het bestier van de **A**rtillerije: Adriaen Bollaert het bevel over de **B**oots: Hans Philipsz. Grijf over de **P**ioniers: Willem Cuningam ende Anthonis del Court de **S**orghe over de **D**ivres: het opperste ghebiedt werdt ghestelt aen den **A**mmirael Andries Veron als **V**eldt-**O**verste. Den twee-en-twintighsten voer den **A**mmirael Lam met de **F**iscael aen landt / om de **I**nwoonderen van klein **C**ompany te verskeren / dat van de onse niet hadden te vresen / alles aen-gestelt zijnde op 't **C**asteel Del Mina: de welcke haer wel gheneghen thoonden / doch waerschouden de onse dat het wel dyp mijlen om-treckens was / ende onder-wegen gheen versch water te bekommen: oock dat de **K**onigh van groot **C**ompany qualijck soude nemen / soo de onse sonder sijn weten landen / ende pets op de **P**ortugesen voor-namen. Derhalven keerden weder aen de **S**chepen / ende sonden woort aen die van 't **S**ort Nassauw, dat van sins waren daegs daer aen den **A**enflach in 't werck te stellen. Doch alsoo de selve rieden ende versochten datmen de komste van de **G**enerael op de **C**uste / soude af-wachten / alsoo sijn teghenwoordigheyt wel noodich was / om dat seer veel vermochte by de **K**onighen van **F**etuy, **S**abou ende **C**ompany, aen welcker gunste vele was ghelegghen / soo hebben alles upt-ghestelt tot sijne komste. De selve quam den vier-en-twintighsten met twee **S**chepen / de **G**oede **F**ortuyn ende **M**aurecius, ende naer dat de ordje te vozen beraemt / hadde ghesien ende ghepresen / soo boodt sich aen met een **C**ompagnie die mede bracht / neffens den **A**mmirael Veron, ofte oock voor te trecken / om sonder eenighe jalousie den dienst van de **C**ompagnie te betrachten. **D**esweghen gherefolveert werdt 's anderdaeghs met den **A**enflach voort te varen: ende vier **S**chepen / te weten / **H**aerlem, **S**phera Mundi, **O**ragne-**B**oom ende **O**mlandia wierdt belast dicht voor 't **C**asteel Del Mina te setten; ende de **J**achten den **O**udevaer, 't **Z**ee-paerdt ende **A**rnmuymden voor 't **D**orp / daer men verstondt een **B**atterije gheleght te wesen: ten eynde sy de vpyandt met schieten mochten beschadighen ende besich houden / op dat d'ander volck onverhindelijcker konde trecken. De groote **C**haloupe werdt mede gheladen met water / schoppen / houweelen ende andere behouften / ende ghelast dicht langhs de wal henen te houden; op dat / by aldien 't **L**egher pets mochte ontbreken / men 't selve ghevoeghlijck soude konnen versien. Den vijf-en-twintighsten hebben aen **T**erra **P**oquena ghelandt ontrent twaelf hondert soo **S**oldaten als **B**oots-ghesellen / beneffens hondert en vijftich **S**warten / die de **G**enerael hadde mede ghebracht. **T**oghen van daer voort tot ontrent de middach / ende op een mijl naer by 't **C**asteel Del Mina: alwaer door vermoetheyt ende groote hitte der **S**onnen twee upzen rusten. **T**rocken daer naer voort tot onder het gheschut van 't selve; d'welck haer ghewaer werdende / vier of vijf scheuten op haer dede / doch sonder schade te doen. De onse 't selve ziende / sloeghen haer neder achter seker **B**erghsken / op een black veldt / dicht by het **C**asteel / van meyninge zijnde haer dien nacht aldaer te begraven / ende soo 't **S**ort te naerderen. Den **A**mmirael **A**ndries **V**eron heeft soo haest als daer waren ghekommen / eenighe van de rapste **S**oldaten voort upt ghesonden om 't veldt rondsom te ontdecken; 't selve dede oock de **G**enerael **A**rendt **J**acobsz., seyndende sijne **C**ompagnie ter plaetse daer vermoede de vpyandt upt-vallen mochte / daer over 't beleydte gevende aen de **L**ieutenant **H**ans **P**hilipsz. **G**rijf. **H**aer ondertusschen dat sy ende de voornaemste **H**oofden naer de hooghde ginghen / om 't **C**asteel wel te besichtighen: zijnde **S**oldaten die seer vermoeyt ende dorstich waren / meest van haer gheweert ghelopen / d'een soeckende water / d'ander d'ynckende **T**obac / doch meest sich

ANN O
1625.

ter aerde neder liggende / soo gantsch sonder zorghe ofte achter-docht / als of daer gheen vbandt en hadde te verwachten: ofte dat niemandt / aensijnde hare maght / hun konde deeren. Daer 't selve heeft eer langh wel anders ghebleken. Want soo haest de voozmaemste Officieren op den top van het Berghsken waren ghekommen / zijn de Swarten / naer gissinge / twee hondert in getale / op sijn onversiens / ende met groote snelligheyt op haer gheballen: de welcke om 't gebaer te ontgaen / haer op 't spoedighste naer beneden begaven / om haer volck inde wapenen ende ordre te brenghen. 't volck als vozen verhaelt / soo verspreyt / ende van sijn gheweer af-wesende / liep immers soo onordentelijck toe / d'een by d'ander vooz-by sijn geweer / sulcx dat de Swarten / die als onsinighe ende woedende menschen in-vielen / een groote moordt onder haer deden: den Ammirael Veron, ende Capiteyn Surmondt, naer dat hun langh ende kloeckelijck hadden gheweerd / wierden ter neder-gehoutwen. Daer ontstondt sulcke verbaestheyt onder 't volck / ende sulcken alghemeyn vlychten / dat 't selve selden is ghehoort: want was om de waerheyt te seggen een merckelijcke straffe van Godt: vele liepen in 't water ende verdroncken / ende meest alle wierpen haer gheweer van haer / sonder op eenighe tegen-weer te dencken: soo dat ghelijck hoenderende kop wierden af-ghesneden: want alsoo de Portugesen geldt hadden ghestelt op elck hooft d'welck de Wilden souden aen-brenghen / soo hielden haer hier mede besich / ende kozen uyt het volck die best gekleedt waren / om den uyt-tooch mede te genieten / welck doen dooz sijne langhwijligheyt vele het leven heeft ghespaert; de disordre ende verflagentheyt van 't volck anders soo groot zijnde / dat licht alle hadden konnen neder-gehoutwen werden. Daer bleven op die plaetse doodt / met de gene die verdroncken / d'yn hondert ende vijftich Soldaten / ende ses-en-tfesticch Bootsghesellen; benevens vijf-en-twintich van de ghene die de Generael Arendt Jacobsz. hadde toe-ghebracht: zijnde te samen vier hondert ende een-enveertich koppen. Hy selve niet meer konnende gaen ofte loopen / wierdt van sijne Swarten uyt 't velt ghedraghen / ende ontquam soo dien slachter / kommende noch dien avondt met de reste die het ontlopen waren in Commany: d'welck seer wel uyt-viel / want ten ware hy selfs daer gheweest hadde / de onse souden groot ghevaer gelopen hebben van alle gemassacreert te werden / selfs van die tot de welcke haer toe-vlycht hadden genomen: den aert van die Barbaren zijnde / te houden met de over-winners / ende de over-wonnene sonder onderscheyt op 't lijf te vallen. Daer waren ghebleven alle de Capiteynen der Soldaten / uyt-ghesondert Hendrick Jacobsz. Valck, ende Jacob Pompen, Pieter Jacobsz. Hooge-wal, ende Wibrandt Heres, Schippers / ende daer mede als Capiteynen ghebruyckt: wierden oock ghemist verre 't meeste getal van minder Officieren: welcker namen wy om de kortheyt hier vooz-by gaen. Dit ongeluck ende groote slachter gheschiede soo schielijck / dat by-naer ongelooflijck schijnt te wesen / want begon wemnich vooz Sonnen onder-gangh / ende was nochtans by dage meest ghedaen. De vier Schepen / daer wy hier vozen ghewach van hebben ghemaecte / laghen wel dicht onder 't Casteel / ende beschoten 't selve geweldigh / doch met wemnich vooz-deel / dooz dien 't selve van naturen sterck is / als ghelouwt zijnde op een Steen-klippe / uyt de welcke sijne mupzen half zijn uyt-gehoutwen / ende voozts met groote ende seer harde steenen op-getrocken. Licht mede in sijn vier Bolwercken / van welcke de twee verre in Zee schieten / ende d'andere twee beviziden de Landt-zijde. Aen de West-zijde licht een Berghsken / d'welck ober 't Casteel commandeert / ghe-naemt S' Jago naer seker Capelleken d'welck daer wel eer ghestaen heeft: het dooz licht onder aen de voet van desen Bergh / ende streckt soo verre van 't Casteel / dat 't eynde qualijck met een musquet-scheut is te bereycken: heeft aen

aende West-zijde een muur tot sijn bescherminghe: de Zee maect van 't Casteel ende buntten-wercken by-naer een Eplandt. Heeft oock vande Oost-zijde een in-ham/ daer eenige Gallepen plachten te houden/ ende noch alrijds haer kleyn vaer-tuych bergghen. Onse Schepen ghelijck weynich schade deden op 't Casteel / soo hebben oock weynich gheleden / ende in als maer een ofte twee dooden ghehadt. Den ses-en-twintighsten lichten de Schepen haer ancker/ om dicht onder Commany te setten / om 't volck d'welck ontlopen mochte wesen / inde schepen te ontfanghen / hoe-wel de ghevluchte ende ontsommene haer hadden doen gheloven dat het gantsche Legher verslaghen was. Des avonds kregen een brief vanden Generael Arendt Jacobsz., haer versoeken de naerder te kommen/ om 't geberghde volck af te halen. Sulck dat op staende voet 't Schip den Dolphijn met vry Jachten derwaerts wierden ghesonden. De welke den seiven-en-twintighsten weder keerden / mede brynghende ontrent ses hondert Mannen / waer mede de Schepen die te vozen by-naer onnut waren om dienst te konnen doen / wederom ghenoeghsaem wierden voorzien. Den neghen-en-twintighsten voer de Generael Adriaen Jacobsz. naer Commany, soo om hem eenighe vereeringhe te geven / ende voor sijn gunste te bedancken / als meest om hem te wegghen sich teghen onse vbanden te kanten. Desen gheliet sich (ghelijck dan dese Swarten sijn ghenoech zijn om haer voordeel in alles te soecken) als ofte onse saecke wilde aen-nemen / ende sich teghen de Portugesen stellen; versocht dat alle onse Schepen sich wilden beschieten/ vertrouwende (soo hy seyde) de Swarten in dienste ende onder 't ghebiedt vande Portugesen wesende souden verlopen/ ende lichtelijck by hem ende de sijne verslagen worden. De onse 't selve gheloof gevende / dewijl de Generael naer Moree verzeylde / om de Koninghen van Fetou ende Sabou mede te belesen/ zijn den vijftden November daer voor ghezeylt/ ende hebben dicht onder 't Casteel gheset in een halve Mane / bewesten 't selve / in 't aen-kommen eenighe scheuten daer op ghedaen / die by de vbandt wierden beantwoordt. Den seften ende sevende schoten vast van weder zijden / by 't welke de onse de meeste schade leden; sulcx dat den Ammirael niet konnende sien wat voordeel met dit schieten was te doen/ op soo een vaste Plaetse; te rade wierdt vorder af te leggen buntten den repck vandes vbandts gheschut. Ondertusschen quam daer een Canoe van Moree met brieven vande Generael, in de welke te kennen gaf; dat de vbandt sich op den Bergh S' Jago gantsch versterckt hadde/ dat oock weynich hoope was dat de Koningh van Fetou met ons soude aenspannen/ende sich tegen de Portugesen vbandtelijck in-spannen; maer 't upterste dat verkrijghen soude/ was dat sich tusschen beyden stil soude houden / beneffens dat gewaerschout was / dat alle eenige gheschencken / die alles by die Barbaren vermoghen / hadde vande Portugesen ontfanghen: ten eynde hem wel in schijn onse vbandt soude thonen / maer bedecktelijck vbandt zijn / ende heymelijck alle af-breuck soecken te doen. Ende hoe-wel hy niet konde vermoeden dat de Koningh sich vbandtelijck teghen ons soude verthonen / dat effen-wel desen handel ons sonderlingh was in acht te nemen. De onse wisten qualijck wat hier in best souden doen / ende beraedtsaegghden onder den anderen; de Koningh ondertusschen bleef aen-houden / dat niet soude voortvaren met het schieten. Tot dat den veerthienden de Generael nu sekerlijck vernomen hebbende / dat de Koningh met de Portugesen was over-ghekommen / ende over-sulcx wel ziende daer niet meer voor ons te doen was / gheraden vondt met de Schepen af te kommen / ende met den anderen te over-legghen watter vorder was te doen. Hier op quam Ammirael Lam met de Schepen voor 't Fort Nassou w. Den twintighsten wierdt het Garnisoen van ons

November.

ANNO
1625.

December.

Fort versterckt / alsoo door dien ongeluckighen Slach / seer verswackt was: ende naer dat 't volck vande Schepen wel ververst waren / is den Ammirael met de Vloote den negen-en-twintighsten van daer weder t'zepl ghegaen / met voor-nemen het Eplandt Principe aen te soecken. Doch alsoo den twaelfden December bevonden 'tselbe gemist te hebben / wierden te rade / by de wal upt te loopen tot onder de Linie / ende andermael met alle middelen te soecken 't voor-sepde Eplandt aen te doen. Den veerthienden teghen de middach saghen het Eplandt Corisco Oost ten Zuyden van haer / hadden doen de hooghde van vijf-en-veertich minuten benoorden de Linie. Den sestienden 'tselbe Eplandt noch niet aen-ghedaen hebbende / setten het voor de Kievier de Angre, ende weder met de landtlijke windt naer middach zepl ghemaect hebbende / quamen 's avonds onder 't voor-schreven Eplandt / ende settent een half mijle vande wal op acht vadem en een half steeck-grondt. Blevē daer water halen tot den een-en-twintighsten. Wanneer weder t'zepl ginghen; dan konden om de Zuydt niet winnen / om dat de stroom soo hardt om de Nooydt gingh. Den dyp-en-twintighsten settent voor de Kieviere Gabon, ende liepen daer 's ander-daeghs in. Ende den vijf-en-twintighsten liepen de Kieviere op ontrent dyp mijlen tot voor des koninghs Eplandt. Eenighe gheschencken van klepnder weerde wierden aen de koningh ghedaen / om sijne vryndtschap te verkrijgen. Blevē hier voort 't gantsche jaer upt ligghen / besich zijnde met hare Schepen schoon te maecten ende water te halen. Soo dat de selve hier sullen laten / ende haer vordere verrichtinghe 't naeste jaer op 't eynde verhalen / naer dat van onse andere Vlooten sullen ghesproocken hebben. Dit jaer was seer ongheluckich voor de Compagnie / alsoo het haer by-naer allenthalven teghen liep / de Stadt S' Saluador verlozen / by de Vloote van de Generael Boude wijn Hendricksz. weynich upt-gherecht / ende den Wenslach op 't Casteel Del Mina soo deerlijck ghemist; dan Godt daer naer weder grooter voorspoedt gaf / als hier naer op sijn tijdt sullen verhalen.

Jaerlijck Verhael

VAN DE

Verrichtingen der Gheoctroyeerde

West-Indische Compagnie.

Kort Begrip van 't derde Boeck.

Ervolch vande Vloote onder den Generael *Bondewijn Hendricksz.*, komt inde Baye van *S. Francisco*. Haelt daer water, ende doet een landt rocht sonder vyandt te vinden; die ondertusschen een van onse Boots overvallen. De onse verbranden eenige Huysen, ende voeren eenich Vee wech. Vertrecken ander werf van daer, ende kommen weder by *Dominica*; besichtighen de aen-liggende *Caribise* Eylanden. Vertrecken naer 't Eylandt *Margarita*. Nemen 't Casteel op 't selve Eylandt in, met groot ghevaer vande Generael. Trachten noch voorder op 't Eylandt te attenteren, dan konden quallyck landen. Een Spaensch Scheepken ghenomen. Setten onder *Cubagua*: en plonderen 't Eylandt, en verbranden de Hutten. Ghestalte van de Noordt-Custe van *Margarita*. De Generael verzeylt naer de Haven van *Muchina*, ende noemt die *Port Maurits*. Besichtighen 't Casteel op *Punta d'Anaya*. Ghestalte van *Port Maurits*. Nemen daer een nieuw Schip. De Spagnaerden destrueren haer eyghen Huysen ende Ghesaye. Verrasschen eenich van ons volck, ende en willen die niet laten wisselen teghen hare ghevangens. De onse verzeylen naer *S. Fe*: en versien haer van versch water. Passeren *Commanagot*, ende de andere Eylanden. Ende kommen onder *Bonayre* te reede. Bekommen daer eenighe Schapen: ende een groote stapel ghehackt roodt hout; d'welck wierdt af-ghehaelt. Ghenomen een Spaensche *Fregatte* met *Tohac*, ende eenige kostelijckheden. Kommen aen *Isla de Vaca*, ende voorts aen *C. Tiburon*. Setten daer naer aen 't West-eynde van *Jamaica*. Ghelegentheyd vande Noordt-zijde van dat Eylandt. Een *Piragua* vande Spaensche ghenomen. Verrichtinghe van

van Capiteyn *Banckert*. Slaet met vier Spaensche Schepen; vande welke een nemen, ende twee destrueren; zijnde van *S. Domingo*, ende kostelijck gheladen. Setten onder *Saona*; ende kommen weder by de *Generael*. Gelijck mede by haer komt de Commandeur *Hendrick Lucifer*. Vertrecken weder al te samen van *Porto Negrillo*. Passeren de *Caymanes*; sien *Isla de Pinos*. Nemen een nieuw Spaensch Scheepken, doch alleen met Ballast gheladen, welck sy monter en ende mannen. Kommen voor *Rio de Porcos*: ende daer naer voor de Croone. Nemen een Schildt-pad-vangher: uyt de welke eenich nieuws vernemen: kommen by *Porto de Cabannas*. Ghestalte van de Havenen daer ontrent. Kommen inde *Cabannas*, en vinden daer een nieuw getimmert Schip. Doen een landt-tocht, becommen eenighe Beeften, ende verbranden een Plaetse. Nemen noch een Bercxken met Schildt-padden. Verbranden 't nieuw Schip, naer dat daer af ghenomen hadden dat haer dienen konde. Noch een Schipken ghenomen voor de *Havana* met hout gheladen, 't welek mede verbranden. Zeylen weder uyt *Porto de Cabannas*. Kommen recht voor de *Havana*. Nemen een Schipken kommende van *Campeche*. De *Generael* werdt sieck ende sterft. Daer komt een mutinatie inde Vloote, ende keeren naer huys. De Vloote onder den Ammirael *Pieter Pietersz. Heyn*, uyt-gheruft by de respectie Cameren. 't getal der Schepen ende volck. 't Jacht *de Vos* voor uyt-ghesonden; 't selve verveest aen de Eylanden. Steeckt over naer de vaste Custe; kommen onder *Cabo Caldera*. Verliesen door onachtsaemheyt ses Man op 't Eylandt *Coché*. Keeren weder naer *Saona* om den Ammirael te verwachten. Uyt-lopen van den Ammirael. Komt aen de *Barbados*; ende vaert door de andere *Caribise* Eylanden. Komt by *Saona*, ende ghemoet 't Jacht *de Vos*. Spoeden haer naer de *Cabo S. Anton*. Eenighe ghelegenheit vande Noordt-zijde van *Jamaica*. Kommen ontrent *Cabo de Corrientes*. Nemen een Schipken kommende uyt de *Honduras*. Kruyssen hier ontrent. 't Jacht *de Vos* neemt een Schipken met 3000 Huyden, &c. Als mede den *Arendt* een met 1067 Huyden. Verstaen uyt de ghevanghens de doot vanden *Generael*, ende vertreck van sijn Vloote. Blijven noch houden ontrent de *Cabo S. Anton*. Nemen een Schipken van *Nova Hispania* met Meel ende Broodt gheladen, en vernemen 't vertreck van de Vloote van *Nova Hispania*. Begeven haer naer de *Tortugas*. Kommen by *Cabo de Florida*. Krijghen ghesichte vande Spaensche Vloote, bestaende in ontrent veertich Schepen. Derven die niet aen-tasten. Soecken de Custe van *Florida* aen; om water to halen. Nemen een Scheepken van kleyne waerdije. Den Ammirael neemt voor, te keeren naer de Custe van *Africa*. Kommen den tweeden *November* aen 't Eylandt *Coruos*, ende daer naer ontrent

73

trent *Tercera*. Veerdighen af den *Arendt* naer 't *Vaderlandt*. Vervallen op de *Cufte van Africa* by Noorden *Cabo Verde*: ende kommen in *Sierra Lyona*. De reyse van *Thomas Sickes* naer *Brasil*. Neemt een *Portugees* Schipken by groot *Canaria*: dat haer ontsonck. Komt aen de *Cabo Verde* Eylanden. Sien de *Cufte van Brasil*, ontrent *Ilheos*. Sincken een *Portugees* Schipken. Kommen in *Rio das Contas*. Kruyssen ontrent de *Bahia*. Jaeghen een *Portugees* Schipken aen strandt. Nemen een *Caravelle* met *Wijnen* gheladen. Nemen een Schip met vijf hondert en vijftich kisten *Suyckeren*. Daer kommen noch vijf *Compagnies* Schepen by haer. Verspreyden sich op de *Cufte van Brasil*. De *VVindt-hont* neemt een Schip gheladen met *Koopmanschappen*: loopt daer mede naer de *Caribise* Eylanden. *Thomas Sickes* neemt een Schipken met hondert ende vier-en-tachtich kisten *Suyckers*: d'welck naer 't *Vaderlandt* zeynden. Ververscht in *Sierra Lyona*. Vervallen aen de *Cabo de Lopes Gonsalvos*. Kommen weder aen 't Eylandt *Fernando Noronha*: ende van daer op de *Cufte van Brasil*. Nemen een *Bercke* met *Suyckeren*. Bejeghen een groote *Portugesche* *Vloote*, daer ongheschent afkommen. Keeren naer 't *Vaderlandt*. De vaert vande *Jachten den David* ende *Sparwer*. Kommen aen 't Eylandt *S' Anilla*, ofte *S' Millan*. Doen een vergeeffche reyse. Den *Ammirael* naer veel suckelingh op de *Cufte van Africa*, keert weder in 't *Vaderlandt*. Uytkomst ende eynde vanden tocht des *Ammiraels Lam*.

Het derde Boeck.

Dozleden jaer hebben wy den *Generael Boudewijn Hendricksz.* ghelaten by *Mona*, gheresolveert om te loopen inde *Baye S' Francisco* aen 't *West-eynde van 't Eplandt S' Juan de Porto Rico*; hy is met sijn byheb-
 bende *Schepen* den tweeden *Januarij* deses *Januarius*.
 jaers voor de *Rieviere* / daer water soudent halen / te reede ghekommen: ende heeft noch dien selven dach twee hondert soo *Soldaten* als *Boots-ghesellen* aen landt doen brengen / aen een schoone ende groote *Sandt-Baye*: ende voorts ordre ghestelt op het repareren van de *Schepen*. De *Goude Sonne* wierdt gheleght voor de *Rieviere* / om de water-haelders te beschermen. *Sanderdaegs* trocken de onse te landt-waert in / doch en vonden aldaer noch volck / noch huysen: ende teghen den avondt over-viel hun een *harden reghen* / soo dat ghenootsaecht waren haer neder te legghen op eenen *Bergh* / verdeelt in vier *Troupen* / ende daer dien nacht te rusten onder den *blacuwten hemel*. Ende alsoo de *Boots* qualijck vloten konden

ANNŌ
1626.

ANN O
1626.

konden wegghen de leeghte van 't water / soo voer de Schipper vande Goude Sonne, die met dertich Man aen landt was ghelecht / om op de Spaensche te passen / om die te helpen : de Spaensche daer-en-tusschen die daer ontrent verborghen hadden gheleghen / overvielen 's avondts inde Kiebiere een van onse Booten / en sloegen twaelf van ons volck doot / en dyp ontswommen het. Ons volck welck op den Bergh gerust hadde / den vierden weder voorts treckende / quamen by een Huys met ettelijke hutten / en cozalen van Beesten daer om her liggende ; sy dooden hier een deel Verckens / ende aten die : ende van daer wederom op-breeckende / staecten de Husen in brandt ; ende namen een deel Verckens mede / nevens twee Beerden met Husden geladen. Sanderdaeghs zepden ons volck met het Jacht West-cappel, St Domingo (soo hadden 't veroverde Schipken genoemd) ende de groote Chaloupe naer Porto St Francisco, voornemens zijnde aldaer te landen / ende een tocht binnen 's landts te doen : doch daer kommende / vonden het aldaer soo ondiep / dat de Booten niet en konden landen ; saghen mede vijftich of tsestich Spagnaerden te peerde / de welke besich waren met het Dee te landtwaert in te drijven ; soo datse onverzichter saecke weder keerden aen de Schepen. De Generael sont noch meer volcks aen landt / om de Boots die water haelden te bezijden : ende nam kennisse van alle de victualie die inde Schepen wierdt bevonden / om sijn voordere bestecken daer naer te richten / want wilde niet gaerne t huys kommen / vooz al eer noch pets ghewichtighs hadde verrichtet. Den achtsten gingh hy selfs aen landt met veel volcks / vooz-nemens zijnde noch een landt-tocht te doen / doch het regende soo gheweldigh / datter gheen kans was om pets te verrichten : ghelijck dan mede om de selve oorzaecke / ende het aen-stooten van de Zee inde schepen niets en konden doen. Sanderdaeghs waren weder aen landt / ende weerden een deel kreupel-bosch / om wat beter ghesichts te hebben / ende de vbandt sijn hinder-lagen te verhinderen ende ondecken : de welke de vozighe daghen noch al seven of acht van ons volck hadden ghequest / schietende upt de dichte boschagie / daermense niet sien en konde. Den derthienden trocken weder een stuck te landtwaert in / doch en rechten niet anders upt / dan dat een groot ghetal Oragnie-appelen aen-haelden tot verbersinghe van 't volck. Ende alsoo de Schepen nu weder wel herstelt / ende van water en hout vooz sien waren / soo zijn den sesthienden weder van daer t'zepl ghegaen / ende deden haer beste om by Noorden 't Eplandt St Juan de Porto Rico op te laveren / ende soo weder aen de Caribise Eplanden te gheraecken : waren daer mede besich tot den thienden Februarij ; waren al geweest tot op de hoogde van vijftwintich graden en een half / ende allenskens weder op-gheklommen / welcken dach sy weder ontrent Dominica te lande quamen ; en stommelden daer op een leeger wal / niet sonder groot gebaer ; doch geraeckten eyndelijck des avondts om de West-hoeck van 't selve Eplandt / en lieten de anckers vallen. De Generael dede de gantsche Custe van 't Eplandt besichtighen ; ende vonden om de Noordt-hoeck aen de Noordt-West-zijde een groote Sandt-Baye ; doch geen ancker-grondt / want waren tot op een musquet-scheut aen de wal / ende en konden daer noch gheen grondt werpen. Laghen gheset aen de West-zijde / nevens een Kiebierken daer heel ghemackelijck water was te halen : ontrent een half mijle van daer licht een Dorpken van de Wilden die op 't Eplandt woonen / heel quaedt volck / en die gantsch niet en zijn te verrouwen : recht vooz dit Kiebierken is het heel stepl / dan by Sunden ende by Noorden 't selve ist goet ankeren op vijft / ses / seven ende acht vademen sandt-grondt. Dook soo sondt de Generael eenighe Schepen / om de naest-ghelegene Eplanden te besichtighen / ende te sien offer doock pets te doen was. De Vice-Aimirael trock selfs met Nicu w. Nederlandt en St Domingo naer Guadalupe ende 't Jacht West-

Februarius.

West-

West-cappel naer Marinino. Onder Dominica liggende / hadden schicke-
 lijk onweder van Onder en Blirem. Den seventhienden 's avondts maeck-
 ten weder zepl / en waren 's anderdaeghs 's mozghens dwars van 't Eplandt
 Marinino, ende ontrent de middach hadden Sta Luzia Oost-Zupdt-Oost van
 haer. Den twintighsten kregghen Granada op zijde / en stelden haer kours niet
 een Noordt-Ooste windt / Zupdt-Zupdt-West aen / soo dat 's anderdaeghs
 't vaste landt in 't ghesichte kregghen; ende naer de middach haer bevonden by
 de Cabo de tres Puntas: hier gaf de Generael een peder Schip sijn ordze ende
 sept: de zeplen wierden in-ghe-nomen / en lieren de Schepen om de Noorde
 drijven / tot dat het eerste quartier upt was / doen maecten weynich zepls / en
 lietent West ten Noorden / en West-Noordt-West dooz-staen. Den twee-en-
 twintighsten 's mozgens ontrent ten neghen uren / saghen het Eplandt Mar-
 garita alwaer gelijcker handt de kours naer toe stelden: ende kommende recht
 vooz de Bape daer het Casteel op licht / is de Vice-Ammirael met seben Sche-
 pen daer naer toe ghelopen: de Generael, die vooznemens was gheweest om
 de Noordt te lopen / is hem ghevolcht / om dat alle het volck d'welck te lande
 hadde / in de Schepen was / die hi noch by hem hadde: settent aen de Oost-
 zijde van 't Casteel; en brachten 't volck aen landt / aen een kleyn Sandt-
 Baepken. De Spagnaerden de onse daer niet verwachende / hadden sich
 sterck betrencheet inden bocht: die van 't Casteel liepen heel confuselijck hier
 ende daer / ghelijck volck dat verrast is; de Generael dit ziende / is met een deel
 volcks aen-gheballen op de landt-zijde van 't Casteel / daer de vbandt gheen
 gheschut en hadde: doch dese stoute dapperheyt soude den vroomen Heer by-
 naer qualijck bekommen hebben; want nauwlijcx met vijftien ofte seshien
 Man op 't hooge van 't Casteel ghekommen zijnde / wierdt hem de wech te
 rugghe by de vbandt af-ghesneden / in boeghen dat het daer wel van noode
 was sich mannelijck te weerent: daer bleven wel neghen van 't kloeckste polck
 doodt / ende veel werden ghequest; ende onder andere twee Capiteynen / van
 Urck ende Molckman. Ende het soude daer slecht af-ghelopen hebben / ten
 ware Capiteyn Stapelende Capiteyn Estienne de Generael hadden kommen
 ontfetten; want de Spagnaerden haer vernemende / weken; soo dat de onse de
 Noorte open kregghen / daer de Generael selfs de Dlagghe op plante: eenighe
 vande Spagnaerden wierden neder-ghehouwen / doch meest spronghen ober
 de muren / ende ontvluchtent: dus werden de onse meester van het Casteel.
 Verstonden upt een ghevanghen / ende een Swarte die by de onse ober-liep /
 dat den wegh van 't Casteel leydende naer de vleckte daer de Spagnaerden
 meest woonen / met voozdacht allenthalven met Trencheen was af-gesneden /
 en op vele plaetsen ghestopt / met die grouwelijck-stekende heesters / de welke
 in dit Eplandt / ende aen 't vaste landt verscheyden woon-plaetsen haer meeste
 sterckte geven / alsoo het by-naer onmoghelijck is daer deur te kommen / ende
 dat de Vrouwen in 't Gheberghre ghevluicht waren met de beste meublen.
 Daer wierden op 't Casteel ghevonden dym metalen ende vijfsere Strucken /
 die de Generael 's anderdaeghs dede af-nemen ende aende Schepen brengen;
 ende naer dat twee daghen hadden om-ghebracht / met het Casteel te ruineren /
 en alle de Hupsen te verbranden / soo zijn weder al t'samen 't Scheep ghegaen /
 ende den seben-en-twintighsten van daer vertrocken. Twee Schepen ende
 een Chaloupe zijn dooz last vande Generael by Noorden 't Eplandt om ghe-
 zepl / om de ghelegentheyt aldaer te bespieden; ende twee Schepen ende een
 Facht zijn dwars naer 't vaste landt ober-gesteken: ende de reste vande Sche-
 pen / hielden by Zupden 't Eplandt dicht langhs de wal / tot op ontrent twee
 mijlen Westelijcker als de reede daer de Bloote hadde ghelegghen. Hier was
 de plaetse ghelegghen daer de Schepen van 't vaste landt ghewoon zijn af en
 aen

ANN O
1626.

aen te kommen: des Generaels voornemen was dese ghelegentheit mede aen te tasten/ doch wegghen de drooghten ende blackte van het strandt/ en konden de groote Schepen soo naer niet kommen/ dat het landt met haer Canon konden bereycken: ende 't Jacht St Domingo was soo naer gheloopen dat sijn roer af stiet/ maer gheraecten wederom af/ sonder meerder schade; ende alle de Schepen quamen ten ancker. Des nachts setten de Schepen een weynich naerder/ doch konden evenwel de strandt niet beschieten. Niettemin wierden 's anderdaeghs de Soldaten gebracht aen 't Jacht St Domingo, ende yorden van daer met de kloeckste Boots naer de wal toe. Doch de Boots wat naerder aen de wal kommende/ begon de vbrandt upt de Trencheen/ de welcke hy daer hadde op-gheworpen/ ende upt het kreupel-bosch/ (d'welck tot aen strandt komt) seer fel met haecks te schieten/ sonder dat de musquetten upt onse Chaloupe/ ofte de sturckens upt het Jacht/ noch konden toe-draghen; soodatter een Man inde Boots wierdt doodt gheschoten/ ende een swaerlijck ghequest. De Generael merckende datter gheen voordeel op de vbrandt hier was te doen/ schoot een Canon af/ op dat de boots weder souden af-kommen; ende 't volck weder aen boordt zijnde gekommen/ lichten de Schepen haer anckers ende gingen t'zepl. Gemoeten stracy Capiteyn Banckert, de welck te voren met het Jacht West-cappel was af-gesonden: hy hadde een Spaensch Scheepken ghenomen met ontrent dupsent Aroben gh. soute Visch: ende de Schepen setten het boordt te samen aen 't West-eynde van 't Eplandt Cubagua. De Generael voer daer met eenige Boots wel gemant aen landt/ vonden daer niets/ als alleen eenighe Disschers Hutten/ daer noch eenighe Visch in was/ de welke sy mede namen/ en staken de Hutten in vbrandt. De twee Schepen die by Noorden 't Eplandt om waren ghesonden; vonden op de Noordt-Custe van Margarita over-al goede ancker-grondt/ soo verre en soo naer als men selfs wil setten; ende als men om de Noordt-hoeck komt naer het Westen toe/ soo ghemoet men vele fraye Sandt-Baepkens/ aen de welke eenighe Indiaensche Huttens staen. Daer is mede een groote in-wijck/ soo verre als men beooghen kan/ ende is binnen de in-wijck leech landt: dan de selve vooz-by zijnde/ siet men wederom hooch landt: vande Zuidt-hoeck steeckt een blackte af/ daer maer d'yn of vier vadem waters op is/ ende daer aen licht een Dorp/ de Wooninghen al van aerde op-gheworpen. Dit aldus in twee of d'yn dagheit ondersocht hebbende/ ende de gantsche ghelegentheit van de Noordt-zijde van 't Eplandt wel af-ghesien hebbende/ keerden dese twee Schepen weder by de Vloote. Naer dat sy al weder by den anderen waren ghekommen/ en 't Eplandt Cubagua wel hadden dooz sien/ soo is de Vloote den vierden Martij weder van hier vertrocken. De Generael stelde sijn kours recht by de punt upt/ ende soo voozts naer de haven van Muchina (de welke de onse den naem gaben van Port Maurits) vijf of ses mijlen by Westen Cumana ghelegghen: ende de Fluyt nevens de Goude Sonne, en noch een Jacht wierden ghesonden aen de klepne Sout-panne/ om aldaer vijf-en-twintich ofte dertich last Souts in te nemen/ d'welck vernomen hadden daer dicht op strandt te liggghen. Het Schip Leyden en 't Jacht St Domingo zijn dicht langhs de wal ghezeypt/ om 't Casteel liggghende nevens de groote Sout-panne van Punta d'Araya te besichtigghen ende te bespieden of daer nets te doen was: daer ontrent kommende/ schoot 't selve Casteel naer de Schepen/ doch niet naer 't getal van 't Canon d'welck ghesecht wordt daer op te liggghen/ soo dat de onse vermoede dat niets al te wel van Buskruyt mosten vooz sien wesen. Waren mede vooz de klepne Sout-panne/ voeren daer aen landt met een deel Soldaten ende Boots-ghesellen/ vonden daer een deel ghed'oooghde Visch/ die sy mede namen: nevens twintich last Sout d'welck daer op een hoop lach. De Generael daer-en-tus-

Martius.

schen

schen voorts-barende / wierdt het stille / ende hy voer selfs met de Boot voort-
 upt om de haven wel te verkennen / soo dat voort den avondt daer noch binnen
 gheraecten. Bevonden dese Haven van binnen soo wijdt ende bequaem / dat
 alle de Schepen van Hollandt daer in wel souden ligghe sonder ancker ofte
 rouw / want men kander soo diep in-loopen / datmen geen Zee ofte Zees ghe-
 lijck en siet. Ghekommen zijnde ter plaetse daer het voort-ghekomen hadden
 te setten / soo wierden aen d'ander zijde een Schip ghewaer / d'welck sy met de
 Chaloupe ende Boots af-haelden: hadden niets in als staende ende loopende
 Waerd / en twee Goringen / voorts gheen stenghen ofte zeplen / of eenighe
 Ammunitie van Oorloghe. Des anderen daeghs voeren met de Boots bet
 innewaerts naer een plaetse daer eenige Hupskens stonden; vonden daer een-
 ghe Oragnie-appelen / Maiz ende andere verbersinghe: ende de Generael gaf
 de Schippers last om hare Schepen kiel te halen / ende schoon te maecten /
 want hadden nu langhe upt gheweest / ende waren seer vuyt gheworden. De
 Spagnaerden ons volck daer vernomen hebbende / zijn ghekommen naer de
 voortseide Hupskens / en hebben de selve / alsmede de Maiz die daer noch stondt
 verbrandt / soo dat de onse den sevenden daer weder kommende om haer gerief
 te halen / alles verdoorven ende verbrandt vonden. De Generael voer altemet
 aen de Schepen die by 't punt laghen; ende men socht allenthalven binnen de
 Haven naer versch water / doch en konden geen vinden / d'welck een groot af-
 sien is voort soo schonen plaetse: soo dat naer dat alle de Schepen wel waren
 schoon ghemaect / ende van brandt-hout ende ballast versien / den d'yn-en-
 twintighsten weder hebben begonnen upt te werpen ontrent de midder-nacht
 en gheraecten des morgghens bupten gaets / ende setten het daer. Ondertus-
 schen hadden de Spagnaerden / ligghe op 't groote Casteel by de Sout-
 panne / ses van onse Soldaten / van de Schepen die 't Sout aen de kleme
 panne laden / dewijl sy haer aen landt met visschen al te onverschietlijk besich-
 tielden / ghevanghen / ende twee doot gheschoten: ende souden ongetwijfelt
 de Boot mede ghenomen hebben / ten ware de Schepen soo dapper met Canon
 onder hun hadden gheschoten. Des anderen daeghs deden alle de Schepen
 haer beste om by de andere die aen 't Punt laghen / te gheraken / doch quam
 daer eerst den vijf-en-twintighsten. De Generael de ghevanghenis van sijn
 volck vernomen hebbende / wende alle middelen aen om de selve te lossen / sondt
 aen de Gouverneur van 't Casteel / ende boodt hem aen onghelijck meer ghe-
 vanghen. Spagnaerden voort de sijne los te laten gaen / doch de Gouverneur
 en wilde nergens naer hoozen / pretenderende contrarie last van sijn Heester;
 alle ghevanghens naer Spagnien te moeten zenden. Den acht-en-twint-
 tighsten werdt het Jacht Porto Rico naer 't Vaderlandt af-gesonden met
 vrieven ende verhael van alles wes der tot dien tijdt was voort-geballen: ende
 de Generael verzeplde met sijn Bloote naer S^{ra} Fe, en quam daer voort een vort
 naer Sonnen onder-gangh. Daer wierden datelijck alle de Soldaten ghe-
 landt / om 't volck te bevrijden die 't water haelden: welck sy met sulcke veer-
 digheyt aen-brachten / dat de Schepen in twee daghen volkomentlijk van
 water wierden versien / want hier is seer goet water / ende ghepedt te halen /
 aen de Zuydt-zijde van de Baye voort een versch Rievierken; van alsoo dese
 plaetse maer vijf mijlen van Punta d'Araya licht / ende Comena soo naer heeft /
 en is hier gheen water te halen / dan met ghewapender handt. Donghen daer
 naer eenighe Bocken op de kleme Eplandekens die daer ontrent voort de vaste
 Caste liggen / tot den tweeden Aprilis; als wainmeer weder 't zeil gingen / ende
 voeren naer de middach West-waert aen met de Brise ofte Oostlijke winden /
 ende bupten de Eplandekens zijnde / lietent drijven / en stakent 's nachts aen
 de windt / om Commanegot niet te misschen: ende Capiteyn Banckert met
 't Schip

ANNO
1626.

't Schip de Jonghe Tijger, de Fluyte ende Nieuw-Nederlândt wierden belast over te steken naer 't Eplandt Hispaniola, om te sien ofte daer eenighe Spaensche Schepen souden kunnen betrappen. Sanderdaeghs 's avondts quam de Vloote vooz Commanogot: ende sonden een Jacht vooz-upt langhs de wal/ om te ondecken ofte daer erghens eenighe vande vrandts Schepen laghen. Ende naer dat de Generael aen alle de Schepen besloten brieven hadde gesonden/ naer de welcke / in-ghevalle van den anderen quamen te verstecken / haer souden hebben te draghen / soo hebben hare reyse verborzert / en voeren West aen langhs de wal; ende daer naer Noozdt-Noozdt-West. Soo dat den achtsten naer de middach saghen Isla des Aves, het welcke sich leegh op doet / en vol hooghe Boomen; ende 's anderdaeghs saghen Bonayre, doch zijn eerst den thierenden daer op de reede gekommen. Sanderdaeghs voeren seer sterck aen landt om Bresten ende roodt hout op te soecken; bequamen wel hondert soo Schapen als lamieren / behalven de ghene die 't volck aen landt slachten ende aeten. Den Paesdach ghevierdt zijnde / zijn weder aen landt ghevaren/ ende 't landt deur-ghetoghen in d'n Troupen; vonden een groote stapel ghehackt hout / ontrent anderhalf upze van 't strandt; ende bequamen weder ontrent hondert Schapen. De volghende daghen brochten 't hout seer neerstellijck af: ende wierdt oock eenich pock-hout af-ghesaecht / d'welck niet verre van 't strandt stont. D'welck den sestienden beschickt zijnde; en elf ghevangene Spagnaerden en Portugesen aen landt gheset / ende v'n ghelaten: zijn den seventhienden weder t'zepl ghegaen. Sanderdaeghs wierdt by 't Schip Utrecht ende 't Jacht St Domingo een Spaensche Fregatte ghenomen / gheladen met Tobac/ en veel kostelijckheden / welcke veel by 't volck wierdt geplundert / eerder ozde op konde ghestelt werden. Het was een advijs Bercke kommende van Comena, en daer waren eenighe Spagnaerden in/ die de onse in Port Maurits ontlopen waren. Stelden voozts haer kours Noozdt-Noozdt-West aen/ hadden heel hardt weder/ doch sagen den twintighsten het Eplandt Hispaniola, beneden de Eplandekens / ghenamt de Frailes. De Schipper vande Goude Sonne wierdt ghelast dicht langhs de wal te houden / en alle gaten en hoecken wel te besichtighen / tot welcken eynde hem de groote Chaloupe werdt mede ghegeven/ ende 't Schip de Goude Meulen by ghevoecht. S'n waren den vier-en-twintighsten vooz de Salinas, en voeren met de groote Chaloupe/ ende de hare in 't gat/ om te sien offer eenighe Bercken laghen/ maer en vonden niet; quamen noch dien selven avondt onder Isla de Vacca ten ancker. Den ses-en-wintighsten setten de Vloote by de water-plaetse onder de Cabo Tiburon; en de andere Schepen/ naer dat Isla de Vacca ende de Bape onder Hispaniola hadden besocht / quamen den neghen-en-twintighsten daer mede. Vonden daer mede Capiteyn Lucifer ende Galeyn van Stapels met haer Jacht ende Bootsen / de welcke inde Riviere des Amazonas waren gheweest. Het Spaensch Schipken werdt hier herstelt / ende van alles wel vooz sien om met de Vloote te gaen. Den derden Maij zijn weder van daer t'zepl ghegaen/ naer dat hun van water wel vooz sien hadden; en stelden haer kours West-Zuydt-West; was tamelijck stille; passeerden 's anderdaeghs 't Eplandeken Navaza. Den vijfden kregen 't Eplandt Jamaica in 't ghesichte / en konden den Zuydt-hoeck niet boven zeplen / om dat de windt soo Zuydelijck was; de Generael vondt gheraden eenige Schepen by Zuyden/ ende eenighe by Noozden 't Eplandt om te zeypden; doch en konden de Zuydt-Oost-hoeck niet om kommen; ende daer quam noch by haer 't Schip Nieuw-Nederlandt ende 't Jacht Westcappel. Den achtsten settent aen 't West-eynde van Jamaica by de andere Schepen / is daer al fraey en effen grondt/ op sommighe plaetsen schoon weylant. De Schout by nacht/ nebens de Valck ende Gouden Sonne, die gesonden

Mayus.

den waren om de Noordt-zijde van 't Eplandt te besichtigen; boven de Noordt-
 Oost-hoeck kommende / stelden haer kours West-Noordt-West / ghelijck de
 wal daer meest streckt / onghewaer acht-en-twintich mijlen weerghe / en dan
 voorts West ten Noorden: bevonden de heele Custe naer haer gissinghe langh
 ses-en-dertich mijlen / en ghewaldigh schoz; ende aen de West-Zuidt-West-
 hoeck / ofte Punto Negrillo, vonden reede daer men beschut licht vooz de Brise,
 en een Schip kiel halen kan. De Schipper vande Goude Sonne, Jan Jasperz.
 de Laet, dooz-snuffelde alle hoecken / en bequam daer onder 't landt een groote
 Piragua (soo noemen de Scheepkens vande Indianen) daer 't volck upt ghe-
 vlucht was; daer wierden in ghevonden ses-en-tseventich Hupden / vijftich
 pottisen Smeer / en twintich gesouten Derckens; den sevenden vonden Capi-
 teyn Banckert met de Fluyt, die als vozen vande Bloote waren af-ghesonden/
 in 't beginsel van April. Sy quamen den neghenden April weder op de Custe
 van St Juan de Porto Rico te vervallen / ontrent het Eplandt Mona: den thien-
 den met den daeghe saghen vier Zeplen / daer sy datelijck jacht op maecten/
 ende sy de onse ghewaer wordende / smetent vooz de windt; effen-wel quamen
 vooz de middach by haer / ende begonnen vier te geven op 't grootste Schip/
 d'welck des koninghs van Spagniens Vlagghe van sijn vooz-stenghe liet
 wapen / wesende Vice-Ammirael van dat Vlootsen; hy hieldt het al te loef-
 waert van de andere / met het schover-zepl inden bandt; de onse zeplden hem
 twee of dyp mael langhs sijn zijde / ende schoten op hem beyde met Canon ende
 Musquetten / ende hy wederom: ondertusschen gheraecten der twee van
 d'andere Schepen achter upt / van welke het eene den Tyger noch aen voozdt
 quam / ende werdt by hem ghenomen / haelden der dyp-en-twintich Man af/
 ende sloten die in 't kabel-gat / ende stelden weder volck daer op / ende Nicu-
 w-Nederlandt daer by / om acht daer op te nemen: den Commandeur Banckert
 verbolghde de andere / ende quam by een Schip d'welck achter upt was / op
 hebbende veerthien Stucken / d'welck hy meynde verscheyden reysen aen
 voozdt te legghen / maer en konde daer niet toe kommen / dooz dien de Spaen-
 sche het ontgierden; waren daer mede besich tot 's avondts toe / ende verbolgh-
 den hem tot onder de wal / gheduyrigh op hem schietende; ontrent de midder-
 nacht quamen hem aen voozdt / ende namen 't Schip in / de Spagnaerts / upt
 ghenomen seven of acht / waren al ghevlucht aen landt. Met dien doen ghe-
 raecten soo naer aen de wal / dat 't ancker moesten laten vallen / ende weder
 af-boughscheren; 't veroverde Schip de wal naerder zijnde / geraecten aen de
 grondt / ende viel op sijn zijde / ende bleef daer soo ligghen: dit gheschiede ont-
 trent twaelf mijlen boven St Domingo. Den elfden sagen het ander Spaensch
 Scheepken onder landt ten ancker liggen / sonden der de Boot naer toe / maer
 en vonden daer niemandt in / soo dat het af-bzochten: daer naer sonden twee
 Boots naer 't gestrande Schip / die vol-laden met Tobac ende Hupden weder
 quamen; deden alsoo dien dach noch een / ende 's anderdaeght insghelijck twee
 tochten: doch dooz dien 't Schip gantsch om lach / met het gat teghen de wal /
 en kondent 't gheschut niet upt setten; soo dat te rade wierden den brandt daer
 in te steken. Derzeplden voorts naer Saona, ende quamen daer den derthien-
 den / ende vonden aldaer Nicu-w-Nederlandt, die haer verhaelde hoe dat 't ghe-
 nomene Schip ghesoncken was. 'S anderdaeghs pozden weder naer S^t Do-
 mingo om 't Galeon te soecken: doch te vergeefs; weshalven haer reyse voz-
 derden naer Jamaica. De Schepen van de Spagnaerden / daer wy nu van
 ghesproken hebben / waren die / de welke doen de onse als vozen verhaelt / de
 Haven besichtighden vooz St Domingo inde ladinghe hadden ghelegghen: het
 grootste wesende een Galeon, d'welck haer ontzeplde / was gheladen / ghelijck
 upt de ghevanghens verstonde / met vier-en-twintich dupsent Hupden / veel
 Gember

ANN O
1626.

Gember ende andere waren: uit de gheblevene werdt weynich ghebercht; ende in 'tghene d'welck tot in Porto Negrillo brochten / ende daer ontladen / werden bevonden ses-en-dertich hondert Huyden / ontrent vijf-en-twintich last Gember en eenich roodt hout. Den negenden Maij quam daer mede by de Vloote / Capiteyn Hendrick Lucifer.

Naer dat de Schepen in Porto Negrillo wat vooz sien waren / ende een overflach ghemaectt vande eet ende d'rinck-waren / die noch by peder Schip werden ghevonden / is de Vloote den vijftienden weder van daer t'zepl ghegaen / ende stelden haer kours Noozdt-West ende Noozdt-Noozdt-West aen. Den seventhienden saghen 't Eplandt de groote Cayman, zijnde slecht leech landt / ende aen de Oost-zijde is de Custe heel vuyl: setten haer kours derwaerts / en liepen by Zuyden om; zeplden den gantschen dach tot Sonnen onder-gangh / en met sommighe Schepen wast wel midder-nacht eerse op de reede quamen; laghen gheset aen de West-zijde in een groote Sandt-Baye / op twaelf en dertien vadem water. Donghen op 't Eplandt veel Schildt-padden ende Crocodilen / daer dese Eplanden de naem van voeren: ende vertroocken weder van hier / stellende haer kours Noozdt-West aen. Hadden veel stilten / ende de stroom voerde haer ghewaldigh wech om de West; soo dat sonder landt ghesien te hebben / den dertighsten haer bevonden op de hooghde van een-en-twintich graden ende acht-en-veertich minuten; ende 's anderdaeghs peylden het hooge landt van Isla de Pinos Oost-Zuydt-Oost van haer. Kregghen daer jacht naer een Scheepken liggende tusschen de Caios: (d'welck zijn klepne Sandt-Eplandekens die met menichte liggghen vooz 't Eplandt Cuba.) doch gheen van de Jachten en doozste 't selve volgen tusschen de Eplandekens deur / dooz dien het daer soo vlack is. Haer werdt by Galeyn van Stapels vervolcht met twee Chaloupen tot onder de wal van 't Eplandt Cuba, en daer genomen / doch 't volck gheraecte aen landt: 't was een nieuw Scheepken / maer hadde niets in als sijn ballast: werdt ghemandt / ende de Soon van Lucifer vooz Schipper daer op-ghestelt: dit gheschiede den eersten Junij. Sanderdaeghs bevonden haer dwars van Cabo de Corrientes; de welcke aen de Zuydt-Oost-hoek seer vuyl is; doch by Noozdt-Westen van de selve Caep is een groote in-wijck / daer men beschut kan liggghen vooz Oost ende Zuydelijcke winden; men moet de Caep Zuydt-West van sich brengen / en als men schoone grondt siet / daer setten / inde in-wijck is versch water te vinden in een put. Den vijftenden saghen 't hooghe landt van Rio de Porcos, soo dat de Cabo S' Anton al vooz-by waren / ende de Organos; hielden het voozts hier af ende aen / doch vorderden weynich om de Oost / dooz dien het stil was / ende de stroom bevonden om de West te schieten. De Generael dede over alle de Schepen een verbodt af-kondighen / dat alsoo nu ter plaetse waren ghekommen daer met de hulpe Godts de repse verhoopten goedt te maecken / dat niemandt hem soude verborderen in 't veroveren van eenighe Schepen / de kisten ofte kassen en pakken open te bzeken / eer datter ordze by de Generael soude wesen in-ghestelt / ofte indien sulcx gheschiede / dat de schade aen de Schippers welcker volck sulcx dede / soude werden verhaelt / en de mis-doenders rigerenselijck gestraft. Des avondts saghen weder de Organos, en wenden 't Zee-waert, ende daer naer weder nae de wal. Den achtsten saghen de Croone; en 's anderdaeghs werdt by de Jachten een Spaensch Bercken ghenomen; in 't welke tseftich of tseventich Schildt-padden wierden ghevonden / ende d'yn Man: uit de welke men verstondt dat de Schepen vande Honduras, noch doock de Vloote van Nova Hispania inde Havana niet was ghekommen / maer dat haest daer verwacht wierden. Bleven hier ontrent eenighe daghen hangen / sonder veel te vorderen / en vonden noch al stroom om de West / hoe naerder de wal / hoe stercker:

Junius.

stercker; soo dat die om de Oost wil wesen / het landt moet schouwen / ende
 midden in 't vaer-water houwen op de hooghde van d'yn-en-twintich graden
 en een half. Den derthienden gheraecten by Porto de Cabannas. De reeden
 ende Bapen aen dit ghewest van 't Eplandt Cuba als ghy de Cabo St Anton
 vooz-by zijdt (op dat 'tselbe hier in 't vooz-by-gaen aen-roeren upt het Journael
 van Jan Jasperz. de Laet) zijn dese; eerst Rio de Porcos ontrent twintich mij-
 len by Oosten de Caep vooznoemt; daer aen volcht Bahia Honda, vijf mijlen
 by Oosten Rio de Porcos; daer light men achter een reciff op vier / vijf / ses en
 meer bademen waters / naer datmen wil: noch d'yn mijlen by Oosten Bahia
 Honda, licht Porto de Cabannas; ende noch d'yn mijlen vorder om de Oost
 Porto Marien; dese d'yn voozschreven Havenen zijn goedt vooz groote Sche-
 pen van vijf of ses hondert vaten / doch Cabannas ende Marien zijn de vooz-
 naemste; d'yn mijlen by Oosten Marien is noch een Haven ghenaeamt Baracoa,
 dan is maer vooz Bercken ende klepne Schepen; daer aen volcht de Havana
 d'yn mijlen van Baracoa, en acht mijlen by Oosten de Havana is noch een Haven
 ghenaeamt Arcoco; vooz tamelijcke Schepen / ende ses mijlen by Oosten dese /
 light de Bape de Matancas. Den veerthienden voer de Generael met vijf Boots
 wel ghemant in Porto de Cabannas, alwaer onder een Eplandeken dicht aen
 't vaste landt legghende / een nieuw ghetimmerd Schip vondt / d'welck meest
 klaer was / sijn rondt-hout / stagh ende wandt op-hebbende / groot ontrent
 hondert lasten: op 't Eplandt vonden veel plancken en ander Schips ende
 Timmer-lieden gereetschap / oock eenige Spijse. De Schepen quamen voozts
 alle in dese Haven / ende het Eplandeken wierdt met goede wacht beset; daer
 is soo grouwelijken menichte van Mosquiten / die soo onghenadigh bijten /
 datter 's nachts niet en is te rusten. Den sefthienden lande de Generael met
 ontrent seben hondert Man aen de Oost-zijde vande Bape / vonden daer een
 ghebaende wegh / doch engh / soo datter niet over twee in 't ghelit en konden
 marcheren; naer dat een upre ghetrocken hadden / en een lopende Beke van
 schoon water ghepasseert / quamen sy by een Corall (dat is een plaetse daer
 Beesten werden ghehouden) 't volck by de Honden ghewaerschout zijnde / liep
 wech: bequamen daer vijftich Berckens / acht ghemeste kalveren / en veel ge-
 roockt Speck: en wel twintich dupsent Oagnie-appelen / eenighe dupsent
 Limoenen / Bananas ende ander verbersinghe. Naer dat wat gherust hadden /
 trocken niet den buyt wegh / en verbranden de plaets: kregghen soo gheweldi-
 ghen stozt-regghen / dat langhe doende waren eer weder aen de Boots konden
 kommen. De Capiteyn van de Goude Sonne was ondertusschen met sijn
 Chaloupe upt gheweest naer een Zepl / welck in Zee vernamen / ende bracht
 't selve op / was een Bercken / waer in vijf Spagnaerden ende hondert twin-
 tich levende Schildt-padden wierden ghevonden. De Generael belaste dat
 men van het nieuw Schip vooznoemt / het rondt-hout ende voozts alles wat
 dienen mochte / soude af-halen / ende dan voozts den brandt daer in steken.
 Den sebenthienden wierter noch een Spaensch Scheepken op-ghebracht /
 d'welck Nieuw-Nederlandt ende Lucifer recht vooz de Havana genomen had-
 den / geladen alleen met krom ende ander hout tot timmeringh van Schepen;
 d'welck mede verbrandt wierdt. Den Draeck ende West-cappel wierden buyt-
 ten ghesonden om te kruppen. By de selve werdt ghenomen niet verre vande
 Havana, een Bercke kommende van Campeche, hadde niet besonders in / als
 ontrent twaelf hondert Hoenders / een kiste Couchenille, ende hondert stucken
 van achten / ende eenighe packen met kramerije ende schoenen / daer waren in
 twintich Spagnaerden. Nammen 't goet ende volck daer upt / ende verbranden
 de Bercke. En konden upt de ghevangens niets vernemen / wegen de Dloote
 die te kommen hadde. Men was alle dese wijse seer besich geweest met versch
 water

ANN O
1626.

water te soecken / vonden wel een fraye spruyt / doch en was niet gantsch
 versch / eventwel mosten haer daer mede behelpen by ghebreck van beter. De
 Generael gheneghen zijnde om weder upt te lopen / dede het gat wel diepen/
 ende twee Canoen legghen daer de Schepen tusschen beyden soudent
 loopen; soo dat alle de Schepen den neghenthienden weder buntten gheraecten
 sonder eenighe schade te lijden: ende ghemoeten daer vier vande Jachten / de
 welcke dien moezghen noch een Spaensch Bercken hadden ghenomen met
 levende Schildt-padden gheladen. De stroom gingh nu om de Oost / soo dat
 des avonds soo dicht voor de Havana quamen / dat de Schepen inde Haven
 legghende / ghemackelijck konden sien. Ende de Jachten quamen 't Casteel
 S' Christophoro soo na / dat het naer haer schoot: naer 't segghen van de
 Spagnaerden / soo soude dit Casteel / legghende op de Oost-punt van 't gat/
 wel tfeestich stucken canons op hebben: en van ghelijck 't Casteel daer teghen
 over / welck leeger light / d'welck niet wel te gheloven is; niettemin is wel te
 bezwoeden / dat met Schepen teghen haer wil hier in te lopen / seer ghevaer-
 lijck moet wesen. Sanderdaeghs bevonden haer een weynich by Oosten de
 Havana; de Generael gaf last dat twee of dry Jachten daer soudent blijven hou-
 den / ende sondt ghelijck ghetal om de West / tot aen Porto Marien, en verder/
 om op de kommende Schepen te passen; ende hy selfs met de groote Schepen
 en eenighe Jachten zeylde recht voor de Casteelen / soo dat peder Casteel twee
 scheuten naer hem dede: 't schijnt dat de Spagnaerden beducht waren / dat de
 onse de Haven soudent in-kommen / want hadden seven Schepen achter den
 anderen dwers over 't gat ghelegt / nevens noch eenighe Bercken; de onse nu
 onder landt zijnde / hebben alle de zeylen in-ghenomen / ende met de besaen la-
 ten drijven / de steven om de Noordt. Sanderdaeghs quamen weder dicht
 voor 't gat / en hielden voort hier ontrent af ende aen / met fraey weder. Daer
 soo houdende / werdt den vijf-en-twintighsten by de Chaloupen vande Draeck
 ende Lucifer noch een Spaensch Schipken ghenomen / kommende van Cam-
 peche; gheladen met Sout / Maiz, Fisch / eenighe weynighe koopmanschap-
 pen en Geldt / en wel twaelf hondert hoenders / daer waren acht Passagiers
 op / ende twaelf Matroosen; men verstondt upt de selve / dat noch in Cam-
 peche, noch Nova Spagna, geen kondtschap en hadden van onse Dloote. Den
 ses-en-twintighsten begon de Generael hem qualijck te voelen / ende kreegh
 sanderdaeghs een heftighe koozse; de welcke aen-houdende / is (naer dat
 eenighe ordre al van den begin sijnder sieckte over de Dloote hadt ghestelt)
 den tweeden Julij gherust; naer-latende de naem van een vroom / kloeck en
 onversaeght Zee-heldt / en wijsse Oberste: ende werdt van de meestendeel van
 't volck beweent. Dit was een seer schadelijcke doot voor de Compagnie/
 want door dien de mondt-kosten tamelijck schaers waren onder de Dloote/
 ende voornaemlijck in eenighe Schepen / die al te vozen vande andere mosten
 gheholpen werden / soo was 't volck al een gherupmen tijdt ontwillich geweest
 om langher daer te blijven / doch waren door het onsach vande Generael ver-
 hindert geweest hare quaedt-willigheyt te openbaren: maer naer dat hy over-
 leden was / ende dat volghens sijn begeeren de Vlagghe werde gevoert by den
 Vice-Ammirael Adriaen Claesz.; ende de Schout by nachte Cornelis Claesz.
 Melckmeyt Vice-Ammirael was geworden / was het onsach upt / ende 't volck
 begon in d'een Schip voor en 't ander naer / de pijpen te stellen. Ende hoe-wel
 den Ammirael met goede voorszicht hadde doen aen-tekenen de voorz-raedt die
 in peder Schip wierdt bevonden / om de andere mede te deplen / ende ghelijck
 te stellen / soo en wilde 't volck upt eenighe Schepen niets aen de ghebreckighe
 laten volghen / maer stelden haer forcelijck teghen hare officieren / sulcx datter
 gheen anderen raedt was om alle boztere onheyl ende disordre te verhoeden/
 als

Julius.

als t'famentlijk naer 't Vaderlandt te keeren / naer dat te vozen inde Baye de Matancas haer van water hadden boozsien / tot den twaelfden deses maendes / als wanneer haer kours naer hups stelden / en quamen meest weder in 't eynde van Augustus in 't Vaderlandt. Dooz dit ontijdich verzeplen van dese Vloote van den Generael Boudewijn Hendricksz. upt dese Ghetwesten ontrent de Havana; quam niet alleen te passe dat de Compagnie dese schoone Vloote ghe-noeghsaem leedich en schadeloos t'hups kreegh / maer werde mede verlozen de alderschoonste occasie die de Compagnie opt hadde ghehadt om de vrandt af-bzeuck de doen / ghelijck wy nu verbolghens fullen verhalen.

De Compagnie hadde inden beginne van dit jaer een fraye Vloote veerdich ghemaect / om die van den Generael te seconderen ende verstercken / ende hadde daer ober als Ammirael ghestelt den manhaften Pieter Pieterz. Heyn; van de welcke sy sich reede wel gediend hadde gebonden. De Schepen welcke de Camer van Amsterdam daer toe dede / waren dese. 't Schip Amsterdam als Ammirael, groot dyp hondert lasten / ghemonteert met acht metale ende twee-en-dertich psere stucken / ghemant met hondert en veertich Boots-ghesellen / en vier-en-tseftich Soldaten. 't Schip Hollandia, groot dyp hondert lasten / met ses metale ende vier-en-twintich psere stucken; hondert vier-en-dertich Boots-ghesellen / vier-en-veertich Soldaten / Schipper Jan Jansz. Zuyl. 't Schip Geldria, groot dyp hondert lasten / met ses metale en acht-en-twintich psere stucken / hondert en dertich Matroosen / vijftich Soldaten / Schipper Jan Kartensz. 't Schip Zutphen, groot hondert en tseventich lasten / met vier metale en vier-en-twintich psere stucken / hondert en elf Matroosen / vier-en-veertich Soldaten / Schipper Pieter Gerritsz. Roodt. De Pinas, groot hondert lasten / met achthien gotelinghen / ses-en-tseftich man / Schipper Laurens Simonsz. van Grats; ende 't Jachtjen de Rave, groot vijftien lasten / met vijf gotelinghen / veerthien Boots-ghesellen / Schipper Willem Joosten; ende de Sparwer, groot vijftien lasten / met vier gotelinghen / neghentien man / Schipper Jan Coenraedsz. By de Camer van Zeelandt werdt daer toe ghe-daen / 't Schip Walcheren, groot twee hondert en tachtich lasten / ghemonteert met twee metale en acht-en-twintich psere stucken / ghemant met hondert en vijftich Matroosen / vijf-en-twintich Soldaten / op 't welck voer Cornelis Cornelisz. Oole als Vice-Ammirael. Den Arendt, groot tachtentich lasten / met twaelf gotelinghen / tseftich man / Schipper Claes Pieterz. Wittebaerdt. De Camer van de Maze dede daer toe: 't Schip de Neptunus, groot twee hondert en dertich lasten / met twintich gotelinghen / hondert seven Matroosen / seven-en-dertich Soldaten / waer op voer als Schout by nachte Pieter Stoffelsz. van Eycken. Ende 't Jacht den David, groot tseftich lasten / met veerthien Gotelinghen / acht-en-vijftich man / Schipper Thomas Cornelisz. Condé. De Camer van 't Noorder-Quartier bracht daer toe den Oragnie-Boom van Enchuyfen, groot dyp hondert lasten / met vier metale halve cartouwen / en neghen-en-twintich psere stucken / hondert twee-en-vijftich man / Schipper Gerrit Jansz. Eifens. De Camer van Stadt en Landen; 't Schip de Goude Leeuwe, groot twee hondert en vijftich lasten / met twee metale en ses-en-twintich psere stucken / hondert negentien Matroosen / een-en-tseventich Soldaten / Schipper Hendrick Best; nebens 't Jacht de Vos, groot tseventich lasten / met seftien gotelinghen / tachtentich man / Schipper Jan de Braem. Soo datter in alles in dese Vloote waren neghen groote Schepen ende vijf Jachten / gheen seer groote macht om alleen te verrichten / 't gene daer eygentlijk toe werden ghesonden / maer de welcke gheboecht by de ghene die reede upt was onder de Generael Boudewijn Hendricksz., bequaem genoeg was / om sich tegens de gantsche Vloote van Spagnien te stellen. Het Jacht de Vos werdt

ANN O
1626.

werdt den elften Aprilis vooz-upt ghesonden / om de Vloote van de Generael op te soecken / ende te boodtschappen dat dese Vloote op 't spoedighste hadde te volghen: van welckes repse eerst hier een weynich fullen roeren; de maendt van April, wegghen contrarie winden / liep by naer deur / eer dat 't Canael ten eynde konden kommen: doch hadden daer naer soo goeden voozt-gangh / dat den seuen-en-twintighsten April noch by de Lezart gheweest zijnde / den acht-en-twintighsten May ghesicht hadden van 't Eplandt Dominica, een vande Caribise Eplanden; ende alsoo de sieckte seer onder 't volck was / soo anckerden hier om eenighe verbersinghe vande Wilde te bekennen; ghelijck dan den eersten dach eenighe weynighe bequamen; maer den tweeden thoonden de Wilde haren quaden aert / questen dyp van 't volck / ende souden meer schade ghedaen hebben / hadden de onse niet met musquetten daer achter her ghekommen. Den dertighsten zepende vooz-by Guadalupe, spraken daer twee Fransche Schepen / de welcke aen Martinino ende S^{ra} Luzia wel twintich man hadden verlozen / by de Wilde verrast ende doodt gheslaghen; een goede waerschouwinghe datmen sich wel moet wachten vooz dit wildt ende quaedt ghespuyt / ende niet dan wel ghewapent aen landt gaen / ende aen landt zijnde / sich in goede vooz-dacht te houden. Doeren voozts vooz-by Nieves ende Sr Christoffel; ontrent welck Eplandt sy upt een Fransche Drij-bunter vernamen dat de Generael, twee maenden gheleden / was geweest aen 't Eplandt Sr Vincent; d'welck nochtans onwarachtich was. Den tweeden Junij quamen aen de Zuydt-zijde van 't Eplandt S^{ra} Cruz, doch wegghen de klippen ende rudtsen de welcke langhs de heele Zuydt-zijde van 't Eplandt ligghen / en konden daer gheen reede vinden. Gheraecten van daer onder Saona, ende alsoo daer gheen teecken vande Vloote en vernamen / nochte water konde bekennen / d'welck nu ghebreck hadden / soo labeerden met moeyte te rugghe naer Mona; waren aen 't Weste-eynde van Porto Rico, daer weynich waters bequamen / ende aen Mona; alwaer resolbeerden naer de vaste Custe over te steken / om eenighe kennis van de Vloote te bekennen. Den negenthienden Junij schepden van Mona. Den dyp-en-twintighsten saghen het Eplandt des Aves, en lieten 't voozts deur-staen naer de vaste Custe / en quamen noch 'savonds daer by / ontrent ses of seuen mijlen by Westen Carakes, alwaer heel hoogh gheshackelt landt saghen / ende berghen stekende boven de wolcken deur met hare spitsen. Deden haer beste om weder naer de Oost op te laberen / sonden een Chaloupe wel ghewapent onder 't landt / bonden daer een Kieviere / daer se een stuck-weeghs in-roepden / bonden die wel een gotelingh-scheut wijdt in de mondt / en licht ontrent ses mijlen by Westen Caragues. Den vijf-en-twintighsten quamen vooz Caragues, en saghen aldaer ses Schepen ligghen dicht onder 't Fort. Alsoo het stil wierdt / waren ghenootsaeckt te ankeren in vijfrich vadem / souden anders tot onder schoot van 't Fort ghedreven hebben. Daer quam ondertusschen een Spaensch Schip upt de Oost / d'welck dooz dien de onse wegen de kalmte niet en konden onder zepel geraecken / mede onder 't Fort anckerde. Den acht-en-twintighsten gheraecten by Cabo Caldera. Den derden Julij kregghen 't Eplandt Margarita in 't ghesichte; ende quamen 's anderdaeghs vooz 't Fort / liggende op de groote Sout-panne achter Punta d'Araya: d'welck de onse verkent hebbende / dyp scheuten met canon naer haer dede / sonder toe te repcken. Den vijfden anckerden aen 't West-eynde van 't Eplandt Coche, en gingghen daer aen landt om versch water te soecken / d'welck niet en bonden / vernamen mede geen volck / maer veel Bocken. Des anderen daeghs weder aen landt gaende om Bocken te vanghen / ende 't volck sich daer op verlatende dat daeghs te voren gheen volck ghesien hadden / dzoegghen haer seer onachtsaem / weswegghen op sijn onversiens van twaelf of dertien

thien Spagnaerden en Wilden wierden over-vallen / soo datter ses doodt
 wierden gheslaghen en d'yn swaerlijcken ghequest. Den neghenden ginghen
 weder van daer t'zepl / en stelden haer kours naer t' Oost-eynde van Margari-
 ta, om pets bande Bloote te hoozen: ende s' anderdaeghs weder om de West-
 sonder pets vernomen te hebben. Den twaelfden setten aen de Noordt-zijde
 van t' Eplandt Tortuga, alwaer goede ancker-grondt is op vier / vijf / ses ende
 acht vadem waders / ofte soo naer men setten wil. Bequamen met kuplen te
 graben aldaer water; ende schepden den veerthienden weder van daer / haer
 kours Noordt-Noordt-West stellende naer Saona: op d'welcke den achtthien-
 den weder verbielen / ende anckerden daer om de Bloote vanden Ammirael
 Pieter Pieterfz. Heyn te verwachten / (dooz dien van d'ander Bloote tot noch
 toe niet sekers en hadden konnen hoozen:) de welcke daer eenighe wepnighe
 daghen daer naer quam / ghelijck nu vervolgens sullen seggen. Den Ammi-
 rael Pieter Pieterfz. Heyn gheraecte met sijn Bloote upt de Havenen van
 Hollandt ende Zeelandt den elfden ende een-en-twintighsten Maij. De windt
 ende t'weder diende haer tamelijck wel / soo dat den vierden Julij ghekommen
 zijnde tot op de hooghde van veerthien graden en dertich minuten by Noorden
 de Linie / den Ammirael sijne Bloote verdeplende in vier Esquadren. Inde eer-
 ste was den Ammirael selfs met de Schepen Amsterdam, den Oragnie-Boom,
 de Pinas, ende de Jachten de Sparwer ende de Rave. Inde tweede Zutphen,
 Geldria ende t'Jacht den David. Inde derde Walcheren, Hollandia en t'Jacht
 den Arendt. Inde vierde de Neptunus ende Goude Leeuw. Hy gaf haer alle
 noodighe onderrichtinghen ende sept-brieven / waer naer een peder sich soude
 hebben te draghen. Den festen quamen by t' Eplandt Barbados, ende zeplden
 daer by Zupden langhs; de Sparwer wierdt belast dicht by t' Eplandt heen te
 lopen / om te sien offer eenighe Schepen laghen; zeplde soo dicht onder de wal
 datmen volck op strandt hadt konnen sien: bevonden t' Eplandt tamelijck
 hoogh / ende berghachtich / vol gheboomte ende kreupel-bosch, wierpen t' loot
 eenige repsen / dan vernamen geen grondt. Hadden des middachs de hooghde
 van twaelf graden en derthien minuten: en setten voorts haer kours Noordt-
 West ende Noordt-Noordt-West. S' anderdaeghs s' morgens saghen Mati-
 nino, zijnde seer hoogh landt / met seer hooge dunnen / daer de wolcken op vele
 plaetsen ghelijck op lagen / t' landt voorts vol gheboomte / hadden de hooghde
 van veerthien graden ende veertich minuten: zeplden voorts langhs t' landt
 t'welck streckt Zupden ten Oosten / ende oock Oost / daer aen licht een groote
 klippe / hebbende de ghedaente van een broodt. Den Ammirael dede dooz de
 Sparwer t' Eplandt besichtighen / doch en konden daer gheen goede ancker-
 grondt vinden; was al klippige grondt / en seer schoz; want wierpen twintich /
 dertich / vijschien / oock ses vadem ende een groot Schips-langhte weder
 grondt af. Den achtsten met den daghe sagen t' Eplandt Dominica, ghewel-
 dich hoogh landt / zeplden daer langhs / en quamen des middaghs aen de
 West-zijde ten ancker. Op dit Eplandt is wepnich verversinghe te bekom-
 men / alleen eenighe fruyten; vonden hier een boom met by-naer ronde blade-
 ren / vruchten draghende by-naer als onrijpe Druyven / welcker sap seer dien-
 stich vonden voor de siecken teghen het Scurbut: de meeste ghelegghentheit
 van dit Eplandt is datmen daer vint een schoone Riviere daer seer soet water
 ghemackelijcken is te halen / want varen maer met de Boots daer in / ende
 scheppen de vaten vol; de reede om te legghen is een wepnich benooyden dese
 Riviere / ende daer is goede ancker-grondt op thien ende meer vadem / is
 by-naer t' midden van t' Eplandt: den Ammirael dede de Noordt-zijde mede
 besoecken / vonden daer wel een groote Bape / dan gheen ancker-grondt / on-
 trent een musquet-scheut vande wal en konden gheen grondt werpen. Den

ANN O
1626.

elfden werdt Zutphen ende de Pinas belast te zeplen naer Guadalupe, ende de resterende Bloote daer te wachten; dese liepen te loef-waert van de vier Eplandekens/ die ghenoeint worden los Sanctos Noozdt ten Westen aen/ ende saghen te loef-waert een black Eplandt/ welck sy gisten Marigalante te wesen. Sanderdaeghs anckerden sy onder Guadalupe; op vijf-en-twintich vadem sandt-grondt; de Booten wierden aen landt gestiert/ doch en vonden gantsch gheen volck/ vooz 's anderdaeghs/ doen quamen der eenighe Wilden vooz den dach/ van de welcke eenighe verversinghe bequamen; ende siende dat ons volck haer wel bejegende / soo quamen der teghen de middach noch veel meer: was seer fran volck van ghedaente / en ginghen gantsch naeck: vonden in 't bosch een Canoe ligghen / d'welck wel seben vadem langh was / ende een vadem wijdt / en nochtans upt eenen boom upt-ghehoolt. Den veerthienden 's avondes quam den Ammirael met de andere Schepen daer by haer / ende op dat te spoedigher mochten voozt-kommen/ soo wierden alle de Commisen van de Schepen ghelast/ om met goede ordze de verversinghe vande Wilde te handelen; doch de Wilde klaeghden selfs weynich te hebben / om dat de Fransche ende Engelsche van S' Christoffel (soo sy sepden) hier onlancx waren geweest/ ende alle de thuppen ende hutten verbrandt hadden: 't welck onghetwijffelt de oorzaecke was dat dese Wilde soo schouw ende angh waren vooz alle vzeemde. Sanderdaegs gingh de Bloote weder t'zepl/ ende stelden haer kours Noozdt-West aen: soo dat den seventhienden dicht onder S' Christoffel waren. Van Guadalupe tot Monferrate rekentmen ontrent elf mijlen Noozdt-Noozdt-West; van Monferrate tot Nieves Noozdt-West ten Noozden vijf mijlen; ende van Nieves tot de Noozdt-hoeck van S' Christoffel Noozdt-West ten Noozden ses mijlen. Den seventhienden quamen naer de middach by de Noozdt-West-hoeck van S' Christoffel, en konden doen Nieves noch sien/ ende werden S' Eustachio ende Saba mede ghewaer. Ende soo voozts zeplende langhs de Virgines (d'welck sijn vele ghebroken Eplandekens / ligghende by Oosten 't Eplandt S' Juan de Porto Rico) ende de Custe van 't Eplandt S' Juan selfs; kregghen den een-en-twintighsten Mona in 't ghesichte/ ende quamen 's anderdaeghs onder 't selve ten ancker. Doch vertoefden daer niet langhe / maer maecken den dyp-en-twintighsten weder zepl; ende ginghen somtijds recht West / en somtijds West-Zuydt-West / ende oock West ten Noozden aen: want des Ammirael's boornemen was sich soo verre upt ghesicht van 't landt te houden als moghelijk was / op dat van de Spagnaerden niet te vzoegh ondeckt mochte werden / ende de Spaensche Schepen in alle Havenen ghewaerschout sich binnen te houden. Sanderdaegs quam de Bloote by 't Jacht de Vos welckes Schipper aen den Ammirael ontboden zijnde / verhaelde hoe dat hy volghens sijn last / in veelderley oorden naer de Generael hadde upt-ghesien ende vele onder-vzaecht / maer dat tot noch toe de selve niet en hadde aen-ghetroffen/ ofte nets sekers van hem ghehoort: soo dat den Ammirael niet wetende wat best vooz hem te doen was/ te rade wierdt/ om in alle ghevalle de Generael niet te misschen / sich sonder eenich upt-stel naer de West te begeven. Voozts zeplende langhs de Zuydt-zijde van Hispaniola, sonder pewers aen te lopen/ saghen den acht-en-twintighsten Navaza, het welcke is een kleyn leegh Eplandeken vol ghebsomte: hadden 's middachs de hooghde van achthien graden en vier-en-twintich minuten. Den lesten deser werdt de Schepen belast sich wat te versprepen; om te beter des vbandts Schepen waer te nemen; ende weder by den anderen te kommen den tweeden Augusti ontrent de Eplanden Caymanes. 't Jacht de Vos d'welck te voren belast was langhs de Noozdt-zijde van Jamaica henen te lopen / quam den neghen-en-twintighsten by het Noozdt-Oost-eynde van 't selve Eplandt / namen 's nachts de zeplen in / en lietent

lietent drijven/ en teghen dach maectten weder zepl/ om niets onbespriet verby te lopen: 's anderdaeghs saghen een kreeck / de welke een Rievier scheen te wesen / ontrent d'n mijlen naer haer gissinghe by Westen het Noordt-Oost-punt; sonden de Chaloupe daer aen / bevonden dat in 't in-kommen maer d'n en vier voeten waters hadde / sagen wel een deel Beesten die in 't wilde liepen/ doch en vernamen geen volck: gheraecten dien avondt noch veerthien mijlen vande Noordt-Oost-hoeck. Des anderen daeghs ghemoeten een Bape daer eenighe Rievierkens upt waterden / wel gheheel nauw / doch niet onbequaem naer haer oordeel / om met Schepen in te korten / insonderheyt een / de welke tamelijck versch was / ende al diep upt het landt scheen te kommen; hier sagen vele Berckens / maer gantsch gheen Menschen: den eersten Augusti voeren al voorts langhs de wal / waren wel in d'n Bapekens / doch vernamen niet dan wildernis / als bozen. Ende 's anderdaeghs de vordere Custe ten eynde ghelopen zijnde tot aen 't Noordt-West-eynde / sonder pets vorders aen-merckens weerdich te vinden / soo stelden hare kours naer de Caimans; ende de Bloote quam den derden weder aldaer gantsch by den anderen: den vierden werdt 't Jacht den David ende de Sparwer af-gheveerdicht om 't Groen Eplandt te soecken / d'welck soude ligghen op de vijftien graden en een half. Liepen voorts langhs de Caymanes henen. Den sevenden saghen Isla de Pinos, ghelegghen op de Zuydt-zijde van 't Eplandt Cuba; ende 's anderdaeghs hadde de Cabo de Corrientes Noordt-West ten Westen van haer acht of negen mijlen; den Ammirael liet een wimpel vande vooz-stenghe af-wapen / tot een teken dat alle de Schepen / alsoo het heel goetd weder was / souden schoon maken ten besten datse konden. Den negenden 's morghens vooz dach seven of acht mijlen Noordt-West ten Westen ghezeilt hebbende / waren dicht by 't leege landt vande selve Caep, en lach Noordt ten Oosten van haer / soo dat haer kours Zuydt-West aen stelden / om van 't landt niet ghesien te werden. 'S anderdaeghs wierden een vrent Zepl ghewaer / daer terstont jacht wierdt naer gemaect / ende wierdt by de Vice-Ammirael ghenomen / ende den elfden inde Bloote ghebacht / was een kleyn Spaensch Jachtjen / gheladen met twee hondert en dertich Huden / ende ontrent acht duysent pondt Salsa Parilla, quam upt de Golfo de Honduras, ende wilde naer de Havana; de ghevanghens verhaelde datter twee andere Schepen seer rijckelijck gheladen upt de Honduras met haer waren gelopen / ende dat de Bloote van Terra Firma oock haest behoorde te kommen. Den derthienden hadden 's middaghs de hooghde van d'n-en-twintich graden en seven-en-twintich minuten / ende bevonden dat de stroom haer hardt om de Noordt trock: bleven 's anderdaeghs by-naer op de selve hooghde: maer den vijftienden hadden wat gewonnen om de Zuydt / en bevonden 's middaghs de hooghde van twee-en-twintich graden en vier-en-dertich minuten / ofte soo andere seggen achthien minuten; wierpen grondt op vier-en-twintich daer naer op seshien vademen vuple steenige grondt; men den dat het de drooghde was van de Cabo St Antonio; sagen daer twee vrende Zeplen / van welke 't eene by 't Jacht de Vos wierdt verobert / quam van Campeche, ende was geladen met Sout ende Visc: het andere ondonckerde hun eerse daer by konden kommen. 't volck van dit Schipken seide haer datse waren op de drooghten van Cabo Cotoche. Want benoorden de selve Cabo is een groote drooghde ende blackte / daer seer veel Visc op werdt ghevanghen; men heeft seven mijlen bynten de wal maer acht vadem water; (en men moet met groote Schepen doek niet veel naerder kommen;) en diept soo voorts verlanghsaem af van acht tot thien / ewaelf / vijftien / twintich / dertich en veertich vadem waters / en dan ismen al wel vijftien mijlen vande wal. Ende alsoo nu ter plaetse waren daer des vrandes Schepen hadden te ver-

Augustus.

ANN O
1626.

verwachten/ soo belaste den Ammirael aen alle de Schepen / hare nieuwe ze-
len aen te slaen. Lepden het de volgende daghen meest om de Oost / ende had-
den meest de hooghde van twee-en-twintich graden en nu veertich en weder-
dertich minuten. Den een-en-twintighsten quamen by de Cabo St Antonio;
ende 't Jacht de Vos, d'welck ghesonden was om de drooghten te sonderen/
quam seer naer 't landt op vier en vijf vademen / waren niet als klippen / ende
tusschen de selve wit zandt: doch de Vloote wende 't Zee-waerts / om by de
vbandt niet ghesien te werden. Den vier-en-twintighsten wierdt 't Jacht
de Vos een vremt Zeyl gewaer / d'welck recht op haer af-quam / dan 't selve on-
raedt vernemende / wende / doch werdt haest by de onse achterhaelt ende geno-
men / was een Spaensch Schipken geladen met ontrent d'yn dupsent Hupden/
een deel Calck / ende voorts Sout / quam van Bayamo, een plaetse gheleghen
op de Zuydt-zijde van Cuba, ende alsoo 't selve tamelijck wel bezept was/
soo wierter een Stier-man ende acht man op-gestelt / ypt 't selve Jacht de Vos.
Den seben-en-twintighsten werden weder twee vremde Zeylen onder de wal
ghesien / soo datter naer toe wenden / ende alsoo het stil wierdt / werdt het eene
by de Chaloupe vanden Arendt ghenomen; maer 't ander ontquam door dien
het wat koelte kreegh / en soo dicht onder 't landt was: bevonden sich benooz-
den de Caep St Anton op een blackte / daer maer vijf vadem waters op is / dese
blackte is groot / en streckt al de wal langhs tot Rio de Porcos toe; is in 't aen-
kommen steyl ende rud'sich als men wat vorder om de Nooydt komt / soo dat
een peder vooz sich heeft te sien / en is dit riff quaet met groote Schepen aen te
doen / want d'eene werp heeftmen twintich / ende d'ander thien / ende strack
vijf vadem waters. 't Veroverde was een kleyn Bercken / geladen met dupsent
en seben-en-tsestich Hupden / wat gedrooght vleesch ende Calck. 't Volck
datter op was / wisten den Ammirael te segghen / dat den Generael Boude wijn
Hendricksz. ontrent de Havana overleden was / ende sijn Vloote al door de
Strate van Bahama naer huys verrocken; soo dat den Ammirael nu wel sach
dat het te vergeefs was langher hem te soecken. Dese goederen / als mede de
andere / wierden ypt de Pynsen meest ghescheept inde Schepen Hollandia,
Geldria ende de Pinas. De volghende daghen bleven het noch houden ontrent
de Cabo St Antonio, ende seben of acht mijlen meer Nooydtwaert: 't landt
van Cuba verthoont daer heubelachtich / doch niet seer hoogh; den lesten deses
maendts 's avondts verbielder een Scheepken vande vbandt inde Vloote /
d'welck by de Goude Leeuw werdt ghenomen op de hooghde van twee-en-
twintich graden en een half / quam ypt Nova Hispania, gheladen men Broodt
ende Heel; wat Salsaparilla; acht-en-veertich bereyde ende twee-en-veertich
onbereyde Hupden / ende een kiste met koopmanschappen / hondert en een-
en-tsestich Realen van achten; eenich Silber-werck ende Goude kleynodien.
Ypt het volck wierdt vernomen / dat de Vloote van Nova Hispania ontrent
een maendt te vozen ypt de Haven van St Juan de Ulva was ghezept naer de
Havana toe; soo dat wel was te gissen dat al in de Havana moeste ghekommen
wesen. Den eersten September hielden noch by ontrent de voozsepe Cabo:
onladen het ghenomen Scheepken / ende namen der al af wat dienen koste /
en lieten den romp drijven. Den Ammirael nu siende dat het te vergeefs was
aen de Cabo te vertoeven / ende gissende dat de Vlooten al binnen de Havana
mosten wesen / vondt gheraden sich te begheven naer de Tortugas, om offer
noch eenighe trage naer-kommende Schepen in sijn handen mochten vallen.
Den tweeden September lieten het Nooyden deur-staen / ende hadden des mid-
daghs de hooghde van ontrent de d'yn-en-twintich graden. Den vierden had-
den de hooghde van vier-en-twintich graden ende vijftich minuten / ende alsoo
heel schoon weder maeckte / belaste den Ammirael sanderdaeghs / de Schepen
schoon

schoon te maecten / ten besten dat sy konden. Ende begonden de gronden
 vande Tortugas ghewaer te worden op vijftich vadem. Stelden doen haer
 kours Oost / ende hadden den festen grondt op twee-en-dertich vadem.
 Sanderdaeghs hadden de hooghde van vier-en-twintich graden ende veer-
 tich minuten / en wierpen grondt op seftien vadem / ende waren de Tortu-
 gas ontrent anderhalf mijle van haer Oost / zeyden vijf of ses mijlen Zuydt-
 West aen; ende daer naer Zuydt-Oost ten Zuyden ontrent elf mijlen / soo
 dat den achtsten 's middaghs weder hadden dry-en-twintich graden en acht-
 en-vijftich minuten. Den neghenden 's moorghens met den dach waren by
 de Cabo de Florida op de neghen vadem / was leegh landt / met wit zand-
 strandt / ende lach Noorden van haer / soo dat het weder om de Zuydt wen-
 den: (want het drooght daer seer schielijck op / en dickwils in een gotelingh-
 scheut twintich vadem:) ende ontrent de middach saghen eerst ses of seven
 Zeylen / ende hoe langher hoe meer / soo dat eyndelijck inde veertich ende
 meer konden tellen. Den Ammirael liet de Princen Vlagghe wapen van bo-
 ven ende van achteren / ende de andere Schepen van ghelijcken: ende al-
 soo sy de loef vande Bloote hadden / soo liepen wat aftot dat de Schepen
 perfecte van beneden konden sien en tellen. Den Ammirael smeet het doen
 op de lij / ende zeynde de secreten Raedt aen booydt: vonden niet gheraden
 soo machtighen Bloote met soo weynich Schepen aen te tasten / maer lie-
 ten het deur-staen / en liepen de Spaensche Bloote haest upt het ghesichte.
 Hadde de Bloote vanden Generael Boudewijn Hendricksz. daer by moghen
 wesen / daer ware de schoonste occasie gheweest om den vyandt af-breucke
 te doen / die men in vele jaren hadde konnen aen-treffen / dan het liefde
 Godt doen niet. De onse moesten niet alleen de Spaensche soo onverhin-
 dert laten passeren; maer en konden selfs die niet volghen / om de occasie
 waer te nemen / om d'een of d'ander Schip / d'welck wat achter mochte blij-
 ven / wech te rucken; door dien soo qualijck van water voozien waren tot
 een langhe reyse: desweghen den Ammirael sich beneerstighde om daer on-
 trent een water-plaetse te bekomen. Den thierenden bevonden haer 's mid-
 daghs op de hooghde van vijf-en-twintich graden ende twaelf minuten / en
 konden de Spaensche Schepen noch achter upt in lij sien. Sanderdaeghs
 waren dicht onder de Custe van Florida, wesende black-landt / vol ghe-
 boomte / met schoone witte sandt-stranden; maer konden daer gheen grondt
 werpen; de wal streckte daer meest Zuyden en Noorden / ende bevonden
 datter een stercke stroomgingh om het Noorden: wendent van 't landt / ende
 liepen ontrent twee mijlen Zuydt-Oost ten Zuyden aen / ende pasten te-
 ghen den dach weder by 't landt te wesen. Den twaelfden laveerden langhs
 de Custe van Florida; ende daer quamen dry Canoen met Wilden ontrent de
 Schepen; dit volck was schrickelijck om aen te sien; want waren 't lichaem
 ende aensicht gheverwet met veelderhande couleuren; daer beneffens heel
 naecht / alleen de schamelheyt bedeckt met een matjen ghemaect van ba-
 sten van boomen / en achter met een staert daer een quast aen hongh; had-
 den niets te verhandelen als sekere Summe die niet weerdich was: bevon-
 den haer op de hooghde van acht-en-twintich graden / ende ankerden in
 thien ende elf vadem waters sandt-grondt / ontrent anderhalf mijle vande
 wal. Sanderdaeghs wierden een vremt Zeyl gewaer / d'welck oock daeghs
 te voren ghesien hadden / daer wierdt jacht op ghemaect / dan alsoo het stil
 wierde / soo sondt den Ammirael de Boots ende Chaloupen naer 't Jacht de
 Vos om 't selve naer dit Zeyl te bouchseren; de Schipper vande Vos voer
 met des Ammiraels ende sijne Chaloupe wel ghewapent daer nae toe; onder-
 tusschen quam der een koeltjen / soo dat 't selve moye naderden; de Spagnaert
 't selve

ANNO
1626.

t selve siende zeylde aen de grondt / ende vluchten aen landt met haer gheweer ende beste goedt; soo dat in die Scheepken niet en vonden als wat Specerijen / ende meest Sene-bladeren; die niet wierden ghebercht / door dien veel nat waren / en de Schippers van dit goedt geen verstandt en hadden: dit Scheepken wilde naer de Havana; ende hadde thien pondt Ambregrise in ghehadt / als upt de brieven wierdt vernomen. Den veerthienden ginghen weder t'zeyl / ende liepen om de Zuydt / ende daer wierden twee Chaloupen met volck naer landt ghesonden / om te vernemen of daer water te bekomen was; de floridanen weesen ons volck dat noch meer om de Zuydt moesten wesen / alwaer een kille was; daer terstont naer toe zeylden / en settent daer op ses en seven vadem schelp-grondt. Daer quamen eenighe vande Inwoonders van t'landt met hare Canoen aen t'boordt vande Schepen; waren groot van stature / ende gantsch naeckt / upt-ghenomen hare schamelheyt / die met een matjen bedekten; schenen heel onnosel te wesen / doch waren slim ghenoech in t'bedrieghen; hoe-wel niet veel aen en brochten als een weynich Gouts ende Ambregris: waren niet als Disschers die op de Custe woonden / seer onbesupst in t'eten / waren van Broodt niet te versadighen. Daer werdt eenich volck aen landt ghesonden / om de water-haelders te beschermen voor alle over-val; want en doysten de Wilde niet vertrouwen. Aen landt wierden eenighe kuplen ghegraven / daer terstont water in quam; doch het halen viel hier seer ghebaerlijck / en koste al eenich volck d'welck verdronck / ende Schuyten die van de Zee wierden in stücken ghesmeten / alsoo het daer aen de wal ghewaldigh brandt. Bevonden dese kille te liggen op seven-en-twintich graden ende vijftich minuten / ofte soo andere annoteren op acht-en-twintich graden niet. Haer water alhier bekomen hebbende / maecten den twee-en-twintighsten September weder zeyl / en stelden haer kours Oost ende Oost ten Noorden aen. Den Ammirael dus van sijn principael desseyn verstecken wesende / ende de Schepen noch soo wel van Divzes ende andere behouften voorzien / (want beneffens haer epgen / hadden vele voor de andere Vloote met ghenomen) en konde in sijn hardt niet vinden soo met een ledige handt t'hups te varen; maer nam voor sijn upterste beste te doen / om weder om de Oost te wimen / en sich te begeven naer de Custe van Africa, daer te ververschen / ende van daer over te stecken naer de Custe van Brasil, ende sijn heyl aldaer te versoecken. Dit viel een seer moepelijcke ende langsame repse / soo dat den Ammirael daer dickwils moepelijck in wierdt / en by-naer moedeloos; want de winden ende het weder vielen hem soo teghen / dat tot op de veertich graden by Noorden de Linie vervielen / ende seer veel ghebaers upt-stonden. Opdelingh naer veel suckelen werden den twerden November het Eplandt Coruos gewaer / ende daeghs daer aen saghen Flores. Waer over de Stier-lipden haer seer verwonderden / want waren met hare bestecken daer noch wel hondert ende tseventich mijlen af / d'een meer / ende d'ander min. Sanderdaeghs liepen tusschen Pico ende St Georgio deur / ende bevonden sich sanderdaeghs ontrent Tercera. Den vijfdien waren by het West-eynde van St Miguel; bleven eenighe daghen hier ontrent / om t'Jacht den Arendt af te veerdighen naer t'Vaderlandt; in de welke de veroverde Hupden wierden gheladen / nevens andere Waren. Het werdt den thierenden veerdich / ende nam sijn kours recht naer hups; ende arriveerde in Zeelandt den vijftienden December. Het dit Schip wierden naet hups ghesonden vier duysent twee hondert acht-en-dertich Hupden; hondert en twee Canaisters / thien ronde Bossen / twaelf hondert twee-en-tachtentich pondt Salsaparilla, ende voorts eenighe kleynodien van Goudt / ende Silber-werck. De Vloote kreegh den twaelfden een schoone Noordt-Noordt-Ooste windt; soo dat den sestienden November weder saghen Porto Sancto

ende

ende Madera. Hadden inde Bloote seer veel siecken / door de lange ende moepe-
lijke reyse / soo dat haer eene verbersingh-plaetse hoogh-noodich was: be-
sichtighden Saluages, maer daer en was niet aen te kommen: den twee-en-
twintighsten passeerden Teneriffe, ende quamen eyndelijck het landt van
Africa te sien by Noorden Cabo Verde op de hooghde van vijftien graden
ende dertich minuten; soo dat 's anderdaeghs zeyden verby Cabo Verde, ende
's avondts setten voor Refrisco: 't was hoogh tijdt dat hier geracecten / want
daer waren sulcken menichte siecken inde Schepen / dat sommighe qualijck
machtich waren haer Schepen te bestieren: oock warendere vele ghestorven:
hier was maer weynich verbersinghe te bekomen / eenighe lichte beestjens
en dierghelijcke; soo dat naer dat hier eenich water hadden in-ghenomen / den
vier-en-twintighsten weder van hier verzeyden naer Sierra Liona; alwaer in
't begin van het toekommende hier den Ammirael weder fullen ghemoeten.
T'voorleden jaer was mede by de Compagnie upt de Camer tot Amsterdam
af-geveerdicht naer de Custe van Brasil Capiteyn Thōmas Sickes met 't Schip
den Gulden Dolphijn, groot hondert ende dertich lasten / ghemonteert met
dertich gotelinghen / ende op-hebbende hondert Boots-ghesellen: nevens
't Jacht de Bruyn-visch, groot tsestich lasten / met neghen gotelinghen / en
veertich Hartoosen / Capiteyn Joachim Gijfen. Sy zeyden upt Texel den
achtthenden December des voorleden jaers: ende den achtthenden Januarij
quamen by Lancerotta een vande Canarise Eylanden; ende 's anderdaegs by
Groot Canaria. Den twintighsten deden een Portugees Scheepken strijcken /
genaemt Noffa Sennora do Rosario, groot tachtich lasten / en gemonteert met
ses gotelinghen / kommende van Port à Port naer Teneriffe; daer waren der-
tich man op; de ladinghe Hoepen / dypghen / veel eetbare Waren ende eenighe
Koopmanschap. Doch alsoo dit Schip te vozen ontrent de Bartes met een
Turck wel twee etmalen hadde gheslagen / soo was 't selve soo leck dat 't selve
met twee pompen nacht en dach gaende / qualijck konden boven houden; soo
dat den vier-en-twintighsten soncken / werdt het volck by de onse ghesalveert.
Den negen-en-twintighsten quamen by haer de Leeuwinne van Zeelandt / ge-
destineert naer de Amazones: ende de Windt-hondt Capiteyn Dirck Simonz.
nevens de Trouwe van Middelborgh Capiteyn Hendrick Worst. Den vier-
den Februarij waren dicht onder Teneriffe, trachten aldaer hare ghevangene
Portugesen aen landt te setten / dan de Chaloupe vande Leeuwinne werdt
inde barningen om-gesmeten / ende 't volck aen landt gevangen; de welke de
volgende daghen tegen de Portugesen werden verwisselt. Den sesten stelden
van daer haer kours naer de Cabo Verde Eylanden; ende schepden de Windt-
hondt ende Trouwe den derthenden weder van haer. Den vijftienden
's avondts saghen de Soute Eylanden / ende quamen 's anderdaeghs onder
S' Vincent ten ancker. Vonden daer aen strandt liggen een Spaensch Schip
tot aen 't water af-gebrandt / daer veel brandt-hout van haelden. Den vier-
en-twintighsten / scheyde de Leeuwinne van haer / om sijn reyse te vorderen.
De Commandeur Sickes is mede naer dat hier wel hadde verberst / inde vier-
hondert Bocken ghevangen / goede voorraedt van water ende hout gemaeckt /
den neghenden Martij weder van daer vertrocken: den twee-en-twintigh-
sten passeerden de Linie Equinoctiael. Ende den eersten April ghekommen Aprilis.
zijnde op de hooghde van veerthien graden ende vijftien minuten bezupden
de Linie / sloegen 's anderdaeghs hare nieuwe zeylen aen. Den vierden qua-
men 't landt van Brasil te sien ontrent Ilhos: ende 's avondts wierden een
vrent Zeyl ghewaer / by het welke seer kortz quamen / ende gheboden haer
te strijcken: de Portugesen door de groote verbaestheyt van troer lopende /
verviel het recht voor de bouch van ons Schip; ende de Zee seer aen-schieren-
de /

A N N O
1626.

de / en wisten gheen raedt om weder van den anderen te kommen / soo dat het wech sonck met acht-en-vijftich Swarten die der noch in waren / de Portugezen ende negentich Swarten wierden by de onse ghebercht: het quam van Angola, ende wilde naer de Bahia. Den vijftien waren vooz Morro de St Pablo ende kruyften daer; doch gheneghen zijnde de Portugezen ende Swarten op 'tspoedichste sich quijt te maecken / soo zeylden naer Rio dos Contas, ende ankerden daer den elfden: de Portugezen ende Swarten wierden hier gelandet; ende namen eenich water in tot haer behoef. Dese Riviere dos Contas, is ghelegghen (naer observatie vande Stier-man) op de hooghde van veerthien graden en twintich minuten / is seer bequaem vooz Schepen ende Jachten / om daer water te halen / want het inde Rivier met het leeghste water veerthien of vijftien voet diep is / soo dat een Jacht daer kan in-lopen / ende setten inde Riviere / en kan de Booten die van buyten kommen om 't water te halen beziiden; ende de groote Schepen konnen buyten op vijftien ofte sesstien vadem waters goede gronde blijven ligghen een groot stuck vande wal: dese Riviere licht ontrent dyp mijlen by Zuyden van Camamu, ende ontrent dyp mijlen by Noorden Ilheos; om de selve bequamelijck te vinden / soo moet men soo dicht onder de wal houden datmen een man op strandt mach sien / en seyn den dan een Boot langhs de wal; 't is een groot glop in te sien / aen de Zuyde-zijde staen dyp of vier Hupsen op een hooghen Bergh / ende aen de Noorde-zijde twee of dyp vooz op de strandt. Den derthienden schepden weder van daer naer de Bahia toe / ende hieldent daer ontrent / by de vier of vijf mijlen buyten de wal. Den twintighsten ghemoeten de Windthondt ende de Trouwe: dese als vozen verhaelt / waren aen St Vincent van haer gescheyden / en waren den twee-en-twintighsten Februarij gekommen in Sierra Liona; daer verberst / ende weder van daer gheschepden den achtthienden Martij: den seventhienden Aprilis waren gekommen op de Custe van Brasil ontrent Morro St Pablo: resolbeerden met haer beyden in de Bahia te lopen / dan daer in-kommende / ende siende datter elf Schepen dicht onder de Casteelen ghekozt lagen / en vonden niet gheraden daer pets te doen / of daer langher te blijven; maer keerden weder naer 't Zuyden / en ghemoeten soo den Dolphijn; met de welke weder liepen vooz Rio dos Contas om sich wel van water te versien / daer de Jachten groot ghebreck van hadden. Den seven-en-twintighsten schepden weder van daer / ende quamen 's anderdaeghs weder ontrent de Bahia, ende hieldent daer op ende neder buyten 't ghesicht van 't landt: waren den eerste May op de negen graden ende seventhien minuten. 's anderdaeghs wierden een Zeyl ghewaar / daer datelijck jacht wierdt op ghemaecte / de Portugezen ons volck vernemende / liepen dwars inde wal; wierdt daer op stille / soo datter twee Boots wierden ghemant; de welke daer by-kommende / vonden 't selve ghestrandt / en 't volck ghevlucht: en konden wegghen de barningen ende stoztinghe van de Zee niet af krijgen; soo datter maer eenighe Pottisen-Olie ende wat Wijnwaet upt-haelden / ende hieuwen der een groot vierkant gat in / soo dat vol waters stozte en in stucken gheraecten; den vierden bevonden haer ontrent de Cabo St Augustin, ende 's anderdaeghs vooz Pernambuco. Teghen avondt saghen een Zeyl vooz-upt / daer stracy naer toe hielden / de Windthondt quam 's nachts by 't selve vier of vijf glasen in 't tweede Quartier / ende dede haer met eenighe scheuten strijcken / ende setten sijn Boot upt om aen boordt te roepen / dan de Portugees setten 't zeyl daer weder by / meynende te ontkommen; doch quam 't Jacht de Trouwe recht inde mondt / ende werdt soo ghenomen: was een Carveel / kommende van Madera, ende willende naer Pernambuco, hadde hondert en tachtich pijpen Wijn in / doch om dat te diep gheladen waren wel tseftich den bodem upt-gheslagghen: daer waren vier-en-twintich

twintich man op-gheset / upt alle de Schepen ghenomen / ende behielden het by haer, ende haelden der te met eenighe pijpen Wijns upt. Ende alsoo bevonden dat by wat om de Noozdt waren ghedreven / soo pozden den neghenderdaeghs 's middaghs de hooghde van ses graden ende veertich minuten. De Windt-hondt gheraecte dien dach by haer; ende werdt den twaelfden een Zepel ghewaer / d'welck sy hardt waer setten / ende naer wemich ghevechts veroverden / was een Schip kommende van Pernambuco, gheladen met vijfhondert en vijftich kisten Supckeren / ende eenighe ghedrooghe Huden: de Capiteyn vande Windt-hondt stelden daer seventhien van sijn volck op / ende stierde het selve soo naer het Vaderlandt. De Commandeur Sickes quam den seventhinden weder vooz Pernambuco, en anckerde d'yn mislen by Zupden de Haven. Ende hielden hier ontrent; den neghenthinden quam de Windt-hondt en d'andere Jachten weder by haer. Den een-en-twintighsten 's morgens vroegh saghen vijf Zepelen uptter Zee op haer aen-kommende / lichten haer anckers en maecten haer klaer om te slaen / meynden dat het den Bisschop was die de Portugesen dagelijcx upt Portugal verwachten; dan daer bykommende waren het Compagnies Schepen; te weten / de Leeuw upt Zee-landt Capiteyn Jacob Bartz.; Stadt en Landen van Goeninghen Capiteyn Hendrick Cornelisz. Reus; den Bruyn-visch Capiteyn Joachim Gijzen, de Brack van Zeelandt Capiteyn Jacob Adriaenz. Tant, met een Prijs by de selve verovert / geladen met Farinha ende een wemich koopmanschappen / d'welcke sy manden / ende twee gotelingen op lenden. De Windt-hondt, Trouwe ende de Brack wierden naer S^c Alexio' ghesonden om alle de ghevangen Portugesen daer aen landt te setten. Den vier-en-twintighsten / sagen een Zepel / daer jacht op maecten / quamen hem dicht by / dan alsoo 't stil wierdt en konden met de Schepen niet vorderen / setten de Boots upt; doch de windt wackerde / ende 't Schip strande aen de Cabo S^c Augustin; ende de onse en dozsten daer niet by kommen / om dat de Portugesen sich soo sterck op strandt verthoonden. Anckerden 's anderdaeghs weder vooz Pernambuco; ende den ses-en-twintighsten quamen de Jachten wederom by haer / hadden de Portugesen ghelant / ende brochten een brief van die van 't landt / die haer ghelieten als of de Bercke met Wijn / ende d'ander met Farinha hadden willen lossen; soo dat de Trouwe ende Brack dicht onder 't reciff wierden gesonden / om 't selve af te wachten; dan tusschen den acht-en-twintighsten ende negen-en-twintighsten 's nachts zijnder d'yn Canoen wel ghemonteert van landt ghekommen / en quamen aen de Vice-Commandeur Jacob Bartz. boozdt / ende wierpen twee Dier-wercken inde Spiegel / en een inde groote Tuft / die al begonden te branden / maer werdent metter haest ghewaer / ende werdt den brandt dooz 't volck geblust. De Windt-hondt werdt gesonden om de Jachten weder op te halen: die den tweeden Junij weder by de Floote quamen: ende werdt ghere solveert den Wijn-prijs te ontlossen / ende den brandt daer in te steken; ende boozts dat de Leeuw, de Trouwe, de Brack ende de Prijs by 't selve verovert / haer souden begeben vooz de Bahia, twee by Zupden / ende twee by Noozden; ende daer te houden tot den eersten Julij; ende dan weder keeren naer Pernambuco: waer ontrent den Dolphijn ende de Windt-hondt by Cabo S^c Augustin souden houden / ende 't Schip Stadt en Landen; nevens den Bruyn-visch d'yn of vier mislen by Noozden Pernambuco. Het vorder bespreck / dat indien dien tijdt om zijnde / den anderen ontrent Pernambuco niet en vonden / dat alle den anderen een maendt souden af-wachten aen Isla Fernando de Noronha. Den derden verrocken peder naer haer gedeftineerde plaetsen. Vanden derden tot den seften pranghden gheweldigh met zepelen om op de bestemde plaetse te kommen / dooz dien de windt sterck Zupdt-

ANN O
1626.

Oost ende Oost-Zuydt-Oost waende: vervielen op vijf graden en veertich
 minuten; dan den thienden begonnen weder wat te winnen / soo dat den der-
 thienden de Cabo S' Augustin weder saghen; liepen van daer onder 't Eplandt
 S' Alexio, om eenighe groente vooz 't volck te bekommen / want in 't Schip
 den Dolphijn waren vele siecken aen 't scurbut: doch alsoo daer weynich kon-
 den bekommen tot verquickinge der siecken; soo wierden te rade met den
 Dolphijn te lopen naer Isla Fernando, ende de Windt-hondt soude blijven
 kruyssen ontrent de Cabo. De Windt-hondt hier blijvende werdt den twee-
 en-twintighsten teghen den avondt een Zeyl ghewaer / daer sy des anderen
 daeghs 's mozghens by quamen / ende veroverden 't selve dicht vooz de Haven
 van Pernambuco; was gheladen met allerhande stuck-goederen / en quam upt
 Portugal naer Pernambuc. Sy zeylden daer mede een stuck 't Zee-waerts /
 doch werden dooz de stroom soo gheweldig om de Noozdt ghetrocken / dat
 den neghen-en-twintighsten haer bevonden vooz Rio grande, ende alsoo daer
 gheen ghelegentheyt en saghen om hare ghevanghens te landen / soo wierden
 te rade met de Prijs te lopen naer de Caribise Eplanden / want om de Zuydt
 te winnen en hadden gheen hope. Geraeckten den twintighsten Julij ontrent
 S' Vincent, dan alsoo de reede niet wel konden bezeplen / lieten het dooz-staen
 naer Granada; alwaer het setten; versaghen haer aldaer van ballast / water en
 hout / met verlies van twee man / die vande Wilde wierden verrast ende doodt
 gheslaghen; waren hier op de onrechte reede / soo dat noch wat verzeylden /
 ende bequamen daer vele verversinghe. Singhen den neghen-en-twintigh-
 sten weder 't zeyl; setten haer ghevanghens aen 't Eplandt Margarita; ende sta-
 ken over naer Porto Rico; daerse den thienden Augusti aen-quamen / ende lie-
 pen soo voozts dooz 't selve Eplandt ende Hispaniola deur / ende arriveerden
 den seften October met haer Prijs in 't Vaderlandt. In 't veroverde Scheep-
 ken werden bevonden vijf dupsent vijf hondert en dyp-en-vijftich cottoene
 Lijntwaertjens; vier dupsent dyp hondert en dyp-en-tnegentich ghestreep-
 thien stucken ghecouleurde Caff: dyp-en-tseftich grove Lakenen / en twintich
 tonnekens Bongies. De Commandeur Thomas Sickes arriveerde den ses-
 en-twintighsten Junij aen Isla Fernando, alwaer sijn volck in korte tijdt weder
 bequam. Bleeft hier tot den lesten Julij; ende alsoo gheen bande Schepen en
 vernam / soo resolbeerde weder te zeplen naer de Custe van Brasil. Ende naer
 dat bzeven aen landt tot waerschouwinghe hadden ghelaten / zijn den eersten
 Augusti wederom 't zeyl ghegaen. Den vierden bevonden haer op de hooghde
 van vijf graden ende veertich minuten / ende saghen de Baixos van S' Roque,
 soo dat het Oost over-wenden. S' anderdaeghs 's mozghens vernamen een
 Zeyl by haer / daer sy datelijck alle de zeplen by-makende naer toe hielden;
 quamen 's avondts daer by ende nament; was een Portugees Scheepken /
 groot vijftich lasten / kommende van Rio de Jenero naer Tercera toe / ghela-
 den met hondert en vier-en-tachtich kisten Sucker / eenige Tobac ende Con-
 fituren; was genaemt Nossa Sennora de Streles. Stelden daer een Schipper
 ende Stier-man op / nevens acht man van haer beste volck / ende sonden 't selve
 met sijn ladinghe naer 't Vaderlandt; doch namen der twintich kisten upt / om
 dat te seer gheladen was / ende onruym op den over-loop. Ende schepden van
 haer den achtsten. De Dolphijn gheraecten 's anderdaeghs onversiens op
 de drooghten van S' Roque, wierpen maer seven vademen / ende wenden strac
 om de Noozdt / soo datter gheluckelijck af-gheraecten. Ende alsoo de win-
 den sterck upt de Zuydelijcker handt aen-houdende / haer verhinderden weder
 op de Custe van Brasil te kommen: soo resolbeerden den vijfden September te
 lopen naer Sierra Liona, ende 't Schip daer te versien / ende 't volck wel te ver-
 versien. Den achtsten saghen landt / ende vermoeden vooz de Riebies van

ANNO
1626.

Sierra Liona te wesen / ende alsoo haer een donckere caeck over-viel / voeten daer in / doch binnen kommende / werden ghewaer dat in Sarbara waren / ontrent seben of acht mijlen by Zuden Sierra Liona : soo dat 's anderdaeghs daer weder uyt schenden / ende gheraecten den elfden in Sierra Liona , ende settent daer. Sy ververst den daer tot den vierden October, en vertrocken doen weder van daer / ende passcerden weder de Linie den seben-en-twintighsten: en saghen 's anderdaeghs St Mattheo Eplandt: ende den dertighsten de Cabo Lope de Confalves, gantsch teghen de gissinghe van de Stier-lieden / soo seer hadde haer de stroom om de Oost gheset: quamen daer den lesten ten ancker / om haer op nieuws van water te voorszien. Den vijfden November ginghen weder t'zepl / ende deden haer beste om weder op de Custe van Brasil te komen. Den elfden saghen weder St Mattheo. Den twee-en-twintighsten hadden de hooghde van d'yn graden en vijftich minuten / en stelden haer kours recht West aen / om Isla Fernando Norohna te bezeplen; hadden veel Zudelijke winden / soo dat den dertighsten 't selve Eplandt quamen te sien / ende daer onder te reede quamen. Konden wegghen de harde barninghe ende stortinghe vande Zee niet wel aen landt kommen voor den vijfden / ende naer dat haer wel van water hadden versien / ende 't Schip schoon ghemaectt / schenden den neghenden weder van daer. Ende saghen den elfden weder 't vaste landt van Brasil op de hooghde van ses graden en ses-en-dertich minuten: den derthienden hadden de hooghde van seben graden / ende 's anderdaeghs 'smorgens saghen sy twee Zeplen / een dwars af te loef-waert / ende d'ander achter uyt; deden jacht op den achtersten / dooz dien daer de beste kants op was / doch den avondt over-viel hun eer daer by konden kommen / ende alsoo 't landt soo naer waren / dat maer vijf vadem en wierpen / en voor eenighe blinde klippen breesde / wendent weder om de Noozdt. Den vijftienden 's morgens saghen weder twee Zeplen / een voor-uyt / ende d'ander dwars af in lij; daer sy strax jacht op maecten: ende alsoo hy dicht onder landt was / ende maer zepl begonde te maken / doock eerst een stuck om de Noozdt liep / soo lieten het met hem dooz-gaen / ende een Portugeese Blagghe af-wapen; hy dat siende / ende menende dat het een Portugees Schip was / quam de onse heel naer / doch twijfelende / wendent weder af / en sette sijn kours dwars op 't landt aen. De onse schoten eerst eenighe scheuten / ende sonden hem datelijck de Chaloupe met veerthien man naer; dan de Portugesen siende dat niet konden ontkomen / hebben 't Schip dooz de klippen op een banck ghejaecht / die aen 't vaste landt vast was / en vluchten haer vier-en-dertich aen landt. Henden 't selve inde grondt te hacken / maer de onse waren haer te naer ghekommen: spronghen aen d'ander zijde uyt / ghelijck d'onse vande eene in-quamen. De onse wierden de Bercke machtich / en brochten de selve af: ende alsoo wat te seer gheladen was / lichten daer dien avondt thien kisten Sunckeren uyt / ende 's anderdaeghs noch neghentien: ende manden de Bercke met neghentien man: ende alsoo weder des middaghs een Zepl saghen / sonden dese Bercke daer op aen: de selve geraecte met de vbrandt slaeghs / maer alsoo des vbrandts Schip beter ghemontceert was / en sich dapper weerde / en 't groot Schip daer niet konde by kommen / soo ontquam 't selve Schip naer dat eenighe uyten slaeghs waren gheweest / ende de onse kregen daer d'yn man ghequest: soo dat de Commandeur meer volcks op de veroverde Bercke stelde / ende tot 't ghetal van twee-en-twintich. Den achtthienden 'smiddaghs hadden de hooghde van acht graden en een half; ende ankerden 's anderdaeghs nebens Pernambuco vijftien vadem waters / bunten ghesicht van 't landt. Den een-en-twintighsten maecten weder zepl / en stelden haer kours om de Zuidt met een Oost-Noozdt-Ooste windt. Kortz daer naer saghen een Vloote van twee-en-twintich

ANN O
1626.

rich Schepen vooz-uyt gaende om de Zuydt/ de onse deden haer best met prau-
ghen om de Bloote wel te verkenmen / ontrent de middach daer by-kommen-
de / alsoo sy het naer de onse toe-ghewende hadden / bevonden het te wesen
Portugesehe Schepen/ waer onder derthien of veerthien waren met ree-zepls
en eenighe byn kloeck / by namen den Ammirael , Vice-Ammirael ende Schout
by nachte / die sy vermoeden twee laeghen gheschut op te hebben / de reste
waren Carveels / waer onder een seer kloeck / waren al licht gheladen / soo dat
gheloofden veel Soldaten in hadden: 't Carveel meynde haer de ghenomen
Bercke af-hendich te maecten / dan alsoo den Dolphijn dyn scheuten op hem
dede / desde weder te rugghe / schoten mede op de Vice-Ammirael ende by we-
der op de onse / doch de onse wel siende datter vooz haer niet te halen was/
wendent vande Bloote af / en setten al de zeplen by; ende de Bloote volghde de
onse / dan alsoo gheen van haer groote Schepen de onse konde onder-ha-
len / ende de klepne haer niet en dozsten aen-kommen / soo verlieten de onse
'savondts / en stelden haer kours om de Noozdt. De veroverde Bercke werdt
ontloft / en vonden daer in seben-en-tsestich en een half kisten Supckers; ende
voozts Farinha, daer soo vele van namen als noodich hadden; ende die voozts
van alles ontbloedt hebbende / staken daer den byandt in. Dit gheschieden ont-
rent op de hooghde van neghen graden: maecten 't Schip wat schoon / ende
wenden wat meer om de Noozdt / vooznemens zijnde noch ontrent Pernambuc
wat by te houden. Den acht-en-twintighsten saghen een Zepl vooz-uyt te-
ghens haer aen-kommen / maecten datelijck alle de zeplen daer by om hem te
bekommen / ende by de onse siende wendent om de Zuydt / ende kortz daer aen
weder om de Noozdt / want hadt noch een Schip by sich ghekreghen / en qua-
men beyde naer de onse toe: de Commandeur wel merckende dat het Oozlogh-
Schepen waren die op hem uyt-ghesonden waren / en vondt niet gheraden
sijn Schip en volck te abontupzen / te meer om dat sijn onderste laghe wegghen
de holheyt vande Zee niet en konden ghebyupcken / maer liet het dooz-staen
om de Noozdt / om van haer af te kommen. De stroom troock haer allenskens
wech om de Noozdt / soo dat gheen kans siende om weder op te kommen / in
't begin van 't jaer seben-en-twintich haer kours stelden naer huys toe: ende
arriveerden aldaer naer dat veel stormen ende onghemack hadden uyt-ghes-
taen / den twintighsten Martij.

Hier vozen hebben vermaent hoe dat de twee Jachten den David ende Spar-
wer af-gesonden waren om seker Eplandt te soecken / sullen van haer weder-
varen een wemich aen-roeren: scheyden vande Bloote den vierden Augusti
ontrent twee mijlen Zuydelijck vande klepne Cayman; en stelden haer kours
Zuydt-Zuydt-West: en hadden 's anderdaeghs de hooghde van seventhien
graden en acht-en-beertich minuten. Ende den seften sefthien graden en vijf-
tich minuten: hadden dien dach meest Zuyden en Zuyden ten Oosten aen-
ghegaen. 'S anderdaeghs teghen den avondt wierpen grondt op twintich
vadem / ende veranderde meest alle glasen; hadden hooghde des middaghs ses-
thien graden en elf minuten: hadden veel kalmtē: den neghenden 's middaghs
hadde de hooghde van vijftien graden en veertich minuten / en wierpen inde
honde-wacht weder derthien ende veerthien vadem: ginghen 's anderdaeghs
Zuydt-West ende Zuydt-West ten Zuyden aen / waren naer de middach we-
der grondt af / en hadden 's avondts hooghde vijftien graden; inde eerste
wacht smackten weder grondt ten minsten thien vadem; doch inde dach-wacht
acht en seben vadem / soo dat het lieten drijven tot den daghe. Den elfden gin-
ghen al Zuydt-West ende West-Zuydt-West aen met harde vooztganck / en
hadden gheen minder diepte als veerthien vadem: 's anderdaeghs behielden
noch al een diepten / en settent 's avondts op vijftien vadem sandt-grondt.

Den

Den derthienden ginghen weder Zupdt-West ten Westen aen; kregghen vijf vadem diepte / ende naer de middach sagghen landt Zupdt-Oost ten Oosten van haer / lietent naer de wal toe gaen / sagghen een schooren hoeck en slecht landt / en settent 's avondts op thien vadem sandt-grondt. Sanderdaeghs liep de Spar wer dicht onder den hoeck / sagghen daer een in-ham / ende voorts al cenparich landt vol geboomte / streckende Zupdt-West ten Westen; langhs 't landt hadden al neghen / acht / seven en ses vadem steeck-grondt; sagghen een Bape / oock roock vande Wilde / een mijl aen de Nooydt-West-zijde vande Kiebiere / ende scheen meer als een mijl wijdt te wesen / daer light een drooghte vooz / daer maer negen voet waters op is / het water komt daer upt-lopen wel anderhalf mijl in Zee / en is witachtich als het Tije vooz Amsterdam; de Nooydt-West-hoeck light verder 't Zee-waert als de Zupdt-Oost-hoeck / daer vooz-by zeplende / komt den Zupdt-Oost-hoeck achter de Nooydt-West-hoeck ende de Kiebiere heel toe / settent 's avondts op seven vadem steeck-grondt; bleven daer ligghen wegghen onsturnich weder tot den sefthienden; zeplden doen langhs de wal West aen / om de Bape van Carrago te soecken: sagghen eerst weder de Kiebiere voornoemt; het hoghe landt van S^{ra} Cruz, verthoonde hem boven het leege landt / aen de Oost-Zupdt-Oost-zijde een Berggh als een sadel / en een Westelijcker met dyp punten / en noch Westelijcker de grootste ende langhste; als die Zupdt ende Zupdt ten Oosten van u light ontrent vijf mijlen / dan volghen noch twee leegher Holmen / die beyde schijnen in Zee te ligghen / dan naerder kommende sietmen dat aen 't landt vast zijn / ende dan is de voornoemde Kiebiere Zupdt-West wel soo Zupdelijck van u / ende een mijl vande wal zijnde / begint sich een groote Bape te openen / daer light een ronde klippe vooz inde mont / zeplden met een Nooydt-Nooydt-West gangh de Bape heel open / dan naer dat men noch dyp klepnder klippen daer in ligghende siet / soo sluyp sich weder toe: sp gisten het de Bape van Carrago te wesen: namen 's avondts de marzepls in / hadden de hooghde van vijftien graden en dertich minuten / 's midder-nachts waren weder grondt af. Sanderdaeghs gingen eerst Nooydt ten Westen / ende daer naer Zupdt ten Westen aen / en hadden hooghde vijftien graden ende twintich minuten. Den achtthienden gingen Zupdt-Zupdt-West aen naer de wal / hadden weder grondt / en setten 's avondts op ses-en-twintich vadem / onder de wal: ende den neghenthienden settent neffens de Kiebiere voornoemt; voeren met de Boot wel ghemant daer in / maer en vernamender gheen volck. Sanderdaeghs weder vooz-zeplende hadden hooghde vijftien graden en vijftich minuten / en settent op twintich vadem sandt-grondt. Den een-en-twintighsten gingen Oost aen / en sagghen 's avondts eenighe blacke Eplandekens / daer veel ghevogelte op was / ankerden daer op twintich vadem. Den twee-en-twintighsten ginghen weder Zupdt ende Zupdt ten Oosten aen; ende wendent naer de middach Nooydt-Oost aen / en setten op ses-en-twintich vadem steeck-grondt: 's anderdaeghs gingen Oost-Zupdt-Oost ende Zupdt-Oost ten Oosten aen / hadden soo harde travaden / dat meyn den te vergaen / en settent 's avondts op twee-en-twintich vadem als voren / ende soo nu Zupdt-Zupdt-Oost / en dan weder Nooydt-Nooydt-Oost aen-gaende / sagghen den vijf-en-twintighsten seer leege landt / en settent daer op derthien vadem sandt-grondt / voeren aen landt / dan konden daer niets vernemen; soo dat 't ancker weder lichten / ende ginghen al Zupdt-Zupdt-Oost aen; sagghen tegghen den avondt weder landt / en settent op een-en-twintich vadem steeck-grondt: schijnen al Eplandekens te wesen / die inde Caerte noch niet bekendt zijn. Sanderdaeghs ginghen weder Oost ende Oost ten Zupden aen / ende by 't landt kommende tot op vier vadem / soo wendent weder / is al black gebroken en rudtsich landt; 's middagh wendent

ANNÓ
1626.

September.

wendent weder Oost-Zuydt-Oost naer 't landt / ende 's avondts weder af / en settent met den avondt op vijf-en-twintich vadem sandt-grondt. Den seven-en-twintighsten deden haer beste om boven dat ghebroken landt te kommen. Ende daer boven zijnde / waren eenighe daghen besich om weder landt aen te soecken / bleven al op de hooghde van vijftien graden tot seshien graden ende ses-en-twintich minuten. Den tweeden September sagen weder 't vaste landt / ende settent op neghen vadem steeck-grondt. Sanderdaeghs quamper een Canoe met Wilden aen boozdt / die haer Oost-waert aen wesen naer een Kievier / dan konden dooz de Windt daer niet kommen; doch ankerden 's avondts op vijf vadem vooz een Kievier een klepne mijsl vande wal; de Wilden noemden de Kievier Cataski, en is de selve daer te bozen waren by geweest. Den vierden voeren daer in / ruplden verber singhe vande Wilden; is een seer schaemsaem volck / d'welck sijn schaemlijckheyt neerstich bedeckt / wilden haer Vrouwen niet laten sien / hadden gantsch gheen geweer. Bleven hier leggen tot den thierenden / ende haelden soo veel waters / dat wel vooz ses weken vooz sien waren. Ginghen doen weder t'zepl / ende deden haer best om op te kommen / doch de stroom dreef haer meer neder-waerts. Den veerthienden passeerden vooz-by een Kievier daer 't water wel twee mijlen en een half van in Zee liep / al byack: hadden daer hooghde vijftien graden en elf minuten. Sanderdaeghs zeplden Zuyden ende Zuydt ten Oosten aen langhs de Wal; saghen naer middach eenige Hutjens aen landt; vonden daer Wilden die haer alle vryndtschap berhoonden / en aen landt nodighden: doch keerden weder 't Scheep / ende daer quamen Wilden aen boozdt met verscheden Fruyten / ende oock een soo grooten Schildt-padde / datter 't volck wel twee daghen van at. Setten 's avondts op twee vadem sandt-grondt / op de hooghde van veerthien graden en een half. De volghende daghen ginghen meest Noozdt ende Noozdt-Noozdt-West aen / doch avanceerden weynich / wegghen de kalmiterden achtthienden settent (naer haer gissinghe) nevens de Bay van Cabo de Gracias à Dios, op de hooghde van vijftien graden ende twaelf minuten. Haelden daer water en brandt-hout tot den twee-en-twintighsten / ginghen doen weder Oost-Noozdt-Oost aen. Den dry-en-twintighsten ghemoeten een Eplandt / waren daer aen / vonden daer een groene Spaensche Coni op 't midden van 't landt inde aerde staen / en menichte stucken van Pottisen / daer waren duyssenden van Haven ontrent / soo dat het de naem gaven van 't Haven Eylandt. Sanderdaeghs niet komnende boven 't selve Eplandt kommen / wendent weder Zuyden ober / en settent 's avondts op achtthien vadem sandt-grondt. Hielden voozts hier ober en weder. Den eersten October werden 't Eplandt S^a Anilla (ofte soo andere het noemen St Milan) ghewaer / ende setten 's anderdaeghs onder de Zuydt-West-hoeck op thien vadem; hadden hooghde seshien graden en een-en-dertich minuten / onghelijck anders als dit Eplandt vooz desen inde Caerten is gheleght gheweest. Is een Eplandt niet seer hoogh / vol gheboomte; daer ligghe eenige sanden steerts-ghewisse aen / den hoeck met een klip buyten af naer 't Zuyden toe; het is een seer goede reede / als ghy op derthien vadem gheset leght / kondt van gheen winden op die wal beset worden / maer altijd rupme Zee kriyghen; ginghen 's avondts weder t'zepl / de kours West ende Zuydt-West ten Zuyden. SHERAECKTEN den sevenden op seventhien graden en veertich minuten / ende 's anderdaeghs weder op seshien graden en twaelf minuten; ende inde eerste wacht wierpen weder grondt op twee-en-dertich vadem sandt / en hebbent geset. Den negenden hadden vijftien graden en vijftich minuten / en setten op seven-en-dertich vadem steeck-grondt. Sanderdaeghs hadden hooghde van vijftien graden en vier-en-dertich minuten / en setten op twintich vadem steeck-grondt. Den

elfden

elſden ſagen 't vaſte landt/ en quamen 's avondts onder de wal voor de Kievier van Cataski, en ſettent op thien vadem ſteeck-grondt. Blevē daer beweert ligghen tot den achthienden/ ende ginghen doen weder t'zepl: den neghthienden ſagen de Berghen van S^a Cruz, ende wendent weder t'Zee-waerts: den twintighſten ſettent neffens de Cabo de Cameron ſoo ſp vermoeden/ op thien vadem kleyn-grondt. Blevē daer tot den ſes-en-twintighſten/ ende haelden water met groot ghevaer-weghen het onſtupmich weder; ende ginghen doen weder t'zepl langhs de wal Weſt ende Weſt ten Noorden aen: den ſeven-en-twintighſten paſſeerde de Cabo de Cameron, en ſaghen 's avondts 't hooge landt van de Cabo de Honduras: 's anderdaeghs met den daghe ſaghen 't Eylant Guanaxa, en quamen 's avondts daer onder in 't eerſte quartier/ en ſettent op thien vadem ſandt-grondt: daer wierdt 's nachts aen landt ſeer gheviert/ ende riepen de onſe toe/ doch wilden niet aen boordt kommen/ dan trocken met de vieren een Bergh op/ en vierden daer den heelen nacht. Doeren 's anderdaeghs naer landt toe/ en ſpraken met de Spagnaerden; ſp en wilden niet aen boordt kommen/ ende de onſe en dorſten niet aen landt gaen/ ſoo dat weder van hier verzeplden: lietert Noorden ende Noordt-Ooſt aen-gaen/ hadden den leſten de hooghde van achthien graden en vier-en-veertich minuten. Ende den eerſten November neghenthien graden ende vier-en-vijftich minuten: ende den vierden teghen de middach ſaghen landt Ooſt-Noordt-Ooſt van haer/ weſende de Cabo de Corrientes, aen 't Eylant Cuba; hadden hooghde een-en-twintich graden en een half: lieten doen Noordt-Weſt ende Noordt Noordt-Weſt aen-gaen tot den daeghe: gheraecten ſoo voorts onbekent ende onbedreven inde Strate van Bahama, ende naer dat groot ghevaer op de Cuſte van Florida ende Nieuw-Nederlandt hadden upt gheſtaen/ in 't Vaderlandt den leſten Februarij des volghenden jaers. En hebbe deſe vonage niet willen verſwijghen/ om dat eenige weynige ghelegentheden van de Gheweſten ontrent de Honduras ende Eylantekens daer ontrent zijn ondeckt; en hebbe anders noyt fraepder een naelde in een hoptas weten ſoecken: De goede Han Ackerſloot hadt wonder in-gheſtomen ſeker groen Eylant dat daer erghens ſoude liggen/ rijk van Goudt; ende hadt met die hope veele ſoo verblindt/ dat men deſe Jachten tot ſoecken van 't ſelve Eylant ſchickte, ende te vergeefs tijdt ende geldt verquiſte: 't is altijd ſchadelijk bevonden op ſoo onſekere dinghen onkosten te doen/ ende de reden door de begeerlijckheyt te laten verdoven; inſonderheyt op ſoo ſlecht ende onſeker aen-gheben.

November.

Laet nu den Ammirael Lam, die wy 't voorszeden jaer inde Kieviere Gabon hebben ghelaten mede t'huys brengen. Den vijſden Januarij deſes jaers lich-
ten weder haer anckers/ voornemens zijnde de Cabo Lopes Conſaluo aen te
ſoecken: den ſevenden paſſeerden de Linie, ende den elſden bevonden haer recht
voor de Kievier Olibatte, ſaghen de Cabo de Lopes Weſt ten Zuiden valt
haer/ ende quamen daer naer de middach te reede: de Swarten quamen aen
boordt/ ende klaegghden ſeer over den over-laſt gheleden van 't volck van twee
Ooſt-Indiſche Schepen/ (die daer een wijl hadden ghelegghen) ſoo aen haer
Vrouwen als Goederen/ ende dreyghende ſoo de onſe van ghelijcken deden/
daer in ſouden moeten voor-ſien/ waer op den Ammirael een verbodt dede ver-
kondighen over alle de Schepen/ dat haer op ſware ſtraffe van ſulcx ſouden
hebben te onthouden. Den ſeſthienden quamen daer by haer de Jachten/ de
Tonijn ende Bruyn-viſch die in Benin hadden ghehandelt. Blevē daer lig-
ghen/ doch kregghen alle vele ſiecken/ tot den eerſten Februarij; ende naer dat
wel hadden ververſt/ ende de Schepen van water verſien/ zijn weder van
daer t'zepl ghegaen/ voornemens zijnde/ wegghen de ſieckte van 't volck/ aen
't Eylant Annobon aen te lopen. Dan bevonden ſeer haest dat wegghen de
harde

Januarius.

ANN O
1626.

Martius.

harde stroom gaende om de Noozdt / te rugghe wierden ghedreven; soo dat weder warden naer de Cabo, alwaer den achtsten weder ten ancker quamen. Ende alsoo bevonden de stroom sijn kours hardt om de Noozdt bleef houden / ende ober-sulcx weynich hope saghen om langhs de wal om de Zuydt te winnen / lichten effen-wel weder haer anckers den vier-en-twintighsten. Ende den ses-en-twintighsten saghen Rio de St Catharina. Den eersten Martij wierden te rade / dewijl de tijdt seer verlopen was / over te steken naer de Custe van Brasil, ende te sien ofte ontrent Pernambuc eenich voordeel konden doen. Den sevenden saghen 't vaste landt van Angola, soo dat lieten West over-gaen. Den vijftienden voor de middach saghen het Eplandt Annobon recht voor-upt liggen / ende settent daer aen de Noozdt-hoeck op de ghewoonlijke reede. Derkregghen vanden Gouverneur verlof voor een gheschenck / verversinge te moghen handelen. Dit Eplandt is seer hoogh ende vruchtbaer van Oragnie-appelen / Limoenen / Banannes, Baccoves, Cocos ende andere vruchten. Het volck aldaer is seer sterck / groot van stature / ende ghesondt van lichaem / ende laten haer van een Portugees over-heeren als kinderen. Detrocken weder van daer den twee-en-twintighsten / ende waren langh besich eer 't Eplandt upt het ghesichte verlozen. Den sevenden April kregghen eerst een ghe-wenste Zuydt-Ooste windt / ende hadden doen hooghde van vier graden ende een half Zuyder bzeete. Zonden twee Jachten voor-upt / om haer te waerschoutwen soo haest als landt souden sien: ghelijck dan den een-en-twintighsten deden / hoe-wel naer gissinghe vande Stier-lieden noch wel hondert mijlen vande wal waren; konden daer met twee hondert en tachtentich badem lijns gheen grondt werpen. Des anderen daeghs sagen de Cabo St Augustin: doch en vonden niet gheraden die naerder te kommen / maer wierden te rade naer de Vlaemsche Eplanden te keeren. Den lesten May kregghen 't Eplandt Flores in 't ghesichte ontrent twee mijlen Oost van haer / ende alsoo de Sche-pen begonnen ghebreck te lijden van sekere noodwendigheden / en vonden niet gheraden langher daer te blijven / maer keerden van daer voort naer 't Vaderlandt / alwaer den twintighsten Junij aen landen.

Jaerlijck Verhael

VAN DE

Uerrichtingen der Gheoctroyeerde

West-Indische Compagnie.

Kort Begriip van 't vierde Boeck.

Ervolgh vanden tocht van den Ammirael *Pieter Pietersz. Heyn*. Een Schip ghenomen kommende van *Madera* naer de *Bahia*. Komt op de Custe van *Brasil*. Loopt inde *Bahia*, ende veroveret twee-en-twintich Schepen. Sijn Schip gheraecte vast op een bancke, ende blijft verloren: Het Schip den *Oragnie-Boom* van *Enchuyfen* springht op. Seynden den buydt naer huys: nemen noch twee of dry Schepen met Swarten, doch haer niet nut zijnde, landen die op *Taperica*. Verzeylen weder van daer. Nemen een Schip met 190 kisten Suycker, van *Rio de Jenero*. Verspreyen haer ontrent die plaetse. Lopen inde Rievier van *Spiritu Sancto*. Bekomt daer verversinghe voor 't volck. Nemen een Schip van *Lisbona* met Wijnen gheladen. Gheleghentheyte van dese Rievier. Scheyden wederom van daer. Verdeylt sijne Vloote. Den Ammirael loopt selfs weder inde *Bahia*. Plunderen en verbranden twee Schepen. Krijght eenighe Portugesen ghevanghen: ende kondtschap van vijf of ses gheladen Schepen in een Rievier ligghende: vaerdt de Rievier met twee Jachten op. Vinden daer eerst een ledich Schip. De Booten vinden de Schepen. Den Ammirael komt selfs daer by; vermeestert een Schip, daer de vyandt wel hondert en vijftich man verloos: daer naer noch twee Schepen: met acht hondert en vijftich kisten Suycker: brengen de selve af: dan het eene valt om, ende berst: de vyandt stopt de uyt-komste met sincken van een Schip: ende leght *Musquettiers* achter een borst-were: de onse verbranden 't ghesoncken Schip met 't leeghe water: den Ammirael beschanst sijne Schepen ende Boots met Huyden: brengt de Schepen ende Jachten uyt met

werp-anckers: sonder schade te lijden. De vyandt verloor in alles wel vier hondert mannen. Ontladen de ghenomene Schepen. Andere Schepen kommen daer by hem. Verzeylen weder van daer. Kommen aen 't Eylandt *Fernando Noronha*. Hoe 't selve van *Brasil* is te bezeylen. Keeren weder in 't Vaderlandt, naer dat onder-weghen noch een Schip hadden ghenomen, kommende van *Pernambuc*, met Suycker, Tobac ende *Brasilie-hout* gheladen. Den tocht van *Hendrick Jacobsz. Lucifer* uyt Zeelandt: komt aen *Rio des Amazonas*. Daer naer in *VViapoco*. Landen daer eenighe Coloniers. Verhael van 't ghene inde *Amazones* ende hier aen eenige Coloniers was geschiet. Scheyden van *VViapoco*: kommen aen *S' Vincent*: aen *Granada*: aen *Isla Blanca*: aen *Orchilla*: in *Bahia Honda*: gheleghentheynt van die Plaetse. Daer kommen by hem de *Kater* ende *Bruyn-wisch*. Waer ende wanneer die sijn uyt-ghelopen. Nemen een Portugesche Bercke, gheladen met Slaven; laten die varen. Gheleghentheynt van 't Eylandt *Tabago*. Gheleghentheynt van 't Eylandt *S' Vincent*. Kommen aen *S' Luzia*: aen *Matinina*: aen *Dominica*: aen *Guadelupe*: aen *Marigalante*: aen *Desseada*: aen *Antigua*: aen *S' Christophoro*: aen *S' Martin*: aen *Barbada*: keeren weder naer *S' Vincent*: proeven in *Maracaybo* te lopen. Nemen een Fregatte met Wijn. Kommen aen *Aruba*: voor *Rio de la Hacha*. Verbranden een Spaensch Scheepken. Ghekommen zijnde by de Zeeuwfche Jachten; steken over naer *Hispaniola*. Kommen aen *Cabo Tuberon*. Verzeylen naer de *Caimanes*: anckeren by *Cabo de Corrientes*. Nemen een Fregatte, kommende van *Nova Hispania*: worden twee groote Spaensche Schepen ghewaer: legghen die aen boordt: nemen den *Vice-Ammirael*, kommende vande *Honduras*. Keeren met den buyt naer 't Vaderlandt. 't Jacht de *Bruyn-wisch* neemt een Bercke: verzeylt naer de gronden vande *Tortugas*; komt voor de *Havana*: ghestalte der selver: verzeylt langhs *Florida* naer *Nieuw-Nederlandt*: ende komt t'huys. Verrichtinge van *Dirck Simonsz. van Uytgeest*. Uyt-lopen vanden *Eenhoorn*, ende de *VVindt-hondt*. De *VVindt-hondt* komt by *Dirck Simonsz.*: neemt een Schip kommende van *Lisbona*. Kruyssen by de *Cabo S. Augustin*. Den *Eenhoorn* komt by haer: verzeylt naer de *Bahia*. De andere twee veroveren een Schip met Swarten. Jaghen twee Bercken op de wal. Nemen een Bercke. Noch een Scheepken met Wijnen gheladen. Kommen aen *Isla Fernando Noronha*. Ende weder op de Custe van *Brasil*. Nemen een Schip met vier hondert kisten Suycker. De *VVindt-hondt* gaet daer mede naer 't Vaderlandt. Den *Otter* verovert twee Schepen met Suycker gheladen.

Het vierde Boeck.

D **E** **N** Ammirael Pieter Pietersz. Heyn in Sierra Lyona (daer wy hem 't voorleden jaer hebben ghelaten) sijn volck bequaemlijck ver- verscht hebbende / de Schepen verstelt / ende de noodighe voor-raedt van water ende hout aen-ghedaelt; is met sijn by-hebbende Sche- pen van daer wederom t'zepl ghegaen den neghenthienden Januarij deses jaers / doende Januarius sijn upterste beste om door de Linie / ende op de Custe van Brasil te kommen. Den eersten Februarij bevondt sich op de hooghde van vijf Februarius graden ende vier-en-twintich minuten by

Noorden de Linie; naer de middach sagen een Zepl voor-uyt / het welcke by de Jachten tegen den avondt wierdt achter-haelt ende genomen; was een Schip kommende van Madera, ende willende naer de Bahia de Todos los Sanctos, gheladen met hondert ende vijftich pijpen Wijn / ende eenighe kassen met Bayen / Saven ende Lijnwaden / als anders: verdeplde de Wijn ende goede- ren onder de Vloote / sloopten het Schip soo naer als sy konden / ende staken- der voorts den brandt in / naer dat het volck hadden over-ghenomen. Hadden veel kalmiten / soo dat eerst den vijftienden de Linie passeerden. Daer naer kregghen beter voort-gangh / sulcx dat sich den vijf-en-twintighsten bevonden op de hooghde van derthien graden ende twintich minuten by Zuden de Linie. Den seben-en-twintighsten / alsoo des Ammiraels voor-nemen was recht inde Bahia te lopen / stelden by alle noodighe ordre op 't in-zeplen van de selve / ende sondt aen yeder Schip een schriftelijcke onderrichtinghe ende bevel waer naer hun hadden te draghen. Sanderdaeghs leyden het West aen / met goedt weder ende een Oostelijcke windt; hadden de hooghde van derthien graden ende ses minuten. Den eersten Martij gingen West ten Noorden aen / en sagen gheen landt; hoe-wel de Stier-lieden met haer bestecken ten minsten tseventich mijlen waren buyten haer gissinghen / ende sommighe wel hondert ende dertich: d'welck inde lengten dickwils een groote mis-flach veroorsaect. Wierden voor de middach een Zepl gewaer / d'welck naer de middach dwon- ghen te strijcken / was gheladen met d'yn hondert ende tsestich Swarten / kom- mende van Angola, ende willende naer de Bahia. Teghen avondt werden 't landt ghewaer recht by de Bahia. Waren van meyninghe des anderdaeghs daer in te lopen / ende des v'pandts Schepen te verrasschen: doch wegghen de stiltten waren ghenootsaect dien nacht voor de mondt te setten. Den derden tegghen de middach lichten weder hare anckers / ende zeplden met een wackere koelte de Bane in: zijnde nu ghenoeghsaem ondeckt / ende by de v'pandt ghe- sien / de welcke sijne Schepen (wesende ontrent dertich in 't ghetal) soo dicht onder de Batterije in 't water ghelegen / ende de Stadt S. Saluador hadde ghe- koert / als hem moghelijck was. Den Ammirael zeplde voor-uyt / ende boven des v'pandts Schepen ghekommen zijnde / liep daer midden onder / ende liet sijn ancker vallen tusschen den Ammirael ende Vice-Ammirael vande Portu- gesche Schepen / ende gaf gheweldich vier op de selve: hem volghden Geldria ende Hollandia, ende lieten insghelijck hare anckers vallen: de andere groote Schepen de welke belast was voor te zeplen / bleven wat te rugghe: soo dat des v'pandts Schepen door dese d'yn meest wierden ghedwonghen om quar- tier

ANNO
1627.

Januarius

Februarius

Martius.

ANN O
1627.

tier te versoeken / ende sich over te gheven. Van dooz 't vreeselijck schieten was daer wepnich ghehooz: ende is alsoo den Vice-Ammirael van de vbandt soo dooz-nagelt / dat te gronde gingh / hoe-wel al langh om quartier hadde geroepen. Onder 't schieten vande Schepen ende Batterijen vande Stadt wierden alle onse Boots ghemant met boots-volck ende musquettiers; de welke des vbandts Schepen met een wonderlijke veerdigheyt aen boozdt leyden / 't volck daer af dzeven / ende van de wal ende Batterijen af-brachten: de Soldaten vande vbandt spronghen meest van de Schepen af in 't water / ende ontquamen met swemmen. Ende niet teghenstaende upt alle de Forten gheweldigh wierdt gheschoten met grof gheschut / ende de musquet-koghels op de Booten ghelijck haeghelden / soo wierdt alles by ons volck met sulcken pver ende dapperheyt verricht / dat in min als dzy upzen de volkomene overwinninghe verkregghen. Daer wierden met grooter verlies van des vbandts volck (hoe-wel soo grooten voordeel hadden) als van de onse / onder sijn neuse wegh-ghעהaelt twee-en-twintich Schepen: onse Vloote niet stercker zijnde als acht groote Schepen ende vier Jachten. Des vbandts Schepen dus af-gebracht zijnde / dede een peder sijn beste om van de wal af te gheraecken / ende sich buyten den repck van des vbandts gheschut te setten: doch des Ammiraels Schip neffens 't Schip Geldria gheraecten vast op een bancke: Geldria gheraecte des nachts weder af / maer des Ammiraels Schip bleef sitten. Soo dat vande Stadt ende alle de Forten daer gheweldigh op wierdt gheschoten / ende soo ghetrossen dat by-naer gheen Schip meer en gheleek. Sanderdaeghs voerden Ammirael aen 't Schip Geldria, ende belaste 't selve als mede de andere groote Schepen weder naerder te kommen / om met veel ende doozgaens schieten sijn Schip wat te verlichten; alsoo by sijn hope van 't selve af te krijghen noch niet en hadde verlozen. De Schepen naerder ghekommen zijnde / wierter soo gheweldigh geschoten / datmen hoozen noch sien en konde / ende werdt wederzijds dapper ghetrossen; want het Schip Geldria alleen wel tsestich scheuten ontfingh: ondertusschen wierden alle moghelijcke middelen by der handt ghenomen om des Ammiraels Schip af te krijghen / doch alles te vergeefs / om dat met de springh daer was op-gekommen. Onder dit vreeselijck schieten / 't zy dooz versupm ende quade toeficht / ofte dooz andere gheval / sprongh den Oragnic-Boom van Enchupsen op / met ontrent vijf-en-tsestich man / van de welke twaelf of veerthien wierden ghebercht / doch vande vlamme seer jammerlijcken gheschent. Den Ammirael nu wel siende dat het onmoghelijck was sijn Schip af te krijghen / ende dat reede veel van sijn volck daer over was ghesneuvelt / vergiftighde de groote stucken / ende met hem nemende wat hy konde / rumpde sijn Schip / ende stacker den vbrandt in: ende gingh op 't Schip Walcheren, wesende Vice-Ammirael vande Vloote. Niet teghenstaende dit grouwelijck ende langhdurpich ghevecht bleef van onser zijde wepnich volcks van name / als alieen Jan Christiaenz., Capiteyn op Geldria, ende den Ammirael was met een musquet-koghel gheschoten dooz sijn sincken arme / ende met een splinter ghetrossen dooz sijn scheene; ende de Vice-Ammirael met een musquet-koghel getroffen onder de korte ribben / ende over de gantsche Vloote waren veertich of vijftich dooden. De veroverde Schepen werden ghelecht in 't midden van de Vloote / buyten den repck van des vbandts gheschut / ende werden daer ontladen in twee vande veroverde grootste Schepen; te weten inden ghewesen Ammirael vande Portugese Schepen / wesende een groot Schip van dzy hondert lasten / van Stralesondt, voozien met achthien lepel-stucken: ende een Hamburger-Schip groot hondert en vijftich lasten / voozien met seshien gotelinghen. Sulcx dat naer het Vaderlandt wierden ghesonden in 't Schip de St Pieter van Stralesondt, elf hondert

hondert ende twaelf kisten Supckeren; twee-en-dertich kisten/ seftchien pijpen/
twee orhoofden Tobac; elf hondert vijf-en-twintich Huden/ een-en-twintich
sacken Cottoen/ neffens eenighe Goude kleynodien ende Silber-werck/
ende ses hondert dyn-en-tfestiche Kealen van achten. Het 't Schip de Hope,
ses hondert vier-en-veertich kisten Supcker / dyn-en-twintich kisten/ een pij-
pe/ een orhoofst Tobac/ eenighe Huden/ ende een quantiteyt Palo Santo hout:
Het 't Schip Nostra Sennora de la Vittoria, vier hondert en acht kisten Supc-
ker: neffens eenighe Tobac ende Palo Santo hout. Het de Swarte Leeuw,
vier hondert en vijftich kisten Supcker / neffens eenighe kassen Tobac. De
welcke al wel in 't Vaderlandt over-quamen inde maendt van Julius. Dit is
gheweest een van de mannelijckste daden / die den Ammirael Pieter Pieterfsz.
Heyn heeft upt-gherecht vooz de West-Indische Compagnie / ende dooz welc-
kes gheluckige upt-komste de selve Compagnie / (die dooz soo vele vooz-gaen-
de onghelucken en schaden seer was verzwackt) haren aessem heeft begonnen
te herhalen/ ende weder gantsch op de been is ghekommen: doch het en is hier
niet by ghebleven / ghelijck wy verbolghens sullen verhalen. Den negenden
Martij teghen den avondt werdt Pieter Stoffelsz. Capiteyn op de Neptunus
ende Schout by nachte in Bloote / nevens de Vos ende Sparwer ende de Rave,
ende een wel bezeplde Bercke de Spagnaerden ontnomen / upt-ghesonden om
vooz de Bape te krupffen / ende te passen op de Schepen die upter Zee daer
mochten kommen in-vallen / alsoo den Ammirael wel konde gissen dat de
byandt alle kommende Schepen soude soecken te waerschoutwen. Sander-
daeghs werdt de Gouverneur aen-geboden ende gevraecht ofte hy de Swar-
ten die by de onse waren ghenomen/ wilde lossen ende ghebyrucken/ doch hyen
wilde die niet hebben / maer gaf een seer trotse antwoorde. Den elfden werdt
by de onse noch een Schip veroverd / kommende van Angola, insghelijck met
Swarten gheladen / alsoo gheen onraedt vreesende / de Bape recht in-quam.
Den Ammirael met soo vele Swarten verlegghen zijnde/ ende die niet kommen-
de tot eenich nut ghebyrucken / sette die al over aen een Schip / ende dede die
landen op 't Eplandt d'welck vooz de Bahia lichte; De Pinas werdt mede by-
ten ghesonden / om op eenighe mijlen by Zupden de Bahia te krupffen / ende
naer acht daghen weder in te kommen. Den veerthienden quam der noch
een Scheepken in met Swarten / doch onraedt ghewaer wordende / bergh-
de sich in een kleyne in-wijck onder 't Fort St Antonio, ende de onse 't selve
vooz haer niet weerdich achtende / en taelden daer niet naer. Waren voozts
al besich met lossen van de Portugesche Schepen / ende laden inde hare; de
gheloste Schepen te sloopen / ende voozts te verbranden / tot den seven-en-
twintighsten der selver maendt / als wanneer de vier vooznoemde Schepen
wierden af-gheveerdicht naer 't Vaderlandt/ onder het beleydt vande Schout
by nachte Cornelis Dircksz. Bestevaer; ende op een ander Schip werdt ghestelt
vooz Capiteyn Gerrit Janfsz. Etger, ghewesen Schipper op 't ghespronghen
Schip den Oragnie-Boom. Den leften Martij gingh de heele Bloote t'zepl upt
de Bahia de Todos los Santos: te weten/ Hollandia, daer den Ammirael op was/
Walcheren, Vice-Ammirael; de Neptunus, Schout by nachte / voozts / Gel-
derlandt, Zutphen, Goude Leeuw, de Pinas, wesende seven Schepen/ ende de
Jachten/ Amsterdam, den Oragnie-Boom, den David, de Vos, de Rave, den
Arendt, de Sparwer ende een Barcke met twee Besanen; wesende eenighe van
de veroverde Schepen tot ons ghebyrck geboordert. Settent naer de middach
neffens 't Casteel St Antonio; ende gingen voozts Zupden aen / sulcks dat den
eersten Aprilis waren nevens Morro St Pablo. Ende zeplden voozts langhs Aprilis.
de wal / doch een groot eynde weeghs van landt / Zupdt-Zupdt-West ende
Zupdt-West op twintich vadem waters steeck-grondt. Sanderdaeghs qua-
men

ANN O

1627.

men by een kleyn Eplandeken / d'welck by wat verre van 't vaste landt af light / ende settent daer onder op negen vadem waters. Sanderdaeghs voeren daer aen met de Booten / dolven daer verscheyden kuylen die goedt ende versch water gaven. 't Eplandeken heeft niet over een halve mijle in 't ronde / daer en wast gantsch niet op als wat Zee-Peterselie; is rontom beset met buylen / soo dat het daer om her seer brandt; light op de hooghde van dertien graden ende twee-en-bijstich minuten / ende kreegh van de onse de naem van Paesch-avondt. Bleven daer voorts water ende brandt-hout halen tot den twaelfden Aprilis. Maecten doen wederom zepl / ende stelden haren kours al Zuydt-Oost aen / ende Zuydt-Zuydt-Oost tot den achtthenden: bevonden haer doen op de hooghde van negenthien graden by Zuyden de Linie / ende by gissinghe boven de vermaerde ondiepten de Abrolheos: hadden seer hardt weder. Sanderdaeghs kregghen de windt ynt den Zuydt-Oosten / ende wendden West over: hadden 's middaghs de hooghde van negenthien graden ende thien minuten. Den vijf-en-twintighsten bevonden haer op de hooghde van vier-en-twintich graden: ende 's anderdaeghs 's moorghens werden 't landt van verre ghewaer / d'welck sich seer hoogh op-gaf / ende naer hare gissinghe tusschen Cabo Frio ende den hoeck van Rio de Jenero. Kortz daer aen saghen twee Zepelen te loef-waert van haer: daer was weynich windts / soo dat de Booten wierden af-ghesonden / om die te bejagen; doch alsoo daer mede doende waren / begonst weder seer stijf te waepen / sulcx dat de Booten ende Chaloupen ghenootsaectt wierden haer weder aen de Schepen te begeven: dan de Bercke met de twee Besaens by de wercke kommende / nam het eene: was gheladen gheweest met twee hondert en een-en-negentich kisten Supcker / dan hadden eenighe kisten over boozdt gheset / soo datter maer hondert en een-en-negentich in werden bevonden / quam ynt Rio de Jenero. Den Ammirael verstondt ynt de ghevangens / de gantsche ghelegentheyt van die Plaetse; nammentlijck / dat de selve sintz den Oorloge op die Custe / van volck redelijck wel boozsien was: datter maer een gheladen Schip lagh / ende een onlanghs ynt Portugal was aen-ghekomen: weswegen hem ongeraden docht / sijn Schepen ende volck in soo grooten ghebaer te stellen / als te verwachten was / met daer binnien te lopen / benessens dat sy seer hardt weder aen-trossen. Door dit weder geraeckten de Schepen by wat van den anderen / doch quamen den acht-en-twintighsten weder alle by een. Daeghs daer aen sondt den Ammirael schriftelijcke last aen alle de Schepen / te weten / dat veerthien ofte vijftien mijlen buyten landt zijnde / haer souden versprepen / soo verre van een / dat den anderen bequaemlijck konden beooghen / ende dan laten drijven: om te beproeven of men het tweede Zepel / d'welck haer den ses-en-twintighsten was ontduonckert weder in 't ghesichte konde krijghen / alsoo ynt het ghenomene vernamen / dat wel vier hondert kisten Supckeren in hadde / ende mede quam ynt Rio de Jenero. Doch dit gheschiede te vergeefs / soo dat allenskens neder sackten. Den laesten April waren by Cabo Frio, ende lagh omtrent vijf mijlen Noozdt ten Oosten van haer; 's anderdaeghs saghen 't Eplandt S. Anna; omtrent neghen mijlen van haer / ende hadden 's middachs hooghde dyn-en-twintich graden ende ses-en-dertich minuten by Zuyden de Linie. Den vijftien Maij bevonden sich op de hooghde van twintich graden ende dyn-en-bijstich minuten / waren tamelijck verre van landt / d'welck sich mede seer hoogh op dede. Naer dat den Ammirael sijne secreete Kaden aen boozdt hadde ghehadt / ende sijn booz-nemen te kennen ghegheven / setten haren kours West-Zuydt-West aen / dwars naer de wal / om soo te lopen in de Kieviere van Spiritu Sancto, ende daer eenige verbersinge te halen booz 't volck. Sanderdaeghs met 'tkriecken vanden dage en waren niet verre van de selve Kieviere /

Mayus.

foo

soo dat het klooster konden sien / doch alsoo het stil was / ende de windt nu hier
 nu daer / sulcx dat meer verlossen als wonnen / lieten haer anckers teghen de
 nacht vallen op twintich ende een en twintich vademmen waters. Smoogens
 waren wederom niet verre van de Kiebiere vooz-nogint / dan konden 't open
 niet sien. Den Ammirael voer aen 't Jacht de Vos, ende zeyden met de andere
 kleynre Jachten vooz-upt / om wel verkendt te werden / ende de andere Sche-
 pen hielden haer te loef-waert / tot dat den Ammirael haer met een scheut
 waerschouwde; liepen doen alle in de Kievier / latende de Jachten aen stier-
 boordt liggen: des Ammirael's Schip raecte aen de grondt / neffens noch an-
 dere Schepen / doch sonder gevaer / dooz dien het daer binnen seer slecht water
 maect / ende de Kiebiere gaet al hoeck upt / hoeck in. Sanderdaeghs korten
 alsamen wat bozder in / soo dat het Stedeken ende by legghende fortjen kon-
 den sien / ende settent aldaer. Doch de Goude Leeuw, de Vos, neffens noch
 twee Jachten werden wat hoogher op-ghesonden / haer ghelatende als ofte sy
 wat op het Stedeken wilden vooz-nemen: d'welck den Ammirael niet vooz en
 hadde / maer dede het alleen om de vyandt daer boven op te houden: ende by
 landen ondertusschen sijn volck aen een vallepe daer veel boomen stonden van
 Oragnie-appelen ende Limoenen / van de welke hy een goedt deel dede pluc-
 ken. Dolven voozts putten op de Eplandekens inde Kievier ligghende / ende
 vulden daer hare ledighe vaten / want aen 't vaste landt wast seer onbepl wa-
 ter te halen / weghen de Wilde die upt het kreupel-bosch op de onse met pijlen
 schoten. Den achttienden lieten die van het Stedeken eenighe vrandende
 vlottjens van tacken ende rijs ghemaect / op de vloote af-drijven / doch wer-
 den licht by de onse gheblust / soo dat daer gantsch gheen schade van en leden.
 Ten selven daghe quam daer een Carveel in-lopen / gheladen met tseventich
 pijpen Wijn / ende eenighe stuck-goederen / kommende van Lisbona: d'welck
 viel in de handen van d'onse / ende quam hun seer wel te passe: de Wijnen ende
 goederen wierden gheloft / ende ober de Schepen verdeelt: ende alsoo het een
 goedt ende sterck Carveel was / soo setten den Ammirael der eenich volck op /
 om 't selve aen te houden. Naer dat alle de Jachten upt de groote Schepen
 hadde vooz-sien vooz vijf maenden / ende alles verricht dat hier vooz hadde: soo
 setten den neghen-en-twintighsten alle sijne ghevanghene Portugesen aen
 landt: ende de vloote wierp de Kievier wederom upt / ende ginghen met een
 Zuydt-Ooste windt weder Noordt-Oost ten Oosten aen. Die in dese Kievier
 wilt zeylen / heeft hier op te letten: sult aen de Zuydt-zijde vande bocht sien
 d'yn Eplandekens / ghelijck groote klippen / niet seer hoghe / laet die aen bagh-
 boordt ligghen / ende zeylt daer by langhs; sult op het Westelijckste d'yn steenen
 sien staen ghelijck of het Schantsch-korven waren / die vooz-by zijnde / zeylt
 Noordt-West ten Noorden / sult alsdan een drooghthe vernemen / op de welke
 de Zee seer verheft / zeylt die vooz-by / ende laet de drooghthe aen stier-boordt
 ligghen; een weynich voozder ghezeylt hebbende / sult terstondt de openinghe
 van de Kiebiere sien / die sich West in streckt; inde mondt vande Kievier sult
 mede eenighe klippen sien ligghen / van welke een ofte meer alrijds boven
 ligghen / ontrent een halve musquet-scheut vande Zuydt-hoeck / zeylt dicht
 by de klippen langhs / te weten / by Noorden om / hoe naerder de klippen hoe
 dieper water; de klippen vooz-by zijnde / zeylt naer de Zuydt-wal / kondt al-
 daer gheen quaedt doen / want het is alleenthalven steeck-grondt / ende het
 drooghste dat ghy sult kriyghen is vierdehalf vadem: in dese Kievier maect
 hoogh water een Noordt-Ooste ende Zuydt-Westemaen.

Den lesten Maij verdeplde den Ammirael sijn vloote in d'yn deelen; het eene
 onder den Vice-Ammirael, by hem hebbende / de Jachten / den Oragnie-Boom;
 den Arendt ende de Sparwer, welke ghesonden wierden naer Rio de la Plata.

ANN O
1627.

Junius.

Het tweede de Goude Leeuw, by hem hebbende 't Jacht de Rave, ende de Carvelle voor Spiritu Santo veroveret; de welke ghesonden wierdt om voor Rio de Jenero te kruppen: ende den Ammirael hielt voor het derde deel by sich 't Schip Geldria, Zurphen, de Pinas, de Neptunus ende 't Jacht de Vos, Amsterdam, den David, ende de Barcke met twee besaens. De welke sijn kours sette om de Noordt / ende zeylden des nachts ober de Abrolheos op ses-entwintich vademen waters. Den negenden Junij sagen weder landt by Noorden de Bahia de Todos los Santos, ende wendent Zuden ober. Sanderdaeghs waren daer dicht voor / ende liepen weder inde Bahia, ende voorts een groot stuck voor by de Stadt / daer weynich Schepen voor saghen ligghen / als die daer te vozen hadden ghelaten. Voor by 't Forst op Tapogipe ghelegen kommende / saghen daer twee Schepen vande vbrandt ligghen / soo dat den Ammirael het ancker liet vallen / ende onboodt alle de Booten wel ghemant aen sijn boordt / die naer de Schepen toe roepden / de welke dicht op strandt saten; plunderden die / ende staken voorts den vbrandt daer in: haelden mede in spijt vande vbrandt eenighe plancken van landt / ende brochten die aen de Schepen. Ende alsoo den Ammirael seer begeerich was om kondtschap van landt te hebben / soo hadde de Jachten de Vos ende Amsterdam neffens de Barcke ghesonden om te passen op de Barckens die ober ende weder voeren; dese een weynich voort ghezept hebbende / jaeghden een der selven teghen de wal aen / waer van 't volck strax aen 't landt vluchten / eer met de Chaloupe daer aen konden kommen / haelden daer thien of twaelf rollen Tobac upt / dan ses of seven kisten Supckers die daer in waren / konden niet met krijghen / om dat gheen ghereedtschap daer toe en hadden / ende 't volck op strandt daer toe liep. Het Barckjen vermeersterde oock een / daer eenighe Portugesen ende Swarten in waren / die des avondts aen des Ammirael's boordt wierden gebracht. Dese ghevanghens quamen den Ammirael wel te passe / want verstondt upt de selve datter wel vijf of ses gheladen Schepen laghen wat voorder de Kievier op / in een kreecke geset: soo dat den Ammirael strax belaste de Jachten Amsterdam en den David met alle de Booten de Kievier in te lopen / ende 't selve kreecken soo naer te gaen als immermeer konden. Recht voor in de Kieviere vonden een kloeck Schip / doch ongheladen / ende by sijn volck verlaten / d'welck 't volck plunderde ende voorts lieten ligghen. Naer de Booten ende de Fregatte noch een halve mijl de Kievier waren op gheroep / soo begonden sijn des vbrandts Schepen ghewaer te werden / die besich waren met verder op te kozten / om haer voor de onse te ontdunsteren: de onse naerder kommende / schoten daer upt seer fel met gheschut ende musquetten / soo dat de onse niet dozsten naederen / ofte de selve aen boordt leggen / maer keerden weder naer de Schepen / ende verhaelden den Ammirael de bevindinghe. De welke des anderen daeghs beval de Pinas, 't Jacht de Vos, ende Fregatte, nevens een deel Booten wel ghemant weder de Kievier op te lopen: de welke ghekommen zijnde ter plaetse / daer de Booten dese vbrandts Schepen daeghs te vozen hadden ghelaten / en vonden die daer niet meer / alsoo met alle macht voorder op hadden ghekozt. Doch volghden die op 't spoor / sulcks dat de Barcke ende Booten naer de middach dicht daer by quamen: des vbrandts Schepen schoten weder gheweldig op de onse; insonderheyt upt haren Vice-Ammirael met schroot ende musquetten: want de Gouverneur vande Bahia van 't voornemen vanden Ammirael verwitticht zijnde / hadde daer op ghesonden hondert en vijftich Soldaten / over de welke 't bevel hadde de Capiteyn Padilha, die den wel Edelen ende Man-haften Heere van Dorth vermoordt hadde: dese weerden haer dapper / ende deden sulcken gheweldt upt de Schepen / dat ons volck niet en dozsten de selve aen boordt kommen / ende souden ongherwijffelt onberri-

ter

rer faecken te rugge gekeert hebben; ten waren den Ammirael Pieter Pieterfz.
 Heyn, die sich op 't Jacht de Vos hadde begeven/ selfs daer by hadde ghekom-
 men/ ende sijn volck by naer met gheweldt hadde aen-ghedreven/ waer deur
 met sulcken yver ende ghewalt aen-vielen/ dat meester wierden van 't Schip/
 ende alle die daer op bonden doot sloeghen/ upt-ghenomen twee of dry jon-
 ghers: daer sneuvelden van des vbandts volck by gissinghe wel hondert
 ende vijftich mannen; ende de onse hadden maer twaelf of dertien dooden.
 't volck vande andere Schepen des vbandts dit siende/ en dorsten de onse
 niet verwachten/ maer spronghen meest over boordt/ ende sochten haer leven
 te berghen/ soo dat de onse noch twee Schepen bemachtighden: te weten/ den
 Ammirael van dese Schepen/ gheladen met vier hondert en vijftich kisten
 Supckeren/ en een deel Tobac/ ende een groot Carveel/ gheladen met vier
 hondert kisten Supckeren/ ende eenige kisten Tobac: de Vice-Ammirael was
 gheladen met allerhande stuck-goederen/ ghelijck by upt Portugael kortz te
 bozen was aen-ghekommen. In de selve kreecke hooger op/ lagen noch twee
 ofte dry Schepen/ maer de kreecke was reede hier soo nauw/ datmen weder-
 zijds de bladeren vande boomen konde plucken/ die op de kanten stonden;
 oock soo liep het water hier op ende neder met een springh wel twee vademen/
 soo dat de Schepen met leegh water meest droogh saten. Weshalven den
 Ammirael gheraden vondt dese ghenomene Schepen voor eerst af te brengen/
 waer in noch swarighēts ghenoech werde ghevonden/ aenghesien naer gif-
 singhe wel vier mijlen de kreecke op waren ghekommen/ ende de selve seer
 krom liep met vele bochten; beneffens wel te dencken was/ de vbandt daer
 rontom meester zijnde/ haer soo vele soudē verhinderen als sy konden.
 Sanderdaeghs (wesende den dertzienden Junij) besich zijnde met af-kortē/
 viel by ongheluck 't Carveel op zijde ende berste/ sulcx datter niets upt konden
 berghen. Daeghs daer aen sondt den Ammirael eenighe Booten naer bene-
 den/ om te besichtighen wat veranderingh de vbandt/ gheduyzende sijn ver-
 blijen in de kreecke/ mochte ghemaect hebben. Dese beneden 't gat kom-
 mende/ bevonden dat de vbanden het Schip d'welck de onse den elfden hadden
 upt-gheplundert ende laten ligghen/ inde grondt hadden ghehackt/ ende de
 upt-komste daer mede ghenoechsaem ghestopt. Doch dese verhinghe
 konde wegh ghenomen worden met 't selve op 't leeghste water af te vanden.
 De vbandt hadde daer-en-boven een boortweeringhe op-ghevozen langhs
 de water-kant by eenen bergh/ ende daer achter gheleght een goedt ghetal
 musquettiers/ verhopende hiermede de onse het upt-kommen te beletten/ alsoo
 der dicht voor-by mosten. Den Ammirael hier van verwitticht zijnde/ voer
 dadelijck selfs af aen 't ghesoncken Schip/ ende alsoo 't water op sijn leeghste
 was/ belaste 't selve op twee of dry plaetsen in vbandt te steken; onder tusschen
 werdt by de vbandt die achter 't voozschreven berghsken lagh seer fel met mus-
 quetten op hem gheschoten/ ende de onse betaelden haer weder upt de metale
 draeckens die op de Booten laghen/ soo dat de onse met wemich verlies we-
 der boven gheraecten. Den Ammirael weder ghekeert zijnde by sijne Jach-
 ten ende veroverde Schepen/ gaf ter stonde last/ datmen alle de hunden voozts
 soude brengen die inde ghenomene Schepen waren te vinden/ om daer mede
 de Schepen ende Jachten/ ende insonderhent de Booten te beschansen/ ende
 teghen de musquet-koghels te beviziden: want alsoo de windt haer teghen
 was/ ende de Kiebiere engh ende droogh/ en was het niet moghelijck de
 Schepen upt te brengen dan met werp-anchors/ by de Booten vooz-upt te
 brengen. Dit werck liet hem vjn leelijck aen-sien/ ende hadde veel bedenc-
 kens/ dan den Ammirael en was niet verbaert/ nochte ghebreklich in upt-
 komsten te vinden/ ende dinghen met dapperheyt upt te voeren/ daer hondert
 andere

ANN O
1627.

andere souden hebben in blijven steken. Onderusschen was de Gouverneur vande Bahia, nevens veel andere aensienelijke Officieren/achter de voorszende boorstweeringhe ghekommen/ met alle de Soldaten ende vele Burgeren upt de Stadt die met musquetten konden om-gaen/ haer vast in-beeldende dat onsen Ammirael ende Schepen hier inde val hadden/ ende haer souden aen hem werken over de voorgaende ende noch onlanghs van hem gheledene schaden ende over-lasten. Maer dat nu alles by de onse was veerdich ghemaect/ ende de Booten aen die zijde daer de vpyandt op konde schieten/ met Hupden wel versien/ ende eenighe stucken op de koe-brugghe van 't Jacht de Vos ghebracht/ (d'welck mede met Hupden was beschanst) om bequaemlijck inde boorstweeringhe te konnen schieten; soo gheboodt den Ammirael de twee veroverde Schepen/ mitsgaders de Bercke die mede vol Sypckeren was/ de Kievier upt te werpen: den vijfschenden quamen inde mondt vande Kieviere/ ende niet te ghenstaende de vpyandt upt de boorstweeringhe gheduyzlijck seer fel met musquetten schoot/ op de Booten die de werpen upt-brachten/ ende daer dicht onder heen mosten/ soo hebben nochtans in spijt van de vpyandt/ ende recht voorszijn neus de selve upt-gheworpen ende bukten de Kieviere ghebracht/ sonder schade te lijden/ dooz dien de musquet-koghels op de Hupden bleven hanghen ende af-stupten. Dit was een aerdighen vondt/ daer aen het vernuft van desen kloecken Zee-Heldt wel is af te nemen. Hy selfs bleef dien nacht noch inde Kievier met het Jacht de Vos, d'welck neffens 't Schip de Pinas met hoogh water op 't drooghe was gheraect/ wierpen den heelen nacht ballast over boozdt/ alsoo het een af-nemende springh was: ende quamen soo 's anderdaeghs 's mozghens onbeschadicht met het hoogh water af/ ende de Kieviere upt/ en altsamen weder by hare Vloote. Den achthienden Junij zeplden met alle de Schepen weder upt-waerts/ ende settent dwars vande Stadt S' Salvador, bukten den repck van des vpyandts gheschut. Vernamen upt twee overlopers/ dat de vpyandt dese dagen binnen de kreecke luttel min als vier hondert man hadde verlozen/ die ten dele by de onse waren doot gheslaghen/ ende ten dele verdzoncken. Bleven daer soo in spijt vande vpyandt liggen/ ontladen de veroverde Schepen/ ende namen de goederen over. Den twee-en-twintighsten quam daer by haer het Jacht den Tijger; die nevens andere Jachten ghesonden was upt het Vaderlandt/ om op de Custe van Brasil te kruppen. Des nachts quamen der twee Portugesche Schepen booz de Stadt/ sonder by de onse gesien te werden. Den tweeden Julij quamen daer mede onder den Commandeur Jooft Banckert, 't Schip de Son, ende 't Jacht Post-paerdt, met noch een Boot upt-ghevaren upt Zeelandt/ hebbende een wijs ghekrupst booz Rio de Jenero. Ende den vierden 't Jacht den Eenhoorn, d'welck booz Pernambuco ghekrupst hadde. Ende den negenden quam wederom by de Vloote de Goude Leeuw, met het Carveel; het welcke onbequaem zijnde om naer 't Vaderlandt te brengen/ ghesloopt wierdt/ ende alles wat dienen konde af-ghenomen. Den derthienden is 't Jacht de Rave daer mede ghekommen. Den veerthienden/ zijn met de gantsche Vloote weder upt de Bahia t'zepl ghegaen/ naer dat de ghevanghene Portugesen hadden vry ghestelt/ de windt was Zuyden ende Zuydt-Zuydt-Oost; den Commandeur Banckert bleef met eenighe Jachten noch op de Custe. Den seven-en-twintighsten quamen aen het Eplandt Fernando Norohna ten ancker op seshien ende seventhien vadem sandt-gronde. Dit Eplandt licht op de hooghde van d'yn graden ende vier-en-dertich minuten by Zuyden de Linie/ ontrent tseventich mislen vande Custe van Brasil. Om 't selve van daer te bezeplen/ dient men wel Noozdt-Oost aen te gaen om des strooms wille/ ende dan 't selve op sijn hooghde te soecken. Alsmen het eerst komt te sien/ soo verthoont het sich als een Toorn ofte Zepl/ alsoo daer een

Julius.

een spits ofte steplen bergh op staet / de welke hem verthoont eer men eenich ander landt kan sien: wat naerder kommende siet men noch een bergh aen de West-zijde vande voorgaende / de welke te samen niet qualijck van verre een kerck met haer Toorn af-beelden: daer naer siet men noch d'yn heuvelen / ende voorts het vordere landt. Het Nooydt-Oost-eynde is ghebroken in vier ofte vijf Eplandekens / een roer-scheut d'een van d'ander liggende / min ofte meer: tusschen de welke wegghen de ondiepren gheen Schepen deur en moghen. Vande Oost-zijde steect een riff af twee derde van een mijl in Zee / daer de Zee gheweldigh op verheft / alsoo het steenen zijn / liggende tusschen windt ende water. Die onder dit Eplandt wil te reede kommen / moet by Oosten 't Eplandt om lopen / ende kommende langhs de Nooydt-West-zijde Nooydt-waert aen tot een goteling-scheut by Oosten de voorszreven Toorn-klippe / sal sijn ancker daer laten vallen ontrent een canon-scheut vande wal op seshien of seventhien vadem sandt-grondt / want naerder vindt men vuple grondt / daer de kabels op af vijlen. Aen landt dwars vande reede is goet versch water / af-kommende van 't gheberghte / insonderheyt inde reghenmaenden / van April tot September, hoe-wel 't selve water / naer de grondt / soo wat een salpeterighe smaeck heeft. By die ghebroken Eplandekens valt veel Steen-braessen ende andere Visch te vangen: Zee-voghels ende Cortelduppen zijnder by menichte; daer zijn oock Bocken ende Septen op / die de Spagnerden daer gebacht hebben. De Vloote verberste hier / vongen eenige Bocken / ende vulden haer water-baten / ende naer dat den achtsten Augusti de Vice-Ammirael, den Oragnie-Boom, ende den Arendt weder by haer waren ghekommen / (de welke ghekrupst hadden vooz Rio de la Plata, doch niets opghedaen / maer hadden grooten storm ende ontweder upt-ghestaen / soo dat dickmaels vanden anderen versteken waren / ende 't Jacht de Sparwer gantsch van haer gheraecht:) soo zijn den elfden weder van daer 't zepl ghegaen / ende in 't laeste van de maendt van October met lief in 't Vaderlandt weder ghekommen. Te weten / Hollandia, Geldria, Zutphen, de Pinas, de Rave van Amsterdam: de Neptunus, vande Camer van de Maese. De Goude Leeuw, ende 't Jacht de Vos, van de Camer van Stadt ende Landen. Hadden den vijftienden Augusti op de hoogte van vijf-en-dertich minuten Zunder breeke noch een Scheepken ghenomen / kommende van Pernambuco, gheladen met Supckeren / Tobac / ende Fernambuc-hout: upt het welke den een-en-twintighsten met de kalinte losten tachtich kisten Supcker / ende eenighe Tobac: ende soo voorts tot den ses-en-twintighsten / dat het Scheepken heel los kreghen.

Tot hier toe verhaelt hebbende 't ghene de Vlooten ende Schepen hebben upt-gherecht / d'welcke 't voorleden jaer waren upt-ghesonden; sal nu kommen tot de ghene die in dit jaer seshien hondert ende seven-en-twintich zijn upt-ghesonden. Ende vooz eerst seggen dat by de Camer van Zeelandt werden upt-gherust d'yn Schepen; te weten / Ter Vere, groot neghentich lasten / voozsien met veerthien gotelinghen ende ses steen-stucken / ghemant met d'yn-en-tseventich Boots-ghesellen / daer Ammirael ende Schipper op was Hendrick Jacobsz. Lucifer, een kloecken Zee-Heldt: de Leeuwinne, groot hondert lasten / voozsien met veerthien gotelinghen / ses steen-stucken / op-hebbende neghen-en-tseftich Boots-ghesellen / daer Schipper ende Vice-Ammirael op was Jan Pieterisz.: ende den vlieghenden Draeck, groot vijf-en-veertich lasten / voozsien met acht gotelinghen ende ses steen-stucken / ghemant met twee-en-veertich koppen / daer Schipper op was Galeyn van Stapels. Dese ginghen van vooz Vliessinghen 't zepl den twee-en-twintighsten Januarij deses lopenden jaers / ende hadden soo goeden spoedt / dat vooz-by de Canarische Eplanden /

ANN O
1627.

ende langhs de Cufte van Africa ghezept hebbende / den derden Martij in 't gezicht kregghen het leeghe landt van 't Noozder vooz-landt vande vermaerde Kiebiere des Amazones: hadden veel regghens ende windt / alsoo het daer in de rechte winter was: 's anderdaeghs hielden langhs de wal Noozdt- Noozdt- West aen met swaren donder ende regghen / soo dat somtijds 't landt saghent ende somtijds weder niet. Den vijfden quamen ten ancker op vier vadem waters ontrent twee mijlen van Comaribo: zeplden des anderendaeghs naer de Kiebiere Wiapoco, alwaer sy in last hadden eenighe Coloniers te landen: den sevenden quamen ten ancker vooz Caribote in dyp vadem waters / ende met leegh water saten aen de grondt: ende alsoo de Wilden die daer om her woonden niet aen boozdt en quamen / soo wierden twee Chaloupen ghesonden naer Comaribo, om eenighe der selver aen boozdt te halen; ghelijck dan 's anderdaeghs twee brochten / die haer by de andere Inghesetene souden leyden. De Kievier wederom op varende met de Chaloupen / quamen des nachts aen een plaetse by de Inwoonderen ghenaemt Wacogenive, daer maer twee Hupskens en vonden / merckten wel dat de Wilde verbaest waren weghen de komste van ons volck / doch de reden waerom en konden niet vernemen. 'S anderdaeghs besichtigden de plaetse / ende bevonden de selve seer bequaem vooz de lieden die haer hier hadden neder te slaen: soo dat den thienden 't goedt van de selve begonden te lossen ende aen landt te brengen: de Wilden bezeeft zijnde namen de vluchte; de rechte oozsaecke verstonde eerst den derthienden upt een Swarte die by haer quam / ende haer verhaelde / datter upt de Kievier des Amazones een Barcke ende twee Chaloupen met Chyristenen waren ghekommen / ende haer hier een maendt hadden onthouden / dan haer daer naer verdelende op vier plaetsen / hadden de Wilde die onbersiens over-ballen / ende alle / op dyp naer / doot gheslagen / van welcken een was in Comaribo, ende de andere twee hoogher de Kiebiere Wiapoco op. De onse sulcx verstaen hebbende / hielden dyp Wilden vast met een Vrouw die aen boozdt waren / ende sonden naer Camaribo om den Duytsman / dreyghende de aen-gehoudene Wilden te dooden / indien haer dien niet en brochten. 'S anderdaeghs wierde de selve aen boozdt ghebrocht / doch alsoo men weynich bescheets van hem bequam / dooz dien zijns moeders taele (een vromde saecke) by naer hadde vergeten / soo wierdt om de andere twee ghesonden / de welcke den seventhienden eerst aen boozdt quamen. Den eenen ghenaemt Jan Hendricksz. verhaelde haer de gantsche ghelegghentheyt van dese slachter: als namentlijk dat onghebaer achtthien maenden gheleden / de Spagnaerden ofte Portugesen in grooten ghetale waren gekomen / ende onbersiens gheballen op de Colonie inde Kiebiere des Amazones; die daer was gheleght onder het bevel van Capiteyn Oudaen; ende dat de selve naer dat sich een halven dach teghen de vpande dapper hadde gheweerd / sich hadde begheven naer sijn Barcke / met verlies van seven ofte acht mannen; ende was met de selve ghezept naer de kreecke daer de Engelsche haer onthielden om eenighe spijsse van haer te ruplen: de Capiteyn met elf of twaelf man by de Engelsche gelandt zijnde / zijn de vpan den met hare Canoen de selve kreecke in-gekommen / ende hebben de Engelsche met samen de Nederlanders over-ballen ende doot gheslagen. De Lieutenant Pieter de Bruyne 's anderdaeghs dit vernomen hebbende / is met de Barcke ende ses-en-veertich man die noch overich waren ghevlucht naer de Kiebiere Wiapoco, ende heeft hem daer neder gheslaghen / verhopende hier seker te wesen. Haer naer dat daer twee ofte dyp daghen gheweest hadden / soo doozschoot de Sargeant Macruyt den Lieutenant / ende 't volck verdeplde sich in vier plaetsen. De Wilden ondertusschen onder sich besloten hebbende / haer dese gasten quijt te maecken / zijn onder schijn van vryndschap by haer ghekom-

ghekommen met haren d'ranck / die sy noemen Pernau, hebben 't volck gantsch d'rancken ghemaect / zijn daer naer met een groot gheschep op haer gheval-
len / ende hebbense met bijlen ende houtw-messen deerlijck doot gheslagen / dese
d'yn alleen upt-genomen / die sy verschoont hebben. Hoe-wel dese groutwelij-
ke daedt wel een groote straffe verepste / nochtans om dat de Compagnie vooz-
hadde hier een Colonie te leggen ende te houden / soo hebben gheradender ghe-
vonden / sich met de Inwoonderen van dit Geweste te verdraghen : de welke
groot leet-wesen toonden over dese daet / belovende de Nederlanders voortaen
troutwe te wesen / ende niet meer te beschadighen. Ende over-sulcx is hier een
Colonie gheplant onder het ghebiedt ende bestier van Capiteyn Jan van Ryen,
op de voornoemde plaetse Wacogenive, twaelf mijlen boven Comaribo, ende
acht boven Caribote, ende ontrent vier boven Apotery: dooz dien die plaetse
bevonden van een goede grondt / ende niet soo modderich als Apotery, ende
doock met wepnigher boomen beset: 't Fortjen soude gheleght worden op een
hooghe grondt / ontrent acht vadem boven den oever vande Kieviere / sulcx
dat het 't op-varen vande Chaloupen konde verhinderen.

Den negenthienden Martij zijn de d'yn Schepen wederom t'zepl gegaen upt Martius.
de Kieviere van Wiapoco. Den vijf-en-twintighsten sagen 't Eplandt Barba-
dos; ende setten het 's anderdaeghs op de reede van St Vincent in een Bape ge-
naemt St Antonio: upt-genomen den Ammirael, de welke 't Eplandt vooz-by
was ghedreven. Soo dat / naer dat de groote Chaloupe daer in een hadden
gheset / ende te water ghebracht / den eersten Aprilis weder van daer vertro- Aprilis.
ken naer 't Eplandt Granada, alwaer 's anderdaeghs den Ammirael ghemoet-
ten / ende quamen daer t samen ten ancker. Ende naer dat hier des Ammiraels
groote Chaloupe mede te water hadden ghebracht / ende eenighe verber sin-
ghe vande Wilden gherupt / zijn den sevenden weder t samen t'zepl ghegaen.
'S anderdaeghs 's moorghens ontrent thien uren kregen de Testigos in 't ghe-
sichte / ende quamen den neghenden 's middachs onder Isla Blanca te reede:
vonghen op dit Eplandt d'yn hondert Bocken / ende schepden den elfden weder
van daer: quamen 's anderdaeghs naer middach ten ancker onder 't Eplandt
Orchilla, voeren daer aen landt / ende sochten naer Orchil als haer belast was /
doch vonden niet veel / als alleen in 't hanghen van eenighe bergghen / soo dat
alleen anderhalve pijsse vol met namen tot een monster. 'T is een doz Epl-
landt / ende 't leeghe landt loopt met de bloet meest onder; ende 't schijnt dat de
Bocken den Orchil af weyden / alsoo der niet veel anders te eten en is. Den
sesthienden naer dat de Chaloupen vooz d'yn weken met kost ende water had-
den voorszien / zijn sy van hier verzepl. 'S anderdaeghs 's middachs saghen
't Eplandt Curacao, ende met der Sonnen ondergangh 't Eplandt Aruba, soo
dat 's nachts by hielden met schover-zeplen. Den achtthienden naer de mid-
dach saghen de Monges; ende sonden 's anderdaeghs de Chaloupe aen een van
de selve / om te bespieden of t' goede ancker-grondt was / ende hielden onder-
tusschen by / tusschen de voorszreven Eplandekens ende 't voorlandt Coqui-
bocoa, ghelegghen aen de vaste Custe. Ende naer dat den anderen hadden ver-
spoken / ende Cabo de la Vela bestemt om weder by den anderen te kommen /
soo liep de Leeuwinné naer de voorszepde Cabo, ende setten op acht-en-twin-
tich vadem ontrent anderhalf mijle van de wal: naerder en vonden geen goede
reede vooz de Schepen: ende bleven hier voorts kruypfen. Den vier-en-twin-
tighsten kregghen jacht op een vrome Zepl / d'welck haer ontbouckerde: ende
den ses-en-twintighsten quamen weder ten ancker by den Ammirael acht mij-
len beneden Coquibocoa in een seer bequame in-wijck genaemt Bahia Honda.
't Jacht den vlieghenden Draeck liep wat dichtter aen landt / soo dat den acht-
en-twintighsten een Canoe van Indianen aen boozdt quam met wat Disch
ende

A N N O
1627.

Mayus.

Januarius.

Februarius.

ende ses Hoenderen. Ghelijck noch meerder Canden daeghs daer aen / upt de welke vernamen dat daer thien Spagnaerden aen landt waren / ende dat daer een fraye Sout-panne licht. Dese Bahia Honda licht tusschen Coquibocoa ende Cabo de la Vela, daer in is seer goede ancker-grondt in vijf / ses ende seven bademen waters: ende van de Wilde die daer ontrent woonen / is met goede opsicht / wel goede verbersinghe te bekomen / is een seer sterck ende stout volck / die langhe baerden draghen / ende kopere ringhen inde ooren. Den lesten April lichten weder hare anckers upt desen bocht / ende deden haer beste om wederom op te kommen / ende sich aen 't vooz-landt van Coquibocoa te verboeghen. Den derden Maij, de Leeuwinne wat meerder 't Zee-waerts zijnde / werdt ziende dat den Ammirael Jacht maecte op een Scheepken / dan daer by kommende was het een Engelsche Chaloupe die van haer Schip was verstecken by Caragues, alwaer ghemist hadden een Spaensch Schip te nemen; ende alsoo 't volck twee-en-dertich sterck inde Chaloupe zijnde / gheen eten meer en hadden / was het haer gheluck de onse te ghemoeten / want werden vanden Ammirael met hondert en tseftich pondt Boodt / twee-en-dertich pondt Stock-visch / acht stucken Blesch / ende met Water versien. Den vierden 's mozghens / naer de wal ghehouden hebbende / zijn haer ontmoet 't Jacht de Kater, ende den Bruyn-visch; beyde Jachten van de Camer tot Amsterdam: van welcker weder-baren tot hier toe eerst sal spreken / om daer naer te beter beyder verrichtinghen te verhalen.

Den derthienden Januarij deses jaers seshien hondert ende seven-en-twintich zijn upt Texel t'zepl ghegaen 't Jacht den Otter, daer Capiteyn op was Dirck Simonz. van Uytgeest; ende 't Jacht de Kater, waer op Capiteyn was Jochem Gijz.: elck groot tnegentich lasten / ende voozsien met veerthien gotelinghen; ende ghemant / Deen met neghen-en-vijftich ende d'ander met twee-en-vijftich Boots-ghesellen. Ende daer neffens den Bruyn-visch; daer Capiteyn op was Jan Reyerz. Swart, groot tseftich lasten / voozsien met neghen gotelinghen / ende seven-en-dertich mannen; dese d'yn hadden by naer al eenen last. Sy bleven by den anderen tot den eersten Februarij; alswanneer de Kater van de andere is ghescheyden op de hooghde van d'yn-en-twintich graden by Noorden de Linie: welckes weder-baren wy eerst sullen vervolghen. Den vierden Februarij saghen 't Eplandt S' Antonio; een bande Cabo Verde Eplanden; ende stelden van daer haren kours West-Zuydt-West naer de vaste Custe van America; tot den seventhienden / alswanneer sy / sonder nochtans landt te sien / op de hooghde van ses graden ende twintich minuten / grondt wierpen op twintich vadem / de vaste Custe hier ontrent soo black zijnde / dat men wel vijftien mijlen bupten 't landt grondt werpt. Sanderdaeghs zepl den West ten Noorden aen naer 't Eplandt Tabago soeckende; d'welck sy den twintighsten saghen West van haer op de hooghde van elf graden ende ses minuten. Kommende by het Oost-eynde wierden een Zepl ghewaer / wesende een Portugese Bercke met twee Besanen. De welke sy naer jaeghden ende bequamen: hielden dien nacht by. Sanderdaeghs quamen onder 't selve Eplandt te reede / in een bequame Bape / vonden in de veroverde Barcke niet dan ettelijcke rollen Tobac / ende hondert en vijftich Slaven / sulcx dat den Tobac daer upt lichten / ende 't volck lieten baren. Den vier-en-twintighsten maecten weder zepl / ende stelden haer kours langhs de Noordt-zijde van 't selve Eplandt om 't selve wel te besichtiggen. Vonden daer d'yn bequame plaetsen om water te halen: een aen het Oost-eynde / wesende de grootste in-wijck / daer men 't kan setten op vijftien vadem / ende seer versch water bekomen. Ontrent een groote mijs Westelijcker ligggen vijf klippen ontrent een half mijsle bande wal / daer men tusschen deur kan zeplen / ende tusschen

schen deur kan zeylen / ende tusschen benden kommende / isser een groote Wape
 aen 't Eplandt / daer een versch Kievierken uyt komt / ende veel Visch is te
 vangen / men kan daer vooz setten op acht of thien vadem. Noch wat Weste-
 lijcker is een groote in-wijck / daer twee versche Kievierkens in af-kommen:
 is daer black / soo dat men kan setten op acht / seven / doock ses vademen. Van
 't West-eynde streckt een breecht riss af Noozdt-waerts in Zee. Dit Eplandt
 Tabago is seer wel te kennien / aen 't Oost-eynde ligghen twee klepne Eplan-
 dekens met vele klippen rontom beset / niet verre van landt. 't Eplandt is
 voozts van 't selve eynde / tot by-naer ten halven / hoogh / ende van daer lee-
 ger / ende staet seer groen van boomen. Ontrent twee upzen vooz Sonnen on-
 der-gangh van het West-eynde deses Eplandts af-stekende / met een Noozdt-
 West ten Noozden gangh / bebonden haer / naer datter twee quartieren uyt
 waren / by 't Eplandt Granada : ende waren seer verwondert / dat in soo wep-
 nich tijds / soo verre wegh ghezeylt hadden / soo dat de stroom haer ghewel-
 digh moet voozts ghedreven hebben. Dit dient wel in acht ghenomen / om
 niet onbersiens d'een of d'ander Eplandt op 't lijf te lopen. Den vijff-en-twin-
 tighsten Februarij 's mozghens settent aen de West-zijde van 't selve Eplandt;
 en vonden daer gheen vande andere Jachten ofte eenighe brieven. Blevn
 daer liggen tot den vijfden Martij om water te halen ende te verberschen / ende Martius.
 labeerden doen weder op naer 't Eplandt St Vincent. Den achtsten daer aen
 kommende / vonden daer 't Jacht den Bruyn-visch , ende bleven daer eenighe
 daghen ligghen. Dit Eplandt St Vincent is seer vruchtbaer / ende wel be-
 woont ; de Inwoonderen schilderen haer met seker roode verwe / ende zijn de
 Nederlanders wel ghewoghen / ende groote vanden van de Spagnaerden;
 daer wassen goede vruchten / ende oock Tobac : aen de West ende Zuydt-
 zijde sijn schoone Wapen om te ankeren ende versch water te halen. Den
 twaelfden maecten weder zeyl naer St Luzia , ende quamen den veerthienden
 's avondts aen 't West-eynde van dat Eplandt / vonden daer een Wape daer
 versch water was te bekomen : alsoo wegghen de stilte onder 't hooghe landt
 niet ten ancker en konden kommen / soo sonden de Chaloupe om 't Eplandt te
 besoecken : aen landt ghekommen zijnde / en vonden daer gheen Menschen
 ofte Hupsen : ghelijck dan te bozen vande Inwoonders van St Vincent waren
 bericht / dat het Eplandt doz ende onvruchtbaer was / ende gheen volck en
 konde voeden. Scheyden weder van daer / ende quamen den vijftienden aen
 't Eplandt Matinino : vonden daer een groote Wape / ende soo diep in-gaende /
 dat men daer kan setten / sulcx dat men gheen Zee en siet / ende water soo slecht
 dat men de Schepen daer bequaemlijck kan kiel halen / op dit Eplandt wassen
 boomen / bequaem tot masten ende stenghen ; versch water is daer licht te be-
 kommen : doch vernamen daer gheen Menschen. Den achtthienden scheyden
 weder van daer / ende quamen noch den selven dach 's avondts aen 't Eplandt
 Dominica ; ankerden aen de West-zijde by een goede water-plaets. Is be-
 woont by Wilde / ende daer is op sijn tijden wel verbersinghe te vinden. De
 Wilden beduyden de onse datter in Zee twee ysere stucken laghen dicht by
 't landt / die by de onse wierden ghelicht ende goedt ghebonden. Den twint-
 tighsten scheyden weder van daer / ende settent 's anderdaeghs aen 't West-
 eynde van Guadalupe , maer de Wilden die daer op woonden / waren soo
 schouw / dat op 't landen van ons volck / uyt hare hutten bluchten / ende niet
 weder wilden kommen. Daer eenich water in-genomen hebbende / labeerden
 den dyn-en-twintighsten naer Marigalante , ende bereyckten het des avondts ;
 doch vonden daer gheen bequame Wapen om in te ankeren ; ende sagghen mede
 wel dat het boose Wilden waren / dooz dien haer sochten wijs te maecten dat-
 ter wepnighe woonden / daer wel anders sagghen. Van daer voozts zeylende /
quamen

ANN O
1627.

Aprilis.

quamen den ses-en-twintighsten aen 't Eplandt Deseada, dan alsoo daer geen bequaem ancker-grondt vonden / voeren dan daer voorts naer 't Eplandt Antigua; alwaer 's anderdaeghs ankerden / in een schoone in-wijk. Aen de Zuydt-zijde van 't selve ontrent ten halben van 't Eplandt vondt men twee schoone Bapen by den anderen: doch en vonden op 't selve ghden volck / noch versch water / ende is een seer doz Eplandt. Den neghen-en-twintighsten zeylden weder van daer / ende quamen 's anderdaeghs aen 't Eplandt St Christophoro, daer Engelsen vonden / ende dock Franssen / die sich daer hebben neder-gheslaghen. Den eersten April scheidten weder van daer / ende quamen 's anderdaeghs onder het Eplandt St Martin ten ancker / vonden daer ter halben van 't landt een seer groote Sout-panne / doch op die tijdt gheen Sout daer in; ende noch twee klepne pannen aen de Zuydt-zijde. Den vierden liepen het Eplandt by Costen om / ende zeylden tusschen 't voorszende Eplandt ende 't Eplandt Anguilla deur / d'welck sy mede gantsch dozre bevonden / ende deden haer beste om aen 't Eplandt Sombrefo te kommen / doch ghemoeten daer sulcken ghevaer van sanden ende klippen / neffens de windt ende stroom gantsch teghen / dat ghenootsaecht waren te rugghe te keeren / ende liepen St Martin by Westen om / ende sochten een Eplandt welcke haer in achte was ghegheven / te weten / Barbada; daer sy den seften by quamen: is heel black landt / ende daer steken eenighe rissen af; aen de Zuydt-zijde ist verre black / ende seer oneffen grondt: 't Eplandt is mede heel dozre / ende niets af te halen. Sanderdaeghs verzeylden weder naer 't Eplandt St Vincent; alwaer sy het den thierenden weder setten: doch bindende daer een byzefvande Jachten van Zeelandt / liepen voorts naer 't Eplandt Granada, meynende de selve daer te vinden. Den twaelfden daer kommende / vernamen upt de Wilde / datse al voozdyndaghen waren van daer vertrocken; soo dat daer niet en vertoefden. Den veerthierenden quamen aen Isla Blanca: dit is mede redelijck slecht landt / hier en daer wast alleen een boom pock-hout: doch daer zijn menichten van Bocken te vanghen. Den festhierenden 's middachs vervielen op 't Eplandt Tortuga; ende daer by Costen om-lopende / besichtigden de Sout-panne / doch daer was doen gheen Sout: soo zeylden voorts by Zuyden langhs 't Eplandt / ende ankerden aen 't West-eynde / verhopende daer water te vinden / doch en vonden geen. Den achthierenden namen haren kours naer 't vaste landt / d'welck sy den selven dach in 't ghesichte kregghen / ende liepen daer langhs naer Cabo de Caldera. Sanderdaeghs ontrent seben mijlen van Caraqués, bequamen een kleyn Spaensch Bercyken / alleen met ballast gheladen / d'welck sy weder lieten varen. Houdende voorts langhs de wal / quamen den vier-en-twintighsten aen Maracaybo, ende ankerden aen de Oost-zijde in de monde van 't lack; vonden het daer heel black / sulcx dat dien dach niet en dozsten vozder in zeylen. Sanderdaeghs maecten weder zeyl / stierden de Chaloupe vooz-upt om de diepten te peylen / maer wegen de harde windt moesten het wederom setten. Den ses-en-twintighsten / quam daer een Spaensche fregat in zeylen met een stijve koelte; 't welcke de onse siende / lichten haer ancker / ende hielden daer naer toe: dan de Spagnaerden ankerden te windt-waert dicht onder 't landt / ende voeren met haer Boot aen landt / soo veel met nemende als sy konden: soo dat de onse daer niet in en vonden als dy hondert pottijzen Wijn / ende twintich potten Olpe: welke sy daer upt namen / nebens 'tghene haer eenichsints konde dienen / lieten voorts de fregatte drijven / ende stakender den brandt in. Den eersten Maij zeylden voozder tot aen een Eplandt ligghende in 't midden; doch ongheraden bindende voorder in te zeylen / dooz dien daer soo onbekendt waren / zijn weder upt-ghelopen. Sanderdaeghs quamen aen Aruba, dan alsoo aen landt eenich volck te paerde saghen /

Mayus.

faghen / en vonden niet gheraden daer te landen. Den vierden vonden de Zeeuwſche Jachten (daer wy hier vozen van gheſproken hebben) kruiffende ontrent 't vooz-landt van Coquibocoa, de welke daer latende / namen haren kours naer Cabo de la Vela. Alſoo met den anderen verſproken waren dat de Zeeuwſche Jachten / volghens haren laſt / ſouden houden tuſſchen Cabo de Coquibocoa ende Cabo de la Vela; ende dat ſy ſouden houden tuſſchen Cabo de la Vela ende Sta Martha: ende teghen den tweeden ofte derden Junij weder by een kommen aen Cabo de la Vela: ofte den anderen alſdan daer niet vinden- de / ober-ſteken naer Iſla de Vaca. S^{ander}daeghs daer by-kommende / ende voozts lopende langhs de wal / ſaghen wel ſeven klepne Zeyltjens / welck ſy vermoeden beſich te weſen met Peerlen te viſſchen; doch konden dooz de groo- te vlackte ende den avondt die in-viel daer niet by kommen. Den ſevenden quamen vooz het Stedeken van Rio de la Hacha; ghelegghen op de Zee-kant / hebbende een kleyn Fortjen / men kan daer ſoo naer by kommen / dat men het met een gotelingh ſoude beſchieten / doch met gheen groote Schepen: de Spagnaerden ſchoten vijf-mael naer de onſe / al met een ſtuck; ſoo dat daer uyt doozdeelden datter gheen meer en moſten hebben. Vinde by de onſe aen- ghetyckent: dat deſe plaetſe met vele ſchoone Wooningen ende Paek-huſen voozſien is / ghelegghen aen ſtrandt thien ofte twaelf mijlen van ende beneden Cabo de la Vela: ende dat om die niet vooz-by te gheraken / men in acht moet nemen; dat zeylende vande voozſepde Cabo langhs de wal / vozen op den hoeck gheſien wort een roode ende tamelijck hooghe ſandt-dunp: men kan aen de Ooſt-zijde van deſe plaetſe / langhs den gantschen bocht bequaemlijck landen aen een vlacke ſandt-ſtrandt / ſonder met de Schepen vooz de Stadt met ghe- vaer te kommen: men kan oock by Weſten de ſelbe landen / ende alſoo van achter daer in kommen / ſonder dat het Fortjen eenighe ſchade kan doen: doch deſe plaetſe heeft in vooz-tijden / doen de Peerle-viſſcherpe op haer beſte was / van meerder aenſien gheweest / als nu is / dewijl de Peerle-oeſters nu ſeer ver- lopen / ofte wel dooz de groote gitsigheyt der Spagnaerden verdozven zijn. Weder op-laverende / quamen den thienden Maij weder aen Cabo de la Vela. Vonden daer een Spaenſch Scheepken ligghen ſonder volck / ende meeft vol water / was gheladen gheweest met Hilie / doch by de Engelfen te vozen ghe- plundert / vonden daer noch in twee bequame Anckers / ende eenighe ſtucken Was / de welke ſy daer uyt lichten / ende ſtakender voozts den brandt in. Spraken daer met de Wilden van 't landt / die haer thoonden vanden te we- ſen van de Spagnaerden; ende weſen de onſe een Sout-pan / daer ſeer wit Sout in was / doch licht. Hier by de Zeeuwſche Jachten wederom ghekom- men zijnde (de welke ondertuſſchen ghenomen hadden een Portugees Schip / kommende van Sr Thome, met twee hondert ende vijf-en-twintich Swarten; dan alſoo het Schip ſeer leck was / ende gheen raedt en wiſten met de Swar- ten / namen daer maer twee-en-twintich vande kloeckſte Swarten uyt / ende wat haer voozts dienſtich was / ende lieten het Schip met de reſte varen.) heb- ben gheraden ghevonden te ſamen wederom op te laveren naer Maracaibo: doch vanden veerthienden tot den vier-en-twintighſten ghelaveert hebbende / en waren niet verder op-ghekommen als tot de Cabo Coquibocoa, ſulcx dat beter gheraden vonden ober te ſteken naer 't Eplandt Hispaniola. Den ſes- en-twintighſten bevonden ſich ontrent twaelf mijlen by Ooſten Iſla de Vaca, ende liepen s^{ander}daeghs op de reede tuſſchen 't voozſepde Eplandeken ende Hispaniola. Soo dat ſich hier weder by den anderen bevonden / de Kater, den Bruyn-viſch vande Camer van Amſterdam: Ter-Veere, de Leeuwinne, ende den vlieghenden Draeck van Zeelandt. Verzeylden van daer den achtſten Junij naer Cabo Tiburon, aen 't Weſt-eynde van 't ſelbe Eplandt / ende qua-

ANN O
1627.

Jalius.

men 's anderdaeghs ten ancker ontrent een half mijle by Gosten de selve / in een Wape daer twee ofte d'yn Kiewierkens upt-lopen van seer goet ende versch water / ende aen landt zijn oock eenighe Oragnie-appelen te bekommen. Den thierenden ginghen wederom t'zepl / de d'yn hielden langhs de Zuydt-Custe van 't Eplandt Jamaica, ende de andere langhs de Zuydt-zijde van 't Eplandt Cuba: quamen den festhienden Junij weder by den anderen ontrent de kleyne Caiman, ende setten 's anderdaeghs onder het Westelijckste eynde vande Caimanes, haelden daer 's nachts soo vele Schildt-padden van 't landt als sy be- geerden / alsoo het de rechte tijdt was dat dit ghedierte sijn Eperen op strandt quam legghen. Den achthienden zeilden weder van daer naer Isla de Pinos: ende naer dat water hadden ghehaelt aen 't West-eynde van dat Eplandt / quamen den vijf-en-twintighsten ten ancker by Cabo de Corrientes. Des anderendaeghs verzeilde de Kater, Ter-Veere, ende de Leeuwinne, naer de Cabo St Anton, ende hielden daer 's nachts by met een kleyn zepl: den seven- en-twintighsten saghen een bremt Zepl / doch konden wegghen de stilte daer niet by kommen: den neghen-en-twintighsten wierden het weder te sien / ende namen 't selve met de Chaloupe daer aen roepende: was een fregatte / kom- mende van Nova Hispania, gheladen met Tarwe-Heel / ende ses-en-twintich balen Zijde / ende noch thien packen wit en swart / nevens eenighe kleynighe- den / d'welck sy der upt namen / ende behielden de fregatte by haer. 'S ander- daeghs saghen 't hooghe landt van Cuba ontrent Rio de Porcos, ende hielden daer af ende aen tot den achtsten Julij: saghen doen 's moorghens met den daghe twee Zepelen beneden de windt van haer / ende maecten alle de zepelen by / om daer by te kommen: die naerder kommende / wierden ghewaer dat het twee groote Spaensche Schepen waren / ende alles wel klaer ghemaect hebben: de / zijn de Kater ende Ter-Veere daer op aen-gelopen / ende hebben seer hestrich op den anderen begonnen te schieten / doch en dorsten die niet aen boozdt leg- ghen / om dat de Leeuwinne daer den Ammirael op was / noch niet tot haer af-quam / maer te windt-waert met de fock op de mast bleef ligghen: hielden een weynich af / ende Ter-Veere dede een scheut naer de Leeuwinne, op dat af soude kommen: de Leeuwinne quam eyndelijck af / loste hare stucken op de Spaensche Schepen / ende zeilde voor haer henen / de andere twee liepen oock dicht voor-by hem / losten haer gheschut op de Spaensche / ende weken weder wat te rugghe / om de stucken weder te laden: de Leeuwinne quam oock we- der teghen haer aen / ende sijn stucken ghelost hebbende / deysde achter-waerts voor-by de andere twee / de welke wenden / ende noch eens op de vbandt losten. Daer-en-tusschen gheraecte de Leeuwinne ver achter upt / soo dat de Kater ende Ter-Veere niet wetende wat hem deerde / oock wenden: ende Ter-Veere sette sijn Chaloupe upt / ende voer de Leeuwinne aen boozdt / nes- fens de Schipper van de Kater, ende besloten daer eensamentlijck den Spaens- schen Ammirael aen boozdt te legghen. De Leeuwinne soude de eerste zijn / ende de Kater de tweede / ende Ter-Veere de derde; want oordeelden wel dat niet schieten weynich boozdeel konden doen: dewijl dus doende waren / ende dreven / soo gheraecten een groot stuck inde lijf: soo dat den Spaenschen Ammirael meynende dat de onse verbaest waren / een scheut schoot van haer af / ende liet een top-staender van sijn besaen-roede waepen. Daer de onse de- den haer upterste beste om weder by de werck te gheraecken; daer weder by ghekommen zijnde / en konden den Ammirael niet tot haren wille bekom- men / dooz dien hy veerdiger was in 't zeplen als de Vice-Ammirael: soo hebben sy het den Vice-Ammirael aen boozdt geleght: de Leeuwinne aen de loef-zijde / ende de andere twee aen lij. Doen den Spaenschen Ammirael dit sach / de welke te windt-waert was / is hy af-gekomen / ende heeft het de Leeuwinne aen

aen boozdt gheleght/ soo datse tusschen beyden de Spaensche Schepen in lach. Hier ontstondt soo groutwelijcken gheschiet/ dat men hozen noch sien en konde. Als nu de roock van 't gheschut een weynich op-hieldt / souden de onse gaerne gheentert hebben/ maer konden qualijck / om dat de Spaensche Schepen be-
 hoogher waren als de hare; oock soo staken de Spagnaerden van boben ghe-
 weldigh met piecken; soo dat het sich gheweldigh leelijck liet aen-sien. De
 onse daer-en-tusschen haelden hare granaden vooz de handt / ende wierpen die
 onder de vbandt / soo dat niet wisten waer haer souden berghen. Hier dooz
 gheraecte den bbandt inde Spaenschen Vice-Ammirael, ende ons volck en
 liet daerom niet te enteren / sloeghen de meeste Spagnaerden doodt / ende de-
 den haer best om den bbandt te lissen. Gheraecten voozts al bechtende van
 den anderen af / ende den Spaenschen Ammirael dede sijn beste om te ontkom-
 men / ende alsoo de onse mede soo schadeloos waren gheschoten / dat qualijck
 meer weer konden doen / en verbolghden den selven niet / haer ghenoeghende
 met den Vice-Ammirael die haer was ghebleven: liepen daer mede naer 't Ca-
 nael van Bahama; ende lichten daer upt op de Custe van Florida eenighe kassen
 Indigo, ende sonden de over-gheblevene Spagnaerden met de fregatte naer
 de Havana. Dit was een vande Schepen kommende van de Honduras, ende
 was seer rijckelijck gheladen met veerthien hondert ende vier kassen Indigo
 van Guatimala, ende vier dupsent twee hondert ende tachtich Hupden / ende
 twee-en-dertich pottisen Balsem-Olye. Onse vooznoemde Schepen keerden
 daer mede in 't Vaderlandt den vijften September. 't Jacht den Bruyn-visch,
 d'welck aen de Cabo de Corrientes den vijf-en-twintighsten was blijven lig-
 ghen / sondt sijn Chaloupe af naer Isla de Pinos, de welcke weder by haer
 quam den eersten Julij, mede bzenghende een Bercke / welcke sy inde Cayos Julius.
 hadden verobert; ende bonden daer in hondert vier-en-tnegentich onberepde
 ende twee-en-tachtich berepde Hupden / ende ses Canaisters Menoc Tobac.
 't selve Jacht liep den vierden der selver maendt naer de gronden vande Tor-
 tugas; ende saghen die eerst den twee-en-twintighsten / meynden eerst dat het
 Zeylen waren / dooz dien der boomen op staen / heel ydel / ende ghelijcks het
 water: bevonden die te ligghen op vier-en-twintich graden ende acht-en-
 twintich minuten. Des anderendaeghs dzeven dooz stilte tot ontrent de Mar-
 tyres: ende daer quam hun aen boozdt een Canoe met Wilden; wesende groot
 van stature / ende wel ghepropotioneert van leden / de schaemlijckheyt be-
 deckt met kleetjens ghewrocht van basten van boomen / met langhe baerden
 sonder knevels; schenen van redelijck vernuft te wesen / ende beleefder als de
 Caribes. Den ses-en-twintighsten quamen vooz de Havana, ende verston den
 upt eenighe ghevanghene Spagnaerden; dat het grootste Casteel doozgaens
 bewaert werdt by hondert ende vijftich man / ende datter by de hondere stuc-
 ken op ligghen / waer toe onderhouden worden inde veertich ervaren Consta-
 pels; ende dat op 't tweede aen de West-zijde ligghen hondert Soldaten / tach-
 tich stucken / ende dertich Busschieters; op 't derde insghelijcks hondert Sol-
 daten; tseventich stucken / ende twintich Busschieters; dat inde Stadt woo-
 nen ontrent dzy dupsent Burghers / die haer in tijdt van noodt oock laten ghe-
 brypcken als Soldaten. Dat op 't gantsche Eplandt ontrent de tseftich dyp-
 sent Zielen woonen / Mans / Vrouwen / Kinderen / Swaren ende Mulaten /
 meest onghewapent / ende verre vanden anderen verspreet. Eynelijck soo
 zeyden dese Jacht langhs de Custe van Florida, naer Nieuw-Nederlandt,
 ende anckerde inde mondt van de Noozdt-Kievier den neghen-en-twintigh-
 sten Augusti; ende den lesten September weder van daer ghescheyden zijnde /
 keerde den vijf-en-twintighsten October in Texel.

Hier vozen hebben wy verhaelt hoe dat Dirck Symoncz. van Uytgeest den
 derthienden Januarij deses jaers was upt-ghelopen met den Kater ende Bruyn-
 visch,

ANNO 1627. vifch, ende hoe de Kater ende Bruyn-vifch waren van hem gheschenden; eer wy
 sijne reyse vervolgen / fullen hier by voeghen / hoe dat den seven-en-twintigh-
 ften December des voozleden jaers upt Texel mede waren gelopen / 't Jacht den
 Eenhoorn, groot tachtich lasten / voozfen met thien gotelingen ende ses steen-
 ftoffen / ende ghemant met vier-en-beertich Matroozen / onder 't belepdt van
 Capiteyn Joost Janfz. Ende 't Jacht den Windt-hondt, groot tachtich lasten /
 voozfen met thien gotelinghen ende ses steen-ftoffen / ende ghemant met ses-
 en-beertich Matroozen / onder 't belepdt van Claes Hendricksz. Den Orter
 ende de Windt-hondt quamen den vierden Februarij aen 't Eplandt St Antonio,
 een vande Caboverdfe Eplanden / ende setten het 's avondts onder St Vincent.
 Ende ginghen den neghentienden weder van daer t'zepl naer de Cufte van
 Brasil. Den sevenden Martij, ontrent de hooghde van d'yn graden / faghen
 twee vzendde Zepelen / vande welcke de Windt-hondt een nam / kommende van
 Lisboa, gheladen met Heel ende Sout ende Wijnen / daer waren onder an-
 dere dertich Munnicken op / die naer Pernambuco wilden. Den twaelfden
 Martij paffeerden de Linie; ende den twee-en-twintighsten kregghen de Cufte
 van Brasil in 't ghesichte / op de hooghde van acht graden ende elf minuten;
 ende bleven het voozts daer houden tuffchen de Cabo St Augustin ende de
 Haven van Pernambuco. Den acht-en-twintighsten quam 't Jacht den Een-
 hoorn by haer / ende den dertighsten 't Jacht de Windt-hondt met 't Schip
 d'welck hy verobert hadde / ende setten het t'samen by de Cabo St Augustin op
 een-en-twintich vademen. Den eersten April verzeplde 't Jacht den Eenhoorn
 naer de Bahia, ende de andere twee bleven het daer op ende af houden. Den
 elfden quamen by haer vier Schepen / als voren / by den Ammirael Pieter
 Pieterfz. Heyn verobert / die naer 't Vaderlandt ginghen. Den vijftienden
 setten het in 't ghesichte vande Haven van Pernambuco, soo dat konden sien
 daer twee ghelade ende wel twaelf noch onghelade Schepen laghen. Den
 sevethienden veroverden daer een Schip kommende van Angola, met ses
 hondert Swarten / dan alsoo die van Pernambuco die niet wilden lossen / soo en
 quam daer gheen voozdeel van. Den d'yn-en-twintighsten setten het achter
 het Eplandt St Alexio, ende maecten daer hare Jachten schoon. Schepden
 den vijf-en-twintighsten weder van daer / ende quamen den acht-en-twintigh-
 ften weder vooz Pernambuco, ende bleven daer ontrent af ende aen houden.
 Den fefsten Maij liepen weder recht vooz de Haven / ende faghen datter neghen
 ghelade Schepen zepl-veedt laghen / om met de naeste springh-tijde Zee te
 nemen. S anderdaeghs joegghen met haer Chaloupe twee Barcken teghen
 de wal. Den neghenden liepen met de Windt-hondt wat meer 't Zee-waerts /
 om wat meer upt 't ghesichte te wesen / ende de Schepen niet schouw te maec-
 ken om upt te kommen. Den dertighenden lieten het wat meer om de Nooydt
 drijven: Setten het 's anderdaegs in twee-en-dertich vademen sandt-grondt /
 op de hooghde van seven graden ende een-en-vijftich minuten; zeplden daer
 naer de wal wat naerder / ende settent op vijf-en-twintich vademen sandt-
 grondt. Den neghentienden alsoo het springh nu daer was / lichten haer
 anckers / ende begaven haer 't Zee-waerts. Den twintighsten quamen we-
 der vooz de Haven van Pernambuco, ende faghen d'yn Schepen inde Pozo heel
 zepl-veedt liggghen; ende bleven op ende neder aen-houden tot den seven-en-
 twintighsten; ende namen doen een Bercke die naer 't Eplandt St Alexio wilde
 om Snyckeren te laden / ende hadde alleen in eenich Sout ende Yfer. Setten
 des anderen daeghs 't volck aen St Alexio aen landt. Den neghen-en-twint-
 tighsten namen recht vooz Pernambuco een Scheepken met Wijnen gheladen /
 brachten het volck met haer Schuyte aen landt / ende staken het Scheepken
 's anderdaeghs in brandt / alsoo haer niet en konde dienen. Naer dat het Yfer
 ende alles wat haer konde dienstich zijn / hadden over-ghenomen. Den der-
 den

Martins.

Aprilis.

Mayus.

den Junij wierden te rade naer Isla Fernando de Norohna te loopen / ende daer te verberfchen. Quamen daer den achtsten / ende fectrent op de reede / vonden daer het Jacht den Eenhoorn. Verberfchen voorts daer / halende water ende hout tot den vijf-en-twintighsten / ende ginghen doen weder t'zepl / haer best doende om weder op de Cufte van Brasil te kommen. Den acht-en-twintighsten faghen weder de vaste Cufte ontrent op de hooghde van feben graden by Zupden de Linie. S anderdaeghs bebonden fich tuffchen Itamarica ende Pariba, ende bleven aldaer af ende aen houden: des nachts wierden een Zepl ghewaer te loef-waert van haer ontrent een halve mijle / maeckten daer jacht op / ende veroverden 't felve noch vooz den dach / was gheladen met vier hondert kisten Sunckeren / eenich Brazil-hout ende Tobac / ende liepen daer mede wat meer 't Zee-waerts. Den eerften Julij, deden haer beste om de Zupde te winnen / ende waren teghen den avondt by 't Noozdt-eynde van Itamarica, ende fectrent daer met de Windt-hondt ende 't veroverde Schip op acht vademmen. S anderdaeghs voeren met de Boot inde Rieviere van Goiana, om te fien offe de Portugesen daer konden landen; vonden inde mondt vande Rievier veerthien voeten waters / ende een musquet-fcheut inne-waerts wel dyn bademen waters; vonden daer een Boot d'welck sy mede namen / ende fectten de Portugesen daer aen landt. Den derden liepen weder 't Zee-waerts / doch de Windt-hondt met het veroverde Schip ftede fijn kours naer 't Vaderlandt / ende 't Jacht den Otter nam wat Zee om weder upt 't gezicht te wesen. Doch verbielen in 't eerfte by wat om de Noozdt / soo dat den febenden fich bebonden op de hooghde van vijf graden ende vijftich minuten / doch allenskens wat meer 't Zee gerakende / kregen de windt meer Gostelijck / ende wonnen weder om de Zupde: (want die daer erbaren zijn / getungen dat men ontrent vijftich mijlen van landt / ontrent dese hooghde / de windt ghemejnlijck heeft upt den Gosten / ende hoe dichter aen landt / hoe de windt Zupdelijcker wort.) Soo dat den elfden fich weder bebonden op neghen graden ende elf minuten. Den twee-en-twintighsten ghemoeten den Admirael Pieter Pieterfz. Heyn met fijn thien Schepen ende een Barcke / ende bleven daer soo af ende aen houden tot den feben-en-twintighsten; alswanneer haer kours veranderden / ende ginghen Noozdt-Noozdt-West aen / om weder beneden Pernambuco te gheraacken teghen het aenftaende fpringh-tijdt: ende bleven voorts daer krupffen. Van alsoo de froom hardt om de Noozdt gingh / verbielen allenskens op minder bzeete / ende met een flach-bough wonnen weder; soo dat naer geweest te hebben op de hooghde van dyn graden ende feben-en-dertich minuten Zupder bzeete / den twaelfden Augusti de vaste Cufte by Itamerica weder faghen. S anderdaeghs met den dach werden een Portugees Schip ghewaer / ende ftrac daer naer noch een; leyden het eene aen boozdt / ende felden daer twintich man op / ende pozden met alle de zeplen daer by / naer den anderen / de welke sy naer de middach mede veroverden: lietent doen drijven / om de eerfte mede by haer te krijghen / de welke 's nachts ontrent elf uren by haer quam / waren beyde met Sunckeren gheladen: haer bekomfte nu hebbende / vonden gheraden daer mede naer huys te zeplen den veerthienden Augusti. De Noozdt-Gofte windt hielt haer eenighe daghen seer op; den neghenchienden September gheraecten beyde de veroverde Schepen dooz een storm van haer op de hooghde van wat meer als negen-en-dertich graden: den vier-en-twintighsten fagen 't Eplandt Flores, ende quamen 's anderdaegs onder 't Eplandt Fayal daerse fes-en-dertich soo Portugesen als Swarten aen landt fectten. Den achtesten October faghen de Leezard; ende quamen 's anderdaeghs binnen Falmouth; daer den derthienden het eene veroverde Schip by haer quam / ende keerden den vier-en-twintighsten weder in Texel.

ANNO
1627.
Junius.

Julius.

Augustus.

September.

Jaerlijck Verhael

VAN DE

Verrichtinghen der Gheoctroyeerde West-Indische Compagnie.

Kort Begriip van 't vijfde Boeck.

DE gheleghentheyte vande Vloote onder den *Ammirael Pieter Adriaensz. Ita*. Uyt-lopen der Schepen: ses kommen by een aen *S' Vincent: Isla Blanca* beschreven: kommen aen *Mona*: by *Savona*: nemen een Scheepken gheladen met Gember: Rievierken *El Soco: Sogelo*: 't Eylandt *S' Catalina*. De andere kommen aen *Bahia Honda*. Nemen een Barcke met Swarten. Een Schip inde grondt gheschoten. Een Bercke ghenomen. Al de Vloote komt by een. Besichtighen *S' Jago de Cuba*. Kommen aen de *Cabo S. Anton*: raken op de drooghten vande *Organos*, doch sonder schade: de Spagnaerden hacken twee van haer eyghen Barcken inde grondt. Een Barcken kommende van *Sisal* ghenomen, daer kondtschap uyt bekommen. Noch een Barcke ghenomen met vijf hondert Huyden, &c. Krijghen twee *Honduras*-vaerders in 't ghesichte: raken daer mede slaeghs: de *Leeuwinne* gheraectt vast neffens den Spaenschen *Vice-Ammirael*: den Spaenschen *Ammirael* jaeght mede aen de grondt: naer een hardt ghevecht worden de onse meester van beyde de Spaensche Schepen. Namen ende monture van de selve. Lossen de Schepen: ende steken den brandt in de *Vice-Ammirael*, ende sleypen den *Ammirael* wegh. De *Noordt-Sterre* jaeght twee of dry *Bercxkens* aen de wal: lossen den *Ammirael*, ende steken die mede in brandt. Keeren in 't Vaderlandt. Lijste vande goeden die mede brachten. 't Schip den *Fortuyn* sijn weder-varen. Neemt een Spaensche Barcke. De gheleghentheyte vande Vloote onder *Dirck Symonsz. van Uygeest*. Kommen aen de Eylanden van *Cabo Verde*: ende van daer op de *Custe van Brasil*. Nemen een Schip ende twee *Carveelen*. Ontladen de twee *Carveelen*, ende stieren den buydt naer 't Vaderlandt. Nemen noch een Schip met *Suyckeren* gheladen. Bekommen kondtschap

fchap van een Galeontjen van *Goa*: zeynden den buyt naer 't Vader-
 landt. Doet sijn best om weder op de *Brafilische* Custe te kommen.
 Ende vervalt op de Custe van *Noordt-Brafil*: vervalt tot op de dry-en-
 dertich graden by Noorden de Linie: komt in *Sierra Lyona*. Vertroc-
 ken weder van daer. Nemen een Scheepken met *Wijnen* van *Madera*.
 Kommen op de Custe van *Brafil* ontrent *Pernambuco*. Nemen twee
 Schepen met *Suycker* gheladen. Doen jacht op 't kleyn *Galeon* van
Goa: ende nemen 't selve naer een hardt ghevecht. Veroveren noch
 twee Schepen met *Suyckeren* gheladen, ende kommen te samen onder
 de *Cabo S. Augustin*. Verzeylden naer de *Caribise* Eylanden: setten on-
 der *Bekia*. Ontladinghe der Prinzen, ende 't ghetal der veroverde goe-
 deren. Keeren daer mede naer 't Vaderlandt, ende kommen daer in
April 1629. Uyt-rustinghe vande Vloote onder den *Generael Pieter*
Pieterfz. Heyn: loopt uyt in *Maio*, ende daer naer kommende inde *Ca-*
narise Eylanden: ende voorts aen de *Caribise*. Sien *Isla de Pinos*: ende
 kommen aen de *Cabo S. Antonio*: houden daer ontrent: verzeylen naer
 de gronden vande *Tortugas*: nemen twee *Barcxkens*: kommen weder
 ontrent de *Havana*. Nemen een *Fregat* uyt-ghesonden om de *Spaen-*
sche Vlooten te waerschouwen: jaeghen noch een *Barcke* aen strandt:
 de windt drijft soo wel de onse als de *Spaensche* Vloote voor-by de
Havana: de *Vice-Ammirael* komt by onse Vloote: krijghen de Vloote
 van *Nova Hispania* in 't ghesichte: ende wordt by de onse ghenomen,
 soo in Zee, als inde *Baye de Matanza*. Ghelegentheyte vande *Galeons*
 ende andere ghenomene Schepen. Een *Schip* met *Wijnen* verovert:
 ontladinghe van de ghenomene Schepen. Vertrecken uyt de *Baye de*
Matanza. Twee *Jachten* af-gevaerdicht naer 't Vaderlandt. De Vloo-
 te komt in 't Vaderlandt. Ladinghe vande Schepen. *Weder-varen*
 van 't *Schip* den *Tiger*, een van dese Vloote. *Oudt Vliissinghen* neemt een
Schip van *Rio de Jenero* met *Suyckeren*. Kommen aen de *Caribise* Ey-
 landen. By de *Goude Sonne* een *Schip* met *Huyden* verovert. *Kruyssen*
 by de *Cabo S. Anton*. Verzeylen naer de gronden vande *Tortugas*. Den
Tiger verdwaelt van de andere Schepen: ende swarmt inde *Golfo van*
Nova Hispania. Kommen weder op de gronden vande *Tortugas*: ende
 soo in 't *Canael* van *Babama*, d'welck sy passeren: sien de *Bermudez*:
 ende kommen weder aen de *Barbados*: daer naer aen *S. Vincent*: *Granada*:
Isla Blanca: vanghen daer *Bocken*: ghelegentheyte van 't *Eylandt*: be-
 schrijvinghe van 't *Eylandt Tortuga*. Anckeren onder *Orchilla*: vangen
 daer *Bocken*: beschrijvinghe van 't *Eylandt*. De *Roccas* ende *Bonaire*
 beschreven. Kommen aen *Savona*: aen *Mona*: beschrijvinghe van
 't *Eylandt*. Kommen t'huys. Gelegentheyte vande Vloote van *Adriaen*
Ianfz. Pater: sijn vertreck ende reyse tot aen *S. Vincent*, een vande *Cabo*
Verdese Eylanden.

Het vijfde Boeck.

ANNO
1628.

Januarius.

Martius.

De Gheoctroyeerde West-Indische Compagnie / dooz het veroveren van des vrandts Schepen ende Goederen t'voorleden jaer weder seer versterckt zijnde / hadde be- raemt teghen dit lopende jaer seshien hondert ende acht-en-twintich / wederom verscheide Blooten upt te zeynden. Ende vooz eerst een Bloote van twaelf Schepen onder het beleydt vanden Man-hasten Pieter Adriaensz. Ita van Vliissinghen als Commandeur; ende Hans Ab- bouts als Vice-Commandeur. Daer toe wa- ren gheschickt by de Camer tot Amsterdam, t' Schip den Dolphijn, groot hondert ende dertich lasten / voozsien met twee metale ende acht-en-twintich psere stücken / ende ghemant met hondert ende seven koppen. De Roode Leeuw, groot twee hondert ende vijftich lasten / voozsien met twee metale ende twee-en-twintich psere stücken / ende ghemant met hondert en twintich Boots-ghesellen / ende een-en-veertich Soldaten / Capiteyn Albert Hendricksz. De Kater, groot negentich lasten / voozsien met seshien gotelinghen / ende vijf-en-tsestich mannen / Capiteyn Jochim Gijz. De Pinas, groot hondert lasten / voozsien met achthien gotelinghen / ende tsestich Boots-ghesellen / ses-en-twintich Soldaten / Capiteyn Claes Franz. de Vries. Dyt de Camer van Zeelandt, t' Schip Walcheren, groot twee hondert en tachtich lasten / voozsien met acht metale en twee-en-twintich psere stücken / ende hondert en tsestich koppen / daer den Commandeur selfs op soude gaen / ende vooz Schipper Jan Mast. De Leeuwinne, groot hondert lasten / voozsien met twee metale ende veerthien psere stücken / ghemant met neghen-en-tseventich man / Capiteyn Jan Pieterz. De Noordt-Sterre, groot dertich lasten / voozsien met vier metale ende vier psere stücken / ende veertich man / Capiteyn Cornelis Huyghens. De Fortuyn, groot hondert en tsestich lasten / voozsien met twee metale ende achthien psere stücken / hondert en dyn koppen / Capiteyn Galeyn van Stapels. De Zuydt-Sterre, groot dertich la- sten / voozsien met vier klepne metale ende vier psere stücken / ses-en-veertich man / Capiteyn Adriaen Adriaensz. Dyt de Camer vande Maese, de Een- dracht, groot hondert lasten / voozsien met twee metale / achthien psere stuc- ken / tachtentich man / Capiteyn Antonis Cornelisz. Condé. Dyt de Camer van Stadt en Landen, de Vriessche Jagher, groot hondert en veertich lasten / voozsien met twee metale ende seshien psere stücken / vier-en-tseventich man- nen / Capiteyn Jan Braems. Doch dese en liepen niet t'effens upt: den Dol- phijn ende de Kater schepden upt Texelden vier-en-twintighsten Januarij, als mede de Vriessche Jagher: Walcheren, de Leeuwinne ende Noordt-Sterre, upt Zeelandt den seven-en-twintighsten / ende de andere op verscheiden tijden / als hier naer sal segghen. Dese ses Schepen by-naer op een tijdt upt-ghelo- pen / quamen by den anderen op de reede onder t' Eplandt S' Vincent, een van de Caribise Eplanden den vijftienden Martij, sonder op hare reyse tot hier toe nets schrijvens weerdich ghemoet te hebben. Naer dat hier een wennich ver- berst hadden / verdeelden haer in twee deelen: den Ammirael met Walcheren, de Kater ende de Noordt-Sterre schepden van daer den dyn-en-twintighsten Martij, ende setten het 's anderdaeghs onder Granada: den ses-en-twintigh-
Ren

sten schepden weder van daer/ ende quamen 's anderdaeghs onder Isla Blanca. Die Eplandt is overbloedich vol Bocken/ doch daer en is gheen versch water/ als alleen inde reghen-maenden een wepnich: daer zijn niettemin veel schoone Vallepen met kort gras bewassen: de grondt niet zijnde dan klepne kepkens/ ende op sommighe plaetsen heel klippich; heeft een tamelijck goet Habentjen/ daer die van Commena ende die van 't Eplandt Margarita sommige tijden des jaers kommen havenen om Bocken op 't Eplandt te vangen. Den neghen-en-twintighsten lichten weder haer anckers/ ende stelden haren kours Noorden ende Noorden ten Oosten/ trachtende het Eplandt St Juan de Porto Rico te bezeplen: verbielen den tweeden April op de Zuydt-zijde van 't selve Eplandt/ by naer ontrent sijn midden: makende gissinghe dat van Isla Blanca tot daer toe hadden ghezepl't tnegentich mijlen. Des anderendaeghs setten het onder 't Eplandt Mona, welck sy gisten te ligghen thien mijlen van Cabo Roxo, wesende het Westelijckste van Porto Rico. Den vierden schepden weder van daer/ ende bevonden haer 's anderdaeghs 's morgens by den Oostelijcksten hoeck van 't Eplandt Savona, ghelegghen van Mona (naer hare rekeninghe) ontrent negen mijlen: kommende ontrent het midden van 't selve Eplandt/ staken sy by/ ende quamen den sesten daer onder te reede/ doch gingen des avondts wederom r'zepl. Den neghenden veroverde de Jacht een Spaensch Scheepken/ gheladen met seven dupsent ponden Gember: de ghenome verklaerden dat sy ghekommen waren upt een Kievierken ghelegghen ontrent derthien mijlen boven de Stadt St Domingo, ghenaeamt El Soco, d'welck in 't in-kommen met het leegh water maer vier voet diep is/ ende de Hupfen staen een wepnich vande strandt af/ daer valt benessens Gember, dock Sucker ende Hupden. Noch d'yn mijlen boven dit Kievierken licht een ander/ ghenaeamt Sogelo, daer niet valt als Hupden ende Manteca de Porco, dat is kuddekens-Booter/ die de Spagniaerden veel gheb'rupcken: de Barcken nemen haer ladinghe in ontrent acht mijlen binnen 't Kievierken/ daer een groot Doorp licht: dit Kievierken is tamelijck diep tot op de vier mijlen innewaerts daer heeft het veel d'zooghten. Daer is/ naer haer segghen/ noch een Kievierken elf mijlen van St Domingo, ghenaeamt Macoris, waer Sucker/ Gember ende Hupden vallen/ de Bercken laden seven mijlen binnen dit Kievierken: heeft een tamelijcke diepe mondt/ doch bestropet met eenighe d'zooghten. Vernamen mede upt de selve/ dat inde Kieviere van de Hoofst-Stadt St Domingo d'yn Schepen lagghen/ by-naer vol-laden/ de welke wel eerst daeghs mochten upt-kommen om naer Cartagena te lopen: S'anderdaeghs den thierenden waren ontrent d'yn mijlen by Zuyden 't gat vande Kievier van St Domingo, soo dat de openinghe beschendelijck konden sien. Bleven hier ontrent eenighe daghen krupffen. Den veerthierenden settent onder het Eplanden S^a Catalina, liggende vooz de Custe van Hispaniola. Bevonden 't selve seer steenich te wesen/ doch heeft goet versch water/ ende voozts anders niet als dat ghedierte welcke sy Leguanen noemen: de Noorde-zijde licht niet boven een halve mijle van 't groot Eplandt/ sulcx dat den genen die uptter Zee daer aen kommen/ aen 't selve schijnt vast te wesen. Schepden 's anderdaeghs weder van daer/ ende den seshienden waren met laveren weder op-ghekommen tot op een mijl vande West-hoeck van 't Eplandt Savona, soo dat daeghs daer aen weder onder 't selve setten. Doeren daer aen landt om eenige Bersten te vanghen/ doch en vernamen daer gheene/ soo dat te gheloben is daer wepnige op moeten wesen. Schepden den twintighsten weder van daer/ ende namen haren kours langhs de Zuydt-zijde van 't Eplandt Hispaniola naer Isla de Vacca, ende quamen den vijf-en-twintighsten achter 't selve te reede. Den Vice-Commandeur Hans Abbouts vertrock met sijn Schip/ de

Aprilis.

ANNO
1627.

Leeuwinne ende de Vriessche Jagher, nevens twee groote Chaloupen den tweeden April uyt de voor verhaelde Baye van 't Eplandt St Vincent: ende quamen 's anderdaeghs op de reede in een Baye onder 't Eplandt Granada. Den vijfden boer de Chaloupe vande Leeuwinne met vijftien man ende een jonghen/ naer landt/ om met de segen te visschen in een Baye niet verre vande Schepen/ ende alsoo teghen de middach niet weder en quamen/ ghelijck haer belast was/ kregghen die vande Schepen quaedt achter-dencken/ soo dat naer de middach de groote Chaloupe naer landt sonden/ om naer 't volck te vernemen: teghen ober de plaetse kommende/ vonden een doode gantsch naeck in Zee drijven/ de welke sy aen boordt brochten: ende alsoo hier uyt wel konden gisschen watter gebeurt was/ sonden de Biscaysche Chaloupe neffens de Boot vande Vriessche Jagher wederom derwaerts met eenige ghewapende mannen: de welke tegen den avondt weder kommende/ verhaelden gheweest te zijn ter plaetse daer het volck gebist hadde/ doch dat aldaer nochte de Chaloup nochte het volck hadden ghebonden/ soo dat wel te vermoeden was alle by de Wilden mosten vermoordt zijn. Sonden 's anderdaeghs weder derwaerts/ doch en konden niet bozders vernemen: soo dat 's avondts weder van daer t'zepl gingen. Den achtsten waren mede aen Isla Blanca, bongen daer eenige Bocken; ende verzeplden weder met den daghe. De Vriessche Jagher met een Chaloupe werdt tusschen de Eplanden ende de vaste Custe deur ghesonden/ om aldaer te kruspen/ tot den seften Maij; ende dan voorts te lopen tot aen Cabo de la Vela; ende dan ober te steken naer Isla de Vacca; alwaer den anderen weder hadden te vinden. En de andere hielden byten de Eplanden/ ende souden mede kruspen tot aen Cabo de Coquibocoa ende Bahia Honda, tot de voorsepende tijdt. Den vijftienden waren de Schepen dicht by Cabo de Coquibocoa; daer de Vriessche Jagher weder by haer quam/ ende ankerden den seventhienden in Bahia Honda. Den neghentienden maecten weder zepl/ doende haer best met laberen om weder op te kommen aen Cabo de Coquibocoa, van meynighe zijnde daer voorts te houden. Dan 's anderdaeghs quam daer by haer 't Jacht de Kater met een brief vanden Commandeur Pieter Adriaensz., by de welke haer wierdt belast vzoegher te kommen achter Isla de Vacca. Den een- en-twintighsten liepen te samen naer Cabo de la Vela, ende ankerden aldaer: daer quam weder de Vriessche Jagher by haer/ de welke een Portugesche Barcke hadde ghenomen/ kommende van Pernambuco, met ses-en-dertich Swarten: namen 't volck ober in haer Schepen/ ende hackten de Barcke inde grondt. Ende gaende van hier t'zepl/ staken ober naer Hispaniola; d'welck den ses-en-twintighsten in 't ghesichte kregghen/ ende twee daghen daer naer quamen achter Isla de Vacca, by de andere Schepen op de reede. Den achtsten Maij quam daer mede by haer 't Schip de Eendracht, d'welck uyt de Maese was t'zepl ghegaen den twaelfden Februarij, hadden onder-weghen een Portuges Schip met Swarten gheladen/ door een ongheluckighe scheut onder water te gronde doen gaen. Den elfden verrocken weder van daer/ ende stelden haren kours Zuyden ober naer de vaste Custe/ de welke den seventhienden quamen te sien/ zijnde seer hooge bergen/ eenige mijlen by Costen S^a Marcha, verdeelden haer hier in d'p deelen: in 't eerste soude wesen Walcheren, de Eendracht, ende de Vriessche Jagher: in 't tweede den Dolphijn; Leeuwinne ende Cuba, (d'welck onder-tusschen oock was by haer ghekommen) ende in 't derde de Kater, de Noordt-Sterre, ende twee groote Chaloupen, welke dicht onder de wal souden houden/ ende de andere wat verder 't Zee-waerts. Gheraecten door hardt weder wat van den anderen; dan quamen daer naer weder by een. Den Dolphijn met de Leeuwinne staken den acht-en-twintighsten weder ober naer Hispaniola, ende quamen den lesten Maij weder achter

Mayus.

Illa Vacca, op welcken dach den Ammirael mede over-stack / ende verviel den
 derden Junij op Hispaniola ontrent Porto Jaquimo. De andere waren onder-
 tusschen verzept naer Cabo Tiburon: alwaer de Fortuyn neffens de Zuydt-
 Sterre recht te vozen waren ghekommen; dese twee waren eerst den derden
 Martij upt Zeelandt t'zepl ghegaen / ende en hadden onder-weghen noch niets
 verricht / als alleen ontrent Porto Rico een Bercken ghenomen met Get-
 waren gheladen. Soo dat den vierden alle de Schepen onder Cabo Tiburon
 weder by den anderen quamen. Hier is een schoone reede om te verberfchen/
 soo van Beesten als Oragnie-Appelen / daer is mede versh water te bekom-
 men / ende goede ancker-grondt. Den achtsten schepden weder van hier / ende
 namen haren wegh naer 't Eplandt Cuba. De Jachten de Kater ende de Zuydt-
 Sterre, ende een groote Chaloupe / wierden ghesonden naer de Haven van
 St Jago de Cuba, om te besoecken of sy het Schip dat aldaer peder jaer het
 Koper in neemt / om naer de Havana te brengen / konden verrasschen ende upt-
 halen. Doch daer vooz kommende / vonden 't gat soo engh / ende de barninge
 soo groot / dat haer met de Jachten niet dozsten in begheven: sonden alleen de
 Chaloupe daer binnen / om de gheleghentheyt te bespieden / de welke weder-
 keerende / haer verhaelden / datter d'yn Schepen ende een Bercke inde Haven
 laghen / dicht onder het Casteel. Sulcx dat dese Jachten den elfden weder by
 de andere Schepen quamen / ende liepen te samen naer de Caymans: ende van
 daer voozts naer Cabo de Corrientes, ende St Anton. Sonden de Kater ende
 de Noordt-Sterre vooz-upt / met twee Chaloupen / ten eynde sy d'een of d'ander
 Spaensche Barcke mochten verrasschen / ende daer upt eenighe kondtschap
 bekomen / hoe het in die Ghewesten stondt / ende wat Schepen daer waren
 te verwachten. Den twintighsten kregghen de Cabo St Anton in 't ghesichte;
 ende de voozseyde Jachten quamen weder by haer sonder noch pets vernomen
 te hebben. Gheraecten daer naer al wat diep in de bocht van Mexico, soo dat
 gheraden vonden de gronden vande Tortugas aen te soecken: doch de winde
 scharpende / ledden het weder over / soo dat den negen-en-twintighsten 't En-
 landt Cuba weder in 't ghesichte kregghen / ende namen vooz aldaer te krupffen
 tusschen de Organos ende Rio de Porcos, ende eerst-daeghs een Biddach te
 houden over de Bloote. Tegghen den avondt en konden 't landt maer van de
 stenghe sien / alsoo dooz het schoon-maken vande Schepen Zuydt-West aen
 waren ghedzeven: weshalven weder twee glasen naer 't landt toe wenden:
 ende hadden die noch niet upt ghezept / ofte daer ginghen twee ofte d'yn vieren
 op / ende smackten grondt op vier badem / soo datter d'yn Schepen vast ghe-
 raecten / daer den Ammirael twee Chaloupen naer toe sondt: de Kater ghe-
 raecte strax weder los / maer de Schout by nacht sat seer vast / ende en ghe-
 raecte niet weder af vooz 's anderdaeghs. Waren op de hooghde van twee-
 en-twintich graden ende twintich minuten: men moet hier wel vooz hem sien/
 want de drooghten steken verre af van 't landt. Den vierden Julij 's mozgens
 saghen de Croone; ende Cornelis Huyghen met de Noordt-Sterre ende twee
 Chaloupen wierdt ghesonden onder de wal / om eenighe kondtschap te bekom-
 men hoe het daer ghelegen was. Quamen den negenden weder by de Bloote:
 hadden den seften wel een Barcken onder de wal ghesien / doch de Spagnaer-
 den hadden het al in de grondt gehackt eer sy der konden by kommen: kregen
 daer noch twintich hunden upt / ende wat ghedzooght vleesch / was voozts
 met Schildt-padden geladen; sagen daer naer noch een Barcken / d'welck de
 Spagnaerden mede inde grondt hackten / doch de onse daer aen-kommende /
 vonden daer wat ghedzooghde visch in / wat Plum-werck ende Cottoene-
 gaerne / doch meest al nat. Den elfden bracht de Noordt-Sterre en de Besaen-
 Chaloupe een Barcken op / het welke sy onder de wal hadden ghenomen /
 kom-

ANN O
1628.

kommende van Sisal, (een Haventjen in Yucatan) gheladen met Cacao, ende wat lopende wandt / tot behoef van een Galeon, d'welck inde Havana wierdt ghetimmert. Vyt dit volck wierdt vernomen / dat de Honduras-vaerders noch hadden te kommen / ende dat de Gouverneur vande Havana verwitticht zijnde datse veel sieck volck hadden / twee Fregatten hadde gesonden vol Soldaten / om haer te verstercken. Verklaerden mede dat onder de Bloote die doen te kommen hadde van Nova Hispania, maer twee kloecke Galeons waren / ende maer thien / ofte ten uptersten elf wel ghemonteerde Schepen: naer dat het goedt vut het Warcken hadden ghenomen / sieten 't selve tot brandt-hout. Bleven voorts hier af ende aen houden / somtijds ontrent Porto de Cavannas, ende de Kroone, ende somtijds tot dicht by de Havana, tot den lesten Julij: bevonden sich doen van Cavannes ontrent ses mijlen Noorde ten Westen: kregghen daer in 't ghesichte het Jacht de Noord-Sterre en de Besaen-Chaloupe / welck besich waren in 't vervolghen van een Warcke / soo dat de Bloote daer mede naer toe hieldt: dese Warcke wierdt naer de noen by 't Jacht veroverd ende inde Bloote ghebracht: was over derthien daghen ghekommen vut de Honduras, ende gheladen met vijf hondert Hunden / ende hondert bossen Sallaparilla; ende bekenden dat de twee groote Zeplen / die de onse nu in 't ghesichte hadden / waren den Ammirael ende Vice-Ammirael vande Honduras: ende dat het een op hadde twee hondert en vijftich mannen / ende het ander twee hondert / ende elck voorszien waren met twintich stucken gheschuts. Den eersten Augustus. Augusti kregghen die twee groote Schepen weder in 't ghesichte / doch waren al dicht onder landt ghekommen / ende niet over de twee mijlen vande Havana naer 't Oosten / ende alle onse Schepen waren in haer lije / ende onsen Ammirael wel aldermeest 't Zee-waerts. De twee Spaensche Schepen meynden tusschen de wal ende onse Bloote deur te lopen / ende soo inde Havana te snappen / daer groote kans toe hadden: doch de Leeuwinne die wel de bezeplste was onder onse Schepen / de loef ghewonnen hebbende / ende de Fortuyn te lij-waert / alsmede den Dolphijn, de wal mede soo naer wesende / dat des vbandts Schepen niet wel vooz hun over konden gheraken / werdt haer sulcx belet; souden anders lichtelijck de Havana zijn in-gelopen / dooz dien de windt doen landelijck was / ende aen de wal stercke dwars-stroomen liepen / tot merckelijcke verhinghe van onse Schepen. De Spaensche Vice-Ammirael vooz zeplende / wierdt by de Leeuwinne seer kloeckmoedelijck aen boozdt ghelegh / ende deden op den anderen een dappere charge met grof gheschut ende musquetten: maer also de Leeuwinne gheen enter-dregghe en hadde / gheraecte weder van sijn boozdt, ende de Vice-Ammirael van hem los zijnde / leyde sijn roer aen boozdt / ende gheraecte aen de grondt / ende de Leeuwinne in'sghelijck / dooz dien 't Schip in 't wenden niet kort ghenoech en wilde vallen: quamen heel naer by den anderen te setten / doch soo dat de Leeuwinne de vbandt qualijck met eenighe van sijne stucken konde begaen: daer den Spaenschen Vice-Ammirael hem ghemackelijck konde treffen / sulcx dat hy des Leeuwinnes groote mast over boozdt schoot. Den Spaenschen Ammirael sijn Vice-Ammirael vooz-by ghekommen zijnde / doch wel merckende dat hy vooz den Dolphijn ende Fortuyn niet over en mochte / die met volle zepleit op hem aen-quamen / heeft het mede dicht by sijnen Vice-Ammirael aen de wal ghejaeght / soo dat de Leeuwinne tusschen beyden bleef / ende werdt by den Spaenschen Vice-Ammirael ghewaldigh beschoten / ende soo ghematteert / dat de Schipper ende meer andere doodt gheschoten zijnde / sijn met de Spaensche in bespreck waren om sich over te gheven: want bleef daer tusschen tweent soo vast liggen / van 's morgens / tot den twee upzen naer de middach: alsoo de onse hem niet en konden ontsetten / vermidts de koelte was vut den Zuiden / ende

ende tamelijck stil/ ende de stroom onder de wal om de West gingh: doch meest ou dat soo kleynen kennis hadden van de gronden: ende de Spagnaerden die inde Bercke hadden becommen/ en konden haer niet onderrichten / alsoo ver- klaerden selfs daer van onwetende te wesen / niettemin dat wel ghehoort had- den datter onder de wal gheen goede ancker-grondt en was: sulcx dat de onse alleen af ende aen liepen/ ende hare laegen gheschuts nu op d'een nu op d'ander Spaensche Schip losten. Middeltijdt wierter van landt met Booten veel volcks aen den Vice-Ammirael ghebracht / alsoo dooz 't ghestadich schieten vande Leeuwinne aen den Spaenschen Ammirael niet wel en konden kom- men. Onsen Ammirael ondertusschen / dooz dien de windt teghen was / ende de koelte soo slap / en konde niet by de werck kommen / soo dat best gheraden vondt/ een wepnich om de Noozdt te laten dooz-staen / tot dat de brise/ die hier daghelijcks waept/ soude deur-breken: de welke naer de middach vernemen- de met de stijbe koelte/ is de selve dicht onder landt ghelopen/ een canon-scheut boven de Spaensche Schepen / alwaer de andere Schepen hem volghden; ende alsoo daer noch elf ofte twaelf vadem waters vonden; naer dat sijn Vice- Ammirael ende de Fortuyn belast hadde wat sy doen souden/ hielt draeghende op de vbandt / ende leyde het den Vice-Ammirael van de vbandt aen boozdt/ (dooz dien de selve hem schoonst lagh) booz op sijn hals / hem met sijn sware stucken dapper treffende: daer ontstondt een hardt ende bloedich ghevecht we- derzijds met canon ende musquetten; ende de onse smackten oock eenige vier- potten upt hare marsch in des vbandts Schip; ende meynden daer op over te gaen/ dan wierden by de Spaensche te rugghe ghedreven. De Fortuyn quam dat sijn boegh stucken op den Spaenschen Ammirael hadde ghelost/ quam on- sen Ammirael mede op zijde/ ende liet sijn ancker toe-gaen / ende gaf sijn touw soo veel bots/ dat met het achter Schip quam te ligghen aen den gheaboerde- den Spaenschen Vice-Ammirael: een deel van 't volck upt de Fortuyn over- ghegaen zijnde in onsen Ammirael, enterden den Spaenschen Vice-Ammirael met sulcken dapperheyt ende ghewaldt / dat de Spagnaerden de moet ver- lozen hebbende / sich begaben tot de vluchte. Van dzy hondert mannen die op 't selve Schip waren gheweest / bleef daer wel de helft doodt ligghen / ende de resterende spronghen over boozdt / ende sochten met dzyften ende swimmen sich te bergen/ van de welke vele verdroncken. De Kater, Eendracht, ende de Vriessche Jagher, wierpen haer anckers dicht by/ende op zijde vanden Spaen- schen Ammirael, ende gaven met haer geschut dapper op hem biet: de Spaen- sche siende hoe het met haren Vice-Ammirael was af-ghelopen/ en doozten ons volck niet verwachten / maer spronghen met menichten over boozdt / ende sochten het lijf te bergghen. Soo dat de onse hare Booten manden / ende daer aen voeren / vonden daer noch ontrent de vijftich man in / die in 't eerste noch eenighe teghen-weer deden / maer lieten de moedt haest sincken / ende saghen mede naer een goedt keenen-kommen. De Gouverneur vande Havana hadde te vozen / wel twee Fregatten vol volcks ghesonden / omde Schepen by te staen/ maer de Kater was daer soo dapper achter geweest / dat sich weder naer de Havana hadden moeten begheven. Dus wierden de onse eyndelijck meester van dese twee Spaensche Schepen. Den Ammirael was ghenaeint Nossa Senhora de los Remedios, versien met acht metale ende twaelf psere stucken: ende de Vice-Ammirael, S' Jago, versien met vier metale ende sesthien psere stucken. Ende hadden elck by-naer dzy hondert mannen op-gehadt / dooz dien de Spaensche upt de Havana, eer de onse daer konden by kommen / soo veel volcks daer hadden aen-gebracht. In onse Schepen en waren maer twaelf ofte derthien dooden / ende ontrent vijftich ghequeste / ende dat meest

ANN O
1628.

op de Leeuwinne, welck dapper in de neep was gheweest / als vozen hebbe verhaelt. Nu dewijl de veroverde Schepen aen de grondt saten op een van de alder-ghevaerlijckste plaetsen van dese Ghewesten / ende de onse soo naer de wal daer by liggghende / ende een klepne travade haer lichtelijck t'samen hadde de konnen om hals brenghen: als mede om datter al vyz wat waters inde veroverde Schepen begon te kommen: wierdt op 't spoedighste alle moghelijcke blijdt aen-ghewendt om de selve / als mede de Leeuwinne, weder blodt te krijghen: doch 't selve niet wel doenlijck zijnde / soo werdt goedt ghevonden / die achter een te lossen / ende de goederen over onse Schepen te verdepent. De Leeuwinne gheraecte den derden weder blot / ende koorts daer naer den Spaenschen Ammirael: maer den Spaenschen Vice-Ammirael sat soo vast / dat niet teghenstaende alle middelen wierden aen-ghewendt / dien niet konden af-krijghen: ende alsoo reede der wel vijf voet waters in 't slaggh stont / ende de Hupden onder water liggghende / soo leelijck begonden te stincken / dat men in 't rum niet konde dueren / soo hebben dat Schip verlaten / ende den brandt daer in ghesteken / naer dat alles daer upt-gehaelt hadden / wat konden. Ende alsoo de Vloote van Terra Firma daghelijcks hadde te kommen / daer de onse sich te swack vooz kenden / soo en vondt onsen Ammirael niet gheraden / daer langher te vertoeven: maer oordeelden het meerder wijsheydt van daer te vertrecken / ende hem te ghenoeghen met den buyt die reede in sijn macht hadde. Den vierden Augusti 's nachts maeckten zepl: 't Schip Walcheren sleppte den Spaenschen Ammirael, die sijn ladinge noch meest in hadde; ende de Fortuyn de Leeuwinne. Op den dach / waren dooz de stilte ende harde stroom tot vooz het gat van de Havana ghedreven; onsen Ammirael, met dat sware Schip achter hem / soo dicht onder de wal ghekommen zijnde / dat by de Booten van alle de Schepen 't Zee-waerts gheboughscheert moste werden: die vande Casteelen / die op de mondt vande Havana liggghen / dapper naer hem schietende / doch te koort. De windt daer naer Gostelijck wordende met een stijve koelte / stelden te samen haren kours Noozden over dooz de Strate van Bahama naer de Custe van Florida: 't Jacht de Noordt-Sterre, d'welck vooz senighe dagen van de Vloote was af-ghedwaelt / quam weder by haer: 't selve hadde ondertusschen / twee ofte dzy Barcken / waer van 't eene op de wacht lagh / aen de wal gesaeght / ende hadde versch water genomen. De Vloote al properlijck voozts zeplende / losten den Spaenschen Ammirael soo vele als sy konden / ende staken dien voozts in brandt: de veroverde Barcke wierdt mede ghelost / ende lieten die drijven. Dit gheschiede ontrent anderhalf mijle van landt / op de hooghe van ses-en-twintich graden by Noozden de Linie. Ende naer dat den seshienden Augusti een Danck-segginghe over de gantsche Vloote hadden ghehouden / soo hebben haren kours ghestelt naer 't Vaderlandt / ende zijn daer in 't eynde van September ende begin van October vooz spoedelijck weder ghekeert.

Dyt den Spaenschen Ammirael werden gelost elf hondert ende ses-en-twintich kassen drooghen Indigo van Guatimala, ende hondert en dzy-en-tsestich kassen natte: twee dupsent / seben hondert seben-en-tsestich drooghe Hupden: vijf-en-veertich packen Salsaparilla: vijftien pottisen Balssem; acht metale ende twaelf psere Stucken: upt den Spaenschen Vice-Ammirael, dupsent en vier-en-vijftich kassen drooghe ende vijf-en-veertich natten Indigo: twee dupsent neghen hondert en veertich drooghe Hupden / hondert een-en-dertich packen Salsaparilla; twaelf pottisen Balssem; vier metale en seshien psere Stucken: een-en-vijftich en een half pondt Silber. Dyt de Barcke / vier hondert neghen-en-tsestich Hupden / ende neghentich packen Salsaparilla. In somma dese Vloote bracht r' hups.

- 2180 Kassen ende Fardeelen Drooghen Indigo van Guatimala.
 218 Kassen natte.
 6176 Drooghe West-Indische Hupden.
 266 Packen Salsaparilla.
 27 Pottisen Balsen-Opse.
 7000 Pondt Gember van St Domingo.
 51½ Pondt onghemunt Silver.
 12 Metale Stucken.
 28 Isere Gotinghen.

Mer wy een eynde maken van dese Vloote / soo moeten hier by voeghen 't ghene hier vozen / om dat in 't vervolgh niet wel te passe quam / is over-gheslaghen. Het Schip de Fortuyn, d'welck den derden Martij upt Zeelandt ver-trock / hadde op / boven sijn Boots-volck / dyn-en-tseftich Coloniers / met last de selve met haer ghereedtschap te landen aen 't Eplandt Tabago: vande welke gheschepden zijnde den tweeden Maij, quamen den vierden onder het Eplandt St Vincent te reede / vonden daer twee mannen van 't volck van Capiteyn Jan van Ryen, de welke upt de Kiebiere Wiapoco, daer een plantagie hadden aen-gerecht / waren ghevlucht / door dien dat met de Inwoonders van dat Gheweste oneens geworzen zijnde / de selve sijn Lieutenant hadden doode gheslaghen / ende sijn Ghesape ende Wooninghen upt-gheroept: doch hadde de Wilde weder soo verre te neder gheset / dat hem hadden toe-ghelaten eenige Chaloupen te maken / om sijn volck naer elders te verboeren: de dese met haer sebenen / waren gheweest in een Chaloupe / van welke twee onder-weghen waren ghestorven / ende de andere vijf landen aen 't Eplandt Trinidad: en vonden daer vooz eerst gheen volck / dan daer naer quamender Wilden van 't Eplandt van Granada, daer sy by gheraecten: doch alsoo dese Wilden van Granada seer ghebeten waren op de Francoisen / soo hadden dyn van haer volck / die Franschen waren / doode gheslaghen / ende dese twee Nederlanders verschoont, vande Capiteyn ende 't ander volck en wisten niet te spreken. Dit Schip de Fortuyn vernomen hebbende dat den Admirael Pieter Adriaensz. hier was gheweest met de Vloote; verzeplde van hier den thierenden Maij; ende quam den twaelfden aen 't Eplandt St Christoffel. Ende den veerthierenden weder van daer schepdenide / bevonden haer den seftthierenden dicht by de Eplandekens die men de Virgines noemt: wierden daer een vremt Zeplten ghewaer / daer sy jacht op maecten; ende ontrent twee upzen vooz Sonnen onder-gangh / sonden de Chaloupe aen 't Jachtjen de Zuydt-Sterre, d'welck by haer hadden / 't selve belastende dit Zeplten den gantschen nacht te volghen / door dien 't selve tusschen de Eplandekens ende klippen in liep / wesende daer bin-nen vol vuylen en drooghten / in voeghen van een supcke / soo dat men daer in zijnde / ghenootsaecht is wederom upt te laveren / d'welck by Scheyen niet sonder groot ghevaer kan werden ghedaen. De Jacht ende de Chaloupe volghden 't zepl den gantschen nacht / ende saghen het 's mozghens langhs de wal boughscheren / des weghen de Chaloupe vooz-upt werde ghesonden: de Spaensche sulcx vernemende / stranden hare Barcke dicht by een Dozpen / ende vluchten aen landt (alsoo daer maer een pistool-scheut af en saten) met alles wat sy konden niet nemen. De onse daer in ghekommen zijnde / wonden 't Scheepken af / met verlies van twee anckers / ende quamen den achtthierenden Maij daer mede by 't Schip de Fortuyn: daer wierden in ghewonden thien pottisen Wijn / twintich met Derckens-Smeer / hondert vier-en-twintich Hupden / ende voorts Sout: daer haer behoefte van namen / ende de Hupden over-ghenomen hebbende / hackten de Barcke inde grondt. Laveerden 't gat weder upt / ende namen haer kours naer Hispaniola; ende liepen voorts langhs de

ANN O
1628.

Noordt-zijde van 't selve Eplandt/ ende quamen soo voorts om de Cabo S' Nicolae, ende eyndelijk by de Bloote/ als vozen is verhaelt.

Daer was 't voorszeden jaer by de Gheoctroneerde West-Indische Compagnie noch een Bloote upt-gheerust / die te lopen hadde naer de Custe van Brasil, onder het beleydt van den kloecken Zee-Heldt Dirck Symonisz. van Uytgeest: die sich daer voorszeden wel hadde ghequeten. Daer waren toe gheschickt de twaelf volghende Schepen. De Geele Sonne, als Ammirael / groot hondert ende vijftich lasten / voorszien met twee metale ende twee-en-twintich psere stucken / ende ghemant met hondert ende achthien Boots-ghesellen. Den Otter, groot tnegentich lasten / voorszien met seshien gotelinghen / ende met een-en-tseventich man / daer Capiteyn op was Cornelis Cornelisz. Jol, die daer naer wel van sijne dapperheyt heeft doen spreken / anders ghenaeamt Houte-been, om dat d'ene been in een scheeps-ghevecht verlozen hebbende / op een houte soo wel gingh / dat men het qualijk konde mercken / ende soo rap selver scheep was / als andere die haer beyde beenen hebben. De Steur, groot tnegentich lasten / voorszien met veerthien gotelinghen / vier-en-tsestich man / daer Capiteyn op was Jan Thijsz. Pal. De Windt-hondt, groot tsestich lasten / voorszien met thien gotelinghen / ende vijftich man / Capiteyn Claes Hendricksz. Den Bruyn-visch, groot tsestich lasten / voorszien met acht gotelinghen / veertich man / Capiteyn Huygh Jacobsz. Het Duyfken, groot ses-en-dertich lasten / voorszien met acht gotelinghen / seven-en-twintich man / Capiteyn Reynier Pieterisz. : alle wegghen de Camer tot Amsterdam. Ter-Veere, groot tneghentich lasten / voorszien met veerthien gotelinghen / dyn-en-tseventich man / Capiteyn Jacob Hendricksz. Lucifer. De Swane, groot dertich lasten / voorszien met ses gotelinghen / dyn-en-veertich mannen / Capiteyn Willem Canniel: upt de Camer van Zeelandt. De Roode Leeuw, als Vice-Ammirael / groot hondert en twintich lasten / voorszien met twee metale ende achthien psere stucken / Capiteyn Cornelis Cornelisz. : upt de Camer vande Maese. 't Wapen van Hoorn, groot hondert en thien lasten / voorszien met twintich gotelinghen / ses-en-tachtich mannen / Capiteyn Jacob Jansz. Duynkercker. De Enchuyser Maeght, groot hondert ende thien lasten / voorszien met twintich gotelinghen / acht-en-tseventich man / Capiteyn Dirck Thijsz. : upt de Camer van 't Noorder-Quartier. Graef Ernest, groot twee hondert lasten / voorszien met vier metale ende twintich psere stucken / hondert ende een man / Capiteyn Jan Wendelsz. : upt de Camer van Stadt ende Landen. Van dese liepen te samen van Texel upt den vier-en-twintighsten Januarij deses jaers / de Geele Sonne, den Otter, de Steur, de Windt-hondt, den Bruyn-visch, Het Duyfken, 't Wapen van Hoorn, de Enchuyser Maeght, ende Graef Ernest. De Geele Sonne als Ammirael / Graef Ernest als Vice-Ammirael / ende 't Wapen van Hoorn als Schout by nachte. In Zee zijnde / gheraecten wat van den anderen / doch quamen den vier-en-twintighsten Februarij by de Canarise Eplanden weder meest by een. Alwaer by den Raedt wierdt beraemt te lopen naer S' Vincent, een vande Cabo Verde Eplanden. Quamen daer den twee den Martij ten ancker / setten daer hare Chaloupen op / ende verbersten het volck, ende voorszagen haer van versch water / soo daer / als aen 't naest-ghelighen Eplandt S' Antonio. Dese twee Eplanden zijn de Westelijckste van de Cabo Verde Eplanden / ghelegghen tusschen de seventhiendehalf ende de achthien graden by Noorden de Linie / ende ligghen ontrent derdehalf mijle vanden anderen. De Bape van S' Vincent, daer men het set op acht / thien / ende oock twaelf bademen sandt-grondt / licht op seshien graden ende ses-en-vijftich minuten, is een schoone ende groote Bape / daer ghemackelijck is te ligghen: S' Vincent is anders een do? / bar ende klippich Eplandt / daer wem
nich

Januarius.

Februarius.

nich versch water is te bekomen / ten samen delve / upt-ghehouden aen de Zuydt-Zuydt-West-zijde vande Bane / als het in de tijdt is / daer alsdan twee ofte drij Schepen haer konnen versorghen met af-lopende water upt een kleme spruyte; op dit Eplandt zijn veel Bocken: oock Schildt-padden in de tijdt / te weten van Augusto tot Februarius: daer is mede schoone visch te vanghen: daer staen eenighe wilde Dijghe-boomen; daer en woont gheen volck op. Het Eplandt Sr Antonio is bewoont by eenighe Swarten / vier hondert / ofte wat meer sterck: daer zijn mede veel Bocken op: ontrent de Zee-kant is een Boomgardt van Oragnie-appelen / de welke Nooydt-West ten Westen van u is / als ghy onder Sr Vincent te reede licht; ende is te kennen by een hooghen Palmiet-boom / die daer by staet: bequamen daer doen wel neghen duysent Appelen / naer haer gissinghe.

Den ses-en-twintighsten Martij ginghen van daer weder t'zepl / ende den Martius.
thienden April geraeckten dooz de Linie. Den twintighsten des selven maendts Aprilis.
werden het vaste landt van Brasil ghewaer op de hooghde van seven graden ende acht-en-dertich minuten by Zuyden de Linie. Des nachts vernamen drij vromde Zeylen onder hare Vloote / te weten / twee Carveels ende een Keezepl. Het Duyfken leyde het eene Carveel aen booydt / dan alsoo hare bobenblinde inde wegh was / en konde sijn volck niet wel over-setten; soo dat de Vice-Ammirael sijn Chaloupe sondt / die het veroverde. Het ander Carveel werdt by de Chaloupe vanden Ammirael ghehouden; ende het Keezepl by de Chaloupe vanden Otter. Dese drij te samen hadden in-geladen elf hondert kisten Snyckeren / een ghedeelte Tobac / ende veel Braslie-hout. Waren den neghenthienden ghekommen upt de Haven van Pernambuco: alwaer de ghevanghene verklaerden noch twee Schepen te ligghen by-naer veerdich om upt te kommen. De Commandeur werdt te rade de Steur ende de Maeght van Enchuysen met de twee veroverde Carveels te zeynden naer 't Eplandt Fernando Noronha, om de selve aldaer bequaemlijck te ontladen / ende met de bunt naer 't Vaderlandt te zeylen. Den vier-en-twintighsten wierdt by haer noch een Schip ghehouden / gheladen met drij hondert en vijftich kisten Snyckeren ses-en-dertich kisten Tobac / ende een ghedeelte Braslie-hout / d'welck den elfden Aprilis ghekommen was upt de Bahia de todos los Santos: de ghevanghene verklaerden dat aldaer lagh een Galeon ghekommen van Goa, ende seer rijckelijck gheladen / d'welck daer wachte op gheselschap / om te samen naer Portugal te keeren. Den acht-en-twintighsten / alsoo dooz de stroom ende schrale windt seer te rugghe om de Nooydt waren ghedreven / ende wernich hope saghen om 't Eplandt Fernando Noronha te bezeylen / soo werdt de Commandeur te rade eerighe Schepen te zeynden naer de Caribise Eplanden / om de veroverde Schepen daer ghemackelijcker te ontladen / ende van daer naer het Vaderlandt te zeylen: sulcx dat van daer naer hups werden ghesonden / boven de vooznoemde Schepen / den Otter; de Windt-hondt, Ter-Veere, welke alle in 't Vaderlandt behouden in quamen: te weten / de Steur den tweeden September. De Maeght van Enchuysen den een-en-dertighsten Julij. De Windt-hondt den vijftden September. Den Otter den drij-en-twintighsten October. Ter-Veere den seven-en-twintighsten Julij.

De Commandeur Dirck Symoncz. dese Schepen met de veroverde dus af-gheveerdicht hebbende / dede met sijn by-hebbende Vloote sijn upterste beste om weder om de Oost ende de Zuydt te winnen / ende weder op de Custe van Brasil te kommen. Doch den neghenden Maij des middachs hooghde ghehadt hebbende van vier graden ende vijf minuten by Zuyden de Linie / saghen 's avonds de Custe van Nooydt-Brasil ontrent Mokeroë, naer dat sy konden verkennen; d'welck was gantsch byten haer gissinghe ende verwachten /

ANN
1628.

Julius.

Augustus.

October.

want meynden noch by Oosten Isla Fernando Noronha te wesen / soo ghewel-
digh hadde haer de stroom om de West ghetrocken / d'welck wel dient in acht
ghenomen / want men lichtelijck daer door groot ghebaer soude kommen te
lopen. Zijnde desweghen seer beducht voor de blackten van dese Custe / ende
de menichfuldighe drooghten die daer af steken / belasten 't Jacht het Duyfken
voor-upt te zeplen / ende deurgâens neerstigh te looden / ende de volghende
in tijds te waerschouwen : doncker werdende / kreegh 't selve thien voeten
waters / ende stracy daer aen festehalf ende ses / soo dat het wende / ende de
Bloote waerschouwde. S anderdaeghs alsoo de Commandeur gantsch geen
hope en sach om langhs dese wegh de Brasilische Custe weder te becommen/
alsoo meer ende meer by de stroom wierde wegh-ghevoert / ende de windt hem
ghenoeghsaem teghen was / oordeelde verre het beste te wesen sich te begheven
naer Sierra Lyona aen de Custe van Africa, ende van daer weder over te ste-
ken. Ende alsoo om 't selve bequaemlijck te doen / nootsakelijcken verre ver-
ballen moste naer het Noorden / soo bevondt sich den vijfden Julij op de hoogh-
de van dry-en-dertich graden ende vier minuten by Noorden de Linie : ende
doen eerst een goede Westelijke windt vernemende / stelde sijn kours weder
Zuydt-Oost aen. Den elfden saghen de Saluages, d'welck sich van verre op
dede als een omghekeert Schip / ende s anderdaeghs bevonden haer by Te-
neriffe, ende deden haer beste om boven groot Canaria te zeplen ; ende keerden
soo verlanghsaem weder naer de Custe van Africa. Den twintighsten saghen
Cabo Verde, ende quamen te reede onder de Oost-zijde van het Eplandeken
daer nevens liggghende / d'welck de onse nu noemen Goeree, ende alwaer een
Foztjen by de onse is geleght. 't Jacht Duyfken werdt gesonden naer 't Dorp
Refresco, om eenighe Breeften te koopen tot verversinghe van 't volck / want
waren door dese langhe reyse al wat ghematteert. Den vijf-en-twintighsten
lichten weder haer anckers / ende namen haren kours naer Sierra Lyona, al-
waer sy den tweeden Augusti ten ancker quamen. Sierra Lyona is seer hoogh/
ende dry of vier dubbelt landt / seer dicht met boomen bewassen / soo dat licht te
kennen is voor die hande Noorde kommen / door dien men gheen soo hooghen
landt op die Custe en verneemt als dit is. Daer is onghelooftijcke menichte
van Limoenen ofte Lijmen te becommen / seer dun van schellen / nevens meer
andere vruchten : ende voor de reede is uptnemende schoon af-lopemde water/
ende seer ghemackelijck om te halen. Den negenthienden quam daer by haer
op de reede de Roode Leeuw, welck den seften Martij upt de Maese ghelopen
zijnde om onder sijn vlagghe te kommen / al op de Custe van Brasil was ghe-
weest / ende daer wel eenige van des byandts Schepen hadde naer ghejaeght/
doch gheene becommen. Naer dat het volck hier wel was ververst / de Sche-
pen schoon ghemaeckt / ende water en hout in-ghenomen / soo is de Comman-
deur van daer weder vertrocken met sijn Schip de Geele Sonne, Graef Ernest,
't Wapen van Hoorn, de Roode Leeuw, de Swaen, het Duyfken, ende een
groote Zepl-Chaloupe.

Den seften October wierden een vremt Zepl ghewaer / d'welck naer eeni-
ghe jacht by de Chaloupe van de Schout by nacht werdt verobert : was een
Carveel / gheladen met hondert pijpen Wijn / kommende van Madera, ende
willende naer Pernambuco. Den elfden gheraecten door de Linie : ende den
acht-en-twintighsten saghen weder de Custe van Brasil ontrent Pernambuco
op de hooghde van seven graden ende een half. Daer ontrent houdende buy-
ten het ghesicht van 't landt / om niet ghesien te worden : wierden den seften
October ses vremde Zeplen gewaer / op de welke met alle macht jacht maeck-
ten : het eene wierdt noch voor Sonnen onder-gangh verobert / wesende ghe-
laden met vier hondert en ses kisten Supckeren / hondert en dertich quintael
Brasilic.

Braslie-hout / ende een weynich Tobac / quam uyt de Haven van Pernambuc.
 Den Ammirael van dese Bloote d'welck het kleyn Galeon was / ghekommen
 van Goa ; mitsgaders de Vice-Ammirael ende noch twee andere liepen Zuydt-
 waerts over / daer onse Schout by nachte, Vice-Ammirael ; ende de Roode
 Leeuw naer toe hielden / als mede den Ammirael die een goedt stuck in lij was :
 ende het Duyfken volghden de Portugesche Schout by nacht, die Nooydt-
 waert over-liep / ende veroverden die vooz Sonnen onder-gangh / was een
 flunte / gheladen met dry hondert ende dertich kisten Supckeren / hondert en
 dertich quintael Braslie-hout / ende ses kisten Tobac ; ende deden weder haer
 beste om by de andere Schepen te kommen. Onse Schout by nachte was on-
 dertusschen by den Portugeschen Ammirael ofte 't Galeontjen ghekommen /
 ende leyde dien stracx aen booydt / meynende daer eenich volck in over te setten /
 ende weder jacht te maken op de andere / dan vondt het heel anders ghestelt
 als meynde / want die van Pernambuc daer wel tseventich man hadden op-
 ghestelt / die haer dapper te weer stelden / soo dat de onsen weder mosten af-
 houden / ende 't selve met schieten macteren ; daer werdt weder-zijds ghewel-
 digh geschoten met canon ende musquetten ; ende onsen Vice-Ammirael quam
 mede by de wercke. 't Volck vande Schout by nachte enterde wel dry-maels /
 ende werdt telker-rensse af-gheslagen : doch schoten epndelijck de groote ende
 besaen-mast over booydt / ende den brandt in 't Schip : soo dat de Portugesen
 de moedt verlozen / ende haer op goedt quartier over-gaven : de onse over-
 ghekommen zijnde / listen den brandt / ende liepen met het veroverde Schip
 naer de Cabo St Augustin : ende setten het daer by haren Ammirael ; waer het
 Duyfken mede quam met sijne veroverde Schepen. Sanderdaeghs verover-
 was een Spieghel-Schip / ghemonteert met twaelf gotelinghen / gheladen
 met Supcker ende Tobac : de Schout by nacht hadde mede noch een Portu-
 gees Schip veroverd / gheladen met twee hondert en tseventich kisten Sup-
 kerren / ende by den Ammirael onder de Cabo booynoemt gebracht. Den twee-
 den November voer den Ammirael met sijn by-hebbende Bloote ende de vero-
 verde Schepen naer het Eplandeken St Alexio, ende setten daer alle de Portu-
 gesen aen landt / uytgenomen de Schippers ende Stier-lieden. Onse Schout
 by nacht hadde in 't ghevecht maer twee dooden becommen / ende elf ghequet-
 ste. Den vierden ginghen altsamen van daer weder t'zepl / ende stelden haren
 kours naer het Nooyden / ende bejegenden 's anderdaeghs haren Vice-Ammi-
 rael, nebens 't Schip d'welck hy ghenomen hadde : daer twee-en-bijstich
 mannen in waren / die gheen ofte weynich teghen-weer hadden ghedaen. De
 Commandeur vondt gheraden naer de Caribise Eplanden te verzeplen / om
 aldaer de veroverde Goederen bequaemlijck in sijn Schepen over te nemen.
 Den derden December saghen het Eplandt Barbados, ende 's anderdaeghs
 St Vincent, ende quamen daer een uyze vooz Sonnen onder-gangh te reede.
 Doch verzeplden den sevendenden van daer naer Bekia, om dat daer bequamer
 ancker-grondt was om te ligghe. Want Bekia heeft een seer schoone Bape /
 daer de Schepen by den anderen / ende ghenoeghsaem zijde aen zijde kommen
 ligghe / ghelijck tot Amsterdam vooz de Palen : alsoo daer slecht water is /
 ende bequame ancker-grondt op acht / neghen ende thien vadem waters / ende
 hoe dieper inde Bape hoe beter : het Eplandt is onbewoont / doch de Wilde
 van St Vincent kommen daer dickmaels om eenighe vruchten te teelen ende te
 plucken. De veroverde Schepen wierden hier ontladen / ende de Goederen
 over-gheset in onse Schepen / als volghet :

November.

December.

- In't Schip de Geele Sonne:**
ANNO 400 Stucken Baffetas.
 1628. 90 Stucken ongheblepckt Linnen.
 134 Stucken cottroene Lijntwaet.
 116 Stucken Cannekens.
 261 Zijde Damastjens ende Armo sijntjens.
 13 Oost-Indische Dekens.
 5 Tapijten/ ende eenighe kostelijke kleederen.
 99 Leere packen met Stoffen ende Zijden: alle kostelijke Waren.
 30 Toe-ghepackte kisten met kostelijke Waren.
 91 Pondt Muscus, in loode doosen.
 34 Pondt Ambregris, in loode doosen.
 .1 Grootte doose vol Bezoar-steenen.
 10 Tonnekens ende fardeelen Indigo.
 Noch 64 balen ditto.
 20 Fardeelen Canneel.
 Eenighe besalikens met Diamanten.
 25 Balen Rijs.
 314 Kealen van achten.
 Beneffens een partije Peper ende Nagelen/ ende noch eenighe Zijden
 ende andere Frapicheden / alles upt het Galeontjen van Goa: ende
 voorts noch;
 129 Kisten Supckeren.
 174 Half drooghe Hupden/ ende andere klepnigheden.
- In't Schip Graef Ernest, van Stadt en Landen.**
 443 Kisten Supckeren.
 7 Kisten Tobac.
 12 Sacken Cottoen.
 66 Drooghe Hupden.
 160 Kealen van achten.
 Ses groote Diamanten, en een besalie.
 12 Daetjens Confituren/ ende eenighe klepnigheden.
- In't Schip de Roode Leeuw, voor de Camer vande Maze.**
 340 Kisten Supckeren.
 Ses groote Diamanten.
 6 Kisten Tobac.
 78 Stucks drooghe Hupden.
 Een besaliken Diamanten.
 153 Kealen van achten.
- In't Schip't Wapen van Hoorn.**
 138 Kisten Supckeren.
 35 Stucks drooghe Hupden.
 Een besalie Diamanten.
 133 Kealen van achten.
 Seven groote Diamanten.
- In't Schip de Jonghe Mauritius.**
 362 Kisten Supckeren.
 75 Kealen van achten.
- In't Jacht de Mane.**
 88 Kisten Supckeren.
 128 Fardeelen Canneel.
 53 Kealen van achten.
 14 Leeren packen met alderhande Stoffen.

Daer waren in 't voozseyde Galeontjen seer vele besalikens met Diamanten geweest / dan wierden vele verdunptert / ende quamen alleen te voozschijn vijfen-twintich tamelijcke groote / ende eenighe wat klepnder / ende vier of vijf besalikens klepne; nebens eenighe andere Ghesteenten van klepnder waerde. Waren hier mede besich tot den twintighsten Januarij des naesten jaers / soo dat doen eerst van daer vertroocken; ende met aen Isla Blanca aen te lopen / ende tot den vijfden Februarij Bocken te jaghen / quamen eerst den derthienden ende veerthienden April des jaers 1629 t' hups. Waren tusschen Hispaniola ende Porto Rico deur ghekommen.

De Gheoctroneerde West-Indische Compagnie stadich de ooghe ghehadt hebbende op de Blooten van den Koningh van Spagnien / so van Terra Firma als van Nova Hispania; ende nu de middelen bekonnen hebbende / om meer als vooz desen te konnen doen / ende willende de goede Inghesetenen van dese Landen volkommelijck ghenoeghen; is te rade gheworden / boven de voozgaende Blooten / (welcker gheluckighe verrichtighen wy nu hebben verhaelt) noch een heel machtighe ynt te rusten / ende de selven te zeynden naer West-Indien / onder het opper-beleydt van Pieter Pieterfsz. Heyn als Generael, welckes goeden dienst sy vooz desen soo overvloedighlyck hadden ghenoten. Tot dese Bloote wierden by de Camer tot Amsterdam ghereedt ghemaect de volgende Schepen ende Jachten: 't Schip Amsterdam, groot vijf hondert lasten / vooz sien met twee-en-twintich metale stucken / ende acht-en-twintich gotelinghen / ghemant met hondert ses-en-tsestich Boots-ghesellen / ende vier-entachtich Soldaten / daer de Generael op soude gaen / sijn Schipper ende Capiteyn was Witte Cornelisfz. Wit. Den Hollandtschen Thuyn, groot vier hondert lasten / vooz sien met twee en twintich metale / vier-en-twintich psere stucken / hondert en dertich Boots-ghesellen / seven-en-tsestich Soldaten; daer op hadde te varen den Man-haften Hendrick Cornelisfz. Loncq als Ammirael, ende als Capiteyn Allert Janfz. 't Schip Hollandia, groot dyp hondert lasten / vooz sien met vier metale ende ses-en-twintich psere stucken / hondert vijf-entwintich Harroosen / vijftich Soldaten / Capiteyn Thomas Sickens. 't Schip Geldria, groot dyp hondert lasten / vooz sien met vier metale ende acht-en-twintich psere stucken / hondert vijf-en-twintich Harroosen / ende twee-en-vijftich Soldaten / Capiteyn Pieter Gerritsfz. Root. De Provintie van Uytrecht, groot dyp hondert lasten / vooz sien met ses metale en vier-en-twintich psere stucken / hondert een-en-dertich Harroosen / dyp-en-vijftich Soldaten / Capiteyn Hendrick Jacobsfz. Kat. De Witte Leeuw, groot twee hondert ende vijftich lasten / vooz sien met twee metale ende vier-en-twintich psere stucken / Capiteyn Jan Janfz. van Hoorn. De Swarte Leeuw, groot hondert en tachtich lasten / vooz sien met twee metale en twee-en-twintich psere stucken / vijf-en-tseventich Harroosen / twee-en-dertich Soldaten / Capiteyn Pieter Fransfz. De Valck, groot hondert en vijftich lasten / vooz sien met vier metale ende twee-en-twintich psere stucken / vijf-en-tachtich Harroosen / twee-en-veertich Soldaten / Capiteyn Marcus Martensfz. De Roode Leeuw, groot twee hondert en vijftich lasten / vooz sien met twee metale ende twee-en-twintich psere stucken / hondert en twintich Harroosen / een-en-veertich Soldaten / Capiteyn Albert Hendricksfz. 't Schip Haerlem, groot twee hondert en twintich lasten / vooz sien met twee metale ende twintich psere stucken / hondert en twintich Harroosen / twee-en-veertich Soldaten / Capiteyn Frans Claesfz. De Pinas, groot hondert lasten / met acht gotelinghen / tsestich Harroosen / ses-en-twintich Soldaten / Capiteyn Claes Fransfz. de Vries. Muyden, groot tsestich lasten / met sefthien gotelinghen / acht-en-veertich man / Capiteyn Cornelis Leendertsfz. Naerden, groot tsestich lasten / met veerthien gotelinghen / vijftien man / Capiteyn

A N N O
1628.

Hans Cools. Den Eenhoorn, groot tseftich lasten / met thien gotelinghen / seven-en-beertich man / Capiteyn Hendrick Janfz. Langh. Den Swarten Ruyter, groot tseftich lasten / met veerthien gotelinghen / vijftich man / Capiteyn Michiel Gijfbrechtz. : ende de langhe Barcke / groot twintich lasten / met twee gotelinghen / en twintich man / Schipper Jacob Barentsz. Dyt de Camer van Zeelandt: 't Schip de Neptunus, groot twee hondert lasten / boozsien met acht metale ende sefthien pferre stucken / hondert Hatroosen / ende vijf-en-vijftich Soldaten / daer de Vice-Ammirael op gingh Joost van Trappen, gheseght Banckert. 't Schip den Tiger, groot hondert en twintich lasten / met acht metale ende sefthien pferre stucken / hondert en ses Hatroosen / vijf-en-beertich Soldaten / Capiteyn Lucas Pol. De Goude Sonne, groot hondert tseftich lasten / met vier metale ende veerthien pferre stucken / hondert en neghen man / Capiteyn Willeboordt Danen. Het Post-paerdt, groot tseventich lasten / met twee metale / thien pferre stucken / ses-en-tseftich Hatroosen / twaelf Soldaten / Capiteyn Willem Cornelisz. Domburgh. Oudt Vlissinghen, groot vijftich lasten / met twaelf gotelinghen vijf-en-beertich man / Capiteyn Willem Willemsz. Dyt de Camer vande Maese: 't Schip Uytrecht groot dyp hondert lasten / met seven metale ende acht-en-twintich pferre stucken / hondert neghen-en-vijftich Hatroosen / vijftich Soldaten / Capiteyn en Schout by nacht van de Bloote Cornelis Claesz. Melck-meydt. 't Schip Dordrecht, groot twee hondert en vijftich lasten / boozsien met twee metale ende twee-en-twintich pferre stucken / hondert en ses Hatroosen / een-en-beertich Soldaten / Capiteyn Willem Gerritsz. Ruyter. De Neptunus, groot twee hondert ende dertich lasten / met ses metale ende twintich pferre stucken / hondert en twee Hatroosen / dyp-en-vijftich Soldaten / Capiteyn Bastiaen Jacobsz. Den Tiger, groot seven-en-vijftich lasten / met twee metale twaelf pferre stucken / tseventich Hatroosen / twintich Soldaten / Capiteyn Cornelis Jacobsz. Cleynbeet. Dyt de Camer van het Noorder-Quartier: 't Schip Munnickendam, groot dyp hondert lasten / boozsien met ses metale ende vier-en-twintich pferre stucken / hondert acht-en-tseftich man / Capiteyn Cornelis Symonfz. Groen. De Griffioen, groot twee hondert en vijftich lasten / met acht metale ende vier-en-twintich pferre stucken / hondert een-en-beertich Hatroosen / dyp-en-vijftich Soldaten / Capiteyn Jan Cornelisz. Keert de Koe. Den Ouwevaer, groot tnegentich lasten / met twee metale ende twaelf pferre stucken / vijf-en-vijftich Hatroosen / twee-en-twintich Soldaten / Capiteyn Samuel Willemsz. Dyt de Camer van Stadt en Landen: De Goude Leeuwe, groot twee hondert en vijftich lasten / met acht metale ende twintich pferre stucken / hondert dyp-en-beertich Hatroosen / seven-en-beertich Soldaten / Capiteyn Pieter Walighsz. Den Dolphijn, groot hondert en vijftich lasten / met vier metale en sefthien pferre stucken / acht-en-tneghentich Hatroosen / vier-en-dertich Soldaten / Capiteyn Hendrick Cornelisz. Dreven. De Vos, groot tseventich lasten / met twee metale ende thien pferre stucken / vier-en-tseventich mannen / Capiteyn Jan de Braems. Sulcx datter in dese Bloote waren gheschickt een-en-dertich meest groote Schepen / ende van swaer gheschut / ende volck ten vollen wel boozsien. Alle dese wierden veerdich in 't begin van de maendt Maij: soo dat den twintighsten upt Texel tzepl ginghen de Schepen Amsterdam, den Hollandtschen Thuyn, Hollandia, de Witte Leeuw, Haerlem, Geldria, de Proviñtie van Uytrecht, de Swarte Leeuw, de Vergulde Valck, de Griffioen, den Ouwevaer, den Eenhoorn, Naerden, Muyden, ende de langhe Barcke. De Roode Leeuw ende de Pinas, waren te vozen den derden Maij upt-ghelopen: ende de Vos den neghenthienden upt de Eemse. Den een-en-twintighsten liepen upt Zeelandt de Neptunus ende het Post-paerdt. Den twee-en-twintighsten quam de Generael in Zee

Mayus:

Zee by de Schepen die upt de Maese waren ghelopen / Uytrecht, de Spharamundi ofte Dordrecht, den Tiger, de Neptunus, de Swarte Ruyter. t Schip de Goude Leeuw ende den Dolphijn, vande Camer van Stadt en Landen, liepen eerst den vijf-en-twintighsten upt: ende den Tiger van Zeelandt, nessens Oude Vliessinghen den dertighsten: waer dooz gheschiede dat de gantsche Bloote wat tragher by een quam; oock d'een ende d'ander Schip noyt by de Bloote quam / als hier naer sullen segghen; ende nu dooz eerst verhalen de reyse vanden Generael Pieter Pieterfz. Heyn met sijn by-hebbende Schepen. Den neghentienden Junij quam de Bloote by Porto Santo ende Madera; verborzderden hare reyse sonder vertoeven. Den Swarten Ruyter, den Eenhoorn, ende de Vos werden belast dooz-upt te zeplen / ende het soo aen te legghen / dat 's mozghens al weder by de Bloote waren. Ende alsoo haer den thierenden Julij bevonden op de hooghde van veerthien graden ende ses-en-twintich minuten: ende 's anderdaeghs op de derthien graden ende vier-en-vijftich minuten / soo belaste den Generael aen 't Jacht de Vos, naer het onder-gaen van de Maene dooz-upt te zeplen / om de Bloote met een scheut te waerschoutwen wanneer sy landt souden moghen ghewaer worden: ghelijck dan 't selve dien nacht vernam / dede een scheut / ende den Ammirael antwoorde met ghelijcke / op dat de Schepen mochten weten dat ontrent de Caribise Eylanden waren ghekommen. Soo dat den twaelfden onder het Eylandt St Vincent in St Antonis-Baye ten ancker quamen. De Generael stelde terstondt ordze op 't ruplen van verbersinghe / ende water ende brandt-hout te halen. Soo dat den achthienden weder t'zepl ginghen naer Isla Blanca, daer wepnich tijds vertoefden / ende liepen voort den seven-en-twintighsten dooz by de Cabo Tiburon, ende kregghen in 't begin van Augustus Isla de Pinos in 't ghesichte; ende alsoo de Bloote van Terra Firma hier was waer te nemen / soo vergaderde de Generael hier sijnen secreten Raedt / ende gaf peder Schip sijn last waer naer sich soude hebben te draghen. Den derden Augusti tusschen Cabo de Corrientes ende St Anton sagghen twee Zeplen niet verre van de wal / de welcke kortz daer naer by haer quamen / ende waren de Roode Leeuw ende de Pinas. Dese waren / als vozen verhaelt is / wepnighe daghen dooz de Bloote upt Texel t'zepl ghedaen / ende waren den seven-en-twintighsten Junij ghekommen aen 't Eylandt Granada: in 't begin van Julij waren daer aen landt gheweest / ende eenighe kuylen ghegraven om haer van water te voorszien: hadden mede te landtwaert in gheweest by twee Dorpen daer veel Wilden woonden / de welke haer vriendelijck besegghenden; doch waerschoutwden haer dat aen d'ander zijde van het Eylandt / in 't gheberghte / heel quade Wilden sich onthielden / die de vyzende / ende oock haer seer vbandich waren; de welke lichtelijck souden af-kommen / ende d'een of d'ander schelmerpe aen-richten. Den tweeden Julij boeren de onse weder aen landt / ende vernamen daer veel meer volcks / die met twee Canoen van d'ander zijde van 't Eylandt waren ghekommen: ende hoe-wel de Wilde de onse hadden ghewaerschoutwt / soo en wierdt 't selve niet in acht ghenomen: soo dat dese Wilde / haer slaggh waer-nemende / dewijl de eene Boot met water aen de Schepen roende / ons volck d'welck noch aen landt was onbersiens over-vielen / sloegghen van d'een Schip sesthien ende van d'ander achthien man doodt / bzaken wel dertich water-vaten / ende de Boot: de welke noch aen de Schepen werdt ghehaelt / nebens vijf man die van dese slachter in 't bosch waren ontkommen. Soo dat men sich wel dooz-dachtelijck van dese ende dierghelijcke Wilden heeft te wachten / ende al-tijds wel op sijn hoede te wesen. Hadden daer naer ververst aen het Eylandt St Christoffel, ende quamen nu / als vozen / by de Bloote.

ANN. 1628.

Junius.

Julius.

Augustus.

Den vijftden Augusti lagghen al ontrent de Cabo St Anton, ende wierden de Schepen

ANN O
1628:

Schepen schoon ghemaect/ ende een Jacht op de wacht ghehouden wat buy-
ten de wal. Den sevendenden hadden een sware storm. Den thierenden bevonden
haer op de hooghde van d'n-en-twintich graden en een half ontrent Rio de
Porcos. Den dertienden gheraecten weder boven de Cabo St Anton. De
Generael belaste 't Jacht de Vos ende de Barcke voor de Bloote te zeplen / om
de selve te waerschouwen voor de d'zooghten die vande voorszende Cabo ende
de Organos af-steken: twee glazen inde nacht gheraecte de Barcke aen de
grondt niet sonder ghevaer / soo dat een scheut dede / waer op de Bloote af-
wende. Sanderdaeghs dewijl daer soo harden stroom om de West gingh/
dat de Bloote haer niet wel by landt konde houden / werdt goedt ghevonden
te verzeplen naer de gronden van de Tortugas. Vernamen de selve den twint-
tighsten / ende wierpen grondt op tseventich vademmen grof grauw sandt met
cozael / ende hadden de hooghde van vier-en-twintich graden ende vier minu-
ten. Sanderdaeghs wierden twee Zepelijens ghewaer / de welke aen wer-
den ghehaelt: waren twee Barcken / die over veerthien dagen upt de Havana
waren gekommen / om aen dese gronden te visschen. Vernamen upt het volck/
dat de Spaensche inde Havana gantsch geen kondtschap van onse Bloote en
hadden / doen sy 't zepl ginghen / datter mede noch gheen Bloote van Terra
Firma ofte Nova Hispania was in-ghekommen / dan dat de selve daghelijck
wierden verwacht. Den twee-en-twintighsten sagen weder 't Enlant Cuba,
ende quamen de Havana soo nae / dat het Casteel ghenaeamt Morro, beschepe-
lijck konden sien. Daeghs daer aen hadden Mesa de Maria in 't ghesichte / mi-
sten vier van hare Schepen / Hollandia, de Roode Leeuw, Dordrecht, ende
de Valck, nebens de Jachten Muyden ende de Swarte Ruyter. De windt Oost
zijnde / lietent langhs het landt voor de windt deur-staen / om niet te verre by
Oosten de Havana te gheraecten / alsoo bevonden dat de stroom haer seer om
de Oost hadde vervoert. Den vier-en-twintighsten hadden de Havana seven
mijlen van haer Zuyden ten Oosten. Kregghen daer een ghewaldige travade
met blirem reghen ende harde donder-slaghen / soo dat 't Schip Dordrecht sijt
groote stenghe ghemozfelt ende af-gheslaghen wierdt / een man doodt / ende
eenighe seer beschadicht. Ginghen al West aen / met koelte upt den Oosten:
des niet tegenstaende bevonden 's anderdaeghs dat wel seven ofte acht mijlen
om de Oost waren ghetrocken / soo dat El Pan de Matanza saghen: d'welck
haer seer verwonderde ende beducht maecte; hoe-wel 't selve door sonderlin-
ghe schickinghe Godes tot haer voordeel is upt-geballen / alsoo de Bloote
van Nova Hispania door de selve stroom haer ghelijck inde mondt is kommen
vallen. De Jachten wierden belast sich wat te verspreyden / ende allenthalven
upt te sien of sich niwers gheen v'pandts Schepen en openbaerden; doch qua-
men den acht-en-twintighsten weder by de Bloote sonder een eenich Zepl ver-
nomen te hebben. Deswegghen dan de Generael met den secreten Raedt in be-
dencken namen / waer sy des v'pandts Schepen best souden verwachten / ende
alsoo onder de wal door de stroom soo vervoert wierden / vonden gheraden
wat verder af / end^e de Cabo van Florida wat naerder te houden / ende daer te
kruppen / soo dat het des avondts Noozdt over leyden / doch de koelte was soo
slap / dat sy weynich vorzderden. Den neghen-en-twintighsten vernamen we-
der een Zepl / d'welck sy aen-hielden / was een Barcke met vijftich man / by de
Gouverneur van de Havana Don Laurenzo de Cabrera, upt-ghesonden / om de
Blooten van Nova Hispania ende Terra Firma te gemoeten / ende te waerschou-
wen dat daer ontrent d'n-en-twintich Hollandische Schepen waren houdende.
Hadden doen ses daghen in Zee gheweest / ende en hadden gheen van de
Blooten vernomen / ende waren verwondert waer de selve soo lange vertosf-
den. Verklaerden dat inde Haven van de Havana geen Schepen en lagen als
een

een Galeon nieuwlĳck gemaeckt/ ende noch een/ daer van 't hol ten naesten by voltrocken was. Datter vier ofte vijf hondert Soldaten op de Forsten lagen/ ende inde Stadt by de ses-en-twintich hondert Burgheren ofte Inwoonderen waren: op 't Casteel Morro te liggghen tseventich metale stucken/ ende op 't ander twintich/ ende het derde acht-en-twintich: eyndelijck dat onse Bloote seer onlanghs daer was ontdeckt / ende eerst van 't Casteel Morro ghesien. De stroom gingh noch al om de Oost / ende was stille: teghen den avondt wierdt men weder een Barcke ghewaer/ de welcke by de onse wierdt naer-ghespoort/ vonden die op ancker liggghen / niet boven een musquet-scheut vande wal op twee vadem waters: de Spagnaerden siende de onse aen-kommen / kapten haer touw af/ ende liepen soo hoogh teghen de wal als konden/ ende namen de vlucht aen landt: soo dat de onse daer niets in en vonden als eenighe Duchtten en een piype Waters; staken den byandt daer in. Hielden noch al voort by de wal / ende ontrent een mijle daer af; doende haer best om weder om de West te winnen. Soo dat den eersten September haer weder bevonden ontrent d'yp ofte vier mijlen by Westen de Havana; ende by-naer vier mijlen van landt: keerden van daer weder vooz de Havana, om te deghe af te sien / wat Schepen daer mochten liggghen; dan daer tot by-naer op een gotelingh-scheut by-kommende/ bevonden daer gheen andere Schepen te liggghen/ als de vooznoemde ghevanghens hadden verklaert/ benevens twee klepne Barcken: soo dat wel saghen datter noch gheen Bloote en was in-ghekommen. Sanderdaeghs wierdt het Jacht de Vos weder ghesonden naer de gronden van de Tortugas, ten deele om de Abbijs-Barcken te onder-scheppen / die noch upt mochten wesen om de Blooten te waerschouwen / ende ten deele om de Vice-Ammirael; die tot noch toe by de Bloote niet en was gheweest / te soecken/ ende te belasten met sijn seven by-hebbende Schepen op de selve gronden te blijven houden / ende daer te wachten op de komste van d'een ofte d'ander Bloote. Den derden hadden de windt upt de Westelijcker handt/ soo dat sy by hielden om ontrent de Havana te blijven. Des niet teghenstaende bevonden den vijfden dat de stroom haer al dapper om de Oost hadde wegh-ghevoerd/ soo dat sy reede de Havana wel acht mijlen Zuiden ten Westen van haer hadden/ ende kregghen s anderdaeghs El Pan de Matanza in 't ghesichte/ ende met eenen een Zeyl/ daer de voozste Schepen jacht op maeckten; doch de Generael een scheut schietende/ ten eynde men met jagghen soude naer-laten/ quamen alle weder by den anderen / uptghenomen de langhe Barcke die 't selve Zeyl noch een wijl volghde; ende alsoo twee groote Schepen ghewaer wierdt/ van welke het eene een scheut naer hem dede / soo keerde s nachts oock weder by de Bloote. De windt hadt nu eenighe daghen Zuidelijck gheweest / waer deut niet alleen onse Generael met sijn by-hebbende Schepen / maer oock de Vice-Ammirael die mede hier ontrent nu was ghekommen / ende insonderheyt oock de Spaensche Bloote al naer het Noordt-Oosten/ ende van de Havana af waren ghedreven. Onse Bloote quam den Vice-Ammirael met sijn by-hebbende Schepen / de Neptunus, 't Post-paerdt, Vergulde Sonne, Munnickendam, de Goude Leeuw, ende den Dolphijn eerst te sien / ende quamen ter goeder upzen by den anderen. Waren doen by gissinghe van Pan de Matanza (d'welck is een hooghen bergh / by-naer van de ghedaente van een vloodt / liggghende op een tamelijcke leeghe ende slechte Custe) tusschen de acht en neghen mijlen. Den achtsten hoorde de Generael schieten / ende sondt de Barcke derwaerts/ de welke weder-ghekommen zijnde / boodtschapte / dat de Witte Leeuw een Schip hadde ghenomen/ kommende van Nova Hispania; ende dat de ghevanghens bekenden dat de gantsche Bloote van Nova Hispania daer soo op verwachten / by der handt was. In 't op-gaen vande Sonne / wierden thien Zeylen

ANN O
1628.

Zeylen ghesien / daer de Generael datelijck sijn kours naer toe sette; eenighe van die waren te loef-waert / ende eenighe te lij-waert / ende hadden den gantschen nacht op 't vier vande Nederlandtsche Vloote ontwetende ghezeyt: de lij-waerste neghen waren terstondt by de onse met de Boots ende Chaloupen (dooz dien het kalm was) ghenomen: dese waren een ghedeelte vande Vloote van Nova Hispania, ende hadden elck by de veertich man op / ende waren ghesladen met Hupden / Meel / Broodt / Campeche-hout / eenighe Cochenille, Indigo, ende anders. Ontrent de middach / de windt zijnde Zuyden ten Oosten / met een stijve koelte / wierden noch acht of neghen Schepen te loef-waert ghesien / dyn of vier mijlen af / die haer seer groot op deden / soo dat men vermoeden het de Galeons mosten wesen / die soo langh inde Haven van Nova Hispania hadden vertoest / om dat het eene ghestooten hebbende / hadde moeten werden ontladen. De onse deden daer terstondt jacht op / soo dat de Spaenschen naer de wal wenden / ende onse deden haer upterste beste om die vande wal af te snijden / veel tijds te weghe ghebracht hebbende met het nemen vande voozseyde Schepen. De Spaensche kregghen eerst de wal / doen wende de Nederlandtsche Vloote haer nae. De Generael liep vooz de windt ruymschoots; soo dat de andere Schepen in twijffel stonden / of hy dit dede om de loef-waerste Schepen te volghen / die ses in 't ghetal waren / te weten / vier Galeons ende twee andere Schepen / dies sy mede haer kours naer de wal stelden met natten van zeylen / om de vbandt de wal af te snijden / maer de Spaensche gheraecten vooz haer inde Baye van Matanza. De Generael sulcx siende / hiel op van jagghen / ende sondt andere derwaerts / ende stack by de windt naer sijn Vloote: inden abondt by de twee-licht liepen de Spaensche inde voozseyde Baye / jagghende aen de grondt; de vooznaemste / ende by-naer alle die konden / begaven haer stracy te lande: met nemende soo vele kostelijckheyt als sy konden: de Chaloupen in aller haest af ende aen-gaende. Sanderdaeghs ontrent te neghen upzen quamen den Dolphijn, den Ouwevaer, de Valck, ende de Pinas inde Baye / ende kozts daer op de Vice-Ammirael ende Geldria, den Ammirael, ende daer naer de Generael, met de rest van de Vloote / ende bevonden dat de Galeons aen de grondt saten. Een wepnich daer naer schoot de Generael om ghelijckelijck meerder in-waerts te zeylen. Den Ammirael Loncq gheraecte met sijn Schip op een dzooghte / de welke in 't midden van de Baye licht / ende liet sijn ancker vallen / schietende met eenen sijn laeghe aen back-boozydzijde op de Spaensche los / waer dooz hy weder vlot gheraecte. Doens sette de hem de Generael mede ontrent de Spaensche / die seven ofte acht scheuten deden / ondertusschen noch al naer landt bluchtende. Daer op quamen datelijck de Booten vanden Ammirael, de Schout by nacht ende 't Schip Haerlem met Musquetiers aen 't Schip vande Generael, die selfs in een van de Boots gingh / ende belaste stracy naer de Spaensche te trecken. Daer waren by hem inde Boots / den Ammirael, de Schout by nacht Cornelis Claesz. : vande Roode Leeuw Capiteyn Aelbert Hendricksz.; van 't Schip Haerlem Capiteyn Frans Claesz. met eenige Sergeanten ende andere. Als hy op de Spaensche aen-quam / wilden sy haer te weer stellen / maer naer datter een charge ofte twee met musquetten op haer was ghedaen / viel haren moedt in de schoenen. Men boozdt kommende / wasser gheen middel om boven te kommen / ende te enteren / alleenlijck hongh daer een touw buyten / by de welke een Watroos op klom / ende boven zijnde / socht rontom touwen om die vast te maken / ende de andere die in de Boots waren toe te werpen / 't welck hy met ghemack dede / daer de Spaensche by stonden / ende op 't werck sonder tegheweer sagghen. In 't enteren vande andere Schepen / wierdt bonne guerre gheseyt / d'welck de Spaensche hoozende / liepen al beneden. De Generael hadde

hadde mede een Spagnaerdt die over boordt was ghesprongen bekommen / De welcke hy sondt aen den Spaenschen Ammirael, met belofte van goedt quartier; daer wierden noch hondert en vijftich man in ghebonden / die al sonder gheweer boven quamen / ende wierden met de Nederlandtsche Booten / eenighe van haer met Gout ende Silber wel gheladen ongheschendt aen landt ghebracht. Door dese voorszicht vande Generael werdt alle onheyl van brandt ende anders vooz-ghekommen. Hier op werdt belast dat alle de Booten ende Chaloupen vande veroverde Schepen souden af-legghen: Het maecte dien nacht seer onstuylich weder / soo dat des midder-nachts de ongheanckerde Galeons van de grondt los raecten / ende dicht by de Vloote quamen drijven / ende doen wierden de anckers inde grondt gheworpen. Daeghs daer aen voerende Generael ende Ammirael aen de veroverde Schepen / om op alles goede ordze te stellen / ende het plunderen van 't volck te staken. Den Ammirael van de Spaensche Vloote was 't Galeon S. Anna, zijnde voorszien met vier-entwintich metale stucken / onder 't beleydt van Don Francisco de Beuna-Vida: ende Don Francisco Denneboa was Overste over de Soldaten. De Vice-Ammirael was 't Galeon S. Gertrudis, voorszien met twintich metale stucken: de Schout by nacht genaemt Montague, was voorszien met twintich yfere stucken: het vierde Galeon was ghenaeamt St Juan, ende hadde mede op twintich yfere stucken: daer by waren eenighe koopvaerdn-Schepen sonder gheschut. Dus werdt dese kostelijcke Vloote ghenoeghsaem door sonderlinghe bestellinghe ende ghenade Godes inde handen vande onse ghelijck gheworpen / sonder groote weer daer op te doen. Welck de Generael oock wel erkende / want my wel ghedenckt dat weder 't huys ghekommen zijnde / ende siende het toelopen van 't volck / ende de groote Loff die hem op alle plaetsen gaven; my seide: siet hoe het volck nu raest / om dat soo grooten Schat 't huys brenghedaer weynich vooz hebbe ghedaen; ende te voren als ick der vooz hadde ghevochten / ende verre grooter daden ghedaen als dese / en heeft men sich nauwelijcks aen my ghekeert. Welck inder daet soo is / want de dinghen die wy hebben verhaelt / by hem inde Bahia de todos los Santos aen-gherecht / met een ongelooftlike dapperheyt ende voorszicht upt-ghewoght / zijn wel hoogher te wegghen gheweest / als het veroveren van dese Vloote. Welck niet en seggetot verminderingh van sijn Loff / die altyds by ons sal ghedacht worden / maer om aen te wijsen den verkeerden yver / ende swacke oordeelen van de meeste menighe / die denighden niet en prijsen / dan alser nut ende voozdeel aen vast is. De Generael voozder als een wijs ende voorszichtich Overste / wel in acht nemende den tijdt des jaers / ende de plaetse daer hy sich in bevondt / ende te ghemoet siende in wat onghelegentheyt de vyandt hem soude konnen brenghen / indien de Vloote van Terra Firma die alle upzen mede verwacht wierde / hem op den hals hadde ghekommen / ende hoe onghereedt hy sich soude hebben bevonden om te slaen. Heeft datelijcken belast dat alle de Schepen souden worden op-gheruymt / ende gheloft vooz soo vele noodich ende doenlijck was: bevondt dat inde Spaensche Galeons de meeste stucken onweerbaer waren gemaeckt / met het bestouwen vande koopmanschappen. Een vande veroverde koopvaerdn-Schepen met hunden gheladen / gingh te gronde: de vozdere lossinghe vande Spaensche Schepen hielt haer vijf daghen besich; wat in de onse wierdt over-ghenomen / sal hier naer segghen: de Wijnen ende andere Geter-Waren upt een Schip by 't Jacht den Swarten Ruyter verovert / wierden ober de Vloote verdeelt. De vier Galeons ende een nieuw koopvaerdn-Schip wierden tot de reyse naer huys ghereedt ghemaect: de andere van alles ontbloedt zijnde / verbrandt ofte inde grondt gehackt. Den seventhien den 's mozghens de windt kommende van 't Zuiden / lichten altsamen haer anckers /

ANN O
1628.

October.

November.

December.

anckers/ naer dat haer lange Barcke als onnut zijnde mede hadden verbrant.
 Teghen den avondt/ saghen de Martyres by de Cabo van Florida op de hoogh-
 de van vier-en-twintich graden ende een half. Den een-en-twintighsten wa-
 ren sy de Strate van Bahama ten eynde; ende op de hooghde van acht-en-twintich
 graden en vier-en-vijftich minuten. Den ses-en-twintighsten heeft de
 Generael op de hooghde van neghen-en-twintich graden ende ses-en-vijftich
 minuten 't Jacht de Vos van Groeningen, den Ouwevaer van Munnickendam,
 af-gheveerdicht naer 't Vaderlandt / om dese goede maere te boodtschappen.
 Den vijftien October waren met de gantsche Vloote op de hooghde van der-
 tich graden ende een half; ende daeghs daer aen setten noch over aen 't Schip
 Munnickendam dyp-en-tseftich kaskens Silber / ende aen de Goude Leeuw
 vier-en-twintich: hadden de volghende daghen veel reghens ende windts.
 Den elfden dede het Galeon S. Juan seyn om hulpe / om dat seer leck was / des
 het gheloft wierdt op de hooghde van dyp-en-dertich graden ende vier minu-
 ten / sleypen het naer tot den derthienden / ende naer dat alles gheloft was /
 stakender den brandt in. Den sestienden schoot Claes Hendrick's Schip-
 per ghestelt op 't Galeon S. Anna, dooz dien oock lecken ghewaer worden / doch
 de selve wierden ghebonden ende ghestopt / soo dat voort mede zeylde tot op
 de hooghde van dyp-en-dertich graden ende vier-en-vijftich minuten. Den
 een-en-dertighsten wierdt 't selve upt de Vloote ghemist op de hooghde van
 seven-en-dertich graden ende vijftich minuten. Hadden vier dagen seer hardt
 ende onghestadich weder; den vierden November quam 't Galeon S. Anna we-
 der by de Vloote / hebbende dooz de storm sijn groote stenghe verlozen. Den
 vijftienden (op dat dit hier tusschen beyden segge) quam 't Jacht den Ouw-
 vaer vooz Rotterdam ten ancker / ende bracht het aenghenaem nieuws vande
 veroveringhe der Spaensche Vloote in 't Vaderlandt. Den twee-en-twintich-
 tighsten vondt sich den Ammirael alleen; hadden doozgaens seer hardt weder/
 wierp grondt op tneghentich vadem sijn sandt-grondt / hebbende de hooghde
 van neghen-en-veertich graden ende vijftien minuten: daeghs daer aen qua-
 men weder sestiien Zeplen by den anderen. Den dertigsten weder maer beer-
 thien by een. In de maendt November quamen in 't Vaderlandt den seven-en-
 twintighsten ende acht-en-twintighsten, Hollandia ende den Eenhoorn vande
 Camer van Amsterdam: Uytrecht vande Maese: de Goude Leeuw ende den
 Dolphijn van de Camer van Stadt en Landen. Den sesten December ghe-
 raeckten in Vaelmouth tot elf Schepen toe. Den derthienden quamender
 noch acht binnen / ende daeghs daer aen quam 't Galeon S. Anna daer mede in
 seer leck zijnde: ende alsoo de Generael wemich raedt sach om 't selve in 't Va-
 derlandt te brengen / soo dede de Huyden daer upt lossen / ende voozts alles af-
 nemen dat dienen konde / ende verkocht den romp. Den achtthienden Decem-
 ber quamen in Texel de Witte Leeuw, Geldria, ende Naerden. De Generael
 bleef in de Haven van Vaelmuyen tot den eersten Januarij des toekommenden
 jaers / in welke meest alle gheluckelijck t'huyt quamen / soo in Zeelandt, als
 in 't Goereesche-Gat / ende in Texel, uptghenomen een van de Spaensche
 Galleoenen, d'welck by quade gissinghe in 't verkeert Canael gheraecht zijnde
 op de Custe van Yrlandt strandte. Op dese gantschen tocht / ende van soo veel
 volcks / zijn maer ontrent hondert en vijftich dooden gheweest in alles; hoe-
 welder veel siecken waren over alle Schepen doen in Englandt quamen / om
 dat soo langh waren gheweest sonder verberschen / ende water by schaers
 hadden ghehadt / om dat de tijdt niet wilde lijdten om pewers aen te loopen,
 wat Rijkdom met de Vloote de bybrandt is ontnomen / sal upt de volghende
 Lijste konnen af-ghehouden werden / by de welke sullen aen-tekenen wat in
 peder Schip is over-ghekommen: watter by 't volck is versmoort / is wel te
 gissen/

giffen/ ende is daer naer by eenighe noch achter-haelt: behalven dat in sommi-

ANN.O
1628.

In 't Schip bande Generael, ghenaeamt Amsterdam.

Silver in kassen ende barren 24870½ pondt.

57 Kassen Cochenille Misteca.

130 Soo kassen als balen Cochenilla Silvestre, ende Indigo Guatemalo.

31 Pondt 10 oncen Gout.

Gen kasken daer in ketens ende platen 63 pondt 8 oncen Gout.

Gen kasken daer in twee ketens seben of acht pondt Gout.

Seben pondt veerthien oncen Ambregris.

1000 Peerlen.

37 Pondt Muscus.

12. Pondt Bezoar Occidentael.

Voors vele kleynigheden van Gout ende Ghesteenten.

In 't Schip vanden Ammirael, den Hollandtschen Thuyn.

Silver in kassen ende barren 18953 pondt.

Ghemaeckt Silver 130 pondt.

16 Packen Cochenille Misteca.

319 Kassen Indigo ofte Cochenille Silvestre.

Gen kasken met 1255 Kealen van achten.

Genighe kassen met ghemaeckt Silver-werck.

Genighe met ghemaeckte Stoffen van Zijde.

Ende veel andere kostelijckheden.

3592 Hupden upt het Galeon.

In 't Schip Haerlem.

37 Kassen Cochenille Misteca.

152 Kassen Indigo Guatemalo.

2046 Stuck West-Indische Hupden.

In 't Schip Gelderlandt.

Silver in kassen weghende 6922 pondt.

2 Balen Cochenille Misteca.

89 Kassen Indigo Guatemalo.

2196 Stuck West-Indische Hupden.

622 Stucken Campeche-hout.

In 't Schip Hollandia.

Silver in kassen ende barren 7397 pondt.

Dier packen Cochenille Misteca.

126 Kassen Indigo Guatemalo.

1999 Stuck West-Indische Hupden.

34 Stuck Campeche-hout.

7 Wfere Stucken.

In 't Schip de Swarte Leeuwe.

Silver in 43 kassen weghende 2864½ pondt.

24 Kassen Cochenille Misteca.

68 Kassen Indigo Guatemalo.

In 't Schip de Roode Leeuwe.

40 Balen Cochenille Misteca.

79 Kassen Indigo Guatemalo.

In 't Schip de Provincie van Uytrecht.

Silver in kassen en barren weghende 10382 pondt.

ANNO
1628.

18 Kassen Cochenille Misteca.
137 Kassen Indigo Guatemalo.
1796 Stuck West-Indische Hupden.

In 't Schip den Gulden Valck.

95 Kassen Cochenille Misteca.
72 Kassen Indigo Guatemalo.

In 't Schip de Witte Leeuwe.

Silver in kassen en barren weghende 10436 pondt.

43 Kassen Cochenille Misteca.
124 Kassen Indigo Guatemalo.
916 Stuck West-Indische Hupden.

Alle dese Schepen quamen aen de Camer tot Amsterdam.

In 't Schip de Neptunus bande Vice-Ammirael.

Silver in kassen ende barren weghende 25737 pondt.

44 Walen Cochenilla Misteca.
115 Kassen Indigo Guatimalo.
47 Kisten Sunckeren Blancos, Mascovados ende Panneelen.
15 Pondt 8 oncen Gout.

In 't Schip de Goude Sonne.

Silver in kassen ende barren weghende 1476½ pondt.

124 Kassen Cochenille Misteca.
109 Kassen Indigo Guatimalo.
500 Stuck West-Indische Hupden.
Noch upt het Galeon 1550 stuck.

In 't Jacht den Tiger.

40 Kisten Sunckeren.

In 't Jacht het Post-paerdt.

9 Walen Cochenille Misteca.
229 Kassen Indigo Guatimalo.
1190 Stuck Campeche-hout.

In 't Jacht Oudt Vlissinghen.

16 Kisten Sunckeren.

Dese Schepen quamen vooz de Camer in Zeelandt.

In 't Schip vooz Rotterdam, ghenaemt Uytrecht.

Silver in kassen ende barren weghende 6635 pondt.
Gout twee pondt acht oncen.

17 Kassen Cochenille Misteca.
149 Kassen Indigo Guatemalo.

In den Tiger van Rotterdam.

430 Stuck West-Indische Hupden.
582 Stuck Campeche-hout.

In 't Schip Dordrecht.

Gout twee pondt seven oncen.
Silver in kassen en barren 7223½ pondt.

34 Kassen Cochenilla Misteca.
30 Kassen Indigo Guatemalo.

1740 Stuck Campeche-hout
1235 Hupden upt het Galeon.

In 't Schip de Neptunus van Delft.

Gout twee pondt twaelf oncen.

Silver

Silver in kassen en barren 6423 pondt.

33 Kassen Cochenille Misteca.

38 Kassen Indigo Guatemalo.

3280 Stuck West-Indische Hupden.

468 Stuck Campeche-hout.

Dese Schepen quamen vooz de Camer op de Maeze.

In 't Schip de Griffioen van Hoorn.

Silver in kassen ende barren weghende 9863 pondt.

42 Balen Cochenilla Misteca.

150 Kassen Indigo Guatemalo.

1525 Stuck Campeche-hout.

Gout vier pondt.

In 't Schip Munnickendam.

Silver in kassen ende barren weghende 10550½ pondt.

Gout 2½ pondt vijftien oncen.

59 Balen Cochenilla Misteca.

32 Kassen Indigo Guatemalo.

1800 Stuck Campeche-hout

67 Stuck West-Indische Hupden.

Noch upt het Galeon 964 Hupden.

Dese Schepen quamen vooz 't Noorder-Quartier.

In 't Schip de Goude Leeuwe.

Silver in kassen ende barren weghende 8460 pondt.

37 Balen Cochenilla Misteca.

122 Kassen Indigo Guatemalo.

675 Stuck West-Indische Hupden.

100 Kisten Supckeren.

In 't Schip den Dolphijn.

Silver in kassen en barren weghende 6054 pondt.

400 Stuck West-Indische Hupden.

Vijftich kisten Supckeren.

Dese Schepen quamen vooz de Camer van Stadt en Landen.

Dit is de ladinghe van dese Schepen volghens de welcke de verdeelinghe over de Cameren was ghedaen / dan wierdt de estimatie maer by gissinghe ghenomen / ende quam de somme totalis te beloopen guldens 11509524. Doch en is hier in niet begrepen de Muscus, Ambergries, Bezoar, Zijde Waren / ende een groote menichte van veelderhande kostelijckheden / noch de ladinghe van twee Galeoenen ende een Prijsken.

Tot dese Vloote wiens verrichtinghe nu verhaelt hebbe / behoorde mede het Schip den Tiger van Zeelandt, 't welck noyt by den Generael en quam / ende alsoo sijne reyse seer aenmerckelijck is / soo sal de selve hier wat breeder verhalen. 't selve gingh t'zepl van vooz Vlissinghen, met het Schip Oudt Vlissinghen, als vozen is aen-gheroert; gheraecte onder-wegen by den Vice-Ammirael Banckert, ende eenighe andere Schepen vande Vloote / soo dat 't samen voozts zeplden. Den tweeden Julij op de hooghde van acht-en-twin- Junius. tich graden werd't by Oudt Vlissinghen verobert een Schip kommende van Rio de Jenero, gheladen met twee hondert ende vijf-en-dertich kisten Supckeren / was een oude Nederduytsche Boot / ghe-naemt Nossa Sennora de Buena Vittoria, daer waren ses-en-dertich koppen op / by-naer de helst Swarten. Alsoo 't selve niet bequaem en was om naer 't Vaderlandt te zeynden / ende be-kommerlijck om mede te sleggen / soo wierdt 't selve ontloft / ende de Supckeren

ANN O
1628.

Augustus.

September.

ren over de Schepen verdeelt. Den dny-en-twintighsten saghen 't Eplandt Barbados, ende quamen 's anderdaeghs aen 't Eplandt S' Vincent; vonden daer alleen het Post-paerdt ende de Griffioen, de welke vande Dloote niet sekers en wisten te segghen / dan 't ghene upt de Wilde hadden vernomen / de welke seyden datter vier daghen te vozen twintich Schepen van daer waren vertrocken. Westwegen dan by de Vice-Ammirael ende de by-wesende Kaden wierdt goedt ghevonden / soo haest pedet Schip sijn water ende hout ir hadde / op 't spoedighste naer de Cabo S' Anton te zeplen. Aen de voozsende Cabo te samen kommende / ghemoeten daer 't Schip de Goude Sonne, d'welck een Spaens Schip verovert hadde / gheladen met vijfhondert ende neghen Huyden / ende hondert en tsestich Canaisters Salsaparilla, de welke ontrent de Cabo daer upt wierden ghenomen / ende de Barcke inde grondt ghehackt. Eenighe daghen ontrent de Cabo ghekrupst hebbende / ende gheen Dloote vernemende / werdt den Vice-Ammirael te rade voozts te zeplen naer de grondten vande Tortugas ende Cabeca de Martyres. Den ses-en-twintighsten Augusti verdwaelde den Tiger vande andere Schepen ontrent de hooghde van vijf-en-twintich graden ende vijftien minuten / ende alsoo sp gisten te wesen in 't batten vande Strate van Bahama, soo lietent met een Oostelijcke windt Noozdt-West in-gaen: dan kregghen groote stilte. Den seven-en-twintighsten bebonden sich op de hooghde van ses-en-twintich graden en vijftien minuten / ende daeghs daer aen op seven-en-twintich graden. De Stier-lieden giffende dat bupten het Canael waren / lietent al West aen-gaen om eenich gesicht van landt te krijghen; dan gheen landt / noch gheen grondt vernemende / waren gantsch verstelt / ende bupten raedt: den neghen-en-twintighsten waren op seven-en-twintich graden en een half / konden noch gheen grondt bewerpen / dan vernamen meer ende meer Sargasso; d'welck is een wiedt drijvende op 't water. Quamen den laesten op de hooghde van acht-en-twintich graden ende vijftien minuten / en vernamen gheen stroom meer; ginghen doen al Noozden aen / blijvende inde selve dwalinge. Den tweeden September kregen de windt Noozdt-West / soo dat het Oost-waerdt lieten heen lopen: waren 's anderdaeghs op acht-en-twintich graden vijftich minuten / ghemoeten veel Sargasso, doch hadden met hondert en dertich vadem geen grondt. Maer den vierden 's nachts wierpen grondt op ses-en-dertich vadem / was klippich en vuyl / met sommighe schelpkens; warender met een Noozdt-Oost ten Oosten gangh op ghekommen / soo lietent met een Zuydt-West ten Zuyden weder af gaen / diepten doen vooz de handt wegh / soo dat met den dach weder hondert vademen hadden / schoone grondt: ginghen doen Oost-Zuydt-Oost aen / verhopende daer by haest te sien waer sp waren. Den vijfden bebonden sich op neghen-en-twintich graden ende vijftien minuten / dreven meest / wegghen de stilte; ende hielden meest al diepte van hondert thien ende twintich vademen / ende somtijds weder grondt af. De volghende daghen hadden al te met een koelte / ende wonnen wat op de Zuydt-Oost / doch vonden noch geen grondt. Den twaelfden 's avondts hadden weder grondt op hondert en thien vademen / ende merckten doen wel dat niet bupten het Canael van Bahama waren / maer inde Golfo van Nova Hispania verdwaelt / ende alsoo de windt Noozdt-Noozdt-Oost was / lieten het al Zuydt-Oost aen-gaen. 'S anderdaeghs hadden de hooghde van vijf-en-twintich graden en vijftich minuten. Den veerthienden wierpen grondt op tseventich vademen / ende hadden 's middaghs de hooghde van vijf-en-twintich graden ende een half: en bebonden noch gantsch gheen stroom: den vijftienden wierpen veertich vadem / ende vernamen doen een harde stroom om de Oost gaende / ende hadden weder in korte tijdt met hondert en veertich vadem geen grondt: 's middaghs hooghde vijf-

vijf-en-twintich graden schaers. Soo datse gisten de gronden vande Tortugas nu dooz te wesen; bevonden daer de ticht vande Zee veel upt de Noorden schieten / daer men die inde Golfo meest upt de Zupden verneemt; men werdt hier oock soo veel ghevoghelte niet ghewaer / als inde Golfo. **T**verschil is mede inde groente ofte kroos / d'welck op 't water vlietet / want dat inde bocht is onghelijck geeler ende roffer / ende al steeltjens met beperkens / daer dat by Oosten de Tortugas langh-werpighe bladerkens heeft / ende de beperkens onghelijck grooter: soo dat dit soo eenighe merck-tekenen zijn om op te letten; want het vallen van de stroomen verboert de Strier-lieden dickwils soo misselijck / dat sy vzendde misslaghen doen in hare bestecken / ende oock somtijds niet weten waerse zijn / ofte waerwerts sy haer best sullen wenden. Saghen eyndelijck den seventhienden 's mozghens leegh landt / ghelijck twee Eplandekens / ende bevonden sich 's anderdaeghs op de hooghde van vier-en-twintich graden veertich minuten / ende saghen weder ander Eplandekens op zijde ende vooz-upt / soo dat weder op nieuws begonnen te dutten. Den twintighsten waren op vier-en-twintich graden ende vijf-en-veertich minuten / saghen gheen landt / noch wierpen gheen grondt. Den twee-en-twintighsten saghen wederom landt / d'welck sich streckte Noozdt Oost ten Oosten soo verre sy beooghen konden / by welke sy oozdeelden dat nu in 't vatten waren van 't Canael van Bahama. **D**welck sy met een schoone windt deur zepden / ende bevonden sich den vijf-en-twintighsten op neghen-en-twintich graden vijftich minuten / ende lietent al Oost-Noozdt-Oost henen lopen. Den derden October nu op de hooghde van meer als een-en-dertich graden ghekommen zijnde / begonden te over-legghen wat best tot nut van hare Meesters hadden vooz te nemen; hadden ghebreck van versch water / ende waren tamelijck leck; doch namen niettemin vooz / weder te lopen naer de Caribise Eplanden / daer te ververschen / ende 't Schip te herstellen / ende dan voozts haer heyl op de vpyandt te gaen soecken. **D**e windt en wilde haer in 't eerste niet wel dienen / soo dat noch dempsden tot op de dyp-en-dertich graden: maer den thierenden kregghen de windt van de Noozdelijcker handt / soo dat het Oost ten Zupden lieten aen-gaen / ende bequamen hooghde van twee-en-dertich graden ende een half / doch verbielen weder op vier-en-dertich. **D**e windt weder Oost ende Oost-Noozdt-Oost werdende / wonden weder om de Zupdt / soo dat den seventhienden weder hadden een-en-dertich graden veertich minuten: 's anderdaeghs een-en-dertich graden vijf-en-twintich minuten, doch kregen de windt weder Zupdt-Oost die haer gantsch niet vorderlijck en was. Sagen den een-en-twintighsten de Bermudez, ende zepden de Zupdt-zijde langhs / ende bevonden de selve te liggghen op twee-en-dertich graden ende een half: kregghen daer naer een harden storm / ende hadden ghenoegh te doen met pompen. Den seven-en-twintighsten de Bermudez weder siende / ende ghenegghen zijnde daer aen te lopen / kregghen weder een ghewenste windt upt den Noozdt-Oosten ende Noozdt-Noozdt-Oosten; d'welck haer by bleef tot den eersten November. **S**ulcx dat al dapper in hare hooghden wonden; ende niet teghenstaende noch eenich hardt weder ende variable winden; den veerthienden het Eplandt Barbados bezepden / ende 's anderdaeghs daer ten ancker quamen / ontrent de woonplaetse van de Engelsche / die daer onlanghs ses hondert in ghetal waren ghekommen. **V**etrocken van daer weder den neghenthienden; ende sagghen 's anderdaeghs met de middach St Vincent, doch wegghen onbequame windt quamen daer eerst den twee-en-twintighsten te reede in St Antonis-Bape / vonden de Wilden hier seer ghebaerlijck / dooz dien seer ghebeten waren op de Franschen soo sy sepden / ende ons al vooz een volck hielden / soo dat met groot omsien water ende hout haelden; ende maecten haer den acht-en-

October.

November.

A. N. N. O.
1628.
ibcr.

twintighsten weder van daer / ende lieten den eerstein December 't ancker vallen onder 't Eplandt Granada, in een schoone ende groote Sandt-Wape / en konden hier gheen verversinghe bekomen / om dat de Wilden hier noch schouwer waren als aen S' Vincent, de reden is wel af te nemen upt 't ghene vozen hebben verhaelt / soo dat den tweeden weder van daer schepden; ende liepen den vierden 's moorghens vooz-by de Frayles, ghelegen by Oosten 't Eplandt Margarita; daer sy 's middaghs vooz-by quamen / ende settent den vijftenden aende West-zijde van Isla Blanca; ende voeren stracx aen landt om Wocken te vanghen / die daer met dupsenden bonden / ende bleven hier liggghen tot den dertighsten December, soo dat doen ontrent vijf hondert soo ghesouten als ghedrooghde aen boozdt brachten / ende hadden der meer konnen bekomen / indien meer Souts hadden moghen missen. Dewijl dese daer soo langh hebben ghehouden / soo sal in 't vooz-by gaen aen roeren de beschrijvinghe van 't Eplandt welck sy daer van hebben ghegeven. Dit Eplandt Isla Blanca is ghelegghen op de Noozder breeete van twaelf graden; light verscheyden van 't Eplandt Granada, meest West ten Zupden ontrent veertich mijlen / is leegh landt / soo dat men 't boven vier mijlen niet sien en kan. De heele West-zijde en is niet als een Sandt-Wape / streckende Zupden ende Noozden / geen mijle langh; daer zijn om de Noozdt ende om de Zupdt mede frape Sandt-Wapkens / doch onbequaem om te ankeren / wesende klippich ende stepl / soo dat men om de West-zijde de beste reede heeft / doch isset op sommighe plaetsen doock klippich / maer men kan de grondt op acht ende doock thien vadem sien / soo dat men sijn ancker wel op schoone plaetsen kan laten vallen. Daer zijt hier ende daer wel eenighe frape Habentjens / daer men met groote Chaloupen wel in mach kommen / al warense twintich lasten groot / daer sijn wepnich Bergghen ende Dalen op dit Eplandt / ende is overal beset met gras / daer men op sommighe plaetsen tot aen de knien toe in-gaet / wepnich gheboomte is hier aen de West-zijde te bekomen / als hier ende daer een kleyn Bosken / daer sommighe pock-hout boomen onder lopen / doch staen diep in 't landt / ende wijdt ende zijts te soecken: maer de heele Oost-zijde is meest Bosschagie / ende onder die boomen sijn al meest wilde Saelie-boomkens seer goet van reucke / de smaeck is niet bysonders; ende dese Bosschagie is overal beset met scherpe klippen ende steenen / ende in dese Bosschagie onthouden sich de meeste Wocken / ende overal daer eenich gheboomte staet / isset beset met scharpe dooznen / daer men sich gheweldigh moet vooz-wachten / want sy drucken dooz de schoenen / ende soo haest men der aen-roert / blijven in 't vleesch hanghen / ende supghen daer in datmensse met ghewelt moet upt-rucken; bonden sommighe kuplen inde klippen aen den oever / daer wel dertich of veertich Menschen sich konden in bergghen; ende andere tekenen dat de Spagnaerden daer dickmaels quamen / ende noch onlanghs waren gheweest; deden de ronde langhs den oever van 't gantsche Eplandt / doch en vernamen gheen volck. Bonden wepnich waters op 't Eplandt / dan als het geregent hadde / hier ende daer in eenighe putten ende steen-kuplen; daer was een groot binnen-waterken in wijse van een Sout-panne / doch was heel bjack, soo dat met putten te graven dicht op 't strandt haer moesten vooz-sien van versch water / d'welck daer in quam. De grondt van dit Eplandt is doore ende drooghe als turf-mul / soo dat het water dat upt de lucht valt stracx daer in treckt; sy saeyden in een vallepe / daer de grondt haer goet dochte eenighe Pompoenen / Maiz / ende Hoster-Saet / d'welck voort quam / ende hadde sijn loof al boven de aerde wel een hand-breedt hoogh eer van daer ginghen. Men vindt daer mede veel kruppemde Ghedierte / als Leguanen / Haeghdissen / oock Katten ende andere: daer sijn mede seer schoone groene Papegaven / Parequiten / Pellicanen / Kenghers /

ende

ende Tortel-Durven / neffens ander Ghevoghelte : bevondt en yndelijck dat het gheheele Eplandt ontrent ses mijlen in 't om-gaen hadde.

Souden de beschrijvinghe van de reyse deses Schips hier nu met het eynde des jaers staken / dan alsoo niet de pijn waerdich soude wesen / in 't toekomende sich daer mede op te houden / sullen 't vervolgh hier kortelijck by voegen. In schepden den derden Januarij 1629. van Isla Blanca, ende quamen aen 't Eplandt Tortuga, d'welck sy ons hebben beschreven in voegen als volghet.

Het Eplandt Tortuga is ghelegghen op de Noorder breedte van elf graden / verschenden van 'tboorgaende Isla Blanca Sypden ten Westen / wel soo Westelijcken vijftien ofte seshien mijlen. De Oost-zijde van dit Eplandt is leegh / maer de West-zijde is tamelijck hoogh / middelbaer landt / tamelijck veel gheboomte / waer onder eenighe pock-hout-boomen / doch staen wijdt en zijdes versprent. Daer liggghen aen de Noordt-zijde twee klepne Eplandekens een half mijle van 'tgroote / de welke rondtom beset zijn met sandt-stranden / ende men zejlt daer langhs henen op twaelf ende derchien vadem waters schoone sandt-grondt / tot onder de Zupdt-West-hoeck is de grondt soo effen als een bloer / daer is ontrent de Zupdt-West-hoeck een schoone groote Sout-panne / alwaer in September, October, ende November, somtijds als het niet veel en reghent wel tot in December Sout te krijgen is / voor twee ofte drij Schepen / doch de reede en isser niet seer bequaem daer de Sout-panne licht ; want men heester van een Oostelijck windt / die hier meest gheduygh waent / als gheen opper / soo dat voor de ghene die hier om gheen Sout en komt / de beste reede is aen de Zupdt-West-hoeck / ofte oock aen de Noordt-hoeck vande West-zijde / alwaer oock water te krijgghen is / maer men moeter op strandt putten maken. Op dit Eplandt zijn oock veel Bocken / doch sy en zijnder soo licht niet te vangghen als aen Isla Blanca, want daer staet meer Bosschagie ; de grondt van dit Eplandt is dorre aerde. Schepden weder van daer om datter doen geen Sout was te bekommen. Den vijfsden sagghen 't Eplandt Orchilla, zejlden langhs 't landt henen tot by de Westelijckste bergghen / dat het sandt-strandt meest ten eynde waren ; lieten aldaer het ancker vallen op seshien vadem waters / schoone sandt-grondt / ende al eer op 't ancker de vaert stuttede / en waren niet boven een Schips lenghte van het strandt / ende hadden noch vier en een half vadem waters / soo dat men der haest sonder ghebaer soude teghen aen zejlen / want 't isser schoone sandt-grondt sonder klippen / ende heel stejl / soo dat men met een Oostelijcke windt van selfs daer soude wederom af waven. Doeren daer aen landt / ende sochten naer Sout inde pannen die daer vele zijn / doch vonden gheene ; sagghen menichte van Bocken in 't gheberghte / waer onder veel witte waren / ende oock vier of vijf witte wilde Honden. Den sesten voeren met alle man aen landt om te jagghen / besetten de Westelijckste bergghen / ende jaegghden de Bocken daer al over henen naer 't strandt toe / soo dat een troupe van twee hondert in een kuyl kregen ; de welke sy besetten datter quaelijck een ontquam. Doch laet ons haer beschrijvinge van dit Eplandt hooren. Orchilla is ghelegghen op de Noorder breete van elf graden ende een quart / verschenden van Tortuga voornoemt Noordt West ten Westen ontrent vijftien mijlen / ende van Isla Blanca ontrent achthien of neghentien mijlen : het is heel leegh landt / soo dat men het leeghe landt nautlijck boven een mijle sien kan / doch op het Oost ende West-eynde licht gheberghte / d'welck men wel van vijf of ses mijlen verre kan sien / op 't welke de Bocken haer meest onthouden ; het leegh landt en staet niet boven een mans lenghte boven water : de heele Zupdt ende Zupdt-West-zijde is schoon / maer seer stejl / soo dat men soo naer mach loopen als men wilt / want men kander ghenoech weder afkommen. Aen de Zupdt-West-zijde is wemich gheboomte / noch nautlijcks gheen

ANN O
1628.

gheen groente als Peterfelie de Mar, want het isser anders niet als een schoyte/ van aen de Oost ende Noordt- zijde staet eenich gheboomte / maer de grondt is overal soo siltich datter onmoghelijk is datter loof ofte gras soude groepen: want al het water datter op valt ofte blijft staen / is alsoo brack als ofte het upter Zee quame. De grondt is overal ghelijck terras / dan ten ist niet / maer is wit ende heel siltich. De boomen die der op staen zijn soo dor ende soo drooghe datmense met een handt om verre stoot. Op 't gheberghte staet hier ende daer eenighe Orchille, doch seer dun ghesaeyt / dat het de moeyte niet weerdich en is / want is moepelijck op de berghen te soecken / ende men lijter grooten dorst / om datter gheen drinckelijck water nergens te vinden is. Daer is oock weynich Ghevoghelte / als alleen eenighe ghelijck Nacht-Blen; noch oock eenich Ghedierte / als Haeghdissen.

Schepden den sevendden weder van daer / ende vernamen kortz de Eplanden Roccas, die acht of neghen in 't ghetal zijn / liggende meest Oost ende West / verschepden van Orchilla ontrent ses mijlen / waren daer niet aen / dan saghen meest beset waren met Bosschagie / tamelijck leegh. Lieten het doozstaen naer Isla de Aves, d'welck met den abondt in 't ghesichte kregghen / ende zijn dyp Eplandekens / verschepden van Roccas West- Noordt- West ontrent ses mijlen. Den achtesten vernamen het hooghe landt van Bonaire ontrent dyp mijlen West- waerts van haer / maer en konden het leege landt aen de Zuydt- zijde noch niet sien / vooz dat noch wel dyp mijlen ghezeylt hadden / sagen doen de brandinghe eer dan het landt / zeyden doen alsoo langhs de Zuydt- zijde West- waert henen / vernamen nergghens gheen sandt- strandt / maer al cingel / den oever was over al beset met Bosschagie: zeyden alsoo voozts tot de West- Noordt- West- zijde / alwaer een kleyn leegh Eplantjen licht / d'welck een inbocht maect / soo dat men moet laveren om op de reede van 't groot Eplandt te kommen; laverende tusschen het groot ende kleyn Eplandeken / hadden veel variabel winden van 't landt / soo dat doen ontrent het kleyn meyn den te wendden / dooz de ech- winden 't Schip niet konden om krijghen / maer dreyen tegghen de Zuydt- Oost- zijde van 't kleyn Eplandeken aen / doch het water was ser soo slecht / dat het Schip tegghen de klippen niet voelden stooten / laghen alsoo in 't blot / met het Schip tegen de klippen aen / dat men met een springh- stock aen landt soude ghesprongghen hebben: kregghen met het werp- ancker 't Schip weder af / sonder schade / ende quamen naer middach aen 't groot Eplandt aen de West- Noordt- West- zijde ten ancker op ses en dertich vadem sandt- grondt / een steen- woyp van de wal. Ende alsoo aen 't groot Eplandt niet dorsten landen / upt vreesse van de Spagnaerden die verspraken; soo sochten reede onder het kleyn / ende anckerden daer aen de West- zijde op tsestich vadem / een goede steen- woyp van de wal: brochten een cabel- touw aen landt / ende een peerdt- lijne / om de Chaloupe af ende aen te halen. Den seften vielen aen 't hout kappen met dese ordze / daer waren twintich die kapten / ende tot elck twee draghers / ende vijf die op strandt 't hout korten / ende thien man deden daghelijcks de ronde / om gherust het werck te mogghen doen / gisten dien dach noch twee last hout aen strandt te hebben / ende ondertusschen werdt het Schip op- gheruymt. Waren verlegghen om versch- water / doch daer wierdt in 't Bosch eyndelijck een goede put ghevonden. Waren hier besich tot den vier- en- twintighsten Januarij, ende bequamen ontrent twintich lasten houts / ende en konden niet meer berghen. Laet ons nu hoozen de beschrijvinghe van beyde dese Eplanden.

T groot Eplandt Bonaire is gelegen op de hooghde van twaelf graden stijf Noordt- breedte / verschepden van Illas des Aves W. ten N. ende W. N. W. ontrent acht mijlen / is een tamelijck groot Eplandt / aen de Zuydt- zijde beset met

met heel leegh vooz-landt / ende dit heeft men tot aen de West-Hoozdt-West-zijde toe / alwaer het vooz-landt ten eynde is / ende aldaer heeft men de bequaemste reede / doch het isser stepl / dat men der met een touw aen landt moet legghen; ende aen de West-Hoozdt-West-zijde is ghelegen het kleyn Eplandeken / d'welck een groote Baye te samen maken / ende voozts vande West-Hoozdt-West-zijde en heeft men gheen vooz-landt meer anders dan hoogh landt / alwaer de Spagnaerden haer onthouden; op dit Eplandt zijn veel Schapen te bekomen / waer mede de Inwoonende Spagnaerts haer geneeren / te weten met de Wolle: voozts en valt daer niet dan Stock-visch-hout: de Spagnaerden die daer wonen zijn niet over tseftich in getale. Aen dese zijde is mede een put van versch water / t welck wel te halen is. Hebben aen dit Eplandt nergens gheen sandt-strandt vernomen / maer al cingel / ende overal daer eenighe ancker-grondt is / is het heel stepl / als dertich en veertich vadem / doch de grondt isser schoon / ende men licht dan een steen-wozj van landt. Het kleyn Eplandt licht een goede musquet-scheut van t groote / op sijn nauwste / ende daer is reede aen de Hoozdt-West-zijde / doch niet seer bequaem / want het isser klippich: daer is veel Stock-visch-hout op / doch staet op sommighe plaetsen wel twee of d'yn dupsent treden van strandt; daer is oock Pock-hout / ende eenighe Cattoen-boomkens; inde reghen-tijdt is hier en daer wel wat water / dan de grondt is seer hongherich / steenich / ende droogh; ende op sommighe plaetsen oock siltich: en als men putten graeft / als turf-mul. Aen de Zupdt ende Zupdt-Oost-zijde zijn seer fraye plannen met goet gras beset / alwaer een fray binnen-water is / doch brack. Is ontrent twee mijlen langh / ende d'yn groote mijlen in t om-gaen.

Sp schenden den ses-en-twintighsten van daer / ende stelden haer kours om tusschen Hispaniola ende Porto Rico deur te lopen. Den eersten Februarij sa- Februarius. gen landt vijf mijlen Noorden van haer / was hoogh gheberghte op de hooghde van achthien graden ende achthien minuten: s anderdaeghs vernamen de West-hoek van Savona. Suckelden daer eenighe daghen op ende neder / eer om den Oost-hoek konden gheraken. Den veerthienden kregghen Mona in t ghesichte; ende alsoo haer Schip seer leck was / waren ghenootsaecht daer aen te lopen / ende quamen s anderdaeghs aen de West-zijde achter een blacke punt ten ancker / op derthien vadem sandt-grondt; voeren met de Chaloupe naer landt toe / maer by t landt-kommende / soo sagghen sp dat de heele West-zijde met een riss beset was / ende gheweldigh bzande / soo dat daer gheen aankommen was: roeyden naer de Zupdt-zijde / dan vonden het daer mede vol klippen ende reben / soo dat aen landt mosten swemmen; bequamen hier metter haest wel ses hondert Gagnie-appelen. Vonden daer oock een waterput: ende in t Schip een groot leck / d'welck sp stopten. Beschrijven t Eplandt aldus.

t Eplandt Mona licht op achthien graden ende thien minuten Noorder breedte: is kleyn / ende licht meest ter halver Zee tusschen Hispaniola ende S. Juan de Porto Rico; heeft reede aen de West ende Zupdt-zijde; de West-zijde en is niet over een half mijle breedt / ende is daer niet heel bequaem te ankeren / want isser klippich. Op dit Eplandeken en is gheen versch water te bekomen: daer is Dee op / Hoozn-Beecken / Derekens / ende Bocken / doch quaedt om krijghen / want is al dichte Bosschagie. Daer wassen seer schoone groote Gagnie-appelen aen hondert ofte meer boomen. Het en is gheen vier mijlen groot. Van daer ghescheyden zijnde / voeren voort naer huns / ende quamen den twaelfden April weder vooz Vlissinghen.

In desen selven jaere wierdt noch een Dloote by de Compagnie upt-gerust / onder het beleyde vanden Jan-haften Adriaen Jansz. Pater als Ammirael /

ANN O
1628.

ende Marten Thijsz. als Vice-Admirael; tot de welke waren veerdich ghemaeckt de volghende Schepen: by de Camer van Amsterdam: De Prince van Oragnien, een nieuw Schip / groot vier hondert lasten / voorszien met seventhien metale stucken / ende neghen-en-twintich gotelinghen: ghemant met hondert acht-en-veertich Matroosen / dyp-en-tachtich Soldaten / Schipper Adriaen Claesz. van Amsterdam. Het Schip Zutphen, groot twee hondert en vijftich lasten / met twaelf metale ende vier-en-twintich ysere stucken / ende ghemant met hondert en achtien Matroosen / vijf-en-veertich Soldaten / Capiteyn Heyn Claesz. 't Schip Deventer, groot hondert vijf-en-twintich lasten / met twee metale ende vier-en-twintich ysere stucken / dyp-en-tseftich Matroosen / en dyp-en-dertich Soldaten / Capiteyn Marten Gerritsz. Landroede. 't Jachtjen de Rave, groot vijftien lasten / met ses gotelinghen / vijfen-twintich Matroosen / Schipper Hendrick Hendricksz. alias Duyvel. By de Camer van Zeelandt: 't Schip Zeelandia, groot dyp hondert en dertich lasten / voorszien met twaelf metale twee-en-twintich ysere stucken / hondert vier-en-vijftich Matroosen / ses-en-tachtich Soldaten / daer den Vice-Admirael Marten Thijsz. op gingh / ende Schipper op was Pieter Jansz. Snoeck. 't Schip 't Hart, groot tseventich lasten / met twee metale derthien ysere stucken / acht-en-vijftich Matroosen / Capiteyn Hendrick Worst. 't Jacht de Zee-Ridder, groot vijf-en-dertich lasten / met vier metale ende vier ysere stucken / negen-en-dertich Matroosen / Schipper Mattheus Jansz. Opt de Camer vande Maese: 't Schip Rotterdam, groot . . . . . lasten voorszien met . . . . . Capiteyn Pieter Cornelisz de Huyt. De Valck, groot hondert lasten / met twee metale ende sefthien ysere stucken / twee-en-tseventich Matroosen / twee-en-twintich Soldaten / Capiteyn Pieter Hendricksz. Kefa. By de Camer van 't Noorder-Quartier: 't Schip Edam, groot hondert tseventich lasten / met . . . . . Het Jacht het Haentjen, groot veertich lasten / met . . . . . By de Camer van Stadt en Landen: 't Schip de Pegasus, groot hondert ende thien lasten / met ses metale ende veerthien ysere stucken / neghen-en-vijftich Matroosen / ses-en-dertich Soldaten / Capiteyn Allert Heres van Staveren. Alle dese liepen meest upt den vijftienden Augusti, ende daer ontrent: den Ammirael was in last ghegheven eenighe tijdt ontrent de Vlaemsche Eplanden te kruypfen / om te passen op de Dlooten die upt West-Indien naer Spagnien mochten kommen. By volghden sijnen last / dan alsoo daer langh ghekruyft hebbende / gheen Dlooten ofte eenighe Schepen en vernam / soo heeft sich met sijne by-hebbende Dloote begheven naer de Cabo Verde: Eplanden / ende het gheset onder S^t. Vincent, om sijn volck daer te verberfchen: bequamen daer wel water met putten te graven: maer konden van 't landt weynich of gheen Dee becommen; om dat ons volck daer inde voorgaende jaren soo rijff hadde toeghegaen / alsmede 't selve by de Swarten al was op-ghevanghen / soo dat ghenootsaeckt wierden een Jacht te zeynden naer 't naest-ghelegghen Eplandt S^t. Antonio, alwaer eenighe Fruyten voor hare siecken bequamen. Ende zijn daer dit reghentwoordich jaer upt blijven legghen.

Jaerlijck Verhael

VAN DE

Werrichtinghen der Gheostroyeerde

West-Indische Compagnie.

Kort Begrijp van 't sesste Boeck.

Vervolgh vanden tocht van den *Ammirael Pater*. *Deventer*, *Edam*, ende de *Rave* worden by hem naer elders ghesonden. Komt op de *Custe van Brasil*. Loopt inde *Bahia*, doch vindt daer gheen vyandts Schepen gheladen. Verzeylen naer *Pernambuc*. Konnen weghen tegenwinden qualijck om de Noordt kommen. Vinden te *Pernambuc* oock niet te vanghen. Verzeylen naer *West-Indien*, ende kommen aen *Granada*. Vinden daer *Deventer*, ende de twee andere Schepen. De *Pegasus*, 't *Hart*, ende de *Raven* worden ghesonden naer de *Monges*, om te kruysen. Den *Ammirael* landt aen 't Eylandt *S. Iuan de Porto Rico*. Nemen een *Bercxken*. Den *Ammirael* verzeylt met eenige Schepen naer *Isla de Vacca*. De dry Schepen kommen by de *Monges*. Vernemen niets, en kommen weder by de Vloote. Gheleghenthey van *Isla de Vacca*. De Vloote komt aen *Cabo de Corrientes*: Nemen twee Spaensche Schepen van kleynder waerde. Daer kommen noch eenighe Schepen by haer. De nieuwe Vloote werdt af-gheveerdicht tot sijn secours, onder 't beleydt van *Jan Jansz. van Hoorn*. De welcke komt aen 't Eylandt *Barbados*, aen *S. Vincent*, aen *Isla Blanca*, aen *Cabo Tibüron*. Verzeylt naer de *Cabo S. Anton*. Neemt een *Barcxken*. Gheleghenthey van *S. Domingo*. Kommen aen de *Cabo S. Anton*; nemen twee Scheepkens. Kommen by den *Ammirael Pater*. Nemen een *Bercxkens*. Verzeylen naer de gronden vande *Tortugas*. Daer kommen noch eenighe Schepen by hem. Keeren onder *Cuba*. Vernemen gheen Vloote vande vyandt. Seynt negen Schepen naer huys. Komt met de andere Schepen weder aen *Barbados*. Verhael van 't ghene de

Spaensche aen 't Eylandt *S. Christoffel* hadden ghedaen. De *Commandeur* verzeylt naer *Mona*. Den *Ammirael* vaert inde *Rievier Oronoque*. Kommen by het Stedeken *S' Thome*. D'welck de Spaensche selfs in brandt steken. Bekommen daer eenighe *Tobac*. Keeren weder aen de *Trinidad*. Een *Vloote* uyt-gherust naer *Brasil*, om *Pernambuc* aen te tasten, onder den *Generael Loncq*. Gheleghentheyte van die *Vloote*, hoe veel *Schepen* ende volck daer toe versorgt wierdt. *Vertreck* vande *Generael*: komt ontrent de *Canarise* Eylanden: verdeylt sijn *Vloote*. Slaet teghen de *Spaensche* *Vloote* onder *Don Frederico de Toledo*: ende gheraecten daer weder af sonder schade. Nemen een *Spaensche* *Patache*. Kommen aen *S' Vincent de Cabo Verde*: ende sommighe daghen naer, versamelden daer tot vijf-en-twintich *Schepen* toe. De redenen waer deur de refterende *Schepen* ende volck wierden op-gehouden. *Vyandt* op de *Veluwe*, 's *Hertoghenbosch* gewonnen by den *Prince van Oragnien*. *Vertreck* vande refterende *Schepen*, ende haer aen-komste aen *S' Vincent* by de *Generael*. *Vertreck* van daer met twee-en-vijftich *Schepen*, ende derthien *Veer-Chaloupen*. *Beschrijvinghe* van de Eylanden van *Cabo Verde*. De *verrichtinghe* van *Don Frederico* uyt ghenomene *brieven* van de *vyandt*, aen *S' Christoffel* ende te *Cartagena*. *Verscheyden* *extracten* van *Spaensche* *Brieven*. Het over-lopen van het *Lack* van *Mexico*, ende het *verdrincken* van die *Stadt*. *Aenmerckinghen* op de *dinghen* die dit jaer weder-zijds zijn voor-ghevallen ende *verricht*. *Breeder* *verhael* van die *overstulpinghe* van de *Stadt Mexico*, uyt een *brief* van de *Patres*.

Het sefte Boeck.

ANNO
1629.

Januarius.

Februarius.

¶ *De* voorszeden jaer hebben wy den *Ammirael* *Adriaen Jansz. Pater*, ende de *Vice-Ammirael* *Marten Thijsz.*, met hare by-hebbende *Vloote* / gelaten aen *S' Vincent*, een van de *Cabo Verdesche* *Eylanden* / sullen nu sijne *vozdere* *reysse* ende *verrichtinghe* *vervolghen*. *Hy* *gingh* met sijne *Vloote* van daer t'zeijl den *eersten* *Januarij* deses jaers: doch de *Schepen* / *Deventer*, ende *Edam*, ende de *Rave* werden *neffens* de *uyt-gegeven* *Instructie* *elders* *ghesonden* / ende *schepden* den *twaelften* op de *hooghde* van *bijs* *graden* ende *ses* *minuten* by *Noorden* de *Linie* van haer / onder 't *ghebiedt* van *Marten Gerritsz. Landroede*. Den *een-en-twintighsten* *passerden* de *Linie* *equinoctiael* / ende den *tweeden* *Februarij* kregen de *Custe* van *Brasil* in 't *gesichte* / ontrent *dry* *mijlen* van haer / ende *onghebeer* *twalf* of *derthien* *mijlen* by *Noorden* de *Bahia* de *todos los Santos*. Ende hoe-wel *gheen* *recht* *bescheet* hadden *konnen* *bekommen*

men hoe het inde Bahia ftont / ofte wat ghetal van Schepen aldaer mochten
 ligghen / soo resolveerden den Ammirael niettemin daer binnen te lopen / ende
 te trachten de vbandt af-breuck te doen / ende pets voor de Compagnie te ver-
 overen. De Vloote wierdt tot dien eynde verdeelt in d'yz esquadres; van wel-
 ke den Ammirael, 't Hart ende de Haen 't eerste maecten: Zeelandia met de
 Pegasus de tweede: ende Zutphen nevens Rotterdam de derde: met ordze dat
 wel op den anderen fouden passen / ende in alle voozballende noodt den an-
 deren strax te hulpe kommen. S anderdaeghs saghen de Bahia open / ende
 wenden daer nae toe / soo dat des middaghs ontrent een mijle vande Stadt
 St Saluador ten ancker quamen: bevonden dat aldaer niet meer als ses ofte
 feben leedighe Bercken dicht onder de Stadt ende fozten aen de wal gheset
 laghen / sulcx dat oordeelden ongheraden / ende de pijn niet weerdich te wesen
 met het af-halen der selven / hare Schepen ende volck in ghebaer te stellen:
 maer achten gheradender met den eersten te verzeplen naer de andere plaetsen
 die haer by de Heeren in acht waren ghegeven. Over sulcx scheyden den vier-
 den weder van daer sonder eenighe schade ghedaen ofte gheleden te hebben;
 ende namen haren wegh naer de Capirania van Pernambuco. Den achtsten
 wierdt by de Schuyte vanden Ammirael aen-ghehaelt een kleyn Passagie-
 Bercke / (die daer vele op de Cufte van d'een Haven tot d'ander lopen) ghela-
 den met Farinha, twee kisten Supcker / d'yz kisten Tobac / en thien facken
 Cartoen: vernamen uyt de ghevanghens / dat den vijftienden des voozleden
 maendts / uyt de Bahia waren ghezepl't / een Galeon ghekommen van Goa, ne-
 vens twee andere groote Schepen / 't eene van Portugael, ende d'ander van
 Hamborgh; ende wel twintich Bercken; soo dat onse Schepen daer te laet
 waren ghekommen. De goederen wierden uyt het Bercken over-genomen/
 ende men liet de Portugefen met haer Scheepken varen. Konden voozts we-
 ghen de contrarie windt ende stroom beswaerlijcken om de Noozde kommen/
 soo dat wel d'yz-en-dertich daghen besich waren met laveren / eer dat boven de
 Cabo St Augustin konden gheraecken: doch den achtsten Martij haer giffende Martius.
 op de hooghde vande selve Cabo, soo wenden het West over naer de wal; sa-
 ghen 's anderdaeghs de Caep / ende kozts daer naer de Haven van Olinda de
 Pernambuco: hier quam een Swarte op sijn Vlozjen by onse over / uyt de
 welcke verston den datter d'yz Schepen zepl-reede hadden ghelegghen op de
 reede / de welcke onse Vloote ghewaer wordende / weder binnen het reciff had-
 den ghehaelt. Den Ammirael hier uyt wel komnende oordeelen dat vooz hem
 hier niets te doen was / alsoo ontdeekt zijnde / des vbandts Schepen binnen
 de Havenen fouden blijven / en vondt niet gheraden hier langher tijdt te ver-
 liesen / maer liet het deur-staen naer de Caribise Eylanden. De windt ende Aprilis.
 stroom diende haer soo wel / dat den eersten Aprilis 't Eplandt Granada qua-
 men te sien / verre buyten de giffinghe van alle de Stier-lieden / de welcke met
 hare giffinghen ende bestecken noch wel hondert mijlen ten minsten daer af
 waren; soo dat men op dat vaer-water wel voozlichtich moet wesen. Qua-
 men daer 's anderdaeghs te reede / ende vonden daer Deventer, Edam, ende de
 Rave; de welcke mede op de Brasilische Cufte niets en hadden konnen bekom-
 men. De Wilden van dit Eplandt volgende haren quaden aert / hadden eeni-
 ghe daghen te vozen verradelijck ses man van 't Schip Deventer doodt ghe-
 slaghen / soo dat alles daer in roeren was / en niet vepl vooz ons volck aen
 landt te gaen. Doch alsoo meest alle de Schepen ghebreck van versck water
 hadden / en wepnich voozraedt van vbandt-hout / soo wierter een partye Sol-
 daten aen landt ghebracht / om de water-haelders ende hout-kappers teghen
 de Wilde te beschermen. De Pegasus, 't Hart, ende de Rave, wierden verfon-
 den naer de vaste Cufte / om ontrent de Monges te kruppen: dese vertrocken
 den

ANN^O
1629.

Mayus.

den sevenden; ende de resterende Bloote's anderdaeghs; de welke den twaelfden setten onder 't Eplandt St Christoffel; ende den neghenthienden op de reede van St Francisco aen de West-zijde van 't Eplandt St Juan de Porto Rico. Den Ammirael stierde hier eenich volck aen landt / om verversinghe te halen; doch alsoo gheen Appelen aen de boomen en vonden / soo verzeplden den een-en-twintighsten weder van daer / ende liepen by Noorden Monico om / ende ankerden den vier-en-twintighsten onder Mona; hier vonden immers soo wepnich / soo dat haer verversinge vooz de siecke begon te onbzeken. De Schepen hier ontrent krupssende / werdt den eersten Maij by 't Schip Deventer ghenomen een Bercken / kommende van Porto Rico, daer ses-en-dertich Zielen in waren / ende onder andere twee Priesters: daer waren / soo de ghevanghens verklaerden / in gheweest vier duysen Realen van achten / ende eenich Silberwerck; dan alsoo de maets seer onozdentlijk hadden gheplundert / soo quam der eerst wepnich te voorszijn; ende werden naer groot ondersoeck maer twee-en-dertich hondert Realen van achten ghebonden / benevens wepnich Silberwerck / ende eenighe goude Juweeltjens. Den Ammirael wijselijck oordeelende / dat dese plaetse ghenoech beset konde werden by wepnich Schepen / ende dat meerder verversinghe vooz 't volck noodich was / liet hier alleen sijn Schout by nachte, ende twee andere lichte Schepen / ende vertrock met de groote Schepen naer Isla de Vacca; ende quam daer ten ancker den achtsten deses. De dyp Jachten die als vozen den sevenden Aprilis van de Bloote waren ghescheyden / quamen den neghenden der selver maendt aen Isla Blanca; ende naer dat aldaer wel duysent Bocken hadden op-ghevanghen / ende ghedoodt / soo zeplden voorts langhs Tortuga, naer de vaste Custe / ende kregheit de selve den veerthienden in 't ghesichte / ende liepen voorts tusschen de selve / ende de aen-ligghende Eplanden Rocca; des Aves, Bonaire, Curocao; ende Aruba deur / ende quamen den een-en-twintighsten April onder de Monges ten ancker. Dese Monges zijn eenighe klepne Eplandekens / by den anderen liggheende ontrent op de hooghde van twaelf graden by Noorden de Linie; by de selve is ober al goede ancker-grondt van twintich tot dertich vademen harde sandt-grondt: dese Eplandekens zijn tamelijck hoogh / maer heel barre ende doze / sonder eenich gheboomte ofte andere groente; alleen worden daer Doghelen-Eperen op gebonden by groote menichte: rontom de selve werdt mede seer veel visch ghevangen tusschen de klippen. Sy bleven hier liggen tot den neghenden Maij, ende den tijdt upt zijnde die haer belast was hier te wachten / ende ondertusschen gantsch gheene Spaensche Schepen vernemende / gingen van daer weder t'zepl / ende staken ober naer Hispaniola, soo dat den twaelfden weder by de Bloote quamen achter Isla de Vacca. Daer was ondertusschen mede ghekommen 't Schip Walcheren, upt de Camer van Zeelandt, d'welck nevens de Zuydt-Sterre, een Jacht vande selve Camer / (haer ghelegghentheit sullen hier naer aen-roeren) den neghenthienden Februarij upt Zeelandt was t'zepl ghegaen. By de Journalen in dese Bloote ghhouden / vinde aen-gheteken: dat Isla de Vacca licht op de hooghde van achtthien graden ende acht minuten by Noorden de Linie / ende dat heel leegh landt is; de reede daer men ghewoon is te ankeren / licht aen de Oost-zijde / ende men set daer op vijffes ende thien vademen sandt-grondt: dat 't selve Eplandt dicht met boomen beset is / doch heeft schoone Beemden / daer lustighe Beecken in af-wateren; ende daer zijn vele Peerden / Stieren / Koepen en Derckens / doch seer moepelijck om vanghen. De Bays daer achter ghelegghen / inde welke de onse ghemeynlijck setten / ende daer dese Bloote doen oock lagh / is ontrent twee mijlen Noordt-waert van 't Eplandt / men rijdt daer op vijft tot thien ende oock twaelf vadem schoone sandt-grondt; aen de Noordt-zijde van dese Bays komt

komt een schoone Kievier uit / welckes water een mijle te landt waert in gantsch versch is. Landt van Hispaniola is hier ontrent seer hoogh / ende met gheboomte bekleedt; daer om her en woont gheen volck; daer onthouden haer vele Hoozn-Beesten / Peerden ende Verckens / de welcke wegghen de moepelijke passagien seer quaedt zijn om vanghen / insonderheyt sonder wel van Honden voorzien te wesen; daer wassen sulcken menichte van klepne Limoenjens / dat ons volck inde tijdt dat daer lagen / wel twee hondert dupsent pluckten. Het was doen aldaer inde reghen tijdt / soo dat by naer daghelijcks by den reghen ghequelt werden. Volkomentlijck aldaer verberst hebbende / ende voorraedt van water en hout ghemaecte / soo ginghen den lesten Maij weder van daer t'zepl / ende den tweeden Junij van 't Eplandt Vaca. Junius. Namen haren kours West-waert aen. Den sevenden saghen de Caimanes; ende den elfden de Cabo de Corrientes, wesende leegh-landt / ende met boomen bedeckt op de hooghde van een-en-twintich graden en twintich minuten by Noorden de Linie. Hielden het een wijs daer ontrent / om op de Spaensche Schepen te passen. Den ses-en-twintighsten kregghen twee vrende Zepelen in 't ghesichte / daerse jacht op maecten; 't grootste vande twee wierdt by de Chaloupe van 't Jacht het Hart veroverd / was meest gheladen met Sout / en hadt daer en boven in vier hondert en acht-en-vijftich Kealen van achten / d'z kisten ghekouleurd cattoene Saren / vijf of ses kisten wasse Keersen / acht of thien pakken met Hamacken en Schoenen: eenige kisten met kleederen / nevens andere klepnigheden; het andere wierdt aen gehaelt by de Chaloupe van Walcheren, en hadde niet anders in als Sout / en wat ghesoute visch; quamen bende van Campeche. Ende alsoo 'tvolck van dese Schepen verhaelden datter een groote Dloote Spaensche Schepen eer langhe hadde te volghen: soo verdeelde den Ammirael Pater sijne Dloote in d'z esquadres / om te beter naer de Dloote uit te sien. Inde eerste ende vooznaemste was 't Schip Prins Wilhelm, daer den Ammirael op was / Zeelandia, Zurphen, Walcheren, ende de Rave, dese esquadze soude sich in 't midden houden / om de andere in val des noodts te hulpe te kommen: inde tweede waren Deventer, Edam, ende de Pegasus, welke te landt-waert souden houden: in 't derde Rotterdam, het Hart, ende den Haen, de welke 't zee waerts souden gaen: ende soude dese twee leste esquadzes alle daghe wisselen: ende alle d'z esquadzes niet verder van den anderen gaen / als dat malkanderen konden sien. In dese wijsse hielden het hier op en neder onder zepl / verwachtende de vooz-ghedachte Spaensche Dloote. Den achtsten Julij Julius. zijn noch by haer ghekommen de Zeeuwsche Jagher, groot tachtentich lasten / ghemonteert met vier metalen ende twaelf pferen stucken / ses-en-vijftich eters / Capiteyn Jan van Stapel, was uit Zeelandt ghescheyden in Januario, doch hadde eenige Coloniers aen 't Eplandt Tabago gebracht, ende de Zee-Ridder; 's anderdaeghs de Vriessche Jagher, welke mede onder de esquadzes wierden verdeelt: ende eyndelijck soo zijn den thierenden by de Dloote ghekommen den Witten Leeuw, den Dolphijn, Leyden, ende de Katte, onder den Commandeur Jan Jansz. van Hoorn, welcker ghelegghentheyt ende reyse tot hier toe wy eerst kortelijck sullen verhalen.

De vergaderinghe vande XIX. hadde al van 't voozleden jaer goet ghebonden een goet ghetal Schepen ende Jachten af te veerdighen / ende van alles wel te versien tot versterkinghe ende verbersinghe vanden Ammirael Adriaen Jansz. Pater: soo zijn dan tot desen eynde uit de Camer van Zeelandt den neghenhienden Februarij deses jaers uit-ghelopen 't Schip Walcheren, Capiteyn Jan Mast, groot twee hondert en tachtentich lasten / ghemant met hondert en vijfen metalen en twee-en-twintich pferen stucken / ghemant met hondert en vijfen- en-vijftich Marroosen en Soldaten, ende 't Jacht de Zuydt-Sterre, groot ver-tich

ANNO
1629.

Aprilis.

Mayus.

Junius.

tich lasten / met vier metale ende vier psere stucken / ende vier-en-beertich
 Boots-ghesellen: ende de Zeeuw'sche Jagher, vozen verhaelt. Dyt de Camer
 van Amsterdā, onder den Commandeur Jan Jansz. van Hoorn de volghende
 Schepen ende Jachten. Het Schip den Witten Leeuw, groot twee hondert
 en vijftich lasten / ghemonteert met vier metale en ses-en-twintich psere stuc-
 ken / ende ghemant met hondert een-en-dertich Matroosen / vier-en-beertich
 Soldaten. 't Schip den Dolphijn, Capiteyn Jochim Gijzen, groot hondert en
 dertich lasten / met vier metale en vier-en-twintich psere stucken / tneghentich
 Matroosen / en dyp-en-dertich Soldaten. 't Schip Leyden, Capiteyn Albert
 Hendricksz., groot twee hondert en twintich lasten / met vier metale en twee-
 en-twintich psere stucken / hondert en vier Matroosen / twee-en-beertich Sol-
 daten. 't Schip de dry Koninghen, groot twee hondert en dertich lasten / met
 twee metale ende acht-en-twintich psere stucken / hondert twee-en-dertich
 Matroosen / en een-en-beertich Soldaten / Capiteyn Cornelis Meyndertsz.
 't Jacht de Katte, Capiteyn Jacob Barentsz., groot tneghentich lasten / met veer-
 thien gotelinghen / twee-en-vijftich Matroosen / een-en-twintich Soldaten.
 Dese gingen te samen upt Texel 't zepl den een-en-twintighsten Aprilis. Ende
 een weynich te vozen upt de Camer van Stadt en Landen, de Vrielsche Jagher,
 groot hondert en veertich lasten / Capiteyn Claes Hendricksz., met vier metale
 ende achtien psere stucken / tneghentich Matroosen / ende twee-en-twintich
 Soldaten. Ende den vijftienden Maij upt de Camer op de Maese, 't Schip
 Dordrecht, groot twee hondert lasten / met vier metale en twee-en-twintich
 psere stucken / hondert en twintich Matroosen / vijftich Soldaten; ende den
 Tiger, groot tseventich lasten / Capiteyn Leunis Pieterisz. Hollaer, met twee
 metale ende twee-en-twintich psere stucken / acht-en-tseftich Boots-ghesel-
 len / en seventhien Soldaten. Ende upt de Camer van 't Noorder-Quartier,
 't Schip de Griffioen, Capiteyn Jan Cornelisz. Keert de Koe, groot twee hon-
 dert en vijftich lasten / met acht metale en vier-en-twintich psere stucken /
 Matroosen / Soldaten. Wy sullen hier
 nu verhalen 't ghene den Commandeur Jan Jansz. van Hoorn op de upt-rensse is
 weder-varen. Den een-en-twintighsten Aprilis als vozen upt-ghelopen zijnde
 met sijn vier Schepen ende een Jacht; saghen den seventhienden Maij 't E-
 landt Madera, ende twee daghen daer naer La Palma: den thierenden Junij kre-
 ghen 't Eplandt Barbados in 't ghesichte; welckers midden bevonden te liggen
 op de hoogde van derthien graden en vijftien minuten by Noorden de Linie;
 heeft gheen upt-stekende hooghte / ende streckt meest Zupdt. Oost ten Oosten
 ende Noordt West ten Westen / onghewaer acht mijlen. 'S anderdaeghs sa-
 ghen 't Eplandt S. Vincent; ende quamen den twaelfden inde Zupdt-West-Baye onder
 Granada te reede. De Wilde op 't Eplandt woonende / een seer quaedt-aerdich
 volck / vluchten alle wegh / soo dat men haer niet en konde te sprake kommen;
 thoonden sich seer vrandich / upt het dickste van 't Bosch naer ons volck schie-
 tende met vergifte pijlen: soo dat den vijftienden weder van daer vertroocken /
 naer dat water / hout / ende ballast hadden in-ghenomen / doch gheen ver-
 singhe bekomen. Den seventhienden quamen onder Isla Blanca inde West-
 Baye ten ancker / bonghen daer veel Bocken / ende vertroocken 's anderdaeghs
 weder van daer / ende anckerden den dyp-en-twintighsten inde Oostelijckste
 bocht onder Cabo Tiburon. Vonden hier brieven vande Zeeuw'sche Sche-
 pen / de welcke den twaelfden van daer waren vertroocken: ende de Katte werdt
 ghesonden naer Isla de Vacca, om naer den Ammirael Pater te vernemen. De
 Cabo Tiburon is eenen boven ronden schijn af-lopenden hol / een kleyn leegh
 puntjen onder vande voet af-stekende / soo dat seer kennelijck is / komt als af-
 ghedaelt van 't West-eynde vande Sierras de Donna Maria. Daer de Schepen
 doen

doen laghen/ was de Caep Noordt-West ten Westen van haer een kleyn mis-
le/ ende den Oostelijcksten hoeck Zuidt-West ten Zuiden/ ende de vallepe
daer 't versch water is/ een musquet-scheut Oost ten Noorden. De Stier-lie-
den oordeelden dat dese Cabo van Isla Blanca Noordt-West ten Westen ver-
scheiden licht hondert en vijftich mijlen/ ende ongelijck minder als ordinaris
inde Caerten werdt gheleght/ op de hooghde van achtien graden en twintich
minuten. Den seven-en-twintighsten quam de Katte weder by haer/ en hadde
aen Isla Vacca noch by de verbersingh-plaetse gantsch gheen bescheet ghebon-
den/ alleen teekenen ghesien datter onlanghs Schepen waren geweest. Soo
dat de Commandeur de secreete Instructie hem mede ghegheven voor den Am-
mirael, opende/ ende resolbeerde recht deur te lopen naer de Cabo St Anton.
Den seven-en-twintighsten ginghen van daer weder t'zepl; ende namen 's an-
derdaeghs een kleyn Spaensch Berckeren van thien lasten/ gheladen met vijf
hondert pottisen Wijn/ en neghen met Brande-Wijn: twee Jardeelen Lijn-
waet/ en vier-en-tseventich stücken van achten; was den een-en-twintighsten
ghekommen upt St Domingo, ende wilde naer St Jago de Cuba. Verstonden
upt de Gevangens/ als mede verscheiden brieven/ dat Don Gabriel de Chaves
Olorio, een oudt Soldaet daer teghenwoordich Gouverneur was/ ende reede
twee jaren gheweest; datter dyn hondert soo Burghers als Soldaten daghe-
lijcx in 't gheweer wierden gheoeffent. Dat den neghenden November des
voorzeden jaers daer soo schrickelijcken windt ende onweder hadde gemarckt/
dat de Hupzen ende Forten/ vele Hupsen ende kloosters ter neder waren ghe-
woyzen/ sulcx dat de Stadt gantsch verballen lagh/ ende de Gouverneur ghe-
noegh te doen hadde/ om de Hupzen ende Forten te vermaken. Datter mede
een Fort ende Platte-Forme wierdt geleght tot aen den oever vande Kriebier.
Datter teghenwoordich ses Schepen inde ladinghe lagen/ onder anderen een
van twee hondert en vijftich lasten/ die teghen half Julio souden lopen naer
Cartagena, om met de Galeons naer Spagnien te vertrecken/ alsoo weghe-
vreesse voor de Hollandtsche Schepen/ niet meer langhs Porto Rico dorsten
deur-lopen. Datter veel meer Goederen in St Domingo waren/ als Schepen
om te laden/ soo datter apparent veel Gembers soude bederven; en datse seer
groot ghebreck hadden van Stoffen tot kleedinghe. Voorts groote klachten
van vele onder de Kegerders self/ beklaghende datter niet te winnen was/ en
niet dan kopere Gelt om gingh: ende hoe-wel daer noch seer goede Mijnen
waren/ datter ghyen volck voor handen was om die te bearbenden; de India-
nen al over langh upt ghestorven zijnde ende verniet; ende de Spaensche te
leyn om te arbeiden. Sulcx dat wel te geloven is/ dat ten ware de Koningh-
lijke Audientie sich hier onthieldt/ daer Cumana, ende gantsche streeck tot
Coro toe/ onder ghehoort/ dese Stadt ende veel-licht 't meeste-deel van 't En-
landt soude langh vande Spagnaerden weder verlaten zijn ghewest. San-
derdaeghs saghen het Oost-eynde van Cuba, waren tusschen Navaza ende
Cabo de Tiburon deur-ghelopen; wierden daeghs daer aen een vrome Zepl
ghewaer/ daer de Katte naer toe spoepde/ maer naer dat El Gran Tarquino
(een kennelijcken bergh aen 't Enlandt) ghepasseert waren/ ende de Cabo de
Cruz in 't ghesichte kregghen/ gheraecte 't selve Zepl den hoeck om t' ghe-
sichte. Dese Cabo de Cruz is seer kennelijck/ komt van 't hooghe landt naer
't Westen liggende/ af-lopen/ en is een vlack upt-stekende punt/ heeft op den
hoeck eenich gheboomte/ ende om den hoeck liggen veel Enlandekens/ welck
si noemen El Jardin de la Reyna. Dese bocht is by de twintich mijlen diep
van de voorszende Cabo tot het Noorderlijckste landt van 't Enlandt/ naer
't segghen vanden ghevanghen Pilot. Den tweeden Julij saghen de groote
Cayman; 's anderdaeghs Isla de Pinos; welck den vierden noch beter verken-
den;

ANN O
1629.

den: ende den vijfden waren dicht by Cabo de Corrientes, wesende wat hoogher als het by-liggende landt/ en met boomen beset; werden een vrent Zepl gewaer/ d'welck de Katte naer-jaeghde/ en dede het ontrent de Cabo S' Anton strijcken/ was een kleyn Bercken upt de Havana ghekommen / om Beesten te gaen jaghen / waer toe d'yn Honden en ses Musquetten by haer hadden. Verston den upt de Shevanghens/ dat de Spagnaerden daer allenthalven kennis hadden van de komste van onse Vloote / dooz dien op veel plaetsen was ghesien: ende dat de Gouverneur vande Havana Don Laurenzo de Cabrera Bercken hadde af-gesonden naer alle plaetsen om te waerschouwen / ende inde Havana soo veel volcks versamelde als konde. De genomen Bercke/ also wel bezeylt was/ wierdt ghemant. Schock wierdt in 't begin van Julio by de Vriessche Jagher verobert een Spaensche Fregatte / kommende van S' Juan de Ulua, gheladen met Vloodt vooz het Casteel vande Havana; ende daer werden in bevonden twee hondert en tseventich Kealen van achten / en vijftich stucke Armsijntjens; ende d'yn-en-dertich vaetsens Bus-Poeder / nevens wepnich Silver-werck. Den thienden Julij (als vozen) quamen by den Ammirael Pater, welckes voozder weerbaren nu sullen vervolghen. Ten selven daghe kregghen de Croone-bergh op de Noozdt-zijde van Cuba gheleghen / in 't ghesichte; bleven daer ende ontrent de Havana eenighe daghen kruppen. Den veerthienden vernamen een vrent Zepljen / daer 't Jacht de Haen ende de Bercke naer toe hielden / ende brochten het 's anderdaeghs by de Vloote / de welke doen twintich Zeplen sterck was: in dit Bercken vonden niet dan sout-water / en eenighe byieven / dooz dien 't volck aen landt was gheblucht. Den Ammirael met sijn secrete Kaden resolbeerden van daer te verzeplen naer de gronden vande Tortugas, om daer op de komste vande Spaensche Vloote beter te wachten: ende eerst goede kennis van 't landt ghenomen hebbende/ lieten het den achthienden Noozdt West ober-gaen met een tamelijcke koelte upt den Noozden ten Oosten. S'anderdaeghs smiddaghs/ hadden de hoogghde van vier-en-twintich graden en vijf-en-twintich minuten by Noozden de Linie. Den een-en-twintighsten werden de gronden ghewaer / en wierpen veertich vadem / de grondt wit sandt / met klepne witte steentjens / en sommighe roode ghekartelde naeldkens; 's middaghs peplden de hoogghde van vijf-en-twintich graden en veertich minuten; ende anckerden 's anderdaeghs in ses-en-dertich vadem. De klepne Jachten werdt belast te kruppen / om de gronden beter te ontdecken. Den ses-en-twintighsten oberviel haer een ghewaldich onweder van donder ender blixem; de Zeeuwsche Jagher werdt sijn groote stenghe ghemozfelt van boben neder gheworpen/ ende het onweder dalende langhs de mast / hadde een stuck upt ghevat / ende viel de Bottelier beneden op sijn bozst/ soo dat doodt ter neder stozte / quetste noch twee swaerlijck aen 't hooft / en vloogh upt dooz een toe-ghedreven poozte van 't gheschut / de helft daer van wegh-nemende. Den acht-en-twintighsten maecten weder zepl; ende 's anderdaeghs quam daer by de Vloote 't Schip de Swaen, van Middelburgh, groot twee hondert en vijftich lasten/ Capiteyn Samuel Lucaz, ghemonteert met vier metale ende achthien psere stucken / ghemant met hondert en veerthien Matroosen / en vijf-en-tueghentich Soldaten / d'welck den seventhienden Maij upt 't Vaderlandt was vertrocken. Hielden meest op de grondt van vier-en-veertich vadem; het reghende daghelijck seer sterck met donder en blixem. Den sevenden Augusti quam daer by de Vloote 't Schip Dordrecht ofte Sphaera Mundi; ende 's anderdaeghs de dry Koningen, de Griffioen, de Zuydt-Sterre ende den Tiger. Ende den twaelfden 't Schip 't Wapen van Medenblick; upt de Camer van 't Noorder-Quartier, groot hondert en vijftich lasten/ met ses metale ende sesstien psere stucken/ ende vijf-en-tachtich Matroos.

Augustus.

Watroosen/ vijftien Soldaten/ Capiteyn Outger Jansz. Minne, d'welck den
 seven-en-twintighsten Maij uyt 't Vaderlandt was vertrocken/ soo dat de der-
 thien Schepen die gheschickt waren tot versterckinge vande Dloote / nu alle
 waren by ghekommen. 't Schip de dry Koninghen den een-en-twintighsten
 Aprilis uyt Texel t'zepl gegaen/ is in 't begin van Junio onder de Canarise Eyn-
 landen ghekommen; ende den acht-en-twintighsten onder St Vincent; ende
 was soo voorts langhs Mona, Savona ende de andere Eyclanden gelopen/ ende
 by de andere ghekommen/ doch en hadden onder-wegen niets verobert. Den
 vijftienden alsoo nu dus langhe op de gronden vande Tortugas hadden ghe-
 honden/ sonder eenighe Bercken te vernemen / uyt de welke si de komste van
 de Spaensche Dloote souden moghen onder-staen / werdt gheraden ghebon-
 den weder over te steken naer Rio de Porcos, aen 't West-eynde van Cuba; ende
 daer voorts te kruysen: ginghen Zuydt ende Zuydt ten Westen aen met ta-
 melijcke koelte uyt den Oosten ten Zuyden; des anderendaeghs op de mid-
 dach saghen de Croone, welck de Spaguaerden noemen El Pan de Cabannas,
 en bevonden haer op d'yn-en-twintich graden en een-en-veertich minuten.
 De Porto de Cabannas licht ontrent d'yn mijlen by Westen de Tafel; ende acht
 mijlen van de Havana: die daer in wil wesen / sal de Croon-bergh Zuydt-
 West ten Westen van sich nemen: in 't in-kommen moet men een banck schou-
 wen / die aen de Oost-zijde vande wal licht / ende nemen de West-zijde soo
 naer / dat men niet een steen aen landt kan werpen / want 't is daer diepst / ende
 ten minsten vier vadem sandt-grondt. Die uytter Zee kommende / dese Haven
 wilt aen-doen / sal op 't eerste hoogh landt by Westen de Tafel, ende by Oosten
 de Croone aen-gaen / ende aldaer sal sich de openinghe verthoonen. Binnen
 de selve zijn seer schoone Bayen om d'ysent Schepen te berghen / van alle
 winden bevizigt / ende slecht water / soo dat seer bequaem is om Schepen te
 timmeren en kiel halen: daer ligghen eenighe Eyclandkens in / op de welke
 eertijds een Dorp heeft ghelegen van Koepen-Herders ende Timmer-lieden:
 daer is weynich versch water te bekomen: aen de West-zijde vande monde
 is een put daer uyt twee ofte d'yn Schepen sich konnen versien: 't landt daer
 om her is hoogh ende vol boomen. Naer dat soo inde Cabannas als in Rio de
 Porcos water hadden ghehaelt voor de Schepen: ende de Havana van naer by
 besichticht / daer maer ses Schepen in laghen: ende een Bercke ghenomen / en
 alsoo niet van ballast in hadde / verbzandt: ende voorts hier ontrent ghekruys-
 tot den elfden September sonder eenighe Dloote vande v'brandt ofte andere September.
 Schepen te vernemen / soo begonden haer te stellen naer 't aen-staende winter
 ende storm-saisoen / d'zeven de onderste laeghen van 't gheschut toe / namen de
 bzaem-stengen af / ontrent acht mijlen by Oosten de Havana. S anderdaeghs
 vergaderde den Ammirael den Kaedt / ende alsoo hem verdroot niet soo een
 aensienlijcke Dloote gheen ghelegentheit ghehadt te hebben om de v'brandt af-
 b'reuck / ende sijn Heesters voordeel te doen / soo resolbeerden in West-Indien
 te over-winteren met de laest-ghekommen Schepen / ende andere die noch be-
 quaem waren om uyt te blijven / ende tot dien eynde over te gaen op 't Schip
 de Witte Leeuwe; ende de Bercke Cabannas wierdt mede ghemant: ghelijck
 van den een-en-twintighsten naer dat het Canael van Bahama hadden gevat / October.
 op de Witte Leeuw over-quam. Den tweeden October wesende op de hoogh-
 de van twee-en-dertich graden en twee-en-twintich minuten scheidender ne-
 ghen Schepen / te weten / Prins Wilhem, Zeelandia, Zutphen, Rotterdam,
 de Pegasus, de Bul, 't Hart, ende de Haen; nevens Deventer, vande Dloote/
 ende liepen naer hups. Inde selve gingen de goederen die tot op dien dach by
 de Dloote waren verobert, te weten / twee hondert ende achthien kisten Sunc-
 kers: d'yn kisten Tobac / eenige ghedrooghde Hupden; vier d'ysent ende ach-
 thien

A N N O

1629.

October.

November.

thien Realen van achten: benevens vele kleynigheden van Gout ende van Silver; doch en was dit alles niet veel te beduyden teghen de groote onkosten in dese Vlooten ghedaen. Den Ammirael met sijne resterende Schepen naer dat den derden October waren gheweest op de hooghde van d'n-en-dertich graden ende vijf minuten; begonden weder op de Zuydt te winnen; ende bequamen op den laesten October weder de hooghde van dertien graden ende vijftien minuten/ soo dat den vierden November de Barbados weder in 't ghesichte kregghen/ ende ankerden 's anderdaeghs aen de Zuydt-West-zijde van 't selve Eplandt/ ende verbersten aldaer; vonden daer doen ontrent de vijftien hondert Engelsche/ de welcke haer daer hadden neder-geslagen / ende geneerden met planten van Tobac. Den veerthienden verzeplden Walcheren, de dry Koninghen; ende 't Wapen van Medenblick naer Granada; ende den seftthienden de Witte Leeuw met de Commandeur Jan Janz. van Hoorn, nevens de Swaen, de Griffioen, en Leyden naer St Vincent, alwaer het 's anderdaegs setten. Sulken sijne reyse hier eerst verhalen. Zien St Vincent een wepnich verberst hebende verzeplde den d'n-en-twintighsten weder van daer/ ende quam den dertighsten voor de Baye van St Christoffel, doch vertoefde daer niet/ maer settent op de reede van 't Eplandt Nieves, alwaer vier Engghelsche Schepen vonden/ de welcke in Julio van Londen waren gheschepden. Eenighe vande Engghelsche aen boordt gekommen zijnde vande Witte Leeuw, verhaelden ons volck; hoe dat onghewaer d'n maenden gheleden Don Frederico de Toledo ghekommen was aen 't Eplandt St Christoffel met acht-en-dertich Oorlogh-Schepen ende d'n Hamburgsche Schepen met Proviant gheladen: vonden aldaer negen Engelsche Schepen de welcke strac aen-tasten: thien Fransche Schepen die onder St Eustachio gheset lagen / dit vernemende maecten haer wegh. Don Frederico landen voorts sijn volck aen St Christoffel, ende alsoo de Engghelsche gheen teghen-weer en deden/ haer verlatende op de vrede die tusschen haren Koningh ende Spagnien was / soo braken de Spagnaerden haer fort af / ende smeten voorts alles onder de voet: de Fransche de welcke op 't selve Eplandt aen een ander oordt lagen / hadden haer fort ghemineert / ende oock eenich Bus-Poeder inde Hupsen gheleghet / ende siende de macht te groot was om weder te staen/ lieten alles springhen / waer door oock eenighe Spagnaerden om quamen: waer ober de Spagnaerden alle de Francoisen doot sloeghen diese bekomen konden: met de Engghelsche ghebruyckte Don Frederico een loosse treck / (soo dese vertelden) gaf voor dat een peder soude laten vertrecken met de Tobac die haer toe-behoorde; ende de Hupsghesinnen met hare Goederen soude weder naer Engghelandt laten keeren: ende dat ober sulcx al den Tobac souden te voorschijn brengen/ peder onder sijn merck: de Engghelsche sulcx gelovende/ vielen aen 't plucken ende havenen van den Tobac; doch alles nu toe-gemaect ende ghepluckt zijnde / liet hy alles in sijn Schepen brengen/ segghende dat dit sijns Meesters Goedt was/ ende niet het hare / ende dat sijn belofte niet en brack / naer hem nemende 't ghene hun toe-behoorde: naer haer segghen was daer wel vijf hondert dussent pondt Tobac: dede daer naer alle de Engghelsche die daer woonden in ses vande voornoemde neghen Schepen embarqueren/ daer hy voegghende een van de Hamborghers/ ende lietse varen: de andere d'n Schepen behieldt hy by sich / nevens vijf ofte ses hondert van 't kloeckste volck: ende die naer huys wierden ghevoert / waren by de twee dussent Zielen. Don Frederico hadde naer haer gissinghe wel twaelf dussent man in sijn Vloote / om daer mede alle vaste plaetsen in West-Indien te versterken; sulcken vreesse hadde de Koningh van Spagnien voor de Vlooten van de West-Indische Compagnie. Dits 't ghene dese Engghelsche raporteerden.

December.

De Commandeur gingh den tweeden December weder van Nieves t'zepl/ ende

ende anckerden 's anderdaeghs aen de Zuydt-zijde van 't Eplandt St Martin. Den vierden schepden weder van daer / stellende haren kours Nooydt ten Westen; ende anckerden weder onder 't Eplandt Anguilla, liggghende Nooyden van St Martin d'yn of vier mijlen / is black landt / streckende Oost ende West: ende weder zepl makende / passeerde naer de middach het Eplandt Sombrero, een kleyn leegh Eplandeken / en slecht by 't water. Den sevenden 's middaghs saghen de Eplanden by Oosten Porto Rico gheleghen / ende zeplende voorts langhs de wal van 't groote Eplandt St Juan; saghen den thienden 's avondts het Eplandeken Mona, ende hielden het hier een wijl tusschen Mona Monico, ende Zaccheo; ende settent eyndelijck onder Mona. Ende gheen Spaensche Schepen ofte Bercken hier ontrent vernemende / staken een weynich over naer Hispaniola, soo dat den d'yn-en-twintighsten in 't ghesicht kregen de Cabo Del Engarmo aen 't Oost-eynde van Hispaniola, Nooydt ten Westen van haer ontrent d'yn mijlen; dese Cabo is een leegen hoeck ghelijc 't water / doch te landt-waert in siet men eenighe hooghe bergghen liggen: hier mede niets vernemende / keerden weder naer Mona, en bleven hier voorts kruppen tot het eynde van dit jaer. Laet ons nu keeren tot den Ammirael Pater, die wy een wijl onder Barbados hebben gelaten. De selve met den Vice-Ammirael Marten Thijsz. ginghen den negenthienden November van daer t'zepl met de lichste Schepen / namentlijck / den Dolphijn, den Tiger, de Zeeuw'sche Jagher, de Vriessche Jagher, de Katte, de Zuydt-Sterre, de Zee-Ridder, de Rave, de Cabannas een veroverde Bercke / en de Chaloupen van de dry Koninghen ende de Griffoen, ende meest alle de Soldaten van alle de Schepen / de welke den Ammirael by sich hadde behouden. 'S anderdaeghs 's moorghens hadden de hooghde van elf graden ende vier minuten. Den een-en-twintighsten van neghen graden ende acht-en-veertich minuten / ende daeghs daer aen saghen de vaste Cuyste van America, ende anckerden op acht vadem klep-grondt. Den d'yn-en-twintighsten lichten weder haer anckers / en liepen de wal wat naerder; doch naer de middach maer derdehalf vadem modderighe grondt vindende / soo wendte weder t' zee-waerts / ende naer dat weder vijf vadem diepte hadden be-kommen / settent. 'S anderdaeghs wierden ghewaer dat voor de Kievier den Orenoque waren / ende bequamen daer een Wilde van dat Geweste / de welke sich aen boodt om haer de selve Kievier op te brengen. Den vijf-en-twintighsten maecten weder zepl / ende ginghen setten op vierdehalf vadem. Bleven daer twee daghen / ende den acht-en-twintighsten bequamen een Spagniaerdt van St Thome de Guiana, doch en konden ypt hem niet trecken tot haren voor-deel. 'S anderdaeghs liepen weder bet t' zee-waerts / ende setten op vijf vadem. Den dertighsten gingen weder t'zepl / ende quamen tegen den avont inde Kieviere Orenoque; ende settent daer op thien vadem klep-grondt. Daer gheraecten doock eenighe Schepen aen de grondt / die de wal aen bagh-booyde wat te naer waren gheloopen. De mondt van dese Kieviere de welke sy in voeren / light op de hooghde van acht graden en een half; aen 't begin liggghen eenighe Eplandekens. Den eersten December maecten weder zepl / doch December. bozderden niet veel wegghen de kalmte / ende anckerden 's avondts in vijf vadem waters. Des anderendaeghs zeplden bozder op / ende setten het weder 's avondts: alle de Schepen wierdt belast haer werp-anker met haer korte lijn veerdich te houden / om een rack op te werpen / d'welck Oostelijck inde windt op streckt: den derden kozten 't selve rack op tot aen den hoeck / ende zepl ghemaeckt hebbende / gheraecten boven den hoeck / doch eenighe Schepen gheraecten vast wegghen de ondiepten. Den vierden bleven liggghen wegghen de stilte ende reghen. 'S anderdaeghs de koelte wackerende / maecten de zeplen weder by / doch moften 's avondts wegghen de stilte weder t'ancker laten

ANN O
1629.

laten vallen. Welck soo vervolghden met daeghs zeplen ende 's avondts setten tot den thierenden/ vonden doen maer veerthien voet waters/ doch bequa-
me sandt-grondt. Des anderendaeghs 's morgens gingen weder t'zepl/ ende teghen de middach kregghen het Stedeken S' Thome in 't ghesichte; warenden naer de noen maer een mijle af. De Inwoonderen van het Stedeken de onse siende aen kommen/ ende haer niet sterck ghenoech vindende om de onse te weeren/ staken selfs den brandt in hare Hupsen; de onse anckerden daer vooz ontrent vier uren naer de middach/ schoten eenighe scheuten met canon/ ende brochten daer op alle de Soldaten aen landt/ ende trocken in 't Stedeken; wenden alle vlijt aen om den brandt te blussen; namen haer Quartier/ ende beset-
ten hare wachten teghen den aen-loop vande Spagnaerden: des nachts waren wel dertich-mael inde Wapenen/ dooz dien de vbandt de Sentinellen socht te bekruppen. Het Stedeken lagh dicht by een Kievierken onder een ge-
berghte/ ende in 't midden vande groote Kieviere licht een tamelijck Eplande-
ken. Des anderendaeghs wende den Ammirael alle vlijt aen/ om de Goedes-
ren die by den brandt niet beschadicht ofte bedorven waren/by een te doen soe-
ken/ ende liet die brengen vooz sijn Tente. Den derthienden wierdt de Tobac
inde ledige pijpen ghedaen/ ende aen boozdt ghebracht. Sanderdaeghs wier-
den de Hupsen die noch staende waren ghebleven/ meest onder de voet gehaelt/
ende 't Stedeken gantsch ghedestruuert; ende alsoo den Ammirael hier gheen
meerder voozdeel en sagh te doen/ soo dede het volck weder aen de Schepen
brengghen/ soo dat ten dyp uren naer middach weder t'zepl ginghen/ ende set-
tent teghen den avondt. Zijn soo voozts met zeplen ende setten/ somtijds
vast ende wederom blot; den acht-en-twintighsten de Kieviere Orenoque
weder upt gheraecht. Sanderdaeghs stelden haren kours Noozdt-Oost ten
Oosten/ hadden 's middaghs de hooghde van negen graden ende twee minu-
ten/ sagghen vier Eplandekens. Den Ammirael gingh op de Zee-Ridder, om
't landt beter te ondecken. Den dertigsten liepen dicht onder de wal van 't Ep-
landt Trinidad, ende settent 's avondts op thien vadem kleyn-grondt. San-
derdaeghs maecten weder zepl/ en ginghen Oost ten Noozden aen langhs de
wal van 't Eplandt; ende ontrent dyp uren naer middach gheraecht zijnde
tusschen 't vaste landt ende de Trinidad, setten het op acht vadem by Punta Del
Gallo. Alwaer den Ammirael nu sullen laten rusten/ ende 't vervolgh van
sijne reyse upt-stellen tot het naeste Boeck.

De Compagnie dooz de veroveringhe vande Bloote van Nova Hispania,
ende dooz de Prinszen by den Commandeur Dirck Symonsz. van Uytgeest ende
andere/ daer wy hier vozen ghewagh van hebben ghemaect/ nu soo mercke-
lijcken herstelt zijnde/ ende soo veel middelen bekommen hebbende/ om haer
dessemen op de Landen vanden Koningh van Spagnien te vervolgen; heeft
op nieuws begonnen te beraden waer sy het best nemen soude; daer quamen
verscheyden Ghewesten van America in bedencken/ doch naer dat alles wel
hadden overleght/ soo is het oogh weder op Brasiliën ghevallen. Wat andere
plaetsen als doen mede in bedencken werden ghenomen/ en sullen wy niet aen-
roeren/ om de vbandt niet te waerschouwen/ 't kan wesen dat Godt de Com-
pagnie noch macht ende ghelegentheit werdt gheven/ om die te verbozderen.
De redenen om het op Brasil te nemen/ waren meest de selve/ die de Compa-
gnie vooz desen hadden beweeght de Bahia aen te tasten ende te veroveren; om
de selve Plaetse weder aen te doen en konden niet gheraden vinden/ om eenige
onghelegentheden die vooz desen waren ghewaer gheworden; soo wierdt dan
de resolutie ghenomen op 't Noozder-Quartier van Brasil, ende namentelijck
op Pernambuco, om de ghelegentheit vande Plaetse/ ende rijke trafijcke die
aldaer valt in Supckeren ende Brasil-hout. Om dit dan upt te voeren werde
by

by de Vergaderinghe der XIX verkozen tot Generael ober de Vloote den Man-
haften Hendrick Loncque, die 'tvoorzeden jaer als Ammirael onder den Gene-
rael Pieter Pieterfz. Heyn de Vloote van Nova Hispania hadde helpen nemen.
Want den Generael Pieter Pieterfz. Heyn was nu by 't Landt aen-ghenomen
tot Vice-Ammirael ober dese Provintien. Tot Ammirael wierde verkozen
den kloecken Zee-Heldt Pieter Adriaensz. Ita, ende tot Vice-Ammirael Joost
van Trappen, geseght Banckart, ende andere kloecke Scheeps-Obersten meer/
als Dirck Symonfz. ende andere. Ende tot een Over-Hoofst ofte Colonel ober
het Krijghs-volck wierde verkozen Jonck-Heer Diederigh van Waerden-
burgh, ende d'yn Lieutenants Colonels, ende een Sargeant Major. Tot dit
desseyn werden gheschickt seer vele Schepen / die op verscheyden tijden (alle
niet tevens kommende ghereet vallen) upt dese Provintien zijn upt-ghelopen/
ghelijck wy vervolghens sullen verhalen. Dooz eerst soo liepen van Zeelandt
upt den seventhienden Maye dese volghende Schepen ende Jachten: De Prin-
cessse Amelia, daer den Vice-Ammirael op voer / groot ober de d'yn hondert last-
sten / ghemonteert met twintich metale stucken (waer onder waren twee schie-
tende vier-en-twintich pondt p'sers / ende ses schietende achtien pondt / en
thien schietende twaelf pondt / ende achtien gotelinghen / ende ghemant met
d'yn hondert en vier-en-vijftich mannen. De Swane, groot twee hondert en
vijftich lasten / met vier metale ende achtien p'sere stucken / hondert en veer-
thien Matroosen / ende vijf-en-tweghentich Soldaten / Capiteyn Samuel
Lucasz. De Gulde Sonne, groot hondert en tseftich lasten / ghemonteert met
vier metale stucken / en tseftien p'sere / ghemant met neghen-en-tachtich Ma-
troosen ende twee-en-veertich Soldaten / Capiteyn Jacob Huyghen. 't Schip
Domburgh, groot hondert en dertich lasten / met vier metale ende achtien
p'sere stucken / met acht-en-tachtich Matroosen / en acht-en-dertich Soldaten /
Capiteyn Cornelis Loncque van Blissinghen. 't Schip de Leeuwe, groot
hondert en twintich lasten / met twee metale en veertien p'sere stucken / met
neghen-en-tseftich Matroosen / ende veertich Soldaten / Capiteyn Adriaen
Knaep. De Meerminne, groot veertich lasten / met vier metale ende vier p'sere
stucken / en d'yn-en-veertich mannen / Capiteyn Marinus Dirckfz. Upt Texel
ginghen t'zepl den d'yn-en-twintighsten Junij 't Schip Hollandia, groot d'yn
hondert lasten / ghemonteert met twaelf metale stucken / ende twee-en-twin-
tich p'sere / ghemant met hondert en vijf-en-twintich Matroosen / ende d'yn en-
tweghentich Soldaten / Capiteyn Thomas Sickes. De Salmander, groot d'yn
hondert lasten / ghemonteert met ses metale stucken / schietende vier-en-twin-
tich pondt p'sers / en twee gheslaghen falconers / en dertich p'sere stucken / met
hondert en vier-en-dertich Boots-ghesellen / en . . . . . Soldaten /
Capiteyn Pieter Franz. De Fama, groot d'yn hondert lasten / met ses metale
stucken / schietende vier-en-twintich pondt p'sers / en twee gheslaghen falco-
netten / en dertich p'sere stucken / met hondert en twee en dertich Boots-ghesel-
len / en . . . . . Soldaten / Capiteyn Oucke Douwes. Amersfoort,
groot twee hondert lasten / met acht metale en achtien p'sere stucken / met
seven-en-tachtich Matroosen / en . . . . . Soldaten / Capiteyn
Dirck Symonfz. van Medenblick. De Provintie Overijssel, groot hondert en
tseftich lasten / met acht metale en achtien p'sere stucken / met seven-en-tseven-
tich Matroosen / ende vier-en-dertich Soldaten. De Bracke, groot tseftich
lasten / met ses metale ende acht p'sere stucken / en vier-en-veertich Matroosen /
Capiteyn Jan Jansz. Vos. Ende den seven-en-twintighsten der selver maendt
upt het Goereesche Gat 't Schip Amsterdam, daer de Generael Loncque op
was; groot vijf hondert lasten / gemonteert met vier-en-twintich metale stuc-
ken / ende achtien p'sere / gemant met hondert en vijf-en-vijftich Matroosen /
ende

Mayus.

Junius.

ANN^O
1629.

ende hondert en seven Soldaten / Capiteyn Pieter Willemsz. Den Hollandt-
schen Thuyn, groot vier hondert lasten / met sefthien metale (waer onder wa-
ren ses / schietende vier-en-twintich pondt pfers) en twee-en-twintich pfer-
stucken / hondert en achthien Matroosen / en hondert en twee Soldaten / daer
den Ammirael Pieter Adriaensz. opgingh / en Capiteyn op was Allert Janz.
van Griet. De Provincie van Uytrecht, groot dzy hondert lasten / met acht me-
tale (daer onder waren ses / schietende vier-en-twintich pondt pfers) en twee-
en-twintich pfer-
stucken / en hondert en achthien Matroosen / acht-en-tseftich
Soldaten / Capiteyn Hendrick Jacobsz. Kat. De Swarte Leeuwe, groot hon-
dert en tachtich lasten / met vier metale stucken / schietende achthien pondt
pers / en twintich gotelinghen / twee-en-tnegentich Boots-ghesellen / en vijf-
en-tseftich Soldaten / Capiteyn Marcus Martensz. En 't Jacht den Swarten
Ruyter, groot tseftich lasten / met veerthien gotelinghen / en vier-en-veertich
Matroosen / Capiteyn Hendrick Jooften : alle vande Camer van Amsterdam.
Ende 't Schip Uytrecht vande Camer vande Maese, wesende Schout by nacht
Cornelis Claesz. Melck-meyt, groot dzy hondert lasten / gemonteert met seven
metale ende acht-en-twintich pfer-
stucken / hondert en twee-en-veertich Ma-
troosen / en vijf-en-tachtich Soldaten. De Goudé Leeuwe, groot hondert en
veertich lasten / met twee metale en achthien pfer-
stucken / met acht-en-tseben-
tich Matroosen / en tseftich Soldaten / Capiteyn Jacob Theunisz. van Delft.
Dyt de Camer van 't Noorder-Quartier liep ten selve tijde ynt het Schip
Munnickendam, groot dzy hondert lasten / ghemonteert met ses metale stuc-
ken / en vier-en-twintich pfer-
stucken / ende hondert en veertich Matroosen / vijf-en-
tseventich Soldaten / Capiteyn Pieter Frederickz. Nassauw. Ende 't Schip
Enchuysen, groot twee hondert en dertich lasten / met acht metale ende twint-
tich pfer-
stucken / vier-en-tneghentich Matroosen / en een-en-vijftich Solda-
ten / Capiteyn Laurens Claesz. den Boer. 't Jacht den Ouwevaer, groot tne-
ghentich lasten / met twee metale ende thien pfer-
stucken / ses-en-vijftich Ma-
troosen / en neghen Soldaten / Capiteyn Pieter Symonsz. Weghen de Camer
van Stadt en Landen liepen ynt den dzy-en-twintighsten Junij 't Schip Stadt
en Landen, groot hondert lasten / met twee metale en veerthien pfer-
stucken / twee-en-tseftich Matroosen / en twee-en-tseventich Soldaten. 't Jacht
de Vos, groot tseventich lasten / met vier metale en thien pfer-
stucken / vier-
en-vijftich Matroosen / en dzy-en-twintich Soldaten / Capiteyn Claes Heyn-
drickz. De Swaluwe, groot dertich lasten / met vier metale en ses pfer-
stucken / ses-en-dertich Matroosen / en vijf Soldaten / Capiteyn Hendrick Heyn-
drickz. Ende den tweeden Julij 't Schip Groeninghen, groot dzy hondert la-
sten / met twaelf metale (waer onder twee die vier-en-twintich / en vier die
achthien pondt pers schoten) en twintich pfer-
stucken / hondert en thien
Matroosen / en hondert Soldaten / Capiteyn Symon Volkerz. Bobbert.

Julius.

De Generael Loncque aldus den seven-en-twintighsten Junij ynt het Goe-
reesche-Gat vertrocken zijnde / quam den veerthienden Julij daer aen volgen-
de in 't gesichte vande Barles, alwaer den eersten al-gemeenen Rendevous ghe-
stelt was; ende bleef daer by houden ende kruppen tot den seventhienden; stel-
de alsdoen van daer sijnen kours naer de Canarise Eylanden / ende sondt van
sich 't Schip de Swarte Leeuw ende 't Jacht den Ouwevaer naer S^a Maria in
de Vlaemsche Eylanden / om alle de Schepen ende Jachten / ende insonder-
heyt de vier Zeelandtsche Schepen die eenighe tijdt vooz hem ynt-gebareen
waren / te soecken / ende by een te brenghen / haer latende weten dat aldaer niet
langer souden hebben te vertoeven / als tot den seften Augusti, ende dat voozts
souden haer beste doen / om teghen den vijftienden by hem aen de Canarise
Eylanden te wesen. Hy quam met sijn by-hebbende Schepen den twee-en-
twint-

twintighsten Julij in 't ghesichte van Porto Santo ende Madera; deden te mets op vrende Zeplen jacht / doch by ghebreck van heel wel bezenlde Jachten / en konden daer gheen avantagie op bekommen. Den vier-en-twintighsten saghen de Eplanden de Salvages, ende quamen 's anderdaeghs ontrent het Eplandt Teneriffe, wesende de tweede Kendeuous-plaetse: vonden aldaer vijf Schepen vande Bloote die den dyn-en-twintighsten waren upt-ghelopen / te weten: Hollandia, de Fama, Amersfoort, ende de Jachten de Swaluwe, ende den Havick; die hare vordere compagnie vande Barles naer de Vlaemsche Eplanden hadden af-ghesonden. Waren den derthienden Julij ghekommen op de hooghde vande Barles: en sonden 's anderdaeghs de Vos ende de Swaluwe tusschen de Barles deur / om naer de Schepen upt te sien. Overijssel jaeghde daer een Barcke aen strandt / van welcke 't volck over boordt springende / sich met swemmen aen 't landt salbeerde. Den vijftienden waren dicht vooz de Kiebiere van Lisbona gheweest / telden daer seshien Schepen liggende / hee eene heel groot / de andere van allerhande slach; ende alsoo daer niet en vernamen vande Generael, en hare bestemde tijdt upt was / waren voozts ghelopen. Hadden onder 't Eplandt St Miguel noch een Passaet-Bercke aen de wal ghejaeght / d'welck stracy vooz haer ooghen in stucken stiet / en 't volck salbeerde sich te nauwer noot aen landt. Ende naer dat hier ontrent hadden by-gehouden tot den achtthienden Augusti, soo is de Swarte Leeuw ende den Ouwevaer weder by hun ghekommen / nebens de Schepen de Salmander, de Provintie Overijssel, 't Jacht de Brack, ende de Vos; die sn ontrent de Vlaemsche Eplanden hadden ghevonden; doch de vier Zeeuwische Schepen / onder de Commandeur Lonck en hadde daer niet vernomen. Waren daer mede nu in alles sterck seshien soo Schepen als Jachten / behalven 't Schip Amersfoort en 't Jacht de Swaluwe die nebens de persoon vanden Ammirael aen 't Eplandt groot Canaria waren gebaren / om te besien of daer eenich versch water soude te bekommen wesen. De Generael wierdt te rade / dese sijne Schepen te verdeelen in twee esquadres; de eene helft hielt den Generael by sich om de Oost van Punta de Naga, ende d'ander helft gingh met den Schout by nachte om de West van 't selve punt; doch wenden alle etmalen op een bestemde tijdt tegens den anderen over / om by Oosten Punta de Naga alle avonden weder by den anderen te kommen; hielden de Jachten 's nachts dicht onder de wal / ende met de Schepen een stuck in Zee. Niet tegenstaende dese goede ordze ende nauwe wacht en deden gheene vrende Zeplen op; alleenlijck op den derthienden Augusti werdt by de Jachten een Spaensche Barcke teghen de wal van groot Canaria ghejaeght / die stucken stiet sonder dat de onse daer eenich profijt van bequamen. Den neghenthienden quamen bepde de esquadres weder by den anderen: ende den dyn-en-twintighsten met 't kriecken vanden daghe bevonden haer tusschen de Eplanden van groot Canaria ende Teneriffe, onder de Koninghlijke Bloote van Don Frederico de Toledo, ghenoeghsaem omcintghelt ende beset. Dese Bloote was sterck inde veertich Zeplen / den meesten-deel al seer groote Schepen; ende de Generael en hadde niet meer by hem als sijn esquadre van acht soo Schepen als Jachten; te weten Amsterdam, den Hollandtschen Thuyn, de Fama, de Provintie van Uytrecht, Overijssel, de Goude Leeuw, de Swarte Ruyter, ende de Brack. De onse siende doen den dagh te deghe dooz byack / dat het een soo machtighen Bloote was / deden haer beste om de loef van haer te bekommen; ende wendent om de Oost / om soo het moghelijck waer by die middel boven den hoeck van Canaria te legghen: dan kommende by den hoeck / en konden daer niet boven zeplen / sulcx dat ghenootsaecht wierden te wenden / ende dooz een ghedeelte van des vpandes Bloote te zeplen; teghen de middach wenden 't sn om de Noozdt / de windt liep

Augustus.

ANN O
1629.

Oost-Doordt-Oost / ende wackerde op de handt. De vbandt dede mede sijn beste / doch alleen dyp van sijne Schepen behielden de loef van onse / dooz dien dat de meesten-deel van hare Schepen de onse ontsiende in 't deur-zeplen ruypte gaven. Onder die dyp was een Ammirael die sijn wimpel bande voozstenghe liet waepen; een groote party waren voozts dicht in lij bande onse / ende oock een party achter. De dyp loef-waertse Schepen bedreven schut-geveerdte teghen de Fame; Provintie van Uytrecht, de Goude Leeuw; ende den Swarten Ruyter, die ontrent een musquet-scheut boven onsen Ammirael ende Vice-Ammirael waren: schoten met canon ende musquetten ghelijck of 't ghehaghelt hadde; ende al-hoe-wel al met den anderen heen zeplende / der vele scheuten wierden gheschoten / soo en verlozen de onse maer in alles twee mannen in Overijssel, van welke de Schipper een was. Een van dese dyp Schepen meynde soo het scheen des Generael Loncques Schip vooz den boegh aen voozdt te legghen / doch miste / ende gheraecte eben in lij van hem / soo dat den Generael haer de gantsche bagh-voozts-laeghe in 't vooz-by-gaen in leyde / soo datter groot gheschreeuw ende ghekerem in 't selve Schip wierde ghehoort. De onse lietent voozts al voozden over-staen; den Generael Don Frederico naerderde ondertusschen seer / doch was in lij van de onse een stuck vooz-uyt; ende wendent soo voozgh teghen de onse over / dat hy gheene der selver (die dicht by den anderen hielden) en konde bezeplen; ende liet het doen een groot stuck-weeghs / jae by-naer een mijsl over-staen. Tegen den avondt gheraecten de onse boven Punta de Naga; dyp van des vbandts Schepen waren noch te loef-waert / ende vele recht achter in onse vaer-water / doch de meeste-part en konden op dien boegh boven 't voozschreven Punt niet legghen: de onse lietent voozts den gheheelen nacht om de voozdt staen; den Spaenschen Ammirael die te loef-waert was / voerden den heelen nacht een vier / daer de Schepen die boven 't Punt waren gheraect / haer kours naer stelden. Des anderdaeghs 's mozghens en saghen de onse maer elf Schepen van des Koningsvloote: den Ammirael ende noch twee Schepen waren te loef-waert dicht by / ende de andere seven / waer onder de Generael, was een stuck achter de onse: die te loef-waert en waeghden niet op de onse af te kommen / maer siende dat de onse in soo goede ordze by den anderen hielden / ende d'een d'ander altijds in-wachten / wendent / ende hielen draegghende naer sijne achterste Schepen toe. 'T is te verwonderen dat Don Frederico soo schoonen kansse / als insonderheyt in 't eersten hadde / soo versumpde; te meer / alsoo naer alle apparentie by de Koningsvloote was vooz-gesonden om op onse vloote / daer 't gheruchte langh ghenoech van hadde ghelopen / te passen: doch 't kan wesen dat ordze heb-bende om alle Ghewesten van America wel te versozghen / beter heeft gheacht dat te voozderen / ende ons daer te verwachten / dan ontijdelijck een deel van sijn Schepen tegen soo kleppen ghetal bande onse te wagen. In alle ghevalle was een sonderlinghe ghenade Godes / dat de onse / die ghenoechsaem beset waren / ende gheen vooz-komste saghen / als haer leven dier te verkoopen / met soo kleppen verlies / ende gheen klepne schrick bande vbandt vooz-redderde. Maer dat Don Frederico met sijn vloote haer ontrent een half upze hadden verlaten / soo kregghen weder dyp Zeplen in 't ghesichte / dan daer naerder by-kommende / saghen het te wesen de Vice-Ammirael Banckert, nevens 't Schip Enchuysen, ende 't Jacht Stadt en Landen. Ende hadden by 't Eplandt Madeira ghelaten 't Schip Groeninghen, ende de Swaen (by haer hebbende seker Scheepken dat ghenomen hadden) die aldaer tot den ses-er-twintighsten Augusti souden by-houden. De Generael Loncque beducht zijnde dat Don Frederico met sijne vloote naer 't Eplandt St Vincent by Cabo Verde mochte lopen / ende aldaer onse Schepen verrasschen / sondt den vijf-en-twintighsten 't Jacht

't Jacht den Swarten Ruyter daer nae toe/ om onse Schepen die aldaer mocht te vinden/ te waerschouwen dat op haer hoede souden wesen. Ende vondt den seven-en-twintighsten gheraden met de Schepen die noch by hem hadde/ mede regel-recht daer naer toe te zeplen/ doch liet aldaer boven Punta de Naga 't Jacht Stadt en Landen, met ordze dat daer soude houden tot den laesten der selver maendt/ ende upt-sien naer het esquadze vande Schout by nachte, mitsgaders alle de andere Schepen die noch achter waren/ op dat hem mochten volghen. Doch sondt eerst eenighe Schepen vooz de reede van S^a Cruz, om te besichtigghen of de Vloote van Don Frederico ofte eenige van sijne Schepen daer gheset laghen; doch de selve daer kommende/ vonden daer alleen dyn Spaensche Schepen die onder het beschut van 't Casteel gheset laghen/ ende keerden soo weder by de Generael. Ten selven daghe quam oock 't Jacht de Swaluwe, 't welck nevens 't Schip Amersfoort daer als voozen verhaelt/ den Ammirael Pieter Adriaenz. op was ghegaen/ den elfden voozleden vande Vloote was gheschepden: de welcke hem verhaelden hoe dat Amersfoort nevens de esquadze vanden Schout by nachte beneden 't Eplandt Canaria waren gheraecht/ ende qualijck konden op-kommen/ doch vonden daeghs daer aen de selve Schepen in lij van 't voozschreven Eplandt. Dese Schepen waren den vier-en-twintighsten voozleden een Spaensche Parache gewaer gheworben/ die sich onder onse Vloote onvoozsichtelijck begaf/ meynende dat het de Vloote van Don Frederico was/ daerse des avondts te voren by gheweest waren: 't Schip Amersfoort vervolghde 't selve/ en schoot daer naer/ doch en wilde niet strijcken/ maer alsoo de windt hardt waepde/ quam door de Vloote henen/ en bot op 't Schip de Salmander af/ die 't selve vervolghde/ ende niet te ghenstaende den Ammirael welckes Schip Amersfoort de mast door een quade swier af-ghezepl't hadde/ een scheut dede/ op dat men soude op-houden van jaghen/ soo bleef 't Schip de Salmander nevens de Vos ende Ouwevaer aen 't vervolghen/ tot 's middaghs ten twaelf uyzen/ als wanneer de Parache wel seven-en-twintich scheuten kloeckelijck upt-gestaen hebbende/ door dien inde lijcken van sijn schover-zepl ghetrossen was/ als mede met een schamp-scheut in sijn mast/ quam te strijcken/ ende wierdt alsoo by de onse ghenomen. Dese Parache quam van St Lucar, ende was van Cadiz gheschepden den dertghien den deser maendt/ daer waren wel ses-en-vijftich Zielen op/ waer onder vijf Vrouwen ende twee kinderen/ wilde naer Cartagena; ende was gheladen met Spaensche Wijnen/ Brande-Wijnen/ Tinte/ Alsin/ Kappers/ Olpe/ Olijven/ ende allerhande Zijde Waren/ Goudt ende Silvere Lakenen. De Salmander setten daer volck op/ ende steypte het mede naer St Vincent. Dit Generael ondertusschen sijn reyse verborderende/ sagh den derden Septembes Septembet. Isla de Sal, en quam 's anderdaeghs met sijn by-hebbende Schepen onder het Eplandt St Vincent, een vande Cabo Verde Eplanden te reede. Vondt al daer de vier Zeelandtsche Schepen/ nevens 't Jacht de Swarten Ruyter, als mede de Salmander, ende de twee Jachten die daer oock eben met de veroverde Parache waren ghekommen. De Generael liet de Parache aldaer vertimmeren/ om dienst daer van te kunnen trecken/ monteerde die met thien pferse stukken/ ende stelde daer op tot Capiteyn Claes Adriaenz. vander Geest. 't volck begon al seer met het schur-but ende andere sieckten ghequelt te worden/ soo dat goede verbersinge haer wel noodich was; doch vonden aen dat gheweste van St Vincent seer weynich Bocken; ende alleen eenighe Schildt-padden/ ende Disch/ de welcke oock haest quam af te nemen: soo dat de Generael seer bekommer was om 't volck te helpen/ sondt eenighe Jachten aen 't naest-ghelaghen Eplandt St Antonio, om eenighe verbersinghe te ruplen/ ende diende sich van de goederen in 't veroverde Scheepken ghevonden, ende bequam eenighe

ANN^o
1629.

eenighe verberfinghe / daer de siecken redelijck mede herstelt wierden / ende verquickt. Dede voorts de Timmer-lieden op 't spoedighste vallen aen 't opsetten ende Timmeren vande Chaloupen; ende maecte voorts alles veerdich 't gene tot volvoeringe van sijn voornemen noodich was; stelden twee Smitfen op / ende dede gheduyrigh aen 't maecken van 't noodige pser-werck arbeypden. Den seften September arriveerden aldaer mede het Jacht Stadt en Landen; nevens het Schip Groeninghen; ende de Swaen, een Schip upt Zeelandt: de welke onder 't Eplandt Madera ghenomen hadden een Scheepken / alleen met eenighe staven pfers gheladen / de welke daer wel te passe quamen. Soo dat nu alle de Schepen die vooz 't eerste upt 't Vaderlandt waren upt-gelopen / by den anderen waren / tot het ghetal van seben-en-twintich toe; neffens twee vloote van Schepen / ende 't oberige Krijghs-volck al kozt naer den anderen te schicken / ende hadde hare Schepen ende Jachten daer toe ghenoeghsaem gherect / ende de Soldaten mede gheworven; dan alsoo sijn Hoogheydt den Prince van Oragnien met sijn gantsch Legher vast liggende vooz de Stadt 's Hertoghenbosch, de vbandt onversiens met 's Kepsers volck by Arnhem over-quam op de Veluwe, ende de Stadt Amersfoort te loop by appointement in-bequam (d'welck hier te lande / dooz de onberwachtheyt / een groote verflagentheyte veroozsaecte;) soo en was het geen tijt om 't volck upt den Lande te zeynden / maer werdt 't selve tot dienste van hare Hoogh-Hogh. tot Uytrecht ende elders ghebracht / om de naest gheleghen Steden ende Plaetsen te bewaren; ende de Compagnie contribueerde alles wes sy veerdich hadde van Amunitie ende anders / tot dienste van 't ghemeyn / ghelijck alle Lief-hebbers des Vaderlands in sulcken toe-standt gehouden sijn te doen. Doch hier dooz wierdt haer voornemen seer verhindert / ende werdt de Generael met sijn behebende volck eenighe maenden aen St Vincent vruchteloos op ghehouwen. Haer 't gheliefde de goede Godt dese Landen van dese groote verflagentheyte haester te verlossen / als men wel hadde derben verhoppen / sonder eenige de minste verhindringhe van de Belegheringe van 's Hertoghenbosch, eerst dooz de ghelukkighe verrassinghe der Stadt Wesel; waer dooz de vbandt naer een schoon henen-kommen sagh / ende sich weder upt Gelderlandt packte; ende daer naer dooz de veroveringe vande stercke Stadt 's Hertoghenbosch, welke sich op den vierden September by verdragh aen sijn Hoogheydt den Prince van Oragnien over-gaf. De Compagnie niet sonder reden beducht zijnde / dat den Generael gheweldigh verlanghe / ende niet wetende de oorzaken van het vertoeven / wel licht den aenclagh soude / ofte over-geven ofte veranderen; ofte ten besten kommende met gheen ghenoeghsamer macht aen-tasten / hadde al met voozdacht 't Jacht de Eendracht, groot tachtich lasten / ghemontceert met veerthien gotelinghen / ende ghemant met hondert en dyp koppen / af-gheveerdicht upt Zeelandt / om de Generael de oorzaken van het vertoeven te kennen te geven / dan alsoo 't selve dooz teghen-winden langhe in Enghelandt wierdt op ghehouden / soo quam 't selve eerst den neghen-en-twintighsten October aen St Vincent: doch soo wel te passe als ommers konde; want de Generael niet wetende wat dencken / waer ofte waerom de andere Schepen die hem te volghen hadden / soo langhen tijdt vertoefden / was ghenoeghsaem gheresolveert binnen eenighe daghen te vertrecken / ende hadde tot dien eynde al een Jacht verordineert naer Sierra Liona te zeynden / om te sien ofte de andere Schepen daer mochten vervallen wesen / ende de selven van sijn voornemen te verwittighen: d'welcke nu veranderde / dewijl verstondt dat de resterende vloote sekerlijck eer langh hadde te volghen. De Compagnie nu de handen weder los hebbende / ende haer aen-genomen Krijghs-volck machtich gheworven.

worden zijnde / maecte alle mogelijke haest diese konde / ende om dat de Ge-
 nerael niet te seer en soude verlanghen ofte verdrietich werden/ soo veerdighde
 den thierenden October voor af / twee Jachten vande Camer van Amsterdam:
 de Voghel Phœnix, groot tseftich lasten / met twee metale en thien psere stuc-
 ken / neghen-en-dertich Hatroosen / ende vijf-en-beertich Soldaten / Capi-
 teyn Reynert Pieterfz. van Amelandt. Ende den Eenhoorn, groot tachtich la-
 sten / met thien gotelinghen / beertich Hatroosen / ende seven-en-twintich
 Soldaten / Capiteyn Cornelis Jansz. van Uytgeest. Dese hadden soo goeden
 spoet / dat den twintighsten November by de Generael gheraecten / ende hem
 niet alleen versekerden van de groote verlossinghe ende doock overwinninghe
 die Godt dese Landen hadde verleent / dooz de veroveringhe van twee soo
 voornemen Steden: maer doock wegghen de Vloote die eerstdaeghs hadde te
 volghen / op de welcke hy nu soo langhe / ghenoeghsaem onverduldigh / hadde
 ghewacht. De resterende Vloote wierdt noch eenighe daghen naer 't ver-
 treck vande twee Jachten op-gehouden: alleen waren wegen de Camer van
 Zeelandt den dertighsten September vertrocken: 't Schip Tholen, groot hon-
 dert en tachtich lasten / ghemonteert met thien metale ende achthien psere stuc-
 ken / vier-en-tachtich Hatroosen / ende hondert en acht Soldaten / Capiteyn
 Lucas Pol. De Leeuwinne, groot hondert en tseftich lasten / met twee metale
 ende sefthien psere stucken / seven-en-tseftich Hatroosen / en acht-en-tseven-
 rich Soldaten / Capiteyn Jacob Corinsz. Het Post-paerdt, groot tachtentich
 lasten / met twee metale ende twaelf psere stucken / tseventich Hatroosen / en
 vier-en-vijftich Soldaten Capiteyn Jan Jansz. van Rotterdam. Ende den
 dertighsten Augusti upt de Camer van Stadt en Landen: 't Schip Omlandia,
 groot twee hondert en vijftich lasten / met ses metale stucken / (waer onder wa-
 ren twee schietende vier-en-twintich pondt psers / ende twee achthien pondt)
 en twee-en-twintich psere stucken / vijftich Hatroosen / en hondert en vijf-en-
 tseftich Soldaten / Capiteyn Hendrick Cornelisz. de Reus. Eindelijck soo
 zijn den twintighsten October upt Texel tzepl ghegaen wegghen de Camer tot October.
 Amsterdam, onder de Commandeur Dirck Symonfz. van Uytgeest, de volgen-
 de Schepen ende Jachten tot den selven tocht geschickt. Swol, groot hondert
 en dertich lasten / ghemonteert met acht metale en sefthien psere stucken / ghe-
 mant met vier-en-tseftich Hatroosen / en dyn-en-tachtich Soldaten / Capi-
 teyn Pieter Claefz. van Wieringhe; op dit Schip voer de Commandeur Dirck
 Symonfz. De Geele Sonne, groot twee hondert lasten / met twee metale ende
 twee-en-twintich psere stucken / vier-en-vijftich Hatroosen / ende hondert
 Soldaten / Capiteyn Pieter Dirckfz. Campen, groot hondert en beertich la-
 sten / met acht metale ende beertich psere stucken / dyn-en-vijftich Hatroo-
 sen / ende vijf-en-tseventich Soldaten / Capiteyn Frans Claefz. van Durker-
 dam. De Gulde Valck, groot twee hondert lasten / met vier metale ende twee-
 en-twintich psere stucken / vijftich Hatroosen / ende hondert en twaelf Sol-
 daten / Capiteyn Arent Vechtersz. van Medenblick. De Meerminne, groot
 hondert en beertich lasten / met vier metale ende achthien psere stucken / ses-
 en-vijftich Hatroosen / ende hondert ende twee Soldaten / Capiteyn Meus
 Cornelisz. Den Otter, groot tneghentich lasten / met twee metale ende twaelf
 psere stucken / ses-en-dertich Hatroosen / vijf-en-vijftich Soldaten / Capiteyn
 Cornelis Cornelisz. Jol. De Maene, groot tnegentich lasten / met twee metale
 ende twaelf psere stucken / dyn-en-beertich Hatroosen / vijf-en-vijftich Sol-
 daten / Capiteyn Claes Florisz. Duynkerker. De Fortuyne, groot tachtich
 lasten / niet thien gotelinghen / en neghentien man / Capiteyn Claes Jansz.
 Ouderkerck, groot tseftich lasten / met ses gotelingen / seven en twintich Ha-
 troosen / dertich Soldaten / Capiteyn Pieter Jansz. Hartman. Diemen, groot
 tseftich

A. N. N. O.
1629.

November.

tseftich lasten/met ses gotelinghen/ dertich Matroosen/ ende acht-en-veertich Soldaten/ Capiteyn Meynerdt Jansz. Kandt. Den dyp-en-twintighsten liep noch upt 't Schip Geldria, groot dyp hondert lasten / met twaelf metale ende twee-en-twintich psere stucken/hondert en dertich man/ hier op voer de Commandeur Marten Valck, de Capiteyn was Andries Jansz. Blaeuw. Ende den dertighsten de Pinas, groot hondert lasten / met twee metale ende seftchien psere stucken / vijf-en-tseventich man / Capiteyn Hans Kools. Muyden, groot tseftich lasten/ met twee metale ende twaelf psere stucken / ses-en-dertich Matroosen/en vijf-en-veertich Soldaten/ Capiteyn Michiel Gijsbertsz. Dese alle upt de Camer van Amsterdam. Ten selven tijde liepen upt / wegen de Camer van Stadt en Landen. 't Schip Nassauw, groot twee hondert en twintich lasten / met twaelf metale ende veerthien psere stucken / seven-en-vijftich Matroosen/ ende hondert vijf-en-tseftich Soldaten/ Capiteyn Kraft Fredericksz. Ende Graef Ernst, groot twee hondert lasten / met ses metale ende twintich psere stucken / twee-en-vijftich Matroosen / en hondert en twee-en-dertich Soldaten/ Capiteyn Pieter Jansz. Vermin. Ende den dyp-en-twintighsten der selber maendt; Matance, groot hondert en thien lasten / met vier metale ende seftchien psere stucken / vier-en-dertich Matroosen ende ses-en-tseftich Soldaten/ Capiteyn Jan Cornelisz. Ende op dat wy hier eens tevens een eyn- de maken van dese Vloote. Den eersten November liep noch upt Zeelandt: de Neptunus, groot hondert en twintich lasten / met ses metale ende neghen- thien psere stucken/ ende hondert en vijf-en-twintich man/ Capiteyn Cornelis Pieterfz. Schot; hier mede voer Joannes à Walbeeck, Vice-Commandeur onder het Groen-wijf, groot hondert en vijftich lasten / met vier metale ende twaelf psere stucken / seven-en-tseventich Matroosen / ende seven-en-dertich Soldaten/ Capiteyn Fredrick Volkerfz. Landtman. 't Wapen van Hoorn, groot hondert ende thien lasten / met ses metale ende thien psere stucken / ses-en-tseftich Matroosen / ende seven-en-vijftich Soldaten / Capiteyn Jan Jacobsz. May. De Jonghe Mauritius, groot hondert en dertich lasten / met twee metale ende seftchien psere stucken/ dyp-en-veertich Matroosen / acht-en-dertich Soldaten/ Capiteyn Jan Louwensz. Den sefthienden November ver trocken noch tot dese Vloote; van wegghen de Camer van Amsterdam dyp bevrachte Schepen / Concordia, groot hondert en veertich lasten / met seftchien gotelinghen/ over-voerende seven-en-tachtich Soldaten. Adam en Eva, groot twee hondert lasten/ met twaelf gotelinghen / over-voerende hondert en vier-en-dertich Soldaten: de Sonne-bloem, groot twee hondert lasten / met veerthien gotelinghen / over-voerende hondert en vier Soldaten. Ende upt de Camer van Zeelandt 't Schip Oragnie, groot twee hondert en vijftich last / met twintich metale ende veerthien psere stucken / hondert en dertich Matroosen / en hondert vier-en-dertich Soldaten/ Capiteyn Willem Cornelisz. Domburgh; op d'welcke voer Dirck de Ruyter, Vice-Commandeur onder Dirck Symonsz. Den Tiger, groot hondert en twintich lasten / met vier metale ende seftchien psere stucken / neghen-en-tseftich Matroosen / hondert en elf Soldaten / Capiteyn Jan Brandt. De Wallende Maene, groot hondert vijf-en-twintich lasten/ met ses metale en thien psere stucken/ vijftich Matroosen/ en Soldaten/ Capiteyn Pieter Anthonisz. vande Put. Oudt Vliissinghen, groot hondert en vijftich lasten / met vier metale ende vijftien psere stucken / twee-en-tseventich Matroosen / ende Soldaten/ Capiteyn Willem Willemsz. Ende 't Jachtjen de Haese, groot vijftien lasten/ met dyp gotelinghen / en vijf-en-twintich man. Eyn delijck soo is noch upt Texel upt-ghelopen den acht-en-twintighsten December, 't Schip de Arca Noë, groot hondert

dert en veertich lasten / met twintich gotelingen twee-en-veertich Matroosen /
 en seven-en-tueghentich Soldaten / Capiteyn Claes Claesz. Jes. Ende upt
 Zeelandt 't Jacht de Swaene, groot dertich lasten / met ses gotelinghen / en
 twee-en-dertich Matroosen / Capiteyn Jacob Pieterfz. Ende upt het Noorder-
 Quartier 't bevrachte Schip West-Vrieslandt, groot twee hondert lasten / met
 veerthien gotelinghen / daer op ober-voeren vier-en-veertich Soldaten. De
 selve Camer sondt in 't bevrachte Schip van Groeninghen hondert en ses
 Soldaten. Soo dat nu hier mede alle de Schepen ende Soldaten gheschickt
 tot desen tocht / upt alle de Cameren waren wegh-ghesonden. Laet ons nu
 keeren naer St Vincent tot den Generael. Den vier-en-twintigsten November
 quam aldaer aen / 't Jacht den Otter, de welcke hem tijdinghe bracht van de
 kommende Schepen / alsoo vande selve dooz 't breken van sijn focke-mast in
 't Canael was gheschepden. Den seven-en-twintighsten arriveerde aldaer den
 Commandeur Dirck Symonfz. met 't Schip Swol, sijn by-hebbende Schepen
 waren dooz ontweder in 't Canael van hem verstroyt. Daeghs daer aen arri-
 veerde 't Schip Nassauw, ende den neghen-en-twintighsten de Geele Sonne
 met den Colonel Waerdenburgh, nevens de Valck, de Maen, ende de Fortuyn:
 ende den eersten December Tertholen: den derden Omlandia, ende den vierden
 den Oragnie-boom. De Generael de Schepen vast daghelijcks by hem be-
 kommende / vondt gheraden naer de Custe van Brasil af te veerdighen 't Jacht
 den Otter, ende den Havick, ten eynde sy aldaer alle vlijt souden aen-wenden
 om eenighe Schepen ende Ghevanghenen te bekommen / vande welcke men
 sich mochte dienen inden vooz-ghenomen tocht: want alsoo de vbandt wel-
 seyn hier dooz niet ontdeckt worden. De Generael hadde alle de voozgaende
 tijdt om goede ordze onder de Soldaten te onderhouden / ende alle oneenigheyt
 tusschen de selve ende het Boots-volck te verhoeden / ghebruyckt den dienste
 van den Major Enghelbert Schutte, de welcke hem daer in wel hadde gheque-
 ten; dan de Colonel nu ghekommen zijnde / nam die sozge aen / ende stelde alle
 noodige ordze onder het Krijghs-volck; ende maecten vast veerdich alles dat
 tot den Krijghs-treyn noodich was / ende aldaer konde ghereedt ghemaect
 werden. Den seften arriveerde aldaer Campen ende de Leeuwinne. Den se-
 venden Muyden. Den achtsten Graef Ernest. Den twaelfden 't Galcoen, de
 Eendracht, ende den David. Den veerthienden de Salm, 't Jacht Medenblick
 ende Jonghe Mauritius. Den achtthienden 't Wapen van Hoorn. Men begonde
 de Soldaten wederom scheep te brengen. Ende 's anderdaeghs wierdt een al-
 gemennen Vasten ende Biddach gehouden / ende Godt ghebeden den aenflagh
 te willen Zegenen. Den een-en-twintighsten arriveerde 't Schip het Groen-
 wijf. Naer dat nu de Generael hier onder St Vincent d'yn maenden ende vier-
 en-twintich daghen hadde gheleghen / verachttert wesende dooz de redenen
 hier vozen verhaelt / (welcke streckte tot uptermaten groote onkosten vande
 Compagnie / sonder behoorzlijcke dienst ofte nut daer van te trecken) ende nu
 alles in ordze was / soo vondt gheraden sijn reyse te verboyderen / ende niet
 langher te wachten naer eenighe Schepen die noch achter waren; doch liet
 daer 't Jacht de Salm, soo om eenige ghevangens naer sijn vertreck aen St Jago
 te lander / als meest om de Schepen die daer noch mochten kommen / te waer-
 schouwen waerwaerts sy den Generael hadden te volgen. Den Generael ver-
 trock van St Vincent den tweeden Kersdagh met twee-en-vijftich Schepen
 ende derthien Zeyl-Chaloupen / die gheduyende haer verblijven aldaer wa-
 ren op-gheset. Waer onder waren upt de Camer van Amsterdam veerthien
 Schepen; te weten Amsterdam, den Hollandtschen Thuyn, de Salmander,
 Hollandia, de Fame, de Provintie van Uytrecht, de Swarte Leeuwe, Amers-
 foort,

ANN O
1629.

foort, Overijffel, Swol, de Geele Sonne, de Fortuyn, de Vergulde Valck, Campen. Ende ses Jachten / de Brack, den Swarten Ruyter, den Eenhoorn, de Voghel Phoenix, de Halve Maen, ende Muyden. Dyt de Camer van Zeelandt seben Schepen / te weten; de Princesse Amelia, Domburgh, de Leeuw, de Gulde Son, de Leeuw, 't Groot Galeon, en Tertholen. Ende dyn Jachten / 't Post-paerdt, de Meerminne ende de Eendracht. Dande Camer op de Maele vijf Schepen; Uytrecht, de Swaen, de Goude Leeuwe, de Neptunus, ende de Eendracht. Ende dyn Jachten / te weten; den Oragnie-boom, den David, ende de Salm. Dyt de Camer van 't Noorder-Quartier vier Schepen / Munnickendam, Enchuyfen, 't Groen-wijf, ende 't Wapen van Hoorn. Ende twee Jachten / de Jonghe Mauritius, ende den Ouwevaer. Dyt de Camer van Stadt en Landen, vijf Schepen / Groeninghen, het Wapen van Nassauw, Omlandia, Graef Ernest, ende Matança. Ende twee Jachten / de Vos, ende de Swaluwe. Ende voorts twee Scheepkens de welke de vrandt hadden af-ghenomen / ende weder toe-ghemaect: te weten de Fregatte die ghemonteert hadden met thien stukken; ende de Kleyne Fortuyn met dyn stukkens. Boven desen waren daer noch derthien fregatten die alle ghemonteert waren met vier ofte ses stukkens. Daer waren op dese Schepen ende Jachten / nevens de Chaloupen ober de seben dupsent mannen / namentlijk dyn dupsent seben hondert en tachtich Boots-ghesellen / ende dyn dupsent vijf hondert Soldaten. Soo dat dit een alsoo frane ende machtighe Vloote was / als veel-licht opt uyt dese Landen is t'zepl ghegaen / van hare verrichtinghe sullen in 't naeste Boeck spreken; doch eer wy hier af schepden / een wepnich aen-roeren 't ghene by de onse is aen-ghetekent wegghen de Cabo Verde ofte Soute Eylanden: gheruygen van Sr Vincent dat het is een hackeligh ende bergachtich Eplandt; hebbende inde Oost-Wape goede ancker-grondt op ses vadem waters. Daer is overbloet van Disch / seer goet van smaect / ende goede kreeften / menichte van Schildt-padden / als het inde tijdt is; daer zijn nu seer wepnich Bocken / 't schijnt de Inwoonders van 't Eplandt Sr Antonio die af-ghehaelt hebben / soo van dit Eplandt / als van Sr Lucia, (daer ons volck oock aen was geweest / maer haddender maer vijf konnen vanghen) en op Sr Vincent bongen ontrent dyn hondert / doch met seer groote moepte. Daer zijn wel groote vallepen / doch gheen Kievieren ofte Beecrkens / men moet om versch water te bekomen / putten graben. Ons volck waren mede aen Sr Antonio, wierden van de Inwoonders wel onthaelt; zijn meest Swarte / ende sommige Geele; houden haer aen de Nooydt-west-zijde / alwaer een Dorp hebben van ontrent twee-en-vijftich Hups gesimnen onder een Capiteyn; hebben mede een Priester / spreken al goet Portugees / is een arm volcrken / ende hebben wepnich lijf-tocht; alleen een schoonen Boomgaerdt van Oragnien / Limoenen / ende Vijghen / liggende ontrent vier tot vijf hondert treden van het strandt / nevens eenen blacken uyt-stekenden hoeck / men moet aen de Oost-zijde van de selve landen met de Chaloupen / om dat daer heel slecht water is / de Punt is wel te kennen / want is een leeghe / blacke rudsfachtighen hoeck / en een wepnich by Westen te landt-waert in / ligghe twee groote heubels: den Thyn licht in een diepe Vallepe / en is aen d'een zijde met bergen / ende aen d'ander zijde met een mupz omringht. De Stier-lieden nemende perfectte hooghde van 't Eplandt / bevonden de Nooydt-zijde te ligghe op seshien graden ende dyn-en-vijftich minuten by Nooyden den equinoctiael. Dese Eplanden zijn elf in 't ghetale / en ligghe alle tusschen de veerthien ende achtthien graden by Nooyden de Linie; het Eplandt Sr Jago is 't voornaemste / het vruchtbaerste en best bewoont; sommighe zijn onbewoont ende gantsch onvruchtbaer / ende die eenighsints bewoont zijn / hare Inwoonders zijn meest Banditen uyt Portugal ende Spagnien

gnien daer ghesonden. In 't jaer seshien hondert ende dertich werden by de onse verscheyden vrieden gheintercipieert/ gheschreven tot Cartagena ende elders / de welcke ons openinghe hebben ghegheven van verscheyden dinghen dit jaer neghen-en-twintich vooz-gheballen / soo dunckt my niet ongherijnt eenige extracten der selver hier in te voeghen; ende vooz eerst wegen de Vloote van Don Frederico, daer hier voren ghewach van hebben ghemaect. Een briez upt Cartagena gheschreven by een die schijnt in die Vloote ghevaren te hebben / ende ghedateert den vijftienden Januarij seshien hondert dertich/ seght sommierlijck dit volgende. De Armada van Don Frederico is upt Spagnien vertrocken den veerthienden Augusti negen-en-twintich / sterck ses-en-dertich Zeylen / ghemant met seven dupsent d'n hondert koppen / soo Boots-gesellen als Soldaten; met ordze vooz eerst de vranden vanden Koningh van Spagnien upt de Eplanden Nieves ende St Christoforo te verjaghen / ende voozts die haer op de Custe van Indien souden verthonen; ende dan in alle diligentie met de Vlooten van Terra Firma, Honduras, ende Nova Hispania naer Spagnien te keeren. Den d'n-en-twintighsten der selver maendt is dese Armada slaeghs gheweest met acht Hollandtsche Schepen / de welcke beneden de windt waren / maer alsoo de selve wel konden zeylen / en extraordinaris wel ghemonteert waren / soo zynse naer veel schieten van d'een ende d'ander zijde / verlaten. Den seshienden September heeft Don Frederico de Eplanden van Nieves ende St Christoforo verobert / met acht Schepen die op de reede lagen; twee dupsent twee hondert soo Francoisen als Engghelschen en Nzen ghevanghen ghenomen; van welke derthien hondert ende seven-en-tseftich met ses soo Engghelschen als Nzen / die Catholiquen waren / in sijn dienst gekommen / ende over de Schepen verdepl. Heeft inde voozschreven Eplanden bekommen over de derthien hondert musquetten; een goedt deel Tobac / andere koopmanschappen / ende eenighe Swarten; de welcke mede op sijn Schepen heeft verdepl. Van daer sijn kours volghende / is den seshienden October tot Cartagena in salvo ghearriveert / en met groote vzeucht ontfanghen. In 't visiteren vande Schepen is bevonden dat meest alle de Divzes bedorven waren; Wijnen upt-gheleckt / Biscuyp verrot / Vleesch ende veel Lijnwaten bedorven / waer dooz groote dierte ende ghebreck is ontstaen; ende hadde Don Frederico om 't volck te stillen de Soldaten beloofst met Geldt te vergoeden / doch noch niets ghegheven: heeft met vijf Galleons 't Silver van Porto Belo laten halen / en d'n naer Nova Hispania ghesonden / om de Vloote naer de Havana te conboperen. Is van meyninge in 't leste van Februario van hier te vertrecken / soo dat wel May sal vallen eer vande Havana sullen gheraecken. Den ander schrijft vande selve plaetse den seshienden Januarij. Hier en doen wy gantsch niet / en weten oock niet wanneer wy vertrecken sullen / de opinie is dat wy in Martio naer de Havana sullen zeylen. In dese Stadt is groot ghebreck van Divzes / wesweghen wel tneghentich dupsent Realen van achten alle maendt gheconsumeert worden; 't ghene overigh werdt / sal wel ten naesten by moeten dienen / soo om d'Armada te onderhouden / als om de Schepen te repareren / en nieuwe Divzes in te koopen / soo wordt al 't goet vanden Koningh vast opgegeten. 't sal Junius ofte Julius worden eer men vande Havana sal moghen 't zeyl gaen; ende en ware niet vremt dat men daer vertoesde / tot dat de tweede Vloote daer by gheraecte. Van dage is een Fregatte van Nova Hispania hier by ons ghekomen: seght dat het Schip van Capiteyn Juan de Uguarte met sijn ladinge inde Haven van St Juan de Lua is vergaen / ende dat dooz de harde Noozde winden de resterende Schepen genoegh sullen te doen gehad hebben;

ANNO
1629.

soo dat ghenootsaecht sullen zijn die op nieuws te calfaten ende voorzien/
d'welck alles sal consumeren. De vbandt is upt de bocht van Nova Spagnia
ghescheppen in November leest-leden / soo de Armada gheresolveert hadde te
zeplen naer de Cabo S' Antonio, soudese voorzeker ghevonden hebben; maer
dese Heeren hebben ghenoech ghedaen datse vier Katten sonder wapenen van
S' Christoffel gesaeght hebben / en zijn soo hier gekomen. Van Lima schrijft
eender den lesten Maij deses jaers. Het ongeluckigh verlies vande Vloote van
Nova Hispania, heeft alhier sulcke verbaestheyt ende generale consternatie
veroorzaecht / dat het gesicht alleen vande gestalte van dese Landen een peder
bedroeft: want sedert is allerley miserie ons ende Spagnien over-gekomen.
Een brief upt de Havana den veerthienden Februarij seshien hondert en dertich
gheschreven aen de Generael de la Raspara vermeldt. Volghens ons oordeel
behoorde teghenwoordich Don Frederico met sijn Vloote al vertrocken te zijn
naer Spagnien / oock volgens 't schrijven van Don Frederico selfs aen onsen
Gouverneur / van wien hy versocht heeft te weten of hier ontrent gheruchten
vande vbanden waren / waer op onsen Gouverneur heeft geantwoordt / datse
hier onverhindert den gantschen voorleden Somer hebben ghehouden / maer
dat zijn de bocht upt-gezept in 't leste van September, de Woode is weder-ge-
kommen / maer de Vloote en vernemen wy niet / waer over alles in suspens
werdt ghehouden / niettemin soo heeft onsen Gouverneur alles ghereedt ghe-
maect om Don Frederico feestelijck te onthalen. Van de ghelegentheyt van
Nova Hispania is ellendich te schrijven / ende voor-by gaende de generale droef-
heyt die aldaer is over het retardement vande Vloote / ghelijck D. E. 't selve
naer sijn wijsheyt beter sal weten te considereren; sullen kommen tot de jongh-
ste advijsen van daer / de welke ons verhalen den miserabelen onder-gangh
van Mexico ende de meeste Inwoonderen; welke Stadt vande wateren is
overrompelt inde maendt van October leest-leden / dooz 'tbreken van de dijcken/
en al wat daer tegens ghemaect was / in voegen dat op de hooghste plaetsen/
dat is het Dalles van den Viceroye, stondt meer als een vadem waters; ende
dat de voornoemde Viceroy, den Aertsch-Bisschop ende Rechters boeren met
Schuytjens / latende de verdroncken lieden van de Hupsen af-halen: die haer
hebben ghesalveert hebben haer begeven inde naeste Dorpen; de Nonnen/
Munnicken / ende Geestelijcke hebben haer Conventen ende Hupsen verlaten/
ende geen Heublen ghebergh. De Viceroy met het Hof was daer noch ghe-
bleven / meer om hun goede wille en schuldighe plicht teghen sijn Majesteit te
bethoonen / als upt hope nets te konnen remedieren dooz menschen kracht ofte
industrie; waer mede het is met dat Koninghrijck gedaen. De Vloote aldaer
te Vera Cruz liggende / is mede in 't upterste ghevaer gheweest: ende soo de
Noorde winden in December wat langher hadden gheduert / alle de Schepen
souden teghen de wal ghedreven hebben: sy hebben twee-mael reede ghelost/
ende de Schepen gherepareert ten besten sy konden: welckes alles is veroor-
zaecht dooz de geruchten / haer aen-gebracht van 't wesen der vbanden alhier:
en 't sedert die vertrocken zijn / hebbense geresolveert niet te vertrecken eer dat
advijs van den Koningh hadden / ofte tot de komste van de Vloote die nu eerst
daer kan aen-ghelandt wesen / volghens 't raport van eene Fregatte die vier
Galeons gherescontreert heeft aen de Tortugas ofte Sonda, ontrent vijftien
dagen gheleden; welke Schepen aldaer brengen het Quick-Silver vanden
Koningh / en hebben last / groote quantiteyt van Biscuyt ende andere Divyses
voorde Vloote te laden / ende hier te brengen / met de voorschreven Vloote van
Nova Hispania, de welke meent alhier te kiel halen; maer ick beloof haer / sy
sal heel qualijck gheadresseert wesen; want hier en is peck noch werck: seg-
ghen dat de Generael Don Gieronymo hem voorzien heeft van peck van boe-
men /

men / en dat Don Frederico mede daerom heeft ghesonden naer Panama ende Nicaragua; d'welcke alles my doet gelooven dat het tweede Silver wel mochte t'samen in dese Vloote gescheept worden. Ontrent een maendt geleden quam hier een Fregatte van Trinidado, met advijs / dat op sijn vertreck daer arriveerden elf Hollandtsche Schepen / en datse de Stadt St Thomas hadden verbrant / en geplundert / daer over de dzy hondert Hupsen stonden. Noch hebben wy advijs / dat eenighe Enghelsche haer hebben begheven op 't Eplandt St Andries, recht over Rio de Chagres, ende datse daer over de dzy hondert sterck zijn. De Vice-Ammirael vande Honduras is van sijn Ammirael af-ghezeben / door een seer harden storm in November: den Ammirael is hier in-ghekommen / doch den Vice-Ammirael niet; onse Gouverneur heeft een Parache over al ghesonden / ende naer hem doen vernemen inde Honduras, Campeche, Nova Spagnia, doch is nergkens ghevonden / sulcx dat men vooz seecker hout dat gebleven is. Dus verre desen bries. Als men goede acht neemt op de saccen die dit jaer zijn vooz-gevallen / ende de groote onkosten die by den Koningh van Spagnien dit jaer zijn gedaen / insonderheyt in 't uyt-seiten van soo machtighen Vloote onder Don Frederico, ende 't weynighe dat by de selve is verricht; nevens de groote inconbenienten ende schaden die dooz het retarderen van de Spaensche Vlooten zijn veroorzaeckt / soo sal men nootsaeckelijcken moeten oordeelen / dat dooz de schrick vande Vlooten vande West-Indische Compagnie / dit jaer soo groote diensten vooz 't ghemeyn zijn uyt-gericht als dertich ofte veertich groote Schepen vereyscht vooz equipagie; wat soo veel dupsent mannen behoeven: ende dat insonderheyt in Spagnien / alwaer (als een peder weet) alle dingen veel kostelijcker vallen / en veel stordigher ghemeyn op maecken van veel milleoenen. De sobere verrichtinge aen twee arme Eplanden en is niet weerdich te ghedencken. Dat voozts dese Vloote in Cartagena heeft moeten overwinteren / ende een goet deel van 's Koninghs ende Particulieren haer Silver consumeren. Dat meest van alle Havenen daer ontrent de Spaensche Schepen ontydich zijn vertrocken / ende eenighe verongeluckt. Dat de Vloote van Nova Hispania heeft moeten overwinteren / laden / ontladen / ende de Schepen op nieuws calfaten in plaetsen daer soo weynich voozraets is. Dat eyndelijck des Koninghs Silver / 'twelck soo noodich is / ende der Particulieren haer Silver ende koopmanschappen soo langh zijn opgehouden / sonder welcker aen-komste by-naer alle commercien in Spagnien stil-staen. Alle dese dinghen segghe ick / wel overwoghen / gheven ghenegh te kennen wat een kleyn ende langh-verachte Compagnie onhepls heeft konnen uyt-werken / ende hoe grooten retardement geben / aen een vande machtigste Potentaten van Chyftenrijck: ende watter te doen ware als de machtighe Potentaten / die met Spagnien niet wel eens zijn / sulcken werck eens wilden by der handt nemen. Eer wy dit Boeck besluften / dewijl wy reede hier ghewach hebben ghemaect van 't ongeluck aen Mexico over-kommen / soo sal hier by voegghen een seer bondich verhael / welcke ghevonden hebbe in een bries geschreven by een Barnabé Cabo, aen Padre Hernando de León. De Stadt Mexico (segghet hy) is ghelegghen in een Vallepe / omcinghelt van seer hooge Berghen / welcker af-val van wateren gheen af-treck hebben ofte uyt-komste: Dese Berghen hebben in 't ronde wel tseventich leguen / ende maecten dese Vallepe van een ovaele gedaente. Dese Vallepe is wel seshien leguen langh / ende twaelf breedt / en is vooz 't meeste-deel beslagghen van Lacken ofte Heeren; soude anders een vande fraepste ende vruchtbaerste ghewesten zijn van gantsch Indien. Alleen is de Lack van Mexico naturael / de andere

ANN O
1629:

by konste gemaeckt metter tijdt; alwaer men vindt vele calspen ende dammen/ die gemaeckt zijn vele wel inden tijdt vande Indianen/ als van de Spagnaren/ om de Rievier die in dit Lack vallen/ op te houden/ ende upt te keeren/ op dat niet soo hoogh en wierden/ ende de Stadt over-stulpten. Naer de tegenwoordige ghestalte ende den aen-was van wateren die der is ghekommen; soo heeft die van Mexico teghenwoordich wel achtien leguas in 't omgaen. Ende die van Mexicalcingo die naer 't Zuiden licht vande voozgaende/ hare wateren staen wel anderhalf vadem hooger als die van Mexico; dese heeft in 't omgaen wel vijftien leguen: de andere dyp ofte vier Lacken die naer het Noorden van Mexico ligghen/ hebben dypen vier leguen in 't omgaen/ welker water noch hooger staet als dat van Mexicalcingo. Niet teghenstaende dese Lacken/ inde welke 't water wordt op-ghehouden/ welck naer 't Lack van Mexico komt/ soo heeft men op verscheyden tijden ghehadte groote inundationen/ hoe-wel gheene met de teghenwoordighe te vergelijcken. Desweghen den Viceroy Don Louis de Velasco ten tijde van sijn tweede Gouvernement/ ghetracht heeft een upt-wateringhe te doen maken dooz de leeghste Bergghen die dese Vallepe omcingelen. Bede alle upt-zijden peplen ende water-passen/ ende bevondt datter leeghte ende af-val genoegh was aen de zijde daer 't Dorp van Gueguenoca ghelegen is; naer 't Noorden toe. Men leyde in deliberatie of men het soude doen dooz een open grachte/ ofte dooz een vaulte onder d'aerde/ ende werdt eyndelijck besloten dat men het soude doen dooz een dooz-gangh onder de grondt. Dit was een groote mis-slach/ de welke vele Indianen het leven heeft ghekost/ die onder d'aerde begraven zijn gebleven/ dooz de stucken die in-vielen. Men beraedt slaegghde vooz de tweede reyse/ of men de upt-wateringhe soude maken vande Laguna van Mexico selfs; ofte hooger/ om alleen af te leyden ende upt te wateren dooz de grootste Rievier die in 't selve Lack komt/ ghenamt Quautitlan: ende werdt besloten dat men die Rievier alleen soude af-wateren/ om dat het de minste kost was; ende dooz dien men oordeelden dat dese Rievier eens af-geleydt zijnde/ het Lack niet meer en soude overlopen. De Viceroy volghde desen raedt/ om te eer gedaen te hebben. D'welck was den tweeden mis-slach die daer begaen wierdt; want met de upt-watering noch thien vadem dieper de maken/ soude men verkregghen hebben de losinghe upt de Laguna. Padre Juan Sanchez, die een groote Mathematicus was/ ende van onse Compagnia, waerschouwde ende sprack teghen berde de mis-slagen/ doch wierdt daer niet teghenstaende met voozt-ghevaren/ ende werdt belast aen een grooten Ingenieur een Fransman met naemen Henrique Martin, tot wiens last 't werck sints ghestaen heeft: ende 't werck in sulcken standt ghebracht/ eer het gouvernement van Don Louis de Valasco eyndichde/ dat het water begonde te loosen dooz de Rievier ende upt-wateringhe; ende van doent af toe den jaere twee-en-twintich viel het water vande Laguna in sulcker voegghen/ dat men drooghs-voets konde gaen tot de klippe ghenamt El Pennol, ghelegghen ontrent een legue van dese Stadt: ende men was noch dagelijcks met het werck besich: maer de Conde de Getues aen 't Gouvernement ghekommen zijnde/ meynde dat men de vordere onkosten als te vergeefs zijnde/ wel konde excuseren; ghebodt dat men soude op-houden van wercken/ ende eenighe dammen te bryken die 't water op-hielden/ welke komt vande Silver-Sijnen van Pachuca, segghende dat hy wilde sien hoe Mexico soude konnen van 't water over-stolpt worden. Sints het vooznoemde jaer twee-en-twintich/ de water-losinghe nu op-houdende/ begon 't water peder jaer weder wat meer te wassen/ tot dat inden jaere neghen-en-twintich/ als wanneer den reghen veel grooter viel als op andere jaeren/ 't water de Stadt quam te verdrinken/ ende alle de straten ende open plaetsen te verbullen. T water van de

de Laguna wel twee stagiën hoogher ghetworden zijnde / als 't hooghste wa-
 ter dat ghehadt hadden: daer wierdt seer groote onghelegghentheit gheleden/
 tot dat de saecken weder herstelt wierden inder manieren als nu zijn / dooz
 't maecken van hooghe dijckens reghen de wanden vande Hupsen / en houten
 byggeskens in grooten ghetale om van d'een pleyn tot het ander te passeren/
 ende dooz het groot ghetal van Bercken ende Canoen die der ghemaectt wier-
 den; ben selfs met een Canoe ghevaren van St Augustin tot aen 't hups vande
 Inquisitie. Onder de andere remedien was mede een vande voornaemste dat
 Henrique Martin wierdt belast de water-losinghe van Gueguenoca te herstel-
 len / waer toe hem dupsent Indianen werden toe-ghestelt; en dat men soude
 upt-soecken 't diep ofte een bzeucke die daer was in 't midden vande Laguna;
 dit tweede werck werdt aen de Compagnia belast: doch naer dat men wel
 twintich dupsent Pezos daer aen te kost hadde gheleght / soo werdt dit werck
 te vergeefs ghevonden / hoe-wel der wel acht maenden mede besich waren: ick
 hebber verscheyden repsen by gheweest om de Misse te segghen / dese plaetse is
 ontrent twee leguen van dese Stadt ghelegghen. Henrique Martin maeckte de
 water-losinghe in sulcker voeghen / dat de wateren van 't jaer een-en-dertich
 haer kours namen dooz de Riebiere van Quautitlan, ende niet en vielen inde
 Laguna: soo dat de selve gheduppende de reghen-maenden niet en wies van een
 weynich: men vaert boozs met het openen vande water-losinghe; de welke
 naer dat my van Henrique Martin selfs heb laten onderrichten langh is ses-
 thien dupsent vademen; de acht dupsent gaen dooz een vaute onder de aerde/
 ende de andere acht dupsent dooz een open grachte tot aen berde de monden:
 die dooz de vaute gaet is al meest ghemaectt van steenen gewelffels / een tref-
 felijker werck als eenich vande Romeynen: heeft sijn licht-gaten alle twee
 hondert vademen; ende op de plaetsen daer de aerde hooght is / heeft wel tse-
 stich vademen hooghte boven de vaute: Henrique Martin seght my / soo de
 selve vaute kan verskert werden / dat bequaem sal zijn om te beletten dat het
 water vande Laguna niet meer en wast; hoe-wel niet dienstich en is om 't wa-
 ter vande Stadt te trecken / d'welck soo weynich en soo verlanghsaem af-
 neemt / datter weynich hope is dat de Stadt weder droogh sal worden / ten sy
 men noch een nieuwe water-losinghe maecke. Die vande Stadt versoecken
 datter een open grachte mocht worden ghemaectt / hoe-wel de verstandighe
 van sulcke wercken seggen / datter wel twintich jaeren toe van doen zijn / om
 die te graben. Den standt van de Stadt is teghenwoordich sulcx / dat wel
 de dyp vierdendeelen van 't hooghste op-water ghevallen is; eenighe calspen
 zijn droogh ghemaectt; men begint vele Hupsen met aerde te verhoghen:
 't Hups van de Inquisitie is dese daghen aen-ghehodcht / en zijn de Pilaren soo
 diep inde aerde / dat nauwlijcx een halve vadem boven de grondt upt-steken;
 't is een jammer te sien soo schoone Gallerpen van Columnen meerder als de
 helft onder d'aerde begraven. Dus verre desen bries / de welke gheschreven
 is in Febrero des jaers seshien hondert ende twee-en-dertich; doch hebben
 goedt ghevonden den selven hier in te voeghen / om dat dese inundatie van
 Mexico dit jaer is gheschiet daer wy nu van ghehandelt hebben.

Jaerlijck Verhael

VAN DE

Verrichtinghen der Gheoctroyeerde West-Indische Compagnie.

Kort Begriip van 't zevende Boeck.

Vervolgh vande verrichtinghe van de Vloote onder den *Generael Loncq*. Krijghen de Custe van *Brasil* in 't ghesichte, doch vervallen weder tot by 't Eylandt *Fernando Noronha*. Kommen weder op de Custe van *Brasil*. Nemen een Schip, kommende van *Angola*. Noch een met Wijn, kommende van *Port d'Port*. Kommen voor *Parnambuc*. De Vloote werdt in ordre gestelt. De *Generael* beschiet het Fort op 't *Steen-Reciff*. De vyandt hadt Schepen ghesoncken inde Gaten. De *Colonel Vardenburgh* landt sijn volck ontrent twee uyren gaens by Noorden de Stadt *Olinda*. Treckt naer de Stadt. Slaet de vyandt aen *Rio Dolce* uyt sijn voordeel. Neemt de Stadt met gheweldt in. *Albuquerque* doet het Dorp op 't *Reciff* in brandt steken. 't Fort *S' Jorge* gheeft sich op by appointment; ende korts daer naer 't Fort op 't *Steen-Reciff*. 't Clooster op *Antonio Vaaz* werdt by onse beset. De *Phoenix* brengt een Prijs met Suyckeren. Eenighe Scharmutselen met de vyandt. De *Brack* ghesonden met tijdinghe naer 't Vaderlandt. Een Scheepken ghenomen met Sout en Visch. Gheleghentheyte vande *Capitania van Pernambuco*. De vyandt sterckt sijn *Arreyal*, ende leght sich daer. Het resterende volck arriveert. Een Wijn-Prijs op-ghebracht. De Portugesen vergiften de water-putten op *Antonio Vaaz*. De onse liiden eenighe schade by een Embuscade van de vyandt. De *Generael Loncq* keert naer 't Vaderlandt. Een Prijs met Wijn op-ghebracht. Den *Ammirael Pieter Adriaensz*, vertreckt vande Custe. Des vyandts aenval op *Antonio Vaaz*; retireert met verlies. De vyandt doet een proeve op 't *Reciff*, doch te vergeefs. Een Prijs met Swarten op-gebracht. Andere attentaten vande vyandt op

op onse Wercken, ende vorder verrichtingen vande onse. Een nieuw vijf-hoeckich Fort gemaect op *Antonio Vaaz*: daer de vyandt verscheyden reysen op attentteert met sijne schade. De onse uyt vreesse van een Vloote uyt Spagnien, verstercken hare Wercken. Een Prijsken aengebracht. De vyandt doet by nacht een aen-val op de Stadt, doch sonder succes. Uytrustinghe van de Vloote onder den *Generael Adriaen Jansz. Pater*, de groote vande Schepen, ende ghetal van gheschut ende volck. Een nieuw Schip vande vyandt by de onse verbrandt in *Porto Calvo*. Ongeluckich vertreck van den Oversten Lieutenant *Eitz*, ende de *Commandeur Dirck Symonsz. van Uytgeest*. De reyse vanden *Vice-Amirael Banckert* naer 't Eylandt *S^a Helena*: ligghen aen 't Eylandt tot den lesten *Augusti*; sien 't Eylandt *Ascension*: keeren in *October* in 't *Vaderlandt* sonder yets verricht te hebben. Den tocht vanden *Commandeur Dirck Symonsz.* naer de *Bahia*: nemen dry Bercken by *Morro S. Paulo*; varen de Rievier op, en verbranden daer een nieuw Schip: veroverden daer naer noch een Schip met 280 *Negros*, ende keeren naer *Pernambuc*. De reyse vanden *Commandeur Dirck de Ruyter* tot aen *Cabo de Tiburon*. De voyage van den *Amirael Pieter Adriaensz. Ita*: komt aen *S^a Vincent*: aen *Isla Blanca*: aen *Isla de Vacca*: verzeylt naer *Cabo Tiburon*, alwaer den *Commandeur Dirck de Ruyter* onder sijn vlagghe neemt. Een Schip ghenomen met *Suyckeren* ende anders. *Beschrijvinghe vande Caimanes*. Kommen ontrent de *Havana*, ende verdestrueren daer eenighe Schepen: jaghen veel, doch vanghen weynich. Den *Commandeur Jan Gijbertsz. Boon-eter* komt by den *Amirael*. Den *Amirael Pieter Adriaensz.* keert naer 't *Vaderlandt*: ende de *Commandeur Boon-eter* naer de *Caribise Eylanden*: komt aen de *Barbados*; aen *Isla de Vacca*. De verrichtinghe vanden *Amirael Pater* vervolcht. De gheleghentheyte van *S^a Martha* uyt den brief van de *Gouverneur Don Ieronimo de Quero*. Werdt by den *Amirael Pater* in-ghenomen: die daer naer door de *Caios* naer 't *Vaderlandt* keert. Voyage van 't *Jacht de Brack*. Neemt een Schip, kommende van *Cabo Verde*. 't *Jacht Overijssel* kommende naer *Hollande*, quijt sich mannelijck teghen de *Duynkerckers*; *Jan Cornelisz. Lichtbart* werdt daer over vereert. Een korte beschrijvinge vande gheleghentheyte vande *Custe van Brasil*, soo wel by *Zuyden* als by *Noorden* de *Stadt Olinda*. Eenighe verrichtingen van 't *Jacht den Bruyn-visch*, op de *Custe van Africa*.

Het zevende Boeck.

ANNO
1630.

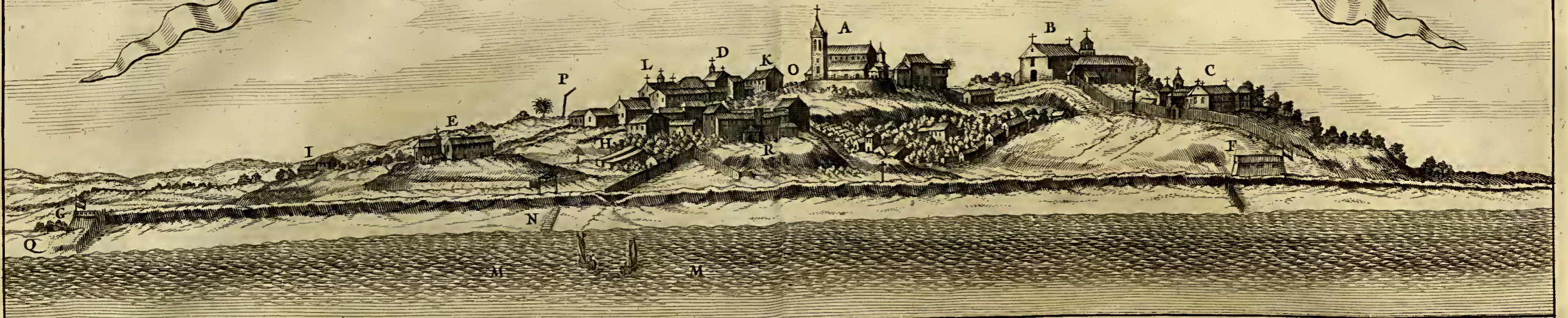
Januarius.

Februarius.

In 't voorgaende Boeck hebben wy verhaelt / hoe dat den Generael Lonicq met sijne Vloote den ses-en-twintighsten December des voorszeden jaers / van St Vincent een vande Cabo Verde Eplanden was t'zepl ghegaen. Dit langh vertoeben aende selve Eplanden / heeft sijne vordere reyse oock seer verachtert / ende groot onheyl onder 't volck veroorzaect. Want den eersten Januarij deses jaers haer bevindende op de hooghde van vijf graden ende seven minuten by Noorden den Equinoctiael, hadden sy reede onder haer by de acht hondert siecken: ende twee Capiteynen Frydach ende Brouwer, overleden. Wierden seer ghequelt vande stilten ende contrarie winden / soo dat langh ontrent de Linie bleven hangen / ende de Stier-lieden oordeelden datter om die tijdt haer de stroomen moesten gaen om 't Noorden. Den d'n-en-twintighsten passeerden sy eerst de Linie, ende bevonden haer op seven minuten by Zuiden de selve; een dach ofte twee hadden wel wat koelte / maer daer naer al weder stilde. Den dertighsten oversaghen wederom alle 't volck / ende bevonden dat sints van St Vincent ghescheyden waren / daer twee hondert ende ses-en-beertich ghestorven waren / ende wel twaelf hondert kranck. Den derden Februarij kregghen eerst de Brasilische Custe in 't ghesichte ontrent de seven graden by Zuiden de Linie, acht ofte thien mijlen van landt / soo dat noch waren buyten 't ghesichte vande vbandt. Op dese hooghde hadden sy verhoopt 't volck te kunnen landen / ende haer voornemen in 't werck te stellen: maer de wind waende upt den Zuidt-Oosten / ende de stroom hardt om de Noordt gaende / vielen haer soo tegen / dat buyten aller verwachten de Haven van Parnambuc niet konden bezeplen. Liepen derhalven weder t'zee-waerts / ende deden haer beste om met slach-boeghen boven Parnambuc te kommen: maer den vijftien bevonden haer op ses graden ende thien minuten / soo dat een heele graede verlozen hadden; ende gingen insgelijck noch een dach ofte twee al te rugghe / soo dat het Eplandt Fernando Noronha van verre konden beooghen. Daer naer / weder om de Zuidt winnende / bevonden haer den elfden op de hooghde van seven graden ende veertich minuten / ende maecten haer ghereet tot het voltrecken van haren last. Sanderdaeghs namen een Portugees Schip / kommende van Angola, in-hebbende twee hondert Slaven; ende een ander / kommende upt Portugal, van Port à Port, gheladen met hondert ende tachtentich pijpen Wijn / de welke haer seer wel te passe quamen. Den derthienden quam 't Jacht de Swaluwe weder by de Vloote / d'welck aen Isla Fernando Noronha was gheweest / ende hadde daer vijf van sijn volck aen landt laten staen / van welke eenighe hier naer inde ghevangenisse te Olinda wierden ghevonden. Dooz dese langh-duyzende suckelinghe / was 't volck vande Vloote seer verswackt / soo dat in de selve maer twee duysent vijf hondert ende vijftien ghesonde Boots-ghesellen / ende maer twee duysent d'n hondert ende vijfen-twintich Soldaten werden ghetelt / die dienst konden doen. Oock soo hadde de vbandt / dooz dit langh op-houden vande Vloote / waerschouwinghe bekomen van den Gouverneur van de Cabo Verde Eplanden / ende upt het volck vande Swaluwe ghenoech ghemerckt / dat de onse het op Parnambuc ghemunt

MARIN D' OLINDA *de Pernambuco.*

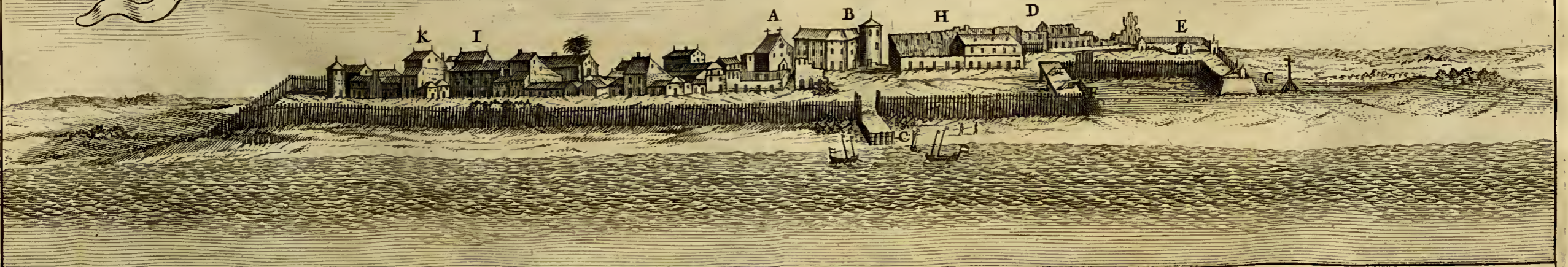
A De groote kerck St Saluador
 B Clooster der Iesuiten
 C Clooster St Francisco
 D t'Gasthuys ende Kerck
 E t'Clooster St Bento

F t'Fort vande Compagnie
 G t'Fort van Iuan d'Albuquerque
 H t'Giethuys
 I Pottenbakerye
 K Stadthuys

L St Pieters kerck
 M Clippen onderwater aen wederfids t'gat
 N t'Hooft op de strand
 O t'Gericht
 P Baecken op een bergh

Q Wech naer t'Recif
 R t'Clooster der Carmeliten

T' RECIF *de PERNAMBUCO*

A De kerck Corpo Santo
 B t'Huys vanden Equipage mester

C Het Hooft
 D Het Cruydt huys
 E Het Wacht huys

F De Baterye
 G Kerckhoff
 H Verbrande huysen

I t'Huys vande H. Carpentier
 K t'Huys vande Am. Walbeek

ghemunt hadden. De Vloote nu weder op de hooghde van Pernambuco ghe-
 kommen zijnde / is 't volck / welck met den Colonel Jonckheer Diderich van
 Wardenburgh hadde te landen / ghebracht aende volgende seshien Schepen:
 de Maen, Enchuyfen, Swol, Uytrecht, Oragnie-boom, Nassauw; Matanza,
 Groeninghen, Omlandia, de Fame, Goude Leeuw, Geele Sonne, Post-paerdt,
 Hollandia, ende de Moorinne: indese Schepen ende Jachten waren een-en-
 twintich hondert Soldaten / ende by de seven hondert Boots-ghesellen. De
 Jachten Overijssel ende Muyden ghemant met vijf-en-vijftich Boots-ghesel-
 len / werden ghelast / 's mozghens vzoech / ten tijde als het exploit soude aen-
 gaen / te lopen onder de Stadt Olinda; ende te bespieden ofter ghelegghenthey-
 was om eenich volck onder de Stadt aen landt te bzinghen. Het resterende
 Krijghs-volck gheschickt tot het aen-tasten van 't Reciff werdt verscheept in
 Domburgh ende de Jonghe Prins Mauritius. Oock soo werden vijf-en-vijftich
 Boots-ghesellen belast te lopen vooz 't gat vande Barrette, om te vernemen
 ofter eenighe ghelegghenthey was / met Jachten ofte ander vaer-tuych / dooz
 de voozseyde openinghe / binnen de Reciffen te kommen. Noch wierden inde
 neghen volghende Jachten / 't Spaensh Fregat, daer den Ammirael Pieter
 Adriaensz. Ita op soude gaen / de Swarten Ruyter, de Fortuyn, de Brack, de
 Phoenix, Eenhoorn, Ouwevaer, Meerminne, Frans Prijsken, peder ghemant
 met twintich Batroosen / tot bestieringhe der selven / over-ghescheept twee
 Compagnien Soldaten / beyde sterck twee hondert ende dyn-en-twintich kop-
 pen / ende dyn hondert ende vijftich Boots-ghesellen. De Leeuwinne, Swarte
 tholen werden geschickt om ten tijde dat het seyn soude worden gedaen van in
 te zeplen / de eerste in te zeplen inde Pozo, (welck is de plaetse daer de Schepen
 upter Zee kommende / haer vooz eerst met hare volle ladinghe setten) tusschen
 beyde de Fozten / ende aldaer haer anckers te laten vallen / ende met haer ca-
 non soo veel doenlijck was de selve Fozten te dwinghen / op dat de voozseyde
 Jachten onder 't beleydt vanden Ammirael ondertusschen te ghevoechlijcker
 mochten vorder in-lopen: dese Schepen waren alleen met haer Boots-volck
 voozsen. De Generael met de over-ghebleben groote Schepen / en de reste
 van 't volck soudent sich setten dicht onder het upterste Foztjen op 't Steen-
 Reciff ghelegghen / om te crachten 't selve met haer swaer gheschut reddeloos te
 schieten. Dit werdt alsoo ten selven daghe by de Krijghs-Kaedt besloten ende
 gheschickt. De Vloote soude noch dien selven avondt naer de wal toe ghelo-
 pen hebben / dan de tijdt / wegghen het over-schepen van 't volck / viel te kort /
 soo dat de Schepen het dien nacht lieten drijven. Des anderen daeghs wierdt
 alles voozts veerdich ghemaect / om daeghs daer aen het exploit volghens
 de voozgaende bestecken in 't werck te stellen: tegghen den avondt wierdt een
 tecken gedaen by den Generael, ten eynde men in alle de Schepen ende Jach-
 ten een Ghebet soude doen / ende dat voozts een peder Schip sich soude voe-
 gen onder ende by de esquadres / daer het onder gheschickt was. Des nachts
 liet het de Generael om de Zupdt lopen / om des mozghens boven de gaten te
 wesen / ende niet te leegghen te vervallen: maer de seshien Schepen daer de Co-
 lonel ende het Krijghs-volck in waren / hielden het recht naer de wal toe. Den
 vijftienden 's mozghens bevondt de Generael sich met sijn by-hebbende Sche-
 pen een wepmich by Zupden Pernambuco, ende liep met lieflijck weder ende stil
 water vooz windt naer het Steen-Reciff; soo dat tegghen de middach daer vooz
 quam: de Generael ende Ammirael setten het dicht by het Foztjen op 't Steen-
 Reciff ghelegghen / ende schoten gheweldigh op 't selve / als mede op 't ander
 Fozt op 't Landt-Reciff: ende de vbandt weder op haer. De Schepen die ghe-
 schickt waren om inde Pozo te setten / ende de Jachten tot het in-zeplen binnen

ANN^o
1630.

de Haven / hielden ondertusschen onder zepl / om teghen d'yn upzen naer noen (wanneer het hoogh water soude wesen) in te lopen: maer de vbandt die te vozen van de komste onser Vloote was ghewaerschoutwt / hadde 't gat op sijn meeste diepte met ghesoncken Schepen ghestopt / ghelijck mede de Pozo: ende inde Barrette, waer dooz de Major Schutte sijn by-hebbende volck soude aenbrynghen / hadde de vbandt mede een Bercke ghesoncken / ende een pseren keten ober 't gat gheschozen; sulcx dat dooz alle de vooznoemde plaetsen niets en konde werden verricht. 't schijnt dat sy van onser komste tijdelijcken gewaerschoutwt zijnde / sich selven hadden in-ghebeeldt / dat de onse het alleen dese wegghen te water souden besoecken / ende dat sy dese gaeten wel ghestopt hebbende / niet voozders vande Vloote en hadden te vreesen. De onse daer-entusschen hielden aen met schieten op de Forten tot 's avonds toe / doch richtten weynich daer mede upt / dooz dien de koghels op hare Forten niet en hechten / ende dooz de beweginghe vande Zee weynich doel gheschoten konde werden: daer ter contrarie de vbandt onse Schepen seer wel konde raecken; soo dat epndelingh met de Schepen die wat te dicht onder de wal lagghen / ghenootsfaeckt waren 's nachts af te korten. Den Colonel Jonckheer Diderich van Wardenburgh, die den veerthienden voozleden met sesthien Schepen onder 't beleydt van de Schout by nachte Claes Cornelisz. Melck-meydt, ende den Commandeur Dirck Symonsz. van Uytgeest, vande Generael was ghescheyden / ende naer de wal toe gelopen den vijfthienden 's morgens nevens 't landt al voozdt ten Westen aen: dan alsoo de Chaloupen noch niet by hem en waren ghekommen / en konden ontrent Rio Tapado (daer anders gheen quade ghelegghentheyt was) niet landen: maer de Chaloupen daer naer by hem ghekommen zijnde een weynich by Zuden Pao amorello: heeft de Colonel sijn volck in acht groote Chaloupen ende voozts Booten ende Schuyten overghescheypt / ende is selfs eerst aen landt ghesprongen / ruyt twee upzen gaens by voozden de Stadt Olinda; in 't ghesichte van eenighe weynighe Portugesen / soo te voet als te peerde / die op haer doen letteden. 't volck werdt al stracy in slach-ordze ghebracht ghelijck het lande; doch en konde niet wel al by daeghe aen landt kommen; soo dat de ghelande haer neder legghden op strandt; ende werden Wachten upt-ghestelt aen de zijde van de Bosschen. Ende lande voozts de reste van 't Krijghs-volck / nevens d'yn hondert Boots-ghesellen tot den treyn / sonder dat de vbandt haer eenighe veranderingh ofte schade dede. 's anderdaeghs 's morgghens heel vroeugh verdeelde de Colonel sijn volck in d'yn Regimenten. De Lieutenant Colonel Eltz hadde de vooz-tocht / sterck negghen hondert ende vier-en-dertich koppen / waer onder waren ontrent de hondert vierroers / die onder 't beleydt van Capiteyn de Vries langhs strandt voozupt togen. De Lieutenant Colonel Steyn-Callenfels leyde het Baraillon, sterck duyssent ende negghen-en-veertich koppen: de Major Foucke Honx hadde de Arriere-garde met negghen hondert ende vijf-en-tsestich man. Het dit volck ende in dese ordze is de Colonel langhs de strande naer de Stadt toe ghetrocken: en ghemoeten gheen vbandt / vooz dat quamen aen Rio Dolce, alwaer de vbandt sich hadde gheleght aen de over-zijde van 't Kievierken / sterck ontrent acht hondert mannen / achter een retrenchement / welck sy daer metter haest hadden op-gheworpen; ende hadden daer-en-hoben 't Kievierken tot haer voozdeel / welck wel tot aen de middel van een man diep was. Hier ontstondt een treffen tusschen de vbandt ende onse Avantgarde, daer de Colonel sich by hadde begeven / ende trock selfs vooz-aen: doch eensdeels wegghen de schrick vooz onse twee veldt-stuckens / die onder de vbandt speelden; ten anderen dooz 't hardt aen-dryngghen van onse Soldaten / die haer niet en ontsagghen met groote couragie in 't Kievierken te begheven / heeft de vbandt dit sijn voozdeel verlaten /

verlaten / ende is naer 't Bosch toe gheblucht / achter-latende vele ghequeste: vande onse en werden hier maer d'yn gewondt. De onse wat voorder aen ghemarcheert zijnde / verthoonde sich een ander troupe vande v'pandt / doch en hielt mede gheen standt / naer dat onse velt-stuckens gheproeft hadden. De Colonel siende dat alle des v'pandts volck welck sich op strandt verthoonde / soo spoedelijck voor de onse weeck / dede sijn volck te harder voort-dringhen: ende nu dicht by de Stadt gekommen zijnde / caste de selve op d'yn verscheden plaetsen aen. De Avangardé sloegh de rechter-handt op / langhs een wegh deur de Bosschagie gemaect / naer het klooster vande Jesuiten; (welcke ghelegghentheit door een ghevangen Portugees was aen-ghewesen:) doch achter aen 't selve kommende / ende 't volck met groote couragie op-klimmende / vonden de Poorte ghesloten / soo dat die met gheweldt moesten open-breken: vonden hier harder tegen-weer als noch pewers hadden vernomen / niettemin met alle gheweldt in-dringhende / soo is de v'pandt gheblucht / naer-latende seven ofte acht dooden / ende vele ghequeste. De Battaillon nam de middel-wegh / ende treckende door een enghe strate / quam tusschen het Franciscanen ende Jesuiten Klooster recht inde Stadt / op een tamelijcke hooghde / alwaer de grootste Parochie-Kerck staet; sulcx dat van daer met de musquetten in 't kleine Hoorder-Fort / op strandt ghelegghen / konden schieten: vonden wel aen een engc passagie een wepnich teghen-weer / doch naer dat d'yn of vier Portugesen hadden neder-ghemaect / nam de reste de vlucht. De Major Foucke Honx met de Arriere-garde was daer-en-tusschen ghekommen tot aen des v'pandts Trenchen / ende 't Hoorder-Fortjen / daer vier stuckens op laghen / ende hadden daer in een Nederlandtsche Constapel. De v'pandt hier seer hardt aen-ghetast werdende / ende insonderheyt vernemende / dat de onse reede inde Stadt ende boven haer waren ghekommen / werdt slaenwhartich; ende verliet alle sijne Wercken die dicht onder de Stadt laghen / ende de onse klonnen daer straxx ober; ende wierden soo volkommen meester vande Stadt Olinda. Middeler-tijdt dat het volck met de Colonel hier mede besich waren / quam de Major Schutte (welcke de Generael af-gesonden hadde / nevens den Ammirael, ende vijfhondert man soo Soldaten als Boets-ghesellen) mede aen landt aen de Zuydt-zijde vande Stadt: doch eer dit volck te deghe in ordre was ghebracht / was de Colonel al meester van alle de Wercken des v'pandts / soo dat sy mede onverhindert in de Stadt trocken. Den dach hier mede by-naer ten eynde ghelopen zijnde / ende 't volck gheraeckende aen 't plunderen / vele oock soo moede ende mat wesende / wegen den gantschen dach te marcheren langhs strandt inde groote hitte / ghebreck van water ende andere onghemacken / en konde de victorie niet vervolcht ofte pets verders op des v'pandts Forten / die op 't Landt-Reciff laghen / werden ghedaen: maer de Officieren hadden ghe-noech te doen om 't volck te bestellen op de noodighe wachten / teghen het invallen vande v'pandt / die buyten de Stadt was. De Inwoonders van Olinda, hadden niet teghenstaende het verbodt vande Gouverneur Matthias d'Albuquerque, meest alle haer beste goederen te voren daer up gheblucht / sodatter alleen werden ghebonden / twee hondert kisten Supckeren / eenighe Wijnen / en verscheden Koopmanschappen / diese niet wel hadden konnen wegh krijgen / de welke met groote sordre wierden by de Soldaten verhoort ende verflinghert / eer men daer eenighe ordre op konde stellen. Des anderen daeghs 's moorghens dede de Gouverneur Albuquerque outrent een upre boord dach / op 't Reciff alle de Pack-huyfen die vol Supckeren ende andere goederen laghen / in v'pandt steken: ten deele om dat hem wilde wrecken over de Inwoonders vande Stadt / die haer goederen tegen sijn verbodt gheblucht / ende de Stadt (naer sijn segghen) soo leelijcken verlaten hadden: doch meest om

ANN O
1630.

om dat wel speurde dat de selve niet en konde beschermen / ende dat dus doende / de onse de meeste vrycht van hare victorie teffens soude benemen. Men houdt vooz seker dat dooz desen vryandt wel seventhien duysent kisten Supckeren / een groote deel Brasilië-hout ende andere Waren verbrant zijn : hoe-wel 't segghen vande Portugesen seer in desen verschilde / eenighe de schade wat minder / andere oock groorer maeckende. Daer verbranden mede by de twintich Schepen ende Bercken ; soo dat een Portugees Capiteyn Gil Correa de Castel Blanca in sijn brief aende Koningh de schade begroot op twee millioenen Ducaten. De vryandt hielt daer-en-tusschen sijne Forten op het Steen ende Landt-Reciff noch beset. De Generael, Ammirael ; ende Vice-Ammirael quamen desen moezghen mede inde Stadt ; ende daer werdt ordze ghestelt om den vryandt die de Swarten in eenige Hupsen hadden gesticht / te blusschen. Ende also dese Swarten onder schijn van vryentschap seer groote moet-wil pleegghden / ende veel goeds wech steypten / soo werdt goet ghevonden alleen eenighe wepnighe tot noodige diensten te behouden / ende de reste voozts upt de Stadt te verduyven / ende sich van desen onnutten hoop te ontslaen. Voozts alsoo de vryandt sich ontrent de Stadt hier ende daer verthoonde / werdt noodich geacht alle de Avenuen met vooz-wachten wel te versien : doch men bevondt de selve soo vele te wesen ende de Stadt soo groot ende woest / (want licht al op heuve-len ende bergghskens die d'een over d'ander commanderen) dat onmoghelijk wierdt gheoordeelt alle de aen-komsten te besetten / ofte de Plaetse naer den eysch te fortificeren ; wesweghen dan gheradener bevonden / 't volck op de hoogste plaetsen van de Stadt wat by een te trecken / de wegghen af te snijden ofte te sluyten / ende de beneden Stadt voozts open te laten liggen. Dooz dese verrichtinghen / als mede dat het volck noch soo vermoeyt was / en wierdt desen dach niet vorders teghen de vryandt vooz-ghenomen. Sanderdaeghs wierden alle de siecken aen landt gebracht / om te verberschen ; ende des nachts werdt de Lieutenant Colonel Steyn-Callenfels nevens den Ingenieur Commersteyn met eenighe vier-roers ghesonden om des vryandts Fort / liggende op 't Landt-Reciff tusschen de Stadt en 't Doorp aen de Haven / te besichtighen. Daeghs daer aen wierdt de Alfandega inde Stadt gheopent / inde welke ghevonden werden veel Amunitien / als Bus-krupdt / Lonten / Loot / ende andere behoeften / alsmede eenighe Lijnwaten. Den twintighsten werdt den Oversten Lieutenant Steyn-Callenfels ghelast 't Fort op het Landt-Reciff ghelegen / met ses hondert man te bespringhen ; hy vertrock upt de Stadt naer 't ondergaen vande Sonne / ende naderden 't Fort naer het verdupsteren vande Mane / meynde 't selve te beklimmen ; doch wierden de Leeren die met genomen hadden / te kort bevonden ; ende de vryandt wacker gheworden zijnde / schoot seer fel op de onse met achthien stucken : jae selfs onse Granaden / dooz dien soo langhsaem aen-ginghen / wierden by de vryandt te rugghe ghewoopen / ende deden onder ons volck groote schade / soo dat met verlies van eenighe / ende vele ghequeste weder te rugghe quamen / dewijl sagghen dat op die voet niet en was upt te richten. Des anderen daeghs is 't volck inde Stadt volgens voozgaende resolutie van beneden ghevoert / ende op 't hooghe vande Stadt gheologeert ; alle de straten zijn ghestopt / ende gheretrencheert teghen den aen-loop van de Portugesen / ende haer onderbbende Brasilianen. De Generael hadde daer-en-tusschen dooz de Vice-Ammirael ende andere Scheeps-Capiteynen naerstich doen besichtighen de gantsche ghelegentheit vande Barrette ; ende liet den twee-en-twintighsten aen de Colonel weten / dat naer het oordeel van hun alle / van dese kant / ende dooz dit gat / de meeste af-breuck aen de vryandt was te doen / ende hem alle toe-voer af te snijden : ende hoe-wel de vryandt vast besich was om een Batterpken op te werpen / om twee stuckkens op

op te planten/ tot verhinderunghe vande passagie/ dat hy oordeelde 't selve lichtelijck soude konnen overrumpelt werden: versoeckende dat de Colonel hem op 't spoedichste volck soude seyn den om dit upt te voeren: de Colonel ende Krijghs-Kaedt des anderendaeghs over desen voozslach vergadert zijnde / en vonden den selven niet gheraden / ten deelen om dat oordeelden het landen aen die plaetse al te ghevaerlijck te wesen; doch meest om dat sy ondienstich achten hare macht soo verre vanden anderen te verdeplen; ende vonden het veel beter te wesen des vbandts Fort op 't Landt-Reciff met approches te naerderen/ ende 't volck upt de Stadt derwaerts aen te voeren; desweghen dan stracy wierde ghevallen aen 't maecken van schans-korven / ende het besorghen van andere noodwendigheden. Hier mede wierden noch twee ofte d'yn daghen omghebracht / ghelijck mede om eenighe aen-komsten tot de Stadt teghen het aenlopen vande vbandt te voorszien. Soo dat eerst den seven-en-twintighsten 's avondts / den Oversten Lieutenant Adolf vander Eltz naer 't selve Fort is upt-getrocken: ende werdt by de onse dien nacht noch een retrenchement opgewozen wel by-naer een mans lenghde hoogh; niet tegenstaende de vbandt den gantschen nacht upt beyde Casteelen heftich met canon naer ons volck schoot / doch sonder schade te doen. De volghende dagh werdt om-ghebracht met geschut te landen ende te planten; soo dat men den eersten Martij op 't Fort heeft begonnen te schieten met d'yn halve cartouwen / ende d'yn stuyckens schietende d'yn pondt p'sers: die van 't Fort schoten mede seer dapper / doch deden de onse weynich schade. 'S anderdaeghs 's morghens naer dat de Colonel selfs inde approches was ghekommen / ende de onse met den dach weder hadden aen-ghevangen te schieten / hebben die van 't Fort / by de Portugesen genaemt S' Jorge, een witte Vlagghen op-ghestecken / ende een Capiteyn upt-ghesonden om te parlementeren; ende zijn eyndelijck veraccoordeert / datse met haer gheweer souden upt-trecken / sonder Vandel ofte brandende Lonten / ende naer dat den eedt souden hebben ghedaen / in ses maenden teghen de onse gheen wapenen te ghebruycken / over de Kievier gheset werden / om v'pelijck te landwaert in te trecken. Op dese conditien zijn upt 't selve Fort ghetrocken tusschen de achtentich en neghentich mannen: maer upt-ghekommen zijnde / en wilden eenighe den eedt niet doen / soo datter veertich wierden ontwapend / en ghevanckelijck naer de Stadt Olinda ghebracht: de andere zijn met haer gheweer over-gheset: de Gouverneur van dit Fort was Capitain Antonio de Lima. Ondertusschen isser een Schuyt over-ghesonden aen 't Casteeltjen op het Zee-Reciff liggende / om 't volck af te vraghen / of sy op de selve conditien mede wilden af-trecken; sy versochten d'yn daghen upt-stel / om ondertusschen aen de Gouverneur Albuquerque te schryven; 'twelck hun plat af-gheslaghen zijnde / ende sy gheen upt-komste siende / zijn eyndelijck mede gheaccoordeert / ende ontrent ten vijf-uzen 's avondts af-ghehaelt / ende aen 't vaste landt gheset / wesende vijftich in ghetale: daer commandeerde Manuel Pacheco de Guyar. In 't eerste Fort S' Jorge wierden ghevonden vier-en-twintich p'sere stucken / schietende sommighe thien ende sommighe vijf pondt p'sers / ende een metale stuck / schietende acht pondt p'ser / ende ontrent vier duysent pondt buspulver. In 't tweede vijftien metale stucken / ghemerckt met de Wapen van Portugal, ende eenighe met de Wapen van Philippus de tweede ende derde / zijnde meest halve cartouwen / en een metale slange / die op de sijde schadeloos was gheschoten; veerthien vaetjens pulber / elck van hondert ende twintich pondt / eenich nat ende bedorven; nevens meer andere Krijghs-behoefsten. Den derden Martij, naer dat een publique Danck-segginghe was ghedaen / wegghen de overwinninghe / die Godt verleent hadde / soo is den Oversten Lieutenant Steyn-Callenfels gheleast een tocht te doen naer 't Eplandt van

Martius

ANN O
1630.

Antonio Vaaz, liggende dwars teghen over het Dorp van 't Reciff, ende alleen by een Kieviere daer van ghescheyden: alwaer een schoon Klooster lagh: dat Eylant streckt sich Zuydt-waerts op / tot aen de Affogados; door de welke het vande Vergea werdt af-gesneden / ende langhs sijn West-zijde van 't vaste landt by een Kieviere die van dos Affogados voornoemt / ende voorder uyt het binnen-landt af-komt. Den Oversten Lieutenant over-kommende / en vondt daer geen volck / soo dat hy sonder slaghe ofte stoot het Klooster bemachtichde. Ten selve daghe / naer dat men 't gat vande Haven hadde af-ghepepelt / sijn eenighe Schepen en Jachten binnen ghekommen / ende alle de groote Chauloupen tot binnen het Reciff gelopen / alwaer een seer bequame plaetse is / niet alleen om te setten / maer oock om de Schepen kiel te halen / ende schoon te maeken. Sanderdaeghs sijn de veertich ghevanghene Soldaten / naer dat den eedt hadden ghedaen / mede te landt-waert in ghesonden. Ende is den selven dach in-ghekommen 't Jacht de Phoenix, mede brenghende een Schip / welck verovert hadden / kommende uyt de Bahia de todos los Santos; ende gheladen met dry hondert en thien kisten Supckeren / thien kisten met Tobac, ende eenige tonnekens geconfijte Gember. Den vijftien wierden derthien Soldaten van des Colonels Compagnie / die uyt-ghegaen waren om enige Beesten te halen / by tseventich Portugesen aen-ghestast / ende hoe-wel sy haer dapper weerden / en wel vijftien van de vbandt neder maeckten / sijn maer vier van haer ter nauwer noodt weder te rugghe ghekeert. Des avonds is Capiteyn Daye uyt-getrocken met ontrent hondert mannen; de Portugesen meynden hem te bedriegen / ende in te locken / met veertich Beesten die sy vooz-uyt stierden / doch hy haer voornemen merckende / was op sijn hoede; ende is naer een harde schermtsel / waer door de vbandt veerthien ofte vijftien dooden bequam / sonder eenich verlies van de sijne weder binnen ghekommen. Des anderendaeghs is 't Jacht de Brack met een-en-dertich kisten Supckeren af-gheveerdicht om in 't Vaderlandt te boodtschappen 't ghene in Brasil tot die tijdt toe was verricht. Den negenden werdt een Scheepken op-ghebracht / welck de vbandt was ontnomen / gheladen met Sout ende Visch. Den thierenden dancken / ende sijnen Zeghen ende hulpe in toe-kommende af te Bidden.

Mer wy verhalen 't ghene sich voorder hier heeft toe-ghedragen / sal het dienstich wesen dat wy een weynich spreken vande ghelegentheyt ende groote van de Capitania van Parnambuco. Dese is wel een vande grooſte Capitanien die in gantsch Brasil bewoondt werden: want streckt sich uyt naer het Zuyden tot aen de Kieviere S' Francisco; door de welke sy ghescheyden wordt vande Capitania vande Bahia de todos los Santos; ende naer het Noorden tot aen de Capitania van Itamaraca; hebbende tusschen dese limiten by-naer tseftich mijlen langhs de Custe. Den Egenaeer van dese Capitania was / ten tijde ons volck daer quam / Don Duarte d'Albuquerque, woonende in Portugal, ende ghetrouwt met de Dochter vanden Conde de Basto; dese hadde sijnen Broeder Don Matthias d'Albuquerque, oudt ontrent de ses-en-dertich jaeren / daer gesonden / om in sijnen naem de Capitania te Gouverneren; welke onghewact vier maenden te vozen ghelandt was aen Porto Calvo met tseventich Soldaten / ende was te Olinda gekommen enigen tijdt te vozen eer de onse de Stadt aen-tasten. De Portugesen bewoonden in dese Capitanie elf Plaetsen; van welke de eerste ende voornaemste was Olinda; ghelegghen op de hooghde van ontrent acht graden by Zuyden den Equinoctiael. Dese Stadt was seer wel ghelegen by den oever vande Zee / ende verthoonde sich seer fraey ende lustich van buyten aen-kommende: hadde op 't hooghste van de Stadt een schoon ende wel gebouwt Klooster der Jesuiten / seer rijk van in-komsten / hebbende vele

vele Hupsen/ Landerpen/ ende Beesten/ allenthalven binnens landts: hadden oock meest alle de Brazilianen van dit gheweste op haer handt/ ende regeerden: die naer haer wel-ghewallen. De Stadt hadde daer by noch een klooster van Capuchinen; ende by de strandt een groot klooster van Dominicanen; ende wat opwaerts noch een Sr Bento genaemt / mede groot ende wel ghebouwt/ boven desen noch een Vrouwen-klooster/ Concepcion de Nostra Sennora ge-heten. In alle dese kloosters mochten wesen onghevaer hondert en dertich Geestelijke personen. De Prochie-kercke van dese Stadt wierdt ghenaemt Sr Saluador, seer wel ghebouwt: een tweede Prochie-kercke was ghenaemt Sr Pedro; beneffens dese was daer noch een kercke ghenaemt Misericordia, daer het Gast-Hups by lach / boven op eenen Bergh / midden inde Stadt; ende een weynich daer beneden noch een kercke Nostra Sennora del Emparo ghenaemt / ende noch wat verder een kercken ghenaemt Nostra Sennora de Guadalupe: ende voorts op eenen hoogen Bergh vast aen de Stadt een kercke ghenaemt Nostra Sennora del Monte; eyndelijck noch een kercken dyn of vier musquet-scheuten vande Stadt ghenaemt Sr Amaro. De Stadt was aen de strandt geretrencheedt van Sr Francisco tot achter Sr Bento, maer niet te landts waert in. De Inwoonderen (behalven de Geestelijke personen) maecten upt / jongh en out ontrent de twee duysent Zielen; ende upt dit ghetal vier Daendelen Burgheren van hondert en twintich / van hondert / ende van tachtentich koppen: daer laghen mede ordinaris dyn Daendelen Soldaten / die elck van hondert koppen behoorden te wesen / dan waren ghemeenlijck qualijck elck tachtentich sterck. Onder de Burgers waren over de twee hondert wel-ghestelde koop-lieden / eenighe twintich / eenighe dertich / ende sommige oock wel vijftich duysent Crusaden rijk gheacht. Van de Stadt af naer het Zuyd-af / op welckes eynde een Doorp lagh / ghenaemt Reciffe, daer alle de goederen gheladen ende ontladen wierden; daer oock veel volcks woonde: ende ontrent het midden van dese smalte / welck by-naer een misle langh is / in volle Zee / is de Pozo, daer de groote Schepen ten ancker moeten kommen; hier is ordinaerlijcken achthien ofte neghentien voeten waters. Nu teghen over dese Pozo op 't eynde van het Steenen-Riff (welck sich langhs de Custe van Brasil hier henen streckt met verscheden openinghen) lach een fozjen ofte ronden Thoozn van seer harde steen upt de water op-ghebouwt al vooz vele jaren: ende dwars daer teghen over op 't Landt-Riff, ofte den voornoemden smallen reep / lach 't fozjen by de Portugesen ghenaemt Sr Jorge. Dusdanzighe was de ghestalte vande Stadt Olinda, doen de onse de selve in-namen / in voegen verhaelt. De tweede Woonplaetse van dese Capitania was de Vlecke Garasu, ghelegghen van Olinda vijf mijlen naer het Noorden / recht over 't Eylandt Itamaraca, binnens landts / van welckes ghelegghentheyt hier naer op ander occasie bzeeder sullen spreken. De derde was 't Doorp Reciff, daer reede van hebben ghespoocken / om de ghelegghentheyt van Olinda wel upt te beelden. De vierde was Moribeca, vier of vijf mijlen van 't Reciff te landt-waert in. De vijfde Sr Antonio do Cabo, seven of acht mijlen by Zuyden 't Reciff nebens de Cabo Sr Augustin. De seste was Sr Miguel de Poyuca, thien mijlen van daer: de sevende het Doorp Serinhain, derthien mijlen. De achtste / de Woonplaetse van Sr Gonfalso de Vna, twintich mijlen van 't Reciff. De neghende O Povaçon de Porto Calvo, vijf-en-twintich mijlen van 't Reciff. De thiende het Doorp ofte Vlecke van Alagoa del Nort, ontrent veertich mijlen. De elfste Alagoa del Zul, wat meer als veertich mijlen van 't Reciff. Beneffens noch andere mindere Woonplaetsen / ende de Dorpen (welcke sy Aldeas noemen) vande Brazilianen / vande welke wy elders bzeeder sullen spreken.

ANN O
1630.

Doozts soo wierden in dese Capitania ghetelt tseventich ende meer Ingenios ofte Supcker-Holens / ('t rechte ghetal sullen hier naer noch ervaren) van welke sommighe soo groot zijn / ende van sulcken omslach / dat het Dorpen schijnen te wesen / wegen de menichte van lieden die daer in ende om her woenen : alle welke soo veel Supckeren maecten / dat jaerlijcx tachtentich ofte negentich soo Schepen als Bercken met Supckeren ende Brasil-hout / alleen upt dese Capitania wierden af-ghesonden naer Portugal ; naer 't bericht van vele die ettelijke jaeren daer ghewoont hebben : de welke mede ghetuyghen dat het ghebeurt is / dat op eenen dach upt de Haven van Olinda vertrocken veertich Schepen vol-laden met Supckeren / ende datter noch wel vooz soo vele Schepen ladinge bleef liggen inde Pack-Hupsen / bukten alle 't Supcker welck noch inde Ingenios was ; een groote ende by-naer ongelooflijke menichte van Supckeren / de welke nochtans wordt bebesticht van vele eerlijke lieden die 't wel behoorden te weten. Om dese Meulens aen 't wercken te houden wierden gerequireert een seer groot getal van Swarten ; soo dat jaerlijcx vele Schepen van Angola ende andere ghewesten van Africa , af ende aen voeren. Bevindende by de Registers daer van ghehouden / dat van Angola alleen inde jaeren 1620. 21. 22. 23. wesende vier jaeren / op de Capitania van Parnambuc zijn af-ghescheept vijftien dupsent vier hondert ende dertich Swarten : upt de welke de Koningh van Spagnien seer groote nuttigheden ontfingh. De grondt van dese Capitania is deur-gaens goedt / de Bergghen niet te hoogh / tusschen beyden schoone Vallepen / die seer vruchtbaer zijn / ende bequaem tot de plantinghe van Supcker-Kiedt ; daer mede overbloedich beplant zijn ; hoe-wel doock vele gheberghen zijn / als Masurepe, Moribeque, Zebaatan, Poyuca, waer het Kiedt doock op de hooghte wast / ende schoonder als in sommighe Vallepen / dooz dien een stercken substantieusen grondt heeft / die niet licht zijn vochtigheyt verliest. In dese Capitania werdt mede gebonden het meeste ende beste Brasilië-hout / ghelijck 't selve bekend is aen alle die 't Werw-houdt zijn ghewoon te verbesighen : wordt daer allenthalven inde Bosschen gebonden / doch meest in 't Bosch by de Portugesen ghenoecht El Gran Matto do Brasil ; ontrent seftien mijlen van Olinda ghelegghen : den principalen handel van dit hout wierdt ghedreven in St Laurenzo, een kleyn Vlecke / welck wy hier vozen hebben over-gheslaghen. Dese Capitania heeft mede seer schoone vlacke landen / bequaem tot weyden / waer dooz hier een groot ghetal Beesten werdt onder-houden ; soo dat om kozt te maecten / (alsoo naerder ghelegghentheit sullen vinden om dit alles met meerder omstandigheden ende sekerheyt af te beelden) dese Capitania van Parnambuc gherekent wierdt het Paradijs van Brasil, ende soo goedt gheestimeert als een Koninghrijck. Dit by maniere van tusschenreden gheseght zijnde / vande gestalte ende ghelegghentheit van dese Capitania ; sullen nu voortvaren tot het verhael van onser verrichtinghen / de welke wy hier vozen ghelaten hebben op den thienden Martij. Naer de veroveringe van de Stadt Olinda ende omliggende Forten / hadde de Gouverneur Matthias d'Albuquerque sich gheretireert ontrent anderhalf mijle West-waert vande Stadt / by de Supcker-Holen van Francisco Montero ; wierp daer dyp ofte vier Loop-Schansen op / daer by vijf of ses ysere stucken op plante van kleynder importantie / seer onversien zijnde van Ammunitie ende allerhande Krijghs-behoefden : hadde by hem ten minsten dupsent Portugesen / die wel musquetten / roers ende zijdt-geweer by haer hadden / maer wepnich krupdt en loodt ; ende daer benebens wel dyp dupsent Brasilianen ghewapent met bogen ende pijlen ; die upt de Bosschen ende Struwelen schade deden : konde doock meer Inwoondersen op ontbieden alser Wapenen ende Ammunitie ghenoech ware gheweest. Hem daer stracx te verbolghen / ende 't volck dat sich daer allenskens versamelde /

melde/ te verstroyen/ hadde een noodige ende groote saecke geweest/ ende hadde spoedelijck onse victorie konnen brenghen tot het ghewenschte eynde. Dan de onse hi elden haer te langhe besich met het verskeren vande Stadt; ende en waren van des vbandts toe-standt ende de middelen en wegen om hem te ver- volghen niet al te wel onderricht/ vooz dat hy hem in dese plaetse ghevast ende een Legher ghelecht hadde/ welck wy voozt-aen/ volgende daer in de Portu- gesen/ het Arreyal sullen noemen. Den elfden Martij quamen vooz het Reciff op de Keede de neghen Schepen die noch aen de Vloote onbraken; Oragnien, de Wassende Maen, de Tiger, de Sonne-blom, Adam en Eva, Concordia, den Ouden S' Jan, Diemen, en den Ouden Oragnie-Boom: daer mede quamen dyn Politique Raden/ M' Jehan de Bruyne, Philips Serooskercken, ende Horatio Calandrini; als mede den Oversten Lieutenant Alexander Seton, met ses hon- dert ende vijf-en-tsestich Soldaten, veel Gheschuts/ Ammunitie/ ende andere Krijghs-behoefsten. Des anderendaeghs ende volgende wierdt het volck ge- landt/ ende de gantsche Krijghs-macht gerepartteert in dyn Regimenten. Den veerthienden wierdt den Oversten Steyn-Callenfels upt-gesonden met ontrent ses hondert man/ om des vbandts contenance te besichtigghen/ ende rebenge te soecken wegghen 't volck/ welck by de vbandt tusschen 't Reciff ende de Stadt wierdt doodt geslagen/ ende die hier ende daer verrast wierden alse upt-togen om Oragnie-appelen ende andere verbersinge te plucken. Hy trock tot ontrent een plaetse/ alwaer Albuquerque (naer 't report van twee gevangens) lagh met twee dupsent man/ ende twee stucken gheschuts; ende scharmutseerde met de vbandt; doch alsoo daer een geweldigen regen in-biel/ naer dat de vbandt ta- melijcke schade hadde gedaen/ soo retireerde sich met verlies van vier dooden/ ende twintich ghequetste; bracht de twee vooznoemde ghevangens mede/ de welke verklaerden dat de Capiteyn van 't Fort S' Jorge, genaemt Antonio de Lima, ghevangen was/ ende die van Casteeltjen op 't Water-Reciff ontlopen; werdende beyde beschuldicht haer in dese defensie van hare plaetsen niet wel ghenoech te hebben ghequeten: alsmede dat Albuquerque van gheen quartier tusschen ons ende hem en wilde hoorzen; ende selfs sijn Viecht-Dader/ wesen- de een Capuchijn/ niet wilde ransoeneren. Desen dach wierdt by de onse den Politiquen Raedt/ volgens de ordze in 't Vaderlandt ghegeven/ in haer ampt ende bedieninghe gheinstableert. Des anderendaeghs 's morgens verthoon- de sich een troupe vande vbandt te peerde aen d'ander zijde van 't Reciff ende 't Fortjen/ welck beneden de Stadt aen de Zee lagh/ van alsooder een scheut met canon wierdt ghedaen upt het Fortjen/ welck een man te peerde wegh nam/ soo begaf dit volck sich weder te rugghe. Daeghs daer aen heeft men Commissarisen gestelt over de Divyses ende Ammunitien; ende is geresolveert 't gheboomte rontom het Klooster af te houwen/ ende de Hupsen die daer in stonden/ te verbzanden/ om beter van sich te konnen sien/ ende te verhoeden dat de vbandt bedeckt/ de onse niet en konde bespringhen; 't welck datelijcken met vijf hondert mannen is begonnen. Den achthienden heeft men Raedt ghehouden over de noodige fortificatien/ ende goedt ghelvonden het Klooster op Antonio Vaaz te betrencheen teghen den in-val vande vbandt van 't vaste landt: ende op het Landt-Reciff een Schanse te liggen met vier Solwercken/ op de plaetse daer Albuquerque al hadde vooz-gehadt ende begonnen eene te legghen; te weten aen 't in-kommen vande Pozo, tegen over 't gat/ dat gheen Schepen mochten in-kommen tegen onsen wille. Den Oversten Lieutenant Seton trock met een partij volcks byten de Stadt op den Bergh/ van waer de Portugesen de onse dagelijcx quamen begapen/ om te sien of men die plaetse soude konnen sterck maecten; ende heeft met eenen eenighe Hupsen aen vbandt ghesteken/ daer de vbandt 's nachts in quam logeren/ alsoo dese Hupsen de

ANN O
1630.

onse te dicht op de neuse lagen. De Colonel is 's anderdaeghs self den Bergh gaen besichtigghen / ende hoe wel hy wel merckte dat de vbandt sich hier kommende logeren / ende eenich gheschut plantede / het klooster vande Jesuiten seer hadde kommen beschadigen / ende in flenteren schieten / soo vondt nochtans sijn macht te kleyn / om soo vele plaetsen teffens te besetten. Den twintighsten quam by de onse ober-lopen een Brasiliaen upt het Eplandt Itamaraca, de welke haer de ghelegentheyt van 't Eplandt ende 't Casteel daer in liggende / redelijck wel openbaerde; als namentlijck dat in 't Casteel / ghelegghen op een hooghde / waren seshien stucken geschuts / ende vier of vijf hondert mannen. Des anderendaeghs werdt dooz 't Jacht de Phoenix, ende noch een ander / opghebracht een ghenomen Bercke met twee hondert en twintich pijpen Wijs / kommende van Madera: ende zyn den selven dach / dzy hondert Boots-ghesellen ghecommandeert naer 't Reciff, om hout te hacken / ende bossen te maecten tot op-bouwinghe van 't Fort. Den twee-en-twintighsten is de Vice-Ammirael Joost van Trappen, ghesecht Banckert, van 't Reciff t'zepl ghegaen naer 't Eplandt S^{ua} Helena met 't Schip Emilia als Ammirael, de Salmander als Vice-Ammirael, de Neptunus als Schout by nachte, ende voorts Amsterdam, Groeninghen, Enchuyfen, Post-paerdt, ende de Maen, meest al groote Schepen / van welcker verrichtinghe wy hier naer sullen spreken. Den dzy-en-twintighsten werdt Capiteyn Cornelis Cornelisz. Jol met sijn Chaloupe ghesonden naer 't Eplandt Antonio Vaaz, om versch water te halen; dan naerder kommende / vernam een partije Portugesen / die besich waren met de waterputten te vergiften; de welke de onse ghewaer werdende / vluchten: eenighe Soldaten droncken onvoorsichtelijck van 't water / soo datter twee subitelijck van stozven; maer de andere dooz hulpe van Medicamenten zyn 't noch ontkommen. Tusschen den vier ende vijf-en-twintighsten was de vbandt seer bedektelijck tot beneden aen de Stadt gekommen / doch onse Wachten wierden hun ghewaer / ende maecten alarm / soo dat sich weder van daer maecte sonder pets te attenteren. Naer des anderendaeghs / de Generael Loncq van 't Reciff kommende naer de Stadt met een Convoij van vijftich man / onder 't beleydt van den Major Schutte, wierdt onder-wegghen seer onversiens van een partij Portugesen ende Brasilianen besprongen / soo dat in groot ghebaer waren / ende ghenoech te doen hadden met haer te salveren: daer bleven seshertich vande onse doodt / ende vijf of ses ghequetst; ende was mede onder de dooden de Predikant Jacobus Martini. Den acht-en-twintighsten is Capiteyn Berster met ontrent dzy hondert man / twee upzen voozder Sonnen opgangh te landt-waert in ghetrocken / meynende de Brasilianen / de welke ons volck daghelijcx groote schade deden / onversiens te overvallen; maer de Brasilianen ons volck by tijds ghewaer wordende / zyn in 't Bosch ontkropen / soo dat onse troupe onverrichter saecken weder quam. Hier op soo wierden de Brasilianen noch dagelijcx stoutter / soo dat den derden April teghen ons volck quamen scharmutsen dicht by de Kercke / ende onse Bozstweringe. Den vijftenden arriveerden upt het Vaderlandt twee Schepen / de Maeght van Enchuyfen / ende een bevzacht Schip West-Vrieslandt, gheladen met Ammunition ende Wives / met bzingende vier-en-tachtich Soldaten tot recreuten. Den derthienden / werd Dirck de Ruyter, nevens Capiteyn Craye met de Jachten de Vos ende Oyevaer af-ghesonden om de ghelegentheyt van Itamaraca ende Pariba te bespieden / ende quamen naer twee dagen weder te rugge. Den achtthienden / alsoo by de dzy hondert Boots-ghesellen / by sich hebbende eenighe Soldaten tot haer bescherminghe / op 't Eplandt Antonio Vaaz besich waren met hout te hacken: is de vbandt aldaer verborghen liggende / ontrent ten acht upzen 's mozzghens op haer upt-ghebzoken met wepnich volck / ende retireerde al

Aprilis.

schar

scharmutserende; onse Soldaten / sonder bevel van haer Oberste te verwachten / ende een party Matroosen / zijn de vbandt furieuselijcken ghevolcht / ende alsoo in sijne embuscade verballen : de vbandt was daer wel acht hondert sterck / soo dat de onse het veel te quaedt kregghen / ende met verlies van vijfen-veertich Soldaten ende ses Boots-ghesellen het moesten ontvluchten; daer soude meerder schade zijn gheschiet / ten ware ons volck op Antonio Vaaz inde wapenen ghebracht zijnde / op de vbandt ware upt-ghetogghen / ende de selve doen retireren in 't Bosch / waer haer niet gheraden was te volgghen. Des anderendaeghs isser een Redoute gheordineert te ligghen / om de water-haelders te beschermen. Den twintighsten arriveerden upt het Vaderlandt de Pinas, ende het Haesken, ende den een-en-twintighsten de Neptunus ende Æolus; t'samen mede brenghende inde tseventich Soldaten / nevens de Commandeur Joannes van Walbeeck. Daeghs daer aen is de Commandeur Dirck Symonsz. van Uytgeest met het Schip Swol, de Swane als Vice-Commandeur, 't Wapen van Hoorn als Schout by nachte, de Leeuw, Campen, Overijssel, ende de Jachten den Eenhoorn, ende Meerminne, op de welke waren vier hondert en vier-en-tachtich koppen; t'zepl ghegaen naer de Bahia, om daer te krupssen. Ende is ten selven daghe Joannes van Walbeeck (die tot een ander exployt derwaerts was ghesonden / d'welck om sekere redenen noch wierdt upt-ghestelt) in 't ghetal vande politique Raden aen-ghenomen. Den vijfden Maij, naer dat de Generael Loncq te vozen alle de Wercken nevens de Raden hadde helpen beramen / ende goede ordie ghestelt / op de Schepen met de welke hy naer 't Vaderlandt hadt te keeren, heeft sijn af-schept vanden Raedt / de Colonel, ende andere Officieren ghenomen / ende is aen sijn Schip ghevaren. Ten selven dage is de Commandeur Dirck de Ruyter met ses Schepen / Oragnien, de Faem, Nassauw, de Geele Sonne, de Goude Leeuw, Tertholen, ende twee Jachten / Muyden, ende den Otter, op de welke waren ses hondert en vijfen-vijftich koppen; t'zepl ghegaen / sijn kours stellende naer West-Indien: sijn verrichtinghe sullen hier naer verhalen. Den sevenden arriveerde aldaer 't Schip de Arca Noë, van de Camer van Amsterdam, ende des anderendaegs vertrock de Generael Loncq met de Schepen / Amsterdam, Uytrecht, Hollandia, Munnickendam, Amersfoort, Provintie van Uytrecht, 't Zeeuws Galeon, de Eendracht, ende 't Jacht den Oyevaer, op de welke waren vijf hondert en negghen-en-tnegghentich koppen / stellende sijn kours recht naer 't Vaderlandt. Ten selven dage wierdt by 't Jacht de Swaluwe een Prijs op-ghebracht / gheladen met hondert en tsestich pijpen Wijn / ende eenige Stuck-goederen. De politique Raden / die naer het vertrecken vande Generael, daer nu het volle ghesagh hadden / hebben des anderendaeghs gherefolveert dat den Ammirael Pieter Adriaensz. Ita met thien Schepen mede naer West-Indien soude varen / om daer sijn heyl op den alghemeynen vbandt te versoecken. Ende werde de volghende daghen alle vlijt aen-ghewent om de Schepen daer toe ghedestineert veerdich te maecken. Ende alsoo den Ammirael nevens de politiquen Raedt Servatius Carpentier, den veerthienden van 't Reciff naer de Stadt was getrocken / om sijn af-schept van den Raedt ende militaire hoofden te nemen; ende 's anderdaeghs met een Conboy van tnegghentich Soldaten / onder het belepdt van Capiteyn Daye, soude weder keeren naer 't Reciff; is het gebeurt / dat recht buyten scheuts van 't Fortien onder de Stadt ghelegghen / haer een grooten slagh-regghen over-viel / waer door de lonten upt / ende het gheweergantsch nat wierde : de vbandt die recht tegghen over aen d'ander zijde van de Rivier in embuscade lagh / dit siende / quam in aller ijl over / soo dat ons volck wegghen verbaestheyt gantsch moedeloos wierdt; den Ammirael en de Capiteyn deden haer uysterste beste om 't volck staende te houden / dan alsoo

Mayus.

ANN O
1630.

des vbandts Brazilianen fel met pijlen onder haer schoten / ende sy haer musquetten niet konden gebuycken / en was het volck niet te houden / maer bluycken sonder omsien : den Ammirael was hier in 't upterste ghebaer / weerde hem een wijl kloeckelijck / dan siende dat het volck hem besweeck / ende de vbandt te sterck wierdt / nam sijn retraite weder naer de Stadt / en soude het quaedt ghenoech ghehadt hebben; hadde de Colonel ende andere Officieren met haer volck niet upt-geballen / ende alsoo de vbandt doen retireren : de onse verlozen hier dertich man / waer onder waren twee Lieutenanten / ende vier Scheeps-Commisen / ende een Siecken-Crooster. Daeghs daer aen keerde den Ammirael met een Boot te water naer het Reciff. Den seventhienden toogh de Gouverneur Wardenburgh, ende de Lieutenant Colonel Seton met twee hondert man naer de plaetse daer ons volck was doodt gheslaghen / doch en vonden daer gheen vbandt; noch ghewach van eenich werck / welck men sende de vbandt daer soude vooz hebben te maken dooz de Rievier / om doock met hoogh water over te kommen; ende 't Reciff ende de Stadt vanden anderen te separeren. Ten selven daghe is den Ammirael Pieter Adriaenz. Ita met de Scheepen / Graef Ernest, den Tiger, Wassende Maen, Goude Sonne, 't Groen-wijf, de Pinas, Oragnie-Boom; de groote Chaloupe ofte Fregatte, op welke alle waren vijfhondert en vijfen-veertich koppen / ende 't bevrachte Schip den Aolus van vooz 't Reciff t'zepl ghegaen: wiens verrichtinghe wy hier naer sullen vervolgen: ende nu vorder verhalen 't gene in Brasil is gheschiet. Daer bleven doen noch seventhien Schepen met vijfhondert en ses-en-twintich Boots-ghesellen. Daer waren by de onse inde Stadt ghebleven vijftich of tsestich Swarten / die men heeft goedt ghevonden met boogen ende pijlen / en met rapier en knodse te wapenen. Den negenthienden waren onse vier-roers upt naer het Kercken toe / daer de vbandt sich daghelijcks quam verthoonen / verhanden de Hupsen die daer ontrent stonden / ende schoten een notabel Persoon vande vbandt doodt. Den vier-en-twintighsten met den dagheraedt is de vbandt wel vijftien hondert mannen sterck op 't Eplandt Antonio Vaaz onversiens in onse buyten-wercken vooz 't Klooster ghekommen: de Schildwachten haer verrast vindende / namen de blucht; de vbandt binnen de Wercken zijnde / dede voozts sijn best om de Hupsen te over-rompelen / ende hadde reede het gheschut op de Waterpe naer 't Reciff om-ghekeert / ende een vande Kamparden af-ghesmeten: doch ons volck inde wapenen kommende / is soo kloeckmoedigh op haer aen-gheballen / dat de vbandt noch wierde ghestut / in sonderheyt in een Hups / alwaer een Cozpozael de buyten-wacht hadde / die hem seer dapper quect: sulcx dat de vbandt sich eyndelijck most retireren; daer wierden alleen elf dooden inde grachten ghevonden / de reste / waer onder een Colonel was / hadden sy met koozden wegh ghesleppt. Men gist dat de vbandt wel twee hondert soo dooden als ghequetsten heeft ghehadt / dooz dien het canon vande Schepen ende Fozten in 't retireren geweldigh onder hun speelde: van onse sijde bleef maer een Sergeant doodt / ende waren ontrent vijfen-twintich ghequetste / daer onder den Obersten Lieutenant Elst, ende de Capiteyn de Vries. De Cozpozael die hem soo wel ghequeten hadde / wierde vereerd / ende de wegh-lopers ghestraft; ende werden storm-palen gheozdineert inde Retrenchementen teghen het op-klimmen. De volghende daghen zijn de vier-roers aen verschapden oozden upt-gheweest / doch gheen vbanden vernomen. Den tweeden des volghenden maendt Junij is de vbandt weder ghekommen op 't Eplandt Antonio Vaaz, ende heeft inder haest eenighe onser Wercken gheslecht / doch weder moeten retireren. 't Nieuw Fozt op 't Reciff was eenighe daghen te voren aen-bestedet; de vbandt wel siende dat ons volck daer aen wrocht; heeft den vijfde ghepoocht 't selve te verhinderen / doch is dooz

Junius.

door ons gheschut van daer ghedreven. De Brasilianen vande vpyandt en lie-
 ten daerom niet by-naer alle nachten over de Kievier Bibiribe op 't Landt-
 Reciff over te kommen / ende soo veel van onse Wercken om-verre te smijten
 als sy konden; ende den seften 's nachts upt de Wercken verjaeght zijnde/
 en siende dat de onse maer dertich sterck waren / joegen de onse daer wederom
 upt / en behielden de Wercken in / tot datter meerder ontfet quam. De Gou-
 verneur om dat in toe-kommende te verhoeden / belaste daer een kiste te maec-
 ken / d'welck zijn Palissaden die in 't vierkant inde aerde staen / daer aen beyde
 sijden plancken werden aen-ghenagelt / en tusschen beyden met aerde ghevult;
 waer in een heele Compagnie sonder perijckel konde wachten / ende 't ghe-
 woychte defenderen. Dit Fort / naer sijn besteck / is een regulier vierhoeckich
 Fort / de Bolwercks-punten liggende dertich Rijnlandtsche roeden vanden
 anderen; de propoztie des faces achtthien / espaule ses / ende courtine seven-en-
 twintich. Dese dagen wierter een Scheepken op-ghebracht / kommende van
 Sevilla, ende willende naer Angola, geladen met veertich pijpen / ende dyp dup-
 sent dyp hondert pottisen Wijn / hondert en dertich pottisen Brande-Wijnen/
 en tseftich met Olijven. Het maecte in die tijdt op de Custe seer quaedt we-
 der / soo dat 't Schip Deventer inde Haven kommende / verongheluckte / den
 twaelfden Junij; ende daer stranden in acht dagen tijds wel dyp Booten. Den
 seftienden 's nachts quam de vpyandt weder heel sterck over / meynende het
 Fortjen by Zuden de Stadt aen strandt liggende te overrompelen: eenighe
 van haer over de Borstweeringhe gheklommen zijnde / staken de deure van
 't Fort aen brandt / ende eenighe klommen oock op tot aen de schut-gaten: de
 onse en hadden wegghen den grooten regghen gheen lonten brandende konnen
 houden / doch staken die by het op-gaende vier vande Poozte aen: ende weer-
 den haer soo mannelijck met piecken ende anders / dat de vpyandt ghedwongen
 was sich van daer te packen: lieten achter vele sacrkens met Pulver / Koussen /
 Schoenen / ende deur-schoten Hoeden: in 't retireren schoten de onse onder
 haer met canon; soo dat wel te ghelooven is datter al vele dooden ende ghe-
 quetsten zijn gheweest: in ons Fort en waren maer seven ghequetste. Onse
 vier-roers ginghen meest alle nacht tegghen den dagheraet upt de Stadt op
 hasardt / doch en vonden nergghens gheen volck: soo wist de vpyandt sich voor
 de onse te mijden: oock soo hadden de Brasilianen (ghelijck men upt de over-
 lopers vernam) haer meest te landt-waert in begeben / ende vele Inwoonde-
 ren hadde haer mede wech gemaect. Den eersten Julij arriveerde Overijssel, Julius.
 ende bracht een Schip aen met twee hondert en tachtentich Swarten / soo
 Hans als Vrouwen / en kinderen / welcke hy op de hooghde van veerthien
 graden by Zuden de Linie ghenomen hadde: ende 's anderdaeghs vernamen
 upt een Neger die van Pariba was over-ghekommen / dat aldaer seven Cara-
 velen van Portugal waren aen-ghekommen. Den derden is de vpyandt weder
 heel sterck over de Kieviere op 't Landt-Reciff ghekommen / ende heeft alle het
 rijt dat daer met groote moeyte was ghebracht / om aen de Wercken te ghe-
 bruycken / op een hoop gheworpen / ende den brandt daer in ghesteken. De
 volghende nacht meynde 't selve te doen aen het houte Wambas / welck daer
 was ghemaect tot bescherminghe vande werck-luden / dan wierden soo met
 een stuycken ghegroet / dat haer op 't spoedichte weder van daer maecten.
 De volghende daghen maecte het seer quaedt weder / van storm ende regghen /
 doch en liet de vpyandt derhalven niet verschenden aen-vallen te doen / soo op
 't Reciff, als op Antonio Vaaz, doch sonder voordeel. Den seventhienden quam
 de vpyandt wederom 's nachts over 't water / ende dede een stercken aen-val op
 't nieuwe Fort met vier-potten ende anders / doch wierden soo ghegroet / dat
 sich wel knap van daer retireerden / lieten maer een doode achter / doch by
 B b 3 't bloeds

A. N. N. O.
1630.

Augustus.

't bloedt welck men op de Wercken ende allenthalven op 't strandt bondt ligghen/ was wel te sien datse hare andere dooden hadden wegh ghesleppt. Den Raedt vondt sich seer verlegen met de laeste aen-ghebrachte Swartinnen / soo weghen de Divyses welcke sy sonder dienst te doen hielpen op eeten; als om de ontucht die met de selve by de Soldaten wierdt ghepleecht: wesweghen van den twee-en-twintighsten gheresolveert hebben / de selve met de Portugesen diese van Angola hadden gebzacht te landt-waert in te zepnden/ ende haer daer van te ontlasten: maer alsooder hondert en twintich langhs Antonio Vaaz upt togghen/ zijn des vbandes Brasilianen op haer ghevallen/ ende hebben een vande Portugesen die mede gingen/ nevens vijf ofte ses van dese arme creaturen doodt gheslaghen; soo datse weder met hare kinderkins inden arm naer onse fozten toe quamen bluchten; een deel van ons volck niet verre van daer in embuscade liggende / ende meynende dat het de vbandt was die aen quam/ gaven daer mede vier onder/ soo dat sy de vbandt ghelijck van vozen ende van achteren hadden; doch gheraecten noch weder in ons quartier. De Gouverneur Wardenburgh bevindende dat door de continuele regenen in dit Winter-saisoen de musquetten van kleyn ghebrunck waren / heeft goedt ghevonden upt beyde de Regimenten die inde Stadt laghen / een Compagnie vier-roers op te richten. Men bevondt dese dagen dat al verschepden van onse Fransche Soldaten/ aen des vbandts zijde over liepen/ ghelijck doek al te vozen hadden ghedaen: soo dat de vbandt door de selve vele van onse gheleghentheit leerde. Den eersten Augusti quam van Pao Amorello een Brasiliaen op een Blotjen langhs de Zee tot ons over / de welcke verhaelde datter aen Itamaraca twee Caravellen waren aen-ghekommen met Ammunitie / nevens een Capiteyn/ de welcke verklaerde datter noch twintich Schepen met Krijghs-volck hadden te volghen. Den vierden arriveerden vooz 't Reciff de Schepen / Gelderlandt, ende den Bruyn-visch, gheladen met Divyses / ende ses-en-vijftich Soldaten tot recructen. Des nachts is den Obersten Lieutenant Seton met een party volcks upt-getrocken / naer een plaetse tusschen de Stadt ende het Reciff; ende heeft aldaer om-verre gheworpen ende gheslecht een halve Waen ende Bozstweeringhe die de vbandt hadde op-geworpen van plancken / ende tusschen beyden met aerde ghevult/ om onse Convoyen / gaende vande Stadt naer het Reciff, te beschadighen. Den sesten 's mozghens is de vbandt weder heel sterck over 't water gekommen/ ende heeft de plancken ende anders/ welck op strandt was blijven ligghen/ met sich ghenomen / om sijn Bozstweeringhe die by de onse gheslecht was / weder op te maecten; dan ons Convoy daer op upt-kommende / heeft de vbandt sich weder over 't water begeven / ende onse vier-roers zijn hem deur 't water ghevolcht / ende hebben hem inde Bosschen ghesaecht: de vbandt liet dyp dooden achter; ende de onse wierpen sijn begonnen werck weder onder de voet. Den neghenden is de voozsende Brasiliaen weder tot ons ghekommen / ende bzacht aen datter een Compagnie van sijne natie genegen was sich by de onse te voegen / versoeckende dat sy een Convoy wilden stieren langhs het strandt naer Rio Dolce toe/ om de selve aen te halen; hy verhaelde met eenen / dat de Brasilianen al wat beducht waren by ons te kommen / om dat noch wel indachtich waren / dat men de voozgaende Jaeren haer inde Bahia de Trahison, naer dat hare gheneghentheit r'ons waert metter daet hadden ghehoont/ soo hadde verlaten. Des anderendaeghs 's mozghens trocker een Convoy upt de Stadt naer het Reciff; sterck twee hondert en vijftich koppen/ ende die van 't Reciff quamen haer met ghelijck ghetal te gemoet. De vbandt (de welcke scheen hier van door eenich verrader gheadverteert te wesen) lagh op sijn luyden aen d'ander zijde vande Riebvier / wel twee duysent man sterck/ soo men vermoede; scharmutseerden langh met den anderen: eynde

eyndeligh soo trocken onse vier-roers dooz 't water / dzeven de vbandt upt sijn
 Dooztweeringe / ende demolieerden 't gantsche Werck; 't grosch vande vbandt
 hielt sich al bedeckt in 't bosch / soo dat de onse alleen op den roock aen-scho-
 ten; dit duerde wel twee unzen sonder op-houden / ende ten ware 't water van
 de Kiebiere wegghen de storm in Zee / sich soo hooghe hadde ghehouden / onse
 gantsche troupe soude sich dooz 't water hebben begheven / maer alsoo 't selve
 meer ende meer wies / waren onse vier-roers ghenootsaect haer weder naer
 ober te begheven; en was wel tijdt / want 't water was soo hoogh ghewaffen /
 dat eenighe tot aen den hals daer in stonden / ende eenighe in groot ghevaer
 waren van te versuppen: in dit ghevecht en zijn maer dyp vande onse gheble-
 ven / ende seven gequetst; wat getal de vbandt daer verlozen heeft / is onseker;
 werdt ghelooft al groote schade heeft gheleden. Niet teghenstaende heeft men
 's anderdaeghs hem weder sien wercken ter plaetse daer de onse sijn begravin-
 ge gheslecht hadden. Den vijftienden zijn aldaer wel ghearriveert den Haes
 van Hoorn, ende de Meerminne van Amsterdam; met de welcke quamen
 tsestich of tseventich Soldaten / ende voozts Divyses ende Ammunition; als mede
 den seventhienden 't Schip Rotterdam. Den neghenthenden / alsoo de werck-
 ken anders hadden moeten stil-staen / is alle het volck van 't Reciff ende Anto-
 nio Vaaz upt-ghegaen om rijs te hacken / latende alleen de Schildt-wachten
 op hare plaetsen; ghelijck dan oock de voozleden nacht upt waren gheweest /
 ende in embuscade ghelegghen / ende dyp Peerden hadden in-gebracht / van
 de welcke sy twee Portugesen hadden ghelicht. Het begon nu dagghelijcks /
 alsoo het Somer-saisoen aen-quam / seer schoon ende dzooch weder te maken;
 ende de onse wel merckende dat den Doozlogh gantsch op een ander wijze soude
 moeten vervolcht werden / om een goet eynde te bekennen / begon de leedi-
 ghe Hupsen vande Stadt vast af te bzeken / ende de materialen naer het Reciff
 tot herstellinghe vande Hupsen aldaer allenskens over te bzinghen / van ghe-
 voelen werdende dat men te Stadt Olinda, om dat niet en was te fortificeren /
 ende groot volck tot besettinge vereyschte / behoorde te verlaten. Den dyp-en-
 twintighsten quam een Swarte tot de onse over-ghelopen; ende bzocht aen /
 dat de Gouverneur Albuquerque weynich volcks by sich hadde / dat de meeste
 Inwoonders vande Stadt Olinda al verschoven waren / ende eenighe naer
 de Bahia de todos los Santos, ende eenighe naer Pariba sich hadden begheven;
 dat oock de Brazilianen die noch by hem hadde / een deel niet meer soo ghene-
 ghen en waren om teghen de onse te bechten; dat alle sijne hope nu stondt op
 een machtige Armade die sy upt Portugal verwachtten. 't selve wierdt mede
 ghenoeghsaem vernomen upt verscheyden brieven van Portugesen die in onse
 handen quamen te vervallen. Des nachts tusschen den dyp ende vier-en-
 twintighsten trocken de vier-roers upt / nevens een goede partije musquet-
 tiers / om aen de over-zijde van het Landt-Reciff, over de Kiebiere Bibiribe, te
 besichtighen wat Wercken de Portugesen aldaer hadden / ende bevonden dat
 sy naer de laeste onder-wozpinghe niets daer aen en hadden vermaect. On-
 dertusschen voeren de onse al voozt met het demolieren van de Hupsen inde
 Stadt Olinda, om de redenen vozen verhaelt. De verscheyden gevoelen over
 dese saecke hadden de oordeelen in 't Vaderlandt langh op-gehouden / want
 eenighe militaire Persoonen / hadden soo dooz haer selfs als dooz brieven / de
 Vergaderinghe der XIX diverselijck gheinformeert / eenighe van gevoelen
 zijnde / dat men de Stadt wel konde fortificeren / ende andere niet; waer dooz is
 toe-ghelommen dat men langer als wel dienstich was / hadde belast de Plaet-
 se te maintineren / ende niet te verlaten. In vervolgh / wierden den acht-en-
 twintighsten de klokken / nevens eenich Spaensch Aser / welck inde Stadt
 was ghebonden / naer 't Reciff over ghebracht. Des anderendaeghs wierden
 met

ANN O
1630.

September.

met pijlen eenighe briefkens inde Stadt gheschoten / als mede in 't Fort op 't Reciff, onderteeckent by eenen Franschen ober-loper / waer mede by sijne Landts-lieden / die vande Roomsche Keligie waren / vermaende de onse te verlaten / ende tot de Portugezen over te kommen. Men hadde al eenige tijdt een quaedt vermoeden gehad op eenen Adriaen Verdonck, die vooz Commissiupt het Vaderlandt was over-ghesonden / als of hy met de vbandt eenighe secreete correspondentie onderhieldt / ende onse aenflagghen / vooz soo vele hem kennelijck konde wesen / openbaerde. Soo dat de militaire den selven den der-tighsten in verskeringhe deden stellen / ende den derden September aen de Politique Raden ghevanghlijck ober-leverden. Doch alsooder niet klaers ghe-noegh en konde bevonden werden tot sijne belastinghe / soo wierdt kortz daer naer weder los ghelaten. Den vierden is de voozsende Brasiliaen weder tot de onse ghekommen / ende heeft verklaert datter vele Brasilianen waren die seer ghenegen waren by de onse ober te kommen / dan dat sy verhindert wierden vooz de stercke wacht die de vbandt by Noorden de Stadt was houdende; met versoek dat de Wacht mocht werden van daer gedreven / ende der Brasilianen over-komste ghefaciliteert. Den seften 's nachts zijn de vier-roers weder upt gheweest om 't werck / van welck de vbandt onse Convoyen ordinaerlijck quam bespringen / te besichtigghen / ende bevonden dat de vbandt daer een retranchement hadde op de water-kant aen de Rievier / ende een halve Maene ghearriveert 't Schip Ter-Veere upt Zeelandt / met eenich secours; ende 's anderdaeghs heeft den gantschen Politiquen Raedt / de welcke sich tot noch toe inde Stadt hadde onthouden / sich naer 't Reciff begheben / ende sijne residentie aldaer ghenomen: niettemin op seker schrijven upt het Vaderlandt / voozt-ghekommen upt quade informatie / als vozen / is by trommel-slaggh verboden / dat men inde Stadt gheen Hupsen meer en soude af-breken. Den seftienden 's moeghens twee upzen vooz den daghe / zijn twee vande Oberste Lieutenants / te weten / Eltz, ende Steyn-Callenfels, met de vier-roers vande Stadt / expresselijck daer toe ontboden / ende noch ses Compagnie volcks / de Verga gaen besichtigghen / ende trocken langhs 't Eplandt Antonio Vaaz; doch alsoo bevonden dat de vbandt op sijn hoede was / ende goede wacht hieldt / en zijn niet over het water ghepasseert / maer onberichter saecke te rugghe ghekommen. Des anderendaeghs wierden twee Chaloupen gesonden by Noorden de Stadt / naer Pao Amorello, om de Brasilianen nu meermael verhaelt / ober te halen / doch en konden daer wegghen de barminghen / niet aen landen / ende quamen sonder pets te verrichten / weder. Daeghs daer aen wierden weder derwaerts ghesonden vier Chaloupen / die des 's nachts weder kommende / alleene met brachten / vijf Mans / dyp Vrouwen ende vier kinderen. Den negentienden is ons volck ober-gebaren naer den upt-stekenden hoek van 't vaste landt / recht tegghen ober het Dorp op 't Landt-Reciff, ende neersterlijck den selven besichtigghet hebbende / bevonden het een Eplandeken te wesen / van harde grondt / ende vol rijs / soo dat de vbandt daer eenich werck makende / het Reciff van daer ghewaldigh soude kommen beschadigen. Den een-entwintigsten quam de vbandt dicht onder ons Fort op Antonio Vaaz, met haer ende langhe roers / ende schoot seer sel upt het kreupel-bosch / doch en dede de onse gheen schade. Ende in tegghen-deel is onse Gouverneur ten selven daghe met een goede troupe volcks ober de Rieviere ghegaen / ende heeft aldaer doen te gronde werpen seker groot Hups / d'welck laggh ober ons nieuwe Fort op 't Reciff; daer gheschieden eenighe scharmutsen met de vbandt / met weenich schade aen weder-zijden. Sanderdaeghs arriveerden de Schepen / Delft, ende S' Pieter, upt Zeelandt / ende brachten nebens Victualie ende andere bez-

hoesten /

hoesten / twee-en-tachtich Soldaten. Den vyf-en-twintighsten wierdt by den
 vollen Raedt geresolveert een tocht te doen op de Verga, dooz dien dit het vooz-
 naemste gheweste was / welck het Arreyal spijsde; daer wierden upt de Stadt
 toe ontboden vier hondert man / met den Major Foucke Honcks, ende andere
 Officieren; de welke den vyf-en-twintighsten met den daghe op 't Reciff qua-
 men / dan alsoo het ghetije om dooz 't water te passeren / te laet viel / wierdt
 't selve naer-ghelaten / ende werdt goedt ghevonden des naer-middaghs naer
 't Witte-huys te gaen / welck was ghelegen tegen ober het nieuwe Fort by de
 onse op 't Landt-Reciff gemaect / ende genoemt 't Fort de Bruyne (naer M^r Jo-
 han de Bruyne, die alsdoen inden Politiquen Raedt presideerde.) Singhen der-
 waerts met ontrent vijftien hondert mannen / waer onder waren twee hon-
 dert en vijftich Boots-ghesellen / om met eenen rijs te kappen / tot ghebruyck
 van onse Fortificatien; en bonden daer gheen vbandt; verbranden het Huys
 en brachten een groote menichte van rijs aen; ghelijck mede de volghende da-
 ghen in 't aen-halen van rijs ghecontinueert hebben. Den neghen-en-twint-
 ighsten is aldaer wel gearriveert 't Schip den Haringh van Amsterdam, ghe-
 laden met allerhande Divyses, ende is 't Schip Overijssel naer 't Vaderlandt
 af-ghesonden met twee-en-tachtich onvermoghende Soldaten / om sich daer
 van te ontlasten. Den eersten October 's morgens trock ons volck heel sterck
 upt / ende marcheerde nevens 't Fort de Bruyne dooz de Rievier aen 't vaste
 landt / ende doen dooz een wegh die daer bonden / tot aen twee Hupsen / recht
 achter 't Fort op Antonio Vaaz ghelegghen / inde welke de vbandt ghewoon
 was dach en nacht te ligghen / ende ons volck welck aen 't Fort arbeide te be-
 spien ende te beschadighen: braken de Hupsen af / ende wierpense te gronde.
 De vbandt dit vernemende / quam sich verthoonen / doch werdt by onse trou-
 pen soo hardt aen-getast / dat sich stracx weder in 't Bosch retireerde. In 't af-
 trecken werden onse vier-roers in embuscade gheleght / de welke de vbandt /
 die de onse achter inden steert mepnde te slaen / omcingelden / ende daer soo on-
 der trefsten / dat de vbandt in groote confusie bluchte met verlies van seshien
 dooden / onder welke eenige van Remarque mosten zijn / dooz dien onse Sol-
 daten een Gonde keten met een krups / ende anders / tot buyt bequamen. Des
 nachts quamen twee Swarten tot ons over-lopen / die den toe-standt van des
 vbandts Fortificatie in 't Arreyal eenichsints wisten te decifrerem: als mede te
 seggen dat de vbandt aen de Cabo St Augustin een Schip met volck ende Am-
 munitie hadde bekommen / ende elders twee Scheepkens met Wijnen. Den
 tweeden wierdt een generalen Biddach by de onse ghehouden. Den vierden
 vertyoende de vbandt sich heel sterck op den Rooden Bergh by de Stadt / doch
 alsoo onse vier-roers upt-toghen om hun den wegh af te snijden / namen sy da-
 telijcken de vlucht / sonder onser komste te derben verwachten. Ten selven
 dage wierdt inden Raedt goedt ghevonden / een missive af te veerdigen aen de
 Gouverneur Matthias d'Albuquerque, ende alle de Inwoonderen van Brasil,
 by de welke haer wierdt verthoont hoe dat hare Hoogh-Hogh. ende de
 Compagnie altydts gheneghen waren gheweest met de Inghesetenen ende
 Ingheboorne van die Landen in alliancie / onder-handelinge / ende commercie
 te treden / sonder haer eenige overlast ofte bedwangh in hare consciencien aen-
 te doen; ende dat als noch niet teghenstaende alle vooz-gheballene hostiliteit /
 daer toe gheneghen waren / ende haer daer toe noodichden: midtsgaders dat
 indien sy sulcx bleven verwerpen / de Stadt souden ghenootsaectt zijn te rup-
 neren / ende alle bozdere middelen te ghebruycken om haer daer toe te dwin-
 ghen; protesterende van alle onheylen die daer upt hadden te volghen. Den
 sevenden maecte de vbandt den gantschen nacht groot ghebaer met schieten
 ende blick-bieren / soo wel by Noorden ende Westen / als by Zuden de Stadt /
 C c sonder

A N N O
1630.

October.

ANNO
1630.

sonder dat yets vorders attenteerde. Den neghenden trock de Gouverneur Wardenburgh selfs met de vier-roers/ ende een partje musquettiers/ naer den Bergh toe/ om te besichtigen wat de vpyandt daer maecte/ om dat hy sich daer soo dickwils verthoonde: op den Bergh kommende/ ende van daer te landtwaert in siende/ vermerckten dat de selve sekere passagie die van daer te landtwaert in loopt/ met een linie hadde ghesloten; saghen daer maer een man vier ofte vijf by; doch alsoo het tamelijcken verre was/ ende nu spade was geworden; soo en trocken daer niet naer toe/ maer keerden weder inde Stadt. Den veerthienden trocken onse rijs-kappers van 't Landt-Reciff ober de Kievier/ hebbende tot haer bescherminghe de vier-roers/ ende acht hondert musquettiers/ soo dat de Portugesen haer wel met vreden lieten. Twee daghen daer naer is de Gouverneur/ nevens de President de Bruyne; ende den Oversten Lieutenant Seton; met vier hondert man/ den Kooden Bergh gaen besichten; ende van daer weder-keerende/ namen haren wegh langhs het strandt/ de vpyandt inde Woschagie op haer loerende/ dede uyt de rughte een scheut op haer/ waer dooz nevens des Gouverneurs zijde sijn Dienaer ende noch een Soldaet wierdt doodt geschoten. Den twee-en-twintighsten 's morgens vooz dagh/ quam de Major Honcks met dzy hondert mannen uyt de Stadt/ om de rijs-kappers te beschermen; trocken ontrent de middach dooz de Kievier: de vpyandt quam daer op vooz den dagh/ en sochte onse werck-lieden te verhinde- ren; daer wierdt hardt tusschen beyden ghescharmutsert/ ende bleven dzy van de onse doodt/ en twee wierdender ghequetst: de onse kregghen een Portugees gevangen/ dewelcke bekende dat hy maer dzy maenden uyt Portugal en was gheweest/ en nevens een troupe van hondert man aen de Cabo St Augustin was aen ghelandt. Soo dat de onse daer uyt verstonden dat de vpyandt nu en dan eenich versch volck uyt Portugal toe-quam; waer deur hy doock te stout-er wierde/ ende sochte de onse aen allen oorden te benauwen/ ende af-bzeuck te doen. De Gouverneur en de Kaden dit ter harten nemende/ ende soeckende hare Wercken vorder uyt te bzenghen/ om 't Eplandt Antonio Vaaz vooz het aen-lopen des vpyandts meer ende meer te beviziden/ zyn te rade gheworden noch een Fort op 't selve Eplandt te legghen/ ende hebben niet verre vande Wercken die reede om ende by 't klooster waren ghemaect/ doen af-steken ende bestedicht een vijshoekich Fort/ 't welck daer naer de naem is ghegeven van Frederick Henrich, naer den naeme van den Doorzuchtighen Prince van Oragnien. De vpyandt soeckende dit nieuwe werck te beletten/ is den neghen- en-twintighsten weder op 't Eplandt ghekonnen met veel Vier-potten/ ver- hopende de onse uyt het begonnen werck te dzyben/ ende 't gemaeckte te slech- ten: maer de onse hare aen-komste by tijds ghewaer werdende/ zyn uyt-gh- vallen/ ende hebben de vpyandt soo couragieuselijck aen-ghetast/ dat de vlucht heeft moeten nemen/ naer-latende neghentien musquetten. Ende hoe-wel hem dit soo qualijck was gesuccedeert/ soo heeft niet tegenstaende/ weder den elfden November sich verboardt een aen-val te doen op ons volck/ d'welck bes- sich was met het kappen van rijs tot dit nieuwe Werck: doch onse vier-roers die haer te voren daer ontrent in embuscade hadden ghelecht/ op haer uyt- bzekende/ hebben de selve seer haestelijck doen keeren naer de plaetse van waer sy ghekonnen waren/ sonder dat aen ons volck eenighe schade hadden ghe- daen. Alle dese wijse liepender stercke gheruchten/ meest dooz de Portugesen uyt-ghestropet ende ghevoedet/ dat Don Frederico de Toledo met een gantsch groote ende machtighe Armade te konnen hadde/ om de onse met aller macht weder uyt Brasil te slaen; 't welke de onse aldaer ofte vastelijck gheloovende/ ofte wel niet gheraden vindende gantschelijck te verachten/ deden mede alles wes sy konden/ om haer daer teghen in tijds wel te vooz sien/ ende het reede ghecon-

gheconquesteerde te behouden: versterckten hare Wercken/ sulcx dat bastandt waren om een swaren stoot upt te staen; ende stelden haer saecken in sulcker voeghen aen/ ghelijck als of een sware Belegeringh eer langh hadden te verwachten. De Politique Raden daer-en-tegen sloegen vooz/ dat men by tijds het Quartier van Albuquerque behoorde op te staen/ ende alle de macht daer toe aen-wenden/ eer dat hem grooter secours van Wolck/ Ammunitie/ ende Dibzes toe-quam/ om soo ten minsten van de vbandt binnen 's landts/ die haer soo naer op de neuse lagh/ onbevreesst te wesen: maer den Krijghs-Kaedt hier over nevens den Gouverneur ghedelibereert hebbende/ en konden desen voozlagh niet toe-stemmen; alsoo sy vreesden dat daer dooz lichtelijck veel volcks souden spillen/ daer 't selve eer dienden te conserveren tegens de komste vande groote vloote: beneffens dat sulcken tocht doozdeelden danghereus te wesen/ ende van onseker upt-komste. Dus de komste vande vbandt met een machtighe vloote upt Spagnien vooz vast ende seker houdende/ sochten haer meer ende meer te fortificeren/ ende alle plaetsen daer des vbandts aen-komste te vreesen hadden/ beter te vooz sien ende te verstercken: ende alsoo sy gisten dat de selve naer dat gelandt soude wesen/ eerst hadde aen te kommen op het nieuwe Fort op 't Landt-Reciff gheleght/ wierden te rade een Hoozn-werck/ met een halve Mane naer de Stadt toe/ vooz 't selve af te steken/ ende op 't spoedichste op te maecken. De vbandt dese onser vreesse merckende/ en liep ondertusfchen doock niet; maer ghewaerschouwt zijnde dooz de ghene/ die verradelijck hnu alle onse upt-rochten by tijds openbaerden/ datter den acht-en-twintighsten een troupe volcks soude upt-trecken om rijs te kappen ende aen te brenghen/ tot voltreckinge vande af-ghesteken Wercken/ heeft sich heel sterck op-ghemaect/ ende is onversiens op ons volck gevallen: soo dat de onse daer by dooden naer-lieten; ende liet hem seer leelijck aen-sien/ om dat wegghen een grooten regen/ onser Soldaten lonten meest upt waren/ en die noch vbanden/ qualijck konden ghebyucken: de vbandt verloor mede vijf ofte ses man/ ende yeder keerde naer de sijne. In 't eynde vande maendt werdter een Pzijsken op-gebracht met Sout ende Yser/ welck naer Pariba wilde. Den vijfdien Decem-ber werdt daer mede aen-gebracht een Schip/ gheladen met twee hondert en twintich kisten Supckeren/ welck de Politique Kaedt Walbeeck upt seker Riviere hadde ghehaelt/ alwaer noch eenighe andere Schepen by de vbandt selfs/ inde grondt waren gehackt/ om dat de onse die niet en souden genieten. Ten selven daghe dede de vbandt weder een aen-bal op ons nieuwe Fort/ doch werdt soo dapper by de onse te rugghe ghedreven/ dat al veel dooden bequam/ welck sy al naer hare ghewoonte wegh sleypten. Dyz daghen daer naer (wesende de Heylighe Maget Maria Ontfangenis) is de vbandt 's midder-nachts ghevallen op de Stadt Olinda; ende is met een grouwelijck ghevaer ende veel vier-potten gekommen tot aen alle de Quartieren: maer bindende de Wach-ten al om wel beset/ ende dat ons volck op haer hoede zijnde/ de Palissaden niet konden upt-rucken/ zijnde onverrichter saecken vertroocken: de onse losten onder haer een kleyn metalen stuccken met schroot gheladen/ waer dooz eenighe beschadighden; want men vondt des 's morghens veel vier-potten hier ende daer ghestront/ beneffens eenighe hebloepde lonten. Om dat de saecken ter Zee te beter souden werden waer-ghenomen/ soo hadden de Raden al vooz desen/ tot Ammirael op de Custe van Brasil gestelt haren Gede-Kaedt Johannes van Walbeeck, een wel ervaren Zee-Man/ ende die vooz desen sijne dapperheyt hadde gethoont. Dewelcke ghewaerschout zijnde dat men ontrent de Cabo S. Augustin wel soude konnen landen/ ende een deel Beesten upt de aen-gelegghen wenden den vbandt af-halen; is te rade gheworden een proeve daer van te nemen; ende ses Schepen veerdigh ghemaect hebbende/ ende daer op

December.

ANN O
1630.

ghenomen hebbende ses hondert Soldaten / is den vijftienden daer nae toe ghebaren; maer kommende ter plaetse die hem aen-ghewesen was / bevondt hy dat de Zee daer ghewaldigh brande / soo dat het seer ghevaerlijck soude gheweest hebben met de Boots te landen / ende onmoghelijck nets daer af te brengen; 't welcke siende / heeft dien aenslagh over-ghegheben / ende is den selven daghe weder ghekeert.

Den roep van een groote Vloote die in Portugal wierdt aen-ghelecht om naer de Bahia te zeplen / ende van daer naer alle apparentie den Albuquerque volck ende behoeften toe te seyn den / hadde de Bewinthebberen hier te lande op-gheweckt / om ernstigh tedencken op secours voor de hare in Brasil; ende hadde al van langher handt een Vloote veerdigh ghemaect / om daer mede / niet alleen de hare / die reede op de Custe was te verstercken / maer oock de vbandt af-breuck te doen: stelde over de selve als Generael den Van-hasten Adriaen Jansz. Pater, ende als Ammirael Marten Thijsz. : De Vloote bestondt inde volghende Schepen ende Jachten. Prins Wilhelm, groot vijft hondert lasten / ghemonteert met ses-en-twintich metale ende twintich psere stucken / ghemant met hondert en vijftich Matroosen / ende hondert en vijftich Soldaten. De Provincie van Uytrecht, groot d'n hondert lasten / ghemonteert met acht metale ende dertich psere stucken / ghemant met hondert en vijftich Matroosen / ende hondert seven-en-veertich Soldaten / Capiteyn Dingen Jansz. De Vereenighde Provincien, groot vier hondert lasten / met twee-en-twintich metale acht-en-twintich psere stucken / hondert negen-en-vijftich Matroosen / ende hondert ses-en-dertich Soldaten / Capiteyn Marten Thijsz. : Walcheren, groot twee hondert en tachtentich lasten / met twaelf metale twee-en-twintich psere stucken / vijf-en-tachtentich Matroosen / hondert ses-en-tseftich Soldaten / Capiteyn Jan Mast. Den Oragnie-Boom, groot twee hondert lasten / met vier-en-dertich stucken / hondert Matroosen / ende vijftich Soldaten / Capiteyn Bernardt Leendertsz. De Mercurius, groot twee hondert lasten / met ses metale en twintich psere stucken / acht-en-tseftich Matroosen / ende een-en-vijftich Soldaten / Capiteyn Frans Jansz. Root. De Vriesche Jagher, groot hondert en vijftich lasten / met ses metale achthien psere stucken / ses-en-tseftich Matroosen / twee-en-dertich Soldaten / Capiteyn Claes Hendricksz. Den Oliphant, groot hondert en twintich lasten / met twee metale acht-en-twintich psere stucken / twee-en-tseftich Matroosen / d'n-en-tseventich Soldaten / Capiteyn Jan Gerritsz. : Amersfoort, groot twee hondert lasten / met acht metale twintich psere stucken / vijf-en-vijftich Soldaten / seven-en-veertich Matroosen / Capiteyn Dirck Claesz. Haen. Oudt Vliissinghen, groot hondert en vijftich lasten / met vier metale ende seventhien psere stucken / vijf-en-tneghentich man / Capiteyn Isaac Rijcken. Domburgh, groot hondert en dertich lasten / met thien metale achthien psere stucken / d'n-en-tachtich man / Capiteyn Jonathan de Necker. De Katte, groot tnegentich lasten / met twee metale achthien psere stucken / seven-en-veertich man / Capiteyn Hillebrant Claesz. De Sout-Bergh, groot tseftich lasten / met vier psere stucken / en vijftich Matroosen / Capiteyn Dirck Cornelisz. De Jager, groot tachtentich lasten / met twee metale seftich psere stucken / vijf-en-tseftich man / Capiteyn Bartolomeus Nonte. De Windhondt, groot tachtich lasten / met twaelf psere stucken / twee-en-vijftich man / Capiteyn Claes Hendricksz. : Ouwerkerck, groot tseftich lasten / met twee metale ende twaelf psere stucken / een-en-tseftich Matroosen / Capiteyn Pieter Hartman: nevens eenighe mindere Jachten / ende verscheiden bevachte Schepen / om allerhande behoeften aen te voeren / ende de gheconquesteerde Plaetse van alles wel te versien. Dese Schepen wierden al af-gesonden gheelijckse veerdich vielen / sonder naer den anderen te wachten / soo dat den Ammirael

mirael Marten Thijfz. in Brasil arriveerden den achtthienden December, met de Geunieerde Provintien, ende den Oliphant. Den twee-en-twintighsten ver- trocken van Brasil den Oversten Lieutenant Elft, ende de Commandeur Dirck Symonfz. van Uytgeest, die weghen sieckte heel ongeballich was gheworden/ met het Schip de Swarte Leeuw: doch men heeft noyt vernomen wat van dit Schip bekomen is/ soo dat pewers moet wesen verongheluckt/ wesende het verlies van twee soo vrome Helden/ seer te beklagen; hadden beyde 't Vader- landt ende de Compagnie groote diensten ghedaen. Den vijf-en-twintigh- sten voozden dagh gingh den Ammirael Marten Thijfz. t'zepl van 't Reciff met vier Schepen / om langhs de Brasilische Custe op des vyandts Schepen te kruyssen. Daeghs daer aen quam de Moorinne vooz 't Reciff op de reede/ kom- mende vande Custe / hadde in Porto Calvo een nieuw Portugees Schip ver- brandt/ ende vijf kisten Supckeren van strandt ghehaelt. Dus verre 't ghene dit jaer inde Capitania van Parnambuc ende daer ontrent te water ende te lan- de is vooz- ghevallen/ sullen nu vervolghens verhalen 't ghene by verscheden Blooten ter Zee dit loopende jaer is verricht gheweest.

Den twee-en-twintighsten Martij, als vozen is aen-gheroert / schende van Parnambuc den Vice-Ammirael Joost van Trappen, ghesecht Banckert, met sijn acht by-hebbende Schepen: hem was belast te zeplen naer het Eplandt Sta Hele- na, ende aldaer eenigen tijt te wachten op de komste vande Caraken, de welcke jaerlijcks in haer weder-komste van Oost-Indien naer Portugal/ aen dit Ep- lant waren gewoon aen te lopen om te ververschen/ende te onder-staen of men de selve met hare rijke ladinghe daer soude konnen bemachtighen / ende naer 't Vaderlandt brenghen. De Vice-Ammirael dan dede sijn beste/ om soo verre om de Zupdt te kommen/ dat hy 't selve Eplandt bequaemlijck soude moghen bezepelen. Hy nam eerst sijn kours al naer het Zupden/ ende weeck allenskens af naer het Oosten / tot dat hy epndelijck den vier-en-twintighsten April hem bevondt op de hooghde van seven-en-twintich graden ende twee-en-twintich minuten by Zupden de Linie Equinoctiael, ende gissinghe maecte dat hy on- ghevaer Zupden en Noozden was met het voozsepe Eplandt Sta Helena; liep doen van daer voozts Oost ten Noozden aen met een West ende Noozdt-West windt; ende naer dat weder binnen den Tropicus was gesackt / met de Zupdt- Ooste winden / bevondt sich den derden Maj op de hooghde van seshien gra- den by Zupden de Linie; alwaer sy d'n graden Noozdt-Oosteringh op hare Compassen bevonden. Sanderdaeghs saghen sy het Eplandt Sta Helena, zijnde by gissinghe noch thien mijlen van haer; ende quamen des avonds ten vijf upzen aen de Noozdt-West-zijde ten ancker: 't lagh naer hare bevindinge op seshien graden by Zupden de Linie; ende vonden d'n graden en ses-en- twintich minuten Noozdt-Oosteringh op hare peylinghe. Daer gheanckert zijnde / is by de Vice-Ammirael ende Scheeps-Kaedt verbodt ghedaen / dat niemant sich soude verborzderen inde Boomgaerden te lopen / de D'uchten te plucken / ofte de Boomen te beschadighen / alsooder volck was toe ghestelt om alle Appelen / Limoenen ende andere D'uchten / met beschept te plucken / te vergaderen / ende de selve egalijcken over alle de Schepen te verdeelen. Doch aen landt kommende / en vonden daer geen D'uchten / maer wel een Bock / die alle vier de beenen gebonden lagh aen eenen Boom / hebbende alle de groente soo verre hy bereycken konde af- ghegheten / waer upt sy af-namen datter ofte volck op 't Eplandt was / ofte seer onlanghs moeste gheweest hebben: hoe-wel al den tijdt dat daer laghen / gheen Mensch daer en vernamen. Laghen daer gheanckert op tachtentich badem / een musquet-scheut van landt / eenige oock wat dichter aen. Donghen daghelijcks veel Bocken en Werckens; niet sonder groote moeyte / weghen de hooghe berghen ende steple klippen; hoe-wel by

Martius.

Aprilis.

Mayus.

ANN O
1630.

Augustus.

September.

October.

Aprilis.

Mayus.

hare Journalen aen-gheteckent vinde / dat ghedurende haer verblijven al-
daer wel vijf-en-twintich dupsent soo Bocken als Verckens souden ghedoor-
hebben. 'Tis een hoogh Eplandt / ten deele schoon ende vruchtbaer: daer zijn
seer veel Patrijssen / Duppen / ende oock Phasfanten; ende op de klippen ont-
tallijck veel Heuven / die soo weynich schouw zijn voor de Menschen / dat
haer met stocken laten doodt smijten / dan 't volck ghenoecht sich met de Epe-
ren / die goede spijsse geben. Daer ghelegen hebbende tot den laesten Augusti,
sonder eenighe Schepen te vernemen / ende den tijdt nu verstreken zijnde / die
haer belast was daer te wachten; naer dat haer voorszien hadden van versch
water (welck daer van het gheberghte seer schoon komt af-vlieten tot in Zee)
ende van brandt-hout; soo hebben den selven daghe weder haer anckers ghe-
licht / ende zijn t'zepl ghegaen met een Zuydt-weste windt / doch slappe koelte /
stellende haer kours Nooydt-West aen. S anderdaeghs kregen een Zuydt-
Zuydt-Ooste windt. Den sevenden tegen den daghe-raedt bervielen sy recht
op 't Eplandt Ascension, ontrent de hooghde van seven graden ende veerthien
minuten; haren kours was van S^a Helena af gheweest Nooydt-West een ver-
dendeel Nooydelijcker. Zeyden by Westen dit Eplandt om / saghen aen de
West-zijde sandt-strandt; ende bevonden dat het op sijn langste streckt Zuydt-
Oost ende Nooydt-West. Gingen voorts al Nooydt-West ende Nooydt-West
ten Nooyden aen / met Zuydt-Oostelijcke winden. Den derthienden Septem-
ber passeerden weder de Linie Equinoctiael; ende gingen noch al Nooydt-West
aen / ende daer nae Nooydt-Nooydt-West met Zuydelijcke windt ende schoon
weder; hadden oock altemet de windt West ende Zuydt-West / ende somtijds
heel variabel. Den twee-en-twintighsten waren op elf graden ende acht mi-
nuten by Nooyden de Linie; ende stelden haer kours nu Nooyden ten Oosten /
ende nu Nooyden ten Westen. Den vier-en-twintighsten bevonden haer op
de hooghde van derthien graden en seven-en-vijftich minuten. Den sevenden
October bevonden haer op de hoogde van negen-en-twintich graden ende acht-
thien minuten / ende begonnen doen 't Krupdt / by de Spagnaerden ghenoecht
Saragasso, te vernemen. Ende om de Leser niet langher op te houden met dese
vruchteloose reyse / soo arriveerden dese Schepen in 't Vaderlandt den acht-
en-twintighsten ende negen-en-twintighsten October, in wat minder als twee
maenden ghezepl kommende van S^a Helena.

In 't voorgaende hebben wy mede verhaelt hoe dat den Commandeur Dirck
Symonsz. van Uytgeest den twee-en-twintighsten April deses jaers / met acht
Schepen was ghesonden naer de Bahia de todos los Santos. De Schepen wa-
ren dese: Swol, daer de Commandeur op was / Overijssel, Campen, den Een-
hoorn, de Swaen Vice-Ammirael, de Leeuw, de Meermin, ende een Zeyl-
Chaloupe. S anderdaeghs hadden sy de Cabo St Augustin West van haer
ontrent vijf mijlen / doch verlozen weder om de Nooydt / ende naer dat den se-
venden Maij ghekommen waren op de hooghde van vier graden en vier-en-
veertich minuten by Zuyden de Linie; begonden weder om de Zuydt te wint-
nen; soo dat den seventhienden Maij 't landt bande Bahia in 't ghesicht kre-
gen; lagh van haer West ten Nooyden ontrent ses mijlen: bleven daer voorts
krupffen: den neghentienden hadden sy Morro St Pablo Nooydt-West van
haer ontrent vijf mijlen / ende keerden somtijts weder voort; gat bande Bahia;
hadden ondertusschen wel jacht op verschepden Schepen / doch en konden
gheene bezeylen. Den lesten Maij waren binnen de Bahia, wierden daer ghe-
waer datter een nieuw Casteeltjen was ghelecht by St Antonio, welck oock
naer haer schoot. Op de reede dicht onder de Stadt St Saluador laghen seven
ofte acht Schepen / dan dooz dien ledich waren / ende daer soo wel beschermt
laghen / en attenteerden de onse op de selve niets / maer wendent / ende settent
s avonds /

’s avonds/ ontrent een derdendeel van een mijl van St Antonio. Bleven daer
ligghen tot den tweeden Junij, ende namen doen weder Zee; ende bleven daer
voorts kruppen tusschen de Bahia ende Morro St Pablo. Den seften Junij wierdt
Overijffel met noch d’yn andere Schepen ghesonden naer de voorszede Morro
St Pablo; om water ende eenighe verversinghe te soecken. Sy quamen ’s an-
derdaeghs in de Kievier/ ende setten daer op acht vadem schoone grondt. Die-
len dadelijk met een deel musquettiers inde Chaloupen ende Boots/ verrasten
daer d’yn klepne Berckens die niet bysonders in hadden als wat Farinha: ende
landen voorts aen de eerste Hupsen die ontrent een half mijl vanden hoeck bin-
nen de Kieviere staen: bequamen daer eenighe Hoenders/ Kalkoenen/ ende
andere verversinghe; ende keerden daer mede naer de Chaloupen: in ’t retire-
ren schoten de Brasilianen upt het Bosch op haer met pijlen/ doch en raecten
niemandt. Naer dat aen boozdt vande Commandeur waren gheweest/ ende
hem verhaelt hoe het daer ghevonden hadden; voeren sy naer de middach de
Kieviere weder op met alle de Chaloupen ende Boots seer wel ghemant: on-
trent derdehalf mijle de Kievier op gebaren hebbende/ quamen by een klooster
liggende op eenen hooghen hoeck; vonden daer een nieuw Schip van ontrent
hondert en vijftich lasten/ doch noch onvolmaeckt/ alsoo het lopende wandt
daer noch aen onbrack/ met de masten; gingen daer aen landt/ ende bequamen
daer een kiste Supcker/ met andere verversinghe; ende siende dat daer niet an-
ders en was upt te richten/ staecten den brandt in ’t voorszede Schip/ ende
keerden weder naer boozdt vande Schepen. Den achtsten korten de Schepen
bet de Kieviere op om schoon te maecken: kregghen daer een Brasiliaen aen
boozdt/ die haer beloofde verversinghe te brenghen; ghelijck dan doock des an-
derendaeghs gheschiede/ waer over de d’yn Berckens onbeschadicht wierden
ghelaten/ om dat dese verversinghe by den Egenaer vande selve bestelt wierdt.
Den twaelfden Junij ginghen weder van daer t’zepl: ende alsoo de Comman-
deur Dirck Symonsz. alle dese reyse seer sieck was gheweest/ soo keerde hy met
sijn Schip naer Parnambuc, om te sien of hem daer beter konde laten cureren.
De resterende Schepen bleven kruppen tusschen de derthien ende veerthien
graden by Zupden de Linie. Den twee-en-twintighsten veroverde Overijffel,
twee mijlen by Noorden ’t Eplandt Paesch. avondt, een Schip kommende van
Angola, in hebbende twee hondert en tachtich Negros; ende bracht ’t selve op
naer Parnambuc, alwaer hy den eersten Julij arriveerden. De andere Sche-
pen quamen eerst den twintighsten Augusti voozt ’t Reciff, sonder pets anders
op-ghedaen te hebben.

Julius.
Augustus.

Hier vozen hebben wy mede aen-gheroert hoe dat den Commandeur Dirck
de Ruyter, met ses Schepen den vijfden Maj van Parnambuc werdt versonden
naer West-Indien: hadden soo goeden spoet/ dat den twintighsten des selver
maendts het Voghel-Eylandt sagghen/ ende des anderendaeghs ankerden on-
der St Vincent, een vande Caribise Eplanden. Verersten daer tot den laesten
des selver maendts/ ende maecken doen weder zepl. Den tweeden Junij sagen
het Eplandt Margarita, ende voeren dat voozt-by/ ende setten onder Ila Blanca;
vertoefden aldaer tot den vijfden/ ende staken doen over naer ’t Eplandt Hispa-
niola; ende ankerden den twaelfden Junij achter Ila de Vaca: doch verzeplden
haest weder naer de Bane achter de Cabo Tiburon; alwaer den Ammirael Pie-
ter Adriaensz. haer achterhaelde/ ende onder sijn Vlagghe nam. Den Ammi-
rael, als vozen is ghesecht/ verrock met sijn by-hebbende Schepen den seven-
thienden Maj van Parnambuc mede naer West-Indien: ende alsoo sijnen tocht
was goedt ghevonden ende ghearresteert by de Politique Kaden van Brasil,
naer dat de Generael Loncq verrocken was/ ende doock een wijl te vozen den
voornoemden Commandeur Dirck de Ruyter: soo sondt den Ammirael den
lesten

Mayus.

Junius.

A. N. N. O.
1630.

lesten Maij 't Schip de Goude Sonne vooz-upt naer Tabago, om te sien hoe het daer stondt met de Colonie op 't selve Eplandt ghelecht/ ende van daer voozts naer Isla de Vacca onder Hispaniola, om de Commandeur Dirck de Ruyter van sijne komste te waerschouwen/ ende hem te belasten sijne Dloote in te wachten. Den tweeden Junij, alsoo den Ammirael met sijne Dloote nu ghekommen was op de hooghde vuy twaelf graden ende vijftich minuten by Noorden de Linie, quamen alle de Stier-lieden vande Dloote te samen/ om hare bestecken over een te brenghen/ ende naer aller oordeel gisten haer noch wel hondert en dertich mijlen by Costen het Eplandt Barbados; 't welck daerom specialijcken verhael/ op dat men ghewaerschouwt sy vande onsekerheyt van sulcke gissinghen: want den vierden Junij saghen bunten alle verwachten 't selve Eplandt ontrent vier of vijf mijlen van haer; ende waren alsos in vijftien daghen van Parnambuc ghezeylt tot aen de Caribise Eplanden. Dyt het welke licht is af te nemen/ hoe wonderlijck de Schepen dickwils bunten haer Stier-lieden vermoeden/ by de stroom worden wegh-ghevoert/ ende sy in hare bestecken ende gissinghen bedroghen. Den Ammirael was van meyninghe gheweest aen dit Eplandt te ankeren/ om kondtschap te bekomen van de andere Schepen die vooz-upt waren: dan alsoo den avondt vooz handen was/ ende de gantsche nacht soude moeten hebben by houden/ soo veranderde van raedt/ ende belaste alleen 't Jacht den Oragnie-Boom by te houden/ ende des morgens aen Barbados aen te lopen/ ende de Dloote te kommen binden onder 't Eplandt S' Vincent. Sanderdaeghs ontrent de middach kregghen S' Vincent in 't ghesichte/ ende quamen op den avondt ten ancker in de Bape S' Antonio ghenaemt. De Wilden op 't Eplandt woonende/ brochten aen voozdt een brief vanden Commandeur Dirck de Ruyter, meldende dat hy den een-en-twintighsten Maij daer op de reede was ghekommen; als mede dat het Schip Walcheren ende de Witte Leeuw den ses-en-twintighsten November des voozleden jaers van daer waren vertrocken; ende dat 't Jacht Armuyden den dertighsten Martij van daer was t'zeyl gegaen; ende hy den dertighsten Maij naer Isla Blanca, ende van daer meynde te lopen naer Isla de Vacca. Den seften 's middaghs quam 't Jacht den Oragnie-Boom weder by de Dloote: hadde den Engghelschen Gouverneur op Barbados ghesproken/ ende upt hem verstaen dat den Ammirael Pater aldaer was gheweest in November des voozleden jaers. Dat op 't selve Eplandt wel d'yn d'ysent negen hondert Engghelschen waren/ daer onder veertich Vrouwen; geneerden haer met Tobac planten: ende waren tegenwozdigh dooz 't slecht ghewas van Cassavi, niet wel vooz sien van Dibzes/ doch verwachten daghelijcks secours upt Engghelandt. Dooz diender vele Schepen daghelijcks aen 't Eplandt S' Vincent kommen/ soo waren de Hoenderen seer vermindert/ ende hielden de Wilden haer goederen veel dierder als wel vooz desen; soo dat ons volck maer wat Bananes en Bacoves bequamen/ die wepnich tot verber singhe streckten. Soo dat den Ammirael niet geraden vindende langh hier te liggen/ naer dat versch water ende brandt-hout hadde in-genomen/ den achtsten Junij weder van hier is op-ghebroken. Bunten de Bape kommende/ kregghen twee Zeylen in 't ghesichte/ die by de Wassende Mane wierden ghesproken/ ende waren de Jachten/ de Vos ende Ouwerkerck; ende by Zupden het Eplandt om/ quam 't Jacht de Phoenix, welek by den Ammirael selfs werdt verprept/ verstonden upt den Schipper/ hoe dat dese d'yn Jachten van Parnambuc ghesonden zijnde om vooz Pariba te kruysen/ aldaer thien daghen hadden by-gehouden/ doch dooz het onweder/ naer dat peder een ancker en touw hadde verlozen/ van daer waren af-ghezeven/ ende niet konnende weder op kommen/ haer derwaerts aen hadden begheven. Den Ammirael gheboodt de Schippet vanden Phoenix by de Dloote te blijven/ ende waerschouwde de andere twee niet

met een scheut / mede af te kommen / doch sy liepen des niet teghenstaende in de Bape ten ancker. De Bloote stelde van hier haer kours Zuydt-West ten Westen / ende West-Zuydt-West naer Isla Blanca toe; welke sy den thierenden in 't ghesichte kregghen / ende quamen met de middach daer onder ten ancker op ses vadem klippige grondt: daer werdt sonder uyt-stel volck aen landt gesonden om Bocken op te jaghen / doch konden seer wepnighe achter-halen / doordien 't ghedierte wegen de continuele vaert soo schouw gheworden was / ende oock seer vermindert: vonden daer aen strandt een pael met een berdeken / daer op gheschreven stondt dat den Commandeur de Ruyter den vijftden Junij van daer was vertrocken. Sanderdaeghs was 't volck weder op de jacht / en voortghen ontrent hondert en vijftich Bocken / de welke over de Bloote wierden verdeelt: stelden hier weder een berdeken met den dach van haer vertreck / ende dat naer Isla de Vaca zeyden / tot waerschouwinghe vande Schepen die naer haer mochten kommen; ende ginghen 's avondts weder 't zeyl / stellende haren kours Nooydt-West aen. Den veerthienden saghen 't Eplandeken onder Hispaniola ghelegghen / ende stelden voorts haer kours langhs de wal naer Isla de Vaca, welck sy 's anderdaeghs naer de middach vernamen / ende quamen daer teghen den middach ten ancker. Vonden daer de Goude Sonne, de welke daer den derthienden was gekomen. De Schipper gaf den Ammirael te kennen / hoe dat hy dooz duyster ende onstupnich weder het Eplandt Tabago was misghelopen / ende hier kommende / den Commandeur de Ruyter noch hadde ghevonden / ende des Ammiraels brief ghelevert; ende dat de voorszende Commandeur vertrocken was / ende hem een brief hadde ghelaten / waer in hy sijn verzoeken op des Ammiraels komste excuserde op den last die hy hadde ontfangghen vanden Generael Loncq, om sich te verzoeghen by de Bloote vanden Ammirael Adriaen Jansz. Pater: ende dat hy heel onlanghs verzejlt was naer de Cabo Tiburon, aen 't West-eynde van 't Eplandt Hispaniola. Den Ammirael Pieter Adriaensz. uyt desen brief wel merckende dat den Commandeur niet ghenegen en was sich onder sijne Vlagghen te begeven / ende vreesende dat dese separatie den dienst vande Compagnie soude konnen verachten / heeft het Jacht de Phoenix datelijck naer hem af-ghesonden / met expresse last aen den Commandeur, dat hem soude in-wachten / ofte indien hy wengerde / ende anders dede / dat hy teghens hem soude procederen volghens de auctoriteit die hem ghegeven was. Den seftienden Junij werdt alle vlijt aen-ghewendt om water ende brandt-hout te halen; oock van peder Schip een quartier volcks uyt-gheschickt / om Appelen ende andere verbersinghe aen landt te halen: de welke op den avondt aen-brochten een goede partije Limassen, (een vrucht wat kleinder als Limoenen) ende een wildt Vercken: andere vruchten en hadden niet kunnen vinden. De Spaensche fregatte / die tot sinckens toe leck was gheworden / werdt aen de wal gehaelt / om te versien / ende de lecken te stoppen / doordien den Ammirael de selve om hare bezeyltheit niet gaeren wilde over-geven. Sanderdaeghs waren hier noch al doende / ende de grootte Chaloupe wierdt ghesonden naer de naest-gelegen Bape om verbersinghe te soecken. Den achtthienden quam aldaer op de reede 't Schip Zeelandia; wesende Vice-Commandeur vande Bloote onder de Commandeur Jan Gijsbertsz. Boon-eter: de welke verhaelde hoe dat het nu twee maenden was / naer dat hy uyt het Vaderlandt was 't zeyl ghegaen / ende dat sijn Commandeur met vijf Schepen ende een Jacht volghde: dat hy aen 't Eplandt Barbados komende / hadde vernomen hoe dat den Ammirael herwaerts aen was / ende oversulcx sich hadde ghespoent om by hem te kommen / hoe-wel sy ghelast waren haer te voeghen by de Bloote vanden Ammirael Pater: dat hy aen 't Eplandt Barbados hadde vernomen / dat de voorszende Ammirael Pater hadde in-ghenomen

ANN^O
1630.

men op de Kievier Oreñoque 't Stedekem S' Thome (als mede de Trinidad, ende dat S' Thome met vijf hondert man hadde beset ghelaten / welck beyde mis-verstandt was.) De twee Jachten de Vos ende Ouwerkerck en hadde niet konnen met bekomen. Alsoo dit Schip sijn mast onder-weghen was ghebrooken / ende een dagh ofte twee van doen hadde om sich te herstellen / wierdt het Jacht den Oragnie-Boom naer den Commandeur de Ruyter ghesonden / om hem de oorzaecke van het vertoeven des Ammiraels te verwittighen. Naer de middach was de Fregatte weder klaer: ende de groote Chaloupe keerde weder by de Dloote / ende bracht wel ses dupsent Limassen, dan en hadde mede gheen Oragnie-appelen konnen vinden. Den neghenthienden Junij is den Ammirael upt de Bane achter Isla de Vaca (welcke hy de naem gaf van Compagnies-Baye) weder t'zepl ghegaen naer de Cabo Tiburon; latende daer noch de Goude Son, den Tiger, 't Groen-wijf, ende de Fregatte, om met het Schip Zeelandia eerstdaeghs te volghen: al vozen ordre ghestelt hebbende datter brieven souden werden gelaten / soo op 't Eplandt / als inde Bane / by de welke den Commandeur Boon-eter, ofte andere Schepen mochten verstaen waer dat de Dloote souden hebben te vinden. Dit Eplandt Vaca (op dat wy in 'tvoor-by-gaen daer yetwes van segghen) is ghelegen op de hooghde van achtien graden ende vijf-en-veertich minuten by Noorden de Linie; ende is ontrent een mijle langh / en een derdendeel van een mijle breedt: streckt meest Oost ende West; heeft steyle Oevers / en sommige spitse Bergghen: daer liggen veel kleyne Eplandekens en drooghten ontrent / die sich wel half-weghen Hispaniola steken / daer hun vele Zee-kopen ende Schildt-padden / als het inde tijdt is / op onthouden: vande Noordt-West-zijde ligghen twee witte kleven / als Casteelen ghedaen / van welke twee mijlen ofte wat meer leght die Schoone Baye; daer reede is op vijf ende ses badem slijck-grondt: ende men leght daer booz een Kievier / daer men water ende brandt-hout kan halen / als mede Limassen met menichten: in 't in-zeplen moet men recht op de twee voozsende kleven aen-houden / ende men gemoet een banck van sesdehalf ende ses badem waters: aen 't groote Eplandt vindt men veel Fruyten ende Beesten / soo dat dit een heel schoone verbersch-plaetse is. Den twintighsten Junij naer de middach quam den Ammirael op de reede vooz Cabo Tiburon; ende vondt daer de Commandeur Dirck de Ruyter met sijn by-hebbende Schepen: als mede het Jacht 't Hart, wiens Schipper den Ammirael aen boozdt quam / ende verhaelde / hoe dat hy volgens sijnen last gelopen was naer S' Jago de Cuba, meynende dat den Ammirael Pater 't selve bemachticht hadde; doch dat een Engelsch Scheepken hadde ghemoet / welck quam van de Tortuga achter Hispaniola, upt het welke hy hadde verstaen / dat den Ammirael Pater dooz de Caicos naer 't Vaderlandt was vertrocken / sonder dat op S' Jago pets geattenteert hadde: ende dat hy sulcx verstaen hebbende / naer Isla de Vaca meynde te keeren / om den Commandeur Boon-eter te verwachten: dan dat aen Cabo Tiburon upt het volck van 't Jacht Muyden de komste vanden Commandeur de Ruyter vernomen hebbende / daer was blijven ligghen. Des anderendaeghs is den Ammirael van sijn Schip over-ghegaen op 't Schip de Fame; ende den Commandeur de Ruyter, naer dat sich beter hadt laten onder-richten / heeft sich onder des Ammiraels Vlagger begheven. Den twee-en-twintighsten Junij zijn de resterende Schepen van Isla de Vaca mede daer gekommen; als mede het Schip Zurphen, welck den sestienden Maij voozleden een Schip hadde verovert / gheladen met dzy hondert ende dzy-en-twintich kisten Suckeren; vijf hondert en dzy-en-twintigh Hupden / ende seven-en-twintich kisten Tobac. Dese Schepen dus nu alle by een ghekommen zijnde / hebben alle de Schippers by een vergadert zijnde / den Ammirael Pieter Adriaensz. vooz haer Over-hoofte erkent /

erkent / ende aen hem den eedt van ghetrouwicheit ghedaen : daer naer heeft de selve tot sijne secrete Kaden verkozen : Dirck de Ruyter als Vice-Ammirael by provisie : Pieter Janz. Domburgh Schipper op Zeelandia , by provisie Schout by nachte : Auke Douwes Schipper op de Fame : Capiteyn Jacob Theunisz. op de Goude Leeuw vande Maese: Frederick Landtman op 't Groenwijn van 't Noorder-Quartier; ende Cracht Freecksz. op Nassauw van Stadt ende Landen. Werdt daer naer goedt ghebonden 't genomen Schip te lossen/ ende de goederen over alle de Schepen te verdeelen. Den vier-en-twintighsten is daer noch by haer ghekommen de Pegasus van Groeninghen; welck den achtthenden Februarij voorszeden upt Texel was ghescheyden / ende hadde tot half Maij volgens sijne instructie ghekrupst ontrent de Vlaemsche Eplanden/ sonder pets te vanghen. Dewijl hier noch laghen/ ende hun ghercedt maecten om t' samen te vertrecken/ soo werdt de Sentinelle die aen landt in 't Bosch was ghestelt/ een Spagnaert ghewaer/ welckes hondt by doock doodt schoot/ doch hem en konde niet bekomen: 't welck den Ammirael een groot naerdencken gaf / dat onse Vloote hier dooz ondeckt zijnde / de Spagnaerden met klepne Berckens allenthalven advijs souden seynen / om de hare vooz onse Schepen te waerschouwen. Den acht-en-twintighsten is 't Jacht de Pegasus te rugghe ghesonden naer Isla de Vaca, om daer acht daghen te kruppen / ende den Commandeur Boon-eter te verwittighen van des Ammirael voornemen ende kours: ende is den Ammirael met sijn Vloote mede t'zepl ghegaen / stellende sijn kours Noozdt-West naer de Caimanes, 't was stillekens / ende de windt Noorden. Des anderendaeghs werden de Jachten de Phoenix, den Orter, ende de Fregatte ghelast / elck ander half mijle vooz-upt te varen / d'een recht vooz-upt / ende d'ander twee ter sijden / om de Zeplen die mochten vooz-kommen / te beter te ondecken. Den tweeden Junij's middaghs bevonden haer op de hooghde van negenthien graden en seven-en-dertich minuten by Noozden de Linie: sagen de Gostelijckste Caiman ontrent vier mijlen Noozdt-West van haer; dit Eplandt ende Cabo de Cruz op 't Eplandt Cuba, ligghen seven-en-twintich mijlen vanden anderen West ten Zuden ende Gost ten Noozden / naer dat by de Journalen van dese Vloote vinde aen-gheteekent. De dyp voorszede Jachten wierden vooz-upt gesonden om daer te ankeren / ende des nachts Schildt-padden te keeren; dooz dien niet geraden was met de heele Vloote daer des avonds te kommen. Des anderendaeghs vooz de middach quamen daer op de reede/ ende bonden eenighe Schildt-padden ghekeert: den Raedt vergadert zijnde/ resolbeerde's anderdaeghs te verzeplen naer de Cabo S'Antonio, ende soo naer de Tafel ofte Rio de Porcos, ende daer te kruppen/ op de Schepen die naer de Havana mochten kommen; ende wierdt een Biddach over de gantsche Vloote gheordineert. Dese Caymans zijn twee leeghe Eplandekens / soo dat niet over vier of vijf mijlen verre en worden ghesien: het Gostelijckste is aen 't Gost-eynde heel stepl/ met eenen klippighen hoeck / ende die zijde heel schoon sonder vuplen: streckt sich West-Zudt-West / langh ontrent dyp mijlen; het West-eynde is een leeghe Punt / daer men achter te reede leght op ses / seven ende thien vademen waters / soo dat men daer licht een touw ende ancker komt te verliesen. Het tweede leght van daer Noozdt-West ontrent twee mijlen / ende heeft de gedaente van den dyp-hoek: die naer den Gost-hoek van dit Eplandt wil zeplen / die wachte hem van een reciff/ welck een gotelingh-scheut vanden hoeck leght; dat ghepasseert zijnde/ lope naer de Noozdt-West-hoek / en sette nevens een sandt-strandt: daer van Maij tot October seer veel smaeckelijcke Schildt-padden kommen / om haer Epers in 't sandt te delven / worden dooz de hitte in thien dagen upt-gebroept: zijn op dit Westelijck Eplandt meest / soo dat men in een nacht wel een ofte

Junius.

ANN O
1630.

twee duysent kan bekomen / ende sommighe soo groot / dat twintich of dertich man aen een ghenoech te eten hebben / zijn van smaeck als Kalf- Vleesch: hier verhoonen sich oock vele Caimans, daer de Eplanden de naem van hebben: daer zijn mede seer vele Zee-Booghels / goedt om eten: de Eplanden zijn anders niet dan doz en steenachtich sandt / sonder versch water ofte eenighe vruchten. Den vierden Julij verzeplden naer het Westelijcke Eplandeken. Den vijftende ende seftende deden haer kours Noordt-West ten Westen / op den avondt saghen het Eplandt de Pinos, op de Zuidt-zijde van Cuba gheleghen / Noordt ten Oosten van haer vijf mijlen / ende deden haer kours West-Noordt-west langhs de wal: bevonden naer haer gissinghe van de klepne Caiman tot Isla de Pinos veertich mijlen Noordt-West ten Westen. Des anderendaeghs stelde den Ammirael goede ordje ober de Bloote: verdeelde die in seven esquadres; inde eerste was de Fame Ammirael, met Tertholen, den Otter; en de groote Chaloupe: inde tweede Oragnien als Vice-Ammirael, de Geele Sonne, ende de Phoenix: inde derde Zeelandia als Schout by nacht, de Pinas, ende het Jacht 't Hart: inde vierde Zutphen, den Tiger, ende 't Jacht Muyden: inde vijfde Nassauw, de Goude Sonne, ende de Fregatte: inde sefte 't Groen-wijf, Graef Ernest, en 't Jacht den Oragnie-Boom: inde sevende de Goude Leeuw, ende Waffende Mane. Indien een groote Bloote haer mochte bejegenen van vbandts Schepen / als die van Terra Firma, ofte Nova Hispania, soo sullen haer vooz eerst alleen besich houden met des vbandts groote Schepen / ende niet eer jacht maecken op de klepne / vooz dat de groote meester zijn. Des vbandts Schepen by avondt kommende te sien / sullen met viere des nachts den anderen waerschoutwen: ende niet aborderen vooz dat den Ammirael het seyn doet. Jeder sal goede ordje stellen op sijn gheschut / ende 't volck daer toe wel ghereedt houden; Water ende Swabbers veerdich houden teghen den vbandt: de musquettiers stellen op de bequaemste plaetsen; ende dierghelijc meer / dienende tot beschadinge vande vbandt / ende bescherminghe en bewaeringhe van onse Schepen. Den Ammirael stelde mede een vereeringh op / soo vooz de ghene die des vbandts Bloote eerst souden kommen te sien / als vooz die haer de Vlagge souden af-halen. Op den avondt is den Otter met de groote Chaloupe ende Koen-Chaloupe van Zeelandia vooz-upt ghesonden naer de Cabo S: Antonio, om des vbandts Bercken / soo daer op de wacht mochten liggen / te verrasschen. Den achtsten Julij waren ontrent de Cabo de Corrientes, vonden daer een Enghelsche Vrij-buiter met sijn Schip ende Jacht / nevens een Spaensch Scheepken / welck hy ghenomen hadde: verstonen upt de ghevangen Spagnaerden / dat Don Frederico den veerthienden Junij vooz leden met tachtentich Zeplen upt de Havana naer Spagnien was verrocken / ende alleen acht Galeons te rugghe hadde ghesonden om in Cartagena te verwinteren. Hadt vooz sijn vertreck de tijdinghe van 't in-nemen van Olinda. Sanderdaeghs op den avondt saghen de Cabo S: Antonio; ende alsoo den Otter ende Chaloupe daer niet en vonden / soo sondt den Ammirael het Jacht 't Hart om naer haer upt te sien: den thienden 's avondts saghen de Organos Oost ten Zuiden van haer / ende hadden veel kalnten: des anderdaeghs 's avondts quam den Otter ende Chaloupe weder by de Bloote. Den twaelfden hadden de hooghde van vier-en-twintich graden / ende waren ghequelt met kalnte. Den veerthienden sagen de Croone op 't Eplandt Cuba Zuidt-Oost van haer neghen of thien mijlen. Des anderendaeghs wierden twee Zeplen ghesien ontrent den avondt / ende werden eenighe scheuten met canon daer upt vernomen / soo dat wel te vermoeden was dat het Spaensche Schepen waren: deden derhalven haer kours naer de wal / om dese Schepen van 't gat vande Havana af te snijden: doch dooz dien de windt heel Zuidelijck wierdt /

wierdt / soo moesten het wenden : inde vooz-nacht sagh 't volck op den Ammirael datter dien wegh upt een groot vier op-gingh / soo dat wel gisten het een Schip moest wesen dat verbrande. Den seshienden was den Ammirael met de meeste Bloote / dicht vooz de Havana ; waer deur aldaer alles in alarm ghe-raeckte ; schoten vande Forten sel naer onse Schepen / sonder nochtans schade te doen : inde Haven laghen doenmaels maer ses of seven klepne Schepen. De onse hielden het een wijle langhs de wal / ende wenden dan weder 't zee-waert : men konde de vbrandt perfectt sien trecken naer een seker Fortjen / welck onlanghs by haer ghemaect was / een miijl by Westen de Stadt. Op de middach saghen een Zepl kommen upter Zee naer landt toe / daer strack jacht op werdt ghedaen / dan 't selve liep vooz de onse over / ende strande op de wal / ende werdt in vbrandt ghesteken by de Spagnaerden selfs. 't volck van de Pinas ende 't Hart voeren wel met de Boots daer aen / om den vbrandt te blus-schen / doch te vergeefs : dock waren eenige Spagnaerden gekommen langhs het strandt / om te sien of dit Schip hadden kunnen helpen / de welcke ghewal-digh op de onse schoten ; dit Schip was gheladen met Hupden / Indigo / ende wepnich Couchenille. Op den avondt quam de Schipper vande Phoenix aen 't voozdt van den Ammirael ; ende verhaelde hoe dat hy op eergisteren twee Bercken hadde naer-ghejaecht / de welcke hy wegghen hare bezeptheit niet en hadde kunnen bekomen : ende dat ontrent den avondt was ghekommen by een groot Spaensch Schip / welck een Vlagghe aen de vooz-stenghe liet af-wapen / ghemonteert met seshien of seventhien stucken / ende op-hebbende vijftich of tsestich man / welck Schip hy naer een langh ghevecht eyndelijck inden vbrandt hadde gheschoten : het volck berghde sich met twee Fregatten die upt de Havana haer te hulpe waren ghekommen : met vermoede dat het een Honduras-vaerder moeste wesen. Met het ondergaen vande Sonne wierdter weder een Zepl ghesien Oost ten Zupden van de Bloote ; weswegen den Ammirael gheraden vondt sijne Schepen te verdelpen / sommighe by Oosten / eenighe vooz / ende de reste by Westen de Havana , om alle des vbrandts aen-kommende Schepen hier dooz de wegh af te snijden. Den Ammirael selfs vondt sich 's anderdaeghs vooz de Havana , ende speurde daer twee Bercken / die 's nachts waren aen-ghelopen / ende vast van hare Chaloupen wierden ingheboucheert ; ende alsoo te naer aen landt waren om met sijn Schip daer by te kommen / soo wende hy het voozdt-waert over naer sijn andere Schepen : de Schout by nacht dede dock jacht op een Schip dat naer de wal liep : ende 't Jacht den Otter naer twee klepne Zepltsjens / die sich selfs salbeerden in Rio de Porcos. De Vice-Ammirael verbrande een Spaensch Schip / dat by Oosten de Havana aende wal lagh / met Arduyn-steen gheballast. Hielden hier voozts af ende aen ; den twintighsten Julij sonden 't Jacht den Otter naer de gronden vande Tortugas , om te passen op de Bloote van Nova Hispania , ende de Advijs-Bercken die kommen mochten. De resterende Schepen dre-ven eenighe daghen sonder zepl / ende hielden onderwijlen eenen Biddach. Den negen-en-twintighsten quamen by de Bloote / de Blaeuwe Leeuw , Edam , 't Jacht het Haentjen , nevens de Pegasus ; waren den achsten Julij gheschepden van Isla de Vaca , sonder pets van den Commandeur Boon-eter vernomen te hebben. Den eersten Augusti geboodt den Ammirael dat peder Schipper hem soude brenghen de monster-rolle van sijn volck : by de welcke bevonden wierdt dat inde Bloote waren achthien hondert ende acht-en-tachtich koppen / ende daer onder twee hondert en seven-en-dertich Soldaten. Den derden quam 't Jacht Diemen by haer / welck van Parnambuc dooz de stroom ende ontweder was af-gedreven / ende dooz West-Indien sijn wegh naer hups nam. Als me-de Schipper Jochim Gijzen , de welcke met sijn Schip den Dolphijn in 't over-steken

Augustus.

ANNO
1630.

steken van Sta Martha, van den Ammirael Paters Vloote was versteken / ende om dat het Schip qualijck bezept was / beneden Jamaica verballen / ende sijn Schip was op de groote Cayman dooz quade toesicht vande Stier-lieden gebleven; hadde sich met sijn volck op 't selve Eplandt seshien weken onthouden / ende middeler-wijsen vande plancken van sijn gebroken Schip een Jacht ghetimmert / welck hy de Cayman noemde: was in 't selve met hondert ende twee-en-twintich man / en wepnich victualie tot hier toe gekommen / op hope van eenige onser Schepen hier te vinden / ofte soo niet naer Virginia te lopen: brocht vier metale ende twee ysere stucken mede / de reste hadde op 't Eplandt verborgen. Men vondt gheraden dit Jacht de Cayman te slijten / ende 't volck ober de Vloote te verdeelen. Den Ammirael dede de volghende daghen sijn beste om de West te ghewinnen; ende liet alleen twee Jachten Diemen ende 't Hart ontrent de Havana kruppen. Den sesten s' avondts saghen onder landt een Schip branden: welck hy de groote Chaloupe ghejaecht was in een ghesels in brandt staken: de onse voerender niettemin aen / ende waren daer wel twee upzen in / hadden oock den brandt eens hy-naer ghelift / dan siende datter gheen middel was om 't selve van daer wegh te krijghen / lieten het voortsmen verstondt / dat dit Schip quam van Campeche, ende gheladen was met Campeche-hout ende Zalzaparilla. Kruppen bodzts tusschen de Croone ende 't gat vande Havana tot den vijftienden Augusti, ende alsoo gheen Schepen meer vernamen / soo resolbeerden weder te rugge te lopen naer de Cabo Sta Anzeplen naer de Cabo de Corrientes; aldaer te kruppen tusschen Isla de Pinos ende de voorszeyde Cabo, ende te wachten op de Vloote van Terra Firma ende de Schepen die upt Spagnien te kommen hadden naer Nova Hispania. 't Schip 't Groen-wijf werdt gelast hy de Cabo Sta Anton te blijven / soo om te verwachten de Jachten Diemen ende 't Hart, als om te beletten datter gheen Advijs-bercken hy die vande Havana mochten werden af-ghesonden om de Vlooten ende Schepen die op 't kommen waren te waerschouwen; haer ordze was daer te kruppen tot den twee-en-twintighsten Augusti. Den seventhienden quam Prins Hendrick; hy was den eersten Maij deses jaers t'zepl gegaen van Vlissinghen met sijn booznoemde Schip groot vijfhondert lasten / ghemonteert met seshien metale ende vier-en-twintich ysere stucken / ghemant met hondert ende vijfen-twintich Boots-ghesellen / en vijfen-tseventich Soldaten: nevens 't Schip Zelandia, groot d'yn hondert ende dertich lasten / met twaelf metale ende twee-en-twintich ysere stucken / ende hondert en seven-en-dertich man: te vozen was mede upt Texel upt-gelopen 't Schip Zutphen, groot twee hondert en vijftich lasten / ghemonteert met veerthien metale en twee-en-twintich ysere stucken / ghemant met vier-en-tachtich Matroosen / en d'yn-en-tsestich Soldaten; als mede 't Jacht de Pegasus; ende noch te vozen de Blaeuwe Leeuwen 't Hart, Edam, ende 't Haentjen, wesende in alles acht soo Schepen als Jacht niet en vermoede dat hy soo haest hadde weder te keeren. Van deses Commandeurs verrichtinghe sullen hier naer spreken / ende nu boozt-varen met den Ammirael; de welcke met de Vloote weder verzeplde naer de Cabo Sta Anton; ende anckerden daer den achthienden ontrent een mijle bukten de wal: doch sonde de Jachten de Phoenix ende den Otter, weder naer de Cabo de Corrientes om aldaer te kruppen ende wacht te houden; ende naer dat de Vloote water in gheho-

ghenomen hadde / soo voer den Ammirael met de resterende Schepen mede derwaerts / ende settent ontrent de selve Cabo : ondertusschen soo wierden alle de klepne Schepen ende Jachten herwaerts ende derwaerts upt-ghesonden om op de koinnende Spaensche Schepen te passen / ende den Ammirael in tijds te waerschouwen. 't Jacht den Otter quam eerst den dertighsten Augusti weder by de Vloote met een Scheepken welck hy ghenomen hadde / was ghe- laden met Cacao-Rooten / ende wilde naer Nova Hispania : de onse de waerde van dit ghewas niet wetende / lieten 't Scheepken weder los. In 't begin van September wierden te rade weder te verzeplen / dooz dien wegghen de vuple grondt ontrent die Cabo groote schade daghelijcx leden aen haer anckers ende touwen. Ende lieten daer alleen den Otter ende Oragnie-Boom om dicht onder Isla de Pinos af en aen te houwen : de resterende Schepen krupsten mede niet verre van daer tot den derthienden September. Als wanneer den Ammi- rael siende dat het saisoen nu verre verstreken was / ende geen ghewagh hooz- den van eene Spaensche Vloote / oock niet een eenich Schip meer en vernam- men : ende wel gissende hoe het stont met de Victualie in sijn Schepen : on- boodt den secreten Raedt aen boozdt, de welcke alles wel over-legt hebbende / niet gheradener en bonden als dat de Vloote sich dooz de Strate van Bahama by tijds in Zee soude begheben ; ende den Ammirael met sijn Schepen die by naer 't eynde van Divzes waren / naer 't Vaderlandt keeren ; ende den Com- mandeur Boon-eter, volghens sijn last / weder keeren naer de Caribise Eplan- den. Waren eenige dagen gequelt met stilte / soo dat eerst den twintighsten de hooghde vande Martyres bequamen ; ende den vijf-en-twintighsten hebbende de hooghde van acht-en-twintich graden / is den Commandeur vanden Am- mirael gheschepden met de Schepen Prins Hendrick, Zeelandia, Zutphen, de Blauwe Leeuw, Edam, de Pegasus : ende de Jachten 't Hart ende 't Haentjen. Het den Ammirael voeren naer 't Vaderlandt / de Fame, Oragnien, Nassauw, Tertholen, Goude Leeuw, 't Groen-wijf, Goude Sonne, Geele Sonne, de Pi- nas, Graef Ernest, de Tiger, de Waffende Maen, den Otter, de Phœnix, den Oragnie-Boom, Muyden ende Diemen. Alle dese Schepen quamen sonder pets vorders te verrichten / ofte eenighe vbandts Schepen te ghemoeten inde maendt van November in 't Vaderlandt / inde Havenen daerse waren upt- ghevaren. Sullen nu de andere Schepen haer vopagien kortelijck vervol- ghen. Den Commandeur Jan Gijbertsz. Boon-eter was al van 't eynde des voozleden jaers verkozen / om met een Vloote van acht Schepen te zeplen recht naer West-Indien / ende aldaer te soecken den Ammirael Pater, sijne Vloote te verstercken / ende voozts onder sijne Vloote te blijven / alsoo men vermoede dat de voozsepde Ammirael daer gaerne langher soude vertoeven / ende vreesde dat wegghen schaersheyt van Victualie (alsoo nu redelijck langh was upt ghe- weest) genootsaecht mochte werden weder te keeren : hem waren by instructie vele ende verschenpen exploiten op die ghewesten in bedencken ghegheven / daer de Compagnie veel was aen ghelegen / die hy noch niet en hadde konnen vol-trecken : weswegen dan dese Vloote van Boon-eter boven 't ordinaris seer rijckelijck wierdt voozsien van Divzes / Ammunitie / en allerhande krijghs- behoefsten / om de selve aen de Schepen die ghebreck mochten hebben / over te geven. De Schepen vanden Commandeur waren gemonteert ende ghemant als volght. Prins Hendrick ende Zeelandia als hier vozen is aen-gheroert : Zutphen, groot twee hondert ende vijftich lasten / ghemonteert met veerthien metale en twee-en-twintich ysere stucken / op-hebbende vier-en-tachtich Ma- troosen / en dyn-en-tseftich Soldaten / Capiteyn Miewes Cornelisz. De Blau- we Leeuw, groot hondert en twintich lasten / met ses metale en twintich yse- re stucken / hondert en ses matroosen / acht-en-dertich Soldaten / Capiteyn

September.

Jan

ANN O
1630.

Jan Luytſz.: Edam, ofte de Bul, groot hondert en tſeventich laſten / met vier metale ende twaelf yſere ſtucken / tachtentich Hartrooſen / en vier-en-veertich Soldaten / Capiteyn Benjamin Direkſz. De Pegafus, groot tnegentich laſten / met vier metale en veerthien yſere ſtucken / vijf-en-vijftich Hartrooſen / ende een-en-dertich Soldaten / Capiteyn Allert Herve. Het Hart, groot tſeventich laſten / met twee metale en twaelf yſere ſtucken / vier-en-veertich man / Capiteyn Hendrick Worſt. Het Haentjen, groot veertich laſten / met twaelf godelinghen / ende dyp-en-dertich eters / Capiteyn Rens Cornelisz. Deſe Schepen en liepen niet op eenen tijdt upt / maer eenighe in de maendt Februarius, andere in April; ende de Commandeur ſelfs den eerſten Maij; ſoo dat de ſelve oock traegh by den anderen quamen. Ende ghelijck wy nu reede hebben verhaelt / quamen eyndelijck alle by de Bloote vanden Ammirael Pieter Adriaenz., ſonder dat yet ſonderlinghs hadden upt-gherecht; want alſoo onder-wegen hoorde naer 't Vaderlandt vertroocken was / ende dat den Ammirael Pieter Adriaenz. met een Bloote Schepen voor-upt was / ſoo haeſten eenieder ſich om by hem te kommen. Alleen was by 't Schip Zutphen, gelijk het kommende was naer de Caribiſe Eplanden / een Spaeniſch Schip verobert / gheladen met dyp hondert en dyp-en-twintich kisten Surcker, vijf hondert en dyp-en-twintich Hupden / en ſeven-en-twintich kisten Tobac: ghelijck wy hier vozen hebben aengheroert. Naer dat de Commandeur Boon-eter van den Ammirael Pieter Adriaenz. als vozen was gheſcheyden den ſes-en-twintighſten September, op de hooghde van acht of neghen-en-twintich graden by Noorden de Linie; ſoo ſackten hy met ſijn by-hebbende Schepen noch al naer 't Noorden / tot op den laeſten des ſelven maendts; ende hem doen bebindende op de hooghde van twee-en-dertich graden en ſes-en-dertich minuten; ſoo dede voorts de kours meest ſtellen Ooſt tot den ſeften October, als wanneer hem bevondt op de hooghde van een-en-dertich graden en ſes minuten; ende ſiende nu wat om de Zuydt hadden ghewonnen / ſtede voorts de kours Ooſt-Zuydt-Ooſt tot den thienden; ende daer naer Zuydt-Ooſt tot den neghenthienden; ende alſoo ſich doen bevondt op de hooghde van dyp-en-twintich graden en elf minuten; ſoo nam ſijn kours voorts meest Zuyden tot den leſten der ſelver maendt; ende daer naer Zuydt-Zuydt-Weſt: hadden ſoo goeden voor-gangh / ende alles noegh haer ſoo wel / dat den eerſten November haer bevonden op de hooghde van ſekshien graden ende neghen-en-veertich minuten. Den vierden nu gherecht Weſt aen om de Barbadoſ niet te miſſchen: 't ſomwijlen oock Weſt ten Zuyden / om de ſtroom wille: ſoo dat den achtſten November onder 't ſelve Eplandt ten ancker quamen. Verhale dit ſoo wat particulierlijck / voor de die op de navigatie letten / om dat het eertijds voor een ſware / jae by-naer ondoenlijcke ſarcke heeft ghehouden geweest / upt de Strate van Bahama weder aen de Caribiſe Eplanden op te kommen: ende dat 't ſelve noch wel te vozen by de onſe is verſocht ende ghedaen gheweest / doch met ſeer groote moepelijckheyt ende ghevaer: daer deſe Bloote in acht-en-veertich daghen 't ſelve heeft gheklaert / ſonder eenighe ſonderlinghe tegen-ſpoet te hebben. De Commandeur verzeplde daer aen naer St Vincent, een vande Caribiſe Eplanden / ende naer dat onder 't ſelve Eplandt hadde ghelegen tot den ſeven-en-twintighſten November, ende ſijne Schepen van water ende brandt-hout wel voorzien / en 't volck verberſt / vertroock van daer naer Iſla Blanca, en ſetten aldaer den neghen-en-twintighſten; bonghen op 't ſelve Eplandt een groote menichte van Bocken. Den derden December vertroocken de Schepen Zutphen, Edam, ende het Hart naer de Noordt / om tuſſchen de Eplanden Mona en Saona te kruyſſen;

October.

November.

December.

krupffen; ende de Commandeur met de resterende Schepen verzeplde mede den
 sevenden naer de vaste Custe van America; ende hieldt het by Noorden Bonay-
 re, Curacao ende Aruba, soo dat den twaelfden Cabo de la Vela quam te sien/
 ende sich 's anderdaeghs heel dicht daer onder bevondt: doch het weder stelde
 sich soo aen met waepen ende regenen / dat het gantsch gheen pas gaf om daer
 met soo groote Schepen af ende aen te houden; soo dat de Commandeur resol-
 veerde van daer over te steken naer 't Eplandt Hispaniola; d'welck sy den ach-
 thiende in 't ghesichte kregen op de hooghde van seventhien graden en thien
 minuten: en bevonden 's anderdaegh haer wat by Oosten Isla de Vaca verwal-
 len / doch quamen noch 's midder-nachts by maen-schijn onder 't selve Eplan-
 deken te reede: ende 's anderdaeghs inde Haven met de groote Schepen: de
 Zachten wierden aen den hoeck van 't Eplandeken geleght / om op de voor- by
 zeplende Schepen acht te nemen. Sullen dese Vloote hier nu laten tot het
 naeste jaer. Ende alsoo wy by vervolgh van 't exploot op Parnambuc, den
 Ammirael Pater dus langhe hebben laten rusten / sullen nu eyndelijck verhalen
 't ghene by den selven dit jaer is verricht. Te voozleden jaer in 't laeste van de
 maendt December hebben wy den selven ghelaten aen Punta del Gallo, onder
 het Eplandt Trinidad. Sijn voornemen was het Stedeken / welck de Spa-
 gnaerden op 't selve Eplandt bewoonen / in te nemen. Bede sijn beste met la-
 veren om 't selve te naerderen / doch de windt ende 't weder vielen hem soo
 dwars / dat in seven ofte acht daghen by-naer gantsch niet en konde winnen:
 daer-en-tusschen veel sieck volck in sijn Vloote bekommen hebbende / ende wel
 vreesende dat de bypandt al over langh hem ghesien ende sich teghen sijne aen-
 maer resolveerde door de Boccas upt te lopen. Den achtsten Januarij deses
 jaers / en konde wegghen de stroom / de welcke de Schepen seer verleyde / niet
 wel upt-kommen / ende sette het op derthien badem waters: doch 's ander-
 daeghs ontrent de middach zeplden deur het middeiste gat / ende stelde voorts
 met een Oosten windt sijnen kours Noordt-West ten Westen / doch mosten
 den heelen nacht wegghen de harde windt met schover-zeplen by legghen: den
 thierenden gingen Zupdt-West ten Westen aen / hadden 's middaghs hooghde
 van elf graden en twee-en-bijstich minuten: teghen den avondt saghen vijf
 Eplandekens / d'een wat grooter als d'ander; gisten het te wesen de s'ven Ep-
 landekens die by Westen 't Eplandt Margarita ligghen / soo dat de zeplen in-
 namen / ende den gantschen nacht met de besaen lieten drijven. Des anderen-
 daeghs 's moorghens saghen sy Isla Blanca Zupdt-Oost van haer ontrent vier
 mijlen / ende deden soo haer beste met laberen / dat vooz avondt onder 't selve
 Eplandt te reede quamen. Blevden daer vier daghen ligghen / ende voeren da-
 ghelijcks aen landt om te jaghen / soo dat in die tijdt wel twee dupsent Boeken
 bonghen / ende het volck sich daer treffelijcken verberste. Den seshienden
 's avondts maecten weder zepl / en gingen met een Oostelijcke windt Zupdt
 ten Westen aen; soo dat 's anderdaeghs teghen de middach het Eplandt Tor-
 tuga in 't gesicht kregen Zupdt-West ten Westen van haer ghelegen; hadden
 's middaghs de hooghde van elf graden en veertich minuten / ende anckerden
 teghen den avondt onder 't selve Eplandt. Den achtthienden ginghen weder
 't zepl met een Oostelijcke windt / haer kours stellende / eerst Noordt-West ten
 Westen / ende daer naer West-Zupdt-West / soo dat noch met den dach het
 hooge landt van Caragues sagen Zupdt-West van haer. Des anderendaeghs
 met een Noordt-West gangh / kregghen het Eplandt Roccha in 't ghesichte
 Noordt-Oost van haer legghende: hadden 's middaghs de hooghde van elf
 graden ende vier-en-twintich minuten; saghen daer naer Isla des Aves, daer sy
 des naer-middaghs ten d'yn upzen met een West-Noordt-West gangh langhs
 zeplden:

Januarij.

ANN O
1630.

zeplden: ende ginghen doen weder Nooydt-West aen: soo dat ontrent een uyze
 vooz sonnen onder-gangh 't Eplandt Bonayre gewaer wierden Nooydt-West
 van haer ontrent ses mijlen: sulcx dat den twintighsten naer-middach onder
 't selve haer anckers lieten vallen op vier vadem waters byle grondt. Des
 anderendaeghs is den Commandeur aen landt gevaren met alle de Soldaten;
 ende nam sijnen wegh naer de Woon-plaets bande Spagnaerden die haer op
 dit Eplandt houden; sy en ghemoeten gantsch gheen volck; alleen van twee
 Schippers / die bande troupe waren af-ghedwaelt / werdt den eenen by de
 Spagnaerden doot gheslaghen / ende den anderen swaerlijcken ghebrondt.
 Waer over den Commandeur 's anderdaeghs tot weder-wrake alle de Woon-
 ningen bande Inwoonderen des Eplandts dede in brandt steken ende destruc-
 ren. Als nu ons volck weder af-trock naer de Schepen toe / zijn de Spa-
 gnaerden ende Inghebozene de onse ghevolcht / maer niet sterck ghenoech we-
 sende / ofte niet derbende onse troupe attaqueren / soo hebben sy alle het drooge
 gras (d'welck daer seer hooghe was) in brandt ghesteken / verhopende de onse
 te versmoozen; was eenen listighen ende ghebaerlijcken bondt / door diender
 een heftighen brandt ende dicken smoock onstondt; doch de onse wisten 't ghe-
 vaer te mijden / nemende haren wegh door 't Bosch / soo dat van desen brandt
 anckers / ende zeplden langhs de West-zijde van 't Eplandt henen; ende leyden
 't daer naer Nooydt-West ober. Kregghen een Zuydt-Oosten windt / soo dat
 des anderendaeghs en de volghende daghen Nooydt-Oost ten Noorden kon-
 den aen-gaen. Den seven-en-twintighsten ontrent thien uyzen vooz de mid-
 dach begonnen het Eplandt St Juan de Porto Rico te sien; ende was naer haer
 gissinghe de West-punt van 't selve Nooydt ten Oosten van haer ontrent thien
 mijlen: hadden des middaghs de hooghde van seventhien graden: zeplden tot
 's avondts Noorden ober; gijden doen de zeplen op / ende lietent met de fock
 ende besaen Noorden aen-lopen om het riff te schouwen: des nachts doen 'teer-
 ste quartier uyt was / saghen het landt heel beschepdelijck / soo dat het weder
 Zuyden ober leyden / ende de fock op-gijden / om van 't riff wel verskeret te
 wesen / alsoo 't selve wel d'yn mijlen in Zee steeckt. Den acht-en-twintighsten
 quamen onder Mona by de Witte Leeuw, de Griffioen, Witte Swaen, ende
 Sphaera mundi van Dordrecht, die aldaer sints het af-wesen vanden Com-
 mandeur by de andere was ghekommen. Den Commandeur gingh weder op
 de Witte Leeuw, ende de Soldaten wierden weder ghebracht op de Schepen
 daer sy te vozen op ghevaren hadden. Hielden voorts daer noch twee daghen
 af en aen; ende den lesten der selver maendt stelden haer kours weder naer het
 Westen / soo dat 's middaghs Saona saghen Nooydt ten Oosten van haer ont-
 trent vier mijlen. Den eersten Februarij teghen den avondt saghen 't Eplandt
 Beata met de by-liggende klippen. Den vierden 's moorghens begonden Ma-
 de Vaca te sien / ende setten het 's avondts om de West-hoeck van 't selve Epl-
 landeken / op vier en een half vadem waters: bonghen op 't selve eenighe Wee-
 sten tot haer behoef / ende liepen voorts achter 't selve onder 't groote Eplandt
 Hispaniola te reede; alwaer sy haer versaghen van water ende brandt-hout;
 ende haelden menichte van Limoentsjens tot verbersinghe van 't volck. Den
 elfden voer den Commandeur aen alle de Schepen / ende nam kennis van alle
 de Divyses die in peder noch oberich waren / ende bevondt dat d'een dooz d'an-
 der gherekent / de Bloote noch vooz vier maenden wel vooz sien was. Hem
 was by de Heeren Bewinthebberen in sijne instructie mede in bedencken ghe-
 gheven / de Stadt Sancto Martha, gheleghen aen 't baste landt van America,
 tusschen Rio de la Hacha ende Cartagena, ende dat om verscheden redenen / die
 hier voozdachtelijck verfwijghe / doch vooznamentlijck om dat haer in handen
 was

was ghevallen sekeren brief by Don Geronymo de Quero Gouverneur vande selve Plaetse gheschreven aen de Koningh van Hispanien den twee-en-twintighsten Julij des jaers sesthien hondert ende ses-en-twintich: inde welke by de ghelegghentheit van die Plaetse seer naeck ontdeckte / ende sijn behoeften te kennen gaf. Den brief byt Spaensch over-gheset lunde aldus: Dese Zee-Custe streckt van 't Westen naer het Oosten / hebbende de Zee naer 't Noorden / ende 't Landt naer 't Zuiden. De Haven is eenen boesem / in maniere van een halve Baye; naer de zijde van 't Oosten maect den hoeck een stuck van een hooghe ghebroken steenrotse / ghenaemt Taganga, ende naer de Westzijde is een andere van ghelijcke ghedaente / gheheeten Lipar, tusschen beyde dese hoecken ist wijdt een halve Spaensche mijle schaers; in 't midden leght een Eylandeken / d'welck sy noemen El Morro, rondtachtich / ende mede bestaende byt ghebroken klippen / soo datter niet aen te kommen is / ofte daer op te landen / noch voor byanden noch voor byinden. Dit Eylandeken geeft beschuttinge voor de Haven / soo dat de Schepen hier konnen ankeren bezijdt voor de slaggh vande Zee. Op den Oost-hoeck Taganga is gheleght een kleyn Redoutjen / boven op een klippe; dienende tot een Wacht-huis / alwaer by Soldaten daeghs ende 's nachts de wacht hebben; ende in Zee eenige Zepelen ghewaer wordende / gheven daer by advijs aen die vande Stadt / met het afschieten van een ysere haecx / die tot sulcken eynde daer werdt ghehouden. De Stadt is ghelegghen aen 't midden vande voornoemde bocht / op een vlackte / by-naer ghelijcx 't water: alhier leght mede 't Casteeltjen ghenoemt St Juan de Malcha, seer kleyn ende vier-kant / met vier kleyne Contrescarpen / die een wepnich flankeringhe gheben; 't heeft in 't vier-kant aen de voet van de wal dertich voeten hoogh: daer legghen vier metale stucken op; de by zijn halve kartouwen / van by of vier-en-veertich hondert pondt ghewichte / ende schietende dertien pondt ysers: het vierde weeght by bysent ses hondert pondt / ende schiet vijf pondt ysers: daer leggen noch op twee kleyne ysere stuckkens / schietende twee pondt ysers; op 't selve en zijn nu benevens de Casteeln maer seven Soldaten ende eenen Canonnier; voerwaer een seer slechte besettinghe van soo een Plaetse / tegghen byandt van eenige consideratie. By hebben hier groot ghebreck van Ammunitie / en hier te lande is gheen ghelegghentheit om eenige te bekommen: de Gouverneur van Cartagena, selfs bezeeft zijnde / en wil gheen missen. De Inwoonderen van dese Stadt hebben haer selven verarmt met menichfuldighē Processen; ende sullen de Plaets verlaten sooder niet in voorzien en wordt. Nochtans is dese Plaetse van seer groote importantie / als legghende boven windt van Cartagena, Puerto Belo, St Domingo, ende Jamaica; doch insonderheit vande mondt van Rio Grande de Madelena, welck maer thien mijlen van hier leght; alle den handel op Neuvo Reino de Granada ende Quito werdt langhs dese Rivier ghedreven / ende alle de goederen kommen de selve op ende af / soo dat de byandt van hier groote schade soude konnen doen / ende soude trachten verder in te booren; want dese Haven is bequaem voor vele Schepen/etc. De Gouverneur enst voorts Ammunitie / ende dat het getal der Soldaten mochte werden vermeerderd tot op dertich / welcker betalinghe moeste kommen van die van Cartagena, ende souden de gagien naer sijn rekeninghe jaerlijcx bedraghen by bysent Ducaten. Hoe-wel dit advijs oudt was / soo wast effen-wel niet te verachten / aensijnde de slofheyt vanden byandt in 't provideren van sijn Plaetsen. Den Commandeur van dit point van sijn instructie in acht ghenomen hebbende / is te rade ghelworden sich derwaerts met de Bloote te begheven: ende den achtthienden Februarij t'zepl gegaen zijnde / sette sijn kours over de windt naer de vaste Custe. Den vier-en-

A. N. N. O.
1630.

twintighsten / een uye vooz de middach saghen landt Zuydt-Oost van haer
outrrent acht mijlen: hadden des middaghs de hooghde van elf graden ende
vijftich minuten: naer de middach settent op sefthien vademen water / dyn mij-
len bupten Cabo de Lagos, hebbende den West-hoeck van Cabo de la Vela
Zuydt-Zuydt-West van haer: naer-middach is den Commandeur over-ghe-
gaen op 't Jacht Medenblick met eenighe Soldaten / ende de andere Soldaten
zijn bestelt op de resterende Jachten. Des anderendaeghs gingen weder t'zepl
met een Oost-Hoozdt-Ooste windt West aen / ende minderden haer zeplen te-
ghen den avondt / om de Plaetse by nacht niet vooz-by te lopen. Den ses-en-
twintighsten 's moorghens bevonden haer noch seven mijlen van S^{ca} Marcha,
ende een mijsl bupten de wal: 't was tamelijck stil / soo dat eerst des avondts
inde Bape van S^{ca} Marcha quamien; setten her daer op derthien vadem / een
groote musquet-scheut van 't Casteel / ende deden haer best met schieten uyt
haer canon; de Soldaten wierden datelijck aen landt ghebracht / ende trocken
ouberhindert inde Stadt / dewijl alle de Burgheren ghevlucht waren: den
Commandeur selfs marcheerde naer 't Casteel / d'welck sich stracy op accoozdt
over gaf / daer waren maer vijftien Spagnaerden op / die inde Schepen
wierden ghebracht. Des anderendaeghs belaste den Commandeur de vier
metale ende twee ysere stucken van 't Casteel te halen / ende alle 't goet welck
de Spagnaerden niet hadden kunnen mede krijghen / werdt inde Kercke ver-
samelt / doch was alles niet vele te beduyden. Den acht-en-twintighsten ver-
schenen eenighe Spagnaerden / om uyt de naem van alle de Inwoonderen te
accozderen: ende naer eenich debat/beloofden vijfdyfsent vijfhondert Realen
van achten / vooz de conservatie vande Hupsen / ende gaben eenige Ostagiers
vooz de goede betalinghe: soo dat ons volck weder uyt de Stadt wierdt ghe-
licht / ende naer de Schepen ghebracht. Den eersten Martij alsoo de Gouver-
neur die een van de eerste ghevlucht was / eenighe swarigheyt maecte over de
betalinghe van 't beloofde ransoen; ende de penninghen noch 's anderdaeghs
niet en werden ghebracht / (niet teghenstaende een van de aen-gehouden
Inwoonders daerom aen landt was ghesonden) soo dede den Commandeur
't Krijghs-volck ghereet houden om weder te landen / ende de gantsche Stadt
in d'asschen te legghen: maer eer dat 't selve wierdt in 't werck ghestelt / soo
quamien eenighe Kerckelijcke Personen / ende brochten 't ghene der beloofte
was. Bevonden dese Stadt te legghen op de breezte van thien graden en ses
minuten / ende lichten haer anckers weder den vijfden Martij. De Comman-
deur in acht nemende dat sijne Divyses niet wilden toe-laten / dat veel langher
in die ghewesten soude vertoeven / dede sijn uytterste beste om de Oost te ghe-
winnen / soo vele de windt toe-liet; ende naer eenighe suckelinghe / quam den
twintighsten te reede achter Cabo Tiburon met vijf Schepen / ende de andere
de volghende daghen / soo dat den seven-en-twintighsten alle de Schepen we-
der by een waren: verdepden daer de veroverde goederen onder de Schepen.
Den Commandeur gheresolveert zijnde op 't spoedichste dooz de Caios naer
't Vaderlandt te zeplen / gingh van daer t'zepl den derden Aprilis. Den veer-
thienden settent inde Bape die achter de Cabo S^{ca} Nicolas light aen 't West-
eynde van Hispaniola, ende landen daer alle haer ghevanghens die noch inde
Bloote hadden / gaben haer Divyses mede / ende lieten se te landt-waert in lo-
pen / ende ginghen 's anderdaeghs weder t'zepl / ende liepen tusschen Tortuga
ende Hispaniola deur / op de hooghde van twintich graden ende ses minuten
by Hoozden de Linie; ende soo voozts dooz de Caios naer dese Provintien; als
waer den elfden Junij wel arriveerden. Inde maendt Julius deses lopenden
jaers werdt het Jacht de Brack mede ghesonden naer West-Indien / liep uyt
Texel den dyn-en-twintighsten in 't gheselschap van dyn Schepen / de welke
naer

Martius.

Aprilis.

Julius.

naer Brasil wilden. Den twintighsten Augusti bevondt sich dese Jacht op de
 hooghde van ses-en-dertich graden; ende kreegh 's anderdaeghs een Zepl in
 't ghesichte / welck sy naer-jaeghden / ende den gantschen nacht vervolghden/
 ende namen 't selve den twee-en-twintighsten: was een Schip kommende van
 Cabo Verde, gheladen (als naer-maels werdt bevonden) met seben hondert
 en vijftich Hurden; achthien dupsent Bocken-Vellen; vier-en-tueghentich
 Spaensche Vellen; twee pondt neghen sesthiende-deele Ambergris; vier vaet-
 jens Supcker / en ses-en-twintich hondert pondt Tobac: liepen daer mede
 naer de Eplanden / ende setten de Portugesen ende Swarten die daer in wa-
 ren den acht-en-twintighsten op 't Eplandt Fayal aen landt: ende liepen voortz
 met haer Prijs naer 't Vaderlandt: quamen den twee-en-twintighsten Sep-
 tember in Pleymouth; vonden daer een van 's Landts Oorloghs-Schepen/
 met het welcke sy 't voorszende Portugees Schip voortz op-sonden: ende
 't Jacht gingh weder t'zepl van Pleymouth den neghenden October; doch
 moesten weder in Pleymouth in-lopen / ende scheidten van daer den vier-en-
 twintighsten October; quamen den thienden December aen 't Eplandt Barba-
 dos; haelden daer water en brandt-hout tot den sesthienden / en ginghen doen
 weder t'zepl; ende naer dat aen St Vincent, Granada, ende Isla Blanca waren
 aen-gheweest / quamen sy den seben-en-twintighsten onder Mona by 't Schip
 Zutphen, Edam, ende het Hart, alle d'yn Schepen onder den Commandeur
 Boon-eter. Hare vozdere reyse sullen in 't volghende Boeck verhalen. Dit
 selve jaer in 't beginsel van October wierdt het Jacht Overijssel van Parnam-
 buc naer 't Vaderlandt ghesonden; ginghen van daer t'zepl den eersten; daer
 voer vooz Schipper ende Capiteyn op Jan Cornelisz. Lichthart, van wiens
 vzoome daden wy hier naer noch dickmaels sullen ghewagh maecken; ende
 sullen hier nu een van sijn beginselen aen-roeren. Den d'yn-en-twintighsten
 November zijnde ghekommen tot vooz in 't Canael, tusschen Brancrijk ende
 Engelandt / soo gheraecten met den dage-raedt by vijf Wiscapers / de welcke
 alle listigheyt gheb'rupckten om hem onbersiens aen boozdt te legghen / alsoo
 by hem ghevzaecht zijnde van waer sy waren / antwoozden van Bruage ende
 Hable; ende dat naer Terreneuf wilden; 't welck aen-siende de tijdt van 't jaer
 gantsch ongherijmt was: doch merckende dat onse Schipper op sijn hoede
 was / gaven hem twee eer-scheuten / ende wenden van hem af. De Lezart
 lagh doen van hem Noozden vier of vijf mijlen / ende by zeplde by de winde
 ober. 'S nachts als 't eerste quartier uyt was / wierdt by d'yn Schepen ghe-
 waer die teghens hem quamen ober-lopen; 't welck siende hieldt by draghende
 naer de loef-waertste toe / wesende een Boorjen met twaelf stucken: d'welck
 ghevzaecht zijnde / antwoozde van Middelburgh te wesen / ende naer Bordeaux
 te willen / ende dat een Convoyer by sich hadde van Vlissingen, genaemt Pieter
 Theunis. dede sijn kours Oost-Noozdt-Oost ende Oost ten Noozden aen:
 doen de Schepen al achter de onse waren / soo stack den Ammirael van dese
 d'yn Schepen twee vieren achter op / ende wendent alle d'yn naer Overijssel toe;
 ende by-kommende vzaeghden onse Capiteyn aen de Wan die de vieren voer-
 de / van waer 't Schip was / de welcke antwoozde van Amsterdam, Capiteyn
 Hendrick Denis, ende d'ander Jan Thijz. van Hoorn; welcke antwoozde gheen
 kleyn achter-dencken gaf dooz dien soo veel ver schilde van 't gene het Boorjen
 hadde gheantwoozdt: de onse vzaeghden noch meer dinghen / ende insonder-
 heyt ofter oock eenighe Dupnkerckers daer ontrent waren; kregghen vooz
 antwoozde / datter eenige haer hielden tusschen Koex-broodt ende Goudt-start,
 dan dat sy by hun wilde blijven om haer te beschermen / en 's moorghens versch
 Bier aen boozdt bzenghen: de onse verklaerden van Parnambuc te kommen:
 de Dupnkerckers hielden ondertusschen soo naer by / dat haer boegh-spriet
 reghen

ANN O
 1630.
 Augustus.

September.

October.

November.

ANN O
1630.

teghen de spieghel van ons Schip quam / en daerom draghende moesten houden. Onse Capiteyn dit alles gehoozt hebbende / merckte wel dat het vanden waren / ende maecte sijn gheschut en alles wel klaer om teghens hun upt te houden: ende alsoo sy blick vierden en weder naerder quamen / soo riep onse Capiteyn haer toe / indiense vrienden waren / waerom dat soo dicht by hem hielden; en vzaeghde voozts naer de Generael Loncq: doen quam epndelijck het hooge woort daer upt / srijckt vooz den Koningh van Spagnien; waer op de onse antwoorden: dat niet en streken dan vooz den Prince van Oragnien. Sy gaben vier op de onsen d'een vooz en d'ander nae / ende de onse weder van ghelijcke: ende hoe-wel de party seer qualijck ghemaect was / een Schip en dat niet seer groot / teghen d'yn (van welcke het eene ses-en-dertich metale stucken op hadde / het andere acht-en-twintich / ende het derde twaelf) de welke al by beurten haer gantsche laeghen in gaben; soo en gaf even-wel Capiteyn Licht-hart de moet niet verlozen / te meer om dat sagh datse hem niet doozten aen voozdt kommen / upt vzeese dat de lont in 't krupdt soude steken / ghelijck by haer dzeeghde te willen doen. Hy speelde mede seer veerdich met sijn gheschut / ende paste haer mede in 't vooz-by lopen van achteren in te gheven / nemende voozts seer goede acht op 't stoppen van sijn lecken. Dit gevecht duerde by de acht uren / soo dat ons Schip de groote mast ober voozdt wierdt geschoten / ende de focke-mast half deur; bequamen derthien dooden / ende twee-en-twintich ghequetste: het lopende wandt was meest al wegh-gheschoten / en hadden wel seventhien scheuten onder water / en by-naer vier hondert boven deur het Schip; soo dat soo deur-naghelt was / dat meer een wack gheleek als een Schip; de kolder-stock stucken / daer naer de roer-pen: het roer selfs neffens 't water dwars deur-geschoten; soo dat het daer henen dreef: de vanden leedt mede groote schade: ende niet teghenstaende ons Schip soo qualijck ghe-tracteert was / en wilde de Capiteyn het niet op-gheven / ende de vbandt en doost niet enteren: maer verliet ons Schip epndelijck / meynende veel-licht dat nu ghenoech deur-voozt was / ende wel van selfs soude sincken. Doch de Heere bewaerde ons volck / ende de Capiteyn vbracht het noch in tusschen Kocx-broodt ende Goudt-start in een seer gevaerlijck Wapken / ende daer naer met hulpe vande Enghelsche in Plymouth; alwaer 't Schip wierdt gherepareert / en quam daer nae behouden in 't Vaderlandt; ende werdt de Capiteyn eert met een Goude Ketten.

Alsoo wy voozt-aen dickwils sullen hebben te spreucken van verscheyden rochten / die by de onse te water sijn vooz-ghenomen / beyde by Zupden ende by Noozden de Stadt Olinda de Parnambuco; soo hebben noodich gheacht tot een besluyt van dit Boeck hier in te voeghen de beschrijvinghe van beyde de Custen; ghelijck de selve van onse ervarenste Zee-luyden hebbe bekommen; ende vooz eerst de beschrijvinghe vande selve Cust naer het Zupden van Olinda. De Stadt selfs is gelegen op de hooghde van ontrent acht graden by Zupden de Linie; ende een mijle om de Zupdt leght het Reciff ofte de Haven van Parnambuc. Een mijle by Zupden het Reciff is een Gat / welck by de Portugesen wordt ghenaemt Popirange, het in-kommen is vier / vijf / ende ses vademen diep / doch heel nauw / soo dat men wegghen te stercke stroom dieder upt ende in-valt met stil water daer upt dient te kommen. Een groote mijl by Zupden dit Gat leght een grooten groben hoeck / welck de Portugesen noemen Cabo Pero Cabrigo; van desen hoeck noch een groote mijle Zupdt-waerts is de Kievier by haer ghenaemt Rio Extreme, bequaem vooz Chaloupen ofte klepne Jachten / want men daer selfs met het hooge water maer ten uptersten seven of acht boeten diepte en vindt. Van dese Kievier tot aen de Cabo S' Augustin

gustin is de Custe vuylen rudsich dicht aen de wal / doch een schoone witte sandt-strandt / en legghen verscheyden twee klepne mijlen: de streckinghe van Parnambuc tot de Cabo St Augustin is meest Zupden en Noorden. De Cabo is een grooten upt-stekenden hoeck / gheheel kennelijck / hebbende een seer bequame Haven vooz groote ende klepne Schepen / mede seer sterck / wegghen de Fortificatien die daer naer 't veroveren van Olinda zijn ghemaect / van de welke by andere ghelegentheyt sullen spreken: het in-kommen ofte de Barra ghelegghen by Zupden het uytterste punt / is wat quaedt in te kommen: heeft met leegh water op 't drooghste derthien voet waters; maer men moet wel toesien dat men rekeningh maect op de stroom / ofte men soude met groote Schepen licht een ongheluck krijghen: het Gat is wijdt in het in-kommen / doch daer legghen eenighe klippen; die hier in begeeren te wesen / nemen ghemerck op eenen dooren Boom / die onder aen de voet vande Cabo staet / ende brengen die over een roode plecke die heel upt-muntende is / ende lopen dan daer op aen: binnen het Reciff kommende / houden om de West / tot dat den hoeck van 't Reciff, welck om de Zupdt streckt / vooz by zijn / ende lopen dan om de Zupdt / tot vooz het Boep / en setten dan daer het haer goedt dunckt: de ghelegentheyt van dese Plaetse sal hier naer beter verklaert werden. Van dese Cabo St Augustin tot den Ruygen-Hoeck, ghelijck by de onse werde ghenoeemt / ofte Punta de Marcahipe by de Portugesen / werden twee mijlen gerekent: aen de Zupdt-zijde van desen hoeck begint het riss af te steken 't zee-waerts ontrent een halve mijle. Van desen hoeck tot Rio Serinhain reeckent men twee groote mijlen. Dese Serinhain is een drooghe Kievier / ende alleen bequaem vooz Jachten; want daer is met het hooghe water ten hogghsten maer vijf / ses ofte seven voeten diepte. Van de Punt Marcahipe tot een weynich by Zupden de Kieviere Serinhain langhs de Custe light een vast riss / het welke aen de Zupdt-zijde heel groot is / en mindert naer het Noorden. 't zee-waert van Serinhain leght het Eplandt St Alexio, welck niet seer groot is / heeft aen de Zupdt-zijde een kleyn Barken / maer onbequaem om met Jachten in te kommen; heeft mede een riss aen de Zupdt-zijde / daer men by Zupden met groote Schepen kan in-kommen / ende setten achter dit riss op vijf / ses / seven vadem waters / naer dat men wil. Men kan doock met Jachten vande Noordt-zijde in-kommen / maer niet met diep-gaende Schepen. Aen de Noordt-zijde van het Eplandeken is gheen reede / vooz dien de grondt soo rudsich is. Vande Cabo tot St Alexio streckt de Custe Zupdt ten Westen. Twee klepne mijlen vorder om de Zupde leght Rio Formoso; haer in-kommen hebbende tusschen twee reben in / ende ten uystersten de diepte van derthien voeten; is anders een schoone Kievier / waer ontrent veel Supckeren vallen. In dese Kievier een weynich op-waert / hadden de Portugesen een Fortjen met vier stucken / om onse Jachten ende Boots daer upt te houden. Die hier in begeert te wesen / neme acht op eenen kalen Bergh / op welke maer dyp Boomen staen; die ghesien hebbende / sult dan noch een anderen Bergh sien / by Zupden den voozgaenden gelegen / hebbende op 't Noordt-eynde eenen Boom / die sich van alle andere Boomen afsondert; houdt den selven Boom West van u / ende loopt op aen / soo langh tot dat het reciff vande Zupdt ghepasseert zijt / ende loopt dan om de Zupdt tot dat ghy de Kievier open hebt / ende kondt dan soo verre op-lopen als ghy wilt. Van Rio Formoso langhs de Custe dyp mijlen Zupdt-Zupdt-West light de Kieviere Huna, de welke kleyn is / ende onbequaem soo wel vooz Jachten als vooz Schepen; heeft effen-wel een reede vooz Schepen ende Jachten achter een reciff / dat van Rio Formoso tot daer toe meest beurgaens langhs de Custe is streckende. Die hier in begeert te wesen die lope maer naer het reciff / het in-kommen wijst sich selven. De Custe van Rio Formoso af tot Huna

ANN O
1630.

toe is tamelijck schoon / soo dat als men Rio Formoso West-Noordt-West heeft van sich ghebracht / soo kan men dicht de wal langhs lopen. Van Porto Huna tot Barra Grande zijn twee mijlen Zuydt-Zuydt-West. Dese Barra Grande is een groote Bape / daer men wel met dunsent Schepen soude konnen in legghen / sonder eenich ghevaer. Dese Bape heeft een vast reciff t'zee-waerts van sich / daer 't water met volle Zee maer pas over en loopt; doch heeft d'yp in-komsten: de twee bequaem voor Schepen die maer twaelf voet diep gaen: het derde wesende het Noordelijckste / is alleen voor Chaloupen ende klepne Jachtjens die maer vier ofte ten uytersten vijf voet diep gaen. Het binnen-landt van Huna ende Barra Grande is van 't schoonste landt dat op dese Custe is / om Beesten te wipden / soo dat de selve daer in overbloet zijn te bekommen: daer wast mede de beste Tobac van de gantsche Custe / ende is daer met menichte te bekommen. Van Barra Grande tot Porto Calvo is alleen maer een achtendeel van een mijle / want Barra Grande selfs is wel een mijle wijdt. Men kan mede van Barra Grande tot in Porto Calvo met klepne Jachtjens lopen binnen de reben deur. Porto Calvo is een schoon gat om in te kommen / het in-kommen is vier / vijf ende ses bademen diep: daer en valt niet te schutwen als alleen de reben: men kan het alsoo wel van om de Zuydt achter het reciff setten / als om de Noordt / op schoone sandt-grondt / en diepte naer wil / doch om de Zuydt heeft men 't diepste water. Dit Porto Calvo leght van Rio Huna verscheden Zuydt-Zuydt-West d'yp mijlen / ende heeft een schoone Kievier: doch in 't in-kommen wat droogh / soo dat men niet als met klepne Bercken de Kievier kan op-kommen: de Portugesen kommen met leeghe Schepen (de welke sy met vaten naer datse diep gaen weten te lichten) de Kieviere op / doch moeten eben-wel inde Porto weder kommen laden: hier valt heel veel Supcker / ende seer goedt: het landt is daer hoogh en heubelachtich / soo dat dit landt heel wel is te kennen / heeft d'yp gaten om in te kommen; een voor groote Schepen / de andere voor Chaloupen alleen; het Noordelijckste heet Porto Calvo, het middelste Barrettino, ende het Zuydelijckste Porto de Piedras. Van Porto Calvo tot Rio Camarigibi zijn vijf heel groote mijlen Zuydt-West ten Zuyden / langhs de Custe meest beset met rissen. Dese Camarigibi is mede een schoone Kievier / daer mede veel Supcker valt: doch is voer diep gaen. De Supckeren werden meest met klepne Bercken naer Porto Calvo ghebracht / ende aldaer in grootere ghescheept. Dwars vande Kievier t'zee-waert ontrent een klepne half mijle leght een reciff / daer men met Jachten van thien ofte elf voeten diep mach achter lopen / ende setten op d'yp ende vier bademen waters: men kan oock aen den hoeck by Zuyden de Kievier lopen / ende setten het daer mede op vier / vijf ende ses badem een quartier-mijls van 't landt. Dit landt is meest als het landt van St Antonio, maer werdt onderscheden door sekere Berghen die men in 't landt siet by St Antonio, welke seer hoogh zijn; den eenen is heel rondt / ende den anderen is ghelijck een sadel van een paerdt; ende de derde is langh en slecht. Van Camarigibi tot Rio St Antonio Grande zijn d'yp mijlen heel schoon: dese St Antonio is een frap Kievier als men binnen is / maer in 't in-kommen kan men gheen gat vinden / is heel droogh / soo dat men met leegh water qualijck met een Boot kan door kommen; hier pleghen nochtans veel Schepen te kommen / die sy op de reede losten / ende brochten dan de lege Schepen binnen met vloten / welke sy daer onder schozten om te lichten; binnen inde Kievier hebben de Portugesen mede een Werck ofte Fortjen met ses stucken; van welck hier naer sullen spreken. 't Landt van Camarigibi tot St Antonio is effen / ende niet heubelachtich. 't Gat van St Antonio is te kennen aen den ronden Bergh voornoemt / de welke

welcke men West moet van sich brengen / ende lopen dan daer op aen: doch men moet wel voor sich sien om met groote Schepen die thien of twaelf voet diep gaen daer niet te kommen / want het riff onder water meer als een groote halve mijle vande wal light. Van St Antonio Grande tot St Antonio Nerin reket men twee mijlen; doch dit gat en is niet bequaem voor Schepen ofte Jachten. Van St Antonio Grande tot Rio d'Alagoa zijn vier mijlen: Rio d'Alagoa is een schoone Kievier / heeft in 't in-kommen veerthien tot vijftien voet waters; doch men moet met stil water uyt ende in-kommen / want hier loopt een barre als op de Kievier de Seine, soo dat men wel moet toe-sien: hier valt veel goet Supcker/maer slechte Tobac; de Inwoonderen van d'Alagoa zijn de robuste-lieden van alle de Custe / werden van andere ontsien / houden van gheen Policie / ende rechten haer selven / steken den anderen doot als honden. Dese Kievier heeft een binnen-water / welck wel twaelf ofte dertien mijlen groot is. Van Rio d'Alagoa tot Porto de Frances is een mijl Zupdt-West langhs de Custe: Porto Frances is een schoon gat / zijn in-kommen is eben als dat van Parnambuco: maer dat onderschept isser dat men hier vande Zupdt in-komt / ghelijck men in Parnambuco vande Noordt: poock is veel dieper / want men op 't gheringhste wel d'yn vier ende vijf vadem waters vindt: men kan soo verre om de Noordt op-lopen als men wilt. Hier plegghen veel Schepen te kommen laden / maer en derven nu niet meer / om datmen se daer soo licht van daen kan halen. Van Porto de Frances tot Rio St Miguel is een mijl Zupdt-West langhs de Custe. Dit St Miguel is een kleyn Kievier / seer onbequaem voor Schepen ofte Jachten; maer is alleen voor Chaloupen ofte kleyne Bercken; de Supckeren die hier vallen plachten ghebracht te werden in Porto Frances om te Schepen. De Custe van Porto Francisco tot voor-by St Miguel moet voorzichrich ghemijdt werden / door dien het alhier seer vuyl is / sulcx dat men met een groot Schip wel eene mijl mach vande wal blijen.

De breedte op de welcke dese Plaetsen ligghen.

	Graden.	Minuren.
De Cabo S ^t Augustin light op de	8	25.
't Eylandt S ^t Alexio	8	40.
Rio Formoso	8	46.
Rio Huna	9	
Den hoeck van Porto Calvo	9	14.
Camarigibi	9	32.
S ^t Antonio Grande	9	40.
Porto dos Franceses	9	54.
Rio S ^t Miguel	10	

Beschrijvinghe vande Custe van *Olinda* Noordt-waerts.

Van Parnambuco tot het Zupder-gat van 't Eplandt Tamarica zijn by de vijf mijlen: daer kommen noch d'yn kleyne Kievierkens tusschen benden; als namentlijck Rio Dolce; Pao Amorello ende Maria Farinha. Doch Pao Amorello is alleen bequaem om met ghemeyne Jachten daer in te lopen / het isser diep ghenoech: de twee andere zijn alleen bequaem voor Boots ofte Chaloupen. 't Eplandt Tamarica heeft twee gaten / van welke het Zundelijckste het diepste is / men sal daer met hoogh water ten upersten achthien voeten waters vinden: die daer in wil / heeft een schoon merck aen eenen Boom die op den hoeck van 't landt staet aen de Zupdt-zijde van de Kievier / men moet dien West-Zupdt-West van sich brengen / ende lopen dan daer op aen / ende setten voor de Schans Orangie op vier vadem water / ofte lopen voort voor het

ANN O
1630.

Stedeken Nostra Sennora de Contepcion: men kan oock met hoogh water 't Eplandt met een Jacht gantsch om-zeplen. Dit is een goedt Eplandt / seer schoon landt / aen te sien als Enghelandt: heeft ontrent seiven mijlen in 't omgaen; doch is langher als het breecht is. Van het Zuyder-gat tot het Noorder-gat zijn dry mijlen: dit Noorder-gat moet men aldus in-lopen: men houdt den hoeck die aen de Noordt-zijde van 't gat leght / West-Noordt-West van sich / tot dat men binnen inde Kievier een sandt-dupne siet / die men dan in 't midden van beyde de hoecken moet houden; soo doende mach gheen quaedt; sult met hoogh water niet min als twaelf ofte dertien voet water vinden. In dit Noorder-gat zijn twee Kieviere / de Westelijckste is genaemt Cartawamba; ende de andere Massarandove. Van het Noorder-gat tot Rio de Goyana zijn twee mijlen: men kan met Chaloupen ofte klepne Jachten van 't Noorder-gat tot Goyana toe / tusschen de reben deur zeplen: om in Goyana te kommen / soo loopt naer een rudse / die Noordt-Oost van 't gat leght / de welke men verdegheuoegh siet bzanden / ende bzenght die Noordt-Oost van u / ende loopt dan voort Zuydt-West aen op een Hups dat ghy dan recht voor-uyt sult hebben / soo langh tot dat ghy dicht by een plaet komt / ende houdt dan om de Noordt naer de Kieviere. Dese Kievier is van binnen de diepste van alle Kieviere hier om her: daer zijn veel Ingenios, soo datter overbloet van Supcker vael / 't welck met Bercken verboert wordt naer Pariba; want het in-kommen van Rio Goyana is met hoogh water ten hooghsten neghen of thien voeten diep. Van een weynich by Noorden Goyana tot het Eplandt Tamarica voornooemt streckt een riff wel een groote mijl in Zee / soo dat men van 't Zuyder-gat van Tamarica naer Porto François willende / de wal moet schouwen / want het overal rud sich ende vuyl is. Van Goyana tot Porto François zijn vier mijlen; men kan van Goyana tot Porto François deur zeplen met een Jacht die thien voet diep gaet; men sal niet minder water vinden als veerthien voeten; ende gheen dijningen vande Zee vernemen / om dat het riff soo hoogh is. Het in-kommen van Porto François is dry vademen diep / men komt vande Noordt in / en men set achter het reciff op veerthien ende vijftien voet waters schoone grondt. Van Porto François tot Cabo Blanco zijn twee mijlen Noordt ten Westen / langhs de Custe iset heel vuyl. Dese Cabo Blanco is heel kennelijck / wesende een rooden steplen hoeck / heel grof / sijns ghelijck en is daer niet ontrent / soo dat wel te kennen is; men kan met Jachten onder de Cabo te reede lopen achter reben ende klippen. De Caep is heel vuyl / soo dat men de Custe van daer af als men niwers noodich in moet wesen / tot Parnambuco toe wel een weynich mach schouwen. Van Cabo Blanco tot Rio Paraiba reket men vier groote mijlen: het in-kommen van Pariba is achtien voet diep: heeft dry Castee schieten / werdt genaemt Cabo Delo ofte S^a Catharina: het ander leght aen de Noordt-zijde / werdt genaemt St Antonio; het derde leght op een Eplandeken dat inde Kieviere / ghelijck als men op-vaert naer het Stedeken Philippina, leght / ende werdt ghenaemt Restringa. Het Stedeken is ghelegghen aen de Zuydt-zijde vande Kieviere. Vande Kieviere Pariba Zuydt-waert ontrent een mijl streckt een reciff tot voor de Kieviere / daer men dicht aen het Noordt-eynde moet by in-kommen: aen de Zuydt-zijde van dit reciff kan men mede in-kommen / met Schepen die maer twaelf voet diep gaen / ende seiven achter 't boorszepde reciff. Van de Kieviere Pariba tot Mongoapi zijn twee mijlen: de Custe tusschen beyden is vuyl ende rud sich / soo dat men een half mijl stijf van de wal dient te blijven. Om in Mongoapi te zeplen / loopt dicht op 't reciff aen / sult een dozren Boom sien binnen in 't gat / houdt de selve West van u / ende loopt daer op aen tot dat de dooghte van 't landt / daer den Boom op staet / ghewaer

ghewaer wordt: dit in-kommen is tusschen een reciff deur/ ende en is maer neghen vadem wijdt. In dit Mongoapi leght een Eplandeken dat vol boomen en kreupel-bosch staet. Dese Custe streckt van Cabo Blanca tot hier toe al Noozdt-Noozdt-West. Een groote mijle van Mongoapi leght de Bahia de Trajiciaon; dese heeft dyp gaten om in te kommen; heeft een reciff voor sich/ welck van Mongoapi komt strecken tot voor dese Bape: aen het Noozdt-eynde van het reciff tusschen de wal leght een klip/ daer men van beyde zijden soo wel te landt-waert als t'zee-waert kan dooz-lopen/ ende setten het soo verre in/ als eenen goetd dunckt/ doch voor-aen is het bequaemst/ want een wepnich in-kommende sult scharpe grondt en heel droogh water hebben; het derde gat is aen het Noozdt-eynde tusschen het reciff deur: maer t selve is alleen goetd voor klepne Schepen ofte Jachten: de andere zijn bequaem voor groote Schepen; het in-kommen is ses/ seven ende acht vadem diep. De Custe streckt van Mongoapi tot de Bahia de Trajiciaon Noozdt-Noozdt-West. Van de Bahia de Trajiciaon tot den hoeck van Bahia Formosa rekent men vier mijlen Noozdt-Noozdt-West langhs de Custe: dese Custe is gantsch kenlijck dooz Berghen die daer legghen als of het Eplandekens waren/ is mede heel rondt landt/ niet seer hoogh/ maer ghemeen. Dese Bahia Formosa is een schoone Bape/ daer men kan setten achter den hoeck voor een sandt-bape/ beschut zijnde voor een Zupdt-Ooste windt/ schoone grondt/ op vier/ vijf/ ses/ seven vademmen/ waer men wil. Van den hoeck van Bahia Formosa tot Rio Conjahou is een klepne mijle; dit Conjahou leght midden inde Bape tusschen de Punta de Pipa ende Cabo Formosa. Om in Conjahou te zeplen/ soo moet men op twee Boomen/ die men in t landt sal sien staen/ by de Portugesen daer ghestelt/ aen-kommen/ houdende de selve ober een/ sult dan op het gat kommen lopen/ t welck heel nauw is/ ende met hoogh water vindt men hier twaelf voeten waters. Binnen het reciff zijnde moet men om de Zupdt om-loeven/ dicht by het reciff langhs/ ende soo langh op de Zupdt lopen tot dat men de Kievier open heeft/ ende lopen dan de Kievier op/ soo verre als men wil/ houdende de Noozdt-wal altijd naest. Dese Conjahou is een frape Kievier/ heeft ontrent anderhalf mijle de Kievier op een schoone Supcker-Holen. Dit gat is bynaer als alle andere gaten met reben beset/ streckende ten halven den hoeck vande Bape naer het Zupden/ ende voorts weder tot Punta de Pipa; maer is naer t Noorden heel gebroken. Van dese Kievier Conjahou tot Punta de Pipa is een mijl; dit is eenen hoeck vande welke een klippe een wepnich af staet/ hebbende de ghedaente van een pijspe/ van welke den hoeck de naem heeft bekommen; men kan achter desen hoeck setten. Van Punta de Pipa tot Punto Negro rekent men ontrent neghen mijlen ende een half al Noozdt-Noozdt-West. Van Punto Negro is het tamelijcken ver' black; een groote mijle vande wal af zijnde/ heeft men maer vijf vadem waters stijf/ vuple grondt/ doch ren wepnich t'zee-waert lopende vindt men datelijck acht/ neghen ende thien vademmen. Ende de voorszeyde Punto Negro wat gepasseert zijnde/ ist weder dieper/ soo dat men dan de wal wel weder mach ghenaecken/ ende men vindt ober al tamelijcke goede ancker-grondt tot by Rio Grande. Van Punto Negro tot Rio Grande zijn stijf twee mijlen/ Noozdt ten Westen ende Noozdt-Noozdt-West/ is een schoone Custe. Van Rio Grande dicht by landt wesende/ is de kours Noozdt-Noozdt-Oost naer een Bape ghenoeemt Genepaboë een klepne mijle. Vande Zupdt-zijde van dese Bape streckt een reciff/ doch niet heel verre in Zee: dit rif ghepasseert zijnde/ is de Bape wijdt ende schoon ghenoeegh om te laveren met groote Schepen/ doch streckt niet seer diep in; men heeft inde Bape goede ancker-grondt/ op sommighe plaetsen fijn sandt/ en op sommighe wasighe grondt: met groote Schepen mach men kommen

ANN O
1630.

tot op acht ende neghen vadem gheen vierde-part mijls vande wal / ende met lichte Schepen op vijf ende ses vadem ontrent een musquet-scheut vande wal. Van Genepaboe tot Siara zijn vijf mijlen. Van Siara tot Manuel Thomas d'yn mijlen; ende van daer tot Pikitinga twee mijlen. Daer aen volght dan op de hooghde van vijf graden eenen witten-hoeck / van welcke het landt ontvalt / ende streckt boozts een groote streeck Oost ende West: van welcke ghelegentheyt by andere occasie sal werden ghesproken / ende sullen nu alleen als vozen de hooghden vande plaetsen stellen.

	Graden.	Minuten.
Het midden van 't Eplandt Tamarica leght op	7	35.
Cabo Blanco op	7	
Rio Paraiba op	6	44.
Bahia de Trajiciaon op	6	28.
Punta de Pipa op	6	25.
't midden van Bahia Formosa op	6	10.
Punto Negro op	5	50.
Rio Grande op	5	42.

Dit is soo in 't eerste by onse Stier-lieden bevonden ende aen-gheteeckent; in 't vozder verhael sullen noch meerder circumstantien kunnen aen-roeren op naerder bevindinghen.

Wp hebben hier vozen verhaelt hoe dat het Jacht de Bruyn-visch den vierden Augusti te Pernambuco was ghekommen / doch sijne reyse niet aen-geroert / om de verrichtinghe te lande niet te interrumperen / sullen tot een besluyt van dit Boeck een wepnich daer van aen-roeren / vooz soo veel denck-weerdich is / ende in toe-kommende dienstich mochte wesen. Quamen den achthienden Aprilis aen Cabo Verde, ende naer dat aldaer eenige goederen hadden gheloft / veretrocken van daer weder den acht-en-twintighsten: kregen 's anderdaeghs Cabo Roxo in 't ghesichte / en hadden de selve Oost ten Zupden van haer; zeplden al langhs de wal / om de Kiebiere Catchicu te soecken / hadden al van thien tot twintich vademem klep-grondt / en quamen den vierden Maij vooz de Kiebiere / voeren terstondt met de Boot om de Kievier te diepen; bevonden inde mondt vande Kievier een dzooghte te leggen / die van 't vaste landt West-waert aen-liep; ende noch een wepnich West-waert leght een ander dzooghte van sandt wel een vierendeel van een mijl groot / leght met 't leeghste water meest dzoogh; tusschen dese twee dzooghten is een gat daer men deur inde Kievier kan kommen: daer in met het leeghste water vonden seben en acht voet waters sandt-grondt: duerde maer een roer-scheut / daer over bindt men weder van vijf tot thien vadem goede steeck-grondt. Doeren de Kievier wel een mijl op / en vonden al een diepte / dan en sagender geen volck: de Kievier is ontrent een vierendeel-mijls breedt / ende aen beyde zijden met groen kreupelbosch bewassen / daer onder eenighe hooghe Boomen: in 't weder-keeren vonden in 't gat met hoogh water sefthien en achthien voet waters: dese Kievier is seer kennelijck aen een witte blenck / daer by Westen staen vier Palmit-Boomen / hooge upt het kreupel-bosch upt-stekende; den Oostelijcksten Boom staet alleen een roer-scheut vande andere. Des anderdaeghs diepten de Zupder-dzooghte / die met leegh water meest dzoogh leght / vonden daer een besquaem vaer-water om binnen de Kievier te lopen / vonden daer gheen dzooger water als neghen en thien vademem: de dzooghten zijn al sandt-platen / daer 't met leegh water ghewaldich op bzandt. Doeren van daer nae een kleyn Eplandeken Zupdt ten Westen van haer legghende om hout te hacken: en setten daer op vijf vademem. Hier legghende quamper een Portugesche Barcke op haer aen / doch de onse speurende wendent / ende de onse hem naer / soo dat 't selve

't selve veroverden/ ende op de reede bzochten; was een kleyn Bercken/ kom-
 mende van Lisbona, en willende naer Catchieu, was seer leck / en veel goede-
 ren nat geworden; niettemin vonden daer in Indische kleetsjens ende anders/
 weerdt naer gissinghe by de ses duysent gulden; behalven acht hondert en
 tachtich pondt Bougies, en d'n hondert en twintich pondt Stael in staefgens.
 Settent volck aen 't Eplandt Bissis ghenaeamt/ liggende van Cabo Roxo Oost-
 Zuydr-Oost vijf mijlen: de Swarten op 't Eplandt woonende/ spreken goet
 Portugees/ en zijn vrienden met de Portugesen / ende daer is een Wooninghe
 der selver / met een Kercken: de Swarten is kloeck volck / gaen sommighe
 op sijn Portugees ghekleet / en eenige maer een lap lijnwaets voor haer scha-
 melheyt: bekenden vanden te wesen vande Swarten woonende op de Ep-
 landen ghenaeamt Bislegos, ende dat die somtijds vinghen/ ende aen de Portu-
 gesen voor Slaven verkochten. Hadden goede Wapenen van asseganen / bo-
 ghen en pijlen / sabels wel d'n vingheren breedt / die sy selfs senden te maken.
 waren by een Portugees Priester daer woonende ghedoopt. Zeyden weder
 van daer naer een vande Noordelijckste Eplanden vande Bislegos, en setten
 onder het Eplandt den elfden op vier vadem waters: voeren met de Boot naer
 landt / saghen daer wel eenighe Swarten / dan waren seer schouw / soo dat in
 't eerste haer niet konden beweghen aen boordt te kommen/ ende de onse en dor-
 sten haer aen landt niet vertrouwen; doch eyndelingh kregghen een aen boordt
 van des Konings Dienaers / en sonden by hem / de Koningh een vereeringe.
 Dese Swarten zijn seer groote Mans-Persoonen / gaen meest naeck / upt-
 ghenomen de schamelheyt met een stuck van een Ossen-huydt bedeckt/ konden
 haer Tael niet verstaen / knozren als de Kalkoensche Hanen / het haer op
 't hooft d'zollich gheschozen / seer gheteekent aen armen en beenen; haer Wa-
 penen zijn asseganen en schilden van biesen; saghen Koe-Beeften en Hoendes-
 den vande Swarten hier eenighe Ambergris ofte anders te verhandelen / dan
 alsooder niets voor den dach quam / ende het veroverde Bercken seer leck
 was / soo vonden gheraden te zeylen naer Sierra Liona; alwaer den d'n-en-
 twintighsten quamen / leverden de goederen upt het Bercken aen de koop-
 Man aldaer liggende wegghen de Compagnie. Hadden daer seer quaedt we-
 der van Kegghen Donder en Blixem: vertrocken weder van daer den dertien-
 den Junij, en stelden haer kours naer 't Eplandt Fernando Norohna; en qua-
 men daer den derden Julij, setten aldaer op de gewoonlijcke reede in negen va-
 dem waters; aen landt kommende / vonden de Woon-plaetsen vande Swar-
 ten / die daer voor desen hadden ghehouden / gantsch ghebestruert; de plaet-
 sen daerse haer Wilie ende andere Duchten pleghen te planten / altemael met
 wildernisse bewassen / soo datter niet anders en vonden als Pompoenen / die
 daer met menichte in 't wilde wassen: 't scheen dat de Portugesen van Pernam-
 buc 't volck van daer hadden gelicht / ende alles verdestruert. Schepden den
 neghenthienden weder van daer / ende quamen soo te Pernambuco: als vozen
 verhaelt.

Jaerlijck Verhael

VAN DE

Verrichtinghen der Gheoctroyeerde

West-Indische Compagnie.

Kort Begriip van 't achtste Boeck.

Vervolgh vande reyse vanden *Commandeur Boon-eter*: nemen een Spaensch Schip, kommende van *Porto Rico*, met Gember geladen: ende noch een met Swarten, d'welck sy weder laten varen. Verzeylen naer *Cabo Tiburon*: naer de *Cabo S' Antonio* aen 't West-eynde van *Cuba*, ende voorts naer de gronden vande *Tortugas*. Beschrijvinge van die gronden. Keeren wegen oneenigheyt en muysterije naer huys. De verrichtingen in *Brasil*. Eenige rescontren tusschen partijen. Den *Ammirael* verovert een Bercke met twee-en-tachtich kisten Suyckers. Werdt noch een Carveel op-ghebracht met Meel ende Olye. De Stadt *Olinda* te fortificeren onmoghelijk gheoordeelt. Een nieuwe Fortificatie ghemaect over de Rievier. De *Generael Pater* arriveert daer in 't begin van *April*. Den tocht van 't Eylandt *Tamarica*; konnen de Stadt niet winnen. Maken daer 't Fort *Oragnie*. 'T volck keert weder naer 't *Reciff*. Kruyffers voor de *Bahia* nemen een Schip met seven hondert kisten Suycker, en hondert kisten Tobac. Den tocht vanden *Oversten Lieutenant Steyn-Callensels* naer de *Affogados*, defaite ende vluchte vande vyandt. Een Schip met Wijnen ghenomen. Een *Brasiliaen* ghesonden naer de *Tapujas* om die te locken. Advijs vande Armada ghekommen inde *Bahia*: resolutie daer over. Nieuwe Fortificatien bestedicht. Een Scheepken met twee-en-tachtich kisten Suycker verovert. De Kruyffers voor *Porto Calvo* bekennen een ledich Carveel. De *Generael Pater* zeylt naer de *Bahia*: werdt de Spaensche Armada in Zee ghewaer: slaet met de selve: hy met sijn Schip verbrandt; als mede 't Schip de *Provintie van Uytrecht*: daer-en-teghen werdt den Spaenschen *Vice-Ammirael* ende noch

noch een ander Galeon inde grondt gheschoten: en een Galeon by de onse ghenomen. 't Schip *Amsterdam* komt alleen by de Spaensche Armada, blijfter een wijl by, en vaert weder naer 't *Reciff*. Verscheyden tijdinghen vande Vlooten die den Raedt veel bedenckens geven. Den *Ammirael Marten Thijsz.* keert met sijn Schepen weder aen 't *Reciff*. De gheblevene inden slach ter Zee. Ghelegentheyte vande Koninghlijcke Armada uyt het relaes vande ghevanghens, particuliere op-rekeninghe vande Galeons ende hare monture. De *VVindt-bondt* jaeght een Carveel op de wal. De vyandt landt aen *Porto Calvo*. Nieuwe deliberatien over 't ghene te doen stont: de Stadt noch niet te verlaten. Een beseyndinge naer de *Tapujas*. Generale monsterringhe; bevinden over de seven duysent man te lande ende te water. De Stadt *Olinda* werdt verlaten ende ghedestruert. Den tocht op *Pariba* ghearresteert. De toe-rustinghe. De *VVindt-bondt* jaeght een Carveel teghen de wal in stucken. Ons volck landt boven 't Zuyder-Fort van *Pariba*: en resolveren 't selve by *Approches* te benauwen: vallen aen 't approcheren: de vyandt werckt teghen haer aen. Redenen waerom de belegheringhe over-geven. Doen een aenval op des vyandts Buyten-wercken. Gaen weder 't sloop, ende keeren aen 't *Reciff*. Nieuwe deliberatien; den tocht naer *Rio Grande* beslooten. De reyse vanden *Commandeur Smient*. De Chaloupe vaert tusschen de *Baixos S' Roque* deur, en verbrandt een Carveel met Wijnen. De Brasilianen werden ghelant; kommen eenighe weder. *Smient* keert naer 't *Reciff*, en 't Schip loopt naer *Siara*: 't ghene daer is ghepasseert met de Brasilianen. 't Schip *Nieuw-Nederlandt* keert naer huys. Rapport van *Smient*. Den tocht naer *Rio Grande*; kommen daer ontrent: besichtighen de ghelegentheyte: redenen waerom 't selve niet aen-tasten: landen inde Baye van *Genipabou*; doen eenighe landt-tochten, en bekommen Beesten; keeren naer 't *Reciff*. *Oudt Vlijsinghen* verovert een Scheepken ontrent de *Babia*. Arrivement van Schepen uyt het Vaderlandt. Een Scheepken ghenomen met drooghe Visch. 't Jacht *Pernambuc* jaeght een Scheepken aen de wal, 't welke sinckt. Doet noch een Carveel stranden. Voyage van de *Brack* ende *Noordt-Sterre*: verbranden onder *Hispaniola* een Bercke; besichtighen de Eylanden *Lucayos*: welcker ghelegentheyte naerder onder-vinden: van *Amana*: *Caicos*: *Maiaguana*; *Samana*: *Triangulo*: *Guanima*; *Guanahani*: *Duyven-Eylandt*: *Curateo*; *Guatao*, *Cigateo*: Keeren naer huys. Verhael vande voyage van *Jonathan de Necker*, met *Domburgh*, den *Otter*, ende de *Phoenix*. Kommen aen de *Caribise* Eylanden: de hooghe ende gheftalte van eenighe: aen *Isla de Vaca*: aen 't vaste landt, by *Rio de la Hacha*: by *Rio Grande Madelena* en *Zamba*. Verbranden een ledich Scheepken. Ghelegentheyte van 't Eylandt *Zamba*. Jaghen een ledighe Bercke aen de wal. De *Phoenix* neemt een ledighe Bercke. Den *Otter* werdt by onweder

onweder naer *Jamaica* ghedreven; jaeght daer een Bercke op de wal: neemt een Schip met vier hondert *Negros*, neemt sijn gadinghe daer uyt en latet varen. Neemt een Bercke met Huyden gheladen. Nemen noch te samen een Bercke daer vijf duysent vier hondert en vijftich Huyden uyt nemen, en verbranden de reste, met de Bercke. *Domburgh* ende *de Phoenix* keeren naer huys. T verlies van een dobbele Vloote van *Nova Hispania*, uyt verscheyden gheintercipieerde brieven: als mede eenighe particulariteyten de *Capitania* vande *Bahia de todos los Santos* aen-gaende.

Het achtste Boeck.

ANNO
1631.

Februarius.

Het voorszeden jaer hebben wy den Commandeur Jan Gijsbertsz. Boon-eter gelaten onder *Hispaniola*, tusschen *Isla de Vaca*; sulen nu sijn voorszede verrichtinge hier vervolghen. Hy hadde den derden December, Zutphen, Edam, ende 't Hart, ghesonden naer *Mona*, om aldaer ontrent te kruppen; alwaer den acht-en-twintighsten by haer quam het Jacht de *Brack* van de *Camer* van *Amsterdam*; d'welck den dyp-en-twintighsten Julij des voorszeden jaers uyt *Texel* was ghelopen/ ghelijck wy in 't voorszede Boeck hebben verhaelt: ende heeft vozder twee Jachten op de wacht gelaten by *Isla de Vaca*. De vier voornoemde Schepen kregghen den eersten *Januarij* ontrent *Mona* een Spaensch Schip in 't ghesichte/ kommende van *Porto Rico*, d'welck sy naerjoegghen / ende wierdt veroverd by 't Schip *Edam*, ende naer de Vloote ghebracht. De Jachten die ontrent *Isla de Vaca* op de wacht lagghen / veroverden den vierden mede een Schip / kommende van *Angola*, met vier hondert ende vijftich Swarten; uyt het welke de Commandeur alleen nam seshien gotelinghen / en met de Swarten niet wetende uyt te richten / liet het Schip met de selve weder varen. Den achthienden vernam de Commandeur by 't Jacht 't Hart datter een Prijs by *Edam* was genomen / ende alsoo 't selve by de Vloote noch niet en was gekomen / soo sondt den twintighsten 't Jacht de *Pegasus* naer de *Cabo Tiburon* om 't selve te soecken. De *Pegasus* den vier-en-twintighsten weder kommende / bracht tijdinghe de selve aen *Cabo Tiburon* beyde ghevonden te hebben; deswegen dan de Commandeur met de gantsche Vloote den lesten daer naer toe zeylde: ende quamen den eersten *Februarij* onder de *Cabo* te reede. Daer wierdt terstondt ordze gestelt op 't lossen van 't veroverde Schip / ende de goederen wierden over de Vloote verdeelt / vonden in 't selve 26511464 ponden Gember: seshien hondert en twee-en-tseventich Hunden / vijf-en-veertich kisten *Supcker* / en acht gotelinghen. Ende 't Schip van alles ontbloot zijnde dat haer dienen koste / lieten het op de wal lopen en sincken. Den vijftienden lichten haer anckers / ende deden haer best om weder naer de *Oost* op te kommen / ende laveerden sterck / soo dat den achthienden weder quamen achter *Isla de Vaca*. Ende naer dat aen 't *Eplandt Hispaniola* haer behoefte van *Water* / *Limoenen* / ende *Derckens* hadden gehaelt / soo zijn den twee-en-twintigh-

Januarius.

twintighsten weder van daer veretrocken / ende haren kours ghenomen naer Westen. Soo dat den achtsten Martij haer bevonden by de Cabo de Corrientes: sagen daer een vremt Zepel / d'welck de Pegasus ende de Haen verholghden / doch het ontsnapte hun dooz de Organos deut. De Vloote nam voort haren kours den tweeden deser naer de gronden van de Tortugas. Dewijl wy dickwils van dese Eplandekens hebben ghesproken / ende noch sullen moeten spreken / soo sullen hier in-boeghen de beschrijvinghe de welcke een van onse erbarenste Schippers Galeyn van Stapels ons heeft mede-ghedept. De Eplanden die men de Tortugas noemt / zijn ghelegghen op de hooghde van vier-en-twintich graden ende veertich tot vijf-en-veertich minuten / zijn ses of seven in getale / doch meer sands-platen ghelijck / als Eplanden / want zijn als bancken die altydt droogh legghen / sonder eenich gheboomte soo veel men sien kan / hoe-wel de Spagnaerden segghen dat het eene met Boomen is bewassen. Als dese Eplanden van u zijn Nooydt-Nooydt-West / by gissinge twee mijlen / dan kaunense vande stenghe sien ; het is daer dan neghentien of twintich vademmen diep / seer sijne kalckachtighe grondt ; maer Nooydt-West ende West-Nooydt-West daer steeckt een groot klippich riff af : op dit riff zijnde op vijf vadem waters / soo kan men ter nauwer noodt de Martyres sien naer t'Nooydt-Oosten toe. Dit riff is seer oneffen / somtijds vijftien vademmen / en dan weder maer vier / al klippen / men siet de grondt op twaelf en derthien vadem ; de Tortugas leggen vande Martyres meest Nooydt-Oost ende Zuydt-West negen ofte thien mijlen ; het is tusschen beyden seer vuyl / hoe-wel de Spagnaerden segghen datter een Canael dooz loopt. Men mach de Tortugas vande West-zijde tot de Zuydt-zijde wel aen-looden / maer de Zuydt-Oost ende Oost-Zuydt-zijde is sozghlijck wegghen de klippen : de grondt drooght aen de voort op tot ses ende vijf vadem : de stroomen vallen hier seer variabel / soo datter gheen vaste gissinghe op is te maken. Sullen nu de bevindinghe van dese Vloote hier by boeghen. Den thienden Martij hadden de hooghde van dyn-en-twintich graden ende een half. Den een-en-twintighsten seven-en-twintich graden seshien minuten : wierpen doen grondt met hondert vadem / ende inde dagh-waght ses-en-dertich : s'anderdaeghs dyn-en-twintich vadem : hadden s' middaghs hooghde seven-en-twintich graden en vier-en-vijftich minuten ; daer naer neghentien vadem / en anckerden s' avondts op twaelf / doch saghen gheen landt ; de volgende dagen keerden naer t'Zuyden / ende liepen over verscheyden diepten / 16. 17. 18. daer nae weder 30. 50. 72. 90. daer naer weder 40. ende voort weder grondt af / den tweeden April op de Aprilis. hoogde van vier-en-twintich graden en vier-en-twintich minuten ; ende s' anderdaeghs weder seven-en-dertich vadem : hielden het op dese gronden tot den twaelfden / ende leyden doen Zuyden over ; den veerthienden s' mozghens saghen de Croone op t'Eplandt Cuba ghelegen ; ende den seventhienden waren recht voor de Havana , ende hielden hier eenighe daghen af ende aen : kregghen wel eenighe vremde Zepelen in t'ghesichte / doch en konden gheene bezaghen : soo dat den thienden Maij haer begaven naer de Baya de Matança , ende setten Mayus. s' anderdaeghs daer binnen op vijftieftal vadem / ende naer dat de Schepen van water hadden voorszien ; soo zijn den achtthienden met het vierendeel van t'Boots-volck en een derdendeel van de Soldaten aen landt ghevaren / lieten daer haer ghevanghens lopen / en trocken twee mijlen te landt-waert in / doch en ghemoeten niets dan eenige Ozagnie-Boomen / en quamen weder t'scheep. Dese Baye leght by gissingh vijftien of seshien mijlen by Oosten de Havana naer hunne observatien. Singen den twintighsten weder t'zepel / ende passeerden s' anderdaeghs voor-by de Havana ontrent een miyl bunten de wal / soo dat

ANN O
1631.

BRASIL.
Januarius.

dat konden sien / datter maer twee groote Schepen inde Haven laghen / en elf ofte twaelf Bercken. Bleven daer soo eenige dagen af ende aen houden / ende daer ontrent krupffen / sonder dat eenighe Spaensche Schepen vernamen. Daer waren onder de Bloote eenighe Schepen die vanden begiinne met de Commandeur waren upt-gheweest / welcker victualie ende insonderheyt de Wijn al wat kozt begonde te werden / wesweghen dan de Commandeur om niet ontijdelijck van daer te moeten scheidten / upt de Schepen die onlangher upt het Vaderlandt waren ghekommen / nu en dan hadde doen halen / ende de andere by-gheset. Hier upt ontstondt onder 't volck eerst een sekere quaedt-willigheyt / ende eyndeligh soo en wilden die van 't Schip selfs niets meer over gheven / niet teghenstaende by sulcx belaste ; soo dat dooz onlust van sijn Schip gingh / ende sich begaf op 't Schip vande Vice-Commandeur : ende alsoo by vreesde dat het eyndelijck soude upt-breken tot een generale ongheschoorsaemheyt over de gantsche Bloote / soo resolbeerde met sijn Raden / naer hups te keeren / recht inde tijdt als men de meeste Spaensche Schepen van alle gheweesten hadde te verwachten. Soo dat haer kours stelden dooz de Strate van Bahama, ende voorts reghel-recht naer 't Vaderlandt / alwaer arriveerden inde maendt Augustus, hare Heesters weynich 't hups byengende om soo groot te onkosten tot dese Bloote ghedaen te verballen. Wy sullen nu keeren naer Brasil, ende vervolgens verhalen wat daer dit lopende jaer is vooz-gevallen ende verricht. In den begiinne van de maendt Januarius quamen daer geluckelijck aen dese Schepen : de Voghel Struys van Stadt en Landen : ende Walcheren upt Zeelandt, met Dyzes ende Ammunitie / neffens een Compagnie Soldaten van hondert ende thien koppen. De vbandt die geduyzigh op ons doen letten / hadde sich den derden in embuscade gheleght / soo dat onse vier-roers upt-treckende langhs 't Reciff, dapper met den vbandt scharmut seerden, doch de over-handt bleef aen ons zijde / ende dzyen de vbandt op de vlucht dooz de Kievier henen ; daer bleven van onse maer dzy doodt : de vbandt lieter ses op strandt legghen / boven die by wegh sleppte / ende die inde Kieviere versopen. Dier dagen daer naer was 't selve weder te doen / doch met verlies vande onse / want alsoo de vbandt sich weder in embuscade hadde geleght / en ons Convooy upt-trock om eenighe verversinghe te halen / byaken de Portugesen soo onverschens op / dat de onse / haer verrast vindende / het op een lopen stelden / eenich gheweer van hun smeten / en weynighe dooden achter lieten / haer salverende onder de Stadt. Den Ammirael Marten Thijz., de welke den vijf-en-twintighsten des voozleden jaers was upt-ghelopen om te krupffen / keerden den elfden deses weder / mede byenghende een Barcke / gheladen met twee-entachtich kisten Sucker / de welke by dooz een Chaloupe upt een Kievierken hadde doen af-halen. Den veerthienden arriveerde 't Schip Amersfoort van Amsterdam, en byocht vier-en-vijftich Soldaten aen / nevens de noodighe behouften. Ende dzy dagen daer naer wierdt weder een Carveel op-ghebracht / gheladen met Heel ende Olpe / welck by de Krupffers de vbandt was af-ghe-nomen. De selve maendt arriveerde mede 't Schip 't Landt van Beloften ; de Zeeuwsche Jagher, ende het kleyn Galeon, mede byenghende by de twee hondert Soldaten. Ondertusschen / alsoo de Stadt te houden / ende niet te verlaten / noch op 't hooghste / by 't schryven upt het Vaderlandt / den Gouverneur ende Raden was belast / soo hebben de selve goedt ghebonden op nieuws ten aldernauwsten de gantsche gelegentheyt vande selve / met alle de Ingenieurs / Werck-Heesters / ende alle Hooft-Officieren haer de Fortificatie verstaende / te ondersoecken : de welke byten de Stadt alles rondtom seer curieuselijck af-ghemeten, de distantien / hooghten / diepten / ende andere omstandigheden aen-ghemerckt / nevens den om-vangh van 't ghene te fortificeren was ; de conditie

conditie vande grondt / advantagieuſe ende diſavantagieuſe plaetſen aen-
gheteyckent; ende eyndelijck de macht van volck / de tijdt / de onkoſten ende
noodtwendigheden tot ſoodanige Fortificatie noodich / ober-ſlagghen hebben-
de / ſoo is by-naer eenpaerlijck by hun gheoordeelt dat de Stadt niet en was
te fortificeren / ten ware niet ſoo exceſſive koſten / dat die de Compagnie on-
draeghlijck ſouden zyn / en dat even-wel noch qualijck bewaert soude weſen.
Weſweghen ſp dan dit haer advijs inden beginne van Februarius de Vergade-
ringhe der XIX. in 't Vaderlandt hebben aen-gheſchreven. Op de ſelve tijdt
wierdt daer noch een nieuwt Werck aen-ghebanghen ober de Kievier; alwaer
eenighe daghen langh met de vbandt wierdt gheſcharmutsert / met verlies
van beyde zijden; de vbandt groote vlijt aen-wendende om de Werck-lieden te
verhinderen / en 't begonnen Werck te deſtrueren. De maendt van Martius is
met diergelijcke verrichtinghen om-ghebracht. Den veerthienden Aprilis ar-
riveerden aldaer de Generael Pater, upt Texel t'zepl ghegaen zijnde den ne-
ghenden Januarij met het Schip Prins Wilhelm, de Provintie van Uytrecht,
de Windt-hondt, Ouwkerck, ende de Rave. Ende alſoo met de ſelve nu een
groot deel was aen-gekomen vande negen Compagnien die geſonden wier-
den tot ſecours vande voorgaende troupen; ende de Vergaderinghe der XIX.
nu meer-maels hadde gherecommandeert het exployt op t' Eplandt Tamarica,
om alſoo allenskens hare limiten verder naer 't Noorden upt te ſtrecken; ſoo
hebben de Gouverneur ende Raden goedt ghevonden den ſelven tocht nu eynd-
elijcken voor te nemen. Daer zyn toe gheſchickt de volghende Schepen / om
't volck derwaerts te brengen; 't Wapen van Hoorn, 't Wapen van Medenblick,
't Wapen van Delft, Swol, de Voghel Struys, Vrieſſche Jagher, Pernambuc, den
Haſewindt, den Haringh, de Fortuyn, Matança, Ter-Veere, de Katte, ende
Swarte Rave, nevens d'yn groote Chaloupen met een verdeck / en noch ſe-
ven andere groote Boots vande Schepen. Ende welcke gheſeherpt wierden
de Compagnien / vanden Overſten Lieutenant Steyn-Callenfels, de Major
Schurten, Capiteyn Mellinghen, Capiteyn Ellert, Capiteyn Schuppe, Capi-
teyn Meppelen, Capiteyn Bacx, Capiteyn Coeck, Capiteyn Pierre le Grand,
Capiteyn Artichau, Capiteyn Cormillion, ende Capiteyn Bayaerdt, maecken-
de in alles twaelf hondert ende tſeftich koppen; ende voorts alle hare Ammu-
nition / Divies / ende andere behouſten. De upt-voeringhe van dit exployt
wierdt belast aen den Overſten Lieutenant Hartman Godefrid van Steyn-Call-
enfels. Alles nu tot den tocht wel veerdich ghemaect zijnde / is den Overſten
Lieutenant nevens den Ammirael ghegaen op de Windt-hondt, naer dat be-
hoorlijck af-ſchept hadden ghenomen vande Gouverneur ende Politique Ra-
den. Scheep zijnde / is gheordineert wat volck peder Schip in-nemen soude /
ende wat Boots de ſelve aen landt hadden te brengen; oock ſoo is peder Ca-
piteyn ter handt gheſtelt ſijn ordinantie / waer naer hy hem soude hebben te
draghen in 't landen / marcheren ende andersints. Namentlijck dat de Capi-
teynen Pierre le Grand ende Meppelen de Avantgarde ſouden hebben met twee
Compagnie vier-roers. Den Overſten Lieutenant / nevens de Capiteyns /
Schuppen, Cormillion, ende Ellert, maeckte de tweede Divisie, ende soude de
Capiteyn Schuppe het commandement hebben van deſe Divisie / ende de rech-
ter Pleughel voeren met ſijn Lieutenant; de Lieutenant van den Overſten /
de piecken; en Capiteyn Ellert de linker Pleughel met de Lieutenant van
Cormillion. De Capiteyn Cormillion met de Lieutenant van Capiteyn Ellert
ſouden achter de Divisie marcheren. De derde Divisie beſtondt upt de Com-
pagnien van Capiteyn Artichau, Beyart, ende Mellinghen, ende soude de Ca-
piteyn Artichau het commandement daer van hebben / en de rechter Pleughel
voeren met de Lieutenant van Beyart; de Lieutenant de Car de piecken; Ca-
piteyn

ANN O
1631.

Capiteyn Mellinghen achter de Divisie marcheren met de Lieutenant Palmer. De vierde Divisie bestondt uit de Compagnien van de Major Schutte, ende de Capiteynen Baecx ende Couck; de Lieutenant du Buffon de rechter Vleughel; Capiteyn Couck, met de Lieutenant van Baecx de linker Vleughel; Capiteyn Baecx achter de Divisie. Zyn alsoo den twee-en-twintighsten April van 't Reciff t'zeyl ghegaen met lieflijk weder / en een Oost-Zuyd-Ooste windt: zeyden soo tot ontrent midder-nacht / ende gissinghe maeckende dat de Plaetse nu op zijde hadde / hebben met den anderen gheanckert / zijnde meest voor 't Zuyder-gat van Tamarica. Des anderendaeghs met den daghe-raedt is den Oversten Lieutenant met vijf Compagnien inde Zeyl-Chaloupen ende Boots ober-getreden / ende is ontrent ten acht uren voor-middach wel ghelant op een sandt-strandt van een Eplandeken / d'welck door een kleyn afwateringh van 't Eplandt Tamarica ghelijck af-gheschepden is. Strac daer aen wierden de andere Compagnien mede gelant / soo dat ontrent de middach altsamen aen landt waren. Crocken voort tot aen de af-wateringhe / ende wierden de Compagnien ten deele met Boots ende Chaloupen over-gheset / ende de reste ginghen door 't water by-naer tot aen de Gozdel. Over zijnde / marcheerden voort by-naer een mistjen / door een seer slimmen ende enghen wegh / ten deele sandich / en meest vol kreupel-bosch / en moeras / het daer gantsch anders vindende als daer van waren onderricht; onder het Stedeken ende Fort kommende / welck op een seer steyle hooghe lagh / vonden daer een moerassich kreupel-bosch / daer niet en was deur te kommen; den Oversten Lieutenant / dit alles wel besichticht hebbende / vondt sich seer verset; de vbandt ondertusschen met musquetten ende canon / met schroot gheladen / ghevaldich uit de Fortresse schietende / waer door eenighe vande onse swaerlijck ghequetst wierden: soo dat siende van dese zijde op de Fortresse niet en was te attenteren met eenige avantagie / te rade wierdt / naer voorgaende advijs van alle de Capiteynen / weder af te trecken beneden aen de Rivier ofte af-wateringhe / ende aldaer dien nacht haer leggher-plaetse te nemen; om 's anderdaeghs te onder-saen door een anderen wegh de vbandt beter aen te tasten. Den Ammirael, naer dat het volck gelant was / sondt de Jachten / Ter-Veer, de Karte, de Rave; ende de Zeyl-Chaloupe, tot boven het Stedeken / ende leyde twee Booten op de wacht / soo om de vbandt het over ende weder varen te beletten / als mede voor te kommen datter met de ebbe gheen vanders onder de groote Schepen / die op vier vadem voor 't gat gheset laghen / by de vbandt en wierden af-ghesonden. Den vier-en-twintighsten met den daghe-raedt wierden by den Oversten Lieutenant uit-ghesonden de Capiteyn Pierre le Grand met sijn Compagnie vier-roers / ende Capiteyn Artichau, nevens noch eenich ghecommandeert volck; ten deele om eenen anderen wegh te soecken naer de Stadt / doch meest om eenighe ghevangens te verrasschen / uit de welke men meerder kondtschap mochte krijghen: sy keerden teghen de middach weder in 't Quartier / ende brachten ghevanghen d'n Portugesen ende vijf Swarten; soo Mans als Vrouwen; de welke onder-vraecht zijnde / verklaerden / dat Albuquerque seben ofte acht hondert man tot secours inde Fortresse hadde gesonden; dat de selve rontom in 't moeras ende kreupel-bosch was ghelegghen / ende datter te voren d'n hondert Portugesche Soldaten in 't Fort waren gheveest / en sefthien ysere stucken; dat Albuquerque noch veel Brasilianen afsondt: ende datter voor veerthien daghen een Schip ende twee Carbeelen van daer waren t'zeyl ghegaen. De Capiteynen refereerden voort eenige andere wegen ghesien te hebben / doch onbequaem om langhs de selve op de Fortresse nets te attenteren. Waer op een Boot naer 't Reciff wierdt af-geveerdicht / om de Gouverneur en de Raden desen toe-standt bekennt te maken. Den Oversten, ende

ende den Ammirael voeren met twee Koep-Chaloupen voor by des vrandts Fortresse (welcke vier scheuten naer hun dede / doch sonder schade) om te sien of aen die zijde eenighe betere passagie naer 't Fort souden kunnen vinden: dan merckten dat den Bergh beneden over al betrencheet was / en gheen ghelegghentheit om met eenich voordeel aen te kommen. Naer de middach zijn een deel Matroosen aen landt ghecommandeert / om het Quartier rontom te begraven. Dewijl men met dese begravinghe besich was / wierden de Boots de Kievier op-ghesonden / om alle de ghelegghentheit te verspieden; verstonde dat de vrandt seer sterck in Garasu lagh. De Politique Raedt Johan van Walbeeck quam van 't Reciff by haer. Den ses-en-twintighsten was de Capiteyn Artichau, nevens een Ingenieur weder de Kievier op / ende voor by de Fortresse; ende vonden eene beter ghelegghentheit om de vrandt by te kommen: doch den Oversten die sulcx niet gheraden vondt / oordeelde niets te waghen / voor al eer dat 't selve naerder met de Gouverneur ende de Raden ghecommuniceert was; weswegen dan weder een Chaloupe naer 't Reciff wierdt af-gheverdicht. Den Ammirael ende de Schipper van 't Schip Swol zijn met twee Booten wel ghemant met musquetiers het Eplandt om-ghebaren / om alle de diepten te peplen / ende alle de ghelegghentheden neerstich te besichtigghen. Om kozt te maecken / alsoo gheen ghelegghentheit naer haer sin en vonden om des vrandts Fortresse aen te tasten; soo hebben naer verscheden besichingen ende beradinghen met de Gouverneur ende Raden op 't Reciff (welcker eenighe oock by haer quamen) gheresolveert een Fort te leggen voor op de mondt van de Haven / op 't Eplandeken daer 't volck eerst-mael wierdt ghelandt. Ende is 't selve dien volgende den vijfden May door den Ingenieur van Buren af-ghesteken: te weten een vier-kante Schanse met vier Bolwercken / groot in haer begriip ghenomen op de uiterste punten vande Bolwercken / hondert en twee-en-dertich roeden. Des anderendaeghs trocken de Capiteynen Artichau ende Beyer, met hare Compagnien op 't selve Eplandeken / om de Werck-lieden te beschermen. Dewijl men met het maecken van dit Fort besich was / soo trock den Oversten, mede nemende de Compagnie van Capiteyn Meppel, ende eenich ghecommandeert volck om de Noordt / het Eplandt Tamarica ten eynde; vondt eenighe ledighe Hupsen / maer ghemoete gheen volck / schoten acht of neghen Hoozn-Beesten. De Jachten die boven laghen / quamen neder-sacken by d'andere Schepen / sonder schade van 's vrandts gheschut te lijden. Vonden daer naer noch gheraden een Hooznwerck voor de Schanse te ligghen / d'welck half Junij wierdt af-ghesteken. Alles ten eynde van de selve maendt by-naer voltrocken zijnde / is daer in garnisoen gheleght Capiteyn Artichau, nevens Mellighen, ende Beyer: ende den Oversten Lieutenant is met het resterende volck den eersten Julij naer 't Reciff veretrocken. Per wy mede van dese plaetse scheidten / soo sullen hier een wonder dingh verhalen: een wepnich by Noorden het Quartier lagh een kleyn Eplandeken / gheen pistool-scheut inde lenghde / het welck met hoggh water onder liep / staende vol dick kleyn gheboomte / ende kreupel-bosch: op dit gheboomte quam sich alle avonden ten ses uren neder-slaen een ontallijcke menichte van ghebooghelte vande kleynne ende middelbare slaggh / soo dat in 't aen-kommen de lucht by-naer verdunsterde / ende des anderendaeghs 's morgens ten ses uren trocken weder wegh: 't wonder zijnde / dat niet tegenstaende 't wesen van ons volck soo naer by / en alle het schieten ende ghebaer / dit ghebooghelte nont naer en liet op sijn gewoonlijcke tijdt te kommen / tot dat 't gheboomte by de onse gantsch af-ghekapt / ende tot de Fortificatien was verbessicht. De grootste Schepen waren al van inde maendt April Zuydt-waerts op-ghesonden / om voor ende ontrent de Bahia de todos los Santos te kruysen; de Windt-hondt wierdt in

ANN^O
1631.

't leste van Maj mede derwaerts ghesonden; quam den vijfden Junij, op de
 hooghde van twaelf graden / ontrent vijftien mijlen bujten landt / by Prins
 Willem, Provintie van Uytrecht, ende Matanza: ende daer naer den elfden on-
 der 't Eplandt Paesch-Avondt (op derthien graden ende een-en-vijftich mi-
 nuten) by Mauritius ende Goeree. Den seftienden verbiel 't selve Jacht by
 Morro S' Pablo, ende vondt daer de Schepen / Goeree, ende Mercurius, de
 welcke een verobert Schip by haer hadden / geladen met seven hondert kisten
 Supckeren / en ontrent hondert kisten Tobac. Alle dese Schepen / naer dat
 haren tijdt upt ghekrupst hadden / quamen weder voor het Reciff in 't beginsel
 van Julius. Ontrent dese tijdt arriveerde inde Bahia de Spaensche Dloote / on-
 der 't beleydt van Don Antonio d'Oquendo, daer wy hier naer byreder sullen
 van spreken. Den thierenden Julij werdt by den Oversten Lieutenant een tocht
 ghedaen op de vbandt; trock upt het Foyt Ernestus, op Antonio Vaaz ghele-
 ghen / met vier Compagnien vier-roers / ende upt peder Compagnie daer lig-
 ghende / veertich ghecommandeerde musquettiers; en een groot ghetal Ma-
 troosen / met schuppen ende spaden wel voorszien; nam van 't Foyt Frederick
 Henderick sijn wegh naer het Zuiden / gheleydt door een ghevanghen Bras-
 liaen / passeerden d'ij Kievierkens / en quamen epndelingh inde Affogados,
 vonden daer een Retrenchement aen de selve Kieviere leggen / voor seer hoogh
 ende sterck / oock met stercke Palissaden / beneden en boven met storm-palen
 versien; doch achter open. Quamen den vbandt soo onversiens over den hals /
 dat ons volck gewaer werdende / naer een weynich tegen-weer; de plaetse ver-
 lieten / en haer op de loop begaben. De vbandt liet daer veertich dooden / die
 de onse sagen / ende kregen vele ghequetste; de onse hadden maer twee dooden /
 ende weynige ghequetste; alle het gheweer by de vbandt achter-ghelaten / soo
 roers als piecken wierdt onstucken gheslaghen / en alles watter voorsz ghe-
 vonden wierdt / gherupneert / ende eenighe Hupsen verbrandt. De vbandt
 ondertusschen veradverteert zijnde van onser wesen aldaer / ende den alarm
 ten platten lande ghegheven / quamder een groote troupe volcks / soo upt het
 Real, als van andere ghewesten / op de onse aen-dringhen: wesweghen den
 Oversten de retrante in tijds nam in goede ordre / met nemende thien ghevan-
 ghens. De Portugesen quamen strack weder in haer Werck / en deden op de
 onse in 't over-treken vande Kieviere een wackere charge / doch sonder merck-
 kelijcke schade. Ten selven daghe is 't Jacht Ouwerkerck op de reede voor
 't Reciff ghekommen / met brengende een Schip met Wijnen geladen / d'welck
 op de vijf graden by Noorden de Linie hadden verobert. Onder dese ghevan-
 gens upt de Affogados ghebracht / was een Pedro Alves, van sijn ambacht een
 Botte-backer / ghebozen in Madera, doch by de dertich jaren daer te lande ghe-
 woont hebbende: upt de welcke verstonde / dat de Fortificatie daer de onse
 nu waren gheweest / de naem hadde van Affogados, naer de voor-by lopende
 Kieviere / en datter ghemeynlyck hondert en vijftich man in lagh; dat ontrent
 een quartier van een uren verder / een ander plaetse leght / ghenaeemt Pirange,
 daer de meeste tijt tnegentich of hondert mannen leggen. Dat Pedro d'Acuaha
 d'Andrada naest Albuquerque het opperste ghebielt heeft over het krijghs-
 volck; dat rym vier duysent ghewapende mannen souden konnen upt-bren-
 ghen / meesten-deel Blancos; ghebruycken weynich musquetten / meest vier-
 roers; haer en ghebreect geen Ammunitie ofte andere materialen / alsoo noch
 onlanghs ses Carveelen tot secours hadden bekommen. Men hadde al van
 den beginne veel wercks ghemaect van een natie van Wilden / diese noemen
 Tapujas, ende gheraden ghevonden der selver hulpe teghen de Portugesen te
 ghebruycken / door dien dese Wilde seer vbandelijck op de Portugesen ghebe-
 ten zijn / en sonderlingh by haer ghebreest worden; 't selve hadt men meer-
 maels

maels ynt gheintercipieerde brieven der Portugezen vernomen / ende was dese
 faecke doock ynt het Vaderlandt de Politique Kaden in bedencken ghegheven;
 de welke 't selve nu in acht nemende / den dyp-en-twintighsten een Brasiliaen
 hebben af-ghefonden / om de natie vande Tapujas, ontrent Rio Grande wou-
 nende / tot onse vriendschap ende hulpe te locken. Daer wierdt noch een licht
 Hooznwerck af-ghesteken ende bestedet / buyten het Hooznwerck van Fredrick
 Hendrick; als mede seker heuveltsjen / leggende Zuydt-West van 't selve Fort/
 af te krupen. Den Generael Pater, wesende vooz desen onderricht by 't Jacht
 Rotterdam, datter twee Caraken / willende naer Goa, ontrent de Custe van
 Brasil waren / was met Zutphen, Amsterdam, Hollandia, den Oliphant, de
 Griffioen, Dordrecht ofte Sphæra Mundi, en 't Jacht Rotterdam, ynt-gheva-
 ren om de selve te soecken; dan naer de selve wijdt en breedt ynt-ghesien heb-
 bende / ende verballen zijnde tot beneden Isla Fernando de Noronha, sonder
 haer te vernemen / is den derden Augusti weder vooz 't Reciff ghekeert. Het
 Doop op 't Reciff hadde tot noch toe teghen de Kievier open gheleghen / niet
 teghenstaende de selve met leegh water / tot aen de knien toe ghepasseert kan
 worden: om dan dese Plaetse mede beter te verskeren / en met minder volck
 te bewaren / soo hebben goedt gevonden 't ghedeelte daer de verbrande Pack-
 hupsen stonden / af te snijden / ende de reste van 't krupdt-hups' af te besluypen /
 ende te decken met een goede Boost-weere met twee Bancketten: ende alle
 Avenuen tusschen de Hupsen tegen de Kieviere te stoppen met ghelijcke Boost-
 weere. Het Jacht de Katte, welck vooz desen was ynt-gesonden naer de Bahia,
 om te vernemen wat Schepen daer onlanghs mochten in-ghekommen wesen /
 keerde den neghenthienden vooz 't Reciff; verklaerde inde Bahia ghesien te heb-
 ben dertich Schepen / waer onder / naer 't segghen van twee Swarten (die
 ghevanghen hadden) souden wesen vier Galeonen / ende voorts wel ghemon-
 teerde Schepen tot achtthien toe / behalven eenighe Barcken ende Carveelen:
 dat met de selve veel Soldaten waren over ghekommen / ende datter noch een
 Vloote ynt Spagnien wierdt verwacht. Hier op viel een sware deliberatie
 onder de Kaden / wat men best doen soude; want te vozen ghenoeghsaem ghe-
 arresteert was een proeve op Pariba te doen; ende dese Armade was mede wel
 in acht te nemen. 't Advijs vande Schieps-Capiteynen hier op-ghevraecht
 zijnde / hebben verklaert dat de gantsche winter tot nu toe / en doen noch gheen
 weder en was om 't explort op Pariba te beginnen; maer dat men dese tijdinghe
 vande Bahia in acht nemende / alle de macht van Schepen derwaerts behoorde
 te wenden. Dit gheviel den Gouverneur ende Kaden seer wel / soo datter be-
 sloten wierdt; dat de Vloote met aller macht sich naer de Bahia soude begeven /
 om te sien wat aldaer tot af-breuck vande vbandt soude konnen vooz-gheno-
 men werden: ende indien ongheraden vonden des vbandts Schepen binnen
 de Bahia aen te tasten / 't selve ende de gantsche bebindinghe door een Jacht de
 Kaden souden verwittighen / en naerder ordze verwachten; ten ware spooz-
 deelden datter gantsch gheen kans en was om jets aldaer te verrichten / in
 welcken gheval sp (de Custe allenthalven wel beset latende) te rugghe souden
 keeren. Den een-en-twintighsten wierdter noch een Redoute bestedet buyten
 het Hooznwerck van Fredrick Hendrick, met vier halve Bollwercken; als
 mede een Retrenchement langhs het Quartier op Antonio Vaaz, teghen de
 Kievier / beginnende vande Batery / ende eyndighende aen 't Fort Ernestus;
 als mede 't sluyten vande linie van 't groot Hooznwerck / tot aen de gracht van
 't Fort Ernestus. De Chaloupe van 't Schip den Hollandtschen Thuyt vero-
 verde inde Kieviere van Catawanba een Bercken / gheladen met twee-en-
 tachtich kisten Supcker / ende bracht het den acht-en-twintighsten op vooz
 't Reciff. De Krupffers vooz Porto Calvo ende Sr Alexio hadden ontrent die
 tijdt

A N N O

1631.

Augustus.

ANN O
1631.

September.

tijdt mede een Carveel met Soldaten teghen de wal ghejaecht / daer 't volck
uyt-liep / soo dat maer een ledich Carveel en bequamen. De Generael Pater,
met den Ammirael Marten Thijfsz. ; zijn den lesten Augusti van 't Reciff rzepl
ghegaen met de volghende Schepen: Prins Willem, daer de Generael op
was / de Seventhien Provintien, daer den Ammirael op voer / Hollandia, den
Oliphant, Amersfoort, de Arca Noë, de Provintie van Uytrecht, Nieuw-Neder-
landt, Goeree, Walcheren, de Fortuyn, de Griffioen, de Mercurius, 't Jacht
Medenblick, de Maeght van Dordrecht, Rotterdam. Op dese Schepen waren
boven haer ordinaris Scheeps-volck negen Compagnien Soldaten / over de
welcke commandeerde de Major Generael Enghelbrecht Schutte: de windt/
doen sy Zee namen / was Zundelijck. Den vijfden September ghekommen
zijnde op de hooghde van twaelf graden en vijf-en-veertich minuten by Zund-
den de Linie, soo wierdt 't Schip de Arca Noë ende 't Jacht Rotterdam ghe-
sonden naer de Bahia toe / soo om te bespieden hoe het daer stondt / als om de
andere Schepen die daer ontrent krunsten / van des Generaels komste te waer-
schouwen. Den negenden op de hooghde van veerthien graden quam by haer
't Jacht de Vriessche Jager, ende brocht de Generael tijdinghe dat de Vloote al
uyt de Bahia vertrocken was / ende dat hy de selve den vierden September op
dese hooghde hadde ghesien. Westweghen de Generael resolveerde Zunden
aen te gaen / op hope de selve noch te ghemoeten. Den thierenden quam by haer
't Wapen van Hoorn op de hooghde van veerthien graden en ses-en-vijftich
minuten. Den elfden een upre vooz Sommen onder-gangh kregen de Spaens-
sche Vloote in 't ghesichte / Zundt-Zundt-Oost ende Zundt ten Oosten van
haer ; soo dat de Generael de Schepen / latende de Vlagghe wapen / waer-
schouwde / ende sondt tot over-bloet 't Jacht Nieuw-Nederlandt, d'welck acht-
ter hem quam om-lopen / aen alle de Schepen / met last dat sich souden klaer
maecken om te slaen / ende wel by een houden: ginghen den gantschen nacht
met een klare Maen Zundt-Oost ten Zunden aen / soo dat den anderen dach
's morgens de Spaensche Vloote West-Zundt-West van haer hadden / sterck /
soo sy doen tellen konden / dyp-en-vijftich Zeplen. De Generael nu op een vie-
rendeel-mijls naer by de vbandt gekommen zijnde / onboodt alle de Scheeps-
Capiteynen aen sijn voozdt / en gaf ordze datse twee en twee een Spaens-
Galeoen souden abozderen / (hy en hadde maer seshien soo Schepen als Jach-
ten by sich / ende was qualijck onderricht datter inde Vloote maer acht Ga-
leones en waren) ende vermaende een peder seer ernstelijck / dat haer nu man-
nelijck wilden quijten / alsoo hier 't gantsche wel-varen vande Compagnie
aen hongh / ende de eere van ons Boots-volck. Een peder beloofde wel wat
schoons / maer wepnighe queten haer wel. 't Schip Walcheren hadde de Ge-
nerael te seconderen; ende de Provintie van Uytrecht den Ammirael; ende soo
voozts. Als nu de Vlooten den anderen sulcx waren ghenadert / dat men de
groote vande Schepen beschepdelijck kennen / ende haer gheschut ghenoegh-
saem tellen konde; soo wierden sommighe Schippers flaeuw-hertich / ende
en dozsten niet wel aen-gaen. De Generael Pater, wiens couragie niet en be-
sweeck / niet teghenstaende hy wel sach dat de partij heel ongelijck ghemaecht
was / voer kloeckelijck voozt / ende abozdeerde ontrent ten thien upzen 's moz-
ghens 't Schip vande Generael Don Antonio d'Oquendo, ende wierdt by Jan
Mast, Schipper op Walcheren, mannelijcken ghesecondeert / daer ontstondt
een seer heet gevecht / ende daer quamen meer Galeons af om haren Generael
te seconderen: ons Heer wilde de onse straffen / want in 't midden van 't ghe-
vecht kreegh de Generael Pater den brandt in 't achterste van sijn Schip / ende
hoe-wel groote vlijt aen-wenden om 't selve te blusschen / soo nam 't selve soo
de over-handt / dat het volck al naer 't vooz-schip moeste vluchten / ende en
was

was geen ander upt-komste dan by d'andere Schepen af-ghehaelt te worden/ doch de selve queten sich hier in seer qualijck/ende en quamen niet eens op hem af; soo dat de Generael langh vooz aen 't Galeon van sijn Schip aen een touw ghehanghen hebbende/ eyndelijck van moedighent af-sackte/ ende sonck; van sijn Schip wierden heel wepnighe/ ende dat vande Spaensche selfs ghesalveert. Den Ammirael hadde inde selve tijdt den Spaenschen Vice-Ammirael aen-ghestast/ neffens de Provincie van Uytrecht: naer een half upze ghevechts wierdt de Provincie van Uytrecht de groote mast van boven neder gheschoten; ende naer dat wel twee upzen gheslagen hadden/ quam den brandt mede in dit Schip: daer werdt devonze ghedaen om 't selve te blusschen/ maer te vergeefs/ soo dat 't volck upt desperatie over-bloogh inde Spaenschen Vice-Ammirael, meynende die te veroveren/ maer werdender upt-gheslaghen/ soo dat eenighe haer te water moesten begheven; ende dit Schip verbrande mede/ doch werdt meer volcks af ghesalveert by de Spaensche als van 't voozgaende. Den Ammirael Marten Thijsz. hadde betet gheluck/ want schoot den Spaenschen Ammirante S' Antonio de Padua, daer Francisco de Vallezilla op was/ inde grondt/ ende nam het Galeon S' Bonaventura. Het Galeon S' Jean Baptista werdt mede inde grondt gheschoten. In meest alle de Schepen waren veel dooden ende ghequetste; soo dat dit een sware slach is geweest/ ende en konnen de winners haer des niet seer bedancken/ by naer soo groote schade gheleden hebbende als de onse. Den nacht scheidde eyndelijck het ghevecht. Ende de onse lieten het 's nachts Noorden over drijven/ soo dat 's anderdaeghs de Spaensche Armada niet meer en sagen/ ende dewijl meest alle de Schepen qualijck ghestelt waren/ soo resolbeerden te keeren naer 't Reciff. Den vijfschenden September saghen de Spaensche Armada weder Zupden van haer/ ontrent vier mijlen; liepen al Noordt-Noordt-Oost in/ tot den seventhienden 's middaghs/ hadden doen de hooghde van dertien graden en vijf-en-veertich minuten. Des avondts saghen de vbandt weder Oost-Zupdt-Oost van haer/ ende deden haer best om te Pernambuco te kommen/ latende 't Wapen van Hoorn, een vande bezeplste Schepen/ by 't veroverde Galeon. Den twintighsten 's middaghs saghen 't Eplandt S' Alexio, ende lietent al Oost ten Noorden deur-staen. Daeghs daer aen bebonden sich dwars van Tamarica, saghen de Spaensche Vloote Oost-Noordt-Oost van haer ontrent vijf mijlen/ ende quamen den twee-entwintighsten vooz 't Reciff op de reede. 't Schip Amsterdam den vierden September upt het Vaderlandt aen het Reciff gekomen zijnde/ ende vernemende dat de Generael Pater met sijn Vloote naer de Bahia vertrocken was; volghde hem terstondt/ soo dat den seventhienden vooz de Bahia quam/ ende verstondt daer dat de Spaensche Armada al upt was/ ende by de Generael wierdt ghesocht/ wesweghen by dan mede te rugghe keerde. Den een-entwintighsten naer gissinghe vande Stier-lieden de hooghde hebbende van de Cabo S' Augustin, stelden haren kours West/ ende ontrent de neghen upzen vooz middach kregghen in 't ghesichte een Vloote van vier-en-twintich Zepelen/ ende alsoo sy vermoeden dat het onse Vloote was/ soo hielden daer naer toe; doch dichter by-kommende/ wierden ghewaer dat het Spaensche Schepen waren; staken derhalven by de windt/ en liepen dicht boven haer heen; den Ammirael van de Spaensche Vloote dwars van haer zijnde/ dede dry of vier scheuten naer haer/ ende sy antwoorden met gelijcke; ontrent te mid-waert van haer zijnde/ wendent met den onsen heen/ niet sonder diversche scheuten naer den anderen/ tot des middaghs/ doen quamen vijf of ses van haer grootste Galeons achter in haer Vloote/ ende wenden al van den onsen af: de Capiteyn op 't Schip Amsterdam wende haer nae/ en hielt dien gantschen dach by haer/ met lieflijck byaem-zepels weder. Des avondts voeghde de Spaensche Vice-Ammirael

ANN O
1631.

met de voozseude Galeons sich rontom sijn achterste Schepen: soo dat onse/ gheen apparentie siende / soo alleen zijnde / nets te konnen bekomen upt de Bloote / naer dat den Spaenschen Vice-Ammirael (die met kleyn zepl lagh om sijn Schepen te beschutten) op zijde was gekommen / ende met een heele laaghe gheschut ghegroet / van haer af-wende / ende naer 't Reciff zeplde / om sijn ghevaerenis de Kaden te rapporteren: en was doock niet vooz hem gheraden langher daer te hengelen / want beneffens dat de Spaensche Vice-Ammirael ghewaldich vier gaf / soo schoten de andere Galeons doock gheweldich naer sijn masten ende stenghen / soo dat een ongheluckighe scheut hem hadde konnen verderven. Arriveerden alsoo den vier-en-twintighsten vooz 't Reciff. De Heeren Kaden op 't Reciff hadden den seventhenden voozleden dooz 't Jacht Pernambuc en Ter-Veere vernomen dat de Spaensche Armada upt de Bahia was vertrocken / ende alsoo vreesden dat licht op haer mochte af-kommen / soo wierdt in deliberatie gheleght of niet gheraden was de Stadt Olinda by tijds te verlaten; doch de Gouverneur meynde het tijds ghenoegh soude wesen / als vernemen soudent / waer / ende hoe sterck de vpyandt ghelandet was. Elbert Sment, Commandeur ober de Chaloupen / de welke naer de Cabo S' Augustin was ghesonden om te besichtighen wat de vpyandt daer maecte; quam den neghenthienden weder aen 't Reciff, ende verhaelde dat hy ghesien hadde dat daer vijf Scheepkens inde Haven laghen; dat het Fortjen 't welck de vpyandt daer hadde / niet veel bysonders en was; ende dat voozts daer niet en hadde vernomen vande Spaensche Bloote. Doch den een-en-twintighsten quamen op de reede de Schepen den Oliphant ende Groeninghen, ende brochten tijdinghe vanden slaghe tusschen onse ende de Spaensche Bloote / ende het veronghelucken vande Schepen / ende verlies van den Generael ende andere. Den Raedt hier op vergadert zijnde / ende niet wetende wat best soudent doen / met de Schepen die noch op de reede laghen / ontboden alle de Scheeps-Capiteynen in hare Vergaderinghe / ende hielden haer vooz of niet best en ware tot dienst vande Compagnie / den Ammirael Marten Thijz. met dese Schepen te ghemoet te zeplen / ten eynde met dit nieuwo secours de Spaensche Bloote op nieuws konde aen-tasten: dan den Equipagie-Meester ende de Scheeps-Capiteynen antwoerden eendrachtelick; alsoo de windt nu Zuydt-Zuydt-Oost ende Zuydt ten Oosten hieldt / ende de stroom hardt om de Noozdt gingh / dat ter kleynen middel was om de Zuydt te ghewinnen; ende dat sy vooz 't sekerste ende gheradenste oorordeelden / de Schepen hier op de reede te houden legghen / ende dat men voozts alle de siecke ende ghequetste aen landt soude brenghen / ende de Schepen van nieuwo volck versien / ende alles wel klaer maecten / om met de eerste veranderinghe van windt / de slaghe-boeghe waer te nemen / om sich om de Zuydt by de reste van de Schepen te voegghen / ende op de Spaensche Bloote naer ghelegentheit te passen. De Politique Kaden dit advijs wel ghesondeert oorordeelende / vonden eenstemmlick goedt 't selve te volghen. Ende alsooder op die tijdt niemant van Commandement op de reede en lagh / soo vonden goedt den Equipagie-Meester Galeyn van Stapels, 't gebiedt ober de selve Schepen op te draghen; hem belastende dat op alle vooz-vallende ghelegentheit sich datelick aen voozdt van een vande bequaemste Schepen soude verwoegghen / ende de Vlagge vande vooz-stenghe laten af-wapen: ende voozts alle Schepen visiteren / ende sien wat volck sy van noode hadden. Des naer-noens is 't Schip Medenblick op de reede ghekommen / brenghende tijdinghe / dat hy by den Ammirael voozt-upt was ghesonden / om tusschen 't Eylant S' Alexio ende de Cabo S' Augustin te houden / ende te bespieden ofte de Spaensche Bloote daer quam om eenich volck te landen; ende verklaerde dat hy dien daghe teghen de middach dwars vande vooznoemde Cabo ghesien hadde twee-

twee-en-twintich groote Schepen/ behalven eenige kleynder/ die haven kours
 West-Zuydt-West aen stelden. Dit gaf de Kaden een nieuwen alarm/ ont-
 boden stract weder alle de Scheeps-Capiteynen die aen landt waren/ ende
 vragghden op nieuws haren raedt/ doch sy verklaerden alle eenparich niet ge-
 raden te kunnen vinden/ met haer neghen Schepen (soo vele laghender op de
 reede) den vbandt te gaen soecken ende onder de ooghen te sien: maer dat men
 wachten moeste tot dat onse Vloote by den anderen quame/ te meer om dat
 men die al vande reede konde beooghen/ hoe-wel een weynich te leegh verval-
 len: doch in ghevalle den Ammirael met sijn Schepen 's anderdaeghs niet op
 en quam; dat men als dan/ naer dat de siecken souden wesen af-gebracht/ ende
 nieuw volck ghescheept/ sich naer den Ammirael toe soude begeven. Alle dese
 wyl waren de Kaden van dat ghevoelen/ dat de Spaensche Vloote by Zuy-
 den dese Cabo soude aen landen/ ende 't volck daer op setten/ ende dat daer
 noch kants souden hebben om de selve te bestrijden. Onse Vloote settent dien
 avondt dwars vande Stadt Olinda; ende quam eerst des anderendaeghs op
 de reede. Den Raedt was ondertusschen gheduylich besich met te delibereren
 wat best te doen stondt. De Scheeps-Capiteynen hadden den voorleden dach
 gheenscht ses hondert en tsestich nieuwe Soldaten/ ende versocht die te mid-
 der-nacht aen boordt te hebben; daer de Gouverneur niet wel raedt toe wiste/
 sonder de Stadt al bozen te verlaten/ d'welck de Krijghs-Kaedt/ op soo een
 sprongh te doen/ niet en konde geraden vinden; niertemin soo was den Raedt
 gheneghen om gheen tijdt te verliezen/ dadelijck te vallen aen 't embarqueren
 van Soldaten/ alsoo de Boots daer al toe ghereedt laghen/ ende de Gouver-
 neur belooft hadde hondert en vijftich/ ofte twee hondert man daer toe te com-
 manderen. Ondertusschen quam den Ammirael aen landt/ ende verhaelde dat
 hy 's avondts te bozen de Spaensche Vloote ghesien hadde ontrent Tamarica,
 meest groote Schepen/ en niet ober twee Carveels; waer uyt wel was te gif-
 sen dat de kleyne Schepen haer volck nu al by Zuyden mosten ghelant heb-
 ben; ende dat het nu te laet was de groote Schepen te vervolghen; te meer om
 dat uyt de ghevanghens hadde verstaen/ dat de Soldaten/ Artillerije/ ende
 Ammunition/ ende andere behoeften voor 't landt/ alle waren ghescheept inde
 Carveelen; ende dat de Armade die gheconvoeert hebbende tot aen de ghede-
 stineerde plaets/ niwers soude vertoeven/ maer recht naer Spagnien zeplen;
 sulcx dat die al by Pariba moeste wesen; soo dat onse Schepen/ die soo verre
 volghende/ lichtelijck vande Custe souden verstecken/ ende in dit saisoen qua-
 lijck weder kunnen op-kommen. Desweghen dan is naer-ghelaten yet boz-
 ders voor te nemen tegen te Spaensche Armade. Veroverde Galeon quam
 nebens 't Wapen van Hoorn eerst den negen-en-twintighsten op de reede. Per-
 wy voorzwaren/ soo sullen hier kortelijck aen-roeren/ dat boven den Generael
 Pater, (wiens verlies wegghen sijne vroomigheyt ende manlijcke dapperheyt
 grootelijcks was te beklaghen) inde selve slaggh noch zijn ghebleven; Thomas
 Sickes, Capiteyn op 't Schip Hollandia, een ervaren Zee-Man ende kloeck
 Soldaet: de Capiteyn Cormillion: de Lieutenant Streenberghen; ende veel
 meer andere kloecke Soldaten. De Compagnie verloor daer twee capita-
 le Schepen met veel schoon gheschut. Bequaem weder daer-en-tegghen het
 Spaensch Galeon/ gheladen met Supcker/ Tobac/ ende hout/ ghemonteert
 met twee-en-twintich metale stucken/ wegende te samen vier-en-tsestich duys-
 sent twee hondert en twee-en-tachtich ponden: ende daer-en-boven wel twee
 hondert en veertich ghevanghens/ meest Castilianen: waer onder was eenen
 Francisco de Fuentes, ghebozen van Madril, de welcke by twee vande Kaden
 ende den Oversten Steyn-Callenfels gheexamineert zijnde/ heeft verklaert/ dat
 de Koninghlijcke Armade den vijftien Maj van Lisboa was 'tzepl ghegaen/

ANN O
1631.

sterck wesende een-en-dertich Zepelen; dat Don Antonio d'Oquendo Generael vande selve / en Ammirante Generael van Spagnien was: dat hy ghevangen Auditeur was over de Vloote / doch dat sijn ordinaire charge was Auditor del Terzo Vejo: dat de Armada / doen sy upt-liep / op-ghehadt hadde vier duysent Soldaten / wesende d'yn Regimenten / het eene van oude ende het andere van nieuw-geworven Spagnaerden / het derde van Italianen: dat over 't Regiment vande oude Spagnaerts als Hoofd is Antonio do Tacio Cavallero del Habito de St Jago; over 't Regiment vande nieuw-geworven Francisco Mellia, mede Ridder van de selve ordy / ende datse beyde in Spagnien sijn ghebleven; dat over de Italianen commandeert El Conde de Bangniola, de welcke nu vooz Hoofd vande gantsche Militie / ende als Mastro del Campo Generael komt: dat anders vooz Hoofd vande Militie in de Bahia gekomen was Don Christoval Mexia, die daer is ghebleven. Verklaerde vozer onder de Armada gheweest te sijn / neghentien wel ghearmeerde Schepen; te weten twaelf Galeones vande Croone van Castilien / en vijf van de Croone van Portugael / en dat de reste koopbaerdy-Schepen waren. Dat inde Armade / van alle de d'yn Regimenten / seven of acht-en-twintich hondert mannen waren vooz 't Landt. Verhaelde mede dat de Armada den derthienden Julij inde Bahia was ghekommen / ende dat seer veel siecken hadden. Datse in Spagnien slechte opinie hadden van Mathias d'Albuquerque; niettemin dat hem 't verbranden vande Schepen ende Supckeren wel wierdt af-ghehouden: dat de oorzaecke was / dat dese Armada niet stercker ende vooz-upt ghestuyt was / om dat Don Carlo ende Don Fernando des Koninghs Broeders in Maij te Lisbona wierden verwacht / ende dat Don Fernando in September naer Nederlandt soude zepelen / waer toe alle Galeons ende Schepen / oock selve die van Dupnkercken waren ontboden / ende datter oock Engghelsche Schepen souden by kommen / om hem in salvo te brengen; soo dat Don Frederico de Toledo met de meeste macht van Schepen daerom in Spagnien heeft moeten blijven. Verklaerde mede dat in Portugal een gheruchte liep dat de Bahia de todos los Santos by de Hollanders belegert was / ende dat 't selve ten deele wierdt ghelooft / om datter in een ruymen tijdt gheen Schepen vande Bahia in Portugal waren aen-ghekommen: dat over sulcx Don Antonio d'Oquendo met de gemelte Armada vooz-upt was ghesonden om de Bahia te ontfetten; ende voozts de om-liggende Plaetsen met volck te versien. Dat de spraecke wel in Spagnien gingh dat de Hollanders hare Plaetse seer ghefortificeert hadden / dan dat niettemin goede hope hadden die wel te verdrifven / of ten minsten upt het binnen-landt te houden. Datter in Portugael maer heel wepnighe Schepen van Pariba waren ghekommen. Dat sy / doense weder met de Vloote upt de Bahia quamen / by haer hadden vier of vijf-en-twintich Schepen met Supckeren gheladen / die gheen ghedeelte van haer Vloote waren / maer recht naer Spagnien ginghen. Dat inde Bahia waren ghelaten twaelf hondert Soldaten / nevens allerhande Ammunition ende Divzes; soo dat wel ghemoet waren / ende de Hollandische Vloote niet en vreesden / alsooder te vozen al achthien hondert Soldaten waren gheweest. Dat / doen sy vertrocken / daer noch wel veerthien of vijftien duysent kisten Supckeren lieten / beneffens veel Brasilie-hout / Hunden ende anders; en dat al de Schepen / die vooz de komste vande Armada daer ghelegghen hadden / nu wel gheladen met hun upt-gekomen waren. Dat Duarte d'Albuquerque met haer upt de Bahia is ghekommen / en nevens de Conde de Bagnola op een Carveel ghegaen; dat hier ghekommen is om de Inwoonders moet te geven / en op alles te voozsien: maer dat niet wiste of te de Koningh hem ghesonden heeft / of dat van selfs heeft willen mede gaen / alsoo hem ghevanghen onbekent was / wat commissie ofte charge hy heeft; dat hem inde Vloote wel groot respect

respect wierde ghedragen / doch dat in geen Kaedt en quam. Verklaerde voort ende in 't uyt-lopen vande Bahia, geweest te zijn in 't Schip van den Vice-Amirael Francisco de Valezilla, Ridder van S' Jago, ende dat daer in gheladen waren hondert kisten Supcker. Datter veel Ammunition ende Divyses waren gheweest inde Vloote / tot secours van Brasil, dan dat de rechte quantiteit niet sekerlijck en wiste te segghen. Dat de meyminghe eerst was gheweest 't volck te landen aen de Cabo S' Augustin, dan dat hy ghelooft dat die ordre naer den slag is verandert, dat de Carveels / 't volck ghelant hebbende / ontslaghen sullen werden. Eindelijk dat hy ghevangen weder met de Vloote naer Spagnien soude ghegaen hebben; ende datter noch een fiscoel over El Terço Novo inde Vloote was / die mede weder naer Spagnien keerde. De ghelegghentheit vande selve Spaensche Armada wierdt noch naerder verstaen uyt de Schipper van 't genomen Galeon S' Bonaventura. Dese verklaerde datter gheweest waren twaelf Galeons van Castilien / met twee Pataches: en vijf Galeons vande Croone Portugal / en over sulcx negenthien koninghs Schepen. Dat de selve ghemonteert ende ghemant waren gheweest als volght:

De Galeons en Pataches vande Croone van Castilien.

	Stucken.	Koppen.
1 't Galeon S' Jago daer Don Antonio d'Oquendo op was als Generael van de Armada	48 m.	400.
2 S' Antonio de Padua Ammirante Franc. de Valezilla	26 m.	260.
3 S' Bonaventura hy de onse ghenomen	22 m.	170.
4 Nossa Senora de bon Successo	22 m.	200.
5 Nossa Senora de Concecion	24 m.	200.
6 N ^{ra} Senora de Annunciada	22 m.	180.
7 S' Carlo	20 m.	170.
8 S' Blas	20 m.	160.
9 S' Francisco	20 m.	160.
10 S' Pedro de Guadrigillios	20 m.	150.
11 S' Bartholomeo	18 m. eenige psere	140.
12 S' Martin	20 m.	160.
13 De Patache S' Pedro	6 m. 4. psere	90.
14 De Patache Leon Dorado	6 m. 4. psere	90.

Soo dat inde selve Armada / van wegen de Croone van Castilien / zijn gheweest twaelf Galeons en twee Pataches / met twee hondert ende twee-en-twintich metale stucken / ende vijf-en-twintich hondert en dertich koppen.

15 S' George, Galeon van Portugal	22	100.
16 S' Juan Baptista inde grondt gheschoten	22	100.
17 S' Jago	22	100.
18 Nossa Senora Pefeles Major	22	90.
19 Nossa Senora Pefeles Minor	20	90.

Soo datter zijn gheweest vijf Galeons vande Croone Portugal / met hondert en acht metale stucken / ende vier hondert en tachtich man.

Onder de koopvaerdij-Schepen waren als volght:

1 Nederlands Spieghel-Schip met 6 metale	16 psere stucken.
2 Een Lubecx Schip S' Michiel	20 psere stucken.
3 Een Duytsch Schip met	12 gotelinghen.
4 Een groote fluyte met	10 gotelinghen.
5 Een Bootjen met	6 gotelinghen.

Behalven noch eenighe Spieghel-Schepen / sommighe ses / eenighe vier / andere oock gheen stucken op-hebbende. De reste waren Carveelen ende Bercken / al vol Soldaten; soo dat in alles dertien-en-vijftich Zepelen waren doense onse

ANN O
1631.

onse Vloote ghemoete. Daer souden / naer sijn segghen / op de Custe blijven / om 't volck te landen / twaelf groote Carveelen / met Don Duarte d'Albuquerque; de Conde de Bagnola, ende Francisco Carretto, Neapolitaen ende Sargent Major ober het Krijghs-volck. Op de selve souden wesen ober de duysent man vooz 't Landt / ende in peder Carveel twee metale stucken. Noech souden naer Pariba gaen twee groote Carveelen / ende d'yn Bercken / om aldaer te brenghen twee hondert en vijftich Soldaten / en twaelf stucken / welck souden gheleght werden op een Casteel op nieuws te bouwen. In den Ammiraals rupm laghen noch veerthien metale stucken / die mede te gronde sijn ghegaen. In 't rupm van 't ghenomen Galeon laghen mede twee metale stucken / wese halve cartouwen: dits 't ghene upt de ghevanghens wierdt vernomen. Gaen nu vooz tot het verhael vande gheschiedenissen. Den vier-en-twintighsten wierdt by de onse een alghemeyne Biddach ghehouden. Des anderendaeghs quam 't Jacht de Windt-hondt op. Hadde gheweest kruppen op de Custe / ende den neghenden September ontrent op de hooghde van thien graden en vier minuten by Zuden de Linie een Spaensch Carveel op de wal gejaeght tusschen twee rissen in / van welck het Zuidelijckste ontrent een mijl in Zee light / soo dat sy het quaet ghenoech hadden weder van de wal te gheraccken; men heeft daer menigherley gronden / steen / sandt / cinghel / streck-niet veel volcks wonen. In 't weder-keeren naer 't Reciff gheraecten den vier-en-twintighsten vooz Porto Calvo, ende sagen datter achter 't Reciff lagen derthien soo Carveelen als Bercken / ende datter Tenten aen strandt waren op-gheslaghen: soo dat den Raedt nu ghenoech verstondt wat de Spaensche Vloote op de Custe verricht hadde. Den Ammirael Marten Thijz. wierdt gesurrogeert inde plaetse van den overleden Generael, ende nam sessie inden Raedt. Ende alsoo nu genoeghsaem versekert waren dat de vbandt sijn volck gelandt hadde / soo wierdt by den Raedt in bedencken ghenomen / of niet dienstich en noodich en ware de Haven van Porto Calvo nauw te besetten met vijft of ses Jachten / om op de Carveelen te passen / dat niet onghesien daer upt en snapten; ende alsoo de ghemeyne presumtie was dat wel Supckeren mochten laden / soo stondt mede te beraden / of men niet teghen de tijdt dat men konde gissen datse vol-laden waren / met kleyn vaer-tunggh daer soude konnen in-lopen / ende trachten de selve af te halen. Dan alsoo upt dit versenden vande kleyne Schepen wel konde onestaen / dat in ghevalle der gheresolveert wierdt pets tegen den vbandt by der handt te nemen / men de selve dan van doen soude hebben / en wel niet soo licht weder by der handt krijghen; soo wierdt vooz gestelt of men niet vooz 't versenden vande Schepen om op de Custe te kruppen / behoorde vooz al te delibereren ende resolveren / wat men ten dienste van de Compagnie behoorde ende wilde vooz-nemen. Hier op wierden by de Gouverneur vele swarigheden by gebzacht / als namentlijck / dat wel eerst dienden eenighe ghevanghens te bekommen / om pertinent te weten hoe veel volcks de vbandt tot sijn assistentie hadde ghekregghen / ende onse macht daer teghen te pondereren: dat ons volck seer was vermindert / ende de vbandt daer-en-teghen met dit secours seer vermeerdert: dat haer te voren stout hadden ghe-thoont / ende nu noch stouter souden thoonen: dat / waer wy quamen / het landt-volck tegen ons souden vinden: datter wel ses of seven-en-twintich hondert man van noode was om de Fortificatien wel te besetten / sonder de trouwen van reserve: in somma dat het gheen wijsheyt en scheen te wesen / 't volck elders te emploeren. Daer alsoo de Raden oordeelden dat de groote Schepen effen-wel dienden geimploereert te werden / ende het te kostelijck ende schadelijck was vooz de Compagnie / die daer soo ledich souden blijven legghen;

soo

soo vondt de Gouverneur best dat men eerstdaeghs een generale monsterringhe soude aen-stellen/ om beter staet te konnen maecten op 't ghetal vande Solda-
 ten/ ende ander volck welck men eenichsints konde ghebruycken. Den twee-
 den October quam daer upt des vbandts Quartier een Brasiliaen tot de onse
 over/ de welke verklaerde dat hy gesonden was vanden Koningh ofte Over-
 ste vande Tapujas; dese verhoort zijnde van twee van onse Brasilianen / sende
 dat hy ghebozen was inde Capitania van Rio Grande; ende op-ghebracht in
 't gheberghte van Peperania; dat (hoe-wel nu wel vijf jaren elders heeft ghe-
 woont) gheen vijf maenden gheleden daer noch was gheweest. Dat 't ghe-
 berghte voornoemt wel een maendt reysens is van Rio Grande; en even-wel
 alle 't landt onder-weghen de Tapujas toe-behoort; dat 't volck ontrent Rio
 Grande ende de Baye de Trajiciaon ghewoont hebbende/ meest Petivares (daer
 onder veel van sijne vrienden) waren om-kommen naer 't vertreck vande Ge-
 nerael Boudewijn Hendricksz. Sende verder / dat de Koningh Jandovi ende
 Oquenou hem gesonden hadden om te sien of de Tapotingas (dat zijn die vande
 Compagnie) noch in Pernambuco waten / alsoo sy met de onse een volck wil-
 den worden. Hy was ghekommen langhs 't Legher van Albuquerque; ende
 versekerde dat de Tapujas, soo haest sy vande onse souden hoozen/haer bougen
 souden / ende op de Portugesen vallen; ende meynde dat men wat behoorde te
 attenteren op Rio Grande, ten eynde de Brasilianen daer ontrent woonende/
 mochten sien dat het ernst was. De Krijghs-Kaedt over den teghentwoordig-
 ghen toestandt / als mede 't vooz-stel van desen Brasiliaen; raedt ghebracht
 zijnde/ waren van advijs/dat men de Stadt Olinda sal maintineren soo langh
 als moghelijk is / tot dat naerder odyze vande Heeren Heesters soude kom-
 men; ende dat men ondertusschen een Jacht sal seynden naer Siara, om met de
 Tapujas te spreken / ende de gantsche gheleghentheynt van 't landt ende volck
 vernemen: doch eenighe vande Krijghs-Officieren ende Raden waren van
 een heel ander advijs / ende meynden dat men de Stadt hoe eer hoe liever be-
 hoorde te verlaten / dewijl doch reede de meesten-deel onder de voet lagh / ende
 maer een rechte hinder-pael en was van andere nuttiger dessepnen: ende wat
 anders by de handt te nemen; onder welke was de Capiteyn Artichau, die het
 gantsch op Tamarica ghemunt hadde / om vele bondighe redenen die hy daer
 naer schriftelijck over-leverde. Effen-wel wierdt alsdoen noch by meerder-
 heyt van Stemmen gheconcludeert tot houden vande Stadt: ende vooz eerst
 een Jacht ofte twee te zeynden naer Siara, om de gantsche ghestalte vande Ta-
 pujas te ondersoecken. Dien volgens is 's anderdaeghs goedt ghebonden tot
 dien tocht te ghebruycken 't Schip Nieuw-Nederlandt, nebens een groote
 Chaloupe / daer de Commandeur Ellert Smient mede soude gaen / ende eenen
 Portugees Samuel Cochin; ende dat neffens de Tapuja Marcillian, die versch
 over-ghekommen was/ derwaerts souden ghesonden worden de Brasilianen/
 die upt de Bahia de Trajiciaon in Hollandt waren ghebracht ende langhe ver-
 bleven / om hare maeghschap aen Rio Grande, in Siara ende elders tot onse
 vriendschap / ende den Oozlogh teghen de Portugesen te verwecken: ende
 alsoo niet gheraden was ghevonden de Stadt Olinda als noch te verlaten/ soo
 werdt goedt ghebonden daer in altydts vooz veerthien daghen ten minsten
 Divyses te versozghen. Den vijfden arriveerde 't Jacht Pernambuc, ende ver-
 haelde dat hy de Pinas ende Ouwerkerck, die langh vooz 't gat van Pariba had-
 den ghelegghen / hadde ghesproken; doch dat de selve daer gheen Spaensche
 Bloote ofte oock eenighe Schepen hadden vernomen. Den derthienden wierdt
 de Commandeur Smient nebens Capiteyn Joost Colster, ende 't Schip Nieuw-
 Nederlandt af-gheveerdicht om naer Siara te zeylen / ende daer te verrichten
 't ghene vozen bestoren was. Van hare reyse sullen hier naer spreken. Doozts
 soo

ANN

1631.

October.

ANN O
1631.

November.

soo zijn de Kaden ende de Gouverneur meest de gantsche maendt besich ghe-
weest met delibereren of men de Stadt Olinda soude verlaten ofte niet: ende
alsoo de meeste inclineerden tot het verlaten / soo voerden vast pannen ende
hout-werck naer 't Reciff, op dat de reste beter souden destrueren. In 't eynde
van de maendt wierdt een monsterringhe aen-ghestelt / by de welke wierdt be-
vonden dat inde Stadt Olinda, op 't Reciff ende de andere by-gheligen fozten
op Antonio Vaaz ende aen 't vaste landt waren dyp dupsent acht hondert ende
neghentien ghesonde Soldaten; behalven hondert en tachtich siecken / een-
en-tneghentich Jonghers; neghen-en-tseventich soo Tamborren als Trom-
petters; ende hondert en twee negros: noch volck vanden trem / ende andere /
bupten de Compagnien; soo op 't Reciff als inde Stadt vijf hondert en vijf-
en-tseventich ende twee hondert en dyp-en-twintich Swarten tot hare be-
hoefte: boven noch ses-en-tneghentich Swarten inde Stadt. 't Boots-volck
op de Schepen bracht upt een getal van twee dupsent twee hondert en veertich
koppen / soo datter waren over de seven dupsent mannen die by-naer alle kon-
den ghebruyckt werden. Boven desen waren in 't fozt Oragnie op Tamarica
noch dyp hondert en ses-en-tseftich koppen. 't Begin van de maendt Novem-
ber is al meest deur-gelopen met ontbloten ende ruyneren vande Stadt. Den
veerthienden quamder een Swarte van Pariba, die de Kaden de gestalte vande
Plaetse redelijck wel ontdeckte. Verklaerde datter laghen seftien Comp-
agnien / doch elck maer van dertich ofte veertich koppen / en maer een Com-
pagnie Burgerije; dat het Stedeken soo groot was als het Reciff, legghende
dyp mijlen vande Zee; dat aen de mondt vande Kievier een fozt lagh sonder
Bupten-wercken / ende met een drooghe gracht / daer men noch aen arbeide /
datter vijf-en-twintich stucken op laghen / en twee Compagnien Soldaten;
dat wepnich van daer heel slecht water is om te dzycken / doch seer goedt een
half misle van daer; datter noch een Casteeltjen op de Kievier leght / doch van
gheen gheweldt; ende dat men om aen 't Stedeken te kommen sonder de foz-
ten te moepen / een misle weeghs dooz 't Bosch moeste gaen / dooz een padt soo
breetd datter dyp man in 't ghelidt konden marcheren; doch men soude moeten
passeren een moerassich Kievierken / de wijde van een pistool-scheut. Dat om
Stedeken geen Wolwercken en waren / maer dat de Abnueen van de Kieviere
naer de Stadt met dyp foztificatien beset waren / hebbende het middelste ne-
ghen / het ander ses / ende het derde vier stucken; datter waren veertich of vijf-
tich Kuyters; voozts datter veel Supckers in vooz-raedt was / welck op-ghe-
houden wierdt tot de komste van een Spaensche Bloote / in een groot mage-
sijn / daer in wel ladinghe lagh vooz ses of seven Schepen; daer men sonder
schade konde aen-kommen / als men maer 't fozt legghende op de mondt van
de Kievier / ghepasseert was. Als nu alles wat eenichsints diende en verboert
konde werden upt de Stadt Olinda, was af-gebracht / ende alle der Officieren
ende Soldaten Bagagie verboert: soo heeft den Obersten Lieutenant 't volck
belast sich veerdich te houden om te delogeren. Den vier-en-twintighsten No-
vembris 's mozghens is den Equipagie-Meester van 't Reciff inde Stadt ghe-
kommen met Beck-kranffen en ander Vier-werck / ende heeft de resterende
Hupsen aen bzandt gesteken / ende bzande alles upt. De vbandt die onses volck
vooznemen by het af-bzeken vande daken ende anders wel langh hadde ghe-
merckt / en nu wel sach dat het haest gelden wilde; henghelde eenighe daghen
daer ontrent / ende ons volck was qualijck upt-ghetrocken / ofte by quamder
in; verhopende eenighe traghe te verrasschen / ofte wel de Arrier-garde te be-
schadighen; doch de onse trocken met soo goede ordze af / dat de vbandt 't hart
niet en hadde haer aen te tasten. De Stadt Olinda verlaten zijnde ende 't gar-
nison af-ghebracht / d'welck tot noch toe hadde verhindert datter niet elders
pete

pers tegen de vbandt was vooz-gheïomen: heeft den Raedt strac den ses-entwintighsten sericuselijck beginnen te delibereren wat men nu best doen soude met het volck / welck tot de besettinghe van de Fortificatien niet van noode en was. De Vergaderinge der XIX. hadde noch mei hare laeste brieven / de welke tot dien eynde inden Raedt wierden vooz-ghelesen / seer hoogh belast / dat men sijn beste soude doen den Albuquerque upt sijn Real, welck onse Fortificatien soo naer lagh / te doen delogerem; ofte wel by alle moghelijcke middelen Pariba te bemachtighen; want de ghelegentheyt was haer by de Kaden selfs ende andere Officieren sulcx aen-gheschreven / dat haer dochte de saecke soo swaer niet en was. Soo dat nu stondt te delibereren welck van beyden (als men de Heeren Heesters eenich contentement soude doen) best ende bequaemlijckst soude konnen by der handt nemen. De Krijghs-Obersten haer advijs hier over ghebraecht zijnde / verklaerden dat het op-slaen en delogerem vande vbandt upt sijn Real, 't welck men vooz desen seer difficiel hadde gehouden / nu by-naer onmoghelijck was / om dat de vbandt nu met alle noodtwendigheden wel versien / ende met soo vele oude en ervaren Soldaten onlanghs versterckt was. Het Fort vooz Pariba in te nemen en oordeelden vooz de Compagnie niet profitabel te konnen wesen / maer eer schadelijck / alsoo men de plaetse schoon meester wordende / aldaer soude sitten op een sandt-hoeck sonder verversinghen ghelijck van 't vaste lande af-ghesneden / waer upt niet als groote kosten van Fortificatien / ende geen nut soude wesen te verwachten. Waren daerom een-stemmich van advijs / dat men niet de macht die men nu oberich hadde / het Eplandt Tamarica gantsch soude sien te incozporeren met het in-nemen van des vbandts Fortresse / om alsoo een vaste ende sekere Plaetse te hebben / daer men 't allen tijden verversinghe ende hout (welck men noodtsaekelijck moet hebben soo tot timmeren als byanden / en sonder welke men inde ypperste swarigheden hadde te vervallen) soude konnen bekominen: ende dat dit het alder-nuttighste vooz de Compagnie achten: maer de meeste Politique Kaden hadden hier tegen; om dat ontrent acht maenden gheleden / doen men met by-naer dertghien hondert man op 't Eplandt was / naer dat de vbandt een weynich secours hadde bekommen / de militaire Hoofden hadden gheoordeelt / dat op 't Fort niet te doen was: ende nu waren / buyten twijffel / noch beter vooz sien / soo datter nu veel minder apparentie oordeelden te wesen als vooz desen. Desweghen dan eyndelijck by meerderheyt van stemmen wierdt besloten dat men Pariba soude aen-tasten / ende 't Fort op de Haven legghende / bemachtighen / om alsoo het upt ende in-kommen vande Schepen te verhinderen. Om dit exploit upt te voeren werdt verkozen den Oversten Lieutenant Steyn-Callenfels, ende de Politique Kaden Carpentier ende vander Haghen souden mede gaen: daer wierden toe gheschickt dertghien Compagnien; te weten / die van den Oversten, de Majoor's Redinchoven ende Berstet; van de Capiteyns Meppelen, Cloppenburgh, Hellingh, Baron Schenck, Everwijn, Bijma, Huyghens, Levin, Palmer, ende Koeck, maeckende te samen upt ontrent sesghien hondert mannen. Tot het over-voeren waren ghekosen dese Schepen / Amsterdam, de Geunieerde Provintien, 't Wapen van Delft, Groot Hoorn, daer den Oversten op gingh / Omlandia, de Goude Leeuw, den Hollandtschen Thuyn, de Fortuyn, de Maeght van Dordrecht, Munnickendam, 't Wapen van Medenblick, Groeninghen, de Pinas, de Windt-hondt, de Maeght van Enchuysen, ende de Vriessche Jagher. De Windt-hondt (op dat wy dat in 't vooz-by gaen segghen) hadde den twee-entwintighsten deser maendt by Noorden de Cabo St Augustin een Spaensch Carveel op de wal ghesaeght / d'welck daer strac in stucken stiet. Den eersten December wierdter een Biddach ghewonden / om Godt Allmachtich te Bidden dat het vooz-gheïomen exploit wilde zegenen.

Decembet.

ANN O
1631.

Ende alsoo men beducht was dat aen-siende het saisoen van 't jaer / de Scheepen licht vande Custe mochten gheraecken / indien vorder als Pariba quamen naer 't Noorden te lopen; soo wierdt by resumptie vande voorgaende resolutie / den tweeden December, de Heeren die op den tocht ginghen / belast / dat met het gros van haer macht niet en souden gaen by Noorden Pariba, maer soo de ghelegentheit ende advijsen van Rio Grande ofte andere plaetsen sulcx mochten kommen / dat apparentie sagen daer pets te verrichten / dat in sulcken gheval souden moghen derwaerts seyn den hondert ofte hondert en vijftich man; maer haer wierdt volle commissie ghegheven by Zuyden Pariba alles vooz te nemen wes sy tot dienste vande Compagnie souden bebinden te behooren. Den derden zijn met den daghe-raedt t'zepl ghegaen / ende vonden sich 's anderdaeghs met Sonnen op-gangh nevens Tamarica; noch vooz de middach dede den Ammirael een seyn dat alle de Capiteyns soo te lande als te water aen booyt souden kommen. Hier is eerst by de Politique Raedt Carpentier de resolutie gheopent / ende de entreprijse op Pariba klaerlijck aen-ghemeldt: ende naer dat een peder sijn ghenegentheit ende couragie hadde verklaert; soo zijn hier / om de vbandt op sijn onversienste ober te kommen / twee dinghen in deliberatione gheleght; eerst / hoe men 't landt best soude aen-doen / ende ten tweeden / hoe men 't volck bequaemlijck soude landen. Wegghen het eerste is goet ghevonden de toe-kommende nacht een wepnich by te houden / om niet te vervalen / ende de saecken soo aen te legghen / dat men des moorghens vroegh mochte zijn vooz gaets / ende soo dicht aen de wal als moghelijck was. De militaire Hoofden ober het landt alleen vergadert zijnde / hebben besloten de derthien Compagnien te verdeelen in ses Divisien: inde eerste soude wesen de Compagnie van den Oversten, met die van Capiteyn Meppel ende Cloppenburgh, zijnde de twee laeste vier-roers: inde tweede de Major Redinchoven ende Helligh: inde derde Wolfart Schenck ende Everwijn: inde vierde de Major Berster ende Bijma: inde vijfde Capiteyn Huyghens ende Palmer: inde seste Capiteyn Levijn ende Coeck: met ordze dat d'een of d'ander in noot siende / tot hulpe souden gaen sonder vorder last te verwachten: is mede ordze ghestelt op de Chaloupen en de Booten: ende alsoo de selve maer seven Compagnien konden bergen / wierdt de reste ghedaen op de lichtste Jachtjens. Den vijftien 's moorghens bevonden haer dwars van Cabo Blanco, d'yn mijlen by Zuyden Pariba; hieldent langhs de wal / ende naer dat noch een wijs ghezeyt hadden / begonnen 't volck ober te setten: daer nae weder voozt zeplende / sijn wepnich vooz de middach vooz de Kievier van Pariba ten ancker ghekommen: alle de Boots geladen zijnde / sijn gelijckelijck naer de wal gelopen binnen het reciff. Den Oversten Lieutenant, die met de Chaloupe vande Equipage-Meester vooz-uyt was / wachte de andere Chaloupen ende Boots in; inde welke waren / nevens des Overstens Compagnie / die van de Major Redinchoven, Meppelen ende Cloppenburgh. De wal naerder kommende / saghen twaelf Daendelen geplant op de strandt / 't volck vande vbandt in Loop-graven legghende / ende verscheyden chargen onder de onse doende / eerse konden landen: maer siende dat ons volck des niet teghenstaende stoutelijck aen landt sprongh hebben sy haer Borst-weer verlaten / ende sich in 't Bosch begheven; uyt het selve continuelijck met de onse scharmutserende / soo dat de onse dien dach veertich soo dooden als ghequetste bequamen. Dewijl den Oversten Lieutenant met dese troupen vande vbandt doende was / soo heeft by den Ingenieur Drevis nevens de Major Berster belast het Casteel ende de ghelegentheden daer om her soo veel doenlijck was te besichtigen. De welke 't strandt langhs gegaen / ende tot op een half musquet-scheut van 't Casteel ghekommen zijnde / 't selve perfecte konden sien / legghende in sijn vier Boltwercken / van aerde ende

ende rijst op-ghemaeckt / ende daer op vijf of ses-en-twintich stucken. Weder ghekommen zijnde / ende rapoort ghedaen hebbende / is by den Oversten ghe-
vraecht / wat men best doen soude / 't selve Casteel met gheweldt aen te tasten /
ofte met ceremonien tot accoordt te dwinghen: doch alsoo 't eerste met soo kle-
ne macht ongheraden was / werdt lichtelijck tot het tweede by den gantschen
Krijghs-Kaedt (alsoo de resterende neghen Compagnien onder tusschen oock
waren gelandt) besloten / te meer om dat haer in-beelden dat alle des vbandts
volck sich daer in gheretireert hadde / d'welck daer naer anders hebben bevon-
den. Teghen den avondt is 't Quartier gheleght / ende met een goede Wozst-
weer voorzien / teghen den in-val die de vbandt by nacht mochte doen. Inde
midder-nacht / naer dat het volck wat gerust hadde / heeft den Oversten goede
ghevonden de Approchen aen te vanghen / ende wierden seven hondert man
ghecommandeert te wercken. Daer wierden eerst twee Corps de Garde ghe-
maeckt / en met een linie aen den anderen ghehecht; ende dese Wercken wier-
den den seften verswaert en vol-trocken. Den selven dach kregghen een Poz-
tugees ghevangen / upt welckes verklaringe verstonde; dat daeghs te voren /
doen ons volck lande / op de strandt laghen / een Compagnie Castilianen / en
vier Compagnien Portugesen / elcke Compagnie sterck tsestich ofte tseventich
koppen / en wel ses of seven hondert Brasilianen. Dat twee maenden ghele-
den / daer ghekommen waren twee Compagnien Castilianen / de welcke mede
brachten acht metale stucken / schietende sestien pondt psers / de welcke op
't Fort Cabo Delo zijn gheleght. Dat op 't selve Fort legghen achthien sware
stucken / te weten / de voornomde acht metale ende thien psere / schietende elck
thien pondt psers; dat het ordinaris maer by dertich man was bewaert ghe-
weest; datter gheen Hupsen in en staen als alleen het Krupdt-hups / welck
noch niet vol-maect is: dat de wal hoogh is dertich spannen / ende Wozst-
weere acht; dat gheen grachten en heeft / maer op-ghemaeckt is van Palissa-
den met aerde ghevult / en vier punten heeft. Dat aen de ober-zijde noch een
Fort is begonnen te maken / maer dat 't selve niet en hadde ghesien. Dat me-
de de Kievier ontrent een mijle op / noch een Fortjen leght met vier stucken.
Dat de Stadt dyp mijlen boven de mondt vande Kieviere was ghelegen / voor
de welcke een Carveel ende een Patache laghen. Dat onder de Stadt een
Fortjen leght met ses stucken / en boven 't selve noch een ander met vier stuc-
ken. Dat inde Stadt een Compagnie Burgeren is / sterck tachtich mannen /
die gisteren mede op strandt was. Datse al ober sestien daghen / door twee
ober-lopers / van de komste van ons volck verwitticht waren / ende sedert die
tijd op de komste hebben leggen wachten. Dat de selve ober-lopers alle onse
Wercken op Antonio Vaaz af-ghemaeckt / ende aen Albuquerque verthoont
hadden: datse mede hadden gewaerschouwt dat de onse Hoortiers / Petards /
ende Storm-leeren souden met brenghen. Dat de Supcker-Nagesijnen wel
dyp mijlen boven de Stadt aen de Kievier staen / ende datse al daer upt ver-
voert zijn / ende noch eer-gisteren een Carveel met Supckeren geladen / naer
Portugael is verrocken / om daer te boodtschappen dat de onse naer Pariba
wildten kommen. Dat men noch dagelijcks hier verwacht vier hondert man /
soo Castilianen als Napolitanen / die van het Real kommen / ende rede onder-
weghen zijn. Dat hier ontrent gheen verbersingh en is dan wat Caious, ende
ober de ander zijde vande Kievier een wepnich Bacovas ende Bananes. Desen
dach dede de vbandt eenige aen-vallen op onse Wercken / doch wierdt 't elcker-
reps met verlies af-gheslagen / en lieter ses of seven dooden. Des nachts heb-
ben de onse noch een linie ghelopen / ende ten eynde een Corps de Garde ghe-
maect: de vbandt schoot met canon op de Werck-lieden / doch wierdt maer
een doodt gheshoten. Den sevenden by de dyp hondert Matroosen met haer
gheweert

ANNŌ
1631.

gheweert aen landt ghebracht / die haer Quartier apart hebben ghenomen / en met een Boort-weer voorzien: den Ammirael met eenighe Scheeps-Capiteynen zijn daer mede kommen logeren; des daeghs wierden eenighe wepnighe met canon gheschoten: des nachts wierdt by 't leste Corps de Garde een Batterije gheleght vooz twee stucken / schietende twaelf pondt persers; ende daer benevens is een linie met een Corps de Garde van 't Quartier tot aen de twee eerste Corps de Garde ghetrocken / upt vreesse dat de vbandt tusschen 't Quartier ende Appzochen een in-val mochte doen. Den achtsten is de Batterije vol-trocken: ende alsoo de vier-roers den vorighen dach ontrent een canon-scheut van 't Quartier eenighe Fachines in 't Bosch hadden ghesien / die de vbandt tot sijn behoef ghemaectt hadde / wierde een party upt-ghesonden om die te halen / maer de vbandt hadde die al wegh ghebracht: ende alsoo by ons volck vernam / is met eenighe troupen achter 't Quartier ghekommen / ende sterck op de onse upt het Bosch schietende / heeft vijff of ses ghequetst / ende weder gheretireert. Daer naer heeft begonnen sterck teghen onse Appzochen aen te wercken; ende van d'ander zijde vande Kievier met twee stucken in onse Appzochen te schieten. Teghen den avondt zijn de twee stucken op de Batterije ghebracht; ende heeft ons volck dien nacht noch een linie met een Corps de Garde naer 't Fort toe / ghelopen. Des anderendaeghs / alsoo de vbandt wel by-naer hondert en vijftich scheuten op onse Wercken hadde ghedaen / soo heeft men desen dach meest alle de Appzochen moeten repareren: teghen den avondt heeft de vbandt van sijn nieuw ghemaectt Werck met musquetten op de laest ghelopen linie en Corps de Garde beginnen te schieten / soo dat men meynde dat se een aen-val wilden doen; waer over den Oversten inder haest de Daendzagher van Cloppenburgh met vijftich man daer naer toe sonde / met last inde selve linie te blijven leggen: maer alsoo de vbandt op-hieldt met schieten / is de Daendzagher bukten ordre upt de Loop-graven teghen des vbandts Wercken aen-ghelopen / en is daer met noch twee ofte dyp andere ghebleven. Des nachts hebben de leste Loop-graven met Bancketten versien; ende is de vbandt upt sijn Hooznwerck met een linie onse Wercken tot op acht ofte negen roeden ghenadert / vooz hebbende / soo het scheen / de onse vanden anderen te scheidten. Dit gantsch werck liet sich wat vrent aen-sien / soo dat den Oversten bekommert zijnde over de upt-komste / gheraden vondt het advijs van sijne Krijghs-Officieren daer over te hoozen; te weten / dewijl de vbandt by-naer stercker was als wy / ende niet sijn Appzochen ende sapperinghen den onsen tot op ses of seven roeden was ghenadert; ofte het met het by-hebbende volck doenlijck was onse Appzochen te continueren / ende den vbandt in sulcker voeghen te bejeghenen / dat tot het ghewenst eynde mochten gheraecten; waer op by de Krijgh-Officieren wierdt gheantwoort. 1. Dewijl de vbandt hem in sulcker menichte bevindt / en niet sijn Appzochen de onse soo te ghemoet komt / te besozghen is / dat soeckt aen eenighe plaets hem dooz te snijden / ende de onse te separeren. 2. Dat niet mogelijk is dooz dese Appzochen (als schoon de vbandt die niet en verhinderde) de Poozte van 't Fort te benautwen / alsoo met een goedt Hooznwerck voorzien is: doock soude men tot besettinghe ende bewaringe vande Appzochen / Batterijen / Corps de Garde, continuelijck van doen hebben ses of seven Compagnien; (welck onmoghelijck was te doen) en effen-wel de vbandt aen beyde zijden met Appzochen attaqueren; soo langh de selve naer believen secours kan bekennen / gelijk dagelijcx over de Kieviere met Boots bekomt. 3. Naer dien de vbandt soo groote metale en persere stucken heeft / is niet te vermoeden dat wy die met onse stucken sullen konnen demonteren. 4. Dewijl onse macht maer bestaet in vijftien hondert Soldaten / is niet moghelijck sulcke fatigue van Wachten ende andere inconvenienten (jae

(jae al warender noch soo vele by) in sulcken hitte te continueren / daer anders gheen verbersinghe vooz handen is / als harde ende ghesouten Spijse. 5. Siende in vier dagen over de twee hondert soo dooden als gequetste en siecken hebben bekomen / souden de troupen licht soo verminderen / dat gantsch gherupneert souden worden. Om dese ende dierghelijcke redenen oordeelden de Krijghs-Kaedt dat het beter was by tijds te retireren / en sijn heyl op een ander plaetse te versoeken. Hier op is den thienden 's mozghens heel vzoegh den Ingenieur ghelast een bequame Redoute tot de retrayte te maken / ofte veel-licht de vbandt ons vooz-nemen ghewaer werdende / de onse hadde inghevolght ende over-vallen. Oock soo heeft den Oversten nebens de andere Officieren goedt gheacht ontrent ten elf upzen vooz-middach een aen-val te doen op des vbandts Bupten-wercken met ses Compagnien / ende hem / soo het doenlijck waer / daer upt te drijven / alsoo noch niet te deghe aen 't Casteel ghesloten waren : om des vbandts hoogh-moet daer dooz wat te neder te setten / ende de retrayte te faciliteren. De Compagnien tot dit werck gecommandeert / waren / die vande Hajo Redinchoven, van Capiteyn Meppelen, Cloppenburgh, Schenck, Bijma, ende Coeck; verdeelden haer in twee; de Hajo Redinchoven met sijne Compagnie / ende die van Meppelen ende Coeck, marcheerden bedeckt achter 't Quartier bosch-waert in / om de vbandt van d'ander zijde vande Kievier-kant in te vallen : dooz 't Bosch kommende / ghemoeten eenighe Hutten / oock ghesadelde Heerden / en ettelijcke Portugesen / de welke sy vooz hun henen dzeven naer des vbandts Werck : de Hajo Berstet met de Compagnien vanden Baron Schenck, Cloppenburgh ende Bijma, was onder-tusschen inde Approches ghekommen; ende het seyn met een canon-scheut ghegeven zijnde / wierde by ons volck stout-moedelijck op des vbandts Wercken aen-gevallen / ende hoe-wel de vbandt sich in 't eerste dapper weerde / soo wierdt nochtans epndelijck upt sijn Loop-graven ghedzeven / ende tot onder het Fort vervolght / soo dat de onse by-naer nebens haer in 't Fort souden inghedzonghen hebben / ten ware de vbandt de Doozte by tijds hadde toe-gekregghen / ende een deel van sijn epghen volck bupten ghesloten; de welke niet wetende werwaerts sich keeren / een deel pooghden de wallen van 't Fort op te klimmen / ende vande onse met piecken ende vier-roers wierden af-ghelicht / oock van haer epghen volck / die mennden dat het de onse waren / ofte met de onse vermenght / (ghelijck dan al eenighe vande onse aen 't klimmen waren) te rug ghedzeven / een ander deel vande vbandt niet konnende in ofte op 't Fort gheraecken / liepen om 't Fort / ende de onse in den mondt / ende werden neder-gehewen : een goedt deel liep mede in 't water ende verdzonck / soo dat men gissinghe maecte datter wel hondert vande vbandt doodt bleven; vande onse bleven daer over de twintich / en daer onder twee Lieutenants / ende hadden by de vijftich ghequetste : quamen weder soo in 't Quartier / ende de vbandt oock kortz daer nae weder op sijn Posten / sonder nochtans eenich werck te vorderen. Tegghen den avondt heeft ons volck weder begonnen sich schiep te begeven; ende om de vbandt de suspicie te benemen / werdt noch continuelijck met een stuck gheschoten vande Bateria tot 's nachts ten neghen upzen : de Compagnien hadden onder sich gheloot wie eerst naer boozdt varen soude; ende ist lot ghevallen op de Compagnie van den Oversten, beyde Hajo's / den Baron Schenck, Hellingh, Cloppenburgh, Bijma, ende Coeck: inde Approchen waren noch ghelaten d'ze Compagnien / die van Capiteyn Huyghens, Levijn, ende Everwijn; ende in 't Quartier twee / die van Meppelen, ende Palmer: die inde Approchen stelden eenighe rijssen upt / in stede van Senticellen / ende steekten over al lonten / ende quamen soo in 't Quartier / ende boozts met den Oversten aen boozdt. Dit was een verdrietighen en ongheluckighen rocht /

ANN O
1631.

waer by de onse in vijf daghen tijds wel hondert en tachtich soo dooden als ghequetste bequamen. Den twaelfden ginghen weder t'zepl / en quamen sonder teghen-spoet den veerthienden vooz t' Reciff op de reede. 't volck aldus onberrichter saecken t'hups gekommen zijnde / wierdt op nieuws by de Gouverneur ende Raden gedeliberceert wat men best nu by der handt soude nemen de Krijghs-Officier en sloegen Tamarica weder vooz / ende 't scheelde weynich of dat advijs soude zijn gebolgh / maer naerder over-leggende / dat de vbrandt soo naer by / allenthalven op sijn hoede soude wesen / ende dooz den ghenisten tocht op Pariba grootelijc gheincourageert / en konden gheen apparentie sien om Tamarica nu met entrepzise / veel min met belegeringh / te bekommen / sulcx dat den tocht op Tamarica vooz die tijdt aen d'een zijde setten. Spndelijck op den achtthienden December hebben gheresolbeert te lopen naer Rio Grande op hope dat de Brasilianen van dat gheweste de onse in 't belegeren van 't Ca steel souden helpen / ende dat naer de in-neminghe van die Plaetse / allenskens Zupdt-waert op-gaende / het landt open souden krijghen. Wy hebben hier vozen verhaelt / dat den Commandeur Smient, met den over-gekommen Brasilianen / ende die eenighen tijdt by ons ghewoont hadden / ghesonden was naer Siara, om met de Tapujas, die daer ontrent houden / te handelen. Hy verrock met het Schip Nieuw-Nederlandt ende sijne Chaloupe den dertthienden October van 't Reciff; geraeckten met der Sonnen onder-gangh ontrent Porto Frances; en liepen voozts langhs de wal / en setten ontrent midder-nacht op dertthien vadem. Des anderendaeghs kommende ontrent de Bahia de Trajiciaon, sagen daer een Portugees Schip binnen legghen / soo dat daer mede in liepen / meynende 't selve te nemen / maer vonden daer gheen kans / dooz dien de Portugesen 't selve dicht onder de wal kozten / alwaer twee Bateriaen hadden opghewozen. Voozts zeplende in 't ghesichte vande wal / settent den vijftthienden 's avonds twee mijlen kozt van Rio Grande. Des anderendaeghs dooz gher water krijghende / hielden het 't zee-waert / doch sonden de Chaloupe langhs de wal: de welke den seventthienden weder by haer quam / ende verhaelde dat sy tusschen de Baixos van S' Roque waren deur-ghezepl / de welke sy oozdeelden van Rio Grande te beginnen / hadden in 't begin maer derdehalf vadem ghevonden / maer daer nae altijds vier en vijf vademen; hadden een Carveel in vbrandt ghesteken / gheladen met Wijn; waren hier thien of elf mijlen verder als Rio Grande, de wal streckt daer Noozdt-West en Zupdt-Oost. Hielden al voozts langhs de wal op seven / ses / vijf / ende vier vademen mit ofte meer / en settent 's avonds ontrent een-en-twintich mijlen van Rio Grande, by een Plaetse ghenaemt Ubranduba. Des anderendaeghs wierden de Brasilianen op haer versoek aen landt gebracht / te weten / Marcial, Andries Tacon, Ararova, en Franciso Matauwe, die dooz 't landt ginghen naer de Tapujas, om die te spreken. De Commandeur Smient aen landt gheweest zijnde / ende daer gheen goede reede ghevonden hebbende / zeplde den dya-en-twintighsten wat meer naer de West; en quamen den dertighsten October weder by 't Schip / hadt wel sesthien mijlen Westelijcker gheweest / doch en hadde de Salinas niet vernomen / noch oock eenich volck / hoe-wel aen twee Rievieren was aen-gheweest. Den derden November verrock de Commandeur Smient weder neder-waerts / doch quam weder by 't Schip. 't volck van 't Schip Nieuw-Nederlandt voer den thierenden November aen den hoek van Ubranduba aen landt met groote moepte en ghevaer dooz de barningen / vonden daer niet als wat Percelie de Mar en andere groente / ontrent een musquet-scheut van strandt zijn groote witte Duppen / en achter de selve eenighe wilde Palmiten / en een Wallen wel een mijl groot / die vol sout water stondt / sagen oock eenich bestiael / wilde Derckens / ende Hertten. Saghen daer naer aen landt twee

twee bieren / soo dat daer naer toe voeren / en vonden daer onsen Brasiliaen
 Andries Tacou, met noch acht kloecke Brasilianen / en seventhien soo Dou-
 wen als kinderen / die een Portugees Juan Perera naer Rio Grande brochte /
 den welcken sy hadden doot gheslaghen / ende sijn brieven ghenomen ende met
 ghebracht. Ende alsoo inde selve brieven de gantsche gelegenheyt van Siara
 wierdt verhaelt / soo wierdt op 't versoek vande Brasilianen goedt gevonden
 dat de Commandeur met sijn Chaloupe soude varen naer 't Reciff om alles te
 rapozteren / ende 't Schip ende een Chaloupe souden voorts varen naer Siara.
 't Schip scheidde van Uberanduba den achtthienden November; liepen langhs
 de wal ontrent ses mijlen / meest op vijf en vijfdel vadem waters / ende als
 by eenen schooren hoeck quamen / hadden maer vierdel ende dyp vadem /
 ende hoe meer 't zee-waert liepen / hoe het meer op drooghde / ende sagent 't zee-
 waert sterck barnen / ende de barninghe was ontrent dyp mijlen van landt; set-
 tent op derdel vadem. Wisten qualijck hoe hier een dooz-gangh souden
 vinden / want was daer al vol bancken en sanden / ende hoe naerder de wal hoe
 dieper water. Soo dat den twintighsten weder zepl makende / naer de wal lie-
 pen / met de Boot vooz-uyt / tot dat ontrent een mijs vande wal waren op vijf /
 ses / en seven vademen; zeplden doen weder langhs de wal / ende ontrent vier
 mijlen ghezepl hebende / wierdt het droogh / soo dat weder setten op vier va-
 dem coralige grondt; de Custe streckt al Oost en West / en waren ontrent thien
 mijlen van Uberanduba. Sanderdaeghs hielden weder langhs de wal / ende
 voorts langhs de selve op vier en vijf vadem by de twee mijlen / tot dat qua-
 men by de drooghten van Guamare, die wel een mijs in Zee stecken / soo dat
 om die te schouwen 't zee-waert liepen / tot vooz-by de Salinas, de welke gisten
 van Rio Grande te leggen by de veertich mijlen; als den Bergh vande Salinas
 Zupden van u is / soo siet ghy dat het landt begint om de Zupdt te ontfallen
 met een grooten bocht / daer zijn twee Kiebieren / dan streckt de wal Noozdt-
 West ten Westen / ontrent vijf mijlen hoogh landt / met een langhachtighen
 Bergh / en hoogher als die vande Salinas; hielden al West-Noozdt-West on-
 trent dyp mijlen van landt / en settent 's avondts ontrent thien mijlen vande Sa-
 linas, en hadden den hoogen Bergh van Porto do Mel recht Zupden van haer.
 Sanderdaeghs staken dwars in Zee / hadden ontrent vijf mijlen van landt
 maer seven vadem; hadden daer een rooden hoeck in 't Zupdt-Zupdt-Westen
 van haer / welck de Brasilianen noemden Cabo de Bopinguape; hielden daer
 naer weder naer de wal / en saghen in 't Zupdt-Westen een Bave / ghenoeemt
 Porto de Onçes. Vande Cabo vooznoemt steckt een riff wel vijf mijlen in
 Zee / en loopt dan wel acht mijlen langhs de wal tot de Oost-zijde van Porto
 de Onçes daer het te niet loopt. De wal tusschen beyden streckt Noozdt-West
 ten Westen ontrent vijf mijlen / en dan ontfalt het landt West tot de Oost-
 zijde van Porto de Onçes ontrent dyp mijlen; zeplden al voorts langhs de wal
 twee derdendeel van een mijs van 't landt in ses en seven vademen waters.
 Van Porto de Onçes tot Rio Juaguarive, is de Custe schoon ende goede ancker-
 grondt / settent een mijs van die Kiebier op ses vadem. Den dyp-en-twintigh-
 sten van daer weder 't zepl gaende West aen, dan by Westen de Kiebier ontrent
 een half mijs leght een hoeck die men moet schouwen / wegghen een riff dat een
 half mijs af-steckt: by Westen desen hoeck is een grooten bocht / daer twee
 Kiebieren souden wesen naer 't segghen vande Brasilianen. De wal loopt
 meest Noozdt-Noozdt-West tot aen een hoeck ghenaemt de Witten Hoeck,
 liepen daer om op vier vadem water / en vonden goede ancker-grondt een go-
 telingh-scheut vande wal. Den vier-en-twintighsten voeren vijf Brasilianen
 aen landt om haer vzienden te spreken / en quamen des avondts weder aen
 voozdt / senden haer volck gesproken te hebben / ende dat alles wel soude gaen /
 doch

ANN O
1631.

doch versochten dat met 't Schip in 't ghesicht van Siara wilden kommen/ ende daer voor houden/ souden dan haer exployt in 't werck legghen. Soo dat 's anderdaeghs zeyden naer Siara; de wal streckt vande Wape tot den hoeck van Siara meest Noordt-West wel soo Noordelijck / by de vijf mijlen; settent om den hoeck op ses vadem waters / bevonden daer de hoogte van d'yn graden ende acht-en-veertich minuten; ende Siara leght dan noch ontrent twee mijlen West-waert: de Brasilianen voeren den ses-en-twintighsten naer landt/ doch vonden teghen-standt vande Portugesen ende Brasilianen die onder de selve woonen/ soo dat belet wierden te landen/ ende een van haer wierdt door 't schieten uyt 't Bosc ghequetst; sulcx dat onverrichter saecken weder 't scheep quam. 's anderdaeghs verzeyden weder van daer; van 't Casteel wierden in 't voor-by varen d'yn scheuten naer hun gedaen / ende ontrent ses mijlen voortghevaren zijnde/ settent achter een hoeck daer veel klippen onder water lagen; desen hoeck noemden de Brasilianen Opese, ende lieten haer weder aen landt setten/ versoekende dat met 't Schip daer twee daghen wilden blijven leggen/ want verhoopten ondertusschen haer voornemen te volbrengen. Naer 't gene die van 't Schip daer aen landt konden sien / soo ist te vresen dat met de Brasilianen qualijck is vergaen / om dat nu thien nu vijftien en meer Portugesen met haer vier-roers sich verthoonden: ende om kozt te maecken/ de onse gingen met het Schip deur / ende liepen naer de Eplanden om Sout / soo dat 't huys kommende / ghenoech te verantwoorden hadden. De Commandeur Smient keerde den vijf-en-twintighsten November aen 't Reciff: raporteerde aen den Raedt; hoe dat de Brasilianen aen landt hadde geset/ ende dat d'yn vande selve op den wegh naer Siara ghemoet hadden een Portugees / by sich hebbende s'venthien soo Woutwen als kinderen vande Tapujas, die by leude naer Rio Grande, om te verkopen / ende dat by de selve noch waren acht Brasilianen van Goana twee mijlen van Siara ghelegghen: de onse by dese acht ghekommen zijnde / en hun verhaelt hebbende de oorsaek van hun komste / zijn de selve stracx ghenegghen gheweest het met de onse te houden/ ende wierden onder den anderen eens / den Portugees te dooden; 't welck gedaen hebbende / soo zijn de Tapujas met Andries Tacou aen Noordt ghekommen van Nieuw-Nederlands; ende de andere hebben haer reyse verzoedert: meynde dat nu soo verre was ghebracht met onderhandelinghe met de Tapujas ende andere Brasilianen / dat de selve presenteerden 't Casteel te Siara in onse handen te leveren / soo verre de onse wilden aen-nemen 't selve met het scheeps-volck te besetten: ende dat by 't Schip Nieuw-Nederlandt daer op de Custe hadde gelaten/ met ordze/ op sijn wederkomste met meerder volck / te wachten. 't welke alles by den Raedt verstaen ende oberwogen zijnde / hebben goedt ghbevonden den Commandeur Smient weder derwaerts af te veerdighen / ende hem met te gheben 't Wapen van Hoorn ende veertich Soldaten vande Compagnie van Capiteyn Colster. De welke den eersten December weder is 't zepl ghegaen / sijn verrichtinghe sullen hier naer verhalen. Den tocht op Rio Grande in voegen als vozen ghearresteert zijnde / wierdt alles inder ijl daer toe veerdich ghemaect / soo dat den een-en-twintighsten 't zepl ginghen met veerthien soo Schepen als Jachten / ende thien Compagnien Soldaten. De Schepen waren de Geunieerde Provintien, Groot Hoorn, Amsterdam, Amersfoort, Omlandia, Monnicken-dam, de Zeeuwsche Jagher, 't Wapen van Delft, Goude Leeuw, Maeght van Dordrecht, Vriessche Jager, 't Wapen van Medenblick, ende twee Zeyl-Chaloupen; de Compagnien waren die vanden Oversten Lieutenant, vande Major Bersteth, Major Craye; Capiteyn Drossaert, Levijn, Meppelen, Hellingh, Vinder-Hoet, d'Autry ende Palmer. Daer gingen mede de selve Hoofden ende Raden die op den vozighen tocht naer Pariba waren gheweest. Den twee-en-twin-

twintighsten 's middaghs hadden de hooghde van seven graden en vier-en-twintich minuten / en hadden 's avondts Pariba West van haer ontrent vier mijlen buyten de wal : ginghen Nooydt-West aen / en lieten 's nachts Nooydt-Oost over drijven. Des anderendaeghs haer bevindende drij mijlen buyten de wal / ende de kours Nooydt-West houdende / dede den Ammirael hee seyn om de Krijghs-Kaedt ende de Schippers aen booydt te hebben ; ende alsoo sy gisten ten naesten by nu ghekommen te zijn ontrent de Plaetse daer het explont moeste werden aen-ghevangen / soo hebben / om 't volck bequamelijck ende niet het minste ghevaer te landen / den Pilot Bartolomeo Paris ghevraecht waer de beste ghelegentheyt was om te landen, hy wees twee plaetsen aen ; de eene aen Ponto Moriseo, d'ander aen Ponto Negro ; de eerste een / ende de tweede twee mijlen by Zuyden Rio Grande : dan in acht nemende dat aen Ponto Morisco, hoe-wel de naeste ende ghereetste plaetse / de Zee gheweldich barnet / soo geloofde men dat die plaetse tot het landen van 't volck onbequaem was : ende siende aen Ponto Negro heel slecht water was / soo wierden eenstemlijck van dat advijs / dat men 't volck aen Ponto Negro soude landen. Lagen doen ghe-anchert op achthien en twintich vadem sandt-grondt / twee mijlen vande wal ; peylden een hoeck (daer naer heur gissingh Rio Grande achter lagh) vijf mijlen Nooydt-West / wel soo Nooydelijck van haer ; ende hadden 's middaghs by gissinghe de hooghde van ses graden. Den vier-en-twintighsten met den daghe-raedt lichten haer anckers / met een fraye koelte upt den Oost-Zuydt-Oosten / hadden 's middaghs de hooghde van vijf graden ende veertich minuten / en waren twee mijlen buyten de wal. Den Ammirael ontboodt de Krijghs-Kaedt ende Scheeps-Capiteynen weder aen sijn booydt : alwaer in acht ghenomen zijnde / dat de grondt daer seer onessen en klippich wierdt bevonden / als op een plaetse thien / ende andere terstondt vijf vadem werpende / waer dooz met de groote Schepen (als hier onbedreven zijnde) naerder te lopen niet sonder groot en merckelijck ghevaer soude konnen gheschieden / en evenwel om 't volck te landen nootsaeckelijck naerder moesten wesen ; soo ist dat de perijkelen die men op soo een onbekende ende vuple Custe onderwoopen is / in acht ghenomen zijnde / eenstemlijck by den Ammirael ende alle de Scheeps-Capiteynen goedt ghebonden wierdt / met de groote Schepen af ende aen te houden / ende ondertusschen met de lichte Schepen / naer de wal te lopen / de gronden af te diepen / ende alle ghelegentheden neerstelijck te dooz-sien / ofter doock eenige goede ancker-grondt / ende bequaemheyt is om 't volck te landen ; ende haer is belast sulcx vindende / seyn te doen / op dat men alsdan met de groote Schepen volghe. De Vloote settent 's avondts naer Sonnen ondergangh op negen vadem cozael-grondt / ontrent drij vierendeel-mijl vande wal. Den Ammirael ende eenighe Capiteynen voeren ondertusschen tot dicht onder de wal ; ende alles wel besichricht hebbende / quamen des naer-middaghs weder by de groote Schepen : verklaerden gheen bequame plaets ghebonden te hebben om 't volck te landen / als aen Ponto Negro, ontrent twee mijlen by Zuyden 't Foort op Rio Grande. Doch alsoo geoordeelt wierdt dat dese plaetse te verre was af-ghelegghen om 't Legher te deghe toe-voer te doen / soo vonden geraden de naest-ghelegene plaetsen noch naerder te besichrigen. Den vijf-en-twintighsten zijn de Politique Kaedt / Carpentier, den Ammirael, de Major Bersteh, en noch eenighe Scheeps ende Landt-Capiteynen / nevens den Ingenieur Pieter van Bueren, met drij Chaloupen naer landt toe ghevaren / ende van Punta de Marchena (een kleyn mijle by Zuyden Rio Grande) af / tot Rio Grande toe de gantsche Custe besichricht ; doch vonden nergghens gheen ghelegentheyt om te landen / ofte met Boots aen te kommen / dooz dien de strandt deurgaens klippich is / en seer hardt daer op brandt ; saghen de vbrandt op

A N N O
1631.

strandt met vijf-en-twintich of dertich man te voet ende te peerde. Liepen
 voorts langhs het riff ende 't Casteel; bevonden 't selve te leggen op het Reciff,
 ontrent een musquet-scheut van 't vaste landt; op-ghebouwt van steen / met
 seer hooghe muren; scheen teghen de Zee een Tenaille te hebben / en saghen
 perfectt de twee Espales van twee Bollwercken / legghende teghen het in-
 kommen vande Haven; ende dat over de selve diep inde Kievier flankerde:
 saghen datter veel gheschut op lagh / doch wierdt maer een scheut naer de onse
 ghedaen: merckten oock wel dat 't selve veel grooter was als 't Casteel op
 't Water-Reciff vooz Pernambuco: ende dat men dicht daer langhs moet he-
 nen om-loeben / om inde Kieviere te kommen: en dat het in-kommen vande
 Kievier veel nautwer was / als vooz 't Reciff de Pernambuco de in-komste van
 de Haven. Naer dese besichtighe weder aen voozdt ghekommen zijnde / ooz-
 deelden alle de Landt en Zee Officieren / datter gheen bequaem landen was /
 dan aen Punto Negro als vozen; ende daer ongheraden te landen / wegghen de
 groote distantie van 't Fozt / ende de sware passagie over de sandt-dynnen /
 ende de resterende wegh voozts bergh op bergh neder. Dan by de Politique
 Raedt Carpentier wierdt vooz-gheslaghen / dat men binnen de Kievier soude
 lopen / en boven 't Fozt landen; hier in vonden de Scheeps-Capiteynen groote
 swarigheden / dooz dien het sijn gevaer soude lopen dat d'een of d'ander Schip
 inde grondt wierde gheschoten / d'welck dan / wegen de enghte van 't Canael /
 de voozste in ende de achterste bukten soude houden: doch souden dese swarig-
 heden wel over 't hooft ghesien hebben / indien de Krijghs-Officieren te lande
 raedt hadden gheweten om 't Fozt in vier of vijf weken te dwinghen: maer de
 selve geen middel siende om een Casteel / d'welck een musquet-scheut van landt
 op een klippe in 't water is legghende / niet alleen inde vooznoemde tijdt / maer
 oock met de by-hebbende macht in veel langher tijdt te winnen: ende beducht
 zijnde indien de Schepen onverrichter saecken weder mosten upt-bzenghen /
 (welck niet dan met werpen kan gheschieden) dat dan 't laetste ergher soude
 wesen als 't eerste. Om dese redenen werdt eyndelijck besloten dat het ongher-
 raden was op 't Fozt van Rio Grande pets te attenteren. Naer alsoo nu hier
 met de Schepen ende 't volck waren / wierdt goedt ghevonden by Hoozden
 Rio Grande in eenighe bequame plaetse te setten ende te landen / ende sich al-
 daer acht of thien daghen te onthouden / om te sien ofte de Brasilianen tot de
 onse wilden kommen ende aen-spannen teghen de Portugesen; om alsoo dooz
 die middel noch tot een ghewenst eynde te kommen. Den ses-en-twintighsten
 met den daghe wierdt de Hajoz Bersteth nevens den Ingenieur ghesonden
 om met des Ammiraels Chaloupe te besichtigghen een Bape by-naer een mijle
 ticht ende gediept hebbende naer believen / wierdt de Zeeuwsche Jagher vooz-
 upt gesonden om bequame ancker-grondt upt te vinden; de welleke die gevon-
 den hebbende by de wal / een scheut heeft gedaen; waer op de resterende Sche-
 pen 's middaghs haer ancker hebben gelicht / ende inde Bape kommende / ghe-
 set op acht ende neghende half vadem schoone sandt-grondt: hadden 't Fozt
 van hun Zupdt-Zupdt-West: ende alsoo het nu avondt was gheworden / soo
 wierdt niet raetsaem ghevonden 't volck vooz 's anderdaeghs 's mozghens te
 landen. Den seven-en-twintighsten landen alle sonder eenighe teghenstandt;
 staken daer een Quartier af om seker te legghen: eenighe trocken naer een
 Hoeve van een Portugees / daer sy Derckens en Hoenders bequamen. Een
 Negher quam vrij-willich by haer / ende verklaerde dat alle 't volck ghevlicht
 was op 't Fozt van Rio Grande; datter vele Beesten daer ontrent waren / die
 des nachts wel weder inde Coralen souden keeren: datter noch een Hoeve lagh
 sen mijl ofte twee vorder naer het Hoozden / daer meerder verberfinge was te
 krijghen;

krijghen; doch dat daer ontrent gantsch gheen Brasiliaen en woonden. Ten
 selven daghe quam de Commandeur Smient hier by haer / ende verhaelde dat
 by 't Schip Nieuw-Nederlandt niet en hadde gevonden ter plaetse daer 't be-
 last hadde te wachten; ende dat 't Wapen van Hoorn ghelaten hadde by de Sali-
 nas: soo dat goet gevonden wierdt de Commandeur weder derwaerts te
 schicken / op dat 't Wapen van Hoorn soude belasten naer St Martin te lopen/
 ende met een Sout ladinge naer 't Vaderlandt te keeren. Des anderendaeghs
 verrasten in 't Corael, ontrent een musquet-scheut van 't Quartier ghelegghen/
 inde veertich Beesten / die over de Schepen ende Compagnien verdeelt wier-
 den: ende daeghs daer aen wierdender by de vijftich Derckens aen-ghebrachte
 van over een Kievierken by Noorden 't Quartier ghelegghen. Den dertigh-
 sten teghen de nacht trocken weder over 't Kievierken; en quamen den lesten
 's moorghens weder in 't Quartier / mede brengende over de twee hondert Bee-
 sten soo groot als kleyn / en seer vele verbersinghe van Vuchten ende anders.
 Ende om het met desen vuchteloos tocht niet al te langh te maken / siende
 dat hier niet te doen was / naer dat noch eenighe verbersinghe ghehaelt / ende
 een ander Bave achter Ponto de Domingo St Martin besichticht hadden / zijt
 den vierden Januarij des jaers twee-en-dertich weder van hier ghescheyden/
 ende den neghenden voor 't Reciff op de reede ghekommen. Aen 't Reciff was
 tegen het eynde van 't jaer op-ghebracht een Scheepken / by Oudt Vliissinghen
 ontrent de Bahia veroverd / gheladen met wat Olie / Heel / en eenighe stuck-
 goederen. Daer waren den achtsten Decembar aen 't Reciff ten ancker ghe-
 kommen upt het Vaderlandt / Muyden, de Geele Sonne, Rode Lecuw; ende
 de bevachte Schepen / de Keyserinne, de Liefde, de Hope, upt de Camer tot
 Amsterdam. Den Oragnie-Boom, upt het Noorder-Quartier. En den ses-
 chienden Graef Ernest, upt de Camer van Stadt en Landen. 't Schip de Hope
 quam weder van Rio de Jenero sonder nets gevonden te hebben: dan 't Halve
 Maentjen bracht een Scheepken mede / welck ghenomen hadde / met drooghe
 Viscch gheladen. Gock soo hadde 't Jacht Pernambuco den sesten November,
 een Scheepken teghen de wal ghejaeght ende doen sincken ontrent vijf mijlen
 by Noorden de Bahia. 't selve Jacht bleef daer ontrent krupffen / en was den
 achtsten Decembar inde Bahia, en sagh onder de Stadt St Salvador legghen
 seshien soo Schepen als Dercken; quam daer onbeschadicht weder upt / ende
 bleef op de Custe krupffen / ende dede den derden Januarij des volghenden jaers
 noch een Carveel stranden / ontrent de hooghde van neghen graden. Sullen
 nu van Brasil scheyden / ende verhalen 't ghene dit jaer elders by de Schepen
 vande Compagnie is verricht. Hier vozen hebben wy verhaelt hoe dat het
 Jacht de Brack was ghekommen by de Schepen vanden Commandeur Boon-
 eter: de welke 't selve Jacht nevens het Jacht 't Hart den achtsten Januarij
 sonde naer Mona, om te besichighen of daer op gheen Beesten en waren te be-
 kommen; sy deden haer beste om de Oost te winnen / en quamen den neghenden
 aen 't selve Eplandt / en voeren met de Boot daer aen landt / bongen daer wen-
 nige Derckens; en hielden daer nae eenige daghen af ende aen / met seer harde
 windt: den vijftienden quamen by Saona, en van daer voortz zeylende naer
 de West / bevonden haer den seventhienden voor de Salinas, (een reede aen
 't Eplandt Hispaniola) de stroom gingh hardt om de Oost; ende gheraecten
 's anderdaeghs aen Isla de Vaca, ende soo weder by de Commandeur Boon-
 eter. Doch scheyden nevens 't Jacht de Noordt-Ster den twaelfden Februarij
 weder vande Bloote / ende laveerden op / naer 't Oosten. Den neghenthi-
 den bevonden sich op de hooghde van vijftien graden ende thien minuten by
 Noorden de Linie; ende 's anderdaeghs op de hooghde van derthien graden en
 vier-en-vijftich minuten: den twee-en-twintighsten saghen de vaste Custe /
 ende

Januarius.

Februarius.

ANN O
1631.

Martius.

Aprilis.

Mayus.

ende quamen te lande by Oosten Bahia Honda, ende sochten daer reede om de
 Jachten wat schoon te maecten. Des anderendaeghs maecten weder zepl/
 en deden haer beste om onder de Monges te kommen: doch naer dat al gheweest
 hadden by Cabo de Coquibocoa, keerden weder naer de Bahia Honda, om haer
 Chaloupen wat te vermaecken: setten daer weder den seven-en-twintighsten;
 ende werden dooz het ongestadich weder daer op-gehouden tot den derthien-
 den Martij: lichten doen weder haer ancker / ende pooghden om de Oost te
 kommen; maer siende datse wegghen de stroom / die seer hardt om de West
 gingh / ende stijve koelte upt den Oosten niet en wonnen / maer eer verlozen;
 liepen sy den een-en-twintighsten naer Cabo de la Vela. Daer kommende/
 verstonden upt de Indianen die daer ontrent houden / dat dyp mijlen by We-
 sten Cabo de la Vela een Hollandtsche flupte lagh die daer Sout laerde / soo
 zijn den vier-en-twintighsten daer nae toe ghevaren. Dese Sout-panne leght
 dyp mijlen by-naer recht Zuden bande vooznoemde Cabo, op de hooghde
 van twaelf graden ende thien minuten. Dooz quade toeficht verlozen daer aen
 landt dyp man / die bande Spagnaerden wierden verrast. Keerden weder on-
 der Cabo de la Vela, en maecten daer schoon. Den seften April schepden we-
 der van daer / en quamen den neghenden 's avondts weder onder Isla de Vaca
 te reede. Naer dat hier voozts hadden schoon ghemaect / ende hun van water
 ende byandt-hout wel versien / soo zijn den vier-en-twintighsten weder van
 daer gheschepden; 's anderdaeghs 's avondts passeerden de Cabo Tiburon; en
 waren den ses-en-twintighsten dwars bande Cabo de Donna Maria, op de
 hooghde van achthien graden ende ses-en-veertich minuten: ende 's ander-
 daeghs by Caymito, hadden weynich windts / soo dat niet veel vertierden/
 den neghen-en-twintighsten quamen by de Cabo St Nicolas, aen 't West-ep-
 de van Hispaniola, op de hooghde van twintich graden. Den tweeden Maij
 quamen tusschen Hispaniola ende 't Eplandeken Tortuga in / en setten het
 's anderdaeghs onder Tortuga op de reede. Sonden van daer hare Chaloupe
 om water te halen van 't groot Eplandt Hispaniola, de welcke een Spaensche
 Bercke ghemoeten / de welcke sy aen 't strandt joegghen en verbzanden. Den
 derthienden Maij schepden weder van daer / en sagghen 's anderdaeghs Monte
 Christo, legghende van Porto François by gissinghe seven mijlen Oost wel soo
 Noozdelijck. Den vijftienden naer-middach / wesende tusschen Monte Chri-
 sto ende Porto de la Plata, wendent sy Noozden ober / met een windt upt den
 Noozdt-Oost ten Noozden / soo datse pas Noozdt ten Westen konden besteve-
 nen. Wy sullen hare zeplage wat nauw beschrijven / om dat daer dooz naerder
 openingh hebben bekommen bande ghestalte ende hoogghden bande Lucaios,
 ofte Eplanden ghelegghen by Noozden Hispaniola, tot welcken eynde sy meest
 hier waren ghesonden. Den seftienden Maij 's mozghens dzeven naer gissin-
 ghe vier mijlen bupten landt / ontrent dwars van Itabella: naer de middach
 kregghen de windt Noozdt ten Oosten / ende lietent Noozdt-West aen-gaen tot
 den avondt, wendent doen Oost ober; waren naer haer gissinghe seven mijlen
 Noozden van Porto de la Plata. 'S anderdaeghs hadden de windt Noozdt-
 Noozdt-West / ende gingen Noozdt-Oost aen; hadden 's middaghs de hoogh-
 de van twintich graden ende een-en-twintich minuten; des avondts wendent
 weder West ober / ende doender twaelf glasen upt waren / gingghen weder
 Noozdt-Oost aen. Den achthienden 's middaghs quamen op de drooghten
 bande Abrolhos op veerthien / twaelf / en thien vadem schoone sandt-grondt.
 Stierden de Chaloupe vooz-upt / de welcke was gheweest op acht vadem/
 ende een glas daer naer weder gheen grondt. Dese drooghten is ontrent dyp
 mijlen breedt; men siet de blinde klippen legghen. Liepen doen Zudt-West
 ten Zuden aen / want waren met een Noozdt-Oost ten Noozden gangh daer
 op

op ghekommen. Den neghenthienden 's middaghs hadden de hooghde van twintich graden en vijftich minuten/ wonnen weynich om de Noozdt. Sanderdaeghs 's morgens saghen de Eplandekens van Amana, ofte de Oostelijcke Caicos, was al blacke grondt / en steenachtich / wel d'yn mijlen van landt: voeren met de Chaloupe daer aen/ vonden de Eplandekens heel dor / ende vol Heeuwen / dooden daer oock eenige Zee-Kobben. Dese eerste zijn twee Eplandekens / elck ontrent een halve mijle groot / legghen dicht by den anderen: sp gavense de naem van Robben Eylandekens; achter de selve is goede reede op vijf vadem sandt-grondt. Sanderdaeghs zeplden noch al Noozden aen tot op de hooghde van een-en-twintich graden en vijf-en-dertich minuten; saghen noch een Eplandt ontrent vierdehalf mijle Oost ten Noozden van het Westelijckste vande twee voorszede; was heel kleyn; vonden daer wel een Pan/ doch geen Saut daer in: daer naer noch een ander wel vier mijlen groot/ daer twee Pannen op waren / doch mede gheen Saut; noemdent Grooten Dorst, was heel bar/ ende niet dan klippen. Saghen voorts noch al meer Eplandekens; doch keerden met de Chaloupe weder aen de Schepen. Dese Eplandekens leggen op de hooghde van een-en-twintich graden en vijf-en-twintich minuten / ghestreckt Oost en West; oock Noozdt-Oost en Zupdt-West; zijn seer vele in ghetal / doch alle seer dorre / en van gheender waerden. Den d'yn-en-twintighsten voeren met de Chaloupen weder van de Jachten / ende gingen Noozdt-Noozdt-Oost aen: hadden 's middaghs de hooghde van een-en-twintich graden en seven-en-twintich minuten: zeplden doen noch twee mijlen over wat meer als twee boet water / en quamen doen in een Bape / die wel anderhalf mijle groot was; al verdroncken landt: ende 't verste landt/ welck sp saghen / lach West-Zupdt-West van haer / doch konden daer niet by kommen; soo dat weder keerden by de Schepen. Den ses-en-twintighsten maeckten de Jachten weder zepl; ende naer dat by gissinghe een mijl Zupdt-Zupdt-West buyten 't landt waren ghekommen / en hadden gheen gronde meer: ginghen voorts West aen wel soo Zupdelijck; ende des avonds ontrent neghen mijlen ghezepl hebbende / leyden het met kleyne zeplen Zupden over; hadden des nachts harde windt upt den Oost-Zupdt-Oosten. Sanderdaeghs lieten het Noozdt-Noozdt-Oost aen-gaen/ ende saghen landt/ doch en konden het niet gaen besichtighen weghen den harden windt; de welke soo aen-hieldt dat den acht-en-twintighsten haer in gheen kleyn ghebaer bevonden: den neghen-en-twintighsten quamen onder de Caicos, ende setten onder het Zupdelijckste / ende by Noozden 't selve op vijf vadem en een half: daer leght Noozdt ten Oost een riff af / d'welck op een plaetse d'zoogh leght; ende noch wat Noozdelijcker heeft men noch een d'zooghte / meest al steen. Dese Eplandekens legghen op de hooghde van een-en-twintich graden ende d'yn-en-dertich minuten; te weten / dese twee / Noozdt-Oost ende Zupdt-West vanden anderen ghescheyden ontrent d'yn mijlen. Hier gheset legghende/ voeren den dertighsten met beyde de Chaloupen naer het Noozderlijckste Eplandt: ende 't selve ghenaeckende/ zeplden de eene Chaloupe om de Oost/ ende de andere om de West: die om de Oost voeren/ vonden aen landt versch water/ d'welck van 't gheberghte af quam; ende in sekere spelonque Menschen ghebeente: dit Eplandt is aen de Oost-zijde ontrent twee mijlen breedt/ streckende Noozdt-Oost ende Zupdt-West; langh / naer gissinghe / ses mijlen; van binnen al leegh ende verdroncken: ende rontom soo black / datter met gheen Schepen is aen te kommen: by Noozden 't selve leggen noch kleyne Eplandekens; weder kommende aen de West-zijde / vonden een schoon sandt-strandt/ en daer vozen een reciff; de Noozdelijckste ende Westelijckste hoeck / legghen tusschen de vier ende de vijf mijlen vanden anderen. Jan van Stapels, Schipper

ANN O
1631.

op 't ander Zacht/ heeft ons de ghelegghentheit van dese Eplandekens dus beschreven. Den neghen-en-twintighsten saghen weder een Eplandt / d'welck sich leegh op doet/ de Zuydt-hoeck klippich/ heel stepl: aen de West-zijde vonden geen grondt: aen de Nooydt-West-hoeck vijf en ses vadem sandt-grondt: de grondt van 't Eplandt sandich/vol klepne Boomen en rupghete/ soo dat men qualijck daer deur kan; daer waren groote Pannen van saut-water/ doch geen ghemaect Saut: dit Eplandt wordt by de francoisen ghenaemt Bouverie, is groot Oost en West dyp / en Zuyden en Nooyden twee mijlen: heeft sandt-strandt aen de Oost ende Nooydt-zijde / leght op de breedte van een-en-twintich graden ende veertich minuten/ en van het Robben-Eylandt wel thien mijlen naer 't Westen. Tusschen dit Eplandt ende Caicos legghen veel drooghten en klippen. Caicos leght Nooydt-Oost wel soo Nooydelijck daer van. De Zuydt-West-zijde van Caicos is al ghebroken landt/ op sommige stucken zijn eenighe heubels/ voorts steenighe grondt/ met eenighe Boomkens: 't Eplandt voorts vol saut-water / doch gheen gemaeckt Saut; vernamender gheen ghevierte als Papegayen ende Schildt-padden: de West-zijde is dicht met Boomen beset / doch al leegh landt / en steenighe grondt. Vonden een mijl van de Nooydt-hoeck naer 't Zuyden dicht by 't strandt in een sandt-baye een put met goet versch water/ daer upt sich een ofte twee Schepen souden konnen voorsien; doek eenich imbeeren-hout daer ontrent / maer gheen hout bequaem tot verf; groote Pannen / maer gheen Saut. De Nooydt-zijde streckt Oost-Zuydt-Oost ende West-Nooydt-West vijf mijlen / tamelijck hoogh landt/ met witte sandt-strandt; doch een vierendeel-mijls van landt leght een riff van klippen langhs de Custe henen/ van het Oost-eynde tot het West-eynde; vonden op een van dese Eplandekens thien of twaelf Cottoen-Boomkens. Dit Eplandt Caicos is ontrent thien of elf mijlen in 't ronde/ doch meest ghebroken landt; aen de Oost ende Zuydt-zijde vol drooghten; de Nooydt-West-hoeck leght op twee-en-twintich graden. Laghen hier verwedert tot den vierden Junij, ende ginghen doen weder rzepl naer Majaguana, ende bupten wesende/ stierden Nooydt ten Westen aen. Maer datter neghen glazen upt waren / soo saghen landt Nooydt-Nooydt-West van haer; soo dat dese Eplanden naer gisinghe vanden anderen legghen Nooydt-West by de twaelf mijlen. Quamen 's avondts onder 't Eplandt te reede op ses vadem schoone grondt / aen de Nooydt-West-hoeck; daer en is aen 't Eplandt geen reede als daer: men leght dicht onder de wal; daer legghen eenighe steenen boven water / ontrent een musquet-scheut Nooydt-Nooydt-Oost van daer; en noch dyp klippen Oost-Nooydt-Oost over dien hoeck van 't landt: dit Eplandt leght op de breedte van twee-en-twintich graden ende twee-en-dertich minuten; ende aen de Nooydt-zijde leght een riff / streckende Oost ten Zuyden ende West ten Nooyden vande Nooydt-West-hoeck tot de Nooydt-Oost-hoeck. Jan van Stapels seght aldus: den Oost-hoeck van Majaguana leght van Bouverij Nooydt-Nooydt-West ontrent elf mijlen; is leegh landt / met een heubeltjen hier en daer: vanden Oost-hoeck strecken klippen af boven water wel twee mijlen Zuydt-Oost in Zee. Het landt streckt aen de Zuydt-zijde / Oost-Nooydt-Oost en West-Zuydt-West twee mijlen; ten eynde vande West-Zuydt-West-streckinghe leght een riffen af / dan streckt sich 't landt met een bochtjen West ten Nooyden / ende langhs het landt een riff / doch dicht by de wal / ende een weynich vande batinge en heeft men gheen grondt. Dese West ten Nooyden streckinghe is ontrent vijf mijlen langh: ontrent de West-hoeck ist soo stepl / dat met de steven vande Chaloupe teghen de wal legghende/ men achter gheen grondt en heeft. Van dese streckinghe ontvalt het landt Nooydt-Oost ten Oosten twee mijlen/ met een bocht vol wit sandt-strandt / doch gheen grondt als vozen: is daer leegh

Junius.

leegh landt: achter de Noordt-West-hoeck / achter een riff daer een klippe boven water leght / is tamelijcke reede voor seven ofte acht Schepen / doch niet beschut voor de Zuidt-West windt. De hooghde is twee-en-twintich graden en veertich minuten. Van hier streckt sich 't landt Oost ten Zuiden / met twee bochten / vijf mijlen langhs de wal beset met reben / sommighe wel een gotelingh-scheut af-liggende / soo dat daer quaedt is te landen: aen de Noordt-West-zijde legghen d'n groote klippen boven water / met groente daer op. 't Landt aen de Noordt-zijde is black / vol klepne groene Boomkens / welck bloepsel lieflijck rieckt; men sieter gheen groote Boomen; de grondt is steenich ende onbequaem tot bouwerij; vonden daer gheen-versch water / hoe-wel by de twee mijlen te landt-waert in wandelden / dan wel bracke Poelen; daer zijn veel Konijnen op / als die vande wilde Custe: vonden daer veel stucken van Spaensche Schepen / die daer langh hadden ghelegghen; aen de Zuidt-zijde ist alleens ghestelt. Dit Eplandt is langh Oost ende West seven mijlen / en op sommighe plaetsen wel d'n breedt; aen het Oost-eynde smal / door diender twee bochten by-naer by een kommen: is sozghlijck aen 't Oost-eynde wegghen de reben / dan men wordt die ghewaer aen 't bleeck water / en daer bunten is gheen grondt. Den seften Junij maeckten weder zepl / en ginghen Noorden aen / ende daer naer Noordt-West / ende voor de middach / naer dat naer gissinghe vijf mijlen ghezepl hadden / sagghen 't Eplandt Samana; dan konden daer gheen reede vinden: aen 't Zuidt-eynde leght noch een Eplandeken / daer een reciff om loopt; ende aen de Zuidt-zijde streckt vande Noordt-West-hoeck een riff af / wel een mijl West aen: hielden hier by ober en weder; hadden 's avonds hooghde d'n-en-twintich graden en vier-en-twintich minuten. Samana is een d'n-hoeckich Eplandt / (naer 't segghen van Stapels) en leght van Majaguana Noordt-West ten Noorden by de twaelf mijlen. West van u zijnde / doet hem op als ghebroken landt: het Oost-eynde is een leege sandt-punt; ontrent een half mijl daer af leght een Eplandeken tusschen drooghten ende sandt-platen: dit heeft twee heuvels / wel soo hoogh als 't groote Eplandt / daer leght oock een klip af / een vierendeel van een mijl naer 't Oost ten Zuiden. Van den Oost-hoeck streckt sich Samana Zuidt-Oost ten Oosten ende Noordt-West ten Westen vier mijlen: daer hebt ghy noch een groote klip met groente daer op / doch in een bocht dicht by landt: van dese klippe streckt haer de Custe Noordt-West ten Westen een mijle tot aen de West-hoeck / de welke leegh is / met een klippe dicht aen den hoeck / daer een riff van steeckt Oost ten Zuiden in Zee wel een klepne mijle; van desen hoeck onvalt sich 't landt weder naer 't Oost ten Noorden. Is een smal dor Eplandt / ontrent vier mijlen langh Oost en West / en een mijle breedt / leght in tweek ghedeelt / meest duynich landt / met dozre klippen; 't is daer gantsch onbequaem om met eenighe Schepen te setten. Den sevenden 's morgens zeplden sy weder voort; hadden des middaghs d'n-en-twintich graden en ses-en-vertich minuten; ginghen voor de middach Noordt-Noordt-West aen / ende naer de middach Noordt-West ten Noorden / met een doorgaende koelte uyt den Zuidt-Oosten: des avonds kregghen Triangulo in 't ghesichte / en waren by gissinghe twee mijlen daer van; soo dat des nachts ober en weder hielden. 's anderdaeghs zeplden naer 't Eplandt; doch daer onder kommende / en konden gheen grondt vinden om met de Schepen te setten; hadden hooghde d'n-en-twintich graden ende vijf-en-vijftich minuten: het Eplandt streckt aen de Zuidt-Oost-zijde Noordt-Oost ten Noorden / naer beraminge / d'n mijlen; aen de Zuidt-hoeck leggen twee Eplandekens / ende daer naer leght noch een ander hoeck Noordt-Noordt-Oost en Zuidt-Zuidt-West / naer gissinghe twee mijlen vanden anderen: ende aen den Noordt-Oost-hoeck leght een witte Duyn; daer loopt een riff

ANN O
1631.

riff om het Eplandt; soo dat mender niet kan setten; hielen met schober-zepleen by Ian van Stapels ghetuynght daer dus van. Den Oost-hoeck van Triangulo leght vanden West-hoeck van Samana dertien mijlen Noozdt-West ten Westen. Vanden Oost-hoeck streckt sich 't landt Zupdt-West ten Zupden vier mijlen/ daer hebt ghy dyp of vier klippen/ die legghen voor een bocht als een triangul/ doch met reben beset/ soo dat men in dien bocht niet en kan kommen: van desen bocht streckt sich het landt West ten Noozden anderhalf mijle/ daer hebt gy een kleyn sandt-puntjen/ d'welck een weynich af-streekt/ van dit puntjen streckt hem 't landt Noozdt-Oost ten Oosten twee mijlen/ met een bocht/ daer is gheen ancker-grondt: dan streckt sich Noozdt-Oost ten Oosten met twee bochten/ daer leght een klip ofte kleyn Eplandeken/ ontrent een half mijle van landt/ met noch een tamelijcke klippe wit als krijdt: daer is gheen bequaemheyt om te setten/ want dicht aen landt hebt ghy neghen of thien voet water/ ende een Chaloup lenghde af/ geen grondt. 't Eplandt is anders heel hoogh landt/ ende groen/ van leegh geboomte. Den negenden zeplden voozts Noozdt-West ten Noozden aen met een deurgaende koelte; hadden 's middaghs de hooghde van vier-en-twintich graden ende veertich minuten; hielen 's avondts by/ en hadden 's nachts vier-en-twintich graden en ses-en-vijftich minuten. 'S anderdaeghs 's morgens gingen weder Noozdt-West ten Noozden aen; hadden 's middaghs vijf-en-twintich graden dertich minuten; gingen doen West aen; ende naer de middach/ doender vijf glasen upt waren/ sagen Guanima Zupdt-West ten Zupden van haer. Den elfden voeren naer landt/ dan vonden gheen ancker-grondt vooz de Schepen/ was al steenen en rudsen: maer 't landt was sandt-grondt: aen de Oost-zijde/ en een mijl buyten 't landt was het vijftien en seshien vadem diep/ al steenighe grondt. Ian van Stapels. Guanima streckt aen de Oost-zijde/ Noozdt ten Oosten ende Noozdt-Oost ses mijlen/ al dypnighe Custe; langhs de wal leght al vol klippen/ een half mijle vande wal: ten eynde van dese streckinghe staen dyp of vier Spaensch-riedt-bossen als bakens/ waer over het de naem gaven van Caep Bambus: daer leght een klip een half mijl af/ met groente daer op: van daer streckt het landt Noozdt-West elf mijlen; daer hebt ghy dyp of vier Eplandekens in een bocht legghen; is hier langhs henen mede al met blinde klippen beset/ al dypnich landt/ gheen grondt vooz Schepen te ankeren: ten eynde van dese streckinghe legghen Eplandekens/ dan men kan daer niet in kommen: broken landt ofte Eplandekens/ som een mijle/ ende oock wel twee langh; in dese streckinghe is oock heel vuple grondt verre af: ten eynde leght een kleyn leegh Eplandeken; van daer streckt sich Zupden henen; soo dat een langh smal Eplandt is: de Noozdt-hoeck leght op vijf-en-twintich graden en vijftich minuten. Kregen een travade/ ende met het moye weder een Zupdt-Zupdt-West windt/ deurgaende koelte. Den twaelfden 's middaghs wierden het Eplandt Guaniani gewaer/ welck ontrent seventien mijlen leght van Triangulo Noozdt-West en Zupdt-Oost van den anderen: deden haer best om daer aen te kommen: op een gotelingh-scheut daer by kommende/ vonden twaelf vadem heel vuple grondt/ en wat naerder/ vol klippen/ pas onder water langhs de wal/ dat qualijck met de Chaloupe aen landt konden kommen. De Noozdt-zijde streckt sich meest Zupdt-Oost ende Noozdt-West vier mijlen/ wit sandtstrandt/ en tamelijck hoogh landt. Liepen met de Chaloupe naer de Noozdt-West-hoeck/ ende bevonden dat het riff met de vooznoemde klip streckt vande Noozdt-West-hoeck van 't Eplandt West soo verre als men sien kan: dese klippen legghen meest al ghelijc 't water/ zijn kralich/ ende en kondte niet sien byanden/ soo dat een sozghlijck riff is. Vande Noozdt-West-zijde streckt sich

sich 't landt Zuydt-Zuydt-Oost vier mijlen / met twee bochten / leegh landt / blaek / en met klepne Boomen beset; de grondt is al sandt / onbequaem om nets te saven: vonden binnen in 't landt saut-water: aen de Nooydt-zijde / op 't hooghe landt / al steernighe grondt / met Boomen beset / doch niet seer groot / of van renighe weerde. Dit Eplandt leght op de hooghe van vier-en-twintich graden ende vijftich of vijf-en-vijftich minuten: op de West-zijde van 't Eplandt vonden een speloncke onder een klip aen de water-kant; ende in 't gat menichte van Menschen gebeente / met een houten kruys staende midden in 't hol: vonden gheen levende Menschen ofte Dieren: de stroom gaet aen dit Eplandt om de Oost; 't water valt ontrent vier voeten. Den veerthienden liepen naer een Eplandt / d'welck sp vande Nooydt-West-hoeck van Guaniani ghepeylt hadden West-Zuydt-West vier mijlen; vonden het al ghebroken landt te zijn / en meest al klippen / doch sommighe klepne Eplandekens / een half mijle groot / en sommighe grooter ofte klepnder / de welke al dunlich schenen te zijn / met klepne gheboomte / kosten daer achter nergens gheen ancker-grondt binden / door dien de grondt al beset was met klippen / pas onder water / seer sozghlijck om te ghenaecken / want door het slecht water kan men die niet sien branden / en legghen sommighe wel een vierendeel-mijls van landt; soo dat onmogelijck is daer te ankeren: hielden langhs 't landt henen / d'welck streckt Nooyden / met een bocht; daer is 't landt weder aen den anderen vast; konden 't Eplandt Guanima van daer sien. Doeren 's anderdaeghs aen een van dese Eplandekens / om te sien ofter nets op was / dan sagen daer alleen veel Dupven / soo dat het de naem gaven van Duyven-Eylant: was al sandt-gheberghte / naer gissinghe een derdendeel van een mijl breedt: setten daer nae haer kours naer Guanima eerst Nooyden ten Oosten / en daer nae Nooyden; de windt was vooz de middach Zuydt-Oost / en naer de middach Zuydt-Zuydt-West / met weynich koelte: het Zuydt-eynde van Guanima leght Zuydt-Zuydt-West ende Nooydt-Nooydt-Oost; 't Eplandt is breedt / naer gissinghe / seven mijlen / ende op de Nooydt-Oost-hoeck staen d'yn Boomen / ende van daer streckt het landt Nooydt-West / en daer legghen twee klepne Eplandekens / daer 't landt wel is aen te kennen. Den sestienden voeren weder naer landt / dan vonden al vuple grondt; quamen by een hoeck al dunlich landt / met weynich gras / daer d'yn of vier Boomen op stonden als bakens; daer lagen oock twee klippen een half mijle van landt / met rughte daer op: 't landt streckt van desen hoeck weder Nooydt-West ten Nooyden vier mijlen. 'S anderdaeghs 's mozghens liepen langhs de wal West ten Zuyden / de windt was doen Zuyden; doch liep 's avondts Oost-Nooydt-Oost / vertierden weynich / door dien de stroom om de Oost gingh: hielen by met klepne zeylen: het Zuydt-eyndt van Guanima leght op vier-en-twintich graden en veertich minuten. Den achtthienden hielden weder langhs de wal Nooydt-West aen / bevonden 't landt dunlich / met klepne gheboomte / en wit sandt-strandt: heeft weynich bochten / meest een streckinghe: 's avondts saghen den hoeck / daer by gissingh noch twee mijlen af waren: hielden weder by; ende 's anderdaeghs 's mozghens liepen naer den hoeck; dan ontrent twee mijlen Zuydt-Oost daer van zijnde / wierdt het stil / soo dat het setten op elf vadem tamelijcke grondt. Doeren met beyde de Chaloupen naer d'yn of vier Eplandekens / om beter reede te soecken / maer vonden die soo beset met klippen / dat men daer niet gheen Schepen tusschen kan komen. Dese Eplandekens legghen by Oosten den hoeck / zijn een half mijle groot / meest al sandighe grondt. Dese Nooydt-West-hoeck leght op vijf-en-twintich graden en vijftich minuten. Den twintighsten zeyden noch bet om de West: de Custe streckt vanden hoeck West ten Zuyden twee mijlen / daer legghen twee klippen een goet stuck van landt; vele Eplandekens / en 't isseer

ANN^O
1631.

verre black: saghen veel sandt-grondt / dan als wat bequame reede vonden / soo en konden deur 't reciff niet. Doeren met de Chaloupen aen 't groot Eylandt / bevonden 't selve binnen heel goetd landt / stondt vol groene Boomen / soo groot als kleyn: soo dat vruchtbaer schein te wesen: vonden veel staende putten met water in 't landt / ende hoe dat verder in 't Bosch quamen / hoe dat meer waters vonden: daer waren menichte van Voghels / Papegapien en Dypven: daer was oock een soorte van Conijnen; hoe verder in 't landt hoe beter grondt: vonden op strandt een halve Canoe / doch saghen gheen Henschen / hoe-wel men den 's nachts vier gesien hadden. Van de Nooydt-Westzijde streckt hem 't landt West-Zuydt-West wel soo Zuydelijck / vijfdehalf mijle al ghebzoken landt: ten eynde van dese streckinghe leght een kleyn leegh Eylandeken; dan streckt 't landt voozts Zuyden soo verre als men sien kan. Den een-en-twintighsten maecten weder zepl; meenden aen de West-zijde te lopen / doch konden daer wegen de stilte niet kommen: vanden hoeck liep oock een groot riff af Nooydt-Oost in Zee: meenden het 's nachts onder 't Eylandt af en aen te houden / dan kregen groot onweder / soo dat het lieten dypven sonder zepl. Sanderdaeghs hadden de windt Zuydt-Zuydt-Oost deurgaende koelte; setten haer kours naer Curateo, d'welck by gissingh van Guanima leght acht mijlen Nooydt-West. Vonden daer reede aen de Zuydt-zijde nehevens een Baye op thien vadem waters. Is leeghachtich landt / met wepnich sich 't landt Nooydt-West vier mijlen: laghen ten ancker in een bocht anderhalf mijle vande Zuydt-Oost-hoeck / beschut vooz de Zuydt-Ooste windt. Den dyp-en-twintighsten ginghen het Eylandt besichten; vonden daer heel versch water / en bequaem hout om masten van te maecten / te weten / uptnemende schoone Dijn-Boomen: voozts veel Endt-Voghels / groote Veldt-Hoenderen / doch de grondt al steenich / onbequaem om te besapen; vonden oock imbeeren-hout / en een soorte van bastaerd ebbe-hout. De Zuydt-West-zijde leght op ses-en-twintich graden; daer gheset laghen / vloeydet op en neer seven voeten: Zuydt-Ooster ende Nooydt-Wester Maen maect daer 'thooghste water; de ebbe valt om de West/ende de bloet om de Oost. Is langh Zuyden en Nooyden vier mijlen / ende Oost en West ontrent dyp. Noemden het S' Jans Eylandt, ende de Baye S' Jans Baye. Des nachts hadden een deurgaende koelte upt den Zuydt-Oost ten Oosten / en voeren met de Chaloupe Zuydt-West aen naer eenighe Eylanden / die in 't ghesichte hadden / quamen daer 's anderdaeghs 's mozghens by / ende legghen by gissinghe van Curateo Zuydt-West ontrent acht mijlen: waren seer veel Eylandekens / sommighe men / alleen met leeghe rupghete: vonden daer veel Schildt-padden / doch niet vande rechte slach; en uptnemende veel Zee-Kobben: dese Eylandekens legghen meest in een ringh / van binnen heel black / soo dat men qualijck met een Boot daer ober mach: aen de Nooydt-West-zijde soude men kommen setten; legghen wel dyp-en-twintich mijlen in 't ronde: liepen die om / en ginghen aen verschepden aen landt / doch vonden nergens gheen versch water; wel pannen / maer gheen Saut: noemden de Logghers Eylanden, naer de Schildtpadden die daer vonden. Leggen op de hooghde van vijf-en-twintich graden en vijf-en-veertich minuten: quamen den seven-en-twintighsten weder by de Schepen. Blevden daer leggen / en haelden water tot den eersten Julij; ginghen doen weder 't zepl / en poogghden Oost op te laveren / dan vertierden wepnich wegghen de kalnte. Den tweeden naer de middach quamen boven 't Eylandt / streckte daer Nooydt-Nooydt-Oost / en is black wel een mijl af: hadden doen de windt upt den Zuydt-Oosten: 's nachts was het stille. Sanderdaeghs saghen

Julius.

saghen Guatao ofte Cigateo (want hebben niet kunnen onder-vinden offe aen den anderen legghen ofte niet) soo verre met een bocht Zuydt-West strecken/ als vande stenge sien konden / ende oock Noorzen henen / al ghebroken landt/ en seer heuvelich. Guatao leght van Curateo neghen of thien mijlen Noorzt-Oost: het Oost-eynde leght op ses-en-twintich graden en vijf-en-veertich minuten: (andere: de Zuydt-kant van Guatao op ses-en-twintich graden en dertich minuten.) Hielden 's nachts by. Den vierden lagh de Noorzt-Oost-hoeck van Cigateo Zuydt-Zuydt-West van haer d'yn mijlen: van desen hoeck streckt sich 't landt Noorzt-West vier mijlen/ altsamen Eplanden / sommige van twee en anderhalf mijle / sommige oock heel kleyn; men konde 't groot Eplandt daer over sien/ d'welck tamelijck hoogh scheen te wesen; het tijt gaet hier Noorzt-Oost henen. 'S anderdaeghs genaecten 't landt weder/ streckte Noorzt-West/ altsamen Eplandekens/ die doore schenen te wesen; tusschen benden legghen al drooghten: 's middaghs hadden de hooghde van ses-en-twintich graden en twee-en-bijstich minuten: daer en was gheen middel om niet een Chaloupe aen landt te kommen/ veel min met Schepen/ de drooghten en klippen steken wel een mijl buyten landt; hielden 's nachts by. Den seften zeplden noch al lanighs de wal West-Noorzt-West aen / ende 's avondts quamen ten eynde van 't landt / konden gheen reede vinden / was al steenighe grondt. Den sevenden bevonden haer op seven-en-twintich graden en twee-en-twintich minuten/ de windt was voor de middach Zuydt-West/ doch stille: naer de middach Zuydt-Zuydt-West en Zuyden; gingen West-Zuydt-West aen / ende des avondts ontmoete haer drooghte / soo dat het lieten drijven; want konden gheen eynde sien van de drooghte / de welke streckte Noorzt-West ten Westen ende Zuydt-Oost ten Oosten / op de hooghde van seven-en-twintich graden en ses-en-twintich minuten; men siet die vande stenghe branden. 'S anderdaeghs 's morgens maecten weder zepl/ gingen West-Noorzt-West aen/ ende voor de middach wendent Zuyden over/ dan konden niet hoogher dan Zuydt-Zuydt-Oost zeplen: 's middaghs hadden de selfde hooghde/ en wendent weder; stierden de Chaloupe naer de drooghte / de welke wel ses of seven mijlen langh scheen: de selve weder komende/ verklaerde dat onmoghelijck was daer aen te kommen/ wegghen de blinde klippen die daer legghen: hadden 's nachts een travade/ soo dat het lieten drijven. Den negenden maecten weder zepl / ende ginghen Noorzt-West ten Westen aen: des middaghs hadden de hooghde van seven-en-twintich graden en veertich minuten / ende de stroom om de Oost gaende: kregghen een travade/ en ginghen daer naer weder West ten Zuyden aen; ende wierdt heel hardt weder. 'S anderdaeghs gingen noch West ten Zuyden aen; hadden de hooghde van acht-en-twintich graden en twee minuten; kregghen Jacht op een Schip dien gantschen dach/ dan het onduysterde haer: ende alsoo het heel quaedt weder maecte / verspraken de Jachten den anderen / en stelden haren kours naer huys toe den twaelfden Julij. Den sevenden Augusti quamen aen 't Eplandt Flores; ende haelden daer eenighe verbersinghe; ende quamen van daer den achtsten September behouden in 't Vaderlandt; mede brenghende de naerdere kennisse van dese Lucaios Eplanden/ als vozen hebben verhaelt.

Dit selve jaer wierdt Capiteyn Jonathan de Necker als Commandeur ghesonden van Brasil naer West-Indien; sterck wesende d'yn Zeplen: te weten/ het Schip Domburgh, groot hondert en dertich lasten/ ghemonteert met vier metale ende achtthien ysere stucken. Het Jacht den Otter; groot neghentich lasten / ghemonteert met twee metale ende twaelf ysere stucken / daer als Vice-Commandeur op voer Cornelis Cornelisz. Jol; alias Houte-been. Ende 't Jacht de Phoenix, daer als Schipper op voer Reynier Pieterz.; groot tsestich lasten/

A N N O
1631.

Aprilis.

Mayus.

met twee metalen en thien yfere stucken. Dese twee Jachten wierden van 't Nederlandt ghesonden naer Brasil, om den Commandeur sijn last vande XIX. ende de secrete instructie van 't ghene te doen hadde / over te brengen. Hy gingh van 't Reciff de Pernambuco t'zepl den ses-en-twintighsten April, ende voert aen 't Eplandt Tamarica aen / om eenich volck 't welck hem was belast mede te nemen / uyt de andere Schepen over te krijghen; soo dat eerst den acht-en-twintighsten hare reyse aen-vonghen. Sy hadden soo goeden spoet / datse den twaelfden Maij 's nachts het Eplandt Barbados in 't ghesichte kregghen; ende 's anderdaeghs den Nooyt-hoeck van 't selve Eplandt passeerden. Bevonden 't selve te legghen op de hooghde van dertien graden ende twintich minuten / ('t welck verhalen / om dat de gette die curieus zijn / de verschedenheyt vande obserbation moghen in acht nemen) het is een redelijck hoogh Eplandt / doch effen / sonder heubelen / streckende meest Zuyden en Noorden: beyde de punten gaen verlanghsaem ende leegh af. Den veerthienden vooz-middach quamen onder 't Eplandt St Vincent ten ancker. Dertoefteden ende verbersten daer tot den twee-en-twintighsten / ende gingen des anderendaeghs weder t'zepl. Den vijf-en-twintighsten saghen Nieves, St Christoffel, ende Eustathio, ende stelthien graden en twaelf minuten: Eustathio op seventhien graden en vier-en-twintich minuten: ende Saba op seventhien graden en ses-en-dertich minuten. Ende is aen te mercken: dat de ghene die ontrent dese tijdt van St Vincent naer St Christoffel willen / eerst Noorden ofte daer ontrent moeten aen-gaen tot 't Eplandt Guadalupe toe / en dan voozts langhs de Eplanden Nooyt-West hardt deur de Eplanden vallen / ende set u naer 't Zuyden toe. Des avondts met Sonnen onder-gangh saghen S^a Cruz, de Zuydt-hoek was noch van haer seven mijlen West-Nooyt-West; sy passeerden voozts 't selve 's nachts. Is een langh Eplandt / aen 't Oost-eynde bergachtich en slecht / met een langh-werpich heubeltjen daer op / streckt meest West-Nooyt-West ende Oost-Zuydt-Oost: het meeste deel van 't landt / d'welck West-waert op streckt / is redelijck hoogh / boven meest effen / ende hier en daer een sadel: ten thien uyzen kregghen den Oost-hoek vande Zuydt-zijde van Porto Rico in 't ghesichte / ende gisten te legghen op achtien graden ende neghen minuten. Den seven-en-twintighsten met Sonnen op-gangh sagen Mona; ende ontrent den thien uyzen was Saona Noorden van hun ontrent d'yn mijlen: naer-middach saghen 't groote Eplandt Hispaniola. Zeylden daer voozts langhs hevelo; de welke sy peylden te leggen op seventhien graden ende twee-en-veertich minuten. Deden voozts haer kours langhs de wal van Hispaniola, de welke daer seer hoogh is. Van 't Eplandeken Alto Velo tot Porto Jaquimo is de kours Nooyt-West ten West ontrent vijftien mijlen: de Oost-zijde van Jaquimo is heel hoogh landt / en slecht af-gaende naer de Haven / met leegh en klippich vooz-landt. De West-zijde is leegher / met een blacken hoek / hebbende eenighe witte kleven dicht aen 't water; en is binnen al dobbel en heel hoogh landt. Des anderendaeghs vzoegh sagen Porto Salinas ontrent twaelf mijlen West ten Noorden van Jaquimo; ende quamen vooz avondt achter Isla de Vaca ten ancker vooz die Kiepiet die uyt Hispaniola af-komt. Wleven hier legghen tot den veerthienden Junij, en voeren meest alle daghe aen landt om te saghen / Visschen / ende Fruyten te plucken. Ginghen doen met de d'yn Schepen weder t'zepl / ende deden haer best om met laberen de Oost te ghewinnen / dan den seftienden haer noch bevindende ontrent Porto de Salinas, ende sien de dat niet veel en wonnen / lieten het over-staen naer de vaste Custe: hadden 's mid-

Junius.

's middaghs hooghde ghehadt achtien graden en twaelf minuten ontrent ses mijlen van landt. Kregghen de windt daer naer soo ruyn / dat Zupdt-Zupdt-Oost konden bestevenen; soo dat den twintighsten 's moorghens / 't hooge landt S^a Martha quamen te sien / met sneeuw bedeckt / ende daer naer oock het leeghe vooz-landt: liepen draghende langhs 't landt henen / eerst West-Zupdt-West / daer nae West ende West ten Noorden / oock West-Noordt-West: en doen sy 't landt wel verkenden / soo merckten dat ontrent Rio de la Hacha waren / daer een steplen af-gaenden hoeck is. Bevonden dat de stroom in dese tijdt van 't jaer hier hardt tegghen de windt op set. Het Sonnen onder-gangh hadden de Ancones Zupdt-West ten Westen van haer / ende 's anderdaeghs met de vroegh-kost ontrent Oost van haer. By Westen den hoeck vande Ancones, bocht het landt heel in; ende by Westen dien bocht streckt het landt weder Oost en West / ende is heel leegh ende slecht landt: als ghy dit leegh landt siet / soo zijt ghy vooz-by S^a Martha ontrent vijf mijlen: men siet dan vorders eenen upt-stekenden hoeck van 't leeghe landt ghelijck een Caep stepl af-gaende; als den selven Zupdt-Zupdt-Oost van u is / soo gemoet u dick geel bleeck water / d'welck af-komt upt Rio Grande de Madalena, ende ghy zijt dan ontrent twee mijlen van landt: om de Kievier niet te missen moet men in dit water lopen / met het boot inde handt / ende ten eynde van het leeghe landt / daer hooger landt dicht op volghet / is de Kieviere vooznoemt te vinden. Dese Kieviere heeft d'yn upt-wateringhen: eene dooz 't voozsepde leeghe landt; de andere dwars in Zee / ende de derde langhs 't West-landt henen; tusschen dese twee laeste leght een Eplandeken midden inde Kieviere. 't Jacht den Otter gingh sich leggen achter 't voozschreven Eplandeken / ofte wel 't Reciff daer by legghende / om te passen op de Bercken ende andere Scheepkens die de Kieviere mochten af-kommen: ende de andere twee ginghen setten onder Punta Verde; de windt waepde hier seer hardt / insonderheyt 's nachts / doch hadden slecht water daer sy laghen. Den seven-en-twintighsten ontrent een uyze vooz Sonnen onder-gangh saghen een Zepl van boven upt de windt kommen / soo dat haer ancker lichten / ende daer jacht op maecten / doch het ontdupsterde haer. 's anderdaeghs saghen weder een Zepl Zupdt-Zupdt-West van haer / hadden doen 't punt van Isla de Zamba Oost-Zupdt-Oost van haer: 't selve siende dat niet konde ontgaen / strande ontrent de noen / ende de Boot vande Phœnix roepde daer aen / vonden 't selve ledich / en staken den brandt daer in. Saghen doen noch d'yn Zeplen ontrent Bugo de Gatto op koinnen laveren; dewijl de Phœnix noch met 't vorighe Schip besich was / soo maecte de Commandeur jacht op de twee / doch te vergeefs / hoe welse by-naer binnen scheuts hadde ghehadt / alsoo vooz hem over raecten; soo dat ghenootsaecht was de jacht te staecken / ende setten den neghen-en-twintighsten weder achter Zamba. Het Eplandt Zamba is gantsch leegh / derdehalf ofte d'yn mijlen langh: het Oost-eynde is heubelachtich / maer 't West-eynde heel leegh / ende gelijcx 't water: het streckt Noordt-Noordt-Oost ende Zupdt-Zupdt-West: het brandt op de punt en buyten langhs 't Eplandt henen. Den tweeden Julius maecten weder zepl / van meyninghe zijnde vijf of ses daghen upt het ghesicht van 't landt te houden; doch naer-middach ten vier uyzen saghen een Zepl upt de windt kommen ontrent twee mijlen Noordt-Oost ten Oosten van haer: om dat soo laet was en maectender gheen jacht op / en liepen alleen met 't schover-zepl / sock / ende groot mars-zepl / om dat de Bercken souden naer-botsen / die van Cartagena op-laverende / gheen ander zepl voeren; ende souden 't voozsepde Zepl daer mede bedrogghen hebben / en hadde de Phœnix gheen meerder zepl ghemaect; soo dat dit Zepl ouraedt merckende / ende niet anders komende ontkommen / tegen de wal liep. De Zee brande seer daer 't selve lagh / soo dat tegghen nacht

Julius.

ANN O
1631.

met de Boots daer niet en dozsten aen lopen: doch de Phoenix sette dicht daer by: ende liepen s anderdaeghs met de Boot daer aen; bevonden het een ledige Bercke te wesen; verlozen daer haer Boot inde barninge/ ende daer verdroncken vier van 't volck / ende vier die aen landt swommen / wierden by de Spagnarden ghevangen. Den selven dach quamen bepde Schepen weder onder Zamba ten ancker. Des anderendaeghs wierden ghewaer datter vier Schepen van onder op quamen laveren / de welke sy vermoeden upt Cartagena waren ghesonden om haer te soecken: haer Boot was junst van boozdt om eenighe Canoen aen te halen / ende hadden vier ghekreghen / inde welke sy wijn vonden / daerse haer vast droncken in sopen / soo dat men het volck quaelijck konde aen boozdt krijghen: dewijl hier mede besich waren / naerderden dese Schepen seer: dan alsoo het laet wierdt op den avondt / en vonden de onse niet goedt naer haer toe te gaen: s nachts begon het hardt te waven / soo dat de fock op den boegh namen / en met zeplen moesten by-legghen. S anderdaeghs mijlen van landt / saghen de Spaensche Schepen Zuydt-West van haer soo verre als men van de stenghe beooghen konde: resolbeerden naer Rio Grande de Madalena te lopen / om den Otter by haer te krijghen: dan den seften voozde Kievier kommende / ende dicht by daer den Otter gheset hadde gheleghen / en vonden die daer niet / soo dat niet wisten wat dencken. S anderdaeghs saghen weder twee Zeplen van onder op kommen; van welke het eene met den achtsten s mozghens nam: was een ledighe Bercke die naer S^{ma} Martha niet en was aen-ghekommen / ende dat seer onseker was ofter dit jaer eene soude kommen. Teghen den avondt saghen een Zepl upter Zee naer 't landt kommen toe steken / ende noch een ander langhs de wal upt de windt kommen / d'welck ontrent Rio Grande sijn ancker liet vallen; ontrent een upze ut den avondt ginghen bepde onder zepl / om 't selve Schip te onderscheppen; en quamen den neghenden achter Zamba ten ancker. S anderdaeghs saghen een Schip dicht langhs 't landt upt de windt op kommen; d'welck was den Otter die by haer te reede quam: verhaelde haer hoe dat den twee-en-twintighsten des voozleden maendts vande Kievier dooz storm was af-ghezeben / ende onder het Eylant Jamaica gheraeckt: alwaer hy een Bercke teghen de wal hadde ghejaeght / doch niet konnen af-krijghen: voozts over-ghestecken te hebben naer de Cabo Tiburon; doch was van Navaza weder over-ghesepl / ende ontrent S^{ma} Martha te lande ghekommen; alwaer hy een Schip hadde gesepl / alleen hadde ghenomen vier-en-twintich stucken geel Wasch / ende wat Rijs / ende hadde 't Schip voozts laten varen. Den twaelfden saghen weder een Zepl t'zee-waerts / d'welck bepde de Jachten vervolghden; doch den Otter quam den veerthienden weder onder Zamba; ende de Phoenix vervolghde sijn jachte; den selven dach saghen weder een Zepl upt de windt ofte van 't Oosten kommen / d'welck den Otter naer-middach veroverde: was een Bercke upt Rio Grande de Madalena ghekommen / en gheladen met seventhien hondert Hupden / ses canaisters met blaeww Cortoene Garen / wat Supcker en ander Waren: liepen daer mede onder Zamba om 't selve te lossen / dooz dien 't seer leck was. De Barcke ghelost hebbende / setten daer seshien man op / om te sien ofse haer daer konden van dienen; dan de selve beproeft hebbende / ende siende dat niet wel en zeplde; gaven die de Spagnarden ledich weder / en liepsen mede naer Cartagena lopen; ende gaven haer een brief mede aen de Gouverneur / waer mede haer vier (als vozen) ghevanghens los epsten.

Bleven

Bleven daer voorts af ende aen laveren; dan den vier-en-twintighsten en vijf-en-twintighsten begondt daer seer hardt te wapen (ghelijck het op die Custe meest naer-middaghs doet / ende noch meest 's nachts / upt de Nooydt-Goestelijcker handt / soo dat hier qualijck soude wesen by te houden / indien de stroom niet inde windt op-gingh) doch beterden daeghs daer aen een weynich; maer gingh weder even hardt aen des avondts. Den seven-en-twintighsten veroverden de Phœnix een Bercke met ses dupsent vier hondert Hupden ende andere goederen gheladen / kommende van Caragues: ende alsoo de selve heel leck was / liepen daer mede onder Punta Verde, ende 's anderdaeghs voorts naer Zamba: alwaer onder haer besloten / soo veel Hupden als laden konden in 't Schip Domburgh ende 't Zacht de Phœnix over te nemen / ende voorts de Bercke te voorszien / ende daer mede te zeplen onder Hispaniola, ende soo voorts naer 't Vaderlandt; 't Zacht den Otter soude daer noch wat blijven / alsoo noch wel vooz acht maenden Divyses hadde. Den derden Augusti scheypden Domburgh ende de Phœnix van Zamba, deden haer best om wat meer op te laveren; ende over-stekende / hadden soo variabel weder / dat eerst den thienden in Porto Negrillo aen 't Eplandt Jamaica ten ancker quamen. Zijn hier aen landt ghegaen / hebben haer Schepen op-ghecupit ende kiel ghehaelt; de Hupden upt de Prijs die nat waren / ghedrooght / ende vijf dupsent vier hondert en vijftich over-ghenomen: ende alsoo niet meer en konden bergen / soo hebben de Bercke met de resterende Hupden in byandt ghesteken. Hadden / dewijl daer laghen / veel reghen / met schickelijcken blixem en donder. Den twaelfden September vertrocken weder upt Porto Negrillo; ende namen haren wegh langhs de Caicos naer hups. De Bape van Porto Negrillo leght op achthien graden en vijf-en-twintich minuten; ende arriveerden in 't Vaderlandt den twintighsten November. Het 't Zacht den Otter quam den vierden Augusti weder vooz Rio Grande de Madalena, ende saghen den vijfden 's mozghens / van verre / de Spaensche Vloote / sterck (vooz soo veel tellen konde) achthien Zeplen / onder het hooge landt van S^{ra} Martha, ende dragende houden naer Cartagena. Sette daer naer vooz 't Oosterste gat vande Kievier / daer loopt een harde stroom upt / ende het baruter over al / soo dat het schijnt men daer niet in en kan / ende de Zee loopt daer hol aen; liepen van daer naer het Wester-gat vande Kievier / ende daer is een riss van d'een gat tot het ander; naer den middach quamen in 't Wester-gat ten ancker / ende schepten daer upt het Schip alle hare water-vaten vol waters. Als men daer in wil / moet men dicht by het reciff upt-lopen op vier badem; settent op vier en een half badem; daer is dan een drooghte Zuydt-Goest van u / ende het eynde van het reciff leght Nooydt-Goest van u / ende de Savanilles Goest: den West-hoeck West ten Zuyden; tusschen het reciff ende de drooghte en is het niet wijdt / doch binnen veel wijder / ende twee mijlen op / schijnt het heel toe / ende daer gaet een tamelijcke stroom upt: het is daer over al vol volcks aen landt: maecten weder zepl / dan waepde soo hardt dat het groot zepl scheurde / soo dat langh met de focke zeplden / tot dat weder ghemaect was; den neghenden 's mozghens quamen vooz Morro Formoso te lande / ende setten daer op vijf badem / het waepde alle daghe hart / soo dat alles in stucken zeplden datter was. Den elfden namen een lichte fregat / kommende van Cartagena, dan wegghen de harde windt moesten die weder verlaten. Den twaelfden setten weder onder Morro Formoso. Den dertienden saghen een Zepl / d'welck sy aen de wal jaegghden; boeren met de Sloep daer aen; het volck liep aen landt / ende bonden daer niet in als een weynich Saut. Den veerthienden / quamen 's avondts ontrent anderhalf mijle beneden Rio Grande te landen / ende anckerden op seven badem: inde honde-wacht ginghen weder t'zepl; ende quamen 's anderdaeghs 's mozghens dicht

ANNO
1631.

dicht vooz de Kievier/ende laveerden by de wal op. Den seventhienden 's moz-
ghens hadden Caep d'Aguia Zupdt. Zupdt. Oost: ontrent seftien mijlen by
Oosten dese Caep is het leegh landt: hielen haer wat upt de weegh / om de
byandt te abuseren; den dzy-en-twintighsten 's mozghens waren ontrent an-
derhalf mijle van Cabo d'Anguilla; 't selve is een Eplandt / ende daer legghen
noch twee of dzy klippen; saghen een Zepl te loef-waert / d'welck de onse ghe-
waer werdende / liep naer de wal / ende zeplde inde Bape by Oosten de vooz-
sepde Cabo: dese Bape streckt verde in / meest Zupdt-Oost / is een sandt-
strandt / ende daer zijn twee Dorpen van Indianen; de Barck setten aen de
grondt / soo datter niet aen voeren. Den vier-en-twintighsten setten haer
kours naer Morro Formoso, daer gingh een groote stroom de Kievier upt; set-
ten het 's nachts / doen de eerste wacht upt was / onder Morro Formoso. Den
vijf-en-twintighsten 's morgens saghen een Zepl / daer naer toe zeplden / ende
alsoo stille wierdt / setten de Sloep upt; daer by kommende / wierden soo met
musquetten ghegroet / dat dzy bande Officieren swaerlijck wierden ghequetst /
soo dat weder naer boordt voeren; dan een koeljen kommende / namen 't selve
naer de middach; was een ledighe fregat / kommende van Cartagena, ende
willende naer S^a Martha. Verstonen upt de ghevangens / datter elf Schepen
naer Porto Belo waren om 't Silver te laden / ende dat de Generael vande
Bloote Thomas de Raspure hieldt ontrent de Cabo St Anton: lieten de fregat
weder varen. Hielden hier een dach ofte vier af ende aen: den lesten bevonden
sich op veerthien graden ende vijf-en-twintich minuten. Staken ober naer
Hispaniola: den derden September hadden het Eplandt Navaza twee mijlen
Poozdt-Oost van haer; ende 's anderdaeghs Cabo Tiburon ses mijlen Oost
ten Poozden; den vijfdien quamen aen Isla de Vaca ten ancker. Den seften voer
't volck aen 't Eplandt om te jaghen / maer en bonghen niet; daer zijn Beesten
genoegh / doch 't gras soo langh / dat de Honden niet lopen en konnen: 's mid-
daghs zeplden vooz de Kievier achter 't Eplandt: bonden geen rijpe Ozagnie-
appelen / dan overvloet van Limoenen. Bleven hier tot den achtthienden /
maeckten haer Schip schoon / namen water ende byandt-houdt in / ende von-
ghen soo veel Verckens als eten konden. Den achtthienden verzeplden weder
van daer; den vier-en-twintighsten saghen weder de Sierras Nevadas. Den
negen-en-twintighsten hadden Cabo d'Anguilla Zupdt ten Westen van haer /
ginghen Zupdt-West aen / ende meynden onder Morro Formoso te lopen / dan
by Rio Grande kommende / sagen een Zepl in life / dan kondent niet bezeplen:
des anderendaeghs settent onder de voozsepde Morro, doch wierden 's nachts
vooz de harde windt weder af-ghezeven. Den derden October waren by
Oosten de Kievier / ende saghen een Zepl / d'welck naer de middach bequa-
men / was een Schip / kommende van Angola, met Swarten gheladen / hadde
aen St Domingo aen gheweest; ende sepde daer een Koninghs Schip lach met
vier-en-twintich stucken / ende een fregat: lieten dit Schip weder varen /
om dat met de Swarten niet wisten te verrichten. Den vijfdien liepen onder
Morro Formoso, ende lichten daer haer verlozen ancker; ende ginghen we-
der 't zepl: doch quamen den sevenden daer weder te reede. Den neghenden
's avondts ginghen weder 't zepl; ende 's anderdaeghs hadden Zamba Zupdt-
Oost van haer; 's middaghs hadden de hooghde van thien graden ende vijf-
en-veertich minuten / ende Punta de Cañoa Oost ten Zupden acht mijlen; was
seer schoon weder; 's avondts konden het landt by Oosten bande stenghe sien;
doen de eerste wacht upt was lietent drijven / hadden ontrent neghen mijlen
Zupdt-West aen-ghezeplt. Den elfden ginghen Zupden aen / kregghen een
harde travade van windt; naer de middach liep de windt Zupdt-West met een
stijve koelte / was doncker weder; saghen landt; ende waren de Eplanden
van

van St Bernardo: den twaelfden hadden het Westelijckste van de selve Zupden ten Oosten van haer; de andere zijn heubelich / ende niet heel hoogh; wierdt heel stil / soo dat den heelen nacht dzeven. Den dertighenden hadden die Eplan den Zupdt. Oost van haer / 's anderdaeghs de hooghde van neghen graden ende ses-en-dertich minuten / de koelte quam upt de Westelijcker handt, ende sy waren van meyninghe vooz Porto Belo te lopen / maer wierden dooz de stilte belet / ende de stroom liep om de Oost; 's avondts mochten Noozden ten Oosten zeplen / konden 't landt Zupden ten Oosten noch sien / ende gisten ontrent elf mijlen by Westen Cartagena te wesen. Zeplden hier af ende aen eenighe daghen; den een-en-twintighsten bevonden de Sierras Nevadas Zupdt. West ten Zupden van haer / soo verre als om de West sien konden; waren dyp mijlen vande wal; ende verder om de Oost als sy gisten / soo datter om die tijdt een harde stroom om de Oost moet gaen. Den dyp-en-twintighsten hadden den hoeck van 't landt van S^a Martha Zupdt. West van haer; wierdt stille. Den ses-en-twintighsten hadden Morro Formoso Zupdt. Zupdt. West / ende gingen Zupden ten Westen aen / wegghende harde stroom die upt de Rievier komt / ende als de eerste wacht upt was / settent onder de selve. Den seiven-en-twintighsten sagen een Zepl West-Noozdt. West van haer / dan dooz stilte konden niet t'zepl gaen vooz dat doncker geworden was. Den acht-en-twintighsten waren eben vooz Rio Grande anderhalf mijle van landt; saghen een Zepl Noozdt ten Oosten van haer; d'welck naer de middach namen / quam upt Porto del Principe aen Cuba, ende hadde in dyp hondert berende Hupden / eenighe Tobac / Calck / Vlesch. Den negen-en-twintighsten liepen tusschen Morro Formoso ende de Savenillas; namen upt de Prijs 't ghene haer diende / ende lieten de Spagnaerden baren. Hielden hier voozts over ende weder; den derden November hielden d'zagghende naer Rio Grande, ende quamen ontrent den thien upzen inde mondt / sloeghen haer water; ende voeren upt diepen met een Canoe; bevonden dicht tusschen het reciff ende 't landt; daer de Rievier op nauwste is / vijftien voeten diep / ende daer sy lagen was het vijf vadem diep. Den seften 's morgens waren dicht by Zamba, meynen daer in te lopen / doch wierden dooz de windt ende stroom verhindert; hielen hier ontrent. Den elfden liepen in Zamba te reede; ende 's anderdaeghs weder upt / saghen twee vrandts Schepen die op de onse upt ghesonden waren / doch alsoo 't stil was / quamen niet by een. De volghende daghen deden haer beste om de Oost te winnen / ende naer langhe suckelinghe / om dat de Brize soo hard waepde / soo quamen den vijftien December aen Cabo de la Vela: alwaer bleven legghen tot den seventhienden / ende quamen soo weder achter Isla de Vaca; om haer Schip te timmeren. Sullen haer hier nu laten.

November.

December.

Ter wy een eynde maecten met de Hystorie van dit jaer / soo sullen hier byvoegghen het groot ongeluck / d'welck de Dloote van Nova Hispania inde voozleden maendt van October heeft ghetrossen / meest dooz dien upt vzeese van onse Dlooten soo laet op 't jaer t'zepl gingh van St Juan de Lua. Te meer / om dat in onse handen zijn gheballen de importanste bzieven upt dat gheweste om die tijdt ende in 't begin van 't toe-kommende jaer twee-en-dertich geschreven / inde welke de Hystorie van dit groot verlies vooz Spagnien seer naecktelijck werdt beschreven. Ende sullen hier vooz eerst in voegghen het register ofte de lijste vande goederen die opentlijck in dese Dloote waren gheladen ende aen-ghegheben aen des Koninghs Officiers / de welke wy inde selve bzieven hebben ghevonden / ende luydt als volght.

Register van 't Silver / Cochenilla / Anil / Zijden / Hupden / Brasiletten-hout / ende andere koopmanschappen / die geregistreert gaen naer de Rijcken van Castilien / inde Dloote daer Generael over is Miguel de Echazarreta, de

ANN O
1631.

welcke den veerthienden vande maent October des jaers 1631 t'zepl gingh. **I**nde Capitana St Jusepe, daer Schipper op was Joan Lopes; een millioen/ seven-en-tseventich dupsent / acht hondert en veertich Kealen van achten: dupsent vijf hondert en dertich aroben sijne Cochenille; dupsent en seven-entertich aroben Cochenille Silvestre: vier dupsent en seven aroben Anil: twee dupsent vijf hondert seven-en-tseventich pondt Zijde; vier hondert en vijf quintalen Brasiletten-hout; ses-en-twintich kassen Chocolate.

Inde Almirante S^a Teresia, daer Schipper op was Francisco de Supide: 833.288 Kealen van achten: 1581 aroben sijne ende 1182 aroben Silvestre Cochenilla: 3836 aroben Anil. 1850 pondt Zijde: 550. quintalen Brasiletten-hout/ en 16 kassen Chocolate.

In 't Schip St Francisco de Natividad, daer Schipper op was Francisco Nicolas: 84782 Kealen van achten: 617 aroben sijne en 438 Silvestre Cochenilla: 2574 pondt Zijde: 8362 Hudten: 850 quintalen Campeche-hout; 3 kassen Chocolate; 36 quintael Salsaparilla.

In 't Schip El Rosario, van Balthasar de Spinosa: 113269 Kealen van achten: 812 aroben sijne ende 403 aroben Silvestre Cochenilla: 2348 aroben Anil: 2421 pondt Zijde: 9368 Hudten: 611 quintalen Brasiletten-hout; 900 quintalen Campeche-hout: 10 kassen Chocolate.

In 't Schip St Antonio Amezquita, van Balthasar de Amezquita: 87161 Kealen van achten: 513 aroben sijne en 704 aroben Silvestre Cochenilla: 1616 aroben Anil. 1300 pondt Zijde: 8672 Hudten: 500 quintalen Brasiletten-hout: 1703 quintalen Campeche-hout; 30 kassen Chocolate.

In 't Schip van Domingo d'Arano: 355 aroben sijne en 115 aroben Silvestre Cochenilla: 1032 aroben Anil. 125 pondt Zijde: 13963 Hudten. 2015 quintalen Brasilette en 1044 quintalen Campeche-hout: 15 kassen Chocolate.

In 't Schip van Alonso Xuarez: 9050 Hudten: 729 quintael Brasilette ende 1200 quintalen Campeche-hout; 9 kassen Chocolate: 55 quintael Salsaparilla.

In 't Schip van Manuel de Steniforo: 13538 Hudten: 1898 quintalen Brasilette en 1600 quintalen Campeche-hout; 10 kassen Chocolate.

In 't Schip van Lazaro de Tompes: 3927 Hudten. 100 quintael Brasilette ende 500 quintael Campeche-hout.

In 't Schip van Francisco de Olano: 2900 Hudten, en 175 quintalen Campeche-hout.

Soo datter in alles in dese Schepen waren vooz particuliere / twee millioenen/ hondert en ses-en-tnegentich dupsent dyp hondert en veertich Kealen van Neuva Veracruz; een millioen/ vier hondert en seven-en-veertich dupsent/ acht hondert en acht-en-vijftich Kealen van achten/ ende in alles 3.644.198 Kealen van achten. Doozts vooz particuliere waren: 3408 aroben sijne ende 3879 aroben Cochenille Silvestre. 15413 aroben Anil; 10018 pondt Zijde. 71780 Hudten: 6858 quintalen Brasilette ende 7972 quintalen Campeche-hout: 112 kassen Chocolate: en 91 quintalen Salsaparilla. Ende dit alles op de Konings boecken aen-gheteekent. Datter grooten rijkdom noch steels-ghewijs ende buyten register komt / is een peder ghenoech bekend. De brieven melden een paerlijck datter gheen rijcker Vloote van Nova Hispania opt en was af-ghesonden; 't welck sal blijcken upt de extracten van brieven die hier sullen byvoegen. Pedro de Ançieta upt Tabasco den derden Decembar 1631. Op dijn dach den 14 October, naer dat Godt tot sich hadde ghenomen de Generael vande Vloote Miguel de Echacareta; soo zijn t'zepl ghedaen upt de Haven van Neuva Vera Cruz met negen Schepen vande Vloote/ met veel andere Scheepkens.

kens en fregatten gedefineert naer verscheyden ghewesten: den eersten dach 's avondts schepde met mijn fregat van de Vloote met ordre van de Generael Manuel Serano de Ribera naer de Havana te lopen / ende de Generael Thomas de la Raspuu te verwittighen dat de Vloote van Vera Cruz was upt-ghelopen: ende hebben d'yn daghen ghezept met goede windt tot Saterdaeghs den achtthienden / quamen op de hooghde van twee-en-twintich graden; daer ober en weder hielden / wachtende de tijdt om ober te steken; den vier-en-twintighsten 's D'yn daghs den avondt van de conjunctie / ober-biel ons een Vracaen so sterck / en van soo verscheyden winden / stormen ende slagh-reghenen / dat wy niet anders en verwachtten als de doot: d'welck tempeest d'ynde tot Sondaghs 's middaghs / en wisten in alle dien tijdt niet wat wegh dat wy voeren: zeyden alleen met de blinde / de andere zeylen waren vande windt wegh-genomen: 's Maendaeghs den seven-en-twintighsten bevonden ons op een-twintich graden / ende by de Custe van Campeche, Godt danckende dat ons van soo grouwelijcken tempeest hadde verlost; ende wel besozght voor onse Vloote. Ende dooz dien 't onweder ons de zeylen ende 't wandt hadde wegh-genomen / soo resolbeerden naer Campeche te lopen. D'ynsdaeghs den acht-en-twintighsten 's avondts saghen wy een Zeyl / ende naerder kommende / wierden ghewaer dat het een groot Schip was vande Vloote; ende sagen / by-kommende / dat het was St Francisco de Natividad, Capiteyn Francisco Nicolas, de welcke seer gerampaneert was / sonder groot zeyl / sonder galerije / en een blinde voor de besaen: haer ghegroet hebbende / versochten dat wy by haer wilden blijven / en haer niet te verlaten voor 's anderdaeghs 's morgens / om dat gisten niet ver te zijn van de drooghten d'welcke men noemt Las Arcas: haer vraghende naer de Vloote / seyden vande selve niet te weten / alsoo van 't tempeest waren verstroyt. 's Woonsdaeghs 's morgens ten acht upren / schepden van haer / en lieten haer in groote benauthent en gebaer / en volghde mijn kours. 's Anderdaeghs 's morgens ober-biel ons een soo machtighen Noorde windt / dat hy ons groote mast stucken smet / en 't roer gantsch wegh nam; soo dat niet anders als de doot voor ooghen saghen; want sonder roer ende zeylen soo d'eben met de windt / sonder te weten waer dat wy waren: be- loofden veel Bevaerden / insonderhent aen een Beeldken van de Heplighe Maghet Maria, d'welck een Vrouwte in 't Schip ober haer hadde: stelden dat Beeldken op den helm-stock / ende baden haer dat voort-aen wilde stieren / ende b'enghen daer 't sijn Goddelijcke Majesteit believde: 't gheliefde Godt naer d'yn nachten ende d'yn daghen ons te b'enghen op de Custe van Tabasco; d'welck ons een groot mirakel docht / ende danckten onse Heplighe Stierster: anckerden den tweeden November op de Custe; hadden daeghs te voren noch een Schip ghesien van de Vloote / oock sonder groote mast / daer niet by konden kommen / dan konden wel sien dat het niet en was de Natividad, daer wy vijf dagen te voren waren af-ghescheyden: 's nachts soo sagen op strandt / ontrent een legue van ons / veel lichten / d'welck ons dede verwonderen: soo dat ick 's anderdaeghs met den dach aen landt voer; 't eerste dat ons ghemoe- te / waren kassen van Anil, ende Cochenilla, ende balen Zijde / en veel doode Lichamen / soo dat wel saghen datter een Schip van de Vloote was vergaen / volghden 't strandt ontrent twee mijlen / vonden daer in sekere Hutjens de Capiteyn Balchar de Amezquita, e'ngenaer van 't verlozen Schip St Antonio: de welcke ons verhaelde dat sijn Schip soo vol waters was gheweest / dat moeste stranden; dat meest sijn Silver ghesalveert hadde / uptghenomen twee baren ende vijf of ses kaskens met Realen; datter twee-en-twintich Menschen waren verdroncken / om dat het Schip strax in d'ynsent stucken stier: ende vraghende naer de Vloote / seyde ons datter was van ghescheyden den

ANN O
1631.

dach vande conjunctie, ende dat de Capitana Sr Jusepe; en de Provedor Domingo de Arano; hebbende d'yn scheuten gheschoten / de Capitana ende Almirante by die waren ghekommen om te helpen; ende dat by de Mezquita sich dicht daer by bindende / ghesien hadde datse ghesoncken was / dooz diender soo veel water in was ghekommen: ende dat El Rosario Capiteyn Balthasar de Espinosa; sonder masten en sonder gallerijen ghesien hadde; als mede 't Schip van Alonso Suarez seer qualijck ghestelt / soo dat onmoghelijk was dat konden ontkommen: de Almiranta S^{ra} Teresia; Capiteyn Francisco de Supide vol waters / en dat de Bloote in dien miserabelen staet hadde gelaten / op de hooghe de van twee-en-twintich graden / den vijf-en-twintighsten October, ende dat de resterende Fregatten / die nebens de Bloote waren uyt-ghelopen / d'yn daegen te vozen hadde ghemist / men weet niet watter van bekomen is. Keerde weder naer mijn Schip / d'welck met de Noorde windt groot ghebaer liep aen stucken te stooten; dede mijn beste om inde Rievier van Tabasco te kommen / daer ick noch d'yn leguen af was / om mijn Schip te repareren / en mijn reyse te vervolgen naer de Havana: dit is 't gene ick vernomen en ghesien hebbe tot den derden November; den sestienden gheraecte in Tabasco, alwaer 't volgende vernam: den thierenden November ontfongh de Priester van dat Dorp een brief vande Alcalde, die op de Custe was om 't goet te berghen / de welke aviseerde hoe dat dien avondt ghesien hadde vijf Zepelen die naer de wal quamen met de Noorde windt; oordeelden het Schepen van de Bloote te wesen / ende dat haer eenighe hulpe soude konnen doen indien quamen te stranden / mande mijn Boot met twaelf Matroosen / ende voer de Rievier af / tot de plaetse daer de Alcalde vondt / en veel volcks vzaeghde haer wat vande Schepen was bekomen; antwoerden dat vijf groote Schepen dicht by strandt waren gheweest / dan de windt 's avondts van 't landt kommende / waren weder t'zeewaerts ghedreven / dat veel vieren hadden ghemaect; ende alsoo het nu middernacht was eer by haer quam / en wel vier mijlen van Tabasco, bleef daer by haer tot 's mozghens / om te sien ofter eenich Zepl sich soude verthoonen; dan en saghen gheen / ende keerden weder naer de Rievier / en wete niet of soo veel volcks oock wel qualijck souden konnen ghesien hebben. Den veerthienden quam een Mulato en Mestizo van Campeche hier te lande / de welke verhaelden / hoe datse aen deers zijde van Champeton op 't strandt hadden ontmoet veel volcks te voer; die haer met de Boot ghesalveert hadden uyt een Fregatte die daer vergaen was; ende dat de Capitana dicht by haer was ghebleven / en affirmeerden seer hoogh vooz de justitie dat sulcx waer was: en weet niet of het soo is / dan siende 't grouwelijck tempeest / is wel te geloven. Dit is 't gene ick hebbe konnen vernemen tot den derden December. Dus verre dese Capiteyn vande Fregatte. Juan de Ledesma aen Pater Diego de Sola Assistente de la Compagn. de Ihesus por las Provincias de Espana; te Roomen. Dyt Mexico den 24 Martij 1632. Verlies vande Bloote / uytghenomen twee Schepen (ende die heel qualijck ghetraecteert) is seecker / inde welke meer goederen en de dooden is de Marquis de Salinas ende andere veel van groote middelen en qualiteyt. Heden is tijdinge ghekommen van Cinaloa, dat de Wilde twee van de onse hebben doot gheslaghen / etc. Don Francisco Carrello aen Padre Francisco Crespo den 23 December 1631. De Bloote schende uyt de Haven den veerthienden October, een weynich dagen daer nae keerdender weder een inde Haven: den thierenden December quam nieuws van Campeche, dat de Almiranta was ghesoncken / daer veel treffelijke Lieden zijn versopen / en onder andere de Marquis de Salinas; ende daer is een groote Schat verlozen / die men schickt op twee milleenen: een ander Schip is ghekommen aen Rio de Lagartos;

Lagartos, ende noch twee andere op verschenden plaetsen / van de andere en weet men niet: daer was den grootsten rijkdom in die opt uyt Indien schepen: men seght dat oock een Schip van Peru is ghebleven met vier milledenen; 't zijn secrete oordeelen Godts / die wilt dat dit Rijck vervallen sal / etc. Francisco Tirolmonte aen Donna Maria Rodriguez; Mexico den 20 Martij 1632. Men sal aen 't Hof nu al verstaen hebben 't quaet succes van de Bloote de welke van hier verrock naer Castilien den veerthienden October lestleden; ende hoe haer 't onweder over-viel de Vespera van aller Hepligen op de Custe van Campeche in haren kours naer de Havana: de Capitana ende Almiranta zijn beyde vergaen / ende andere Schepen met het Silver van sijn Majesteyt ende Particulieren / in grooter quantiteyt als opt uyt Indien is gescheept gheweest: van de Schepen die naer Spagnien wilden / en zijn maer ontkommen / in als twee die inde Havana geraeckt zijn heel qualijck gestelt; ende een d'welck weder ghekeert is te Vera Cruz; ende een d'welck ghestrandt is ende 't meeste Silver daer uyt gebergh / welck niet veel te bedieden heeft in 't regardt van de reste die verlozen is. Considerereert Donna Maria, hoe dat dit sal verdzieten aen onsen Koningh / ende hoe het smerten sal aen de Conde Duque, ende 't gantsche Hofghesin / etc. Juan de Aramburu aen sijn Vader uyt Vera Cruz den 28 Martij 1632. Wy liepen uyt dese Haven den veerthienden October, en ons over-viel soo grooten onweder van Noorde winden / dat meynen te vergaen / want de Nortes zijn hier slimmer als in Spagnien de Vendevales, ende alsoo 't weder slimmer en slimmer wierdt / soo keerden weder inde Haven; welck een groote ghenade Godts was / want is een ghevaerlijcke Barra vooz Bercken / ick laet staen vooz een Galeon. (Ick vinde in een ander bries dat dit Schip was ghenaemt La Biscaina Grande.) Daer zijn in dit tempeest vergaen twee Galeonen van de Koningh / Capitana en Almiranta; en twee Schepen van particuliere; en 't frayste volck dat opt herwaerts over-quam / ende insonderheyt vele Biscapers / ende de beste Soldaten die de Koningh hadde. Alonso Garzia del Castilla aen Donna Beatris de Herrera uyt Vera Cruz den eersten Martij 1632. In mijn voozgaende hebbe verhaelt het ongheluckich succes van de Bloote / ende hoe datter in ghebleven zijn meer dan twee dupsent Zielen / ende soo grooten Schat / zijnde noyt rijcker Bloote af-ghevaren / uyt dese Haven. Don Isidoro Mendes de Sequera aen sijn Broeder / van Neuva Vera Cruz den 15 Januarij 1632. Hier is een Scheepken aen-ghekommen van Campeche, ende brenghet nieuws / dat daer aen-ghekommen was een verdwaelt Scheepken / het welke mede bbracht inde dertich Personen / de welke sy ghebonden hadden in een Boot inde Zee; dese seyde te wesen van de Capitana van Miguel de Chazarera, de welke wegen sijn overlijden nu de plaetse hadde van Almiranta, ende de Ammirael Serrano was nu Generael, in dese Capitana, ende nu om de voozseyde reden Almiranta, commandeerde als de oudste Capiteyn Don Andres de Aristleca, Ridder van S' Jago; en was vergaen met wel bij hondert Menschen; ende dese wepnighe hadden haer alleen ghesalveert / vooz dien (naer haer segghen) haer vonden inde Chaloupe welck boven hielt doen 't Schip te gronde gingh / en souden mede vergaen zijn / ten ware dit Scheepken haer hadde in-ghenomen: 't welck een kleyne straffe soude gheweest zijn vooz haer groote misdaet: want alsoo desen goeden Ridder sijn Chaloupe achter aen hielt / om soo veel volcks te salveren als hy konde / soo liepen dese de Chaloupe af / en sloeghen veel volck doot datter in was / ende en wilden den Ammirael niet in nemen / en dooden oock de Marquis de Salinas, die reede daer in was / (andere brieven segghen dat de Marquis wel seer badt / ende alles beloofde om inde Chaloupe te moghen kommen / dan dat hem niet wilden over-nemen / ende dat met de reste is versoncken) om te rooven een

A N N O
1631.

koffer met Zilveren en Goude Ketenen vande Marquis / ende een ander van den Ammirael, en staken soo van boordt / en 't Schip sonck stracx daer nae: die in 'se Chaloupe hadden noch eten noch drincken / noch en wisten niet waer sy waren / doen dit Scheepken by ghebal by haer quam / ende hun over nam. Kommende te Campeche, wierden wel ontfanghen; dan Godt openbaerde haer schelmerije; den Hoogh-Boots-man Francisco Granillo, ende twee ghebroeders Los Farfanes wierden oneenich over 't deplen van de Zilveren ende Gout: 't quam ter ooren van de Oberhept / Granillo ende eenige andere wierden ghevanghen / de twee Broeders vluchten; eenighe wierden ghepijnt / ende bekenden de gantsche daet; als vozen verhaelt; sy beschuldigen alle seer de Capellaen N. N. de Cardenas, etc. Daer nae kregen nieuws / dat op de Custe van Tabasco ghestrandt was 't Schip van Balthasar de Amezquita; hebbe sijn brief ghesien / inde welcke hy schrijft een Schip gesien te hebben met een licht / d'welck een scheut geschoten hebbende / verdween / soo dat ghenoech verstonde dat ghesoncken was. De andere Fregatte die mede lande aen Tabasco, seggt dat de Capitana hadde ghesien sonder masten / en vol waters / ende dat de Fregatte hadde belast by te houden / 't welcke soude ghedaen hebben / ten ware een ghewaldighe Noorde windt hem hadt ghedwonghen 't landt te kiesse; geeft 't Schip van Alonso Suarez, d'welck mede sijn masten quijt was / en vol waters. Daer naer soo heeft men op dese Custe van de oude Vera Cruz ghevoonden een groote mast / reede ende boegh-spriet / die ick ghesien hebbe; waer upt welck hier inde Haven is ghekommen / d'welck niet wetende waer het was / vondt sich by Villa Rica, ende wierdt miraculeuslijck binnen ghebracht. Inde Havana zijn alleen gekommen 't Schip van Francisco Nicolas; ende El Rosario van Balthasar de Espinosa, de reste houdt men voor verloren: de twee voornoemde hadden wel tsestich daghen inde Zee gheswarmt. Don Louis aen sijt Dader upt de Vera Cruz sonder datum 32. En twissel niet ofte het verlies van de Dloote sal de Boze van Sevilla in 't grootste ongemack stellen dat opt heeft gheleden; want 't is inder daet de rijckste Dloote gheweest die opt is 'tzejl ghegaen upt dese Haven: insonderhept de Capitana ende Almiranta; want buyten het register / d'welck veel beliep / wasser een onghelooflijck quantiteyt van Gout en Silver buyten register; van de Marquis de Salinas, vande Generael ende Ammirael die van China waren ghekommen / ende veel andere. Door dit ongeluck ende naer / heeft men hier veel teekenen gespeurt van Godes toorn; voelden / ende daer naer eenighe Hupsen om-verre vallende: de Dloote liep upt naer dat daeghs te vozen haer Generael hadt begraven / die soo subtelijck stierf / dat gheen testament konde maecken: ende wepnighe daghen naer dat upt-ghelopen was / ontstondter 's nachts op 't Eplandt S' Juan de Lua soo groosten brandt / datter meer als hondert en tseventich Hupsen in d'asschen gheraecten. Ende stracx daer op quam daer een Scheepken in van Campeche, en bracht het doevich nieuws van 't verlies / d'welck veel wel gheveest hadden / die 't ghevaer kenden vanden bocht / ende de furieuse Noorde winden die ontrent die tijdt daer waepen; want de Dloote was upt-ghelopen den veertienden October; Manuel Serrano hadt de plaetse van Generael, een Man die gantsch daer toe onbequaem was / en gantsch geen Zee-Man / soo dat daerom gheen raedt en wiste teghen 't ontweder: en Don Andres de Aristicaval was Ammirael, een Persoon die wel goede meeninghe hadde / maer alsoo ontwederde was vande saecken ter Zee als de Generael: soo dat beyde dese Schepen deerlijcken om-quamen; ende vande Almirante quamen maer een-en-dertich man

man af vande gheringhste soorte / al Watroosen die haer vileynlijck meester maeckten van de Chaloupe om 't Sout ende Tutweelen te steelen; daer een Jeronimo de Mela ende de Farfanes de voornaemste van waren / weerdigher om ghehanghen te worden / als eenich goedt gheluck te hebben / etc. El Archid^{on} Don Alonso de Campos aen Don Johan Grao y Monfalcon upt Mexico den 15 Februarij 32. Ick heb D. C. gheantwoor^{dt} door de ongheluckighe Bloote / die sonder raedt wierdt af-ghesonden den veerthienden October soo gantsch buyten saisoen / ende soo temerairlijck / als men wel ghewaer is gheworden by 't groot verlies. De Almaranta is gantsch ghebleven / met alle 't ghene in hadde / ende het voornaemste volck; daer zijn alleen van ontkommen eenighe Watroosen met de Chaloupe: ende men verstaet dat de Capitana oock is ghesoncken; met noch twee groote Schepen; ende naer d'n maenden zijn alleen twee Schepen / ende die wel gherampancert / inde Havana gheraecht: van d'andere Schepen weet men tot desen dach niets: een groot verlies / want noyt rijcker Bloote verrock van Nova Hispania, etc. Ick soude noch veel meer brieven konnen by-bzenghen / ende naemen van veel voornaem Liederen verhaelen die daer zijn ghebleven / dan soude te verre lopen buyten mijn voornemen / derhalven sal het hier by staecten: en alleen segghen dat by die brieven sien / dat de Generael Thomas de la Raspuru eenighe daghen de Bloote die naer Nova Spagnia gingh / op-hiel / ende selfs by-hieldt ontrent de Cabo St Anton, upt vrese van onse Schepen / waer door de Spaensche Bloote laet quam inde Haven van St Juan de Lua; ende dese ongheluckige Bloote mede te langh wierdt op-gehouden. Sal hier noch etwes by voegghen vande Bahia de todos los Santos, (om soo weder ons Quartier te naerderen) om dat het aen-merckens weerdich is / ende de curieuse Leser mijns bedunckens sal aen-ghenaem zijn.

Op hebben hier vozen aen-gheroert upt de bekentenisse vanden ghevangen Francisco de Fuentes, hoe dat van het secours ghekommen inde Bahia by de Armada van Don Antonio de Oquendo Almirante General da Real do Mar Oceano (ghelijck de brieven vanden Provedor Major van de Staet van Brasil Francisco Soares hem intituleren) inde voornoemde Bahia waren ghelaten twaelf hondert Soldaten onder een Regiment: maer alsoo my ter handt is ghekommen een packet met brieven vanden voorszenden Provedor Francisco Soares aen den Koningh gheschreven / met verscheyden relatien / inde welke de gantsche gheleghentheyt van dit secours naecktelijck werdt beschreven / soo sal de selve tot meerder openingh hier by voegghen / ende met eenen hoe veel de selve jaerlijcx den Koningh kommen te kosten. Uyt de selve brieven ende relatien blijkt; dat over 't selve volck als Maestre del Campo commandeerde Don Christoval Mexia Bocanegra, wiens maentlijck tractament was vier-en-veertich dupsent en acht hondert Kees (als de Portugesen rekenen) ofte hondert en twaelf Crusaden; ende in 't jaer vijft hondert en seven-en-dertich dupsent ses hondert Kees / ofte dertien hondert en vier-en-veertich Crusaden: hem was by-gevoeght een Sargeant Majo^r die maentlijck verdiende twintich dupsent Kees / ofte vijftich Crusaden: en twee Lieutenanten die maentlijck trocken vier dupsent acht hondert Kees / ofte twaelf Crusaden elck. De ghemeyne Soldaten (want de andere Officieren gagie was naer advenant) gagie was peder man twee dupsent vier hondert Kees ter maendt / ofte ses Crusaden. Daer waren onder dit Regiment neghen Compagnien onder verscheyden Capiteynen; de welke bestonden sommighe upt twee-en-vijftich / sommighe upt acht-en-vijftich / en de sterckste upt acht-en-tseftich koppen sonder de Officieren: ende dat in alles upt-maecken met hare Officieren by de ses hondert koppen: 't welke de helft verscheelt van 't ghene de voornoemde de Fuentes heeft verklaert; soo dat men hier upt kan sien wat rekeningh op sulcke ver-

ANN O
1631.

verklaringhe is te maecten; want mijn segghen gaet vast/ als kommende van de gene die most monstren ende betalen. Uyt sijne rekeninge aen de Koningh over ghesonden blijktt vozder dat dit nieuw Regiment tot secours ghesonden/ de Koningh jaerlijcks koste negen-en-veertich dupsent seben hondert en veertich Crusaden van maentlijke soldije alleen. Daer was te vozen inde Bahia een ander Regiment onder de Maestre del Campo Don Vasco de Mascarennas, bestaende uyt derthien Compagnien/ de welcke met de Officieren in alles uytmaeckten dupsent en ses-en-tseventich koppen; ende met haer Officieren ende 't volck vanden treyn (bestaende uyt een Capiteyn/ ses Constapels Mayor/ en seben-en-twintich andere Constapels/ twee Lieutenants van 't geschut / ende vier Capiteynen entretenedos) den Koningh jaerlijcx quamen te kosten vier-en-tneghentich dupsent dyp hondert en dyp-en-tseftich Crusaden; 't welck alles naerder blijktt by de monster-rollen ende rekeninghen die den voornoemden Provedor aen sijn Koningh over-schickt: soo dat het Garnisoen vande Bahia alsdoen den Koningh wegghen soldije alleen jaerlijcks heeft kommen te kosten hondert vier-en-veertich dupsent/ een hondert en dyp Crusaten: d'welck is een Ducaet gherekent teghen dyp onser Guldens / vier hondert twee-en-dertich dupsent/ dyp hondert ende neghen Gulden.

Jaerlijck Verhael

VAN DE

Uerrichtingen der Gheoctroyeerde West-Indische Compagnie.

Kort Begrijp van 't neghende Boeck.

Nieuwe raedtflagen om de vyandt af-breuck te doen: verstaen de gheleghentheyte van het *Arrayal* uyt twee Over-lopers. Een Carveel ghenomen by *Rio de Jenero*, met Wijn gheladen. Den aenslach op *Tamarica* werdt voor-gheslaghen: ende andere Plaetsen: doch den tocht op *Rio Formoso* ghearresteert. 'T volck ende Schepen daer toe gheschickt. Vergeeffen tocht naer *Olinda*. Des vyandts aenslach op *Antonio Vaaz* Eylandt. Hoe den tocht op *Rio Formoso* af-liep. De vyandt steeckt een Pack-huys met Suyckeren aen brandt. Een Suycker-Molen in *Serinbain* gheruynert. Een Carveel verbrandt. Nieuwe raedtflagen. Den tocht naer *Tamarica* besloten. Een Carveel kommende van Portugal ghenomen. Noch een Carveel met Suyckeren ghenomen. Besluyten de *Cabo S' Augustin* aen te tasten. Een Carveel ghenomen by de *Brack*, met twee hondert en dertich kisten Suyckeren. Den aenslach op de *Cabo* misluckt. Aen *Rio Formoso* gelicht twee Carveelen met ontrent vijf hondert kisten Suyckeren. Een Scheepken veroverd met hondert en twintich kisten Suyckeren. Den *Amirael Marten Thijss*, vertreckt met een groote Vloote naer West-Indien, ende eenige Schepen naer 't Vaderlandt. Een Carveel ghenomen met twee hondert en vijftich kisten Suyckeren by de *Bonte Koe*. Den tocht naer *Garrassu*. Nemen 't Stedeken in, plonderen het, ende becommen rijcken buyt. Gheleghentheyte vande Plaetse ende ander omstandigheden uyt een gheintercipieerden brief. Des vyandts secours komt te laet. Een Carveel veroverd ende inde grondt ghehackt. Verslaghentheyte der Portugesen ten platten lande. De vyandt soeckt onderhandelinghe,

N n

ende

ende de confideration daer op ghevallen. Een Passagie-Barcke ghenomen. Den tocht vande *Gouverneur* naer *Barra Grande*. Landen daer. Vinden een Pack-huys met Wijnen, die af-brenghen. Verbranden eenige Huysen, ende keeren weder naer 't *Reciff*. Een Schip ghenomen met dry hondert en dertich kisten Suyckeren. Den tocht naer *Cattawamba*. Een Passagie-Barcke ghenomen, ende een Carveel ghedestruceert met stuck-goederen. Den tocht vande *Gouverneur* om de Zuydt. Landen aen *Barra Grande*; marcheren te landt-waert in: de vyandt verbrandt twee Huysen met Suyckeren: de onse verbranden een Suycker-molen, ende keeren te rugghe. Landen aen *Porto Francese*: trecken te landt-waert in; ruyneren een Suycker-Molen ende eenighe Huysen. Wordt van de vyandt in 't retireren ghevolcht. Verkiefinge van twee Heeren ghedeligeerde Bewinthebberen, ende haer vertreck. Copije vanden brief by de onse aen de Inwoonderen gheschreven. Ontdeckinghe van 't verraedt van *Leonardt van Lom*: sijn confessie: executie daer op ghevolcht. De Heer *Matthijs van Ceulen* arriveert in *Brasil*. Den tocht naer de Zuydt. Landen achter *S' Alexio*: trecken naer *Rio Formoso*: vinden onder-weghen dry Schepen, daer sy twee van ruyneren. Kommen aen de mondt van de Rievier: verbranden eenighe Huysen; ende besichtighen 't Fort d'welck de vyandt daer hadde. Keeren naer *S' Alexio*, ende verzeylen weder naer *Camarigibi*. Vinden een Pack-huys met neghen-en-twintich kisten Suyckeren, die af-brenghen: trecken langhs de strandt naer 't Zuyden: verbranden eenighe Huysen, ende een Suycker-Molen, ende keeren den lesten *December* weder voor 't *Reciff*. De reyse van *Cornelis Cornelisz. Fol* met den *Otter*. Neemt een Schip van *Madera* met Wijnen. Verrichtinghe van eenige Schepen vande Vloote van den *Ammirael Marten Thijssz.* Besoecken de *Caribise* Eylanden; ende *Porto Rico*. Eenighe particuliere aenmerckingen op de Suydt-Custe van *Hispaniola*. De *Rave* verovert een Scheepken met Wijn ende Suyckeren. Gheleghentheyd van *Beata* ende *Altovelo*. Voorder verhael van de Vloote van den *Ammirael*. Verdeylinge van de Schepen op verscheyden tochten. Kommen weder by een aen de *Cabo Tiburon*. Particulier verhael vande voyagie van *Galéyn van Stapels*. Komt aen de *Cabo de Corrientes*. Steeckt over naer de vaste Custe. Kommen op de Custe van *Yucatan*. Landen aen *Sisal*, ende plunderen de Plaetse, varen voorts de Custe van *Yucatan* ten eynde. Nemen een ledighe Barcke voor *Campeche*. Lopen tot inden bocht van *Mexico*. Kommen alle t'huys sonder voordeel voor de Compagnie. Vervolgh vande voyage van *Cornelis Cornelisz. Fol*, met den *Otter*, neffens de *Zee-Ridder* en de *Zuydt-Sterre*. Doen een landt-tocht op *Hispaniola*. Eenighe gheleghentheden van 't West-eynde van *Hispaniola* ende 't Eylandt *Guanabo*. Lopen aen de *Tortuga* achter *Hispaniola*: des selves gheleghentheyd.

gentheyt. Keeren van daer weder naer de vaste Custe, ende kommen daer aen ontrent *S^a Martha*, ende soo voorts in *Zamba*: kruyssen ontrent de groote Rievier *Magdalena*. Nemen een Schip met hondert pijpen Wijn. Den *Otter* steeckt daer mede over naer *Cuba*, vervalt op de *Serranilla*. Ghestalte van die drooghte. Komt te reede achter het West-eynde van *Isla de Pinos*. De andere twee Jachten kommen daer weder by hem. Nemen een Schip kommende van *Nova Hispania*. Nemen noch een Barcxken ofte twee, ende varen voorts naer huys.

**Lijste vande Schepen ende Jachten dit jaer naer Pernambuco
uyt de respective Cameren vertrocken.**

Uyt de Camer van Amsterdam.

	Schepen	lasten	metale	yfere stücken	Matroosen	Soldaten.
4 Januarius	Overijssel	160	8	22	83	40.
	Blaeuwe Leeuw	220	8	24	106	57.
	Swol	130	8	20	65	40.
	West-Vrieslandt	200		21 bevracht	26	52.
	Swarte Leeuw	150		11 bevracht	18	35.
	S ^a Clara	130		16 bevracht	28	36.
	Koningh van Sweden	140		11 bevracht	19.	
10 Mayus	Gelderlandt	300	8	22	52	10.
	Naerden	60		14	40	
5 Septemb.	Phoenix	60	2	16	30	
	Spieringh	5				
8 October	Fama	300	10	28	130	128.
	Zutphen	250	14	26	91	86.
	Otter	90	6	14	58	20.
11 Ditto	Haringh	140	2	16	30	59.
13 Novemb.	Witte Duyf	140		bevracht	17	30.
10 Decemb.	Bonte Koe	150		14 bevracht	24	50.
	Vijghe-Boom	150	2	8 bevracht	18	50.

Uyt de Camer van Zeelandt.

3 Martius	Eendracht	80	2	22	40	31.
13 October	Middelburgh	250	10	22	100.	
	De Leeuw	120	2	16	36.	
16 Decemb.	Noordt-Sterre	30	2	14	30	40.

Uyt de Camer vande Mase.

5 Martius	Tijgher	70	4	18	61	
	Oragnie-Boom	120		14	41	17.

Uyt de Camer van Stadt en Landen.

9 Mayus	't Vosken	70	4	10	42	11.
	De Hope	150		14 bevracht	20	26.
11 Novemb.	Goude Leeuw	250	8	22	65	8.

Het neghende Boeck.

ANNO
1632.
Januarius.

Het volck van den tocht naer Rio Grande weder ghekommen zijnde den thien- den Januarij deses jaers / in voegen bozen ver- haelt: heeft men sich op nieuws beginnen te be- raden / wat men nu voozder best soude vooz- ne- men / om den vbandt af- bzeuck te doen. Daer waren eenighe van onse Ober-lopers weder ghekommen / dewelcke verklaerden dat al- leen des nachts twee van des vbandts Com- pagnien quamen waken inde Stadt Olinda, maer datter des daeghs geen wacht en wierde ghehouden. Dat by het Arrayal laghen negen van des vbandts Compagnien / van de welke maer een deurgaens daer in lach / ende de andere daer om her / doch datter des nachts noch een in trock om de wacht te bestellen. Dat het volck nieuwljck haer upt Spagnien toe ghe- kommen / upterlijck bestaen hadde / in acht hondert man / vande welke al inde hondert ghestorven waren / ende dat de Gasthupsen allenthalven noch vol la- ghen van krancken. Dat het meeste volck / d'welck binnen het Arrayal lach / waren Portugesche koop-lieden / die upt de Stadt Olinda ontkommen wa- ren. Dat het selve ghelegen was op een heuvel / de wal soo hoogh als die van ons Fort de Bruyne, maer niet soo stepl op-ghevrocht / ende de grachten niet veel te bedieden: dat 't selve vier-kant was sonder flankeringhen; de Kieviere een musquet-scheut daer af lopende / ende 't landt daer ront-om vol Boscha- gie. Dat de Brazilianen meest al waren verlopen / ende seer bevreest vooz de komste vande Tapuyes. Dat die van het Legher des vbandts hare behoeften meest mosten krijgen vande Cabo St Augustin, sulcx dat indien de onse de selve konden bemachtighen / het ooghen-schijnlijck met het Legher by het Arrayal soude ghedaen wesen. Dooz dit aen-bzenghen wierdt inden Kaedt wederom voozgheslaghen dat men het Arrayal behoozde aen te tasten / doch wierdt het selve als ondoenlijck by de krijghs-Obersten af-gestemt. Den elfden Januarij quam daer een Carveel op / by de Schepen de Meerminne ende Leeuwinne op- ghesonden / de welke krupssende vooz Rio de Jenero, het selve daer ontrent ont- der de Eplanden hadden ghenomen / was geladen met tachtich pijpen Wijns / ende eenighe kleyngheden. Ten selven dage wierdt mede inden Kaedt vooz- gestelt of men pets soude vooz-nemen op de Cabo St Augustin, doch niets beslo- ten. Den twaelfden wierden twee Compagnien vier-roers ende twee Con- pagnien musquettiers gesonden ober de Kievier / achter 't Fort Ernestus, doch en vonden daer gheen ghelegentheyt om pets te verrichten: in 't weder-keeren schoot de vbandt upt het Bosch onder haer / doch en quetste maer een Soldaet. Het beraden werdt ondertusschen vervolght onder de Raden ende de krijghs- Obersten; ende alsoo dese het bespringhen vande Cabo St Augustin vooz als noch niet doenlijck en oozdeelden / ende 't selve af-sloeghen: ende daer teghen wederom vooz-sloeghen de bemactinghe van 't Eplandt Tamarica, om de noodighe verversinghe vooz 't volck ende vbandt-hout beter ende ghemake- lijcker te bekomen: soo wierdt by de Raden haer te ghemoet gheboert / ofte niet alsoo bequaemlijck de voozdeelen die by Tamarica verwachten / naerder by souden vercreghen werden / met een Quartier te legghen achter het Fort Wardenburgh: dit scheen de krijghs-Obersten niet qualijck te ghevallen / ende

ende de ghelegghentheit daer toe wierdt by eenighe besichticht / de welke aen-
brachten / dat het hout daer wassende / tot brandt niet bequaem en was. Daer
werdt mede by de Major Rembach voozgheslaghen dat men op de Afogados
versoecken soude / ende verthoonde 't selve doenlijck te wesen / indien den Am-
mirael een goedt aental Boots-volck konde leveren / de welke ondertusschen
de Fortressen hielpen bewaren. Ende eyndelijcken wierdt by den Raedt Car-
pentier vooz-ghestelt dat men met kleyn ghebaer Rio Formoso soude konnen
in-nemen / ende met een kleyn Fortjen beslaen / waer dsoz de vbrandt groote af-
breuck soude konnen te lijden. Des anderendaeghs den Kacdt weder verga-
dert zijnde / wierdt by den Ammirael vooz-ghedraghen / dat by seven hondert
Boots-ghesellen konde aen landt brenghen / om alsoo den tocht ofte naer het
Arrayal ofte naer de Afogados doenlijck te maecten : doch de meeste Officieren
werden daer in eens / dat men den tocht op 't Arrayal noch wat soude laten be-
rusten / ende onderstaen wat men op Rio Formoso soude konnen doen. Des
wegen alles met der ijl tot desen tocht veerdich gheniaeckt zijnde / is den Heere
Gouverneur selfs nevens den Ammirael Walbeeck, den Oversten Lieutenant
Schutte, de Majors Berstet ende Schuppen, ende andere Krijghs-Officieren
scheep ghegaen met derthien Compagnien / waer onder twee Compagnien
vier-roers waren / ende zijn naer Sonnen onder-gangh 't zepl ghegaen. De
Schepen waren dese / de Gheunieerde Provintien, Amsterdam, Amersfoort,
de Gulde Leeuw, Zeeuwse Jagher, de Hope, de Maeght van Dordrecht,
't Wapen van Delft, Munnickendam, de Griffioen, 't Wapen van Medenblick,
Groot Hoorn, Omlandia, Vriessche Jagher, 't Jacht Pater, Oost-Cappel, ende
't Jacht Pernambuco quam onder-weghen by haer. Dewijl dese upt waren /
soo trocken de Capiteynen Cloppenburgh, de Vries, ende noch een met hare
Compagnien / ende eenige uytshot van musquettiers / den twee-en-twintigh-
sten inde Stadt Olinda, meynende volghens het aen-brenghen vande Over-
lopers / aldaer te vinden twee Compagnien vande vbrandt / ende die te verras-
schen / doch daer kommende / en vonden gantsch gheen volck / als twee Hun-
nicken / een Swarte / ende twee Brasilianen / soo dat onberrichter saecken we-
der keerden / ende alleen den eenen Hunnick mede brachten. De vbrandt loer-
de ondertusschen op onse sterckten op 't Eplandt Antonio Vaaz, ende quam den
dri-en-twintighsten 's nachts met een stercke partije / doen 't water op sijn
leeghste was / over de Kievier / ende dede een aenval op de Kedouten achter
't Fort Ernestus ghelegghen / ende meynde die te beklommen / maer ons volck
haer by tijds ghewaer werdende / weerde sich dapper / ende sloegh de vbrandt
af met mozghen-sterren ende piecken : de vbrandt niettemin en liet sich soo
niet af-wissen / maer wierp veel vier-potten inde Kedouten : doch ons volck
d welck in 't groot Quartier lach / ondertusschen inde wapenen gebracht zijn-
de / soo dede den Oversten Lieutenant Colonel een scheut met canon onder de
vbrandt doen / soo dat de selve seer confuselijcken te rugghe trock. Den ses-en-
twintighsten ende seven-en-twintighsten keerden de Gouverneur met sijn by-
hebbende Schepen ende volck weder aen 't Reciff, hare repse was in deser voe-
ghen af-ghelopen. Als in des nachts 't zepl ginghen van 't Reciff, soo quamen
des morgens in 't gesicht van Rio Formoso ; alwaer twee uren vooz-middach
setten op seven bademen water / ontrent een viereendeel mijsl bupen de wal.
Dien dach wierdt om-gebracht met het volck te landen ende in ordze te bren-
ghen. De Portugesen de onse ghewaer wordende / ende wel siende dat niet
machtich waren de onse te weder-houden / staecten een Pack-huys met dri
hondert kisten Supckeren selfs aen brandt : ende ons volck leyde sich dien
nacht neder op het strandt. De plaetse daer men het Fortjen legghen soude /
wierdt besichticht / doch wierdt gantsch onbequaem bevonden / want het
strandt

ANN O
1632.

strandt daer het legghen soude / en was maer een half musquet-scheut breedt /
 ende daer aen lach Boffchagie / ende achter de selve Berghen / die over alles
 heer schsten wat men op strandt hadde konnen maken. Dewelck de onse sien-
 de / ende geen voordeel meer binnens landts konnende doen / ver trocken weder
 van daer naer 't Eplandt St Alexio, ende sonden 't volck naer de Kieviere van
 Serinhain; bevonden dat het volck daer ontrent oock al gheblucht was: ende
 daer eenighe sterckte te legghen / gantsch ondienstich / om dat de vbandt daer
 deur niet en konde benauwt werden / maer effen-wel een vrijen wegh door het
 binnen-landt behouden: vijf ofte ses Hupsen die daer stonden / werden inde
 affchen gheleght / ende alles wat bereycken konden / bedorven; oock een treffel-
 ijcke Supcker-Deulen / hoe-wel wat dieper in 't landt lach. Vinde by de onse
 aen-gheveeckent / dat daer wel by de twaelf hondert kisten wierden verbrandt /
 door dien gheen karren ofte ander middel hadden om die af te brengen. Keer-
 den wederom 't scheep / ende het Schip Groeninghen neffens den Haringh on-
 der St Alexio ghelaten hebbende / ende de Fortuyn ghesonden naer de Cabo S^t
 Augustin; soo voeren van hier voort naer Barra Grande, (doch waren eerst
 aen in Porto Calvo, deden een landt-tocht / doch bequamen niets als inde der-
 tich Bersten / die over de Schepen verdepl't wierden) alwaer mede gheen ghe-
 leghentheyt naer haren sin en vonden: verbranden daer een van des vbandts
 Carveelen: ende zeyden voort naer Camarigibi: landen daer / ende joeghen
 eenighe Bersten op. Doch alsoo de twee Supcker-Deulens van dat gheweste
 wel dyp mijlen vande Kievier stonden / ende by de ses mijlen vande plaetse daer
 sy ghelandt waren / soo en konden niet gheraden vinden derwaerts te trec-
 ken / maer deden 't volck weder scheep gaen / ende quamen te rugghe naer het
 Reciff. Desen tocht soo met weynich voordeels af-ghelopen zijnde / soo be-
 gonden op nieuws raedt te plegghen wat men verder doen soude: ende alsoo
 de meeste Hoofden van het Krijghs-volck alle weder voort sloeghen den tocht
 naer Tamarica, soo wierdt de selve eyndelijck bestoren ende alles daer toe-
 veerdigh gemaect. Dewijl daer mede doende waren / soo wierdt ter Zee mede
 den orboir gedaen; het Jacht Pernambuc ontmoete den vijfden Februarij het
 Jacht Pater ende quamen den sevendden by de Fortuyn, dewelcke ontrent Rio
 Formoso een Carveel kommende upt Portugal hadde ghenomen; daer sy mede
 naer Pernambuco liepen ende quamen te samen den een-en-twintighsten voor
 het Reciff op de reede / was geladen met Wijn / Dijgen en Kasijnen. Den vijf-
 den gingen 't zepl de Griffioen en de Pater, zijnde voort vijf maenden ghevictua-
 liert / om voort de Bahia te kruppen / ende den sevendden 't Schip Munnickendam
 om by Zupden te kruppen. Den twaelfden Amsterdam ende Groot Hoorn,
 't Jacht Muyden, om voort de Cabo St Augustin te houden. Den Admirael Mar-
 ten Thijlz. was ondertusschen den negentienden des selven maents met het
 Jacht de Windt-hondt, ende noch twee andere Schepen / van 't Reciff 't zepl
 gegaen / om te sien of by eenige Schepen vande vbandt op de Custe konde be-
 trappen; nam sijn cours naer 't Zupden / ende was den twee-en-twintighsten ne-
 vens Barra Grande, ende alsoo daer gheen Schepen en vernam / sackten weder
 naer het Noordden / so dat sich den vijf-en-twintighsten weder bevont nevens de
 Cabo St Augustin. Sach daer binnen leggen elf Portugesche Schepen / vande
 welcke vier Carveels ende een ree-zepl gereet lagen om upt te lopen: so dat daer
 ontrent af ende aen hielden om op de selve te passen / ende den Ammirael ver-
 overde eyndelijck een Carveel gheladen met twee hondert ende veertigh kisten
 Supckeren / ende quam daer mede in Martio voort 't Reciff op de reede. Den twee-
 den Martij trock de Gouverneur Wardenburgh snachs upt met eenige troupen /
 om de vbandt in een embuscade te locken / doch de selve wachtte sich daer voort en
 hieldt

Februarius.

Martius.

hieldt sich buypen haren reynck / soo dat onverrichter saecken weder-keerden. Ondertusschen waren eenighe Schepen uyt het Vaderlandt aen-ghekommen met byieven vande XIX. de welcke haer beklagghden dat aldaer niet ten principalen en wierde verricht/ ende belasten op 't hooghste/ het Arrayal ofte eenige andere Plaetse van importantie aen te tasten. De Hoofst-officieren ende Capiteynen wierdt openinge van desen byief ende last gedaen / ende men begonde op nieuws te beraden wat men best soude ter handt nemen om desen last te voldoen: want eenighe vande Kaden oordeelden mede datmen met het destrueren van de Supcker-molens ende ruyneren van 't platte landt / de Inwoonderen niet licht tot een onderhandelingh soude konnen brenghen / soo langh men de vyandt niet uyt sijn voornaemste oordeelen ende insonderheyt de plaetsen aen de Zee leggende/ hadde verjaeght/langs de welke sy nu ende dan alle toe-voer bequamen ende meerder hulpe verwachten. Sulcx dat alles met rijpen raede wel oberweeght zijnde / eyndelijck den vierden Martij wierdt besloten dat men de Cabo St Augustin soude aen-tasten ende sien te bemaghtigen / want het Arrayal te winnen/ d'welck haer boven al in acht was gegeven/oordeelden de militaire Officieren voor als noch onmogelijck. Terwijle men sich hier toe ghereedt maecte / sod' wierdt den Ammirael Maerten Thijlz. den Oversten Lieutenant Steyn-Calenfels, de Majors Kray ende Berstet, nevens eenighe andere Officieren gesonden om de gelegenheyt van die Plaetse wel te ondersoeken; de welke daer ontrent geweest zijnde / den thienden weder quamen ende voor beschept brachten; datse twee Bapkens gevonden hadden/ daer sy oordeelden dat men 't volck soude konnen onverhindert landen / de eene aen den voet vanden Bergh / ende de andere d'yn ofte vier uren gaens daer beneden: Den neghende wiert een Carveel / uyt Spagnien kommende / aen de wal ghejaeght ende bezorven. Den elfden arriveerde aldaer uyt het Vaderlandt het Jacht de Brack, d'welck op de Custe van Brasil verovert hadde een Carveel / geladen met twee hondert en dertich kisten Supckeren / ende bracht 't selve op. Alles nu tot den tocht veerdich zijnde / soo zijn den derthienden / de Gouverneur, de Politique Kaden Carpentier ende Walbeeck, den Ammirael, den Oversten Lieutenant Steyn-Calenfels, met achthien Schepen / te weten: de Geunieerde Provintien, den Hollandtschen Thuyn, de Goude Leeuw, Hollandia, Amersfoort, den Oliphant, Walcheren, Dordrecht, de Pinas, Groeningen, Graef Ernst, Omlandia, Pernambuco, de Brack, de Wind-hondt, 't Wapen van Delft, 't Wapen van Medenblick, den Vriesschen Jagher; 't seyl ghegaen des nachts / hebbende op dese Schepen gheset veerthien Compagnien Soldaten. Sy quamen ontrent de midder-nacht ontrent de Cabo ende daer ontmoeten haer noch vijf Schepen die daer om her krupsten. S'anderdaeghs 's moorghens voor den daghe zijn daer geauckert; ende 't volck ghereedt zijnde / is de Gouverneur ende den Oversten Lieutenant neffens de Kaden Carpentier ende Walbeeck in de Chaloupe ghetreden / om den anderen van raedt te dienen; ende zijn soo nevens het krijgsvolck naer de wal gevaren: maer dicht aen land kommende vonden deurgaens een riff daer de Zee seer op vande / soo dat moesten af-houden ende wenden: ondertusschen wierden een klepne Baeye gewaer / wat hooger liggende ter zijden van een Batepken / van de welke de vyandt met een stuck schoot; hielen daer nae toe / ende daer verthoonden sich ses man te peerde: noch naerder komende / wierden eenige Wercken gewaer / doch sagen geen volck / doch als vast op stonden met de piecken inde hand / van meyninge zijnde aen land te springen / so verthoonde sich de vyandt / ende dede op de onse een dappere charge / uyt twee Boest-weren / d'een boven d'ander tegen het voet-strand op gewoepen: soo dat maer d'yn Booten by haer hebbende (de eene met vier-roers en de andere al met piecken / ende in de derde de voornaemde Officiers met hare Dienaers) weder vande

ANN O
1632

vande wal moesten af-wenden / de andere Boots noch een goet stuck weeghs achter zijnde. Het scheen aen de charge dat inde Boortweringen wel dry hondert mannen mosten liggen / ende daer verthoonde sich op een bergh noch meer volck. De Gouverneur dede terstont alle de Capiteynen in sijn Chaloupe komen / ende overleede met de selve de gelegenheyt vande Plaetse ende de macht vande vbandt die sich verthoonde / ende wierdt geoordeelt / dat het landen / ende de vbandt upt sijne Wercken te drijven / eenichsints doenlijck was / ende waren des wel gewogen / hoe-wel 't selve oock al sijne swarigheden stonde te hebben / dooz dien het Bapken soo enge was / dat maer vijf of ses Boots ten hooghten konde aen-leggen / ende de Soldaten vande andere Boots souden hebben moeten over-klimmen / daer upt licht eenighe disordre hadde te ontstaen: dan overwoghen daer by / dat alse schoon dese wercken souden gewonnen hebben (alsoo vanden bergh daer Nossa Sennora de Nazareth op leght / gecommandeert wierden) de selve alffer meerder macht vande vbandt quam / weder licht souden moeten verlaeten / ten ware men den grooten Bergh in uame ende fortificeerde; 't welck sy seer swaer achten om dat pan sulcke aerde bestaet / als den rooden Bergh by Olinda, ende dat de Wercken te wijdeluflrich souden vallen / vele kosten / ende grooter besettinge vereyssen als 't Reciff selve / ende dat als dan noch niet veel te beduyden soude hebben. Haer quam oock vooz dat het een kaelen Bergh was / sonder hout ende andere materialen tot fortificeren noodwesen / om den gantschen Bergh teghen de aenkomste vande vbandt upt het Arrayal te besetten. In somma om dese ende andere redenen en bonden niet gete staken / ende weder naer 't Reciff te keeren. Ondertusschen alsoo vernamen upt een Portugees / dat in Rio Formoso laghen twee Carveelen met Supckeren gheladen / ende datter twee Hupsen stonden vol Supckeren / soo wierden den vijftienden te rade / derwaerts te zeynden vijf ofte ses Schepen met vier Compagnien Soldaten / onder het beleydt vanden Major Schuppen, ende keerden des anderendaeghs weder naer 't Reciff. Den twintighsten quamen te rugghe aen 't Reciff de Goude Leeuw, 't Wapen van Medenblick, de Pinas, de Brack, de Rave, Sandijck, den Boeyer, ende twee Chaloupen, die met de voornoemde Major ghetweest waren aen Rio Formoso, ende hadden daer gheleucht de twee Carveelen / te samen in-hebbende ontrent de vijf hondert kisten Supckeren. Daeghs daer aen arriveerden twee Fluyten, de Swarte Leeuw van Edam, ende West-Vrieslandt, kommende upt 't Vaderlandt; ende de Bonte Koe, de welke onder-wegen een Scheepken hadde ghenomen / gheladen met hondert ende twintich kisten Supckeren. Inde maende van April, alsoo het winter ende reghen-saisoen nu vooz handen was / ende op dese Custe met de groote Schepen wernich te verrichten / soo wierdt goedt ghebonden ende besloten den Ammirael Marten Thijz. met een stercke vloote naer West-Indien te zeynden / om aldaer de vbandt te beschadigen. Hem werden toe-ghevoeght de volghende Schepen. De Goude Leeuw ende Munnickendam verthroeken den tweeden April, ende de Windt-hondt den seften: ende den Ammirael volghden den elfden met negenthien Schepen / te weten / de Gheunieerde Provintien, den Hollandtschen Thuyn; Groot-Hoorn, Amsterdam, Hollandia, den Oliphant, Amersfoort, Groeningen, Omlandia, Maeght van Dordrecht, Walcheren, Pernambuc, Vriessche Jagher, Wester-Souburgh, Arca Noë, Rave, 't Wapen van Delft, Zeeuwsche Jagher, ende Pater: doch dese vier laeste zijnde met Supckeren gheladen / hadden met den Oversten Lieutenant Steyn-Calenfels, (die sijn afscheyt hadde bekoimmen) ende de Politique Raedt Seroos-Kercken, maer een stuck-weeghs mede te zeylen / ende dan voorts recht naer 't Vaderlandt

Aprilis.

landt te keeren. Op de Custe van Brasil bleven noch dertien soe Schepen als
 Jachten / ende vooz Commandeur op de Custe Jan Mast van Zeelandt. De
 verrichtinghe van dese Vloote onder 't beleydt vanden Ammirael, sullen hier
 naer verhalen / ende voozts-baren met 't ghene te lande / ende ontrent Brasil
 voozder is vooz-genomen. Den thierenden werdt by de Bonte Koe, d'welck den
 sevende van 't Reciff was t'zepl ghegaen / op de hooghde van vijf graden ver-
 overt een Carveel / kommende upt Goiana, gheladen met twee hondert en
 vijftich kisten Supckeren Blancos. Den sestienden wierden Swol, Graef
 Ernst, ende 't Boortjen Oost-Cappel, ghesonden naer de Bahia om te kruysen.
 Den seventhienden wierdt by de onse een Carveel / kommende upt Spagnien/
 gheladen met Wijn / Olpe / ende stuck-goederen / aen strandt ghejaecht / achter
 een kleyn reciff tusschen de Caep ende 't Enlandt S' Alexio, daer de onse naer
 toe voeren / doch alsoo de vbandt sterck op 't strandt was / ende fel schoot / moe-
 sten met verlies van een man ende eenighe ghequetste retireren. De Vloote
 betrocken zijnde / ende daer mede de oudtste ende langhst in dienst ghewesene
 Soldaten: ende by pzeube bevonden zijnde dat met de macht die in Brasil was /
 op de Plaetsen by Noozden ende by Zuiden Olinda ghelegghen / niet voozder-
 lijcks en was te verrichten / soo wierdt de Gouverneur te rade een tocht bin-
 nens landts te doen / op een Stedeken ghenaemt Garassu, ses of seven mijlen
 van het Reciff Noozdt-waerdt ghelegghen / ende anderhalf mijle vande Zee-
 strandt; op dat de vbandt met het benautwen ende verderben vande Inwoon-
 deren / die hem daghelijck in sijn Legher met Volck / Gelt / ende Divyses behul-
 pich waren / van dese middelen mochte werden ontfet. Welck met de Poli-
 tique Raden overleght hebbende / ende by de selve goet ghebonden zijnde / is
 alles inder ijl daer toe veerdich ghemaect. Ende is de Gouverneur selfs / met
 de Hajo? Rembach ende ses Compagnien Soldaten / te weten / vijf Comp-
 agnien vier-roers / onder de Capiteynen Pierrele Grand, Cloppenburgh, Mep-
 pel, Drost ende Buffon, ende een Compagnie ghecommandeerde picckeniers /
 onder 't beleydt van Capiteyn Balthasar Bijma; te samen sterck vijf hondert
 man; ende daer by noch dertich of veertich Swarten / om de noodigheden naer
 te draghen, den lesten April des avondts ten ses uren van het Reciff ghetroc-
 ken langhs het strandt vooz-by de Stadt Olinda. Tot daer ghekommen zijn-
 de / vonden daer twee Sentinellen te peerde / die aldaer wacht hielden / om soo
 wannecr eenich van ons volck daer ontrent mochten ghewaer werden / den
 Gouverneur Albuquerque spoedelijck daer van te waerschouwen: ghelijck
 dan soo haest sy de onse vernamen naer het Real toe zijn ghevlucht. Dit en
 konde de onse niet verhinderen / dooz dien het Real wel twee uren van daer
 was / ende eer de vbandt konde by de werck kommen / waren de onse / alsoo
 sterck marcheerden / te verre vooz-upt. Souden effen-wel ghenootsaect ghe-
 weest zijn weder te keeren / ten ware Godt den reghen twee daghen te vozen
 hadde doen op-houden / want moesten dooz d'yn wateren passeren / die van d'een
 zijde tot de andere / tot aen de middel diep waren; soo dat indien 't dese daghen
 ghereghent hadde als te vozen / ende ghelijck het in dese Landen om dese tijdt
 ghewoonlijck is te doen / meest alle dage / en hadden dese wateren niet konnen
 deur kommen: zijnde de twee welcke by Zuiden Paratibi legghen / wel een
 quartier-urns wijdt vooz een man alleen te gaen / ende het derde aen de ober-
 zijde van Paratibi wel een half mijle. Trocken voozts over hooghe steenach-
 tige Bergghen / ende dan weder deur soo enge passagien wel twee uren langh /
 dat man vooz man alleen daer konde dooz gaen / ende soo dunster / midts de
 donckerheyt vande nacht / (alsoo de Hane ontrent d'yn uren vooz dach onder
 gingh) en de dichtheyt vande Boomen / dat niemant een ander / die maer twee
 treden vooz hem was / en konde bekennen / waer deur de troupen verschepden

ANN O
1632.

Mayus.

malen vande wegh/ ende malkanderen verdwaelden / soo dat een merckelijcke hulpe Godts was / dat den anderen weder bonden: ende en was daer gheen kleyn ghebaer in ghelegghen/ want op d'een ende d'ander zijde van Paratibi, ter rechter ende ter linker-zijde vande wegh/ stonden menichte van Hupsen ende Bozpen/ daer veel volcks woonde: behalven ses ofte seven Suncker-Holens ront-om Garasu ghelegghen; de welke/ indien sy de onse maer hadden ghewaer gheworden/ lichtelijck niet verkappen van Boomen dwars over de wegh/ den voort-gangh vande onse hadden konnen verhinderen / tot dat hulpe upt het Real hadden bekommen. Westweghen van de Gouverneur beducht zijnde/ soo stil voort trock als moghelijck was/ ende mijde alle Hupsen die by de wegh laghen. Ondertusschen ghemoeten hem vier Waghens in 't op-gaen van een Bergh/ van de Lieden diese gheleiden / wierden terstont neder-ghehouwen/ ghelijck alle andere die in haren wegh ghemoeten / alsoo wegghen de enghte vande strate niet en konden ontgaen; behalven eenige weynighe die haer vrywillich ghevanghen gaven. Zijnde soo eyndelijck den eersten May ontront de middach / sonder ontdeckt te zijn / vooz de Stadt ghekommen / soo heeft de Gouverneur den Hajo Rembach belast met d'yn Compagnien daer in bataille te blijven staen / ende is selfs met d'yn andere Compagnien voort ghetrocken/ ende heeft de Plaetse heel onversiens over-vallen / want wegghen den reghen-tijdt ende sinne wegghen / daer gantsch gheen vreesse vooz de onse en hadden: daer wierden inde eerste furie veel Portugesen / vooznaeme Lieden / ter neder ghehouwen / ende eenighe weynighe met vijf ofte ses Geestelijcke Personen ghevangen ghenomen. Men gist datter wel over de hondert Portugesen zijn doot ghebleven / behalven de ghequetste die noch gheblight zijn; vande onse bleven seven ofte acht doot/ ende twintich of vijf-en-twintich ghequetst/ waer onder de Hajo Rembach een was / nevens noch eenighe Officieren. De Gouverneur de Plaetse machtich wesende / vondt aldaer over de twee hondert pijpen Wijns/ de welke hy alle / upt vreesse dat het volck sich soude droncken drincken / den bodem dede in-slaen. Zoegh oock sorghe vooz het Vrouwvolck / want alsooder vele frape Vrouwen wierden gevonden / vreesse vooz ontucht/ dede de selve al inde Kercke gaen / ende by een Lieutenant ende eenighe musquettiers bewaren. Naer dat de Stadt by 't volck gheplundert was/ (de welke daer een seer rijcken buyt bequamen / om dat den meesten rijckdom upt Olinda sich derwaerts hadde verboeght) ende 't volck ghereedt zijnde om weder af te trecken / soo wierdt den brandt ghesteken in eenighe Hupsen / ende de Gouverneur nam sijn wegh naer het Fort Oragnien, op 't Eplandt Tamarica, wesende wel d'yn upzen gaens van daer. Dit Stedeken (naer 't verhael van Duarte Mendez Serrao, Priester / wiens brief ghelesen hebbe upt dese Plaetse naer het in-nemen gheschreven) wierdt by de Portugesen ghenoeit Villa do Santo Cosmo de Garazu, ende lach vijf Spaensche mijlen van Olinda (onder welck het stondt) naer 't Noorden. Hadde vier Kercken/ de Parochiale ghenaemt do Invocacão do St Cosmo: de Misericordia: de Heremitage de S^a Cruz: ende een 't eynde 't Clooster van de Capuchinen da Invocacão de St Antonio. Is ouder als Olinda, ende heeft eertijds grooter gheweest / dan met het op-kommen van Olinda heeft dit af-ghenomen: soo dat doen maer en hadt in sijn begriip veertich of vijf-en-veertich Hupsen / ende sijn meeste Inwoonders waren upt ghewekene van Olinda, ende 't Reciff. Dese Priester schrijft dat ons volck daer quam terwislen 't meeste volck inde Hise was/ alsoo het de fceest was van St Jacob ende Philips: ende hoe-wel eenighe de onse saghen upt hare deuren/ doen sy vooz de Stadt stil hielden / soo lieten haer selven voozstaen dat het haer eyghen volck was / d'welck naer Tamarica wilde/ om dat men weynich te voren hadt upt-gegeven dat ons volck een aenlach op 't selve

't selve Eplandt hadden. De Gouverneur Albuquerque den tocht van ons volck vernomen hebbende/ door een diese ontrent Paratibi hadde gesien/ sont datelijck derwaers Don Fernando met het Spaensche Regiment/ ende de Capiteyn Louis Barbalho, neffens een Paulo de Perada met de Portugesen / nevens vele Edellieden Voluntairen; doch quamen veel te laet/ ende naer dat de onse al vertrocken waren. Dien Priester schat den buydt die daer ghenomen wierdt op vijfen-twintich ofte dertich dussent Crusaden van dyn Gulden 't stuck. Den achten Maij wierden den Ghekroonden Haringh ende de Bonte Koe geladen (nammentlijck den Haringh met hondert een-en-twintich kisten Supckeren Blancos, ende dyn-en-veertich Mascovados: ende de Bonte Koe met twee hondert een-en-dertich kisten Blancos, ende acht-en-twintich Mascovados: by welck Schip in 't weder-keeren noch een Scheepken wierdt veroveret/ daer hondert ende twintich kisten upt bequamen:) naer 't Vaderlandt af-gebeerdicht/ ende den thierenden t'zepl ghegaen. Ten selven daghe keerden op de reede 't Zacht den Eenhoorn, voor de Bahia ghekrupst hebbende/ ende een Carveel veroveret ende inde grondt ghehackt/ doch weynich van importantie bekomen. Den twaelfden arriveerde 't Zacht de Eendracht van Ter-Veer upt 't Vaderlandt. Dese tochten brochten een groote verflagentheyt onder de Inwoonders van 't Landt/ dewijl sy nu in plaetsen daer sy haer meymden buyten gebaer te wonen/ onse wapenen hadden beginnen te voelen/ ende bevonden dat hare Soldaten hun daer van niet machtich genoeg waren te beviziden, sulcx dat men inde hzieven die nu en dan inde genomene Schepen wierden ghebonden/ in plaetse van roemen/ veel hooghe ende droevighe klachten vernam/ over haer slechten roestandt/ ende de klepne hoope die hadden van de onse onslaghen te konnen werden. Dese verflagentheyt ontstondt niet alleen upt de gheledene schaden/ maer meest upt de klepne hope/ ofte eer wan-hope die sy hadden/ datter gheen groote Vloote en hadde te kommen upt Portugael tot haer ontfet. Hier quam by/ dat by de onse was upt-ghegheven ende verspreyt datter een machtighe Vloote upt Nederlandt hadde te kommen: 't welck haer noch vernauwer maeckte/ konnende licht oordeelen/ dewijl sy reede de onse niet konden wederstaen/ wat te verwachten hadden. Dit wrocht niet alleen op de ghemeyne Inwoonders/ maer oock op de voozmaemste Hoofden vande Portugesen: soo dat in dese reghen-maenden by de onse quam esnen Pedro Alvares, die langhe by ons ghevanghen was gheweest/ ende over sulcx met de meeste Officieren wel bekendt was. Dese gaf vooz last te hebben van Duarte d'Albuquerque, Heer van de Capitantie van Pernambuco, ende den Gouverneur Matthias d'Albuquerque, om te onderstaen by de onse/ ofte sy oock eenighe ghenegentheyt hadden om met hun te handelen/ ende midts ghenietende eenighe dussent kisten Supckeren/ als dan souden met onderlinghe bespreck goet vinden/ de plaetsen te verlaten. Eenighe vande onse waren van meeninghe men behoorde dese niet gantsch af te slaen/ maer sleppende te houden/ hoe-wel ghenoech verston den in hare macht niet te wesen/ sich in sulcke onderhandelinghe in te laten/ veel min pets daer van aen te nemen. Andere hadden veel bedenkens over dese besendinghe/ ende en konden daer gheen voozdeel in sien/ 't zy de selve ghemeynt wierdt ofte niet. Want Albuquerque, die wel bezooden konde/ dat 't zy by het landt vorder wonnen/ oft dat de Koningh by 't seyn den van een machtighe Vloote 't selve ons weder af nam/ dat het in beyden gheval vooz hem verlozen soude blijven/ door dien de Koningh het vooz een Conqueste soude rekenen/ ofte wegghen de onkosten gheduyrende desen Oorlogh ghedaen/ aen-tasten/ ende niet weder aen den eyghenaer laten kommen; waer upt men dan oordeelde dat het wel ernst mochte wesen dese Supckeren te willen geven/ om ons quijt te werden eer de Koningh meer onkosten dede.

ANN O
1632.

Maer dese aen-biedinghe scheen meest te legghen op bedroch ende wan-hope/ dat ons dooz dese onderhandelingh soude konnen op-houden / ende alsoo hee ghevaer daer sich nu in sach / vertrecken. Te meer om dat billick had te vreesen/ dat de Inwoonderen dooz dese groote schaden ende klepne oft gheen hope van beternis/ sich geperst vindende/ tot eenighe onderhandelinghe sonder sijn wille ofte weten mochten in laten : ende dat des wegghen haer soude op-houden met haer verstaen te geven/ met de onse selfs te handelen. Doch alles by de onse wel ende rijpelijk over-wogghen zijnde / ende wel merckende dat het haer niet als hinderlijk konde wesen/ naer eenige presentatie van Supckeren te lusteren / om dat dit in de gemoeden der Inwoonderen / de welcke begonnen naer ons te nengen / een groot achter-dencken soude gheven / dat wy ons d'een of d'ander tijdt soudent laten upt-kopen/ ende oversulcx met ons niet wel bewaert wesen / als haer onder ons soudent begheven hebben : soo werdt desen Pedro Alvares geantwoordt ; dat des Compagnies voornemen niet anders en was/ als de Plaetse te behouden / ende de voordere / met alle mogelijke middelen daer by te voegen : soo dat met gheen Supckeren waren af te wisselen ; ende dat sy lieden oock gants geen last hadden : maer indien by Ghesondene/ hem wilde laten gebuycken om den Albuquerque te raden het Landt aen ons te ruymen/ dat by sulcx upt-gewoicht hebbende / groote saken van ons hadde te verwachten. Het dese antwoorde werdt desen Alvarez vooz die tijdt wech-ghesonden ; ende de reghen-maenden ginghen voozts den sonder pets merckelijk vooz te vallen. Alleen dat den vier-en-twintighsten Maij upt het Vaderlandt arriveerde 't Jacht den Tijger upt Zeelandt ; ende den Oragnie-Boom by de Camer van de Mase bevracht. Den derden Junij was de Gouverneur selfs upt met d'yn Compagnien vier-roers / om des vbandts Wercken te besichtigen / de welcke wegen de harde regens/dees tijdt 's jaers meest continuelijck vallende/ ende de af-wateringen der stroomen meest ingevallen vonden/ soo dat die licht hadden konnen overrompelen/ dan konden wegen de diepte der Kievieren daer niet by kommen. Den sebenthienden is 't Jacht Muyden gesonden om vooz de Bahia te kruysen : quam daer vooz den eersten Julij , sagen daer binnen veel lichte Schepen legghen. Den vijftden Augusti werdt by den Tijger van Rotterdam ontrent Morro S' Paulo een Passagie-Barck met Saut geladen/ hebbende veel brieven/ ghenomen ; was den vierden upt de Bahia ghelopen/ ende verhaelden daer onlanghs acht soo Barcken als Carveelen upt Portugael waren aen-gesomen : ende noch acht verwacht wierden. Van de Soomer-maenden ende September nu vooz handen zijnde : de Gouverneur blijvende by sijn voornemen/ d'welck was de Portugesen dooz het verdoerven van de Molens ende ruieren van het Landt / moedeloos te maecken / ende tot onderhandelinghe te brengen ; nam weder eenen tocht vooz naer Barra Grande ; te meer om dat by de onse was over-gekomen een Mulaet genaemt Domingo Fernandes Calabar, dewelcke daer ontrent gebozen was/ ende alle de wegen wel konde aen-wisselen.

Vertrock den twintighsten September des avondts met 't Wapen van Medenblich , Muyden , de Brack , ende de Eendracht , mede nemende twee Majors Redinchoven ende Rembach , ende vijf Compagnien vier-roers / nevens een Compagnie ghecommandeerde musquettiers/ makende te samen vijf hondert ende tseventigh mannen. Den een-en-twintighsten des avondts quamen in Barra Grande ten ancker : ende verstaende upt de voozsejde Mulaet / dat aen strandt stont een Pack-hups met Wijnen/ende vreesende dat de vbandt onser komste vernemende lichtelijck de pijpen den bodem mochte in-slaen : soo heeft noch des nachts den Major Rembach aen landt ghesonden met d'yn Compagnien vier-roers/ om 't selve te verhinderen. Den twee-en-twintighsten 's morgens is selfs ghevolght met de resterende d'yn Compagnien ende den Major Redinc-

Redinchoven. De Hajo Rembach aen lant kommende/ bont in 't selve Pack-
 hups veertigh pijpen Wijs/ de welke den Commandeur ober de Schepen/
 werden belast datelijck aen boordt te brengen: en vonden daer gheen Krijghs-
 volck/ dan alleen eenighe Inwoonderen die stracx vluchten/ soo dat maer een
 ghevanghen en bequamen. Ontrent de middagh trocken voorts met de gant-
 sche troupe/ de Hulaet haer de wegh wijsende/ ongevaerlijck anderhalf mijle
 langhs het strandt naer het Noorden/ tot by seker Dozpen/ d'welck de In-
 woonders selfs met 't goedt d'welck sy niet konden wegh-voeren/ in brandt
 staecten/ verstekende de andere goederen/ die meest Tabac waren/ inde naest-
 gelegene Bosschen: van de welke de Soldaten een goedt deel bequamen/ ende
 alsoo 't volck nu met den buyt gheladen/ ende seer moede was van 't marche-
 ren/ soo vondt de Gouverneur geraden die weder te brengen in 't Quartier/ al-
 waer dien nacht rusten. Sanderdaeghs 's moorghens een upze voor Sonnen
 op-gangh/ trock de Gouverneur weder met de gantsche troupe langhs het
 strandt Zuydt-waerts aen/ ontrent twee mijlen; vondt onder-wegen eenighe
 leedighe Hupsen/ die in brandt wierden ghesteken; ende sloegh doen ontrent
 een vierendeel-mijls te landt-waert in/ alwaer een Dozplach: de Inwoonde-
 ren hadden hare meeste goederen wech gebracht/ ende de Hupsen voorts selfs
 in brandt ghesteken: doch 't volck bequam daer weder een deel Tabac/ inde
 Bosschagie gheborghen. Alsoo nu alle dat by der handt stondt verdestruereert
 was/ ende men upt seker ghevanghen vernam/ dat de vbrandt aen de Cabo S.
 Augustin liggende/ onsen tocht ontdeckt hebbende/ in aen-tocht was/ ende
 dat reede twee Compagnien aen Rio Formoso waren ghekommen/ ende ober
 sulcx alle 't volck daer ontrent gewaershouwt moeste wesen/ so vondt de Gou-
 verneur ende sijne by-hebbende Officieren geraden/ ons volck weder scheep te
 brengen ende naer 't Reciff te keeren/ te meer/ om dat verhsopten eenich volck
 upt 't Vaderlandt aen-ghekommen soude zijn: gheraecten noch voor den
 abondt aen boordt/ ende zijn alsoo den vijf-en-twintigsten weder voor 't Reciff
 op de reede gekomen: weynich met desen tocht verkregen hebbende/ als buyt
 voor de Soldaten. Het Jacht den Eenhoorn was den elfden September upt-
 gesonden/ om by Zuyden Pariba te kruyssen; hielden daer van den seventhien-
 den tot den twintighsten af ende aen/ ende kregghen doen jacht op een Carveel/
 het welck haer ontvonckerde. Den twee-en-twintighsten sagghen weder twee
 Barcken/ dan om dat de selve al binnen de reciffen bleven/ en konden sy daer
 niet by kommen. Den acht-en-twintighsten sagen weder een Zepl ontrent dzy
 mijlen te loef-waert van haer/ d'welck sy naer-jaegghden/ ende eyndelijck na-
 men; was geladen met dzy hondert ende dertich kisten Supckeren/ ende twint-
 tich quintalen Brasilie-hout/ eenighe Hupden ende Confituren/ ende broch-
 ten 't selve op de reede voor 't Reciff den eersten October. De Gouverneur als
 vozen den vijf-en-twintighsten des voorszeden maendts weder aen 't Reciff ge-
 keert zijnde/ ende gheen meerder toe-voer van volck upt het Vaderlandt ver-
 nomen hebbende/ en heeft effen-wel niet willen stille sitten/ maer sijn volck
 naer gheleghentheit dese Somer-maenden besich houden. Ende ober langh
 kondtschap gekregen hebbende/ dat ontrent vier mijlen by Noorden het Ste-
 deken op 't Eplandt Tamarica, ende anderhalf mijle binnen het vaste landt/ op
 een Plaetse genaemt Catu wanba twee Supcker-Meulens stonden/ ende vele
 Supcker-Kiedt-Velden/ is te rade geworden een troupe van dzy Compagnien
 vier-roers derwaerts te zeynden/ onder het beleydt vanden Capiteyn Chri-
 stoffel Artissewski, de welke daer te vozen was ghemaect Hajo ober de
 vijfde Brigade van 't Krijghs-volck. De welke den vierden derwaerts ghe-
 trocken zijnde/ de voorszede Supcker-Molens ende vele Supcker-Kiedt-
 Velden in brandt stack; ende sonder eenighe schade te lijden/ weder keerde.

October.

ANN O
1632.

Den derden quam bande Zuyd op de reede 't Bootjen Sandijck, tusschen de Cabo ende St Alexio den acht-en-twintigsten des voorleden maents een Passagie-Barcken ende een Carveel (met stuck-goederen gheladen / komende van Port à Port,) aen strandt gejaecht hebbende / doch weynich vande goederen gebergh. Den vijfden quam upter Zee te reede 't Schip Graef Ernest, voor de Bahia de todos los Santos gekrupst hebbende / ende brocht aen dat de Vloote upt de Bahia verrocken was / ende noch by haer / noch eenige van de onse ghesien / ende datter nu maer beerthien Barcken ofte Carveelen daer binnen laghen. Ondertusschen wierden int laeste opgebraghte Schipken ghebonden veele brieven by de Portugese Inwoonderen daer te lande gheschreven aen hare vrienden in Spagnien ende Portugael / inde welke sy seer jammerlijck klaegghen over de groote schaden die ons volck haer deden / met byanden ende rupnen van Hupsen / ende Sucker-Holens ende het destrueren vande Sucker-Rieden; waer door de Gouverneur meer ende meer gepoort is geweest / om in zijn begonnen werck voort te varen; ende by Zuyden Pernambuco soo vele te destrueren als hy eenighsints konde / om alsoo haer eyndelijck te dwinghen om sich onder ons te begheben. Sulcx dat weder den vijftienden October 's aevonds Zee heeft genomen / met Overyssel, Muyden, de Brack, den Eenhoorn; de Eendracht, Naerden, met vijf groote Boots / een groote ende een kleme Chaloupe. Het nemende vijf Compagnien vier-roers / ende een Compagnie van dyp-en-tsestich gecommandeerde musquettiers / noch niet volkommen geresolveert zijnde oft hy Zuyden ofte Noorden wilde aen-gaen / maer hem wilende voegen naer dat de wint hem best soude dienen; want de havenen waren hem nu weder-zijds wel bekendt gheworden. In Zee komende / kregen de windt sterck upt den Oosten / soo dat doen best vondt noch een tocht te doen op Barra Grande, ende dede daer nae toe houden. Sanderdaegs 's avonds bevonden dat een weynich by Zuyden Barra Grande waeren vervallen; ende alsoo om de plaetse te bezeplen de windt regen was ende oock de stroom (die dese tijdt van 't jaer hardt om de Zuydt treckt) soo en konden niet voor den achtthienden 's morgens voor 't Noorder-gat van Barra Grande te reede kommen / ende dat alleen met dyp Schepen / de andere dyp noch achter zijnde. Hy landen effen-wel dadelijck met twee Compagnien vier-roers ende de musquettiers / ende marcheerde met de selve (alsoo gheen hope hadde dat de resterende Compagnien soo haest souden volgen) langs het strandt ontrent dyp quartier-mijls Zuydt-waerts op / ende sloeg van daer te land-waert in / ontrent vier mijlen / door seer moepelijcke ende gevaerlijcke wegen ende over hooge steenachtige Bergghen / daer de vbandt sich somwijlen verthoonde / ende eenighe scheuten dede op onse troupen. Marcheerden voort tot 's nachts ten elf uren ende leyden haer weder op eenen bergh ende rusten tot den dagheraet. Crocken doen noch een uren gaens noordder ende quamen ontrent seven uren by een Sucker-Holen / en bevonden de selve alsmede de aenliggende hupsen leedigh. Dewijl de Gouverneur hier mede besigh was / quam 't Jacht de Brack mede in Barra Grande te reede: de Compagnie die daer in was / wierdt strax gelandt / ende volgens de last by de Gouverneur gelaten / by de Commandeur over de Schepen ghesonden langs strant naer het Noorden / om twee schoone hupsen / die daer stonden gerupmt soo veel hy konde / ende hadde die voort met eenighe kisten Suckerren ende Tobac / aen byandt ghesteken / de Soldaten hebben even-wel een deel Tobac upt-gebonden ende gheplundert. De Gouverneur verlostte in de voorszeyde Heulen twee Boots-gesellen / die inden slag vande Generael Pater gheberghende ende ghevanckelijck daer ghebraght waren: ende alsoo upt de selve werdt vernomen / dat de Portugesen de komste van ons volck van in Zee ghespeurt

spenre hebbende / alle hare goederen tijdelijcken hadden ghevlucht / ende nu besich waren om alle 't Landt-volck by een te versamelen / ende onse troupen te over-vallen : ende haer by aenmerckende hare klepne macht / ende de nauwe passen dooz de welcke sy te keeren hadden ; en vonden niet gheraden daer lan- gher te vertoeven / maer resolbeerden weder te rugghe naer Barra Grande te trecken. Verbzanden de Supcker-Molen / ende smeten de Hupsen onder de voet / ghelijck mede alles wes sy onder-weghen ghemseten : de vbandt quam ondertusschen achter haer / soo datter al eenighe ghequetst wierden : keerden soo des avonds in 't Quartier / gelijk mede de Compagnie die om de Noordt was gheweest : rusten daer dien dach / ende den twintighsten ginghen weder aen boordt. 't Scheep zijnde / overleypde de Gouverneur met de Hoofst-Officie- ren / dewijl sy noodich te keeren hadden naer het Reciff, of niet al vozen / ghe- raden was te landen aen Porto Francese, ende te trachten de vbandt aldaer eenighe schade te doen. Het welcke by allen goet gevonden zijnde : hebben den een-en-twintighsten by haer ghekreghen 't Jacht de Eendracht, daer een Compagnie op was / d'welck sy sints den achtthienden niet en hadden ghesien / als doen van haer verstacken zijnde. Zijn soo t samen t'zepl ghegaen van Barra Grande, ende den vijf-en-twintighsten 's middaghs vooz Porto Francese, ten ancker ghekommen. De vier Compagnien vier-roers / ende de ghecommandeerde musquettiers / wierden datelijck aen landt ghebracht. De vbandt van 't geberghte ghesien hebbende dat de onse haer stelden om daer te landen / hadt sich achter het strandt op een seer bequame plaetse / in achter-laeghe ghelecht / om 't landen te verhinderen / dan naer dat eenighe scheuten naer de onse hadde ghedaen / ende d'z ofte vier ghequetst / nam voozts de vlucht. De onse gelandt zijnde / ende metter ijl in slag-ozdeninghe ghestelt / is de Gouverneur voozt- ghetrocken by-naer d'z mijlen te landt-waert in / tot by een Supcker-Molen : (latende ter zijden noch een onbeschadicht legghen) vondt hier eenich teghen- standt / doch de vooz-tocht hardt in-vallende / is de vbandt ghewecken ende ge- vlucht / soo dat ons volck dien nacht daer rusten. Daer wierden wel eenighe kisten / ende ettelijcke dupsent bozmen ende potten met Supckeren gevon- den / maer alsooder gheen ghelegghentheit en was om die van soo verre af te brenghen / soo wierdt 's mozghens met den daghe-raedt de Molen ende alle de by-legghende Hupsen in vbandt gheset ende gherupneert. Crocken noch on- trent een mijle voozder naer een ander Supcker-Molen ende eenighe Hupsen / ende handelden daer mede als met de voozgaende. De Inwoonders daer om her quamen ondertusschen op de been / soo dat het tijdt was om te retireren : ontrent hondert en dertich soo Portugesen als Bazilianen volghden de onse naer, doch deden gheen schade. De Gouverneur weder by-naer aen de strandt ghekommen zijnde / ende siende dat de vbandt noch al volghde / lepede een em- buscade van dertich mannen vooz aen 't Bosch / om de selve daer in te locken / ende trock selfs voozt / doch belaste een troupe vanden achter-tocht op de ach- ter-laegge te passen / ende soo het noodt dede / haer te hulpe te gaen. De vbandt die van verre volghde / passeerde de embuscade onverdacht / ende de onse on- versiens op-breeckende / brochtense altsamen op de vlucht / wptghenomen vijf Bazilianen die haer te water begaben / ende de onse met een Chaloupe daer achter her / schoten een in 't water doot / ende kregghen de vier ghevanghen / de welke op strandt wierden neder-gheschoten / tot straffe van de wreethent die teghen de onse ghewoon waren te ghebypcken : oock en wasser doen noch gheen quartier ghemaect. Dit soo verricht zijnde / zijn den ses-en-twintigh- sten weder altsamen t'scheep ghegaen / ende 's anderdaeghs weder op 't Reciff ghekommen : doch de Eendracht quam daer eerst den dertighsten. Onder- tusschen was in 't Vaderlandt by de Vergaderinge der XIX. goet gevonden naer

ANN O
1632.

naer Brasil te zeynden twee ypt de Bewinthebberen / om aldaer het opperste ghebiedt te aenveerden; ende wierden daer toe verkozen de Heeren Matthijs van Ceulen, Hoofst-Participant / Bewinthebber ter Camer van Amsterdam, ende de Jehan Gijsselingh, Bewinthebber inde Camer van Zeelandt tot Vliſſinghen. Vande welcke de Heere van Ceulen ypt Texel verrock den achtſten October met het Schip de Fama, groot dyn hondert laſten / ghemonteert met thien metale ende acht-en-twintich pſere ſtucken / gemant met hondert en dertich Boots-ghesellen / ende hondert acht-en-twintich Soldaten / daer Schipper ende Capiteyn op was Jan Janſz. van Hoorn. Ende het Schip Zutphen, groot twee hondert en vijftich laſten / ghemonteert met veerthien metale ende ſes-en-twintich pſere ſtucken / ghemant met een-en-tneghentich Boots-ghesellen / Capiteyn Claes Voghel. Ende den Otter, groot neghentich laſten / ghemonteert met ſes metale ende veerthien pſere ſtucken / ghemant met acht-en-vijftich Boots-ghesellen / Capiteyn Cornelis Cornelisz. Jol. Hem volghde noch den elſden den Haringh, groot hondert en veertich laſten / ghemonteert met twee metale ende ſesthien pſere ſtucken / ghemant met dertich Boots-ghesellen / ende neghen-en-vijftich Soldaten / Capiteyn Jan Wendelſz. De Heere Jehan Gijsselingh ſchepde van Vliſſinghen den dertihenden October met het Schip Middelburgh, groot twee hondert en vijftich laſten / ghemonteert met thien metale ende twee-en-twintich pſere ſtucken / gemant met hondert Boots-ghesellen / Capiteyn Pieter Janſz. Domburgh. Ende 't Schip de Leeuw, groot hondert en twintich laſten / ghemonteert met twee metale ende ſesthien pſere ſtucken / ghemant met ſes-en-dertich Hatrooſen / Capiteyn Harman Claesz. Van welckes aenkomſte in Brasil wy het toekomende jaer ſullen verhalen.

De Gouverneur dese vooz-verhaelde tochten aldus ghedaen hebbende / ende gereſolveert blijbende het daer by niet te laten ſteken / maer altydt verder ende naerder te gaen / ſoo veel als de ghelegghentheyt des tijds ende ſijne teghentwoozdighe macht wilde toe-laten / om vooz die middel de hardneckigheyt van de Inwoonderen te vermoozen / ende tot een onderhandelingh te dwinghen / ende ſich eyndelijck onder ons te begheben. Doch al voren daer toe te treden / ſoo wierde te rade de vbandt ende ſijne onderdanen ander-mael (ghelijck vooz desen was geſchiet) te waerſchouwten ende te vermanen / dat in acht nemende de groote ſchaden die reede hadden gheleden / ende noch voozder hadden te verachten / haer wilden bedencken / ende haer onder ons begheben op ſeer goede conditien / om alle voozdere ſchaden ende onheplen te verhoeden.

Copije vanden Brief gheconcipteert omme aen de Inwoonderen
t'lande-waert gheſonden te werden.

Hoe-wel wy vooz desen verſcheyden-malen aen D. E. gheſchreven hebben / D. E. ypt Chriſtelijcke beweginghe vooz ooghen ſtellende de onheplen welke apparent waren (ſoo D. E. hartneckelijck perſiſteerden de wapenien teghen ons te ghebyupcken / ende wepgherich bleven met ons te kommen handelen ende verenighen) gheduyende desen Gozlogh ſoo over dit Landt ende utwe Woonſteden / als D. E. eyghene Perſonen te ſullen kommen: verhopende dat D. E. 't ſelve ſoo ſoudet overwogen hebben / dat daer vooz alſulcke onghelucken ende verwoeſtinghen hadden moghen vooz-kommen / ende geweert zijn geweest; ſoo dat wy vooz Godt ende de Werelt onſchuldich moeten ghehouden werden / wegen de deſtructien die gheduyende desen Gozlogh over D. E. ghekommen zijn / ende noch in toekomende ſoudet te verwachten hebben / als niet zijnde ons / die altydt ghereet zijn gheweest D. E. onder ſeer favorable conditien vooz D. E. ſelven te amplecteren / ende met D. E. in hande-

handelingte te treden / waer dooz ghy-lieden ende dit Landt in sijnen fleur had-
den konnen blijven / ende de Vuchten deses landts met alle gherustigheyt ende
vryheyt utwer Personen ende der Conscientie konnen genieten / D. E. hebben
dan selve dooz uwe obstinaetheyt oorzaecke daer toe ghegheben / ende die over
den hals ghehaelt / wy souden dan billijck (sonder ons D. E. verders aen te
trecken) alsoo moghen voortvaren / doch de Christelijcke liefde / die wy D. E.
als onse mede Christenen zijn toe-vraghende / ende dat wy poghen soo seer het
vergieten van onnosel Christen-Bloet / te voorkommen ende verhoeden als
ons mogelijk is / ende ghy-lieden selve sulst toe-laten: heeft ons bewogen noch
desen ten allen overbloet aen D. E. te schrijven / of misschien eyndelijck ghy-
lieden dooz overweginghe van D. E. klepne middelen / ende de alreets ontfaen-
ghene schaden / daer-en-teghen onse goede progressen / ende hoe machtrich wy
zijn (dooz Godes genade) D. E. aen alle kanten notabele af-vreucken te doen /
mocht bewoghen werden op uwe saecken naerder te letten; dat des Koninghs
Soldaten D. E. Landen niet en konnen beschermen / ende D. E. van een to-
tale destructie behoeden / heeft de experientie D. E. alreets ghenoeghsaem / jae
meer als ons lief is / gheleert / ende sal in toe-kommende D. E. alsoo per siste-
rende / met Godes hulpe / meerder blijcken. Siet ghy-lieden niet dat het gant-
sche landt voor ons open is legghende / dat wy aller wegghen met klepne macht
onse intentie konnen erlanghen / dat ghy-lieden nergghens forces zijt hebbende
om onse Soldaten te resisteren / maer dat waer wy kommen / voor D. E. niet
is als jammer ende vluchten / werdende ondertusschen aen twee zijden ghe-
plaeght / eerstelijck van u selven / dat ghy-lieden gedwongen zijt uwe Hupsen
ende schoone Ghebouwen selve inden brandt te steecken: ende van ons / die
daer in dan uwe voet-stappen oock naer-volgen / want wy noyt soo hart sou-
den gheprocedeert hebben / ten ware ghy-lieden met branden ons waert bozen
ghegaen / doch wy sullen in 't eynde sien wie des eerst moede werde / ende wat
D. E. Hoofden van uwen stant oordeelen / konnen D. E. sien upt dese by-
gaende Copije van eenen Brieven van de Conde de Banjola, gheschreven aen
Don Frederico, ende by ons gheintercipieert op het Schip van Rocque de Bar-
ros, soo siet ghy dan wat uwe teghenwoordighe macht kan upt-richten tot
D. E. bescherminghe. Daer beneben is D. E. oock wel bekent / dat ghy gene
secourssen upt Spagnien hebben te verwachten / gheen Dloote noch pets tot
uwer ontlastinghe: als blijckt by dese nevens-gaende Copijen upt Portugael
aen eenighe onder D. E. gheschreven / ende dat ghy-lieden vanden Koningh
verlaten zijt / sijne becommerringhe zijn van D. E. af / elders henen ghewent /
want hy elders naerder ghedruckt wert / hy mediteert hoe hy sijne Majesteyt
den Koningh van Sweden / ende den Vorsten van Duytschlandt ende haer
victorieus Legher het hooft bieden sal / die al over lange den Keyser verschey-
denmael gheslagen / ende by-naer upt gantsch Duytschlandt verdreven heeft /
waer toe dan soo excessive schattinghen / ende onlijdelijcke lasten in Portugael
ende elders den Onderdanen werden op-ghelept / als D. E. ende ons upt ver-
scheiden brieven upt Portugael bekent is / hier tegghens soo weet ghy-lieden
oock hoe dat wy onse Dloote van daghe tot daghe zijn verwachtede / die soo-
danich sal zijn als noch noyt op dese Euste ghesien is / ende naerdemael men
D. E. nu soo qualijck kan beschermen / konnen D. E. wel af-meten hoe het
hier naer wil af-lopen / derhalven soo willen wy D. E. ghewaerschouwt heb-
ben tijdelijck met ons te kommen handelen / want onse meerder macht hier ge-
arriveert zijnde / zijn wy onsecker of wy D. E. soo favorabele conditien sul-
len konnen verschaffen als inde teghenwoordighe / wy zijn hier niet ghekom-
men om u van Landen ende uwe Goederen te beroven / maer D. E. de selve
vreesamelijck te laten besitten.

ANN O
1632.

Wy willen D. E. doock met soo sware lasten / als Spagnien E. D. op-ghelept heeft / niet drucken / want ghy-lieden kondt de selve vryheit van Religie Conscientie ghenieten / die in ons Vaderlandt peder van wat Religie hy zy / toz-ghelept wert.

Ende op dat ghy-lieden te beter mochte recoubreren de schade gheduyende desen Oorloge gheleden / soo wert D. E. niet alleenlijck vryen handel op onse Landen vergunt / die gy wel weet dat vry profijteliicker sal vallen als op Portugael / maer sullen oock alle gherechtigheden / die D. E. nu aen de Koningh zijn betalende / by ons tot op de helft vermindert werden.

Ende wy wenschen dat D. E. dit boven gheschreven soo moghen betrachten / dat daer upt moghe bliicken / dat ghy-lieden vooz u ende uwer Vrouwen ende Kinderen behoudt ende welbaren zijt sorgende. Willen u met eenen aen-ghecondicht hebben / dat in ghevalle ghy-lieden bukten redenen even hartmeekich blijft / ende wenghert D. E. onse regeringhe te onderwerpen / soo hebben D. E. alle extremiteten / die eenen rechtveerdighe Oorloge mede is byengende / ende als van eenen vbandt / wiens patientie ende goedertierentheyt ten hooghsten is gheviolert / te verwachten.

Het opschyft soude luyden :

Aen de S^r vande Ingenios ende Inwoonders van Brasyl.

November. Doch dit dede wemich vruchten / dooz dien de Inwoonders soo overheert waren van 't Krijghs-volck / ende de Gouverneur Albuquerque het uiterste wilde waeghen / ende haer altydts met het secours upt Spagnien te kommen trooste. Ghelijck dan al eenighe Carveelen met Divyses ende Soldaten nu en dan / niet tegenstaende onse Wachten / inde Haven achter de Cabo St Augustin in quamen : wesweghen de vbandt sich in dat Quartier seer versterckte / ende aldaer een groot Fort leyde, wesende de voornaemste plaetse waer sijn toe-voer hadde te verwachten. De Gouverneur nu meer-maels gewaerschouwt zijnde by sekere ghevangene / datter een Mulaet was / die continuelijck by de vbandt over ende weder gingh / soo heeft grooten pber aen-ghewendt om die upt te vinden / ende heeft die eyndelijck bekommen ; de welke beleden heeft verscheyden repsen in 't Bosch gheweest te zijn / ghesonden by sijn Meester Leonardt van Lom, (de welke aen landt wierdt ghebruyckt tot opsicht vande veroverde goederen / ende tranlateren vande brieven :) de welke daer over ghevanghen zijnde / ende tot scharper examen ghebracht / bekent heeft 't ghene hier naer volght.

Confessie ghedaen by Leendert van Lom, in presentie van E. E. Heeren den President, Gouverneur ende andere Politique Raden, midtgaders de Hooft-Officieren vande Militie, ende den Commandeur.

Leonardt van Lom, oudt Negent-en-twintich jaeren / geboren tot Dordrecht, verklaert dat hy Ghevanghen eenigen tijdt vooz dat hy Ghevanghen met het Barckjen upt voer / aen-ghepsoocken is gheweest van Duarte Rodrigues Delues, Portugees koop-man woonende inde Bree-straet ofte Jouden-straet t Amsterdam, omme hier kommende alle ghelegentheyt aen Rocque de Barros te schrijven / waer nae hy Ghevange luysterende met den voozndemde / Rodrigues Francisco Aleyzo koop-man ofte Maekelaer woonende achter de Jouden-straet ende Hout-tupnen / Maniel Alves Godijn koop-man woonende in een dwaers-straet tusschen den Jouden-straet ende Hout-tupnen / soo verre ghekomen is / dat de selve beloofden / dat by aldien hy Ghevangen soo veel te wege byenghen

brenghen door sijne advijfen ende anders / dat het volck van hier mochte ver-
 dreven werden/ende dese Plaetse weder quamen in handen vanden vbande/hy
 Shevanghen soude genieten de somme van veertich tot vijftich dupsene Du-
 caten/ ofte naer dat sijne diensten soudent groot ende voor haer vorderlijck zijn:
 waer op sy den anderen de handt ghegheven hebben / het voornoemde met
 op-gheheven vinghers ende eede bevesticht/ ende malkanderen belooft / dat in
 ghevalle remandt van haer daer ober in hechtenisse quam / sy den anderen
 niet melden soudent/ ende alsoo den anderen op toe-ghedroncken hebben / zijn
 sy te samen inde Nisse ghegaen / in een Hups achter 't Kruys-Kerckjen / al-
 waer 't Sacrament op ontfanghen hebben: seggende den voornoemde Duarte
 teghens hem Shevanghen / dat hy het voornoemde contract aen Caspar Do-
 mingo Rego ober schrijven soude / op dat alsoo Rocque de Barros daer van
 geadvertteert soude mogen werden; 't voornoemde accoordt is alsoo gemaeckt
 ende besloten ten hups van eenen Enghels-man / zijnde Weerd / woonen-
 de in 't kromme-Pelleboogh-Steechjen t Amsterdam / hebbende voor 't Hups
 in een boyt upt-hangen Londen ofte Plymouth / ende meent hy Shevangen
 datter vande voornoemde meer in dusdanigher voeghen om-ghekocht zijn/
 doch kan/ ofte weet niemant 't zy in Hollandt ofte hier/ daer mede te beschul-
 dighen / weet hy Shevanghen oock vast ende seecker dat Duarte Rodrigo
 voornoemt / de handelinge met hem Shevanghen begost ende vol-voert heeft
 op 't begheeren van Caspar Domingo Rego, Broeder van Rocque de Barros,
 met welke twee ghebroeders hy Shevangen te Vianen goede kennisse gehad
 heeft: hebbende Duarte hem verthoont eenen briez vanden voorszreven Ca-
 spar Domingo; daer in den selve de groetenisse dede aen hem Shevangen/ ende
 meent hy Shevangen den voornoemde Caspar ghelooft heeft / dat hy She-
 vanghen als niet langh upt Portugal geweest zijnde / daer toe lichtelijck met
 schoone woorden ende beloften soude te brenghen zijn. Verklaert mede dat hy
 Shevanghen hier ghekommen/ van 't Jacht de Brack gegaen/ ende alhier ge-
 bleven zijnde / hy ontrent derdehalf ofte dyp maenden gheleden / aen Antonio
 Gonfalves (alsoo hem van Duarte Rodrigues gheseght was dat sijne brieven
 aen den voornoemde Gonfalves bestellen soude) een briezken geschreven heeft/
 daer inne begheerende dat hy Gonfalvo, Rocque de Barros van sijne komste
 soude adviseren/ daer op hy Shevanghen ghecregen heeft een briez van Roc-
 que de Barros, onder couverte van Goufalves, zijnde den inhoud / dat hy de
 Barros verblijdt was van sijne komste / ende hem Shevanghen vermanende
 dat hy schrijven soude volghens het contracte dat hy wel wiste / ende dat hy
 dat doende / een groot Man soude werden / daer op hy Shevanghen weder
 schreef aen Rocque de Barros dat hem aenghenaem was / de ghesontheit van
 hem Rocque de Barros te verstaen / ende dat hy verder continueren soude / in
 't schrijven ende adviseren / schrijvende hier voorts dat men hier sterck was
 3500 man ende 16 Schepen / ende dat een starcke Vloote verwacht wierdt/
 ende dat men van Divzes redelijck versien was / doch datter even-wel niet veel
 overschoot / zijnde noch versien vande principaelste Divzes stift voor dyp ofte
 vier maenden / ende voorts dat hy van Rocque de Barros naerder bescheyt
 begheerde te hebben: waer nae hy Shevanghen weder gheschreven heeft aen
 Gonfalvo, dat hy verwondert was dat hy op sijnen voogaende briez gheene
 antwoordt kreegh / ende dat hem gheliefde de antwoorde te vorderen / ende
 hem te senden / doch alsoo hy Shevanghen noch gheen antwoordt kreegh/
 schreef wederom als vozen / daer op hem gheantwoordt wierdt in eenen briez
 vanden voornoemden Gonfalvo, dat hy den briez van hem Shevanghen be-
 stelt hadde/ maer noch gheen antwoordt ghecreghen hadde/ ende dat hy Gon-
 falvo de selve krijghende/ die datelijck aen hem bestellen soude / doch datter soo
 veel

ANN O
1632.

veel niet aen ghelegghen was / de brieven van daer herwaerts te stieren / als was de brieven van hier ginswaert te senden / ende dat hy daeromme continueren soude int schrijven. Daer op weder aen den selven schreef / als vooz desen aen Rocque de Barros ghedaen hadde / ende vozder dat hier dickwils het volck upt ginghen ende tochten deden / doch dat hy noyt konde te weten komen waer de selve heenen ginghen : eyndelijck vermaendt hy ghevanghen men voozt-aen gheen Portugesen soude willen vertrouwen / ende verklaert Domingo Fernando verdacht te houden : eerstelijck om dat soo grooten kennisse ghehouden heeft / met de Portugese Schippers / met de selve spelende / gelt ghevende ende zijn Cousins noemende / dat soo niet en is / ten tweeden ghewenst heeft / dat alle de Hollanders hier zijnde / met Koghels dooz-schoten mochten worden / ende dat sy in 't Bosch waren / ende dat Domingo den Heer van Piere le Grand gheslagghen hebbende / daer over questie vallende ende gheseght wordende dat le Grand vooznoemt vooz ofte ontrent de deure stondt / hy Domingo sepde laet den Hondt staen / meynende Piere le Grand, hoe-wel den vooznoemde Domingo zijn woozdt datelijck verdraepende / sepde den Heer te meenen. Alle welcke voozschreven is / verklaert ende bekent hy ghevangehen waerachtich te wesen / ende metter daet alsoo te zijn / bereydt zijnde het selve met zijn eedt ende doot te bevestighen / ende ten oirconde van dien met sijn enghen handt ondertekent. Was ghetekent Leenardt van Lom. Lagher stondt; **T** bovenstaende den Ghevangen behoorzijck verdoont ende vooz-geltesen zijnde / heeft den selven daer hy als waerachtich ghepersisteert / ende ondertekent in presentie vanden Heer President Walbeeck, Gouverneur, Carpentier, vander Haghen, Oberste Lieutenant Schut, Commandeur Jan Mast, Commissaris vande Artillerije / de Majors Redinchoven, Berster, Rembach, Schuppen, Artischau; op den 12 November 1632. Onderstont ter presentie ende kennisse van my / ende was ghetekent

P. Cornelisz. de Vos.

Daer op sijn bonnis heeft ontfanghen / de twee voozste vingheren vande rechter handt af-gekapt / ende voozts onthooft ende gebierendeelt te worden; ende is 't selve strax ter executie ghestelt: de quartieren op-ghehanghen / ende 't hooft op een staeck ghestelt; de Guldet is gewozht / ende 't hooft insgelijck op een staeck gestelt. Wengaende de Portugesen inde Confessie vermelt / heeft bescheet daer van niet heeft konnen weten. Den thienden deses was 't Jacht den Tijgher vande Bahia weder op-ghekommen / niet anders bekommen hebbende als de twee Passagie-Berckens hier vozen op-ghesonden. Den veerthienden is 't Wapen van Medenblick t'zepl gegaen naer 't Vaderlandt. Den vijftienden wierden de Bootjens Sandijck ende Oost-Cappel; twee groote Chaloupen / ende vier groote Boots / ghesonden naer Tamarica om hout te krupffen / ende quam den seventhienden 's avondts vooz S' Alexio ten ancker / ende den neghentienden 's avondts op veerthien badem ontrent twee mijlen vande Capelle Nostra Sennora de Nazareth. Den twintighsten 's mozghens liepen langhs de Cabo, achter welckes reciff laghen een Ree-Zepl / ende een Carveel; inde Rievier achter de Pack-hupsen vijf of ses Schepen; ende een haer Casteel / d'welck veel hoogher ghemaect / ende kennelijck verbeterd was / op den Bergh ront-om de Capelle was daer-en-boven een hoogh royael sozt ghemaect. Naer de middach verspraken de Brack mede ghesonden om daer

daer te krunffen. Den twee-en-twintighsten keerden 't Schip Swol, vooz de Bahia gekrunft hebbende/ naer 't Reciff, met veel siecken. Blevē daer voozts krunffen tot het eynde van dese maendt: ende tot den elfden December, als wanneer op wierden ontboden. Den veerthienden arriveerde vooz 't Reciff 't Schip de Fama met de Heer Matthijs van Ceulen; neffens 't Schip Zutphen, den Otter, ende de Phœnix, de welke aen Isla Fernando Noronha was aengheweest/ ende daer eenighe Soldaten hadde ghebracht.

De repse vande Heer van Keulen was in deser voeghen toe-ghegaen/ by schepde vut Texel den achtsten Octobris, met 't Schip de Fama, groot dzy hondert lasten / met thien metale ende acht-en-twintich psere stucken / hondert endertich Matroosen / ende hondert acht-en-twintich Soldaten / ende 't Schip Zutphen, groot twee hondert ende vijftich lasten / met veerthien metale ende ses-en-twintich psere stucken/ een-en-tnegentich Matroosen ende . . . Soldaten: den Otter, groot tnegentich lasten/ met ses metale ende veerthien psere stucken/ acht-en-veertich Matroosen/ ende . . . Soldaten. Den twintighsten quamen by Madera: ende den twee-en-twintighsten by Salvages: is een Eylandt by-naer rondt/ ende by gissinghe vier of vijf mijlen in 't ronde / tamelijck hoogh ende slecht/ heeft in 't midden een klepne ronden heubel; van dit Eylandt Zuydt-West ontrent twee mijlen/ leggen verschepden klippen ende drooghten daer het seer op barnet als 'twater hol gaet / soo dat ghevaerlijck is daer by nacht op te vervallen: 't zijn meest leege klippen en gelijcks 't water / uptghenomen een ronden heubel ghelijck een rodts / die tamelijck hoogh is. Den eersten Novembris passeerden den Tropicum Cancri, ende kregghen 's anderdaeghs een Oostelijcke windt/ die men ghemeynlijck twintich oft dertich mijlen by Noozden ofte by Zuyden de Canarise Eylanden bekomt / ende gheleydt de Schepen tot aen de Cabo Verde Eylanden; al te met tot aen de Linie, somtijds oock wel deur de selve / sonder dat men daer seeckere gissinghe op kan maecken. Den vierden sagghen Bona Vista Eylandt; taemelijck hoogh aen 't Noozdt-eynde / maer leegh aen 't Zuydt-eynde / met een tamelijcke langhe laeghte schuyt af-gaende; in 't midden ist dubbel hackelijck landt; heeft dzy ronden hooghe heubels / boben de andere vut-stekende / van welke de eene leght aen 't Noozdt-eynde / de tweede streckt vant Noozdt-eyndt naer 't Zuyden/ ende de derde daer het Zuydt-eynde begint leegh te werden/ is wit langhs strandt in 't aen-sien als men daer vooz by zeplt; leght op sesshien graden ende vijftien minuten. Den vijfden setten recht naer Isla de Majo, ende quamen daer 's middaghs op de reede; den Otter quam 's anderdaghs daer weder by haer. Dongghen daer ende rupden oock eenighe Bocken: den achtsten gingen weder van daer t'zepl. Dit Eylandt is doz ende steen-klippich landt/ met hooghe heubelen/ swaer om op te klimmen/ daer zijn twee Sout-pannen ende meichte van Bocken: veel Peerden ende Esels; oock Veldt-Hoenderen ende ander ghevoghelte: daer is mede hier en daer versch water; de Inwoonders zijn swarte Banditen Christenen / sterck volck / ende wel gemaeckt van leden; wonen diep in 't Landt/ ende zijn naer 't bericht dertich in ghetale / waer onder maer een Vrouwē; waren sober ghekleet/ ende ghewapent met halve piecken ende korte verroeste houtwerkens: hadden tot Over-hoofst een Amaro van St Jago, d'welck daer ontrent vierdehalf mijl ten West over leght; ende moeten jaerlijcks aen 't selve seben oft acht dupsent Bocken vellen leveren: de reede is aen de Zuydt-West-zijde; leght op ontrent vijftien graden by Noozden de Linie. Den thierenden sagghen 't Eylandt St Nicolaes, d'welck sich aen beyde de kanten hoogh ende in 't midden holmich op dede. Den elfden sagghen S^a Luzia, sich hoogh ende kartelijck op-doende/ met dzy by-legghende klippen; quamen 's anderdaeghs onder St Vincent te reede. Den veerthienden schepden

ANN O
1632.

den weder van daer / om dat de Schepen upt Zeelandt ghebaren / niet en vernamen. Den vijftienden sagen Isla del Fogo, stekende met een hoogen Bergh door de wolcken upt / daer men 's nachts brandt upt siet op-gaen. Den twee-en-twintighsten 's avondts sagen een Zepl te loef-waert verre van haer / daer naer toe hielden; den dyp-en-twintighsten / wegen de stilte 't selve niet konnen de bezeplen; de Schipper Jan Jansz. van Hoorn viel met twintich man inde Chaloupe/ende hem volgde de Lieutenant van Werwen met de Boot/ende een deel musquettiers ende een metalen stuccken/ schietende ses pondt pers; den Orter mande mede sijn Boot / ende porde daer naer toe; daer by kommende / bevonden het een Spaensch Schip met twee gotelingskens ende twee steen-stucken; thoonden eerst eenighe teghen-weer te willen doen/ dan het metalen stuccken op haer geloft zijnde/ streken datelijck/ ende gaven het op/ was genaemt St Pieter ende bon Homme, ende geladen met hondert seven-en-veertich pijpen Madera wijn / ende eenighe stucck-goederen / ende ghemant met twee-en-twintich eeters/ wilde naer Pariba; daer wierdt een Schipper op ghestelt/ ende vijftien mannen. Den vijften Decembris passeerden de Linie: den veerthienden sghen de Cabo St Augustin, ende quamen soo voort aen 't Reciff.

Den vijftienden gingh 't Bootjen Oost-Cappelt zepl om voor de Cabo St Augustin te krupffen. Den achtthienden 's nachts ginghen van 't Reciff 't zepl de Eendracht, de Brack, de Vos, Muyden, 't Bootjen Sandijck, de klepne Barck/ vijf Boots/ twee Chaloupen / ende een Boeper / met de Compagnien van Capiteyn du Buffon, Drossaert, ende Rinckinks, ende hondert en veertich koppen ghecommandeerde Soldaten soo musquettiers als vier-roers: onder commande van de Commandeur Jan Mast te water / ende de Major Schuppe om de Zupdt stellende / ende teghen den dach weder om de Noordt. Den neghenthienden 's morghens de windt Oostelijck / waren noch wepnich van de reede; ende liepen om de Noordt tot ontrent Tamarica: voor de middach wendent om de Zupdt. Den twintighsten 's middaghs even in 't ghesicht van 't landt/ wel soo Zupdelijck als de Cabo St Augustin zijnde / ende noch by de windt over/ die Oost-Noordt-Oost was/ om de Zupdt seplende; werdt belast de Soldaten dyp upzen naer de middach inde met ghenomene Chaloupen over te setten; d'welck alsoo gheschiedt zijnde; is de klepne Chaloupe daer de Heeren Commandeur ende Major Schuppe in waren / voor-upt ghezepl met een Portugesen Pilot Bartolomeus, om bequamer ende bedecktelijcker te verlijcks vande Boots houdende: quamen soo ontrent de midder-nacht achter St Alexio met redelijcke koelte/ ende kregghen daer de landelijcke windt met stille; soo dat wel dyp upzen naer middach was eer alle 't volck ghelandt was achter 't Reciff der Kiebiere St Alexio; haelden hier datelijck upt verschenden Hupfen eenighe Portugesen ende Negers ghevanghen: marcheerden voort met een der selver ende dyp Compagnien Zupdt-waerts langhs strandt ontrent een des daghs aen Rio Formoso quamen / in welke twee Ree-Zeplen ende een Carveel laghen: sonder datter eenighe Fortificatie was/ dan alleen wepnighe Hupfen aen den oever der selver staendt: dese wierden door eenige Swemmers terstondt bemachticht: de Portugesen verlieden eenighe met de Boot ende eenighe spronghen doock over voort / van welke sommighe doot gheschoten ende sommighe ghevanghen wierden. De voorszende Schepen besichticht ende boven gheplundert zijnde / werdt by de Krijghs-Kaedt goedt gevonden de selve te rupneren ende verbzanden / om dat noch Boots noch Boots-volck by haer hadden om de selve upt-bzengen; sulcx dat de twee Ree-Zeplen / in de

de welke soo de ghevanghens verklaerden/ waren gheladen met vier hondert en vijftich kisten Supckeren / een quantitept Hurden ende Tabac in brandt staecken / latende het Carveel / d'welck leedich was / onbeschadicht : mar- cheerden niet voorts voor dat twee stucken canon inde Kievier gheworpen hadden / ende het vier inde Schepen onuytblusselijk scheen te wesen : het grootste een nieuw Schip / zijnde onghelijk grooter als 't Jacht Muiden, ende het ander wel soo kleyn : keerden den selven wegh die in-ghetrocken wa- ren / ende weder op strandt ghekommen zijnde / trocken Supdt-waerts naer de mondt van Rio Formoso ; aen welckes Nooydt-hoek binnen het Reciff, de Boots ende Chaloupen haer verwachtten : twee Compagnien wierden da- telijk inde selve gheembarqueert ; de derde zijnde Capiteyn Drossaerts Com- pagnie / trock langhs de Nooydt-kandt de Kievier op / om des vbandts Fort / d'welck aen de Zuydt-kandt der selver saghen te besichtighen ; verbranden onder-weghen noch eenighe Hupsen soo op 't gheberchte als inde valleije. Naer dat des vbandts Fort met vier stucken gheschuts voorszien / van eenen hooghen Bergh daer teghen over / wel hadden besichticht ; soo quamen te rugghe / ende begaven haer mede inde Boots : ontrent de middach de laeste, ende zeyden naer de Schepen die achter Sr Alexio laghen / ende quamen ont- trent midder-nacht by de Schepen. Den dyn-en-twintighsten noch achter 't Eplandt ligghende / wierdt by den Kryghs-Kaedt goedt ghebonden / de Bootjens Ooit-Kappel ende Sandijck, nebens de klepne Barcke naer de Cabo te zeyden om daer te krupffen : ende de twee Boots en de Boper naer 't Reciff de Pernambuco ; ende met de resterende Schepen de Brack, de Vos, ende Mui- den, Zuydt-waerts te lopen : wernich voor de middach ginghen die naer de Cabo gheschickte t'zepl : ende de Schepen naer de middach Zuydt-waerts. Latende 't Schip de Blauwe Leeuw noch achter Sr Alexio leggen. Tegen den avondt voor Rio Formoso wesende / ende wernich / vermidts den harden Zuy- delijken stroom ghevozdert hebbende / leyden 't om de Nooydt / om de vbandt alle quaedt vermoeden wech te nemen / wendent met donckeren weder om de Zuydt / de windt was 's nachts Oost-Zuydt-Oost met harde travaden. Den vier-en-twintighsten 's morgens waren ontrent acht mijlen van de wal / wes- wegen West-Zuydt-West naer de rede van Camarigibi liepen / alwaer ontrent ten neghen upzen ten ancker quamen op acht vadem niet seer schoone grondt. De Soldaten wierden alle strack ghelandt : naer de middach saghen een Carveel upt de Nooydt naer de Keede kommen / d'welck de onse ghewaer wer- dende sich by de windt t' See begaf ; de Brack 't selve volghende ende niet kon- nende bekomen / quam 's avondts weder ten ancker. De laeste Soldaten aen lant zijnde / is ontrent de middach een partije gecommandeerde Soldaten / sterck veertich koppen upt getrocken / onder 't beleydt van Capiteyn du Buffon, met den Portugees Domingo Fernandes, ende marcheerden naer de Nooydt : de welke met den daghe-raedt weder in 't Quartier quamen / ende brochten mede thien ghevanghens Portugesen / de welke twee groote mijlen Nooydt- waerts langhs het strandt in een Doypken / alwaer sich ontrent vijftich Por- tugesen in een groot Hups tot teghen-weer onthielden / hadden bekomen / ende veerthien der selver dootd gheslaghen. Den vijf-en-twintighsten 's mor- ghens met den dach is een der voorszreven ghevanghenen met een partije on- der de Capiteyn Drossaert Zuydt-waerts aen ghemarcheert / tot een Pack- hups by de Kievier staende / met neghen-en-twintich kisten Supcker / ende vier kisten Tobac / de welke belast wierden aen eenighe Boots-ghesellen te schepen : de Commagdeur tot dien eynde met dyn Boots derwaerts kommen- de : inde welke de selve zijn gheladen / wesende meest Mascovados ; daer wier- den vijf-en-twintich vier-roers by ghelaten onder 't beleydt vande Lieutenant van

ANN O
1632.

van Capiteyn Drossaert: ende de Capiteyn retireerde met de reste naer den grooten trouw/ de welcke terstont te landt-waert in trock: een ander partij met Domingo Fernandes over de Kievier gevaren zijnde/ marcheerde met de voozende gebangen Portugees ende eenige Boots-ghesellen om de Zuydt langhs strandt/ ende ontrent een half mijle vande Kievier zijnde te landt-waert in/ vanden onder-weghen eenige Husen/ ende bequamen een te peerde ghevanghen; die haer verder bracht by eenighe Husen aen de Kievier/ wel versien van Hoenderen/ kalkoenen ende Fruyten/ die de onse plunderden; de gebangen Portugees ontliep 's nachts; ende eenighe te peerde quamen de onse bespringhen; dan de trompette alarm blasende/ liepen weder wech/ ende de onse sonder alles te plunderen ende verbjanden/ keerden den selven wegh die ghekommen waren: de vbandt sich hier ende daer onthoudende/ ende de onse tot op 't strandt volghende/ schoot van achter in/ doch sonder pemandt te quetsen/ ende quamen naer de middach weder by de groote Chaloupe; ende de Schepen dichter aen de wal kommende/ laden noch elf kisten Supckeren. Den seven-en-twintighsten wierden de Soldaten weder aen boozdt vande Schepen ghebracht; waren den viif-en-twintighsten wel viif mijlen te landt-waert in gheweest/ ende over hooghe Berghen by een Supcker-Holen ghekommen/ daer den gantschen nacht bleven legghen/ ende eenighe ghequetste bequamen; ende naer dat den ses-en-twintighsten de Supcker-Holen in vbandt hadden ghestercken/ weder ghekeert naer strandt/ verlost hebbende dyn man van 't Schip Prins Wilhelm, inde slach van de Generael-Pater ghevanghen. Naer dat eenighe ghevanghens aen landt hadden gheset/ ginghen 's avondts t'zepl/ met variable windt. Den neghen-en-twintighsten 's moorghens misten 't Jacht de Vos, ende hadden de Kievier Camarigibi Noozdt-Noozdt-West van haer ontrent ses mijlen: werden hier twee Zeplen in 't Noozdt-Noozdt-Oosten ge- waer/ ende hielden naer de wal om die te onderscheppen/ bevonden het eene een Spaensch Carveel te wesen/ ende 't ander 't Schip Overijssel, d'welcke het naer-jaeghde; doch is 't selve Carveel onder canon-schoot vooz de onse overghelopen/ ende ontkommen om dat beter bezepld was. Ende daer naer haer kours vervolghende/ quamen den lesten December vooz 't Reciff op de reede. De Commandeur Smient was den dyn-en-twintighsten met de Phoenix ende de Spieringh t'zepl ghegaen om op de Custe om de Noozdt te kruppen. Ende den vier-en-twintighsten wierdt gebzacht van Tamarica 't Lichaem van Capiteyn Hellingh, die aldaer verzoncken was: hadde met Capiteyn Bijma op een tocht gheweest/ ende hadden onversiens overvallen een Supcker-Holen by het Kievierken Maria Farinha, ende inde twintich Portugeesen ende eenighe Swarten doot gheslaghen; soo weder keerende naer 't Eplandt sonder schade gheleden te hebben; by het Eplandt kommende was 't water seer hoogh/ soo dat een wijs moesten vertoeven/ende de Commandeur Hellingh daer naer pverrich zijnde om de Ponten ende Boots te vorderen die 't volck souden over- brenghen/ gheraecte onder de Ponte deur/ (men weet niet hoe) ende wierdt by-naer doot op-gevist; ende verlooze dese vzoome Capiteyn soo onnoselijck sijn leven. Den acht-en-twintighsten verrock 't Schip de Fama om vooz de Bahia te kruppen: ende den negen-en-twintighsten den Otter ten selven eynde: ende den lesten 't Schip Zutphen mede derwaerts; ende den Tijgher om vooz Pariba te kruppen. Dus verre vervolghet hebbende 't gene in Brasil is vooz-gefallen/ sullen nu verhalen wat elders is gheschiet.

Hier vozen inde maendt van April hebben aen-gheroert hoe dat het Jacht de Windt-hondt, daer Schipper op was Claes Hendricksz., was vooz-upt gesonden naer de Eplanden van West-Indien: schepden den seften van 't Reciff, ende liepen eerst naer het Eplandt Fernando Noronha, d'welck den achtien-

den

den saghen/ ende quamen daer 's anderdaeghs te reede: verzeplden weder van daer den twee-en-twintighsten naer de Caribise Eplanden / ende saghen den seshienden Maij, Bekia ende St Vincent, ende quamen daer by den Ammirael Marten Thijsz.: waren wel hondert mijlen eer als hare bestecken ende gissinghen hielden/ aen dese Eplanden/ soo stercken stroom gaet daer om de West/ als men van Brasil af-komt. Schepden den ses-en-twintighsten weder van daer / om naer Hispaniola te lopen: den acht-en-twintighsten quamen aen 't Eplandt Dominica aen de West-zijde ontrent het midden op de hooghde van dertien graden ende vijf-en-twintich minuten. Den dertighsten quamen onder Nieves te reede neffens de Hope ende de Rave, aen de West-zijde op acht bademen sandt-grondt. Den eersten Junij quamen aen St Christoffel, ende schepden 's avondts weder van daer: 's anderdaeghs passeerden St Martin, ende den derden Annegada, ende liepen daer by Noorden om/ naer Porto Rico. Van dit Eplandt Annegada streckt leegh landt af om de West / tusschen het West-Noordt-West ende Oost-Zuydt-Ooste/ met wit sandt-strandt ontrent vijf mijlen verre; ende aen de Oost-zijde streckt mede een riff af diep in Zee: zeplden des nachts de Virgines voor-by; ende den vierden 's moorghens hadden den Oost-hoek van 't Eplandt St Juan de Porto Rico Zuyden van haer ontrent vijf mijlen: desen hoek loopt om de Oost leegh af / is anders hoogh landt/ ende loopt om de West af met een leeghe Valleje. Stelden voortz haer kours West langhs de wal, ende sagen 's anderdaegs op de middach de West-hoek van 't voorzschreven Eplandt; sulcx dat 't selve naer gissinghe langh bevonden vier-en-twintich of vijf-en-twintich mijlen / streckende meest Oost ende West. Den sesten saghen Mona, ende quamen daer onder ten ancker. Den achtsten maecten weder zepl / om tusschen Hispaniola ende Porto Rico te krupffen / hadden daer geweldich ontweder met blixem ende donder. Den seshienden quamen ten ancker onder het Eplandeken Zaccheo, ontrent drij mijlen West van St Juan de Porto Rico; dicht aen de wal ist ses ende acht-en-dertich badem diep/ sandt-gront met klepne kepkens; byanden daer eenige Craen upt de Zee-Kobben. Den achthienden maecten weder zepl; ende saghen den een-en-twintighsten 't Eplandt Hispaniola, ende ontrent thien upzen 's moorghens Saona. Den Oost-hoek van dat Eplandt is schozre / niet heel hoogh/ het Eplandt selve is anders hoogh landt / aen 't Oost-eynde hooghst / ende streckt om de West leegh af / tusschen Oost ten Zuyden ende West ten Noorden; ende is ontrent acht mijlen langh. Den drij-en-twintighsten liepen naer 't Eplandeken S^{ma} Catalina, ende quamen daer by de Rave, de welke een Scheepken verobert hadde / gheladen met Wijn ende Supcker. Den vier-en-twintighsten liepen achter S^{ma} Catalina ten ancker aen de Noordt-zijde op drij bademen sandt-grondt/ hier en daer klippen/ vorder inde Bane meest klip-pighe grondt / ende wit sandt-strandt; leght dicht onder Hispaniola: de Zee isser ontrent een mijle wijdt; leght ontrent ses mijlen Noordt-West van Saona: ende is by de twee mijlen langh; daer is gheen geboomte op als kreupel-bosch. Den ses-en-twintighsten ginghen weder t'zepl/ ende hielden langhs de Custe. Ontrent twee mijlen Noordt-West van 't Eplandeken is een Kievierken aen Hispaniola, welck de Spagnaerden noemen Tchile; het isser voor de selve ontrent een cartouw-scheut van de wal twintich en ses-en-twintich bademen diep / ende dicht onder de wal thien / steenighe grondt; in 't in-kommen heeft men seven badem / ende een wepnich binnen-waerts ses / ende voortz vier en een half / ende oock drij en een half; is schaers een musquet-scheut wijdt: noch een mijle neder-waerts aen / hebbende S^{ma} Catalina Zuydt-Oost ten Oosten van haer drij mijlen / joeghen een Spaensche Barcke aen de wal in een wijde sandt-baye / dan konden daer niet by kommen: een wepnich van daer voortder ghemoet.

Junius.

ANN O
1632.

ghemoeten een wit-sandt-banken / daer een Huys aen strandt stont: hieldt
 soo voort langhs de wal henen / ende quamen in een wijde sandt-baye / heb-
 bende een grooten bocht / ende setten aldaer op thien vadem sandt-grondt;
 leght ontrent vijf mijlen van S^{ca} Catalina naer het Westen: daer komt een Kie-
 vierken upt / d'welcke de Spaguaerden noemen Socho, neghen voet diep / in
 't in-kommen sandt-grondt. Doeren daer aen landt / ende kregghen twee Spa-
 gnaerden ghevanghen: aen dese Baye wassen by wat Oragnie-appelen tuss-
 schen 't Kievierken ende den Oost-hoeck / doch wijdt ende zijds verspreydt.
 Langhs dese Custe en zijn geen drooghten / doch vuple ancker-gronden. Den
 acht-en-twintighsten maecten weder zepl naer de Kieviere Martoris, leg-
 ghende ontrent een mijle West van Socho, ende ses mijlen van S^{ca} Catalina.
 Dese is in 't in-kommen ses vadem diep / ende een weynich naerder kom-
 mende / vijf: nevens den Oost-hoeck / een steen-woyp daer af / d'yn ende een half
 vadem / ende is inde mondt een musquet-scheut wijdt / streckt West-Noord-
 West in / vooz in leght een Eylancken dat men aen de slicker-handt laet leg-
 ghen / daer loopt een barninghe af om de Oost / daer men by in moet / een weyn-
 nich daer binnen leght een sandt-hoek / die men aen bagh-vooydt laet legghen.
 In 't in-kommen van de Kievier / ontrent een half mijle op / begint men Or-
 gnie-Boomen hier en daer te binden / ende by naer anderhalf mijle op aen
 bagh-vooydt / staen Palmiet-Boomen / ende daer begint de Kievier versch te
 worden. Streckt in met allerhande kourssen / doch met klepne bochten. Den
 neghen-en-twintighsten ginghen weder 't zepl langhs de wal / ende saghen
 's anderdaeghs 's avondts Beata ende Alto Velo. Aen de Noordt-Oost-zijde
 is Alto Velo hooght / ende loopt naer de Zuidt-West-zijde leegh af / met een
 kloof aen de Zuidt-West-zijde; is ontrent een mijle langh / leght van Beata
 Noordt-Oost ten Noordten ontrent anderhalf mijle; daer leght tusschen bey-
 den een klippe / doch Alto Velo naest. Beata streckt Noordt-Oost ende Zuidt-
 West ontrent een groote mijle langh / leght van Hispaniola niet over een klep-
 ne mijle / en is aen sijn Zuidt-West-zijde hooght. Van Alto Velo Noordten
 aen ontrent vier mijlen op / leght Hispaniola hooght landt / daer neven een lee-
 ghen schooren hoek / de welcke met het hooght landt / dobbel-landt maect.
 Den vijftien Julij quamen onder Isla de Vaca, ververst daer / ende ginghen
 den achtthienden weder 't zepl / ende quamen den neghenthienden 's avondts
 aen Cabo Tiburon, ende setten den twintighsten aen de West-zijde op achtthien
 vadem. Den neghen-en-twintighsten quam daer by haer den Ammirael
 Marten Thijz. met negen Schepen van sijne Vloote. Den achtsten Augustus
 scheidten de Windt-hondt van daer naer 't Vaderlandt door de Caicos, ende
 gheraecten naer veel teghen-spoets in Yerlandt.

Julius.

Den Ammirael Marten Thijz., als vozen hebbe verhaelt / gingh van 't Re-
 ciff de Pernambuco 't zepl den elfden April met negenthien Zeplen / vande welcke
 vier die naer 't Vaderlandt hadden te keeren / den derthienden der selver
 maendt van hem scheidten. Bleven seer langhe onder de Linie hanghen / ende
 konden wegghen de winden qualijck om de Noordt winnen / soo dat naer lange
 suckelingh eerst den vijftienden Maij de Barbados quamen te sien / ende an-
 kerden 's anderdaeghs inde Baye S^{ca} Anton, onder 't Eylant S^{ca} Vincent: gisten
 dese beyde Eylanden vanden anderen te leggen by de vier-en-twintich mijlen;
 de Windt-hondt quam hier by haer als vozen verhaelt / ende bracht tijdinghe
 dat het Jacht Goeree ende 't Schip Oudt Vlissinghen haer noch hadden te vol-
 gen. Wonden de Griffioen van Hoorn, Munnickendam, de Goude Leeuw van
 Delft, die vooz-upt waren ghegaen: ende den Oliphant neffens 't Jacht de
 Vriessche Jagher; die van haer waren af-ghedwaelt: vande welcke verston-
 den dat de Fortuyn van Zeelandt daer hadde gheweest / en dat de Schipper
 ende

ende Onder-Scier-man/ neffens eenighe andere/ daer waren doot gheslaghen by de Wilde. Ververst den daer/ ende haelden water. Den twintighsten quam daer mede by haer ten ancker 't Jacht Rotterdam, nevens de Mane; de welcke tusschen Pernambuc ende hier neghen-en-twintich daghen hadden toe-ghebracht/ ende onder-weghen versproken een ghehuurt Schip van Schiedam, d'welck een Spaensch Schip hadde verobert met twee hondert en vijftich kisten Supcheren. Den ses-en-twintighsten zijn Goeree ende Oudt-Vlissinghen by haer ghekommen. Den acht-en-twintighsten gingen van daer t'zepl ses Schepen/ te weten/ de Gheunieerde Provintien, Groot-Hoorn, Hollandia, den Oliphant, Amersfoort, Walcheren. 't Jacht de Rave ende de Hope van Groeningen, ende Wester-Souburgh met de groote Chaloupe/ ende de Windhondt, waren al te vozen vertrocken. Den dertighsten quamen by 't Eplandt Margarita, ende den lesten aen Isla-Blanca. Bonghen daer eenighe Bocken. Lichten den eersten Junij weder hare anckers/ ende liepen soo voorts langhs de Tortuga ende ander Eplanden tot onder kleyn Bonayre. Landen daer naer aen groot Bonayre, ende bongen daer vele Schapen. Den thienden is Galeyn van Stapels mede inde Vloote ghekommen met dese Schepen/ Goeree, Oudt-Vlissinghen, ende de Goude Leeuw. Den veerthienden gingh de Commandeur Galeyn van Stapels over/ op 't Jacht Pernambuc, ende gingh 's anderdaeghs met 't selve alleen t'zepl: sullen sijne verrichtinghe hier naer verhalen. Den Ammirael Marten Thijz. schepde weder van Bonayre den twee-en-twintighsten Julij met neghen Schepen. Om den hoeck van 't Eplandt ghekommen zijnde/ stelden haer kours Noordt-Noordt-West: ende het Schip Walcheren by de windt over/ nemende sijn kours naer 't Vaderlandt. De Vloote quam den ses-en-twintighsten onder Isla de Vaca te reede/ alwaer den Ammirael peder een sijn ordze gaf/ waer naer hadden te dragen: ende naer dat aldaer wat verbersinghe hadden ghehaelt/ schepden den acht-en-twintighsten weder van daer/ ende quamen 's anderdaeghs aen Cabo Tiburon. Men moet den hoeck vande Caep wat mijden/ want is wat vuyl. Haelden hier inder ijl water. Den sevenden Augusti zijn daer mede te reede ghekommen de Jachten de Vriessche Jagher ende de Mane, de welcke inde Kievier van de Bape van Savana achter Isla de Vaca ses-en-twintich man hadden verlozen/ by de Spagnarden doot gheslagen. Naer dat dese Jachten mede van water wel versien waren/ gingh de Vloote den neghenden t'zepl. Den elfden saghen 't Eplandt Cuba by Oosten Cabo de Cruz. De Mane wierdt belast onder de wal te lopen/ ende gheen Zeplen vernemende/ teghen avondt weder by de Vloote te kommen; ende indien sy Zeplen saghen/ die te vervolghen/ ende voorts haer beste te doen om aen Cabo de Corrientes weder by de andere te kommen. Doch quamen 's anderdaeghs al weder by de Vloote: ende wierden ghelast te lopen naer Cabo de Corrientes, om de Commandeur Jacob Theunis. te soecken/ ende hem de Vloote daer te doen af-wachten. Waren seer ghequelt met stilte/ soo dat wepnich vorzderden. Den vijftienden hadden de Cabo de Cruz Noordt-Noordt-Oost van haer ontrent d'p mijlen. Dese Caep is ghelegghen op neghentien graden en vijf-en-vijftich minuten; (naer haer bevindinghe) het landt vande selve is effen en slecht/ allenskens hoogende tot het bergachtigher landt toe: de punt is heel laegh/ ende verthoont sich van verre ghelijck of de Boomen in 't water stonden/ ende het hooghe verthoont hem langhs de voet-strandt met witte plecken/ by-naer als de Custe van Enghelandt. Dese Cabo ende de Cabo Tiburon legghen vanden anderen Noordt-West wel soo Westelijck by de tseftich mijlen. Den achtthienden verbielen op de Cayos by Oosten Isla de Pinos, ende kregghen kortz daer naer 't selve Eplandt: maecken gissinghe dat van Cabo de Cruz leght ontrent ses-en-tseventich mijlen West

Augustus.

ANN O
1632.

September.

Junius.

Julius.

ten Noorden ende West-Noordt-West. Den een-en-twintighsten hadden Cabo de Corrientes op zijde / dan aldaer niets vernemende / lieten het deur-staen naer de Cabo St Anton. Hielden daer af ende aen tot den ses-en-twintighsten; ende den Ammirael niet vernemende / liepen voorts naer de Croone. Den dertighsten quamen de Schepen weder alle by een niet verre vande Havana. Hielden hier af ende aen; den eersten September quam 't Schip Amersfoort mede by de Bloote: hadde aen de Caimans twee stucken ghelicht van 't ghebleven Schip den Dolphijn. Den vierden acht ghenomen hebbende op de victualie die noch by de Schepen was / resolveerden door de Strate van Bahama naer huys te lopen. Den derthienden October saghen 't Eplandt Flores, ende 's anderdaeghs Corvo, ende quamen soo / naer dat veel storm ende onghemack hadden gheleden / in November meest alle t'huys.

Hier vozen hebbe verhaelt hoe dat de Commandeur Galeyn van Stapels den veerthienden Junij was ghegaen op 't Jacht Pernambuco, ende met het selve vande resterende Bloote ghescheyden / ende den vijfthienden van Bonayre t'zepl ghegaen: liep tusschen 't groot ende kleyn Eplandt deur / ende stelde zijn kours meest Noorden ten Westen; soo dat den achthienden 't Eplandt Hispaniola in 't gesichte kreegh / ende den twintighsten achter Isla de Vaca ankerde. Hier ververst hebbende / ende 't Jacht West-Souburgh met een Zepl-Chaloupe by sich bekommen; is met dese Jachten weder den ses-en-twintighsten t'zepl ghegaen. Vertoefde twee daghen aen de Cabo Tiburon met water te halen / ende schepde van daer den negen-en-twintighsten. Den eersten Julij kregen 't Eplandt Cuba in 't gesichte: ende quamen den vijften by de kleyne Cayman: ende den achtsten aen de Cabo de Corrientes. Staecten van hier den neghenden over naer de vaste Custe / ende stelden haren kours West-Zuidt-West naer de Cabo de Cotoche: hadden des middaghs de hooghde van een-en-twintich graden ende dertich minuten: den elfden begonnen grondt te werpen / eerst vier-en-sestich vademen / daer naer vier-en-vijstich ende acht-en-veertich / ende bonden 's anderdaeghs allenskens ondieper water; hadden 's middaghs een-en-twintich graden ende acht-en-dertich minuten ende twee-en-twintich vadem waters; ende quamen ontrent een uyze naer de middach het landt te sien / wesende nu op thien vadem ghekommen; ankerden teghen den avondt op acht vademen / by gissinghe vier mijlen ende een half by Westen den. Den derthienden begaf de Commandeur sich inde Zepl-Chaloupe / ende voer voort dach naer de wal toe / ende zeplde voorts daer langhs / ende de Jacht welcke voort windt af quam / ende haer met de nacht ontdupsterde. De Chaloupe hadde op den dach een dzooghte ghevonden / daer maer twee vadem ende oock thien voet waters op was / ende stack by de twee mijlen van de wal Noordt-waerts af: ankerden 's avondts in dyp en een half vadem waters. 'S anderdaeghs maecten weder zepl / ende liepen over een steert vande dzooghte / daer maer dyp en een half / dyp ende twee en een half vadem waters bonden / ende al klippige grondt: voorts hadden langhs de wal al acht / seven vadem / twee of dyp mijlen buyten landt: ankerden 's avondts in acht vadem. Den vijfthienden lichten sy weder haer anckers / de Schepen liepen met kleyn zepl langhs de wal / ende de Commandeur met de Chaloupen als vozen dicht onder 't landt: en ghemoete niet dan arme Indiaensche Disschers: 's avondts ankerden weder op acht vadem sandt-grondt / ontrent dyp mijlen vande wal. De Chaloupe 's anderdaechs weder dicht onder 't landt houdende sach daer een huys / dan aen landt kommende vondt het volck ghevlucht ende bequam maer een Westiso ghevanghen: de Jachten setten op vijf en een half vadem /

badem / twee mijlen van de wal. Den seventhienden zeyden als vozen / ende
 setten 's avondts op vijf badem. Waren doen / naer 't segghen vande ghe-
 vanghen / noch vier mijlen van Sisal. Sanderdaechs 's morggens voer de
 Commandeur met de Chaloupe ende Boot wel ghemandt naer de wal / ende
 lande op de middach aen Sisal; ende maecten sich meester vande plaetse. De
 Jachten zijn ondertusschen door 't vervolghen van een Wercke voer by de
 plaetse gheraect: soo dat de Commandeur niet Volcks ghenoech by sich heb-
 bende / om daer langh standt te houden / ende vreesende dat de Spagnaerden
 vande omliggende plaetsen hem wel haest over den hals souden moghen kom-
 men / genoot faeckt wierdt sich van daer te maken / ende den brandt in de plaetse
 steken: daer en waren maer acht ofte thien Hupsen: leght ontrent vijftich mij-
 len by Westen Cabo Cotoche: men kan daer ankeren op de reede in dyp vade-
 men schoone grondt / een half miyl buyten de wal: zijne Jachten ankerden
 's avondts dyp mijlen by Westen Sisal. Den negenthienden liepen met de Oost-
 Zuydt-Ooste windt / Nooydt-Oost in Zee; ende ankerden. Den twintich-
 sten hadden de windt Nooydt-Oost / zeyden doen Zuydt-west aen; bonden
 haer teghen avondt ontrent Descognoscida; daer 't vaste landt van Jucatan
 Zuydt-waerts begint te ontballen: setten het 's avondts op vier bademen en-
 de een half twee mijlen ende een half van de wal / gisten acht mijlen ghezept te
 hebben. Sanderdaechs voer de Commandeur voordach weder met de Cha-
 loupe van vooydt / ende de Jachten volchden hem met den dach. Singhen
 West-Zuydt-West aen / over vier / dyp ende twee badem waters / ontrent twee
 mijlen van landt / ende ankerden 's avondts op dyp badem. Den twee-en-
 twintichsten ginghen met den dach weder 't zepl ende liepen Zuydt-waerts
 over / langhs de wal in dyp ende dyp en een half badem twee mijlen van landt /
 ende setten 's avondts op dyp badem waters. Den dyp-en-twintichsten zeyden
 met de Jachten ende Chaloupe weder vooyts / over dyp en twee en half badem.
 De Commandeur kreegh doen een ghevanghen / ynt de welcke hy vernam dat
 noch dyp mijlen was van Campeche, alwaer eenighe Barcken laeghen. Soo
 dat de Commandeur vooyt midder-nacht met de Chaloupe ende Boot van zijn
 Schepen scheidde / ende liep naer Campeche in hope eenige vande Wercken op
 de reede te verrasschen / ende gheboodt de Jachten met kleyn zepl te volghen /
 die het ontrent midder-nacht setten op vijftien voet waters. Den vier-en-
 twintichsten 's morggens waren recht vooyt Campeche, ende de Commandeur
 veroverde een ledighe Wercke / die vande Havana was ghekommen: bevondt
 vooyts dat alle andere Wercken soo dicht onder de Stadt laghen / dat niet ghe-
 raden was die aldaer aen te tasten; sijne Jachten lagen gheset in dyp bademen
 waters anderhalf mijle vande wal. De Stadt St Francisco de Campeche leght
 ontrent achtien mijlen van Punta Descognoscida, men wert die kennende aen
 't klooster St Francisco, d'welck sich heel wit verthoont: van Cabo de Cotoche
 tot hier toe / is al leegh landt / dan van hier vooyts begint het hoogher te wo-
 den. Den vijf-en-twintichsten stelde de Commandeur de ghenomene Wercke
 toe / ende gingh selfs daer in / om 't landt wat beter te besichtighen / ende de
 Jachten krupsten ondertusschen by Nooyden Campeche, ende quamen den
 laesten Julij weder by een / vier mijlen buyten de wal. Den eersten Augustus
 's morggens maecten weder zepl / ende liepen met de landt-windt langhs de
 wal / gisten 's avondts seven mijlen by Zuyden Campeche te wesen; ende lie-
 ten den gantschen nacht met kleyn zepl Zuydt-West ten Westen aen-lopen /
 langhs de wal over vijf / vier / ende dyp badem waters; gisten 's avondts
 achtien mijlen van Campeche te wesen. Den tweeden stelden haer kours
 Nooydt-West ten Westen aen / met een deurgaende koelte ynt den Nooydt-
 Nooydt-Oosten. Sanderdaeghs 's morggens hadden de windt Zuydt-Oost /
 ende

ANN O
1632.

September.

ende ginghen West ten Noorden aen/ hadden 's middaghs de hooghde van neghentien graden en een derde. Den vierden hadden de windt Oost / ende zeplden West aen; hadden 's middaghs de hooghde van neghentien graden en een half. Den vijfden 's morgens saghen Roca Partida van haer Zuyden ten Oosten ontrent ses mijlen; ende West-Noordt-West van haer het hooge landt van Villa Rica, 's middaghs de hooghde van neghentien graden en een half; waren 's avondts ontrent ses mijlen vande wal / de welke daer streckt Zuyden en Noorden. S anderdaeghs op den dach hadden een Noordelijke windt met reghen / ende hielden by met klepne zeplen. De volghende daghen al de selve windt met onstupnich weder / soo dat de Commandeur resolbeerde sich upt dien bocht naer de Havana te begheven. Den neghenden ende thienden hadden noch al hardt weder / ende en konden maer schober-zeplen ghebruycken / 's nachts harde travaden: soo dat het volck niet langher dervende wagen inde Bercke / de selve verlieten / ende inde grondt hackten. Eenighe daghen daer naer waren ghenootsaeckt haer Chaloupe mede te verlaten / alsoo niet langer boven was te houden. Den lesten Augusti bevonden haer op de seven-en-twintich graden ende vier minuten / ende de stroom gaende om de Noordt-West. Den eersten September teghen avondt begonden grondt te werpen met hondert vadem / ende leyden het weder ober naer de Zuydt / soo dat den seften 's moorghens de Croone en de Tafel saghen aen 't Eplandt Cuba: ende alsoo de vloote vanden Ammirael Marten Thijsz. daer niet en bonden / nochte oock eenighe Schepen inde Havana saghen legghen / op de welke sy hadden mogen wachten / soo stelden haer kours naer hups / ende quamen weder in 't Vaderlandt den thienden Novembris. Sulcx dat dese / ghelijck oock de groote vloote / seer weynich voor de Compagnie aen-brachte.

Januarius.

T voorszeden jaer hebben Cornelis Cornelisz. Jol met 't Jacht den Otter ghelaten achter Isla de Vaca; de Jachten de Zee-Ridder en de Zuydt-Sterre quamen daer by hem. Naer dat hem daer wel hadden ververst / ende de Schepen herstelt; so zijn den veerthienden Januarij deses jaers weder van daer t'zepl gegaen; ende quamen 's anderdaeghs 's avondts aen Cabo Tiburon ten ancker: haelden daer water ende ballast: den seventhienden ginghen van daer weder t'zepl, hadden den achthienden Cabo de Donna Maria Oost-Zuydt-Oost van haer; ende waren den neghenthienden tusschen Cuba ende Cabo St Nicolaes; den hoeck van Cuba hadden Noorden van haer / ende de Caep Oost-Noordt-Oost ontrent acht mijlen. Het landt van de selve Caep verthoont sich meest is leegh. Den een-en-twintighsten 's moorghens waren boven de Caep / ende quamen naer de middach inde Baye te reede. S anderdaeghs 's avondts maecten weder zepl / ende doen om den hoeck waren / liepen meest Zuyden ten Oosten naer de Gonaves toe: waren den dyp-en-twintighsten ontrent dyp mijlen daer van; is voor aen rechte landt; ontrent thien uren wendent aen Zee / en gingen Noorden aen; naer de middach quam de windt upt de Westen / zeplden doen meest Oost ende Noordt-Noordt-Oost / van Guanabo aen Hispaniola is een plaetse daer het schijnt of een gat waer; quamen 's avondts tusschen beyden in; is ontrent anderhalf mijl wijdt in 't in-kommen / ende aen de Noordt-wal legghen dyp of vier klippen. Den vier-en-twintighsten 's morgens was het stille / hadden het Oost-eynde van Guanabo Zuyden ten Westen van haer: ende 's avondts de klippen Oost van haer / ende het ander Eplandt dat binnen Guanabo leght / Zuydt-West. Den vijf-en-twintighsten 's middaghs waren by 't landt / ende settent op twee-en-twintich vadem steckgrondt / ontrent een gotelingh-scheut vande wal / by Zuyden een kleyn steenereciff / dat op den hoeck leght; voeren aen landt om 't padt te soecken / ende is effen

ffen by Zuyden dat reciff. S anderdaeghs 's mozghens ginghen met acht-en-seventich man aen landt / naer de Hupskens toe / ende is wel twee mijlen en een half op een Kievier / op een black velt; 't volck liep wegh; vonden daer vijftich Hupden / vande welcke maer de helft konden met krijghen; met Sonnen onder-gangh quamen aen boozdt / ende ginghen inde honde-wacht weder 't zepl naer de Goaves: ende quamen 's anderdaeghs daer by haer Sloepen / haelden Vuchten van 't landt / doch vertoefden daer niet. Daer leght een Eplandeken inde Bape aen de Oost-zijde / ende midden inde Bape een droogh-te / men kan de grondt sien op vijf vadem waters. S avondts zeplden om de Noozdt / om de Zee-Ridder te soecken / die van haer verdwaelt was; 's nachts koelde het seer / ende sy zeplden aen een droogh-te / die aen het Oost-eynde van Guanabo leght / ende is wel een mijs van 't Eplandt / op d'n plaetsen droogh; men kan tusschen het Eplandt ende die droogh-ten deur / ende is wel ander half mijs in 't ronde / en men kan de grondt ober al sien / meest schulp-grondt; streckt Noozdt-Oost ten Noozden ende Zuydt-West ten Zuyden een halve mijs: de andere Eplandekens legghen meest Noozdt-Oost ende Zuydt-West vande droogh-te / ende als men het Noozdt-eynde van de droogh-te voor-by is / heeft men de leeghen hoeck van 't Eplandt Noozdt-Noozdt-West van sich; ende werpt men gheen grondt / d'welck men aen de veranderingh van 't water wel ghewaer wordt. Den acht-en-twintighsten liepen boven de droogh-te / teghen de middach hadden stilte: daer leght een steenen-reciff aen de Noozdt-zijde van Guanabo, wel een gotelingh-scheut van landt / ende streckt Noozdt-Oost in Zee / ende is ghelijck een d'n-hoeck ghestreckt / ende loopt soo weder naer de wal: den neghen-en-twintighsten hadden Guanabo Oost van haer ontrent een mijs: stelden van daer haer kours naer Valderis, ontmoeten onder-weghen de Zee-Ridder; ende liepen 's anderdaeghs daer in om kiel te halen: ende waren daer mede besich tot den sevenden Februarij; ginghen doen weder 't zepl upt Valderis: daer legghen veel droogh-ten die men sien kan / ende is meest steeck-grondt; zeplden ober een droogh-te van twaelf voet water / ende is wel een mijs zeplens: ende als men in komt ist d'n vadem en een half diep / men moet dan by de Noozdt-wal in lopen / men kan de grondt ober het heele gat sien / ende dan moet men wat treckende naer de Zuydt-wal toe wijcken; daer legghen hier en daer klippen: 't gat streckt eerst West in / ende dan Noozdelijker / ende dan West-Noozdt-West / aen de Zuydt-wal ist verdroncken landt; in het in-kommen leght Guanabo Noozdt-Oost ten Oosten ende Zuydt-West ten Westen van Valderis: ende het landt van de Cabo S^c Nicolaes Noozdt-Oost ten Noozden ende Zuydt-West ten Zuyden van malcanderen: buyten zijnde / liepen Oost aen / met een stijve slepckende koelte upt de Westelijker handt / naer de Goaves toe. Den achtsten 's mozghens was het stille ende doncker weder / ende Goaves leght wel neghen mijlen van Valderis; ende is wel d'n mijlen tusschen 't Eplandt Guanabo ende Hispaniola wijdt. Naer de middach quamen in Goaves, ende anckerden op vier vadem klippighe grondt / op de droogh-te die inde Bape leght; hadden den Oost-hoeck van Guanabo Noozdt-Noozdt-Oost van haer / ende de West-hoeck Noozdt-West ten Noozden. Als men inde Bape setten wil / soo moet men dicht by de wal setten / dan kan men met een steen aen landt werpen / ofte men kan oock setten op de droogh-te / daer ist klippich; ende is d'n of vier vademmen diep: inde Goaves zijn veel soete Appelen te plucken ende water te halen; inde Valderis is mede water; vinghen soo veel Derckens ende Roe-Beesten als eten konden; ende daer binnen zijn wel d'n ofte vier gaten daer men in kan lopen. Den neghenden naer-middach ten vier uppen maeckten weder zepl; het koelde een half top-zepl upt de Noozdt-Westen / 's avondts wierdt het stille; ende doen de eerste wacht upt was / quam de windt

Februarij

ANNO
1632.

windt upt de wal / ginghen Noozdt-West ten Westen aen. Den thierenden 's morghens waren by het West-eynde van Guanabo, 't was stille ende doncker weder / naer de middach begon 't koeltjen te wackeren / ende de windt liep Noozdt-Noozdt-West; wenden het naer de wal / ende 's avondts weder daer af / 's nachts liep de windt Oost. Den elfden 's morghens hadde de Platte-foyme van Cabo St Nicolaes Noozdt-Noozdt-Oost van haer / naer de middach reghende het / en koelde een top-zepl; waren by de wal / ende mochten Noozdt-West zeplen / 's nachts namen de mars-zepls in / om dat soo hardt waepde. Den twaelfden 's middaghs waren beneden de Cabo St Nicolaes, ende wendent aen Zee / met een top-zepls koelte upt den Noozdt-Oosten / ende hol water; 's nachts liep de windt Oost / lieten het twee quartieren aen Zee staen / ende wenden doen naer de wal / soo dat haer de slaggh-boegh teghen liep. Den derthienden 's morggens waren ontrent ses mijlen vande wal / en zeplden boven de Caep: naer de middach liep de windt Oost-Noozdt-Oost / ende koelde een stijf top-zepl / 's avondts waren dicht by de wal / ende twee mijlen boven de Caep: ontrent ses mijlen by Oosten de Caep loopt een leegghen hoeck af / het is een bocht / ende is daer hoogh / wendent aen Zee; de windt liep Oost / soo dat / doen de tweede wacht upt was / weder wenden. Den veerthienden 's morggens liep de windt Oost-Zuydt-Oost / wendent aen Zee tot de middach toe; hadden de Tortuga Zuydt-Zuydt-Oost van haer twaelf mijlen / ende konden de Eplanden aen lij sien; was slecht water; 's nachts doen daer vier glafen upt waren / quamen ontrent ten halven de Tortuga te landen; den vijftienden 's morghens liepen beneden om / waepde soo hardt / dat 's avondts niet te reede konden kommen / soo dat de heele nacht by hielden: den sesthienden 's morghens quamen ten ancker; ende alsoo schoon weder was / maecken haer Schip dicht / daer is een goede reede vooz de Schepen / ende op 't Eplandt / naer 't segghen van de Enghelsche / waren wel vier hondert Zielen; de reede is tusschen twee drooghten in / buyten sandt / ende binnen steeck-grondt; maer is nauwe. Men moet by Oosten in kommen / ende men kan by Westen oock upt zeplen; oock kan men setten by Westen de drooghte / en is sandt-grondt / aen 't Oost-eynde van Tortuga: aen Hispaniola zijn oock Verckens te vangen / en men kan daer oock setten. Den seventhienden ginghen weder 't zepl / dan was stil / soo dat weynich vertierden. Den achtthienden naer de middach quam inde eerste wacht setten haer kours Zuydt-West aen. Den neghenthienden konden 't landt vande Cabo Donna Maria sien Zuydt-West ten Zuyden van haer / ende is leegh landt. Den twintighsten hadden de voozsejde Caep Noozdt-Oost van haer / ende Cabo Tiburon Zuydt-Oost ten Zuyden; werdt stille ende slecht water / soo dat den heelen nacht dzeven. Den een-en-twintighsten quam de koelte upt den Zuydt-Zuydt-Oosten / met harde koelte / daer gingh hol water / ende sy passeerden de Cabo Tiburon. Den twee-en-twintighsten was de windt Oost ten Noorden met een stijve top-zepls koelte / hadden ontrent de dertich mijlen Zuyden aen ghezeplt: teghen den avondt begont een weynich te regenen. Den drij-en-twintighsten 's middaghs hadden hooghde van veerthien graden ende seven-en-dertich minuten / hadden vijf-en-twintich mijlen ghezeplt Zuyden ten Oosten aen / met stijf top-zepl. Den vier-en-twintighsten hadden ses-en-twintich mijlen ghezeplt; 's middaghs hooghde van twaelf graden neghen-en-veertich minuten; haer kours was Zuyden ten Oosten; ende de Brise waepde soo hardt / dat geen mars-zepls konden voeren; de windt Oost-Noozdt-Oost ende Oost ten Noorden / lieten het de eerste wacht naer de wal toe staen / ende wendent doen aen Zee; de windt liep Oost / ende doen

doen de tweede wacht upt was / wendent naer de wal / ende zeyden den hee-
 len nacht met schober-zeplen. Den vijf-en-twintighsten 's middaghs hadden
 hooghde elf graden ende een-en-bijstich minuten / ende hadden vijftien mij-
 len Zuydt-Zuydt-Oost ghezepl; de windt liep Nooydt-Oost ten Nooyden/
 gingen doen Zuydt-Oost aen / ende sagen ten twee upzen naer noen het hooge
 landt; ende een upze daer naer waren op twintich vadem steeck-grondt / ne-
 vens het leeghe landt / dat by Oosten het hooghe landt van S^{ca} Martha leght;
 quamen hoogher als sy meynen / soo dat de stroom om de Oost gingh. Zepl-
 den ontrent d'yn mijlen vande wal / ende lieten het drijven. Den ses-en-twin-
 tighsten 's mozghens maecten weder zepl / 't was dijsich weder / ende stille;
 's middaghs quamber een koeltjen upter Zee / hadden de Sneeuw-Berghen
 Zuydt-Zuydt-West van haer / ende waren ontrent d'yn mijlen vande wal.
 Inde eerste wacht liep de windt Oost ten Zuyden / koelde stijf / soo dat het lie-
 ten drijven. Den seven-en-twintighsten begont te stillen / soo dat ten thien
 upzen vooz S^{ca} Martha waren / ende hielden draghende West ten Zuyden aen;
 's middaghs liep de windt Nooydt-Oost ten Nooyden / hielden 's nachts by;
 inde naer-nacht begont hardt te waepen / soo dat de schober-zepls naeuw kon-
 den voeren. Den acht-en-twintighsten waren vooz S^{ca} Martha; ende hadden
 den hoeck by Cabo d'Anguilha wel ses mijlen Oost van haer; hielden dragende
 West-Zuydt-West aen; de Zee liep hol aen / ende koelde de heele nacht hardt
 upt den Nooydt-Oosten / ende ontrent een upze vooz Sonnen onder-gangh
 quamen in Zamba den lesten Februarij 's morgens inde dach-wacht begon het
 te stillen; de windt liep Oost ghemepnelijk alle dage; ende als de windt Nooy-
 delijk waept / dan gaet de stroom om de Oost. Hadden 's middaghs hooghde
 van thien graden ende bijstich minuten. Den derden Martij 's mozghens gin-
 ghen weder t'zepl met de windt upt 't landt; ontrent thien upzen liep de windt
 Nooydt-Oost; wendent naer de wal / ende quamen daer aen ten twee upzen/
 tusschen Morro Formoso ende Zamba; koelde een top-zepl / soo dat vande wal
 wenden / ende waepde 's nachts soo hardt / dat de mars-zepls qualijk konden
 voeren. Den vierden 's mozghens waren een mijl beneden Morro Formoso;
 's middaghs liepen naer Zamba, ende doen weder aen Zee / waepden 's nachts
 seer hardt. Den vijfden / dooz dien de Brise soo hardt waepde / dat alles in stuc-
 ken zeyden / liepen in Zamba: waepden eben hardt / ende stormde somtijds de
 volgende daghen / soo dat qualijk vooz ancker konden houden. Den seshien-
 den 's mozghens saghen een Zepl aen Zee van haer / ende maecten zepl; kre-
 ghen het tusschen Buyo del Gatto ende Punta de Canoa; quam van Teneriffe,
 ende was geladen met hondert pijpen Wijn / ende daer waren vier-en-bijstich
 Zielen op / soo Mans / Vrouwen / ende Kinderen: de welke by de Zee-Ridder
 ende de Zuydt-Sterre wierden aen landt gheset; ende den Otter dede sijn beste ont-
 ober te kommen; het waepde soo hardt / dat de Prijs niet bolwercken konde;
 den seventhienden 's morgens beterde het weder / hadden 's middaghs hoogh-
 de elf graden ende seven-en-dertich minuten / ende ontrent veerthien mijlen
 ghezepl: 's anderdaeghs 's middaghs derthien graden ende twintich minu-
 ten / ontrent twee-en-twintich mijlen Nooydt-West ten Nooyden aen gezepl /
 slepften de Prijs achter aen. Den negenthienden veerthien graden ende der-
 tich minuten / ende ontrent vijf-en-twintich mijlen Nooydt-Nooydt-West aen
 ghezepl. Den twintighsten 's mozghens doen de Son een half upze op ghe-
 weest was / quamen op de Serranilla te vervallen / ende liepen daer by Zuyden
 om; is niet bheet / maer naer dat sien konden / d'yn mijlen langh / streckt Nooydt-
 Oost ten Oosten / ende Zuydt-West ten Westen / ende leght tot vier steden bo-
 ven water / men kan het vande Oost-zijde niet aen diepen / maer aen 't West-
 eynde diepten het / ende konden de grondt sien op thien / twaelf vadem / ende

Martius.

A N N O
1632.

was op achtthien vadem corzael-grondt / ontrent een half mijl vande Dzooght; een wepnich daer naer diepten weder / ende bonden goede grondt om te ankeren / ghelijck sandt: wanneer men daer by is / soo kommen daer eenighe Doghels / ende soo drae als men die vooz-by is / dan en siet men de Doghels niet meer. Ten negen upzen hadden het Zupden ende Zupdt-Oost van haer / ende ginghen Noozden ten Oosten aen tot de middach; 's middaghs hooghde sesthien graden ende vijftien minuten / soo dat de Serranilla inde Caerte wel op sijn hooghde is geleght; zepden dat etmael acht-en-twintich mijlen Noozden ten Westen aen / met een flap top-zepel koelte upt den Oost ten Noozden. Den een-en-twintighsten kregghende windt upter Zee / ende konden Jamaica sien Noozdt-Oost van haer ontrent twaelf mijlen; hadden ontrent vijftien mijlen Noozdt ten Westen aen / ende Noozdt-Noozdt-West in 't etmael ghezepl: 's nachts kregghen een travade / dan duerde niet langhe. Den twee-en-twintighsten 's middaghs hadden hooghde seventhien graden ende acht-en-veertich minuten meerder als gisten / want hadden dat etmael niet meer als vier mijlen ghezepl Noozdt-Noozdt-Oost aen / bleef den heelen nacht stille. Den drij-en-twintighsten 's middaghs achtthien graden ende elf minuten / ontrent vijf mijlen gezepl Noozden ten Westen aen. Den vier-en-twintighsten hadden regen / ende gisten sesthien mijlen vertiert te hebben Noozdt-Noozdt-West aen / ende hooghde neghentien graden ende twaelf minuten. Den vijf-en-twintighsten 's middaghs hooghde van twintich graden sesthien minuten / ontrent vijftien mijlen Noozden behoutwen; hadden voozts dien dach variable winden. Den ses-en-twintighsten 's middaghs twintich graden seven-entertich minuten; maer vier mijlen Noozdt-Noozdt-Oost in 't etmael ghezepl: 's nachts waende seer hardt / als oock 's anderdaeghs / soo dat het met schoverzelen mosten affsien; tegen de middach de mars-zepels weder by; hooghde een-en-twintich graden ende vijftien minuten; ontrent seven mijlen Noozdt ten Oosten aen ghezepl / saghen naer middach landt / ende waren der 's avondts noch vijf mijlen af / soo dat by leyden. Den acht-en-twintighsten 's morgens ginghen Noozdt-West aen / wierdt stille / ende naer de middach liep de windt upter Zee: het landt d'welck saghen / was in 't midden hoogh / ende aen 't West-eynde hackelich; aen 't Oost-eynde als in 't midden / ende daer zijn drij witte plecken / het West-eynde naest: in 't laeste van de eerste wacht quam de windt upt den Oost-Zupdt-Oosten / ende sy ginghen West ten Zupden aen; 's anderdaeghs 's morghens waren geen mijl van landt / ende daer de Eplandekens van het leeghe landt legghen; hadden ontrent neghen mijlen West ten Zupden aen ghezepl; is daer ober al ghebroken landt / ende seer leegh; ginghen West ende West ten Zupden aen / ende zepden dien dach wel veertien mijlen / 's nachts lieten het drijven / want is daer 's nachts niet te zepelen. Den dertighsten 's morghens hadden het Oost-eynde van Isla de Pinos, ende het Westelijckste is schoz / ende is voozts leegh landt; ende vijf of ses mijlen van het Oost-eynde ist wit sandt-strandt / ende daer leght een riff langhs / al steenich / wel vijf mijlen / men heeftet geen grondt by het landt: 's avondts quam men te reede aen het West-eynde op vijf vadem klippighe sandt-grondt / is een bocht daer niet seer goedt is. te ankeren. Tot den tweeden Aprilis maecten haer Schip schoon / ende begonnen doen te lossen; den festen quam de Zee-Ridder by haer: ende den sevenden de Zuydt-Ster, die een Schildt-pad Barcke genomen hadde. De ghebangens verklaerden dat sy twee maenden ende een half upt de Havana waren geweest / ende dat doen de Dloote bestaende in tseftich Zepelen / onder de Generael Thomas de Raspurges ghereedt lach om upt te lopen: ende dat de Dloote van Nova Hispania gebleven was op twee Schepen naer: als de Dloote in 't landt is / dan isser wacht op de Caep St Antonio ende

Aprilis.

ende de Corrientes, ends voorts op anders gheen plaetsen: de windt bleef wel vier daghen Noozdelijk/ ende sy haelden ondertusschen water/ d'welck daer in putten staet ontrent een pistool-scheut van strandt. Den derthienden ginghen van Isla de Pinos weder t'zepl/ ten twee uren naer de middach met een Noozdt-Noozdt-Ooste windt/ ende ginghen West ten Noorden aen: aen t'West-epnde van t' Eplandt loopt een riff af. Den veerthienden 's morghens hadden Cabo de Cortientes Noozdt-West ten Noorden twee mijlen van haer; ende des avondts de Caep St Antonio Noozdt-Noozdt-West/ was meest de heele nacht stille. Den vijftienden 's morghens saghen een Zepl Zuydt-West van haer/ ende alsoo een harde koelte hadden upt de Noorden/ kregghen hem; quam van Nova Hispania; setten voorts haer kours om de Noozdt: den seventhienden/ alsoo het stille was/ haelden een deel goedts upt de Prijs; zeplden 's nachts Noozdt-Oost ontrent seben mijlen. Den achtthienden 's morghens hadden de windt Noozdt-West/ ende schoon weder/ 's middachs Isla de Pinos Noorden van haer/ soo datter moeste stroom om de Oost gaen: de volghende daghen hadden variabel winden/ ende verscheyden koursen: soo dat eerst den twintighsten 's middachs quamen aen Isla de Pinos op haer voorzige reede: ondersochten de Prijs van t'onderste boven/ en vonden daer voorts niet in dan Heel; soo dat die 's anderdaghs lieten varen: ende sy ginghen oock weder t'zepl. Den vijf-en-twintighsten 's morghens sagen t'landt van Cabo de Corrientes, ende ginghen West ten Zuyden aen tot 's middaghs/ ende doent West ten Noorden. Even by Oosten de voorzende Caep zijn seben oft acht bossen Boomen/ ende daer begint de sandt-strandt; op den avondt saghen een Schip by de Caep St Antonio aen ancker legghen/ d'welck de onse ghewaer wordende/ zepl maecte/ ende de onse hem naer; doch wierdt avondt/ ende hielden by de heele nacht met schover-zeplen. Den ses-en-twintighsten/ schoon weder met Zuydelijke windt; de Zuydt-Sterre nam een Barcke by de Caep/ dan was ledich/ ende t'volck aen landt ghevlucht: was 's nachts seer stille. Den seben-en-twintighsten konden t'landt van de Organos sien: 's anderdaeghs sagen weder een Zepl/ ende vervolghden het langhe/ dan gheraecte de Havana in. Den dertighsten hadden Matança Zuydt ten Westen acht mijlen van haer/ ende ginghen Noozdt-Oost ten Noorden aen: 's middaghs hooghde vier-en-twintich graden. Den eersten Maij sagen het landt by Noorden de Caep van Florida; ende voeren soo voorts naer hups/ ende hadden soo goeden spoet/ dat den Otter den sebenden Junij in Texel arriveerde. Bracht mede dupsent vijfhondert negen-en-veertich stucken Armesijntjens: d'yn hondert acht-en-veertich Damastjens: twee-en-veertich stucken gheblonde Sattijntjens: twee stucken goude Colet: d'yn hondert ses-en-tsestich Hurden: vijfhondert twee hondert vijftich pondt Campechie-hout: twee dupsent hondert en tseventich pondt Tabac: twee dupsent vier-en-vijftich pondt Anijs: een kassen ende d'yn baeltjens Benjuin: d'yn balen Peper: twee vaten Nagelen: twaelf kassen Harmeladen: derthien marck Goudt: hondert d'yn-en-twintich Kealen van achten: neffens noch verscheyden kleynigheden.

Dit selve jaer wierdt Capiteyn Cornelis Cornelisz. Jol weder af-ghebeerdicht met het Jacht den Otter. Verrockt upt Texel den achtsten October. Den twee-en-twintighsten quamen ontrent de Canarise Eplanden; ende den lesten ontrent Cabo de Barbas: ende den tweeden November by Cabo Blanco: voeren met de Boot aen landt/ ende bevonden al witte steenen/ ende heel dor landt; daer is sulcken bocht; dat men die niet kan over sien; ende loopt Noorden in; waren daer wel d'yn mijlen in/ ende hadden vijf ende ses badem/ ende vier het minste/ altemet hardt/ ende altemet steeck-grondt. Den seften waren by Isla de Majo; ende zeplden den neghenden boven St Jago; ende

A. N. N. O.
1632.

ende den elfden boven S' Nicolaes; ende quamen 's anderdaeghs by S' Vincent; en konden daer gheen Bocken krijghen/ noch goedt water: soo dat weder zepl maeckten. Den dzy-en-twintighsten 's moorghens saghen een Zepl; zeplden daer naer toe; dan was stillekens / soo datter eerst naer de middach met de Boot by quamen; was gheladen met wijn / quam van Madera, ende wilde naer Pariba. Ende byochten 't selve te Pernambuc, alwaer den veerthienden December arriveerden. Wierden den neghen-en-twintighsten weder uptghesonden naer 't Zuyden om te kruppen.

Extracten uyt eenighe gheintercipieerde Brieven vande vbandt dit jaer gheschreven.

Diego Lopes Chaves 25 Julij 1632. inde Bahia.

Szints dat van dese Bahia verrocken is Don Antonio d'Oquendo, wesende by-naer elf maenden / ende is de vbandt noyt gheschepden van dese Barre ende Custe met seer groote schade van dit landt / om datter gheen Schepen konnen upt-lopen / ende alles is op-gheschozt / gheen afstreck ofte verkoop van Supckeren / vande welke de Inwoonders van Brasil moeten leven; ende ick verskere D. G. indien dese besettinghe langh komt te dypzen / dat men weynich rekeninghe ende acht sal maecken op dese Provintie; siende de vbandt soo machtich is.

Francisco Soares 30 Januarij 1632. Bahia.

De Thienden van dese Capitanie vande Bahia ende sijne by-geboeghde / als daer zijn de Capitanien van Seregipe del Rey, Ilheos, ende Porto Seguro, zijn verpacht in masse dit jaer / ofte Saffra beginnende den eersten Augusti deses jaers / vooz twee-en-veertich dupsent ende vijf hondert Crusaden / de twee derde in Geldt / ende een derde in Waren; d'welck is twee dupsent vijf hondert Crusaden minder als het voozleden jaer.

Caspar Demeres aen N. N. uyt het Real den 22 October 1632.

Ick hebbe verstaen datter dierte gekomen is inde Granen tot Lisboa, het is / geldende een pot Wijn twee stucken van achten / by de dierte die hier stucken van achten; een pot Olve vier stucken van achten / ende dat al teghen Gelt / en niet tegen Supckeren / want niemandt die begeert / de Blancos gelden twee hondert veertich tot dzy hondert ende twintich Kees de Arobe; Mascovados hondert veertich Kees / ende in manghelinghe teghen goet / en willen die soo niet aen-nemen: considereert hoe wy onse hupsen soo konnen onder-houden / en hebben gheen kleynodien die niet verset ofte verkocht en zijn. Daer komt impost op impost; ende en konnen nieuwers gheen plaetse vinden om vier kisten Supckeren af te Schepen: die ons gouberneren en wenschen niet hooghers als dat desen Oorlogh eentwisch mochte dypzen; schrijven aen den Koningh / dat de vbandt gantsch desperaet is / ende dat van 't Reciff sal wegh-lopen. Duarte d'Albuquerque ladet in peder Schip twintich of dertich kisten Supckeren; sulcx dat men seght reede naer Portugael over de hondert dupsent Ducaten in Supckeren heeft gesonden. Heeft belast dat de Ingenios niet meer souden maelen; ende tot op heden en maelen oock niet / soo dat dese Soomer weynich Supckeren ghemaect sullen werden / want Januarius kommende / hebben wy de Winter; ende daer en wordt niets ghedaen: de Heer wil ons helpen / want wy hebben / noch Heere noch Kaden die vooz het ghemeyn sprekent.

De vbandt marcheert naer Porto Calvo; ende hebben onder-wegen verbandt de Ingenio van Manuel Ramalio, ende vooz zenighe daghen noch twee / van Domingo d'Olivera ende van Miguel d'Alures: Doen soo veel quaedt als selfs willen / ende nemen veel Dee wegh / alsoo men seght haer Divres ontbreken. Godt wil des Koninghs ooghen openen / dat ons een Armada seyndt / want hoe meerder secours sonder Geldt / hoe meerder verderf vooz 't Landt.

ANNO
1632.

Een ander van den twintighsten October.

Ic hebbe my moede ghelopen om twee kisten Supckeren te laden / sonder pewers plaets te konnen vinden / want eenen Koover die het Landt regeert / en lijdt niet dat de Schippers hun eegen goedt voeren / ladet de Schepen vooz hem en sijne Broeders / als oock vooz des Koninghs rekeninghe; heeft het Landt in sulcken stant ghestelt / dat sich niet sal konnen verhalen: handelt veel harder als eenighe tirannis Lutriaen / ende dat onder schijn van een Christen / niet anders droomende dan hoe hy stelen sal / ende de ghemeynte tiranniseren; niet tegenstaende wy den Oorlogh twee jaren langh gheboert hebben / in stede van recompense / beswaert ons met een groote schattinghe / die de ghemeynte niet heeft willen consenteren. Hy merckende die niet wilde aen-gaen / heeft elcke Capiteyn naer sijn quartier ghesonden / om te bidden dat men hem wilde assisteren / tot onderhout van het Real: de minste gaeve die hy van 't volck ghetrocken heeft / is gheweest van elcken koop-man een kiste Supcker; van ettelijke vier ofte vijf kisten / naer dat rijk waren. Naer dat hy dat ontfanghen hadde / heeft hyse de schattinghe op-gheleght / soo swaer als ont gheweest is / tot de kinders toe mosten alle maenden vijftich Kees betalen: ende sints het secours ghekommen is / soo is het Landt aen-ghegrepen tot sijn verderf. De vbandt is in verschepden plaetsen in-gheballen; heeft in Garassu over de tachtich dussent Ducaten soo aen Juweelen als Gout gebonden; daer naer vielen in Serinhain, welck sy oock gantsch upt-plonderden; op andere plaetsen veel Hupsen verbandt / ende veel Dee wegh-gheboert. Hier is een groot diluvie gheweest / die over de twee hondert dussent Ducaten schade heeft ghedaen.

Een ander van den twaelfden November uyt de Cabo S. Augustin.

Tzidinghen van dese quartieren zijn van dach tot doch quader; de vbandt heeft de grootste tocht ghedaen / die opt heeft derven vooz-nemen, want heeft inde Stadt Garassu geweest / ende die gheplundert / vele doot gheslagen / ende wegh-gheboert wat hy begeerde: ende nu in Porto Calvo: vijf Ingenios verbandt / sonder pewers op te passen: ende dic doet hy terwyl hem gheen secours toe komt / wat sal hy doen als hy meerder macht bekومت? Alle menschen zijn verwondert / de Koningh sich soo weynich aen-treect / dat dese plaetse verlozen gaet / die van soo grooten importantie is / als al de werelt weet.

Jaerlijck Verhael

VAN DE

Uerrichtingen der Gheoctroyeerde West-Indische Compagnie.

Kort Begriip van het thiende Boeck.

DE Commandeur *Schuppe* keert van den tocht. Besettinge van de Custe. Een Suycker-Prijs verovert. De Heere *Güßelinghs* arriveert. De Major *Schuppe* wordt weder op een tocht gesonden. Een Carveel met Wijn ende Olye ghenomen. Den tocht naer *Rio Formosa*. Dry Schepen met Suyckeren verbrandt. Een Suycker-Molen verbrandt in *Camarigibi*. Tocht van *Tamarica* naer *Maria Farinha*. Tocht naer *Rio Formosa*: veroveren een Fortjen: de vyandt hackt inde grondt, ende verbrandt vier van sijne Schepen met Suyckeren geladen; als mede een Pack-huys vol Suyckeren: de onse nemen voorts in *Rio S' Antonio*, een Bateriaje vandevyandt: destrueren ses Schepen van de vyandt; bekommen hondert en vier kisten Suyckeren, ende eenighe Wijnen, lopen voor-by *Camarigibi* ende andere plaetsen, ende verdestrueren noch twee Schepen. De vyandt maect op *Tamarica* een Batarije, om ons Fort te beschieten, doch sonder schade te doen. *Albuquerque* stroeyt brieven, ende onse doen van ghelijcke. De *Colonel VVardenburgh* rust sich tot sijn vertreck van *Brasil*. Een Schip ghenomen met twee hondert pijpen Wijn. Den tocht op *Gojana*: verbranden dry Suycker-Molens, ende vele Huysen. Een Schip ghenomen met hondert en twintich kisten Suyckeren. *Laurens van Rembach* wert *Colonel*: ende *Sigismundus van Schuppen* *Overste Lieutenant*. Ambassade vande *Tapujas*. Aenslach op de *Afogados*. Veroveringhe van 't *Retrenchement*. 'Tleggen van een Fort. Tocht naer het *Arrayal*: nemen een Redoute in, ende slaen alles doot: de *Major Padburgh* ghemist, ende de *Colonel* dootlijck ghewondt; laten hondert en dertich man achter: ons volck loopt de gantsche *Verga*
op

op ende neder, ende haelt Suyckeren af. Tocht vanden *Oversten Lieutenant Schuppe* naer *Moribeca*: verbranden de Plaetse uytghenomen de Kercke: daer naer noch een Suycker-Molen. Tocht ter Zee. In *Rio Formoso* verbrandt de vyandt selfs een Schip ende twee Pack-huysen met Suycker, ende de onse de Suycker-Molens: halen uyt *Porto Frances* een Schip met Suycker geladen. *Licht-hart* loopt in *Porto Calvo*, verbrandt daer een Schip ende een Pack-huys met Suyckeren. De *Commandeur Jan Mast* verbrandt een Schip, ende eenighe Huysen. Dry Suycker-Prijfen op-ghebracht. Quartier met de vyandt gemaeckt. *Sigismundus van Schuppe* werdt *Colonel*, ende *Baltazar Bijma* *Overste Lieutenant*. Een Wijn-Prijs aen-ghebracht. Veroveringh van 't Casteel ende 't Eylandt *Tamarica*: ende andere tochten ende verrichtinghe daer ontrent, een Redoute gheleight op 't Noorder-gat van *Tamarica*. 't Landt wordt by de Portugesen in vele oorden verlaten. 'T volck in *Gojana* in difordre. Tocht naer *Gojana*: verbranden eenighe Suycker-Molens, ende keeren weder naer *Tamarica*. Een Schip verovert met twee hondert en twintich pijpen Wijs. De vyandt verlaet de naest-ghelegghen Huysen ende Retrenchementen. 'T verbranden van eenighe Huysen en *Ingenios*. Hooghe springh-vloet. Den tocht vande onse naer het *Arrayal*, sonder eenich voordeel te doen. Een Partij uyt-ghesonden, verbrandt een Dorp by Noorden *Rio Dolce*. Den landt-tocht van den *Oversten Lieutenant Bijma*, naer *Moruvere*; ende soo dwars door 't landt naer *Tamarica*. Scharmutsel met de vyandt. Den tocht van den *Colonel Schuppe* naer *Rio de Jangada*. Twee Schepen vande vyandt aen strandt by de onse ghejaeght, ende een gheladen met stuck-goederen, ghenomen. Noch een met stuck-goederen ghenomen. Verrichtinghe vande Vloote van *Jan Jansz. van Hoorn*: *Truxillo* inde *Honduras* in-ghenomen, ende by ongeluck verbrandt. *S. Francisco de Campeche* in-ghenomen, ende gheranfonneert. Sijn weder-komste in 't Vaderlandt. Tocht ter Zee naer *Barra Grande*, ende voorts nae *Porto Calvo*: eenighe Suyckeren, ende een Bercke verovert: varen de Rievier op: becommen Suyckeren: de vyandt steeckt sijn Pack-huysen in brandt: marcheeren voorts naer *Camargibi*. Twee Schepen van den vyandt verbrandt. Trecken voorts naer *Porto des Franceses*: vinden ende nemen veel kisten Suyckers. Kommen in *Alagoa del Sul*, ende verbranden de Vlecke *Nossa Senhora de Concepcion*: ende een nieuw Schip op Stapel staende: brenghen van dese tocht mede twee hondert vijftich kisten Suyckeren, ende een partij *Brasilie*-hout, thien van des vyandts Schepen verdestruert. Den landt-tocht van *Tamarica* naer *Mongiape*; welck de onse verbranden. Den tocht van den *Oversten Lieutenant Bijma* naer *S. Amaro*; welcke Plaetse sy verbranden: werden in 't weder-keeren by de vyandt gheattaqueert, ende lijden eenighe schade. De *Commandeur Smient* verdestruert twee

Duynkercksche Schepen, ende dry Bercken: daer naer noch vijf door de *Commandeur Licht-hart* verbrandt. Arrivement van verscheyden Schepen uyt het Vaderlandt. Den tocht naer *Rio Grande*: belegheringhe, ende veroveringe vande Fortresse. Een Scheepken, met Wijnen gheladen, ghenomen. De voyage vanden *Otter*.

Lijste vande Schepen ende Jachten dit jaer naer Pernambuco uyt de respective Cameren vertrocken.

Uyt de Camer van Amsterdam.

	Schepen	lasten	metale	yfere stucken	Matroosen	Soldaten
28 Januarius	Nachtegael	15	4	4	13.	
	S ^t Jacob	140		10 bevracht	21.	
	Swarten Hondt	170		18 bevracht	23.	
	Koningh van Sweden	140		11 bevracht	23.	
5 Martius	Leeuwerck	14	4	4	13.	
29 Ditto	Goudt-Vinck	15	4	4	14.	
	Canari-Voghel	15	4	4	18.	
	Mijser-Boer	150		bevracht	18.	
	De Robbe	150		20 bevracht	21	50.
	Bonte-Koe	150		12 bevracht	23	50.
2 Majj	Pharnambuc	100	8	14	61.	
	Windt-hondt	80	4	8	47.	
15 Augustus	Goeree	170	8	20	61	109.
	Campen	130	8	20	66	91.
23 Septemb.	Koningh van Sweden	140		15 bevracht	24	52.
	Eendracht	140		16 bevracht	19	50.
25 Ditto	Raventjen	35	2	6	28.	
	Bonte Kraye	30	4	6	23.	
27 October	Eendracht	190		13 bevracht	30	93.
	Racp	170		18 bevracht	25	73.
3 Decemb.	Deventer	150	10	22	60	104.
	Haringh	140	4	14	49	102.
	De Kat	90	4	16	40	48.
	Sout-bergh	120	4	16	52	104.
	Kemp-Haen	20	6	4	20	10.
	Spreeuw	20	6	4	19	10.

Uyt de Camer van Zeelandt.

5 Martius	Zee-Ridder	35	5	9	30	20.
	Æolus	150		28	40	56.
21 Mayus	Veere	90	2	12	30.	
	De Exter	15	4	4	20.	
10 Septemb.	Domburgh	130	10	18	50	83.
	Meermin	40	4	6	30	20.
	Zuydt-Ster	30	2	14	30	20.
	Sparwer	15	2	6	18	10.
28 Ditto	Fortuyn	160	4	24	70	108.

Uyt

Dypt de Camer van 't Noorder-Quartier.

	Schepen	lasten	metale	yfere stücken	Matroosen	Soldaten.
28 Januarius	't Wapen van Hoorn	110	8	8	70.	
	Een Fluyt	110		4 bevracht	14	18.
21 Mayus	Vleermuys	15	6	2	19.	
29 Augustus	Enchuyfen	230	8	22	83	89.
4 Decemb.	Mercurius	200	6	20	66	95.
	Wassende Maen	200		22	30	70.
	Windt-hondt	15	6		21.	

Dypt de Camer van Stadt en Landen.

29 Mayus	Pegasus	90	6	14	50	36.
	Weseltjen	30	2	6	16	6.
29 Augustus	Keet-Man	160		16 bevracht	24	60.
30 Septemb.	Wassende Maen	180		16 bevracht	26	11.
2 Decemb.	Vrieffche Jagher	140	6	18	43	47.

Het thiende Boeck.

De eersten Januarij quam de Com-
mandeur Schuppen met de schepen ende volck
weder vanden tocht: hadden noch geweest aen
Camarigibi, alwaer een Supcker-Molen had-
den aen brandt ghesteken; ende brochten daer
van mede dyp- en- dertich kisten Supckeren.
Den vierden wierdt 't Schip Swol gelast naer
Camarigibi te gaen krupffen / ende 't Bootjen
Oost-Cappel wierdt in zijn plaetse gheson-
den aen de Cabo S' Augustin: ende de Ber-
ke Tamarica gingh 's anderdaeghs om de
Noordt. Den vijfden quam eenen Pieter Al-

ANNO
1633.
Januarius.

bertsz, ofte Pedro Alvares de welcke eenighe gheschencken van Papegauen
ende anders brocht aen de Gouverneur / nevens een beleefden brief van de
Conde Bagnola; ende wierdt 's anderdaeghs weder te rugge ghesonden.
Den sesten wierdt 't Jacht Muyden ghesonden om een Brasiliaen ghenaeht
Fernandes te landen aen Barra Grande, alsoo vooz-gaf hope te hebben dat de
Inwoonders van zijne natie tot ons soude beweghen: ende een Chaloupe om
het Bootjen Oost-Cappel ende den kleppen Tyger op te haelen / om dat de sel-
ve tot sekeren tocht hadden te ghebruycken. Den elfden 's avondts braght het
't Jacht den Eenhoorn een Carveel op / gheladen met dyp hondert ende vijftich
kisten Supckeren / die vooz Pariba veroverd hadde / ende was twee daeghen te
voozen van de Cabo upt gheloopen. Den seventhenden arriveerde vooz 't Re-
ciff de Heer Jehan Gysselinghs met de Schepen Middelborgh ende de Leeuwe.
Den een-en-twintichsten keerde aldaer 't Jacht Ouder-kerck, d'welck naer
Illa Fernando ghesonden zijnde / 't selve hadde mis-ghelopen / verleyde soo het
scheen met het saeghen naer een Schip van Angola ghelaeden met Swarten;
d'welck ghenomen hebbende slechtelijck weder liet vaeren / soo dat 't selve
quaelijck konde verantwoorden. Des 's avondts embarqueerden haer de
Compagnien van Cloppenburgh, le Grand, du Buffon ende Padburgh, in de
Schepen Overijffel, de Leeuwe, de Brack, 't Bootjen Sandijck, mitsgaders den
Equi-

A N N O
1633.

Equipagie-Meester Jan Cornelisz. Licht-hart, in vijf soo Boots als Chaloupen / om onder het gebiedt van de Hajo Schuppe, ende Licht-hart een tocht om de Zuydt te doen. Den vier-en-twintichsten wierdt men een Carveel in Zee ghewaer/daer 't Jacht de Vos naer toe liep, doch soude hem ontsnapt hebben / hadde 't Jacht Naerden daer ontrent krupssende niet op hem afghekommen / ende 't selve genomen / was gheladen met Wijnen ende Olve. Den vijfen-twintighsten quam 't Schip de Blaeuwe Leeuw op / van vooz S' Alexio, ende wierdt 't Schip Graef Ernest in zijn plaetse gesonden. De Hajo Schuppe den dyn-en-twintichsten van 't Reciff vertrocken zijnde / met onghevaer vijf hondert man / stelde zijnkours weder naer Rio Formoso: daer sy des anderen daeghs ontrent ten dyn upzen naer noen met de Boots zijn in-ghelopen / ende aen de Zuydt-zijde van de Kievier daer het Fort lach / in een arm der selver / gelandet: marcheerden stracy van daer voort naer de hooghde die ober 't Fort commandeerde / ende vielen mannelijck opt 't Fort aen / in de welcke sy niet teghenstaende rebelijcke Grachten ende steyle Wallen hadde / in klommen; ende werdt alle 't volck datter in was / ter neder ghehouwen / uptghenomen twee die het ontswommen; ende de Capiteyn van 't Fort die sy ghevanghen naemen / zijn naem was Pedro d' Albuquerque, ende was naer zijn segghen van verre maeghschap van de Gouverneur Matthijs d' Albuquerque: dese wierdt nevens de Capiteyn Philibert du Buffon, die int aenballen op 't Fort dicht by de strot in ende achter het ooz upt was gheschoten / naer 't Reciff op ghesonden / met vier psere stucken daer ghevonden: desen Han-haften ende vroomen Capiteyn / sterf kort daer naer / de Klem ofte Convulsie (een quaedt / neem) by de wonde slaende: ende werdt wegghen zijn groot oordeel ende beleydt by de onse seer beklaeght. Den seven-en-twintichsten quam 't Bootjen de Spieringh weder / wesende verleydt dooz een Carveel d'welck hem ontsnapt was. Ende den dertichsten keerde de Commandeur Smient mede sonder pels op ghedaen te hebben. Den seften arriveerde den Haringh upt 't Vaderlandt.

Februarius. Den tweeden Februarij gingh 't Schip Middelburgh t'zepl naer de Bahia om aldaer nevens de andere Schepen te krupssen: ende de Phaenix ende Spieringh weder vooz Pariba. Den vierden vertrock de Heere Gysselingh nevens Walbeek naer Tamarica om aldaer ordze te stellen / ende quamen den sevenden weder te rugghe: Ten selven daeghe quamen weder vooz 't Reciff de Schepen die om de Zuydt op den tocht waren gheweest / de saecken sich toe-ghedraegen hebbende in de vooz verhaelde wyse: 't vervolgh sullen nu hier by voegghen. De vbandt / soo haest by onse Boots de Kieviere sagh in-komen: hackte een Barck in de grondt / d'welcke recht onder 't Fort lach met Supckeren gheladen. Daer naer speurende dat de onse noch hoogher de Kieviere op-roeyden: hackten sy selfs noch dyn geladen Schepen inde grondt / ende als schenen niet genoegh te willen sincken / stakender den bzandt in: als mede in een Back-hups vol Supckeren daer ontrent staende; soo dat d'onse / wat devooz sy oock aenwenden / maer ses kisten Supckeren en konden bergen / d'welck sy nevens vier psere stucken (die nevens het Fortjen op een Bateriaje lagen) op sonden / 't Fortjen al vozen gheraseert hebbende: zijn de Kievier weder upt ghekommen / ende vozder naer 't Zuyden gevaren; landen haer volck een wepnich by Noorden de Kievier / d'welck sy noemen S' Antonio Grande, meynende daer langhs naer de Bateriaje te trecken / doch aen de Kievier kommende / bevonden dat die selve aen d'over zijde lach / soo dat sy moesten ober-varen / ende namen alsoo de Bateriaje in / hier lagen ses vbandts Schepen die haer vlagghen lieten wapen ende haer aen-stelden ghelijck als oft sy daer lustich vooz hadden wilden vechten / want onder andere / 't een met thien stucken / ende een ander met vier stucken

ken was voorzien: wesende Engelsche Schepen/ die heftich op de onse Scho-
ten soo datse een frans Schip/ daer de onse waeren inghekommen/ alsoo
treften/ dat het hadde moeten sincken/ indien de onse 't gat niet tijdelijcken
hadden ghestopt/ doch de onse van achteren te landwaerts om kommende
ende kloeckelijck op de Schepen aenvallende/ is 't volck upt de selve Schepen
gheblucht/ ende zijn de Schepen soo by de vbandt als by ons verbandt: upt-
ghenomen het frans Schip/ daer veertich pijpen Wijn in werden bekom-
men: ter nauwer noot wierden upt de Schepen geberght ende van landt ghe-
haelt/ hondert ende vier kisten Supckeren. Niet verre van daer lagh een
Supcker-Holen/welckers Engenaer sijn Sone sondt/ om de onse demoedich
te bidden: sijn meulen te willen sparen met belofte zijne Supckeren in toe-
kommende met de onse te verhandelen/ alsoo nu geen en hadde: 't welck hem
wierdt vergunt/ ende sondt des anderen daeghs seer veele verversinghe. Van
hier voeren sijn int vooz by loopen noch in Camarigibi, ende andere haventjens/
alwaer sijn noch twee Schepen vernielden: soo dat sijn op desen tocht dertien
Schepen meest gheladen/ vande vbandt verdestruerden. Ende quamen soo
weder op de rede vooz 't Reciff den sevenden Februarij, souden wel langher upt
ghebleven hebben/ dan het klepne vaer-tuygh diende versien ofte soude haer
dooz outhent begheven hebben. Ten selve daeghe vertrack 't Jacht den Een-
hoorn om ontrent de Cabo te krupssen/ ende de Bonte Koe arriveerde upt het
Vaderlandt: als mede den thienden 't Schip de goude Leeuwe van Groenin-
gen, mede brenghende een veroverde Spaense Bercke ghelaeden met Wijn en-
de Olie: neffens de Witte Duyf. Het Schip Overysfel ende 't Bootjen San-
dyck ende Oost-cappel, ginghen 's avondts 't zepl om vooz Rio Formoso ende
Zundelijcker te krupssen. Ende den twaelfden 't Jacht Naerden om by Zup-
den/ ende den Jonghen Tyger om by Noorden te krupssen. Den dertiensten
keerde Swol op de reede/ ghekrupst hebbende ontrent Camarigibi, hadde daer
teghen een groot Spaens Schip slaeghs gheweest met acht-en-twintich stuc-
ken ende vol volcks, leyde tot vijf mael toe de volle laghen in/ soo dat hem sou-
de verobert hebben/ ten waere de onse dooz een ongheluckighe scheut al
haer focke-want ende mast hadden verloren. Den neghenthienden quam
't Jacht Tamarica op met een verobert Schip/ ghelaeden met twee hondert en-
de dyn-en-twintich kisten Supckeren ende eenighe quintalen Brasil-hout. Den
twee-en-twintighsten wierden de Compagnien van Capiteyn Bynia, Ever-
wijn ende Rinkingh geembarqueert inde Schepen Swol, de Brack, de Vos, ende
sijn ghezeylt om de Noozdt/ sullen haer verrichtingh hier naer verhaelen.
Ten selve daeghe arriveerde de Vijge-Boom upt 't Vaderlandt. Den dyn-en-
twintighsten quam het Bootjen de Spieringh op de reede met een veroverde
Caravelle ghelaeden met ontrent twee hondert pijpen Wijn ende vaste-kost:
d'welck onder Pariba ghenomen was. Den vijf-en-twintighsten liepen de
Phoenix ende Spieringh weder naer haer oude plaetse. Den acht-en-twintigh-
sten quamen de Fama ende Muyden weder te reede/ op ontboden zijnde. Van
sijnen tocht sullen hier naer noch ghewagh maken. Den Commandeur Jan
Mast was al vanden neghenden Januarij naer het Noozder-gat van Tamarica
ghesonden met Oost-cappel, den kleppen Tiger, den Boyer, ende eenighe
groote Boots/ om aldaer hout te hacken/ ende daer mede soo wel die van 't Re-
ciff als die van 't Fort Tamarica te voorzien/ alsoo nu houdt begonden ghe-
breck te hebben: De vbandt dit vernomen hebbende is naer 't Noozdt-eynde
van 't Eplandt gekommen/ heeft hem daer gherevenceet/ ende een stuck ghe-
plant: maer siende dat de onse met sijn schieten niet en konde verhinderen/ is
hy weder op ghebzoken: Den vbandt hadde mede op seeckeren bergh/ een
goedt eynde wegghs van ons Fort ghelegghen/ dyn metale stucken gheplandt/
schies

ANN O
1633.

schietende seshien / ende twintich pondt pfers / ende begonnen daer mede te schieten den vijf-en-twintighsten Decembris des voozleden Jaers: doch sien- de dat ons daer mede gheen hinder en deden / heeft die selve wederom wech ghenomen / naer dat vier hondert ende inde twintich scheuten op de onse hadde ghedaen: vande welke maer vijf-en-veertich kogels int Fort waeren ghe- vallen sonder schaede te doen; want d'onse hadden de wal aen die zijde vier d'half voet verhooght / ende eenighe traversen ghemaect / niet wetende wat de vbandt vozder mochte voornemen: De Gouverneur Albuquerque stropen- de eenighe Fransche ende Engelsche brieden ontrent onse Forten / onse Sol- daten tot overloopen aen-lockende / ende presenteerende groote tractamenten den ghenen die by hem souden willen blyven dienen; ende die liever naer hups wilden / met den eersten naer Portugael of te sepnden. De onse betaelden hem met gelijke munte / ende gelijke brieskens stropen / soo ontrent het Reciff als op Tamarica. De Gouverneur ende Colonel Wardenburgh, (volghens zijn ernstich versoek vande vergaderinghe der XIX. licentie bekomen hebben- de) maecte hem ghereedt om te vertrecken / nevens den Oversten Lieutenant Engelbert Schut, ende de Majors Redinckhoven ende Berstet, neffens andere mindere Officieren meer: de Soldaten die haeren tijdt van d'yn jaeren upt ghedient hadden / waeren mede seer onwilligh langher te blyven / soo dat de Heeren Gedelegeerde haer seer verlegghen vonden: doch bedochten een middel daer mede noch vele tot langher verblijven bewoghen: niet te min vertrocken met de voozsepe Gouverneur ende Officieren wel vijf hondert Soldaeren / een grooter getal als men daer in die ghelegghentheyt wel konde misschen: haer werden tot ober-gaen ghegheven de Schepen den Blauwe Leeuw, de Een- dracht vander Veer, den Haringh, de Prijs, St Pedro ende de Bercke Tamarica. Den eersten Martij keerden de Schepen onder 't beleydt van Capiteyn Bij- ma als vozen verhaelt upt-ghesonde / weder op de reede; ende was den tocht af ghelopen in manieren als volghet. Ons volck landen inde selve Riviere en trocken voozts dooz het landt tot vooz by Porto Francese, alle de Hupsen ende ghebouwen die sy gemoeten destruerende ende verbrandende; ende namen van daer haren keer wat dieper te landt-waert in / ende branden onder-wegghen d'yn Supcker-Holens af tot de gronde / benevens veele andere fraye ghebouwen: in 't weder keeren quamen langhs Catuamba, alwaer speen Carveel met horn- bert en twintich kisten Supckeren verraste / 't Volck half slaepende op den hals kommende; d'welck sy in Zee ende voozts naer 't Reciff bachten. Den tweeden vertrock 't Jacht de Vos om vooz St Alexio te kruppen. Den vierden vertrock de Fama weder naer de Bahia: ende Zutphen quam weder op de ree- de. Den achtsten vertrock van daer naer 't Vaderlandt de Colonel Warden- burgh nevens de andere Officieren / ende daer bleven doen noch twee duysent ende neghen hondert Soldaeten: vande welke noch twee hondert en vijftich werden ghestelt op de Vloote die naer West-Indien werdt ghesonden / van welker verrichtinge wy hier naer sullen sprecken. De Heeren Gedelegeerde bewinthebberen naer dat wel hadden ghelet op de qualitepten ende meriten van alle de Hoost-Officieren / hebben tot Colonel ober alle 't Volck ghestelt den Hajo Laurens van Rembach, tot Overste Lieutenant Sigismund van Schuppen: tot Sergeanten Hajoys Balthasar Byma, Daniel Padburgh ende Pierre le Grand: by welke alle de Compagnien sich wel hadden te vozen ghe- dient bevonden. Den derthienden nam 't Schip de Witte Leeuw Zee / om ont- trent 't Eplandt St Alexio wacht te houden / ende 't Jacht de Vos werdt belast Zupdelijcker aen te gaen. Den veerthienden is de Compagnie van Capiteyn Fredrick Maulpas ghestelde Commandeur ober 't Fort op Tamarica, geembar- queert in Oost-cappel, Sandijck ende Jongen Tijger, om aldaer over gebzacht te

te worden: met vorder last om in Catuwamba ende daer ontrent eenigh vooz-
 deel de vbandt af te sien: ende 't Reciff van hout te versorgen. Ontrent die tijdt
 quam daer weder een boode vande Tapuyas, welck 't voozleden Jaer daer noch
 eens was gheweest / ende doen met 't Schip Nieuw Neederlandt naer Siara
 ghesonden: desen quam als noch van wegghen de Tapuyas versoucken allian-
 tie met de onse te maecten / vorders aenbiedende alle hulpe ende assistentie te-
 ghen de Portugesen: ende in-ghevalle de onse met een suffisante macht wilden
 kommen landen een mijle ofte twee by Zupden Rio Grande, ende haer aldaer
 verwachten / dat sy ons met haere gantsche macht wilden by kommen / met de
 onse op-trecken / ende de Portugesen upt 't gantsche landt verjaghen. Doch
 't Soomer-saisoen nu gantsch verlopende / en liet niet toe de Schepen op
 de Noorder Custe van Brasil te senden / oft pets op dese aenbiedinghe te doen.
 De Heeren Gedelegeerde alles nu weder in goede ordze ghestelt / hebbende en-
 't Krijghs-volck van noodighe Hoofden wel versien / hebben sich voozdachte-
 lijk beraden aen wat oozdt sy de vbandt de meeste af-bzeuck souden kunnen
 doen / ende den wegh baenen tot versekingh van de Conquesten: ende heb-
 ben epndelijck gheraetsaemste ghevonden / vooz eerst aen te tasten 't Quartier
 van de Afogados, allwaer de vbandt gheretrencheert lagh: wesende de aen-
 komste van de Verga, welke het beste landt is van de gantsche Capitania van
 Pernambuco. Ende heeft by naer alleen soo veel Supcker-Holens / als alle
 de resterende plaetsen; soo dat men vastelijck geloofst dat de Gouverneur Mat-
 thias d'Albuquerque, het Arryal hier meest geleght heeft tot conservatie van dit
 gheweste: dit retrenchement inde Afogados lagh mede recht op de pas tusschen
 het Arrayal ende de Cabo S' Augustin, soo dat men dese plaetse bemachtende
 ende in houdende / de onderlinghe toe-gangh tusschen sijne voozneemste plaetse
 seer soude onvry maecten / ende dese schoonen ende rijcken hoeck landts / naer
 wille af-loopen; als mede daer dooz een groote openinghe bekomen / om al-
 len 't halven in 't hart van 't Landt sonder verhinghe te kunnen intre-
 ken: oock soo wierdt desen aenflach seer doenlijck gheacht / om dat ons soo
 naer was ghelegghen. Den aenflach dan beslooten zijnde ende alles daer toe
 noodich op 't spoedichste veerdich ghemaect; soo voeren de Heeren Gedele-
 geerde den seventhienden 's abonds ten elf upzen met den Oversten Lieute-
 nant Schuppe van 't Reciff op Antonio Vaaz, met de Compagnie van haer E.,
 die van den Oversten Lieutenant, van de Major le Grand; over-kommende /
 vonden de andere Compagnien inde wapenen: ende hebbende vertoeft tot
 's nachts ten twee upzen: is de Colonel met de Compagnie vande Heeren
 Gedelegeerde / de sijne / vande Majoors Bijma, Padburgh ende le Grand; van
 Capiteyn Cloppenburgh, Everwijn, Bongarson, Feller, Gartsman, ende Tour-
 lon de jonghe / met ontrent twee hondert ghecommandeerde Boots-ghesellen /
 onder 't beleydt vanden Equipage-Meester Licht-hart op-getrocken / vooz-by
 't Fozt Emilia, over de blackte tot ontrent de Kievier Capivaribi; men ver-
 wachte hier tot het bzeken vanden daghe-raedt; met de welke onse verlozen
 troupe / gelept by Jan Smit, Lieutenant van Cloppenburgh, al over de Kievier
 quam / eer de vbandt haer ghewaer wierdt: de vbandt hadde hier een besettin-
 ge van hondert en dertich man / de welke by de onse seer licht upt het Kretren-
 chement zijn ghedzeben. De vbandt dus gheretireert zijnde op een seer groot
 pleyn / waer deur sijne voozmacinste wegghen lagen van het Real naer de Cabo
 ende andere plaetsen: wierdt daer weder by de onse op de vlucht ghebzacht /
 ende tot in 't Bosch vervolghet / daer sy datelijck van 't Real ende andere plaet-
 sen secours kregen / waer mede sy aen een bzeeden pas / streckende naer 't Real,
 een furieusen aenval deden op onse Boots-ghesellen / die aldaer onder 't faveur
 van dertich of veertich musquettiers / een Trenchement op wierpen; soo dat

A N N O
1633.

een wepnich mosten retireeren; dooz dien de Daendzich vande Colonel, dooz het heftich aen-vallen / wat te rugghe ghedreven / ende den arm ontween gheschoten wierdt, doch wierdt stracx ghesecondeert by de Major Padburgh, die de vbandt weder dede vluchten. De vbandt siende daer gheen kanse om deur te kommen / (al hoe-wel sy nu al vier Compagnien Italianen upt het Real by haer ghekreghen hadden) retireerde weder in 't Bosch / ende quamen op een anderen pas / die beset was by de Major Bijma ende Bongarfon, die haer met furieus schieten ende in-vallen / haest een anderen wegh deden soecken: Capiteyn Cloppenburgh haer vernemende / settender met een deel vier-roers op in; alwaer hy stracx rontomme by de vbandt beset wierdt. Welcke de Major le Grand siende / fonceerde soo dapper op de vbandt / dat hy den Cloppenburgh de haen weder opende / ende de vbandt in disordre bzacht / die daer op de plaetse inde twintich man liet legghen / met wel tseftich musquetten. Hier naer quam de vbandt altemet weder chargeren / maer wierdt over al te rugghe ghedreven. Sulcx dat de Heeren Ghedeligeerde (die haer / om op alles ordre te stellen / in 't Fort Emilia begheven hadden) het succes is aen-ghemelt / de welcke dadelijck met Boots ende Chaloupen de ghemelte Kievier op-ghesonden hebben Wijnen / Druzes / ende noodighe Krijghs-behoefsten / nevens een metale veltstucyken / schietende ses pondt pfers / ende zijn des naer-middaghs te paerde daer naer toe ghereden / verghefelschapt met de Compagnie musquetters van Wildschut ende de Commissaris van de Artillerije. Dese Plaetse alsoo meester gheworden zijnde / hebben de onse aen-ghelanghen een Fort aldaer te leggen. Welck wel veel arbeyt heeft ghekost / om dat de aerde daer ontrent soo ombequaem is; want als het werck is opghemaect / schijnt het wel te sullen staen / ende is soo hardt als steen / maer als den reghen daer op komt / ontlaet sich dadelijck / ende wert als beslaghen kalck / reghent gantsch wegh / ende maeckt sulcke gaten / dat bykans over-hoop komt te legghen / soo dat de onse het bynaer weder souden verlaten hebben / ten ware het haer soo noodich ware gheweest om een voet aen de ober-zijde vande Kieviere Capivaribi te maintineren. Ende alsoo de vbandt op 't Eplandeken Rodinerho, daer onse Chaloupen dicht booz-by mosten / ons eenich afbreuck soude hebben konnen doen; soo is den neghenthienden de Heer Gijsselinghs, nevens d'Overste Lieutenant ende Carpentier, met de Compagnie van Gartsman; daer naer toe ghevaren / doch vonden 't selve verlaten; het was seer groen ende schoon bewassen met Boomen / insonderheyt Cocos. Daer stont niets als een vervallen Hups / d'welck in vbandt wierdt ghesteken. Den twintighsten troock Jan Smic booznoemt met een partij upt; treste de vbandt aen / op een plaetse daer achter een deel Supcker-kisten lagen; doch wierdt daer gheschoten; sijn Daendzagher liet daerom niet aen te vallen / ende rebengeerde sijn doot; weder keerende / bzacht neghen Hoozn-Beeften / ende vele verbersinghe. Den twee-en-twintighsten troocken de Major le Grand, Capiteyn Cloppenburgh, ende Bongarfon, op een aenstach op de wegh naer 't Real; overvielen op sijn onversiens de Supcker-Molen van Juan de Mendoza: daer laghen op twee Compagnien ende een Cozpozael-schap Soldaten / die den gantschen nacht ghewaect ende inde morgen-stonde haer tot rusten begheven hadden doen de Major haer overrompelde / ende wat hy berepcken konde / ter neder hiew; kreegh ghevanghen eenen Don Antonio Ortiz de Mendoza met sijnen Daendzich: dese was met het Portugaelsche Regiment upt Portugael booz oudste Capiteyn ghekommen; ende dooz dien sijn deert; was swaerlijck ghequetst ende gheschoten in 't dun van den buyck ende lieffe; de rest vande vbandt gheblucht ofte gebangen zijnde / ende de Supcker-Molen inde affchen gheleght / zijn weder te rugghe ghekeert. 't Schip Graef Ernest

Ernest quam weder te reede. Sy vernamen daghelijcks upt ghevangens: afgeworpen brieven / ende allerhande informatiën / dat de vbandt seer onversien was van alle krijghs-behoefsten / de Soldaten naeckt ende bloot / ende de arme Inwoonders gantsch moedeloos / ende seer qualijck met haren Gouverneur te vreden; om dan de verflaghentheyt der Inwoonderen tot onsen voozdeel te trecken / ende de vbandt meerder schrick aen te jaghen / ende te thoonen dat de onse daer nu ghenoeghsaem meester van 't Delt waren; doch meest om beter kennis te hebben vande ghelegentheyt van het Arryal, hebben gheraden ghevonden een tocht derwaerts te doen. Dien volgens zijn den vier-en-twintighsten Martij des mozghens vzoegh upt de Afogados op-ghetrocken (latende haer Ketranchement met d'yn Compagnie beset) met twaelf Compagnien / van welke vier / te weten: die vande Colonel, van de Major Padburgh, Bongarson, ende Gartsman, wesende de Avantgarde, ghelepd't wierden dooz de Colonel Rembach: de Battalie insghelijcks vier Compagnien sterck zijnde / te weten: die van de Lieutenant Colonel, de Major le Grand, Everwijn ende Tournalon de jonghe / dooz de Lieutenant Colonel Sigismundus van Schuppen: de Arrieregarde oock vier Compagnie / namentlijck: die van de Major Bijma, vande Heeren Ghedelegeerde / van Capiteyn Smit ende Cloppenburgh, dooz de Major Balchasar Bijma; in dese ordie zijn de Kieviere Capivaribi dooz ghewadet / (secker Hups / 't welck aen dese zijde op de passagie stondt / met eenighe musquetiers beset houdende / om de pas te verseecken) ende quamen soo sonder eenighe tegen-weer by het Arryal: vonden daer een straet met Hupsen ende Wincfels / ghestoffeert met allerhande Waeren / soo dat ons volck daer viel aen 't plunderen in 't dooz-marcheren: de vbandt schoot dapper met musquetten ende canon / quetsten de Colonel, ende de Major Padburgh seer swaerlijck; doch hoe-wel de Colonel wierdt af-ghebracht; trock ons volck eben-wel ront-om het Fort / sonder acht op haer schieten te nemen. Den Oversten Lieutenant Schuppe kommende aen de Noozdt-zijde van 't Fort / vondt daer een Kiedoute met twee stucken; daer hy in viel / doot slaende alle die daer in waren: ende dede groote neerstigheyt om de stucken om te keeren / doch en konde 't selve weghen de swackheyt van 't volck niet te weghe brenghen. Het teecken van aftocht wierdt ghegheben; welck wat confuselijck toe gingh / soo dat de vbandt upt 't Fort op de onse upt-viel / seer furieuselijck ende met eenighe avantagie; ende dooz dien soo sterck aen-dronghen / en konde men de ghequetste (daer onder de Major Padburgh) niet af-brenghen: doch sy wierden te rugghe ghehouden dooz den Oversten Lieutenant ende de Majours, die haer elcke-reys staende hielden; soo dat ons volck weder kommende aen de Kievier vooznoemt / onder het faueur vande besettinghe aldaer ghelaten / weder ober quamen / ende de vbandt bloot staende / groote schade deden; de welck sich eyndelijck van daer begaf. De Colonel was inde rechter bozst boven de tepel ghetrossen / dat de koghel achter de orel / beneden het rechter schouder-bladt bleef legghen. In 't Quartier weder ghekeert zijnde / bevonden hondert ende dertich man achter ghelaten te hebben / ende hadden wel soo vele gequetsten: doch de meeste schade was de sware quetsure vanden Colonel Rembach, ende achter-laten vande Major Padburgh. De vbandt heeft mede groote schade geleden / insonderheyt by 't ghemelte Hups / alwaer naer haer eyghen bekentenis wel vijftich verlozen. Daeghs daer aen trock te Lieutenant van Capiteyn Cloppenburgh met een trouw upt / op de wegh naer het Arryal, vzocht eenighe Beesten mede / ende vondt eenighe van onse ghequetste / die haer in 't Bosch verstecken hadden / doch nergens gheen vbandt. Kortz daer naer trock de Major le Grand selfs upt met een troupe naer seecker Supcker-Molen / daer de vbandt wierdt gheseght sich te onthouden / om de selve op sijn onversiens te over-vallen; maer

Martius:

A N N O
1633.

maer alsoo hy vooz- by seecker Hups passeerde / daer de vbandt sijne wacht hadde / is hy ontdeckt geworden / niet te min seer dapperlijck op het Hups aen- gheballen / ende eenighe ter neder ghehouden , en met verlies alleen van een man / ende twee ghequetste : ons volck namen peder soo veel Supckers alse konden draghen / ende quamen soo weder naer 't Quartier. Doozts liepen da- gelijcks onse partije herwaerts ende derwaerts dooz de gantsche Verga , want bonden daer gheen volck / als nu ende dan eenige weynighe Swarten in d' een ofte d' ander Supcker- Holen / in alle welcke veel Supckeren stonden : doch de onse van Ossen / Karren / ende andere behoeften onversien zijnde / en hadden gheen middel om de selve af te voeren / anders als op haer schouderen / welck niet veel by en konde brengen : men dede een pzoebe om 't selve dooz het Boots- volck te doen / doch was mede niet veel te bedupden 't ghene sy aen- bzochten / niet teghenstaende men berde vooz 't selve / naer de gheleghentheyt aldaer / ta- melijck wel betaelden. Den ses- en- twintighsten quamen de Heeren Ghedeli- geerde selfs in 't Legher / ende sonden een Tambour naer 't Real , om naer ons bzieven mede van de voozghemelte Antonio de Ortiz , by de welcke versochte aen de Gouverneur Albuquerque ende Conde de Bagnola , gheransonneert ofte verwisselt te werden : den welcken den seven- en- twintighsten weder kommen- de / refereerde dat de Major niet te vinden was / noch onder ghevanghens ofte de ghequetste : was van Albuquerque ende de Conde Bagnola vriendelijck onthaeldt ; bracht mede een wonderbare Olpe vooz de voozsende Ortiz , die daer naer op versoeck aen de Colonel wierdt ghesonden / tot ghenesinghe van sijne quetsure. Dese Olpe wierdt ghestreken met een groote pinceel rondt- om de wonde / doch wel dyp vingheren breekt inde circumferentie van 't gaerken daer de scheut was deur ghegaen : ende men hielt het daer vooz / dat dese Olpe / ghenaeamt Aurij , de koghel soude konnen upt- trecken : daer nebens een bzief / by de welcke versochten de ontslaginghe van de Colonel Ortiz : d'welck wierdt toe- ghestaen ; ende is de Colonel Ortiz in een Hamack naer 't Real ghebracht / ende Gerard Barbier (die hem bzochte) belast / de vbandt aen te melden de goede gheneghentheyt vande onse / tot onderhoudinghe van goede Krijghs- oordel / ende quartier. De welcke des mozghens weder kommende / verhaelde daer- wel onthaeldt was gheweest / ende dat onse ghequetsten wierden ghoholpen / om / tot sterckte ghekommen zijnde / ons weder 't hups te seynden : bzocht mede een Chirurgijn / ghesonden van de Conde , met meer Olpe vooz de Heer Colo- nel. Hier- en- tusschen gingh men vast voozt met de foztificatien inde Afoga- dos , het Houte- wambas was alreede gemaect / ende met vier stucckens vooz- sien / ende lagen alle de Compagnien in een Quartier by den anderen ghetroc- ken / ende met een Trenchement rondt- om ; ende een stuck op de Batterije te- ghen de aenkomst : waerom de Compagnien van Gartsman , Smit , Turlon hare Schepen. 't ghehuyde Schip den Oragnie-Boom arriveerde upt het Vaderlandt. Den neghen- en- twintighsten 's nachts trock de Lieutenant van le Grand upt met een partije / meynende een Supcker- Holen te overrompe- len / doch wierdt ontdeckt by seecker Hups / daer de vbandt wacht hielt ; de welcke hy met verlies van een man ende twee ghequetste verjoegh / staende doot die hy bekomen konde ; stact daer naer 't hups in bbandt / ende quam weder met goeden buyt van Supckeren ende anders : men voer vast voozt met het maecken van het fozt. Den lesten Martij arriveerde 't Schip de Wind- ende Chaloupen 't Reciff Zuydt- waerts naer de Caep toe besichtende / vonden een Barrette ontrent een kleyn half mijle van 't Reciff de Pernambuco , daer hy deur

ANNO
1633,
Aprilis.

deur liep tot op strandt / ende voorts in 't landt sonder vbrandt te sien / quam 's avondts weder / en bracht eenige Beesten mede. Den eersten Aprilis 's moztghens is ghemelde Commandeur met dertich Soldaten de selve Barrette inghezeult / ende te lande in-ghegaen; bondt een nieuw Schip / dat by naer volbouwt was / ende eenighe Hupskens / die sp alle in d'asschen leyden. Den dertien Capiteyn Everwijn ypt het Legher op ontboden / embarqueerde / nebens den Equipagie-Meester Licht-hart, inde Jachten / van Ceulen, Gijsselingh, (die haer eersten tocht deden) de Spieringh; Oost-Cappel, ende Sandijck, ende liepen daer mede om de Poozdt / om de vbrandt sijn naer-dencken te benemen / doch liepen naerder-handt om de Zupdt naer Rio Formoso, sijn verrichtinghesullen hier naer verhalen. Den vijfden quam den Jonghen Tijger weder vozt 't Reciff, ende wierdt de Colonel ypt het Legher in sijn Logement ghebracht. Den sevenden wierden twee hondert en vijftich Harroosen naer 't Legher ghesonden / om ten profijte vande Compagnie Supckeren te halen / waer toe reede aerd-sacrykens waren bereydt / peder van ontrent vijftich pondt. Dese ginghen 's nachts / onder het beleydt vande Major le Grand, met eenighe Soldaten naer een Supcker-Holen / die wel vozt sien bonden / ypt de welke namen soo vele draghen konden / ende staken die vozt in vbrandt. De vbrandt dede op haer verscheyden aenballen / doch moete sich in 't Bosch retireren met eenich verlies; ende de onse quamen 's avondts weder. Den neghenden arriveerde ypt het Vaderlandt de Voghel Struys, ende den thierenden de Koninck van Sweden; ende den elfden de Nachtegael; ende den twaelfden de Arca Noë. Den veerthienden keerde 't Jacht Gijsselingh weder vanden tocht; hadden ghevonden in Rio Formoso een Engels Schip / 't welke de vbrandt selfs inde grondt hackte / ende inde vbrandt stack; ende siende dat d'onse daer wilden landen / stack insghelijcks den vbrandt in twee Pack-hupsen vol Supckeren / daer de onse noch ter naeuwer noodt twaelf kisten ypt salveerden; trocken vozt ontrent twee mijlen te landt-waert in / verbzanden twee Supcker-Holens / ende keerden weder aen de Rieviere / sonder eenighe veranderinghe vande vbrandt. Ypt Rio Formoso weder tzepl ghegaen zijnde / ende in Zee kommende / kreeghen een Zepl in 't ghesicht / welck sp naer-jaeghden tot by naer vozt Porto Frances; daer byn Schepen in waren / welcker een / de onse siende kommen / ypt liep; den Equipagie-Meester merckende datter weynich kans was op 't Schip welck sp naer-jaeghden / is in Porto Francez aen-ghelopen / ende heeft daer een Schip ypt ghehaelt / gheladen met twee hondert ende thien kisten Supckeren / ende 't ander welck ledich was / niet wel kommende ypt brenghen / hackten sp inde grondt / ende keerden alsoo weder vozt 't Reciff. Den vijftiende quam 't Schip Swol op de reede met een verovert Schip / d'welck neffens noch elf Schepen ghekommen was ypt Rio de Jenero, inde welke gheladen waren de meeste contranten in Rio de la Plata verhandelt; dit Schip was vande andere af-ghezeven / ende giste wel hondert en vijftich mijlen van 't landt af te wesen / doen 't de Cabo S' Augustin ende de onse in 't ghesicht quam / was ghelaeden met twee hondert ende twintich kisten Supckeren / een kist met ontrent vier duysendt Realen van achten ende eenich Silberwerck / weerdich 't samen ontrent twaelf duysendt Gulden. Den seventhienden wierden over-ghebraght de Articulen van 't quartier / d'welck de vbrandt versocht hadde tusschen onse ende hare partnen te maecten; waer toe ghecommitteert waren gheweest de Hajoz Byma, Capiteyn Charles de Tournalon, de Lieutenant Tugel, ende Barbier. Dese waeren onthaelt by een Sergeant Hajoz ende een Capiteyn Ajudant op een hups tusschen ons Legher ende het Real staende / daer de Conde Bagnola sijn Hof-meester ghesonden hadde met sijn Silber-werck / ende waeren op naerder rapoxt ghescheyden. Den negen-

ANN O
1633.

Mayus.

thienden keerden 't Jacht den Eenhoorn vooz 't Reciff sonder pets ghenomen te hebben. Den twee-en-twintighsten wierden de oude Soldaten ghescheept om naer West-Indien op den Tocht te gaen; ende vertrocken den vijf-en-twintighsten onder het beleydt van Jan Jansz. van Hoorn; haer verrichtinghesullen hier naer verhalen. Den seven-en-twintighsten ginghen beyde de Heeren Ghedelegeerde naer het Legher inde Affogados om 't Werck aldaer te besichtighen ende te vorderen. Des naer-middaghs quam Capiteyn Jochim Gijlz. met Overijffel op de reede / met een Carveel d'welck hy ontrent Porto Calvo ghenomen hadde / ghekommen upt de Bahia, met noch d'yn Schepen / daer van de kloeckste ghemonteert was met ses gotelinghen / was vande selve af-gedwaelt / ende giste wel veertich mijlen vande wal te wesen / Doen hy Porto Calvo werdt ghenomen; sijn ladinghe was ontrent twee hondert ende tachtich kisten Supckeren; verklaerde dat upt de Bahia sints November 1632 wel dertich Schepen waren upt-ghelopen. Den neghen-en-twintighsten vertrockden Equipage-Heester Licht-hart met het Schip den Tijgher als Ammirael, ende de Bootjens Oost-Cappel, Sandijck, Ceulen ende den Jonghen Tijger op een seker explont / daer van de uptkomste 't sijnder tijdt sullen seggen: als mede 't Schip Overijffel om te krupffen. Den laesten arriveerde 't Jacht de Leeuwerck upt 't Vaderlandt. Den eersten Maij is den Oversten Lieutenant Schuppe nevens de Major Bijma upt-ghetrocken met ontrent vier hondert man; naer Moribeca; meynende de Plaets onbersiens te overvallen; marcheerden sonder eenighe vbandt te ghemoeten / dooz Rio Jangada, maer ontrent Moribeca komende / vonden de passagie met om-ghehouwen Boomen ghestopt / soo dat si wat mosten om trecken / in Moribeca vonden alles te voren gheblucht / gheen volck inde Wooningen / wepnich Hups-raet / maer wel een groot Pack-hups / daer over de vijf hondert kisten Supckeren in lagen / die de vbandt derwaerts upt de Verga hadde ghesleppt / meynende daer wel vooz de onse beschermt waren; alsoo dese Plaetse / naer 't segghen vande Swarten / wel ses mijlen leght van ons Quartier inde Afogados, ende moeten wel lange mijlen wesen / want ons volck marcheerden des avondts metter Sonnen onder-gangh upt het Quartier / rusten qualijck een upze onder-weghen / ende quamen eerst aen de Plaetse als 't nu al hoogh dagh was. De onse dese Supckeren niet komnende wegh voeren / staecken 't Pack-hups ende de andere Hupsen aen vbandt / sulcks dat alles / uptghenomen de Kercke / tot de grondt af-vbande: in 't weder-keeren vbanden noch een Supcker-Wolen af / ghenaeamt Ingenio Neuvo; ende keerden wederom in 't Quartier / sonder eenighe vbandt te sien. Waer upt dan wel was af te nemen de groote schrick ende verflagentheyt die onder de Inwoonders ende de Soldaten van de vbandt was / dewijl soo verre alles verlaten hadden / ende vooz de onse ten besten gaven. Daer wierdt daer-en-tusschen neerstich ghewozoght aen 't Fort inde Afogados, alsoo daer ghestadich thien Compagnien wierden ghehouden / het weder naer den tijdt van 't jaer noch tamelijck d'zoogh houdende / ende de onse favoriserende: vonden haer meest verlegghen met 't ghebreck van storm-palen / soo dat die meest upt 't Bosch mosten doen kappen / ende waren maer tamelijck bequaem / tot dat een goedt aantal in secker Hups inde Afogados vonden / daer haer ter noodt van dienden. Den eersten Maij 's nachts is de Colonel Rembach van sijn quetsure overleden; ende 's anderdaeghs in 't Clooster op Antonio Vaaz met grooter cereen begraven. Den achtsten gingh den Eenhoorn ende Leeuwerck t'zeijl met al de ghevanghen Portugesen / om de selve hy Zuyden de Bahia peters te landen. Den thienden ginghen de Heeren Ghedelegeerde de Wercken by de Affogados besichtighen / die al tot aen de Borst-weer op-ghetrocken waren. Den Eenhoorn die nevens het Leeuwerck ghesonden was om een deel ghevangens

daengens boven de Bahia de todos los Santos aen landt te setten / heeft den veert-
thienden Maij een verover't Schip op-gesonden / by hem verover't op de hoogde
van negen graden ende een derde / geladen met hondert en seiven kisten Sijp-
keren / ende ses-en-dertich Silbere schoteltjens / welck den twee-en-twintig-
sten Martij ghescheyden was upt Rio de Jenero : upt d'welcke men vernam dat
aldaer noch een Schip inde ladinge lagh met ses-en-twintich stucken / d'welck
alleen wel dupsent kisten soude laden : datter noch meer Schepen laghen /
maer datter gheen meer ladinge vooz haer en was. De onse hadden gheresol-
veert dese ghevanghenen aldus wegh te seyn den / dooz dien sy ons maer lastich
ende in Schepen inde wegh waeren / gheen bequaem ghevanghenis aen landt
hebbende : doch meest om die niet te behoeven daer ontrent te laeten gaen / als
't quartier souden ghetroffen wesen. Want de vbandt hem dooz ons Inleghe-
ringhe by de Afogados ende andere intochten daghelijcks meer ende meer be-
naut bindende / ende doozgaens vele ghevanghens verliesende / hadde reede
dooz byieven vande Grave van Bagnola versocht met de onse quartier te maec-
ken op de voet die in den Nederlantschen Oorloge wordt ghebruyckt : ghelijck
dan eyndelijck daer over zijn verdraghen in manieren als volghet :

Eerst : datmen gheene Kercken sal branden / noch gheene Beelden daer in
zijnde qualijck tracteeren / maer soo daer upt eenighe resistentie deden / ofte
haer lieden starck maecten in de selve / soo verliesen dese Privilegie / ende
Liberteyt.

Ten tweeden : dat de Soldaten malsanderen bejegenende / het sy in batalie
scarmutseerende / in embuscade liggende / het sy op wat maniere het soude
moghen wesen / den Overwinder is verobligeert soo haest den overwonnen
quartier eyst / hem 't selve te gheven / sonder hem in eenigher manieren in
't minste point ter Werkelt te verhinderen ofte quaedt tractament aen te doen /
alleenlijck den overwonnen sal verliesen zijn wapenen / ende altemael wat aen
ofte by sich heeft / behalven 't hemde / byouck / wambas / kousen ende schoenen.

Ten derden : dat de ghevanghens sullen betalen vooz haer ransoen als
volghet : de Over-Velt-Heer ofte Colonel een maendt van zijn gagie : een Lieu-
tenant Colonel ; een Overste Sergeant / ende Commissaris van 't gheschut /
een maendt gagie : een Capiteyn veertich Crusaden van thien Kealen Silber
pder een / een Lieutenant van een Capiteyn / een maendt gagie ; een Waendrag-
gher vijftien Crusados / een ordinaris Sergeant neghen Crusados ; een
Soldaet vier Crusados.

Ten vierden : dat de ghevanghens soo van d'een als d'ander zijde : sullen
ghehonden zijn te versoecken aen den Oversten ter plaetse daerse ghevanghen
zijn / een Tamboer die dadelijck sal gaen adviseeren de quantiteyt / ende qua-
liteyt vande personen die ghevanghen zijn / ende dat binnen den termijn van
twintich daghen naest-volghende het advijs vanden Tamboer fournieren sul-
len hun ransoen ende kosten : ende soo den dertighsten dagh niet alles betaelt
en hebben het voozschreven ransoen ende kosten / sullen blijven ter belieste van
den Overwinder / ende verstecken van 't quartier / alles wel verstaende dat vooz
de mont-kosten van een Soldaet / men sal rekenen een Keael in Silber daegs.

Ten vijften : zijn begrepen in dit quartier / alle Officieren / soo van Solda-
ten als Zee-varende Lieden / al waert dat gheviel sy met hare Schepen ofte
Chaloupen dooz quaedt belepdt ofte onweder op dese kusten quamen te ver-
vallen / ende pericliteerden / ofte dat sy ter Zee ofte te Lande op haere tochten
lopen / sullen ghenieten van beyde zijde het vooz-ghenoemde quartier / midts
betaelende een pder ghelijck de Soldaten : adverteerende dat de Boots-Ghe-
sellen ofte Zeevaerende Lypden komende met Schepen vande kroone van
Spagnien / niet en zijn begrepen in dit quartier.

ANNO
1633.

Ten seften: belanghende d' Inwoonders / sal men onderhouden ghelijck in Nederlandt gh:bruyckelijck is / tusschen de Onderfaten van sijne Majesteit, ende de Heeren Staten Generael vande Vereenighde Nederlanden, ende sijn Hoogheyt de Prince van Oragnien: voorts de Basilianen ende Swarten sullen betalen half ransoen van een Soldaet: maer indien sy ghebruycken wapenen die onghewoont looft zijn / sullen staen ter belieste vanden Overwinner.

Ten sevenden: dat men niet en sal schieten met vergiftighde / gekaude / noch met draedt ofte gheketende koghels / noch met ysere ofte loode planck-akers / noch met ghetrocken Loopen: dan met roers / musquetten / vier-roers / carbijnen / ende pistolen.

Ten achtsten: dat alle de ghevangens eytschende quartier / wel ghetracteert werden / volgens de voorgaende conditien / ende in gheenderley manieren met koelen bloede qualijck getracteert / in 't minste lidt harer Personen: van ghelijck de onghewapende / als mede Geestelijcke / Vrouwen ende Kinderen sal haer leven gereserveert werden / ende aen de Nonnen / Munnicken / Prieesters / zijnde Cappellanen vande Compagnien: Soldaten sullen haer ransoeneren met een maendt van haer gagie: de Munnicken ende Prieesteren van 't Landt vooz vier stucken van achten: en de Predicanten / en de Dooz-lesers der Kercken vande Heeren Generale Staten, volghens de Cappellanen vande Compagnien.

Ten negensten: den Overwinner hem bevindende met vele ghevanghens / mach eenighe vande principaelste by sich houden / ende d'andere relaxeeren / midts dat de blijvende haer verbinden vooz het rantsoen der gherelaxeerde / om kosten te schouwen.

Ten thienden: nemandt van weder-zijden / van wat qualitept ofte conditie by soude moghen wesen ghevangen / onderzaeght zijnde naer sijn ampt ende qualitept / ende de waerheyt loghenende / sal ghestraft worden naer merite / ten exemple van andere.

Ten elfden: die niet en onderhout dese conditien / ende het besloten quartier breekt / sal aen den lijve ghestraft worden / tot vol contentement van weder-zijden.

Ten twaelfden: alle ghevanghene van weder-zijden / van wat qualitept ofte conditie die zijn / soo vande Capitaniën van Pernambuco, Tamarica, Parayba, mits alle de gene / die inde Schepen mochten wesen / soo onder 't Reciff legghende / als op de Custe van Brasil krupssende / sullen vooz dese reyse liber ende vrij ghelaten worden sonder ransoen / kosten ofte pers altoos te betalen. Ende was weder-zijds onderteekent; by Matthias d'Albuquerque, ende Conde de Banyola, op 't behagen van den Koningh van Spagnien / ende lanzgher niet: ende by Matthias van Ceulen, ende Jean Gijsselingh, op 't behaghen van de Heeren Staten Generael, den Doozluchtighen Prince van Oragnien, ende de Gheoctropeerde West-Indische Compagnie.

Het vaert-rupgh met den Equipage-Meester den neghen-en-twintighsten April upt-gevaren / quam den veerthienden deses wederom; hadden gheweest in Porto Calvo, ende hadden daer een nieuw Schip verbrant / ende daer naer den twaelfden Maij in Camarigibi, alwaer sy ghebonden hadden twee Packhupsen met Supkeren / in 't eene hondert ende seven / ende in 't ander hondert ende festich kisten: die sy meynden af te brenghen / doch dooz den gheduyzigen swaren reghen die de Supkeren deden smilten / was het ondoenlijck / ende wierden ghenootsaeckt die in brandt te steken om de vbandt 't gherut daer van te ontrecken. Tusschen den seventhienden ende achtthienden 's nachts quam 't Zachtjen de Spieringh op de reede mede brenghende de twee Basilianen / op den seventhienden April voozleden met den Tapuyas Maraca Potura
upt-

upt-ghesonden om ontrent Rio Grande ghelandt te werden / ende voorts van
 daer met noch eenen Brasiliaen te landt-waert in te gaen / om aen zijne natie
 tijdinghe van de onse te brenghen: brochten aen / dat de selve Tapuya van haer
 gaende / ghelaten hadde een touwken met achthien knoopen / wijsende dat sy
 alle daghe daer een knoop souden af-trecken / d'welck een dagh-reysens soude
 bedunden (want dese niet anders en konnen tellen) het welck sy ghedaen had-
 den tot achthien daghen toe / sonder van de selve eenich beschept te vernemen:
 waeromme sy aen landt waren ghegaen om pets vande selve Tapuya te ver-
 hoozen / met een wit Drede-vaentjen onder pretext van water te willen halen /
 't welck haer by de Portugesen daer ontrent woonende / was gheweghert /
 sulcx dat sy naer twee-en-twintich dagen wachtens / van daer herwaerts wa-
 ren ghekeert sonder pets vernomen te hebben. Des avonds verthoonde sich
 de vbandt op 't Landt-Reciff met eenighe Peerden bynten de Redoute van
 't Fort de Bruyne: ende wierdt een scheut naer haer ghedaen / soo dat 't selve
 niet dorsten naerderen. Den een-en-twintighsten voeren de groote Booten
 ende Chaloupen naert Legher om eenighe storm-palen ende Brasil-hout van
 de vbandt te haelen. Den dyp-en-twintighsten arriveerden upt het Vader-
 landt 't Schip het Wapen van Hoorn; brocht mede seventhien Soldaten / die
 by upt het Schip de Arca Noë, om de groote moet-wil die daer bedreven had-
 de / overghenomen: als mede de Aëolus ende Zee-Ridder van Seelandt, mede
 brenghende neghen-en-seventich Soldaten: ende kortz daer naer de Miser-
 boer ende de Robbe met vier-en-veertich Soldaten. Op de selve tijdt was een
 partij van ons volck ontrent vijftich sterck / onder het beleydt van een Sar-
 geant van de Capiteyn Cloppenburgh 's nachts upt-ghedaen om Supkeren
 te haelen van een seker Supcker-Neulen liggende op de wegh naer de Cabo
 S' Augustin, d'welck de vbandt 't yn dooz kenschap ofte verraderne ghewaer
 geworden zijnde / hadde daer op een embuscade van ontrent twee hondert en-
 de vijftich man gheleght; de welke de onse lieten passeren / ende op haer weder-
 komste passende / zijn op de onse met Supcker gheladen / ghevallen; de onse
 hebben haer datelijck soo veel doenlijck was in ordze begheven / ende manne-
 lijk daer deur gheslaghen / ende wierden by de vbandt vervolghet tot dicht by
 ons quartier; de onsen lieten hier achter neghen mannen / vande welke de
 Conde Bagniola twee ghevanghens weder sondt ende twee die int Real ghe-
 quest laghen / zijn ghestorven: de vbandt verloo; hier meer volcks als de onse;
 ende souden naer alle apparentie de heele partij gerupneert hebben / hadden sy
 niet te haest op-gebroken. De Conde de Bagnola sondt het randtsoen van de
 twee dooden te rugghe / ende het randtsoen van de twee weder ghesondene
 schonck by aen den Tamboer. Den acht-en-twintighsten verdrock de Com-
 mandeur Mast naer 't Vaderlandt met de Schepen Graef Ernestus, den Co-
 ningh van Sweden ende den Engel S' Michiel. Den negen-en-twintighsten
 was de Heer van Ceulen int Legher by de Affogados om de wercken te besich-
 tighen / ende bevondt dat dooz den grooten reghen ende 't op-water het werck
 niet konde ghemaect worden / ende over al af-ghelopen was. Den tweeden
 Junij quamen dyp Compagnien upt het Legher in garnisoen ende wierden Junius.
 daer noch twee Houte-wambepfen ghemaect / ende alleen teghen de aen-loop
 vande vbandt wel voorszien. Den thienden quamen van daer noch vijf Com-
 pagnien; waer teghen weder naer de Affogados gingh Capiteyn d'Escars om
 't Fort aldaer neffens de Commandeur Mellinus ende Tournalon de Jonghe
 te besetten. De plaetse van Colonel dooz de aflijvicheyt van Rembach nu
 eenighe tijt open ghestaen hebbende / is by de Heeren Gedelegeerde goet ge-
 bonden / de selve weder te vullen; ende hebben over sulcx den elfden Junij tot
 Colonel over alle het Krijghs-volck verkozen den Van-hasten Sigismundus
 van

ANN^o
1633.

van Schuppe, ende tot Oversten Lieutenant Balthasar Bijma. Den veertien-
den bracht 't Jacht de Vos een Prijs aen / komende van Madera, gheladen
met ontrent hondert en tsestich pijpen Wijn / welck hy verobert hadde by de
Cabo S' Augustin. De Heeren Gedelegeerde Bewinthebbereren hadden nu een
wijs voor-gheladht d'een of d'ander Plaetse van den vbandt aen te tasten / ende
insonderheyt de ooghe ghedaghen op Tamarica, door dien dese Plaetse om de
naer ghelegentheyt de Compagnie soo noodich was / ende de bemachtinghe
haer nu meer-maels upt het Vaderlandt was belast in achte te nemen. Alles
dan wat tot desen tocht noodich was / voordachtelijk veerdich gemaect heb-
bende / ende daer toe gheschickt de volgende Schepen ende Jachten: 't Wapen
van Hoorn, Naerden, de Vos, de Zee-Ridder, de Phœnix, de Canarie-Voghel,
de Spieringh, Oost-Cappel, Sandijck, Ceulen, ende den Jonghen Tijgher, ende
daer op ghescheept hebbende de Compagnien vande Heeren Gedelegeerde,
vanden Oversten Lieutenant Bijma, van Tourlon den ouden / van Stephen de
Vries, van Everwijn, ende van Gartsmā, nevens noch hondert ghecommā-
deerde Soldaten / upt verscheyden Compagnien: soo zijn de Heer Matthias
van Ceulen, de Colonel, den Oversten Lieutenant, ende de Politique Raedt
Carpentier, ghegaen op 't Jacht de Phœnix, ende zijn den seftienden Junij
's nachts t'zepl ghegaen met de Schepen / uptghenomen 't Wapen van Hoorn,
welck te diep gingh: hadden by haer noch twee Chaloupen / ende d'yn Boots:
hadden doock daeghs te voren af-ghesonden de Chaloupe van den Swarten
Leeuw, ende twee groote Boots / aen Capiteyn Maulpas, legghende op 't Fort
Oragnien, aen den hoeck van 't selve Eplandt: den selven belastende / dat soo
haest als hy onse Schepen in 't gat van Tamarica soude sien kommen / dat hy
dan datelijck sijn heele Compagnie / nevens dertich man vande Compagnie
van Gartsmā inde selve Chaloupe ende Boots soude embarquieren / ende son-
der uptstel lopen voor-by des vbandts Casteel / ende sich begheben naer de pas
van Tapesuna, om de selve in te nemen / ende te besetten / om alsoo te spoedigher
voor te kommen datter gheen secours langhs de wegh van 't vaste landt op
't Eplandt mochte ghebracht worden. In Zee komende / hadden dien nacht
onstypmich ende regenachtich weder tot den morgen-stondt: des anderdaeghs
ontrent de middach zijn voor 't Zynder-gat van Tamarica ghekommen: in-
ghelopen / ende eens loefs voort ghezepl: de Boots die voor 't Fort Oragnien
veerdich laghen / waren volgens de ghegebeve last mede t'zepl ghegaen / ende
voor-by 't Casteel ghelopen / 't welke eerighe scheuten naer haer dede / sonder
te raecken. De Jachten ende Boots volghden haer kort achter / ende liepen
doock voor-by 't Casteel / sonder eenighe merckelijke schade te lijden: doock soo
verthoonde hem luttel volcks / ende schoot het Casteel soo wepmich / dat men
wel konde oordeelen datse van Volck ende Ammunitionie niet ten besten voor-sien
waren. 't Jacht de Canarie-Voghel, welke gheordineert was om te verhin-
deren datter geen secours en quame van Garassu: langhs een Kievierken welck
recht reghen ober 't Casteel upt komt / setten het / nevens de Chaloupe Ceulen,
inde mondt van 't selve Kievierken / achter een Eplandeken / waer deur sy van
des vbandts gheschiet ghenoeghsaem bevizjdt lagen. 't Jacht de Vos sette het
voor de Marques, (welck is de marck-pale van 't scheidt tusschen de Capitānie
van Pernambuco ende Tamarica ofte Gojana) om te verhinderen datter gheen
vbandt en quame van seecker Supcker-Holen / ghelegghen op 't voorszende
Kievierken van Garassu, ende langhs een Bugghen / leggende op de selve Kie-
viere: de Zee-Ridder ende Kleynen Tijger setten vozder; doch de Phœnix recht
voor de pas van Tapesuna, wesende de voornaemste passagie van dit Eplandt /
ende soo voorts de Spieringh ende Oost-Cappel. Het Bootjen Sandijck was
wat bet voor-upt ghesonden naer het Noozder-gat van Tamarica, om de selve
tijdt

tijdt dat de andere het Zunder-gat souden aen-doen / Capiteyn Everwijn met tseventich man van sijn Compagnie aen 't Noozdt-eynde van 't Eplandt te landen; ende het Jacht soude gaen legghen op een bequame plaetse daer ontrent / om te verhinderen dat de vpyandt aen dat eynde gheen volck en soude over-setten / tot secours van 't Casteel. Naer noen quam de Chaloupe Duy-sent-been 't Zunder-gat mede bitmen / ende liep mede vooz-by het Casteel / sonder hinder van schieten te lijden: de Boots van alle de Jachten wierdt belast den aenstaenden nacht de Kieviere op ende neder te varen / om allenthalven te verhinderen dat de vpyandt gheen meerder volck op 't Eplandt over en voerde. 't Casteel schoot naer de noen niet meer / men sach oock weynich volck by de Batterije ofte elders ontrent het Casteel / soo dat de onse oordeelden dat 't volck van de vpyandt meest was ghetrocken naer de pas van Tapeluna, om de onse 't landen aldaer te beletten. S morgens brochten de Boots twee Portugesche Vrouwen ghevangen / welck sy in 't Bosch op 't Eplandt hadden bekomen: upt de welke men verstondt / datter weynich volck op 't Casteel was / ende seer sober van alles voozsien / soo dat sy om die reeden alle Vrouwen hadden wegh-ghefonden op 't Eplandt. De onse sonden upt 't Fort Oragnien vijftwintich Soldaten / naer de plaetse daer de vpyandt vooz desen een Waterije hadde ghehad / de welke weder keerende / refereerde aldaer gheen volck ghebonden te hebben / ende alsoo de onse hier upt verstonden datter een wegh moest wesen vanden Bergh daer de Waterije op hadde ghestaen / naer het Casteel / wierden te rade de Colonel sulcx aen te melden / ten eynde eenich volck langhs dien wegh mocht werden ghefonden / om den vpyandt die swack van volck was / van verschepden oozden aen te tasten / ende sijn volck te doen verdeelen. De Colonel hadde den selven Bergh mede door vijft-en-dertich man doen besichtigghen; ende een Ketrenchementjen ontrent des vpyandts Wercken doen op-werpen: ende om de couragie vanden Gouverneur beter te verstaen / hadde al van 's morgens 't Casteel by missive op-gheepscht: doch de Capiteyn Hajo Salvador Pigniero antwoorde hem schimpelijck / dat hy middel genoegh hadde om de Plaetse te defenderen / ende dat hy van Divres soo qualijck niet voozsien was / als de onse meynden: dat oock de Portugesen wel Ossen-Huyden konden eten als des Koninghs dienst sulcx vereyschte: de Colonel daeren-tusschen eenighe Vrouwen in 't Bosch bekomen hebbende / sondt de selve inde Plecke / ende dede die vooz de tweede repse sommeeren: waer op sy vier upzen stil-standt versochten: haer werden twee ghegunt: de Capiteyn Hajo sondt een Capiteyn upt om met de onse te accoorden; welck accoordt werdt ghesloten, dat de vpyandt soude upt trecken met sijn gheweer / ende vpyandende lonten / met alle de Inwoonders / uptghenomen die ghenegghen waren by ons te blijven; met alle het Kerck-Ciraet / Beelden / etc.: ende alle hare Goederen. Den Oversten Lieutenant trock selfs daer in met twee Compagnien / ende besetten de twee Poozten: des anderendaeghs is de Capiteyn Hajo ende de Inwoonders upt-getrocken / wesende in alles sterck vijftich Mans-Persoonen / behalven de Vrouwen ende Kinderen / hare Swarten ende Swartinnen zijn met Boots gheboert naer de pas van Tapeluna. Daer naer is by de onse een Dancksegginghe inde Kerck ghedaen / ende des avondts heeft men met losbranden van canon ende musquetten gheviert over dese spoedighe victorie. Daer werden ghevonden een halve metale cartouw / schietende vier-en-twintich pondt pser: twee metale veldt-stucken van seshien ende thien pondt: dyp metale-bassen: acht psere stucken: twee steen-stucken: twee hondert en een-en-dertich koghels: ses vaetsjens bedozven pulber / etc. Achterhaelden mede op de pas naer Garasu ontrent twee dupsent koghels van vier-en-twintich / acht-thien / thien / ses / vijf / ende twee pondt / ende ses kistsjens met musquet-koghels / peder.

A N N O
1633.

peder van hondert pondt / welck sy verstonden van Pariba ghesonden te zijn tot vooz-raedt van 't Arryal. Des anderendaeghs wierdt een troupe van dertich man / onder het bevel van de Sargeant Bouart, dwars van 't Casteel over de Kievier gheset / de welcke daer waren in verscheyden Hupsen / dan vonden daer niemant als een Vrouw met een kindt / het ander volck was als gheblucht: noch werdt het Jacht de Nachtegael, de Chaloupe Ceulen, ende alle de Boots / met twee Compagnien vier-roers / die van Bijma ende Garstman, nevens veertich ofte vijftich musquettiers / onder het commando vande Major de Vries, ende de Commandeur Jan Cornelisz. Licht-harr, de Kievier die naer Garasu streckt / op-ghesonden / naer seeckere Supcker-Holen / om te sien of daer geen Supckeren en waren: quamen tot dicht by de selve / doch vonden de Kievier daer soo enghe / dat het Jacht pas daer in konde swaepen / ende de tacken van de Boomen aen beyde zijde raecte: daer was maer sestehalf voet waters / ende de Kievier was dwars over met palen gestopt / alleenlijck in 't midden een kleyn gat open zijnde / daer een Boot teffens dooz konde. De vbandt hadde daer een Boozstweeringh / daer naer gissinghe vande charge die op de onse deden / hondert man achter laghen: soo dat de onse siende daer wepnich te doen was / ende vresende dat 't water haer soude ontvallen / weder te rugh keerden. Ten selven dage sonden de Portugesen / die met Vrouwen ende kinderen in 't Bosch waren gheblucht / twee vande hare aen 't Casteel / versoekende dat men haer aen den pas van Tapeluna wilde over-setten: haer werdt aen-gheboden in 't Casteel te blijven woonen / dat men hare Hupsen ende Landderijen vzij soude laten ghebrupcken / ende hare Religie vzij laten: ofte indien sy wilden vertrecken / dat vzelijck aen 't Casteel souden kommen / men soude haer onbeschadicht wegh-voeren: een van dese verkregh saubegarde om in sijn Hups ontrent de selve pas te blijven woonen. Daer naer in bedencken ghenomen zijnde hoe men de Plaetse ende 't Eplandt best soude verseeckeren: soo is men vooz eerst ghegaen naer de pas van Tapeluna, alsoo daer vooz melijck aen ghelegghen was. Dit is een karre-wegh / leydende van 't Casteel tot aen 't water welck binnen het Eplandt loopt / by-naer een upze gaens van 't Casteel / alwaer men met Boots kan af ende aen kommen: de aenkomste is een enghe kreecke / aen beyde zijden met Manges bewassen / seer dicht: dese kreecke is / eer men aen landt komt / een goede musquet-scheut langh / kromten over-ghescheept te werden: in 't weder-keeren verstonden vut een Swarte datter eenich volck van de vbandt ontrent de pas lagh: hoe-wel een Daendragher vande vbandt / die over-ghekommen was / soo hy vooz-gaf / om sijn Suster vut 't Bosch te halen / 't selve loochende. Ten selven daghe werdt de wegh van de strandt naer 't Casteel / die seer ghebroken was / ghellecht / om alle noodtwendigheden te beter aen te voeren. Des nachts trock de Colonel selfs vut met twee Compagnien / ende lande met den dagh aen de pas van Tapeluna, ende marcheerde tot aen het Hups daer men seyde dat de vbandt lagh / doch vondt daer niemant. Ende naer dat 't selve Hups hadden in vbrandt ghesteken, voeren tot vooz de passagie naer Garasu; ende trocken te lande tot den Supcker-Holen daer de onse te voren met de Chaloupen ontrent waren gheweest: vonden die verlaten / ende alleen vijftien ofte seshien kisten Supckeren: trocken voozts tot aen het Bruggesken; niet verre van Garasu over de Kievier ghelegen; 't welck soo smal is / datter maer een man t'effens over kan: hier presenteerde sich eenich volck / die de onse een wijl in 't retireren vervolghden / doch deden wepnich schade: quamen op de middach weder in 't Quartier. Sanderdaeghs naer noen ginghen den Bergh besichtighen / daer de vbandt in 't laeste van December voozleden een Bateriae op hadde: konden haer niet ghenoech

ghenoegh verwonderen over de wijdtluftighe Wercken die doen daer by de vbandt waren ghemaect gheweest. Des avondts quamen twee Portugesen over van 't vaste landt / verfoeckende saubegarde / met presentatie dat sy by nachte wilden over-kommen / haer goederen met de onse verhandelen / ende kopen 't ghene sy noodich achten: 't welck haer is veraccoordeert / mits dat onse partijen niet souden beklappen ofte misdoen: ende dat tot een recognitie peder van haer op 't Eplandt sal leveren een jonghe Koepe / om Beesten aldaer aen te teelen. Daeghs daer aen zijn twee Boots ende een Chaloupe weder naer 't Reciff ghesonden: ende alsoo alle 't volck hier niet noodich en was / is goet ghevonden een Compagnie / nevens het gecommandeerde volck met het Jacht de Vos ende Oost-Cappel naer Pernambuco op te senden. Den vier-en-twintighsten quam Capiteyn Everwijn van 't Noorder-gat in 't Quartier / mede brynghende een ghevanghen Portugesche Soldaet / die sy te lande-waert in ghehaelt hadden / by hem hebbende verschepden brieven. Men verstonde upt dese / dat het volck te lande verlopen was; ende sich meest onthieldt in een Doorp ontrent d'n mijlen de Kieviere op ghelegghen / ende ghenaemt Pariva (is een andere Plaetse als de Blecke Pariba) ende dat de Capiteyn Hajo van Tamarica naer Goyana was ghetogghen / ende vooz hadde daer een Fort te maeken / doch dat hy wepnich volck by hem hadde; alsoo 't secours welck hem van Goyana was toe gesonden / niet over veertich Soldaten sterck was gheweest. De Heer van Ceulen, nevens de Hoost-Officieren vande Militie / ende de Commandeur Licht-hart zijn desen dagh met een Chaloupe binnen 't Eplandt om ghevaren / om te besichtigghen wat Avenues daer tot het Eplandt mochten wesen: vonden / behalven die van Tapesuna, ende noch eene by de Kieviere Araripè, noch verschepden andere Kreeckens: doch 't Eplandt doorgaens aen de water-zijde dicht bewassen met Manges, staende op moerassighe gronden / die op sommighe plaetsen wel een halve mijle / op andere een wepnich minder / breedt zijn; daer de voozsepde Kreeckens dooz lopen. Quamen met den avondt aen 't Noorder-gat / ende landen aen 't Noordt-epnde van 't Eplandt / daer 't volck van Capiteyn Everwijn lagh in een kleyn Kedoute op strandt / ende ginghen voozts besichtigghen seecker Heubeltjen / daer de vbandt in December voozleden een stuck hadde gheplant / om de onse het in-lopen te verhinderen. Dit Heubeltjen is gelegen op 't naeuwste van 't in-kommen van 't gat / ende moeten de Schepen die daer in willen / onder de musquet-schoot daer vooz-by. Sulcx dat bequaem geoordeelt wierdt op 't selve Heubelken een Kedoute te legghen / ende op 't sandt-strandt daer onder een Bateriae van twee stucken om water-pas te schieten; ende soo 't in-kommen onder sijn ontsagh te houden. Den pas van 't Noorder-gat naer 't Casteel Nostra Sennora de Conception nu by de onse verobert / neemt daer sijn aenvangh: daer lagh doock een versch water / doch onseker ofte het des Somers water hieldt. Des anderen daeghs zijn met de Chaloupe de selve wegh weder gekeert: ende alsoo sy ghe-waerschoutwt wierden by een Portugees die onder ons was blijven wonen / dat voozleden nacht een Boot van des vbandts zijde met eenich volck was over-ghekommen / om de Lieden die noch in 't Bosch waren / meest Vrouwen ende Kinderen / wegh te halen / wierdt een Boot met thien ofte tsestich vier-ghesonden om op des vbandts Boots te loeren / ende vijftich of tsestich vier-roers upt-ghesonden om het volck op te soecken / ende naer 't Casteel te brynghen. Des anderen daeghs quam 't Boot voozschreven / ende doock 't volck weder / sonder dat des vbandts Boot ofte eenich volck hadden ghevonden / alsoo al 's nachts te vozen weder vertrocken waren / ende de Vrouwen ende Kinderen met ghenomen. Eenige Portugesen die saubegarde by de onse hadden verkregghen / quamen tot de onse / ende bryachten eenighe Hoenders; ende

ANN O
1633.

gaven te kennen datter in Garasu dzy Compagnien Soldaten laghen; daer die van Pariba noch vijftich man souden by senden: ende dat het landt-volck seer gheneghen was om met de onse te accorderen / doch dat dooz vzeese van Albuquerque te rugghe werden ghehouden. De onse om dese goede gheneghent- heyt te onderhouden / sonden een briesken upt aen 't volck / met seer gunstige presentatien. Ende alsoo dienstich was de Kievier van Goyana vooz de vbandt onbrypckbaer te maecten / de welcke hem nu alleen in dit Quartier noch oberich was / soo wierdt 't Jacht de Canari-Voghel met vier-en-beertich man derwaerts ghesonden / om inde mondt vande selve Kieviere te legghen. Des anderendaeghs verstonden upt een Portugees / dat ter plaetse daer de vbandt het Houtw-volck hadt ober-gehaelt / een Hups stontt daer ontrent dertich kisten Supckeren in waren / ende dat des vbandts Boot daer onder water verbor- ghen lagh / soo is daeghs daer aen met eenighe Boots ende de Compagnie van Garstman; ende veertich musquettiers vande Major Turlon derwaerts ghesonden. Ghelijck dan mede de voozleden nacht vijftich man waren upt-ghesonden / naer de Supcker-Holen nu meer-maels aen-gheroert / om te bespieden wat de vbandt daer ontrent maecte; als mede te sien of sy op de pas die naer Pariba ende Goyana naer Garasu ende het Arryal leydt / nets konden attraperen. De Heer van Ceulen, de Colonel, ende Carpentier zijn haer met een Schuyte ghevolght / ende ghekommen zijnde aen de pas die naer de vooz- sepde Ingenio loopt / hebben daer 't volck ontmoet / die verhaelden inde selve niemant ghevonden te hebben / alleen dat verstaen hadden datter eenighe Bee- sten daer ontrent werden / welcke sy noch niet hadden kunnen vinden / ende belast wierden naerder te soecken. Sy voeren van daer naer 't Zuyder-gat van de Kievier Araripe, ende voeren 't selve op tot aen de enghete / daer de Kievier in tweeën sich verdeelt / ende onse Boots daer niet vindende / voeren weder af; ende voozts naer den Noorder-arm van Araripe: alwaer sy ghemoet- ten Capiteyn Everwijn met ses ghevanghens / die hy in S' Laurenzo ofte de Incopaba hadde gehaelt: de selve verhaelde hoe dat hy op gisteren in Caruam- ba met tseftich of tseventich Soldaten was aen landt ghegaen / ende ghemar- cheert naer 't Oecrken S' Laurenzo, ontrent twee mijlen de Kievier Caruamba op ghelegen / ende mid-weghs vande selve Kieviere tot de mondt van de Kie- viere Goyana: ende hoe-wel hy verhoopt hadde haer onversiens ober te kom- men / niet te min alles ghevlucht hadde ghevonden / ende niets bekomen als dese ghevanghens. De onse dese Noorder-arm van Araripe een groot eynde weeghs op siende / ende de Boots niet siende / keerden weder naer de Zuydt- arm; daer kommende / sagen de Boots af-kommen / die verhaelden aen 't Hups gheweest te zijn / welcke de Portugees hadde aen-ghewesen / ende daer in vier-en-twintich kisten Supckeren gebonden: doch dat het Hups verder van de Kievier lagh als hy hadde aen-ghegheben / soo dat se ontrent de helft had- den af-gebracht; sonder eenighe rescontre. De vooznoemde Heeren zijn we- der des avondts naer 't Casteel ghekeert: ende vonden daer de partij welck op de pas naer Garasu naer de Beesten hadden ghesocht / doch niets ghevon- den. Des anderendaeghs / naer dat de ghevanghens neerstelijck hadden ghe- examineert / ende de ghelegentheit van Goyana, ende seftien Ingenios die daer legghen / heel dupdelijck vernomen: soo hebben de Heeren in deliberatie ghe- leght / wat men nu voozder tot afbreucke des vbandts best soude vooz-nemen. Daer quam in consideratie: eerst / Garasu, alwaer men verstont dat de vbandt sich begon te verstercken / soo dat wel dienstich waer gheweest hem by tijds van daer te jaghen / op dat 't volck te platte lande aldaer gheen rugh en bequa- me om sijn toe-vlucht toe te nemen: maer men vondt hier in veel swarigheden / ende was wel te vzeesen dat de onse niet wel tot daer souden kunnen kommen / sonder

sonder ontdeckt te werden / ende dat de vbandt by tijds sich retirerende / De onse op de retraitte soudent in-volghen / ende veel volcks schadeloos maecten. Ende sonder de vbandt onversiens over te kommen / en was hier gheen vooz-deel te doen: soo dat de Krijghs-Obersten dit werck ongheraden oordeelden. Ten tweeden werdt in bedencken ghenomen / een tocht naer Goyana te doen / door dien meest alle 't volck daer ontrent naer dese Plaetse was ghevlucht / ende men vermoede dat aldaer een grooten schat van Sijckeren ende anders moest by een wesen: men was doock onder-richt dat de vbandt daer meynden te fortificeeren. Hoe-wel de militaire Hoofden hier beter toe waren gheneghen / soo en konde men de swarigheden die daer op vielen / niet voldoen / ende insonderheyt dat de Plaetse soo verre ghelegghen was / als zijnde vijf leguen mar-cherens van 't eynde van Catuamba; ende 't landt allenthalven vol waters: soo dat men op sulcken tocht al acht of thien daghen soude moeten toe brenghen / ende soo het ondertusschen regghende / 't volcks gheweer gantsch bedorven werden: doch bevonden daer naer upt de verklaringhe van verscheden ghevanghens / dat de saecke soo swaer niet en was als sy ghemeynt hadden: want vernamen dat daer twee wegghen waren om aen Goyana te kommen: een door Catuamba van by Zupden: ende een andere van by Noorden langhs Capivaribi: soo werdt dan geraden gebonden het eerste te besoecken van by Noorden / langhs Capivaribi vooznoemt / van waer men konde kommen aen Goyana, ende aen ses ofte seven Ingenios, ende eenighe Pack-hupsen van Sijckeren / welcke men konde in d'asschen leggen / ende dan sien hoe sich de Inwoonderen die by Zupden lagghen / soudent aen-stellen; alsoo te verhoopen was / de selve door dese schrick soudent konnen gebracht werden om met de onse t'acorderen. Dan dit en konde doen niet metter ijs ghedaen worden / door dien 't ghetijse onbequaem was; ende de nieuwe Maen diende verwacht: doock soo vondt men noodich eerst noch een Compagnie vier-roers te ontbieden van 't Reciff, om dat de musquetiers haer wapenen niet soo wel vooz de nattigheyt ende regen konnen bewaren: maer dewijl 't selve al te veel tijds verepste / is 't selve naerghelaten / ende is men 's anderdaeghs gheballen aen 't repareren ende versien van de Chaloupen ende Boots die men noodich tot desen tocht hadde te ghebruycken. Ondertusschen was den negentienden aen 't Reciff ghearriveert 't Vlieghende Hart, upt Zeelandt, met acht-en-veertich Soldaten; bracht mede een Schip onder-wegghen verobert / gheladen met twee hondert en twintich pijpen Wijnen: ende den twee-en-twintighsten 't Schip de Bonte Koe, met vijftich Soldaten. Den eersten Julij arriveerde aen 't Casteel de Chaloupe ^{Julius.} Duysent-been, ende bracht aen dat 't Jacht de Canari-Voghel sich gheleght hadde inde mondt vande Kievier Goyana, ende dat ons volck daer aen landt / ende wel dzy leguen de Kievier op waren gheweest / maer alles ghevlucht ghewonden. Brochten mede een ouden Portugees gevangen / die Deer-man was gheweest op de mondt vande Kievier Capivaribi: de welke verklaerde dat ontrent veerthien daghen gheleden / een Caravelle met Sijckeren gheladen / daer was upt-ghelopen naer Madera, welck wel dzy daghen vooz 't gat hadde ghelegghen: datter in Goyana ontrent dzy hondert Inwoonders waren / eenighe met roers / andere met piecken / ende eenighe niet dan met sijdt-gheweer vooz sien: dat alles derwaerts ghevlucht was / ende dat de Cavalcanti, ende andere Grootse hare middelen daer hadden / ende selfs daer op hare Hupsen waren. Dese Chaloupe was daeghs te vozen ten acht uppen van de Barra van Goyana af-ghewaren / ende op de middach / ofte in dzy uppen in 't Noorder-gat van Tamarica aen-ghekommen. 't Volck dat men van meyninghe was gheveest weder naer 't Reciff te seymden / werdt mede te Tamarica ghehouden / te meer / om dat de Heer Gijsselingh van 't Reciff hadde gheschreven dat hy met

A N N O
1633.

een tamelijcke recreante / die versch uyt 't Vaderlandt was ghekommen / versterckt was / ende dit volck wel konde misschen: 't welck aen de voorszeyde Heerden tweeden wierdt geschreven. Verston den mede ten selve dage uyt een Portugees die op saubegarde sat / dat alle de Inwoonders van Garasu ghevluicht waren / ende dat daer alleen laghen hondert ende vijftich Soldaten / die alles daer om her vernielden / ende erger maecten als ons volck hadt konnen doen. De selve ontdeckte aen d'onse seker Hups / daer ontrent veertich kisten Supckeren in waren / gelegen op 't Kievierken Maria Farinha. Des avondts wierden twee partijen uyt ghesonden / d'een aen de ober-zijde naer Pernambuco / ende d'ander naer de Marcos. De eerste is 's anderdaeghs 's morgens weder gekommen sonder yets verricht te hebben / dooz dien in twee vanden antderen verdwaelt waren. De andere keerde mede des avondts / hadden gheweest op de pas van 't Arryal naer Pariba, ende soo van achteren onder Garasu, ende aldaer een tijdt gheleghen / ende niet vernemende / waren ontrent een mijl langhs de pas naer Pariba ghetrocken: vonden daer alleen een Hups daer een Portugees in was met een Swartinne, dan de Man vluchte / ende de Slavinne daer ghelaten. Daer was oock desen dagh een partij van vijftich man ghesonden naer Marcos, om de eerste / soo het noodich was / te seconderen: de selve daer kommende / naer dat d'eerste al was af-ghetrocken / ginghen naer secker Hups / een half mijle daer by Noorden gheleghen / alwaer sy eenighe kisten Supckeren vonden / daer sy soo veel van mede brochten als sy laden konden. De Lieutenant Velthem, die ghesonden was naer 't Noorder-gat / om 't Eylandt rondt-om af te teekenen / weder kommende / raporteerde dat Capiteyn Everwijn met sijn volck een tocht hadde ghedaen op de wegh naer Goyana, ende naer datse eenighe mijlen waren ghemarcheert / bevonden dat alle de wegghen met om-gehoutwen Boomen gestopt waren; hadden in 't gaen een Hups gheplondert; ende in 't weder-keeren twee ghevangens bekomen. Daeghs daer aen is de Heer van Ceulen, nebens de Colonel, Overste Lieutenant, ende Carpentier, met een partij volcks naer de pas van Tapeluna gebaren / nebens de Commandeur Licht-hart: sijn herwaerts ende derwaerts gheweest / doch gheen Menschen vernomen: bequamen in een schoon Landt-Hups; daer veel Cocos-Boomen by stonden / twee kisten Supckeren; ende twee Booten van de vbandt / ende hoorde noch van een groeter Boot / daer mede naer ghesonden werdt: ende vonden mede een Bercke die begonnen was te rimmeren: 's anderdaeghs wierdt noch een van de vbandts Boorts ghevonden ende af-ghehaelt. Daer was mede een partij van hondert man ghelast te gaen naer Maria Farinha, dan konden dien dagh wegghen den reghen niet wegh kommen. Den seften quamen noch eenighe Portugesen om saubegarde te verkrijghen / de welcke vele dingen aen d'onse ontdeckten: ende onder andere dat in Goyana alles in disorde was / dat de Capiteyn Majo Salvador Pigneiro naer 't ober-gaen van Tamarica daer hadde willen fortificeeren / doch dat het volck hem niet hadde willen ghehoorsamen / soo dat hy naer Pariba was vertrocken: dat Cavalcanti daer naer getracht hadde 't volck by een te samelen / doch te vergeefs. Ten anderen / datter grooten twist was gheresen / tusschen Antonio d'Albuquerque Gouverneur van Pariba, ende een vande machtighste Inwoonderen aldaer / om dat hy op nieuws groote kosten wilde aen-wenden om 't Fort Cabo Delo te verstercken, daer dese meyniden het onnoodighe onkosten waren: aen ghesien de Hollanders wel een anderen wegh souden vinden langhs Cabo Blanco, ende daer landende / het Stedeken kommen plonderen / sonder dat Fort te moepen. Wese mede aen seker rijk Man ontrent Tamarica; die wel acht hondert kisten Supckeren by hem moeste hebben / die ghenegghen was met de onse t'accozderen / soo wanneer sy ontrent sijn Hups souden kommen. Men heeft

heeft aen desen gheschreven / ende hem tot accoordt ghenoodicht / nevens een
 dreyngement soo anders dede: met presentatie hem sijne Supckeren af te kopen
 ende te betalen. Desen dagh troock de troupe upt die nae Maria Farinha gingen/
 ende keerden sonder vpyandt te sien / ende vonden daer alleen vier kisten Supc-
 keren / ende vier pijpen dicht by de Kieviere / ende licht om af te halen. Des
 anderendaeghs hebben de onse sich veerdich ghemaect tot den tocht naer
 Goyana: ende daer toe gheschickt 't Jacht de Phoenix, met den Commandeur
 Smient, de Spieringh, Kleynen Tijger, de Chaloupe Ceulen, Swarten Leeuw,
 ende duysent-been, viif groote Boots / behalven 't Jacht de Canari-Voghel,
 rede legghende vooz de mondt vande Kieviere Goyana, op de welke ongevaer
 hondert en tseventich Boots-ghesellen waren: op de welke souden gaen de
 Compagnie vande Heeren Ghedelegeerde / sterck hondert ende vier koppen:
 de Compagnie vanden Oversten Lieutenant Bijma viif-en-tnegentich koppen:
 vande Major de Vries hondert en viif koppen: Capiteyn Garfman neghen-en-
 negentich koppen: vande Compagnie van Everwijn tseventich koppen: ende
 vande Commandeur Maulpas hondert: soo dat de Soldaten met de by-lopers
 sterck souden wesen ses hondert man / ende souden de veroverde Plaetsen / 't Ca-
 steel Oragnie, ende 't gantsche Eplandt wel met volck ende Jachten rondt-om
 beset laten. Naer dat desen ende de volghenden dagh besich waren gheweest
 met alles ghereedt te maecten / ende met eenige Portugesen te accorderen over
 hare saubegarden: soo hebben eyndelijck op den negenden Julij den tocht naer
 Goyana verboydert: ende alsoo sp noch twee Booten misten / sod werdt een
 deel volcks dwars dooz 't Eplandt Tamarica naer 't Noozder-gat ghesonden:
 de Compagnie van Maulpas voer buyten om / ende de resteerende met de Heer
 van Ceulen, de Colonel, Overste Lieutenant, en de Major voeren teghen den
 avondt binnen 't Eplandt om naer 't Noozder-gat / om met het byken van
 den dagh in Catuamba ende Massaranduba over-gheset te werden / ende van
 daer te marcheeren naer de mondt vande Kievier Goyana: ende souden de Cha-
 loupes ende Boots stracy voozt varen naer de selve mondt / om 't volck daer
 mede over te setten / dooz dien den tocht eerst op de Noozdt-zijde van Goyana
 was aen-ghesien. Des nachts aen 't Noozder-gat van Tamarica ghekommen
 zijnde / setten de twee Compagnien die by haer hadden aen landt / by de Kie-
 viere: Catuamba, ende Massaranduba, ende lieten de andere Compagnien van
 't Eplandt mede dooz Boots over-halen. Sanderdaeghs 's moorghens met
 den dage marcheerden voozts langhs het strandt / tot aen de Zuydt-zijde van
 de Kieviere Goyana, de Chaloupes ende Boots staecten upt het Noozder-gat
 in Zee / om nevens de Phoenix, welck het Zuyder-gat van Tamarica was upt-
 gelopen / sich ter bestelder plaetse te laten vinden; ende zijn alsoo naer de mid-
 dach aen ende inde mondt van de Kieviere Goyana by den anderen ghekom-
 men: alwaer upt Capiteyn Mast-maecker de ghelegentheyt van alles naerder
 verstaen hebbende / als mede upt eenighe Negros die by hun waren over-ghes-
 kommen / ende sich presenteerden tot Guides, hebben alle 't volck gheembar-
 queert in 't voozse vae-tuygh / upt-gesondert de Phoenix die dooz de groote
 vuidiepte van 't in-kommen der selver Kieviere niet en konde binnen kommen/
 ende met de meeste Divyses aldaer aen ancker bleef legghen; ende 't Jacht den
 Jonghen Tijgher welck aen de grondt was gheraect: soo dat het gantsch
 avondt wierdt eer alle 't volck scheep konden krijghen. De Heere van Ceulen
 ende de Hoost-Officieren begaven haer op de groote Chaloupe Duysent-been,
 ende volghden de andere de Kieviere op tot ontrent de Supcker-Holen van
 Brandaon, de welke ontrent dym maenden te voren by de onse was af-ghes-
 byandt: hier mosten wegghen 't leeghe water blijven legghen tot de midder-
 nacht. De bloet doen weder in-kommende / maecten weder zepl / ende voe-
 ren

ANN O
1633.

ren voozder op tot aen een anderen pas / legghende aen de Noozdt-zijde van de selve Kiebiere. Hier stondt een Carveel op stapel / d'welck de Portugeesen hadden begonnen te timmeren / de welcke by de onse / om redenen / onbeschadicht werdt ghelaten; namen alleen naer haer veel schoone scheeps-plancken / met de welcke hare groote Boots naerderhandt onder gantsch vernieuwt hebben. De Portugeesen laghen hier achter een Kretrenchement / ende gaven vier op d'onse die daer ontrent ten acht uren aen-quamen / soo dat twee Soldaten quetsten: maer de onse datelijck met de groote Boots ghelandt zijnde / namen de byanden strax de vlucht / ende dozsten de onse niet verwachten. Waer ober dan te rade wierden / alle de Soldaten van daer voozts te landt-waert in te laten trecken / om alle de plaetsen aen de Noozdt-zijde legghende vande Kiebiere te besoecken: ende naer dat de plaetse hadden beraemt / waer weder by den anderen souden maecten te kommen / is de Colonel hier vande Heer van Ceulen gheschepden / met sich nemende verschepden bzieven by de Heeren Ghedelegeerde ondertreckent / waer mede de Inwoonders wierden ghenoodicht sich by ons te begheven. De groote Boots wierden de Kiebiere af-ghesonden naer de Phoenix, om Broot ende Wijn ende andere behoeften aen te halen: de welke des avondts weder ghekommen zijnde / ende de behoeften aen de Zachtjens ober-ghegeven hebbende; maecten weder zepl / ende zijn alsoo met zeplen / doch meest met kracht van riemen de Kiebiere hoogher op ghevaren: passere rende noch twee passen aen de Noozdt-zijde / ende een aen de Zuyde-zijde; welcker Kretrenchementen al by de byanden verlaten waren / soo dat nergens gheen tegen-standt en vonden: roepden alsoo een groot stuck weeghs de Kiebiere op / vooz-by de plaetse daer de selve haer in tweeën is verdeelende / het Noozder-deel op / tot dat het water soo machtich af quam / dat met alle 't ghemelt van roepen niet en konden winnen / ende 't gheboomte by-naer aen een quam: soo dat sy ghenootsaect waren het ancker te laten vallen: schoten eenige scheuten met canon / op dat 't volck / welck te lande was in-ghetrocken / mochte verstaen / waer ontrent sy met de Booten waren ghekommen. Hier een weynich tijds ghelegghen hebbende / ende van ons volck te lande niet vernemende; souden Jan Noorman met een licht Schuytjen ontrent noch een mijle de Kiebiere op tot aen de Ingenio Novo van Juan Pais Barretto; maer en vernamen daer mede niemant / hoe-wel dat de plaetse was die beraemt hadden ont weder by den anderen te kommen. Doch naer de middach quam de Major de Vries met sijn Compagnie aen de naesten Noozder-pas / daer 't vaer-ruygh recht boven gheset lagh / ende deden teecken met vieren boven op een Bergh / ende schoten met musquetten; de Heere van Ceulen haer weder gheantwoort hebbende met de metale stuckens / dede de anckers lichten / ende dreef de Kiebiere af tot aen de plaetse daer sy waren / ende op den avondt quam de Colonel met het resterende volck daer mede. De Colonel, naer dat hy vande Chaloupen was gheschepden in boeghen als vozen verhaelt / ghemoeten eerst een Kretrenchement / welck de byandt hadde gheleght recht op den wegh die hy op quam (wesende een enge karre-wegh) ende daer een Gracht vooz-ghegraven / daer water in stondt tot ober de gordel: daer in lagh Lorenzo Cavalcanti met ontrent twintich man met musquetten ende roers voozsien / de welcke de Colonel vooz seecker ghevanghen Portugeesen een vande voozsende bzieven dede behandigen / doch gaf vooz antwoorde dat hy alleen met de onse niet en konde accorderen: ende alsoo de byandt op ons schoot / zijn de onse daer op in-ghesvallen / ende by de Bozstweeringhen op-gheklommen. De byandt dit siende / hoe-wel vooz de enghete van de wegh / ende moepelijckheyt vande Gracht als anders / ons volck wel hadden kunnen keeren / nam de vlucht / ende de onse begaven haer strax inde Ingenio van de voozsende Cavalcanti, dicht daer by legghende:

ghende: ende alsoo daer verston den werwaerts hy vluchte / zijn eenighe van ons troupen hem ghevolght / tot by seecker Hups ontrent een mijle van daer / in 't welke vele koopmanschap ende andere dinghen laghen / soo dat 't volck daer grooten buyt bequamen. Crocken voozts in de Supcker-Holen van Pacheco, ende andere die aen die zijde vande Kieviere laghen: doch alsoo te diep in 't landt laghen / en wast niet mogelijcken de Supckeren aen de Kievier af te byngghen / ende vooz de Compagnie te ozbozen: soo dat hier mede twee of d'yn daghen versleten hebbende / ende verstaende dat Salvador Pigneiro aen de ober-zijde vande Kievier lagh / ende hem noch twee Compagnien Soldaten waren toe ghekommen upt het Stedeken Garasu; werdt geraden ghevonden met de Chaloupe Duyfent-been weder een stuck de Kievier op te varen / ende te besichtigen waer den vooznoemden Pigneiro hem was houdende: zijn eyndelijcken ghekommen ontrent het Ketrenchement dat hy dwars vooz de Kievier hadde gemaect / soo dat men met het vaer-tuygh daer recht op mochte aen-kommen / hy de onse ghewaer werdende / maecten veel byavaden op Trenchement gints ende weder wandelende / soo dat / naer dat alles wel besichticht hadden / hem vereerden met twee scheuten upt de metale stuckkens / ende weder te rugghe keerden: want de Negros gaven een anderen pas aen / vooz de welke sy ons volck beloofden te leyden / ende van achter in 't selve Trenchement te byngghen. Soo is des anderendaeghs goedt ghevonden dat de Colonel met twee Compagnien Soldaten de Kievier soude af d'rijven / tot aen de pas op de Zuydt-zijde die sy te voren ghepasseert waren / ende 't Jacht op de wacht vooz hadden laten legghen. Hier ghelandt zijnde / is ontrent d'yn vierendeel upzen gaens te landt-waert ghetrocken / alwaer ghemoete een Ketrenchementjen gheleght tot bebyndinghe vande Ingenio van Traconhaon, ende d'reef de v'pandt strack daer upt / sulcks dat seer onversiens inde Ingenio vielen; vonden den Enghenaer op sijn Gallerije wandelende / ende de Pastoor in 't Cappelleken vast besich met de Mis te doen: kregghen die beyde ghevanghen / de reste ontquamen met snel te loyen. Hier vonden ontrent veertich kisten Supckeren staen; die upt de Vergas ghekommen waren / om van hier te water ghebracht te worden naer Pariba, ende voozts inde Holen groote menichte van Supckeren staende inde potten gereet om te kisten; hier hadde een Bercke ghelegen om dese goederen in te nemen / dan de Portugesen ons vaertuygh op de Kievier ghewaer werdende / hadden de selve ontrent anderhalf mijle hoogher op-ghebracht / ende de masten met groen bekleet / om de onse te bedriegghen. Alsoo de Colonel inde voozsepede Supcker-Holen legghende aen de Zuydt-zijde vande Zuydt-arm vande Kieviere / nu boven de plaetse was daer Pigneiro hem begraven hadde: soo staken de onse alle de plaetsen aen de Nooydt-zijde aen v'pandt / ende quamen by den pas daer ons vaertuygh vooz lagh by den anderen: daer naer wierdt den Oversten Lieutenant Bijma met d'yn Compagnien ghelandt / aen de pas die by de Negros was aen-gewesen / om de v'pandt van achteren in sijn Ketrenchement te kommen. Desen pas intreckende / ghemoeten een kleyn Ketrenchementjen / welke by de Portugesen dadelijck wierdt verlaten, doch de onse te furieus zijnde om de vluchtende te vervolgghen / gheraecten van de wegh af die tot het Ketrenchement van Pigneiro leyde / soo dat hy daer mede tijdt bequam om mede met alle sijn volck te verlopen / daer anders licht met alle de sijne ende den Cavalcanti in onser handen soude ghevallen hebben: de onse vonden het Ketrenchement gantsch verlaten / ende een groote partij Braslie-hout daer ghereedt legghende om in die Bercke te laden. Naer dat dit Ketrenchement beset hadden / is een deel van 't volck met het kleyn vaertuygh de Kievier op gevaren tot aen de Supcker-Holen van Traconhaon, ende haelden van daer de vooznoemde Bercke daer niets

A N N O
1633.

niets in was als een wepnich Braslic-hout/ soo dat vooz eerst alle 't Brasil-hout welck gevonden hadden in 't groot Ketranchement / haer in gaven; ondertuschen wierden de Supckeren upt de Ingenio van Traconhaon gelicht / ende in de Chaloupen gebracht. De Colonel ende Lieutenant upt de gantsche Zupdt-zijde op-treckende/ verbranden de Supcker-Holen van Jeronimo Cavalcanti; ende andere meer / ende keerden weder aen de Boots ende aen de Chaloupen sonder eenige tegen-standt te vinden/ dooz dien de vbandt allenthalven weeck/ ende bluchten tot inde Aldeas ofte Dozpen vande Brasilianen soo dat 't volck weder keerden ende scheep wert ghedaen / ende de Kievier af voeren tot by de Phoenix; hier werden de Soldaten weder ghelandt aen de Zupdt-zijde vande Kievier / ende namen haren wegh langhs strandt tot aen het Noozder-gat van Tamarica ende soo voozts peder naer sijn guarnisoen. De Commandeur Licht-hart ende Smient werdt de sorghe bevolen om 't vaer-turgh met de ver-overde goederen naer Tamarica te beschicken / welck sijn swarighent hadde om dat het in tije ende inde windt was. De Wercke ghelost zijnde werdt inde mondt van de Kieviere verbrant / om dat reede op zijde was gheballen. In somma ons volck dede thien daghen midden in des vbandts Landt al wat sp wilden / sonder dat haer remandt dozst onder de ooghen sien. Tot noch toe hebben vervolght den aenflagh op Tamarica, ende 't ghene daer op is ghevolght: sullen nu mede verhalen 't gene ontrent het Reciff is vooz-gheballen. Den acht-en-twintighsten Julij wierdt de Compagnie van Hendrick Fredrick naer de Stadt Olinda ghesonden/ om te versoeken of sp eenighe ghevanghen konden bekomen/ upt de welcke men den toe-stant vande vbandt hadde konnen vernemen/ doch en vonden noch en bejeghenden niemant. Ghelijck dan mede den achtsten Julij een Enghelsman (die al vanden begin van ons tot de vbandt was over-gelopen/ ende twee jaren de Gouverneur Albuquerque hadde ghedient / ende nu weder over quam nevens twee van onse ghevanghene Soldaten) de onse verseeckerde dat de vbandt alle de Hupsen ende Wercken/ naer by ons ghelegen/ hadde verlaten: ende Capiteyn Cloppenburgh, Picard, ende Hendrick Fredrick, by 't Fort Wardenburgh 's nachts over-ghedaen/ ende 't landt toe by-naer aen 't Arryal in-ghetrocken zijnde/ metter daet bevonden / hoe-wel eenighe Wercken seer wel ende sterck ghemaect waren. Den elfden 's avondts ginghen de Compagnien van Bongarson, Picard, ende Hendrick Fredrick, onder 't beleydt van de Major Tournalon, upt / ende quamen des nachts aen Rio Dolce, in een Visschers Dozp / daer sp alles slapende overrompelden; namen twintich ghevanghen/ ende leyden de Hupsen in d'assen. Den twaelfden bequamen upt het Vaderlandt dooz 't Schip Vere een recreute van twee-en-tsestich Soldaten. Sanderdaeghs 's avondts trocken Capiteyn Cloppenburgh ende Bongarson weder upt/ ende over-vielen 's mozghens onversiens het Speel-hups van Lorenzo Cavalcanti, Generael van des vbandts Kupterije / dicht by het Arryal ghelegghen / ende staken het selve aen vbandt: daer naer vielen inde Supcker-Holen van Pedro d'Acunha de Andrada, alwaer seer goede buyt bequamen: haer vooznemen was gheweest daer den Cavalcanti te betrappen / doch by was doen in Goyana, als wy hier voren hebben verhaelt. Den twee-en-twintighsten trocken de Capiteynen Cloppenburgh ende Bongarson weder upt tot ontrent het Arryal, ende vielen in de Ingenio van Ramires, de welcke sp nevens noch een ander Hups gantsch verlaten vonden: hadden soo grooten reghen dat men de roers niet konde ghebruycken/ soo dat de vbandt haer in 't weder-keeren vervolghende/ twee doozden bequamen / ende een ghequetste. Dese tijdt wasser soo hooghen springhbloet/ dat de Wercken op Antonio Vaaz groot gebaer liepen om wegh te spoelen; ende wierdt by vele aen-ghemerckt dat het water wel ses voeten hoogher was

was ghekommen als het opt was geweest geduyzende 't verblijven van d'onse aldaer. Den seben-en-twintighsten ontrent middach schepde de Heer Marthias van Ceulen, nevens de Colonel, Lieutenant Colonel, Major de Vries, ende andere Bevel-hebberē vande vijf by-wesende Compagnien/van Tamarica, ende quamen langhs het strandt ghemarcheert tot op 't Reciff; sonder dat eenighe teghen-standt hadden ghevonden/ als dat de vbandt hier en daer een scheut op 't volck hadde ghedaen/ sonder nochtans yemant te beschadighen: Dorder alsoo de Heeren Ghedelegeerde Bewinthebberē ende Hoofst-Officieren van de Militie ende Politie / dooz vele een-stemmende advijsen ende verscheyden inforzmatien ende verklaringen van ghevangene / als mede dooz de aenwysingen ende versoecken van vele Portugesen / die hare ghenegentheyt 't onswaert betoonden / vernomen hadden ende daghelijcks vernamen / dat de vbandt alle sijne Wercken inde Salinas ende de naest-ghelegghen Hupsen verlaten hadde/ ende sijn onmacht ende onghelieghentheyt daer dooz ghenoech te kennen gaf: dat mede de Inwoonderen nu soo wanckelbaer stonden / ende vele al eenighe ghenegentheyt thoonden om niet de onse sich te vergelijken/ ende over sulcks haer niet soo vele/ als wel vooz desen / souden willen bemoeven met Albuquerque, ende de bescherminge van het Arryal: hebben gheacht dat het verthoonen van hare macht vooz 't voozsepe Arryal pets goets soude konnen wercken in de wanckelmoedighe harten vande Inwoonderen / die dooz menichfuldige schaden nu seer te neder waren gheslagghen: hebben / naer dat al vozen goede ordze op alles hadden gestelt/ goedt gebonden twee hondert en vijftich Bootsghesellen vande Schepen te lichten / onder het commandement van Cornelis Cornelisz. Capiteyn op 't Jacht den Eenhoorn als Commandeur, ende Jacob Huyghen, Capiteyn op 't Jacht de Exter als Vice-Commandeur, nevens hondert Swarten die op-ghesocht waren om de Divzes ende andere behoeften te dragen. Ende zijn alsoo den derden Augusti met vijftien Compagnien Soldaten/ ende 't voozschreven Boots-volck ende Negros op-gebroken. De Heer Johan Gijsselingh selfs mede treckende om op alles goede ordze te stellen / ende dit exployt te helpen upt-voeren: ende trocken eerst naer de Afogados. Des avonds ten neghen upzen marcheerden vooz-upt de Compagnien van Capiteyn Cloppenburgh, Everwijn, Bongarson, ende Tournalon de jonghe / om de vbandt te doen delogeeren upt het Hups legghende op de kant van 't Kievierken 't welck sy verstaen hadden by de vbandt ghesterckt was: 't welck oock geluckelijck by haer wiert upt-gewrocht; ende bleef Capiteyn Cloppenburgh in 't selve Hups / ende de andere Compagnien logeerden haer inde by-ghelegghen Hupsen ende Holens / de vbandt verthoonde sich nu en dan upt het Supcker-riedt / ende werden eenighe koghels verwisselt. Smorghens met het breecken van den daghe-raedt trock de Heer Gijsselinghs met de volghende Compagnien upt de Afogados. De Colonel leyde de Avant-garde, bestaende in vier Compagnien/ te weten: die vande Heeren Ghedelegeerde, des Colonels, ende Lieutenant Colonels, ende die van Capiteyn d'Escars: hier aen volghden de twee hondert en vijftich Bootsghesellen met schoppen ende spaden. De Bataille werdt gheleydt by de Major de Vries, bestaende insghelijcx upt vier Compagnien / van Capiteyn Picard, van de Commissaris van de Artillerije, de Major Tournalon, ende Mortimer: daer op volghde Abraham de Rouff met de Negros die Divzes droeghen. d'Arriere-garde sloot de Lieutenant Colonel Bijma met de Compagnien vande Major de Vries, Wildtschut, ende Garstman. Aldus marcheerden sy dooz eenen quaden sompighen wegh tot aen de Supcker-Holen van Francisco de Brito Machado, op den pas vande Cabo naer het Arryal ghelegghen / de welke sy in namen / ende sloegghen de Heer Gijsselingh ende de Colonel haer daer neder: ende de Lieutenant Colonel logeerde sich in

Augustus.

ANN O
1633.

't Fort 't welck de vbandt ten deele ghemaectt hadde by de Supcker-Molen van Marcos Andre: legghende onder canon-scheut van 't Arryal, sich voortst ten besten daer in verskerende: d'yn Compagnien / te weten: die vande Major de Vries, Tourlon de jonghe / ende die vande Commissaris vande Artillerije, werden ghesonden om te bemachtigen de Supcker-Molen van Montero, legghende op de pas van S' Laurenzo naer 't Arryal. Doch op dese wierdt by de vbandt / die sich in d'yn stercke embuscaden hadde geleght / ghepast: den Lieutenant Duyven-hoff leydende den verloozen trouw met ontrent veertich roers van sijne Compagnie / werdt den vbandt gewaer in sijn embuscade / ende versocht de Major, in te moghen vallen / die sich begaf naer de Capiteynen om prompte resolutie te nemen: doch de vbandt brack heel sterck op / ende vielen aen alle kanten upt: maer de Lieutenant schoot soo heftich met sijn trouwe wederom / dat se haer meest naer de Compagnie begaven / die daer dooz in eenighe disorde gheraecte: waerom de Major beducht zijnde vooz het afsnijden van den pas / commandeerde de Compagnie van d'Escars secker Hups dienende tot open-houdinghe / in te nemen: de vbandt daer-en-tusschen dzongh haer soo sterck onder / dat sy mede in het selve Hups geraecten / ende haer seer benardden / sulcx dat het gheschapen was daer een afront te lijden. Doch de Colonel het schieten hoorende / hadde daer strax naer toe ghecommandeert de Compagnien van Garstman ende Picard, de welke doock te rechter tijdt upt het Supcker-riedt quamen upt-springhen / ende de vbandt haest deden bluchten. Ondertusschen versamelde sich de vbandt in een merckelijck ghetal om het Fort / ende konden d'onse mercken dat hy aldaer al over de twee dupsent man sterck moeste wesen / contrarie 't ghene haer was aen-ghegeben / ende sy ghelooft hadden: niet te min soo queet ons volck haer soo dapper / dat sy hem dwongen de Kievier aen onse zijde te verlaten. Daer naer werden over ende weder de Kieviere eenighe scheuten ghedaen / waer dooz onder anderen Capiteyn Bon-garson het been beneden met een kogel ontstucken werdt ghebroken. Die van het Arryal deden mede eenighe scheuten met canon / doch sonder schade: ende nu reesterde daer noch over de Kievier te kommen / waer toe van noode waren Boots ende Ponten: boven desen was in 't Leger groot gebreck van Dibzes / want hoe-wel de Soldaten wel vooz vier daghen ghevictimieert waren / soo hadden dooz de groote fatige ende het scharmutseeren weynich over ghehouden / ende 't ghene men te lande konde halen / en mochte niet veel helpen. Om dan in desen tijdelijck te vooz sien / werdt Jacob Huyghen naer 't Reciff ghesonden / om sijn Jacht de Exter te ontakelen / de masten upt te nemen / ende daer mede de Kievier op te roepen: daer beneffens werden noch twee Bootten op-gheboept / ende met Hunden teghen het schieten vande vbandt behanghen / ende daer in gheladen eenighe Dibzes ende trapns behoefden: daer mede opgekomen zijnde tot de Afogados, werdt daer noch versien met vijf-en-twintich man / soo dat in alles vijftich sterck waren / ende zijn alsoo den seften naer de noen voortst naer boven gheroept / hoopende dien avondt noch tot aen het Quartier te gheraecten; doch alsoo sy hier en daer altemet aen de grondt gheraecten / soo bleven sy tot het naeste gherije onder-weghen legghen. Des anderendaeghs voozt roepende / ende nu tot op een groot musquet-scheut van het Quartier ghekommen zijnde; alwaer de Kievier een bocht maeckt / ende de diepte vande kil sich onder de zijde vande vbandt bevindt / dede de vbandt met al sijn macht / daer legghende achter een Kietrenchement / soo gheweldigen charge met musquetten op het Jacht / dat niemant ontrent de metale stukkens (naer dat eenighe scheuten met schroot hadden ghedaen) langer en konde dueren: de onse niet te min werden haer seer vromelijck met musquetten; doch de vbandt sonder op-houden even sterck schietende / ende alle die aen de riemen

riemen saten/ quetsende/ mosten de onse eyndelijck 't Jacht verlaten/ ende sich aen den ober-kant salveeren: want hoe-wel de Jacht met hunden was behaughen/ en konde 't selve haer niet baten/ dooz dien de vbandt op een hooghen oever betrenschet legghende/ van boben daer in konde schieten/ ende quetste alles/ doock de Capiteyn met d'n doodelijcke wonden. 't volck welck daer-en-tusschen op 't schieten upt het Quartier te hulpe was ghesonden/ daer aen kommende/ende merckende datter tegen de vbandt in soo merckelijken avantagie legghende/ niets en was te doen/ dan mede sonder eenighe vorderinghe een deel dooden en ghequetsten te krijghen/ zijn weder naer 't Quartier ghekeert/ ende zijn alsoo 't Jachtsen ende de Boots in des vbandts handen verbleven/ van welcke een in vbandt geraeckte. De onse dan in acht nemende de schaersheyt van Divres daer rede waren in vervallen/ ende vernemende dat des vbandts macht daghelijcks toe-nam; als mede dat de Grave van Bagnola met seven hondert mannen in aen-tocht was/ en vonden niet gheraden met soo kleynen macht ende luttel vooz-raedts langer soo diep in 'svbandts Landt te vertoeven/ maer haer op 't spoedighste weder naer hare Quartieren te beghen/ ende een beter ghelegentheyt te verwachten/ soo wanneer sy meerder aen-tal van Soldaten upt het Vaderlandt souden hebben bekommen: ende zijn alsoo met goede orde den achtsten weder af-ghetoghen/ ende elck ghekeert in sijn garnisoen. Ondertusschen dit aldus passeerde ontrent het Arryal, soo gebeurde het dat den seften deser de onse van 't Reciff een Zepl in Zee saghen/ 't welck sy vermoeden een van onse Jachten te wesen die van Tamarica wieden verwacht/ dan naerder daer op lettende/ ende insonderheyt merckende dat sijn kours veranderde/ werdt 't Jacht de Exter ghesonden om 't selve te verkennen; doch 't selve wat te langhe vertreckende/ is de Commandeur Smient met Capiteyn Duynkercker in een Boot vallende/ daer spoedich naer toe ghe-roept: daer by kommende/ bevonden het een Portugees Schip te wesen/ ende hoe-wel sy niets by haer en hadden als d'n of vier pistolen ende haer handgheweer/ deden haer niet te min met hooghe d'zenghementen strijcken/ soo dat 't selve al verobert hadden eer dat den Exter konde aen-kommen. Dit Schip quam van Yiana upt Portugael/ ende was met stuck-goederen gheladen/ insonderheyt Lijnwaten/ die de onse seer wel te-passe quamen: verstonden mede upt het volck/ datter in Portugael gantsch gheen ghereedschap en wierdt gemaeckt om eenich merckelijck secours naer Brasil te senden. Onder de vberde Personen waren mede d'n jonghe Dochters/ vermaeghschapt aen Rocke de Barros, ende andere principale Inwoonders van 't Landt, soo dat den Grave van Bagnola een brief schreef om de selve te ransoeneren; doch alsoo by twee of d'n ghevanghens/ die vanden Exter waren by den vbandt bekommen/ elck met een nieuw kleedt 't hups sonde/ werden dese Dochters weder sonder eenige ransoen hem toe ghesonden. Den Barbier van 't Jacht Ter-Veere (die een was van dese d'n ghevanghens) verhalende dat de vbandt in 't Jacht ghekommen zijnde/ alwaer hy nebens noch een sich in des Constapels Camer bevondt/ ende haer quartier versocht/ 't welck sy hem weggerden; daer op hy hun dan de lout thoonde/ ende d'zenghden 't vier in 't kruyt te steken/ sulcx dat sy hem 't selve gaven/ ende onderhielden. De Commandeur Licht-hart arriveerde aen 't Reciff van Tamarica met een Chaloupe den achtsten/ ende hem volghde den selven dagh de Canari-Voghel, Ceulen, ende den Jonghen Tijger, ende s' anderdaeghs 't Jacht den Tijger. Den derthienden werden de Compagnien vanden Major ende Capiteyn Tourlon gheschreept in 't Jacht Ter-Veere ende Leeuwerck, ende een Chaloupe/ om naer Tamarica ghebracht te werden: ende 't Jacht Ter-Veere werdt belast vandaer naer Pariba te zeplen/ ende daer vooz te kruysen. 't Wapen van Hoorn werdt ghesonden vooz de Bahia,

ANN O
1633.

ende 't Leeuwerck belast hem derwaerts te volghen / naer dat sijn volck soude gheloft hebben. Den seventhienden bracht het Wapen van Hoorn een Schip op/ gheladen met hondert ende ses-en-tnegentich kisten Supckeren/ ghekommen upt de Cabo, ende de onse by gheval inde mondt ghelopen: ende 't selve tot op de rede vooz 't Reciff ghebracht hebbende/ vervolghde sijn reyse naer de Bahia, de Portugesen mede nemende om aen 't Eplandt Paesch-avondt aen landt te stellen. Den negenthienden liep 't Jacht de Vos upt om vooz de Cabo te kruppen: ende Capiteyn Cornelis Cornelisz. wierdt met den Eenhoorn ghesonden naer 't Vaderlandt met brieven aen de XIX. met verhael van alle 't gene daer gepasseert was. Ter selver tijdt vernamen upt seeckere geintercipierde brieven / hoe dat den Raedt van Indien in Spagnien verstaen hebbende / upt den Broeder van Don Antonio d'Albuquerque Gouverneur van Pariba, wessende een Geestelijck Persoon/ 't ghene by de onse op 't Arryal vooz desen onder 't beledt vanden Colonel Rembach was geattenteert/ ende dat selve niet sonder ghebaer van 't selve te verliesen was toe-ghegaen / om daer in eenichsints te voozsien / twee Dupnkercksche Schepen hadden doen bestaen / met veel Ammunitie ende eenich Volck doen laden / ende soo doen pressen / dat de selve teghen den lesten deses maents in Pariba werden verwacht. Om 't selve te beletten / ende dese soo veel mogelijk ware te onderscheppen / werden den twintighsten ghesonden de Schepen Swolle, Overijssel, en de Canari-Voghel, met eenighe Soldaten versterckt / om vooz Pariba te houden / ende op de komste van dese twee Schepen te passen. De Phoenix wert mede tot dit esquadre gheschickt naer dat wat schoon soude ghemaect hebben. Den seven-en-twintighsten 's avondts is de Vaendzich vanden Oversten Lieutenant upt-gegaen met een troupe ghecommandeert volck / sterck ontrent hondert man; trocken by Noorden Rio Dolce in seecker Dozpen / daer sy den Engghenaer van de Supcker-Holen/ die daer lagh / nevens eenighe andere ghevanghen namen/ ende de Heulen verbranden. De vbandt 't selve vernomen hebbende / sondt in aller ijl upt het Arryal twee hondert man/ om de onse den pas en wederkomste naer 't Reciff af te snijden. Doch by de Schiltwacht van de Redoute buyten 't Fort de Bruyn ontdeckt zijnde / werdt den Oversten Lieutenant Bijma daer van ghewaerschouwt / de welke sonder eenich uptstel met sijn Compagnie ende veertich musquettiers van Capiteyn Beyart upt-liep / om ons upt-ghegaen volck in te wachten / die nu vande Stadt af langhs strandt quamen aen marcheren. Hier op brack de vbandt upt / ende schoot seer sterck / ende onse wederom / 't welck rupm een upz dunzde: doch de vbandt hiel sich al aen de over-zijde vande Riviere / kregen effen-wel eenighe dooden ende ghequetsten; de onse mede twee gequetste/ daer van de eene naerder-handt stierf. Den eersten September arriveerde de Pegasus upt de Camer van Stadt en Landen; ende 's anderdaegs de Eendracht van Dordrecht; ende 't Jacht de Vleermuys. Den vierden voer de Heere Gijsselingh met de Phoenix naer Tamarica. Den sevenden des avondts trock den Oversten Lieutenant Bijma met sijne Compagnie/ nevens die van Cloppenburgh, Garstman, ende Picard van 't Reciff naer de Stadt: daer sy weghen de groote dupsterheyt dien nacht mosten logeren: 's anderdaeghs 's mozghens trocken sy voozt dwars te landt-waert in ontrent anderhalf upze gaens / tot een Dozpen ghenamt Mori were, 't welck sy onverschens over-vielen / alsoo het een ffeest-dach was / ende 't volck meest inde Diffe: sulcx dat de Soldaten hier goeden buyt bequamen. 't Landt daer om her in allarm geraeckt zijnde/sondt Albuquerque datelijck upt het Arryal twee hondert man om op de retraitte vande onse te passen: doch upt een Soldaet/ die van de onse over-liep/ gewaerschouwt zijnde / dat de onse den selven wegh niet en konden weder-keeren / maer haer retraitte nemen naer Tamarica, soo

com-

commandeerde hy 't selve volck de onse datelijck te volghen / ende met 't volck welck noch onder-weghen souden op-samelen / te slaen; gebende het beleydt van dese troupen aen een Krups-Heer Francisco d'Almeda. Dese vervolghde de onse tot ontrent een half myle boven Garasu, by de Supcker-Holen van Pedro de Rocha, daer den wegh seer naeuw ende alsins met onghehackte Boomen verstoppt was / sulcx dat de vbandt daer by groote avantagie hadde: hier troffen den anderen aen ontrent des vooz-middaghs ten elf mylen / de vbandt viel seer furieuslijck van achter ende van ter zijden in; doch werden by de onse soo ontfanghen / dat daer naer niet meer deden als van achter aen te vallen / ende inden troupe te schieten; waerom de onse al embuscades maecten / ende kregghen de vbandt al eenighe repsen tusschen beyden / ende hiewen een goede partij ter neder / ende bequamen veel wegh-gewozpen musquetten / die de onse in stukken sloegghen: sulcx dat de vbandt naer dat tot ontrent vier mylen naer de middach ghevolght hadde / ende wel ghematteert was / daer upt moeste scherpen / naer dat eenich volck / ende onder anderen den Krups-Heer doot waren ghebleven / ende eenighe ghevanghen by de onse bekomen. Dese Krups-Heer hadde den Koningh in Nederlandt ghedient / ende was een dapper ende ervaren Krijghs-Man / soo dat de Portugesen groot werck van hem maecten / ende het verlies dapper ghevoelden. Hier naer marcheerde onse troupe op de plain vooz Garasu, om te sien wat couragie de vbandt soude thoonen, doch niemant vernemende / vielen in 't Stedeken / ende staken het vier daer in; ende aldaer een nacht ghelogeert hebbende / quamen den thienden ontrent de middach op 't Eplandt Tamarica, hebbende ontrent neghen ofte thien dooden achter ghelaten / ende ontrent de dertich ghequetste / die sy af vachten / ende werden daer dooz belet pets vorders vooz te nemen. De Colonel was den achtsten deser / om de vbandt over al in alarm te houden / ende van alle kanten te besoecken / met de Compagnien van Capiteyn Everwijn, ende die van Bongarson, de welke wegghen de quetsure van de vooznoemde Capiteyn gecommandeert wierdt by Capiteyn Fredrick Malepas; nevens hondert ghecommandeerde musquetiers / die gheleydt wierden dooz Capiteyn Hendrick Smit: ende de Compagnie van Capiteyn Hendrick Fredrick, upt de Affogados op-ghetrocken / ende marcheerde vande sandt-plate vooz 't Fort Emilia over de Kiebiere te landt-waert in naer de Kiebiere de Jangada. Den Equipage-Heester wierdt met twee zepl ende soo veel roep-boots ghesonden / om de Soldaten over de selve Kiebiere ende andere kreenen over te setten. Doch dit vaer-tuygh en konde wegghen de ondiepten (veroozsaect dooz het menichfuldich in-gheschoten sandt) binnen het Reciff niet op-kommen / soo dat de selve / 't weder dat wel ghetempert was daer toe aen-lockende / byten 't Reciff dooz de Zee werden gesonden tot vooz de mondt van de selve Kievier / de welke wegghen de groote ondiepte ende sware barninghe onmogelijck was in te kommen. Boven desen hadde de vbandt op 't in-kommen van de selve een Kerenchment geleght / dat hun het in-kommen vande Haven lichtelijck konde beletten / ende ons volck wegghen de wijte ende kromte vande Kiebiere hun niet konnen seconderen / soo dat 's anderdaeghs weder keerden. De Heer Colonel ghemarcheert hebbende tot aen de vooz-ghemelte Kiebiere / vondt aldaer een Dack-hups met twee-en-dertich kisten Supckeren / de welke met wacht beset latende / sondeerde de Kievier om erghens over te kommen / doch en konde sulcx dooz de groote diepte van de selve niet geschieden. Waeromme dan vermerckende aen de gestalte der ondiepten in de Haven / dat de Boots by hem niet souden konnen kommen / ende dat op dese zijde vande Kievier niet meer te doen was / heeft / naer dat 't vooz-gheroerde Dack-hups by de Soldaten gheplondert ende in d'asschen was geleght / sijn retraitte ghenomen.

ANNO
1633.

Den vbandt door dien roock in alarm geraeckende / vervolghden de onse door de naeuwe passagien / ende de onse maecten eenighe embuscaden ende schar-
mutselen met den vbandt: ende quamen soo 's anderdaeghs 's avonds we-
derom: hebbende in 't vechten twee dooden bekomen / ende twee zijnde in
't over-gaen vande Kievier verzoncken: de vbandt oock schade gheleden heb-
bende. Den twaelfden arriveerden aen 't Reciff 't Jacht de Phoenix van Pariba
op-ghesonden om victualie voor de esquadze te halen: uyt de welcke men ver-
nam dat de Schepen al eenighe reysen jacht hadden ghemaect / ende twee
Schepen vande vbandt aen strandt ghejaeght: ende een Schip met stuck-
goederen gheladen verobert / welck op-ghesonden was naer 't Reciff: ende
Overijssel hadde slaeghs gheweest teghens twee Schepen / elck met twee-en-
twintich stucken ghemonteert; doch alsoo de andere Schepen die door contra-
rie windt ende stroom te laegh verballen zijnde / niets by hem konden kom-
men / hadde de selve moeten verlaten / naer datse weder-zijds eenighe dooden
ende ghequetsten hadden ghecregen. 't selve Jacht werdt den veerthienden
weder naer de esquadze voor Pariba af-gebeerdicht. Ende de Heer Gijsselingh
keerde weder van Tamarica. De volgende daghen arriveerden eenige Sche-
pen uyt het Vaderlandt met Divys ende eenige recreuten van Soldaten; als
namentlijck den seventhienden de Goudt-Vinck van Amsterdam: ende den
achtthienden Ouwer-kerck, nevens de Windt-hondt, ende Pernambuco: ende
den een-en-twintighsten het Wefeltjen. Soo dat ten selven daghe de Goudt-
Vinck werdt ghesonden om de Commandeur Licht-hart te soecken ende op te
voerden teghen seecker exploit dat by der handt soude werden ghenomen.
Ende daeghs daer aen wierdt de Windt-hondt ghesonden tot versterkinghe
van 't esquadze voor Pariba: ende 's anderdaeghs de Pegasus, de Leeuw van
Zeelandt voor de Cabo. De Commandeur Licht-hart arriveerde den vijf-en-
twintighsten met 't Jacht Naerden, doch en hadde door de groote storm-windt
niet besonders konnen oprichten / latende 't andere vaer-tuygh noch achter/
om pets te explootteren. Den seven-en-twintighsten werdt aen de Schepen/
die om de Zuydt krupsten / gesonden / ten eynden sy mede op souden komment:
ende vier Bercken vande Portugezen ghenomen / ende weder toe-ghemaect/
werden ghesonden naer Tamarica, om de passen van 't selve Eplandt te bewa-
ren / ende van daer te verlossen de Jachten ende Chaloupen die daer laghen;
dese Bercken waren by de onse ghenamt de Oester, de Papegaye, de Granaet,
ende Arara: doch siende de bezepltheyt van Arara, is de selve belast Zee te hou-
den / ende is daer tot Schipper op ghestelt Abel Pieterz., Assistent vande
Equipagie-Meester. De culture van 't selve Eplandt Tamarica wierdt met
meerder ernst voor-ghenomen / ende werden boven de gheue die te vozen haer
met eenighe Swarten daer hadden neder-gheslaghen / derwaerts noch ghe-
sonden twee francoisen met ontrent dertich soo Swarten als Swartinnen/
sulcx dat de voort-plantinghe van allerhande Vyuchten daer seer begonde toe
te nemen. Den Oversten Lieutenant Bijma die op Tamarica was geweest / om
met eenighe Signores de Ingenios te accorderen / quam weder op 't Reciff. Den
eersten October 's moeghens met het aen-breecken van den daghe wierdt men
een Caravel ghewaert ontrent op de hooghe vande Stadt / waer den Equi-
pagie-Meester met vier Boots / ende de Chaloupe Duysent-been strax naer
toe liep; doch by gheraekte boven den hoeck vande Stadt; de onse en lieten
even-wel niet naer die te vervolghen / ende alsoo men sach datse de selve in-
liepen / ende men ghelooft dat de vbandt / siende het niet en konden ontleg-
ghen / teghen strandt souden aen-jaghen; soo is de Heer Colonel met de Com-
pagnien vanden Oversten Lieutenant, van Cloppenburgh, Picard, ende de
Major de Vries, neffens de Heere Gijsselinghs, inder ijl naer de Stadt ghemar-
cheert /

October.

cheert / om te sien ofse eenich voozdeel konden doen : doch sy quamen / naer de Stadt besichticht te hebben / wederom / achtende dat het Carveel ontsnapt was : niet te min de Boots deden het aen strandt lopen in een Rievierken by Pao Amorello, ende dat met leegh water : sulcx dat den Equipagie-Meester 't selve met wassende water af kreegh ; ende 't selve naer 't Reciff op-bzacht / was ghenaeamt Il Sanctissimo Sacramento, ende quam van Viana, geladen met stuck-goederen. Den derden arriveerde vooz 't Reciff het Jacht de Vos, de welke op de hooghde van ontrent thien graden een Caravelle ghenaeamt Nossa Sennora del Rosario hadde verobert / gheladen met stuck-goederen; quam van Tercera, ende wilde naer Seregippe, de welke hy met sijn volck hadt beset / alsoo noch jacht kreegh op een andere. Den vierden werter een partij upt-ghesonden van ontrent tseftich koppen / onder 't belept van Hans Melchior, Sergeant van Capiteyn Cloppenburgh: de welke haer begaven op de wegh leydende van het Arryal naer de Cabo, alwaer sy een Hups vonden / welck de Soldaten upt-plonderden / ende voozts in brandt staken / ende keerden weder met den buyt sonder eenighe vbandt ghemoet te hebben : 's anderdaeghs gingher weder een partij derwaerts / doch dese werdt by de vbandt ontdeckt / soo dat weder keerden sonder pets te verrichten. Wy sullen ons volck in Brasil nu wat laten rusten / ende ons van 't Landt ter Zee begeven.

In 'tbeginfel van dit Boeck hebben wy verhaelt hoe dat het Schip de Fama met noch eenighe andere Schepen onder 't belepdt vanden Commandeur Jan Jansz. van Hoorn by de Heere Matthijs van Ceulen, Ghedelegeerde Welwint-hebber / den acht-en-twintighsten December des voozleden jaers was af-ghesonden / om vooz de Bahia te kruspen. Dese quam met sijn Schip den tweeden Januarij deses jaers vooz de Bahia, kruspen ontrent de selve / ende Morro St Paulo, tot den seventhienden / ende sonden een van de Schepen om te besichtigten wat Schepen daer inde Bahia laghen : 't welck den twintighsten weder kommende / den Commandeur berichte datter inde Bahia laghen veerthien soo groote als klepne Schepen. Den dzy-en-twintighsten hadden Morro St Paulo Noozdt-West van haer dzy mijlen / ende alsoo 't heel stil was / anckerden op seven-en-twintich vadem bequame ancker-grondt ; 't naeste landt lagh van haer West ontrent een halve mijle, maeckten hare Schepen schoon / ende gingen tegen den avondt weder 't zepl / ende bleven hier soo kruspen sonder pets vande vbandt te becommen / alleen joeghen den achthienden Februarij een Spaensche Berck aen strandt / ende besichtigden het Eplandeken by de onse genoemt Paesch-avondt, welke leght twee mijlen Zupdelijcker als Morro St Paulo, op de hooghde van veerthien graden by Zupden de Linie : is een leegh Eplandt / een half mijl in 't ronde / omcingelt met een riff van klippen / de voetsand-landt-strandt / ende voozts groen van Boomen: vonden daer op eenighe wilde Annanas; ende eenighe Appelen de Coloquenten niet onghelijck / doch niet soo groot / ende van binnen zijn als de Papayen goet om eten : de Portugesen noemen dit krupt Maryconssia : daer en is gheen versch water / maer vbandt-hout ghenoech ; keerden weder naer Pernambuco, alwaer sy den lesten Februarij wel arriveerden. Capiteyn Jol die eenighe daghen te vozen ontrent de Bahia by haer ghekommen was / voer meer naer 't Zupden / om vooz Cabo Frio te kruspen. Den twee-en-twintighsten waren by Rio de Contas, daer is een bocht ende binnen hoogh landt ; ende als de Rievier vooznoemt West van u is / soo ist hoogh binnen-landt oock West van u. Zeplden soo al voozts langs de Custe / ende waren den seven-en-twintighsten op de hooghde van twee-en-twintich graden ende twintich minuten / is daer hoogh hackelich landt / hadden acht-en-twintich vadem ontrent dzy mijlen vande wal / seer goede sandt-grondt. Den acht-en-twintighsten hadden hooghde twee-en-twintich graden ende

ANN O
1633.

ende vier-en-beertich minuten/hadden Cabo St Thome West ten Noorden van haer / de welke haer boven op doet in dyp heubeltjens / waer van het eene is ghelijck een Supcker-bzoodt / en zijn niet hoogh / maer het landt ende de Cabo is hoogh / hadden Illas St Anna West ten Zupden van haer ontrent vijf mijlen / ende het eerste doet hem op als een Supcker-bzoodt / ende dan kommen daer dyp of vier bochtjens / ende het Westelijckste schijnt het grootste te wesen ; des avondts waren ontrent anderhalf misle van 't Eplandeken Sta Anna, (daer zijn wel vijf of ses Eplandekens) mochten Cabo Frio sien / doet hem in tweek op / is hoogh landt / hadden altijd grondt / ende was vier-en-dertich tot veertich vadem diep steek-grondt ; den neghen-en-twintighsten 's middaghs hadden de hooghde van dyp-en-twintich graden ende ses minuten ; de Cabo Frio West-Zupdt. West van haer ontrent vijf mijlen. Den dertigsten 's avondts hadden de Cabo Noorden van haer ; ende 's anderdaeghs Noordt-West ontrent vier mijlen / de stroom gaet om de Oost ; hadden 's middaghs hooghde dyp-en-twintich graden ende vijf-en-twintich minuten / liepen West aen langhs de wal ; by Westen de Cabo ist leegh landt / ende vijf mijlen Westelijcker weder hooghende heubelich. Den eersten Februarij hadden hooghde dyp-en-twintich graden ende twintich minuten / ende Rio de Jenero West-Noordt-West van haer ontrent vier mijlen / hielden daer ober ende weder. Den thienden 's middaghs hadden hooghde vier-en-twintich graden / wenden naer de wal. Den elfden waren voor Rio de Jenero, ende hadden 's middaghs hooghde dyp-en-twintich graden en veertich minuten / zeplden hier op ende neder. Den twintighsten saghen een Zepl / d'welck spramen / doch siende het een Schip was kommende van Angola met dyp hondert Swarten lieten het weder varen / om dat gheen middel saghen om 't selve met te brenghen. Bleven daer krupssen tot den neghenthienden Martij, ende keerden doen weder naer Pernambuco, alwaer den neghen-en-twintighsten wel arriveerden. Inde maendt van April werdt de Commandeur Jan Jansz. van Hoorn ghesonden naer West-Indien / met het Schip de Fama, Middelburgh, de Goude Leeuw, Zurphen, ende 't Jacht den Otter, Brack, Nachtegael, ende de Chaloupe Gijsselingh : in welke Schepen / boven ordinaris Boots-volck / ginghen twee hondert ende vijftich Soldaten. Schepden van Pernambuco den ses-en-twintighsten twee upzen naer Sonnen onder-gangh. Den tweeden Maij op de hooghde van vier graden ende veertich minuten by Zupden de Linie werden de Jacht den Otter, de Brack, ende de Chaloupe Gijsselingh af-ghebeerdicht naer de Maragnan ; volghens de last vande Heeren Ghedelegeerde den Commandeur mede ghegheven / om te sien ofte aldaer eenighe Spaensche Schepen laghen / ende de selve / soo het moghelijck was / vande reede te halen. De resterende Schepen vorderden haren wegh / ende quamen den twintighsten onder 't Eplandt Barbados op de reede / aen de Zupdt. West-zijde tusschen twee hoeken / die een groote gotelingh-scheut vanden anderen leggen / tusschen beyden ist een groote schoone sandt-baye / bleven daer tot den seven-en-twintighsten / ende manghelden daer vande Enghelsche verschepden verbersinghe. Sanderdaeghs 's mozghens saghen 't Eplandt St Vincent, ende quamen naer de middach op de reede inde Baye St Antonio. Den lesten Maij quam daer by haer 't Jacht de Brack, ende de Chaloupe Gijsselingh, ende daeghs daer aen 't Jacht den Otter, de welke de gantsche Noordt-Custe van Brasil hadden langhs ghelopen / tot de Maranhon toe / inde welke oock waren gheweest / doch hadden niets verricht / doo dien daer niet ghenoech verkennt waren / noch niemant hadden ghesien ofte versproocken. Den derden Junij voeren naer 't Eplandt Bekia met den Boot om Schildt-padden te keeren : vonden daer een schoone Baye / die men aen de West-zijde moet in zeplen ; aen den Oost-

Mayus.

Junius.

TRUGILLO

- 1 De Caepe
- 2 De Westhoek
- 3 Rio Quaimarotte
- 4 Een timmerloots
- 5 De Poorte

- 6 De Kerck St Francisco
- 7 T'fort met het Kruythuys
- 8 De Grootz Kerck
- 9 Twee versche Rivieren
- 10 Hier landen de Chaloupen

- 11 De Fam Com. Ian van Hoorn
- 12 Middelborgh de Vice ammirael
- 13 Goude Leeuw Schout by nacht
- 14 T'schip Zutphen
- 15 T'acht den Olter

- 16 T'acht de Braeck
- 17 T'achtien de Nachtegael
- 18 De Chaloupe Gyseligh
- 19 Dry Spaense Bercken

Oost-hoeck is een riff diep dyp/ vier/ vijf/ ses/ ende seven badem klippich; dit
 Eplandt is onbewoont / doch de Wilde van S^t. Vincent planten daer Parates:
 daer wast veel Cottoen in 't wilde; leght van S^t. Vincent Zuydt-Oost ontrent
 vijf mijlen. Den thienden ginghen weder t'zepl van S^t. Vincent; ende saghen
 den vijfthienden 't Oost-eynde van Porto Rico, met twee klepne Eplande-
 kens / die Mona ende Monica niet qualijck gheleken / doch waren niet wel soo
 slecht: oock lagh het klepnste aen de Zuydt-zijde / daer Monica leght aen de
 Nooydt-zijde van Mona. Ten achtthienden saghen het West-eynde van Porto
 Rico, ende kortz daer naer Mona, ende twee dagen daer naer Savona: ende ble-
 ven daer krupssen tot den vijf-en-twintighsten; ende verzeplden doen voortz
 naer Isla de Vaca; welck sy den acht-en-twintighsten s'morgens saghen / ende
 quamen naer-middach aen de Cabo Tiburon: scheidten s'anderdaeghs weder
 van daer / ende saghen den lesten Junij 't Eplandt Navaza. Den vijftden Julij Julius.
 quamen ten ancker onder de klepne Caiman. Den sevensten quamen de Nachte
 Nachtegael en de Chaloupe Gijsselingh; die naer Cabo de Cruz waren ghe-
 weest / ende brachten een Scheepken mede / welck sy hadden betovert / ghela-
 den met dupsent en seven-en-dertich Hupden / dyp klepne kisten Sucker / ende
 hondert vier-en-vertich pottrisen Honigh. Den thienden sagen de Eplanden
 S^t. Milan; ziji leeghe slechte Eplandekens / dicht by den anderen leggende / dat
 men daer qualijck tusschen deur kan sien: van 't West-eynde vande klepne Cai-
 man tot aen dese / ziji ses of seven-en-vijftich mijlen Zuydt-West ende Zuydt-
 West ten Westen: liepen by Westen dese Eplandekens om / en sagen veel bran-
 dinghen een mijl bukten de wal. Stelden voortz haer kouts Zuydt-West ten
 Westen / ende sagen s'anderdaeghs s'abonds landt / soo dat af hielden tot de
 midder-nacht / ende wenden doen weder naer de wal. Den twaelfden gingen
 Zuyden aen / doch by 't landt kommende / bevonden haer te leegh vervallen: soo
 dat die van S^t. Milan wil naer de Cabo de Honduras; moet ten minsten Zuydt-
 West ten Zuyden aen-gaen. Sy liepen tusschen Guanaja ende Učila deur; is
 daer wijdt ende breedt tot dat men komt by seven klepne Eplandekens die een
 mijl van 't vaste landt legghen / de twee Oostelijckste ziji de grootste / ende
 ziji tamelijck hoogh / legghende dicht by den anderen: de andere vijf ziji niet
 seer hoogh / oock klepnder als de voorgaende; van het Westelijckste loopt een
 riff af een half mijl in Zee West-Nooyd-West van het Eplandt; legghen vier
 mijlen van Guanaja: aen 't Oost-eynde van Guanaja leght het oock vol Ep-
 landekens tot op een mijl aen Guanagua: van het Oostelijckste van dese Ep-
 landekens loopt een groot riff af Oost-Nooydt-Oost / een half mijl in Zee /
 van 't West-eynde van Guanagua loopt oock een riff af West-Nooydt-West
 een derdendeel van een mijl in Zee / soo dat / die hier tusschen beyden deur wil
 zeplen / moet meest midden water houden / Guanagua naest. Van Guanagua
 tot Punta la Rije is de kours Nooydt ten Westen ende Zuydt ten Oosten vijf
 mijlen. Punta la Rije is een leegen hoeck daer een Hups met een baeck op staet;
 dese Punt ende de Stadt Truchillo legghen meest Zuyden ende Nooyden van
 den anderen ontrent twee mijlen. Van dese Punt loopt een sandt-riff af / dat
 men mach looden soo diep ende soo dzoogh als men wil. Om voor Truchillo
 op de reede te kommen / loopt men Zuydt-Oost aen / want de stroom set om de
 West: als men by dagh om dese Punt komt / siet men de Stadt voor sich / ende
 een groote Bape daer het allenthalven goedt ankeren is. De Stadt leght
 op eenen Bergh / ende is aen de Zee-kant al betrencheet met een dicke muur
 ontrent ses voeten hoogh / weynich min of meer; men kan niet wel by het
 Trenchement kommen wegghen het kreupel-bosch / welck wast in 't hanghen
 van 't geberghte; daer is maer een Poozte / tamelijck sterck voor een aen-loop /
 daer laghen twee metale bassen / ende een weynich by Westen de Poozte twee
M p
metalen

ANN^O
1633.

metalen stücken; soo dat van die kant daer niet wel is aen te kommen. Sanderdaeghs deden haer best met laveeren om op te kommen/houdende soo verrebupten de wal als doenlijk was/ om van 't landt niet ghesien te worden: ghelelijk oock daeghs daer aen: kregghen doen de Punt in 't ghesichte / ende verkenden de baeck. Den vijftienden was doot stille / setten de Soldaten over in de Jachten ende Chaloupen: ontrent neghen uren kregen weynich koelte; ende vorderden soo wel / dat het ten twee uren naer de middach met de vier groote Schepen vooz de Stadt setten. Daer werdt weder-zijdes fel gheschoten/ soo dat 't Schip Zutphen d'yn dooden kreegh: westwegen 't selve een stuck bet afgingh legghen; ende 't Schip Middelbargh ende de Commandeur setten dicht onder 't Fort. Ondertusschen zeylden de Jachten en de Chaloupen een canon-scheut by Westen de Stadt naer 't Kievierken S' Antonio, daer sy het volck landten: marcheerden dan daer langhs strandt: ontrent de Stadt kommende/hielden de Schepen op met schieten/om ons eygen volck niet te beschadigen: ende de Commandeur viel in sijn Boot/ ende voer naer landt met twintich man / doch eer hy aen landt konde kommen / was al eenich van ons volck inde Stadt gheraecht / want soo haest sy ghekommen waren tot aen de voet vande hooghde daer de Fortresse op leght/ klommen de selve op sonder vertoeven: de Spagnaerden wierpen wel fel met steenen; maer alsoo de onse eenighe granaden tot onder de wal wierpen/ verlieten sy de selve terstondt; ende klommen de onse daer lichtelijck over. Dus werdt dese stercke Plaetse met luttel teghen-weer ghewonnen / ende kleyn verlies; de onse kregghen soo aen landt als in de Schepen maer seven dooden; de veroveringhe gingh soo knap toe/ dat ten vier uren al meester vande Stadt waren. De Stadt leght op de hooghde van vijftien graden ende vijfen-veertich minuten by Noorden de Linie. Sanderdaeghs deden haer best met het kriecken vanden dagh / om de goederen by een te halen: brachten die in een korte-Garde binnen 't Fort dicht by de strandt. Doch ontrent ten negen uren als 't goet nu meest by een was/ ontstondt daer een brandt in 't Oostelijckste Hups van de Stadt (sonder dat men heeft konnen vernemen by wie de selve toe-quam/ hoe neerstich men daer oock naer ghebracht heeft) ende nam soo schielijck toe / dat in korten tijdt de twee derde-parten vande Stadt in d'asschen gheraecten: een peder hadde genoegh te doen om sijn lijf te salveeren / soo schrickelijck branden de Hupsen/ die al met palmiet-bladeren ghedeckt waren / ende de voegghen rijs / ende met kalck ghevult/ men konde van 't goet niet bergen / het Krupthups gheraecte mede in brandt/ soo datter eenighe van 't volck soo verbrandt werden datter van sterven. Daeghs daer aen brachten aen de Schepen 't ghene der noch overich was ghebleven/ te weten: twee hondert ende negen-en-dertich d'zooge Hupsen/ ses baeltjens ende een half Indigo, acht hondert ende twintich pondt Salsaparilla; seven metale stücken / d'yn metale bassen / d'yn ysere stücken / vier klokken / ende eenighe kleynigheden. Twee daghen daer naer accordeerden met den Gouverneur van Truchillo over de brandt-schattinghe van 't reste vande Stadt vooz twintich pondt Silver / alsoo haer beklaegghen dooz den brandt-gheen middelen behouden te hebben. Verstonden upt den selven dat van onser komste niets en hadden gheweten vooz den veertighden deser / als wanneer des avondts spade by die van 't Punt wierden ghewaerschoutwt. Dese Stadt was aen de water zijde seer sterck / maer aen de landt zijde gants open; aende Oost zijde was een seer stercke poozt daer de metale bassen op laegghen: opt Fortjen dat meest midden in de Stadt licht lagghen seven stücken soo ysere als metael op twee baterpen / inde Stadt waeren d'nye kercken/de grootste genoemt Egresia Major naer Oosten/S' Francisco naer 't Westen; ende 't Hospitaal naer het Zuiden. De Gouverneur Jan de Miranda ver-
klaerden

St FRANCISCO DE CAMPECHE.

VERGLARINGE DER SYFERGETALEN

1	t'Klooster van S. ^t Francisco	9	De Kerck S. ^t Roman
2	Huyfen der Indianen	10	Baterye met twee Stucken
3	Een Capelle	11	Plaetse daer t'volck landen
4	De Nieuwe Kerck de los Remedios	12	Syn 22 Spaense prysen
5	De Grootte Kerck	13	T'jacht de Nachtegael
6	Het Raedt huys	14	De Chaloupe Gysfeliughe
7	Het fort ofte Bateria	15	De twee Boots varende langs strand
8	Scheep timmer werven		

klaerden datter waeren gheweest soo Borzers als Soldaeten / soo hier als te
 St Pedro woonende / twee hondert Spagnaerden : ende vier hondert soo In-
 laten als Swarten. Daer ontrent wassen weynich Duchten als Oragnie-
 appelen ; maer Ossen ende Koepen ; sinder met menighe te landt-waert in.
 Den handel was daer gants te niet gheloopen / om datter in twee Jaeren
 gheen Galeons en waeren gheweest ; alleen wasser in April lest-leden een
 Schip met Hupden gheladen van hondert last / van daer af-ghebaeren / ende
 andere goederen naer de Havana : d'welcke de oorsaecke was dat de onse daer
 soo weynich vonden. Den een-en-twintighsten schepden weder van daer ende
 liepen des anderen daeghs tusschen Guanaja ende Guanagua Dene / doch Gua-
 nagua naest / hadden seer travadich weder. Den vijf-en-twintighsten saghen
 't Eplandt Cozumel , is leegh ende slecht landt soo dat niet verre ghesien kan
 werden. Dooz dien de stroom geweldich om de Noozdt gaet / vonden haer den
 acht-en-twintighsten buyten alle gissinghe op de hooghde van twee-en-twin-
 tich graden by Noozden de linie / ende wonnen weynich om de Zuydt / tot dat
 den eersten Augusti landt saeghen / ende hadden diepte twintich vadem / dan
 Doooghde allenskens op tot twaelf vadem / twee mijlen ende een half buyten de
 wal ; De Spagnaerden noemen het Boca de Canal : men siet heel laegh landt
 met een upt-stekende punt ghelijck als oft het een Eplandt ware met witte
 sandt-strandt ; anckerden 's avondts op neghen vadem waters. Des ander-
 daeghs ginghen weder t'zepl ende setten weder des 's avondts op twaelf va-
 dem / ende zeplden soo voozts. Den vijfden verrasten een leedighe Fregat /
 verstonnen upt 't Volck dat de Bloote van Spagnien int landt was / en-
 de dat 't Eplandt St Martin de onse hadden af-ghenomen. Den elfden 's mid-
 daghs hadden de hooghde van twintich graden / ende acht minuten : ende
 ginghen al Zuydt-Oost aen ; ende saeghen weder landt ; soo dat 's avondts
 Campeche van haer hadden Oost ten Noozden vier ofte vijf mijlen / ende set-
 ten het daer op ses vadem waters / setten stracks het Krijghs-volck over inde
 Jachten ende Chaloupen / ende laveerden snachts naer de wal / latende inde
 groote Schepen ontrent tachtentich man soo siecke als ghesonde ; naemen
 mede over de vier hondert man soo Soldaten als Matroosen om te landen / de
 groote Boots waeren daer en boven peder versien met twaelf man / ende de
 kleyne naer advenant / om de selve te gebuycken daer het noodich ware. De
 Stadt Campeche is gelegen op twintich graden ende twintich minuten / san-
 derdaeghs laveerden noch al voozts naer de Stadt / ende anckerden 's avondts
 op vijftien voet waters ontrent anderhalf mijsl van de Stadt : ontrent de
 midder-nacht verdeylden het volck in twee troupen / ende de Schepen zeplden
 ende roeyden voozts naer de Stadt. Den derthienden smorgens een upze naer
 der Sonnen op-gangh landen het Volck een half mijsl Zuydt-West vande
 Stadt in een groene vallepe / aen een slecht sandt-strant. 't Volck in ordze ge-
 stelt zijnde marcheerden datelijck voozt / de twee groote Boots peder een stuck
 vooz op hebbende roeyden nevens 't volck by de wal op / ende schooten alte-
 met als 't noode was / ende deden de vyandt groote schade. De Chaloupen de
 Nachtegael ende Gysselingh zeplden mede by de wal op / ende schooten mede.
 Eer ons volck al te lande was / quam de vyandt met twee Vaendelen Volcks ;
 soo te Paerde als te voet / om ons Volck te stutten : maer moesten haest vluch-
 ten ; soo dat de onse aentrocken tot aen een trenchee by de vyandt ghemaect /
 upt de welcke sy hem met der haest upt dzeven / ende stracks daer aen upt een
 tweede trenchee. De vyandt retireerde sich in sijn derde werck alwaer sy d'n
 stucken hadden / ende deden een dappere charge op de onse met canon / ende
 musquetten doch d'onse soo dapper aenballende kregghen dit werck mede in /
 met groote verlies vande vyandt / ende smeten de stucken upt de rampaerden

A. N. N. O.
1633.

soo haest als de vbandt die verlaeten hadde. De onse marcheerden voorts tot
 aen de marckt / alwaer de vbandt sijn principaelste vasticheyt hadde / want
 daer komen ses stracten op de marckt / upt / d'welcke sy al ghebuld hadden met
 een boystweringhe vijf voeten hoogh ende met schiet-gaten : op de pleyn ston-
 den twee metaele stucken / ende thien ysere : hier meynde de vbandt standt te
 houden ; maer ons Volck dzongh soo hardt in / dat sy haer gheschut maer eens
 en konden lossen / sy hielden eventwel standt tot datse met piecken ende deegens
 te rugghe werden ghedreven / soo datter een goet deel doot bleef ligghen ; oock
 eenighe vande onse / doch meer ghequeste : eenighe vande Spaense vluchten
 boven op de hupsen die boven plat waeren / als mede op een kercke die midden
 in dese pleyn staet : soo dat de onse veel te doen hadden / om haer daer af te krij-
 ghen : naert segghen vande ghevangens / waeren inde stadt doen de onse aen
 vielen d'p hondert en vijftich Spagnaerden / vijftich Gulaten ende Swar-
 ten / daer-en-boven wel d'ysent Indianen. Kregghen twintich ghevanghens
 van welcker een ghesonden werdt naer de Gouverneur Don Juan de Barros
 die upt de Stadt gheblucht was op 't Clooster S' Francisco ligghende buyten
 de Stadt / om sijn meeninge te verstaen oft hy de Stadt van vbandt wilde ran-
 soeneeren ; Doch gaf vooz antwoozdt dat hy des niet ghesint was / de Burge-
 rijs mocht doen wat haer goetd dochte. De onse vonden vooz de Stadt twee-
 en-twintich soo Schepen / Bercken als Fregatten / de meestendeel ledich / en-
 de eenighe met hout ende Cacao ghelaeden : 't goet datter ghevonden werdt
 in een pack-hups werdt inde kercke ghebracht. Des anderen daechs werdt
 wederom een Bode aende Gouverneur ghesonden / Doch en quam niet we-
 der : de onse brachten vast hupsen ende hout aen de veroverde Bercken om
 mede naer Boozdt te nemen / ghelijck oock des anderen daeghs eenighe kassen
 met Was af-scheepten / ende elf stucken ofte gotelinghen. Den sestienden son-
 den weder de Secretaris Jacob Davijs naer de Gouverneur wegghen het
 vbandt-schatten van de Stadt / ende lossen der ghevanghene ; Doch de Gou-
 verneur outsingh de selve wel minnelijck / maer antwoozde hy missive dat wy
 met de Stadt mochten doen naer ons ghefallen ; dat hy niet een Keal en wil-
 de gheven / noch vooz de Stadt / noch vooz de ghevanghens. Naer de ghe-
 vanghens zepden / soo wasser van des Coninghs wegghen op lijf straf verbo-
 den / noch Steden / noch Volck / noch Scheepen te ransoeneeren. De onse haer
 soo swack van Volck vindende in soo een plaetse / ende verstaende datter licht
 hoe swack ghemant sy de groote Schepen hadden ghelaeten / en vonden niet
 gheraeden langher daer te blijven / maer Scheep ghebracht hebbende 't geene
 pets weerdich was / begaven haer weder te water / ende daeghs daer aen / nae-
 men de ghevanghens met haer ende negen van des vbandts Schepen ende
 verbzaenden de reste / aen de Stadt en deden gheen schade / noch en kosten
 het oock niet wel doen om dat meest stercke steenen hupsen zyn. 't schijnt de
 Gouverneur merckende 't kleyn ghetal van ons Volck de selve hadde ghe-
 socht op te houden tot dat hy secours van Merida, en de om-ligghende plaetsen
 bekommen hebbende / ons Volck in de woeste Stadt hadde moghen overbal-
 len. Het is een van de alderstoutste daden geweest / die in langh by soo wepnich
 Volck waeren aenghevanghen / want hadden de Spagnaerden / doen ons
 Volck soo hardt op de marckt in dzongh : haer maer op de kerck begheven die
 boven plat was / ende de boystweeringhe hadde van steen / soudon ons Volck
 met steenen doot gheworpen hebben ; maer en dozsten de Couragie van de Ne-
 derlanders niet langher af-wachten : hoe wel haer int eerste dapper werden /
 de Papen niet upt-ghesloten : dan ons Volck eerst ghelandt zijnde / doe sy de
 selve licht hadden konnen stutten / werden der d'p van haer kloeckste aenle-
 ders

ders met de stucken upt de Chaloupen gheschooten / ende dat maeckte de confusie ende de verbaestheyt. Dese Stadt St Francisco de Campeche is een wel ghelegen Stadt / dooz dien de groote Schepen wegghen de blackte de selve op d'yn mijlen ofte vier niet en dooven ghenaecken: ende is oock wel betimmert als by de af-beeldinge te sien is / heeft d'yn Kercken / te weten de groote Kercke: de Kercke van St Roman ende noch een nieuwe Kercke die sy noemen de Los Remedios: ende blynten de Stadt een schoon Clooster ghenaemt St Francisco, waer van de Stadt de naem schijnt ghekreghen te hebben: werdt anders meest Campeche ghenoemt / ende naer het 't verw-hout / dat in Europa nu ghenoech bekend is / ons Volck hadde hier wel wat meer kunnen verrichten hadden sy meerder macht ghehad; maer nu misten noch 't Schip Zutphen daer sestig Soldaeten op waeren / d'welck al voozen van haer was af-ghe-dwaelt. Den achtthienden quamen weder by de groote Schepen / ende 't Volck werdt weder ghescheept weder daer sy hoorzen / ende 't verovert goet werdt over-ghenomen: Daer quamen mede eenighe Spagnaerden om de afghet-bachte Wercken te kooppen / naer dat sy souden onlast wesen / ghelijck dan vier vande selve verkochten; ende daer naer noch een / lieten de ghevanghens los op vier naer / die noch eyndelijck gheransoeneert wierden. Den vier-en-twintighsten 's mozghens ginghen 't zepl ende stelden haeren kours Noozdelijck / hadden 's nachts de windt upt de wal ende daeghs yptter Zee / bevonden haer 's middachs op de hooghde van twintich graden / ende een-en-twintich minuten: des anderen daeghs 's middachs hadden hooghde twintich graden vijfen-beertich minuten / ende gisten haer 's avondts by Sisal te wesen; doch hoe wel op vijf ende vier bademen grondt wierpen en saghen gheen landt: want naer de bevindinghe van de Spagnaerden / soo streckt van Sisal een riff af wel acht mijlen in Zee / daer maer d'yn voet water op is. Des anderendaeghs bevonden haer op de hooghde van een-en-twintich graden ende elf minuten; ende vervielen soo allenskens naer het Noozden behoudende al grondt tot den lesten Augusti. Den thienden September hadden hooghde ses-en-twintich graden ende twintich minuten; wonnen daer naer weder hooghde naer het Zupden / ende den vijfthienden wesende op de hooghde van ses-en-twintich graden / wierpen grondt op tnegentich badem; des anderendaeghs op tsestich badem / hooghde vijfen-twintich graden beertich minuten: daeghs daer aen op beertich ende ses-en-dertich badem. Den achtthienden 's mozghens sagen Pan de Matança Zupden van haer acht of negen mijlen; ende hoe-wel sy gaerne vooz de Havana hadden gheweest / om te besichtighen hoe het daer stont / soo vonden sy haer te leeghe vervallen / dooz de stroom vervoert zijnde / sulcks dat gheraden vonden met de groote Schepen dooz 't Canael van Bahama naer 't Vaderlandt te lopen: ende souden alleen 't Jacht den Otter, ende de Chaloupen de Nachtegael ende Gijsselingh naer de Cabo St Antonio, om by Zupden Cuba te lopen naer de Tortuga by Noozden Hispaniola ghelegghen / om aldaer recht te verstaen watter was vande veroveringhe van 't Enlandt St Martin, alsoo 't selve upt een ghevanghen Spagnaert hadden vernomen: ende voozts te doen 't ghene den dienst vande Compagnie soude verespchen: ende quamen soo naer eenige suckelingh dooz storm ende hardt weder den elfden November in Texel.

September.

Op keeren nu weder naer Brasil: De Heeren Ghedelegeerde Bewinthebberren wijselijck oordeelende / dat om des Gouverneurs Albuquerque credit in dat gheweste voozts te bzeken / ende der Inwoonderen harten van hem af te trecken / ende voozts kleynmoedich te maecken; niet alleene noodich was dooz continuele in-tochten daer om her de Soldaten in allarm te houden / ende de Inwoonderen dooz de menichfuldighe schaden mismoedich te maecken / maer

ANN O
1633.

October.

dat het oock nootsaekelijck was / de vbandt onse wapenen wat verder af te doen pzoeben / op dat ten laesten niet souden weten waer haer hadden te wach- ten / ofte werwaerts sich te wenden: zijn te raden gheworden / een tocht naer t Zuiden te doen / ende hebben daer toe gheschickt de volgende Schepen ofte Jachten / Pernambuco, de Eendracht van Dordrecht, Naerden, de Vos, Vleer- muys, Goudt-Vinck, Spieringh, Weseltjen, Arara, Ceulen, Licht-hart, met een klepne Zeyl-Chaloupe / ende twee groote Boots, op de welke sich hebben gheembarqueert dyp hondert musquettiers / ende soo vele vier-roers / t'samen upt-maeckende ses hondert koppen / bestaende upt de Compagnie vande Hee- ren Gedelegeerde / de Major Cloppenburgh, Capiteyn Garstman, ende Picard, ende hondert ghecommandeerde musquettiers upt alle de Compagnien / onder t beleydt van Capiteyn Wildt-schut: met dese Schepen ende volck is den elf- den October t'zeyl ghegaen de Heer Jan Gijsselingh, ende de Colonel, nevens de Politique Raedt Servaes Carpentier, ende zijn s anderdaeghs ghekommen in Barra Grande, ende aldaer ghelandet; doch sonder sich daer op te houden / datelijck voozts ghetrocken naer Porto Calvo, dooz dien sy vernomen hadden dat aldaer een groote partij Supckeren ghereedt was legghende: quamen des midder-nachts aen de mondt vande Kieviere: ende souden partijen upt aen alle kanten om de Supckeren op te soecken / gelijk sy al te vozen / doen sy de Kievier begonden te naerderen / den Major Cloppenburgh met sijne Com- pagnie seeckeren vas hadden op-ghesonden: vonden by de mondt vande Kie- viere een op-gheslaghen zeyl / waer onder acht-en-dertich kisten Supckeren laghen / ende saghen een weynich meer de Kievier op-waerts een Bercke leg- gen / by de welke sy niet en konden kommen / dooz dien gheen Boots en had- den mede gebzacht / ende des vbandts Boots aen d'over-zijde vande Kieviere laghen: doch alsoo de Barcke niet verde van landt lagh / soo stelden eenighe Soldaten daer by / om te beletten dat de vbandt niet over en quam om de selve in vbandt te steken / ofte inde grondt te hacken. Ondertusschen quam de Major Cloupeburgh mede daer aen / welke mede een Pack-hups hadde ghebon- den met dyp-en-veertich kisten Supckeren. Als het nu dach gheworden was / maecte de Heer Gijsselinghs, met belofte van eenighe kannen Wijns / eenighe Soldaten upt / die met de houtwer om den hals aen de Barcke swommen / daer wierden vier-en-veertich kisten Supckeren in bebonden; de selve swimmers haelden mede des vbandts Booten over sonder eenich weder-standt / dooz dien de vbandt al van te vozen geblycht was / ende sich gantsch geen volck en ver- thoonde. Dese Boots quamen de onse seer wel te passe / dooz dien dat hare Jachten ende Boots eerst dien morgen upt Barra Grande t'zeyl gegaen zijnde / niet vooz den avondt hier konden arriveeren. Dese Kievier werdt by de Por- tugeesen genaemt Porto de Piedras, ende ontrent vijf mislen de Kievier op / leght het Bozp ofte Plecke welke eigentlijck wordt ghenoeemt Porto Calvo. Met dese Boots is strax eenich volck aen d'ander zijde gesonden / om aldaer mede naer Supckeren te soecken ende versch water over te halen / van welck aen de Noozdt-zijde (daer ons volck was) ghebreck vonden. Doch groeven daer naer eenighe putten daer redelijcke water upt bequamen. Als nu teghen den avondt de Commandeur met het klepne vaer-tuygh binnen de Kievier was ghekommen / soo is de Colonel ende Commandeur met eenighe Soldaten de Kievier twee ofte dyp mislen op-ghedaren / alwaer sy mede een Pack-hups vonden met wel twee hondert kisten Supckeren naer gissinghe / doch was by de vbandt al in vbandt ghesteken / soo dat maer een kiste bequamen die aen den oever stondt om af-ghescheept te worden / inde Kieviere lagh een Barcken met elf kisten Supckeren / welck sy af-brochten / ende quamen alsoo weder ne- der-waerts sonder eenige vbandt te sien. Scheepten de gebondene Supcke- ren

ren op 't spoedichste inde Jachten/ ende naer datse alle haer volck over de Rie-
 vier hadden ghebracht / verbzanden sy de Scheepkens ende de Boots / eenige
 vooz-raedt van masten/ roers tot Schepen/ ende anders meer/ alsoo sy 't selve
 't mede nemen niet weerdich achten: ghelijck dan mede hebben doen verbzan-
 den een redelijck groot Schip/welck met d'n hondert Swarten van Angola in
 Barra Grande was ghekommen / ende de onse van verre siende / van daer we-
 der herwaerts ghelopen / alwaer 't volck 't selve hadde verlaten / ende waren
 met een Barcken ende 't meeste van haer goet vorder aen-gevlucht. Naer
 dat de onse met het boven gheschreven d'n ofte vier daghen hadden dooz-ghes-
 bracht / zijn sy van Porto de Piedras voozts ghemarcheert naer Camarigibi
 alsoo sy onder-weghen 't Rievierken Tacona Mansa te passeeren hadden / soo
 belasten sy de Chaloupe Duyfent-been binnen het steen-riff deur derwaerts te
 gaen/ om 't volck over te setten/ ende de Jachten's anderdaeghs bukten om te
 volghen. Aen 't Rievierken kommende / vonden sy dat de Chaloupe 't diep
 hadde ghemist / ende mits het leeghe water droogh sat: naer langhe soecken
 vonden eyndelijcke plaetse / daer men tot boven de middel dooz waden konde.
 Hier trock de Heer Gijsselinghs ende de Colonel met twee Compagnien vier-
 roers dooz de Rievier/ de reste van 't volck/ om dat het water wies/moeste aen
 d'ander zijde blijven tot dat de Chaloupe weder vlot werde. Vonden aen de
 over-zijde een Kercken ende eenige Hupsen / van de Portugesen hadden alles
 wegh ghevlucht / soo datter niet en was te vinden. Als 't volck nu al t'samen
 over-gekommen was / is de Heer Gijsselinghs met de Major Cloppenburgh
 ende eenige Soldaten met de Chaloupe wel vier mijlen de Rievier op-geba-
 ren / vonden daer twee Barcken / de eene ledich / ende d'ander hadde eenich
 ghevlucht goedt in vanden vooz-verhaelden Angolas. Daerder: wierden by
 't volck geplondert / ende hebben die alsoo daer niets mede te verrichten was/
 in bzandt ghesteken. Weder in 't Quartier ghekeert zijnde / is 't Doozken
 mede/ uytghenomen de Kercke/ af-gebzandt / ende zijn soo voozts getrocken
 naer Camarigibi; vernamen onder-weghen een kudde Hoozn-Beesten / (doch
 gheen vanden) de welcke sy vooz haer dzeven soo mack als lammeren / tot
 dat sy quamen aen Camarigibi, alwaer sy onder 't volck werden uyt-ghedeelt.
 Hier werden weder verschepden partijen uyt-ghesonden om Supckeren te
 soecken / maer vonden niets: soo dat de Heer Gijsselingh nevens de Colonel
 ende de Commandeur ende Carpentier, met de twee groote Boots ende eenighe
 klepne / ende daer in twee Compagnien Soldaten / de Rievier by nacht ont-
 trent vier mijlen op-waerts voeren tot dat het hoogh dagh was / ende de kille
 soo engh wierdt/ dat men wegen de Manges pas roepen konde / daer by begon
 't water seer te vallen / soo datse resolbeerden te rugghe te keeren. Op dat wy
 dit eens vooz al segghen / dese Manges staen meest op de oevers van al de Rie-
 vieren daer te lande: ende is een geslachte van Boomen ofte Heesters / welck
 sijn tacken neder-flaet ter aerden/ ende weder wortelt ende voozts krupt/ soo
 dat een Boom van eender wortel voozt-kommende veel belt bestaet / ende belet
 dat men de oevers van dese Rievieren/ die veel tijds black zijn/ ende meesten-
 tijdt van 't jaer onder-lopen / niet en kan ghenaecken / ofte naer sijn wil van
 d'een zijde tot d'andere over-kommen / ten sy men te vozen met groote moente
 ende kosten de oevers van beyde zijden supbere/ende dese Manges wegh hackt.
 In 't weder-keeren schooten vele Beesten tot behoef van 't volck / ende ver-
 destrueerden veel Hupsen vande Portugesen: keerden in 't Quartier met den
 donckeren avondt. Twee of d'n Soldaten die vande troupen waren af-ghes-
 dwaelt / hadden eenighe ghevanghens op-ghebracht / die verklaerden datter
 een goede partij Supckeren in Porto de Franceses lagh / 't welck de onse be-
 woegh gheen langer tijdt te versupmen. Quamen in Porto de Franceses tegen
 den

AT. N. O.
1633.

den avondt; doch niet sonder ghevaer: want het reciff daer men achter leght/
 streckt op Noorzelijck / ende de windt was heel Noorzelijck / ende de stroom
 viel sterck upt / soo dat de zepl-boots boven de barninghen niet en konden
 zeplen / noch roep-boots de stroom doot roepen; Capiteyn Maulpas gheraech-
 te met een Boot vol volcks inde barninghen / en souden daer versopen hebben/
 hadde de Commandeur hem niet een Boot te hulpe ghesonden / ende wat ont-
 laden: de Chaloupe Duyscnt-been, daer de Heer Gijsselingh, de Colonel, ende
 de Raedt Carpentier in waren / gheraecte boven de barninghe / ende sy gin-
 ghen veerthien sterck aen landt / daer noch een ter naerwer noot by quam met
 thien of twaelf man; met welck kleyn gheselschap tot diep inde voor-nacht sy
 daer mosten blijven legghen: ende souden wel slecht ghestaen hebben / indien
 de Custe soo ghekrielt hadde van volck als men voor desen wel heeft voor-
 ghegheven: doch en saghen niemant. De reste van 't volck ghelandt zijnde/
 souden sy aen alle kanten partijen upt om Supckeren te soecken / de welcke
 niet verre van daer een stroyen dack vonden in 't Bosch daer vier-en-tseven-
 tich kisten Supckeren onder stonden: daer naer wierdt ghebonden een pack-
 hups met seven-en-dertich kisten / ende een ander met ses kisten, dan alsoo dese
 twee wat te verre af ghelegen waren / ende geen karren ofte ossen by der handt
 en hadden om de selve af te voeren / soo gaven die ten besten voor de Watroo-
 sen ende Soldaten om met sacken af te halen / liever dan dat die selve souden
 verbranden: ende kochten die daer naer van 't volck de Blancos voor vier stuys
 vers / ende de Mascovados voor dyn het pondt. Zochten voorts hier eenighe
 dagen toe met verschepden tochten naer verschepden plaetsen / als naer Alagoa
 del Zul, ende Alagoa del Norte, ende naer Sr Miguel: vonden in Alagoa del Zul,
 welck hem Zuydt-waerts op streckt achter Porto de Franceses, een schoone
 Wlecke / ghenaeamt Nossa Sennora de Concecaon; niet minder in begriip / ende
 schoon van ghebouwten als het Stedeken Garasu, welck sy gantsch verbrant-
 den / nebens vele schoone Hupsen hier ende daer. Binnen de Rivier stont
 mede op stapel een schoon Schip / by-naer gantsch volmaeckt / met alle sijn
 toebehoorten daer by / welck mede verbranden / niet teghenstaende de vbandt
 achter een stercke Bozstweeringhe legghende / dapper op de onse schoot. Aen
 de mondt vande Alagoa stonden mede een deel Hupsen / ende daer by lagh de
 gereetschap ende toebehoorten van twee Schepen / welck al mede in de aschen
 werdt gheleght; ses kisten Supckeren daer by gebonden / wierden by de Sol-
 daten ende Boots-ghesellen in sacken ten profijte vande Compagnie af-ghez-
 draghen / hoe-wel het volck daer qualijck aen wilden: als mede acht-en-twe-
 ghentich stucken Braslie-hout. Dese Plaetsen en waren noyt by de onse be-
 socht gheweest / soo dat 't volck daer gherust woonde / waer deur te passe quam
 dat de Soldaten ende Watroosen hier goeden buyt bequamen. Kregghen hier
 oock eenighe ghevanghens / de welcke sy seer curienlijck van alles onder-
 vzaegghden; dese bekenden dat in Caroripo een groote partije Braslie-hout
 lagh / doch dat ongevaer voor een jaer een Capiteyn derwaerts was gesonden
 om 't selve ofte te begraven ofte verder af in 't Bosch te brengen / ende dat sy
 niet wisten ofte sulcx was gheschiet: welck de onse dede resolveeren om naer
 Caroripo te lopen / daer sy des anderendaeghs naer de noen voor quamen: doch
 het begon doen sterck te wapen / soo dat het volck inde Boots niet en was te
 vertrouwen / ende dat daer dien avondt mosten setten op slechte grondt. Des
 nachtes stack de windt noch meer op / soo dat de Warcke Arara tot twee-mael
 van sijn ancker spoelde ende deur moste gaen. Des mozghens was het wat
 stiller / doch sach seer stoobich upt / soo dat niet gheraden vonden te landen
 ofte daer te blijven legghen rijden op een scharpe grondt: ende het vinden van
 het Braslie-hout onsecker zijnde / hebben gheradener ghebonden naer Per-
 nambuco

nambuco te keeren / alwaer den neghenden November wel zijn ghearriveert. Op desen tocht veroverden de onse twee hondert ende vijftich kisten Supckeren / ende acht-en-tneghentich stucken Brasilie-hout / welck sy mede brachten; verbranden nevens de Plecke van Alagoa del Zul vele Hupsen ende Hof-steden; ende thien soo Schepen als Bercken / sonder eenich volck te verliefen. Den vijftienden arriveerde 't Jacht den Tijgher, mede brenghende een Carveel met hondert twee-en-dertich kisten Supckeren ende wat Tobac / by de Zee-Ridder verobert / was gheuoemt Nostra Sennora de Misericordia. De Heere Matthias van Ceulen en was mede niet stille gheduyzende desen tocht; maer belaste die van Tamarica (daer vier Compagnien laghen / ende onder de selve twee van vier-roers) dat sy met alle voozichtigheyt een tocht te landtwaert in souden doen / naer een Plaetse genaemt Mongianguape, daer de Jesuyten ende andere Geestelijckheyt haer ontrent hielden / tot haer getrocken hebbende de Soldaten die te bozen in Garasu hadden gelegen; den Major Tournalon dese last ontfangen hebbende / en heeft daer op niet gellapen / maer heeft beyde de Compagnie vier-roers / te weten: die van Hendrick Hendricksz., ende die van Charles Tournalon de Jonghe upt-ghesonden: dese / al-hoe-wel sy soo circumspectelijck marcheerden als sy immers konden / wierden ontijdelijck ontdeckt / soo dat 't volck tijds ghenoech hadden om al haer best te vluchten: de onse dese Plaetse genoeghsaem ledich vindende / verbranden tot de grondt alle de statelijcke Gebouwen / ende keerden soo wederom naer haer Quartier. De reden waerom dese strenghe executie teghen dese Plaetse werdt vooz-ghe-nomen / was dat de Jesuyten dit Quartier gantsch in roeren hielden: ende niet alleen daer / maer doock elders de Inwoonderen die anders haer gaerne onder onse gehoozsaemheyt souden hebben begeven / afschrickten ende beletten / soo dat dese nest in alle manieren ghestoozt diende. Daer naer deden de selve noch eenen tocht naer de Supcker-Holen van Gonfalso Novo, meynende die te verrasschen / ende onversiens te over-vallen eenighe Soldaten die Albuquerque aldaer hielt leggende tot een vooz-wacht: dan sy wierden te voozgh ontdeckt / soo dat sy daer kommende / het volck ghevlucht vonden / ende maer een ghevangen bequamen. Van daer weder keerende / trocken naer de Supcker-Holen van Philippa Soares Weduwe van Gaspar Ximenes, die haer volck hun te ghemoet stierden / ende hare saubegarde verthoonden / ende deden de onse alle goede diensten / soo dat sy dese Holen ende meer andere die ghelijcke saubegarden hadden / gantsch gheen leet en deden / maer weder keerden naer haer Quartier / sonder yets anders te verrichten. Den Oversten Lieutenant wilde mede sijn pber thoonen / ende nam vooz een tocht te doen naer S' Amaro, een Doorp ghelegghen ontrent de dyp mijlen Zuydt-waerts boven het Arryal, alwaer hy was onderricht een schoone Supcker-Holen te legghen / nevens eenighe andere Hupsen / de welke sy vooz namen te rupneeren / om daer dooz de vbandt een sonderlinghen afront te doen / ende de Inwoonderen des landts een grooten schrick aen te jagghen / die haer selven inbeelden dat dese plaetse berre buyten onsen reyck was ghelegghen. Nam met hem sijn eyghen Compagnie / nevens die van Capiteyn Everwijn, ende hondert ghecommandeerde musquettiers / onder het beleyt van Capiteyn Coenardt Smidt; van 't Eplandt Antonio Vaaz sijnen wegh ghenomen hebbende dooz de Afogados, ende lichten daer noch veertich musquettiers / die gheleyt wierden dooz Malborgh, Lieutenant vanden Major Melligh; ende Daniel Vilayn, Dendrych van Capiteyn Mortimer. Verrock van 't Quartier den een-en-twintighsten October, ende marcheerden van de Afogados den heelen nacht / soo dat sy 's morgens voozgh quamen in 't voozsepe Doorpen / daerse enige Hupsen vonden / die sy in d'as-schen leyden: vonden mede een seer schoone Supcker-Holen ende Pack-hung

ANN O
1633.

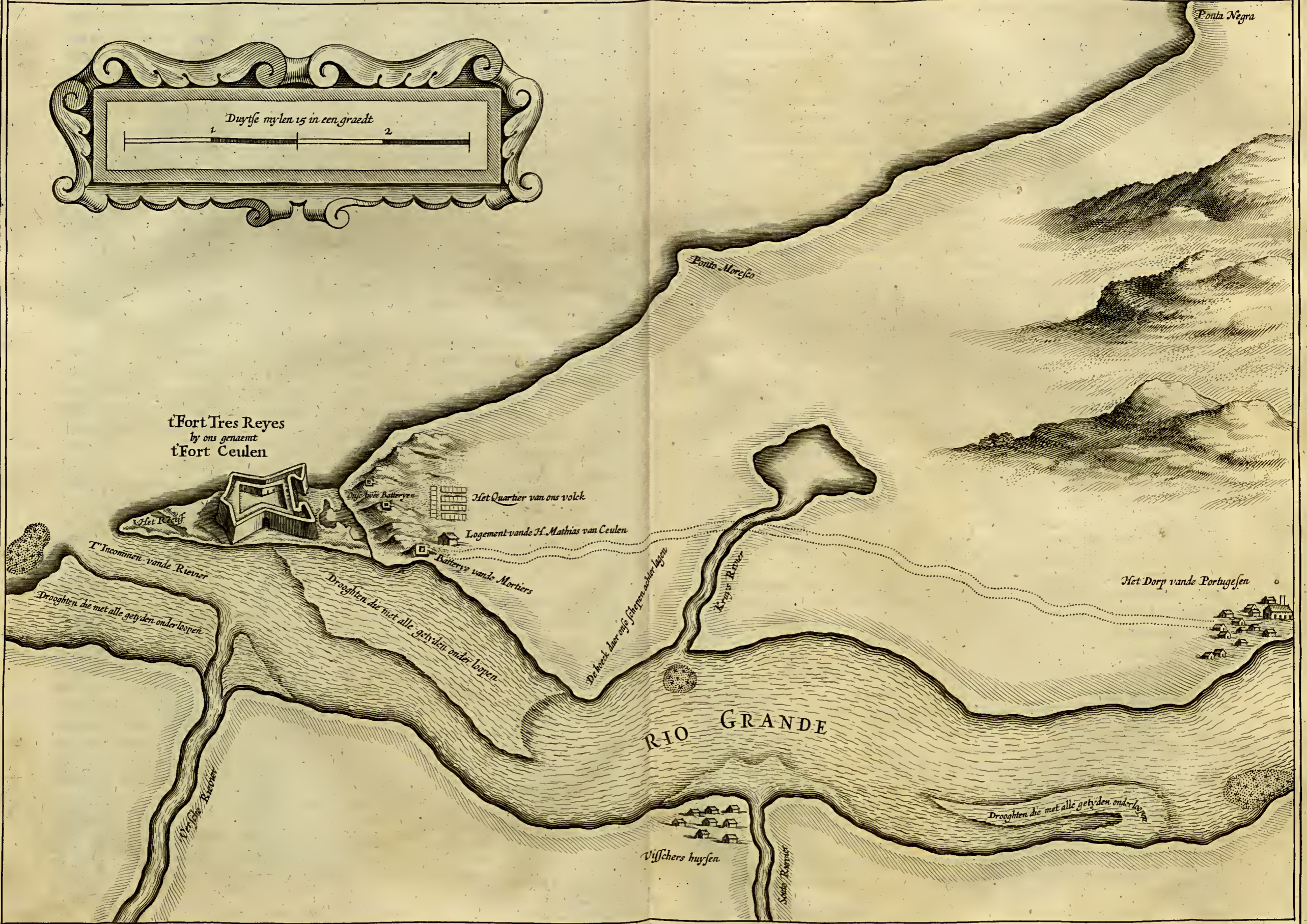
vol Supckeren / welck sy mede / naer dat de Soldaten haer sacken vol Supckeren hadden gevult / gantsch verbzanden : waer over de onse vanden vbandt / die daer al by der handt was / wierden aen-ghetast / doch van verre : maer in 't retireren / alsoo de vbandt dooz-gaens stercker wierdt / waren de onse ghe-nootsaecht ghestadich met hen te schermutsereen ; dat gheduyden soo een rupmen tijdt / tot dat de onse weder quamen aen een Kievierken / daer man booz man moeste passeeren ober twee Boomen die op 't selve Kievierken lagen ; hier ontstondt het gebaer groot te werden : want de vbandt van onsen in-tocht ghewaerschoutwt zijnde / hadde al vier hondert man upt-ghesonden / de welke den volgenden wegh / die de onse dooz mosten / met af-ghekapte Boomen hadden ghestopt / ende sich booz 't boozschreven Kievierken in embuscade gheleght : daerse den verlozen trouw / ende noch ontrent tseventich man vande Compagnie van Everwijn, welke de booz-tocht hadden / lieten ober kommen / resen daer naer op / ende chargeerden van alle kanten / meynende dese altsamen neder te houwen ; doch de selve namen een hoeck in / daerse haer soo wel upt weerden ; dat de vbandt sich keerde / ende weder aen viel op de volgende trouw die besich was met over-gaen van de Kieviere : doch alsoo eenighe musquet-tiers van Capiteyn Smidt al ober waten / die haer in embuscade gheleght hadden / ende teghen de vbandt upt-vielen / moesten sy weder af / ende weken in 't Bosch / van waer sy upt bozsten op de Arriere-garde vanden Oversten Lieutenant, de welke haer mede dede depnsen : soo dat ons volck nu ober de Kieviere wesende / by een versamelde op een Heubeltjen / uptgenomen eenighe die de vbandt den wegh af sneedt ende ghevanghen nam eer sy aen 't Buggeken konden kommen : hier stondt de vbandt weder op een hooghen Bergh in secker Supcker-Holen daer de onse dooz mosten passeeren / maeckende veel gherughts met twee Trommelen en Trompetten / thoonden haer seer furieus / ende deden eenighe chargen naer de onse / doch sonder schade / dooz dien de onse een kleyn Bosken tot haer abantagie namen / ghelegghen aen den voet vanden Bergh / hebbende achter een tamelijcke open pas / daer de vbandt sterck in schoot. Den Oversten Lieutenant om dit booz te kommen / commandeerde de Wendrich Vilain met de musquettiers / om de vbandt upt de selve pas te houden / doch dese wierdt in een oogenblick dooz 't hooft geschoten / ende noch wel vijf ofte ses tot hem doodt / sulcx dat de andere haer naer den trouw retireerden : 't welck den Oversten Lieutenant siende / resolbeerden datelijck met de andere officieren den Bergh regel recht op te marcheeren / ende de vbandt upt de Supcker-Holen te doen delogeeren / doende tot dien eynde de Soldaten alle de sacken met Supckeren ende anderen buyt vanden hals smacken : welck ghedaen zijnde / liepen de onse met groote couragie daer op in / 't welck de vbandt siende / dede een charge van ontrent thien musquetten / ende verliet daer mede de Supcker-Holen, welck de onse strax in-namen / ende versamelden haer daer weder : marcheerden van hier boozts tot in de Afogados sonder meer de vbandt te sien : misten inde tseventich soo dooden als ghequetsten ende ghevanghen : doch van dese quamen noch eenighe te boozschijn / ende den Gouverneur Albuquerque sondt den vijf-en-twintighsten October vijftien ghevangens weder / die tegen andere gheloft werden. Hoe de vbandt ghebaren is / kan men wel gisschen / dooz dien meest handt aen handt ghevochten is / ende de vbandt t'elcker repse heeft moeten wijcken. Desen tocht sal veel licht eenighe al te hasardeus schijnen / doch moet den goeden pber tot dienste van 't Vaderlandt ten besten werden gehouden. De Compagnien vier-roers leggende op Tamarica, waren mede upt gheweest naer de Supcker-Holen Gonfalvo Novo, meynende 't volck / d'welck de vbandt daer in gheleght hadde / te over-vallen / doch wierden te boezgh ontdeckt / ende keerden onberrichter sacken

saecten weder. Laet ons nu oock verhalen 't gene ontrent desen tijdt ter Zee in dese ghewesten is vooz-gheballen. De Commandeur Smiendt by hem heb- bende de Schepen Overijssel, Swol, de Phœnix, en de Canari-Voghel, hadde de wacht vooz Pariba; hem waren daer naer noch by ghevoeght de Pegasus ende de Windt-hondt. 'T heeft sich toe gedragen dat den vooznoemden Comman- deur met de Pegasus en de Windt-hondt sich bevindende ontrent Bahia Formosa, legghende beneden Pariba, (van waer men met lichte Barcken de goederen upt grooter Schepen kan lossen / ende binnen 't reciff (dat hier vooz de Custe- heenen loopt) deur naer Pariba brenghen.) Den ses-en-twintighsten Octo- ber naer de middach een Zepl in 't ghesichte kriyghende / ende seppen aen den Windt-hondt ghedaen hebbende / t'samen t'zepl ginghen: niet langhe ghezeylt hebbende / saghen sy vijs Carveels / ende twee Schut-Schepen / een Pinas met ontrent ses-en-twintich stucken / (andere segghen twee-en-twintich stuc- ken) ende een kloeckē fluyt met achtien stucken / wesende Ammirael ende Vice-Ammirael van dit Blootjen: ende quamen daer by bezuyden 't gat van Monguangape; 't Jacht de Windt-hondt quam eerst 's midder-nachts by de Commandeur, schoten 's nachts altemiets een scheut / ende vierden: soo dat de Pegasus daer op af quam. 'S anderdaeghs met het op-kommen der Sonne saghen weder de twee, ende quamen daer by nebens Bahia Formosa, alsoo niet boven Punta de Pipa konden zeplen / met beyde de Jachten ontrent ten thien upzen: de Vice-Ammirael ofte fluyte most achter de Pegasus om / die eenighe scheuten op hem dede / ende by weder insghelijcks / de Windt-hondt liep dicht onder de lij bande fluyt deur / ende loste op hem seben stucken / ende by weder op haer negen / met ontrent vijftich of tsestich musquetten; dede de onse gheen schade: maer by was soo gheraeckt / dat by datelijck moste pompen. De Pe- gusus liep weder tusschen beyde de vbandts Schepen in / loste sijn geschut ende wendent teghen de Windt-hondt aen; ende soo de Windt-hondt de fluyt we- der op zijde meynden te lopen / hielt by het vooz windt / streeck sijn Blagghen achter ende vooz / ende liep op de wal toe inde Zuydt-hoek vande Bape: doen quam den Ammirael van de vbandt oock af / ende meynden vooz den Windt- hondt over te lopen / doch siende dat de selve hem niet en weeck / hielt achter beyde onse Jachten om / ende loste sijn heele laege tot twee-maels toe op haer: speelde soo veerdich met sijn gheschut / dat eer het achterste gheschoten hadde / gaf by met het voozste weder vier, doch dede de onse weynich schade: settent daer naer mede met een Carveel by sijn Vice-Ammirael: een Carveel geraeck- te vooz de Pegasus over / ende snapten een Kievierken in / de onse vooz desen onbekent / het derde vooz de Windt-hondt over / settent tusschen de voozsepe Kievier ende Punta de Pipa inde vbrandinghe: de onse setten soo naer hem als konden: deden eenige scheuten op hem / maer konden vorder niet upt-richten: des avonds setten het midden inde Bape: de Commandeur siende dat dese twee Jachten niet machtich waren dese groote Schepen te nemen / was by tijds upt sijn Bootjen naer sijn esquadre ghevaren / om d'andere Schepen te halen. De twee Jachten des anderendaeghs weder t'zepl ghegaen zijnde / sa- ghen dat de fluyt met sijn fock teghen het strandt aen liep / ende liet die soo hanghen: de onse daer-en-tusschen resolveerden 't Carveel voozleden dagh toe in de barninghe ghejaeght / af te halen / setten haer Boots daer op upt: de vbandt siende onse aen-kommen / hackten haer toutwen af / lieten het teghen strandt aen drijven / ende raecten inder haest het onderste boven. Des nachts naer Pariba toe houdende / wierden dese twee Jachten de andere Schepen ge- waer / die de Commandeur af-gehaelt hadde / te weten: Overijssel ende Swol, ontrent anderhalf mijle by Zuyden Bahia Formosa, ende naer dat versproken waren / hielden over ende weder tot den dagh. 'S moorghens met den daghe

ANN O
1633.

waren dicht voor de Baye / ende liepen recht op de vbandt toe: den Ammirael vande vbandt ende 't Carveel sulcx siende / hackten haer toutwen af / ende zepden tot inde barninghen aen de grondt / soo dat het groot Schip sijn roer af stiet: de onse setten mede heel dicht by / ende schoten met 't gheschut daer haer mede begaen konden: de vbandt schoot oock op de onse / doch dede gheen schade: niet te min siende dat sy om hals waren / ende men haer weynighe schade meer konde doen / soo namen de onse een anderen kours / twee van des vbandts Carveelen ontsnapten het / ende quamen in Rio Grande. Den achtentwintighsten arriveerde upt het Vaderlandt 't Jacht Campen met sevenentnegentich Soldaten; ende Goeree met hondert en thien. Den lesten October quam 't Jacht de Windt-hondt, naer dat het hadt wesen besichtighen waerde voornoemde twee Carveelen bevaren waren / weder voor de Baya Formosa, ende sach dat des vbandts Schepen ontlosten / ende dat de fluyt sijn stenghen ende raes al hadt af-ghe-nomen / ende dat alle beyde vzij op zijde laghen: ghe-lijck dan daer naer gantsch in stucken stieten. Dit waren twee Supkercksehe Schepen / die men meent nevens de Carveels ontrent vijf ofte ses hondert man daer ghebracht te hebben / benevens Ammunitie ende andere behoeften: ende om weder 't huys te kommen / soo maecten een Fortjen by Barra Conayou, ende bestonden daer een nieuw Schip te maecten / daer wy 't naeste jaer gewach van sullen maecten. Den sevenden arriveerden de Goudt-Vinck, op-ghefonden met tachtich kisten Supkeren in Porto Frances upt een packhuys genomen: ende den achtsten Arara met veertich kisten Supkeren: ende den neghenden de gantsche Vloote den elfden Octobris upt-ghelopen: waren in alles twee hondert en thien kisten bekomen. De vbandt daer-en-tusschen in Pariba vernomen hebbende hoe dese Schepen waren verongheluckt / ende begerich zijnde de gheberghde goederen op te halen / sondt seven lichte Barcken om 't gheberghde in te nemen / ende binnen het reciff deur naer Pariba te brenghen: 't welck de Heeren Ghedelegeerde vernomen hebbende / sonden den vijftchienden November den Commandeur Licht-hart met de Chaloupen Ceulen ende Spieringh, boven haer ordinaris volck elck met dertich Soldaten voorszien. De Commandeur Licht-hart quam voor Pariba den seventhienden by 't esquadre / ende lichten daer upt de Schepen noch eenige Boots met volck / ende is met de selve eens loufs ghelopen inde Baye / ende voor 't gat vande Kieviere van Conayou, waer ghemelte seven Barcken laghen / ghereet om in een dagh ofte twee naer Pariba te lopen / waer toe tseventich Soldaten by de vbandt ghelaten waren om de selve te conboperen. De Commandeur Licht-hart des niet tegenstaende viel seer couragieuuslike op de vbandt aen / dat sy de Barcken verlicten ende de vlucht namen naer het landt toe / door een moeras-sich Bosch / welck alle ghetijen seer hoogh onder-bloepet: de Commandeur gingh met 't Jacht Ceulen daer soo dicht aen legghen als koste / ende dede met de musquetten ende twee metale stuckens (welck hy beyde op een zijde ruckte) de vbandt groote schade; de welke tot de knien in 't moerasch stekende / sich qualijcken konde redderen: hier naer plunderden de onse de Barcken / ende namen alles wat haer dienstich was / ende wat sy konden af-brenghen; ende staken voorts de vbandt daer in; waer door veel Ammunitie ende eenighe stucken gheschuts gedeftruceert wierden. De Commandeur alles verbzandt / ende ons volck goeden buyt bekomen hebbende / liep weder in Zee / ende kreegh jacht op een Carveel / 't welck hem ontliet tot binnen de reciffen / daer hy die evenwel vervolgghde ende upt-haelde / doch was in Mongicangape ontladen / soo datter maer een pijp Wijn in bonden; wierdt ghemant om mede op de vbandt te kruppen. Ende voor Pariba ghelaten hebbende Sniendt, met sijn Bootjen de Windt-hondt, den Tijger, de Pegasus, ende Campen, is weder den twee-ent-

AFBEELDINGHE VAN T'FORT OP RIO GRANDE ENDE BELEGERINGHE.

twintighsten November op 't Reciff wel aen-ghekommen / mede brenghende vier ghevangens. Den vijf-en-twintighsten 's nachts wierden vier Compagnien vier-roers in embuscade gheleght om eenighe ghevangens te bekomen: doch de Capiteyn Cloppenburgh kreegh alleen een Capiteyn ghevanghen / ghenaemt Stevin Alves, met noch twee Soldaten. Den ses-en-twintighsten arriveerde upt het Vaderlandt de Wassende Maen met een Compagnie Soldaten onder Capiteyn Petri Jacobus. Te vozen (op dat wy de exploraten van onse particuliere Schepen niet vooz-by en gaen) hadde 't Zacht de Vos den festen October een Prijsse op-ghebracht / gheladen met stuck-goederen / meest slechte Lijnwaten ende andere stoffen: ende eyndelijck den eersten December het Wapen van Hoorn met hondert en veertich kisten Supckeren die sy verobert in een Barcke kommende upt Alagoa. De Heeren Ghedelegeerde hebben mede ontrent die tijdt het Eplandt Tamarica beginnen te bevolkeren / ende daer op ghestelt twee Franschen die upt het Vaderlandt waren ghesonden om sich op 't Eplandt Fernando Noronha neder te slaen, als mede een Soldaet daer met een Inwoondersche ghetrouw / ende insonderhent Mossocara Brasiliaen ende Heere van 't Doorp Tabusseram, ghelegghen in 't Landt om de Noozdt die tot de onse was over-ghekommen nebens twintich ofte meer van sijn Onderdanen: ende om dese Inwoonderen vooz de vrandt wel te beschermen / soo is op 't Noozdt-eynde mede een Redoute gheleendt / die met een-en-twintich man-wert beset. Daer naer als nu verscheden Schepen met Soldaten ende andere behoeften waren aen-ghelandt; ende 't Zachtjen de Bonte Kraye met advijs dat noch verscheden Schepen kommende waren: soo hebben de Heeren Ghedelegeerde / om geen tijdt te verliezen / gheresolveert den tocht naer Rio Grande, die nu meer-maels dooz vrieven upt het Vaderlandt noodich was geacht / vooz te nemen. Tot desen tocht wierden geschickt de Schepen ende Zachten: Overijssel als Ammirael, Ter-Veer als Vice-Ammirael, de Vleer-muys als Schout by nacht, Campen, 't Zacht Pernambuco, Naerden, Pegafus, Leeuwerck, Spieringh, de Vos, Ceulen, ende de volghende Compagnien: vande Heeren Ghedelegeerde sterck hondert koppen / vanden Oversten Lieutenant Bijma sterck hondert en achthien koppen / vande Major Cloppenburgh sterck hondert koppen / vande Major de Vries sterck tachtentich koppen / van Capiteyn Fredrick Maulpas tneghentich koppen / van Capiteyn Taillor hondert koppen / van Capiteyn Garstman hondert en twintich koppen / ende van Capiteyn Hendrick Fredrick, ghenaemt Mansveldt hondert koppen: ende in alles sterck acht hondert en acht koppen: ende voorts van allerhande behoeften wel vooz-sien: ende van Divyses soo vooz het Boots-volck als vooz de Soldaten vooz neghen weken: met dese Vloote ende Volck is de Heer Ghedelegeerde Bewinthebber Matthias van Ceulen, nebens den Oversten Lieutenant Bijma, de Politique Raedt Servaes Carpentier, ende den Commandeur over de Brasilsche Custe Jan Cornelisz. Licht-hart, den vijfdien December des avondts 't zejl ghegaen upt de Haven van Pernambuco; met nemende boven de ghemelte Schepen d'n groote zejl-boots / ende de Chaloupe Duysent-been. Den sevenden ghemoeten ontrent Monguape den Commandeur Smient, ende den Tijgher: den Commandeur, om dat hy op de Noozdt-Custe van Brasil seer bedreven was / hielden met sijn Boot by haer: ende den Tijgher sonden vooz Monguape, om secker Schip / welck daer lach / binnen te houden. Nu by de Plaetse by-naer gekomen zijnde / is beraden waer men 't volck best soude landen / want met de Schepen soo vol volcks vooz-by 't Casteel de Kievier in te lopen / en werdt in gheenen deele gheraden ghevonden: ende werdt alder-bequaemst gheooz-deelt 't volck te landen aen Punto Negro: doch alsoo het te verre van 't Fort was om allerhande Krijghs-behoeften

December.

ANN O
1633.

ende Wibyses toe te voeren / soo werdt met eenen gheresolveert / dat den Commandeur Licht-hart met Overijffel, Ter-Veer, de Vleer-muys, Campen, Pernambuco, Leeuwerck, Spieringh, ende Ceulen binnen de Kievier boben 't fozt soude lopen: ende Smient met de Vos, Naerden, ende sijn Boot buyten blijven / om te verhinderen dat de vbandt langhs de Custe met Barcken ofte anders 't fozt gheen secours toe en bzachte. Daer was noch een swarighept overnamentlijck: dat de Schepen / die gheordineert waren binnen te lopen / meer Soldaten in hadden als sy wel spoedelijck souden konnen landen / want van Punto Negro hadden noch twee mislen zeplens tot de Kievier / ende was des mozghens ontrent ten half elven hoogh wáter / welck sy in 't in-zeplen moesten waer nemen: doch de Windt-hondt onderwacht by haer kommende / nam dese swarighept wegh / ende stelden soo veel volck op de Jachten die buyten hadden te blijven / dat de reste in een reyse konden quijt geraecken. Inde Schepen die in-liepen hadde te blijven de Compagnie vande Major de Vries, om soo haest / als de Schepen binnen waren / sich met sijn Compagnie te begheven aen de Nooydt-zijde vande Kievier / alwaer men onderricht was een soet Kieviercken te wesen / daer die van 't fozt al haer water haelden / om de vbandt daer van inden beginne te ontsetten. Den Oversten Lieutenant Bijma, die over het Krijghs-volck commandeerde / stelde mede goede ordze op 't volck / ende in wat voeghen sy hadden voort te marcheeren. Des anderdaeghs 's mozghens kreghen Punto Negro in 't ghesichte / ende hielden naer de wal toe / ende ontrent ten seven upzen / naer dat het Ghebedt ghedaen was / is de Heer van Ceulen, de Lieutenant Colonel, ende de Politique Raedt Carpentier inde Chaloupe Duyfent-been getreden / ende die Schepen die binnen hadden te lopen / hebben haer volck op 't spoedighste in kleyn vaer-tuggh over gheset. De Commandeur Licht-hart is met een Oostelijcke windt en frissche koelte naer Rio Grande ghelopen: als die van 't Casteel de Schepen vernamen / begonden sy al by tijdts te schieten / de onse voeren eben-wel voort / ende binnen repck van 't Casteel ghekommen / gaven doock lustich vier op 't Casteel / soo dat die van 't fozt nergens soo heftich schooten als men wel ghemeent hadde: onder 't Casteel laghen twee Carveelen / daer 't volck / de onse soo resoluyp siende in-kommen / af liepen / desweghen den Commandeur Licht-hart, de Spieringh ende Ceulen son om de selve te aborderen ende af te bzenghen; 't welck soo spoedelijcken gheschieden / dat de Carveelen te ghelijck met onse Schepen de Kievier opwaerts wierden ghebzacht. De Commandeur was vorder belast de Compagnie / die noch in sijn Schepen was / aen de Nooydt-zijde op de bequaemste plaetse te landen; doch nu binnen zijnde / ende de ghelegghentheyp siende / vont 't selve onnodich te wesen / dewijl men met de Boots de vbandt het water-halen ghenoegh konde verhinderen: soo heeft hy gheraden ghelvonden 't volck aen de Zuydt-zijde te landen / dan alsoo het maer een Compagnie was / heeft hy ontrent hondert ende vijftich Matroosen met musquetten ende zijdt-gheweer doen wapenen: met dit volck alsoo ghelandt zijnde / is reghel-recht naer 't Casteel getrocken / om de vbandt een water-put / onder het dypn vooz 't Casteel ghelegghen / afhendich te maecken / ende te verhinderen datter gheen meer volck in en quame: ende heeft hem by dese put neder-geleght. Ondertusschen was het andere volck in het Bakken achter de Nooydt-zijde van Punto Negro al ghelandet ontrent ten elf upzen: eer sy begonden te landen saghen sy twee ofte dyp Portugesen te peerde / met eenighe Swarten / de welcke stracx deur reden; ende wierden daer naer niemandt meer ghewaer; nochtans schijnt wel dat de vbandt beducht moet zijn gheweest / dat de onse hier d'een of d'ander tijdt hadden te kommen; want hadden langhs het gantsche Bakken een Kretrenchement op-geworpen / onder 't welcke men moeste landen; alsoo de Bape omringht

omringht met een deurgaende hooghte van ontrent twee piecken hoogh/ stepl op-gaende / van daer voortz rijfende tot hoogher gheberghte; ende dit Kretrenchement was geleght op de eerste hooghte / soo dat de vbandt hier leggen- de/ de onse een groote verhinderunghe hadde konnen doen: alle ghelandt zijnde / marcheerden voort inde volgende ordze: de Compagnie vande Lieutenant Colonel ende de Compagnie van Capiteyn Maulpas hadden de Avant-garde: die vande Heeren Ghedelegeerde ende Capiteyn Garstman de Bataille: ende die vanden Major Cloppenburgh ende Tailor de Arriere-garde. Hielen ontrent twee musquet-scheuten het strandt / dan alsoo 't selve engh was / ende met hoogh water niet soude te ghebruycken zijn / marcheerden aldaer te landt-waert in/ een pas in-slaende die mede af-ghetrencheet was: op 't hooghe landt kommende / saghen een Zeyl upt Zee kommen recht op onse Schepen aen/ welke gisten de Pegasus te wesen / met de Compagnie van Mansveldt die van Tamarica by de Vloote hadde te kommen: doch wachten daer op niet / maer trocken voortz: het was een seer heeten dagh / den wegh seer moepelijck dooz hooghe sandt-dupnen/ ende meest dooz een Vallepe ghelegghen; de welke dooz de dupnen besloten wesende/ de verfrissinghe vande brise niet en konde bekomen: de twee upzen marcherens vonden gheen versch water/ soo dat eenighe/ dooz het haestich marcheeren / seer slaenw werden / welke de Arriere-garde moeste in-wachten; quamen soo / sonder yemandt te ontmoeten / tot by-naer aen 't Stedecken: hier lagh een Hups op een heubeltjen/ daer de vbandt eenige scheuten upt deden: wel tot sijn ongheluck / want de onse souden anders recht naer 't Fort ghetrocken hebben sonder daer aen te gaen: nu werdt een Sargeant met twintich of dertich man derwaerts ghesonden die haer van daer joeghen / ende goeden buyt bequamen / welck anders met ghemack hadden konnen wegh-voeren. Des naer-noens ontrent ten dyp upzen quamen in het Vlerken ghenaeamt Natal, hier liet de Lieutenant Colonel een deel volck van sijn troupe/ ende marcheerde met de reste voortz naer het Casteel / welck noch een upze gaens van daer lach: onder-weghen ontmoete een Brugge over een Kreecke / welck hy mede besette / ende trock voortz tot dat hy ons volck onder 't dupn dicht by 't Casteel sach legghen/ ende die bekent hebbende/ sloegh mede achter dupn neder / ende ontboot het reesteerende volck upt het Vlerken tot hem/ welck noch met der Sonnen onder-gangh in 't Quartier quam. Osdertusschen gingh hy 't Casteel ende 't Velt daer ront-om naerder besichtigen: dit Quartier lach binnen een roer-scheut van 't Casteel / doch by de dupnen van 't selve bevrijdt: de vbandt schoot sterck met canon ende musquetten / ende de onse weder van achter de heubeltjens met musquetten: teghen den avondt gingh de Heer van Ceulen in Overijssel; de vbandt dede eenighe scheuten naer de Schepen; ende upt Overijssel wierden doock eenige scheuten dooz de Hupsen van 't Casteel ghedaen: de vbandt schoot een pser inde gallerije van Overijssel, dat de splinters ende een balpe met water de Heer van Ceulen ende andere Scheeps-Officieren / die by hem waren / om de oozen vloogh / doch sonder schade. Daer wierdt den selven avondt noch ordze ghegeven om de mortiers/ granaden / ende vier-ballen / nevens andere ammunicie van oorlooghe aen landt te brengen/ alsoo men die op morgen meenden te ghebruycken. Snachts wierdt dooz het dupn sterck naer het Casteel geapprocheert / soo dat den naer-volghenden dagh heftich op de vbandt met musquetten wierdt gheschoten: de vbandt schoot mede ghewaldich met canon: de onse brachten twee metale gheslaghen stucrkens aen landt / schietende vijf ende ses pondt psers: ende deden/ sonder Bateria te maecken/ van strandt eenighe scheuten op 't Casteel. Daer was doock reede ghelegghenheyt ghemaect vooz de mortiers / soo datter noch dien dagh ses granaden wierden gheworpen / doch gheen en vielen binnen 't Casteel:

ANN O
1633.

't Casteel: ende alsoo 't dypn ongeveer soo hoogh was als 't Casteel / wierdt een Bateriae op 't selvige gheordineert: ende om de selve op 't spoedighste op te wercken / wierden dien avondt tsestich Matroosen aen landt ontboden. Des anderendaeghs schoot de vbandt noch dapper met canon ende musquetten. De onse en hadden gheen gheschut mede ghebracht als 't gene op de Schepen lagh: doch dooz gheluck wierden in de twee veroverde Carveelen niet alleen twee schoone metale stucken gebonden / schietende achtien pondt yfers / maer doock hare affuyten / soo dat datelijck middel wierdt beraemt om de selve aen landt te brenghen / ende op een Bateriae nevens de mortiers te stellen / naer noen wierden vier granaden gheworpen / doch viel maer eene in 't Casteel. Tegen den avondt wierden de Ghesanten vande Tapuyas, die een tijdt langh by de onse waren gheweest / met eenighe presenten naer huys ghesonden / om onse komste aldaer kondt te maecten / ende de Wilden te noodighen om by ons te kommen / om met by een ghevoeghde macht de Portugesen uyt 't Landt te verdrijven. 'S nachts wierdt seer neerstich ghearbeeyt aen de dyp Bateriaen / de schans-korven klaer ghemaect / op-gheset ende met aerde ghedvult; de stucken aen ghebracht / soo dat de Bateriaen 's morghens meest klaer waren. Daeghs daer aen lieten het Casteel dooz een Tamboer op-epschen; maer de Gouverneur Pedro Mendez de Govea antwoorde beleefdelijck / dat hy het Casteel vanden Koningh sijnen Heere hadde ontfanghen / ende liever dypsent dooden wilde sterven / als het aen andere over te geven. Naer-middaghs begonden de onse met haer canon te schieten van dyp Bateriaen / ende schooten onse Constapels soo veerdich ende seecker / dat ontrent naer dyp upzen schietens / eenighe schiet-gaten van 't Casteel soo ghebroken waren / dat haer stucken eenighe gantsch bloot stonden / ende andere heel ghedemonteert waren: doen heeft men met schieten wat op-gehouden; doch ten vier upzen weder aenghevanghen immer soo veerdich te schieten / soo dat de Borstweeringhe van twee principale Bolwercken soo waren af-gheworpen / dat 't volck bloot stonde; van vier granaden viel eene midden in 't fozt / welke sulcken operatiedede / dat men steenen en balcken sach inde lucht blieghen: met den donckeren dede men 't canon op-houden: de vbandt ondertusschen dede niet een scheut met canon / ende heel weynich met musquetten. Des nachts wierden noch twee stucken / schietende twaelf pondt yfers / met haer toebehoorten / aen landt gebracht / om op een andere dypn te planten / van waer men de vbandt groote schade konde doen; ende soo spoedich gheplant / dat al vooz daghe veerdich waren om haer dienst te doen. De Licutenant Colonel hadde mede den gantschen nacht dooz Capiteyn Mansveldt geduylich den alarm doen geven / in aller voegen als of men 't Casteel soude kommen beklimmen. Het dat den dagh aen-bzack sondt de vbandt een man uyt met een briez / ende versoecht te parlementeeren: den briez en was by de Gouverneur niet ghetepckent / soo dat de onse die niet wilden aen-beerden / maer de brengher verseeckerde de onse dat de conditien even-wel souden werden ghehouden: Capiteyn Maulpas wierdt in 't Casteel gesonden / ende daer quam een Capiteyn ende Adjutant uyt om te handelen / ende werdt het accoordt gheslooten in voeghen als volghet: dat alle de Soldaten met haer volle gheweer ende bagagie souden mogen uyt-trecken / ende dat men haer Boots soude beschicken om haer de Riviere op-waerts naer Potigi aen landt te setten / ofte elders waer sy souden begeeren; des souden sy 't Casteel met alle sijn Ammunitie van oorlooghe / Artillerije / Polver / etc. watter in is / over-leveren / ende haer Daendelen daer binnen laten: daer was by ghevoeght dat dit accoordt was ghemaect by de Officieren / om dat de Capiteyn Major totter doot ghequetst lagh: ende was onderteeckent by de Capiteyn Sebastiaen Vinhero Coelho: de conditien werden daer naer op haer versoek

verfoeck noch wat verbetert/ ende werden alsoo de Compagnie vande Heeren
 Ghedelegeerde ende die vanden Oversten Lieutenant daer binnen ghelaten/
 de sleutelen over- ghegheven/ ende 't volck vande vbandt met de Boorts wegh-
 ghevoert / naer dat men hun elck een sack met pulver (welck sonder 't schijn
 van bagagie / teghen 't accoordt / meynen wegh te krisghen) hadde doen af-
 legghen. Den Capiteyn Major, die swaerlijck gequetst lagh / wierdt een Chi-
 rurgijn by geboeght: daer waren in alles tachtentich man in 't selve Casteel:
 de welke upt ghetoghen zijnde / noch den selven dagh een Danck-segginghe
 is ghedaen in 't Cappelleken binnen het Casteel. Dus zijn de onse in korten
 tijdt / en soo lichtelijck meester gheworden van dese Plaetse: welck de Portu-
 gesen/ weghen sijne ghelegentheyt ende Fortificatie/ by-naer onwinbaer ach-
 ten. Des anderendaeghs is 't canon weder scheep ghebracht / ende de Bate-
 rijen gheslecht: ende werden twee Compagnien ghesonden naer Genipabou,
 daer ons volck over twee jaren ghelegghen hadden: om te sien offer eenighe
 Beesten waren te bekommen. In 't Casteel wierden bevonden neghen metale
 stucken / en twee-en-twintich ysere stucken / ses-en-veertich tonnekens sijn
 krypt/ elck van tsestich pondt/ over de twaelf hondert kogels van verscheyden
 groote / doch meest van vijf / ses / ende acht pondt / een Camer met Farinha,
 ende voozts eenighe andere noodtwendigheden ende kriyghs-behoefsten: de
 twee Compagnien naer de noen van Genipabou weder keerende / brochten
 vijf-en-dertich Beesten aen / daer onder veel Calberen / welke onder 't Volck
 ende Schepen werden verdeelt. Op dese middach is de Lieutenant Colonel
 met alle de Compagnien (uptghenomen die van Maulpas) in 't Wierken Natal
 gaen logeeren/ om van daer te beten 't Landt te deursien/ ende naer allen ooz-
 den partijen upt te seynen. Des avondts heeft hy upt elcke Compagnie der-
 tich man gekosen/ ende de selve onder 't beleydt vanden Major Cloppenburgh,
 nevens Capiteyn Taillor en Cornelis van Exel Capiteyn Lieutenant van sijne
 Compagnie / ghecommandeert naer een Supcker-Holen: daer men vernam
 dat de vbandt sich vergaderde: dese werden met dyp groote zepl-boots ende
 vier scheep-boots ghevoert tot aen de pas van Potigij: daer landende / wier-
 den datelijck ontdeckt by des vbandts vooz-wacht / daer sy eenighe van doot
 smeten / ende trocken noch wel dyp mijlen te landt-waert in: ende naer dat een
 enghe passagie door waren ghetrocken / quamen op een vlackte upt / daer de
 vbandt in embuscade lagh / ende schoot onversiens vier of vijf vande onse
 doot; maer de onse des niet teghenstaende onbertsaecht op haer in-vallende/
 namen de vlucht: dit was meest 't volck upt 't Casteel ghekommen / voozts
 landt-volck/ ende veel Brasillanen: wat vorder ghetoghen zijnde/ ghemoeten
 een moerras/ welck sy hadden te passeeren eer sy aen de Supcker-Holen kon-
 den kommen: ende alsoo sy swack waren / ende des vbandts macht aldaer
 heur onbekent / benevens dat ghewaerschoutwt wierden datter dyp hondert
 man van Pariba wierden verwacht ofte reede gekommen waren / vonden niet
 gheraden vorder te marcheeren / maer keerden des anderdaeghs weder in het
 Quartier. De twee Carveelen vande vbandt in 't eerste in-kommen verovert/
 wierden mede ontladen / inde welke veelerhande Ammunitie en kriyghs-be-
 hoefsten werden ghevonden: als namentlijck/ hondert ses-en-dertich vaertjens
 krypt/ by de dupsent canon-kogels/ meest van achthien pondt / veel musquet-
 kogels: voozts Heel/ Olje/ Wijn/ Kleeren/ Hemden/ ende Leder tot Schoe-
 nen. Het commandement over 't Casteel is gegeven aen Capiteyn Garstman:
 ende hem zijn hondert ende vijftich Soldaten tot de besettinghe ghegheven/
 welke alle met musquetten wierden versien: ende op dat in tijden en wijlen
 eenighe landt-tochten konden doen / soo wierden haer tseventich vier-roers
 ghelaten. Naer dat de Inwoonderen ten platten lande by missiven hadden

ANN O
1633.

ghenoodicht om onder de bescherminghe van 't Fort (midts doende al vozen den eedt van ghetrouwicheyt) in ruste te kommen woonen; ende 't Casteel van alles overvloedelijck voorszien hebbende / ende daer het te vozen den naem boerde van Los tres Reyes, 't selve nu hernaemt hebbende Ceulen, soo is het volck den twintighsten weder gheembarqueert; ende zijn des anderendaeghs weder 't zepl gegaen: hadden het quaedt genoegh met weder op kommen/ deur dien de windt veel bande Zuydelijcker handt waepde / ende quamen eerst den seven-en-twintighsten vooz 't Reciff op de reede. Op den eersten Kers-dagh arriveerde 't Jacht Domburgh, ende den tweeden de Jachtjens de Meerminne en de Zuydt-Sterre, onder haer dypen verobert hebbende een Scheepken ghe-naemt Nostra Sennora de Bona Guide, gheladen met ontrent tseventich pijpen Wijn.

Hier vozen hebben verhaelt hoe dat de Commandeur Jan Jansz. van Hoorn met de groote Schepen naer hups varende / het Jacht den Otter neffens de Chaloupen de Nachtegael ende Gijsselingh, hadde belast by Zuyden Cuba naer St Martin te lopen / sullen haer ghebaerius hier nu vervolghen. Ginghen den achthienden September van Marançā West aen / hadden den dyp-en-twintigh-abondts Ponta de Piedra Oost ten Noorden een mijl; 't was stille / dan koelde daer naer weder / ende mochten eerst Oost-Zuydt-Oost zeplen / ende daer naer Zuydelijck: inde tweede wacht saghen twee vieren / ende hoorde een scheut; ende wendent naer de wal / liepen wel acht glazen Noorden aen / en quamen inde bocht binnen Punta de Piedra te lande / ontrent een ure vooz dagh / ende den vier-en-twintighsten 's mozzghens waren ontrent een half mijle van Cabo de Corrientes; quamen by een bande Galeonen bande Bloote / ende schoten daer eenighe scheuten teghen / ende konden al de andere Bloot sien in lij van haer. Hielden hier wat aen ende af / ende deden voozts haer beste om de Oost te winnen. Den eersten October quamen onder Isla de Pinos te reede / ende ginghen 's avondts weder 't zepl: wonnen weynich. Den twaelfden saghen de Eplandekens die by Westen Pagua legghen. Den vijftienden hadden het landt van de Trinidad aen Cuba Noordt ten Westen ontrent ses mijlen van haer. Den seventhienden saghen Cabo de Cruz: ende den een-en-twintighzeplden boven de Cabo St Nicolaes, ende namen een Bercke / gheladen met dertich pijpen Wijn / kommende van Isla de Palma. Den seven-en-twintighsten quamen onder de Tortuga te reede / ende vonden daer de Nachtegael. Het nieuwe mast in te setten / tot den sestienden Novembris. Verstonde onder tusschen upt een Engghels-man / dat St Martin sekerlijck by de Spagnaerden was ghenomen. De onse hadden eenige jaren te vozen daer de Spagnaerden van ghejaecht / ende een Fortjen begonnen te legghen om de Sout-panne te beschermen / dan alsoo noch onvolmaect was / ende weynich volcks daer in / soo en konde het niet teghen-houden. Den achthienden passeerden weder de Cabo St Nicolaes. Den neghenthienden 's nachts zeplden langhs 't West-eynde van Guanabo. Den een-en-twintighsten waren vooz de Bane van Gonaves, ende setten daer. Keerden daer nae weder naer de Cabo St Antonio. Den eersten December konden de Berghen van Isla de Pinos sien; ende den derden waren vooz-by de Cabo; ende gheraecten den thierenden weder by de Marançā; hielden hier af ende aen tot den derthienden; doen quam de Spaensche Bloote upt de Havana; ende de onse konden wel vijftien of sestienden Schepen 's nachts sien; ende wenden met haer heen om de Oost; inde dagh-wacht saghen een Zepl te loef-waert vooz-upt / zeplden daer boven; den veerthienden

thienden niet den daghe hielden draghende / quamen by 't selve / ende schoten hem sijn groote ree om leegh / ende leyden hem aen booydt / doch daer was niet in als ballast / ende wilde naer Porto Rico ; soo dat het teghen den avondt weder lieten varen. Den seftthienden saghen het Eplandt Bahama upt de mars / ende wendent om de West ; naer de middach saghen de Vloot weder / ende konden een-en-dertich Zeplen tellen. Des anderdaeghs sagen de selve noch / ende volghden die van verre. Den neghenthienden veroverden een Fregat die naer Porto Rico wilde / ende was ledich. Hadden noch twee of dym-maels jacht naer Schepen / dan konden die niet bezeplen. Den dertighsten saghen de Cabo del Enganne aen Hispaniola , ende hadden 's middaghs hooghde achtien graden ende vier-en-vijftich minuten. Sullen haer reyse 't naeste jaer vervolghen.

VAN DE

West-Indische Compagnie

Jaer

2

Jaerlijck Verhael

VAN DE

Verrichtinghen der Gheoctroyeerde West-Indische Compagnie.

Kort Begriip van het elfde Boeck.

VErdeelinghe van de Schepen om op de Custe van *Brasil* te kruysen. Arrivement van eenighe Schepen uyt 't *Vaderlandt*, ende besettinghe vande Custe. Den tocht van de *Colonel* ende *Commandeur* op de Custe, naer de *Havnen* ende *Plaetsen* van 't *Reciff* naer 't *Zuyden* ghelegghen. Den tocht vande *Commandeur* op *Tamarica* in 't vaste landt daer nevens ghelegghen. Aenkomste vande *Tapuyas* aen 't *Casteel Ceulen* op *Rio Grande*, ende 't gene de *Commandeur Garstman* in die tijdt met haer verrichte. Aenkomste van verscheyden Schepen uyt het *Vaderlandt* in *Januarius* ende 't begin van *Februarius*. *Deliberatie* vande *Heeren Ghedelegeerde Bewinthebberen*, over 't ghene sy hadden voor te nemen. Besettinghe van de *Forten* ende 't *Reciff*. Den tocht van de *Heere Gijsselingh* en de *Colonel*; nevens de *Commandeur Licht-hart* naer *Pariba*; de welke misluckte. Der selver tocht naer de *Cabo S' Augustin*. Veroveringhe van het *Puntal* ende *Haven* aen de voorsyde *Cabo*. Versterckinghe ende besettinghe vande veroverde *Plaetsen* ende *Fortificatien* op 't *Eylandt VValcheren*. Eersten aen-val van de *vyandt* op ons volck legghende op 't *Puntal*. De onse werden op 't *Reciff* gewaerschouwt van een aenslach die de *vyandt* voor hadde. Aenslach vande *vyandt* op 't *Reciff*, met verlies vande *vyandt* by de onse te niet gedaen. Arrivement van eenighe Schepen uyt het *Vaderlandt*. Tocht vande *Lieutenant Colonel Bijma* inde *Verga*. Tweeden tocht vande selve inde *Verga*. Des selfs tocht naer het *Arrayal*: welck te vergeefs op-cysshchen, ende retireren weder naer 't *Reciff*. Tweede aen-val vande *vyandt* op 't *Puntal*, ende retraitte met verlies van volck. Verhael van 't ghene sich vorder aen de *Cabo* heeft

heeft toe-ghedraghen, ende hoe de veroverde Suyckeren ende *Brasilie*-hout sijn uyt-ghebracht langhs de *Barette*. De Heere *Gijsselingh* ende de *Colonel* keeren weder op 't *Reciff*. Veroveringhe van eenighe Prinzen op de vyandt. Ghevaerlijcke reyse vanden *Oversten Lieutenant Bijma*. Arrivement van Schepen uyt het Vaderlandt, ende Prinzen op de vyandt. Tsamen-spreckinghe vande *Veedor* vande Koningh ende den *Oversten Lieutenant Bijma*. Noch een Prijs. Affeyndinghe van ses Schepen naer 't Vaderlandt. Arrivement van eenighe Schepen uyt het Vaderlandt: ende eenige Prinzen. Tocht vande *Lieutenant le Temps*. Veroveringh van een Carveel met Suyckeren. Vergeeffe tocht naer *Moribeque*. Arrivement vande *Colonel Artichau*. Twee Suycker-Prinzen, een met Meel en Wijn gheladen, een met Wijn ende stuck-goederen. Vertreck vande Heeren Ghedelegeerde Bewinthebberen van *Brasil*, wat ordere sy daer stelden, ende hoe sy het lieten. Ghelegenthey van *Rio Grande*. Ghesanten vande *Tapuyas*. De *Politique Raedt Jacob Stacboomer* treckt nevens de *Colonel Artichofsqui* naer *Rio Grande*: haer verichtinghe aldaer. Ghelegentheden vande *Tapuyas*. Komste vande Ghesanten van *Jandovi*. Den brief aen hem ghesonden. Twee Bootsgesellen vande onse den vyandt ontlopen, geven onderricht wegen de ghestalte van *Conajou* ende *Mongoangape*, oock *Pariba*. Den tocht naer *Conajou*. 'T in-nemen van 't Fortjen aen *Barra Conajou*. Den tocht van de selve *Colonel* naer *Mongoangape*. Nemen een Jacht met twee hondert kisten Suycker. Beschrijvinghe vande Rievier *Mongoangape*, ende de wegh van daer naer *Pariba*. De *Colonel* keert weder op 't *Reciff*. Uyt-komste van den tocht om de Zuydt by de *Colonel Schuppe* gedaen: ende een particuliere beschrijvinge van de selve in 't breedte. De tocht naer *Pariba*, ende veroveringhe van de Forten ende het Stedeken. Eenighe tochten van de *Major Goedlad*: als mede eenighe gheschiedenissen ontrent *Tamarica*, ende vande *Cabo S' Augustin*. Ghenomen by de *Goude Sonne* een Bercxken, ende een verbrandt. By de *Salmander* een Schip met Meel. By 't Jacht *Elburgh* een Scheepken. By *Overijssel* een Carveel met *Brasilie*-hout en anders. Verhael vanden tocht vande *Colonel Schuppe* naer 't Zuyden: besoecken de *Alagoas*, ende becommen daer grooten buyt, ende verdestrueren vele Plaetsen ende Schepen. Den tocht van den *Directeur Joannes van Valbeek* ende den *Commandeur Piere le Grand* naer *Curacao*, mist de Haven, ende loopt naer *Hispaniola*, om weder naer de Oost op te laveeren. Steecken weder over, ende belanden onder *Isla de Aves*: stellen onder *Bonayre* ordre op haer desseyn. Kommen met de Schepen inde Haven van *Curacao*: ende worden voorts meester van 't selve Eylandt. Korte beschrijvinghe van 't Eylandt, ende watter voorders is verricht tot het eynde van dit jaer. Den tocht van 't Jacht *Tamarica* op de Custe van *Africa*. Nemen een Schip van *Rio de Jenero*.

Daer naer noch een Bercxken voor *Benguela*. De verrichtinghe van Capiteyn *Fol* met den *Otter*. Neemt een Schip van *S' Fago de Cuba*. Keeren naer de *Cabo S. Anton*, ende veroveren een Bercke met Schildt-padden; ende daer naer een Schip met Meel, ende een Tartane met *Cassavi* gheladen: noch een Fregat met Meel gheladen. Keeren in Hollandt den seften *Junij*.

**Lijste vande Schepen ende Jachten dit jaer naer Pernambuco
uyt de respective Cameren vertrocken.**

Uyt de Camer van Amsterdam.

	Schepen	lasten	metale	yfere	stukken	Matroosen	Soldaten
13 Martius	Hoope	140		12	bevrucht	22	21.
	Brandt-Troyen	140		14	bevrucht	26	22.
	Keyferin	170		14	bevrucht	30	22.
	Dolphijn	130		14	bevrucht	25.	
4 Mayus	S' Jan	140		12	bevrucht	29.	
3 Junius	Salmander	300	18	26		78	211.
	Mercurius	140	6	20		52	125.
	Meermin	200	6	14		49	126.
15 Ditto	Elburgh	80	2	10		33	52.
	S' Jacob	160		16	bevrucht	26	138.
3 Julius	Amsterdam	500	12	26		98	182.
	Nachtegael	15	4	4		18.	
20 Ditto	Sonne-blom	180		16	bevrucht	25	50.
28 Ditto	Pelgrom	240		20	bevrucht	34	52.
7 October	Eendracht	190		16	bevrucht	26	140.
	Fama	300	12	28		90	115.
	Canari-Voghel	15	5	2		19.	
	Bonte-Kraey	30	6	4		23.	
5 Novemb.	Overijffel	160	10	18		68	90.
2 Decemb.	Koningh van Sweden	150		19		24	51.
	Salmander	300		26	bevrucht	50	206.
	Liefde	160	2	18	bevrucht	25	60.

Uyt de Camer van Zeelandt.

29 Januarius	Noordt-Ster	30	2	14		39	18.
21 Martius	Tholen	180	10	18		62	120.
	de Kaeuw	20	4			21	
27 Mayus	Goude Son	160	10	7		60	120.
	Spreeuw	20	2	6		20	10.
26 Junius	Swaeue	250	8	26		75	175.
11 Septemb.	Leeuwinne	100	2	22		46	100.
25 Decemb.	S ^{ta} Martha	150		16	bevrucht	22	48.
	Hope	140		14	bevrucht	18	32.
28 Ditto	Walcheren	280	12	28		106	177.

Uyt de Camer vande Mase.

28 Januarius	Goude Leeuw	140	4	20		54	79.
	Sparwer	25		6		20.	

	Schepen	lasten metale	ysere stucken	Matroosen	Soldaten
21 Martius	Kroon	170		20 bevracht	26 102.
27 Ditto	Erasmus	150	6	20	61 106.
	S ^t Pieter	140		17 bevracht	25.
23 Septemb.	Dordrecht	200	4	26	65 156.

Oyt de Camer van 't Noorder-Quartier.

20 Julius	de Haes	150	6	8	40 97.
29 Ditto	't Huys van Nassauw	150		18 bevracht	18 58.

Oyt de Camer van Stadt en Landen.

13 Martius	Graeuw-Peerdt	160		12	22 53.
3 Junius	Ernestus	200	6	20	53 143.
30 Julius	S ^t Jacob	140		16 bevracht	17 82.
25 Decemb.	Adam en Eva	200		18 bevracht	26 80.
29 Ditto	Goude Leeuw	250	14	20	75 100.

Het elfde Boeck.

Het Casteel aen Rio Grande, in voegen als vooren/ by de onse verobert zijnde/ ende op de besettinghe ende bewaringhe des selfs goede ordze ghestelt; soo is de Vloote met het resterende krijghs-volck weder gekeert naer Pernambuco, ende aldaer wel aen-ghelandt in den begin van die tegenwoordige jaer seshien hondert ende vier-en-dertich. Ende alsoo de Heeren Ghedelegeerde Bewinthebberen haer niet machtich ghenoech en bevonden van krijghs-volck / om wat groots aen te tasten/ ende insonderheyt Pariba ofte het Arrayal, ofte

ANN O
1634.

doek wel de Cabo St Augustin met het by-legghende Fort Nazareth: in welke Plaetsen de vbandt noch seer machtich was / ende sonder de welke wy onse veroverde Plaetsen niet en konden verskeren / ofte eenich nut vooz ons daer upt trecken/ soo hebben goedt ghevonden / soo veel haer eenichsints doenlijck was / de vbandt in verschepden oorden besich te houden / ende alle occasien waer te nemen / om den selven eenich voordeel af te sien / ofte ten minsten dooz onberwachte in-tochten allenthalven te beschadighen: ende hebben vooz eerst de Schepen verdeelt/ om op de Custe te krupssen/ in voeghen als volght: vooz Rio de Jenero de Schepen Pernambuco, Zuydt-Sterre, ende Vleermuys: vooz de Bahia de rodos los Santos de Schepen Goeree, de Eendracht, het Wefeltjen, ende de Leeuwerck: ontrent de Cabo St Augustin, ende daer by Zuyden tot aen Rio St Francisco, de Schepen de Leeuw, Overjissel, de Vos, Zec-Ridder, Oost-Cappel, Goudt-Vinck, Ouwerkerck, Ter-Veere, Naerden, Bonte Kraeye: vooz Pariba, ende by Noorden de selve/ de Pegafus, Windt-hondt, Swol, 't Wapen van Hoorn, Domburgh, Campen, Phoenix, Spieringh. Den thienden arriveerden upt 't Vaderlandt twee bevrachte Fluyten/ de Koningh van Sweden ende de Eendracht van Hoorn, met hondert Soldaten op beyde verdeelt. De Colonel Sigismundus van Schuppe, nevens den Commandeur Jan Cornelisz. Licht-hart, boden sich aen/ om weder met twee ofte dyp Jachten/ ende eenighe Soldaten/ de Zec-Custie van Brasil van 't Reciff af naer 't Zuyden toe gheleghen/

ANNO
1634.

ghen / te gaen besoecken / ende alle gaten aen te doen / ende om te sien naer des
vbandes Schepen ende Pack-hupsen / die sich inde selve gaten souden mogheit
ontdecken. Deswegen zijn haer toe-ghevoeght de Schepen Swol, Ter-Veeer,
ende 't Jachtjen Ceulen, nevens twee groote zepl-boots / ende een zepl-chalou-
pe; midtsgaders de Compagnien van Alexander Picard, ende Hendrick Fre-
drick, beyde vier-roers / ende bestaende elck upt hondert koppen: ende zijn
alsoo met dese Schepen ende Volck van 't Reciff t zepl ghegaen den vijftien-
den Januarij's nachts. Haer eerste landinge is gheweest aen Rio Una, alwaer
sp/ binnens landts ghetoghen zijnde / een Supcker-Holen in bزندt staecten.
De vbandt hier deur wacker ghemaectt zijnde / maecte sich op / ende ver-
volghde haer / alsoo sp haer nu weder naer de Booten begaven: verlozen hier
dooz een man / ende kregghen eenighe ghequetste. Weder t'scheep ghekommen
zijnde / ende Zee ghenomen hebbende / over-viel haer onversiens een harde
travade / soo dat sp in groot ghevaer waren de Schepen op de leegher-wal (de
welcke noch heel naer waren) te verliezen: de stenghe van 't Schip Swol ghe-
raecte ober boozdt / ende de zeplen van beyde de Schepen waepden upt de lij-
ken: zijn des niet teghenstaende noch hier ende daer aen landt gheweest / doch
niet vindende / zijn den dyp-en-twintighsten des selven maendts weder aen
't Reciff op de reede ghekommen. Ontrent den selven tijdt is by de Capiteyn
Jan d'Escars, op Tamarica in garnisoen legghende / doock een tocht ghedaen /
boven Aratipe te landt-waerts in naer de Supcker-Holen van Juan d'Acosta
Brandaon; om desen Portugees / die sich altydts seer vbandelijck tegen de onse
hadde ghedraghen / ende noch daghelijcks de andere Inwoonderen van ons
af-keerich maecte / ende tegen ons op-hitste / wat te vernederen. Sp staecten
de selve Supcker-Holen inden bزندt / met ontrent seshien hondert Sup-
cker-Booden / die inde bozmen stonden / alsoo sp gheen ghelegentheyt en had-
den om de selve wegh te bzenghen. 't Woon-hups verbande tot de grondt /
doch de andere Ghebouwen wierden naer 't vertreck vande onse noch gebluft /
hoe-wel seer beschadicht. Crocken van daer voozts dooz Maniope, ende kreg-
ghen daer een ouden Jesuijt met noch neghen ofte thien Portugesen ghevan-
ghen / ende keerden soo weder naer haer garnisoen-plaetse. Per wy voozder
verhalen 't ghene by de Heeren Ghedelegeerden Bewinthebberen op 't Reciff
de Pernambuco is vooz-ghenomen / soo sullen wy hier kortelijck in voegghen
't gene sich heeft toe-ghedraghen inde Capitania van Rio Grande, wesende de
Noordelijckste Plaetse van de Landen by de Compagnie in Brasil gheconques-
steert. In dese Capitania zijn eertijds / naer 't segghen van de Portugesen /
seer vele Aldeas gheweest / van Brazilianen ghenaemt Petiguares, die wel
acht dupsent weerbare mannen konden upt-leveren / dan zijn nu soo vermin-
dert / datter maer vijf Aldeas en waren / die qualijck konden upt-leveren hon-
dert en vijftich weerbare mannen. Die vijf over-ghebleven Aldeas waren
Pirerij, Ortacou, Mopabou, Tapupe, ende Tapewappe. Benessens de
Kievier Rio Grande, ofte Potigi, is hier noch de Kievier Cammaratubi, die
in Rio Grande sich verliest / ende boven-waerts verscherden reysen sich in
de grondt verliest / ende weder upt komt. In dese Capitania souden wel twaelf
of derthien Supcker-Holens konnen hare bequaemheyt vinden / hoe-wel
daer maer twee en zijn / te weten: Ingenio Conahou, ende Outinga. Wat
Patie van Brazilianen die Tapuyas zijn / hebben wy op andere gheleghent-
heyt verhaelt: een ghedeelte van de selve / daer Jandovi ober commandeer-
de / (welcker wooninghen ende doen by andere occasie sullen werden aen-
gheroert) hadden al het voozleden jaer tot twee verscherden reysen toe / ha-
re Ghesanten aen de onse ghesonden / ober het vooznamen van een tocht op
Rio Grande, ende hare hulpe teghen de Portugesen / ende de Brazilianen / die
het

het met de selve houden/ aen-gheboden. Hare laetste Ghesanten wierden met
 eenighe gheschencken/ bequaem vooz sulcke wilde Natien/ te rugghe gheson-
 den naer haren Oversten/ ten tijde doen de onse resolutie hadden ghenomen
 't Casteel aen Rio Grande ghelegghen/ aen te tasten/ alsoo men hare hulpe daer
 toe vooz- nemens was te gebuycken/ meest om de Portugesen ende hare Bra-
 silianen een schrick aen te jagghen. Doch de voozmaemste van die twee wierde
 onder-wegghen doodt gheslagghen/ ende de tweede met namen Jansepretin nam
 sijn vluchte weder naer 't Casteel/ sonder dat dese boodtschap aen Jandovi
 konde werden ober-ghebracht. Naer dat 't Casteel by de onse was bemach-
 ticht/ bleef desen by de Commandeur Garstman tot den achtsten Februarij deses
 jaers/ ende werdt alsdoen by de selve af-gheveerdicht naer Jandovi den Over-
 sten vande Tapuyas, om hem te verhalen de veroveringhe van 't selve Casteel
 by de onse/ ende hem te versoecken dat hy met sijn volck wat naerder by onse
 Plaetsen woude kommen neder-flaen/ op dat alsoo sijne hulpe beter mochten
 ghenieten/ daer het van noode mochte wesen. Desen is kortz daer naer weder
 ghekeert/ ende den sevenden Martij tot de onse aen Rio Grande ghekommen/
 benevens sijnen Oversten Jandovi, de welke 't meeste ghedeelte van sijne On-
 derdanen ende Geslachte mede bracht; soo dat men gissinge maecte naer haer
 vooz-geven/ dat dese ghekommen Tapuyas met haer Vrouwen ende Kinderen
 wel vijftien hondert ofte meer in getale waren/ hoe-wel dicht by ons Casteel
 aen Rio Grande niet over de dzy hondert strijdbare mannen aen quamen. De
 Commandeur Garstman welckomde ende beschonck desen Oversten ende sijn
 voozmaemste Bevel-hebberen ende Dzienden met eenighe gheschencken naer
 sijn vermogghen/ ende van 't ghene daer alsdoen vooz handen was. Soo dat
 dese Wilde haer neder-sloegghen recht achter den Bergh die tegghen over het
 Casteel is ghelegghen. Dit volck en diende niet ledich ghehouden: waren oock
 selfs ghenegghen om eenighe af-breuck aen de Portugesen te doen/ ende wat te
 buyten/ welck haer voozmaemste ooghmerck is: deshalven soo is de Soone
 van den Oppersten Jandovi met hondert tsestich van sijn volck/nevens dertich
 van onse Soldaten onder het beleyt van den Vaendragher vandes Comman-
 deurs Compagnie/ twee dagghen naer dat ghearriveert waren/ op-ghetogghen/
 nemende haren wegh te landt-waert in. Naer dat ontrent acht uyzen gaens
 waren in-ghetrocken sonder pets te ghemoeten/ soo zijn eyndelijck ghekom-
 men by dzy Huysen van Portugesen/ doch gantsch ledich/ ende al te vozen ver-
 laten: wat vozder aen ghetrocken zijnde/ werden een troupe Hoozi-Beesten
 ghewaer; ende alsoo daer by af namen datter eenich volck ontrent moeste we-
 sen/ werdt daer een scheut gheschoten: hier op spronghen dzy Brasilianen op/
 ypt een Hutteken/ welck sy nieuwljck in 't Bosch hadden ghemaect/ men
 sette haer wel naer/ doch ontquamen het met loopen. Van daer noch ontrent
 een mijle ghemarcheert hebbende/ vonden weder een Huys in 't Bosch/ aen
 't welke de vbandt eenighe vande sijne tot een vooz-wacht hadde ghestelt:
 dese d'onse ghewaer wordende/ eer men haer behoorzlijcken konde onder-gaen/
 stelden haer op 't lopen/ soo dat mede in geender wijse en konden achter-haelt
 werden: hier heeft het volck sich een wepnich neder-gheleght ende gherust.
 De Vaendrich vermoedende datter meer volcks vande vbandt daer ontrent
 moeste wesen/ ende eenighe tegghen-standt verwachtende/ heeft sijn Soldaten
 by den anderen vergadert/ ende belast in goede ordze voozt-aen te marcheeren/
 op dat in alle gevalle bequaem mochten zijn om de vbandt te rugghe te drijben.
 Naer dat nu een wepnich gherust hadden/ ende 't volck wel by den anderen
 was/ soo zijn noch een vierendeel van een mijle voozt ghetrocken: ende qua-
 men daer by het Huys in 't welke de vbandt sich te samen hadde ghevoeght
 ypt alle de om-legghende Huysen ende ghelegghentheden/ soo dat by gissinghe/
 ende

ANNO
1634.

ende naer dat men konde mercken / wel twee hondert ende veertich sterck waren: de onse / hoe-wel soo weynich in ghetal waren / zijn met de Wilde soo couragieuselijck daer op aen-gheballen / dat de Portugesen / naer dat een charge op de onse hadden gedaen / de moet verloozen / ende sich op de vluche begaven; daer bleven van haer doot d'yn Portugesen ende twee Swarten. De onse setten de vbandt op 't spoedighste naer tot aen een Rievierken; over 't welck de Portugesen haer Vaendel weder lieten bliēgen / ende stelden haer aen ghelijck als of sy hier standt wilden houden / ende onser komste verwachten, maer siende dat de onse sterck op haer aen quamen / sijn verbaest gheworden / sloeghen 't Vaendel toe / ende gaven het aen een die te peerde sat / ende begaven haer al te samen op de vlucht / sonder eens meer naer de onse om te sien: de onse doode langhe marsch ende onkunt vande plaetsen / en waren niet bequaem om haer langh ofte verre naer te setten; deshalven keerden weder naer het voozsende Hups daerse den vbandt upt ghejaeght hadden / om daer wat te rusten. De Tapuyas daer-en-tusschen verspreyden sich naer hare wijsse in 't Bosch / ende betraptten daer thien Brasilianen / die van een andere Natie ende hare vbanden waren; de welcke sy alle doot-sloeghen / uptghenomen eene die het ontliēp / ende sich inde dichte Boschagie verberghde. De Vaendragher het Landt daer om her allenthalven sonder volck vindende / ende niet siende pet vorderlijcx te verrichten / en is niet verder in ghetoghen / maer keerde te rugge / ende quam den verthienden weder aen 't Casteel van Rio Grande, nu genaemt Ceulen. De Commandeur Garstman wende ondertusschen alle middelen aen / om de Heeren Gedeleegerde Bewinthebberē dese verrichtinghe ende aenkomste vande Tapuyas te verwittighen: verschepden van sijn volck / alsmede vande Brasilianen hupzende / om sijnen briez aen 't Reciff te water ende te lande over te brenghen / doch niet tegenstaende alle devonzen in desen ghedaen / soo en quam sijnen briez de Heeren Gedeleegerde Bewinthebberē op 't Reciff niet ter handt vooz in 't begin van April: soo dat wy dit hier by sullen laten berusten / ende van Rio Grande weder keeren naer het Reciff; ende naer dat in 't korte sullen aen-gheroert hebben 't ghene sich aldaer heeft toe-ghedraghen / keeren tot het verhael van gheschiedenissen van meerder ghewichte ende ghevorgh. Den twintighsten arriveerde upt het Vaderlandt de Fortuyn van Zeelandt; dese bracht met sich een Schip vande vbandt verobert op de hooghde van vier graden by Noozden de Linie; ghemonteert met ses gotelinghen ende vier steen-stucken / ende gheladen met verschepde stuck-goederen / die upt Portugael waren af-gescheept naer Angola, bracht mede hondert ende thien Soldaten. Den twintighsten landen daer insghelijck aen / de Schepen de Eendracht ende den Bijc-korff, met een recreute van seben-en-tseventich Soldaten. Ende den vijf-en-twintighsten het Jachtjen de Sparwer upt Zeelandt, welck ghelast was aen te lopen aen 't Casteel Arguin, doch hadde 't selve ghemist. Den ses-en-twintighsten arriveerde aldaer mede 't Schip de Mercurius upt het Noorder-Quartier, met een recreute van hondert Soldaten. Ende den acht-en-twintighsten 't bevzachte Schip Prins Hendrick, met vijf-en-tsestich Soldaten. Den vierden Februarius een Bercke / gheladen met een-en-vertich pijpen Wijn ende eenighe koopmanschappen / by de Schepen / gaende naer Rio de Jenero verobert / op de neghentien graden. Ende eyndelijck den vijftenden Februarij 't Schip Deventer, met den Sout-bergh, de Katte, den Haringh, de Kemp-haen, de Spreewe, ende het Windt-hondeken van Hoorn: in dese quamen over de Compagnien van Capiteyn Daye ende Duynkercker, met een recreute van ontrent vier-en-tseventich Soldaten. Als nu al dese Schepen inde maende Januarius ende het begin van Februarius aldaer upt het Vaderlandt waren aen-ghelandt / met Volck / Dibzes ende allerhander krijghs-behoeften /

hoefden / soo dat de onse haer nu tamlieck sterck bevonden (hoe-wel noch niet
 soo sterck als wel hadden kunnen wenschen / ende men wel haer hadde be-
 hoorzen toe te seyn den / indien ofte de ghelegghentheyt vande Compagnie sulcx
 hadde kunnen lijden / ofte 't Landt de selve naer den eytsch hadde gheholpen)
 om een tocht vooz te nemen / ende eene van des vbandts Plaetsen aen te tasten:
 soo hebben de Heeren Ghedelegeerde Bewinthebbereren voozdachtelieck raedt
 ghepleeght / welcke van de d'yn Plaetsen / die den vbandt noch beset / ende met
 de welcke hy ons meest hinderde / sy best souden vooz-nemen ; te weten / 't Fozt
 aen de Cabo, ofte het Arrayal, ofte veel eer Pariba, want het af-gaende Somer-
 saisoen noodtsaecte haer te haesten / ende netwes op een van dese d'yn Plaetsen
 te versoecken / alwaer het maer om de selve te benauwen / ende vooz de vbande
 de Havenen onbrupckbaer te maecken / indien den tijdt ende ghelegghentheyt
 niet toe en liet om de selve te vermeersteren. Oock soo namen sy in acht datse in
 een goeden wijl gheen meerder volck en hadden te verwachten / ende dat de
 vbandt nu en dan al wat volcks ende toe-voer hadde bekommen / ende licht
 noch meer hadde te verwachten ; waer dooz hy eer stercker hadde te worden
 als swacker / ende sy dit versch volck wel op 't spoedighste behoorden te ghe-
 brupcken. Het Arrayal, welck haer naest lagh / by surprinse te over-vallen / en
 konde wegghen des vbandts veel-voudige vooz-wachten niet wel gheschieden /
 ende om 't selve te belegeren ende met gheweldt aen te tasten / en bevonden haer
 noch niet sterck ghenoech te zijn. 't Fozt op de Cabo S' Augustin aen te tasten /
 hadde mede groote swarighent, dooz dien 't selve heel sterck was ; ende in vier-
 en-twintich upzen ontset van volck upt het Arrayal konde bekommen ; oock
 soo en was 't selve niet te beginnen / ten ware men met de Schepen liep binnen
 de Haven ; de welcke aldaer groot gevaer hadden te lopen / ende qualieck kon-
 den ghesecondeert werden / in ghevallen men de Redouten ende Batterijen op
 de mondt vande Haven ende op 't Puntal staende / niet stracy en quame te ver-
 meesteren. Daer was oock weynich middel om 't Canon / Divys / ende Am-
 munitien aen te voeren ter plaetse daer 't Legher sich hadde neder te slaen / son-
 der ghestadelieck dicht vooz-by des vbandts Bateriaen in te lopen. Soo dat
 eyndelieck de ghedachten zijn ghevallen op Pariba ; welckes Plaetses verobe-
 ringe haer soo dickwils upt het Vaderlandt was belast / ende sonder de welcke
 niet en was te verhoppen dat wy opt de vzedighe besittinghe van dat Noozder-
 gheweste van Brasil souden erlanghen : hier schenen oock sich minder swarig-
 heden te openbaren als elders : insonderhent / indien den tocht in volghende
 wijse wierden aen-gheleght ende vervolgh. De vbandt hadde sints weynich
 tijds een fozt gheleght op de Noozder-zijde vande Kieviere van Pariba ; by
 naer recht aen 't in-kommen / doch (soo de onse waren onderricht) lagh noch
 ten deele open / ende was deurgaens met weynich volck beset / dooz dien de
 vbandt weynich sozghde vooz surprinse / ende by openbaer gheweldt konde
 't selve lichtelieck van het Zuuder-fozt / ofte upt de Stadt de Kieviere af-
 kommende / gesecoureert werden. Men vermoede mede / en was oock onder-
 richt / datter goede ghelegghentheyt was om 't volck te landen / ende binnen het
 Noozder-reciff alle de behoeften met Boots 't Legher toe te voeren. Weswe-
 ghen sy dan gheraden hebben gheacht 't selve fozt vooz eerst aen te tasten /
 ende 't selve gheluckende / dan voozder te sien wat ghelegghentheyt sich mochte
 presenteren om 't Zuuder-fozt mede te bemachtighen / op welck sy mede al
 eenighe vooz-slagen hadden. Doch vooz al soo moesten sy haer versieken van
 seker Eplandeken / legghende in 't midden vande Kieviere / een stuck-weeghs
 boven de Fozten ; 't welck in-ghe-nomen hebbende / ofte met eenighe Jachten
 tot daer toe in-lopende / sy middel genoegh hadden om te verhinderen dat noch
 upt de Stadt noch van het Zuuder-fozt eenighe secoursen aen 't Noozder-

ANN O
1634.

Fort konden ghesonden werden; ende souden daer mede oock de Kiebiere ende Haven van Pariba vooz de vbandt konnen slupten. Dit exployt dan aldus by haer vast ghestelt zijnde; soo hebben daer toe gheschickt twaelf Compagnien ende hondert gecommandeerde Soldaten / maeckende te samen vijftien hondert koppen. De Schepen daer toe ghekozen / werden verdeelt in twee esquadres: het eerste soude bestaen upt dese Jachten / 't Wapen van Hoorn als Ammirael, op 't welke hadde te gaen de Commandeur Licht-hart, Ter-Veere als Vice-Ammirael, de Vos als Schout by nachte, voozts de Sout-bergh, den Haringh, Windt-hondt van Hoorn, Zee-Ridder, Kemp-haen, ende Ceulen, ophebbende de Compagnien van Capiteyn Fredrick Maulpas ende Jan Talboom, gheseyt Duynkercker: dit esquadre soude de Bloet-Blagh voeren / de Kiebiere van Pariba in lopen vooz-by beyde Forten / ende de voozsende twee Compagnien aen 't Eplandeken landen / om 't selve te bemachtighen / ende sich daer vast te maecten: ende de Jachten souden wat hoogher op lopen / tot daer de Kiebiere sich in tween verdeelt / ende dit Eplandeken maect / ende aldaer op de wacht blijven legghen / om de Kiebiere alsoo van boven te slupten. Het tweede esquadre soude bestaen upt de volghende Schepen / Overijssel als Generael, op welke soude gaen de Heere Jean Gijsselingh, Ghedelegeerde Bewinthebber / de Heer Sigismundus van Schuppen, Colonel / ende Servaes Carpentier, Politique Raedt: voozts / Swol als Ammirael, Fortuyn als Vice-Ammirael, Deventer als Schout by nachte, Campen, Domburgh, Mercurius, Goudt-Vinck, Phoenix, Nachtegael, ende Spreeuw: dit esquadre soude des Princen-Blagge voeren / ende op-hebben de Compagnien vande Lieutenant Colonel Bijma, (hy selfs op 't Reciff blijvende om 't volck aldaer te commanderen / ende op alles ordre te stellen / in ghevalle de vbandt / gheduyzende desen tocht / pers mochte vooz-nemen) vande Major Steven de Vries, Charles de Tournalon de Jonghe, Glaude Prevost, Alexander Picard, Davidt Wildtschut, Jan Everwijn, Hendrick Fredrick, gheseyt Mansveldt, Jan Gilbert, ende het ghecommandeert volck: dit esquadre soude 't volck een half mijle by Noorden het Fort aen landt setten / ende voozts op 't Leggher passen. Tot bewaringhe van 't Reciff ende de Forten wierden ghelaten: inde Affogados de Major Smit met hondert en veertich / ende Capiteyn Christiaensz. met hondert en tseventich / beneffens eenighe treyns-persoonen: in Emilia van de Heeren Compagnie dertich: in Fredrick Hendrick de Commissaris met hondert en vijftich / ende Capiteyn Bongarson met ghelijck ghetal: in 't Fort Ernestus de Major Melligh met hondert en veertich: in Wardenburgh Capiteyn Tailler met hondert en vijftich: in 't Fort de Bruyn Capiteyn Beyaerd met hondert en vijftich: op Tamarica Capiteyn d'Escars met hondert en vijftich: ende in 't Fort Oragnien onder Capiteyn Jacobus Petri vijf-en-tachtich: op Rio Grande Capiteyn Garstman met hondert en tseftich: inde Redoute van 't Fort de Bruyn met het Casteel St George acht-en-tseftich onder de Commandeur Boshuysen: op 't Reciff de Compagnie vande Heeren Ghedelegeerde hondert en twintich / ende twee Compagnien Borgers / sterck hondert en tseftich: op Antonio Vaaz Capiteyn Daye hondert en vijftich / ende Capiteyn Mortimer hondert en twintich / doch de Compagnie vande Heeren Ghedelegeerde wierdt op 't versoek van den Oversten Lieutenant mede gheleght op Antonio Vaaz. Oost-Cappel wierdt geleght tot vbandt-wacht tusschen 't Fort de Bruyn ende Wardenburgh, ende de Boot Exter by de Barette. Alles met groote sorghe ende neerstigheyt tot desen tocht versoght zijnde / ende 't volck inde Schepen ghedaen / soo is de Bloote den vier-en-twintighsten Februarij van 't Reciff t'zepl ghegaen / ends is den seven-en-twintighsten des mozghens vooz de Kiebiere Pariba ghekomen / elck esquadre sijn upterste beste doende om te verrichten 't ghene hem belast

last was/ het esquadze met den Princen- Vlagge liep naer de landingh-plaetse/ en begon sijn volck upt te setten: maer het ander esquadze ghekommen zijnde vooz de mondt van de Kiebiere / vondt de windt soo scharp / ende de koelte soo slap/ dat ghenootsaeckt wierden buyten scheuts bande fozten te setten: want de windt was vanden Zupdt-Oost ten Oosten / ende de Kiebiere naer den ingangh streckt stracx Zupdt-waerts op / soo dat geen Zupdt komnende behouden / ende de windt soo slap waepende / de Jachten niet verder en souden hebben konnen op lopen als onder de fozten / want van daer kromt haer de Kievier stracx Zupdt-waerts / alwaer groot ghevaer was van inde grondt gheschoten te werden / ofte ten minsten groote schade aen Schepen ende Volck te lijden. Dit was inden beginne een groote verhinderunghe / alsoo de vooz naemste hope van goedt succes op deses esquadzes verrichtinge was ghegronden. De andere esquadze / op hope van beteringhe / en liet effen-wel niet af sijn volck te landen / hoe-wel dese plaetse mede niet soo bequaem en bonden als gemeynt hadden / wegen de barningen / soo dat het avondt wierdt eer alle 't volck aen landt konde ghebracht werden. Als nu qualijck de helft van 't volck gheslandt was / vondt de Colonel gheraden datelijck naer het Fort te rucken / om van naer by te sien hoe het daer ghestelt was / ende waer in men de vbandt de meeste af-bzeuck soude konnen doen / ofte eenich voozdeel metter haest af-sien: ende is met hondert ende vijftich man vooz-upt ghetoghen / last latende aen de Major de Vries met de reste / soo haest sy ghelandt souden wesen / te volghen: gelijk dan (de Heere Gijsselingh ende Carpentier mede aen landt ghekommen zijnde) in seer goede ordze is gheschiet. De Colonel daer-en-tusschen 't Fort S' Antonio naerderende / schickte eenighe vooz-upt om des vbandts toe-standt te verkennen / de welke ghemoeten een Kedoute ront-om met staketfels beset / ende een staketfel welke langhs de strandt tot diep in de Kiebiere af-liep: het volck viel op dese Plaetse onversaeghdelijck aen; maer dooz dien van bijlen ende houwelen niet wel voozsien en waren / deden luttel voozdeel / ende werden weder af-ghevoert / met verlies van twee man ende weynighe ghequerste. 't Volck nu al by een ghekommen zijnde / heeft sich desen nacht in 't Bosch neder-gheleght. Des anderendaeghs 's mozghens vzoegh / begon de vbandt upt het Fort gheweldich naer de onse te schieten / doch deden weynich schade / dooz dien de onse dooz 't Bosch verblindt laghen. Als het nu hoogh dagh was gheworden / ende de vbandt in 't Zupder-Fort (welck hem tot dien tijdt stil hadde ghelouden / upt bedencken dat het ander esquadze eenich volck by Zupden mochte landen) nu merckte ofte giste dat het alleen op het Noozder-Fort ghemunt was / ende dat de Schepen wegghen den teghen-windt niet en kosten in-kommen / is hy seer sterck met sijn Wercken aen de Noozdt-zijde over-ghekommen; soo dat men hem niet groote troupen van 't Noozder-Fort naer de Kedoute konde sien marcheeren / ende met Ossen eenighe stucken derwaerts aen trecken; die sy datelijck planten / ende daer mede sel te Bos-waerts in schoten. De onse waren eerst wel ghewoghen op 't spoedighste hier teghen aen te arbeiden / ende sonden de Heere Carpentier naer de strandt / om upt de Schepen allerhande behoeften te lichten ende aen te vzenghen: maer al eer 't selve konde verricht werden / soo was de vbandt soo sterck over-gekommen / dat men vermoede dat hy de onse in ghetal verre over-trefte: ende dewijl men daer by vermerckte dat het ander esquadze de Kiebiere niet en konde op lopen / soo werdt gheradener gheoozdeelt in tijds sonder schade af te trecken / als met verlies van volck ghelijck met het hooft tegen de mupze te lopen. Daer wierden tot dien eynde vier Compagnien naer het strandt toe ghesonden / om de plaetse daer 't volck ghelandt was / ende weder moeste embarqueren / met een halve Hanc te versien / ende alsoo de retraitte te verseecken. Des avonds

ANN O
1634.

zijn niet alle 't volck weder af ghetrocken / ende 's nachts weder scheep ghegaen. Dese retraitte viel de onse seer onlustich / ende en wilden niet gaerne / naer ghedane onkosten / met soo wel voorszene Vloote te rugge keeren / sonder nets voorzdelijcks te verrichten: sy oordeelden dat de vbandt verstaen hebbede / dat de onse sich naer Pariba hadden vervoeght / al eenich volck upt 't fozt aen de Cabo souden hebben ghelicht / ende tot secours naer Pariba ghesonden / ende dat over sulcx die Plaetse nu wel op sijn swackste hadden te vinden; ende hoe-wel sy haer selven niet wel en konden beloven het fozt Nazaretta selfs te vermeesteren / soo hadden even-wel goede hope van sich meester te konnen maecten van het Puntal ende onderste Kedoute / by de welke de vbandt soude verhindert werden de Haven (welcke hem soo dienstich ende noodich was) soo ghemackelijck te ghebruycken: ende hebben met een korte resolutie / naer dat de Kiebiere van Pariba met eenighe Jachten hadden beset / haren kours recht naer de Cabo St Augustin ghewendt; ende haren tocht aldus aen-geleght. De Commandeur Licht-hart soude met sijn esquadre / op de welke ghestelt waren vier Compagnien / langhs de Barra vande Caep in lopen / ende alle vlijt aen wenden om het Puntal te bemachtigen. Het andze esquadre onder de Vincent-Blagghe soude sijn volck landen by Noorden de voorszende Cabo, om van daer te lande te marcheeren naer de Kedoute ende Waterije die ghelegghen is op de mondt vande Barra; ende de selve de vbandt afhendich te maecten / alsoo de selve by 't groote niet beschermt ofte beschadicht kan worden. Eer wy voort gaen / soo sullen / tot beter verstandt van 't ghene wy hebben te verhalen / de ghelegghentheden vande Cabo St Augustin wat naerder upt drucken / ghelijck de selve mede upt de by-ghevoeghde af-teeckeninghe te sien zijn.

De Cabo St Augustin is enghentlijck eenen hooghden Bergh / bestaende upt verscheyden heubelen / ontrent een vierendeel-mijls bytren het landt in Zee stekende / aen sijn Zuydt-zijde leght de Barra, welck is een gat in 't steen-reciff / welck vande voorszende Cabo een mijl ofte meer om de Zuydt is streckende; latende hier ende daer eenige leeghten ofte gaten / waer van een (welcke wel het diepste is) by de onse daer naer is ghebruyckt ende ghenoemt de Barette: ofte veel eer het Steen-Reciff, kommende van de Kiebiere van Poyuca, alwaer het aen 't vast landt te niet loopt / komt te eyndighen teghen over de Cabo, ende daer te maecten de groote Barra vande Cabo. Dese Barra in kommende / welck soo dicht onder de Cabo leght dat men met een steen daer op kan werpen; soo is achter dit Reciff slecht water / maeckende een redelijcke bequame Haven / even ghelijck achter het Steen-Reciff by Olinda de Parnambuco: ende ghelijck vande Stadt Olinda een sandt-strandt Zuydt-waerts op streckt / daer de fozten ende het Boz op legghen / alsoo streckt hier mede / een halve gotelinghscheut binnen het Steen-Reciff een strandt vande voet vande Cabo Zuydt-waerts op / doch nergens naer soo langh als van Olinda, welck by de Portugesen werdt ghenaeamt O Puntal: ende dit is de plaetse daer sy alle hare Snycken ende andere goederen pleghen te bynghen ende af te schepen: de vbandt kan 't selve vanden Bergh niet alleen ghemackelijck bereycken met canon / maer oock verre daer over schieten. Hier teghen over leght een Eplandeken ontrent anderhalf musquet-scheut van 't Puntal, ende tusschen beyden laghen des vbandts Schepen inde ladinghe. Dit Eplandeken streckt sich om de Zuydt een half mijle tot aen de Kiebiere van Poyuca, die al binnen het voorszende Steen-Reciff is besloten / ende de selve Barra aen de Cabo moet ghebruycken: het Reciff sich sluytende aen de over-zijde vande Kiebiere van Poyuca, als vozen verhaelt. Dit Eplandeken is aen de zijde naer Zee ghelegghen met een sandt-strandt bekleedt / zijnde de eenighe vaste grondt die het heeft: teghens de landt-zijde is het deurgaens moeras / ende soo dicht met kreupel-bosch bewassen /

AFBEELDINGHE
 van de
CABO St AUGVSTIN
 ende Forten

waffen / dat men daer niet deurt en kan / ende oock wel tot aen de orelen in het moeras valt. 't groot ffort/ vooz eenige tijdt by de vbandt ghemaect/ leght boven op de hooghde vande Bergh by het Dorp van Nostra Sennora de Nazareth; ende al dalende zijnder eenighe Kiedouten ende Waterijen gheleght / ende insonderhept beneden op het in-kommen van den Barra, om onse Schepen te verhinderen daer in te lopen. Dusdanich wesende de gheleghenthept vande Cabo, ende sulck ons volcks vooz-nemen / als wy bozen hebben verhaelt; soo zijn de onse met de Bloote voozt gebaren sonder aen 't Reciff van Parnambuco aen te lopen; (sonden alleen een Jacht aen 't ffort op 't Steen-Reciff, om te vraghen of het daer alles wel was) ende den vierden Martij ghekommen zijnde op de hooghde vande Cabo, hebben de Schepen gheboden alle de lichten uyt te doen / om de vbandt niet te waerschoutwen / ende zijn soo des avondts spade tot dicht daer onder ghelopen / ende gheset op twaelf vademen. Als den dagh weder begon te bzecken / heeft een peder esquadze sijn ancker ghelicht / ende sijn beste ghedaen om uyt te voeren 't ghene hem belast was. De windt was Oost-Noordt-Oost met een stijve koelte; ende 't ghetije nu bequaem zijnde ontrent te seuen upzen / hielden draghende recht op 't gat aen. De Commandeur in 't Wapen van Hoorn is met een grooten pver ende dapperhept vooz-uyt ghezeylt / de resterende Jachten op haer ordze volghende: ende zijn / niet teghstaende de vbandt soo van 't groote ffort als vande Waterijen ende Kiedouten sonder op-houden met vele groote stucken donderde / binnen gheraect sonder merckelijcke schade te lijden: 't Jacht de Zee-Ridder alleen dooz quade toeficht vast gheraect zijnde / is by de vbandt inde grondt gheschoten. Doozts naer het Puntal gezeylt zijnde / hebben haer volck in de Chaloupen over geset / ende zijn aen 't selve gelandt. Dit quam de vbandt soo onverwacht over / ende boven dat moghelijken hadden gheoordeelt; dat hy eenighe Pack-huyfen met Supckeren (inde welke naer gissinghe van eenighe wel over de twee dupsent kisten waren) eerst aen vbandt ghesteken hebbende / sich op de vluchte begaf / sonder de onse te verwachten. De Commandeur, naer dat goede ordze aen landt was ghestelt / is met het Boots-volck ghevaren aen de Barcken ende Caravellen / die aldaer tot vijftchien soo groote als mindere laghen: in dese werden by de dertchien hondert kisten Supckeren ghevonden / ende eenighe dupsent stucken Brasilie-hout. De vbandt hadde mede / recht soo hy ons volck sach aen-kommen / een groot Schip / welck nevens twee Barcken ghereedt lagh by de Barra om uyt te lopen / ende alleen wel ses hondert kisten in hadde; de kabels af-ghehackt ende aen landt ghedreven zijnde / recht onder haer Waterije inde grondt ghehouwen: van de twee Barcken hebben de onse het eene daer naer noch af-ghehaelt / het andere sloegh om; soo datter maer eenighe stucken Brasilie-hout uyt ghesalveert wierden.

Het andere esquadze met de Princen-Blagghe dede mede ghelijcke neerstighept / doch met minder succes: want de Colonel dicht onder de wal soo veel volcks als moghelijk was inde groote ende klepne Boots over gheset hebbende / is naer strandt toe ghevaren; maer vondt de landinghe aldaer veel beswaerlijcker als hem wel was aen-ghedient: oock soo was de vbandt daer seer sterck / ende hadde daer een Kiedoute met staketfels; soo dat hier gheen kanse en was om pets met voozdeel op de vbandt te attenteren. De Colonel niet wilstende sijn volck te vergeefs spillen / is langhs de Custe gints ende weder tot by-naer aen Rio Jangada ghevaren / soeckende bequaemhept om te landen. Doch / alsoo de strandt doozgaens met een reciff beset is / en vonden geene gheleghenthept / ende eene tamelijcken bequaem gheoordeelt hebbende / ende daer op aen-houdende / verbielen in sulcke barninghen / dat onmoghelijk was een eenich Soldaet doozgh aen landt te bzenghen / oock soo viel de vbandt sterck reghen

ANN O
1634.

teghen de Booten aen / tot de middel toe in Zee staende / daer wacker van we-
der-zijden wierdt gheschoten; de Lieutenant ende Vaendrich van Capiteyn
Everwijn bleven hier doot / ende eenighe werden ghequetst. De Colonel die
siende / heeft de Boots doen af-wenden / ende heeft sich om de Zupdt begeven/
met een vast voornemen / indien hy aldaer mede geen bequaemheyt en vonda
om te landen / mede de Barra reghel-recht in te lopen / hoe-wel hy niet alleen on-
der ghenade van 't canon / maer doock vande musquetten hadde te passeeren/
ende ons volck dicht op een ghepactt sittende / sijn gheweer qualijck konde
ghebruycken. De Cabo dan vooz-by ghelopen zijnde / ende 't Reciff (strecken-
de naer 't Zupden) vervolghende / heeft men in 't selve een gat ghespeurt / ende
hoe-wel de Zee daer hardt op barnde / is hy upt een sonderlinge couragie ende
over-groot verlanghen / om by sijn volck te gheraecken / 't selve in ghebaren/
ende alsoo by de sijne op 't Puntal gheluckelijck ghekommen / eenighe Boots
zijn hem de selve wegh dooz ghevolght / andere te diep gaende / hebben aldoen
niet konnen deur kommen. De Heere Jan Gijsselingh hadde daer-en-tusschen
alle de Schepen van sijn esquadre vooz 't selve gat doen setten / om alsoo beter
by der handt te wesen. Des mozghens vzoegh de Soldaten wederom in de
Boots over gheset hebbende / is 't selve gat in ghebaren / ende met een deel van
het resterende volck op 't Puntal ghelandt. 't schijnt dat dit gat by de Por-
gesen vooz desen niet en is bekendt geweest / ofte ten minsten niet gebuyckt / de
onse noement nu de Barette, is seer naeuw / ende niet veel meer als een scheeps-
wijde breedt / met een ghemeyn ghetije ende bequaem weder kan een Jacht / de
welcke maer ses ofte seven voeten diep gaet / bequaemlijck in ende upt werpen:
met een springh isser wel thien voet waters. Op 't Puntal, nu meer-maels aen-
geroert / hadde de vbandt een steenen Kedoute beginnen te maecten / dese heeft
de Colonel doen stuyten met ledighe kisten vol aerde gheworpen / hadde een
fause-bzape / ende was ront-om met staketsels versien / in dese ghelegghentheyt
wierden twee Compagnien ghelogeert / de reste inde Hupsen: des nachts wier-
ter een Kertrenchement op-gheworpen naer de hooghte toe / dienende tot een
vooz-wacht. Ons volck hier alsoo legghende / heeft sich toe-ghedraghen dat
de vbandt den sevenden Martij, meerder volck by den anderen ghekregen heb-
bende / ende de onse noch niet al ghelandt zijnde / maer vast aen-kommende/
een preube heeft willen nemen ofte hy de onse weder van het Puntal konde af-
drijven / eer de reste daer mochte by kommen / want hem aen dese Plaetse te
veel ghelegghen was: ende is met vijftchien hondert man op de onse ghevallen:
sijn meeste volck dooz het Bosch ende achter-om het moeras kommende / wie-
len van achteren in / aen de zijde daer de veroverde Schepen laghen: ende naer
dat dese den alarm hadden ghegheben / viel de reste mede op ons upterste Ker-
trenchement ende tusschen beyden / meynende de onse den wegh alsoo af te snij-
den: de onse weerden haer hier wel mannelijck / doch de vbandt hardt aen-
dringhende / wierden ghenootsaect naer de Kedoute ende Quartier te retire-
ren. Hier ontstondt van alle zijden een heet ende ghevaerlijck gevecht / de onse
sich kloeckelijck weerende / ende de vbandt sterck aen-dringhende tot by de Ke-
doute; alwaer hy lustich met musquetten wierdt ghegroet / als mede met de
metale stucckens vande nieuwe inventie: de Jachten / met haer stucken met
schroot gheladen / deden mede haer beste: soo dat de vbandt eyndelijck op de
vlucht is ghebracht / ende by de onse een goedt eynde-weeghs vervolght. De
vbandt is altdits ghewoon sijn dooden mede te sleppen / (tot welcken eynde sy
stroppen met haer voeren) 't welck hier dooz de haestigheyt niet en heeft kon-
nen doen / maer vele achter ghelaten: 't vermoeden zijnde dat ten minsten wel
hondert dooden ende ghequetsten heeft bekomen. De vbandt schoot mede
gheduyzende dit ghevecht seer fel met canon upt verscheyden Plaetsen / ende
inson-

insonderheyt van de Waterijen die op sijn meeste voordeel gheplandt hadde; doch dede de onse geringhe schade/ niet teghenstaende de Plaetse haer soo naer leght als vozen hebben verhaelt. Eenighe daghen hier naer heeft de Colonel met goet-vinden vande Heere Gijsselingh een troupe by nacht upt-gesonden/ naer een Kedoute die de vbandt op 't strandt hadde; de welke de selve onbersiens hebben over-vallen / seventhien daer in neder-ghehouwen / de reste zijn ghevlucht / sonder dat de onse een man hebben achter ghelaten. Wy hebben dit soo wat vervolght / om de gheschiedenissen van desen tocht niet van een te snijden / sullen nu de onse hier wat laten rusten / ende kortelijck verhalen wat sich ondertusschen op 't Reciff de Parnambuco heeft toe-ghezagen. Wepnich dagen eer dat den tocht naer Pariba by de onse wierdt voor-genomen / wierden sy ghewaerschouwt by Capiteyn d'Escars, die op 't Enlandt Tamarica commandeerde / hoe dat hem sekere Portugees (die upt een Ober-loper 't selve hadde vernomen) hadde te kennen ghegheven / dat de vbandt een exploit op 't Reciff vooz hadde: ende hoe-wel sy hier dooz haer niet en lieten af-leyden van haer voornemen / als wel bewust zijnde dat de vbandt haer soo naer leggende / ende haer toe-rustinghe komende sien / ofte dooz d'een ofte d'ander Spie vernemen / licht sulcke tijdinghen selfs mochte stropen / ende al willens upt-gheven / om haer van haer vooz-nemen af te schicken: soo hebben eben-wel de waerschouwinghe in behoorzijcke acht ghenomen / ende tot teghen-standt alles wel voozien; latende in alle de Forten behoorzijcke besettinge / (als vozen verhaelt) ende de Waterijen op 't Reciff wel ghereedt houdende. Naer 't verreck vande Bloote heeft de Heere Matthias van Ceulen, met advijs vande Lieutenant Colonel Bijma, twee Jachten gheleght tot vooz-wachten ter plaetsen daer men meest vermoede dat de vbandt mochte kommen / namentlijck: de Exter ende Oost-Cappel, boven haer volck met twaelf musquettiers voozien. De Compagnien vande Heeren Ghedelegeerde hadde tot noch toe op 't Reciff ghelegen / maer alsoo de Militaire Hoofden oordeelden dat het meeste gevaer hadde te vallen op de Forten ghelegen op 't Enlandt Antonio Vaaz, soo wiert de selve aldaer verdeckt / blijvende alleen op 't Reciff de twee Compagnien Burgeren / welke al meest Soldaten waren geweest. De vbandt wel merckende dat het Jachtjen Oost-Cappel hem seer inde wegh lagh / ende sijn aankomste te vergh hadde te melden / sonde den seven-en-twintighsten Februarij een Waegh-vaert / die aen 't selve swom / ende een Vier-werck daer aen hechte ende aen vbandt stack / doch de onse wierden 't selve strack ghewaer / ende stieten het af sonder schade daer by te liden. Daer naer den eersten Martij 's nachts / heeft de vbandt op verscheyden plaetsen / als inde Afogados, op Antonio Vaaz, ende ontrent het Fort de Bruyn, den allarm ghegheven / doch 't was op 't Dorp van 't Reciff ghemundt / als daer naer wel heeft ghebleecken. De Schildt-wacht op 't Fort de Bruyne, siende eenich volck dooz 't water kommen / gaf vier / waer op de Wacht datelijck op de wal zijnde / sterck chargeerde / die van 't Jachtjen Oost-Cappel insgelijcke; die van 't Casteel S' Jorge ende 't Fort Wardenburgh niet minder; ons volck was allenthalven stracks in 't geweer / ende elck op sijn bestemde plaetse / alsoo men noch niet volkomenlijck konde weten waer op het de vbandt eygentlijck ghemundt hadde. De Heer Matthias van Ceulen, nevens de Lieutenant Colonel Bijma, verboeghden haer op de steenen Waterije met een Compagnie Burgeren / alles voozder ghereet houdende tot dat den aendlagh sich voozder soude openbaren. Om dit beter te begripen / staedt te weten dat van de Stadt Olinda een langhen smallen reep landts af-komt / op welke verscheyden Forten leggen / als by de Caerte te sien is / ende op 't eynde des selfs leght het Dorp daer de Portugesen van outs haer Pack-hupsen hebben ghehadt / welck sy noemden 't Reciff, ende onse het Landt-Reciff, om te

ANN O
1634.

onderscheyden van het Zee-Reciff, welck hier vooz legghende / de Haven beslypt. Dit Doorp heeft by der Portugesen tijdt open ghelegghen naer de Stadt toe / ende is nu / naer dat Olinda is verlaten / op die zijde meest ghefortificeert / hebbende op 't upterste een steenen Bateria / af-snijdinghe ende staketfel : ende weder binnen-waerts naer 't Doorp ende de Woon-plaetsen een houten Bateria ; de plaetse die tusschen beyden open leght / is van weder-zijds met staketselen vooz sien / die oock aen d'een zijde tot in Zee / ende aen d'ander zijde tot inde Kievier strecken : 't naeste Fort / naer Olinda toe / is S' Jorge, welck daer by de Portugesen tijden heeft ghelegghen / ende tusschen beyden leght een Hups daer den Boer sich onthout die opsicht heeft op de Beesten die daer werden ghehouden : buyten S' Jorge, ende een wepnich verder naer Olinda, leght het Fort de Bruyn met sijn Hooznwerck : ende tusschen dese beyde aen de over-zijde ofte aen 't vaste landt 't Fort Wardenburgh : de Kieviere Bibiryba loopt tusschen beyden af / waer de Wacht-Jachten laghen, de selve anders wesende vol drooghten / soo dat men met leegh water ghelegentheyt ghenoech kan vinden om over te kommen. Het Jachtjen Oost-Cappel dan siende de marsch van de vbandt / dede een scheut over het Landt-Reciff henen / om te waerschouwen dat het naer alle apparentie daer op wilde gelden, daer op is de Boer / die in het Hupsken buyten 't Reciff woonde / oock aen-ghekommen / boodtschappende dat de vbandt sterck was over-ghekommen / ende sich vast ontrent sijn Hupsken in ordze stelde. Daer-en-tusschen naerderde de vbandt / ende begon op de onse te schieten / ende de Burgerije gaf weder wacker vier onder haer / soo met musquetten als met canon welck daer stondt op de steenen Bateria. De vbandt droogh eben-wel sterck aen / ende vijf-en-twintich ofte dertich van haer gheraecte achter de staketsels om / ende passerden alsoo de steenen Bateria. Welck de onse gewaer wordende / heeft de Heer van Ceulen sich naer binnen toe begheben / om met de andere Compagnie Burgeren de houten Bateria te beslaen / ende de vbandt daer van af te weren / ende is van dese Bateria soo met musquetten als met een stuck met schroot gheladen / onder de genen die de staketsels vooz-by waren ghekommen / sulcx gheschoten dat naer eenighe dooden hadden bekomen / hebben moeten vluchten. De Lieutenant Colonel Bijma dede ondertusschen mede sijn beste / soo dapper onder de vbandt chargerende / dat sy het daer niet langher en dorsten houden : lieten maer een doode achter / ende een Alfero reformado ghevanghen : in 't weder over marcheren wierden noch dapper ghegroet van de Forten die haer eenichsints bezagen konden. Daer was mede een troupe van dertich of veertich man langhs de drooghten vande Kieviere tot onder het Hups van de Lieutenant Colonel ghekommen / om daer mede dooz te bzeken ; doch wierden vande hoost-wacht ende met twee metale stuckens soo ghegroet / datse met de reste sich retireerden. Sy hebben onghetwijffelt veel dooden ende ghequetste ghehadt / maer de selve al wegh gheslepyt naer hare ghewoonte / gelijk 't selve 's anderdaeghs ghenoech te sien was by de bloedighe teekenen in 't sandt ghelaten. Der stonden uit de ghevanghenen / dat de vbandt dyp hondert sterck waren gheweest / onder het belept vande Major Martin Suarez, met ordze / dat sy ten deele langhs den oever vande Kievier ten deele langhs het strandt de steenen Bateria souden vooz-by lopen / terwijlen de reste ons volck (welck sy oozdeelden seer swack te wesen) op de Bateria souden besich houden ; ende dat erghens ter zijden souden pooghen in te bzecken / ende dan een seyn doen. Waer op dan andere dyp hondert mannen (die op 't succes aen de over-zijde wachten) over souden ghekommen hebben / om haren aenslach te vol-trecken : welcke was 't geheele Doorp op 't Reciff aen vbandt te steecken / ende de onse alsoo reffens van Divies ende Ammunitionen te beroven : ghelijck men dan des anderendaeghs / nebens 't gheweert

't gheweer 't welck by de vpyandt ghestropt ende achter ghelaten was / oock eenighe Vier-wercken heeft ghevonden. Soo heeft de Heere de onse wonderbaerlijck bewaert van een groot ongheluck / welck haer gheduyrende 't af-wesfen van 't meeste volck licht hadde konnen onversiens over-kommen / en hadden sy dooz Godes ghehenghuiffe niet te voren ghewaerschoutwt gheweest / ende op alle mogelijcke middelen daer in voorszien. De onse wierden hier dooz in continuele onrust ghehouden / soo dat de Heer Matthias van Ceulen ende de Lieutenant Colonel Balthasar Bijma altijdt op de been waren / ende des nachts qualijck d'yn vpynden rusten. Den vijftden Martij arriveerden aldaer vpyt het Vaderlandt 't Schip Enchuyfen ende de Keet-man met hondert en vijftich Soldaten: soo dat de garnisoenen daer dooz versterckt wierden: ende de Heer Jan Gijsselingh van Pariba op-kommende naer de Cabo, hadde het Zachtsen de Nachtegael aen 't Reciff ghesonden / om te vernemen hoe het daer stonde; ende verstaen hebbende dat de vpyandt een aenslach op het Reciff hadde ghehad / ende oozdeelende dat eenich volck aen de Cabo konde missen / sondt de Compagnien van Capiteyn Everwijn ende Glaude Prevost te rugghe / om de onse op 't Reciff te verstercken. De onse op 't Reciff aldus versterckt zijnde / hebben gheraden ghevonden om selve eenighe tochten op den vpyandt te doen / ende hem laten voelen dat sy niet soo swack en waren als de vpyandt wel vermoede. Dien volghende heeft de Lieutenant Colonel Bijma den veerthienden met d'yn hondert man een tocht gedaen inde Verga, ende aldaer verbzandt de Supcker-Holen van Francisco Montero, ende ghevanghen bekomen ses Portugesen ende veerthien Swarten: ende hoe-wel dese Supcker-Holen gheleghen was op de pas van St Laurenzo naer de Cabo, kommende van 't Arrayal, ende een mijltjen daer boven / niet verre vande Kieviere Capivaribi, op de zijde van 't Arrayal, soo en heeft nochtans de vpyandt sich niet eens verthoont; ende zijn de onse met veel Supckeren gheladen / ende de ghevanghens / des anderen daeghs weder ghekommen. Den sestienden Martij troeck de selve weder met een troupe inde Verga, ende verbzande aldaer de Supcker-Holen van Louis Ramires, gheleghen op de Kieviere Capivaribi, ontrent d'yn leguen by Zupden het Fort Arrayal; kreegh weder eenighe ghevangens / ende 't volck veel Supckeren. Oede een bzavade vooz het Arrayal, op dese zijde vande Kieviere / besichtigde alles daer rondt-om / doch hielt hem de vpyandt stil binnen sijn wal-len. Den neghenthienden gingh de Vaendzich vanden Oversten Lieutenant met een partij van tseftich mannen vpyt naer Pao Amorello, ende quam 's mozghens met eenige ghevanghens wederom. Dese tochten alsoo sonder teghen-weer vande vpyandt vergaen zijnde / heeft de onse doen gheloben dat het waerachtich was 't ghene de ghevangens hadden verklaert / ende vijf Ober-lopers Italianen den neghenthienden Martij, hadden aen-ghebzacht / dat het Arrayal seer sober beset was / ende datter niet over d'yn hondert man in was / alsoo de reste van 't volck gesonden was naer de Cabo St Augustin, om de vordere progressen vande onse aldaer te beter te stutten. Wesweghen dan de Lieutenant Colonel heeft vooz-gheslaghen / ofte het niet gheraden was een proeve op het Arrayal te doen: want de Cabo nu onbzij ghemaect zijnde / soo sy het Arrayal konden wegh-nemen / souden een epnde vanden Oozlogh in dit gheweste hebben konnen maecten: ende een over-slagh ghomaect hebbende wat volck men vpyt soude konnen bzenghen / bevonden sy datse seben hondert Soldaten ende twee hondert en vijftich Watroosen konden vpyt-maecten / ende vooz een korte tijdt vpyt de guarnisoenen misschen: want teghen het Arrayal gaende / konde niemant van daer kommen om pets op onse Forten of 't Reciff te attenteren; de Cabo hadde selfs met het ander Legher ghenoech te doen / immers was soo verre ghelegen / datse al d'een of d'ander wegh met het Arrayal men-den

ANN^O
1634.

den ghedaen te hebben / eer dat de vbandt konde te rugghe kommen. Ondertusschen arriveerde upt het Vaderlandt den een-en-twintighsten 't Schip de Vriessche Jagher van Groeninghen, met een recreute van acht-en-tseventich Soldaten. Den twee-en-twintighsten keerden op de reede de Schepen Goeree, Leeuwerck, ende het Wefeltjen, die vooz de Bahia haren tijdt ghekrupst hebbende / ende niets bekommen; in 't weder-keeren een Kievier waren op geweest tot aen seker Supcker-Holen / daerse alles destrueerden / ende ontrent de dertich kisten Supckeren af brachten: ende het Wefeltjen af kommende langhs de wal vooz-by Porto Calvo, sach daer een Bercke legghen / daer hy naer toe liep / ende de selve vindende aen de grondt sitten / brocht die met het getije af / bequam daer twintich kisten Supckeren / ende verbrande de Bercke. Den ses-en-twintighsten arriveerde upt het Vaderlandt de Vlieghende Sparwer upt de Camer van Delft. Den acht-en-twintighsten quam 't Schip Overijssel van de Cabo met Supckeren gheladen ende Brasilie-hout. Dit dan dus (als vozen) besloten zijnde / is de Lieutenant Colonel den negen-en-twintighsten Martij des nachts naer het Arrayal toe ghemarcheert met ontrent duysent koppen / ende heeft teghen de mozghen-stondt op een Heubeltjen dicht by het Arrayal ghelogeert / de vbandt gheduyzlijck met canon op de onse chargerende / ende verschepden upt-vallen doende / doch wierden 't elcker-reyse met verlies weder binnen ghedreven; de onse haer vervolgende tot dicht onder de Poort. Ondertusschen heeft de Lieutenant Colonel twee mortieren doen planten op een Heubel dicht onder het Arrayal, tot dien eynde mede ghenomen / ende by twee Booten de Kieviere op ghebracht / om te sien ofte men de vbandt daer mede konde verschicken / ende zijn vijsthien ofte seshien granaden kortz op den anderen gheworpen / welker seven daer binnen zijn ghevallen / ende haer werck hebben ghedaen / doch niet naer de verwachtinghe / want als de vbandt de selve sach kommen / ende by-naer giste waer sy hadden neder te kommen / (de Plaetse van grooten begriip zijnde) weecken sy aen een ander zijde / ende leden luttel schade. De Plaetse wiert op-gheepst om des vbandts couragie te sonderen / doch gaven een beleefde antwoorde / dat sy de Plaetse hielden vooz haren Koningh / ende noch gheen reden en saghen waerom sy die behoorden over te geven. Daer en viel nu niet anders te doen als een storm daer op aen te voeren / maer de wallen werden seer hoogh ende stepl bebonden / doock soo presenteerde sich noch soo veel volcks tot defensie / dat men geen voordeel sach om sulcx te beginnen; weswegen dan de Krijghs-behoefsten weder inde Boots werden ghedaen / ende 't volck werdt weder af-gheboert sonder merckelijcke schade gheleden te hebben / alleen wiert de Lieutenant van Capiteyn Tailler met een grof pser doot gheschoten. Een van de granaden te kort gheworpen zijnde / ende te voozgh berstende / viel neder inde hupsen die aen dese zijde van 't Arrayal stonden / ende hielp de selve in vbandt; de vbandt desen vbandt siende / heeft van d'ander zijde mede den vbandt inde selve ghesteken, waer deur alle de koop-lieden ende handt-wercks-lieden haer Winckels; de Pack-hupsen / als mede het gantsche Quartier vande Italianen die daer altijd hadden ghelegen / gantsch tot de grondt toe zijn verbrant. Keeren nu weder naer de Cabo St Augustin. De Colonel Schuppe, naer dat hy noch een Redoute op 't Puntal hadde ghemaect / met een Bateriae tusschen beyde / ende aen de Redouten de selve ghesloten / liet daer een besettinghe van d'yn Compagnien Soldaten / behalven noch eenich volck op een Caravelle recht teghen over de pas / daer de vbandt lest-mael was dooz ghekommen / ende bracht de vordere macht op het Eylandt / om daer te maecten de Wercken die sy nodich hadden gheacht tot bewaringhe van dese Plaetse / ende de Haven onbruyckbaer te maecten. De vbandt siende dat op 't Puntal sich weynich volck verthoonde / alsoo kort binnen

nen de Redouten wierden ghehouden / ende vernomen hebbende dat ons volck van 't Reciff met ontrent dupsent man vooz het Arrayal waren ghetweest / (als hier vozen is verhaelt) maecte hy gissinge dat de onse volck derwaerts moesten hebben ghesonden / ende over sulcx hier aen de Cabo swack waren: soo heeft hy noch een pzeube op 't Puntal willen doen / ende is weder den lesten Martij, als de eerste-mael / met twaelf hondert man op 't selve aen-ghefallen: doch upt de Redouten soo onthaelt / dat hy elf dooden by de Redoute latende legghen / met de reste is gheretireert. Teghen den pas / daer de vbandt deur quam / hadden de onse vooz desen een Carvelle geleght / ende daer op een Compagnie Soldaten met twee stukkens: dese deden ten deele in 't aen-kommen / doch meest inde retraitte / den vbandt groote schade / want sy moesten daer dicht vooz-by. De vbandt hadt dit Caravel wel sien leggen / maer hadden niet ghemeynt datter Soldaten op laghen. Als den alarm begon / voer de heer Gijsselingh naer het Puntal, als mede den Commandeur Licht-hart, ende de Politique Raedt Servaes Carpentier, de welcke op 't Wapen van Hoorn by den anderen waren / ende onder-wegen aen den hoeck / namen sy de Colonel dock in / die daer te paerde quam aen rijden: doch de vbandt was al gheretireert eerse over konden geraecken: Wy sullen het wat hooger weder herbatten / om vervolgens te beschrijven hoe de veroverde Supckeren ende Brasilie-hout zijn upt-gebracht / ende wat aldaer ghedaen is in 't fortificeren van 't Eplandt. Den achtsten Martij wert Capiteyn Jan Gilbert ghesonden om op het Zuydt-eynde van het Eplandeken te legghen / om een Redoute te maecken / ofte een Ketrenchement (om een Hups aldaer ghelegen) op te werpen. De Hupsen op 't Puntal wierden mede met een wal omringht: des nachts wert een Supcker-Prijs af-gebracht tot half wegghen de Barette, soo datse buyten scheut lagh / ende daer naer noch een andere. Den thienden zijn meest alle de Matroosen aen landt ghebracht / onder de opsicht vanden Commandeur Smiendt, om op de Noordt-hoeck van 't Eplandeken een Bateriae op te werpen. Men wierdt dien dagh gewaer / dat de vbandt op de strandt eenich Ketrenchement maecte / ende een Bateriae beneden den Bergh. Des nachts wiert Hans Melchior, Sargeant van Capiteyn Gilbert, met ontrent tsestich man over de Kieviere van Poyuca gheset / om een tocht 't landt-waert in te doen: de welcke 's anderdaeghs weder quam sonder pets gemoet te hebben / als alleen eenige Beesten / daer van hy soo veel met bracht als sijn volck konde draghen. Daer werden upt 't Wapen van Hoorn thien stukken aen landt gebracht / ende op de Bateriae aen het Noordt-eynde van het Eplandeken gheplandt / vier metale / schietende twaelf pondt pfers / ende de reste pferre. De volghende nacht troock weder een partije upt / die 's moeghens weder quam / naer dat de vbandt upt een Ketrenchementien / aen de Kieviere ghelegghen / hadden verdzeven / ende eenighe Hupsen verbrandt. 't Nach de Spreeuw werdt inde Kievier van Poyuca by Zuyden het Eplandeken op de wacht gelepdt. De vbandt hadde de voozleden nacht een Redoute ghemaect ontrent mid-weeghs sijn eerste Werck op strandt / ende ons uyterste Ketrenchement; daer op zijn alle de Matroosen aen 't Puntal ghesonden / ende hebben een Bateriae ghemaect daer dyp stukken op werden gheplandt / schietende twaelf pondt pfers. 's nachts wiert weder een Supcker-Prijs af-gebracht; ende alsoo de vbandt noch altemet haer bereyckte / wierden alle wat vozder af-gekozt. Werdt mede dien selve nacht een troupe van twee hondert man ghesonden naer de Supcker-Molen van Cosmo Diaz; de welcke sy in vbandt staecten / naer datse de vbandt / die aldaer achter eenighe staketten lagh / hadden verdzeven; de welcke selfs een Hups in vbandt stack daer eenighe Supckeren in waren / siende datse 't selve niet konden beschermen. Des anderendaeghs werdt weder-zijds dapper gheschoten: ende na dat de Colonel op

ANN O
1634.

't Puntal noch een Kedoute hadt laten maecten/ ende met Palissaden wel beset-
ten/ ende de Bateriae met Palissaden aen beyde de Kedouten doen sluyten/ ge-
lijck als of alles maer een Werck ware gheweest/ heeft den veerthienden d'yn
Compagnien van 't Puntal ghelicht/ ende op den Zuydt-hoeck van 't Eplandt
by de Kedoute haer Quartier doen maecten. Ten selven daghe is 't Fort/
welck men noodich hadde gheacht op de Nooyt-hoeck van 't Eplandeken te
leggghen/ af-ghesteken: 't welck inde front tegghen de Kievier ende het Puntal
ende de Cabo een groote Bateria soude hebben/ van achteren ghesloten. Men
heeft mede 't gantsche reciff van binnen langhs heen doen diepen/ met laegh
water ende springh-stroom/ ende tot aen de Barette bevonden thien/ elf ende
twaelf voet water/ maer vooz de Barette niet meer als ses ende seven voet/
ende daer vooz-by weder acht ende negghen voet/ doch aen de Kieviere Poyuca
ende daer binnen weder dieper: het water vloeyt hier seven voet op ende neder/
ende met springh-stroom acht of negghen: ende maectt hoogh-water met een
Zuydt-West ten Westen Maen. Daeghs daer aen is 't besteck van 't Fort
ghemaectt/ ende in thien cavelen verdeelt/ peder op sijn prijs ghetaxteert/ ende
hebben de Capiteynen daer over gheloot/ op dat te spoedigher mochte vol-
trocken werden. Eenighe daghen werden om-ghebracht om een middel te
binden waer deur men de Supckeren bequamelijck mochte upt-bzengen: en-
delijck hebben den negghentienden Martij een werp upt de Barette in Zee ghe-
bracht/ om te proeven of men de groote Boots met Supckeren gheladen alsoo
daer upt soude konnen bzenghen; d'welck wel is gheluckt/ soo dat dien dagh/
soo met groote als klepne Boots/ veertich kisten zijn upt gebracht: ende twee
Jachten/ Ceulen ende Spieringh, zijn sonder schade de Barette in ghezept.
Daeghs daer aen weder vijf Boots met veertich kisten upt-ghebracht/ ende
soo vooz de volghende daghen: 't Jacht Ceulen ende Spieringh hebben mede
tot dit upt-bzenghen ghedient. Den vier-en-twintighsten werdt goedt ghe-
bonden een vier-kante Kedoute te leggghen met twee Bolwercken op 't Eplan-
deken/ tegghen over de Barette, ende is noch een swaer stuck op de Bateriae aen
't Nooyt-eynde van 't selve Eplandeken ghebracht. Sanderdaeghs is het
Jacht de Goudt-Vinck met negen-en-dertich kisten Supckeren upt-gebracht/
nebens vier groote ende vijf Scheeps-Boots. Den seven-en-twintighsten
werdt een landt-tocht ghedaen achter het Eplandeken; 't volck quam s' ander-
daeghs des mozghens weder sonder vbandt ghesien te hebben/ verbanden
alleen eenighe Hupsen. De volghende daghen zijn al meest toe-ghebracht met
de Supckeren upt te bzenghen; ende eenighe klepne exployten te water ende te
lande te doen; tot den elfden Aprilis, doen quam een partije 't hups van twee
hondert man/ die naer de Zuydt waren gheweest/ ende hadden de vbandt daer
groote schade ghedaen/ ende bzochten achthien Portugesen ghevanghen; daer
onder een groot Koop-man. Des anderendaeghs is 't Jacht de Vos, ende
Sparwer, de Barette upt-ghekoort/ ende den derthienden April de Windt-hondt
van Hoorn: den twee-en-twintighsten het Jacht Ceulen; den vier-en-twint-
tighsten de Sparwer ende Spieringh; vande welke de Vos met de Boot aldaer
verobert den derthienden aen 't Reciff quamen: ende ten selven daghe is de
Commandeur Licht-hart op een tocht ghegaen om de Zuydt met 't Schip
Campen, Meerminneken, ende Spieringh, nebens twee groote Boots/ ende
twee hondert Soldaten/ onder 't commando van Capiteyn Picard ende Tour-
lon. Quam den ses-en-twintighsten weder/ alleen eenighe dupsent Pannen
ende eenighe Plancken mede bzenghende. Den acht-en-twintighsten werdt
't Wapen van Hoorn de Barette upt ghebracht sonder schade/ ende quam den
dertighsten aen 't Reciff, ende verrocken de Heere Gijsselingh ende Colonel
naer het Reciff: latende alleen binnen het Reciff de Jachten Ter-Veere, de
Phoenix,

Aprilis.

Phœnix, ende Windt-hondt van Amsterdam; alsoo daer niet en konden ghe-
 mist werden: ende bleef aldaer de Politique Raedt Carpentier, om op alles
 goede acht te nemen. Ontrent de selve tijdt zijn mede eenighe Schepen aldaer
 aen-gebracht/ op de vbandt verobert/ als namentlijk: by Beyaerdt, Capiteyn
 op 't Jachtjen de Kemp-haen: den twintighsten Aprilis een Caravelle / ghe-
 naemt Noltra Sennora de Rosario, gheladen met Wijn / Olye / Meel / Dijen/
 Kosijnen / Amandelen / ende Visch; welck hy bekomen hadde ontrent de
 Cabo St Augustin, ende daeghs daer aen / by Gerrit Janz. Westphalingh, Ca-
 piteyn op 't Jachtjen de Vleer-muys, een Bercke / gheladen met soute Visch
 ende Meel / kommende van Lisbona, ende by hem ghenomen ontrent Porto
 Calvo: ende den een-en-twintighsten April, by Capiteyn Jan Oly-beeck, Ca-
 piteyn op 't Jachtjen de Spreeuw, een Bercke met Visch ende Meel gheladen.
 Den Oversten Lieutenant Bijma, nevens de Fiscael ende Ingenieur Sems, op
 Tamarica eenige Wercken op-ghenomen / ende de onder-houdinge aen-beste-
 det hebbende; ende niet wel / wegghen de stilte / konnende op-kommen te water
 naer 't Reciff, resolbeerden te lande desen wegh te doen; werden den vier-en-
 twintighsten April ghelandt aen Maria Farinha, in alles sterck negen man ende
 vier Swarten / namen haer wegh langhs de strandt: naer dat ontrent een
 half uren ghegaen hadden / verthoonden haer vooz-upt by de dertich soo Bra-
 silianen als Swarten / ende weenighe Portugesen: sp en lieten daerom niet
 voozt te gaen; dese altydts vooz-lopemde / ondertusschen quamen van achteren
 mede ontrent de veertich van 't Landt-volck; die met eenighe roers vier op de
 onse gaven/ ende onse schoten weder op haer met vijf roers / ende marcheerden
 alsoo scharmutserende voozts wel een uren langh: doen voegghden de vbandt
 sich al te samen/ de eerste dooz 't Bosch haer vande onse geretireert hebbende/ by
 een ghekommen zijnde/ setten seer sterck van achteren op de onse in/ ende quet-
 sten den Lieutenant Goblin dooz 't hooft/ ende den Ingenieur inden arm/ ende
 een vande Swarte; doch de onse sloten haer met een goede resolutie vast in een/
 ende schoten op haer vbandt met soo goeden ordze / datter een ofte twee onder
 de voet gheraecte, soo datse ontrent Rio Dolce de onse verlieten; want siende
 de onvertsaeghtheyt van ons volck / en doozten niet op haer in-dringhen / hoe-
 wel wel ses teghen een waren. De onse marcheerden noch op den avondt dooz
 het Kievierken / ende quamen ontrent thien uren 's nachts op 't Reciff: ende
 ontquamen dit ghevaer datse wel hadden konnen mijden. Op Tamarica was
 sonderlinghs niet vooz-geballen / als dat eenighe Portugesen daer 's nachts
 quamen handelen / de Landt-bouw gingh wel voozt / ende Julian Brandaon,
 Eyghenaer van een Supcker-Holen / gheleghen op de Kievier van Goyana,
 verkreegh saubegarde vooz ses kisten Blancos Supckeren jaerlijcx. Den vijf-
 en-twintighsten voer de Heer Carpentier naer de Cabo, om de Heere Gijsselingh
 te verlossen. Den seven-en-twintighsten keerde de Heer Gijsselingh en de
 Colonel op 't Reciff, ende den vierden Maij de Commandeur Licht-hart met
 Capiteyn Smient. Den seften Maij werdt by 't Jacht de Katte een Schip op-
 ghebracht / gheladen met hondert ende veertich pijpen Wijn / vooz de Cabo S^t
 Augustin verobert. Den achtsten arriveerden aldaer vut het Vaderlandt dese
 Schepen / de Brandt van Troyen, de Hope, de Keyserinne, den Dolphijn, we-
 ghen de Camer van Amsterdam, 't Graeuwe Paerdt wegghen de Camer van
 Stadt en Landen; brenghende Divzes ende Amunitien / ende hondert en twin-
 tich Soldaten: met dese Schepen quam mede Jacob Stachouwer, Politique
 Raedt wegghen de Camer van Amsterdam. Den negenden is de Colonel ende
 Commandeur met de Kemp-haen weder ghevaren naer de Cabo, om aldaer
 alles in goede ordze te stellen. Den twaelfden verrock het Jacht Pernambuc
 om vooz de Bahia te kruysen. Den seftienden arriveerde 't Schip Tertholen
 vut

ANN O
1634.

upt Zeelandt, met Druys / ende hondert ende negenthiën Soldaten. Den se-
venthienden zijn vooz de Cabo gaen krupffen de Sout-bergh ende de Spreeuw,
ende vooz Pariba de Zuydt-Sterre. Den achtthienden is de Katte, om vooz de
Cabo te krupffen / vertroocken. Den twintighsten bracht 't Zachtjen de Wefel
een Spaensche Patache op / by hem ende het Leeuwerck verovert vooz de
Bahia, geladen met allerhande stuck-goederen: ende den twee-en-twintighsten
bracht 't Zachtjen de Leeuwerck noch een Caravel aen / geladen met hondert
ende thien kisten Supckeren / kommende upt Alagoa, ende by hem verovert
ontrent Barra Grande. Weynighe daghen hier naer schreef de Grave van Ba-
gnola een brief aen de Heeren Ghedelegeerde, versoekende datse pewers een
plaetse wilden stellen daer hy met haer mochte spreken / over sekere differenten
gheresen op het onderhouden van 't Quartier / hoe-wel de onse wel vermoeden
dat dit maer een pzetext was / soo antwoorden hem / dat sy tot de selve conse-
rentie wel ghewoghen waren / doch in hare plaetse souden seyn den Over-
sten Lieutenant Bijma, de Grave gheliefde de plaetse selfs te noemen: hier op
antwoorde de Grave / dat hy in sijn plaetse soude stieren de Veedor, Generael
van de Koningh / ende noemde de Pannen-backerije / ghelegghen tusschen het
Arrayal ende de Affogados: de by-reen-komste is gheweest den acht-en-twint-
tighsten Maij. De Veedor, welck een bedaeght ende aensienlijck Man was /
vingh hier aen te segghen / dat hy van sijnen Heere / de Grave van Bagnola,
principalijck was ghesonden upt goede gheneghentheit t'ons-waert / om ons
te moveren ende bewegen de geconquesteerde Plaetsen weder aen hem over te
leveren / onder presentatie / dat hy wilde aen de Compagnie van West-Indien
op-leggen ende goedt doen / alle de onkosten die sy tot noch toe hadde upt-ghes-
leght / om de Plaetsen te conquesteren / en te bewaren / in Supckeren ofte Gel-
den; hy ghebruyckte vele redenen / ende insonderheyt de groote onkosten die de
Compagnie daghelijcx was lijdende / daer sy doch weynich mede hadden upt-
gherecht / ende naer sijn segghen / noch minder souden mede upt-rechten / alsoo
het Landt verwoest was / ende de Inwoonderen soo ghenegghen / dat de onse
gheen vrientschap van haer immermeer en hadden te verwachten / dat sy met
hare Soldaten machtich ghenoech waren om alle het vooz-nemen vande onse
te weder-staen / ende als het schoon haer daer aen quame te ontbreken / soo
konden sy / als het haer gheliefde / dese Plaetsen wel verlaten / ende haer naer
de Bahia begheven / daer Landts ghenoech was om sich van te dienen; ende
dit gheweste in soo blaeckende gloedt stellen / dat de Compagnie inde eerste
thien jaren daer upt niets soude konnen trecken / soo dat sy onder de groote
lasten ende onkosten soude kommen te beswijcken: nevens meer andere dier-
ghelijcke redenen. Daer naer quam hy op de Armade / de welcke hy sekerlijck
ghelooofde haest te sullen kommen / ende seyde: ick bekenne wel dat onsen Ko-
ningh de Plaetse een wijle tijdt ghelijck vergeten heeft / ende over de selve ghes-
sagen; doch daer van zijn wy selfs ten deele de oorsaecke; dooz dien wy uwe
macht soo langhen tijdt binnen hare Wercken ende Forten als een mups inde
val ghesloten hebben ghehouden / ende daer van weynich beletsel gheleden;
soo dat wy vertrouden dat ghy u selfs ghelijck verteeren soudt / ende op-eeten /
maer sints weynich tijds vermerckt hebbende / dat ghy meerder kennis hebt
bekommen van onse ghelegghentheden; ende u daer op hebt verder beginnen
upt te strecken / ons af-nemende de Affogados, ende de Verga met hare Inge-
nios ruymerende / daer wy de schaden van ghevoelden: soo hebben wy den
Koningh onsen Staet naeckter vooz ooghen ghestelt, ende de Koningh 't selve
in acht nemende / heeft de Grave aen-gheschreven / dat hy gheresolveert is een
machtighe Armade herwaerts te seyn den / de welcke ghy / al waert ghy noch
dijn-mael stercker / niet en sult konnen weder-staen; ende hebt daer by sulcken
harder

harden straffe te verwachten/ dat u mach grouwen daer aen te ghedencken/ en beeldt u selven niet in / dat het de Koningh aen macht sal ontbreken / hy heeft nu twee Silver-Vlooten teffens in-ghekreghen / welck uwe Nederlanders reede hebben begonnen te voelen / sijne Silver-Mijnen en zijn soo niet uptgeput als ghy u laet wijs-maccken: noch sijne Schat-kamer soo beroyt/ noch sijn lief-hebbende Onderfaten ende Vrienden soo verdozt / dat hem de midde- len souden ontbrecken om een machtighe Armade in Zee te brenghen: ende naer eenighe andere redenen ende dreygementen/ voeghde hy daer by; hierom versoeckt mijn Heere / dat ghy selfs wilt om-sien / dewijle dese occasie open staet; want hier naer sal 't beleyt een anderen bevolen werden/ ende de Grave/ mijnen Heere / en sal u dan niet konnen helpen / de welcke dit nu alleenlijck doet om sich te quijten / ende upt goede gheneghentheyt tot de Hollanders; en ghelooft niet dat hem yet anders hier toe dzinght / want Godt ende de tijdt sal alles openbaren: doch soo ghy anders ghelooft / doet by u beste om 't Landt te winnen; wy sullen mede ons beste doen om u 't selve naer vermoghen te ver- hinderen. Den Oversten Lieutenant Bijma antwoorde hem/ dat hy gheen voz- der last en hadde als sijn voozstel te hoozen; dat hy 't selve ghetrouwelijck aen de Heeren Ghedelegeerde, sijne Committenten/ soude ober-dragen/ ende hem 's anderdaeghs hare antwoorde toe voeghen: ende zijn soo / naer een vziende- lijk Banquet / vanden anderen gheschepden. De Heeren Ghedelegeerde dit voozstel vanden Veedor, upt last vanden Grave ghehoort hebbende / ende ober-woghen / hebben den vooznoemden Oversten Lieutenant weder af-ghe- veerdicht naer de selve plaetse / alwaer hy den Veedor van harent wegghen heeft gheantwoort: Dat de onse aldaer niet en waren ghekommen tot sulc- ken eynde / ende dat hare meyminghe niet en was / om de gheconquesteerde Plaetsen weder ober te geven ofte te verkopen: maer wel 't selve Landt vooz de Hoogh-Hogh. Heeren Staten Generael der Vereenighde Nederlanden/ ende sijne Voostelijcke Doozlichtigheyt den Heere Prince van Bagnien / ten profijte vande West-Indische Compagnien/ met de Wapen te bemachtighen/ ofte andere middelen te conquesteren / ende daer standt te houden: derhalven/ soo den Grave van Bagnola; met de Inwoonderen ende sijn by-hebbende Sol- daten ghenegen waren met ons te accorderen / soo wilden wy haer alle billicke conditien in-willighen / sulcx dat sy haer ober ons niet en souden hebben te be- klaghen: dat wy ondertusschen niet souden naer laten alle middelen te ghe- buycken om dit ons wit te erlanghen/ ende versocht den Veedor 't selve sijnen Heere alsoo vooz antwoorde te rapporteren / ende zijn hier mede / als vozen/ minnelijck geschepden. Ondertusschen waren de Wercken aen de Cabo, ende insonderheyt het Fort op het Eplandeken Walcheren vol-trocken / ende de Wercken op het Puntal verswaert; soo dat verschepden Compagnien weder naer 't Reciff werden ghebracht / ende naer het Eplandt Tamarica, daer het gantsch stille was vande vbandt / soo dat de Landt-bouw daer seer toe nam/ doch wierden de Druchten seer beschadicht door de Mieren / welcke groote plaghen zijn vooz dese ghewesten. Den tweeden Junij bracht Jan Noor-man, Junius. Capiteyn van 't Jacht de Spieringh, een Barcke op / de welcke hy nevens de Kemp-haen verobert hadde ontrent Camarigibi, gheladen met hondert en tse- stich kisten Supckeren/ ende een kist Tabac/ was genaemt Nostra Sennora de Nazareth: de selve Jachten hadden mede daer ontrent twee van des vbandts Passaedt-Barcken/ met Disch gheladen / aen de strandt ghejaeght. Den der- den is 't Schip Tholen vertrocken / om vooz de Bahia te krupffen. Den vier- den zijn de Schepen/ Overijssel als Ammiracl, de Leeuwe als Vice-Ammiracl, ende de Eendracht als Schout by nachte, ende voozts Swol, de Zee-Ridder, ende de Vos, af-gheveerdicht naer het Vaderlandt / gheladen met vijftien hondert

A. N. N. O.
1634.

hondert en seben-en-tsestich kisten Supckeren: ende behielden daer noch aen 't landt tusschen de vijf en ses hondert kisten / ende een goede quantiteyt Brasil-hout: daer quamen te rugghe naer 't Vaderlandt met dese Schepen den Oversten Lieutenant Balchasar Bijma, de Major Bartolomeus Mellinck, de Capiteynen Maulpas, Everwijn, Taylor, Mortimer, ende eenighe andere Hoofst-Officieren. Den vijftden vertrock het Jacht de Windt-hondt van Hoorn, om by Zuyden de Cabo te krupssen: ende den achtsten het Jacht de Leeuwerck naer de Bahia: als mede 't Jacht Gijsselingh, wesende een veroverde Wercke / by Zuyden de Cabo. Den thierenden arriveerde aldaer upt 't Vaderlandt 't Schip den Tijgher upt Zeelandt, met een Compagnie Soldaten van hondert ende acht-en-twintich koppen / onder de Capiteyn Joos Koeck: (die kortz daer naer / om goede redenen / weder naer huys wierdt ghesonden) dese hadde by de weggh aen gheweest aen 't Casteel Arguin, d'welck hy in een soberen staet hadde ghevonden / door de ongheregheltheden van 't volck; de Commandeur van Pere wepnich tijds te vozen by de Swarten vermoordt zijnde; ende hadde aldaer op nieuws eenighe ordere ghestelt. Den veerthienden arriveerde 't ghehuypde Schip 't Vliegghende Hart upt Zeelandt, geladen met Wibzes / ende een recreute van d'n-en-veertich Soldaten. Den sestienden bracht 't Jachtjen de Spreeuw een Scheepken op / gheladen met hondert en ses pijpen Wijn. Den neghen-thienden arriveerde upt 't Vaderlandt 't Schip de Goude Leeuw, welck heel langh hadt onder-wegghen gheweest / ende wegghen de stilten onder de Linie tot twee reysen toe aen Sierra Liona hadt moeten aen lopen / bracht eenige Soldaten mede / onder den Lieutenant Robert Hardi: ende den vijf-en-twintighsten 't bevrachte Schip S' Jan, met d'n-en-tseventich Soldaten. Den neghen-en-twintighsten het Jacht de Vliegghende Sparwer, van Pariba op-kommende / bracht tijdinghe / dat de krupssers aldaer een groot Schip / van Enghels maecksel / inde grondt hadden geschoten. Den derden Julij wierdt by 't Jacht de Katte een Scheepken op-ghebracht / gheladen met stuck-goederen / Visch ende andere Wibzes / welck hy tusschen de negen ende thien graden by Zuyden de Linie hadde bekommen. Den neghenden gingh het Jacht den Tijgher van Zeelandt t'zepl / met dertich vier-roers upt de Compagnie van Capiteyn Duyven-hoff, naer Barra Grande, om daer op de wacht te legghen / ende somtijds een tochtjen in 't Landt te doen / ende de vbandt daer te krencken. Den sestienden 't Jacht de Sout-bergh, om tusschen de neghen ende thien graden te krupssen. Den achtthienden des avondts trock een partij van ontrent twee hondert koppen / onder het commande van le Temps, Lieutenant van Capiteyn Duyven-hoff, upt de Affogados den pas op-lepde naer de Cabo, om de Riviere de Jangada te passeeren / ende aldaer eenighe Portugesen te verraschen / die goeden bunt by haer hadden: doch kommende aen de selve Riviere / vonden de Wugghe af-gheworpen / ende de selve Riviere / wegghen de groote af-wateringhen / soo ghewasschen / dat het niet moghelijk was daer door te gaen: soo dat onverrichter saecken weder keerden. Op dese tijdt hadde de vbandt het ooghe op het Eylant Tamarica, meynende aldaer eenich voordeel te doen / alsoo hy onderricht was / dat het garnisoen daer swack was: derhalven soo hadden twee van hare Capiteynen / Amaro d'Assovede ende Gonfalo Cabral, een Mulaet / ghenaeamt Antonio Dias, upt-ghemaect; de welke volghens hare last hem begaf by onsen Spaenschen Pilot Gonfalo Maciel, om sich aldaer te onthouden / ende de Vischen op 't Casteel te merckt te brenghen / ende ondertusschen de gheleghentheden te bespieden / ende dan weder over te lopen / ende haer van alles te onderrichten. Doch desen Mulaet al te curieus naer veel dinghen vragende / wert de onse suspect / ende wert ghevangen naer 't Reciff ghebracht: alwaer hy alles bekende / ende berichte mede Cosmo Dias, ende

Julius.

ende den Pilot/ als kennis van dese saecke hebbende / doch alsoo niet sonder bleeck tot haren laste / werden dese twee / naer een goede vermaninghe / weder los ghelaten / ende dese Mulate / naer dat verwesen was / wierde weder naer 't Casteel op Tamarica ghebracht / daer onthoofst ende ghequartiert / ende de quartierien aen verscherden oorden teghen de vbandt op-ghehanghen. Den vijft-en-twintighsten was den selven le Temps weder upt met hondert ende vijftich man naer Pao Amorello, daer hy alleen seker ghevanghens bequam / daer onder twee Portugesen / de reste Swarten ende Basilianen / kregghen oock eenighe verversinghe sonder pets meer. Het Jacht den Tijgher den negghenden (als vozen) ghesonden naer Barra Grande, om aldaer op de wacht te legghen / ende altemet een landt-tochtjen te doen: sondt den acht-en-twintighsten 't Jachtjen de Spieringh naer 't Reciff, welcke verhaelde hoe dat de Sergeant met sijn Soldaten in 't Landt was gheweest / alwaer hy ghemoete Don Frederico de Camera met een Convoe ende vier Karren wel gheladen / daer hy mede wilde naer Alagoa; de onse op haer voordeel legghende / sloegghen het Convoe / ende bequamen de Karren / ende maeckten goeden buyt. De onse hadden mede inde Riebiere verobert een kleyn Barcken met ses kisten Supcker: brachten mede aen / dat in Alagoa lagh een Barcke / gheladen met twee hondert kisten / die Roque de Barros meynde naer Portugael te stieren. Den dertighsten keerden de Heer Carpentier ende de Commandeur Smient, met het Jacht de Kaeuw, van de Cabo op-ontboden zijnde / om dat de Heeren Ghedelegeerde naer 't Vaderlandt wilden vertrecken; ende brachten mede twee dupsent pondt Brasil-hout: de voorszeyde Heeren hadden alle goede ordze begonnen te stellen; ende de Schepen Goeree, Campen ende de Exter hadden haer ladinghe al in ghenomen. Den tweeden Augusti arriveerde aldaer upt het Vaderlandt 't Schip de Goude Son ende 't Jachtjen de Spreeuw, beyde upt Zeelandt, met de Capiteyn Marten Vieron ende sijn Compagnie van hondert ende vijftichien man; ende voorts Dibzes ende andere behoeften. Sanderdaeghs trock de Lieutenant le Temps weder upt met een troupe van ontrent dzy hondert man; nam sijnen wegh door de Stadt Olinda, de pas op die naer het Arrayal leydt / ende sloegh een by-wegh in / die hem bracht op eenighe hooghe Bergen / ghelegghen teghen over het Reciff, daer de vbandt sich onthieldt / ende altemet eenighe scypen dede upt de Hupsen die daer stonden: de onse daer kommende / vonden daer een sterck Ketrenchement / doch soo qualijck bewaert / datter maer dzy of vier man in was / die / naer datse haer musquetten hadden ghelost / vluchten / ende de onse klommen daer over / ende staecten / alles wat sy daer vonden / in vbandt / soo dat men de vlam op 't Reciff konde sien op de klare middach: waer dit Ketrenchement wel beset gheweest / de onse souden daer soo licht niet over ghekommen hebben / want was hoogh / met diepe grachten / ende seer net op-ghemaect. De Heer Colonel trock met een kleyne troupe naer de Stadt / ende verwachtte aldaer sijn volck / welck ontrent thien upzen daer weder door quam; ende wierden vervolghet by wel twee hondert man van de vbandt; de Colonel hier op af marcherende / leyde de Lieutenant Jan Mulder met ontrent veertich man op strandt in embuscade / ende liet de resterende troupe voorts trecken: de vbandt seer furienelijck vervolghende / ende in soo grooten ghetal / datse onse embuscade hadden konnen affronteren / eermense hadde konnen secoureren: soo viel de Colonel met sijn Heerdt tot de vbandt in / ende dede de embuscade op-brecken; 't Heerdt vande Colonel wiert inde kop gheschoten / ende voorts gheen schade meer gheleden / als vier of vijf ghequetste. Den vijfsden arriveerden aen 't Reciff, van vooz Patiba, 't Jacht de Pegasus, ende bracht tidinghe dat 't Jacht de Vleer-muys een Carvelle hadde verobert met ontrent hondert en vijftich kisten Supckeren. De Capiteyn van

Augustus.

ANN O
1634.

de Pegasus hadde eenighe daghen te vozen oock een Caravelle aen strandt ghesatght/ de welcke aldaer bleef sitten / ende alsoo sich maer een man ofte dyn op de selve verthoonden / meynden sy datter geen meer volck op en was / manden haer Boot / ende sonden het daer naer toe / om de Caravelle te bemachtighen: doch ons volck over-kommende in de Caravelle / was de selve vol Soldaten/ die haer bedeckt hadden ghehouden om de onse te abuseren: soo dat een deel van ons volck doot wiert gheslaghen ofte ghevanghen / ende eenighe spronghen over boozdt/ ende salveerden sich met swemmen; 't Boot bleef daer mede inde loop. Den sevenden sonden de onse van Tamarica dyn of vier duysent pondt Brasilie-hout / welck sy hadden af-ghehaelt / dooz aen-wijsinghe van den Pilot / upt een plaetse daer 't verborzen lagh. Des anderendaeghs nam de Colonel een tocht vooz met vijf hondert man naer Rio de Jangada; marcheerde dooz de Riviere by 't fozt Emilia, ende soo voozts langhs strandt/ dan kommende weder aen de voozsepde Riviere / vondt de selve te diep / ende alsoo over seker oude binten plancken meynde te legghen / wierdt de vbandt/ die aen de over-zijde een Trenchement hadde / ons volck ghewaer / ende gaf den alarm; soo dat de Colonel onverrichter saecke moest weder keeren sonder de vbandt anders pewers te rescotreren. Den neghenden arriveerde aldaer upt 't Vaderlandt met de Schepen de Salamander, Mauritius, ende Meerminne, ende een vierde Schip / de Heer Colonel Christopher Artischau Artifzeuski met sijne Compagnie/ ende de Compagnien van Capiteyn Jacob Verdoes ende Capiteyn Jacob Hinderson, starck te samen vier hondert ses-en-tseventich koppen: die waren dyn Compagnien vande neghen die de Vergaderinghe der xix. in 't vooz-jaer hadde gheresolveert onder 't commiando vande voozsepde Colonel tot secours derwaerts te sepnden / alle aen-gheleght op 't ghetal van twee hondert koppen elck. 't Jacht de Spieringh den derden deser upt-ghesonden naer Barra Grande, om sich te voeghen by den Tijgher, ghemoete onderwegen een Barcke met hondert en vijftich kisten Supckeren gheladen / welke teghen de wal gheraecte/ ende 't volck siende dat van ons Jacht vervolght wierden/ liep daer upt/ ende staecten de Bercke inden vbandt; doch ons volck wasser soo tijdelijck by / dat den selven weder blusten: 't wandt was al verbandt / ende eenighe Supckeren beschadicht: brochten die soo op naer 't Recife den twaelfden deser / was ghekommen upt Camarigibi. Den dertghenden wierdt de Compagnie van Marten Vieron ghesonden naer Tamarica, om gannisoen te houden in 't fozt Oragnien; die van Jacobus Petri wierdt op de Barra gheleght/ ende werdt het Stedeken de naem ghegheben Schuppe; ende 't fozt aen de Afogados ghenaemt Prins Wilhelm; ende 't fozt aen de Cabo, Gijsselingh. De Pegasus wierdt mede gheladen met Supckeren. Den sestghenden zijn in Zee ghelopen de Jachten Ceulen, Licht-hart, de Spreeuw, met de Spieringh, om onder het beleydt van Capiteyn Willem Cornelisz. te houden in ende om Barra Grande, ende voozts met eenighe Jachten ende Soldaten / daer ontrent te ondersoecken/ wat ghelegentheit aldaer ende in de Zuydelijcke Havenen was/ om voozdeel vooz de Compagnie te doen / ende de vbandt af-bzeuck/waer toe hem ordze ghegheben was/ soo het noodt ware/ de andere krupssende Jachten mede te employeren: ende soo dat niet ghenoegh was / soudemen op sijn versoek / meer volcks ende Schepen sepnden; ende op dat te beter kondtschap mochte bekomen / zijn mede ghesonden Domingo Fernandes, ende de Pilot Louis. Den vier-en-twintighsten is in Zee ghelopen 't Jacht de Katte naer Pariba, met den Commandeur Smient, om over het esquadze / daer krupssende/ te commanderen. 't Schip de Goude Sonne, nu klaer zijnde/ verboegghde sich naer Barra Grande, om daer op de wacht / ende tot een retraitte vande Jachten / te legghen. Den vijf-en-twintighsten arriveerde aldaer 't Schip

de Goude Kroon upt de Mase, met neghen-en-tneghentich Soldaten / onder Capiteyn Philip Loduwicksz. du Thier, hadden wel vijf maenden onder-weghen gheweest. Den ses-en-twintighsten arriveerde 't Zacht de Vleer-muys, de welcke ontrent Pariba hadde veroverd een Barcke genaemt Nostra Sennora de Guadelupe, kommende upt Rio Jangada; ende alsoo de selve seer leek was / ende vreesden vooz sincken / hadde daer upt ghelost vier-en-tachtich kisten Supckeren / ende derthien hondert ende tseventich stucken Brasilie-hout. Den acht-en-twintighsten quam 't Zachtjen Ceulen, op-ghesonden by Capiteyn Willem Cornelisz., upt Barra Grande, met eenighe onderrichtinghe van den toe-standt der saecken aldaer; ende hoe dat de Sergeant Willem Jansz. met een partij in 't Landt was geweest / ende gemoet twee karren met een Conbon vande vbandt / d'welck gheslaghen hadden / ende goeden buyt bekomen: de Sparwer bracht mede aen neghen hondert pondt Brasil-hout / die inde Pegasus wierden gheladen. Den neghen-en-twintighsten arriveerde Capiteyn Jacob Hes met de Sout-bergh, met een Barcke / ghenaemt Nostra Sennora de Monferrate, die hy ghenomen hadde ontrent Camarigibi, gheladen met Weel / eenighe pijpen Wijn / Ammunitie ende stuck-goederen / kommende van Lisbona. Den lesten arriveerde mede aldaer 't Schip de Fortuyn, Capiteyn Laurens Jansz., op-brenghende een Schip welck hy veroverd hadde ontrent Sergippe del Rey, gheladen met hondert ende veertich pijpen Wijn / ende eenighe stuck-goederen. Men de Cabo St Augustin en is alle dese tijdt niet sonders vooz-gevallan / dan dat onse palissaden te met by de vbandt in stucken werden gheschoten / ende by onse strax weder gerepareert. De vbandt hadde daer weder een nieuwe Bateriae ghemaect / upt de welcke hy somtijden schoot op onse Redoute op 't Punal. Daer lagen van de onse in garnisoen ses Compagnien / doch niet machtich genoegh om veel tochten landt-waert in te doen / als alleen somtijds eenighe verbersinghe te halen vooz de siecken op de Riviere van Poyuca. Alsoo der Heeren Ghedelegeerde Bewinthebberen tijdt / welck sy aldaer verbonden waren te blijven / nu haest ten eynde liep / soo hebben sy (niet teghenstaende het ernstich versoek aen haer ghedaen van wegghen de Compagnie / als mede het aen-schrijven van hare Hoogh-Hogh. Heeren Staten Generael / ende sijn Dozstelijcke Ghenade den Heere Prince van Oragnien) haer selfs tot de weder-komste van langher-handt gaen bereyden. Sy hadden verscheyden redenen die haer bewogen om niet langher aldaer te verblijven; doch haer moveerde alder-meest / als daer naer heeft ghebleken / dat sy te ghemoetsaghen / een groote schaersheyt van Divres daer ons volck aldaer in hadde te vervallen / indien upt het Vaderlandt niet spoedelijck daer in en wierde vooz-sien: haer grootste sorghe was vooz haer vertreck aldaer soo goede ordze op de Kegeringhe / soo in 't Politicq als Militair ende Administratie van des Compagnies middelen ende inkomste / te stellen / als moghelijck was: deswegghen sy dan noodich oordeelende dat de Colonel Sigismundus van Schuppe daer noch vooz een tijdt verbleve / alle redenen hebben vooz-ghewendt om de selve daer toe te bewegghen; ghelijck dan oock 't selve hebben vercreghen / hoe-wel sijne E. al een gherupmen tijdt vooz-ghonomen hadde / sich van daer te retireren. Haer naeste sorghe was / hoe sy het souden maecten tusschen de twee Colonels, ten eynde daer gheen jalousie ende oneenigheden tusschen haer / tot ondienste vande Compagnie / en mochte onstaen / doch hebben de Colonel Artichau soo redelijck in desen ghevonden / dat / niet teghenstaende hem in 't Vaderlandt was beloost / dat hy onder niemandt soude staen als onder de Heeren Ghedelegeerde Bewinthebberen / te vreden is geweest sich onder die Colonel Schuppe te stellen / ende de selve de naem van Cheef te laten hebben / ende zijn voozts by de Heeren Ghedelegeerde eenighe Artikelen beraemt / alle streckende tot

A. N. N. O.
1634.

onder-hout van goede eenigheyt / soo wel tusschen de respectieve Militaire
 Hoofden ; als tusschen de Politique Raden ende de Militie : ende hebben
 voorts de minder Officiereu voorsz. / soo veel de ghelegentheit wilde
 lijden / gheavanceert / naer dat gheduyzende haer E. verblijven aldaer / be-
 vonden hadden / haer compositement gemeriteert te hebben. Lieten de Plac-
 sen beset als volght : Op Rio Grande in 't Fort Ceulen commandeerde Capite-
 ten George Garstman met sijn Compagnie vier-roers / ende eenich ghecom-
 mandeert volck / t'samen ontrent twee hondert te voet ; waer by noch waren
 ghesonden t'sestich Kuyters / om in 't Landt te stropen. Op het Eylant Tama-
 rica commandeerde de Major Jean d'Escars met sijn Compagnie / ende de
 vier-roers van Capiteyn Tournalon. In 't Fort Oragnie Capiteyn Jacobus Pe-
 tri: de welke daer naer mede is boven gheleght / ende 't Fort beset met de nieu-
 we Zeeuwische Compagnie van Capiteyn Martin Vieron: nevens dese Solda-
 ten waren op 't Eylant een goet getal vrye Lieden ende Negros die 't Landt
 begonden te bouwten: ende op de passen naer 't vaste Landt laghen Bzand-
 wachten: daer Abel Pieterz. toe-sicht op hadde. In 't Fort de Bruynelagh Ca-
 piteyn Daye met sijn Compagnie. In 't Fort Wardenburgh Capiteyn Valet.
 In 't Fort Ernestus Capiteyn Jan Hick ende Malborgh. Op Antonio Vaaz de
 Compagnien van de Heer Colonel ende Cheef Schuppe, vande Major Goed-
 lad ofte Bongarson, van Capiteyn Picard, van Capiteyn Bouue, Capiteyn
 Verdoes, Capiteyn Langley, ende Capiteyn du Thier. Op Vloyen-burgh lagh
 Capiteyn Duyven-hoff met sijn Compagnie vier-roers. In 't Fort Fredrick
 Hendrick de Compagnien van Capiteyn Wildt-schut, van Capiteyn Hinder-
 son, Capiteyn vanden Brande, ende Capiteyn Prevost. In Emilia de Compa-
 gnie van Capiteyn Lormiere. Inde Afogados die van Capiteyn Ley ende Ca-
 piteyn Christiaensz., daer ober de Major Beyer commandeerde. Aen de Cabo
 commandeerde de Major de Vries met sijn Compagnie / die van Capiteyn
 Mansveldt, van Gilbert, van Nicolson, ende Duynkercker. Op 't Reciff wa-
 ren de Compagnien vande Heeren Ghedelegeerde, daer Capiteyn ober was
 Nicolaes van Velthem, die vande Heer Colonel Artishofski, ende die vande
 Major Cornelis Bayer, benevens twee Compagnien Burghers / vande Heer
 Willem Schotte ende de fiscael Nicolaes de Ridder. De Kegeringe was ghe-
 stelt aen de Politique Raden / de welke doen waren de Heer Servacius Carpen-
 tier, Willem Schotte, Jacob Stachouwer: de Militaire Hoofden de Heer Sigif-
 mundus van Schuppe, Colonel ende Cheef, ende de Colonel Christofer van
 Artischau, de fiscael ende Pensionaris vanden Raedt Nicolaes de Ridder:
 ende den Raedt wierdt den dertighsten September vermeerderd met Balthasar
 Wijntjens: ende daer naer den seventhienden October met Ippo Eyllens van
 Groeninghen. Aldus op alles / naer haer vermoghen / goede ordze ghestelt /
 ende een peder tot sijn schuldighe plicht vermaendt hebbende / met belofte dat
 sy t'huys ghekommen zijnde / een peders goede diensten aen de Compagnie
 ghedaen / hare Heeren Heesters souden bekend maecken: doch insonderheyt /
 dat sy de Vergaderinghe der XIX. ende de respectieve Cameren op 't ernstigheste
 souden aen-manen / om op 't alder-spoedigheste te versorghen alles wes sy be-
 vonden hadden daer gebrekich te wesen: haer versekerende dat alles tijdelijk
 soude werden beschickt / sulcx dat haer daer vry op mochten verlaten: soo heb-
 ben de ghemelte Heeren vry Schepen / te weten: Goeree, Campen, ende de Pe-
 gasus, nevens 't Jacht de Exter, doen veerdich maecken / om daer mede naer
 't Vaderlandt te zeplen; ende hebben daer in doen laden acht hondert ende ses-
 en-twintich soo kisten als vaten met Supcker, ende seiven-en-twintich duysent
 ponden Brasilie hout, nevens verscheiden kleynigheden: ende zijn met de voorsz.
 sepde Schepen van 't Reciff zepl gegaen in 't begin vande maendt September:

ende den seften November in 't Vaderlandt aen-gelandt: Op dat volkomen-
lijck mach blijcken wat dienften sy de Compagnie / den tijdt van haer verblij-
ven in Brasil, hebben ghedaen/ soo sullen hier sommierlijck in voegen wat goe-
deren sy van tijdt tot tijdt hebben over-ghesonden. Vanden beginne van hare
Directie ende Gouverno inde veroverde Plaetsen in Brasil; werden by haer E.
in diverse Schepen vanden achtsten October des jaers twee-en-dertich / tot
den ses-en-twintighsten Augusti des jaers vier-en-dertich / af-ghescheept (de
welcke doock alle voorszpoedelijck in 't Vaderlandt zijn aen-ghekommen) vier
dusent acht hondert ende vijf-en-tachtich kisten Supckeren; ende lieten in
Brasil noch in voorz-raedt ses hondert ende vier-en-dertich kisten; soo dat in
alles tot nut vande Compagnie hadden bekomen vijf dusent vijf hondert
ende neghentien kisten Supckeren / de welke de Compagnie hier te Lande
hebben upt-ghebracht sefthien hondert ende vijf-en-vijftich dusent ende seven
hondert Gulden. Sonden insghelijcks inde selve tijdt over hondert neghen-
en-vijftich dusent neghen hondert ende neghen-en-dertich ponden Brasilie-
hout, ende lieten aldaer in voorz-raedt noch twee-en-dertich dusent ende acht-
en-vijftich pondt; hier weerdich gheacht twee-en-tseventich dusent Gulden.
In de selve tijdt werden by de onse verobert ende aen 't Reciff op-ghebracht
een-en-dertich soo Schepen als Bercken ofte Carvellen/ gheladen met goede-
ren die daer te Lande zijn tot nut vande Compagnie verbruyckt ende weerdich
bebonden in alles vijf hondert en veerthien dusent Gulden. Van welke ver-
overde Schepen dese volghende seven tot dienste vande Compagnie zijn upt-
gherust ende daer ghebruyckt gheworden:

Het Schip den Enghel St Michiel, ghemonteert met acht stucken.

Het Jacht Tamarica, ghemonteert met acht stucken.

De fluyt de Zee-Ridder, ghemonteert met acht stucken.

Het Schip de Exter, ghemonteert met thien stucken.

Het Jacht Gijsselingh, ghemonteert met ses stucken.

Het Jacht Schuppe, ghemonteert met acht stucken.

Het Jacht Tamarica, ghemonteert met vier stucken.

Sulcx dat bebonden werdt dat by de voornoemde Heeren Ghedelegeerde Bez-
winthebberen tot nut vande Compagnie waren bekomen ende over-ghes-
onden/ ofte ginder ghebruyckt / by de dry-en-twintich tonnen Gouts. Kortz
naer haer vertreck upt Brasil werden by exacte monsterringhe bebonden aldaer
te wesen een-en-veertich hondert ende ses-en-dertich Soldaten / verdeelt in
twee-en-dertich Compagnien; waer onder waren over de ses hondert siecken:
ende van dese quamen met haer over hondert en vijf ghesonde / ende een-en-
vijftich siecke ofte verlemde Soldaten. Sy lieten aldaer op de Custe twee-en-
dertich soo Schepen als Jachten / ghemant met dusent ende seven-en-tach-
tentich Boots-ghesellen: die op verscheiden oorden upt waren om te krupffen/
ende op des vbandts Schepen te passen: boven noch vier Schepen ofte Jach-
ten die binnen de Haven van de Cabo St Augustin lagen/ ghemant met hondert
ende een-en-veertich Matroosen: ende ses die binnen de Haven van Pernam-
buc laghen/ gemant met dry hondert Matroosen. Sulcx dat op haer vertreck
aldaer bleven over de vier dusent Soldaten; ende over de vijftien hondert
Boots-ghesellen: ende twee-en-veertich soo Schepen als Jachten. De Heeren
Ghedelegeerde / in boeghen als vozen / vertroocken zijnde / ende de Politiquen
Raedt in sijne Kegeringe gheinstalleert; wierden daer den tweeden September
dooz 't Schip Domburgh op-ghebracht / upt 't Schip by Jan Oly-beeck ver-
overt; neghen-en-twintich pijpen Wijn/ ende weynighe andere goederen, dry
gotelinghen ende twee steen-stucken: ende den derden September, dooz 't Wa-
pen van Hoorn, twee Tapuyas aen-ghebracht van Rio Grande, van welke wy
hier

ANN O
1634.

hier naer breeider sullen spreken. Den vijftden arriveerden 't Schip de Swaen van Zeelandt, met hondert ende tseventich Soldaten/ nevens den Major Goedlad ende Capiteyn Jacob vanden Brande. Den sesten verrock de Salmander, om vooz de Bahia te kruppen. Het volck daghelijc upt Hollandt meer ende meer aen-kommende / wert aen 't Klooster op Antonio Vaaz een Loogie gestelt daer men ontrent twee hondert man onder konde laten. Den twaelfden September werdt een tocht ghedaen by de Capiteynen Picard, Duyven-hoff, ende Hick, met ontrent d'n hondert man / den pas van S' Laurenzo op / alwaer een hupstondt toe-behoozende Antonio d'Albuquerque, welck sp in brandt staecten: die van 't Real den alarm vernomen hebbende / waren daer op upt gekomen/ ende verwachtende de onse op de groote Pleyn / hadden haer in embuscade gezeght in een pas die de onse moesten dooz kommen: onse troupen aen-kommende / viel de vbandt upt / ende wert over ende weder sterck gheschermut seert/ doch de onse sloeghen de vbandt vande pas / openden dien / ende quamen alsoo weder inde Affogados, hebbende ter weder-zijden eenighe dooden ende ghequetste. Den vijftienden quamen te reede twee Schepen ende twee Jachten/ die vooz de Bahia de todos los Santos ghekrupst hadden; ende verhaelden / upt de mondt van eenen die over quam met een Cangale ofte Blottjen / datter wel vijftich of tsestich soo Schepen als Barcken daer laghen; die wel twee-mael ofte d'n-malen gheladen ende weder ontladen waren; om datse onse Schepen daer vooz saghen kruppen / soo en wilde de Gouverneur niemandt upt laten. Daer was de meeste miserie vande wereldd / wegghen het groot ghebreck van alles. Het Schip Deventer was daer slaeghs gheweest met een Marsilianer, op-hebbende veerthien gotelinghen / ende kommende upter Zee: doch alsoo hndicht onder de wal ende S' Antonio geraeckte / van waer hy hulpe bequam/ soo moesten hem verlaten met verlies van vijff man ende vier ghequetste. Den sestienden arriveerde het Schip Erasmus van Rotterdam, met hondert en ses Soldaten. Den Raedt was ondertusschen besich om te beraden wat best met het volck te doen was tot af-breucke vande vbandt / ende resolveerden eynelijck dat de Colonel Sigismundus van Schuppe, nevens den Commandeur Licht-hart, een tocht souden doen om de Zupdt / ende alle Havenen daer om her aen-doen ende besichtighen: te meer / om dat Capiteyn Willem Cornelisz. met een verover Passagie-Bercken op-ghekommen / sich hadde gheinfozmeert op alle de Rievieren om de Zupdt ghelegen / ende upt verscheden ghevanghenen vernomen / dat in de selve veel Supckeren in Schepen ende aenlandt waren te bekoimmen. Haer werden toe-ghestelt de volghende Jachten/ Mauritius als Ammirael, Domburgh, Zuydt-Sterre, Vleer-muys, Goudt-Vinck, Windt-hondt van Amsterdam, Windt-hondt van Hoorn, ende Pernambuco: inde welke sich embarqueerden ses Compagnien / te weten: de Compagnie van de Colonel Schuppe, van Capiteyn Picard, Mansveldt, Duyven-hoff, Henderfon ende Malburgh, t'samen sterck vijff hondert en tseventich mannen: gingen van 't Reciff t'zepl den twee-en-twintighsten September. In 't begin van dit jaer hebben wy verhaelt hoe dat den Oversten Jandovi met sijne Tapuyas by de onse was gekomen aen Rio Grande, ende hoe den Commandeur Garstman hare komste ende verrichtinghe in 't laeste van Martio de Heeren Ghedelegerde hadde verwitticht/ doch dat sijnen briez eerst in April op 't Reciff was ghekommen: de antwoorde vande voozsende Heeren quam doock seer traegh te rugge: ende wiert den Commandeur eerst behandicht den ses-en-twintighsten Junij. De Tapuyas hadden daer-en-tusschen noch twee tochten met de onse in 't Landt ghedaen naer Coniahu ende Barra-Conaiu. Inde eerste sloegen sp in 't gaen seven-en-dertich koppen doot / ende in 't weder-keeren een-en-dertich: op de tweede / als haer de Portugesen versterckt hadden/ ende op de onse aen-

aen-vielen / ledden de Wilde in embuscade / ende onversiens op-risfende / floe-
 gen sy hondert ende tseftich man soo Portugesen als Brazilianen. Daer naer
 verrock Jandovi met alle vriendschap weder naer sijn Landt / nam mede ses
 van onse musquettiers / ende liet in der selver Plaetse sijn Soone / ende sijn
 Zoeder Caracara, ende noch een derde. De Commandeur Garstman de ant-
 woorde vande Heeren nu bekommen hebbende / sondt den jonghen Jandovi,
 met twee andere Brazilianen / naer sijn Vader / om de selve te boodschappen/
 datter een Schip met de antwoorde was gekommen / versoekende dat hy hem
 weder naer Rio Grande wilde verboegen / om met den anderen breeder te spre-
 ken : maer de Vader sondt sijnen Soone / nevens Copun, Stief-Soone van
 Weletywa ofte Beretywa sijnen Neve / ende principaelste Capiteyn / ende
 noch thien Tapuyas, als mede vier van onse Soldaten / te rugghe / ende liet aen
 de Commandeur seggen / dat hy besich was / ende in onderhandelinghe met
 eenighe andere Tapuyas, om de selve mede te trecken in onse alliantie / ende dat
 hy 't selve te weghe ghebracht hebbende / met meerder macht wilde kommen
 om de Portugesen / nevens ons / te bestrijden. De Tapuyas werden met eenige
 kleyne gheschencken / ende ses van ons volck / weder ghesonden naer den
 Oversten / maer den jonghen Jandovi ende Copun bleven op het Casteel van
 Rio Grande: ende werden kortz daer naer by de Commandeur ghesonden naer
 't Reciff, ten deele / op dat sy ons Volck ende Forten / daer sy seer begeerich
 naer waren / mochten sien ; doch meest / om te dooden de quade rapozten die
 eenighe andere Tapuyas hadden ghestropt / ende haer in 't hooft ghesteken / als
 dat ons volck meest verflaghen was / ende dat de wepnighe / die noch overich
 waren / haer gereedt maecten om te vertrecken / ende haer-lieden te verlaten /
 als voorsz desen ghedaen hadden. Dese Jonghelinghen quamen op 't Reciff in
 September (als vozen gheseght) naer dat de Heeren Ghedelegeerde Bewint-
 hebben verrocken waren ; men liet haer 't Volck ende Forten besichtigghen /
 waer aen sy een goet ghenoeghen namen / ende dreyghden haer te wrecken
 over de wilde die haer hadden gesocht met valscheyt te bedriegen. Den Kaedt
 hier op dese saecke vande Tapuyas wat naerder ter harten nemende / ghelijck
 dan meer-mael upt het Vaderlandt / wegghen 't employeren van dese Wilden /
 was gheschreven / heeft goet ghevonden den Politiquen Kaedt Jacob Stac-
 houwer, nevens de Colonel Artichofski, naer Rio Grande te seynnen / om te
 sien wat voordeel men upt dese Wilde trecken konde / ende hoe men hare hulpe
 tot meesten dienste vande Compagnie / ende af-breuck vande vbandt soude
 komen gebuycken. Dese twee Heeren dan verrocken van 't Reciff den dym-
 en-twintighsten September, met haer nemende de Compagnie van Capiteyn
 Baut, sterck twee-en-meghentich koppen / ende arriveerden aen Rio Grande
 den vijf-en-twintighsten der selver maendt. Sy spraken strax met Caracara,
 Zoeder van Jandovi, doch de selve en wilde hem / sonder kennis ende bevel
 van sijn Zoeder / nergens in-laten : weswegghen sy dan den tweeden October
 den Tolck Antonio Parapoava hebben af-ghesonden / hem schriftelijck bela-
 stende / den Oversten ofte Koningh Jandovi te segghen ; dat aen Rio Grande
 gekommen waren twee vande principaelste Heeren van 't Reciff, om met hem
 van twee dinghen te handelen : eerstelijck / van een accoord met hem te maec-
 ken / op dat hy voort-aen weten mochte / wat hy voorsz sijne moeyte sal heb-
 be te verwachten / soo wanneer hy tot hulpe soude werden gheroepen : ten ande-
 ren / om met hem te spreken van eenen aenslagh teghen de de Portugesen /
 die men van ineyninghe is op 't spoedighste in 't werck te stellen ; weswegghen
 hy wel haest diende te kommen / want qualijck langher als twintich daghen
 souden konnen vertoeven ; versochten mede / dat hy pemandt voorsz upt wilde
 seynnen / om haer van sijne komste te verwittighen ; op dat men mede ghereedt
 seynnen / om haer van sijne komste te verwittighen ; op dat men mede ghereedt

ANN O
1634.

mochte zijn / om 't werck / t' sijnder aen-komste / datelijck te beginnen. Desen
 Boode aldus af-gheveerdicht hebbende / om den tijdt wel te oerberen / soo gin-
 ghen de voornoemde Heeren somtijds / met twintich ofte dertich man / acht
 ofte thien mijlen in 't Landt / ende vernachten inde verlaten Hupsen / die hier
 ende daer inde Bosschen stonden / ende besagen de ghelegentheit van 't Landt
 ende de Kiebieren. 't Landt (naer het verhael vande Colonel, welcken hier in
 volge) is soo schoon ende vruchtbaer / dat men 't niet beter soude konnen wen-
 schen / doch sagen daer niet een mensche / soo was alle 't volck verlopen / soo upt
 vreesde booz de onse / doch meest / als wel te vermoeden was / vande Tapuyas; de
 welke sy / wegghen hare wreetheit / meer vreesen als den Dupbel / wetende
 datse niemandt quartier en geven / ende niet de Menschen alleen / maer oock de
 Beesten doot-slaen ende vernielen; ghelijck daer in een Hups te sien was daer
 't ghebeente lagh van meer als twee hondert Beesten / by haer in een Hecken
 doot gheslaghen. De Kiebiere van Rio Grande bevonden sich selfs doot te
 lopen ontrent vier mijlen boven het Casteel / niet tegenstaende inde mondt wel
 soo breecht is als de Maze, soo dat sy haer verwonderden waer van sy de naem
 van Grande eertijds bekomen hadde. De Inwoonders verklaerden / dat
 wel eer groter was gheweest / niet wetende waer de vloet hem gekeert hadde,
 thoonden mede een diepe drooge dellinghe / dooz de welke sy verklaerden dese
 Kiebiere eertijds haren loop gehad te hebben; ende de Tapuyas seiden / datse
 dooz dese dellinghe d'yn heele weken eens te landt-waert in waren ghetrocken /
 levende by de jachte / Cayous, ende boozts allerhande wortelen: waer onder
 oock is quantiteit van Salsaparilla: men vindt in dit gheweste tamelijck goet
 Brasilie-hout in overvloet / Beesten maer in redelijck ghetale / ende niet soo
 vele als elders. De Colonel Artichofski onder-vraeghde mede neerstelijck de
 ghelegentheit van dese Tapuyas, daer nu mede te handelen hadde / ende hoe-
 wel slechtelijck van Tolck versien was / (onse Brasilianen de andere niet half
 verstaende) soo vernam upt Caracara, des Konings Woeder / 't ghene wy
 dienstich hebben ghbevonden hier in te voegghen / te meer / om dat de selve Heere
 ons verskert / bevonden te hebben dat de verklaringhe van Caracara, met de
 ghetuyghenisse van vele andere over een quam. De Tapuyas, daer Jandovi het
 Hooft van was / is een Natie welke gheen vaste wooninghe en heeft / maer
 van tijdt tot tijdt verandert, de Wijven de Hutten ende Hamacken haer Mans
 naer dragende / worden by de andere Natien van Brasilianen / ende hare nae-
 burighe Tapuyas, ghenaemt Tararyuck: rekenen booz haer eynghen Landt een
 groot gheweste / begrepen tusschen vijf Kiebieren; de eerste kommende van
 Rio Grande naer het landt toe / noemen de andere Brasilianen Wararugi ende
 de Tapujen Ociunon, dooz dien sy haer op de mijlen niet en verstaen / en konde
 men upt hun niet leeren hoe verre dese eynghentlijck ghelegghen was van Rio
 Grande, maer seiden / dat sy desen wegh met Vrouwen ende kinderen mar-
 cherende deden in thien dagen / anders alleen in vijf. De tweede noemen bep-
 de de Natien Quoouguh, ende is een dagh reyse voorder ghelegghen. De der-
 de Ocioro, noch twee dagh reysen voorder. De vierde Upanema, wat min-
 der als twee dagh reysen. De vijfde Woroiguh, een halve dagh reyse voorder:
 dit souden al groote Kiebieren zijn / naer haer segghen / ende hoogh upt het
 Landt kommen. By verhaelde voorder twee Saut-pannen in haer Landt te
 wesen / die sy noemen Cara waretama; de eene dicht by de Zee; de andere hoogh
 in 't Landt, welke laeste een van onse Soldaten / die met haer in 't Landt was
 geweest / verklaerde ghesien te hebben / wel acht mijlen in 't ronde. By noem-
 de mede twee hooghe gheberghen / d'een in haer tale Cowouzy, ende by de
 andere Brasilianen Moytyapoa ghenaemt / daer men booz-by moet eer men te
 Ociunon komt / 't ander by haer Pookiciabo, ende by de andere Pepetama; ghe-
 legghen

teghen tusschen Guoacugh ende Oçioro. Soo dat haer landt al verre moet strecken / ende apparent tot Siara toe / 't welck sy rekenen haer mede toe te bezoyen / ende gaerne de Portugesen wederom wilden ontnemen. Dese Natie is in ghetale / met Vrouwen ende kinderen / ontrent seftien hondert sterck / naer gissinge van de onse / die in haer Landt zijn gheweest ; ende om beter de kost te krijghen / soo slaen haer ghemeenelijck neder in twee partijen ; de eene met Jandovi, ende de andere met Wesetya wa ofte Beretya wa, die meest het jongh volck onder hem heeft. Caracara noemde vijf Natien / welcker alliantie by Jandovi werdt aen-gesocht. De Arykeuma op Brasiliaens / ende Aciki op Tapuyas genaemt / welcker koningh ofte Overste was Coçtaouly, heel swack van volck / ende by Jandovi by-naer t'onder ghebracht. De tweede is in beyde de Talen Juckeryjou ; ende haren koningh Marakaou, de welcke vooz desen de Portugesen in 't Arrayal tegen de onse dienst hebben gedaen / nevens die van Syara. De derde op Brasiliaens Kereryjou, ende op Tapuyas Ocioneçiou, ende haren koningh Nonhu. De vierde op beyde Talen Pajoke, ende haren koningh Kidoa. De vijfde op beyde Talen Aponoryjou, ende haren koningh Jarepo. De twee laeste Natien soo machtich als Jandovi, de dyn eerste niet : woonen al om her de palen van Jandovi, soo by de Zee als binnens Landts : ende moeten al met Jandovi den drooghen wegh passeren dooz 't gheberghte Moytyapao, om aen Rio Grande by ons te kommen / soo dat niet wel by ons konnen geraccken dan inde regen-maenden / of als 't inde Soomer seer gheregent heeft. Onder hare vanden noemden by vier Gheslachten. Het eerste in beyde Talen ghenaeemt Jemho, ende haren koningh Kischonon, soo verre af ghelegen / dat noyt eenighe kennis ofte onder-handelingh met de Christenen hebben ghehadt. Het tweede Gheslachte in beyde spraken Woyana, ende haren koningh Waracapa wassu. Het derde in beyde spraken Caryry, ende haren koningh Kinioonkoïou, die verre achter het Arrayal van Parnambuco woonen / ende met de Portugesen vryndtschap houden. Het vierde Caryry wassu, ende haren koningh Carapoto, die doock ontrent 't selve geweste woonen / dicht by de andere. De dyn laeste hebben de Portugesen teghen de onse ghedient / ende hebben hare Dozpen ende Wooninghen daerse in verblijven. Hy kenden mede de Waymores, die niet verder ghewoon zijn te kommen dan van de Bahia af tot Rio S' Francisco.

Keeren nu tot de verrichtinghe van den Colck Antonio, den tweeden October naer Jandovi af-gesonden : dese ghemoete by de wegh een troupe Tapuyas, die ghelept wierden by Commendaoura, de Soone van Jandovis Suster : dese Suster was in alsoo grooten aensien by de Tapuyas, als Jandovi selfs / ende naer het segghen van alle de Wilde / soo hadde haer Soon Commendaoura, naer de aflijvighet van Jandovi, inde regeringhe te succederen ; gheen ghebruyck by haer wesende dat de Soonen den Vader volghden : dese hadde by hem noch een ander Capiteyn / ghenoeemt Comathy, Soone van Jandovis Woeder / voozts vier-en-veertich mannen. Commendaoura behielt den Colck by sich / ende liet hem niet voozt trecken / segghende dat hy van Jandovi volle last mede brochte : sondt twee Brasilianen af tot de onse / om dit te boodtschappen / die den thierenden October by de onse quamen ; ende 's anderdaeghs 's middaghs quam Commendaoura met de sijne aen Rio Grande, ende werdt deri twaelfden verhoort. Zijn aen-brengen was / dat Jandovi met alle sijn macht niet en hadde konnen af-kommen / dooz dien dyn dagh reysens van Ocyonon af in 't geberghte Moytiapa des Soomers gheen versch water en is te bekommen / als alleen wepnich dat hier ende daer inde klippen niet upt-ghedrooght en is / ende het water dat inde leeghen wert ghebonden / is seer brack : dat doock niet en wiste ofte Conayou noch inde Portugesen handen was ; ende offer

A N N O
1634.

macht ghenoech by de onse was om 't selve aen te tasten / ende alsoo mede verhindert werdt dooz den routw ober de doot van sijn Vrouw ende eenighe Vrienden / soo hadde hy Commendaoura af-gesonden / om sich van alles bree- der te informeren / ende op 't spoedighste weder te keeren. Hier op is des ande- rendaeghs by de onse gheantwoordt / ende sijn verschepden onder-spraecten met dese ghehouden / die wy hier vooz-by gaen / om dat 't vooznaemste ghe- noegh te sien is by den in-houdt vanden brief die dooz den Tolck aen Jandovi- neyens dese Wilde / wierdt af-ghesonden / luydende in onse Tale als volght: De Hollandtsche Heeren laten Jandovi, Koningh van Tararyon, vriendelijck groeten / ende laten weten / datse gaerne hem selfs ghesproken hadden / wegen twee oozsaecten; de eerste / dat wy met hem beslupten willen / wat wy hem ge- ven souden / elcke reyse als hy met sijn volck by ons sal kommen / om teghen de Portugesen te oozloghen / want 't is ons niet lief ghehoort te hebben / dat hy en sijn volck qualijck te vreden waren / alse van Rio Grande wegh ginghen; maer wy en hebben geene schult / om dat hy ons 't selve niet te vozen heeft la- ten weten; want wy van sijne komste niet wetende / hadden alreede andere dingen begonnen / daer wy niet af en konden schepden, oock en hadden gheen goede windt / om by hem te kommen. Als hy op een ander-mael kommen wil / soo moet hy altoos remandt vooz-uyt seynden / die de tijdinghe van sijne kom- ste in tijds brenghet / soo kunnen wy mede een ober-slagh maecten / om met hem ghelijck te beginnen: soo hy ons niet by tijds van sijn komste waer- schouwt / soo en kan sijn kommen ons niet nut wesen. De andere oozsaecte is / dat wy vooz-ghenomen hebben Pariba in te nemen / ende ondertusschen dat wy vooz Pariba besich zijn / een goede partije van ons volck by de sijne te voe- gen, op dat hy der Portugesen Landt bederve; want alse uyt het Landt geen probiande kriyghen / moeten sy 't selve ende alle hare Forten verlaten / want / langhs de Zee en kan haer uyt Portugael niet meer toe kommen / alle Havens by onse Schepen wel beset zijnde: welcken tocht vooz hem ende sijn volck seer profijtelijck soude vallen / want het Landt / dat wy bederven willen / is vol goets in alle Ingenios, soo datter meer buyts sal vallen / als sijn ende ons volck sullen kunnen wegh-draghen. Sijn volck / welck hy met Commendaoura tot ons ghesonden heeft / om Canajou in te nemen / is ons niet noodich gheweest / want wy die Plaetse niet begeren / om datter gheen goede Haven is vooz de Schepen / ende niet weerdich de onkosten van besettinghe: als wy eens met den anderen naer Pariba gaen / soo sullen wy onsen wegh daer ober nemen / ende alles tot de grondt slechten; wy seynden sijn volck te rugghe / ende nemen een partije daer van nevens Commendaoura met ons naer 't Reciff, daerse ons Volck ende Forten moghen sien / ende hem van alles raport brenghen / wy bedancken hem even-wel van sijne goede gunste / ende is ons soo lief als of wijse ghebruyckt hadden: hy ghelieve sich volkomentelijck ghereet te houden / ende effen-wel niet eer te kommen / vooz dat Commendaoura tot hem sal we- der-kommen; de welcke wy sullen af-beerdigen soo haest als wy den tijdt van de belegeringhe sullen besloten hebben in onsen Raedt / ende sullen hem dan van alles bree-der onder-richten: mach daer-en-tusschen met de andere Konin- ghen handelen / op dat soo vele volck niet brenghen als immers kunnen / want hier sal buyts genoegh vooz alle vallen. Wy seynden aen hem gheschencken / en hadden gaerne meer ghesonden / hebben niet meer Brasilianen kunnen be- kommen / die dien dorren wegh / daer soo weynich water is / wilden aen-ne- men; ende aen sijn volck en dorsten het niet betrouwen / wetende dat sy onse packen / die wy te vozen aen hem ghesonden hadden / op-ghesneden ende ghe- violeert hadden. Sijn volck / d'welck hier met Commendaoura ghekommen is / hebben wy oock alle gheschencken ghegheven. De gheschencken die aen hem

hem wierden gesonden / waren dese : een Ongerlingh van Fellepe Carmosijn couleur / een ander van Isabelle couleur / ettelijke pacrkens met flechte kleetjens / twee dosijn Hemden ; d'yn kleyne vergulde Hellebaerdekens / d'yn verfilverde Houwers / een dosijn Bislen / twee hondert Messen / ende menichee van Cozalen ende dierghelijcke snupsterije. Elck Tapuya , die ghekommen was / gaven sy oock een Hemde / ende ettelijke Messen / ende tot twee reysen den buyck vol Wijns. Aldus met dese Wilde ghedaen hebbende / ende de selve meynende wegh te seymden / isser wat vooz-gefallen / welck haer van resolutie heeft doen veranderen / want twee van onse Boots-ghesellen / de welcke nevens ses andere / inde maendt van Julio voozleden by de Portugesen waren ghevangen gheweest / ende eerst naer Pariba, ende daer naer tot Barra de Conayou ghebracht / alwaer sy veerthien daghen aen 't fozjen hadden ghearbeyt / ende waren eyndelijck ghestelt op een Caravelle / gheladen met twee hondert ende twintich kisten Supckeren / zepl-reedt legghende om naer Portugael te varen. Dese den derthienden October voozleden upt de Caravelle ghespronghen / ende aen de Noozdt-strandt aen-gheswommen zijnde / quamen den vijftienden October in Rio Grande. Hare komste gaf onse Heeren aen-leydinghe om sich vande ghelegentheyt van Pariba, van Conayou, ende andere plaetsen wat naerder te informeren. Ende wat Pariba ofte het Stedeken Philippina belanght / sy deden daer gantsch ander onderricht van / als onse noch opt te vozen van andere ghevanghens ofte ober-lopers hadden vernomen : want daer andere de onse hadden wijs ghemaect / dat de plaetse ront-om met een Gracht / Trenchement / ende Banquet omringht was / verklaerden dese / datter gantsch gheen Fortificatie en was / maer alleen eenighe stucrkens op de Avenuen ghestelt / als namentlijck : twee naer de Kiebiere toe / andere twee by de Kercke ; op de wegh die naer 't strandt loopt ghelijcke twee / ende naer 't Arrayal toe van ghelijcke : dat anders een open Vlecke was / de Hupsen op twee rijen ghestelt / ende voozts hier en daer verstroyt : datter wepnighe Soldaten hadden ghesien / ende meest arm volck. Hadden upt de Dupnkerckers in Barra Conyaou verstaen / datter op nieuws een fozjen was gheleght op 't Eplandeken inde Kiebiere / doch sy en hadden noch d'een noch d'ander fozt ghesien / alsoo verblindt van 't strandt naer 't Stedeken waren gebracht. Van Pariba gebracht werdende naer Barra Conayou, waren langhs een karrewegh seer ghemackelijck ghekommen tot aen de Kiebiere Monguangape, (wel soo breekt als Rio Grande, doch met vele ondiepten besmet) ende daer over geset zijnde / waren langhs strandt ende een seer moepelijcken wegh ghekommen tot een Kievierken / welck sy moesten ober-swemmen. De fozteresse aen Barra Conayou, was naer haer segghen : een groot vier-kante dobbel Kiedoute / de Wallen ontrent twee mans lenghten hoogh / sonder punten ofte flanken / de hooghe commanderde de leeghe / ende lagen beyde aen den anderen aen 't hangen van een Bergh / die ober beyde commandeert ; ende dat men op den Bergh kommen koste / sonder van 't fozt ghesien te werden ; de Gracht een mans lenghte diep / ende ront-om met Palissaden omcinghelt. Dit fozt was hier by geval gheleght by een Dupnkercker / met hulpe van 't Landt-volck : want desen 't voozleden jaer met noch een ander Dupnkercker by de onse aen landt ghejaeght zijnde in Baya Formosa, sijn Schip verlozen / doch de meeste goederen noch gebergh ; hadde hem naer dese plaetse begeben / om aldaer een nieuwt Schip te bouwen van hondert lasten ende meer / ('t welck doen by-naer vol-timmert was) ende om in sijn werck by de onse niet verhindert te werden / hadde by dese Fortificatie gheleght tot sijne bescherminghe. Hy en hadde (naer deser segghen) maer thien weerbare mannen / ende die van Conayou hadden hem eerst maer thien musquettiers / ende nu onlanghs noch thien by-

ANN O
1634.

ghevoeght: uytghenomen eenighe wepnighe die onder aen 't fozt ende daer ontrent woonden: op 't fozt laghen thien stucken ende twee haecken. Der klaerden mede / datter een Barck gheladen lach soo diep dat het gat niet wel uyt mochte / ende noodtsaeckelijck soude moeten ghelicht worden: om kort te zijn / maechten de saecke heel licht; maer wegen de wegh van Rio Grande derwaerts / gaven seer slecht onderricht / dooz dien sy selfs in dese haer komste wel dzy Kievierkens hadden dooz-gheswommen. Wegen Monguoangape gaven beter onderricht / want waren niet verre vande mondt vande Kieviere overgheset; doch en hadden gheen foztificatie ghesien / maer hadden alleen ghehoort datter dzy Schepen op de Kieviere besich waren met Supcker te laden / de welcke noch al tamelijck langh werck hadden. De Colonel Artichofski de verklaringhe van dese twee Liedien ghehoort hebbende / was seer gheneghen een pzoebe daer op te doen / maer andere waren swaer-hoofdich / twijffelende aen 't rapoort ende aen de uyt-komste: soo dat de resolutie wierdt op-gehouden tot den achtthienden October: doen wiert eyndelijck gheresolveert dat de Colonel te lande / ende de Politique Raedt Stachouwer te water soude gaen / ende den anderen den twee-en-twintighsten souden sien aen de bestemde plaetse te ghemoeten. De Colonel nam met hem de Compagnie van Capiteyn Baets, sterck tneghentich koppen / de Lieutenant van de Commandeur Garstman met dertich koppen / vijftich vande Kupters sonder Peerden / ende ses-en-veertich Tapuyas; nevens twaelf Hatroosen om de Wijlen / Houtwelen / ende Ammunition te draghen; in alles twee hondert ende acht-en-twintich koppen; ende ten half-weghen quamen by hem Capiteyn Francisco met twaelf Brazilianen; in 't Casteel van Rio Grande bleven noch tneghentich man. De Colonel Artichofski trock de selve nacht noch uyt / ende marcheerde vier mijlen tot aen een diep Kievierken / welck men niet passeren konde dan langhs een Boom die over 't selve lagh: soo dat eerst 's anderdaeghs passeerden; ende daer nae noch deur twee andere tot aen de Gozdel / ende sloeghen haer neder in een ledich Hups / acht mijlen van Rio Grande. Hier was grooten overbloed van Beesten / soo dat de Tapuyas daer op een korten tijdt meer schoten als de onse van doen hadden: de volghende nacht naer midder-nacht bzaken weder op / ende quamen twee upzen op den dagh aen een vier-kant Hups met stercke Palissaden beset / daer de Hutten noch om her stonden / inde welcke de Wilden ghesoegert hadden / die den Lieutenant van den Commandeur Garstman hadden doot gheslagen: vonden nu noch hier noch elders geen volck: rusten daer ettelijcke upzen / dooz dien 't leeghe water mosten verwachten vande Kieviere die nebens 't Hups passeert / die doen noch even-wel tot aen de orelen quam: dese Kieviere ghepasseert zijnde / kregghen tusschen twee ende dzy upzen naer-middach twee Brazilianen in 't ghesichte / die te peerde waren; de onse die met haer Peerden naer settende / bequamen beyde de Peerden ende den eenen Brazilianen / welck was de Swagher van de Capiteyn Francisco, die met sijne Brazilianen / ettelijcke hondert sterck / twee mijlen van daer lagh / ende met de Portugesen qualijck te bzeden was / over de beswaernisse die dooz desen Dozloghe leden. Des avondts sloeghen de onse haer neder in een Dozpken / daer maer dzy stropen Hupsen en stonden / dicht by een binnen-water ofte lack ettelijcke mijlen langh / welck sy verstonde de naem te hebben Pernambuco; 't was inde Bosschagie ende in 't Dozpken vol Beesten / hadden van de eerste nacht-legher tot dit Dozpken ghemarcheert / naer gissinghe / vijf mijlen. Bleden daer dien nacht legghen / ende voozts tot de middach des anderendaeghs / dooz dien maer dzy mijlen hadden te trecken tot Barra Conayou. Naer de middach bzaken sy op / ende marcheerden soetsens / ende quamen des avondts te neghen upzen aen een groot Hups / daer een rijcke Dfischer in woonde; vonden

den daer niet dan Honden ende Bocken/ soo datse wel vreesden ontdeekt te we-
 sen; passeerden doen een Kievierken (welck neven 't Hups inde Zee loopt) tot
 aen de dijen / ende hadden noch een half mijle tot de Fortresse. Tot hier toe
 meest dooz Boscchagien ghekommen zijnde / marcheerden vorder langhs de
 strandt / tot aen 't eynde vande sandt-duppen / twee canon-scheuten van het
 Fort. Hier dede de Colonel het volck stille-staen / ende gingh selfs met een
 vande voozseyde Boots-ghesellen naer het Fort toe / om af te mercken op wat
 manieren de Wijn-Tenten / ende een Portugees Hupsken / staende dicht onder
 't Fort / sonder alarm te maecten / passeren konden / ende op wat wijze den
 storm aen te brenghen was. De Boots-ghesel op de aerde dooz de struweelen
 kruppende / bracht de Colonel tot aen de Palissaden van 't Fort / soo dat hy de
 Gracht bekennen / ende de Palissaden vastigheyt met de handen beproeben
 koste; bevonde dat men die licht konde uyt-graven. De Honden inde Portu-
 gesen Hupsen blaften seer / doch de Schildt-wachte / alsoo gheen Menschen
 van struweelen konde onder-kennen / en maecte gheen alarm. De Colonel
 alles wel aen-gheemerckt hebbende / keerde tot het volck / ende verdeelde 't selve
 ghelijck hysse aen elcke zijde wilde aen-leyden / informerende de Officiers ende
 Soldaten / op wat maniere sy hem volghen / ende haer inde Gracht logeren
 souden / ende dan van alle zijden gelijk op-klimmen / ende de stucken bemach-
 tighen. Stelde musquettiers inde Arriere-garde, dede de meeste lonten uyt-
 doen / ende eenighe doobe-kolen ende weynich lonten onder de hoeden wel be-
 decken / om die t samen te ontsteken als de vier-roers den alarm souden geven.
 't Was nieuwe maen / ende de nacht soo doncker / dat men 't volck niet sien en
 konde; peder tot sijn devoyt vermaent zijnde / ende 't woort ghegheven / om
 den anderen te onder-kennen / ginghen voozt voetsen voozt voetsen: daer-en-
 tusschen ghebeurde het dat Capiteyn Baut, die de musquettiers lende / gheen
 goede acht nemende op de troupen die voozt hem marcheerden / een verkeerde
 marsch nam langhs d'ander zijde vande struweelen / ende kortz daer aen geen
 volck voozt hem merckende / meynde de selve met een sterckere voozt-gangh te
 onderhalen / ende quam soo voozt de tijdt / ende eer hy het ghewaer wierdt / aen
 het Fort / soo dat de vbandt hem vernam: daer op begonnen die van 't Fort te
 schieten met musquetten ende stucken / doch / alsoo hy hem inde leeghte dicht
 onder de Palissaden gheleght hadde / sonder schade: ten laesten hem niet wel
 konnende behouden / was ghenootsaeckt aen te vallen: soo dat de Colonel
 gheen tijdt en hadde om 't Fort te omcinghelen / ende was ghenootsaeckt / om
 hem te seconderen / mede op een zijde aen te vallen. Alle ordze was dooz dit
 versum ghebroocken / elck een raecte uyt sijn plaetse: soo dat men de Ma-
 troosen / die de Palissaden met hacken ende bijlen souden om-verre helpen /
 niet en konde vinden: niet te min dede elck sijn beste om de Palissaden met de
 handen uyt te rucken / ende de banden boven met de houwers los te hacken:
 het op-klimmen uyt de Gracht viel mede seer swaer / want vonden het Fort
 veel stercker als de Boots-ghesellen aen-ghebracht hadden: de Grachten wa-
 ren een pieck diep / ende de wal boven een pieck hoogh: de Hooghe Redoute die
 over een leeghe Redoute commandeerde / stondt boven als een Casteel / hooger
 Wallen hebbende als anderhalve piecke / maer dit hielp de onse datter gheen
 flanken en waren / soo dat de vbandt over de Bozstweeringe kijckende / stracy
 een deel scheuten om de ooren kreegh. De Schepen ende Barcken die op de
 Kieviere laghen / schoten mede; maer te laet / de onse waren al in 't Fort ghe-
 raeckt: kregen maer dry dooden ende vier ghequetste. Van de vbandt vonden
 sy in 't Fort elf dooden / ende buyten noch twee vande quetsieren in 't vbluchten
 ghestorven. Namen veerthien ghevangen / ende daer onder de Capiteyn van
 Canayou, Alvares Frago, so d'Albuquerque, ende vier vande Dupnkerckers: sy
 vonden

ANN O
1634.

vonden in 't Fort thien gladde pſere ſtucken / ſchietende ſes pondt pſers / ende twee haecken / elf vaten met pulber / ſcharp met menichten ; beneden inde Hutten bleven negen kisten Supcker onbeschadicht / ende inde Wijn-Tenten ſes-en-dertich pijpen / ende andere kleyngheden : men bevondt dat de Wal / ſints het bluchten van de Hartroosen / by de vpyandt merckelijck verhooght / ende de Gracht verdiept / ghelijck als of de vpyandt de komſte vande onse voozſien hadde. De Politique Raedt Stachouwer en hadde / wegghen de contrarie windt / tegghen de beſtemde tijdt niet konnen op-kommen / ſoo dat de onse den twee-entwintighſten vpt 't Fort vpt-ſiende / moſten aen-ſchouwen / dat de Caravelle met Supcker gheladen / die daeghs te voren vpt-ghekoort / ende in Bahia Fermose gheſet hadde / haer ancker lichte / ende deur gingh : moſten mede ghedoghen / dat de vpyandt den gantschen dagh vpt de Schepen ende Bercken / die op de Kieviere laghen / 't goet haelden / ende in 't Boſch wegh-ſleepen ; namen alleen / met een kleyn Bootjen / een Spaenſche Carvelle. De volgende nacht ſtack de vpyandt een Schip ende Barcke aen vpyandt / naer dat alles vpt-gheshaelt hadde. Des anderendaeghs quam daer veel volcks naer Conayou , ſoo dat geen raedt was daer naer te trachten / gelijk wel den vorigen dagh te doen hadde gheweest / indien het vaer-tuygh by tijds hadde aen-ghekommen / doch quamen de ſelve eerſt 's anderdaeghs / doender niet meer was te vangen. Het nieuw Schip vande Dupnkerckers noch op ſtapel ſtaende / wierdt aen vpyandt gheſteken / ende reſolbeerden voozts 't Fort / als nu onnut weſende / te ſlechten / ende alles met te nemen wat eenichſints dienen koſte. 'S anderdaeghs de wyl ſy beſich waren met de ghenomene Carvelle te laden / quam daer onbewacht de Commandeur Smient , waer dooz de Colonel goede ghelegghentheyt kreegh alle ſijn volck te water af te voeren ; doch de Tapuyas en wilden niet ſcheep / ſoo wierden de ſelve met onse Kuyters naer Rio Grande geconvoeert vooz 't verreck van d'andere. Den ſes-en-twintighſten ſoudemen de Carvelle / daer het gheſchut ende anders van de vpyandt verobert / in was gheladen / vpt-kozten / maer dooz onkunde van 't gat / gheraecte de ſelve op de klippen / ſtakens in vpyandt / ende werdt alles verlozen. Daeghs daer aen alle weder 't ſcheep ghegaen zijnde / wiert onder haer goet ghevonden / dat de Heere Stachouwer gaen ſoude naer Rio Grande , om de Tapuyas af te veerdighen : ende de Colonel Artichofski , nevens de Commandeur Smient , naer de Kievier Mongoangape , om die te beſoecten / ende vpt te ſien naer de Schepen die de voozſeyde Boots-ghesellen hadden aen-ghegeheven aldaer inde ladinghe te legghen : ende alſoo ſy om dit te verrichten / van kleyn vaer-tuygh niet wel voozſien en waren / ſoo haelden ſy van de Schepen / die vooz Pariba de wacht hielden / noch d'yn Boots / om met de ſelve / neffens de hare / de Kieviere op te roepen. Des anderen daeghs quamen ſy met het kriecken vanden daghe vooz de mondt vande Kieviere / ende hadden de bloet en windt ſoo tot haren wille / dat in korte tijdt wel anderhalf rijſle in-liepen / hier kregghen een Jacht in 't gheſicht / gheladen met by de twee hondert kisten Supcker / ende eenighe laſten Braſil-hout / (als naerhandt werdt bevonden) hoe-wel noch niet vol-laden ; daer 't volck al vpt verlopen was ; lieten by 't ſelve een Boot met volck / om 't ſelve te bewaren : ende met de reſterende d'yn Boots voozder op-roepende / vonden een groot Caravel / maer niets daer in als nieuwe zeplen ende vijf kamer-ſtucken / nevens een kleyn Bootjen / hier by werdt weder een Boot met volck gelaten ; roepden en zeplden al voozt op / ende quamen tot aen eenen Bergh / daer de Kieviere ſich naer de lincker-zijde wende / ende wat ſmalder begint te werden. Gingen hier aen landt / ende alſoo twee paden ſich daer openbaerden / koſen ſy 't padt welck naer de rechter-handt om-draeyt / dooz dien het haer 't bequaemſte ſcheen te weſen ; doch deden hier in een quade keur / want alſoo in 't voozt-gaen gheen

Huyſen

Hupsen en bonden/ soo keerden weder naer hare Boots; doch waren qualijck in-ghestapt / ofte de Portugesen staken een Pack-hups met Supcker inden brandt / d'welck 't ander padt op / tusschen de Bosschagien in stondt: de onse rouwich zijnde dat desen buyt haer soo ontsnapt was / ende niet vermoedende eenighe Schepen hooger te binden / staccken hare Trompetten / ende keerden weder naer hare veroverde Schepen. Dit Hups op den Bergh quam toe een Spagnaert met namen Antonio Marino, ghelijck mede het Jacht met Supkeren / hier vozen by de onse ghenomen: gisten hier vier mijlen de Kieviere op te wesen. Dese Kieviere Mongoangape is breedt ende diep / soo dat men dese vier mijlen doorgaens heeft inde kille dyp / dyp en een half / ende vier vadem waters; aen beyde zijden zijn al Manges ende dicht kreupel-bosch / soo dat men de Kieviere weder-zijds niet en kan te lande gheraecken; daer en staen oock alle dese wegh gheen Hupsen ofte Ingenios die men sien kan. Aen de in-komste vande Kieviere op beyde zijden legghen hooghe sant-punten / op welcker eene / die men in-kommende aen de lincker-handt heeft / ende de kille vande Kieviere dicht voor-by gaet / hadden de Portugesen een kleyn Linie ofte Retrenchement / daerse achter laghen en schooten. De kille gaet inde mondt tusschen de Dzooghten / heel krom / soo dat men seer voorzichtrich moet te wercke gaen / om de sant-platen niet te ghenaecken; naest aen 't voorszeyde lincker sant-punt staen dyp Hupskeris / daer de Deer-man van dese Kieviere in woondt. De Colonel hadde twee in-sichten / waerom hy begeerich was dese Kieviere wat hoogher te ondersoecken: de eerste / om te besichtigghen ofte daer bequame plaetsen waren om volck midden in 't Landt te brenghen / ende daer mede de om-leggende Plaetsen te quellen / waer toe hy sonderlinghe bequaemheyt vondt: maer gheene (welck wel sijn voornaemste ooggh-merck was) om van daer door het Landt naer Pariba te marcheeren. Want hoe-wel Pariba maer acht mijlen van daer is gelegen / soo heeft men effen-wel dyp Kieviere te passeeren; eerst dese Mongoangape, welck men noch twee ofte dyp mijlen hoogher als dit Hups / niet en kan over-kommen als met vaer-tuygh: oock soo en vindt men gheen soet water als seven mijlen hoogh / ende dat met leegh water. De tweede Kieviere is Meryry, welck men te nauwer-noot met leegh water passeeren kan tot aende Gorzel. De derde is Pariba selfs / die men noyt anders en kan passeeren als met vaer-tuygh / welck niet te betrappen is dan onder het Stedeken selfs. De andere oorszaecke was / om te ondersoecken of dese Kieviere oock sulcke proportie van diepte hadde / datse naer den ghemeynen roep / tseftich ofte tseventich mijlen met kleyn vaer-tuygh soude konnen op ghevaren worden; ghelijck dan eenighe Brasilianen 't selve sterck affirmeerden; ende een Brasiliaen / die by de onse sich hielt / verklaerde dese Kieviere op gheweest te hebben tot aen eenen Bergh / wiens ghestalte groote hope gaf van mineralen / wat hier van zy / sal sich metter tijdt beter openbaren; soo verre als vozen / is de Kieviere noch een spietse diep bevonden. De onse quamen heel laet 's avonds by de ledighe Caravelle / namen daer alleen de zeplen ende steen-stucken upt / ende stakense voorts in brandt: tegen den dagh by de Supker-Prijs komnende / maecten strack gereedtschap om de selve upt te koyten. De Colonel sondt een Boot met een Sargeant ende twaelf Soldaten naer de sant-punt / om te sien hoe hem de vbrandt houden soude: de vbrandt dede op haer een gheweldighe charge / wel met hondert musquetten / doch alle soo hoogh / dat sy niemant en quetsten. De Barcke naerder 't selve punt met veel doens ghebzacht zijnde / (want de Colonel moest selve inde Boot gaen / om 't Boots-volck / dat anders seer onwillich was / te animeren) schoot de vbrandt soo vreeselijck / dat de baricaden / welke de onse op die zijde van 't Schip ghemaeckt hadden / van ledighe kisten ende pijpen met zeplagie ende kordvaghe

ANN^O
1634.

ghebult / haer qualijck konden decken / inde Boot wierde een Hatroos gheschoten / soo datter niemandt meer was in te krijghen / een Bosch-schieter inde Caravelle insghelijcke / ende de zeplagien / die tot hare defensie gheleght hadden / gheraecten aen byandt: ende de byandt was soo hittich / dat op 't schieten van onse Jachten ende onse stuyckens niet en paste. De Colonel siende dat de Caravel op dese voet niet was upt te korten / sondt twee Boots aen 't Jacht daer Capiteyn Baut met sijn musquettiers in was / (die niet mede op de Rievier en waren geweest) ende belaste hem / dat soo veel volcks als doenlijck was / wat verre boven den byandt soude aen landt brengen; inde andere twee Boots gingh hy selfs / ende siende Capiteyn Baut van boozdt af steken / roepde hy met alle macht naer de byandt toe / ende quam van d'ander zijde met trompetten ende velt-geschrey so gheswinde onder haer / datse benart zijnde / niet eens scheut op de onse en deden / maer latende een deel van hare Casacken op de struweelen hanghen / ende vele forquetten inde Boorstweeringhe steken / deuringen; doock in 't Bosch naer-gheset werdende / niet eens en doersten om-sien: daer waren twee troupen Brasilianen by / die in 't lopen de traeghste niet en waren. De Colonel nu Capiteyn Baut by hem ghekreghen hebbende / legerde alle 't volck inde Trenchee / ende sondt alle de Boots aen de Caravelle / soo dat sy die in een om-sien upt-boughscheerden ende inde Haven brachten. Daer naer begaf ons volck hen weder t. scheep / ende maecten de veroverde Caravelle zepl-reedt. S anderdaeghs brocht 't Schip de Katte 't volck naer haer guarnisoen op Rio Grande: ende de Colonel begaf sich op 't Jacht de Phoenix.

November. Den eersten November 's morgens met het kriecken van den daghe vernamen twee Passagie-Barcken recht vooz 't gat van Mongoangape; de Boots wierden dadelijck ghemant; ende setten naer haer toe; doch d'eene ontquamt / haer kours nemende naer de Baye de Trahison; d'ander begaf haer in 't gat / ende liep onse Jacht ende Pzinsse vooz-by teghen de strandt aen; daer liepen ontrent vijftien man aen landt: de Barcke was gheladen met Wijnen; maer hadden vooz haer verlopen / alle de bodems in-gheslaghen / soo dat de onse maer vier pijpen heel en vonden / ende dat van de sijnste Wijn / ende eenich Brasil-hout; welck daer upt lichten / ende verbzanden de Barcke. Quaet weder ende hol water en liet niet toe met de Pzinsse te verzeplen / soo dat de Colonel verdrietich werdende / sich begaf op Enchuyfen, dat vooz Pariba op de wacht lach / ende quam daer mede den vierden November op 't Reciff; ende twee daghen daer naer werdt de Supcker-Pzinsse vooznoemt daer mede ghebracht. Wy hebben de verrichtinghe vande Colonel Artichofski naer een verhaelt / om de verscheyden gheschiedenissen niet onder den anderen te menghen. Hier vozen den twee-en-twintighsten September hebben wy verhaelt hoe dat de Gouverneur Schuppe ende de Commandeur Licht-hart met ses Compagnien ghevaren zijn om de Zuydt: daer sy alle gaten in ende upt ghezept hebben / ende den dzy-en-twintighsten zijn weder ghekeert vooz 't Reciff, verovert hebbende twee hondert en twee-en-veertich kisten Supckeren / een goede quantiteyt Brasil-hout / ses-en-vijftich tonnekens Bos-pulver: ende wel ses ofte acht hondert kisten Supckeren verbzandt / met een goede quantiteyt Ammunicie van Oorloghe / met acht Schepen ende Caravellen / die sy niet af-bringhen en konden / om dat het te diep in 't Landt was. Hebben in Porto Francese Schuyten ende Boots over de strandt ghetrocken / ende in een binnen-water ghebracht soo groot als het Haerlemmer-Meer / ende soo bewoont met Dorpen ende Hupsen: doch sullen desen tocht wat breeder verhalen. Den twee-en-twintighsten September, als vozen / vertrocken zijnde van 't Reciff, quamen den vier-en-twintighsten eerst in Porto Calvo; ende wierdt 't volck s anderdaeghs ghelant aen de Zuydt-zijde vande Rievier. De Colonel met eenich volck was al te vozen ghelant

ghelandt aen Barra Grande, ende hadde onder-weghen met een partije vande vbandt doende gheweest / ende twee ghequetsten bekomen: vonden het al-lenthelven verdestruuert / ghelijck de onse het voozleden jaer ghelaten hadden. Den ses-en-twintighsten troock de Colonel Schuppe met alle de Soldaten naer Camarigibi langhs het strandt; vonden onder-wegen twintich vaten krupdt / die naer de Cabo souden werden ghebracht / de welcke niet kommende met boe-ren / in brandt wierden ghesteken. Aen Camarigibi troocken de Kieviere op den acht-en-twintighsten; ende in 't Dozpkommende / vonden 't volck ghevlucht; doch bequamen in een Pack-hups / een wepnich in 't Bosch ghelegghen / vier-en-vijftich kisten Supckeren / ende boven inde Kievier / achter een Timmer-Werf / een Barcke met vijftich vaten schoon krupdt / met een partij Lonten / ende eenighe kaskens Musquet-Koghels. De Bercke wierdt naer 't Reciff ghesonden / ende de Supckeren in 't Jacht Schuppe geladen. Den dertighsten wierden de Soldaten weder alle aen voozdt vande Schepen ghebracht: ende maecten zepl / ende liepen met kleyn zeplen Zupden heen. Den eersten Octo-ber hadden de Kievier van Alagoa West-Noozdt-West van haer drij mijlen / daer met de Vloot draghende op hielden / ende een miyl bynten landt kommen-de / is de Commandeur op 't Jacht de Spreeuw van Zeelandt ghegaen / ende daer vande Vloote gheschepden met noch twee groote Chaloupen / ende twee groote Booten / met een Spaensch Barcken / by hem hebbende de Lieute-nant Latan met vijftich Soldaten / ende gheraecten binnen / ende de Schepen ende Jachten liepen voorts om de Zupdt langhs het riff naer Porto Francese, alwaer recht vooz 't gat ankerden; ende het Jacht de Hase windt van Hoorn; de Goudt-Vinck van Amsterdam, ende de Vleer-muys van Enchuyfen, liepen binnen 't riff; de Soldaten zijn datelijck gheembarqueert ende naer landt ghe-gaen; alwaer de Portugesen de onse vernemende / een Pack-hups met veertich kisten Supckeren aen brandt hebben ghesteken / doch is by de onse gheblust. De Heer Colonel Schuppe heeft datelijck ordze ghestelt / ende alle passen doen besetten. Op de middach wierden twee Compagnien belast langhs het strandt te trecken naer Alagoa, te weten: Capiteyn Picard ende Mansveldt, tot assisten-tie vande Commandeur Licht-hart: quamen daer ontrent ten vier uren. De Commandeur hadde aldaer bekomen vier Caraveels / te weten: een geladen met ontrent twee hondert kisten Supckeren / ende een partij Brasil-hout; ende een groot Caraveel vol Supckeren / daer de vbandt een gat in gehouden had-de / het welcke hem was ontsoucken; ten derden: een noch in hebbende acht pijpen Wijs; het vierde gantsch ledich. Hadden noch een stuck om de Noozdt gheweest op de Kievier / ende daer een Pack-hups ghevonden met twee-en-twintich kisten Supckeren Mascovado; daer wacht hadden by ghelaten. Op den avondt zijn met het hooghste water alle de Soldaten op de Noozdt-zijde over-gheset / op een Punt / alwaer een groot Hups stondt; ende is de Heer Co-lonel met veertich Soldaten upt Porto Francese by haer ghekommen; hadden dwars van Porto Francese aen de kant vande Kievier van Alagoa del Zul een Pack-hups ghevonden met vijf-en-veertich kisten Supckeren. Den tweeden zijn alle de Soldaten vande Noozdt-Punt weder op 't Eylant ghebracht / uptghenomen dertich / die tot bewaringhe van 't Punt wierden ghelaten. Op de vooz-middach is de Heere Colonel met een kleyn Schuytjen de Kievier op om de Zupdt ghegaen / nemende met sich eenighe vier-roers; ende Capiteyn Picard ende Mansveldt zijn met een groote Boot ende tachtich Soldaten ach-ter om 't Eylant aen de pas van Noordt-Alagoa ghelandt; vonden daer een kleyn Craversken / waer upt de vbandt eenighe scheuten dede / sonder schade te doen; troocken onder het geberghte langhs de Kievier tot aen een Dozpken / alwaer de vbandt een Hups / daer ontrent tseftich kisten Supckeren in lagen /

ANN O
1634.

aen brandt stack/ doch alsoo 't aen de kant van 't water lach/ werdt weder ghe-
blust: trocken vorder 't gheberghte op/ ende soo voorts naer Noordt-Alagoa,
alwaer ten vier upzen naer de middach quamen; bonden alle de Hupsen ledich
ende 't volck gheblucht; uptgenomen twee Hupsen / in welker eene sy bonden
twintich pijpen Wijn / die al den bodem wierden in-ghesmeten, in 't andere
bonden twintich vaten Lonten/ die mede verbrandt wierden. In 't af-trecken
bequamen twee ghevanghens/ de Paep van die Plaetse / ende een Brasiliaen/
die mede brachten. De vbandt hadde buyten het Doorp aen de kant van de pas
een Travers ghemaeckt/ daer eenighe scheuten upt deden/ ende een Sargeant
dooden / ende liepen voorts te bosch-waert in; de onse keerden den selven wegh
die ghegaen waren / ende aen 't Doorpken kommende / verbranden het Hups
met de kisten Supckeren/ d'welck vozen gheblust hadden / om dat de selve niet
konden af-bzenghen / ende quamen 's nachts weder op 't Eplandt. Den der-
den wierdt het volck weder gelandt aen de vorzige plaetse / ende trocken 't ghe-
berghte op naer de pas van Alagoa del Nort. Den vierden 's morgens een up-
voorz dagh quamen in Alagoa del Nort, ende bleven daer een wyl leggen; lieten
de Kercke beset met dertich mannen/ onder de Vaendrich van Capiteyn Man-
veldt, ende trocken voorts af naer een Dalley niet wijdt van 't Doorp Noor-
waerts aen/ daer vier of vijf Hupsen stonden/ de welke sy ledich bonden; ende
marcheerden langhs het hanghen van 't gheberghte om de Noor- als vozen/
ende een nauwen pas door 't Bosch / tot dat boven op 't gheberghte quamen/
alwaer een schoone pas vonden / ende een wegh die de Portugesen daghelijck
met Karren ghebruyckten / ende quamen ontrent ten half-achten aen 't eynde
van 't gheberghte / alwaer in 't ghesicht kregen een schoone Supcker-Molen/
upt de welke 't volck noch saghen bluchten over een ghezoken Bugghe te
landt-waert in: inde Supcker-Molen kommende/ bonden verschepden kisten
Supckeren / ende alle de vozen vol / ende voorts ront-omme een groote me-
nichte van Dee/ als Schapen/ Verckens/ Hoenders ende anders; voorts wa-
ren de Hupsen alle ledich / ende de ketels upt haer plaetsen vervoert. Bonden
op d'ander zijde vande Dalley noch een schoone Molen sien/ ende op verschep-
den plaetsen vele Hupsen. Naer dat de onse daer een upze gherust hadden/ soo
quamen eenighe Portugesen haer verthoonen op de over-zijde van 't Kievier-
ken d'welck door de Molens loopt / ende schoten hardt op de onse / ende de
onse weder op haer. Ondertusschen belaste de Colonel Schuppe de Molens in
brandt te steken / sulcx datter een groote quantiteyt Supckeren verbrande/
doch de andere Wooningen ende de Capelle en wierden niet beschadicht; trock-
ten thien upzen weder af: op den Bergh wierden eenighe vier-roers in em-
buscade gheleght / ende marcheerden voorts naer Alagoa del Norte een upze
gaens/ ende bleven daer dyp upzen legghen; de Portugesen/ naer dat de onse al
een upze wegh waren gheweest / en dorsten in de Hupsen niet kommen / ghe-
lijck upt de achter-troupe wierdt verstaen. Begonden ten twee upzen weder te
marcheeren/ ende quamen ontrent ten vijven aen 't eerste Doorp/ ende begaben
haer weder inde Boots / ende voeren weder aen 't Eplandt. Bevonden veel
Eplanden inde Kievier te legghen / oock noch twee mijlen wijder. 't was
seer reghenachtich weder / ghelijck oock des anderdaeghs / als wanneer de
Carveels af-brachten. Den seften noch al reghenachtich weder: het Jacht de
Spreeuw ende Woot wierden aen de zijde van 't Carveel ghebracht / ende met
Supckeren gheladen. De Schipper van de Geele Sonne wierdt met dertich
vier-roers ghesonden naer Porto Frances, om broodt voor 't volck te halen.
Den sevenden al 't selve weder; hebben begonnen de Supckeren ende Brasil-
hout binnen de Kievier deur naer de pas te bzenghen / ende soo voorts naer de
Schepen. De Soldaten gingen met partijen upt/ bonden de Hupsen al ledich;
ende

ende onder andere een schoon Hups onder 't hooghe landt / op de Kievier van Alagoa del Zul, met menichte van Dee. Kregghen oock eenighe Portugesen ghevanghen / de welke verklaerden / indien de Dloote / die sy verwachten / in d'p maenden niet en quam / dat alsdan niet langer wilden vluchten / maer met de onse op goede besprecken accorderen. Vonden noch een Barcke inde grondt ghehackt / gheladen met Heel ende ses pijpen Wijn / oock eenighe vaetsjens met Olye; vande welke noch eenighe werden ghelost / ende naer 't Eplandt in Alagoa ghebracht. Den achtsten werdt de Compagnie van Capiteyn Picard ober-ghebracht / ende gheleght op 't West-eynde van 't Eplandt / teghen ober de Kievier die van Alagoa del Zul af-komt; ende een Lieutenant aen de Westkant vande Kievier / onder het hooghe landt by 't voozschreven groot Hups; ende de Lieutenant Latan te midtsweghen van 't Eplandt / recht achter de pas / alwaer een groote menichte van Beesten was. Op den avondt zijn de twee groote Chaloupen ende het Jacht de Spreeuw, gheladen met hondert kisten Supckeren / het Zupdt-waertste gat upt-gelopen / het welke Zupdt-Zupdt-Oost ende Noozdt-Noozdt-West streckt / ende gheraecten gheluckich buyten / ende met den donckeren op de reede by de Schepen. Den neghenden waren noch al besich met de Supckeren af te brenghen dooz de Kievier tot aen de pas; ende wierden by een partije twee Portugesen ghevangen aen-ghebracht. Den thienden waren noch al doende met de goederen af te brenghen: de Colonel trock selfs upt met een deel volcks / ende bracht 's avondts veel verver singhe mede / van Schapen / Derckens / ende Hoenderen. Van twee Booten die trachten upt te kommen / wierdt de eene om-ghestulpt / ende daer verzoncken twee Harroosen. Den twaelfden trock de Lieutenant Latan upt met vijftich man. Den derthienden verbzanden de Carveel ende het groot Hups / ende alle de veroverde goederen nu wegh-ghebracht hebbende / verlieten het Eplandt / ende staken de Hupsen in brandt. Den veerthienden begaben Capiteyn Picard ende Mansveldt elck met tseventich man haer in de Boots; ende roepden de Kievier op om de Zupdt / quamen met het aen-kommen vanden dagh in 't gesichte van Alagoa del Zul, ghelegghen aen de Zupdt-zijde vande Kievier op eenen Bergh / alwaer de Kievier wel een mijle wijdt is / ende vonden daer Capiteyn Duyven-hoff met sijn Compagnie legghen / teghen het moeras aen / d'welck vooz dese plaetse yenen streckt; namen hem mede in / ende voeren sooghelijcker-handt naer strandt / alwaer ontrent vijftich Portugesen vonden de wacht houden / de welke naer eenige scheuten haer in 't Bosch begaben: vonden alle haer Hupsen ledich / ende haer Dee wegh-ghebracht. Capiteyn Duyven-hoff met sijn Compagnie bleef hier legghen; ende 't ander volck embarqueerde weder / ende voeren vorder op-waerts ontrent anderhalf mijle; vonden daer veel Hupsen / doch alle verlaten: bequamen daer veel Dee / meer als konden wegh-brenghen; vonden oock een Hups met ses-en-dertich tonnen Heels / en een groote menichte ghesouten Visch / d'welcke alles verbzanden. Saghen oock aen d'ander zijde verschenpen Supcker-Holens / dan alsoo het stijf koelde / ende 't water seer hol gingh / konden met de Booten ende Soldaten niet over-kommen. Het was een groote wijte / maer saghen vorder gheen openinghe / dan in 't Noozdt-Westen een spruyt vande Kievier seer schoon in 't aen-sien. 't volck marcheerde van daer weder naer Alagoa del Zul. De Booten bequamen onder-wegen een Barcke / gheladen met Kaes / Heel / ende andere Divzes; berghden eenighe Kasen / ende verdestruerden de reste / ende hackten eenighe gaten in de Barcke / en lieten die sincken op vier vadem waters; scheen een Visch-rijcke plaetse: op den avondt quamen al te samen in 't Boz / ende rusten daer / dooz dien 't volck moede was; waren by gissinghe vier mijlen op gheweest. Den vijftienden 's mozghens begaben haer inde

ANNO
1634.

Booten/ ende wierden de meeste Soldaten weder aen landt gheset vooz- by het moeras/ ende marcheerden naer de pas die komt van Porto Francese op de Kie- vier; quamen daer ontrent de middach / ende begaven haer alle naer 't Quar- tier van Capiteyn Picard, ende bleven dien dagh daer legghen. De twee vol- ghende dagen zijn al besich gheweest met de veroverde goederen aen de Sche- pen te brenghen. Den neghenthienden alles nu gheladen zijnde / ende 't volck weder inde Schepen ghebracht/ ende de ghevangen Portugesen los ghelaten/ ginghen tegen den avondt t'zeil: den twintighsten ontrent ses mijlen by Zun- den Porto Francese, nevens het Roode Landt van Rio S' Francisco, gheweest hebbende; hadden den een-en-twintighsten Punto Mesurado dyn mijlen West van haer; ende op de middach den hoeck van Rio S' Antonio Noordt ten We- sten vier mijlen; ende op den avondt Camarigibi Noordt- Noordt- West twee mijlen. Den twee-en-twintighsten hadden Porto Calvo, twee mijlen West/ ende voeren op de middach vooz- by Barra Grande, ende op den avondt Rio For- mofo West: ende quamen den dyn-en-twintighsten October weder vooz het Reciff ten ancker / ende setten de Soldaten aen landt. Sullen hier nu by voe- ghen eenighe gheschiedenissen / die upt- ghestelt hebben / om dese twee tochten niet van een te scheidten. Den neghen-en-twintighsten September arriveerde upt het Vaderlandt 't Schip de Hase van Hoorn, met de Politique Raedt Bal- thasar Wijntjens, nevens de Compagnie van Capiteyn Philips Loduwijcksz. du Thier: de Sonne-blom van Amsterdam, met de Compagnie van Capiteyn Pieter Femmisz.: het bevrachte Schip S' Jacob upt de Camer van Groenin- ghen, met twee-en-tachtich Soldaten / ende voozts Divres ende Ammunitione.

October. Den tweeden October quam de Commandeur Smient met het Jacht de Katte op / van vooz Pariba, ende bracht eenige kondtschap van dat gheweste/ nevens een Caerte vande Custe ende aen-legghende strandt / naer dat hy van verre hadde konnen mercken: verhaelde dat het strandt/ daer de onse vooz desen lan- den / langhs heen met Redouten was beleght / ende dat de vbandt tamelijck kleyn vaer- tuygh hadde; ende dat hy verscheyden reysen / hem wat te naer be- ghevende om alles wel te besichtigghen / in ghevaer was gheweest ghenomen te werden. Westwegen hem niet werdte ghegeven het Jachtjen de Leeuwerck, om 't selve soo naer de Custe te legghen / dat sich daer aen bequaemlijck konde retireren. Ende is de selve den derden weder vertrocken. Ghelijck mede de Kemphaen naer Rio Grande met de noodighe behoeften. Den vierden arri- veerde 't Jacht Schuppe by de Colonel Cheef af- gesonden/ met de goederen in een Bercke ende Patasken verobert; te weten: vier-en-vijftich kisten Supke- ren; acht-en-vijftich Huden / twaelf packen Lonten / vijftich vaertjens Bus- krupt / seshien kaskens met koghels. Het 't selve quam ghevanghen eenen Andre de Lucena Alferes, ghesonden met de boven-geschreven Ammunitione by de Gouverneur van de Bahia. Verklaerde de selve ghesonden was tot se- cours van Albuquerque. Ende datter gheen meer te vozen was ghesonden/ noch licht ghesonden soude werden. Dat inde Bahia waren ontrent seshien hondert Soldaten / verdeelt in twee-en-twintich Compagnien; ende dat de Inwoonders / in een tijdt van acht daghen / noch wel twee dupsent man kon- den by een brenghen: datter ontrent de tsestich Schepen laghen / daer onder eenighe gheladen; doock twee Lubecksche Schepen / veder ghemonteert met twintich of vier-en-twintich stucken/ ende vijff ofte ses Portugesche met thien/ twaelf / seshien stucken: hadden van de Armada gheen tijdingh / als alleen ten onseker gherucht/ datter eenige Galleons souden kommen. Daer en was wel in een jaer niet een Schip / met kennis van de Gouverneur, upt de Bahia vertrocken; noch en soude niet vertrecken eer dat de Galleons ghekommen waren. Den vijften wierdt het Schip Erasmus, nu ghelost zijnde/ ghesonden naer

naer de Zuydt by de Heer Colonel Schuppe. Op dese tijdt hadden soo hooghe springen / dat den barm vooz 't Fort Emilia gantsch moest op-gheuomen ende herleght werden; ende de strandt vooz 't lichte Hooznwerck van Fredrick Hendrick was gantsch dooz-gespoelt / ende liep de Zee tot inde Gzacht: was mede groot bedencken dat de steene kaep vooz 't Fort Ernestus groote schade soude lijden; daer teghen alle mogelijcke ordze wierdt ghestelt. Den sevenden October arriveerde 't Schip Amsterdam, met hondert twee-en-tachtich Soldaten. Ende den vijftienden de Pelgrom, met twee-en-vijftich Soldaten. Den sestienden 't Schip Graef-Ernst van Groeninghen, met hondert dyn-en-veertich Soldaten. Ende op dat wy / dooz dit verhael van aen-gelande Schepen / niets vooz-by gaen: den achtsten October arriveerde een Chaloup vande Cabo, met een briez vanden Oversten de Vries; meldende de groote schade die aldaer dooz de springh was gheleden; by de welke een stuck van 't Fort Gijsselingh was wegh-gespoelt met den heelen barm; ende voozts dat de Compagnien van Capiteyn Gilbert ende Nicolz. waren upt-gheweest / ende gheluckelijck ghekommen in St Antonio de Poyuca, alwaer goede buyt maecten / sonder ondeckt te worden; lieten twee kloosters ongheschent / om dat te vast ghesloten waren. Den negenden quam 't Schip Tholen op vande Bahia, mede brenghende een groote quantiteyt Heel / die vande Salmander had over-ghe-nomen; de welke 't selve hadde verobert in een Scheepken ontrent het Eylandt Paesch. avondr: hadden mede eenige Disschers bekommen / upt de welke vernamen / datter ses ofte acht Schepen ghereedt laghen om upt te lopen; ende acht hondert man verwacht wierden / met een nieuwe Gouverneur; ende alsoo de besettingh te slecht wierdt gheoordeelt / soo werdt goedt ghebonden 't selve Schip / nevens de Fortuyn ende Swaen weder derwaerts te senden met den alder eersten. Den thienden is de Politique Raedt Schotte naer de Cabo ghegaen / om de af-gespoelde wercken te doen hermaecken. Den veerthienden is Deventer mede naer de Bahia vertrocken. Den vijftienden wierden twee vooznemen Portugesen / in Goyana verrast / van Tamarica op-gebracht. Den sestienden arriveerde upt 't Vaderlandt 't Schip 't Huys van Nassauw, gheladen met Divzes ende Ammunitie; ende mede brenghende twee-en-vijftich Soldaten: ende 't Schip Ernestus upt de Camer van Groeninghen, met de Politique Raedt Ippo Eyllens, ende een Compagnie van hondert ende veertich koppen / onder Capiteyn Cornelis Stalpaert vander Wiel. Den eersten November zijn upt-ghesonden eenighe klepne Jachten / om de Schepen aen te halen die men wilde ghebruycken tot den acnstaenden tocht: ende is aen alle vrije Luyden gheweert ghegheven / om by tijdt van noodt te kommen waecken ende dienst doen. Den tweeden wierden by een partije vier ghevanghens in-ghebracht. Den sesten keerde de Heer Stachouwer van Rio Grande, mede brenghende een van ons volck / die met de Tapuyas te landt-waert in was gheweest; de welke verhaelde de ghelegghentheynt vande dese Wilde; ende dat Jandovi be-looft hadde met vier hondert man te kommen; dat hem seer lief was gheweest om hoozen / dat de onse in Barra de Conhaou de Redoute hadden in-gheuomen / doch hem misshaeghde / dat men de Portugesen niet al doot sloegh / maer quartier gaf / segghende soo men 't selve soo bleef doen / dat niet meer tot onse hulpe wilde kommen. Den sevenden arriveerde upt de Mase het bevrachte Schip St Pieter, met hondert ende dyn Soldaten / onder den Lieutenant Tack, wessende een ghedeelte vande Compagnie van Capiteyn Nicolaes vander Hoeve. Den achtsten wierdt / naer rijpe deliberatie / den tocht naer Pariba besloten. Vanden neghenden tot den derthienden is niet sonderlinghs vooz-gheballen / als dat verscheppen Schepen op-ontboden / ghearriveert zijn; over-slagh van Divzes tot den tocht noodich ghemaect / ende over de Schepen verdeelt / ende

ANN O
1634.

ende de Ammunitie aen boordt ghebracht. Den elfden arriveerde het Schip ter Elborgh, met neghen-en-veertich Soldaten; was vervallen gheweest op de Custe van Guinea, ende aen de Cabo de Lopes, ende hadde onder-weghen oververt een Scheepken met Olye de Palma ende anders. Een partije van Tamarica upt-ghegaen met Capiteyn Tournalon in Goyana, over-viel de Supcker-Molen van Luciaen Brandaon, staende in Tacoara op den oever vande Noordt-zijde vande Kievier Capivaribi; brochten d'z hondert voymen met Supcker aff-ende den Enghenaer ghevangen. Den dertthienden quam 't Jacht de Tortel-Duyf met het Schip de Maeght van Dordrecht upt de Mase, met hondert ende seshien Soldaten. De Heere Schotte ende Eyssens wierden ghecommitteert naer Tamarica, om aldaer goede ordze te stellen/ ende de vize Luyden te wapen-nen; ende soude de Heere Eyssens, den tocht gheduyzende / daer verblijven/ om dat de Major d'Escars mede soude op-treken. Den achtthienden keerde de Salmander van boord de Bahia, verhalende dat de Bloote vande vbandt noch niet en dozste upt-kommen; maer lagen ontrent twintich Schepen binnen de banck gereedt/ daer Deventer ende de Swaen met noch twee Jachten op pasten. Den twee-en-twintighsten arriveerde de Eendracht, met hondert en dertich Soldaten; ende wierdt ten selven dage een Vasten ende Widdach gehouden. Den d'z-en-twintighsten / alsoo men gheen sekerheyt en hoorde van de Tapuyas, wierdt het Jacht de Kemp-haen naer 't Fort Ceulen ghesonden met tseventich man/ van 't nieuw gekommen volck/ om daer tegen te lichten soo veel oude als men misschen konde / ende daer mede de Tapuyas te conbopieren naer Conhaou of daer ontrent. Den tocht op Pariba, als vozen al beslooten wesende / ende 't ghene daer soo te water als te lande / toe van noode was / voorzachtelijken versozght / is de selve eyndelijken voorz-ghenomen den vier-en-twintighsten November, onder het beleyt van de Colonel Sigismundus van Schuppe, nevens de Colonel Christoffel Artichofski ende de twee Politique Raden D. Seruaes Carpentier ende Jacob Stachouwer. Haer macht bestont in twee-en-twintich Compagnien Soldaten: te weten/ vijftien upt het Regiment van de Colonel Schuppe, ende seven upt het Regiment van Artichofski, maeckende te samen d'z-en-twintich hondert ende vier-en-vijftich man. Sp lieten inde besetringhen vande Forten ende andere plaetsen twee duysent d'z hondert en dertich ghesonde mannen / daer onder begrepen twee hondert en vijftich Burgheren op 't Reciff verdeelt in twee Compagnien: ende den ses-en-twintighsten arriveerde noch de Leeuwinne van Zeelandt, met vier-en-tweghentich Soldaten/ die inde vijf-hoeck geleght wierden/ om dat men gewaer wierdt dat de vbandt 's nachts daer ontrene was gheweest. De Bloote bestont in negen-en-twintich Keesepels/ onder het commandement van Jan Cornelisz. Licht-hart, ende wierdt verdeelt in twee esquadren: in de eene/ voerende des Princen-Blagghe/ waren de naer-volghende Schepen/ de Salmander als Ammiraal, Domburgh van Zeelandt als Vice-Ammiraal, Enchuysen van 't Noorder-Quartier als Schout by nachte, voorts 't Schip Amsterdam, de Jachten de Katte, Mauritius, de Spreeuw, de Goudt-Vinck, de Leeuwerck, Schuppe, Ceulen, Licht-hart, Spieringh, Vliegghende Sparwer, de Maeght van Dordrecht, de Meerminne, Graef-Ernest, de Zuydt-Sterre, de Kemp-haen: inde welke waren ghescheept duysent neghen hondert ende vijf-en-veertich Soldaten: in 't andere / voerende de Bloedt-Blagghe / waren de volghende Schepen ende Jachten / Pernambuco als Ammiraal, de Goude Sonne als Vice-Ammiraal, Erasmus als Schout by nachte, voorts de Goude Leeuw, de Windt-hondt van Amsterdam, de Windt-hondt van Hoorn, de Spreeuw van Zeelandt, de Sparwer van Dordrecht, de Sout-bergh, de Vleer-muys, ende 't Boot Elburgh: op de welke waren ghestelt vier hondert en neghen man. De vbandt hadde sints de voorz-gaende

AFBEELDINGHE
van
PARIBA ende FORTEN

BERGHACHTIGH

LANDT

MARDELNORT

gaende tocht / op 't Eplandeken legghende binnen de Kiebiere / by haer ghe-
naemt Isla des Frades, een Waterije ofte Kedoute (achter open zijnde) gheleght/
omde onse de in-komste vande Kiebiere te verhinderen / ende haer dat voozdeel
af te sien : (onghetwijffelt door 't een of 't ander Over-loper ghewaerschoutwt
zijnde ; ofte wel / 't vooznemen van de onse upt de voozgaende aen-leydinghe
ghemerckt hebbende) derhalven ghelijck te vozen men ghesocht hadde dese
gheleghentheyt vooz al te beslaen / soo was men nu by-naer ghenootsaeckt de
selve de vbandt af te nemen / eer men sich van een goede upt-komste op desen
tocht konde versekerem. Om dit dan beter te verrichten / soo waren op het es-
quadre / welcke de Kiebiere hadde in te lopen / soo vele Soldaten gheset / als
vozen verhaelt. De Vloote dan op de vooznoemde dagh alsoo 't zeyl ghegaen
zijnde upt de Havene van Pernambuco, is door teghen-windt eenighe daghen
soo op-ghehouden / dat niet vooz den vierden December ter ghesetter plaetse
hebben konnen gheraecten. De voozgaende nacht / naer het eerste quartier/
wesende wel thien ofte twaelf mijlen buyten de wal / doch gissende dat de
hooghde van Pariba hadden bekomen / soo hebben 't vooz de windt af naer
't landt toe ghewendt / ende twee vande bezeplste ende blot-gaenste Jachten
vooz-upt ghesonden / om de Vloote in tijds te waerschoutwen / wanneer sy
grondt souden werpen. Ende by de selve 's mozghens vzoegh voozt vzekem
vanden daghe ghewaerschoutwt zijnde / dat die grondt hadden gheworpen op
vijftien vademen / hielden sy soo langhe by / tot dat het daeghde / bevonden
haer wepnich beneden de plaetse daer sy vooznemens waren 't volck te landen/
staecten deshalven datelijck by. Naer dat het Ghebet was ghedaen / ende het
volck ghegheten hadden / hebben alle de groote Schepen het gheset op acht
vadem : ende het beraemde tencken ghedaen zijnde / hebben de Jachten / Cha-
loupes / ende Booten sich elck verboeght by de Schepen daer sy bescheppen
waren. 't Koelde byn hardt / desweghen het meeste volck ober-ghescheept
wierdt inde Jachten / ende inde groote als mede de Scheeps-Booten / soo vele
als het weder sonder ghevaer eenichsints konde lijdem. 't Jacht de Phoenix
was daer-en-tusschen vooz-upt ghesonden / om dicht onder de wal te setten op
sulcke plaetse / waer de andere hem ghevoeghlijck konden volghen / ende be-
quame gheleghentheyt was om 't volck met de Booten te landen. Als 't selve
Jacht nu dicht onder de wal was ghekommen / ende de andere Jachten / ne-
vens de Boots / daer naer toe hielden / quam de Schipper vande Phoenix met
sijn Boot de onse te ghemoete / haer versekerende datter goede gheleghentheyt
was om 't volck drooghs-boets aen strandt te setten, sijn Boot geraecte door
onversicht inde grondt / doch sonder verlies van eenich volck. Hoe-wel men
sich / wegghen dit aen-bzengen vande Schipper / niet volkomenelijck en konde
versekerem / soo heeft niet te min de Colonel Schuppe gheraden gevonden
(om den vbandt gheen tijdt te gunnen) recht op de wal aen te lopen ; te meer/
om dat men sach dat de vbandt vast van by Zuyden ende Noordem sterck aen-
quam ; sulcx dat het hoogh tijdt was eenich volck aen landt te hebben / eer de
vbandt 't selve konde beletten. De wal ghenaeckende / sprongh by selfs eerst
aen landt / ende 't ander volck soo wacker hem nae / datter in korten tijdt ses
hondert man aen strandt gheraecten / ende in ordre wierden ghestelt. De
vbandt sulcx siende / ende niet sterck genoegh wesende om de onse aen te tasten/
hielt sich op / ende upt vzeese van ons gheschut / welcke upt de Jachten langhs
het strandt speelde / den de strax eenighe passen te rugghe. De Boots en kon-
den / wegghen het stijf aen-rollen ende ober-stulpen vande Zee / dien dagh daer
gheen volck meer landen : maer de Jachten bzachten haer volck aen landt een
wepnich verder om de Zuydt / heel bequaemlijck ende droogh / naer dat de
twee Compagnien / door de Colonel derwaerts ghesonden / onder 't belept van
de

ANN O
1634.

de Colonel Artichofski, den vbandt van daer hadde doen retireren. Naer de middach brycht de Colonel Schuppe eenighe Compagnien uyt / de welke op de vbandt / legghende op 't hooghe strandt / soo mannelijck aen-vielen / dat de selve / naer dat neghen dooden en veel ghequetste hadde bekommen / de vlucht nam / werpende menichte van 't gheweer van hem : de onse bequamen daer d'v ghevanghene / ende het en scheelde niet veel of de Gouverneur Antonio d'Albuquerque soude selfs ghevanghen gheweest hebben / maer de Soldaten grepen mis / en vatten een ander die aen sijn sijde stondt : ons volck moeste dien heelen dagh op 't strandt blijven / oock daer vernachten / eer dat d'ander volck aen landt konden krijghen ; in 't eerste aen-kommen liepen datelijck vier groote Boorts dooz de barninghen inde grondt / datter maer d'v daer van daer nae af-ghebracht ende gherepareert wierden. De Gouverneur van Pariba, Antonio d'Albuquerque, die met sijn meeste volck lagh achter den naesten hoeck naer het Noorden toe / dit vernomen hebbende / sondt twee Compagnien Soldaten / ten deele Spagnaerden ende ten deele Portugesen / de welke de onse het hooft boden / doch de onse vielen soo dapper op haer aen / ende d'zonghen soo in / dat dese naer een wepnich ghebechts mede vluchten / naer-latende achthien ofte twintich dooden ende eenighe ghevanghen : daer van onser sijde maer acht ofte thien ghequetst waren. De vbandt stropde in 't vluchten veel gheweers / sulcx dat wel tsestich soo Musquetten als Snap-hanen in 't Bosch naderhandt by de onse wierden gevonden ; als mede veel Hoeden ende Casacken. Onder de ghevanghens was een booznamen Portugees Bento de Rego, uyt de welke vele gheleghentheden wierden verstaen / de welke de onse daer naer seer dienstich zijn gheweest. Den Commandeur Licht-hart was onder-tusschen met sijn esquadre / de Bloet-Blagghe voerende / ghekommen tot vooz de mondt vande Kieviere / doch wierdt verhindert de selve in te zeplen / dooz dien de windt Zuydt-Oost ende Zuydt-Oost ten Oosten was / ende de Kieviere boven de Casteelen Zuydt ten Oosten ende Zuydt-Zuydt-Oost is in-streckende ; soo dat ghenootsaeckt is gheweest een wepnich weeghs beneden de andere Schepen te setten. Des anderendaeghs wierdt het krijghs-volck voozts ghelandt / ende alles veerdich zijnde / werdt den aen-tocht verboydert naer het Casteel Cabo Delo ofte S^a Catharina, gheleghen op de Zuydt-zijde inde mondt vande Kieviere Pariba. De Colonel Schuppe hadde sijn volck verdeelt in d'v / ende de Colonel Artichofski in twee troupen : de vooz-tocht ende naer-tocht boerden elck met sich twee lichte metale stucckens vande nieuwe inventie. Sy marcheerden eerst tot een plaetse genaemt Cambohyna, (alwaer men vermoedt dien neck landts / daer het Casteel op leght / op sijn smalste te wesen) ontrent een mijle van 't vooznoemde Casteel / ende naer dat het volck sich ververst / ende een wepnich gherust hadde / soo trocken sy voozts tot aen de Kieviere ; alwaer men beyde de Fortressen / als mede de Waterije op 't Eplandeken leggende midden inde Kieviere / bequaemlijck konde sien : oock soo verthoonde sich hier een ghebaende karre-wegh / de welke soo de ghevangens verklaerden / naer het Fort toe gingh : Capiteyn Ley wert met d'v Compagnien desen weggh henen ghesonden / ende de reste van 't Legher volghden oever vande Kieviere. Sy ontmoeten vele begravinghen die achter open waren / doch alle sonder volck ofte eenighe tegen-weer. Soo saen als die van 't Fort / dooz 't ghewooz vande Crommelen / de aen-komste van ons volck vernamen ; (want wegghen de Boschagie haer qualijck konden sien) soo bestonden sy gheweldich met canon te schieten / ende dat soo merckelijcken / dat wel te vermoeden stondt / dat sy eenige van de onse konden sien ; waer dooz al eenighe dooden ende quetsten. De Colonels ginghen 't Fort besichtighen / ende bequame plaetse uyt speuren om de Quartieren te legghen / ende vonden seer goede

goede ghelegghentheyt 't volck te legghen op sulcke plaetsen/ daer sy by de Bos-
schagie vooz de vbandt bedeckt waren. Daer-en-tusschen was Capiteyn Ca-
spar van Ley met de sijne langhs de karren-wegh ghekommen tot dicht by het
Fort; ende hadt hem neder gheslagen achter een Heubeltjen/ ontrent een roer-
scheut vande Wallen ghelegghen/ ende soo hoogh als de selve/ soo dat wonder
bequaem was om daer op een Bateria te maecten. Ten selven daghe wierde
ordre ghestelt dat alle de vlot-gaende Jachten binnen het reciff. (D'welck hier
vooz het strandt henen streckt) souden deur kommen/ ende ankeren soo naer
by de Quartieren als sy konden/ maer dat de groote Schepen (naer dat vooz
acht daghen eet ende d'zinckbare Waeren souden aen landt ghebracht hebben)
setten souden vooz den d'zeppel vande Kiebiere. Des anderendaeghs schoot de
vbandt seer fel/ ende trefte nu en dan een van ons volck: men begon aen het
Quartier vande Colonel Schuppe te wercken/ welck hy nam aen de sincker-
zijde tot aen de Kiebiere: gelijk men reede de voozleden nacht op 't Heubeltjen
vooznoemt een Bateria hadde begonnen. Gock soo wierdt seekere Redoute
by de vbandt verlaten/ ende by de onse verhooght/ achter ghesloten ende be-
quaem ghemaect tot een Schuyze vooz de victualien ende andere behoeften;
ende een Compagnie gestelt om de selve te bewaren. De Colonel Artichofski
nam sijn Quartier aen de rechter-zijde tot aen de Zee/ vlack in 't ghesichte
vande vbandt/ ende onbeschut. Men konde van dese Legher-plaetse de gant-
sche ghelegghentheyt ende toe-standt vande Kiebiere bequaemlijk over-sien/
waer over de Commandeur Licht-hart, die sijn werck noch niet en hadde kon-
nen doen/ ontboden hebben/ om by ghesichte alles beter te verkennen/ ende de
behoorzijcke op-merckinge daer van te nemen. De welke in 't Quartier ghe-
kommen zijnde/ ende aen-ghemerckt hebbende/ dat het belegerde Fort van
allen oorden toe-voer bequam van volck ende allerhande behoeften/ ende soo
langhe hadde te bekomen/ als de vbandt meester soude blijven vande Ba-
terije op 't Eplandeken/ welck hem belast was in te nemen/ is hy weder na
sijne Schepen ghekeert: ende is by hem/ met toe-stemminghe van sijne by-we-
sende Officieren ende Scheeps-Kaden/ goet ghevonden de vier hondert Sol-
daten ober te schepen inde kleynste Jachten ende Boots/ om met de selve des
nachts in te lopen ofte in te roepen. 't volck alsoo verscheept zijnde/ is hy des
morgghens vzoegh ten vier upzen met een Boot vooz-upt ghevaren/ ende de
Jachten sijn hem ghevolght/ op dese ordre/ de Sparwer, ende Spreeuw van
Zeelandt, de Vleer-muys, ende Windt-hondt van Hoorn, de Goudt-Vinck,
ende Spreeuw van Amsterdam, 't Jacht Schuppe, ende noch ses Scheeps-
Booten: waren alle by de Forten/ eer dat sy ontdeckt wierden; doen begon de
vbandt fel te schieten/ doch gheraecten verby met alleen twee dooden ende
twee ofte d'yn ghewonde/ sonder voozts eenighe merckelijcke schade te lijdent
aen de Jachten/ uptghenomen 't Jacht Schuppe, welck teghen over 't Ep-
landeken op een d'zooghte vast raecte/ ende kreegh acht scheuten dooz 't hol/
nevens een doode ende seven ghequetste; souden daer groot ghevaer ghelopen
hebben/ ten ware met het hooghen van 't water weder vlot waren gheworden.
De andere ses Jachten liepen vorder op/ ende by-naer tot aen 't eynde van het
Eplandeken/ alwaer twee Barckens ende een Boot in 't ghesichte kregghen/
vol volck/ welck van boven quamen/ ende haer beste deden om 't Eplandeken
te krijghen/ maer alsoo onse Boots wacker daer achter waren/ soo vluchten
de vbandt in een Kreecke/ aen de Noordt-zijde vande Kiebiere/ liepen aen
landt/ ende lieten haer vaer-tuygh d'rijven; welck de onse bequamen/ ende
quamen haer seer wel te passe/ want wierdt daer naer af-ghesloopt ende toe
beddinghen verbesicht op de Bateriaen. Ons volck daer naer sonder eenich
vertoef aen 't Eplandeken ghelandt zijnde/ is de Major Jean Descars met sijn
G g g 2 onder-

ANN O
1634.

onder-hebbende Krijghs-bolck / nevens de Commandeur Licht-hart met hondert Harroosen / (by hun hebbende Bijlen ende andere ghereedtschap noodich om de Palissaden omber te hacken) ghetrocken dooz de Boschagie recht op de Waterije ofte 't Fortjen aen. Haer kommende ten eynde van de Boomen / bevonden sy dat 't selve ghelijck van 't Eplandeken was af-ghesondert / ende alsoo met water omcinghelt; sulcx dat vooz haer gantsch beswaerlijck was daer aen te kommen / vooz en al eer dat het water by-naer op sijn leeghste soude gheballen wesen / westweghen dan haer tot die tijdt in 't Bosch neder leyden. 't Water nu meest gheballen zijnde / quamender twee Portugesen upt / om de ghelegghentheden van ons volck te bespieden / 't welck de onse ghewaer wordende / zijn met een grooten pber op 't Fortjen aen-geballen: ende hoe-wel de vbandt twee stucken / met schroot gheladen / op de onse loste / ende daer dooz d'n doode ende eenighe quetste / soo is even-wel de vbandt dooz dese onverschachte over-val soo verslaghen gheweest / ende zijn de onse met sulcken onversaeghtheit aen-ghedronghen / dat sy in korten tijdt meester zijn gheworden van de Plaetse; staende alles doot welck sy inde wapenen vonden / onder andere een Constapel t' Amsterdam gheboortich; die wegghen sijn boos-daden was over-ghelopen / ende de vbandt groote diensten hadde beloofd / ende reede begonnen te doen: een Capiteyn alleen werdt ghevanghen / ende eenighe wepnighe begaben haer in 't water / ende werden by de Noorder-Forresse met een Boot ghesalveert: daer werden een-en-dertich Spagnaerden doot gheslagen. Hier werden ghebonden twee metalen stucken / schietende thien ende seshien pondt p'sers / ende vier p'sere; daer toe een goede partije koghels / ende twee vaten krupt. Dese Plaetse was by de Portugesen ghenaemt Cabeca Secca, ofte doock Restringa. De onse die bekomen hebbende / hebben de selve wel verseckert / ende de Waterijen herstelt / om daer mede in beyde de Forten te schieten. Daer wierden mede by de Commandeur vier Booten gheordineert / die des nachts tusschen beyde de Forten op de wacht souden leggen / om 't over-varen van het eene tot het andere te beletten: doch daeghs en was 't niet wel moghelijck vooz de Boots het daer te houden. De Colonel Schuppe hadde de vooz leden nacht doock dapper doende gheweest met approcheren / soo dat hy al ghekommen was tot by-naer aen de Kieviere / ende dicht by het Fort: des niet te ghenstaende soo kreegh 't selve noch al toe-voer vande over-zijde / sonder dat onse Musquettiers ofte Wacht-Booten het selve konden verhinderen. Ten selven daghe arriveerde aldaer 't Jacht de Kemp-haen, kommende van Rio Grande, met tijdinge / dat de Tapuyas ontrent de d'n hondert sterck onder twee Obersten aldaer waren ghekommen; ende dat ontrent de helft van de selve / met hondert ende dertich van ons volck soo te voet als te peerde / ghetrocken waren naer Conayou, ende haer aldaer hadden ghelegert inde Suncker-Mollen / doch dat de Wilde siende dat men haer niet en brachte op plaetsen daer veel beupts was te bekomen / seer ontwillich waren / ende weder wilden verrecken. De onse wel verstaende hoe noodich het was dat dese Wilden daer blijven / ende de vbandt in vreesse houden mochten / hebben 't selve Jacht weder op 't spoedighste af-ghebeerdicht / ende Capiteyn Garstman belast alle moghelijke middelen aen te wenden / om de selve Wilden aldaer op te houden / tot dat sy hare saecken inde Capitania van Pariba souden verricht hebben. Desen dagh is voozts deur-gelopen met wepnich schieten van weder-zijde / als alleen by de onse met musquetten / dooz dien de Waterije noch niet wel ghereedt en was; ende daer is dien nacht seer ghearbeert om de selve te verbeteren / ende een Redoutjen te maecken met een beddinghe daer in / om de mortiers te planten: soo dat 's anderdaeghs een stuck / schietende twaelf pondt p'sers / op de Waterije is ghebacht / ende teggheden avondt twee mortiers met hare grana-

den/

den / naer de bereyde plaetse. Des nachts is de Bateriae noch eenighe voeten verlenght / doo; dien de stucken gheen plaets gheuoegh en hadden tot het inloopen. Des anderendaeghs zijn upt de mortieren vijf granaden gheworpen / dan de vier bersten inde lucht / ende een alleen viel in 't fozt neder. De vbandt schoot gantsch weynich / hoe-wel noch al eenighe Boots ende toe-voer vande Noozdt-zijde bequam / doo; dien onse Boots des daeghs het tusschen beyde de fozten niet en konden houden: verthoonde hem mede nu ende dan ontrent het Roode Landt, waer over het goedt ghevonden wierdt de Schepen daer ontrent noch te houden legghen / om hen daer mede in vreesse te houden: des nachts zijn weder twee granaden gheworpen / doch in 't fozt is maer een neder ghekommen: de Commandeur Licht-hart was mede de Kieviere op gheweest / ende hadde twee Boots vande Portugesen ghenomen / ende een inde grondt ghehackt. Des daeghs daer aen wierden noch vier granaden te vergeefs gheworpen; westweghen de Vier-wercker de Bateriae die reede binnen de ses hondert treden van 't fozt stondt / noch naerder begeerde gheleght. Het Boots-volck bracht een halve cartouwe op de Bateriae sonder schade. De vbandt weder d'n Boots met Volck ende Pulver in bekommen hebbende / bestondt weder sel te schieten / soo dat de onse de Bateriae / die met Schans-korven niet al te wel en was voozien / moesten verlenghen / ende met een Bozstweeringh beviziden. De Colonel Schuppe naerderde seer met sijn Loop-graven / ende kreegh eenighe ghequetste / maer de Colonel Artichofski en konde alle dese wijl met sijn Wercken niet wel voozt kommen / doo; dien hy boven de besettinghe van 't Strandt ende Nagasijnen / maer vijf Compagnien v'n en hadde / ende geen Major by sich en hadde / ende alles op hem alleen aen-quam / westweghen dan Capiteyn Hinderfon tot Major is ghekosen / ende hem tot een hulpe by-gevoeght. Des nachts sijnder noch d'n granaden gheworpen / ende twee vande selve in 't fozt neder gevallen / die de vbandt groote schade deden: de Wercken zijn oock wel hondert passen naerder ghebracht. Daeghs daer aen noch twee granaden gheworpen / ende hoe-wel de eene maer in 't fozt neder quam / soo en liet de andere mede de vbandt niet te beschadighen / want berstende inde lucht / daelde 't vier in 't fozt / ende stack eenich Pulver aen / soo dat men de vlamme sach op-gaen. De vbandt kreegh noch d'n Boots over / doch niet sonder eenighe dooden ende ghequetste / doo; dien de onse met musquetten daer gestadich onder schooten. Des nachts is van beyde Quartieren dapper gheapprocheert / ende insonderheyt van 't Quartier vande Colonel Artichofski, die sijn Approchen begon upt de Loop-graven vanden Colonel Schuppe, (selfs gheen Loop-graven maeckende / om tijdt te winnen) ende is soo met een gheweldighe Linie ghelopen tot op tseventich passen aen de Kieviere / binnen een steen-worp vande Noozdt-zijde van het fozt. Des daeghs is de vbandt / naer dat al voren sterck met canon ende musquetten hadde gheschoten / met thien man upt-geballen / ende Capiteyn Mansveldt, sich upt een onnodighen pver bukten onse Loop-graven begebende / doo; sijn knie gheschoten / ende kortz daer naer / doo; ghelijcke onversichtigheyt / is Capiteyn Duyven-hoff, nebens vier Soldaten / met schroot doot gheschoten / ende wel thien ofte twaelf ghequest: daer-en-teghen vielen twee granaden in 't fozt / ende deden groote schade. Des nachts is de Colonel Artichofski met sijn Werck tot op vijftien passen aen de Kieviere ghekommen: ende daeghs daer aen onse Bateriae nu gantsch veerdich zijnde / heeft men begonnen met twee halve cartouwen sterck op 't fozt te schieten / ende zijn twee granaden ende twee vier-ballen soo in 't fozt als inde ffausebraye (daer de vbandt mede volck in hadde) gheballen. De vbandt dede groote weer om noch eenighe Boots vande ober-zijde te krijghen / maer wierdt hem doo; 't sterck schieten van de

ANN O
1634.

onse verhindert. Des nachts hebben de onse de Wercken sulcx gebozert / dat met de selve aen beyde de zijden van 't Fort tot aen den oever vande Riviere zijn gekomen / soo dat nu 't over-kommen vande Boots wel hoopten te verhinderen. Des anderendaeghs heeft de vbandt dapper gheschoten op onse Bateria; ende de onse weder upt de Bateria op 't fort / soo dat haer Boostweeringhe seer wierdt beschadicht. De Major d'Escars met bijstich of tsestich man upt-gheweest zijnde / om eenighe van het Noorder-fort te verrasschen / komt weder ende brenghet mede twee ghevangene Portugesche Landt-lieden / ende vier Swarten: upt de welke de onse vernamen / dat het volck / woonende ten platten Lande / al verlopen was: ende dat de Forten slechtelijck van Pulver waren voorszien: doch dat de Grave van Bangnola met ses hondert man inde Stadt van Pariba was aen-ghekommen. Is voorts goet ghevonden noch een Bateria te maecten by Noorden het fort / ende wat dichter aen als de voorgaende / op een seecker hooghte die sich daer toe presenteerde. Des nachts schoten die van 't fort gheweldich in onse Loop-graven / ende de onse en bleven haer niet schuldich. Sanderdaeghs / niet teghenstaende alle het schieten van de onse / soo kreegh de vbandt noch d'n Booten over: soo dat de onse om 't selve beter in toe-kommende te beletten / te rade wierden twee klepne stucrkens op den oever te planten. Daer werdt van weder-zijts dapper gheschoten / ende insonderheyt van onse Bateria / waer deur een deel van des vbandts Boostweeringhe wierdt wegh-ghenomen. De Schepen de Karte, Mercurius ende Weseltjen, die tot nu toe vooz het Roode Landt hadden ghelegen / is belast haer ancker te lichten / ende wat meer by Zuden te gaen krupsen / om te passen op de Barcken ende Schepen die uptter Zee mochten invallen: de Phoenix daer alleen blijvende op de wacht legghen. Des avondts pooghde de vbandt weder eenighe Boots over te brenghen / de welke by contom met Huden hadde behaughen / doch wierden van de onse soo ghegroet / dat de eene ter nauwer noodt met eenighe dooden ende ghequetste aen-lande / ende de ander dreef daer henen / soo dat men vermoede 't volck meest doot te wesen / ofte soo ghequetst / dat haer niet en konden behelpen. Des nachts wierdt de Noorder-Bateria by-naer vol-trocken / de beddinge gheleght / ende een halve cartouw daer op gheplandt; ende voorts doorgaens vande Zunder-Bateria den gantschen dagh geschoten. Den dagh daer aen quam Capiteyn Bayardt upt de Capitania van Rio Grande, ende bbracht aen / dat ons volck noch in Conayou lagh / ende wat dieper in 't Landt de vbandt een Redoute hadde af-ghenomen / daer bij psere stucrkens op laghen: doch dat de Tapuyas waren vertrocken. Naer dat desen dagh seer sterck van beyde onse Bateriaen op het fort was gheschoten / doch insonderheyt vande Noorder-Bateria / daer d'n halve cartouwen op waren gheplandt / ende al eenighe bresse ghemaect: oock eenighe granaden in 't fort gheballen: soo zijn de onse te rade gheworden een proeve te nemen van des vbandts couragie / ende hebben een Tambour met een brief ghesonden om 't fort op te epsschen; doch de vbandt sich noch seer moedich thoonende / wees de selve af / en wilde die niet hoorzen ofte den brief aen-veerden: waer over het schieten met canon ende werpen van granaden weder aen-gingh. Des nachts quam de Colonel Schuppe met sijn Loop-graven tot aen 't staketsel / soo dat men 't met handen konde vatten / ende de Colonel Artichofski was oock ghenadert op de andere zijde vanden oever tot onder de Wal. Sanderdaeghs 's morgens werdt gheweldich gheschoten van beyde onse Bateriaen / soo dat de Boostweeringhe meest wegh was: ende noch d'n granaden in 't fort ghesonden. Dit dede den hoogh-moet van gisteren soo verflauwen / dat sy stil-standt van wapenen versochten / ende eenighe vanden haren upt te sepnden om met de onse te sprecken. Welck toe-ghestaen zijnde /

zijnde / soo zijnder twee van des vbandts Capiteynen upt-ghekommen / ende in 't Quartier vande Colonel Schuppe ghebracht / den eenen wesende een out sedich ende beset Man / den anderen een jongh ende hoogh-draghende Man / met namen Don Gaspar. Dese ghelieten haer eerst / geen ander last te hebben / als beleefdelijck te excuseeren / dat men de voozleden dagh den Camboer soo onverhoort hadde af-ghewesen / ende te onder-staen wat de onse hadden willen segghen : dan naer dat haer den brief was ghelesen / ende men haer perste tot naerder openinghe van haren last ; soo heeft de oude eyndelijck gheseght / dat sy ghelast waren met de onse te handelen / ende te beramen de conditien waer op sy 't Fort in onse handen souden over-leveren. Haren eytsch was / upt te trecken met alle haer gheweer / vliegghende vaendelen / vbandende lonten / koghels inde mondt / etc. mede te nemen des Konings Standaert / alle de Stucken met hare Ammunitien ende toe-behoorten : ende dat haer Booten souden werden verleent om alles naer de Stadt te voeren. Waer de onse sloegen haer plat af het verboeren vande Standaert ende gheschut / ende stonden haer alleen toe het eerlijck upt-trecken / naer krijghs gebuyck / mits dat sy by onse Schepen souden werden van daer verboert naer West-Indien / Tercera ofte elders. Sy genoegghden haer seer qualijck over dese conditien / niet te min sijn met de selve ghekeert naer het Fort / met belofte / dat vooz vijf upzen des avonds bescheet souden brenghen / of sy de selve conditien wilden aen-gaen ofte niet. Tegghen den avonde weder kommende / hebben alsnoech gheeyt des Konings Standaert / ende een Stuck / schietende achthien pondt yfers / ende ende dat de helft van alle 't volck te landt-waert in soude gheconboeert werden / nevens alle de Officieren. Waer op haer / boven de voozgaende conditien / alleen is toe-ghestaen / dat vijftich man te landt-waert souden moghen trecken. Dit mis-haegghde Don Gaspar seer / ende thoonde hem seer ongael ende onmanierlijck / soo dat oock naer dat de conditien gheschreven waren / ende by de onse gheteckent / de selve den ouden man upt de handt ruckte / ende de Colonel weder gaf. De welcke desen trots niet willende verdragen / scheurde de de conditien / ende seyde haer aen / dat met den swaerde haer eer langh soude dwingen een ander Tale te spreucken : doch den hoogh-moet van Don Gaspar daelde daer op soo gheweldich / dat hy met tranen versocht / dat men de conditien op nieuws wilde herschrijven / ende hem sijne onbeleeftheit vergeven. De Colonel Schuppe hem eyndelijck latende beweghen dooz des ouden Capiteyns demoedich versoek / ende Don Gaspars berouw / heeft de selve conditien op nieuws gheteckent / ende haer weder ter handt gestelt : ende sy met de selve naer 't Fort ghegaen zijnde / quamen haest weder met de acceptatie ; mits dat in stede van vijftich / hondert soo Officieren als meest Lieden die daer te Lande ghehuyst ende ghegoedt waren / souden blijven / ende de reste verboert worden. Welck haer alsoo is toe-ghestaen / ende belast de naeste morgghen een Lijste te brenghen van de ghene die in 't Landt versochten te blijven. Ghe-duppende dese onder-handelinghe / schoot het Noozder-Fort eenighe scheuten naer het Zuyder-Fort / als willende 't selve vermanen tot vol-herdinghe / ofte petwes waerschoutwen ; daer quam oock een Canoe over met twee Personen / maer die van 't Zuyder-Fort / (by de onse vermaendt zijnde / de selve te ruggete doen gaen / ofte dat de onse die selfs souden weeren) hebben naer haer gheschoten / ende alsoo te rugghe doen keeren. De onse hebben voozts dien nacht de wacht bestelt dicht onder 't Fort / om te verhinderen datter niemandt over en quame. Des morgghens daer aen ten seben upzen sijn de Capiteynen weder tot de onse gekomen met de versochte Lijste ; ende naer dat de Commandeur van 't Fort / Simon d'Albuquerque, de sleutelen hadde ghelevert in handen van onsen Veldt-Oversten / sijn dzy van onse Compagnien daer binnen getrocken.

Daer

ANN O
1634.

Daer naer heeft men ordze ghestelt op het upt-trecken van 't volck / welck ver-
voert soude werden met onse Schepen / volghens het bespreck / ende zijn vooz
eerst upt-ghetoghen d'yn hondert ende veertich Soldaten / b'raef-volck / ende
werden ghelogeert op het strandt. Twee Honnicken die in 't Fort waren/
merckende datter noch meer volcks in 't Fort was / als daer bedonghen was
te moghen blijven in 't Landt / ende daer onder eenighe uptheemsche die soch-
ten te blijven ; hebben de onse daer van ghewaerschoutwt / ende verthoont dat
het beter was vooz ons dat de Inwoonders bleven / die haer weder tot den
Landt-bouw souden begheven / als Soldaten die doch niet anders doen en
kosten als de wapenen v'pandelijck teghen ons te ghebruycken. De onse dese
waerschoutwinghe in acht nemende / ende vooz al af-ghenomen hebbende de
belofte / dat in ses maenden de wapenen teghen de onse niet en souden ghe-
bruycken / hebben vooz eerst te landt-waert in laten trecken de Officieren met
hare Dienaers / ende daer naer alle die haer Wooninghen ende Familien daer
te Lande hadden / in alles tot het ghetal van ontrent hondert ende vijftich/
want het ghetal der Inwoonderen was soo groot / ende baden soo demorde-
lijcken / dat de onse / upt ghenade / 't bedonghen ghetal soo verre te buyten gin-
ghen ; de resterende Soldaten werden mede naer strandt ghebracht : soo datter
d'yn hondert ende inde vijftich man wierden bevonden / die wegh-gevoert sou-
den worden / welck wel eer vande grootste beordelen was te achten / die de
onse alsnoch daer te Lande hadden verkregghen / van sulcken aen-tal uptheem-
sche Soldaten ontledicht te werden / vande welcke niet dan alle v'pand'schap
hadden te verwachten / ende die de Ingesetene tot noch toe hadden verhindert
sich tot ons te nenghen. Aldus is in onsen handen ghelevert het Fort Cabo
Delo ofte S^a Catharina , ghelegghen aen de Zuydt-zijde van Kiebiere Pariba :
ende zijn daer in gevonden ses goede metale Stucken / (van welcker een te bet-
sten was gheschoten) schietende thien ende seftien pondt p'sers / ende vijftien
Gotelinghen van twaelf / acht / ses ende vijf pondt p'sers / een partije Koghels /
ende weynich Bus-pulver / nevens andere Krijghs-behoefsten. De onse had-
den / gheduyzende het beleg / daer op gheschoten vier hondert acht-en-tseftich
scheuten met grof gheschut / ende tseftich met klepne stucckens / ende twee-en-
vijftich groote granaden / ende seven vier-koghels upt de mortiers ; kregghen
in alles twee-en-vertich dooden / ende daer onder twee Capiteyns ende een
Daendich : de v'pandt hadde ontrent dertich dooden. Des anderendaeghs
heeft men Godt ghedanckt over dese overwinninghe den onsen soo spoede-
lijcken verleendt / ende is inde Quartieren ghepredickt in het Nederduyts /
Fransch / ende Enghelsch. Daer naer heeft men het Pleyn van het Fort /
d welck seer onghereddert lagh / ende de Hupsinghen meest onder de voet ghe-
vallen / begonnen op te rupmen / ende de Loop-graven besteedt te flechten.
Hier viel nu een sware deliberatie onder de onse / hoe ende in wat wijse sy dese
victorie best souden verbolghen / ende de ghewenste v'zuchten daer upt trecken.
Te weten / of sy sonder vertoeven de Stadt Pariba selfs souden aen-tasten /
ofte wel haer macht eerst wenden teghen het Noorder-Fort. De Stadt aen-
te tasten scheen eenighe wat te vele ghewaeght / dooz dien men hadde verstaen
dat de Grave van Bangnola aldaer met ses hondert Soldaten was ghekom-
men / ende met de Inwoonderen ende het Landt-volck licht soo veel volcks
soude konnen by een b'zenghen / dat de onse met soo weynich volcks swaerlijck
hem upt sijn voozdeel souden konnen d'ryben. 't Fort te belegeren hadde mede
sijn bedencken / dooz dien daer soo beswaerlijck was by te kommen / ende ghe-
vaerlijck daer ontrent te landen / beneffens dat 't selve veel beter ghelegghen
ende stercker gheoordeelt wierdt / als 't ghene sy reede hadden bemachticht.
Doch in acht nemende dat de v'pandt gheen tijdt diende ghegheven om sich te ver-

verstercken / dat de Stadt veroverert zijnde / 't Noorder-Fort van alle secours
 ontbloot wesende / ende ghenoeghsaem vande sijne af-ghesneden / noodtsaec-
 kelijk hadde te volghen: dat mede inde Stadt soo veel volcks niet en konde
 wesen / de Inwoonderen ende het Landt-volck meest verlopen zijnde: soo is
 eyndelijck de resolutie ghenomen / sonder verlies van tijdt / naer de Stadt te
 rucken: te meer / om dat de selve bemachticht hebbende / 't gantsche Landt-toe
 Goyana toe / vooz de onse open hadde te werden. Doch om dit wel uyt te wer-
 ken / diende de ghelegghentheyt van 't Landt / ende de bequaemste wegh naer de
 Stadt / wel ondersocht: want den rechten ende ordinarie karre-wegh gaende /
 hadde men te ghemoeten een binne-landts Oeycken ofte staende Poel / by de
 Portugesen ghenaemt Lagonilla, aen welckes over-zijde op een hooghte / ghe-
 naemt Caminga de Boiffons, de vrandt een Kretrenchement hadde / soo dat vele
 dooz wepnighe hier konden op-gehouden werden: doch verstonden eyndelijck
 uyt de ghevangenen / ende insonderheyt Bento de Regos, datter een Kreccken
 genaemt Tambaja Grande, twee mijlen de Kiebiere op-waerts te landt-waert
 in streckte / welke uyt koint ofte eyndicht aen de wegh die vande Stadt loopt
 naer het voozschreven Kretrenchement: ende dat men dien wegh houdende /
 ende latende Caminga aen de lincker-handt / sonder eenighe veranderinge aen
 de Stadt konde kommen. Men vondt goet dat de Colonel Artichofski dese
 ghelegghentheyt soude gaen besichtighen. De welke des anderendaeghs we-
 der keerende / verklaert heeft dat daer een bequame plaetse was om 't volck te
 landen / ende dat hy de wegh hadde op gheweest / ende verder hadde konnen op
 gaen sonder veranderinghe / ten ware hy ghevreesst hadde ontdeckt te moghen
 werden: dewijl nu alles ghereet wierdt ghemaect om den aen-staende nacht
 den tocht vooz te nemen; kommender twee Francoisen over uyt het Noorder-
 Fort: ende brenghen aen / datter wepnich volcks was in 't selve Fort / ende
 't meeste deel daer uyt verlopen: dat mede die daer ghebleven waren / gheen
 moet en hadden om te vechten / ende maer met veertich vaetjens Pulver ende
 wepnich Loodt voozsien waren: soo dat sy vastelijck gheloofden / dat ons
 volck met ernst over-kommende / de vrandt die Plaetse seer haest hadde over
 te geven. Dit aen-geven gaf vzeemt bedencken / eenighe vzeesende dat het op
 bedroggh was aen-gheleght / ende dat de Grave met sijn volck veel-licht daer
 ontrent in 't Bosch verborghen mochte leggen / om de onse onversiens te over-
 vallen / haer niet konnende inbeelden dat de vrandt een soo wel ghelegen ende
 stercken Fort soo lichtelijcken hadde te verlaten ofte over te geven. Even-wel
 was daer wepnich mede te verbeuren / een Tambour over te seynden / ende
 't selve Fort op te eysschen. Den Tambour over-gekomen zijnde / werdt by
 die van 't Fort seer wel ontfanghen / bracht goede antwoorde / ende begeerden
 alleen d'ydaghen uyt-stel / om de Gouverneur Antonio d'Albuquerque advijs
 te vragen. Den Tambour wierdt noch eens ghesonden / die haer 't versochte
 uyt-stel plat af sloegh: 't welck by de onse wierdt ghedaen meer om te lachen /
 als dat hoope hadden yet goets daer mede uyt te richten / want hadden noch
 niet een man op d'ander zijde / ende hadden noch genoegh te doen met het ghe-
 rampancert Fort / ende de Appzochten te slechten: oock was 't Noorder-Fort
 beter als 't Zuyder / ende ront-om soo in 't water ghelegghen / dat men daer op
 niet wel appzocheren konde: nochtans wrocht Godt dooz de vzeese soo sterck
 in die Luyden / datse Ambassadeurs uyt-sonden om te handelen ende 't Fort
 over te geven. De Inwoonderen ende Soldaten spronghen vande wal af /
 ende liepen wegh teghen de wille van haer Capiteyn / onaenghesien sy naer
 haer schieten lieten / soo vzeesden sy naer West-Indien ghesonden te werden.
 't versoeck vande Ambassadeur was / dat men haer des Konings Staan-
 daert niet af-nemen soude / om haer eere beter te bewaren / ende dat men cere-
 monien

ANN O
1634.

monien maecten soude als ofmense met ghewelt tot over-geven hadde ghe-
dwonghen / sy seiden wel datse op d'onse met stucken souden schieten / maer
soo hoogh datse niet beschadigen konden ; verskerden datter niet boven seven
man in 't Fort was. Dit alles was seer verdacht / ende de onse meyndden dat
de vbandt op bedroch upt was / want hadden noch daeghs te vozen ettelijke
hondert man op 't strandt sien marcheren / ende de Tambour hadt van haer
in 't Fort ghehoort / dat Conde de Baingnola met sijn volck in 't Bosch lagh:
('t welck oock waer was / maer sijn volck kreegh mede sulcken schrick / datse
maer de ghereedtschap van onse Boots siende / datelijck op de loop ginghen)
in alle gheval werdt by de onse goedt ghevonden / dat de Colonel Artichofski
met dzy Compagnien over-gaen ende een versoeck doen soude / de Heer Stac-
houwer ende de Commandeur Licht-hart gingen mede / quamen met de Boots
over als het doncker was. Die van 't Fort hun vernemende / schoten eeni-
ghe scheuten in 't wilde / ende al willens mis / meyndden daer mede haer schande
wel bedeckt te hebben / ende 't volck binnens landts doen gheloben dat sy haer
dapper gheweert hadden. De Colonel legherde sich op strandt / ende hielt
hem meer ghereedt om teghen 't volck in 't Bosch leggende te slaen / als 't Fort
aen te tasten : sach meer volcks op de Wallen als de Af-ghesonden gheseght
hadden : welck hem gheen kleyn achter-dencken gaf. Sondt een Tambour
voor de Poozte om 't Fort op te eysschen / ende besach ondertusschen de ghele-
ghenheyt om 't selve by wepgheringhe / met ghewelt te beklimmen / maer
vondt weynich ghelegghenheyt / soo stepl waren de Wallen / onder met goede
staketsels / ende boven met stercke stozmpalen wel versien. Sy toefden langh
met het openen vande Poozte / ende ten laesten de selve openende / begeerden
een Man van qualiteyt / eerst met thien ende als men niet wilde / eynelijck
met twintich man binnen te hebben / om de conditien te beschrijven. De Com-
mandeur Licht-hart nam aen binnen te gaen / doch de Colonel, om eens upt de
vreesse te geraecken / en secker spel te spelen / nam dese resolutie / sijne Compa-
gnie te laten volghen / ende als de twintich man in waren / den Commandeur
ende Af-ghesanten te doen naderen : bracht sijn Compagnie soo in / ende daer
naer mede die van de Major Hinderson, daer mede was 't schrijven van condi-
tien upt. Sy klaeghden daer over / maer de Colonel gaf haer selfs de schuld /
om dat meer volcks sich op de Wal verthoont hadde / als sy hadden aen-
des Konings Standaert wierdt af-ghehaelt ende haer gegeven ; ende voozts
toe-gelaten met sack en pack / boven ende onder gheweert / af te trecken waerse-
neden, daer van niet meer als twaelf in 't Landt wilden gaen / ende vier-en-twin-
tich wilden met de andere naer West-Indien. Dit Fort hadde vijf schoone
metale Stucken / ende neghentien ysere / Kruyt / Scharp / Vast-Lonten /
Farine naer advenant. Werdt by de Portugesen ghenaemt St Antonio : is on-
daeghs / soo naer op de kreecke / datter gheen vooz-landt en was ; oock heel
wel dooz-boudt / sonder datter eenighe kosten waren aen ghespaert. De Colo-
nel Artichofski 't Fort beset hebbende / ende op alles goede ordze ghestelt / is
met het resterende volck op 't spoedighste weder over ghekommen : ende ziji-
bende Colonels met ontrent seshien hondert man noch den selven nacht de
Kieviere op ghevaren tot aen Tambia Grande (een kreecke ghelegghen ontrent
ende zijn noch den dzy-en-twintighsten met den daghe voozts ghemarcheert
naer 't Stedeken. De vbandt de komste vande onse vreesende / ofte wel ver-
nomen hebbende / was gheblucht / soo dat de onse in 't stercke retrenchement /
welck

welck sy onder-wegen op de pas ghemaect hadden / niet een man en vonden / (de vbrandt haestich verlopen zijnde) sy hadden d'yn ysere stucken upt de rapparden upt-ghesmeten / ende eenighe andere daer de rapparden van ledich stonden / naer 't segghen der Inwoonderen / in 't water gheworpen. Quamen van daer 's middaghs in 't Stedeken / vonden daer niemant / waren al gheblucht / ende hadden alles wat konden wegh-ghedraghen. De acht stucken die op de Advenuen te voren waren ghestelt / en vonden niet op haer plaetse; noch oock de vijf stucken die op de Bateria op de Haven hadden ghelegghen: eenighe daer van waren in 't water gheworpen. De Commandeur Licht-hart was naer dat het Krijghs-bolck ghelandt was / met de Boots de Kieviere voort op ghevaren naer de Stadt toe / vondt aen de water-kant een Redoute ofte kleyn Fortjen / upt 't welck de vbrandt noch acht of thien scheuten dede / doch vernemende dat ons volck alreede langhs een andere wegh inde Stadt was gekomen / vluchten dese mede soo snel als sy immer konden. Hier wierden vier stuckens gheschut ghevonden / twee inde Redoute / ende twee daer byten. In de Stadt by den anderen gekomen zijnde / vernamen upt een Hamborgher / die vele jaren daer ghewoont hadde / ende nu vrywillich tot ons quam / dat de Grave van Bangnola, gheen middel siende om de Plaetse te beschermen / met twee hondert ende vijftich man gheweken was naer Goyana, ende de Capiteyn Major ofte Gouverneur van Pariba, Antonio d'Albuquerque, met een Compagnie Italianen ende een Compagnie Spagnaerden in het Bosch: naer dat sy al voren d'yn Schepen / daer de onse de wacken noch van saghen / verbzandt hadden; 't eene in gheladen hebbende vijf hondert kisten Supcker: vonden mede twee Pack-hupsen met Supckeren op den oever van de Kieviere verbzandt / de plaetse noch warm zijnde / ende de Sierope noch op 't water blietende; eenighe senden datter twee dupsent / andere vijftien hondert kisten in verbzandt hadden. Dat mede de Burgherije ende andere ten platten Lande woonende / hier ende daer waren verstroyt / doch niet ongheneghen op goede conditien weder te keeren naer hare Hupsen ende Landt-bouwerijen: ghelijck wy hier naer byeder sullen segghen. Dus zijn eyndelijck de onse meester gheworden van Pariba (daer sy langhe naer hadden ghetracht / ende voor desen proebe op genomen) ende alle de Sterckten daer ontrent; ende hebben inde selve bevonden ende bekomen negen metale Stucken / schietende festhien ponden ysers / ende vier / schietende thien pondt: ende voortz vijf-en-beertich ysere Gotinghen / van twaelf / thien / acht / doch meest van vijf / vier ende d'yn pondt: wepnich Ammunicie / als namentlijck / dupsent vier hondert vier-en-tachtentich pondt Bus-kruyt: dupsent acht hondert tsebentich pondt Louten: dupsent vijf hondert d'yn-en-vijftich koghels van verschepden ghewichte; nebens eenighe wepnighe Krijghs-behoefsten. Het Stedeken werdt geoordeelt van groote ontrent als Purmerende, heeft een seer schoon Klooster ende goede Haven. Vanden vier-en-twintighsten December tot het eynde van 't jaer was men meest besich met het slechten van onse Wercken voort Fort Cabo Delo ghemaect; als mede met het repareren van de inghenomene Forten / ende de selve van noodighe Divyses ende Ammunicien wel te voorzien. Ende alsoo de gewesen Gouverneur van Pariba, Antonio d'Albuquerque, sich neder gheslaghen hadde in 't Hups ende Ingenio van Validaris; ende van daer de Inwoonders d'ezeghde te vanghen / in gheval sy met de onse quamen te acorderen; ende reede eene der principaelste Portugesen / met namen Duarte Gomes, ghevanghen hadde; soo wierden de onse ghewaerschouwt by Bento de Regos, mede een voornamste Portugees / (die / als ghetrouwt hebbende de Dochter vanden voornoemden Validaris, in 't selve Hups ghelogeert was) van dit doen ende voortder aenflaghen van Antonio d'Albuquerque; haer ra-

ANN O
1634.

dende dat sy den Albuquerque, eer hy quaedt dede / van daer souden trachten te verjaghen; sondt daer toe een man te peerde / die de onse naer 't selve Hups leyden soude / alsoo hun verseeckerde dat hy de onse niet en souden werden beschadicht / om dat al vozen soo wel hy als sijn Schoon-vader vande Kaden schriftelijke saubegarden hadden vercreghen. Desen raedt van Bento de Regos wiert by de onse goedt ghebonden / ende om 't selve te executeren / wierdt by de Colonel Schuppe ghecommandeert de Major Picard met acht Compagnien / de welke den lesten December's avondts upt trock: sijne verrichtinghe sullen hier naer verhalen. Op dat wy niets voor by slaen van 't ghene sich in Brasil heeft toe-ghezaghen. De Colonel Schuppe vertrekkende naer Pariba, hadde het commandement over 't Reciff ende aen-ghelegen Forten ghelaten aen den Major Goedlad ofte Bongarson, de welke 't garnisoen / door aen-komste van eenich volck / wat versterckt wesende / om de vbandt besigher te houden / ende hem een voordeel af te sien / den d'yn-en-twintighsten December met een partije van twee hondert ende vijftich mannen is upt-ghetoghen inde Verga, den pas naer St Laurenzo, tot ontrent anderhalf upze boven 't Real, in een Plaetse ghe-noemt dos Apochuchos, alwaer den Supcker-Holen van Gaspar de Mendosa leght / nevens andere Hupsen; quamen daer soo bedeckt / ende sonder eenichsints by de wegh bespiet te wesen / dat 't haren wille de Ingenio ende alle de andere Hupsen plonderden / ende seer goeden buyt maecten / namen de Signor vande Ingenio ghevanghen / met eenighe van sijn Hupsghesin / ende brochten die sonder eenige rescontre op 't Reciff, daer sich eyndelijck voor wepnich gelts ransonneerde. Den ses-en-twintighsten daer aen volghende trock de Major Beyaerdt upt met een troupe van ontrent d'yn hondert man naer de Ingenio van Louis Bras, (alsoo verstonde dat die maelde) hy werdt in 't heen-marcheeren al vroegh ontdeckt; ende door de onerbarentheyt van de Guide / en konde aen de Ingenio niet kommen / door dien te verre was / ende een onrechten wegh had den ghenomen / soo dat met lichten van den dage moeste retireren. De vbandt upt het Real verwachtte hem op de groote Pleyn / ende hadt doock eenich volck ghesonden / die de onse in 't retireren souden vervolgen / teghen de welke van verre gescharmut seert wierdt; op de Pleyn kommende / ende een deel over een kleyn Buggeken trekkende / was de vbandt by der handt / ende wierden met den anderen handt-ghemeen / doch de onse sloeghen de vbandt inde vlucht / de welke hem in 't Bosch begheben hebbende / met een groote furie weder op de onse upt-brack / hier quam een groote vzeese ende verslagentheyt onder ons volck / soo dat een deel begon te lopen; de vbandt sulcx siende / d'rongh noch stercker in / ende bracht ons volck heel in disordre / een partije doodt slaende / de Officieren die voor waren in plaetse van achter te seconderen / siende de vlucht in 't volck / ginghen mede deur-marcheeren / soo dat het daer slecht soude hebben af-ghelopen / ten ware de Major selfs met Capiteyn Provost ende eenighe wackere Sargeanten sich hadden gheconjungeert / ende haer continuelijck achter houdende / nevens sommighe Soldaten die haer presenteerden / de fortse vande vbandt niet hadden weder-houden / waer door vele schade verhindert wierdt; inde Affogados kommende / wierden ses sonder gheweer ghebonden / van welke twee wierden ghehanghen / een Lieutenant wierdt ghecasseert / ende twee Vaend'ighs / die haer devor niet ghenoech hadden ghedaen / ghesuppendeert van haer Ampt / om in toe-kommende sulcke abusen te vermijden. Den derden Januarij des jaers 1635 trock Major Goedlad met een troupe van d'yn hondert man weder inde Verga, ende leyde een embuscade aen de Pleyn / ende ginghen voozts naer de Ingenio van Louis Bras, ende destrueerde daer alles; in 't retireren was de vbandt weder upt 't Real ghekommen / ende vervolghde de onse / die hardt wegh-marcheerden tot op de Plain / daer de vbandt weder

weder aen-quam / meynende dat het weder soo gaen soude als de voorzige repse hadde ghegaen / doch onse troupe hielt haer in goede ordre / ende scharmutsere de met de vbandt. De embuscade op-brekende / wierdt die stracy op de vlucht ghedreven / ende naer-ghesaecht tot op de Rieviers van 't Real toe; latende overal op de wegghen sijne dooden legghen / die inde dertich wierden ghehouden / behalven de ghequetste: van onse zijde hadden vier dooden ende eenighe ghequetste / daer onder was Capiteyn Cornelis van Exel, die een sware scheut dooz de schouwder hadde bekommen / doch is genoeghsaem weder ghecureert. Dit is de notabelste van de tochten die vooz-geballen zijn inde tijdt dat ons Legher te Velde ende vooz Pariba was. Sullen nu mede verhalen 't gene sich aen de Cabo St Augustin heeft toe-ghedraghen; de hooghe bloeden hadden aldaer aen de Wercken / ende principalijcken aen 't Fozt Gijsselingh groote schade ghedaen / om de welcke te doen repareren / ende voozts toe te sien watter van noode was / is eerst den Ingenieur Drevis derwaerts ghesonden / ende daer naer den thierenden October de Politique Raedt Schotte, om alle noodighe Wercken te besteden / ende te laten op-maecken / soo dat alles aldaer wel wiert herstelt. De vbandt hielt sich binnen sijne Wercken / ende fortificeerde sijne Plaetse sterck / continuelijck daer aen arbeitende; 't Schip de Hase van Hoorn lach daer op de wacht vooz de Barette, ende haelde tot twee repsen de Divyses die daer van doen hadden / ende brocht die met bequaem weder dooz de Barette aen ons Fozt: wierdt daer naer verloft by de Canary-Voghel, ende ghecommandeert op de hooghde van thien graden by Zupden de Linie te kruysen: van dese Plaetse zijn de volghende tochten op de vbandt ghedaen. Op den achtsten Octobris ginghen upt de Compagnien van Nicholson ende Gilbert, ende quamen in St Antonio de Poyuca, een Doorp daer treffelijcken buyt viel / doch dooz de groote haest mosten twee rijcke kloosters / die allomme soo vast gesloten waren / datter niet binnen was te kommen / ongeschent laten / alsoose met groot gheraes te maecken / ofte daer op te schieten / alarm souden hebben ghemaect / ende dit wel vier mijlen in 't Landt was / daerse op des vbandts avantagie mosten retireren: soo vonden goedt / sonder groot gherucht te maecken / met 't ghene alreede bekommen hadden / sich buyten perijckel / weder in haer garnisoen te verboeghen. Daer naer ons volck vooz Pariba legghende / was het aldaer alomme seer veplich; klepne partije van tsestich ende tseven-tich man liepen ses ende seven mijlen in 't Landt / haelden overbloedich verbersinghe van Dee / ende maeckten by wijlen oock goeden buyt / de vbandt sich in sijne Wercken gantsch stil houdende; tot den lesten December, als wanneer een aenflagh hadde ghemaect / meynende een van onse Vbandt-wachten af te lopen / doch de onse wierden dooz een Negro ghewaerschouwt / ende maeckten haer stucken klaer / die met schroot ladende / ende haer gheweer wel veerdich / om de vbandt te ontfanghen; de Spagnaerden ende Basilianen des nachts aen-kommende met Canoen ende Blottjens; oock wegghen het leeghe ghetije langhs strandt inde Rieviers / gaven die vande Vbandt-wacht soo vier daer onder / datse met een groot ghekarm deur-ginghen / ende gheen lust hadden om weder aen te kommen.

De vbandt hadde een aenflagh op 't Eplandt Tamarica, dewijl ons Legher vooz 't Fozt van Pariba was / met d'n hondert man ront-om het Eplandt op alle passen hengelende / doch alsoo 't selve tot kennis gekommen was / wierden de Wachten soo wel beset / ende alle Advenuen soo versterckt / dat de vbandt niet en dorste 't selve in 't werck stellen / ende de Kaden Schotte ende Eysens, die daer ghekommen waren / hadden upt de v'zije Lieden / daer woonende / een Compagnie op-gherecht / ende met noodich gheweer vooz sien / om in tijdt van noodt tegen-weer te kunnen doen. Daer was mede ordre ghestelt op 't kappen

A N N O
1634.

van 't hout/ tot stozm-palen/ klepne ende groote legj-balckens/ tot de daghe-
lijcksche behoeften vande Forten ende Waterijen/ als mede brandt-hout tot de
Backerijen; ende waren daer toe dertich kloecke Hartroosen met vermeerde-
ringh van gagie gestelt / die haer seer wel queten. Oock soo gingh de Landt-
bouw daer tamelijck wel voort. Van hier zijn sonderlingh gheen partijen upt
geweest/ als dat Capiteyn Tourlon twee-mael in Goyana troock/ ende van daer
upt hare Supcker-Holens ghevancelijck haelde Julian Brandaon ende Bal-
chafar Rodrigues Mendez, vande Signores de Ingenios, neffens Manuel de Ca-
telos, Signor de Cannas of Supcker-Riedt-Velden/ de welke daer naer op
ransoen wierden af-ghelaten/ ende naer het over-gaen van Pariba onder onse
ghehoorzsaemheyt bleven sitten. Op de Zee is mede vooz-geballen/ boden het
vooz-verhaelde / 't volgende: Willem Cornelisz., Schipper op de Goude Son,
veroverde / twee mijlen by Noorden Barra Granda, een Passaet-Bercken met
seben kisten Supckeren/ ende verbrande daer ontrent noch een d'welck ledich
was. Den dertzienden Decembar quamen twee Jachten van vooz de Bahia,
aen-bzengende dat daer een Vloote van vier-en-twintich Schepen/ wel ghe-
laden/ waren upt-ghelopen/ daer van den Ammirael ses-en-dertich poozren
hadde open staen; sulcx dat de onse/ maer twee Schepen ende twee Jachten
hebbende/ die niet en hadden konnen aen-tasten. Den een-en-twintighsten
Decembar arriveerde Capiteyn Jochim Gijlz. met 't Schip Overijssel, kom-
mende upt 't Vaderlandt/ ende hadde in 't kommen veroverd een Caravel/ ge-
naemt Nostra Sennora d'Emparo, gheladen met duysent quintalen Brasil-hout/
sesthiën kisten Supckeren/ ende twintich kisten met Tobac. Den dertighsten
arriveerde upt het Vaderlandt 't Schip de Fame met de reste van de Com-
pagnie van Capiteyn van Exel, wesende hondert vijftiën koppen: ende het
Jachtjen de Bonte Kraye. Wy hebben dese verrichtinghen in Brasil soo ver-
volght van 't begin van 't jaer tot het eynde toe / om te beter de selve sonder
eenighe af-snijdinghe vooz ooghen te stellen/ sullen nu mede verhalen 't ghene
op andere oozden by de Compagnie is verricht / ende vooz eerst spreken vande
veroveringhe van 't Eplandt Curacao. De Betwinthebberē hadden al vooz
desen haer ooghe daer op gheslagen/ doch en hadden noyt volkommen onder-
richtinghe konnen bekomen vande ware ghestalte des selves; tot dat eynde-
lijck inden beginne van dit jaer een Jan Janz. Otzen sich heeft aen-ghelopen/
de welke op een Schip/ om Sout te halen/ naer West-Indien gebaren/ ende
ontrent Commenagot by de Spaensche ghenomen/ in des vrandts handen is
ghevallen/ ende op 't selve Eplandt gebzacht; soo dat hy/ naer sijn aen-geven/
alle de ghestalten van 't selve ende de Haven wel hadde deur-sien/ ende die aen-
eenige Betwinthebberē openbaerde. Waer op dan de saecke op nieuws in de
liberatie werdt ghezacht/ ende eyndelingh besloten. In 't Noorder-Quartier
was een vande grootste Schepen vande Compagnie/ genaemt Groot Hoorn,
veerdich ghemaect om Sout in West-Indien te halen/ ende lagh al in Zee-
landt zepl-reedt: dit gaf een goede ghelegghentheyt om dit eyplont op 't onver-
sienste vooz te nemen, men voeghde daer by de Jachten den Eenhoorn ende de
Brack, ende een bezachte fluyte den Enghel Gabriel: 't getal van het Boots-
volck wierdt vermeerderd/ ende de Soldaten inder isl aen-ghenomen: ende
Joannes van Walbeek, de welke als Politique Raedt in Brasil de Compagnie
te vozen wel hadde gedient/ werdt versocht om dit werck als Opper-Directeur
upt de voeren; ende over de Soldaten werdt tot Commandeur ghestelt Pierre
le Grand, die als Sergeant Major de Compagnie in Brasil hadde ghedient.
Alles dus op 't spoedighste veerdich ghemaect zijnde/ zijn dese vooznoemde
Schepen 't zepl ghegaen den vierden Maj: ende sonder pewers te vertoeven
ofte aen te lopen; zijn met goede vooz-spoet den d'yn-en-twintighsten Junij ghe-
kommen

Mayus.

Junius.

kommen in 't ghesichte van 't Eplandt Barbados, ende 's anderdaeghs te reede
 ghelopen onder het Eplandt S^c Vincent, een vande Caribise Eplanden. Den
 acht-en-twintighsten sonden/ volgens den last die haer by instructie was mede
 ghegheven / 't Jacht de Brack vooz-upt / om de gheleghentheyte van het Fort
 Carakes, aen 't vaste landt van America te bespieden / ende te vernemen of daer
 pets tot voozdeel vande Compagnie was te doen: ende de andere Schepen
 volghden des anderendaeghs mede/ om haer desseyn te vorderen. Hadden aen
 dit Eplandt S^c Vincent haer volck seer wel verberst: bequamen inde tijdt van
 vijf daghen over de vijftien hondert bossen Bananes ende Bacoves, veel Hoen-
 deren / Annanassen, Pataras, Pompoenen ende andere Druchten / weynighe
 klepne Derckens; vooz welckes sy de Wilden gaben Bijlen / Hack-messen/
 Messen / Carniceros ende Hoecken: handelden met de Wilden soo vredelijck
 ende vriendelijck, dat sy daer een brief lieten vooz alle de Schepen vande Com-
 pagnie die daer mochten kommen / by de welcke haer ghetuyghden de goede
 gheneghentheyte van de Wilde/ ende hoe sy haer nevens haer moesten draghen
 om ghelijck gherief van de selve te bekomen. Den eersten Julij saghen sy Isla ^{Julius.}
 Blanca, ende stelden haer kours tusschen de seven klippen ende 't selve Eplandt
 deur naer 't Eplandt Tortuga; 't welck sy teghen den avondt saghen: ende ver-
 namen harde stroom gaende om de West. Sanderdaeghs teghen den avondt
 sagen 't Eplandt Rocca; ende den derden 's mozzgens Isla des Aves, ende quamen
 naer Sonnen onder-gangh onder het Eplandt Bonayre ten ancker; kortz daer
 nae quam by haer 't Jacht de Brack sonder pets verricht te hebben, hadde op de
 reede vooz Caragues thien Schepen getelt/ doch soo naer niet konnen kommen
 om de selve volkomentlijck te verkennen. Den Directeur Walbeeck sondt des
 nachts een partije vier-roers aen landt / om te sien of men pemandt vande In-
 woonders van 't Eplandt Bonayre konde verrasschen / doch en vernamen nie-
 mandt: en vonden mede op die tijdt inde Pannen gheen Sout daer men een
 Schip mede hadde konnen vol laden. Beraemden hier voozts de ordze de
 welcke sy hadden te houden in 't vol-boeren van haer vooznemen op Curacao;
 den Commandeur over de Soldaten wierden acht-en-tseventich Boots-ghes-
 sellen by-ghevoeght / de welcke by de Schipper ofte Capiteyn vanden Een-
 hoorn souden bestiert werden. Dit verricht hebbende/ zijn beyde/ de Directeur
 ende Commandeur, nevens hare Guide Jan Otzen, over-ghegaen op 't Jacht
 de Brack, om met 't selve vooz-upt te zeplen naer de Haven van Curacao, ende
 wel te onder-soecken hoe sich de gheleghentheyte aldaer toe droegh. Ginghen
 naer midder-nacht 't zepl / ende hoe-wel sy heel kleyn zepl voerden / soo bevon-
 den haer nochtans den seften met den daghe dicht by 't leeghe Eplandeken/
 welck Zuydt-Oost van 't groote is ghelegen. Lieten 't selve by Noorden leg-
 ghen/ ende liepen 't groote aen voozdt/ settende met kleyn zepl haer kours dicht
 langhs de wal; niet boven een pistool-scheut daer van blijvende / om 't landt
 beter te verkennen/ ende een Stier-man / nevens noch een gauw Man / deur-
 gaens houdende boven aen de stenghe. De windt was Oost-Zuydt-Oost
 langhs de wal / welck daer streckte West-Noozdt-West / de Zee schoot byn
 hardt aen/ ende het koelde sterck. Liepen al dicht langhs de wal / soo dat men
 alle gheleghentheden wel konde besichtigghen: ende de Guide seyde dat men al
 bet vooz-waert om den hoeck onder den opper ende de West-zijde van 't Ep-
 landt most wesen / alwaer men slecht w... soude vinden / om de Boots be-
 quaemlijck vooz-upt te laten zeplen. Stracx daer naer saghen / noch op de
 Zuydt-zijde wesende/ een groot stuck-weeghs vanden hoeck/ een op-ghereche
 kruys: daer men gheen pistool-scheut van en was; soo dat de Guide twijffelde
 dit de Haven te wesen. Soo dat haer halsen toe setten/ ende gingen een gangh
 om de Zuydt / van meyninghe zijnde in 't over-legghen daer los in te zeplen:
 doch

ANNO
1634.

doch weder naer de wal houdende / verbielen een groot stuck beneden 't selve gat; ende leyden weder over / maer geraeckten al meer en meer beneden gaers / jaer selver 't Boot dat dicht onder de wal socht op te kommen / soo harde stroom was daer gaende. Den Directeur dit siende / resolveerde 't Eplandt om te lopen / ende hoe-wel de Guide meynde de rechte Haven noch vooz-upt te vinden / soo en vernamen niet dan een kleyn sandt-banken even om den hoeck aen de West-zijde / gantsch niet bequaem om met Schepen te ankeren / dooz dien de grondt daer soo steyl ontvalt. Het Eplandt nu ten eynde gelopen zijnde / ende wederom om de Noozdt in open Zee upt-kommende / vonden gheraden onder den opper te houden / vergaderden den Raedt / ende namen vooz weder by Oosten Bonayre op te laveren. 'S nachts kregghen een Oost-Noozdt-Ooste windt / waer mede sy 't hooft om de Zupdt wenden / hopende met een slag-boegh boven de Haven te kommen / ende soo veel te naerderen / dat de Biscaysche Chaloupen de Haven mochten beroepen / ende de ghelegentheyt wel bespieden. Doch bevonden 's anderdaeghs datse al meer ende meer verlozen; soo datse gheradener vonden naer 't Eplandt Hispaniola over te steken / ende onder 't selve op te laveren. Hadden soo veel stormen / dat alle de Schippers die dickwils daer verkeert hadden / in dat saisoen van 't jaer noyt sulcx en hadden bevonden. Den elfsten sagghen Hispaniola, ende verbielen dzy mijlen by Westen Punto Cauledo; ende leyden het over den anderen boegh. Ende alsoo sy vreesden dat de entrepryse op Curacao mochte misschen / ende sy over sulcx langher upt wesen / vonden den vijftienden goedt het ransoen te verminderen. Den negentienden sagghen het Eplandt Saona, ende den Oost-kant van Hispaniola, ende daeghs daer aen Mona. Staken van daer wederom over naer 't Zupden / soo dat den vijft-en-twintighsten het Oostelijckste van Illas de Aves in 't ghesicht kregghen. Bevonden de Noozdt-kant vande selve Eplandtekens 'teenemaal vuyt / ende veel klippen Noozdt-waerts af-stekende naer Zee. 'S anderdaeghs quamen weder onder Bonayre; ende beraemden hier dese ordze tot upt-voeringe van haren aenflagh. Inde groote Boot sal nevens den Opper-Stier-man van 't groot Schip noch gaen Jan Otzen ende den Opper-Stier-man vande Brack; ende in 't Spaensch Bercken den Opper-Stier-man vanden Eenhoorn ende de Stier-man vande fluyt: de Boot / als best bezept zijnde / sal een Biscaysche Chaloupe mede sleppen / die by 't Jacht de Brack sal werden gemant. Daerdich ende met Soldaten wel vooz sien zijnde / sullen te ghelijck vooz-upt zeplen langhs de Zupdt-zijde van het Eplandt Curacao, dicht by de wal langhs houdende / ende wel acht nemen of erghens eenighe ancker-grondt is / daer toe het loodt ghestadich ghebruyckende: insonderheyt sullen het sandt-banken met de twee steenen-reciffen wel besichtigghen / om pertinent te onder-staen de ghelegentheyt van het in-kommen / ende wat diepte ende grondt daer is / als mede de naest-volghende sandt-strandt / ende waer sy meer mochten oordeelen / in 't vooz-by varen / dat eenighe grondt waer te bewerpen. Eer sy aen de dzy ghehackelde heubels kommen / sullen de gesochte openingh met het kruys vinden / alwaer de Boot ende het Spaensch Bercken datelijck sullen in-lopen / om volkommen kennis van 't gat te be-kommen / wat diepte / wijde / streckinge ende ancker-grondt daer is / ende alles wel besichticht hebbende / sal de Biscaysche Chaloupe met de dzy Stier-lieden af-kommen / om peder aen sijn Schip te brengen / ende 't selve inde ghevonden Haven in te stieren; ende sal de Stier-man van Groot Hoorn ondercusschen inde Boot blijven / om toesicht te nemen dat de Boot ende Bercken peder op een zijde van het gat gheset legghen / om dat de Schepen tusschen beyden dooz met verskerheyt moghen in-lopen. De Stier-lieden het gat bequaem vindiende om de Jachten te doen in-kommen / sullen tot een teecken een Princen-Blagghe

CVRACAO

EYLANDT

Vlagghe op de Wiscapsche Chaloupe laten waepen / waer mede de Jachten
 sullen werden gewaerschout tot af te kommen; ende sullen de Boot ende Barc-
 ken in die ghelegghentheit elck mede een Vlagghe laten waepen. Daer wierdt
 noch een tweede Wiscapsche Chaloupe by-gevoeght / die een particulier Schip
 de Koningh Davidt (welck onder Bonayre by de onse was ghekommen) soude
 mannen. Dit den acht-en-twintighsten soo veraden zijnde onder 't Eplandt
 Bonayre: soo zijn des anderendaeghs vier upzen vooz den daghe de voozsende
 Stier-lieden met het kleyn vaer-tuygh vooz-upt ghezeylt naer Curacao; de
 andere Schepen volghden / ende 't Schip Groot Hoorn twee upzen daer naer.
 Saghen met den dagh de Boots een groot stuck vooz-upt / ende volghden die
 van verre. De windt was Oost-Zuydt-Oost / goedit weder / ende 't water by
 wat flechter als de voozgaende repse; ende alsoo wachten moesten / wierpent
 op de lij / om de stroom te beproeven / de welke nu weynich vonden. Teghen
 de middach de ghelegghentheit van 't in-kommen by de Stier-lieden wel onder-
 socht / ende op 't upterste punt een Boot gheleght zijnde; quamen de selvem
 een Boot naer de Schepen toe roepen / ende bracht elck sijn Schip in behou-
 den Haven. De Brack ende Eenhoorn binnen zijnde / riep den Directeur de
 Schippers ende Stier-lieden by den anderen / ende vzaeghde haer ghevoelen
 over 't in-bzenghen van 't groote Schip; quamen alle over een dat men 't sou-
 de in-bzenghen; soo dat dien avondt noch werdt binnen ghebracht. Het in-
 kommen was ontrent een Schips lenghte wijde tusschen rudsen ende klippen /
 ende was achtien vadem diep / in-streckende Noorden ten Oosten: een weynich
 binnen zijnde / is men van alle slaghe der Zee bevizijt / ende genoeghsaem
 bukten alle ghevaer. Van 't in-kommen loopt een Canael Noordt-waert op
 ontrent een canon-scheut / daer goede ancker-grondt is / ende dan komt men in
 een Mey / welck wel anderhalf misle langh is / doch niet over hondert roe-
 den ofte een musquet-scheut wijdt. Daer werden noch den selven avondt d'yn
 Boots af-ghesonden / om te besichtighen offer eenighe Schepen laghen / dan
 vonden geene. De Spaensche Gouverneur verthoonde sich aen de over-kant
 van 't Mey / met een Drede-Vlagge; soo datse met hem spraken. By vzaegh-
 de tot wat eynde de onse daer waren ghekommen / ende thoonde hem ghesint
 met de onse ofte te oorloghen ofte wel te accorderen: alsooder noch niets vyan-
 delijck en was ghepleeght. Des anderendaeghs wierden weder d'yn Booten
 ghesonden om de ghelegghentheit van 't Mey naerder te besichtighen: doch
 en vonden gheen andere in ofte upt-ganghen / als daer de onse langhs waren
 in-ghekommen: maer ten half-weghen een bequame plaetse ghevonden heb-
 bende om te landen / quamen 't selve den Directeur aen-segghen, sulcx dat ter-
 stondt ordre wierdt beraemt om 't volck in twee repsen aen landt te bzenghen.
 Op den avondt spraken den Gouverneur weder niet verre vande Schepen / die
 sich ontschuldighde niet opentlijck te konnen toe-staen dat de onse aldaer hout
 souden hacken ofte laden / upt vzeese dat den Gouverneur van St Domingo, on-
 der de welke hy stondt / hem daer over soude straffen, ende socht de onse met
 beleefde woorden op te houden / om tijdt te winnen / ende respijt te hebben om
 sijn goederen wegh te packen: ghelijck dan 't selve wel kortz daer naer bleeck /
 want dien selven nacht stack hy den brandt in alle 't hout welck in sijn Doorp
 reede ghehackt lagh. Den laesten deser maendt wierdt ons volck ghelant /
 ende de Inwoonders 't selve vernemende / staken den brandt in hare Hupsen /
 ende bluchten voozder aen: soo dat de onse in 't Doorp kommende / daer niets
 en vonden; hadden mede de water-putten toe-ghewoopen / op dat de onse daer
 gheen water mochten vinden. Niet te min soo vondt ons volck een weynich
 Oost-waert op / eenige hoven ende water-putten / soo datse daer een weynich
 tijds rusten / dan voozders gheen water vernemende / quamen des avondts
 weder

A N N O

1634.

Augustus.

weder aen boozdt vande Schepen. Lieten daer-en-tusschen hier en daer verschen den brieven aen de Inwoonders/ om haer tot onse vriendschap te noodighen: ende niet te min in 't Dorp eenighe vier-roers verbozghen/ om eenighe vande Inwoonders te betrappen. Doch verrasten maer een Indiaen/ die by den Directeur nauw onderbzaeght zijnde vande ghelegentheit van 't Eplandt: verklaerde datter ses Spagnaerden ende hondert Indianen op 't Eplandt waren: datse maer ses Musquetten hadden/ ende wepnich Bus-kruydt. Men dede daer naer neerstelijck soecken naer water-putten/ doch en vonden gheen andere als die by de hoven boornoemt. Den tweeden wierdt de Commandeur met alle de Soldaten aen landt gheset dwars vande Schepen/ ende nam sijn wegh naer de selve hoven; een rechte passagie dooz 't kreupel-bosch openende: staecten aldaer een Quartier af van elf roeden in 't vier-kant/ ende begonden daer aen te arbeiden/ doch vonden het seer moepelijck werck/ wegen de steenachtighe grondt. Verston den upt den ghevanghen Indiaen/ dat de Inwoonders geblucht waren naer S^a Cruz, op de West-kant van 't Eplandt/ ende ontrent ses upzen gaens vande Schepen. Naer de middach gingen de Sout-pan van S^a Barbara besichtighen/ een upze gaens vande Oost-kant van 't binnenwater/ ende vonden daer heel wepnich Souts. Daer werdt een brief ghesonden aen de Gouverneur, hem noodighende om te kommen accorderen/ of dat men anders ghenootsaect soude wesen om met hem te handelen naer krijghs ghebyuyck. Den vierden werdt een partije van onse vier-roers/ vijf-en-twintich sterck zijnde/ by S^a Barra aen-gheranst van ontrent tseventich Indianen/ die de Spagnaerden hadden droncken ghemaect/ ende met stocken aen-dreven/ soo datter vier van ons volck werden ghequetst/ ende de Indianen hadden vier ofte vijf dooden. Den Directeur ende Commandeur siende datter gheen Sout op 't Eplandt en wierdt ghebonden/ daer men nochtans staet op hadde gemaect/ ende dat het verruw-hout seer moepelijck soude vallen om te kappen ende aen de Schepen te brenghen; waren in groot bedencken wat best ware vooz haer te doen/ daer te verblijven ofte 't Eplandt weder te verlaten; doch aen-merckende de stricke last van hare Meesters/ resolveren emdelijck de selve van alles advijs te gheven/ ende hare naerder ordze te verwachten. Daer naer eenighe Peerden op-ghejaeght hebbende/ brochten hare zadels aen landt/ ende monteerden eenighe Kuyters/ upt de Soldaten die daer meest bequaem toe waren. Des anderendaeghs was daer weder een partije upt; ende in 't weder-keeren verdwaelde de Lieutenant vanden Commandeur in 't Bosch/ sonder dat men opt recht heeft geweten wat van hem is bekomen/ maer wel te beduchten dat vande Indianen is doot ghellaghen. Dewijlmen vande Gouverneur niet en vernam/ soo trock de Commandeur op met hondert ende tseventich man/ waer onder thien of twaelf paerden; latende 't Quartier daer-en-tusschen inde bewaringe van 't Boots-volck. Nam sijnen wegh eerst dwars dooz 't Landt/ ende naer dat ontrent derdehalf upze hadde ghemarckcheert/ quamen aen een verballen Plaetse/ by de Inwoonders genaemt Haro, daer sy versch water vonden/ ende haer een wepnich tijds rusten: van daer trocken sy weder voozts langhs de Zee-kant/ wel vier upzen naer den anderen/ tot aen een af-wateringhe: doen sloegen sy weder te landt-waert in/ ende quamen naer een upze gaens/ met den mozghen-stondt/ aen de Plecke S^a Juan: alwaer sy de Hupsen ledich vonden/ upt dozsaecke dat de Inwoonderen dooz hare Spien al te voren van der onser komste waren ghewaerschouwt; ende geblucht naer een ander plaetse ende water-kupl/ ghenaemt S^a Martha, twee mijlen voozder aen ghelegen: dan alsoo ons volck reede seer moede was/ ende de vbandt al voozts aen bluchte/ soo en trock de Commandeur doen niet verder/ maer leyden haer in S^a Juan neder/ ende bleven daer tot 's avondts: ende keerden

keerden den tzienden weder in 't Quartier. Des anderendaeghs by den Di-
 recteur, Commandeur ende Kaden in bedencken ghenomen zijnde wat haer
 best te doen stondt tot behoudenis van het Eplandt / vonden vooz eerst ghera-
 den / 't in-kommen aen den Oost-hoeck van 't gat met een Fortresse te verseke-
 ren: dan de plaetse daer toe af-gesien hebbende / vonden seer groote swarighe-
 den / om dat de grondt soo steenich was / jae by-naer al steen, soo datter gheen
 ander middel was als te metselen / ende om de Arbeiders te beviziden / eenighe
 ledighe vaten te vollen met steenen ende met plancken ghelijck een Boost-wee-
 ringhe te maecten / waer achter sy mochten metselen: doch de meeste beswa-
 ringhe was / dat het water wel een halve misle van daer was te halen: soo dat
 't ghemeyn volck moepelijck wierdt / ende in desen aenslagh op Curacao seer
 kleyn genoeghen hadde. Den sestienden des avondts trocken beyde Directeur
 ende Commandeur weder te landt-waert in met hondert ende twintich man-
 en vonden de eerste vijf upzen gaens geen water / tot dat onder een gheberghe
 quamen; alwaer sy haren doost blusten / ende haer dien nacht neder leyden /
 sonder by de vbandt ontdeckt te werden: dan des anderendaeghs 's moorghens
 vzoegh bzaecken sy upt op eenighe Indianen die te peerde daer vooz-by qua-
 men / ende hoe-wel syder dzy van quetsten / soo ontglipten haer alle. Dzy
 upzen vorder ghetrocken zijnde / vonden weder water aen de voet van een
 Bergh / nevens een Lack van bzaack water; welke plaetse ghenaeamt werdt
 S^a Maria. Hier leyden haer te ruste tot dat de hitte een wepnich ober was /
 ende keerden doen naer twee upzen gaens weder in 't Boop / dat den negenden
 deses verbzandt hadden: ende sloeghen haer daer neder in een Coral van Bee-
 sten / ende rusten daer dien nacht: van hier namen haren wegh weder langhs
 de Zuydt-zijde van 't Eplandt. Den achthienden 's moorghens moesten sy blij-
 ven legghen / dooz dien eenighe vande Soldaten sieck waren van eenich venij-
 nich frupt / welck sy onbedachtelijck in-ghesnoept hadden: doch de selve op de
 middach meest weder bekommen zijnde / trocken voozts naer 't Lack S^a Mar-
 cha, daer een Spruyt vonden van versch water / doch keerden teghen den
 avondt wederom. Des anderendaeghs wierter noch een scharpen briez aen
 de Inwoonders gheschreven: waer op den twintighsten een Spagnaerdt met
 een Wrede-Daentjen de onse quam spreken / de welke de onse versekerden dat
 gheneghen waren / beyde de Spagnaerden ende de Indianen / een goedt ac-
 coozdt met de onse te maecten. Desen nam aen 't selve den Gouverneur aen te
 dienen / ende op den avondt met naerder beschept weder te konnen: doch op
 den avondt quamder een Pziester / de welke onder de Gouverneur wel 't mee-
 ste gesach op 't Eplandt hadde: ende presenteerde / van wegen de Gouverneur,
 't Eplandt te verlaten / ende 't selve in onsen handen te leveren / mits datter een
 Barcke ofte Jacht soude werden vergunt / waer mede de Spagnaerden ende
 haer Hupsghesinnen mochten vertrecken: 't welck haer by de onse werdt toe-
 gestaen op dese conditien / dat sy alles op 't Eplandt souden laten / uptgenomen
 't gene tot haren lijbe behoorde: ende dat de Indianen met haer souden nemen /
 uptghenomen twintich Familien / ofte sooder noch eenige meer waren die vyz-
 willich wilden blijven: ende dat epndelijck de Lieutenant souden weder leve-
 ren. De Gouverneur quam daeghs daer aen selfs / ende werdt het accoorde
 ghenoeghsaem op de vooz-gheslaghen conditien ghesloten; alleen soo swoer de
 Gouverneur vande Lieutenant gantsch niet te weten: hy vertrock weder te
 landt-waert in / ende de Pziester bleef in ostagie. De onse keerden mede des
 avondts naer haer Quartier / daer wel seven upzen gaens af waren / ende qua-
 men daer vooz den dagh. 't Jacht de Brack ende 't Spaensche Barcken wer-
 den stracy veerdich-ghemaect om 't volck aen de vaste Custe te vervoeren.
 Den vier-en-twintighsten quam de Gouverneur met sijn Spagnaerden ende
 maer

ANN O
1634.

maer seven-en-twintich Indianen sonder hare Vrouwen: soo dat de Indianen weder te rugghe werden ghesonden / om alle de Indianen met hare Vrouwen ende kinderen te doen verschijnen / hare wapenen over te leveren / ende naer 't goedt gheballen bande onse / te blijven ofte over-ghevoert te werden. Soo dat den ses-en-twintighsten alle de Indianen met Vrouwen ende kinderen quamen by 't Quartier / ende werden bebonden vier hondert ende twee koppen / waer onder waren hondert ende vijf weerbare mannen: de Spaensche waren in alles twee-en-dertich / met den Gouverneur Don Alonso Lopes de Morla, de Priester ende Juan Marchios met sijn twaelf kinderen / de welke vooz desen opsicht over 't Eplandt hadde ghehad. De Spagnaerden ende dyp hondert ende veertich Indianen werden 't scheep ghedaen / om aen de vaste Custe aen-gheset te werden. Ende daer bleven bytwillich by de onse twintich Familien Indianen / bestaende in vijf-en-tseventich koppen: daer Balthasar de Montero, daer men een goedt geboelen van hadde / Hoofst werdt over ghestelt. 't Jacht de Brack werdt belast in 't weder-keeren bande vaste Custe / in te lopen inde Haven van Sta Barbara, ontrent anderhalf mijle boven windts bande andere Havenen gelegen: ofte die niet konnende bekomen / inde Haven daer de andere Schepen lagen: ofte de selve mede missende / inde Bape van S^{ct} Michiel twee mijlen beneden windts legghende. Recht vooz de komste van ons volck waren op 't Eplandt ontrent de twee dupsent Hoorn-Beesten / ende daer onder vier-en-twintich Melck-Beesten / die inden reghen-tijdt veel Melcks gaven: neghen dupsent Schapen ende Lammeren; seven hondert ende vijftich Perden / ende wel dupsent Bocken ende Gepten: doch verstonden upt den Indiaenschen Opsieder / dat vier jaren gheleden daer een groote drooghte was gheweest / waer deur wel de helft van het Dee ende vele Aerdt-Duchten waren vergaen; dat mede desen laesten Gouverneur veel Beesten hadde doen doodden / om sich van de Hupden te dienen. De gheleghentheyt van dit Eplandt sal vozder blijcken by de in-ghevoeghde af-teekeninghe / de ware ghestalte ende streckinghe soo naer ghelijck ghenomen / als vooz als noch moghelijk is gheweest; tot welckes verklaringhe wy kortelijck perwes sullen segghen / al eer wy voozt-varen tot het voozder verhael bande gheschiedenissen: de onse hebben in 't eerste gheoordeelt dat het in sijn om-bangh hadde by de vijf-en-twintich Duysche mijlen; doch daer naer het Noozder-gedeelte by wat langer bebonden hebbende / acht-en-twintich. 't ghedeelte van 't Eplandt gheteeckent met de letter A. is het Oost-punt van 't selve: B. is een kleyn onbequaem gat: C. een Haventjen by de onse ghenamt de Fuyck: D. is een bande voornaemste Havenen / by de Spagnaerden ghenamt Sta Barbara, hebbende een diepende schoon in-kommen / streckende Noozdt ten Westen ende Noozdt-Noozdt-West / ende daer naer gantsch West / soo dat met de geduyzende Ooste winden daer wel is in te kommen / doch weder beswaerlijck upt te lopen / hier staet een verballen Kercken ofte Cappelleken / gheteekent met de letter F. het binnen-mey is schoon / men kan 't over ende weder laveren / ende ankeren waer men wil: daer ontrent is mede een Spruyt ofte Alder van versch water in een ghegraven kuyt upt-kommende / waer in oock by de grootste drooghte water verblijft: soo dat het Dee hier met menichte komt dzincken: de Indianen hebben vooz desen hier een woon-plaets ende hoven ghehad / de welke nu verballen zijn / naer dat den Spaenschen Gouverneur 't volck gheleght heeft aen Sta Anna: in 't Meer wordt veel goede Fisch ghevangher. E. is een bequame Bape. G. een Saut-panne daer de Inwoonders haer van dienen. H. is het Doyp Sta Anna, daer de meeste Indianen nu woonen. I. is het Quartier van ons volck / ende de water-plaets: K. is het in-kommen van 't Lack van Sta Anna, ende de voornaemste Haven / hebbende in 't in-kommen seven-

thien

thien ofte achtthien vadem waters/ Nooꝝt ten Oosten in-streckende. L. is een kleyn Haventjen vooꝝ Booꝝ/ genaemt St Miguel; hier staet een Hof met wpenich Vuchten / daer en is gheen versch water / ten ware men met putten te graben 't selve konde bekommen. M. is een bequame Bape. N. een grooten in-bocht / by de Spagnaerden genoemt el Pescadero. O. een Haventjen gheleijck dat van St Miguel, by de Spaensche ghenaemt S^a Martha. P. De Bape S^a Maria. Q. het Haventjen St Juan, van gelijcke ghestalte als dat van St Miguel, en heeft inde drooghe tijdt gheen water / hier om het plegen oock Indianen te woonen / eerse vervoert wierden naer S^a Anna. R. een bequame Bape/ ghenaemt S^a Cruz, doch daer en is geen versch water/ is anders hier bequaem leggen vooꝝ de Schepen. S. zijn verschepden saute binnen-wateren / welcker gheleghentheden hier naer sullen werden aen-gheroert. T. zijn eenighe vervallen Hupsen van 't Doꝝp St Juan, welck vooꝝ desen hier heeft gheleghen. V. is 't Doꝝp Ascension, daer noch eenige Indianen woonen / heeft vooꝝ desen een groote Plecke gheweest. W. een kleyn onbequaem gat. X. zijn eenighe vervallen Hupsen / daer de Indianen eertijds hebben ghewoondt. Y. een onbequaem gat ghenaemt St Joris. De voꝝdere gheleghentheden van 't Eplandt sullen hier naer breeꝝer upt-dꝝucken / als het in 't verhael sal te passe kommen. Vande ghestalte vande grondt sullen dit alleen segghen / dat meest berghachtich is/ doch daer zijn mede veel schoone Dalleyen; vande vuchtbaerheyt ofte onvuchtbaerheyt en wete noch niet sekers te seggen/ dooꝝ de verschepdenheyt der ooꝝdeelen: ende sal metter tijdt ende de ervarenheyt konnen beter blijcken. Het meeste deel van 't Eplandt is over-groeyt met Boomen / welcker hout werdt ghebruyckt tot verwen / ende wordt wegghen sijn ghedaente / de oude Wijn-stocken niet onghelijck / by de onse nu ghemepelijck Stock-visch-hout genoemt; ende placht een redelijcke waerdijse te hebben / doch dooꝝ de menichte dieder is over-gebracht / soo van hier als elders/ is in prijs seer gevallen: ende hoe-welder reede van 't Eplandt veel is af-gebracht / soo is daer noch overvloet/ ende wast weder jaerlijc aen: de Spagnaerden pleghen jaerlijc upt dit Eplandt te trecken vijf ofte ses hondert Hupden; vijf hondert bereyde Schapen-vellen; eenighe aroben Kaes; ende een partijse van dat Hout. De principaelste vucht de welke de Compagnie daer soude konnen upt trecken / is de schoone gheleghentheyt om allenthalven aen 't vaste landt te varen / ende sijn retraits hier te nemen / daer wy vooꝝ de tijdt niet van en sullen eenich voꝝder ghewach maecten: ende sullen nu weder keeren tot het vervolgh vande historie. Naer dat den Directeur 't Jacht den Eenhoorn hadde af-geveerdiche naer 't Vaderlandt / met bꝝieven aen de Vergaderingh vande XIX. verhalende sijne verrichtinghe tot die tijdt toe / ende 't ghene hy reede wegghen de ghestalte des Eplandts / ofte upt de Inwoonderen hadde verstaen / ofte selfs onder-vonden: soo heeft hy den neghen-en-twintighsten des maends Augusti sich begeben naer S^a Barbara, om alle de gheleghentheyt wel te ondersoecken; ende bevonden het selve te hebben een schoone in-komste / ende beter als die van S^a Anna, als Westelijcker in-streckende / maer het upt-kommen weder te swaerder / ghelijck wy voꝝen hebben aen-gheroert: binnen oock een groot Hef; met vele Eplandekens. Het Jacht de Brack arriveerde aldaer/ naer dat de Spagnaerden ende Indianen aen 't vaste landt hadde aen-gheset / ende wierdt hier gheleghet om de Haven te beschermen / tegghen de Spaensche die van de vaste Custe mochten kommen. Gingh vooꝝts de volghende daghen besichtighen de Bape St Miguel, oock de Salinas by Westen Puerto Sardinero. Daer naer de openinghe by Westen S^a Anna, by de Spagnaerden ghenoemt El Pescadero: bevonden 't selve in 't in-kommen maer twee of dꝝy voet waters te hebben / maer binnen een groote in-wijck. Ontrent half September liet hy

September.

A N N O
1634.
October.

een deel Beesten van Ascencion naer 't Quartier halen / om inde regen-maentden gheen ghebreck daer van te lijden. Singh mede de West-zijde van 't Eplandt onderzoeken. Den seften October quam daer by nacht een Canoe in de Haven van S^a Barbara, doch de onse roepende / maecte sich strack weder wegh; 't vermoeden was dat de vbandt de selve vande vaste Custe hadde ghesonden / om te bespieden ofte in die plaetse eenighe wacht ofte besettinghe was.

November.

In 't laeste van November (want niet de pijn weerdit is alle kleyngheden te verhalen die sich hebben toe-ghezaghen) werdt den Stier-man vande Brack met een Boot upt-gesonden / om 't heele Eplandt om te varen / ende van hoeck tot hoeck de streckinghe ende verhept volkomentlijck af te peplen; de welke weder keerende / verklaerde dat het Eplandt / naer sijn oordeel / wel vijftwintich Duptsche mijlen hadde in sijn om-vangh.

December.

In 't begin van December bracht de Capiteyn / die de onse over de Indianen hadden gestelt / een Indiaen vooz den dagh / de welke hy sepde sijn Hebe te wesen; de welke al vooz onse komste by den Spaenschen Gouverneur ghevanghen zijnde / upt de ghevancenis ghevlucht / ende sich tot die tijdt toe in 't gheberghte soude onthouden hebben; ende nu merckende de veranderingh / te voozschijn gekommen. Doch alsoo de ghedaente van desen Indiaen niet upt en wees soo langhe in 't wilde gheschuypt te hebben / wesende soo wel ghedaen als d'andere Indianen / kregghen de onse een vremt bedencken over dit aen-bzenghen: te meer / om dat al eenighe daghen te vooz eenighe dinghen aen de Indianen hadden ghespeurt / die haer met reden verdacht maecten: doch meest om dat 't segghen vande Capiteyn ende desen Indiaen niet seer wel over een quam / ghelijck sy by naerder examinatie bevonden: soo dat desen Indiaen vooz eerst verskerden; ende de andere Indianen onder-vraghende / wierden by haer onder-richt / dat desen Indiaen met een Jangada (wesende een Indiaensche Boot) van 't Eplandt Bonayre was over-gekommen / ende dat naer Coro wilde. Dit vernomen hebbende / deden den Indiaenschen Capiteyn / nevens noch twee andere / vanghen ende in hechtenisse stellen. De Indianen en wilden niet voozder bekennen dan dat desen van Bonayre was over-gekommen: maer hy selve tot scharper eramen ghebracht zijnde / beleedt dat vanden Gouverneur van Bonayre was over-gesonden / ende met een vier op een hoogen Bergh den selven hadde ghe-waerschout dat de onse hier noch op 't Eplandt waren. Ende des anderen daeghs met noch swaerder torture ghedrenght zijnde / verklaerde hy dat noch dese maendt vijftien Piraguen met volck aen Bonayre werden verwacht / die van Caragues hadden over te kommen / alsmede vijf Koninghs Schepen van St Domingo, om ghelijcker handt naer Curacao te kommen / ende de onse van hier weder te verdrifven. Dat ontrent d'yn weken gheleden / een Sergeant Major met een Pirague aen Bonayre was ghekommen / om haer van desen aenslagh te verwittighen / ende dat sijn last was naer Coro te varen / ende de Spagnaerden aldaer de gantsche gheleghentheyt van 't Eplandt te openen / alsmede de Soldaten die daer zijn / te vermanen dat het tijdt was om sich naer Caragues te verboegen. De Capiteyn vande Indianen deses bekentenis verthoont zijnde / bekende dit alles van desen verstaen te hebben in 't by-wesen van vele der Indianen. De onse dese verraderije in deser voeghen ontdeckt hebbende / ende wel merckende dat den meesten-deel vande Inwoonders daer aen vast waren / waren seer bekommert / hoe sy het met de selve souden maecten: want konden haer niet wel misschen / ende en dienden haer niet alle tot vbanden te hebben; alsoo gisten den tijdt van des vbandts aenslagh vooz handen was. Ghebupecten daer-en-tusschen alle middelen / om sich tegghen des vbandts komste wel te voozsien. Sonden hondert Soldaten onder den Lieutenant Spendlo naer S^a Barbara, met last sich in 't Kercken ende ontrent het

Lack te houden: bzochten haer canon/ welck te lande was / weder inde Schepen; ende lieten soo veel Schapen als doenlijk was / van 't Oost-punt naer 't Quartier Drijven / om op de Eplandekens die in 't Weyn legghen / te stellen / op dat de vbandt / indien hy aen dien hoeck quame te landen / te minder bestiael daer soude vinden: en sy selfs in tijdt van noodt sich daer van dienen. Ende wat de Indianen belanght / alsoo sonder haer hulpe de Beesten niet wel en konden bekomen / werdt goedt ghevonden haer misdaet over 't hooft te sien / ende alleen de vier gebangens in hechtenis te houden / doch hare executie alsnoch op te stellen. Dit is 't ghene dit jaer op 't Eplandt is vooz-gevallen.

Ter wy met de gheschiedemissen van dit jaer een eynde maecten / sullen hier by voegghen 't ghene by Claes Ariensz. Vranck met het Jacht Tamarica is ver-richt. Singht 't zepl ynt Texel den twintighsten Martij, om met het Jachtjen den Ever (welck hem gevolght is) te varen naer Cabo Verde, ende voozts naer de Custe van Angola. Den seften April bevondt sich ontrent Madera, ende den vier-en-twintighsten achter Cabo Verde, onder het Eplandeken by de onse genaemt Goeree, ende setten aldaer; hier quam den Ever den seften May by hem. Derzeplden van daer naer Refrisco, ende den vier-en-twintighsten May naer Porto Dali, ende soo voozts langhs de wal / soo dat den twee-en-twintighsten de Riebiere Gambia vooz-by liepen, ende den dyp-en-twintighsten Cabo Roxo, naer de Rievier Catchieu, ende settent 's avondts twee mijlen ende een half by Westen den hoeck van Catchieu. Vooz de Riebiere legghen veel drooghten ende reben / eenighe mach men looden / eenighe zijn stepl / soo dat die hier onbedreven is / sijn Boot dient vooz-ynt te stieren. Van Cabo Verde tot Cabo Roxo ende Catchieu legghen langhs de wal veel reben / soo dat men hier wel moet vooz sich sien. Doeren van hier voozts Zupdt-waerts aen / den twee-en-twintighsten Junij saghen een Zepl / dan konden 't selve niet achter-halen / waren doen neghen graden ende ses-en-vijftich minuten by Zupden de Linie. Den lesten Julij gheweest zijnde op een-en-twintich graden Zupder breedte / keerden weder naer 't Noorden / ende wierden den tweeden Augusti de barninghe van 't landt ghewaer / by gissinghe op de neghentien graden; saghen des anderendaeghs het landt / twee mijlen daer af zijnde / ende op vijftien bademen. Den seften saghen weder landt op de hooghde van sefthien graden ende vier minuten / ende quamen daer onder des avondts; was hoogh eenparich. Recht dypn-landt sonder groente. Des anderendaeghs hadden 's middaghs sefthien graden ende sefthien minuten een mijltjen by Zupden Cabo Negro, om den hoeck is een groote in-wijck; inde welcke den achtsten liepen ende setten daer op beerthien bademen steeck-grondt. Dese Bape is wel een ofte twee mijlen breedt / ende streckt soo verre in / dat men gheen endt kan sien / daer is veel Fisch te vanghen. Den neghenden vertroocken weder van daer / ende namen haer kours langhs de wal naer 't Noorden. Den twaelfden 's middaghs hadden vijftien graden ende acht-en-twintich minuten / ende voeren naer-middach vooz-by Monte Negro, d'welck sich eerst van verre verthoont als een Eplandeken; ende van daer naer 't Noorden streckt de Custe meest Nooydt ten Oosten ende Nooydt-Nooydt-Oost vier mijlen. Den derthienden voeren in een in-wijck / by de onse ghenoemt de Vlieghen-Bay; ende alsoo daer volck saghen / wierdt de Boot met eenich ghewapent volck aen landt ghesonden / die een Ofsken ende Schaep bande Swarten ruplden; dese leght ontrent op vijftien graden / is wijdt ende breedt / ende wordt by de Portugesen Bahia de Vaca ghenoemt; bleven daer legghen / ende handelden van de Inwoonders Ofsen / Schapen ende oock Pompoenen met vziendschap / tot den een-en-twintighsten / alswanneer met de selve in on-min ende oozloge gheraecten; zijnde dese Swarten gantsch niet te betrouwen. Den dyp-en-twintighsten vertroocken van

Martius.

Aprilis.

Mayus.

Junius.

Augustus.

ANN^o
1634.

Septem-
ber.

October.

van daer / ende quamen den seven-en-twintighsten weder onder de wal inden
 avondt / nebens de Klapmuts-Baye, liepen daer binnen / ende setten op twint-
 tich vademen sandt-grondt. Sanderendaeghs kozten de Baye bet in tot op
 elf vademen / ende settent daer weder. Men landt gaende / vonden wel twee
 Dozpkens van ses ende seven Hupskens / doch 't volck was al ghevlucht.
 Dit is een schoone Baye om in te legghen / hebbende aen de Zupdt-Zupdt-
 Gost-zijde een groot sandt-strandt / met een lustighe Vallepe / met weynighe
 klepne Boomen; doch gheen bequaem water om te drincken. Eer men hier
 komt soo isser noch een Baye ghelegghen op de dertchien graden ende seftchien
 minuten by gissinghe / daer een Eplandeken in leght van witte steen boven
 scharp / op welckes Zupdt-hoek een kruys stondt / soo dat die noemden de
 Kruys-Baye. Den neghen-en-twintighsten waren weder aen landt / doch ver-
 namen gheen volck: den Ever wierdt ghesonden om te ondersoecken of by
 Noozden de Baye geen versch water en was te vinden: den dertighsten quam
 de Boot vanden Ever weder / met beschept dat sy twee mijlen by Noozden de
 Baye ghevonden hadden een lustige groene Vallepe met Bosschagie om hout
 te hacken / ende een kuyl effen boven de strandt met versch water: dat mede
 van de Wilden albaer neghen Schapen hadden gheruylt voor Lijnwaet ende
 Cozalen / soo dat de Boot derwaerts wierdt ghesonden met de ledighe water-
 vaten / de welcke nebens den Ever den lesten weder-keerde. Den vijfden Sep-
 tember sonden den Ever wat Zupdelijcker aen / om op des vbandts Schepen
 beter te passen: ende hielden twee mannen op de Zupdt-hoek / om te bespie-
 den wat Zeplen daer ontrent mochten kommen. Den een-en-twintighsten
 quam den Ever weder upt de Kruys-Baye sonder pets vernomen te hebben.
 Den twee-en-twintighsten ginghen weder t'zepl upt de Baye / ende settent
 twee mijlen by Noozden voor de water-plaetse / daer veel Swarten vonden:
 haelden water ende hackten hout ende ruplden Schapen vande Swarten.
 Dese plaetse bevonden te legghen op twaelf graden ende twee-en-vijftich mi-
 nuten Zupder bzeete. Den seven-en-twintighsten ginghen weder t'zepl naer
 de Klapmuts-Baye, ende alsoo een Zepl speurden kommen langhs de wal / na-
 men de zeplen in / ende settent onder de Zupdt-hoek vande water-plaetse: den
 Ever die inde Klapmuts-Baye lagh gheset / maecten zepl / ende quam op het
 boozschreven Zepl upt; d'welck den Ever ghewaer wordende / stack d'arelijck
 by de windt naer Zee toe; die van Tamarica dat siende / lichten haer ancker
 ende pozden het naer. Ontrent den avondt quam den Ever by het boozsepe
 Zepl / ende schoot op 't selve met canon ende musquetten; ende 't Schip dede
 insghelijcke met steen-stucken ende musquetten: Tamarica verre in lij zijnde/
 quamder eerst 's nachts by / lepde 't selve aen boozdt ende nam het: het was
 een frane Hollandtsche fluyt / kommende van Rio de Jenero, gheladen met
 eenighe pijpen Wijn / kisten Supckeren ende Harmeladen / daer waren vier-
 en-vijftich Zielen op; hadden maer twee steen-stucken / ende ses ofte acht mus-
 quetten / ende was ghenaemt de Vlas-bloem; brochten 't selve in de Klapmuts-
 Baye, stelden daer een Schipper op; ende naer dat schoon ghemaecte was/
 zijn daer op gheleght twee pferre ende een kleppl metale stuccken. Den seven-
 thienden October is den Ever met de Vlas-bloem t'zepl ghegaen naer de Kruys-
 Baye seven ofte acht mijlen by Zupden de Klapmuts-Baye; om daer op de
 wacht te legghen. Den negenthienden bracht de Boot vanden Ever tidinghe
 dat de fluyt van haer was af-ghedwaelt / ende dat d'yn Zeplen unter Zee
 hadden sien kommen / die naer haer vermoeden inde Kruys-Baye waren ghelo-
 pen. Sondende de Boot weder upt om de Zeplen te bespieden / ende verstonde
 dat inde Baye laghen een groot ende twee klepne Schepen; doch vorder daer
 naer talende / bevonden dat de fluyt inde Kruys-Baye lagh. Den vier-en-
 twint-

twintighsten zijn upt de Klapmuts-Baye t'zepl ghegaen / om de vremde Zeylen
 te soecken / ende namen haer kours naer Benguela. Den acht-en-twintighsten
 bequamen d'z Swarte-Slaven vande Portugesen / die haer verhaelden dat
 vooz Benguela alleen lagh een Bercken met Sout gheladen / willende naer
 Loanda. Naer middach quam een Boot met acht Portugesen aen boozdt / die
 gheen vbandt en vermoeden / ende wierden ghevanghen ghehouden; ontrent
 vier mylen naer noen quamen vooz Benguela te reede / ende namen het voozsen
 de Bercken met vier Portugesen / de welke verklaerden dat aen landt lagen
 twaelf stucken / doch en werdt van daer niet gheschoten: alleen maecten des
 nachts groot gheruchte met kloeken ende Crommelen. Vooz Benguela is een
 barre reede sonder beschut / ende dicht aen de wal black water; twee ofte twee
 en een half mijlen by Zupden is een hoeck daer een Berghken op leght / boven
 plat / by de Portugesen genaemt Sombrero. Den negen-en-twintighsten voer-
 ren voozts naer t' Zupden langhs de wal / ontrent twee en een half ofte d'z
 mijlen / by Zupden den hoogen hoeck heeft men een langhe sandt-hoeck / ende
 daer by Noozden een fraye sandt-baye; van dese sandt-hoeck tot ontrent der-
 dehalf misle Zupdelijcker is al leegh vooz-landt met groene Bosschagie / dan
 weder een sandt-punt / ende langhs dat leegh vooz-landt (zijnde een pistool-
 scheut vande wal) hebt ghy dertich ende veertich vadem diepte. Den der-
 tighsten hielden al voozts langhs de wal / settent 's avonds daer onder / was
 leegh landt / ende ontrent derthien ofte veerthien mijlen van Benguela Zupdt-
 waerts. Den lesten waren noch over de d'z mijlen van de Klapmuts-Baye by
 Noozden: de veroverde Barcke liep daer in / ende voozts naer de Kruys-Baye:
 doch Tamarica verbolghden een Schip d'welck al een wijl ghesien hadden /
 dan en dede niet op / ende quam mede weder inde Kruys-Baye den neghenden
 November: den derthienden voerden alle de ghevanghene Portugesen naer
 Benguela, ende setten die daer aen landt; ende quamen weder by den anderen
 inde Klapmuts-Baye den achtthienden. Ontladen de Saut-Prijs / halen water
 ende hout vande water-plaetse; sloopen het Bercken / ende verbanden t' gene
 haer niet konde dienen. Den sevenden December verzeplden te samen naer de
 Kruys-Baye, ende alsoo daer geen vbandts Schepen en vonden / keerden 's an-
 derdaeghs weder naer de Klapmuts-Baye, ende settent vooz de water-plaetse.
 Den neghenden wierden vijf van ons volck aen landt by de Portugesen ende
 Swarten verrast / ende d'z daer van doot gheslaghen / ende twee ghevangen /
 vooz dien gheen gheweer by haer hadden. De Schipper Cornelis Jansz. bleef
 daer selfs / en wierdt in sijn plaetse ghestelt Lucas Pieterfz. Rayen. Den der-
 thienden verzeplden weder naer Benguela, ende quamen daer 's anderdaeghs
 naer noen; ransoneerden haer twee ghevanghenen teghen twee Portugesen
 ende twee Swarten. De Gouverneur vande Portugesen was genaemt Lopes
 Suares Lafos. Singhen den negenthienden weder van daer t'zepl naer Caton-
 belle; dan wierden vooz de stroom soo om de Noozdt ghedreven / dat den twee-
 en-twintighsten bevonden daer al vooz-by te wesen / soo dat den vier-en-twintigh-
 tighsten het weder wenden naer de Zupdt / ende den ses-en-twintighsten haer
 bevonden op de hooghde van by-naer elf graden; alwaer hun dit jaer sullen
 laten. Ende nu verbolghden de reyse van Capiteyn Jol, die wt t' voozleden jaer
 hebben ghelaten by Cabo del Enganno, aen t' Oost-eynde van Hispaniola: den
 lesten December hieldt by West aen / ende passeerde Cabo Frances, d'welck sich
 van verre op doet ghelijck of t' Enlandt Tortuga ware / ende daer streckt een
 kleyn riff af / even by Westen is een sandt-strandt / ende wel vier of vijf dubbel
 landt. Den eersten Januarij des avonds hadden den hoeck van Manfanilla
 Zupden van haer / is een hoogen Bergh ghelijck een schelf hon. Den twee-
 den 's mozhens waren ontrent vijf mijlen boven de Tortuga, soo dat daer met
 k k k den

November.

December.

Januarius.

ANN O
1634.

Februarius.

Martius.

Aprilis.

den donckeren aen quamen / ende vonden daer de Canary-Voghel. Maecten daer schoon / ende vertimmerden 't Jachtjen. Den elfden gingen weder onder zepl naer de dyp Kiebieren om water te halen; den twaelfden saghen Punto de Maize aen 't Oost-eynde van Cuba: de welcken den derthienden hadden Noozden van haer ontrent dyp mijlen / saghen een Zepl / d'welck naer de middach bequamen; quam van S^t. Jago de Cuba, hadt vijf daghen van daer ghetweest; 's anderendaeghs naer de middach liepen in Guajama, ontrent derthien mijlen by westen Punta de Maize, is een bequame plaets om Schepen in te legghen / ober al steeck-grondt / ende acht of thien badem diep / men kander beschut legghen booz alle winden / is ruym ende wijdt / ende aen de West-zijde is een sandt-strandt ende laegh landt / daer setten de Spagnaerden aen landt / ende aen de Oost-zijde ist hackelich en klippich: 's avondts ginghen weder t'zepl: keerden weder om de Oost / ende den seventhienden saghen Guanabo, ende quamen 's anderendaeghs aen de Cabo Tiburon. Namen daer upt de Prijs de Supckeren ende Hupden in. Den neghen-en-twintighsten quam Galeyn van Stapels daer by haer. Den lesten ginghen weder t'zepl; den eersten Februarij passeerden Navaza, ende den tweeden waren 's moorghens ontrent ses mijlen by Oosten Cabo de Cruz, die naer de middach passeerden: saghen den vijfden Isla de Pinos: den achtsten waren ontrent acht mijlen by Oosten Cabo de Corrientes; veroverden daer een Bercke vol Schildt-padden; ende 's avondts een Schip met Meel / kommende van Nova Hispania: den neghenden zeplden boven de Cabo de Corrientes, sood dat 's avondts inden bocht quamen / ende lieten de Spagnaerts met de Schildt-pad-Bercke 's avondts varen: den twaelfden liepen op de reede van Isla de Pinos, saghen een Zepl / d'welcke namen / quam van Jamaica, ende was gheladen met Cassavi, wilde naer de Havana: namen daer heur bekomste upt ende lieten se varen. Den sestienden ginghen weder t'zepl / passeerden de Cabo S^t. Anton. Den seven-en-twintighsten saghen het Landt van Cuba ontrent ses mijlen by Oosten de Tafel. Hielden hier af ende aen. Den thierenden Martij veroverden noch een fregat / kommende van Nova Hispania, gheladen met Meel: 't welck daer upt haelden ende lieten d'rijven. Den achtthienden saghen weder de Cabo S^t. Anton, ende quamen 's anderendaeghs daer aen / ende haelden water. Bequamen noch dyp Schildt-pad-Bercken; ende den vijf-en-twintighsten een Carveel met Schildt-padden / quam van Porto del Principe, ende hadde oock tachtentich Hupden in: dan lieten het wegghen de harde windt varen. Den lesten waren by de Havana. Den vierden April quamen weder by de Cabo S^t. Anton. Maecten daer schoon: ende quamen / naer dat eenighe daghen weder hadden ghekrupst / den twaelfden onder Isla de Pinos te reede. Den achtthienden passeerden weder de Cabo S^t. Anton. Den seven-en-twintighsten saghen de Martyres, zijn leeghe Eylanden / ende hier en daer zijn heubelen. Liepen van daer voorts naer hups / ende quamen in Texel den sesten Junij.

Jaerlijck Verhael

VAN DE

Werrichtinghen der Gheoctroyeerde

West-Indische Compagnie.

Kort Begrijp van het twaelfde Boeck.

Rertinente beschrijvinghe van de *Capitania* van *Pariba*, ghelijck de selve is aen-ghemerckt by D' *Servacius Carpentier* Politique Raedt. T ghene in *Januario* ende *Februario* geschiet is, ontrent de *Cabo S' Augustin*. De Spaensche Soldaten worden wegh-ghevoert. *Pater Emanuel de Morais* komt by de onse. De *Brasilianen* accorderen met ons volck: by die occasie een kort verhael van hare Wooninghen in alle vier de *Capitanien*, volghens de verklaringhe van *de Morais*. De ghevluchte Inwoonderen van *Pariba* keeren weder, ende doen eedt. De conditien haer in-ghewillicht. Die van *Rio Grande* insghelijck. De *Colonel Artichau* ende de Politique Raedt *Stachouwer* trecken naer *Goyana*; haer verrichtinghe aldaer. De vyandt vergadert in *Mosuiç*: de *Colonel* treckt daer naer toe: de vyandt vlucht, en steeckt 't Dorp in brandt: wordt by de *Colonel* verjaeght van *Miritibi*; ghestalte ende nature van dien Bergh. De *Colonel Schuppe* komt by de *Colonel Artichau*. De vyandt weder gheslaghen en gantsch verstroyt. De *Colonel Schuppe* verreckt naer het *Reciff*: treckt naer *Moribeque*, ende verjaeght de vyandt. De *Colonel Artichau* komt te *Mosurepe*: komt in *S' Laurens*, en verjaeght de vyandt: naerdert het *Real*, ende legt sich neder inde Molen *S' Pantaleon*. De besettinghe in 't *Real*. Ghelegentheyte van 't Fort *Real*. De *Colonel* besichticht het *Real*, en is in groot gevaer: maect een Redoute by *Passo de Fidalgo*: noch een tweede op den Bergh *Autero del Conde*. Uytval vande vyandt. De *Colonel* maect een derde Redoute: wordt ghequetst: stercken uyt-val vande vyandt, die in-gejaeght wordt met schade van beyde zijden. Twee mortieren inde Redoute gestelt. Een

vierde Redoute ghelegh. De vyandt worden eenige tonnekens Pulver af-hendich ghemaect. De *Colonel* brengt sijn Quartier naerder aen 't *Real*. De vyandt foeckt onnut volck wegh te seynden, te vergeefs. Een vijfde Redoute ghemaect. De Belegherde foecken te parlementeren. Conditien van 't accoordt. Vyt-tocht van 't volck: ende water in 't Fort wierde ghevonden van gheschut ende anders. Den tocht vande *Commandeur Licht-hart*, landen aen *Barra Grande*: de ordre van haer trecken: de Inwoonderen ten platten lande handelen met de onse: de *Commandeur* maeckt hem daer sterck: eenighe vande Inwoonders nemen sauvegarde. Een Schip ghenomen met hondert en twintich pijpen Wijn, &c. Communicatie met eenighe van de voornaemste Inwoonders van *Porto Calvo*. Twee Jachten gefonden voor de mondt van *Rio S' Antonio*. Krijghen noch een Compagnie vier-roers; nemen den tocht voor naer *Porto Calvo*: krijghen die in 't ghesichte: vallen de vyandt met een onghelooflijcke couragie aen: de vyandt werdt inde vlucht ghedreven: ende de Plaetse verovert. Ghelegentheyd der selve; ende de Suycker-Molens daer onder behoorende. De Inwoonders doen den eedt op de conditien van *Pariba*. De Graef van *Bagnola* vlucht naer *S' Antonio*. De Inwoonders van *Camarigibi* ende *S' Antonio* doen den eedt: de achter-gheblevene worden ghecireert. Krijghen noch een Compagnie tot haer versterckinghe. Verrichtinghen van de *Colonel Schuppe*: begeeft sich met sijn volck by Zuyden de *Cabo S' Augustin*. *Matthias d'Albuquerque* retireert sich van 't Fort *Nazareth*: het welck de onse blocqueren. De *Colonel Artichau* treckt mede daer naer toe. Die van 't Fort parlementeren. Conditien van 't accoordt. Uyt-tocht vande Soldaten. 't Gheschut ende Ammunitie daer ghevonden. De *Colonel Schuppe* treckt op naer *Serinbain*. Ghelegentheyd van *Poyuca*. Ons volck in *Porto Calvo* verrast. 't volck daer legghende. De Fiscael seynt secours. De meeste Inwoonders van dat gheweste vluchten: die weder werden in-gheroepen. De Placaten werden aen *Albuquerque* ghebracht. Het Dorp wordt versterckt met Palissaden. Ontrouw van *Rodrigo de Barros* ende andere Inwoonders. Verstaen de sterckte vande vyandt. De onse maecken haer ghereedt tot teghen-weer. Capiteyn *Muller* komt by haer met sijn Compagnie. De vyandt komt aen: een Portugees verraedt ons volck. De Plaetse wordt verloren: ende de onse verweeren haer noch in een Huys: accorderen met de vyandt: *Calabar* wordt ghequartiert. De *Colonel Schuppe* treckt om de Plaetse te ontfetten, komt aen *Barra Grande*; verneemt 't verlies van de Plaetse. De *Colonel Artichau* treckt mede derwaerts: komt mede in *Barra Grande*: de vyandt seght het quartier op. De onse kommen inde *Povagon*, ende vinden die verlaten, ende dat de vyandt al vertrocken was, ende sich begheven hadde naer *Alagoa*. De onse trecken den vyandt naer,

naer, ende legghen een Fortresse aen *Paripuera*. Den tocht van de Kruyffers voor de *Babia*; 't Schip den *Hercules* met achthien hondert kisten Suyckeren werdt by de onse ghenomen ende op-ghebracht. Aenkomste van Schepen uyt het Vaderlandt. Krijghen tijdinghe van Schepen die tot secours vande vyandt quamen. De *Colonel Artichau* wordt gefonden naer *Barra Grande*. 't Fort *Oragnien* op *Tamarica* wordt verswaert. 't Fort *Real* wordt ghesleght. Gheleghentheyte van de Fortificatien aen de *Cabo*. Een Schip ghenomen, willende naer *Angola*. Des vyandts Armade komt ontrent het *Reciff*: onse Schepen op de reede legghende. De Armade verzeylt naer 't Zuyden. Den *Ammirael Lichtbart* werdt haer naer ghesonden. Volghen de Armade tot by *Paripuera*. De Spaensche setten by *Punta de Faragoa*, ende landen daer haer volck. De *Colonel* treckt te lande daer naer toe, ende onse Vloote ter Zee. De *Colonel* wordt misleydt by sijn Guide; ende keert weder naer *Paripuera*: versterckt sijn Quartier. De Portugesen daer ontrent werden insolent, ende rebelleren. Waer op de onse resolveren 't Landt daer om her te depopuleren. Wat op 't Eylandt *Curacao* dit jaer is voor-ghevalen. Aenflagh vande vyandt ontdeckt. De onse bouwen een Fort op de Haven. Een Scheepken ghenomen by 't Schip *Smol*. Een vyandts Schip op de klippen ghejaeght. Verrichtinghe van 't Schip *Smol*, ende van 't Jacht de *Smalwe*. Kleyn *Curacao* wordt besichticht. De voyagie van *Cornelis Cornelisz. Fol*. Loopt inde Haven van *S^e Jago de Cuba*. Schieten een Spaensch Capiteyn doot, ende krijghen eenighe ghevanghen. Gheleghentheyte vande Haven. Scheyden weder van daer. Kruyssen voor de *Havana*. Setten aen *Jamaica*. Kruyssen daer naer voor *Cartagena*. Neemt een Scheepken van *Tolu*. Uyt *Cartagena* kommen tegen haer vier Schepen: daer teghen slaen; becommen de *Vice-Ammirael*. Capiteyn *Fol* loopt inde *Golfo van Darien*: neemt een Bercke, ende daer naer noch een: een derde inde grondt ghehackt: weder onder *Zamba* ghekommen zijnde, sien de Spaensche Vloote. Steeckt over naer *Hispaniola*. Plunderen een Spaensche Fregatte. Kommen weder by *Cartagena*: slaen teghen des Koninghs Jacht, kommende van *Margarita*; ende nemen een Fregatjen met achthien hondert Huyden. Noch een van *S^e Jago*. Kommen weder by de *Havana*, ende nemen daer een groot Schip, daer veel Tabac uyt becommen. Varen daer mede naer huys; doch werden by de Duynkerckers ghenomen. Vervolgh vande voyagie van *Tamarica*. Seynden de *Vlas-blom* naer *Brasil*. Nemen een Bercxken. Daer naer noch een. Nemen een Schip, kommende van *Viana*: 't welck mannen ende *Angola* noemen. Den *Ever* slaet teghen vier Schepen, ende wordt ghenomen. Kommen inde Rievier van *Congo*, ende spreken met den Grave van *Sohnno*. Steken over naer *Brasil*. De reyse van *Abraham Roosendael* met de *Brack*. Komt by *Margarita*,
Kkk 3   ende

ende zeylen naer de vaste Custe. Kommen te *Curacao*. Steken over naer *Hispaniola*, ende kommen achter *Isla de Vaca*, met het Schip *Swol*.

**Lijste vande Schepen ende Jachten / dit jaer naer Pernambuco
uyt de respectieve Cameren vertrocken.**

Oyt de Camer van Amsterdam.

	Schepen	lasten	metale	yfere	stukken	Matrosen	Soldaten.
10 April	Oragnie-Boom	140		8	bevzacht	20.	
19 Ditto	S ^t Donatius	130		12	bevzacht	17	12.
3 Mayus	't Landt van Beloften	150		10	bevzacht	19.	
25 Ditto	Speel-Jacht	120		13	bevzacht	17.	
20 Junius	Alcmaer	160		16	bevzacht	40	5.
24 Julius	S ^a Clara	180		20	bevzacht	26.	
28 Ditto	Goeree	170	8	16		73.	
	Doffer	15	4			20.	
	Duyf	15	4			17.	
19 Augustus	Spitsberghen	140		18	bevzacht	33.	
16 Septemb.	't Haentjen	15	2	2		20.	
	't Hennetjen	15	2	2		17.	
	Leeuwin	140		16	bevzacht	21.	
11 October	Amsterdam	500	12	26		84	17.
1 Decemb.	Amersfoort	200	10	20		55	30.
	Samson	170		15		38	20.
	Jonghe Krab	130		4		21.	
	Griffoen	150		14	bevzacht	24	25.
	Liefde	140		4		16	18.
	Trompetter	110		6		16.	

Oyt de Camer van Zeelandt.

9 April	Moriaen	150	2	18		32.	
9 Mayus	Zee-Ridder	60	2	12		24.	
	Phasant	30	2	8		18.	
	Oragnie-Boom	130			bevzacht		
4 October	't Hart	70	2	13		18.	
	Oudt Vlissinghen	150	4	17		55.	

Oyt de Camer vande Mase.

27 Mayus	't Wapen van Delft	140	6	18		50	46.
	West-Vrieslandt	200		18	bevzacht	50	106.
	Nassauw	180		18	bevzacht	26.	

Oyt de Camer van 't Noorder-Quartier.

19 April	Wassende Maen	140		14	bevzacht	22	114.
2 Mayus	't Wapen van Medenb.	150	6	16		55	105.
3 Julij	Zee-Robbe	150	2	18	bevzacht	22	13.

Oyt de Camer van Stadt en Landen.

8 Mayus	Pasmoy	170		10	bevzacht	19.	
27 Ditto	Bonte Koe	180		18	bevzacht	61	61.

Het tyvaelfde Boeck

BK dat wy voort-varen tot het verhael vande verrichtinghe in Brasil, soo sullen hier beginnen met een volkommen beschrijvinghe vande Capitania van Pariba, 't voorleden jaer by de onse gheconquesteert; by-naer van woordt tot woordt / ghelijck als die is overghesonden by den Politiquen Raedt Dr Servacius Carpentier. Pariba, (seght hy) een vande vier Noordersche Capitanien, in ordre / volghens de streckinge vande Custe van Pernambuco Noordt-waerts / de derde; maer in weerde / weghen hare vuchtbaerheyt / be-

ANNO
1635.

quaemheyt van Havenen / Reciffen ende insonderheyt Kiebvieren / de tweedet woordt alsoo ghenamt naer haer voornaemste Kiebviere / die de selve by-naer in twee schepdt. Leght tusschen de hooghde van seven ende ses graden by Zupden de Linie: paelt teghen het Zupden aen de Capitania van Tamarica aen de Zee-kant / alwaer vande selve werdt ghescheyden by een marck-steen by Zupden het Kiebvieren Taperabu: maer diep in 't Landt ghekommen zijnde / springht achter Tamarica om / ende stoot aen de Capitania van Pernambuco, begriipende aldaer een groot ghedeelte vande Grand Matta do Brasil: tegen het Noorden heeft de Capitania van Rio Grande, ende woordt daer van ghescheyden door een marck-steen by Noorden de Kiebviere Camaratuba: teghen het Westen en heeft gheen sekere bepalinghe / maer sal haer soo verre strecken als de vuchtbaerheyt des grondts ende andere ghelegghentheden de Inwoondersen sal konnen aen-locken om te bewoonen. Is bewatert met twee schoone Kiebvieren / te weten: Pariba ende Mongoape, benessens seer vele klepne. De Inwoondersen van dese Capitania, als sich meest ghenerende met de Landt-bouw / hebben sich weder in sijne Landen met de woonste ghehouden; ende om dat de Ingenios ghelegghentheyt van Water om mede te malen / ende hare Riet-Velden / als mede Bosschagie om hout te kappen van noode hebben / soo leggen hier en daer verspreyt / soo dat gheen Dorpen daer in ghevonden worden / ten waer men weder Ingenio een Dorp wilde noemen / ende dat niet sonder reden / dewijl tusschen Witten ende Swarren som tseventich / som tachtich / ende doock wel hondert ende meer Zielen daer by een woonen. Alleenlijck op de Kiebviere van Pariba, daer de Camera van Justitie haer residentie was houdende / by welcke sich de Geestelijcke / koop-lieden ende Ambaghts-lieden voeghen / is een kleyn Stedeken; hebbende ontrent de groote van Geertruydenbergh in Hollandt: doch is niet soo dicht bebouwt: was by de Portugesen genaemt Nossa Senhora das Nieves ende Phillippea, welck de naem by de onse nu is verandert in Fredrick-Stadt, naer de naem van sijn Hoogheyt de Heere Prince van Oragnien. Den grondt van dese Capitania, als vande andere / is berghachtich / met vele DalLEN tusschen beeden / alleen ontrent de Kiebvieren / principelijck Pariba zijn schoone vlackten van seer vette aerde ende vuchtbaer / ende zijn dit de Landen waer het Supcker-riedt gheplant woordt / het Gheberghende ende DalLEN hebben doock wel vuchtbare gronden / doch niet bequaem tot Supcker-Rieden / maer wel tot Mandioca, Tabac ende vele andere Ketde en Boom-Vuchten; ende is dit Landt op de Bergen en inde DalLEN alleen vuchtbaer bevonden / dat sich van outs en upt sijn eyghen nature wel

ANN O
1635.

wel dicht met bosch ende gheboomte bekleet heeft / soo dat men daer dooz niet kan kruppen; westweghen de Portugesen segghen als sy Landt kieszen om te bouwen; Tierra que ben se cobra a si, ben me cobrere a mi; Landt d'welck sich selfs wel deekt / sal my oock wel decken. Wat voorts vooz Landen sich met bosch niet bedecken / maer bloot legghen ofte sober ghedeckt zijn / zijn gantsch onbzuchtbaer; welcker blackten ofte caluwe gronden wel vijf of ses mijlen aen den anderen legghen tot het Zuyder-deel van Pariba, ende vele in 't Noozder / alleenlijck met een wepnich ydel hardt gras bedeckt / niet bequaem om Beesten op te houden / soo dat het quade niet met allen geeft / maer het goede geeft weder dupsent-fout; doch soude neerstighe culture vele Landen die van de beste niet en zijn / noch treffelijck kunnen verbeteren. De Druchten die hier te Lande vallen zijn tweederley; eenighe dienen alleen tot onderhout; andere om upt te voeren. Onder die / die tot onderhout gheteelt werden / is de voornaemste Mandioca, van welckes wortel de Farinha de Pao ghemaectt werdt; de Velden die dese Dzaghen / noemen de Portugesen Rossas, ende de Boeren diese planten Labradores de Rossas; dese Farinha dient den Inwoonderen vooz Bzoodt / uptghenomen de rijcke die Tarwe ghebruycken upt Portugael / Rio de Jenero ende St Vincent ghebzacht: voorts teelen mede Maiz ofte Hillie / by de onse ghenaemt Turcksche Tarwe, dit werdt gestooten ende met Heel ghemenght / en maectt goedt Bzoodt / doch werdt meest de Beesten / Hoenders / Kalkoenen ende Paerden ghegheven: den Rijs werdt hier oock gheteelt / doch wepnich. Voorts zijn hier veelderhande Aerd-Druchten / als Parates, Heeloenen / Water-Limoenen / Pompoenen / oock eenighe onghesloten Koolen / Komkommers / doch wepnich / Annanassen: Boom-Druchten ontallijcke soozten / als Dzagnie-appelen supz en soet / Bananas, Pacovas, tweederhande soozten Guajavos, Mangaves, Artekou dzy soozten / Marconia dzy soozten / Cocosnooten redelijcke quantiteyt / Caious in soodanige quantiteyt datse niet konnen verbzuyckt werden; want de Bosschen staen daer vol van / ende de Indiaanen maecten in de tijdt daer Wijn van / daerse haer Droncken in dzyneken / ende is de Castanie vande Caiou veel lieflijcker van keerne als onse Castanie / ende werdt hier veel met Supcker bedeckt ghelijck by ons de Amandelen. Daer is oock een Drucht ghenaemt Araha, amper van smaect / wat astringerende / werden Confituren hier ghemaectt; ghelijck mede vande Gember / die hier oock in redelijcke overvloet groept. Als de Landen in vrede waren / vondt men hier seer vele Hoozn-Beesten / maer zijn dooz den Oozloghe seer vermindert ende verstroyt; doch sullen metter tijdt wel weder vergadert worden ende aen teelen; sy slachten maer de Koepen alse oudt zijn / ende de Ossen alse niet meer arbejden konnen: voorts zijnder oock Bocken / Gepten ende Schapen / doch wepnich; Derckens in overvloet. De Bosschen zijn vol Wildt / welck de Menschen konnen ghebruycken tot Spijse; Harten ende Keetsjens / Hasen / Konijnen verscheden soozten / en in ons Landen onbekent: hier zijn veel Paerden / redelijck kloeck / ende die beter teghen den arbejdt konnen als de onse / gaen dickmaels een heelen dagh sonder eeten; worden niet ghebruyckt van om op te rijden / moeten haer lijden met enkel gras / hoe-wel haer oock wel wat Hillie geven; ende inde Ingenios worden mede gheshonden met de opper-eynden van het Supcker-Kiedt / ende in 't Water welck sy dzyneken / doen een wepnich Sirope: met het selve Kiedt ende Dyanck voeden sy oock haer Werck-Ossen / ende krijghen daer beyde sterckte van. Voorts zijn oock in 't wilde veelderley soozten van Voghelen / eenighe tot vermaect / andere oock tot Spijse: tot vermaectt zijn de Araras; dzy soozten van Papegayen / veel soozten van Peroquiten, soo om hare schoone veederen / als om dat men die alle

alle kan leeren spreken; hoe-wel de Papegapen oock veel werden gheschoten ende ghegheten / want vliegghen daer met sulcke troepen / dat de lucht schijnen te verdupsteren: tot Spijse zijn hier Veldt-Hoenderen / Faisanten / Toztel-Dupben / Kenggers / Snippen / Water-Hoenders ende veel andere: den Oorlogh heeft de Hoenderen en Kalkoenen seer vermindert / doch sullen haest weder toe-nemen: hier is mede een slach van Genden / by-naer soo groot als onse Ganssen. De Zee ende de Riebvieren zijn oock seer Viscch-rijck in sulcken overbloet / dat de selve hier wel de meeste vervullinghe geven. Doozts zijn hier noch veel andere soozten van Lijf-tochten / als Zee ende Landt-Krabben / die inde Wosschen soo overbloedich zijn / ende soo aenghenaem voor de Indianen / datse haer / nevens Farinha, meest daer mede voeden. Soo dat de Lijf-tochten hier soodanich zijn / dat de Inwoonderen / in vrede sittende / haer daer weelderich met konnen onderhouden. Tot bouwen van Hupsen is hier alles watter toe van noode is / uytghenomen Iser / hoe-wel sonder 't selve meest alle geringe-lieden Hupsen ghemaectt zijn. Want een Hups willende maecten / rechten sy eerst soo veel staende stijlen op / als het begriip is vereyschende / daer in legghen sy een solder een mans lenghde vander aerden / boven dien solder komt het dack; onder woonense niet / maer dient haer om d'een of d'ander te bergghen; onder 't dack woonense / welck is van pannen ofte bladeren van wilde Cocos-Hooten; de zijden bebinden sy eerst met recht dickachtich rijs d'yn of vier vingheren vanden anderen / bekleedent dan met leem daer hope in ghemenght is / bestrijcken het altemet van binnen en buyten met kalck / oftokwitten het alleen / dusdanighe zijn meest de Hupsen ten platten Lande; inde Stadt zijn eenighe fatsoenelijcke bequame Hupsen / die van witten ghehouwen steen zijn op-ghemetselt / te weten: de hoeck-steenen / vensters ende deuren zijn al van vier-kant ghehouwen steen; de muren tusschen beyden is van routwe onghefatsoeneerde steen met goede kalck tusschen beyden / soo gheleghet als sulcke steen lijden wil / ontrent twee ofte derdehalf voet dick / ende meer naer de swaerte van 't ghebouw; die soo hoogh op-ghetrocken zijn / datter een solder in is / daer woont men op onder het dack; en onder is een bequaem Pock-hups ofte twee: die geen solder en hebben / woonen langhs der aerden onder 't dack / de vloer met harde kleij in stede van steen bedeckt zijnde. De kalck werdt by de Stadt ghebrant van steen die daer uyt een put ghehaelt wordt / als mede de bouw-steen: den selven is wel hardt / doch redelijck te wercken / is beter als onsen witten Arduyn. De Inwoonders van dese Capitania zijn ofte vrye Lieden ofte Lijf-epghene. De vrye zijn ofte Portugesen / ofte Nederlanders ende andere Europesche natien / ofte oock de in-geboorne Brasilianen: de Slaven zijn ofte Brasilianen ofte Swarten die van Angola ofte Cabo Verde daer ghebracht zijn. De Brasilianen die hier woonen zijn van 't geslachte Petiguares, minder van stature deur den bandt als de Europesche natien / oock niet soo sterck ofte arbejdsaem. Haren zijn in dese Capitania seven Aldeas, waer onder Pinda-Una de voozmaemste is / als wel vijftien hondert Zielen houdende; de andere hebben maer d'yn hondert ende oock minder: haer Aldeas bestaen in vier / vijf / ses ofte oock meer lange Hupsen / daer hier en daer seer klejne deuren ofte gaten in zijn / daerse langhs uyt ende in-gaen; zijn ghedeckt met bladeren van wilde Cocos, ende de zijden insgelijcks daer mede dicht ghemaectt: de Lieden gaen meest naectt; de Mans de schaemte met een kleetjen bedeckt; de Vrouwen draghen hemben van Lijntwaet / welcke de Mans met arbejden vande Portugesen verdienen. Haren meesten Hups-raedt is een Cottoene Hamacke / (die sy aerdich weten te maecten / slapen daer 's nachts en leuperen daeghs daer in) Wooghen / Pijlen / Bijl / Hack-mes ende dierghelijcke; haer meeste voetsel is Farinha ende Landt-Krabben: zijn meest al ghetrouwt / ende

ANN^O
1635.

jalours ghenoech over hare Vrouwen; trecken haer kinderen in 't wilde op/ sonder pewers in te laten onderwijfen. De Portugesen schelden die voor een lichtveerdighe/ ontroutwe ende ondancbare natie/ die men niet veel mach toegeven: behalven dat elcke Aldea sijn Capiteyn heeft/ soo pleghen de Portugesen haer noch een Portugesche Capiteyn te geven om haer beter in orde te houden; die haer oock voor eenighe daghen verhuynde om voor de Portugesen te wercken / te weten: vijf-en-twintich dagen voor vijf varas grof Lijnwaet: dese Capiteyn hadde van peder Basiliaen die hy verhuynde een testoen ter maendt van de ghene diese huynen; dan ghenoeghden sich seldom daer mede/ maer onthielen de arme Basilianen oock wel haer Lijnwaet / soo dat op de Portugesen seer verbittert waren / ende sich strack onder ons begaven / niet begerende meer een Portugees Capiteyn te hebben. De Slaven sijn eerst ingheboorne Americanen/ die by de Tapuyas ghevangen ende aen de Portugesen verkocht sijn: hadden mede de Basilianen die inde Bahia de Trayciaon met de Generael Bouduwijn Hendricksz. hadden ghehouden/ tot Slaven ghemaect/ doch de onse hebben by public edict de selve by ghesproken / ende een peder belast die los te laten. De naeste soorte sijn Tapuyas upt de Maranhon, aldaer inden Oorloghe ghevangen/ by de Portugesen op-ghekocht ende hier ghesonden: dese sijn kleyn van ghestalte / onsterck / moghen teghen gheen arbejdt/ ende als men haer wat te vele verght/ begeben haer tot aerde te eten / daer van sy eyndelijck sterben / men wordt het aen haer tonghe ghewaer / die heel wit uytflaet. De derde en meeste soorte sijn Negers upt Africa, meest upt Angola: dit volck doet al den arbejdt van 't Landt / en werden dagh en nacht daer aen ghehouden met veel slaghen; ende segghen de Portugesen voor een spreekwoordt; die dege wil hebben van sijn Neger, moet hem veel eetens/ veel wercks ende veel slaghen geven: sonder dese en is daer geen werck te verrichten/ noch gheen voordeel te doen: de Negers van Guinea sijn mede wel goedt / maer niet soo sterck / sulcx dat meest in huys werden ghebruyckt / ende om de tafel te dienen: die van Cabo Verde sijn de beste ende sterckste van allen/ ende gelden daer te Lande 't meeste geldt. De Buchten des Landts die tot handel dienen ende upt-geboert worden/ sijn principelijck Supckeren en Verruw-hout/daer naer Tabac/ Huynen / Cottoen / etc. En sullen hier niet aen-roeren hoe de Kieden werden ghecultiveert/ ende de Supckeren ghemaect / 't selve soude hier buyachthien Ingenios ofte Supcker-Molens/ der welcker eenighe met het Water Pariba, te weten: by Zupden de Kiebiere neghen; de eerste dicht by het Stedeken Fredrick-Stadt, toe-behoorende in Portugael: wordt ghenoeit das BARRIERAS; dese heeft een Partido selfs aen de Molen behoorende / en de reste van de Cannas ofte Supcker-Kieden werdt ghesourneert by de Honnicken van S' Bento; dese Molen is gheconfisqueert aen de Compagnie / doch is onghereddert / ende onbequaem tot het malen. Ende op dat men de ghelegghentheyt wel verstaet / soo moet men onderschept maecken tusschen de Signores d' Ingenios ende de Labradores vande Cannas: een Partido is een Kiedt-Veldt van Supcker-Cannas: ende voor soo vele de Labradores de Cannas aen een Molent leveren; daer van wordt het Supcker / datter van wordt gemalen/ (de thiende ende gherechtigheyt vanden Heere van 't Landt eerst af-getrocken) verdeelt/ de drij vijfde-parten voor de Signor de Ingenio; ende de resterende twee vijfdeparten voor den Labrador de Cannas. De tweede Ingenio is mede een Water-Molen; den Eghenaer is met Albuquerque gheblucht / ende over sulcx is desen mede gheconfisqueert; doch kan niet malen om dat de ketels verstenen sijn ende de Negers verlopen. De derde is ghenaeit S' Andre, is mede gheconfisqueert/

queert / doch werdt noch aen 't malen ghehouden by de Factor, weghen de pre-
tensien die der op heeft. De vierde ghenaeamt Tibery, toe-behozende Jorge Ho-
men Pinto, is mede een Water-Holen / ende maelt noch. De vijfde is een
Water-Holen / toe-behozende in Portugael / ende over sulcx mede aen-ghefla-
ghen / doch maelt niet. De sesste oock een Water-Holen / toe-behozende Fran-
cisco Camelo de Valcafar, maelt noch. De sevende een Water-Holen ende
malende / toe-behozende Manuel Pires Correa. Den achtsten werdt met Ossen
bedient / toe-behozende de Weduwe de Rocha ende haer kinderen. De negen-
ste alderdiepft in 't Landt ghelegghen / werdt mede met Ossen bearbeydt / en be-
hoort Antonio de Validares toe. Dese d'yleste malen mede. Aen de Noord-
zijde vande Kievier zijn insgelijcx negen Ingenios: de eerste ghenaeamt Gargou,
een Water-Holen / toe-behozende Jorge Lopes Brandaon, ghevluchte / ende
over sulcx gheconfisqueert; maelt niet / dooz dien ten deele vervallen is. De
tweede ghenaeamt do Meso, in Portugael toe-behozende ende gheconfisqueert/
ende is by wat ontrampaneert. De derde ghenaeamt Inhobi, een Water-Ho-
len / toe-behozende Louis Brandaon, ghevluchte: dese is by de onse aen 't malen
ghebracht. De vierde Ingenio Velho van Duarte Gomes da Silveira; een Wa-
ter-Holen / die sterck maelt; daer is noch een nieuwe by / doch onvolmaect.
De vijfde van Antonio Pinto de Mendoza, maelt met Ossen. De sesste Holen
van Juan d'Arauso de Freitas, maelt met Ossen. De sevenste van Fernando
Aluares Romaon, maelt met Ossen. De achtste van Juan de Souto, is een Wa-
ter-Holen. De neghende Spiritu Santo ghenoeamt / toe-behoort hebbende Ma-
nuel Pirez Correa, ghevluchte / ende derhalven gheconfisqueert: is by de Poli-
tique Raedt Ippo Eyllens aen 't malen ghebracht. De Supckeren ghemaect
zijnde / ende gekist / worden veel gevoert naer sekere Passos ofte Pack-hupsen/
staende op de kant vande Kievier Pariba, om daer lichtelijck gheembarqueert
te konnen werden: daer zijn teghenwoordich twee Passos in esse; de eene toe-
behozende Paolo d'Almeida, aen de Noord-zijde vande Kievier; ende de ande-
re / welck de principaelste is / toe-behozende Manuel d'Almeida. Dese Passos
hebben hare privilegien / dat niemant anders daer ontrent eenighe mach heb-
ben: peder kiste die daer in werdt ghebracht / betaelt vooz soo langh sy daer
staet een Schellingh; als syse mercken noch eene; ende soose die willen ghewo-
ghen hebben / noch twee schellinghen; ende is desen Signor do Passo een ghe-
swozen Waegh-Meester: van alle de Supckeren die daer in ghebracht wer-
den / houden pertinente notitie in een Boeck / als mede wanneer daer weder upt
gaen: nemandt daer eenighe Supckeren gebracht hebbende / neemt daer van een
recepisse vande S^r do Passo, 't welck hy thoont / neffens een proefken aen diese
koopwen wil / ende verkocht hebbende / levert dat briefken aen de kooper die sijt
Supckeren daer mede vordert. Dus vele vande Supckeren. Het Brasil-hout
is wel de tweede koopmanschap / die maer en behoeft niet neerstighert ende
arbejdt inde Bosschen ghekapt te werden. Tabac wordt wepnich in die Ca-
pitania gheplant; als mede Cottoen maer tot noodich ghebruyck. Dus vele
yn in 't kort gheseght vande Capitania van Pariba haer ghelegghentheit ende
ghestalte: eer wy nu vorder verhalen wat sich daer ontrent heeft toe-ghebrag-
ghen / soo sullen hier kortelijck aen-roeren 't ghene sich in 't begin van dit jaer
vijf-en-dertich ontrent de Cabo St Augustin heeft toe-ghebragghen / om d'ander
verhael niet te interrumperen. In Januario waren Capiteyn Langley ende Junuarius
Gilbert upt om ontrent twee mijlen in 't Landt eenige Pannen te halen / waer
toe d'yn Boots de Kievier waren op-ghebaren / om die af te brengen: de Pan-
nen gheladen zijnde / ende de troupen in 't af-marcheeren; ende de Boots de
Kievier af-kommende vooz-by een upt-stekenden hoeck / lagh de vbandt al-
daer in embuscade; ende dede een charge inde Boots / schoten een Harroos
doodt

ANN O
1635.

Februarius.

doodt ende quetsten eenighe; meynende de Boorts voortz af te lopen; maer Wedda Daendrich van Capiteyn Gilbert, die de verlozen troupe voerde / dese charge hoozende / liep met sijn volck daer naer toe; viel tot de vbandt in / die hem vijs man quetste; de andere ondertusschen aen-kommende om hem te ontfetten / wierdt de vbandt inde vlucht gheslaghen ende de Boorten verlost: daer nae aen een Brugge / werden by de vbandt noch eens aen-gheranst / doch dooz de selve Daendragher / die met een klepne troupe in 't Bosch was blijven legghen / weder bevijsdt / dooz dien by de vbandt het over-kommen belette: quamen eyndelijck in behouden haben; ende hoe-wel de vbandt den gantschen wegh ons volck vervolghde / soo en dede gheen meerder schade. Wederom in 't begin van Februarius was Capiteyn Langley met ontrent hondert en twintich man een stuck-weeghs te Landt-waert in ghetrocken / om verversinge te halen / welcke sy in overbloet bequamen. In 't weder-keeren lagh de vbandt met ontrent hondert man in embuscade / by de wegh daerse passeren mosten; ende brack seer onversiens op de onse upt / hier werdt seer furieuselijck ghevochten; ende de Capiteyn sijn volck in ordze krijsghende / dreef de vbandt op de vlucht; neder-schietende een Capiteyn ende eenighe Soldaten. Dit is het ghene sich tot die tijdt heeft toe-ghedraghen aen de Cabo St Augustin: laet ons nu keeren naer Pariba; naer dat de selve Stadt met de aen-legghende Forten by de onse waren in-ghenomen in voeghen als in 't voorzgaende Boeck is verhaelt: ende de Major Picard met acht Compagnien was ghesonden om den Gouverneur Antonio d'Albuquerque in 't Huns van Validaris te vernestelen / ende soo het doenlijck waer te becinghelen: soo wierden den derden Januarij deses jaers vijs-en-dertich / de Spaensche Soldaten die de Forten by appointement aen de onse hadden over-ghegheven / ghescheept in dzy Schepen om by de selve naer West-Indien vervoert te worden / te weten: in 't Schip Elburgh (welck ghewaeght wierdt om alle 't volck aen landt te setten) twee hondert en vijftich koppen / ende inde Katte ende Phoenix vijftich: de Schippers wierdt belast dat sy 't Eplandt Barbados ghepasseert zijnde / ende het Eplandt St Vincent in 't ghesicht hebbende / alle de Soldaten op Elburgh souden over-setten / om de selve voortz aen landt te brengen. Des anderendaeghs keerde de Major Picard met sijn troupen weder te Pariba, hadde ghemist den Antonio d'Albuquerque te becinghelen / die hem met sijn by-hebbende volck in tijds was ontsprongen: by ons volck waren den Bento de Regos (soo by klaeghde) wel seven aroben Silvers ghenomen / ende Duarte Gomes nevens eenighe Geestelijcke Personen die onse vriendschap sochten / wat klepnigheden ende Kerckelijcke ghereedtschap: Duarte Gomes bequam een Peerdt weder ende eenige snuystes rijen / maer de Priesters ende Bento de Regos bleven 't hare quijt. De Major vooznoemt met de troupen te rugghe kommende naer Pariba, volghden hem datelijck alle de Brasilianen die by Antonio d'Albuquerque waren gheweest: met de selve quam mede Pater Emanuel de Morais van de ordze der Jesuiten / de welke eenighen tijdt over alle de Brasilianen van dat gheweste 't meeste ghebiedt hadde ghehadt; ende begaf hem nu bytwillich onder ons. De Brasilianen die met haer Vrouwen ende kinderen / oudt ende jongh / doen in de Capitania van Pariba quamen / waren wel seshien hondert Zielen. Alsoo wy nu dickwils van dese Brasilianen sullen moeten ghewagh maecken / sal het noodich wesen dat wy van hare Woon-steden een wepnich aen-roeren: ghelijck doen 't selve by den vooznoemden Emanuel de Morais wierdt verhaelt / ende by den Colonel Artichau curieuselijck aen-gheteekent: ende alsoo der selver Woon-plaetsen versprept zijn dooz dese vier Noozdelijcke Capitanien, soo sullen particulierlijck verhalen / wat Woon-plaetsen (welck by de Portugesen worden genoemt Aldeas) sy in peder der selver Capitanien doen ter tijt hadden.

Inde

Inde Capitania van Rio Grande telde hy ses Dorpen ofte Aldeas : de eerste gheenaemt Mopebi; de andere Para wassu, doch doen in een ghesmolten / niet te min soo dat peder natie noch sijn eyghen Capiteyn hadde behouden; de Capiteyn van Mopebi gheenaemt Antonio de Arayde en quam doen-maels te Pariba niet / maer Bastian Caripyra in sijn plaetse : de Capiteyn van Para wassu was gheenaemt Francisco Vaibitary. Dese twee Dorpen waren ghelegghen tusschen Rio Grande ende Conjahu. Het derde Dorp gheenaemt Igapua, de Capiteyn Feliciano : in wiens plaetse daer verscheen Antonio Acaivova, dit was ghelegghen op d'ander zijde van Rio Grande naer 't Noorden toe ontrent seben mijlen van 't Casteel. Het vierde Dorp Pirari, de Capiteyn Andreas Caruware, de welke doen verscheen / dit is ghelegghen twee mijlen van Conjahu. Het vijfde Dorp Vajana ofte Goacana, de Capiteyn Francisco Jakumaiva, is ghelegen vijf mijlen van Conjahu naer Rio Grande toe. Het sesste Dorp Itaiipi, de Capiteyn Itaischama; gelegen seben mijlen van 't Casteel op Rio Grande naer 't Westen; in welck Dorp Capiteyn Francisco (daer van somtijds ghewagh wordt ghe-daen) mede sijn Wooninge heeft / die nu al vooz eenige tijdt de onse ten dienste heeft gestaen.

Inde Capitania van Pariba telde hy ses Dorpen : het eerste Juaraguacu ofte Eguararaca, de Capiteyn Francisco Araduy, (de welke verscheen) leght niet meer als d'yn mijlen van het Stedeken Pariba, als den wegh recht door; gingh / maer om dat men de Rievier moet om-gaen / wel seben mijlen. Het tweede Dorp Jakuigh, de Capiteyn Juan Javaratij, de welke daer verscheen / legghende een mijs vorder van 't Stedeken als de voorgehende. Het derde Dorp Yapoan ofte Igapuan, ende op 't Portugees Pontal, welckes Capiteyn Francisco Caavaraya met quam / is ghelegghen ontrent vijf mijlen van het Noorder-Casteel van Pariba. Het vierde Dorp Tapoa ofte Vrekutuwa, de Capiteyn was Francisco Goopeku, doen teghenwoordich / leght wel thien mijlen van 't Stedeken aen den oorspronck vande Rieviere Pariba; ende is de plaetse daer Antonio de Valedaris sijn Hupsinghe ende Holen hadde / upt de welke de Major Picard den Gouverneur Don Antonio d'Albuquerque verjoegh. Het vijfde Dorp Jaocoça, vier mijlen van het Stedeken op de wegh naer Goyana, de Capiteyn Diego Botello; de welke doen niet en verscheen / om dat hy Antonio d'Albuquerque doen niet en was gheweest / ofte hem in een goede wijs ghehoorsaemt : maer sondt daer naer aen de onse sijn Ghesanten / ende stelde sich mede nevens sijn volck onder. Het sesste Dorp Pinda Una, de Capiteyn Manibassu, de welke sich mede niet en presenteerde; dit leght van 't Stedeken ses mijlen op de wegh naer Goyana.

Hebbe een ander relaes van den selven Morais, daer in hy maer vier Aldeas in Pariba en reket / Pindauna, Eguararacu, Jakuigh ende Igapuan. Dese Dorpen van beyde de Capitania's als sy hy den anderen quamen / en konden / naer sijn segghen / niet hooger gherekent werden als d'yn dupsent Zielen : ende en vermochten niet over de acht hondert strijdbare mannen upt te maecken; zijnde door den Oorloghe met de Tapuyas ende de onse soo af-ghenomen, sulcx dat die van Itamaraca ende Par-nambuco haer verre te boben gaen / als konnende meer als dupsent strijdbare mannen upt-bryngen.

Inde Capitania van Itamaraca (soo gheenaemt wegghen de menichte van bellen die de Ingheboorne pleghen te draghen) telde hy d'yn Dorpen: het eerste St Juan de Caarese, ghelegen van Tamarica ontrent elf mijlen / ende van Goyana twee; de Capiteyn Gualtasar de Soufa, hebbende onder hem ontrent de ses hondert Zielen / waer onder waren twee hondert strijdbare mannen. Het tweede St Andre de Itapeterica, ghelegghen van 't Stedeken Tamarica acht of neghen mijlen / ende twee van Goyana; hier waren twee Capiteynen Jorelly ende Melchior Tayasicca : hebbende onder haer meer als twaelf of derthien hondert Zielen / ende daer onder meer als vijf hondert

ANN O
1635.

strijdbare mannen. Het derde Doorp Tabuçurama ofte Nossa Sennora de Assumçao, ontrent seven mijlen van Tamarica, ende van Goyana vijf; de Capiteyn Marco ofte Maru Kuyafana; onder hem hebbende ontrent ses hondert Zielen / ende daer onder ontrent hondert en tachtich weerbare. Dese dyp Dorpen en quamen doen te Pariba niet / maer stelden sich onder / ende beloofden gehoozsaemheyt / doen de Colonel Artichau ende de Politique Raedt Stachouwer in Goyana quamen / als hier naer sal verhaelt werden. Ende Capitania van Parambuco telde hy insgelijck dyp Dorpen: het eerste Mocuygh, ende by de Portugesen genaemt St Miguel, ghelegen by de seven mijlen vande Stadt Olinda: hebbende twee Capiteynen / d'eene van 't geslachte vande Petiguares, genoemt Antonio Phelippe Camaron, een seer ondersaecht Krijghs-man: de andere van 't geslachte vande Tobajares, ghenaemt Stephano, ofte op Brasils Tebusp hebben onder haer ses hondert Zielen; ende hondert en tseventich strijdbare / alle goede musquettiers; dese zijn de Spagnaerden ghetrouw ghebleven / ende haer Doorp verbrandt zijnde / (als hier naer sal worden gheseght) zijn niet de vrandt geblycht naer Serenahin. Het tweede Doorp Caaete ofte Nossa Sennora Daricada de Pojuca, ghelegghen van Olinda ontrent twaelf mijlen, heeft twee Capiteynen / een Petiguar, ghenaemt Jeronimo, of in 't Brasils Jerona: d'ander Topinambouto, op Brasils ghenaemt Serenibe; hebbende onder haer ontrent elf hondert Zielen / en daer onder wel vier hondert weerbare. Het derde Doorp St Miguel de Iguna, ghelegen ontrent twintich mijlen van Olinda, aen de Custe naer de Riviere St Francisco toe: hebbende twee Capiteynen; de eene in 't Portugees Emanuel; in 't Brasils Mandu, van 't geslachte vande Petiguaren; de tweede van 't geslachte der Tobajaren, in 't Portugees ghenaemt Juan, in 't Brasils Janni; hebben ontrent seven hondert Zielen onder haer / ende daer onder ontrent twee hondert strijdbare. Dese dyp Dorpen zijn doen mede niet verschenen / alsoo vande onse gheen noodt en hadden / soo langhe als het Real ende 't Fort aen de Cabo St Augustin noch niet veroverd en waren. Meerder Dorpen van Brasilianen en zijnder onder de Portugesen niet gheweest van Rio Grande tot de Rivier St Francisco toe / uytghenomen eenighe weinighe seer kleyne Aldeas, daer geen regardt wierdt op ghenomen. Dus verre van dese Aldeas op 't aen-gheven van Emanuel de Morais. Den vijften Januarij quam aen 't Reciff van Barra Grande 't Jacht Gijsselingh, met tijdinghe dat alles daer stille was; een partij was wel acht mijlen te Landtwaert in gheweest / doch hadden niet vernomen als in 't Hups van Capiteyn Rebelinho een last Farinha, welck sy destrueerden. Naer dat de Kaden den seften Januarij het Jacht de Windt-hondt naer 't Vaderlandt hadden af-gheveerdicht om de veroveringhe van Pariba en de om-legghende Forten bekent te maecten / ende den gantschen toestandt van Brasil te openen: soo is men in Pariba, eenighe daghen / als mede te voren / besich gheweest / om de ghevluchte Inwoonderen tot onse gehoozsaemheyt te trecken / ende in hare Wooningen ende Landereien doen weder-keeren. Sy hadden al vanden ses-en-twintighsten December des voorszeden jaers / een schrift uyt-ghegheven ende allom doen verkondighen als volghet. Capitulation die de Heeren Gouverneur van wegghen de Hoogh-Mogh. Heeren Staten Generael der Vereenighde Nederlanden ende den Doorluchtighen Prince van Oragnien ende de West-Indische Compagnie doen aen-bieden aen alle de Inwoonderen van Pariba van wat natie ofte conditie sy souden moghen wesen. Ten eersten / wy sullen hun laten leven inde vryheyt van hun conscientie soo ende in sulcker maniere / als sy tot nu toe gheleefd hebben / ghebruyckende hun Kercken ende Goddelijcke Sacrificien / conform hunne wetten ende ordinantien; wy sullen oock hun Kercken niet berooven noch laten berooven / noch hun Beelden noch de Priesters molesteren

Januarius.

steren in noch buypen hun Sacrificien. 2. Wy sullen hun onderhouden in vrede ende goede gherechticheyt / ende beschermen hun in tijden van Oorloge teghen de gene die hun kommen bespringen of in eenighe maniere soecken overlust te doen / van wat natie ofte conditie sy moghen wesen. 3. Wy sullen hun laten leven in hun Hupsen / Landen ende besittinghen van hun Erven sonder enige molestatie ; dies sullen sy ghehouden wesen aen de voorszreven Heeren Gouverneurs te betalen de thiende van thien ten hondert vande Druchten ende het ghewas dat sy ontfanghen / soo en in ghelijcke maniere als sy aen den Koningh Philips betalen / ende vande goederen die sy sullen laden in Hollandt / sullen sy daer af betalen de tollen ende gerechtigheden die sy gewent zijn te betalen tot nu toe / sonder dat wy opt hun-lieden sullen nieuwe tributen ofte pensioenen op-legghen / noch hier / noch in Hollandt op de goederen die sy besitten ofte laden / noch op hun Personen ofte Hupsgefinnen. 4. Wy sullen hun laten behouden ende besitten de voorszreven hun goederen / Dee / Peerden ende andere Weesten / ende hun Slaven / sonder hun die af te nemen ; veel eer sullen wy hun geven die sy tot vordringhe van hun dienst mochten van noode hebben / om die te besitten conform hunne wetten / maeckende met hun soodanighe contracten als gheoorlooft zijn in 't aen-kommen ende kopen van Slaven ende andere goederen / soo ende op de selfde maniere als sy tot noch toe onder malcanderen ghedaen hebben / ende indien de Slaven wegh-lopen of hun verstecken / in wat maniere dat het zy / wy sullen hun de selve doen weder-leveren / indien het in onse macht staet / ten regarde datter hun allen vele ghelegghen is aen de Slaven. 5. In ghevalle dat pemandt vande Inwoonders ofte andere Personen van dese Capitanie wilde vertrecken te water ofte te lande / om sijne goederen ofte allerley andere preten sien / te verkopen / naer de Nederlanden om van Hollandt te reysen naer soodanige Quartieren als hun goedt sal duncken / wy sullen die vry laten vertrecken / hun bestellende Schepen ende behoorzelijke overvoeringhe. 6. In ghevalle datter upt Spagnien hier in 't Landt ober-kommende Koninghlijcke Vloote / die soo machtich zy / dat sy dit Landt weder in-name / soo sullen sy mede moghen te scheep gaen / ende hun salveren soo als hun best sal goedt duncken / om het perijckel van hun persoon / ende wy sullen hun daer toe alle hulpe geven. 7. Alle die sich begeven willen onder onse regeringe / om in stilte / gerustigheyt ende policie te leven / sullen ghehouden wesen peder een persoonlijck te compareren / om vooz ons den noodighen eedt van ghetrouwigheyt ende versekinghe te doen / ende dat soo haest als 't mogelijk is. 8. Wy sullen hun noch hun kinderen niet dwinghen dat Soldaten werden teghen hun danck / maer alleen aen-nemen die sulcx upt eyghen wille begeeren. 9. Die wy bevinden hun te misgrijpen / sullen wy straffen ende castijden conform de wetten / hun al vozen verhozende / sonder eenighe passie ofte affectie daer onder te menghen. 10. In ghevalle datter tusschen ons ende eenighe Portugesen questie vooz viel / sal het oordeel daer af upt-ghesproken werden / vooz dien de saecke sal aen-gaen ghelijckelijck / sonder eenighe passie ofte affectie / in sulcker voegen dat de Justitie ghelijck zy / ende dat de Inwoonders van gheen minder conditie ofte ghelegghentheyt en zijn dan ons volck / om alsoo meerder ruste ende vrientdschap t' samien te houden. 11. In ghevalle datter tusschen de Portugesen alleen questie vooz valt / sullen hun een Rechter stellen van hun volck / die hun rechtelijck sal hooren ende oordeelen volghens de wetten ende ordinantien van Portugael. 12. Sy sullen vrijelijck moghen draghen soo offensieve als defensieve wapenen / musquetten ende andere / ter saecke van Struyck-rovers / Swarten ende andere vbanden. Alle die dese conditien willen aen-nemen ende vooz ons compareren / moghen wel versekert zijn dat het alles volkomentlijck sal onderhouden worden. Gheschreven by onsen

ANN O
1635.

Secretarius / ende niet onse eyghen handen onderteeckent binnen de Stadt Philippea den ses-en-twintighsten Decembris des jaers 1634. Waer in 't eerste / ende soo langh de vbandt noch heel naer was / gingh dit werck langhsaem voort / ende compareerden weynighe : doch de selve wat verder af-ghebreven zijnde / zijn eyndelijck den negheiden Januarij tot ons ghekommen acht vande voornaemste Inwoonders / ende daer onder Duarte Gomes , de welke met de onse over-ghekommen zijnde op de voozgaende Artikelen / den eedt van getrouwighent hebben ghedaen / den Koningh van Spagnien af-sweerende; welck de andere daer nae in grooten ghetale zijn ghevolght. De tidinghe dat die van Pariba sich onder onse ghehoorzsaemheyt op soo lijdelijcke conditien hadden begheven / versprende sich terstondt dooz de aen-leggende Capitanien; soo dat de Inwoonderen vande Capitania van Rio Grande mede te Pariba verschenen / ende de selve conditien aen-nemende / den eedt van getrouwighent deden. Den thierenden Januarij werdt inden Raedt besloten dat de Heere Colonel Artichau nevens de Politique Raedt Stachouwer soude trecken naer Goyana, om niet alleen de Capitanie van Pariba van desen kant vooz alle invasiën des vbandts te beviziden / maer oock dooz alle moghelijcke middelen de Inwoonders van dat gheweste tot onse ghehoorzsaemheyt te brenghen. Sy trocken noch den selven avondt upt Pariba met seven hondert en vijftich mannen / met haer nemende niet meerder provisie als vier pondt Boodts vooz peder man; alsoo men haer beloofde eerst-daeghs twee Jachten met alle noodighe voozraedt vooz veerthien dagen toe te schicken. Den eersten nacht rusten sy by het Kievierken Granmeme, twee mijlen ende een half van Fredrick-Stadt; den tweeden by het Kievierken Taperambu; ende zijn soo den twaelfden der selver maendt in Goyana ghekommen. De Inwoonders quamen haer te ghemoedt / ontrent de hondert en vijftich sterck / met haer zijdt-gheweer alleen / sonder eenighs andere wapenen; baden haer welcom / ende presenteerden soo wel haer Ingenios ten platten Lande / als haer Plecke Goyana in haren handen te geven / ende sich te voeghen onder de ghehoorzsaemheyt van desen staet en de West-Indische Compagnie: de onse belasten haer des anderendaeghs weder in 't Quartier te verschijnen / om naerder met den anderen te spreken; ende legerden haer dien dagh een half upze van Goyana, in 't Dozpken Capivaribi, gheleghen op 't Kievierken van de selve naem: tot welke plaetse de Boots op konnen kommen / ende niet hoogher. Des anderendaeghs quam de heele Burgereschap van Goyana weder; ende haer wierden verthoont de Artikelen ende 't accoordt / op welke de Inwoonderen van Pariba den eedt hadden ghedaen: sy lieten haer die wel gheballen / maer alsoo het maer een copije en was / soo versochten eenighe upt den haren te moghen seyn den naer Pariba, om het originael contract te sien / niet twijfelende of souden haer saecken tot contentement vande Heeren klaren: hun werde 't selve niet alleen toe-ghestaen / maer oock brieven met ghegeven aen de Heeren doen in Fredrick-Stadt zijnde: ver trocken met de selve den veerthienden 's mozghens / wesende ses vande vooznaemste ende rijckste Burghers ende Inwoonders: de Kaden hadden een sonderlingh gheval in hare komste ende boodtschap; sulcx dat hun ende hare Have namen in bescherminge; achter dat den eedt van getrouwighent souden hebben ghedaen. Ten selven daghe arriveerde aen 't Reciff de Fluyn Mercurius, Capiteyn Dirck Thijfsz. de Vrijer; kommende vande Bahia, bryacht op een Cavelle ghenaemt Nostra Sennora de Rosario, by hem verobert in 't weder-keeren ontrent Barra Grande; daer de selve teghen de wal aen-liep / ende werdt by de onse met het hoogh water weder af-gebracht / was gheladen met ontrent hondert ende vijftich kisten Supckeren / ende een party Tabac. In dese werdt ghevangen ghekregen Francisco Serrano, Sargeant Major / die aen de Cabo

vooz desen gecommandeert hadde. Den seventhienden quam de Boot vanden
 Tijgher legghende in Barra Grande, met tijdinghe dat een partije vande Sol-
 daten ende Boots-volck wesende in 't Landt gegaen ontrent ses mijlen/ over-
 vallen waren by des vbandts Brasilianen / ende ontrent veertich soo doodt
 gheslaghen als ghevanghen: het hadde seer ghereghent/ soo dat haer gheweer
 nat was / ende de troupe was vanden anderen verdwaelt / soo dat op haer on-
 versienst wierden aen-getast. De Colonel Artichau ondertusschen vernemen-
 de dat het Brasiliaensche Doorp Tabufarama in gheduyzighe onrust ende alarm
 stontd / dooz dien de Inwoonderen machtich gheintimideert ende ghedreygh-
 wierden dooz sekeren Spagnaert genaemt Carualho ende den Priester vande
 Jesuiten / soo dat de Brasilianen tot dyp reysen Ghesanten sonden om daer
 ober te klaghen: ende desweghen beducht zijnde dat het ghemeyn volck daer
 deur af-keerich van ons mochte werden / soo sondt eenighe Kupfers met den
 Lieutenant Amama om dese Personen upt het Doorp te lichten. Dese den ses-
 thienden derwaerts ghetrocken zijnde / kregen alleen een Priester vande ordre
 der Jesuiten / ghenaeamt Manuel Fereres ghevanghen / ende maecten soo wat
 buyts / van Silver-werck / Hamacken ende dierghelijcx: d'andere (soo het
 schijnt by de Brasilianen selfs ghewaerschouwt zijnde) waren het ontspron-
 ghen. De Colonel ende de Heere Stachouwer hielen haer voozts thien of elf
 daghen besich met de Lieden die sich onder stelden den eedt af te nemen / ende
 de selve passpoorten ende saubegarden te geben; ende alsoo daer overbloet van
 Beesten ende Farinha was/ met een goede partije Divyes vooz gelt op te kopen.
 De Raden die neffens de Colonel Schuppe in Pariba waren ghebleven / delibe-
 reerden ondertusschen neerstelijck wat men best soude vooz-nemen om de ver-
 wozebene victorie wel te vervolghen; ende resolbeerden emdelijck / niet tegen-
 staende de groote schaersheyt van Divyes ende Amunicie / (veroozsaect dooz
 't langher vertoeven van de Schepen upt 't Vaderlandt kommende) dat het
 beste was welck sp doen konden / het Real aen te tasten / ende vooz eerst van
 verre te benauwen/ met af-snijden van alle toe-voer / soo vele mogelijck soude
 wesen: sp oordeelden dat het nu de rechte tijdt was / dewijl de vbandt dooz het
 verlies van Pariba seer verbaest / ende dooz het wegh-seynden van soo veel
 volcx grootelijcx verswackt was: ende dat de schaersheyt van Divyes haer
 niet en behoorde te verhinderen/ dewijl 't volck inde Garnisoenen beswaerlijc-
 ker is te onderhouden als in 't Veldt / daer men meerder gheleghentheyt heeft
 om van wijdt ende zijdts proviande aen te halen. Dewijl men in Pariba besich
 was met dese consultacien ende alles tot den voozseynden tocht ghereedt maect-
 te / begon de vbandt te vergaderen ende sich te verstercken in 't Brasiliaensche
 Doorp Mosuick ofte St Miguel, daer de Jesuiten haer Collegie hadden. Het
 hooft van dese troupen was Capiteyn Rebellino, die by sich hadde ses andere
 Capiteynen / met dyp hondert Soldaten / ende noch ettelijcke hondert Brasi-
 lianen onder den Camaron Capiteyn van 't selve Doorp. Dese sonden haer
 partijen upt om de Lieden te vanghen/ die met ons gheaccoordeert waren/ haer
 goederen te rooven / Suncker-Kiedt-Ackers te destrueren / 't ghekapte Brasil-
 hout te verbzanden/ gelijk dan reede in Goyana ende Terra Nova groote scha-
 de hadden ghedaen. De Colonel Artichau werdt versocht desen hoop / eerse
 meerder toe-nam ende grooter schade dede / te slaen ofte te verstroyen. In
 trock upt den acht-en-twintighsten / ende quam 's anderdaeghs aen de groote
 verkappinge (want de vbandt hadde alle de wegen in 't Bosch een upze gaens
 langh verkapt.) De vbandt siende dat de onse effen-wel met grooten arbeide
 de wegh openden ende aen-quamen; sich in die Plaetse niet langher vertrou-
 wende / stack het Doorp ende de Collegie der Jesuiten / nevens de Kercke / selfs
 inden vbandt; soo dat de onse daer in-kommende alles in lichten vbandt von-

ANN O
1635.

Februarius.

den staen: daer verbynde oock veel Brasilie-hout: ettelijke vande vbrandt die inde verkappinge de wacht hielden wierden doot gheslagen / eenighe ghevanghen / de reste salveerde sich met de vluchte. De Colonel vernemende dat de vbrandt sich op sekere pas die op den Bergh Miritibi lagh / (op welcken Bergh alle de krusf-weghen kommen af-sacken) een half uyze van S' Miguel, in embuscade hadde gheleght: liet den Heere Stachouwer in 't Doorp met eene Compagnie / ende trock 's avondts met de reste van 't volck upt / om de vbrandt daer te over-vallen / maer de selve weeck van daer een wepmich vordet / ende alleen een charge op de onse ghedaen hebbende / begaf sich op de vluchte / veel van sijn volck upt vzeese verlopende. Moet hier in 't vooz-by gaen aen-roeren de vzeemde ghestalte van desen Bergh Miritibi; de welcke van sulcken aerdt is / dat inde reghen-maenden / alffer stercken reghen op valt / sulcken gheluydt maect / als ofte het stercke donder-slagen ofte scheuten van swaer canon waren, soo dat de Lieden die daer ontrent woonen / daer van verschrieken / ende van vzeese upt hare slaep-steden op-springen. De selve aerdt wordt mede ghespeurt aen den Bergh Pasyra, ghelegen inde Boscchagie achter de Ingenio van Girgolio de Barros. De Colonel giffende den vluchtenden vbrandt noch te konnen achterhalen inde naeste Supcker-Molen ghenaemt Musurepe, toe-behozende de Honnicken van S' Bento, spoede sich den selven nacht noch derwaerts: doch daer kommende en vondt niemandt / waren al voozts ghevlucht: soo dat wegghen de goede ghelegghentheyten en overbloet van Divzes en verbersinghe die daer vondt / sich met het volck daer wat tot ruste begaf / verwachende den Heere Colonel Schuppe, die met ettelijke Compagnien van Pariba in aen-tocht was. Doch den eersten Februarij vernemende dat de vbrandt sich noch onthielt in 't Bosch / naest de vooznoemde Supcker-Molen / sonde hy een partij vier-roers met Mettingh Lieutenant vande Capiteyn Letam, om de vbrandt te bespieden. Ondertusschen quam de Colonel Schuppe ende de Politique Raedt Schotte (de welcke den ses-en-twintighsten des voozleden maendts van Pariba waren op-ghetrocken / ende den acht-en-twintighsten in S' Miguel aen-ghekommen) nevens de Heere Stachouwer mede aen. De vbrandt Mettingh vernemende / ende siende dat niet boven de tachtich man sterck was / dzongh harde op hem aen: doch de onse het schieten van naer by hoozende / wierden noch andere vier-roers daer naer toe ghesonden / ende de Colonel Schuppe reedt selfs mede; sulcx dat de vbrandt gantsch verstroyt wierdt / ende Rebellin selfs met twee scheuten gheraect: de onse hadden d'v dooden ende acht ghequetste. Naer dien tijdt is dien hoop gantsch verlopen / ende Rebellin gevlucht naer 't Fort Nazareth: soo dat dit quartier oock supber wierdt: ende de Lieden die inde Matto do Brasil (d'welck is het groote Bosch daer het beste hout werdt ghekapt) woonden / quamen met hoopen paspoorten versoeken / ende waren te vreden naer peders vermoghen ghetareert te werden op sekere quantiteyt Farinha ende Beesten vooz gelt aen de onse te leveren. De Major Hinderson werdt met een deel volcks van des Colonels Artichaus Regiment ghelogeert inde Supcker-Molen van Francisco de Regos, ghenaemt Masiapi. De onse ettelijke daghen hier gherust hebbende / hielden raedt hoe sy best den Oorloghe souden vervolghen: sagghen wel dat haer noodichste ende beste werck was / naer de Hoofden vanden vbrandt / Albuquerque ende de Grave van Bagnola in 't Fort Nazareth by de Cabo S' Augustin ghelegen / te trachten / die daer te berennen ende belegeren; maer bonden haer verset om dat de proviande inde magasijnen redelijck schaers was; ende op 't Reciff by-naer gheen materialen noodich tot een belegeringh meer vooz handen waren / de selve te voren aen de Fortificatien van Pariba verbesicht zijnde: deswegghen sy dan gheen beter expedient en sagghen / als dat de Colonel Artichau, nevens

vens de Politique Raedt Stachouwer, met sijn by-hebbende volck in dat quartier soude blijven legghen / om de nieuwe gheconquesteerde Capitanie van invasie te beviziden / ende de vbandt van die zijde allenskens te naderen ende te benauwen: ende dat de Colonel Schuppe met de Politique Raedt Schotte, met het andere volck sich soudent legghen te Moribeque, om 't Landt van die zijde te beschermen / ende wijdt ende zijdts pzo biande aen te halen: tot datter upt 't Vaderlandt het noodige secours ende behoeften soudent aen-landen. Achtervolghende dit besluyt is de Colonel Schuppe van daer op-ghebroken met de Kuperijse; ende met sijn eyghen Compagnien / ende voorts de Compagnien vande Major Picard, Mansveldt ende Jan Hijck; nemende sijnen wegh langhs Tamarica; ende is alsoo den achtsten Februarij op 't Reciff ghekommen. Hier besich zijnde met ordze te stellen ende het noodighe te prepareren / is den elfsten daer aen-ghekommen Gerard Barbier, die by den Raedt ghestelt was tot Directeur vande Brasilianen / met sich bzenghende van S' Miguel twee hondert Brasilianen / niet alleen met Boghen ende Pijlen / maer doock met Musquetten wel voorszien: de welke met de selve wierdt vooz-upt gesonden naer de Affogados, om aldaer op de komste vanden Colonel Schuppe te wachten. De welke is ghevolght kortz daer aen; ende den veertzienden voozt-getrocken upt de Affogados naer Moribeque (wesende de Farinha-Schuyz vande Cabo, ende insonderheyt van het Real) met de Compagnien van de Majors Goedlad, Descars, Picard, ende der Capiteynen Vallet, Daye, Maulpas, Gilbert, Mansveldt ende Hijcke; te samen sterck acht hondert en acht-en-tseventich koppen; daer by noch hondert en vijftich Harroosen tot den treyn; ende de Brasilianen sterck twee hondert ende twintich. Soo dat sijne troupen upt-maecten twaelf hondert en acht-en-veertich koppen; de Soldaten waren peder een versien met vier pondt Bzoodt; ende de Brasilianen peder met vijf kannen Farinha. Quamen dooz eenen moepelijcken wegh des anderendaeghs soo onbersiens in Moribeque, dat de vbandt datelijck vluchte naer S' Antonio, twee mijlen vande Cabo, alwaer Albuquerque tot ses hondert man versamelde. Onse leggher-plaetsen wierden ghemaect / ende 't volck in vijf quartieren verdeelt / en geleght op bysondere aen-komsten ende passen / alwaer bequaemlijck haren kost konden halen ende bekommen. Daeghs daer aen wierdt by de Colonel Schuppe upt-ghesonden een ghedeelte vande Compagnie van Capiteyn Gilbert nevens vijftich Brasilianen om 't Velt te ontdekken. Dese ghemoeten de vbandt ontrrent twee hondert man sterck / daer Louis Barbalho selfs by was / soo datter een harde scharmutsel ontstondt. De Colonel het schieten hoorende / sonde noch vijftich vier-roers upt om te besichtighen watter te doen was / dese brachten kondtschap / dat ons volck met de vbandt ghescharmutsfeert hadde / die haer de pas hadde meynen af te snijden / doch datse daer deur gheslaghen hadden: ende dat de vbandt sich noch daer ontrrent onthieldt. De Major Goedlad wierdt stracr derwaerts ghecommandeert met dyp Compagnien om de vbandt van daer te slaen: de vbandt sijne komste vernemende / scheen eerst standt te willen houden / nam een abantagieusen Bergh in / ende stelde sich in ordze achter eenighe Hupsen: doch siende dat ons volck niet te min seer onbersaeghdelijck op hem aen quam / heeft sonder een scheut te doen / de vluchte ghenomen. De onse staecten de Hupsen die daer vonden in bzandt / ende keerden soo weder naer 't Quartier. De vbandt heeft daer naer sich al gheretireert naer de Cabo S' Augustin ende voozder om de Zuydt / latende de onse in haer Quartier onghemoept legghen: soo dat de Inwoonderen ten platten Lande daghelijck in quamen ende sich onder ons begaben; Beesten / Farinha ende anders vooz gelt toe-voerende. Wy sullen de Colonel Schuppe hier wat laten rusten / ende keeren tot de Colonel Artichau; de welke eenighe daghen besich

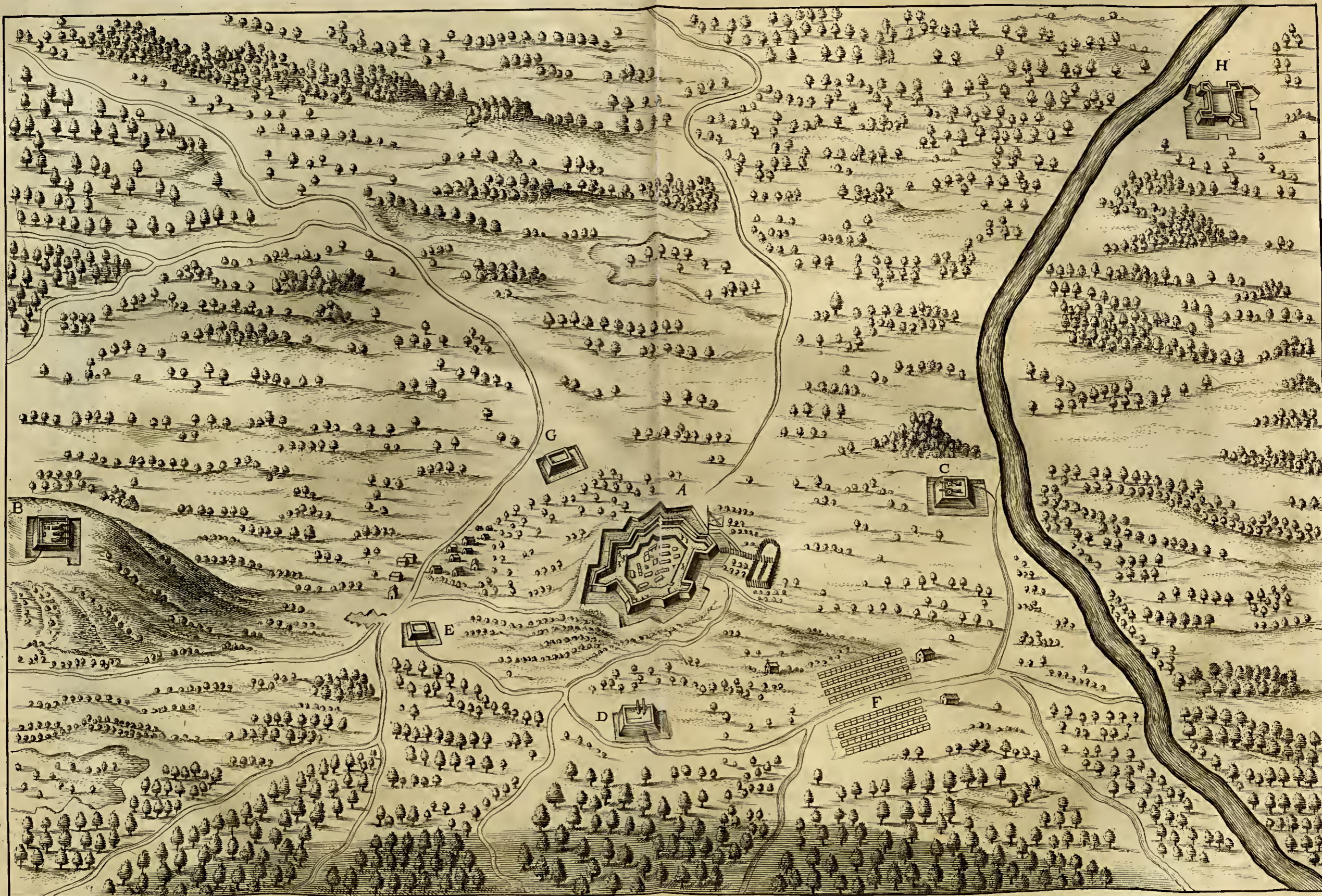
ANN^O
1635.

gheweest hebbende met het Landt-volck in goede ordze te brengen / ende daer toe te houden datse de noodighe toe-voer van Divzes vooz gelt verschastent: (want bonden dooz die middel meer Blesch ende Farinha als wel van noode hadden / ende tot sulcken prijs / dat het onder-houdt van peder Soldaet de Compagnie niet over een Gulden ter weke quam te kosten) delibereerde vast wat vorder teghen de vbandt mochte vooz-nemen: daer wierden oock Supckeren ende Brasil-hout ghehandelt / soo dat den lesten Februarij twee Jachten van Goyana op quamen met hondert kisten Supckeren / wesende ten deele ghekocht ende ten deele gheconfisqueert. Wierdt ondertusschen bericht dat eenighe vande principale Lieden van 't Landt haer onthielden in de Bosschen / sonder onse passpoorten te begeeren ofte de onse te willen aen-soecken; ende dat dese 't ghemeyne Volck ten platten Lande op-vinghen / ende met dzeengementen weemoedich maecten. De vooznaemste onder haer waren Francisco Corelmo d'Abreo ende Francisco de Regos: om dit schandael wegh te nemen / dede de Colonel vooz eerst upt spieden Francisco Corelmo, de welke gheplondert wierdt ende ghevangen naer Mosurepe ghebracht: ende alsoo hy niet en konde beweeght werden om den Koningh van Spagnien af te gaen ende sich onder ons te begeven / soo wierdt naer Hollandt ghesonden / om van daer sich naer Portugael te begeven. Hy was gheweest generael Inspecteur over het Brasil-hout van wegghen den Koningh van Spagnien; gegajeert jaerlijcx met twee dupsent Ducaten; verhaelde dat dooz hem sintz den jare seshien hondert tot den jare seshien hondert en seven / af-ghesonden waren tneghentich dupsent quintalen / peder quintael hondert en twintich pondt Lisbons. Ende ghetunghe dat de Contractadores elck jaer plegen te leveren aen den Koningh thien dupsent quintalen suver sonder eenighe risico. Waer upt dan licht is af te nemen wat schade de Koningh in sijn Rijck van Portugael heeft gheleden dooz het verlies van dese Capitanien van Brasil. Francisco de Regos, alsoo van d'een plaetse naer d'ander vluchte / en konde niet betrappt werden. Ondertusschen begon de vbandt sich weder te vergaderen in St Laurenzo, alwaer van de Cabo vooz Commandeur was ghekommen Alfonso d'Albuquerque met ses Compagnien / doch niet sterck / zijnde in alles maer hondert en vijftich Soldados Pagos. De Colonel Artichau hier van verwitticht zijnde / brack den seshienden Februarij op van Mosurepe, ende marcheerde 's nachts stil-swijgens derwaerts / van meeninghe zijnde dat volck met den dageraedt te over-vallen; maer wegghen de verkappinghe op de passen / quam daer eerst op de middach: ende dewijl daer een plain was tusschen het Bosch ende 't Doorp; soo moesten des vbandts Wachten de onse sien: den alarm daer ober ghegeven zijnde / soo stack de vbandt acht groote hoopen van Brasil-hout (die sy te voren met rijs onderlegt ende bedeckt hadden) in vbandt: ende met onse vooz-tocht maer een weynich ghescharmutseert hebbende / stelden het op 't lopen / soo gheswingh / datse haer gheweer meest wegh-wierpen / alleen dze doodden naerlatende. Den seventhienden deses maendts arriveerde aen 't Reciff een Schip ghenamt de Vlas-bloem, welck hy 't Jacht Tamarica was ghenomen op de Custe van Angola, ende hadden daer een Schipper op ghestelt; quam van Rio de Jenero, ende was gheladen met vijftien pijpen Wijn / vijftien kisten Supcker / een deel Harmeladen / slechte Stoffen ende weynich Gels. De Colonel Artichau was voozts tot den derden Martij meest besich met passpoorten te geven aen de Inwoonders / ende de selve te disponeren tot aen-brengghen van Divzes vooz gelt / soo dat veel Beesten ende Farinha aen ons volck wieden toe-ghevoert. Waer daer-en-tusschen over-leggende dat hy 't Landt niet bequaem en konde bevrijden / als niet sich te legghen onder het Real; dewijl daer alle de selve commoditepten konde ghenieten / die daer ter plaetse hadde;

Martius.

nam

A. is het belegerde fort Real.
 B. de Redoute van Cap. Verdoes op Aütero del Cande geleght.
 C. de Redoute vande Major Hmderson aen Passo de Fidalgo.
 D. Cap. Ernestus Redoute binnen een pistool sceut van t fort.

E. de Redoute van Cap. Christiaensz.
 F. Het quartier daer tgros opt laeste heeft gelegen.
 G. Cap. Turlons Redoute een pistool sceut van t fort.
 H. Ons Fort aende Affogades.

ANN O
1635.

langhs de welke den toe-voer van stucken ende alle behoeften moesten hebben: dese Redoute wierdt de volghende daghen vol-trocken ende een Waterijse daer in ghemaect / daer twee stucken wierden op ghebracht / met de welke 't Fort Real vooz eerst wierde begroet: wierdt ghenaemt Major Hinderfons Redoute, ende is inde Caerte gheteekent met de letter C. De vbandt / eer de stucken quamen / dede een upt-bal / ende scharmutseerde sterck / doch wierdt te rugghe ghedreven / ende verloos daer inde struweelen / inde welke stondt en schoot / (soo upt de Over-lopers wierdt vernomen) acht man / ende bracht vele ghequetste in 't Fort: de onse kregghen ettelijcke ghequetste / doch Godt lof / gheen dooden. Dese Redoute was qualijck veerdich / of daer viel soo grooten reghen / dat men ettelijcke daghen niet arbeiden en konde. Niet teghensien de soo versocht de Colonel den dzy-en-twintighsten Martij op de andere zijde van 't Real een andere Redoute te maecten op sekeren Bergh genaemt Autero del Conde, wesende een canon-scheut van 't Fort / ende brocht de begravinghe soo verre / dat het volck daer in bedeckt stondt; maer als den regen soo vreeselijck continueerde / ende de Colonel sach dat daer mede niet versumpt en konde worden / dat oock de vbandt onaenghesien soo sterck van volck was als hy die plaetse met sijn avantagie niet besetten en konde / soo nam hy 's daeghs 't volck weder daer van wegh / ende lietse naer 't Quartier marcheeren; ende gingh selfs om leegh om een ander plaetse dicht onder 't Fort te besichtigghen met ettelijcke Compagnien. De vbandt dede daer op weder een upt-bal / ende dzongh sterck in / soo dat vele van haer op de plaetse leggen bleven die ghesien konden werden / ende droegen vele ghequetste wegh: de onse bequamen negen ghequetste / van de welke twee stierben. Dit gheschiede den vier-en-twintighsten Martij. De Redoute wierdt daer nae vol-trocken met groot gheveghende ende bloedt-stoztinghe; commandeerde 't Fort treffelijcken / hoe-wel soo verre af / dat met musquetten niet konden toe-ropcken; daer werdt een halve carrouwe gheplant met noch twee metale stucken / schietende twaelf pondt pfer / die binnen 't Real groote schade deden / ende meest alle de Hupsen ruineerden. Dese wierdt genaemt Capiteyn Verdoes Redoute, ende is inde Caerte gheteekent met de letter B. Daer naer wierdt er noch een derde Redoute ghemaect binnen een pistool-scheut van 't Fort / met groot verdriet vande vbandt / soo dat van spijt hy naer meynde te bersten: hy en dorste nochtans twee daghen langh de selve niet aen-tasten ofte onse wercken verhinderen / vreesende de Compagnien die deurgaens ghereet stonden om op sijn upt-komste te passien: maer den derden dagh als het ghebeurde dat de Colonel inde selve met een spingærde inden arm wierdt gheschoten / soo dat in 't Quartier van Sr Pantaleon wierdt ghebracht om sijn quetsure te verbinden / ende soo verbonden te bedde lagh; soo dede de vbandt een grooten upt-bal / meynende / soo het schijnt / de onse nu sozghloos te binden. Daer wierdt seer furieusselijck ghebochten: de Colonel in 't Quartier op sijn bedde legghende / ende hoozende het vreeselijck schieten met musquetten ende canon / sprongh op / liep upt de Camer gheelijck hy lagh / ende vooz de deur het Beerdt vanden Politiquen Kaedt Stachouwer ghesadelt bindende / sprongh daer op ende galoppeerde naer de Redoute toe: daer kommende vondt Reedt sijn Lieutenant ende Capiteyn Payman nevens meer andere doodt / ende qualijck ses man inde Redoute: doch dede sulcken devopz met het volck hy een te vzenghen ende de vbandt naer te setten / dat sy haer eer langh retireerden binnen 't Fort sonder in onse Redoute eens te kijken. De Redoute vol-trocken zijnde / dede daer twee mortiers in stellen / die soo langh de granaden dypden / binnen 't Fort speelden; ende hoe-wel de selve wepnich schade deden / (dooz dien qualijck berepdt zijnde / te lange lagen / ende 't volck tijdt gaven om de plaetsen te mijden daer de selve neder quamen)

soo

soo deden effen-wel dit profijt / dat de Soldaten van 't Fort / upt breefe vande
 granaden ende vande stucken / haer in kuplen en gaten mosten begeven / ende
 ergher als in een ghevanghenis sich onder de aerde onthouden: dese Redoute
 wierdt ghenaemt Capiteyn Ernestus, ende is inde Caerte ghemerckt met de let-
 ter D. Hier op werdt noch een vierde Redoute gheleght / onder de naem van
 Capiteyn Christiaenz., inde Caerte gheteekent met de letter E: staende om-
 leegh tusschen de Boomen binnen een scharp musquet-scheut van 't Fort Real:
 daer ettelijke weken langh onder den blacutwen Hemel in 't gras ende inden
 reghen de wachten wierden ghehouden / ende daghelijcx met de belegerde ghe-
 scharmutseert / als de vbandt gheen ghesicht op de onse konnende hebben / unt-
 vallen dede / om op d'eene ofte d'ander Redoute pets te attenteren. Alle dese
 Redouten ende Wercken werden vol-trocken dewijl de Colonel niet ober de
 acht hondert man by sich hadde. Het gheschiede ondertusschen in 't laeste van
 April, dat de Politique Raedt Ippo Eyffens in Tamarica kondschap kreegh Aprilis.
 dat seker Portugees ende eenighe Brasilianen van Albuquerque was gheson-
 den / om eenich Pulver te lichten welck inde Ingenio van Manuel Pires Correa
 verborghen was; ende alsoo desen Supcker-Holen onder Pariba lagh / soo
 waerschoude de voornoemde Eyffens sijn Mede-broeder de Politique Raedt
 Carpentier 't selve mede: by beyde wierdt soo ghevigileert dat Eyffens de Por-
 tugees met twee Brasilianen / die reede ses tonnekens ghelicht hadden / be-
 trapte; ende Carpentier dede de Holen sulcx ondersoecken / datter noch der-
 thien vaetsjens wierden upt-gehonden / waer onder eenighe soo groot waren
 als smal-tonnen: welck een groote verhingeringh gaf vooz Albuquerque, die
 met dit Pulver licht pets op d'een of d'ander van onse Quartieren soude vooz-
 ghenomen hebben. De Colonel Artichau daer naer noch vier hondert man
 by sich ghekregeen hebbende / ende nu twaelf hondert sterck geworden / wierdt
 te rade sijn Quartier van Sr Pantaleon te veranderen ende wat naerder by het
 Fort te legghen / om altoos by der handt te wesen ende 't Real noch nauwer te
 besluypen. T gheruchte dat de vbandt dooz de Bosschen in aen-tocht was om
 't Real te ontsetten / was oorzaeck dat de Colonel meerder volck tot sich ont-
 boodt. Dit Quartier was gheleght een musquet-scheut van 't Fort / tusschen
 de Redoute aen Passo de Fidalgo ende die van Capiteyn Ernestus; hadden hier
 dit voordeel / dat de Cocos ende Paçoves-Boomen die vooz-aen stonden / de
 vbandt het ghesichte beletten / ende waren oock met een kleyn hooghde ghe-
 deekt / doch seer wepnich. Dit Quartier is gheteekent met de letter F. Den
 vijftienden May sochten de belegerde een deel van haer volck upt te seynden / Mayus.
 om hare Divyses te langer doen strecken / dan alsoo de Colonel 't selve ghewaer
 wierdt / sijn met verlies weder in-gedreven. Emdelijck wierdt noch een vijf-
 de Redoute ghemaect op de andere zijde van 't Fort / ende maer een pistool-
 scheut daer van / waer mede de vbandt heel wierdt besloten / en niet een voet
 meer upt de Doozte en dozste setten; dese was ghenaemt Capiteyns Turlons
 Redoute, ende is gheteekent met de letter G. Alle dese Redouten waren tegen
 des vbandts zijde vrij van canon-scheut gemaeckt / ende van binnen met hoo-
 ghe Palissaden / die tusschen de Banquets ende Parapetten diep in-gegraven
 en vast-ghemaect stonden / soo bewaert / dat met een aen-loop daer geen kans
 op en was / oock niet met escalade ofte kappen van bijlen op te attenteren.
 Het wat neerstigheyt / arbeydt ende ghevaer dese alle ghemaect sijn ghe-
 weest / is licht te verstaen: want niet teghenstaende de Palissaden ende fachi-
 nen / ghereedt by-ghebracht konden worden / soo wast nochtans een groote
 konst ende dapperheyt / soo dicht onder 's vbandts Fort sulcke Wercken te
 maecken / welcke de vbandt somtijds by tijds merckte ende breeffelijck daer
 op schoot; ende alles most in defensie ghebracht worden vooz den dagh / op dat
 men

ANN O
1635.

men daer verblijven mochte. Daer wierden by de onse soo nauwe Wachten ghehouden / ende de Colonel dede selfs de ronden soo continuelijcken om het Fort / dat hare Bupten-wachten dickmaels verrasten ende doodt sloegen. De vryandt sich soo besloten ende naer aen-gheset siende / sonder eenighe hope van ontset ofte andere yntkomste / heeft den tweeden Junij versocht met de onse te parlementeren; doch alsoo begeerden eerst met haren Generael te mogen spreken / ofte een Bode aen hem te seyn den / werdt haer sulcx plat af geslagen / ende wierdt weder-zijds weder heftich gheschoten: des anderendaeghs versochten dat een van vier Portugesche Inwoonders / die sy noemden / met haer mochte kommen spreken / 't welck haer wierdt toe-ghestaen / door dien het bekende Liederen waren onder onse ghehoorsaemheyt woonende / ende den Oorlogh onder tusschen voort-gingh: eene der selver wierdt ontboden / doch excuseerde sich op sijn sieckte. Den sewenden Junij sonden de beleggerde twee Capiteynen ynt om van conditien met de onse te spreken; ende is eyndelijck 't accoordt ghesloten op den achtsten Junij (naer dat de onse daer d'yn maenden hadden voort gheslegen) in manieren ende op de conditien als volght. Conditien ende Articulen by de President, Gouverneur ende de Raden van Brasil van weghen de Hoogh-Mogh. Heeren Staten Generael vande Vereenighde Nederlanden, ende de Doorluchtighe Prince van Oragnien, en de Generale Gheoostroyeerde West-Indische Compagnie; toe-ghestaen aen de Capiteyn Andries de Marini Lieutenant ende Capiteyn Generael vande Artillerie ende Gouvernador van 't Fort Real van Pernambuco.

1. Dat de Gouverneur ende opperste Cappellaen / Capiteynen met de vordere Officieren ende Soldaten by den Koningh betaelt / sullen vry ynt-trecken met hun gheweert / vrydende lonten / koghels inde mondt ende inde taffe / de flessen vol bus-poder / de vaendelen van hun Compagnien bliegende / slaende trommelen / met hun eyghen kleederen / bedden ende alles wat tot haren lijve is behoorende / soo vele sy kunnen voort-brengen op de schouderen; meer werden de Capiteynen toe-ghestaen vijftien Swarten die hun kleederen sullen dragen. 2. Alle Officieren ende Soldaten by den Koningh ghegagieert / ghesonden als siecken met hunne Chirurgijns ende Medicamenten die wy hun sullen geven / sullen scheep gaen naer de Indien van Castilien / ofte 't Eylandt Tercera, St Michiel ofte Madera; waer toe wy hun genoeghsame Schepen ende Victualie sullen geven / met conditien dat voort saubegarde van 't volck ende Schepen / Borge sal blijven de Capiteyn Gomes d'Abreu, die wy verobligeert sullen blijven te seyn den waer henen hy van ons sal eysschen / met onse attestatie hoe dat volkommen zijn voldoen / te worden in 't contract begrepen; onder tusschen sal hy gelogeert blijven ten huyse van een van onse Capiteynen of een ander diergelijck Persoon: ende aen landt kommende sullen de boven-gemelte Soldaten haer wapenen behandicht werden. 3. De op-gegebene sullen geleverd werden / verwachtende onse genade. 4. De Religieusen ende Geestelijckheyt / die bevonden sullen worden in het Fort / sullen 't scheep gaen ghelijck de Soldaten / met de selve conditien / met hun nemende de Beelden ende alle het ghene daer is behoorende tot haren Godts-dienst. Alle Slaven van wie datse zijn sullen gheleverd worden. 6. Sterckte met alle het Gheschut / Ammunitionie van Oorloghe ende zijn ghevolgh / met hare Standaerden / zijnde aldaer gheveest gheduyende 't beleggh / sullen gheleverd worden met goede ordre. 7. Alle Inwoonders sullen hun geven in onse macht / om met haer te doen als het ons sal ghelieven. 8. De ghevangene van dese Guarnisoenen van d'een ende d'ander zijde sullen gheleverd worden. 9. Terstondt naer het Supten ende onder teeckenen van dit accoordt ende Articulen / sullen in het Fort trecken d'yn Compagnien / de welcke sullen hare wacht aen de Poort stellen ende hebben / ende

ende terstondt sal het Garnisoen upt-gaen in manieren vozen verklaert / om ghescheept te worden aen de Passo de Fidalgo. 10. Ende tot meerder sekerheyt ende vastigheyt om naer te kommen alle de Articulen van D'een ende d'ander zijde met alle ghetrouwigheyt; onderteeckenende de Gouverneurs ende Opper-Hoofden van beyde zijden met hunne ghewoonlijke teekeninghen. De Capiteyn vande Artillerije ende de Constapels sullen mede upt-gaen ghelijck de Soldaten met hun ghewoonlijke teekenen die sy ghewoon zijn in 't Veldt te draghen. Ghedaen ende onderteeckent den achtsten Junij in 't Fort Real van Pernambuco, ende was onderteeckent

Andres Marini.

Upt het Fort trocken ober de vijf hondert oude Soldaten / vande beste die ons volck noch daer in 't Landt ghesien hadden / benebens anderhalf hondert Soldaten van 't Landt-volck; de welck toe-ghelaten wierdt te Landt-waert in te trecken / om dat seer demoedich versochten by hare Bloedt-vertwanten te mogen blijven. Boven dese wierden noch in 't Fort ghevonden boven de twee hondert Inwoonders die in 't Landt ghehuyst ende ghehobet waren / behalven haer Vrouwen / Kinderen ende Slaven; dese hebben haer selven ende haer goederen gheransoneert vooz vijftich duysent Gulden ten behoeve vande Belegerers. In 't Fort wierden ghevonden de volgende Stucken ende Krijghs-behoeften. Een metale Stuck / ghemerckt met 't wapen van de Koningh van Spagnien / te Brussel ghegoten / ende schietende vier-en-twintich pondt pser / op sijn affuyte ende met sijn ghereedschap: een ander met ghelijcke wapen / schietende twintich pondt pser: een derde met 't wapen van Koningh Philippus de vierde / schietende seftchien pondt pser / ende noch dyp vande selve slach ende qualibze / ende met 't selve wapen: een sevende schietende thien pondt pfers: ses schietende ses ponden pser / waer van de twee eertijds ghenomen zijn van Schepen van Noozdt-Hollandt / ende twee waren ghemerckt met 't wapen van de Compagnie ter Camer van Zeelandt: ende noch twee schietende dyp pondt pfers / met 't selve merck vande Compagnie: in somma in alles vijftien metale stucken: ende daer by noch vijf psere stucken / schietende ses ende vier pondt pser: vier vaetsjens Kruidt: twee kaskens Lonten: vijf Steen-Stucken: twee ongherepareerde Detardts / ende duysent ofte twaelf hondert psere koghels / van alderley groote. Dit was weder een seer nutte victorie vooz onsen staet in Brasil, insonderheyt om datter weder soo veel braef volck wierdt wegh-ghevoert. Soude hier nu vervolgens verhalen het beleghe ende in-nemen van 't Fort aen de Cabo St Augustin door den Heere Colonel Schuppe, dan om niet over te slaen / soo sal hier al vozen verhalen 't ghene by de Commandeur Licht-hart is verricht gheduyrende noch beyde belegeringen. Naer dat de tochten te Lande / soo wel naer St Laurens als naer Moribeque waren bestelt: soo heeft het de Riaden goedt ghedacht hare macht ter Zee mede in 't werck te stellen: soo om de vbandt op meerder plaetsen besich te houden / als mede om ons eyghen volck op andere ghewesten beter aen de kost upt het Landt selfs te helpen; ende hebben derhalven gheresolveert den Commandeur Licht-hart nebens de fiskael de Ridder upt te rusten: hem werden by-ghes-boeght de Schepen Overijssel, de Swaen, Erasmus, Tertholen, Graef-Ernest, Pernambuco, ende de Fachtjens 't Leeuwerck, Kemp-haen, Tortel-Duyff, Carnary-Voghel ende Vleer-muys. Dertrocken met dese Dloote den derden Martij van 't Reciff af: ende in Barra Grande gheanckert zijnde / landen het volck met alle de Scheeps-Booten: op strandt zijnde / ende het Scheeps-Volck in vijf Compagnien verdeylt hebbende / waer onder een esquadre piecken was / soo belasten de gantsche troupe / dat een peder sich soude hebben te houden in sijn

ANNO
1635.

ghelidt/ want soo pemandt daer quamt buyten te lopen/ dat die datelijck soude worden ter neder geschoten / ofte ontvluchtende / en daer naer in handen kommende / sonder genade ghehangen. Marcheerden voorts in dese ordze: voort tradt de Sergeant Hans Visscher met de verlozen troupe ; daer op volghde de Daendragher van Capiteyn Muller met de Avant-garde, ende twee-en-dertich Soldaten: daer aen de Commandeur Licht-hart met de Bataille/ bestaende uyt de Compagnie van Jan Beyaerdt ende een esquadze van twee-en-dertich piecken; ende een Compagnie van Samuel Lucas: hier op volghde de Fiscael met de Arriere-garde, bestaende uyt de Compagnien van Jacob Ewoutsz. ende Kracht Fredricksz. nevens dertich Soldaten / daer mede de Sergeant Specker de troupe besloot. In dese ordze marcheerden sy ontrent twee uren langhs het strandt naer de Kercke van St Bento, legghende een musquet-scheut van strandt op eenen hooghen Bergh. De vbandt schoot nu en dan onder ons volck/doch sonder schade te doen: soo dat onverhindert quamen op den Bergh ende inde Capelle/ vonden daer alles ghevluicht/ ende sloegen haer daer neder/ peder troupe sijn quartier ende loop-plaetse aen-wissende / soo dat de Kercke ront-om wel beset was: sonden voorts eenighe kleyne partijen inde naest-geleghene Dalleyen / die daer eenighe Hoenderen ende andere verbersinghe bequamen: saghen oock eenighe Beesten / doch lieten die in vrede / verhopende die lichter inde Coralen (alwaer hadden te keeren) 't sijnder tijdt te vinden. Sanderdaeghs wierden uyt elcke Compagnie ghecommandeert om Beesten op te soecken/ ende ses om water/ hout/ ende bladeren te halen tot op-makinge vande Hutten: dese schoten vier Beesten / waer mede dien dagh de kost hadden: de Booten vande Schepen aen landt kommende / brachten tijdinghe dat de Swagher van Domingo Fernandes Calabar met noch een Portugees aen boozdt van Overijssel waren gekomen/ om met den Commandeur te spreken: hy vertrock derwaerts / ende verstondt uyt dese Lieden / dat alle het volck uyt de Pouacon de Porto Calvo gevluicht was/ vreesende de komste van ons volck: dat wel gheneghen waren met de Commandeur te handelen / indien eerst de grootste Lieden van dat gheweste konden tot haer trecken. De Commandeur weder aen landt ghekommen zijnde / sondt dooz een Hulaet / die sich tot dien eynde hadt laten vanghen / een bries aen de Inwoonders van dat gheweste/ haer waerschouwende dat met hem souden kommen accorderen / ofte dat anders hadden te verwachten dat men haer soude kommen besoecken ende alles daer een met een wit Daentsen wierdt toe-ghesonden; quamen daer naer in sprake met den anderen/ ende wierdt onderlingh verdraghen/ dat de Inwoonders onbeschadicht souden blijven sitten / ende met Dibzes vooz gelt ober en weder souden gaen. Niet tegenstaende desen toe-standt des vbandts ende wilghent der Inwoonderen/ soo wierdt gheresolueert de leggher-plaetse met Palissaden te voozsien teghen alle aen-loop die de vbandt mochte doen. De volghende dagh versochten eenighe wennighe Inwoonders saubegarde; ende de groote (soo sy seyden) waren oock wel gheneghen / indien de onse maer inde Pouacon van Porto Calvo wilden kommen: maer alsoo de Commandeur maer tseventich Soldaten en hadde / en dorste hy niet het Boots-volck soo verre in marsch niet wagen; soo wierdter weder een bries gheschreven / waer mede anderwerf vermaendt wierden by de Commandeur te kommen/ ende ghedreyghit indien niet spoedich en quamen: droegen haer mede vooz ooghen de ghewoonlijke insolentie van 't Krijghs-volck / daer qualijck sijn af te houden; ende maeckten hare macht soo wat groot / om de Lieden te verschrieken, en versumpden ondertusschen niet alles aen te halen wes van noode was om haer daer vast te maecken. Den achtsten bequamen in een Coral twintich Beesten/ vande

vande welke eenighe naer 't Reciff fonden. De Grootte van Porto Calvo antwoor-
 woorden een uyt den haven te willen fenden / om met den Commandeur te
 fpreken: ende daer quamen over de derthien Perfoonen die den eedt deden ende
 foubegarde verkregghen / midts belovende den noodighen toe-voer voor gelt
 te doen. Des naer-noens quamen weder de Jachten 't Leeuwerck ende Per-
 nambuc, de welke een Dijnfe aen 't Reciff hadden op-ghebracht met hondert
 en twintich pijpen Wijn ende andere kleynigheden. Dese brachten brieven
 vande Colonel Artichau ende de Vaedt Stachouwer, met de welke verfochten
 dat de Commandeur op 't spoedichste wilden by haer kommen voor 't Real, om
 't selve fort nauwer te becinghelen ende tot over-geven te dwinghen; d'welck
 de Commandeur, wegghen de schoone occasien die sich daer verthoonden / niet
 alleen excuseerde / maer eyfte noch een Compagnie vier-roers ofte twee ende
 alle noodighe behoefsten om de Inwoonderen van Porto Calvo beter te dwin-
 ghen ende tot ghehoorzaemheyt te brengen. Des avondts hadden eens ofte
 twee-maels alarm; ende vernamen datter in Puerto de Piedras een Caravelle
 lagh / gheladen met Farinha ende vijftich kisten Supcker / waer op het Jacht
 de Haes, nevens 't Leeuwerck ende de Vleer-muys ghelast wierden te passen.
 Des anderendaeghs wierden noch eenige Inwoonderen paspoorten gegeven;
 eenighe Beesten aen-ghebracht; ende ordre ghestelt tot versterkinghe van het
 Quartier: waer daeghs daer aen neersich wierdt aen-gheballen; ende deden
 noch wel een-en-twintich Inwoonders den eedt / belovende alles aen te brin-
 ghen voor gelt wes de troupen van noode hadden. Den elfden quamen daer
 wel twintich vande principaelste Portugesen van Puerto Calvo te paerde; ende
 onder anderen een voornemen Man Rodrigo de Barros Pimentel, de welke
 wel wierden ontfangen ende ghenoodicht om vzedelijck met ons te accorderen/
 waer toe sy haer oock ghenegghen thoonden: doch fenden dat Albuquerque in
 Serinhain lagh / van meyninghe zijnde sijn wegh te nemen over de Pouaçon de
 Porto Calvo: dat derhalven wel noodich ware datter d'yn of vier hondert man
 wierdt teghen hem ghesonden / op dat sijn wegh veranderde ende de Pouaçon
 liet legghen. De Commandeur vondt sich met desen voorflagh verset / want
 hadde qualijck soo veel volcks / ende daer onder maer tseventich Soldaten:
 soo dat om sijne swackheyt te bedecken ende de Portugesen redelijck conten-
 tement te geven / haer antwoorde dat een troupe vier-roers verwachtte / sonder
 de welke dit werck niet wel was uyt te voeren. De Portugesen schenen hier
 aen contentement te nemen / ende ghelieten haer als of op den Albuquerque
 niet veel en pasten. Verfochten vorder dat de onse de Rivier St Antonio wil-
 den fluppen / alsoo daer uyt groote nut was te verwachten: deswegghen d'zel-
 lijk derwaerts wierden ghesonden de Tortel-Duyff ende de Spreeuw om inde
 mondt te gaen leggen. Eyndelijck soo deden alle den eedt / uytghenomen Ro-
 drigo de Barros die de selve uyt-stelde tot onser komste inde Pouaçon. Daeghs
 daer aen verschenen noch meer Inwoonders om den eedt te doen; ende alsoo
 verstonen dat de Colonel Schuppe in Serinhain ende Albuquerque te Una
 was ghekommen / soo verwittighden den Colonel, door een Mulaet die sich
 daer toe presenteerde / van haven toe-standt ende 't ghene vernomen hadden/
 ende eyften een Compagnie vier-roers / om een tocht op de Pouaçon de Porto
 Calvo te doen / ten ware de Colonel konde goet vinden selfs dat exploit te
 kommen verborderen. Den derthienden bequamen by twee Jachten de Com-
 pagnie van Capiteyn Cornelis van Exel: soo dat den naesten dagh haer op-
 maecten tot den tocht: ghebruyckten daer toe de voornoemde Compagnie
 sterck hondert koppen, de troupe vanden Vaendrich Sermijn sterck vier-en-
 tseventich koppen ende hondert ses-en-veertich Bootf-ghesellen / makende te
 samen d'yn hondert ende seven-en-twintich man. Het Bootf-volck wierdt ver-
 An n 2 depl

A N N O
1635.

deylt in d'yn troupen / de twee met musquetten ende de derde met piecken: de eerste wierde ghecommandeert by Jan Beyaerdt ende Jan Olibeeck; de tweede dooz Jacob Ewouts Schipper op den Erasmus, en Capiteyn Huybert op de Canary-Voghel: ende de piecken dooz Schipper Jan Vos. Daer waren hier-en-boven neghen-en-dertich Matroosen upt-gheschoten / om de Ammunitie ende andere noodwendigheden te draghen. Het dese klepne macht marcheerdent sy noch dien nacht ontrent twee uren voozts; ende een wepnich tijds gherust hebbende / trocken des anderendaeghs in dese ordze: vooz-upt marcheerde een Sergeant met de verlozen troupe bestaende upt dertich man: hun volghde de Commandeur met Capiteyn van Exel ende sijn Compagnie; daer op de Fiscael met de d'yn troupen Boots-volck: Daendzich Sermijn met sijn Soldaten sloot de troupe. Quamen soo tot inde Holen van Antonio Rodrigues, alwaer sy rusten ende wel onthaelt wierden. Vernamen dat de Grabe de Bangnola inde Pouacon lagh met twee hondert man / ende een Kercke met schiet-gaten vast maecte. Dese tijdinghe en dede haer gantsch niet veranderen / maer trocken den seshienden voozt / sterck aen-gaende dooz moepelijcke wegen / Bergh op / Bergh af / tot dat ontrent thien uren vooz-middach / heel moede zijnde / quamen op een Bergh / vande welcke sy de Pouacon vooz haer saghen legghen / doch konden niet sien datter veel volck was: ondertusschen een wepnich rustende / quam by haer een Portugees / die haer verklaerde dat de Grabe van Bangnola met ober de twee hondert man van sijn beste volck in 't Doorp was / nebens een Compagnie Landt-volck van Serinhain: ende dat aen de Kievier een Retrenchement was gheleght daer qualijck was aen te kommen / ende presenteerde haer een anderen wegh achter 't gheberghte om te leyden / daer niets inde wegh souden vinden. Dese volghende quamen vooz een hoogheit Bergh / daer de vbandt sijn Wacht op hadde / de welcke ons volck vernemende arm, arme riep / gaf vier ende liep wegh. Ons volck op den Bergh kommende / saghen dat de vbandt haer op den anderen Bergh in goede ordze ver-wachte / ende eenighe embuscaden op den wegh hadde gheleght die sy dooz mosten: des niet teghenstaende zijn onse troupen sonder om-sien desen Bergh af ende den anderen weder op gheklommen: ende naer dat het reecken van aen te vallen was ghegeven / is de verlozen troupe kloeckelijck op de vbandt aen-ghegaen; ende wierde terstondt ghesecondeert by de Daendzich Sermijn, die doen de vooz-tocht hadde; daer de Commandeur ende Capiteyn van Exel sich by vonden: de Fiscael met sijn d'yn troupen Boots-volck dede sijn beste om de vbandt van een heubel / daer hy veel quaedts van dede / te verdrijven / doch schoten soo grouwelijck als of het ghehagelt hadde / ende wierden met een charge daer doot gheschoten Capiteyn Jacob Ewoutsz. Schipper vanden Erasmus ende sijn Trompetter / ende een Sergeant ghequetst: even-wel viel ons volck soo dapper aen / dat de vbandt dien Bergh verliet: nu wasser aen de selve Bergh noch een breedten pas daer hy een embuscade hadde / die noodt-wendich moste in-ghenomen werden: de Fiscael daer toe ghecommandeert zijnde / trock de troupe van Capiteyn Beyaerdt achter af / ende marcheerde teghel-recht op haer aen: de Capiteyn van Exel seconderende: hier dede de vbandt weder een gheweldighe charge: doch de onse deden hem haest upt sijn voozdeel op-staen / ende werdt den vbandt pas vooz pas den Bergh af / ende de force van onse troupen niet langher konnende verdzaghen / in een volkommert bluchte ghedreven: verliet de Kercke die hy met groote avantagie ghefortificeert hadde; ende alle die daer waren liepen te voet ende te paerde soo snel als mochten; doch ons volck was soo moede dat haer niet konden volghen. Ondertusschen dat dit gheschiede / soo quamen op den Bergh daer de vbandt eerst alarm ghemaect hadde / ontrent tachtich Brasilianen met eenighe Portugeesen /

fen / als mede een Compagnie Napolitanen die in embuscade ghelegen hadde / om de onse van achteren in te vallen ; doch de troupe van reserve teghen haer scharmutserende / ende sy siende dat al vozen verlozen was / ende des Princes Vlagghe reede op de Kerck waepde / namen mede de vlucht. De Grave van Bangnola liep wat sijn Peerd lopen konde / ende andere Capiteynen met hem ons volck dien dagh vier upzen sterck ghemarcheert hebbende / ende datelijck daer op inde meeste hitte aen 't vechten gheraecht / was niet bequaem om haer te volghen. Hadden maer seiven dooden ende achthien ghequetste ; de vbandt hadt al dertich ghequetste laten af-draghen / en veel dooden ghehadt / die daghelijck inde struweelen wierden ghevonden / een deel is mede in 't vluchten inde Kieviere versopen. Daer wierden inde Hupsen hier en daer Wijnen ghevonden / vande welke veerthien pijpen inde Kercke wierden ghebracht om bewaert te werden / ende daer wierden vele den bodem in-gheslaghen / op dat 't volck sich niet droncken en soude drincken en van de vbandt verrast werden. In de Kercke wierden ghevonden vier vaetsjens met krupdt / ende twee met Koghels / ghepact ende houten daer deur om wegh te draghen / doch hadden die wegen de subite vlucht moeten achter-laten. Dus wierden de onse meester van dese impoztante plaetse / seer bequaemlijck ghelegghen by een Kieviere / de welke daer soo diep is / datter een Bercke met d'n hondert kisten Supcker kan vloten. In dit district waren seiven Supcker-Molens. De Inwoonders quamen soo haest als de Grave ghevlucht was / by de onse / bedanckende vooz de moepte die men vooz haer hadde ghenomen : namen seer vrywillich de conditien aen / den Inwoonderen van Pariba vooz desen vergunt : belovende onse troupen van alle behoeften te voozsien die 't Land daer geeft / ende insonderheyt Beesten ende Farinha aen te brenghen. De Grave van Bangnola dus ghevlucht zijnde / retireerde sich vooz eerst in St Antonio op 't Hups van Rodrigo de Barros, ende hoe-wel sijn vooznemen was sich te begheven naer de Alagoas, soo en dozste nochtans de Kievier niet passeren upt vzeese van onse Zachten / die vooz de Barra van St Antonio laghen / maer dede de Neghers wel vijf mijlen dooz 't Bosch kappen om een anderen wegh dooz 't binnen-landt te vinden, d'welck verhinderde dat de vooznaemste vande Inwoonders haer niet opentlijck by de onse dozsten voeghen. Daer wierden d'n klepne sturckens aen-ghebracht / ende gheplant boven op den Bergh / om de Kercke ende in 't op-ghesmeten Werck van de Grave Bagnola. De Inwoonderen van Camarigibi ende St Antonio, hadden al van den seventhienden Martij Ghesanten ende Vol-machten ghesonden om haer ghehoorzsaemheyt te thoonen / doch alsoo de Commandeur begeerde dat selfs souden verschijnen / het accoordt teeckenen ende den behoorlijcken eedt doen / soo zijn de selve eyndelijck verscheenen den twee-en-twintighsten / ende onder haer als wel de principaelste van dat gantsche gheweste Bartolomeo Lis de Vasconfellos ; de welke naer eenighe conferentie de conditien van vrede aen-namen en den eedt deden : den selven avondt quam mede Rodrigo de Barros, alsoo de Conde de Bangnola nu vetroocken was / naer dat hem groote schade hadde gedaen in sijn Dee ende Have. De resterende Inwoonderen wierden geciteert by placcaet binnen acht dagen te verschijnen / op pene van confiscatie harer goederen / indiense langher achter bleven. Doozts alsoo het seer begonde te reghenen / waer dooz de wegghen deur de Vallepen by-naer onbrynckbaer wierden / ende de Inwoonderen den Commandeur waerschouwden / dat den grooten reghen daer te met sulcken onghelghentheyt gaf / dat die op 't hooghe woonden / hongher moesten lijden / soo dede de Commandeur upt 't Zacht Pernambuco ses hondert pondt hardt broodt lichten / om in tijdt van noodt te ghebryncken / ende dede soo veel vooz-raedt van Vleesch en Farinha als bekomen koste / ondertusschen niet naer-latende

A N N O
1635.

de Heeren Kaden op 't Reciff hier van te waerschouwen. Den ses-en-twintighsten quamen noch eenighe Inwoonders 't accoordt teeckenen en den eedt doen. De Grootte nebens Rodrigo de Barros quamen de Commandeur besoecken/ ende verhaelden hem / hoe dat Albuquerque in Serinhain lagh / niet meer by sich hebbende als twee hondert Soldaten / en ontrent vier hondert Brasiliaanen: ende dat gantsch dienstich was tot bevydinghe ende bevydinghe van dat gheweste / dat van daer met sijn by-hebbende volck verdriven wierde. Hare Karren daer toe aen-biedende in gheval de Commandeur met wat meerder volck te ontbieden 't selve wilde vooz nemen. De Commandeur hoe-wel hy by-naer konde naer-giffchen dat de vbandt in Serinhain niet stercker en was als dese seiden / soo en vondt even-wel niet gheraden / de gheconquesteerde plaetse in ghevaer te stellen / ofte pets vooz te nemen sonder last vande Colonel Schuppe ende de Kaden: wesweghen hy dan den seven-en-twintighsten aen haer schreef dooz een vande Jachten. De volgende dagen vande maendt Maert is daer niet besonders vooz-gevalen / als dat veel Inwoonders sijn in-ghekommen om den eedt te doen. Ende den acht-en-twintighsten arriveerde het Schip Walcheren uyt Zeelandt met hondert en tsestich Soldaten: ende de Jachtjens Ceulen ende Licht-hart joegen aen de strandt ende verdestruerden een Bercken met Farinha ende Ammunitie d'welck aen de Cabo meynide te lopen: ende den dertighsten verrock den Equipage-Meester Jacob Pieterz: Tolck met twee hondert Matroosen naer 't Legher vooz het Arrayal: Capiteyn van Exel was met hondert man tot op de Holen van Rodrigo de Barros: verstonde daer dat vier mijlen van de Pouaçon twee Jesuiten laghen met een groot deel Brasilianen / die daer Farinha maeckten vooz Albuquerque inde Rossa (dat is de Plantagie van Mandioca-Wortelen) van seker Inwoonder / die 't selve hadde gheweghert ende Bosch-waert was in ghevlucht. Den tweeden April arriveerde aen 't Reciff 't bevyachte Schip Adam ende Eva met neghen-en-tseventich Soldaten: ende de Salmander met twee hondert / ende beyde wel met Divres ende Ammunitie gheladen. Den vijfden April kregghen noch hondert Soldaten tot hare versterckinge / wesende een Compagnie nieuwljcks aen-ghekommen wegghende Camer van Stadt en Landen. Den sevenden arriveerden aen 't Reciff de Bonte Kraye vande Cabo met acht-en-twintich kisten Supcker / ende verhaelde daer noch wel hondert laghen / uyt het Legher daer ghesonden: den twaelfden het Schip S' Martha uyt Zeelandt met acht-en-veertich Soldaten ende Divres. Den dertihenden heeft de Major Bongarson op dese zijde van Serinhain met de vbandt langhe gheschardooden ende ghequetste; sulcx dat de vbandt hem niet meer en quam presente: liet achter twaelf ghevanghens / waer onder twee Capiteynen ende een Daendzich; de onse hadden maer vijf dooden ende ontrent twintich gequetste. Den ses-en-twintighsten arriveerde de Liefde van Amsterdam. Sullen dese nu hier laten / ende schepdende vande Pouaçon de Porto Calvo, keeren tot het Legher van de Colonel Sigismundus van Schuppe, welck wy hier bozen in het midden van Februarij in Moribeque hebben ghelaten / wesende een Vlecke ghelegen ontrent vier mijlen van 't Reciff naer 't Zupden. Een wyl daer ghelegghen hebbende / verrock van daer naer S' Antonio do Cabo, een mijle vande Cabo S' Augustin te Landt-waert in / latende niet te min inde bozighe plaetse besettinghe. Van daer insgelijcks weder op-brekende ende besettinghe latende / begaf sich naer de Holen van Michiel Pais, ende soo voozts by Zupden de Cabo vooznoemt. Matthias d'Albuquerque die tot noch toe by de Cabo in het Fort Nazareth hadde gehunst / des Gouverneurs komste vernomen hebbende / ende hem suspect wesende dat daer soo naerderde / ende vreesende by hem belegghert

Aprilis.

ghert ende in 't fozt befloten te worden / bluchte by tijds daer upt met d'n
hondert mannen / latende inde foztrefse vooz Commandeur Pedro Correa de
Gamba neffens Louis Barbalho Bizerra, de welke vooz desen in 't Real ghecom-
mandeert hadde. Daer naer wierdt het fozt Nazareth voozts ront om ghe-
bloequeert / soo dat te Landt waert niwers meer wegh en konden. **T** soude
te langh vallen te verhalen alle de particuliere gheschiedenissen / ghedurende
dese belegeringh vooz-gheballen; oock soo en heb daer tot noch toe gheen per-
tinent Journael van konnen sien: soo sal alleen de upkomst kortelijck verbol-
gen. Naer dat de Colonel Artichau goede ordje hadde ghestelt aen 't verover-
de fozt Real, ende aldaer in besettinghe gheleght Capiteyn Verdoes met sijne
Compagnie; soo is den seven-en-twintighsten Junij vandaer op-ghebroken Junius.
met thien Compagnien ende d'n hondert Brasilianen / ende heeft sijn wegh
ghenomen naer de Cabo St Augustin: ende is teghen den avondt ghekommen
aen de Kiebiere Giboatan; de langhste mannen konden daer deur gaen / maer
de korte moestender deur swimmen: logeerden dien avondt inde Ingenio van
Antonio de Sa. Des anderendaeghs quamen in Moribeque, een seer playsante
Plaetse; bonden de Kercke daer ghefoztificeert; daer commandeerde Capiteyn
Jan Hijck, die daer by de Colonel Schuppe was gheleght om daer omher by de
Landt-lieden allerhande noodtdruft op te soecken ende in 't Legher vooz Na-
zareth te seynden. Den dertighsten trocken voozt / ende vernachten inde In-
genio van Juan Pais. **O**p welke tijdt die van 't fozt / alsoo de komste van dit
volck hadden vernomen / begonden te parlementeren. De Colonel Schuppe
sondt eenen erpessen aen de Colonel, soo dat de selve den eersten Julij 's mozt Julius.
ghens vzoegh met een Compagnie vier-roers naer 't Legher vertrock; ende de
troupen volghden hem: ende quamen des naer-middaghs in des Gouverneurs
Quartier. Den tweeden hebben die van 't fozt Nazareth haer op-ghegheven
als volght: Articulen ende Conditien die de Heer Sigismundus van Schuppen,
Gouverneur, eerste Colonel ende Chef vande Militaire in Brasil, van weggen de
Hoogh-Mogh. Heeren Staten Generael vande Gheunieerde Provintien ende
den Doorluchtighen Prince van Oragnien ende de Generale Gheoctroyeerde
West-Indische Compagnie, heeft toe-ghestaen aen d'Heeren Pedro Correa de
Gamba ende Louis Barbalho, Gouverneur vande Wapenen in dese Sterckte van
Nossa Sennora de Nazareth aen de Cabo St Augustin. 1. **D**e Sterckte met haer
Gheschut / Lijf-tocht / Ammunitie ende de vordere dinghen toe-behorende den
Koningh / sullen ghelevert werden aen de Heer Sigismundus van Schuppen
ofte sijn ghedeputeerde. 2. **D**e Gouverneurs Capiteynen levende ende Refor-
mados met de vordere Officieren / Soldaten ende Volck van Oorloghe ende
Constapels sullen mogen upt-gaen / met hunne ghewoonlijcke tepckenen van
Wapenen ende Bagagie / met vliegende Vaendelen / brandende Lonten / vooz-
sien met Ammunitie / Bus-krupdt / Koghels ende Lonten / staende Cromme-
len: ende twintich Slaven sullen se trecken om te verdeelen onder de Officie-
ren / de andere sullen se over-leveren. 3. **D**e Geestelijcke sullen mede upt-gaen
met hunne Holsters gelijk de Soldaten. 4. **A**lle de Infanterij met de Geeste-
lijcke sullen ghescheept worden naer de Indien van Spagnien / voozsien op de
reys met Divyses ende Kantsoen als de Soldaten. 5. **D**e Gouverneur sal com-
manderen vijf Compagnien in te trecken / om in te nemen twee Bolwer-
ken / ende daer naer sal het Garnisoen beginnen upt te trecken. 6. **D**e In-
woonders die sich vooz de belegheringh inde Sterckte begeven hebben / wer-
den in dese Articulen niet verstaen / maer sy ende hare goederen sullen blijven
nae dat de Gouverneur ende Raden sullen ordineren. 7. **V**ande Slaven worde
verhaelt Articul twee. 8. **B**y wien eenich onghoorloft goedt / aen pemande
van de Inwoonders ofte absenten toe-behorende / ghevonden wordt / die sul-
len

ANNO
1635.

len in dese Articulen niet begrepen werden. 9. In dese Articulen en sullen de op-gheghevene niet verstaen werden. 10. Twee Capiteynen sullen by ons blijven als Borghen dat onse Schepen sullen weder-keeren sonder eenighe schade. Alle dese Articulen ghelijck die geaccoordeert zijn / sullen naer-gekomen werden / ende sullen belasten onverbzekelijck te onderhouden: het welck wy van onse zijde affirmeren / teeckenen ende seghelen met den yver van mijne Ziele. Aldus ghedaen in dit Quartier vooz Cabo St Augustin den 2 Julij 1635. Was onderteekent

Sigismundus van Schuppen, Pedro Correa de Gamba, Louis Barbalho.

Daer trocken uyt dit Fort ontrent de seben hondert man die gagie van Soldaet ontvinghen. Daer wierden in 't principale Fort ghebonden een metale Stuck / ghemerckt met 't wapen van Spagnien / schietende vier-en-twintich pondt yfers: vier metale Stucken schietende elck sesthien pondt / ghemerckt als bozen: twee metale Stucken schietende thien pondt yfers / ghemerckt als de vordgaende: vier metale Stucken schietende ses pondt yfer / ghemerckt als bozen: twee metale Stuckkens schietende vier pondt yfer: een metale Stuckken schietende twee pondt yfers: soo dat in dit Fort vonden vijftien metale Stucken: noch twee yfere Stucken schietende dyp / ende een schietende twee pondt yfers. Op 't Water-Fortjen op de mondt van de Haven lagen twee metale Stucken schietende sesthien pondt yfers; ende twee yfere Stucken. In de Redoute tusschen het Groot-Fort ende het Water-Fort twee Steen-Stucken. Op 't Krayen-Nest een metale Stuck schietende sesthien pondt yfers: ende een yfere Stuck schietende vier pondt: noch een metale Stuck schietende thien pondt / ende een yfere van twee pondt. Noch op een Punt by Noorden 't Fort twee yfere Stuckkens schietende twee pondt yfers. Daer wierden oock gevonden over de twee duysent yfere kogels van verscheyden groote: twee duysent acht hondert pondt Loot: elf hondert en negentich ponden Bus-poeder; weynich Lonten. De saecken ontrent de Cabo St Augustin aldus verricht zijnde / 't Fort Nazarerh bemachticht ende beset: soo is de Colonel Sigismundus van Schuppen den veerthienden Julij van daer op-getrocken naer de Zuydt / om de vbandt die noch in Serinhain lagh / te verneestelen: nemende sijnen wegh langhs het strandt; ende de Colonel Artichau daeghs daer aen / nemende sijn wegh dooz het Landt / ende is dien dagh dooz seer moepelijke wegen ghekomen inde Algodois; vondt daer de Politique Raedt Schotte, niet by sich hebende als ses Compagnien. De Kercke was hier by de onse ghefortificeert ende beset met twee Compagnien / dese plaetse wordt anders ghenoeemt St Miguel de Poyuca: van daer trocken naer Poyuca, is een seer lustighe plaetse / vercierdt met een schoon Klooster daer elf franciscaner Monniken in waren. Bequamen hier tijdinge dat Mathias d'Albuquerque naer de Pouacon de Porto Calvo was / ende ons volck daer verrast hadde / 't welck in deser voeghen is toe-ghegaen. Wy hebben hier bozen verhaelt hoe dat de Commandeur Licht-harr nevens de Fiscael de Ridder die hadden bemachticht en beset ghelaten. Daer lagh doen in Garnisoen de Major Alexander Picard; met Capiteyn van Exel; welckes Compagnie hondert koppen sterck was; de Lieutenant Pierre Rubin met tsestich man vande Compagnie van Jan Koene; de Daendrich Sermijn met tseventich man gecommandeert volck / benevens tseventich Ma-troosen die ghecommandeert wierden by Jan Beyaerdt Capiteyn van 't Zacht de Kemp-haen, soo dat in alles sterck waren over de dyp hondert man. De Fiscael vooznoemt die sich een wyl aen Barra Grande hadde onthouden / daer een kleme Fortificatie was gheleght / kreegh den elfden Julij daer by sich de Compagnie van Jan Muller; sterck hondert en tsestich koppen / de welke by datelijck /

datelijck / met noch veertich man / soo daer in 't foztjen laghen / voort sondt naer de Pouaçon de Porto Calvo: als mede 's anderdaeghs de Compagnie van de Major Picard ende van Capiteyn Langley om de Major te assisteren. De selve was daer ghekommen den seften Julij des nachts; ende alsooder stercke ghe-ruchten liepen dat Albuquerque daer naer toe quam / met alle de macht die hi by sich hadde / soo trachten de Major ende Capiteyn van Exel eenighe upt te seynden om kondtschap vande vbandt te bekennen / doch konden daer niemant toe vinden / om dat alle de Inwoonders daer om her ghevlucht waren / uptgesondert Manuel de Crafo Fortado ende Ferdinando de Sousa (zijnde een Smit van sijn Ambacht) ende Sebastiaen de Souto. Haer in dese perplexiteyt bindende / riepen tot haer Capiteyn Domingo Fernandes Calabar; wesende een Guldet die nu eenige tijdt de Compagnie seer groote diensten hadde ghedaen / ende Manuel de Crafo vooznoemt / met haer beradende of men niet yemande soude konnen upt-vinden die men om kondtschap mochte upt-schicken / doch wisten oock gheen raedt / om dat alle de Negros mede ghevlucht waren. Vonden goedt alle de Inwoonders / soo vande Vlecke als 't platte Landt daer om her op lijf-straffe in te roepen / billick vreesende dat sy haer by Albuquerque t'sijnder aen-komste hadden te voeghen: stelden de copije van den placcate in handen vande Soon van Patilho, camerade van Bastiaen de Souto, om de selve te bestellen aen de Surcker-Molens van Rodrigo de Barros Pimentel, Manuel Camelo, Juan d'Alpois, Christophoro Botelho, Bartholomeo Lis, Christophoro Dias, Antonio Rodrigo Ramalie, ende eenighe andere vooznemen Hupsen: wierden daer-en-boven gheslagen aen de Kercke ende het gefortificeert Hups: maer desen en bestelde dese placcaten niet / maer brachtse aen Mathias d'Albuquerque. Ter selver tijdt quam daer by haer Rodrigo de Barros, in wiens Hups ende Molen de onse vermoeden Albuquerque reede te wesen / doch hi versekerde haer daer-en-teghen / dat Albuquerque eerst den aenstaenden nacht hadde te kommen / ende versocht te moghen rijden ontrent sijn Hups / om sijn Hof-meester daer te ontbieden / ende eenighe papieren te lichten daer hem aen ghelegghen was. De onse / naer dat hem 't selve verscherden-reysen hadden ghewenghert / hebben hem eyndelijck op sijn hardt aen-houtwen / ende eede van wederom by haer te kommen / sulcx toe-ghestaen: ende alsoo niemant vande Inwoonders ofte Neghers en konden upt-seynden / soo stierden des avondts twee Soldaten upt om perwes vande vbandt te vernemen. Dese gheraecten stille deur / gingen tot aen de Molen van Rodrigo de Barros, ende quamen des morgghens vzoegh weder / en brachten tijdinghe dat Albuquerque sijn Legher hadde gheslaghen in 't Coral van de Barros vooznoemt / ende dat mede veel volcks in sijn Ingenio hadden vernomen. Den thienden sondt de Major Capiteyn Olibeeck de Kievier af met twee klepne Boots / om te besien of de groote Boots onder-wegen waren met de Palissaden / ende belasten hem de groote Boots te ontladen inde klepne / op dat te beter mochten op-kommen / indien de vbandt eenich volck sondt aen de Kieviere: de groote Boot quam effen-wel op / ende wierdt het Doorp datelijck met de Palissaden versterckt daer het noodich was: en vernamen dien dagh niet voozders van de vbandt / door dien haer eygen volck niet en doersten ghebrycken. Tegen den avondt quam by de Major, Sebastiaen de Souto, (een Man die te vozen goede diensten hadde ghedaen / ende daer sy haer deshalven op vertrouwden) sich aen-biedende om den toe-standt des vbandts te gaen vernemen. Desen des morgghens weder-keerende / bracht tijdinghe / dat Rodrigo de Barros (tegen sijn belofte ende eede) in sijn Ingenio was / ende dat daer by hem logeerde Mathias d'Albuquerque met Bartholomeo Lis ende Patilho, nevens de meeste Inwoonders van Porto Calvo en Camarigibi: dat Albuquerque daer verwachtte het Landt-volck van

ANN O
1635.

Alagoa, Rio St Miguel ende St Francisco, de welke 's anderendaeghs by hem souden wesen: ende dat desen nacht noch twee Compagnien hadde bekommert van Alagoa, ende een partij Brasilianen: sulcx dat sonder eenich twijffel het daer vooz mochten houden (seggende dat hy sulcx upt een vziendt inde Ingenio van de Barros hadde verstaen) dat Albuquerque daer heel sterck was / ende de naesten dagh vooz twee upzen naer de middach / sich op den Bergh inde Hupsinghe van Amador Alures hadde neder te legghen; dat niet gheneghen wesen de om de Pouacon de Porto Calvo aen te tasten / van sijne principale Capiteynen daer toe ghelijck ghedwonghen was. Des moorghens vroegh is de Major nebens Capiteyn van Exel naer boven ghegaen inde oude Kercke / heeft het volck doen inde wapenen kommen / ende een peder hoof vooz hoof sijn plaetse aen de Bozstweeringhe aen-ghewesen / de losse piecken tusschen beyden doen steken / de musquetten doen lossen / peder van krupdt / loodt ende lonten voozsien / de sturckens doen af-blasen en schoon-maecken: soo dat het boven inde Kercke heel wel beset liet. Van daer beneden ghegaen zijnde / dede 't selve in twee Hupsen en de nieuwe Kerck; visiteerde alle het water / en dede de vaten op nieuws op-vullen. Teghen de middach quam daer Capiteyn Jan Muller met sijn Compagnie by de Fiscael als vozen op-ghesonden / en bracht tijdinghe datter noch twee Compagnien vooz handen waren: alsmede dat niet beter en wiste ofte de Colonel Schuppe was self in aen-tocht. Een weynich tijds daer naer is Albuquerque aen-ghekommen / ende heeft sich gheleght inde Hupsinghe van Amador Alures en ront-om op den Bergh / ghelijck als Souto voozsendt hadde: ende alsoo de vbandt eenighe klepne troupen van vijf en ses man den Bergh af sondt / is den vooznoemden de Souto met groote bravade daer nae toe ghereden; ende dewijl hy met de vbandt eens was / wierdt op hem maer met los krupdt gheschoten / ende hy smeed haer ondertusschen een bries toe / inde welke de gheheele gheleghentheyt van ons volck ontdeckte / ende datse noch twee Compagnien waren verwachtende; gelijk de onse daer naer / ghevangen zijnde / upt een Portugees Capiteyn hoozden / die den bries selfs hadde op-ghenomen. Dus wierden de onse dooz te veel gheloofs te geven aen desen Supt / vast schendelijck verraden. De Major wel vreesende dat de vbandt wiste datter noch twee Compagnien hadden te volghen / dooz dien een Cambour en twee Soldaten vande Compagnie van Muller, die achter waren ghebleven / ghevanghen hadde / ende dat ober sulcx de passen die sy deur mosten kommen / al beset soude hebben: begon met Calabar ende de Crafto te overlegghen / offer gheen middel en was dese twee Compagnien dooz eenighen anderen wegh ontrent de Riebiere deur te brenghen: doch sy oozdeelden 't selve niet doenlijck te wesen; maer achten het hoogh-noodich dat men soude verfoecken de selve dooz een bries ofte anders te waerschouwen / datse by tijds te rugge souden keeren / wesende anders te beduchten dat de vbandt die heel naer soude laten kommen / en dan soo besetten / datter niet een af en quame. De Major ende sy noch niet quaets vermoedende van Souto, persuadeerden met groote beloften sijn Swarte tot de bestellinghe vanden bries aen de kommende Compagnien. De Verrader belaste sijn Slave / dat ontrent onse Boots dooz de Riebiere soude swemmen / ende alsoo dooz het Bosch naer de Ingenio van Ramalho toe gaen. De Major gingh ontrent de wacht-tijdt naer boven inde oude Kercke / en vermaende 't volck by 't gheweer te blijven / en wel te letten op 't doen vande vbandt. Sach middeler-tijdt dat Souto in 't hanghen vanden Bergh met sijn Peerdt heen ende weder reedt; de vbandt als vozen met los krupdt naer hem schietende / wende hy sijn Peerdt / en quam met een volten loop tot aen de oude Kercke: de oozsaek van soo haestigen komste ghevraeght zijnde / antwoorde dat des vbandts volck seer haestich vanden Bergh naer de Rievier-

Kievier-kant toe was ghelopen / ende dat noch meer volcks hadde ghesien te voet ende te peerde trecken naer de wegh van Barra Grande; (ghelijck dan de onse mede eenich volck derwaerts gaende hadden ghemerckt.) sulcx dat hy vastelijck vermoede dat de twee Compagnien daer ontrent moesten wesen: ende hy rade dat men met eenich volck soude gaen om de vbandt op te houden / op dat de Compagnien beter mochten by-kommen; dat de vbandt anders lichtelijck de pas aen de Kievier mochte af-snijden / ende naer Barra Grande te retireren was onmoghelijck: doch de Major en konde sich hier door niet laten beweghen om deur de Kievier te gaen; Calabar rade 't selve oock af / upt vreesse dat de vbandt ober de Kievier eenighe embuscade mochte hebben / ende de onse ober zijnde / de pas soude af-snijden: maer om niet stille te sitten / vonden gheraden met een troupe tot aen de Kieviere te gaen / om de vbandt wat op te houden of te rugghe doen keeren / ende ons volck ondertusschen tijdt geven om te retireren; oock om te besichtighen of de vbandt daer iets maecte tot verhin-deringh van 't secours welck langhs dien wegh hadde te kommen. De Major commandeerde hier op Capiteyn van Exel ende Muller, de welke met ontrent hondert en tseventich Soldaten ghemarcheert zijn tot op een pistool-scheut aen de Kievier / ende de Major is selfs met thien man tot aen de Kievier ghegaen; vondt daer niet een mensch of eenich ghewagh van vbandt; soo dat met het volck weder den Bergh begon op te marcheren naer de oude Kercke toe: maer ontrent een pistool-scheut vande selve ghekommen zijnde / verthoonden sich acht of thien vande vbandt die haer musquetten op de onse losten / ende de onse weder op haer: de vbandt die al dese wijle beneden den Bergh in embuscade ghelegghen hadde / brack op / en viel sterck teghen de onse aen; soo dat een Officier met seshien of twintich man ghecommandeert werdt te gaen op de pas daer de onse langhs ghekommen waren: dese daer kommende / ende siende dat de Brasilianen / die alle ober de Kievier in embuscade hadden gheleggen / sterck ober quamen / en in grooter haest achter-om liepen naer het Doorp; zijn sy naer 't lossen van haer gheweer / weder by de Major ghekommen / ende haer weder-baren te kennen ghegeven: daer op werdt Capiteyn Muller belast met de halve Compagnie te marcheren in 't Doorp / op dat des noodich zijnde / te beter konden retireren; ghelijck haest ghedwonghen waren te doen; want boven kommende / ende siende dat de Brasilianen sterck aen 't Doorp doende waren / ende hardt met Muller scharmutseerden / vondt de Major geraden haer te ontsetten / en riep Jan Beyaerdt toe dat met de stucckens onder de vbandt soude spelen / dewijl de vbandt soo naer was / dat men schade ghenoegh konde doen. De vbandt die op den Bergh was / dit siende / is niet ghewelt op de Kercke aen-geballen / ende alsoo weynich ofte gheen tegen-weer daer wierdt ghedaen / als alleen dyp scheuten met de stucckens / soo heeft sich aen de Pallissaden begheven / de selve upt-gheruckt; ende alsoo de Boorstweer soo stepl op de Gracht lagh / dat het niet mogelijck en was sonder ladders daer op te kommen / hebben sy trappen inde Gracht ende Boorstweer ghehouwen / ende zijn soo met ghemack inde Kerck ghekommen; het volck welck sy soo in 't Magasin als onder de Sweet-bancken vonden / hebben sy neder-gehouden; de onse hadden niet soo veel teghen-weer ghedaen / dat de balcken ende steenen / die niet voordacht op de Boorstweer waren gheleght / niet eens af en wierpen / soo dat de naer-gevanghen Officiers daer naer van des vbandts Capiteynen hebben moeten hooren / dat waren daer maer twintich man met piecken gheweest / dat se haer daer lichtelijck hadden kommen af-weeren / want sy den anderen op de schouderen hebben ghestaen om boven te kommen / hebben oock gheen sonderlingh volck aen de Boorstweer ghavonden als de Capiteyn ende sijn Lieutenant. (De Major verhaelt dit selfs soo wat op sijn schoonste / tot

ANN O
1635.

sijne verdedinghe; doch de Kaden de saecke naerder ondersocht hebbende; doo-
 deelden dat hy soo impoztante plaetse alleen beset hadde ghelaten met wepnige
 bande swackste Soldaten en eenighe Matroosen onder Capiteyn Beyaerdt;
 ende dat dit wepnich volck / hem naer de ghelegentheyt wel hadde ghequeten/
 wesende al doodt ghebleven / ende Capiteyn Beyaerdt alleen seer ghequetst
 ghevangen.) Alsoo de vbandt op alle kanten van 't Doorp soo sterck aen-viel/
 was het de Major onmogelijk de Kercke te ontsetten. Wierdt oock middeler-
 tijdt ghewaer dat de Lieutenant Lacroy het Huys daer hy hem ghestelt hadde/
 verlaten hadde / ende inde nieuwe Kerck was ghelopen sonder eenighe weer
 daer upt te doen / hoe-wel het een Huys was daer men met een aen-loop niet op
 konde doen; desweghen den selven daer weder heeft ghecommandeert nevens
 noch een Lieutenant. De vbandt de oude Kercke alsoo verobert hebbende / is
 niet alle sijn macht op het Doorp aen-geballen tot 's avondts ten acht uren;
 ondertusschen oock eenich volck sendende naer de Vairadoura, daer de onse
 een kleyn Kedoutjen hadden tot bescherminge van de Booten; 't volck vluch-
 ten van daer met de Boot sonder veel teghen-standt te doen / hoe-wel die soo
 was ghemaect / dat men daer niet licht en konde in-kommen ofte men most
 doo; het dack in-breecken. De vbandt siende dat het Doorp niet konden win-
 nen / heeft hem daer om gheleght / datter niemandt upt ofte in mochte. Des
 anderendaeghs 's moorghens heeft de vbandt van boven upt de Kerck eenighe
 schoten met gheschut naer 't Huys / daer de onse in waren / gheschoten / deur de
 leemen wandt / alsmede deur 't dack / ende daer op een Tambour ghesonden
 ende 't Doorp op-gheepst. Hem wierdt voo; antwoorde gegeven / dat de Major
 't selve wilde houwen voo; sijn Heeren Heesters. Des nachts heeft de vbandt
 een pseren stuck / langh negen voeten / en schietende dyn pondt pfers / ('t welck
 de onse in een moeras ghelvonden en boven inde Kerck hadden ghebracht) af-
 ghebracht / ontrent een steen-worp van 't Huys / ende daer met continuelijc-
 ken gheschoten soo met koghels als met bouten / welck sy des nachts smeden;
 want Rodrigo de Barros verschafte haer schips-bouten met een hooft / ende sy
 maecten daer het tweede aen. De onse verswaerden hare wanden met ton-
 nen ende kisten vol aerde / soo dat by 't schieten wepnich schade leden en gheen
 ghequetste en bequamen. De Major stelde oock ordre op 't vansoen / gaf peder
 een soo wel Officieren als Soldaten een half pondt Farinha ende twee muts-
 kens Water daeghs / ende alsoo haer des qualijck genoeghden / dyn mutskens;
 't Water minderden den eersten dagh seer / doo; dien soo sterck mosten schar-
 mutseren / ende de Major hadt ghenoegh te doen om 't Water te bewaren : ende
 alsoo haer de oude Kercke was ontnomen / daer het Magasijn was / soo wa-
 ren van Lonten ende Loot slechtelijck voo; sien; ende met het continueel schar-
 mutseren verminderde de klepne Provisie / die inde nieuwe Kercke ende in het
 Huys hadden / oock seer / ende wierden de vier-roers seer schadeloos / soo dat
 ter qualijck seven goedt waren; sochten alle de Lonten by een die konden; ende
 om dat de vbandt haer soo naer was / doersten buyten de Hupsen geen ghesicht
 maken / met af-branden vande naest-gelegen Hupsen / of de vbandt soude alle
 de Palissaden in stucken hebben konnen schieten / alsoo de Boorst weer onder het
 Huys op de Palissaden ruste. Versmolten oock al haer Tin tot kogels / alsoo
 maer tneghentich meer en hadden. Des voo;derendaeghs 's nachts trock de
 vbandt een Boorstweer over de heele strate / ende lagh soo / dat de onse niet
 en konden verhinderen. Tusschen den vijftienden ende
 sesthienden hingh de vbandt eenige Vier-potten aen het Huys dat op de palen
 stondt / doch richte daer wepnich mede upt / doo; de continuele musquetade van
 ons volck. De Soldaten wierden ondertusschen seer onwillich / doch wierden
 dien dagh by de Officieren noch te neder ghestelt. Tusschen den achtthienden
 ende

ende neghenthienden begonst de vbandt weder met Vier-wercken / maecte
 f achijnen van dzoogh rijs / riedt ende stroo / bestreeck die met teer / harpung;
 ende stropde die over met bus-poeder; bracht die aen 't Hups / ende hinghse
 aen de palen / en stacker den vbandt in: sp vbanden in 't eerste seer heftich/
 doch wierden by ons volck ghedemt met vpligheyt / stucken van rodt hout
 ende steenen. De vbandt bracht de selve nacht (niet teghenstaende de wackere
 Wacht van ons volck) daer op nieuws vier onder / soo dat soo gheweldich op-
 vbande / dat de blamme boven dooz de pannen op de solder sloegh; ende de Sol-
 daten waren wegghen den roock ende blamme ghedzongen 't Hups te verlaten/
 ende haer te retireren inde nieuwe Kercke ende een ander Hups / d'welck sulc-
 ken verflaghentheyt onder 't volck veroozaecte / dat dooz aen-hitsen vande
 Sergeant van Capiteyn Muller, hare Officieren aen de Major sonden / ende
 versochten dat men met den vbandt soude accoorden. Hy dede sijn beste om
 haer te neder te setten / ende vermaende haer nu met soete nu met straffe wooz-
 den / noch wepnich tijds af te wachten / siende het secours niet langh en konde
 vertoeven; te meer om dat de wegh naer Barra Grande met grof canon hadden
 hoozen schieten. Doch alles was te vergeefs / 't volck en wilde niet langher
 wachten / soo dat de Major eyndelijck ghedwonghen wierdt accoordt aen de
 vbandt te versoeken; sondt de Capiteyn van Exel ende Muller; epsten eerst een
 dagh / daer naer een halve om van conditien te spraken / maer de vbandt wilde
 maer twee vzen gunnen; naer verscheden tusschen-spraken / veel epsschen en
 wepnich bieden / sijn ten laesten met de vbandt verdraghen op dese conditien;
 Dat vpt souden trecken met haer volle gheweer / vbandende lonten / koghels
 inde mondt: de Major soude met voeren een Koffer ende twee Capiteynen een
 kiste: souden losbaer wesen man teghen man / peder naer sijn charge / ofte sou-
 den haer goede passagie geven naer Hollandt. Domingo Fernandes Calabar
 en wilde Albuquerque in 't accoordt niet beslotten hebben; ende de koop-lieden
 souden haer selfs moeten ransoeneren / ghelijck in 't veroberen van 't Real was
 gheschiet. Maecten de Major daer naer wijs dat Albuquerque aen Calabar
 quartier hadde ghegeven; dan was op sijn Spdensch / wooghden hem / lenden
 hem in vier quartieren. Dus won de vbandt teghen sijn epghen vermoeden
 dese importante plaetse: want Albuquerque van Serinhain naer de Alagoas toe
 bluchtende / ende sijnen marsch dooz Porto Calvo nemende / en sijn Bagagie-
 Waghens ter zijden af-seyndende / presenteerde sich vooz de Pouacon met on-
 trent acht hondert Soldaten / ende wel dupsent Brasilianen; daer ons volck
 wel vijf hondert sterck was / niet alleen teghen die / maer oock teghen meerder
 macht vooz sien; de vbandt en hadt oock gheen sin / oock gheen ghereedschap
 om ons volck daer in te attaqueren / maer maecte alleen een blinde embuscade
 om eenighe af-breuck te doen / indien ons volck op hem mochte vpt-vallen:
 maer de Major Picard dooz slechte kondtschap / te groot betrouwen op een Poz-
 tugesen Supt / al te lichtveerdich vpt-treckende / ontblote de oude Kercke (daer
 't Magasijn in was) ende werde getrent ende soo vervolght dat de oude Kerck
 niet weder krijghen kost; daer de vbandt soo goet-koop aen-quam / als vozen
 vpt des Majors epghen raport hebbe verhaelt. Daer trocken vpt dyp hondert
 en dertich koppen / welcker geweer by een wierde geleght / tot dat de antwooz-
 de soude kommen van onse Kegeerders / ofte sp tot de wisselinge van ghe van-
 gens weder-zijds wilden verstaen ofte niet. De Colonel Schuppe (als vozen)
 dooz verscheden posten ghewaerschouwt zijnde van den toe-standt in Porto
 Calvo, marcheerde met alle moghelijcke spoet dooz Serinhain naer Una, ende
 dede sijn volck daer met een Schuppte over-setten; ende quam den neghentien-
 den aen Barra Grande, ende aldaer naer de ghelegentheyt vernomen hebbende;
 ende verstaende dat ons volck de plaetse noch maintineerde / marcheerde dien
 nacht

ANNO
1635.

nacht voort naer de Ingenio van Ramalho, die maer twee mijlen en leght van de Pouaçon; doch niet den daghe kommende in Furicoso, een kleynne uyze aen dees zijde van de voorszreven Ingenio, werdt hem daer van een Portugees gheseyt / dat de onse de Plaetse al hadden over-ghegeven; soo dat daer bleef legghen / ende wachte op de komste van de Colonel Artichau. De welke (als vozen verhaelt) de tijdinge den festhienden Julij bekomen hebbende / des anderendaeghs verrock van St Miguel de Poyuca met seven Compagnien / ende quam tot aen de Ingenio van Caspar Souza Carnero, ende vondt daer noch een Compagnie die sich daer begraven hadde; den achthienden trock voort / ende quam 's middaghs aen de Kievier van Serinhain, het volck setten over met Canoen ende een Boot: (dese Kievier valt seer diep / ende loopt seer krom.) 'S avonds quamen te Villa Formosa, een redelijck schoon Plecken: de Inwoonders waren al met Albuquerque op de loop; daer stondt een oudt Jesuiten Klooster met een Kercken / beyde van kleynder waerde. Ende alsoo daer brieven kreegh vande Colonel Schuppe, de welke versocht dat op 't spoedighste wilde voort-marcheren / dooz dien hy kondtschap hadt bekomen dat ons volck inde Pouaçon seer benauwt was; soo bleef daer maer dien nacht / ende versach 't volck van Farinha ende Vlesch; ende om te spoediger voort te komen / dede de Colonel 't volck aen-melden / dat alle die haer op hun voeten niet en betrouden / vyz achter mochten blijven / men soude haer een Officier geven om sachtjens te volgen; want hy vooz hadde in twee daghen te marcheeren tot Barra Grande toe. Den eersten dagh quamen aen Rio Formoso, (een schoone Kievier / ende inde mondt wel een musquet-scheut breecht / en seer diep) alwaer over-nachten. 'S anderdaeghs passeerden Rio St Antonio, (die vul en klip-pich valt) en quamen soo 's avonds in Barra Grande: doch de Colonel ont-fingh onder-weghen brieven dat ons volck inde Pouaçon sich al met accoozdt hadden over-ghegeven. De Colonel Schuppe lagh / als vozen / nu dyp mijlen meer naer het Zuiden van Barra Grande: alwaer de Colonel met sijn by-hebbende troupen by hem quam den twee-en-twintighsten: ende waren doen te samen sterck seventhien Compagnien te voet / ende een Coznet peerden: des nachts quam een Swarte van de vbandt over-lopen / de welke verhaelde hoe dat Albuquerque, Domingo Calabar hadde doen vierendelen / ende de quartieren op-ghehanghen. Dese Calabar was vooz eenighe tijdt van de vbandt by de onse over-gekomen / en hadde veel goede diensten ghedaen; was een stout ende sterck Man; want die hem ghekent hebben / ghetuygen dat hy een Bul in 't lopen konde op-houden / dien vattende met de hoozen / de neck om-draeyen-upt; ende keerden haer den hals dan weder recht en lietse soo lopen: vertellen meer daden van hem / betuyghende een groote dexteriteyt nevens sterckheyt des lichaems. Daeghs daer aen quamper een Cambour van Albuquerque, met twee brieven; den eenen vanden thienden Julij, in-houdende dat den Koningh van Spagnien gheen gheval en hadde aen het Krijghs-quartier / ende het derhalven op-seyde: den anderen vanden een-en-twintighsten / om te hebben resolutie over de wisselingh der ghevanghens / alsoo die upt Nazareth waren ghetrocken noch in 't Landt waren. Hier op wierde naer deliberatie kortelijck gheantwoozdt: dat hy ons volck soude tracteren volghens het accoozdt / ghelijck wy de sijne sulcx tracteerden; ende wegghen het Krijghs-quartier dat daer naerder souden van spreken / als den anderen wat naerder souden kommen. Den dyp-en-twintighsten gingh de marsch aen naer de Pouaçon met de gheheele macht / meymende Albuquerque daer noch te vinden / ofte ten minsten eenighe besettinge inde veroverde Plaetse: maer 's anderdaeghs daer kommende / vonden alles verlaten / ende dat de vbandt al eenighe tijdt te vozen wegh

wegh was/ ende ons volck niet en hadde dorven verwachten. Verbonden daer datter wel hondert bande onse waren doodt ghebleven / van welke vele noch hier en daer onbegraven laghen / deerlijck om aen te sien / ende dat de vbandt ontrent d'ij hondert ghevangens mede boerde; bande welke wel hondert weder ghekommen zijn / onder-wegen haer ontstolen hebbende / ofte hier en daer inde Landt Huysen verborghen / ofte wegghen sieckte blijven legghen. Albuquerque heeft sich met sijne troupen begeben naer Alagoa, albozen onse Wercken inde Pouaçon gherupneert hebbende / ende de kleyne stucckens mede-ghe-nomen; dreef mede de meestendeel van de Inwoonderen vooz sich henen. De Colonel Schuppe, naer dat hy de Inwoonderen die noch over-ghebleven waren / versamelt ende nieuwe paspoorten ghegheben / ende de selve op sekere tar hadde gheset van Farinha ende Beesten die vooz Gelt ofte koopmanschappen aen de Compagnie souden leveren / soo leyde hier eene Compagnie Soldaten in Garnisoen / ende verrock den elfden Augusti nevens de Colonel Artichau, Augustus. hadden by haer ontrent de elf hondert man / ende marcheerden den Albuquerque nae tot St Gonfalso toe / anders ghenaemt Paripuera, legghende twee mijlen by Zupden St Antonio Grande, alwaer naer vele Rivieren ghepasseert te hebben / den seftienden aen-quamen / ende maecten daer een Fortresse op de passagie om de Zupdt / om de vbandt van die kant uyt het Landt te houden. De Colonel Schuppe ende Kaden hadden vooz desen een esquadze van ses Schepen / te weten: Amsterdam, de Salmader, de Fame, Tertholen, Dordrecht ende Walcheren; af-geveerdicht om vooz ende ontrent de Bahia de todos los Santos te krupffen. De Schipper vanden Hercules (een groot Lubecks Schip van d'ij hondert en tseftich lasten / op-hebbende seven-en-twintich stuccken / ende gheladen met d'ij sent acht hondert en vijftich kisten Supckeren / eenighe Tabac ende Brasil-hout;) inde Bahia over de twee-en-twintich maenden gheleghen hebbende / ende nu noch ghelast zijnde by de Gouverneur vande Bahia weder te ontladen / ende te wachten tot dat een groot Ce lope uyt Spagnien soude kommen; was den vijftienden Julij teghen wil vande vooz sende Gouverneur uyt-ghelopen / ende niet teghenstaende 't schieten vande Casteelen ende Waterijen buuten gheraecht / ende werdt den achthienden / acht of negen mijlen in Zee / naer eenich ghevecht / (waer in de Schipper van Walcheren wierdt doodt gheschoten) by de onse verobert / ende den tweeden Augusti by 't Schip Enchuyfen op-gebracht aen 't Reciff. Men vernam uyt de Schipper datter veel d'ij senden kisten Supcker inde Bahia ghereedt waren / ende wel tseftich Schepen daer laghen / ende nu al jaer en dagh hadden ghelegen ledich / sonder dat de Gouverneur die wilde toe-laten te laden ofte vertrecken / eer datter Vloote tot Conbone uyt Spagnien soude aen-kommen. Datter groot gebrack was van Dibzes / d'welck eenich verloop onder de Soldaten veroozsaecte; dat de Inwoonders mede seer by de Gouverneur wierden ghetzanniseert / ende daerom haer harten vanden Koningh van Spagnien af-trocken / ende om de komste bande onse wensten. Verstonden mede sekerheyt van het Schip de Fortuyn, welke nu een gherupmen tijdt hadden ghemist: als namentlijck dat 't selve Schip ontrent de Bahia krupfende / de Gouverneur vier kloecke Schepen (van welke desen Lubecker een was) op hem hadde uyt-ghesonden; ende dat die 't selve Schip hadden vermeerstert / om dat het Bootsvolck niet hadde willen vechten / ende inde Bahia in-gebracht. Sullen nu oock kortelijck verhalen wat Schepen aldaer uyt het Vaderlandt zijn aen-ghekommen. Den twintighsten Julij arriveerde 't bevrachte Schip Pasmoy uyt de Camer van Stadt en Landen, gheladen met Dibzes ende ander behoeften. Daer naer op den eersten Augusti het Wapen van Delft uyt de Mase, mede met Dibzes ende ses-en-beerlich Soldaten tot recreuten. Den seften het bevrachte Schip

A N N O
1635

September.

Schip de Bonte Koe met Divyses ende andere behoeften / mede wegghen de Camer van Stadt en Landen; nevens eenighe Soldaten ende de Capiteyn Jan Coenders. Nocht den achtsten upt de Camer van Amsterdam het bezachte Schip de Speel-Jacht, met Divyses ende behoeften. Den sestienden 't Schip West-Vrieslandt by de Camer vande Mase bezacht / met hondert Soldaten ende eenige Divyses. Den dertighsten 't Schip Alcmaer, geladen met Divyses: de Schipper van 't selve Schip bracht haer tijdinghe / onder-wegghen upt een Enghelsche Schipper verstaen te hebben datter aen Isla de Mayo dertich Spaensche Schepen laghen / vol Soldaten / die naer Brasil ghedestincert waren. Dan alsoo 't selve al een gherupmen tijdt gheleden was / soo maecten gissinghe dat de selve al naer de Bahia mosten ghelopen zijn: sonden niet te min 't Schip Overijffel ende de Haes derwaerts om te ondersoecken wat Schepen daer inde Bahia laghen / ende sekerheyt hier van te brengen. Dooch soo wierden alle de groote Schepen op-ontboden / ende soo vele doenlijck was van alles voorzien. De Colonel Artichau die om dese tijdt op 't Reciff was ghekomen / om met de Kaden op 't beste vervolgen vande vbandt ende andere hoogh-wichtighe saecken te handelen / wierdt ghesonden naer Barra Grande, om aldaer op de vloote (indien noch mochte kommen) te passen: alsoo de vbandt geen bequame Haven verder om de Zuydt / ende naerder ons Leger en hadde. De Colonel dan is den achtthenden September derwaerts t'zepl ghegaen met de Schepen de Salmander, Walcheren, de Maeght van Dordrecht, de Fame, Tertholen ende de Leeuwinne. Den lesten der selver maendt quam Overijffel weder vande Bahia, ende rappoorteerde tot d'yn-repsen toe daer binnen gheweest te hebben / ende aldaer niet meer gesien als acht weerlose Schepen met de stenghen dooz-gheschoten teghen de wal legghende / behalven eenighe Carveelen ende Bercken. De Heeren Kaden namen ondertusschen dooch acht op alle de Plaetsen daer men de komste vande vbandt eenichsints vermoeden koste; ende alsoo het Fort Oragnien op 't Eplandt Tamarica dooz lanckheyt van tijdt tamelijck verzwackt was / hebben 't selve ront-om eenparich doen verhoghen / ende van buyten ses voeten doen aen-legghen en verswaren / alsmede de assypanten vernieuwen. Deden mede het Kroon-werck voor 't Fort Cabo Delo inde Capitania van Pariba (welck langh voor desen was aen-gehangen) op 't spotdighste voorderen. De Heer Colonel Schuppe hadde al vanden elfden September gheklaeght dat sijn by-hebbende Compagnien dooz d'een en d'ander accident seer verzwackt waren; ende wel over de twee hondert man vande Biçios (dit is een kleyn onghedierte dat de Menschen aen de voeten seer quelt) inde voeten foodanich ghequelt lagen / datse gantsch geen dienst konden doen; ende derhalven versocht dat hem noch d'yn Compagnien mochten toe-ghesonden werden / te weten: de Compagnie van Capiteyn Verdoes, alsoo het Real nu ghesleght wierdt / volghens de resolutie by de Kaden met advijs vande Colonel ghenomen; een Compagnie upt het Quartier op Antonio Vaaz, ende een vande Cabo St Augustin. Doch den Raedt de saecke seer serieuselijck overlegghende / ende de onlanghs ghekommen gheruchten passende op 't gene upt het Vaderlandt wegen de equipagie in Portugael haer was aen-geschreven / konden niet goet-vinden het Garnisoen op Antonio Vaaz te verswacken / maer oordeelden beter twee Compagnien vande Cabo te lichten. Waer toe te lichter inclineerden om dat al te vozen / verscheiden-malen spreekende van de Cabo ende de ghelegghentheyt vande Haven / eendrachtelijck hadden gheoordeelt dat de Haven niet en was van sulcken impoortantie dat men daer soo vele Forten ende soo swaren Garnisoenen soude houden / maer dat beter waer aldaer eenighe onnoodighe Wercken te slechten ende 't volck in 't Veldt te ghebruycken: doch eer de resolutie vast stelden / vonden goet de Colonel Artichau met

met een uyt den Raedt / nebens de Politique Raedt Schotte, die doen aldaer resideerde / te deputeren / om de ghelegghentheit vande Barra, de situatie vande Cabo selfs / en de om-legghende Forten naerder te visiteren / ende op alle der selver voordelen ende achterdelen te letten. Dese Heeren dan weder-komende / rappozteerden hoe dat het Fort Nossa Sennora de Nazareth seer was verballen / insonderheit van binnen / dat de Borst weer ront-om van gheen defensie was / wesende niet ober de twee voet boven de Wal hoogh / ende sonder Banket / ende de Wal selfs van binnen seer ontrampaneert / soo dat groote reparatie van noode soude hebben / dat oock lagh op een plaets vanden Bergh / daer het niet alleen de in-komste vande Barra niet en konde sien / maer selfs niet de Bateria op de Barra ; noch de Kedoute daer boven ghelegghen / noch gheen deel vande Haven : was mede soo qualijck gheleght aen den rugghe van een Bergh / dat verschenden heubelen van den Bergh af-gaende dienen konden tot Appzoches om bedeckt tot onder de Wal van 't Fort te kommen : sulcx dat voerdeelden dit Fort nergghens toe te dienen als tot Guarnisoen pdelijck op te houden ; want konde de vbandt het landen nieters verhinderen / of ghelant zijnde / beschadighen ofte op-houden ; ende achten beter te slechten / niet alleen het Fort / maer oock de d'n Kedouten te Landt-waert in legghende / als mede het Houte-wambaes op 't Eplandt teghen-ober de Barette, ende de Kedoute daer by Zupden ; behoudende alsnoch alleen de Bateria op de Barra met de Kedoute daer boven ; ende het Fort Gijsselingh, tot dat op 't Pontal een goet Fort in stede van de Kedoute mochte gheleght worden ; ende alsoo konde dese plaetse met twee hondert man beset worden / daer nu wel ses hondert man vereyfte. Den tweeden September quam daer noch aen de Walsende Mane van 't Noorder-Quartier met d'n-en-tseventich Soldaten ende Divyses ; ende den elfden het Schip de Zee-Robbe met twaelf Soldaten ende Divyses : den vierden October 't Schip Goeree met twee Loots-Booten / ende den sevenden de Zee-Ridder ende de Phailant, klepne Jachtjens. Den negenden November 't bevrachte Schip den Oragnie-Boom, onder-wegghen ghenomen hebbende een Schip dat naer Angola wilde / gheladen met Wijn / Olve / ende eenighe koopmanschappen. De Colonel Artichau was ondertussen weder van het Reciff vertrocken naer Paripuera, om de begonnen fortificatien te vorderen ende vol-trecken : ende de Colonel Schuppe was van daer vertrocken in het Landt om de plaetsen allenthalven te besichtighen / ende op alles goede ordre te stellen. De Krijghs-Hoofden hadden wel ghewilt / ende remonstreerden het mede de Kaden dickmaels / den vbandt by tijds inde Alagoas te vervolghen / ende soo voort ten Lande uyt te d'inghen ; 't welck niet en konde gheschieden sonder veel kleyn Daer-tuygh : ende dit was de meeste tijdt te soecken / ende werdt tot andere saecken ghebruyckt / daer het niet vierendeel soo veel dienst en dede / (op dat gheswijghe dat oock wel tot enghen gherief wierdt aen-gewend) tot groot misnoeghen vande Officieren ; oock ghebrack het soo wat aen Proviande / die alle dese wijse seer schaers was : doo dien de Schepen uyt het Vaderlandt wat traegh aen-quamen. De saecken inde gheconquesteerde Capitanien van Brasil in voegghen vozen verhaelt staende / soo ist ghebeurd dat den ses-en-twintich November met het kriecken vanden dagh de onse van het Reciff in Zee siende / vernomen hebben eenighe Zepelen / de welke naer eenighe twijffelinghe / verkenden vbandts Schepen te wesen. Daer waren in alles twee-en-dertich Schepen / daer onder twee uptermaten groot / ende noch acht of neghen Galeonen / de reste Bercken / Fluyten ende Carevellen : de welke vooz de windt haer kours stelden recht op de reede aen : alwaer doen op haer anckers lagen onse Schepen / de Salmander, Tertholen, Walcheren, de Fame, Goeree, de Maeght van Dordrecht, ende de gheladen Schepen de Moriaen,

October.

November.

ANN O
1635.

de Kop, Tamarica, 't Speel-Jacht van Hoorn ende Pasmoye: de welke des vbandts Vloote vernemende / haer klaer ende ghereedt maectten tot defensie: Een Ammirael vande Spaensche Schepen quam ondertusschen tot op een getelingh-scheut nae aen de Fame, ende dede een scheut om weder te wenden / waer mede vande wal af-keerende / liep met sijn Vloote weder t Zee-waert / met een scheut vande Fame gheantwoozdt wesende. Dit was een merckelijcke ghenade Godts / dat de vbandt hier niet anders aen en beedt / want ons volck seer swack ende ongereedt was. Naer dat daer nae upt de Major vande Neapolitanen wierdt verstaen / soo was de vbandt wel gheresolveert te landen / maer veranderde / om dat daer kommende 't water vonden aen 't vallen / ende met de groote Schepen niet naerder en dorsten kommen. Liep voort langhs de Custe Zuydt-waerts aen / ende bleef in 't ghesichte van de Cabo St Augustin wat tijds henghelen / ende setten alle de Boots upt ghelijck als of daer hadde willett aen-lopen: doch vernemende door eenighe Jangadas, (soo 't schijnt door de valsche Portugesche Inwoonders hem teghen gheschickt) dat niet alleen het Real, maer doock 't Fort Nazareth al in ons handen was / ende gheen macht van Albuquerque daer ontrent / by de welke hem konde voeghen: soo wende weder naer Zee / ende verthoonde sich weder den acht-en-twintighsten voor Barra Grande; ende quam den Ammirael met noch een Barcke recht op 't gat aen-lopen ghelijck als of daer hadde willen in-lopen: ons Jacht 't Wapen van Delft lagh daer binnen / ende 't Fortjen welck op de Haven was gheleght / was in redelijcke defensie / waer op de Princen-Blagge wierdt upt-ghesmeten: de vbandt dit siende / ende dat ons Jacht wel veerdich was / smeet het over-staegh ende berade sich / ende liep van daer weder naer Zee sonder daer doock perwes te attenteren. De onse om met alle middelen den vbandt het landen van eenich volck / in ons ghebiedt / te beletten / deden datelijck over al met Posten advertentie van des vbandts komste / op dat op hare horde mochten wesen: ende resolveerden strax dat den Ammirael Licht-hart met de ghereedste Schepen / soo op de reede lagen / sich in Zee soude begeben / om te sien of hy den vbandt in sijn voornemen wat soude konnen beletten / ofte eenighe avantagie op den selven bekomen; ende upt den Politiquen Raede wierdt ghecommitteert Dr Servaes Carpentier om den Ammirael te vergheleschappen: de welke dien volghende haer strax hebben ghereedt ghemacckt / ende met twee Compagnien Soldaten sich ghembarqueert inde Schepen / de Salmander, de Fame, Tertholen, Walcheren, Dordrecht, Goeree ende twee Jachten / wesende alles wat men op soo een subite occasie by der handt konde krijghen: met welke swacke macht sy den seven-en-twintighsten tzepl gaende / de vbandt van verre volghden ende in 't gesicht hielden / al langhs de Custe houdende tot voor-by St Gonfhalvo de Paripuera, daer een deel van ons Legher doen lagh ontrent ses mijlen by Noorden de Alagoas: ende saghen daer dat de Spaensche Schepen geset hadden by Ponta de Jaragoa, een mijle by Noorden de Alagoas, ende ontrent vijf mijlen by Zuyden van onse Legher-plaetse: ende dat sy al besich waren met haer volck te landen; ende dat de kleynste Schepen achter het reciff laghen / ende aen de groote af ende aen voeren: soo hebben sy het mede gheset een mijle boven windt van des vbandts Vloote. Den Ammirael ende Carpentier zijn aen landt ghevaren / om de Colonel Artichau van alles te onderrichten / die doen aldaer met het Legher lagh. By den anderen ghekommen zijnde / namen in beraedt wat best te doen ware / ende besloeten eyndelijck dat de Colonel met sijn troupen te Lande soude marcheren naer de vbandt toe; ende sy souden ter Zee des vbandts Vloote naerdereren / ende souden beyde haer ynterste aen-wenden om de vbandt in 't landen eenige afbreuck te doen. De Colonel nam tot sich ses hondert vande kloeckste Soldaten / ende mar-

marcheerde den gantschen nacht / om niet te versumpen / ende met den dagh aen Ponto de Jaragoa te wesen: maer de Portugesche Guide / die sich vermeten hadde de plaetse wel te kennen / bracht hem aen een contrarie Punt: den dagh ghekommen zijnde / saghen des vbandts Schepen achter de naeste Punt legghen; effen-wel wilde de Guide haer noch wijs maecken dat al in Alagoa waren; daer sy wisten gheen kans te hebben om de vbandt aen te tasten. De Colonel hier mede verstelt zijnde / ende voortz siende dat onse Schepen verre af op ancker bleven legghen / ende oock gheen preparatie en maecten; (de oorsaecke was / dat wel goeden windt hadden om in te lopen / maer niet om weder upt te kommen) soo marcheerden hy sachtsjens weder te rugghe / ende keerde den eersten December met den daghe-raedt wederom in Paripuera. Onse Schepen bleven oock noch eenighe daghen legghen / om datse met dien windt niet wel te rugghe en konden kommen: ghelijck dan mede des vbandts Schepen / wat moeyte sy oock deden / om de selve oorsaecke tot de onse niet konden op-kommen. In Paripuera kregghen datelijck dooz eenighe upt hongers noodt over-lopende Negers / bericht / dat de vbandt ghelandt was / ende sijn Artillerije / Divyses ende Ammunitie aen landt hadde ghebracht / ende sijn Quartier maecte by Noorden Alagoa, de wegh naer Paripuera toe; 't welck daer naer dooz partijen ende upt-ghesonden Boots verstonden waer te wesen. De Colonel vast ghelovende ende soo onderricht zijnde / dat de vbandt met Artillerije ofte met eenige goede ordze in onse limiten niet en konde kommen / dan langhs het strandt / vondt gheraden den pas van Paripuera, daer hy sich nu ghevast hadde / wel te bewaren; ende quartierde sijn meeste troupen op het strandt. Ondertusschen wierden de Portugesche Inwoonderen ten platten Lande seer insolent / ende wilden de Beesten ende Farinha daer op getareert waren / swaerlijck op-bzenghen; als men een Portugees / die te vozen seer deemoedich was / hadde te spreken / soo thoonde die een gantsch fier ghelaet / ende of by-naer weder meester hadde gheweest: bele begonden in 't heymelijck met de vbanden teghen de onse te machineren; jae quamen soo verre / dat onse Soldaten soo wel verradelijck inde Hupsen / als opentlijck inde Bosschen ende op de Wegen begonden doodt te slaen: des vbandts partijen die haer dooz de dicke Bosschen ende Hoerasschen in kleynen getale deur-staken / wierden allenthalven vande Inwoonderen aen-ghenomen / met Divyses voorzien / ende heymelijck gheherberghet. Het jonghe Landt-volck wierdt onder haer bedecktelijck tot des vbandts dienst aen-ghenomen: men interciperde alle daghe brieven / Papen / Neghers die heymelijcke correspondentien de vbandt toe ende af-droeghen: wier eenige onser Wjse-lieden ofte koop-lieden met haer koopmanschappen laghen / ende haer op de trouw vande Portugesen diese gheherberghet hadden / verlieten, die wierden onder de handt verrast / berooft / doodt gheslaghen / ofte ghevanckelijck wegh-ghevoert: op de passen welcke ons volck ghebruycken mosten / laghen ghemepnlijck des vbandts partijen soo inde Bosschen als inde Supcker-Kiedt-Velden / alwaer niet alleen by de Portugesen Inwoonderen wierden ghespijst / maer oock onderricht / wanneer onse partijen hadden upt te gaen / waer te rusten / op wat wijze en dooz wat middelen die best waren te verrasschen. Eenighe deser op der daet bevonden zijnde / wierden wel promptelijck ende rigourenselijck gestraft / soo by de Colonel Artichau als andere / even-wel konden daer dooz niet werden in-gehouden / maer wierdt het quaedt hoe langer hoe grooter. Soo dat de Colonel Artichau ende de Politique Raedt Stachouwer bekommert zijnde waer op dese insolentien ende verraderijen eyndelijck mochten upt-lopen / serienuselijck hun bedachten op de middelen waer deur de selve souden kunnen stuyten; ende en vonden gheen beter expedient / als 't Landt tusschen Paripuera ende Porto Calvo thien mijlen langh gantsch te depo-

December.

ANN^O
1635.

depopuleren / de Rossas daer de Mandioca werdt ghecultiveert ende de Farinha gemaectt / gantsch uyt-roepen / de Supcker-Kieden af-bzanden / en de Molens nevens andere Hupsinghen gantsch onder de voer werpen; ende alle het Volck welck onder ons blijven wilde / met haer Beesten / Goedt / ende alles wes sy hadden / achter de Kieviere van Porto Calvo doen vertrecken; haer in gebende andere verballen Hupsen en verlaten Landerijen in een gheweste daermense teghen de vbandt soude konnen beschermen; op dat de vbandt die sich uyt de Alagoas en de Landen by de Kievier S' Francisco ghelegen / niet langhe spijsen koste / in ghebreck van lijf-tocht mochte verballen / en gheen corespondentien onderhouden / ende secreete machinatien met de Inwoonderen practiseren konden; ende eyndelijck wy een-mael volkommen kennisse bekomen / op wien wy ons hadden te verlaten / ende ghewaer werden welke ons vrienden ofte vbanden waren. Schreven desen haren voorslagh aen de Heere Colonel Schuppe ende de Politique Kaden langhs de Zee / want dooz 't Landt wast reede quaelijck deur te kommen / alsoo reede by de hondert man (waer onder doock stercke partijen teffens verongeluckt waren) hadden verlozen. Welcken raedt goedt ghevonden zijnde by de Colonel ende de Kaden die op 't Reciff waren / zijt alomme op de deuren vande Kercken ende aen de Ingenios Placcaten aen-gheflaghen / by de welke eenieder wierdt ghewaerschoutwt / binnen den tijd van d'zj weken (welcke den thierenden Januarij des toe-kommenden jaers quamen te eyndighen) sich binnen de voornoemde palen te retireren / met belofte dat men het Leger-Quartier soude leggen inde Pouacon de Porto Calvo, om hun vooz alle ghewelt ende de invasiën der vbanden te beschermen. De vbandt dese resolutie ende het in-houdt vande Placcaten vernomen hebbende / nam vooz dooz alle moghelijcke middelen te beletten / dat dooz dit voornemen niet gantschelijck van onse Landen wierde af-ghesneden / ende de secreete onderhandelingh met de Inwoonderen te misschen; soeckende met eenen dien hoeck Landts / die de onse meynden te devasteren vooz sich selfs te behouden. Om daer toe te kommen was noodsaeckelijck dat hy een anderen wegh maecte om in 't Landt te kommen / (want tot die tijd toe en was geen wegh gheweest ofte besocht / als over Paripuera daer de onse laghen ende hem verwachten) waer toe hem wonderlijck wel te passe quamen de excessive drooghten die doen vooz-vielen / waer dooz verscheyden Hoerassen gantsch verdrooghten / de welke vooz desen de passagie boven de Bosschen om hadden verhindert. Desen wegh over steyle Bergen dooz diepe Dalen ende uyt-gedrooghte Hoerassen / moest heel verre boven om Paripuera ghebracht worden; ende is daer naer sulcx bevonden / dat mender gheen Karren noch Peerden en konde ghebruycken / en maer man vooz man deur passeren. Wy sullen hier mede beyde partijen wat laten rusten / en kortelijck verhalen wat elders gheschiet is.

In 't voozgaende Boeck hebben wy verhaelt hoe dat de onse onder 't beleydt vanden Directeur Joannes van Walbeeck het Eplandt Curacao hadden be-machticht / ende hoe sy hun daer tot het eynde van 't jaer vier-en-dertich hadden onderhouden. In 't begin van dit jaer quamen daer verscheyden Nederlandsche Schepen / die al vozen aen 't Eplandt Bonayre waren aen-gheweest / ende aldaer gheen ghewagh ghesien van eenighe entreprijse vande vbandt op Curacao: waer uyt dan de Directeur ende Commandeur vermoeden / dat de vbandt noch soo haest niet op haer pets hadde vooz te nemen; ende vonden goedt vijftich Soldaten van Sta Barbara te lichten ende weder in 't Quartier te brengen. In 't eynde van Januarij bzochten de Indianen tijdinghe dat alle de Inwoonders van 't Doz Ascension ghevlucht waren naer de vaste Custe: de Commandeur reedt met een goede troupe derwaerts / doch bevondt datter alleen vier of vijf met een Canoe vertrocken waren; de andere gaven vooz dat

Januarius.

dat wel tot ghelijck vertreck waren ghesolliciteert / doch dat 't selve hadden ghewenghert / om dat haer wel ghenoegh by de onse vonden ; en om haer stoutigheyt te thoonen / brochten noch den selven dagh Vleesch in 't Quartier. Verston den niet te min upt Juan Martin ; een Indiaen die doen best betrouwt wierde ; dat de Canoe vanden Gouverneur van Caragues (nu tot Coro zijnde) af-ghesonden was / om te sien of de Indianen van 't Eplandt over-gebracht wilden wesen ; om dat de Canoe haer daeghs in 't gat van 't Meyn S^{ca} Maria hadde verborghen / ende 's nachts weder was vertrocken ; van des vbandts gheleghentheit en voornemen wiste niet te segghen / dan ghelooft men 't selve upt die van Ascension wel soude konnen upt-perffen : wesweghen dan eenighe der selver die 's anderdaeghs met Vleesch quamen in 't Quartier wierden aenghehouden ; die scharp gheexamineert zijnde / bekenden : dat de Canoe met twaelf man daer was gheweest / ende 't volck bedecktelyck in Ascension ghekommen zijnde / hadden onse Indianen versocht met haer te vertrecken ; welck doock souden ghedaen hebben / indien het met soo kleynen Canoe hadden der-ven bestaen ; soo datter maer seven waren vertrocken ; ende de reste soude continueren met Vleesch aen te brenghen / om alle suspicie te verhoeden / tot den vierden Februarij ; alswaemer men haer met een groote Pirague soude kōmen halen ; dese soude weder kommen in S^{ca} Maria , ende soude by de Indianen ghewaerschoutwt worden met een vper ofte licht op de mondt van 't gat. Van des vbandts toe-rustinghe seuden verstaen te hebben / datter ses Schepen ende twee Fregatten op de reede van Commena laghen / die voorts naer Caragues souden zeplen / om van daer met vier-en-twintich groote Piraguen binnen den tijdt van dry weken naer Curacao te kommen / ende 't Eplandt te overwel-dighen / en ons volck daer upt te slaen. 't Hooft van dit exployt soude wesen Benito Arias ; Gouverneur op 't Casteel aen Punta del Rey ; ende dat sijn voornemen was de Haven van S^{ca} Anna aen te doen. Verklaerden mede datter een vande Boots-ghesellen inde Canoe was ghegaen / om de gheleghentheit van ons volck aen de vbandt te ontdecken. Eenige spraken noch van grooter preparatien van de vbandt. De Indianen van Ascension wierden hier op ontrent het Quartier op-gebracht : ende wierdt voorts alles ghereedt ghemaecte tot teghen-weer. Sonden dertich Soldaten naer Ascension , om aldaer inde Hutten vande Indianen te passen op de komste van die daer mochten aen-landen. Dese keerden den achtsten Februarij weder in 't Quartier sonder pe-
mandts vernomen te hebben / doch seuden wel twintich scheuten ghehoort te hebben met groote stucken ; waer upt men presumeerde dat de vbandt met sijn macht aen Bonayre was ghekommen ; soo dat alles weder ghestelt wierdt tot defensie : doch daer en volghde niet anders op / als dat men alleen den seventhienden weder hoorde van twee Canoen die sich onder 't Eplandt begheben hadden ; 't welck aen de onse een nieuwt alarm gaf. Den twee-en-twintighsten quam daer 't Jacht den Otter , met byeben ende last vande XIX. om 't Eplandt niet te verlaten / alsoo 't selve met de hooghe Regeringhe ghecommuniqueert zijnde / gantsch niet dienstelyck of gheraden was gevonden. En den sevent-en-twintighsten de Katte ende de Phoenix , brenghende tijdinghe vande veroveringh van Pariba ; hadden de dry hondert ende tachtich vbandts Soldaten in veerthien daghen tot aen Barbada ghebracht / en doen laten varen. In 't begin van Meert wierden den Otter ende de Brack af-geveerdicht om de dessemen haer belast te vol-boeren , ende de Phoenix naer het Vaderlandt / nevens de Fleuyt S^{ca} Jacob , gheladen met vijf-en-veertich en een half last van dat Koodt-hout / ende twee hondert neghen-en-tachtich Hupden. Den achtsten wierdt het Fort op de Haven af-ghesteken / (wesende een regulier Vijf-hoeck / ende hebbende de Bolwercks-Puntten vijf-en-twintich roeden van den anderen)

Februarius.

Martius.

daer haer een wijl met besich hielden. Half Junij arriveerde daer de Schepen
 Swol ende de Bonte Koe: 't Schip Swol hadt ontrent de Canarische Eplanden
 genomen een Scheepken met dertich kisten Supcker/ vier-en-twintich kassen
 ende eenighe rollen Tabac: voorts soo brachten dese Schepen boven Divyes
 ende Ammunitie noch tseftich Soldaten/ ende hope van meerder secours te
 volghen: soo dat 't Schip Groot-Hoorn, welck daer soo langh hadden ghe-
 houden vooz een Leggher/ oock af-beerdighden met twee-en-tachtich last van
 't selve hout; nevens de Karte met neghen en een half last. De Soldaten wep-
 gerden ondertusschen langher aen 't Fort vooz niet te wercken/ ende wierden
 met dagh-loonen daer weder toe verwillicht. In 't laeste van dese maendt gaf
 de Directeur ordze om 't hout 't welck noch by S^{ca} Martha ghekapt lagh/ met
 Beerden naer de Haven van S^{ca} Cruz te brengen: dan de Indianen gaven
 's nachts weder occasie van nieuwe vzeese/ alsoo aen-brachten datter een Pi-
 rague ontrent S^{ca} Anna was ghesien; men sondter Kuyters naer toe/ die gheen
 ghewagh van pet sulcy vonden: ende was maer een leughen-tijdinghe vande
 Indianen versiert; om een voozgaende seyt te bedecken; den Directeur den
 tweeden Julij met vijftich Soldaten in S^{ca} Cruz kommende/ verstondt de gant-
 sche historie upt een ghevanghen Capiteyn vande Indianen: als namentlijck
 dat eenighe daghen gheleden een Pirague van de vaste Custe was gheweest
 inde in-wijck El Pescadero, met veerthien Persoonen/ waer onder twee Spa-
 gnaerden; ghekommen om de sterckte van ons volck op 't Eplandt te verne-
 men: dat de Indianen/ jae selfs Juan Martin (soo seer by de onse betrouwt)
 daer kennis van hadden: ende dat een fransman/ een vande meeste Gutins/
 ende daer over ghevanghen/ sich in dese saecke hadde in-ghelaten. 't Schip
 Swol vertrock/ ende de Swaluwe quam aen/ ende werdt haest weder naer sijn
 Kendebois ghesonden. De Indianen deden groote vlijt met arbeiden aen
 't hout af te halen/ soo dat alle voozgaende fouten by den Directeur haer wic-
 den vergeven; alleen behiel vier vande principaelste haer kinderen in ostagie.
 Oock soo queten haer de Soldaten wel in 't maken van 't Fort/ midts 's moz-
 ghens wat Brandewijn ende 's avondts Spaensche Wijn ghenietende. Den
 veerthienden September keerde het Bootjen de Swaluwe weder: de Schipper
 verhaelde dat kortz naer sijn upt-lopen een gheladen Schip hadde ontmoet/
 't welck sich vermeestert siende/ de wal koos/ ende onder Rio Higuey op de
 klippen in stucken stiet. Hadde somwijlen onder Saona gheset ghelegen: oock
 wel jacht ghehadt/ maer niet ghevanghen: ende alsooder oock vele Fransche
 Schepen roofden/ soo was het niet sonder bedencken met klepne Jachtjens in
 dat vaer-water te kommen. Daer wierdt een nieuwe Opziender ghestelt over
 de Indianen/ te weten: de Portugesche Tolck Samuel Coheno, een trouw
 ende vernuftich Man. Den een-en-twintighsten September wierdt 't Jacht
 de Swaluwe ghesonden om de vaste Custe van Sauanas Altas af/ tot Mara-
 caibo toe naerder te ontdecken. Eenighe daghen daer naer quamen daer aen
 de Swaen, den Erasmus, Graeff-Ernest ende de Mercurius, alle vier Compa-
 gnies Schepen/ die 't volck gekommen upt het Fort Nazareth, ontrent Punta
 del Rei ghelandt hadden: d'welck wel een grooten misslagh was/ want indien
 van vaer-tuygh vooz sien waren gheweest/ hadden het Eplandt Curacao lich-
 telijck kunnen af-lopen. Dese Schepen waren soo leck/ dat noodich daer mo-
 sten versien ende onder water vertast werden. In 't begin van October quam
 daer weder een Pirague/ die wepnighe Indianen wegh-haelde/ ende occasie
 gaf om weder nieuwe gheruchten vande groote preparatien des vbandts te
 stropen: soo dat vlijtich aen de Fortificatien ghewrocht wierdt: ende op
 nieuws een Redoute op den Bergh by 't Quartier af-ghesteken/ om te minder
 besettinghe van doen te hebben. Den vijfsden November keerde daer weder
 't Schip

A N N O
 1635.
 Junius.

Julius.

September.

October.

November.

't Schip Swol: hadden den twaelfden Julij dicht vooz Cartagena de Spaensche
 Vloote ghemoet/ sterck seventhien Zepelen; ende alsoo 't Zacht den Otter daer
 niet en vondt / ende gheen avantagie vooz hem alleen saggh / was hy langhs
 Jamaica naer de Havana voozts ghevaren: aldaer mede gheen Schepen ver-
 nemende; quam den tweeden Augusti weder van daer; liep de Strate van Ba-
 hama upt / ende quam den negen-en-twintighsten weder onder Nieves. Doek
 van daer den vierden September langhs S' Martin (daer gheen Schepen en
 saggh) naer Puerto Rico; krupsten onder Zaccheo, Mona ende Saona tot den
 twee-en-twintighsten October sonder pets te ghemoeten: en sijn volck seer
 ghequelt zijnde met scheurbuyt / keerde weder naer Curacao. Den thierenden
 des selves maendts quam daer weder 't Bootjen de Swaluwe. Raporteerde
 dat hy den derden dagh naer sijn vertreck Bonayre hadt bekomen / alwaer
 gheen Saut inde Panne / noch Schepen op de Reede vondt: stack derhalven
 van daer over naer 't Punt Tokoi, ende zepde voozts West aen langhs de
 Cust tot aen den hoeck van Coro; doch om dat te stijf koelde / en dozsten haer
 inden bocht niet begeben / maer setten haer kours recht naer Aruba, daer mede
 gheen Schepen vonden / ende bleven wegghen 't harde weder daer twee nach-
 ten legghen: hadden de Monges besichticht / maer wegghen 't harde dijsich we-
 der de mondt van Maracaibo niet konnen ontdekken; lieten het wegen de harde
 stroom om de West naer Hispaniola over-staen / op welke den vierden Octo-
 ber verbielen / twaelf mijlen by Westen Cabo de Lobos; hielen daer tot den
 achtsten / ende alsoo sagghen dat wegghen de harde stroom om de Oost niet en
 konden winnen / soo resolbeerden by Noozden Hispaniola om te lopen. Den
 achthierenden settent vooz de drij Kievieren achter Tortuga, ende versagen haer
 van water ende brandt-hout / ende avanceerden voozts soo met slaggh-boegen/
 dat den eersten November boven Hispaniola quamen ende Mona in 't ghesicht
 hadden: van waer voozts naer Curacao waren ghekommen. In 't midden
 van dese maendt wierdt den Equipagie-Heester met het nieuwe Boot ghe-
 sonden om kleyn Curacao te besichtigghen. Vonden dat 't selve gheen mijl inde
 lenghte ende ontrent anderhalf musquet-scheut inde breedte hadde; aen de
 Zuydt-West-hoeck was goede reede op vijf / seven / elf ende twaelf vadem
 vooz thien of twaelf Schepen; is aen de Zee-kant hoogher als in 't midden/
 den om-gangh rudtsich / beset met sommighe wilde Dijke-boomen; in 't midden
 sandighe aerde met Petrocelie de Mar bewassen. Was bedeckt met een ontal-
 lijk ghetal van Heeruten: naer apparentie houden haer in 't saisoen daer
 mede Zee-Schildt-padden: overvloet van Disch en vernamen daer niet. De
 Kuyters vonden aen de West-zijde van Curacao verre achter Ascension een
 Canoe over de acht-en-twintich voet langh en ses voet wijdt / ende daer by een
 Booghe ende ettelijke Dijen: wachten een wijl op 't volck / dan die niet ver-
 nemende / verbranden de Canoe ende boodtschapten haer weder-varen aen den
 Directeur; de welke hier upt wel siende datter vbandt op 't Eplandt was: dede
 twee Indianen vatten: welcker eene verklaerde upt een Indiaen Juan Mestiso
 op de wegh van Hafo ghehoort te hebben / dat die Canoe met acht Indianen
 was ghekommen om meer Inwoonderen wegh te voeren / ende een van ons
 volck te verrasschen: ende dat hier al veerthien daghen was gheweest. Den
 ouden Indiaen Juan Mestiso quam oock vooz den dagh / die verklaerde met sijn
 Broeder by de onse te willen blijven; datse nevens andere ses (waer onder was
 de Cacique Don Pedro ende de oude Pilot) over veerthien dagen gheschepden
 waren van Comarebo: ende hier ghekommen om Bestiael te verboeren naer
 de vaste Custe: doch naerder onderzagt zijnde / bekende dat ghekommen
 waren om Menschen wegh te voeren. De Commandeur wierdt upt-gheson-
 den om dit volck te soecken / doch konden die niet attraperen. Den drij-en-
 twin-

ANNO
1635.

twintighsten voer het Jacht de Swaluwe ende de Boot met den Equipagie-
Meester / nevens de Lieutenant met dertich vier-roers ober naer de vaste Cu-
ste / om te bespieden offer eenighe Schepen op de Reede van Coro gheset la-
ghen. Den Directeur dede een anderen tocht om dese Indianen op te soecken /
doch vonden wel voet-stappen / maer 't volck selfs konden niet bejagen. Den
acht-en-twintighsten arriveerde 't Jacht de Brack, d'welck nevens Swol den
vijfden December weder t'zepl gingh. Den sevendden / achtsten / neghendden
ende thienden hadden een ghestadighe windt upt den Westen / dierghelijcke sy
noch noyt en hadden ghehadt: soo dat men van daer de Caribise Eplanden tus-
schen twee halven hadde konnen bezeplen. Den derthienden keerden de Swa-
luwe weder; inde bocht van Coro hadden geen Schepen ghevonden / dan aen
de Cabo St Roman een Berck ontmoet / daer sy met het Jacht niet konnende
by-kommen / de Boot met alle de Soldaten naer toe sonden / die de selve voor-
nemende te enteren / by tseventich of tachtich Soldaten dieder op waren soo
wierden ontfanghen / datse met verlies van twee dooden haer moesten retire-
ren. Aen Aruba bequamen een Passaet-Barcken met neghen ghevanghens:
upt de welke verstonde aen-gaende de toe-rustinghe vande byandt teghen
het Eplandt: dat men in Augusti voorzeden te Caragues verwacht hadde ses
Galleonen / by de welke sich hadden te voeghen dyp hondert Soldaten / (die
daer waren aen-ghenomen) om dit Eplandt te bemachtigen; dan dat de Gal-
leonen niet kommende / dit volck tot op hondert naer verlopen waren; ende dat
men ontrent twee maenden gheleden handelde om die op Bonayre te setten / op
dat daer middel mochten hebben om te leven / dewijl de schaer sheyt van Divres
weghen de groote drooghte van dyp achter een volghende jaren inde gantsche
Provinsie van Venezuela extraordinaris was. Dit Bootjen en hadde die vier
daghen gheen Weste windt vernomen / maer Noorderlijk ghehadt: soo dat
die windt niet verre moest gelopen hebben. Den twee-en-twintighsten wierdt
de Swaluwe weder upt-ghesonden / om een Haven ghenamt Puerto Cabello;
even by Oosten Golfo Triste ghelegghen / te besichtighen. Het Fortjen op den
Bergh volmaect zijnde, wierdt het Quartier gheraect / ende 't overighe
volck naer de Punt ghetransporteert. De gheschiedenissen op ende ontrent
Curacao dus mede ghevolght hebbende tot het eynde van 't jaer; sullen nu
kommen tot eenighe exploiten ter Zee: ende voor eerst de reyse van den Man-
haften Capiteyn Cornelis Cornelisz. Jol alias Houde-been, ghebozen tot Sche-
velinghen.

Dese schepde upt Texel den vijf-en-twintighsten Decembris des voorzeden
jaers: ende naer dat aen het Eplandt Barbados den acht-en-twintighsten
Januarij deses jaers hadde aen-geweest / quam langhs Isla Blanca ende Bonayre
den twee-en-twintighsten te Curacao, ende vondt aldaer het Jacht de Bracke.
Den derden Martij gingh met de Brack weder van Curacao t'zepl / ende qua-
men te samen den seften achter Isla de Vaca te reede; alwaer eenighe dagen ver-
versten / ende vertrocken weder den elfden / liepen voor-by de Cabo Tiburon;
alwaer het Schip Domburgh vonden met sijn dyp Zeplen. Van daer weder
t'zepl ghegaen zijnde / is met de Brack ghelopen inde Haven St Jago de Cuba:
de Wacht siende dat sy soo stout in-liepen / ende elck een Burgoensche Wlagge
lieten waepen / meenden dat het Spaensche Schepen waren / ende wesen haer
de wegh. Een wepnich binnen zijnde / quam haer een Canoe aen boordt met
Cassavi, daer twee Portugesen in waren die sy ghevanghen hielden / ende zepl-
den voort naer de Bleeke / daer een kleyn Fortjen by leght met vijf stucken
gheschuts; lieten daer 't ancker vallen een musquet-scheut van 't Fortjen: de
Spaensche Capiteyn quam in een Bercken met twee ofte dyp musquettiers
naer haer boordt / maer wat naerder kommende / ende merckende datse Hollan-
ders

Martius.

ders waren/ roeyden weder af; doch de Boot vande Brack onderfchepte haer/ ende alfoo haer niet wilden over-geven / wierden daer vijf of zes fcheuten met musquetten ghedaen upt de Brack; ende de Capiteyn gheraectt / soo dat stracy stierf / ende de andere gaben haer ghevanghen: schoten voorts met canon op het Fortjen; ende roeyden met de Boots naer seven Fregatten die onder het Fortjen laghen, vonden die ledich ende aen de grondt; soo datter maer eenighe Menoken Tabac ende wepnighe Pottisen Sieroop upt haelden: die van het Fortjen schoten mede/ doch en deden gheen schade; ende de onse hielden op niet schieten / om dat daer mede geen voordeel konden doen: s' avondts fouden aen de Gouverneur om te vraghen ofte de ghevangens wilbe lossen / doch en wilde nergkens toe verstaen. Doeren weder naer de Fregatten om die in brandt te steken / doch die van 't landt schoten soo breeflijck met musquetten datter niet konden aen kommen; soo dat weder zepl maeckten om upt te lopen. Het in-kommen van dese Haven is twee Scheeps lenghten wijdt / dyp vadem ende een half diep / steeck-grondt; by het Fortjen isse wel een canon-scheut wijdt; daer staet een Supcker-Holen recht over 't Fortjen. Den seftienden Martij buyten kommende / saghen een Zepl te loef-waert / daer sy naer toe hielden; ende alfoo sich in een kleyn Bakken salveerde / soo sondender de Boot naer toe; bevonden het een Schildt-padt-vangher te wesen / ende het volck daer van gheblucht / soo dat de Barcke verbzanden. S' anderdaeghs setten hare kours naer de Havana. Den vier-en-twintighsten begonnen voor de Havana te krupffen; ende naer wepnighe daghen namen een Scheepken met Schildt-padden / welck sy inde grondt hackten. Bevonden daer naer de stroom soo hardt om de Oost te gaen / ende de windt soo kalm / dat groot ghevaer liepert 't Canael van Bahama upt te dzyben; westweghen het setten by de Caios van S' Pedro onder een kleyn Eplandeken. Den seften Aprilis s' avondts saghen een Zepl tusschen de Eplanden in een Wape lopen; daer met de Boot naer toe pozden / ende was een Schildt-padt-vangher / welke sy lieten varen. Des anderendaeghs zeylden soo dicht voor by de Havana dat het Casteel konden sien: ende passeerden den neghenden Porto de Cavannes. Deden haer beste om langhs de Cabo S' Anton weder om de Oost te kommen; soo dat den achtsten May quamen ontrent Punto Negrillo op 't Eplandt Jamaica, ende settent daer in een Wape; ende aen landt varende / vonden daer versch Water / Oragnie-appelen ende Limoenen. Den dertienden daer weder aen landt varende / wierden eenighe Spagnaerden ghewaer / die upt het Bosch quamen ende met musquetten naer ons volck schoten; dan de Boot daer naer met wapenen aen landt kommende / en vonden niemandt. Den vijftienden ginghen van daer weder t'zepl; ende den seventhienden saghen de Viuoras, zijnde dyp klepne Eplandekens; sy zeylden tusschen de twee Oostelijckste deur / legghen een dendeel-mijls van een. Den twee-en-twintighsten begonnen voor ende ontrent Cartagena te krupffen; vonden daer Pieter Janz. Domburgh met sijn Schip ende Jacht. Den acht-en-twintighsten nam Capiteyn Jol een Barcke / gheladen met Maiz, kommende van Tolu, vondt daer in een kiste Supcker / ende liep daer mede soo dicht voor by Cartagena, dat de Stadt perfeckt sagen. Eenighe dagen daer naer hadden gheen rescontre / noch en sagen gheen Schepen voor den veerthienden Junij, doen hadden weder jacht op twee Schepen / van welke het eene sich salveerde binnen de Haven / ende het andere onedonkerde haer. Des anderendaeghs sach by vier Zeylen van Cartagena op haer af-kommen; vondt Domburgh met sijn Schip ende Jacht aen het Eplandt Zamba; de welke sijn ancker lichte / ende hielen t'samen den gantschen nacht by met kleyn zepl: den seftienden sagen de voorszeyde Schepen weder ontrent anderhalf mijl van haer; de onse hielen t'Zee-waert / dan alfoo het stil was /

ANNO
1635.

quamen de Spaensche haer heel naer / ende waren alle vier 's middaghs dicht by: soo dat de onse de Vice-Ammirael aen boordt leyden / ende schoten hem sijn focke-mast ende boegh-spiet over boordt / en lieten hem soo legghen: daer-entusschen was den Ammirael oock dicht by ghekommen; doch een laeghe van ons gheschut in-ghekreghen hebbende / liep met twee Fregatten wegh / ende alsoo den avondt aen quam / hielen sy op van jaghen: de Vice-Ammirael dit siende / wierp een witte Blagghe upt / soo dat de onse met de Boot daer aen roepden: bevonden daer op te wesen hondert en vijftich Zielen / meest Soldaten; hadden twaelf of derthien dooden / ende wel veerthien ghequetste: was maer ghemontceert met ses stucken: liepen voozts met hem onder Zamba; alwaer des anderendaeghs setten; ende alsoo upt een Nederlander / die onder de ghevanghens was / verstonden datter in Cartagena eenige Hollandtsche ghevanghens waren / soo sonden de Paep naer de Gouverneur van Cartagena toe / versoeckende dat de selve soude los laten / ghelijck sy sijne ghevangens souden doen: namen voozts de stucken ende wat dienen konde van 't Schip; setten alle 't volck aen landt ende lieten die by gaen / upt-ghenomen de Vice-Ammirael Juan Moncoy Bilbao ende een Sergeant; ende verbranden 't Spaensch Schip: den twintighsten 's avondts quam de Paep weder / bracht twee ghevangens / nebens eenige verbersinge van Hoenders ende Gagnie-appelen. Maectten 's anderdaeghs weder zepl / ende liepen beneden Cartagena; om te sien watter inde Golfo van Darien te doen was. Settent den acht-en-twintighsten by het Eplandt S' Bernardo, ende sonden haer Boot upt om tusschen de Eplandekens upt te sien offer eenighe Schepen laghen. Het Boot quam 's anderendaeghs weder / ende bracht een Bercke op daerse in dat quartier Maiz mede verboeten. Capiteyn Jol 't selve bequaem siende / leyde daer twee stucken op / ende stelde daer seshien man op; ende stierde die upt om tusschen de Eplanden te snuffelen: hadden al des anderendaeghs een ander Mais-Bercke bekomen / de welke op-brachten: ende alsoo bevonden dat dese beter zeplde als de eerste / soo behielden die / maecttense toe / ende lieten de ander varen. Den eersten Julij lichten weder 't ancker beyde 't Jacht den Otter ende de ghemande Bercke: die van 't Jacht saghen kortz daer naer twee Zepelen die op haer af quamen / hadden ondertusschen jacht op een ander Zepeltjen / welck ghenomen hebbende / bevonden een Schildt-padt-vangher te wesen / ende lieten hem lopen. De andere twee vermerckten te wesen den Ammirael van Cartagena, met sijne Jacht; alsoo het lichte maen was bleven daer by legghen. 'S anderendaeghs 's mozghens quamen soo dicht by den anderen / dat met stucken den anderen besochten / dan alsoo den Ammirael de onse niet en sochte / ende beter zeplde / geraeckte weder bynten scheuts: de onse gheraecte weder 's middaghs dicht by hem / ende schoot hem eenige scheuten onder water / soo dat met sijn Jacht door liep: 's avondts quam de ghemande Bercke weder by hem / hadde een Bercke met hout gheladen aen de wal ghejaeght / 't volck daer upt ghenomen / ende het Scheepken inde grondt ghehackt. Den vierden onder Zamba legghende / saghen de Spaensche Vloote / sterck seventhien Zepelen / haer kours stellende naer Cartagena: ende alsoo het hoogh tijdt was 't Jacht den Otter te kiel halen / soo deden haer beste om op te kommen aen Curacao; gheraecten den twaelfden by Bahia Honda: doch de windt ende stroom was haer soo teghen dat weynich vorzderden; soo dat te rade wierden ober te steken naer Hispaniola. Scheyden den achthienden van de vaste Custe; ende verbielen den twintighsten op Hispaniola ontrent 't Eplandeken Alto Velo; saghen wel dat qualijck mogelijk was verder om de Oost te winnen / soo resolbeerden sich te begeven achter Isla de Vaca; alwaer des anderendaeghs setten / ende liepen voozts inde saute Rivier: vonden daer een seer bequame plaetse om 't Jacht kiel te halen / want

Julius.

want konden 't Jacht soo naer aen de wal brenghen / dat men van 't boordt op 't landt konde stappen: soo dat het Jacht daer bequaemlyck kiel haelden. Quamen van daer inde Vlamingsh-Baye; haelden daer water / ende ginghen op 't groote Eplandt Hispaniola jagen: daer de maendt van Julius voozts mede om-brochten. Den eersten Augusti zeilden aen Isla de Vaca, begroeben daer hare Canoe ende gingen weder t'zepl. Den seften quamen weder aen de vaste Custe / veroverden daer een fregatte kommende van Maicaire, gheladen met Cacao, daer eenighe Passagiers op waren / bequamen daer upt seben of acht pondt Silvers / ende eenighe Spaensche Vellekens: ende lieten 't Scheepken weder varen. Den achtsten 's mozghens ontrent neghen upzen ghekommen zijnde by Punto de Canoa ontrent Cartagena, ghemoeten daer des Koninghs Jacht kommende van 't Eplandt Margarita, op-hebbende neghenthiem metale stucken / ende wel twee hondert man / sloeghen daer teghen tot 's middaghs ten twaelf upzen: doen sprongh haer windtveringh-stuck aen stier-boordt / waer dooz 't Jacht seer wierdt beschadicht / ende dzy van 't volck seer wierden ghequetst: ter wijlen sy doende waren met toe te sien offer oock brandt in het Jacht was / soo gheraecten des Koninghs Jacht vooz-upt: maer een kleinder Scheepken / welck by hem was / niet soo wel zeplende / wierdt by ons Jacht ghenomen: bequamen in dit ghevecht twee dooden ende ses of seben ghequetste: dit Scheepken hadt wel tseftich man op / ende daer onder thien Koninghs Soldaten; was gheladen met achthien hondert Huden / vier dupsent dzy hondert pondt Salsaparilla, ende vier dupsent acht hondert pondt Tabac. Liepen daer mede naer ober toe / ende setten den derthienden de ghevanghens aen het Eplandt Jamaica; by Oosten Punto Negrillo. Den twintighsten quamen by Cabo Tiburon op de Keede / ende losten daer het veroverde Scheepken: 't welck in 't begin van September aen brandt staecten / ende gingen weder t'zepl. Den vijftienden namen een fregat kommende van S: Jago de Cuba, daer maer een kiste Supckers in vonden / ende voozts Saut. Pozden voozts naer de Havana; ende gheraecten den neghenthienden daer ontrent slaeghs teghen den Ammirael van Cartagena, meest gheladen met Tabac; waren met hem doende van 's mozghens ten acht upzen tot ten dzy upzen naer-middaghs: doen gaf het den Ammirael op / naer dat tot sinckens toe dooz-naghelt was; daer waren by ende over de twee hondert mannen op gheweest / hadden vijf-en-twintich dooden ende seer vele ghequetste; de onse hadden gheen dooden / maer eenighe ghequetste; namen daer upt hondert en veertich canaisters met Tabac / dzy-en-tseventich baren Kopers / negen kassen Indigo, ende ses of seben dupsent stucken van achten boven 't gene by 't Bootsvolck ghebupt was; ende gheen meer goederen komnende berghen / lieten het Schip drijven / ende stelden haer kours naer 't Vaderlandt toe. Den vijf-en-twintighsten October saghen Enghelands-eynde; daer quam 's nachts een Dypnkercker naer haer toe / dan siende dat hem in-wachten / gingh weder deur. Van den acht-en-twintighsten gheraecten onder seben Dypnkerckers / waer onder was den Ammirael Colaert; by de welke naer eenich ghevecht wierden ghenomen / ende den tweeden November tot Dypnkercken op-ghebracht. Dus wierdt dit kostelijck Jacht / naer dat soo vele schade aen de Spaensche hadde ghedaen / ende soo veel ghevaers upt-gestaen / in 't ghesicht van 't Vaderlandt ghenomen. 't Volck was quartier beloost / doch wierden even-wel ghevanghen ghelaten / ende niet dan veel maenden daer naer dooz generale wisselinghe van weder-zijds ontslaghen.

Augustus.

September.

October.

November.

't Voozleden jaer hebben wy Lucas Pieterz Rave met 't Jacht Tamarica ende sijn by-hebbende Dynsen ghelaten op de Custe van Africa, op de hooghde van ontrent de twaelf graden by Zupden de Linie: sullen nu sijn reyse vervolghen.

ANN O
1635.
Januarius.

In 't begin van Januarius waren besich met verbersinghe vande Swarten te ruplen / bequamen eenighe Hoenders / Bananas ende Baçoves: ende haer gheschut ghenomen hebbende van de Vlas-blom, sonden de selve den neghenden wegh naer Pernambuco. Sanderdaeghs ginghen mede t'zepl; ende quamen den elfden weder te setten achter een leeghe neder-gaende hoeck; ginghen daer met ghewapent volck aen landt; ende vonden nevens de Boffchagie / aen de Zuydt-zijde van de Baye ghelegghen / een schoone af-wateringhe; waren hier op de hooghde van elf graden ende elf minuten; maectten hier Tamarica ende den Ever schoon. Den sesthienden ginghen t'zepl naer 't Noorden: 's anderdaeghs quamen ten ancker om eenen hoogen steplen hoeck / sagen veel Swarten op de strandt / vande welcke Beesten / Hoenders en andere verbersinghe ruplden. Dese Baye leght op thien graden ende ses-en-dertich minuten. Den neghenthienden naer-middach werden een Zepl in Zee ghewaer boven windt van haer; soo dat niet vooz 's avondts zepl maectten / ende deden haer best om de Zuydt te winnen; namen 't selve 's anderendaeghs / dan was maer een oudt Bercrken daer wernich Wijn in vonden: quam van Loanda ende wilde naer Benguela; slepyten 't selve mede naer de voozseyde Baye / namen de Wijn over ende sloopten 't Bercrken tot brandt-hout. Maectten daer naer vziendtschap met de Capiteyn van dese Swarten / hadde maect een handt; ende seyde vbrandt te wesen van de Portugesen: beroemde veel Oliphanten te hebben binnens Landts. Ons volck noemden dese de Hoenderen-Baye, om datter sulcken overvloet van Hoenders bequamen. Den seven-en-twintighsten verzeplden bet om de Nooydt naer Cabo Ledo toe. Sanderendaeghs namen weder een Bercrken kommende van Loanda, gheladen met ses pijpen Wijn ende wernich stuck-goederen; daer waren maer twee Portugesen op ende seven of acht Swarte. Den dertighsten tegen de middach quamen aen Cabo Ledo ten ancker; is een bzeede hooghe hoeck / heel swart / ende staet boven op 't landt om de Zuydt langhs heen een reghel Boomen van eender hooghde ghelijck als of daer gheplant waren; leght op de neghen graden en veertich minuten Zuyder bzeedte. Sanderendaeghs ontlosten het Prijsken; ende saghen weder een Zepl welck haer ontdonckerde. Den tweeden Februarij saghen weder twee Zepelen / van weleke het eene des nachts namen; was een Schip kommende van Viana, ghenaeamt Nossa Sennoza do Carmo; hadt Wijn gheladen aen Sa Cruz, ende wilde naer Loanda; daer waren twee-en-twintich Portugesen op ende acht musquetten. Liepen daer mede onder Cabo Ledo ten ancker; ende alsoo het een heel bequaem Scheepken oordeelden / soo stelden daer vooz Schipper op Claes Ariensz. Vrancke, nevens een Stier-man ende noch ses man: ende noemden 't Scheepken Angola. Den thierenden ginghen met haer vier Zepelen van Cabo Ledo t'zepl bet naer de Nooydt / ende een Kiebiere ghenaeamt Rio Quanso ofte Coanza, om dat de Portugesen haer seyden dat ter versch water was te bekommen; doch daer kommende / bevonden dat het de heele mondt over brande / soo dat men daer niet tot sijn wil in ofte up kan kommen. Versonden het Bercrken den acht-en-twintighsten Januarij verovert naer Guinea, ende setten hare ghevanghens aen landt. Den veertthienden settent op de hooghde van neghen graden; ende bleven daer legghen tot den neghenthienden; sagen doen vier Zepelen in Zee / daer sy naer toe hielden; dan daer naer ghewaer werdende dat het kloecker Schepen waren als sy / soo saghen wel dat niet gheraden was de selve aen te tasten / maer deden alle mogelijke vlijt die te ontgaen: den Ever daer-en-tusschen / die wat te verre gheengageert was / sloegh mannelijcken teghen een vande selve / dan meerder macht ende geen ontfet kommende / moste swichten / ende bleef inde loop. De andere stelden haer kours naer de Kievier van Congo, ende quamen daer den vier-

Februarius.

vier-en-twintighsten ten ancker; 's anderendaeghs voeren de Rieviere op tot dat het water by 't Schip versch was. Hadden daer naer eenighe communicatie met den Grave van Sonho: ende naer dat wel van water waren voorzien; verzeplden van daer naer de bocht van Cabindo den thierenden Martij, ende quamen daer des anderendaeghs / ende rupliden daer eenighe verbersinghe vooz 't volck / welck inde Rieviere van Congo by wat sieckelijck was gheworden. Ende scheidten eyndelijck den achtthienden vande Custe van Africa, ende staken over naer Brasil, waer bepde Tamarica ende Angola wel arriveerden. Heb dese reyse alleen verhaelt / op dat men soude verstaen wat quaedt men met een klepne macht de vyandt doen kan / als men de occasien wel weet waer te nemen.

In October deses jaers wierdt doock weder upt-ghesonden Capiteyn Abraham Roosendael met 't Jacht de Brack: scheidende upt Texel den vierden October, ende passeerde de Barbados den achtthienden November: ende quamen den dyn-en-twintighsten ontrent de Margarita: des anderendaeghs 's mozghens waren recht vooz de Bape van Morro Negro, ende hielden daer naer toe: daer lagh een Spaensch Schip teghen de wal ghekoort / welck sy meyndden van daer te halen, doch bevonden dat sijt gheschut aen landt hadde ghebracht / ende dyn stukken op een Bateria ghestelt met de welcke naer de onse schoten: ende alsoo naerder kommende tot op vierdehalf vadem waters / merckten dat 't selve Schip ledich was / ende wegghen de Bateria seer ghevaerlijck af te halen / soo wonden het weder vande wal / ende liepen tusschen het Eplandeken (welck inde selve Bape leght) ende den naesten hoeck deur naer Pueblo de la Mar op 't Eplandt Margarita; sagen daer vijf Passaet-Bercken onder de wal / die mede tegen de wal aen-haelden recht nevens het Dorp / hadden (soo het scheen) daer twee vastigheden / een by Oosten ende een by Westen de Hupsen: namen van daer hunne kours boven Punta St Pedro; welcken hoeck men moet schouwen om dat heel black is; ende even by Westen den hoeck laghen menichte van Hupsen / doch sagen gheen volck: zeplden van daer voozts langhs de wal naer Porto Magno, welcken hoeck men mede moet misden; men kan niet te min daer bequaemlijck om-looden op vijf / ses ende seven vademen: dese Porto is een schoone Haven / de welcke men om de Oost soo verre kan in-lopen / dat men vooz een Zupde windt beschut leght. Van daer liepen naer Porto de Mosquitos, welckes Oost-hoeck heel black is / ende streckt sich verre om de West. Alsoo hier gheen vaer-tuygh en vernamen hielden voozts naer 't West-eynde van 't Eplandt / maer alsoo te laet wierde / ende het Westelijckste punt noch twee mijlen Noozdt-Noozdt-West van haer hadden / soo stelden haer kours Zupdt-West ten Westen / ende naer datter vier glasen in 't tweede quartier upt waren / leydent met een zepl om de Noozdt. Des anderendaeghs bevonden haer vier mijlen binten 's landts / ende hadden het hooghe landt van Margarita Noozdt-Oost van haer; 't landt daer onder waren was ghebroken en vol Eplanden / recht nevens een groote Bape; welcke was Commenagot; dese plaetse leght vanden Noozdt-Oost ten Noorden ende Zupdt-West ten Zupden hoeck van Margarita twaelf of derthien mijlen: 's middagh's thien graden ende sesthien minuten hooghe. Stelden haer kours voozts Noozdt-West ten Westen; in 't laeste van 't eerste quartier passeerden noch een hooghen hoeck / ende saghen 't landt van Cabo Caldera. Den ses-en-twintighsten hadden Cabo Caldera Zupdt-West ten Zupden ontrent anderhalf mijle / dese verthoont haer aen 't Oost-eynde steyl ende rondt af / meest eenparich ghebacket tot Cabo de Juan Branco, alwaer 't landt by Westen heel hoogh is: twee mijlen vande wal konden gheen grondt werpen; dese Cabo leght verscheidende van 't Noozderlijckste Eplandt West-Noozdt-West wel soo Westelijck ontrent

ANNO
1635.
Martius.

October.
November.

ANNO
1635.

vijsftien of seftien mijlen. De witte klippe leght van den hoeck vande Cabo Noordt ten Westen ontrent d'yn mijlen / is tamelijck hoogh / ende heel wit; op de middach hadden de Cabo Zuydt-Oost ten Oosten vijf mijlen; ende breedte thien graden ende veertich minuten; de Cabo Juan Branco loopt met een fcharpe punt tot om-leegh aen 't water; alwaer 't landt ontvalt langhs 't hooghe landt van Caragues. Op den avondt hadden Caragues Zuydt-West ten Zuyden een mijle / ende is ghelegghen inde Vallepe recht teghen het hooghste van 't gheberghte / van daer begint het landt hem weder te verleggen om de West / ende men heeft daer voor-upt een blacken upt-stekenden hoeck / die sich van verre verthoont als een Eplandeken: alsoo het doncker wierdt soo setten haer kours Noordt-Noordt-West. Sanderendaeghs 's morghens hadden den Oost-hoeck van Isla de Aues op zijde / ende 's middaghs de hooghde van elf graden ende vier-en-vijsftich minuten; soo dat de Zuydt-kant van dit Eplandeken leght op de twaelf graden. Den acht-en-twintighsten quamen inde Haven van Curacao; vonden daer het Schip Swol. Den vijftden December ginghen met het selve Schip weder t'zepl; ende staken over naer Hispaniola; welck den twaelfden ghewaer wierden / ende bevonden haer inden bocht nevens het leeghe landt by Oosten 't Eplandeken Beata: ontrent ten negen upzen saghen Alto Velo; welck volghens hare rekeninge wel ses-en-twintich mijlen Oostelijcker bevonden te legghen / als inde Caerten is gheleght. Des andendaeghs wesende naer gissinge seftien mijlen van Alto Velo, quamen recht op de Salinas aen / ende hadden het Oostelijckste vande Salinas Noordt ten Westen van haer by de derdehalf mijle. Vonden de stroom hier hardt om de Oost / soo dat weynich vorderden. Eynelijck soo quamen te samen den neghenthienden inde Wape achter Isla de Vaca: alwaer haer voor dees tijde sullen laten rusten.

Jaerlijck Verhael

VAN DE

Verrichtinghen der Gheoctroyeerde West-Indische Compagnie.

Kort Begriip van het derthiende Boeck.

Ervolgh van de verrichtinghen van het Jacht *de Brack*. Ontmoeten het Schip *Smol*. Nemen een Scheepken. Noch een ledich. Een derde gheladen met Wijn. Daer naer noch een vierde. Lopen 't Canael van *Bahama* uyt, ende kommen weder by *Porto Rico*, ende korts daer aen inde Haven van *Curacao*. Kommen aen *Rio de Madalena*. Steken over naer *Hispaniola*: ende verzeylen naer *Cuba*; sien de *Croone*. Destrueren een ledich Scheepken. Sien de Vloote van *Nova Hispania*. Volghen de selve. Nemen een rijck Schip, daer het Silver uyt lossen, ende lopen daer mede naer huys. *Pieter Fansz. Domburgh* neemt een Schip van de *Honduras*, en komt daer mede naer huys. Verrichtinghen in *Brasil*. Gheleghentheyte van *Paripuera*. De vyandt maect een wegh om achter om te trecken. Gaet naer *Porto Calvo*. *Sigismundus van Schuppe* was daer ghekommen: welcke in tijds retireert. De *Colonel Artichau* krijght kondtschap van des vyandts tocht: breeckt op, volght de vyandt; komt aen de Rievier *S: Antonio*: destrueren 't Landt. De vyandt treckt de onse te ghemoet. De onse ghemoeten de vyandt. Chageren op den anderen: ons volck is flaeuwhertich, doch wordt by de *Colonel* herstelt. Gheleghentheyte van de plaetse van de *Bataille*. Hoebeyde de Armeen stonden. Het treffen: de vyandt vlucht ende wordt gheslagen. Ghetal van dooden. De ghevangens. *Don Louis* wordt doot gevonden. De onse trecken weder naer *Paripuera*. De *Gouverneur* komt by de *Colonel*. Examinatie vande ghevanghene: ende verklaringhe van *Hector de la Calce*. De onse laten besettinghe in *Paripuera*, ende keeren naer *Serinham*. De vyandt belegert onse Redoute aen *Barra Grande*. De onse trecken

trecken daer nae toe: de vyandt verloopt; ende de Redoute wordt gheslecht. Nemen haer Winter-Quartier in *Serinham*. Seynden acht Schepen naer de *Babia*. Die ghemoeten twee Galeons: daer haer qualijck teghen quijten. De *Colonel Artichau* vernestelt de vyandt in *Cockau*. Krijgen dry Geestelijcke ghevangen. Werdt een Redoute ghemaect aen de mondt vande Rievier *Serinham*. Arrivement van Schepen uyt 't Vaderlandt: met een Scheepken onder wegen verovert. De vyandt valt van achteren in 't Landt, ende plondert vele Huyfen: haer vorenemen, Leyders ende sterckte. *Tapuyas* by ons ghekommen. Onse trecken op teghen de vyandt. Worden misleydt by valsche raporten. Kommen te *Una*: vinden daer gheen vyandt: Keeren weder naer *Serinham*. Onse andere troupe heeft beter gheluck, slaen de vyandt: ende keeren weder aen 't *Reciff*. De Vluchtende werden vervolght. Des vyandts aenslach op *Paripuera* misluctt. Een Barcke ghenomen. De Portugesche Inwoonders worden ontwapent. De vyandt komt achter-om in *Moribeca*: dan de onse vernemende retireert weder. Den tocht naer *Porto Calvo* voor-gheslaghen. De vyandt doet nieuwe invasie; de *Colonel* treckt hem teghen: daer den *Ammirael Licht-hart* by komt. Vinden spoor vande vyandt. Kommen aen de Rievier *Capivaribi*: voort aen 't Huys van *de Barros*: vinden daer gheen vyandt. Keeren naer de *Aldeas* van *Goyana*. Kommen te *Musurepe*. Krijghen hier kondtschap vande vyandt. Treffen de selve aen by *Capivaribi*: doch was al te voren ghevlucht. De *Colonel* volght de vyandt naer *Tapeferica*. Vinden daer gheen vyandt, en trecken voorts naer *Terra Nova*: vinden de vyandt: de welcke vlucht. Treffen hem weder aen, ende slaen hem weder op de vlucht: soo dat niet meer was te volghen. De *Colonel* keert sich naer *Threcunain*: ende komt te *S' Laurenzo*: laet 't volck daer, en gaet selfs naer 't *Reciff*; ende keert weder by sijn volck. Treckt naer *Pantorra*. Krijght kondtschap vande vyandt: komt te *Pantorra*. *Capiteyn vanden Brande* komt daer by hem. Krijghen een ghevanghen, ende leeren de gheleghenthey van de vyandt; ende van *Porto Calvo*. De *Colonel* soeckt de vyandt door de Bosschen. Keerdt te rugge. Krijght een ghevangen die vele verklaert. Komt weder in *S' Laurenzo*. Den Raedt maect een Placaet tot verhoedinghe van des vyandts in-tochten. Nieuwe gheruchten van des vyandts aenkomste. De deliberatien daer over ghevallen: ende last daer over ghegheven. Naerder kondtschap vande vyandt. De Politique Raedt *Eyssens* doot-gheslaghen. Een stercke partije uyt-ghesonden onder *Capiteyn vanden Brande*. De vyandt begint te branden. De *Colonel* seynt troupes uyt. Naerder Kondtschap vande vyandt. Ontrouw vande Portugesen. Een Schip op-ghebracht met *Negros*. Nieuwe kondtschap vande vyandt. De Fortificatien aen *S' Gonsalvo* gheslecht. Een Schip ghenomen. *Capiteyn vanden Brande* keert

keert in 't Quartier. Onse Brasilianen verstroyen *Henrico Dias*. Capiteyn *Tourlon* destrueert de *Rossas* by *Capivaribi*. Nieuwe kondtschap vande vyandt. De *Colonel* treckt op om die te soecken. De vyandt vlucht. *Rossas* bedorven ende *Corailen* verbrandt. De vyandt komt weder voor den dagh. Wordt gheslagen. Kondtschap vande vyandt. De *Colonel* gaet die soecken; dan vindt die niet. Des vyandts Mulatten verstroyt. Brieven van de vyandt geintercipieert. Kondtschap vande vyandt. Quade gheruchten van *Garsman*. De vyandt doet op nieuws schade. Tocht van *Cornelis Cornelisz. Fol* met *Swol* ende de *Katte* ende *Brack*, tot verre in 't jaer 1637.

Lijste vande Schepen ende Jachten / dit jaer naer Pernambuco uyt de respectieve Cameren vertrocken.

Uyt de Camer van Amsterdam.

	Schepen	lasten	metale	yfere	stukken	Matrosen	Soldaten
18 Januarius	Haerlem	220	8	18		76	24.
	Sout-bergh	140	6	12		38	18.
	Sout-kas	170		12	bevracht	24	75.
	Griffoen	150		10	bevracht	24	81.
	Graeuw-peerd	160		10	bevracht	23	82.
	Het Landt van Beloften	150		18	bevracht	14	18.
	Hope	190		14	bevracht	26	76.
25 Ditto	Campen	130	10	14		54	71.
28 Julius	Blaeuwe Leeuw	220	6	16		61	62.
	Schuppe	60	2	6		25	18.
	S ^{ta} Clara	180		20	bevracht.		
	Speel-Jacht	120	2	10	bevracht	17.	
30 Augustus	Pijn-appel	180		18	bevracht	25.	
	Water-hondt			14	bevracht	21.	
	S ^t Pieter			10	bevracht	20.	
8 October	Abrahams Offerhande				bevracht		87.
	Jonas				bevracht		97.
25 Ditto	Zutphen	250	14	22		58	63.
	Het Hoff van Nassauw	170		12	bevracht	22	143.
	Adam en Eva	180		16	bevracht	26	154.
3 Decemb.	Eenhoorn	80	4	10		34	32.
	Brandt van Troyen	180		16	bevracht	24	93.
	Graeuw-peerd	160		10	bevracht	23	44.
	Griffoen	150		10	bevracht	24	82.
	Sout-kas	170		12	bevracht	24	95.
	Hoop	190		14	bevracht	26	82.
	Water-hondt	170		8	bevracht	20.	

Uyt de Camer van Zeelandt.

16 Februarius	Zeelandia	330	14	22		70	89.
	Goude Son	160	6	14		46	68.
	Domburgh	130	8	14		45	71.

K r r

20 Mat.

	Schepen	lasten	metale	yfere stucken	Mattrosen	Soldaten
20 Martius	Hope	140		bevracht		20.
	Middelburgh	250	6	24	78	52.
	Reghen-boghe	160	2	16	46	30.
26 Aprilis	Mout-haen	16	4		9.	
4 Mayus	Dolphijn	140		14 bevracht		20.
11 Ditto	Milde Marten			18 bevracht		36.
29 Augustus	Moriaen	150	2	14	34	25.
	W. Wouter-Kerck			12 bevracht	20	31.

Omt de Camer vande Mase.

17 Januarius	Brandt van Troyen	180		16 bevracht	24	29.
15 Februarius	Vlieghendt Hardt	110		14 bevracht	22	21.
28 Aprilis	Enghel Gabriel			bevracht		2.
Junius	Nassauw	170		bevracht		18.
3 Decemb.	Almaer			bevracht		60.

Omt de Camer van 't Noorder-Quartier.

18 Januarius	Vleer-muys	15	6		21.	
	Witte Valck	118		14 bevracht	23	24.
19 Septemb.	Zec-Robbe	140	2	14 bevracht	21	18.
3 Decemb.	Monnickendam	300	10	18	70	142.
	Hoope	180		14 bevracht	21	73.

Omt de Camer van Stadt en Landen.

12 Januarius	Nassauw	200	6	16	67	25.
	Gulde Leeuw	250	8	18	96	18.
	Brack	30	2	6	21	6.
29 October	Jagher	140	6	14	48	110.
19 Decemb.	Salm	160		10	20	82.

Het derthiende Boeck

ANNO
1636.

Januarius.

Februarius.

W wy voort-varen tot het verhael van 't ghene dit jaer seshien hondert ende seshen-dertich in Brasilis voort-geballen / soo sulden hier eerst vervolghen de reyse van 't Jacht de Brack, om de gheschiedenissen niet te verre vanden anderen te verspreyden. Op 't eynde van 't voorgaende Boeck hebben het ghelaten achter Isla de Vaca op de verversingh-plaetse. Gingen van daer weder t'zepl in 't begin van Januarius deses jaers; ende 't Schip Swol ontmoet hebbende; liepen te samen naer de Cabo St Anton: den vijff-en-twintighsten namen ontrent de Cabo de Corrientes een Scheepken kommende van Cartagena, ende gheladen met Saut ende ghebacken roode Steen; namen 't volck en wat haer eenichsints dienstich was / ober / ende hackten het Scheepken inde grondt. Bleven daer ontrent kruppen tot den vierden Februarij, ende verzeplden doen naer de Nooydt-zijde van Cuba: den negenthienden ontrent de Havana krupsende /

sende / kregghen twee Zeylen in 't ghesichte die daer upt waren ghekommen; welcker een naer twee scheuten deden strijcken; doch vonden 't selve ledich; verstonden upt het volck dat de Honduras-Daerders al inde Havana waren aen-ghekommen / ende datter noch vier Galeonen inde selve Haven laghen / daer 't ekne van veerdich wierdt ghemaect om op 't Jacht upt te kommen: brochten 't Scheepken inde Baye de Matança, namen daer van 't selve eenighe nieuwe zeylen / ende 't ghene haer voorts aen-stondt / ende lieten varen. Den dzy-en-twintighsten deden weder een Scheepken strijcken / quam van Cartagena, ende was gheladen met dzy hondert en ses pottisen Wijn; lieten 't volck met de Boot varen; loften 't Scheepken ende hacktent inde grondt. Dedden een toer naer de Cabo St Anton; ende keerden in 't begin van Martius weder vooz de Havana. Den neghenden joeghen een Spaensch Schip aen de wal / welck die bande Havana quamen ontsetten: twee daghen daer naer saghen ontrent Porto Marien weder een Schip / welck by Swol recht vooz de Havana wierdt ghenomen: dan alsoo dese Wijnzen niet veel te beduyden en hadden / ende hier in dese tijdt niet veel vooz haer te doen was / soo resolveerden het Canael van Bahama upt te lopen; den dzy-en-twintighsten saghen de Martyres, ende naer dat tot op de dertich graden ende eenighe minuten af-ghesackt waren naer het Noozden / soo hadden de spoet sulcy / dat den sestienden April weder saghen het Oost-eynde van 't Eplandt Porto Rico: ende den vier-en-twintighsten quamen inde Haven van Curacao; soo dat in een maendt tijds van vooz de Havana weder quamen aen de Caribise Eplanden. Den rhienden May scheyden weder van Curacao; ende ontrent ten neghen upzen 't Eplandt Aruba in 't ghesicht kriyghende / alsmede de Cabo St Roman ende het Landt welcke paelt aen de bocht van Coro; bevonden dat Aruba van den Oost-hoeck eerst streckt Noozdt-West ten Westen twee mijlen tot eenen ronden hooghachtigen spitsen Bergh / ende dan voozts Noozdt-West ten Noozden tot aen de Zuydt-West-hoeck twee mijlen stijf: welcken hoeck sy bevonden te legghen vande Cabo St Roman ontrent de sevendehalf mijlen meest Zuyden ende Noozden. De Cabo selfs is vooz-aen slecht landt / ende binnen hoogh; kregghen teghen avondt twee ronde Eplandekens vande Monges in 't ghesichte. Hielden soo voozts langhs de vaste Custe naer 't Westen / soo dat den seventhienden Morro Hermoso quamen te sien; ende vernamen dat de groote Kievier Madalena een groot water doen was upt-gebende. Vernamen hier upt eenige ghevangens / dat de Spaensche Dloote in Cartagena noch niet en was ghekommen / 't welck haer dede resolveren sich weder op 't spoedichste te verboegen naer de Havana; staken over naer Hispaniola, ende den dzy-en-twintighsten 't selve Eplandt in 't ghesicht ghekregen hebbende ontrent twee mijlen by Westen Porto Jaquimo; quamen 's anderendaeghs achter Isla de Vaca. Den vierden Junij scheyden weder van daer; ende quamen den achtthienden op de Noozdt-zijde van Cuba in 't ghesicht vande Croone, welcke Zuydt ten Westen van hun lagh; kregghen aldaer dzy Zeylen in 't ooghe daer sy jacht op maecten / doch bevonden het twee Capers te wesen die een Schip by haer hadden d'welck sy ghenomen hadden; ende vernamen upt de selve dat de Dloote van Nova Hispania inde Havana ghekommen was / sterck negen-en-twintich Zeylen. Den twintighsten kommende ontrent de Cavannas, wierden een Zeyl ghewaer welck sy naer-joeghen; doch 't selve sette ontrent een mijle by Westen Cavannas; ende 't volck vluchte met de Boot aen landt / de zeylen ende alles wat los was medenemende: soo dat de onse daer aen-kommende / 't selve ledich vonden / kapten de touw af / ende lieten 't Schip tegen het riff aen-drijven. Den dzy-en-twintighsten quamen recht vooz de Havana; soo dat de Dloote van Nova Hispania daer in konden sien legghen. Blevden daer ontrent krupssen; doch vonden sich

Martius.

Aprilis.

Mayus.

Junius.

ANN O
1636.

Julius.

den ses-en-twintighsten by de stroom verleydt tot by de Martyres: deden haer best om weder om de Zuydt te kommen/ ende waren den acht-en-twintighsten weder ontrent de Baye de Matanga. Des anderendaeghs saghen een Zeyl/ ende in 't saghen noch een ander / de welke haer ontsnapten ende inde Havana liepen. Den eersten Julij hadden met op-laveren weder om de West gewonnen tot vooz Porto Marien; ende hielden daer af ende aen. Den sevenden weder by de Havana ghekommen zijnde/ wierden d'yn Zeylen ghewaer / daer sy naer toe hielden / ende quamen de twee heel naer: doch siende dat de gantsche Vloote voozts uyt-quam / bestaende in acht-en-twintich soo groote als kleyne Schepen / die Oost ten Noorden van haer waren / merckten wel dat het daer te heet vooz haer was. Den achtsten sagen weder de selve Vloote Zuydt ende Zuydt-West van haer; wendent Zuydt-Zuydt-Oost over / tot dat de Vloote West-Zuydt-West van haer hadden: des middaghs hadden de hooghde van vier-en-twintich graden ende acht minuten; ende liepen naer-middach weder op de Vloote aen; telden doen in alles acht-en-dertich Zeylen/ waer onder wel achtien ofte twintich seer kloecke Schepen waren; ende stierden soo dat des avondts ontrent twee mijlen te loef-waert vande Vloote waren. Des anderendaeghs wendent weder met de Vloote om de Nooydt ende dan weder om de Zuydt tot den dagh; ende saghen dat de Vloote doen Nooydt ten Westen ende Nooydt-Nooydt-West van haer was/ uytgenomen d'yn Schepen/ soo dat haer beste deden om een der selver vande Vloote af te snijden; ende wat naerder komende/ soo hielden het op een der selver draghende: dan de selve een scheut schietende / wendent vier van de achterste Galeons naer ons Jacht toe / ende daer naer noch by-naer de gantsche Vloote / soo dat de onse moesten by-steken; ende naer dat dit Schip weder by de Galeons was ghekommen / soo wendent de gantsche Vloote ende gingh weder haren kours; de onse geraeckten onder-tusschen twee of d'yn mijlen achter / doch wendent weder naer de Vloote toe; soo dat die den thienden weder saghen Zuyden van haer: deden haer beste om de loef van die te winnen/ ende hielden al over ende weder om niet in 't ghesicht te kommen. Den elfden 's morgens bevonden dat eenighe van de Spaensche Schepen Zuyden / eenighe West ende sommighe oock Oost van haer waren: wesweghen de Capiteyn ende Officieren resolbeerden/ soo haest als sy een van de lij-waerste Schepen souden kunnen bezeplen / naer de Vloote toe te wendent / ende haer best te doen om een uyt den hoop wegh te rucken. Wendent ontrent d'yn glasen inden avondt/ doch en konden geen bezeplen/ maer quamen wel heel naer: ondertusschen gingh de Mane onder / soo dat de Schepen niet meer en konden sien/ ende genootsaecht waren op des Spaenschen Ammiraels vper aen te gaen: de vbandts Schepen hielen haer 's nachts heel dicht by den anderen; ende de onse wendent tegen den dagh weder vande Vloote af. 'S anderdaeghs 's moorghens ontrent anderhalf mijle achter-uyt zijnde/ leydent weder met haer over; waren 's middaghs op neghen-en-twintich graden. Naer de middach werden de onse ghewaer / dat twee Galeons haer in-wachten / soo dat sy by staecken / ende de Galeons dit siende / volghden weder haer kours. Onse Capiteyn wel merckende dat vooz hem gheen kanse was om pets op dese Vloote te doen / nam vooz de selve te verlaten / ende sich op 't spoedichste naer Porto Rico te begeben/ ende te passen op 't Schip welck aldaer ontrent die tijdt hadde te kommen / met de betalinghe vooz des koninghs Soldaten. Desweghen dan haer kours veranderden / ende ginghen Oost ten Zuyden aen met een West-Zuydt-West windt. Sagen noch een dagh of twee de Spaensche Vloote van verre; ende maecten oock jacht op d'yn Zeylen / de welke haer met de nacht ontdonckerden. Opndelijck den twee-en-twintighsten/ de windt West zijnde/ kregghen een Zeyl in 't ghesichte in 't Westen van haer/ daer datelijck

Kijk naer toe pozden met zeplen en roepen haer soo spoedende / dat 't selve op de middach perfectt konden verkennen / ende teghen avondt waren op een half mijle by hem; ende hoe-wel hy eens ofte twee-maels over en weder lejde / soo hielden hem niet te min in 't ghesichte / ende konden hem naer 't verloop van het eerste quartier met haer canon bereycken; schoten eenighe scheuten / doch hy en wilde niet strijcken; onderrusschen sprongh in 't Jacht een bande stucken / welck een man doot sloegh ende vier of vijf swaerlijck quetste / soo dat dien nacht voort by een bleven drijven. Sanderdaeghs 's morgghens wendent de onse weder tegen hem aen / ende als nu dicht by quamen / soo smeet hy een Dede-Daentjen upt / versocht dat men op-houden soude van schieten / setten haer Boot upt ende quamen aen boozdt: bekenden dat naer Porto Rico wilden / ende dat in hadden een-en-beertich kaskens met ses-en-tachtich dupsent Kealen van achten / tot betalinge van des Koninghs Soldaten op 't selve Eplandt: de onse sonder tijdt te verliesen maecten haer meester van 't Schip haelden vijftich van de Spaensche over / ende kortz daer naer 't voorszepde Gelt ende watter noch boozhanden was. Op den avondt hun overladen vindende met soo vele ghevanghens / ende daer by 't volck van 't Jacht in ses-ender tich upzen wepnich gherust hebbende / en vonden niet gheraden 's vrandts volck langher aen boozdt te houden / ofte haer volck over twee Schepen te verdeelen: maer haer ghenoeghende met den buyt / byochten de Spagnaerden weder aen haer Schip ende lietense varen. Ende spkeerden op 't spoedichste naer het Vaderlandt / ende arriveerden in Texel den twee-en-twintighsten Augusti; mede byenghende de voorszepde ses-en-tachtich dupsent Kealen van achten / een Silbere Service / ende ses hondert Spaensche Dellekens. Bynaer ontrent de selve tijdt dat dese Jacht weder quam in 't Vaderlandt / soo nam Pieter Jansz. Domburgh met 't Jacht den Witten Hasewindt (naer dat te vozen hier en daer verscheyden Wercken ende Scheepkens hadde gedeftruceert) ontrent de Cabo S' Anton een Scheepken kommend upt de Honduras, gheladen met twee hondert en seven-en-dertich kassen soo Indigo als Cochenilla, ende quam daer mede naer 't Vaderlandt / alwaer den tweeden November arriveerde / naer dat verscheyden sware stormen hadde upt-ghestaen / ende groot ghevaer gelopen hadde om te versuppen. Wy sullen nu de Zee verlaten / ende keeren tot de conqueste van Brasil, ende voozder verhalen wat sich aldaer desen lopende jaer seshien hondert ses-en-dertich heeft toe-ghedraghen.

Augustus.

In 't voozgaende Boeck ende jaer hebben wy de Colonel Artichau ghelaten in sijn Quartier ontrent Paripuera, ende de vrandt (doch de onse gansch onbewust) besich met een nieuwe wegh / om daer door achter-om in 't Landt te kommen / sonder de onse te ghemoeten. Sullen nu vozder verhalen wat hier op ghevolght is / doch al vozen een wepnich segghen vande ghelegghentheynt van Paripuera ende de Wercken aldaer by de onse ghemaect. Ghelijck vooz desen hebben aen-gheroert / soo is het Kieviercken Paripuera ghelegen vijf mijlen ofte daer ontrent by Noorden Punta de Jaragoa, daer des vrandts secours was ghelandt: by Zuiden dese Punt leggen de Alagoas del Norte ende del Sur, de welke van den anderen verdeelt zijn door een neck hoogh landts ende eenighe klepne Eplandekens / van de welke 't grootste op de Barra d'Alagoas is legghende: een wepnich verder naer 't Zuiden is Porto Frances binnen de reiffen / ende daer nae noch Zuidelijcker Rio S' Miguel. Ende Alagoa del Norte kommen upt het binnen-landt twee Kievierkens / daer van de eene ghenaeme werdt Caratuba, ende op beyde legghen d'yn Surcker-Holens; in welcher eene / toe-behoozende Sebastiaen Dias, ende leggende recht tegen-over S' Gonfalvo Velho, de vrandt ertelijcke Compagnien hieldt legghen. Tusschen de Punta de Jaragoa ende 't Kieviercken Paripuera zijn noch d'yn Kievierkens / doch

ANN
1636.

Januarjus.

van kleynder weerde. Het Kievierken Paripuera is mede niet besonders / komt met vele kromten upt het binnen-landt / voedt menichte van Crocodilen, die geen quaedt doen / als niet gheirriteert worden. Men de ober ofte Zuydt-zijde van dit Kievierken hadden de onse twee Buxten-wachten; ende op 't Noorder-punt van 't in-kommen een Fortjen Redouts-wijse ghemaectt met een Toorn van hout-werck ende met aerde ghevult / beyde bestandt teghen een canonscheut / daer twee hondert en vier-en-veertich koppen in laghen: daer aen volghens naer het Noorden een Quartier daer de Colonel Artichau selfs met veerthien of vijftien Compagnien lagh: noch een canon-scheut van 't selve Quartier West-waert van 't strandt / ende niet verre van 't Kievierken / ende op 't gheberghte / hadden de onse een Redoute daer twee Compagnien in laghen / hebbende inde leeghte een musquet-scheut van het Fortjen / een halve Mane recht over het Kievierken ende op de pas. De vbandt sijn wegh (als bozen verhaelt) veerdich hebbende / heeft sijn Artillerije ende meeste Ammunitionie met ontrent dupsent man ghelaten in Alagoa onder 't commando van den Grave de Bagnola; ende is met ontrent dypdupsent man (Basilianen ende Neghers daer in gherekent) sonder Artillerije kommen marcheren door dien nieuwen wegh naer de Pouacon de Porto Calvo, op dat de termijn by onse Placcaten ghestelt / soude vooz-kommen / ende ons dit gheweste afhendich maecken / ende vooz sich selfs behouden ende verskeren. De Colonel Sigimundus van Schuppe was wat te bozen in Porto Calvo ghekommen met twee Compagnien Soldaten ende ontrent hondert en vijftich Basilianen / om alles in 't verbannen district te desoleren / soo haest als de tijdt by de Placcaten den Inwoonderen ghegunt / soude verstreken wesen. De vbandt daer van gheswaershouwt zijnde / haeste hem des te meer / hopende de Colonel daer onverschiens te over-vallen; ende hadden haer dinghen soo wel bestelt / ende de passen soo nauw beset / dat het groot wonder was dat de Colonel Schuppe met sijn by-hebbende volck / dooreen spoedighe retraitte ontquam. Hier mede liep de tijdt deur tot den derthienden Januarij. De Colonel Artichau ondertusschen gantsch niet ghewaershouwt zijnde van des vbandts doen in 't Bosch / noch van sijnen tocht naer de Pouacon van Porto Calvo; ende niet eens daer op doozemende / (deur dien een peder oordeelde dat daer gheen wegh en was te maken) ende de vbandt alreede ghekommen zijnde inde Ingenio S' Antonio, toe-behoozende Christoffel Dias, die koorts te bozen by de onse was af-gebandt / en al het man-volck doot-gheslaghen / (dese Holen lagh vier of vijf upzen gaens van ons volck te Landt-waert in) ende waren de Ingenio Nuovo van Rodrigo de Barros ghepasseert; quam daer een Swarte / die de vbandt was onclopen / den derthienden vooznoemt des avondts spade de Colonel Artichau in Paripuera verwittighen dat de vbandt alreede soo verre was ghekommen / ende het op de Colonel Schuppe in Porto Calvo ghemunt hadde. De Colonel Artichau sulcx hoozende / brack datelijcken van daer op met dupsent dyp hondert koppen / (de Neghers / Jonghers en al daer onder gherekent) ende nam mede twee metale stucckens van 't nieuwe maecksel. Sijne troupen bestonden upt neghen Compagnien musquettiers ende ses vier-roers; als namentlijk de Compagnien / van de Colonel, de Major Hinderson, Capiteyn Verdoes, vander Werven, vanden Brande, Ernestus, Velthen, Valeth, Coenders: ende vande vier-roers Capiteyn Turlon, Nicholson, Mansveldt, Bohart ende Letan. Een peder most sich van Divyes voozien vooz acht daghen: dock volghden haer twee Jachten ende een Boot met Divyes ende Ammunitionie / de welke hun aen Barra Grande hadden te ghemoeten / ofte aen Porto Calvo. In Paripuera ende on-leggende Fortificatien liet de Colonel in besettinghe vier hondert koppen / de siecken daer onder begrepen. Den veerthienden 's nachts trock in aller ijl op /

op / nemende sijnen wegh dooz het Landt welck de onse verbannen hadden te destrueren / ende bzande alle Hupsen en Supcker-Kieden af / en quam dien nacht tot ontrent de Kiebiere St Antonio. Des anderendaeghs quamen tot half-weghen de pas / ende vernachten aldaer. Den sestienden quamen op de pas by Noorden Camarigibi, en vernamen noch niets vande vbandt / maer verbanden ende destrueerden vast alle de Hupsen diese aen-tresten. De vbandt / den Colonel Schuppe upt de Pouaçon de Porto Calvo ghedronghen hebbende / ende sich selven daer meester ghemaect / nu hoorende ende upt den roock vernemende dat de onse hare Placcaten even-wel executeerden / om de Inwoonders te beviziden die sich onder hem begheven hadden / quam ondertusschen selfs naer de onse toe marcheren / latende inde Pouaçon een groote besettinghe / ende met hem nemende sijn beste volck. De onse kregghen oock een blinde Negher ende Negherinne ghevanghen / upt de welcke vernamen dat de vbandt daer onlanghs was gheweest. Den seventhienden in goede ordze een weynich voozts ghetrocken zijnde; heeft de Colonel Artichau het Ghebedt laten doen. Des vooz-middaghs / in 't marcheeren / verbanden een Supcker-Holen met nieuwe Supckeren ende alles watter ontrent was: midtsgaders oock een Supcker-Kiedt-Veldt / alwaer eenighe vande vbandt versmachten: naer de middacht trocken voozts naer Camarigibi; doch en vernamen noch niets vande vbandt / noch en bonden gheen Boeren; bequamen daer goede verbersinghe van Bleesch / ende alles daer mede in vbandt ghesteken hebbende nevens een Supcker-Holen / bleven daer by de twee upzen legghen: 's avonds trocken weder voozts. Het ghebeurde dat de onse (sonder naerder kondschap) des nachts de vbandt onwetende in 't ghemoet quamen / midden op de wegh tusschen Camarigibi ende de Pouaçon van Porto Calvo, ontrent twee kleyne mijlen vande Pouaçon. 't Was een seer dupstere nacht / ende de Colonel hadde een vooz-troupe gemaect van dzy Compagnien vier-roers / de welcke by een half mijle liet vooz-upt marcheeren / met expresse last dat niet eer en souden stille staen ofte op hem retireren / vooz dat met de vbandt handt-ghemeyn souden gheweest hebben: ende dat alsdan naer de macht die si vernamen of in het Bosch haer souden maintineren met embuscaden tot des Colonels komste / ofte met goede ordze op hem retireren. 't Ghebeurde dat dese troupe dzy vbandts Wachten ghepasseert zijnde / die met schieten teekenen gaven / den vbandt op 't lijf quamen / ende wierden soo hardt gherepouffeert / datse weynich debopz doende / haer met confusie op de Colonel retireerden / maer de Capiteynen selfs als Tournalon ende Nicholson, namen de vbanden de piecken upt de handt / ende ruckten haer de deghens vande zijde. Daer op gingh de Colonel recht teghen des vbandts gros aen-stupten / maeckende sijne slach-ordeninghe binnen musquet-scheut dicht aen de vbandt / ende stonden alsoo den heelen nacht teghen den anderen in bataille / haer wegghen de groote dupsternis niet kostnende repen: waer deur oock aen beyde zijden in groote inconvenienten vervielen; want in 't dupster gaende snuffelen ende bekijken in alle hoecken om te merken hoe den eenen ende den anderen stont / ende of den anderen niet en naerderden / quamen de Wachten malkanderen te gemoeten ende maecten alarm / De onse kregghen eerst een ghevaerlijcken alarm / want des vbandts Kijckers upt de Vallepe op-klimmende aen den Bergh daer de onse stonden; kropen bynaer in tusschen onse Bataille ende Arrier-garde / en gaven vier. De Bataille meynende datter een troupe vbanden tusschen beyden was gekommen / speelde rechts om keert u / en begon op dit vper te chargeren; de Arrier-garde oock niet wetende wat het was / chargeerde insgelijc teghen het andere vper / ende dit gheschiede in een ooghenblick / soo dat de Colonel het mis-verstandt merkende / tusschen beyden liep / met luyder stemme roepende / ende de trompen vande

ANNO
1636.

vande musquetten om-hooge slaende/ dat het gheen vbandt/ maer ons eyghent volck was; verstondeent noch by tijds/ maer hadden reede twee doot-gheschoten ende een ghequetst. De vbandt kreegh mede dierghelijcke alarm datelijck daer op/ datse oock eenighe onder haer doot-schoten ende quetsten/ ghelijck naer de Bataille wierdt verstaen. Ons volck dat des slaens niet ghewende was/ ende met de destroute vande d'yn Compagnien vier-roers seer gedescourrageert was/ thoonde wepnich moets tot vechten/ soo dat de Colonel den heelen nacht niet anders en dede/ als vande eene Bataillon tot den anderen te gaen/ ende haer aen te melden/ datse alle om den hals waren/ in ghevalle datse eenichsints vranfleerden/ en haer secours (naest Godt) niet en namen van haer eyghen handen: dat het onmoghelijk was vooz sulcken vbandt die soo gheswindt loopt/ te ontbluchten/ ofte van een soo hoovaerdighe ende bloedt-dorstighe natie (aen de welcke soo veel quaedts hadden ghedaen) quartier te verkrighen; een peder te ghemoet d'raghende/ sijn eere/ sijn dienst/ ende te verwachten avancementen. In 't raedt-houden was maer een of twee Capiteynen die met de Colonel stonden tot slaen; allegaer waren van meeninghe dat men des nachts by tijds behoorde te rugghe te trecken: doch de Colonel respliceerde haer/ ende daer naer peder Bataillon apart/ dat sulcx onmoghelijk was/ alsoo den vbandt recht op den rugghe hadden/ die datelijck van achter soude in-ballen/ soo dat eyndelijck sonder vaste ordinantie al eben-wel staen ende vechten souden moeten; dat het dan beter was met goede resolutie ende in goede ordze als met verbaestheyt ende in confusie/ de eere ende 't leven te hasarderen: Godt opende haer alle daer op 't verstandt/ soo datse met eenen monde altsamen beloofden als eerlijcke Liedten te vechten. Naer midder-nacht wilde de vbandt (gelijck de gebangen Major daer naer vertelde) dit Stratagema ghebruycken: hy rangeerde alle sijne musquetterije in een front/ de selve leggende in een couche met op-gepaste lonten/ op datse allegaer te ghelijck konden vpergeven/ soo haest als sy vper in onse troupen saghen op-gaen, meenende daer dooz vele van de onse teffens te dooden ende te quetsen/ onaenghesien binnen musquet-scheut vanden anderen-stonden: dit soo gedisponeert hebbende/ sondt hy ettelijcke musquettiers die dicht op de onse aen-kommende vper gaven: maer haer desseyen miste haer/ want naer den eersten alarm hadde de Colonel ordze ghegheven aen alle de Bataillons/ datse op 't schieten van verre gheen antwoordt en souden geven/ maer datse stil-staende elck een in sijn plaetse/ den vbandt dicht souden laten aen-kommen met de bozsten teghen de trompen van de musquetten/ vechtende alsoo staende-voets sonder plaetse te veranderen om geenderley oorzaecke. Den vbandt hieldt oock raedt/ ende was bezreest dat de onse souden retireren eer den dagh quam. Soo passeerden ons volck desen nacht met grooten doozst/ want hadden vanden voozgaenden middach gheen water ghehadt/ ende sterck ghemarcheert/ willende aen 't Kievierken wesen welck de vbandt dooz sijn komste haer af-sneedt. Den dagh aen-kommer wierdter een vberich Gebedt tot Godt gedaen in 't aen-hoozen vande vbandt/ ende dit ghedaen zijnde/ wierdt by de Trompetters de vbandt de obade ghegeven/ daer op volghde de reveille met de Trommels/ de vbandt en antwoorde op gheen van beyden/ maer hieldt sich stille. Den achtvienden de Sonne klaer op-rijfende/ sach de Colonel hoe d'een ende d'ander partije gherangeert stonde; ende keecken boven een upze den anderen vreedtsaem aen. De gheleghentheyt van de plaetse was soodanich/ tusschen dichte Bosschen ende diepe Dalleyen ront-om-cinghelende laghen twee Berghen nevens den anderen; de eene die Noozdelijck stonde was veel hoogher/ veel grooter ende vreedder/ was oock kael ende sonder eenighe rupghyte/ daer op stonden de troupes van Don Louis: den anderen Bergh die Zuidelijck stonde was veel kleynder/ leegher ende

Anno 1636. Afbeeldinghe van de Slagh van onse Troupen onder het beleijdt van de H. Colonel Artichau, tegen de Spaensche Troupen onder t'Commando van Don Louijs de Rochas e Borgia.

A. Den grooten boom daer de Generael don Louijs de Rochas e Borgia onderhielt om onse ordre te bespieden.

B. De plaats daer de Colonel Artichau sich hielt om alles wel te berightighen.

C. Regenrachte inde welke de vyandt eerst syn musquettiers de mancheerde.

D. Den enghen pass tusschende twee berghen daer de vyand eerst door aenquam.

ende smalder/ doock half met klepne ruyghte bewassen/ daer op stonden de onse: ende dese twee Berghen waren aen den anderen ghebecht / ghelijck als met eenen dijck/ die niet over de vijftich man in een front konde houden: alle andere op-komste van dese twee Bergen waren wat difficiel. De troupen stonden ghedisponeert in deser voeghen: Don Louis hadde d'yn stercke Bataillons in eene linie ghemaeckt / in elcke Bataillon stonden piecken in 't midden / en op beyde zijden van elcke Bataillon waren vleugels van musquettiers; hy selfs stondt by den uptersten lincker Bataillon by een grooten Boom / daer hy de beste upt-sicht hadde / in 't Caertjen gheteekent met de letter A. Hy was naer 't oog-merck sterck achthien hondert man / (ghelijck doock eenighe ghevangens daer naer ghetuyghden) hoe-wel de ghevanghen Sergeant Major verklaerde dat niet stercker waren gheweest als twee hondert en vijftich Castilianen / twee hondert en vijftich Portugesen / waer onder Rebelhin was / twee hondert en vijftich nieuwe Italianen / twee hondert Brazilianen onder 't comando van Camaron, ende hondert en vijftich oude Italianen onder den Soon van de Grave van Bagnola; de Brazilianen onghereken die de Ammunitionie van Oorloge droeghen / ende die om-leegh inde ruyghte waren ghelaten / maeckende des vbandts Soldaten die in 't ghevecht zijn ghekommen t'samen elf hondert koppen. De Colonel volghende de ghestalte van 't Landt / dewijl daer selden gheleghentheyt valt van ruyne Velden / hadde sijn volck al langh te vozen ghewent tot klepne Bataillons / 't welck doen-mael in die enge-plaetse wel te passe quam: hy stelde vijf Compagnien vier-roers elck veertich / vijftich / tot t'sestich koppen sterck inde fronte bedeckt achter de struweelen / om die te gebruycken a la debandee daermense onbersiens aldermeest van-doen soude hebben / het yn inde nacht / het yn by dage tot de particuliere scharmutselen; esfen-wel niet gesint zijnde die te gebruycken tot de aen-tastinge / maer wel eerst van / als de vbandt soude beginnen te erselen: de Compagnien waren dese / Tournalon, Mansveldt, Nicholfon, Mettingh ende Bohart. Daer naer maecte hy d'yn Bataillons van musquettiers / (want hadde niet meer / dooz oudt misbruyck / dan vijftich piecken in sijn Compagnie.) Inde Avant-garde die hy selfs voerde waren d'yn Compagnien met straten van acht voeten vanden anderen verdeelt / ende inde straten waren gestelt de twee vooznoemde velt-stuckens: de Compagnien waren dese / des Colonels, Veltens, vanden Brande. Inde Bataille welck de Major Hinderfon voerde / waren mede d'yn Compagnien / Hindersons, Wervens ende Ernestus, insghelijck ghesepareert: inde Arriere-garde onder Capiteyn Verdoes doock d'yn Compagnien / Verdoes, Valers, Coenders. Achter-aen stelde hy de Compagnie van Capiteyn Gilbert, om de achter-wacht te houden aen den eyghen pas die vooz-by waren ghetoghen. Vande vooznoemde musquettiers waren qualijck vier Compagnien die hondert man compleet hadden / alle de andere daer beneden zijnde. De Colonel om alles wel te sien hielt hem meest inde plaetse gheteekent met de letter B. Ende en begeerde niet met allen te veranderen vande ordeninghe die hy in 't dupster hadde ghemaeckt / alsoo hem docht dat alles naer de enghete van de plaetse heel wel gedisponeert was. De vbandt een upze langh soo ghestaen hebbende / merckte wel dat de onse niet veel lusts en hadden hem op den Bergh aen te tasten / wierde doock hooghmoedich / ende doende sich selfs quaedt / demancheerde vele musquettiers van sijne Bataillons / ende sonderse om-leegh in 't hanghen van sijnen Bergh op sijn lincker-handt / in sekere regen-gracht / die wat aen onsen Bergh naderde / (gheteekent met de letter C.) gaven langhen tijdt breeffelijck vper daer upt op onse troupen / ende deden oock wat schade. De Colonel en wilde nochtans om dit alles haren steplen Bergh noch niet aen-tasten / dewijl maer een smalle advenue hadde / ende de vbandt daer

ANN O
1636.

noch soo advantagieuselijck gherangeert stont: maer op haer langh schieten niet eens antwoordende bleef noch stil: ten laesten liet met een stuccken vyer geven naer de plaetse daer Don Louis stont. Dit nam de selve vooz apper aen/ ende wepnich vertoest hebbende/ begost den Bergh af te kommen/ seyndende een esquadron vooz-uyt/ welck met behendighent ende goede resolutie de onse quam aen-tasten op haren Bergh. De Colonel voerde hier op niet blijdschap de musquettiers vande Avant-garde aen/ latende de piecken by de stucckens staen; ende haelde daer op oock de Bataille/ datse soo te ghelijck met de vbandt den Bergh op-Dronghen; daer op quamen oock van alle kanten de vier-roers sonder commando te verwachten: onse Avant-garde trefte recht op de rechte vleughel des vbandts vande front; alwaer Capiteyn vanden Brande hem seer mannelijck queet/ sijn Compagnie seer couragieuselijck aen-lepndende tot op twee ofte d'yn piecken lenghte vande vbandt/ eer dat vier op hun gaven: de Bataille viel op d'ander vleughel vande front/ ende kreegh die aen 't wijcken: des vbandts piecken thoonden haer niet wel/ maer soo haest als de musquetiers in disordre waren/ steldent sy op een lopen; soo dat alle des vbandts Bataillons op den Bergh staende/ soo gheswinde de vlucht namen/ dat het wonder was waer heien sy soo haest verbolgen waren. Op de Vael-steedt bleven ontrent hondert dooden/ daer onder twee Papen/ die aen hare kruymen bekent wierden: een groot deel des vbandts begaf sich inde dicke Bosschen ende Moerasschen: die haer den wegh op naer Pouacon begaven/ vluchten soo suellijck/ dat ons volck die geensints en konde volghen; veel min onderhalen; hadden de onse maer hondert Brasilianen by haer ghehad/ daer souden wepnige vande vbandt ontkommen hebben: den wegh welck sy liepen naer Pouacon de Porto Calvo toe/ was dick besaemt met musquetten ende piecken diese in het vluchten hadden van sich ghesmeten: daer wierden naer gissinghe ontstucken gheslagen by de vier hondert stucks: de onse kregen maer thien vande vbandt ghevanghen/ ende daer onder een Over-loper/ die bekent werdende/ datelijck met de koozde wierdt ghestrafte. Onder de ghevanghens was een Sergeant Major, die in 't vooz-by gaen onder de dooden twee Capiteynen kende/ de een was van sijn Neapolitaensche troupen/ ghenaemt Josepho de Curtis; den anderen van de Portugesche/ ghenaemt Fera. Van Don Louis de Rochas è Borgia, Generael van 't Koninghlijck secours ende alle de troupes in Brasil, en wist men doen-maels niet of hy doot ofte levende was/ oock en wisten de ghevluchte selfs niet waer dat hy ghebleven was: de onse niet anders vermoeden: de dan dat hy in de Pouacon ghevlucht was; 't welck haer mede op-hieldt dat niet recht naer die plaetse toe trocken; doch meest om dat uyt de ghevanghens naer den Slagh verstonden dat de Colonel Schuppe (de welke sy vooz hadden te ontsetten) al uyt de Pouacon gheweken was/ sonder aldaer eenighe besettinge te laten: dat daer geen krumpt/ Loot/ Lonten/ noch Divres (welcke alle sy reede ghebreck hadden) vooz handen waren: datter een besettinghe by Don Louis was ghelaten van d'ysent man onder 't commando van sijn opperste Lieutenant Manuel Dias d'Andrada: dat de vbandt in dit treffen niet seer vele dooden en hadde bekomen: ende dat de ghevluchte sich nu weder soudent gheboeght hebben by 't garnisoen in Porto Calvo: daer de onse daer-en-teghen veel ghequetste hadden diese d'zaghen mosten/ gheen plaetse hebbende waer te laten: om dese ende andere redenen was niemant van advijs dat men verder gaen soude. Ondertusschen lagh Don Louis reede in 't gras; hem wierdt eerst sijn been in stucken gheschoten/ ende als hy hem te peerde wilde begeven/ was 't selve reede by een vluchtende Capiteyn wegh-ghenomen; doen kreegh hy noch een scheut inde bozst/ ende wierdt van sijn Vrienden inde rugghete ghekreep/ ende stierf daer: de Portugesen vonden hem ettelijcke daghen daer naer noch

noch in sijn kleeren leggende / ende met sijn gheweer. 'T is een Man geweest van grooten Hupsse / van sijn Vaders zijde upt het Hups vanden Hertogh van Lerma, voerde hy de hy-naem van Rochas, ende van sijn Moeders zijde Borgia, voerde hy den tijtel van Duc de Ganja, was oudt ontrent acht-en-veertich jaren / hadde de Koningh in Vlaenderen langh ghedient vooz Capiteyn: ende als 't Eplandt S' Martin wierdt in-ghenomen was hy Maestro del Campo ende nu Generael. Antonio S' Felice Soone vanden Graue van Bagnola, ende Sergeant Major vande oude Italianen / liep Pouaçon de Porto Calvo vooz-hy / en keerde tot sijn Vader inde Alagoa, de welcke hem inde yseren dede setten / ende sondt hem gevangen naer Spagnien. De onse hadden in dese rescontren in alles veertich dooden / daer onder waren Capiteyn Nicolaes van Velthem, Robrecht de la Noy Lieutenant van Capiteyn vanden Brande, ende Finckraedt Lieutenant van Capiteyn Turlons Compagnie. Sware ghequetste die men naer-draghen moste waren een-en-veertich / ende andere die noch gaen konden vier-en-veertich. Naer dat ons volck de dooden naer ghelegghentheyt in een grachte gheleght ende met veel rijs bedeckt hadden: de hamacken op-gebonden / ende de sware ghequetste op-ghepackt / soo wierden weder in Bataillons ghestelt: ende peder-een sijn kniuen byghende wierdter een Dancksegginghe tot Godt ghedaen; ende naer dat weder waren op-ghestaen soo bedanckte haer de Colonel vooz hare goeden dienst aen de Compagnie ghedaen / ende liet daer op de Bataillons tot een triumphen dyn-maels vier geven. Naer de middach begonnen weder te marcheeren naer Paripuera, alwaer den een-entwintighsten wel aen-quamen / naer veel gheleden onghemack / alsoo de Soldaten in vier dagen gheen Broodt en hadden ghegeten / (Vleesch wasser ghenoech te krijghen) noch sich konnen verschonen. Den Colonel Sigismundus van Schuppen in Barra Grande, upt brieven vande Colonel dese victorie vernomen hebbende; quam den twee-en-twintighsten te Paripuera aen-zeplen / met de Politique Raedt Harckman, ontrent den avondt / ende brocht eenige Schepen mede om de troupes in te nemen / ende op d'ander zijde van Porto Calvo te verleggen. Hier wierden de ghevangenen inden Slagh / gheexamineert / ende voornamentlijck een Napolitaens Edel-man / Hector de la Calce ghenaemt / de welcke verklaerde dat hy Cabo ofte Gouvernador was van vijf hondert nieuwe Napolitanen / doch dat inde Armee niet anders wierdt ghenaemt als Sergeant Major; sijn gagie te wesen vijf-en-tseftich Crusaden's maendts; en sijn ransoen een alquera Farinha's maendts / ende twaelf pondt Vleesch daeghs. Verklaerde voerder dat met dese laeste Armada upt Spagnien inde Alagoa waren gelandet twee dupsent ende vier hondert koppen: met twintich metale stucken van diverse calibres; als mede krun-waghens / schoppen / spaden / bijlen ende voozts alderhande behoeften van Oorloghe in sulcken abundantie / dat naer sijn seggen 't selve in Portugael wel ghekost hadde acht hondert dupsent Crusaden. Dat Don Louis de Rochas en Borgia over alle de Armee commandeerde als Generael, ende in 't particulier 't commando hadde over de Castilianen: sijn gagie zijnde vijf hondert Crusaden's maendts. Dat de Castilianen ghekommen waren op neghen of thien hondert man / over de welcke als Maestro del Campo commandeerde Juan Nortis, onder hem hebbende een Sergeant Major Francisco Ximenes: hy wist niet beter als dat alle de Castilianen maer verdeelt waren in vijf Compagnien / soo dat inde eerste werwinghe elcke Compagnie op twee hondert koppen gherecht was. Van Portugesen sende hy insghelijck ghekommen te zijn neghen hondert of dupsent / over welcke particulierlijck commandeerde Manuel Dias d'Andrada, Generael Lieutenant vande Armee; sijn Sergeant Major Martin Ferera, die te voren Capiteyn was geweest in Nederlandt; de Portugesen souden mede in vijf of ses Compagnien ver-

ANN^o
1636:

verdeelt wesen. Vande nieuwe Napolitanen waren gekomen vijf hondert/
daer hy ober commandeerde / en hadde naer de Generael de eerste stemme; dese
Napolitanen waren eerst maer verdeelt in twee Compagnien / dan de Gouver-
nante van Portugael willende seker Caballier faueur doen / hadde dit veran-
dert / ende een derde daer uyt ghemaect. Vande oude Castilianen ende Por-
tugesen seyde hy t' sijnder aen-komste ghevonden hadde ses hondert koppen/
behalven die ghelicientieert waren met Matthias d'Albuquerque naer de Bahia
te vertrecken. Beyde oude ende nieuwe Castilianen marcheerden nu te samen
vermenght; ende de oude ende nieuwe Portugesen insghelijcx. Vande oude
Italianen onder 't commando van de Conde Bagnola seyde hy noch overich
waren hondert en tachtich koppen / ober de welke als Sergeant Major was
de Soone vanden Graue Don Marco Antonio S' Felice, Conde de Bagnola.
Brasilianen onder 't commando van Camaron hadde hy ghevonden ses hon-
dert weerbare mannen behalven oude Lieden / Vrouwen en kinders: doch
datter noch een kleyn ghetal Brasilianen waren inde Aldeas onder 't ghebiet
van de Jesuiten / die men hy de andere kan bekomen als men begeert. Den
ouden Graue de Bagnola voerde de tijtel van Generael ober de Cavallerije/
(niet teghenstaende hy qualijck twintich Peerden hadde) ende Generael ober
's maendts. Van de Inwoonders seyde hy mede een tamelijck ghetal hy een
te konnen kommen / dan dat het rechte getal niet en wiste. Verklaerde voozder
dat Don Louis sijn voornemen was gheweest; vooz eerst een voet in 't Landt
te verserken / de onse de Divyses te ontrecken / ende tot sich te brenghen / ende
ondertusschen alle occasien te soecken om met de onse te slaen / om dat wiste
stercker te velde konde kommen als de onse: ende een Bataille winnende / ver-
sekert was de onse binnen haer Forten te besuypen / ende te berennen tot dat
de generale Bloote uyt Spagnien ende Portugael quamen ende 't werck vol-
eynden: maer de Bataille verliesende / niet veel schade daer hy hadde te lijden/
ende hem licht met wepnich volcks inde Alagoa soude konnen houden tot dat
ter meerder macht aen-lande. Dat Don Louis uyt de Alagoa naer de Pouacon
de Porto Calvo (behalven de Inwoonders) ghebracht hadde twee dupsent Eu-
ropesche Soldaten ende ses hondert Brasilianen onder Camaron; ende inde
Alagoa ghelaten dupsent man onder den Graue van Bagnola de oude: eynde-
lijck dat van dit volck hy sich hadde ghehadt inde Bataille elf hondert man:
ende inde Pouacon ghelaten vijf Compagnien Blancos, maeckende ontrent
dupsent man / ende een deel Brasilianen. Ghevraeght zijnde naer de ghele-
gingh; ende wat Don Duarte hier dede; seyde hy dat Matthias wel anderhalf
jaer ghesolliciteert hadde om ontslaghen te zijn van sijnen dienst / ende de li-
centie nu eerst hadde bekomen: ende dat Don Duarte hier gheen ander quali-
teyt nu hadde als Conseiller; een peder van gheboelen zijnde dat de Koningh/
indien weder meester van 't Landt werdt / hem sijn leen sal af-nemen / ende
daer teghen pets anders in Portugael geven. Wegen de stercke Armada ghe-
vraeght zijnde / vertelde hy; dat als sy uyt Portugael den vijf-en-twintighsten
Septemb. 't jaer vijf-en-dertich / vertrocken / alreets middelen beraemt waren /
ende Patenten uyt-gesonden naer Spagnien / Italien ende Duytslandt; ende
swoer hy de Gisse ende Heplige Evangelien / dat hy des Koninghs ordre ghe-
lesen hadde / uyt-gesonden naer verscheiden hoecken van sijn Croone: dat men
een Bloote soude hy een brenghen van dertich dupsent Tonneladas, in elke
hondert Tonneladen rekenende ses-en-twintich Soldaten met haer gheweer
ende nodighe victualie / de welke alleen souden dienen tot bestieringhe ende
bewaringhe vande Schepen: ende dat tot dese Armada ghestineert waren
acht

acht duysent vijff hondert Soldaten wegghen de Croone van Castilien/ nebens twee duysent Boots-ghesellen: ende ghelijck ghetal wegghen de Croon van Portugael. Het welcke Armada sy weder souden in-nemen alle de plaetsen die de Koningh in America afhendich waren ghemaect. Dat de Koningh die eer soude ghesonden hebben / dan dat de Albuquerque hem bedrogen hadden/ deurgaens schrijvende dat noch gheen nootd en was. Hy verklaerde mede dat tot desen tocht naer Pouaçon de Porto Calvo niet meer en hadden met haer ghenomen als Farinha vooz acht daghen in hare knap-sacken / ende dat evenwel haer noot pets hadde onthzoken / dooz dien in 't Bosch by de Inwoonders groote vooz-raedt van Farinha was vergadert tot haer behoef: ende alse quamen inde Pouaçon, dat haer alle daghe wierdt toe-gebracht overvloet van Farinha ende Beesten / soo datse alree vooz meer als ses maenden waren vooz-sien / dooz dien Don Louis alles met contant gelt betaelde. Ghebræghz zijnde naer de Fortificatie in Alagoa del Norte, alsoo andere ghevanghens verklaerden dat daer een vier-kante Redoute met een Boltwerck ghemaect was om de Kercke: seyde noot in Alagoa was gheweest / maer by de Punta de Jaragoa in 't Quartier daer sy landen ghebleven / maer wel ghehoort hadt datter inde Alagoa del Nort eenighe Fortificatie was ghemaect. Seyde mede datter een groote quantiteyt Divyses met de Bloote was ghekommen die langhe strecken konde / doch dat sy vertrouden ghenoech haer behoeften upt het Landt te bekommenn. Datter inde Bloote gheen Soldaten en waren ghekommen vooz de Bahia: maer dat wel ghehoort hadde dat de Gouverneur Diego Louis d' Olivera wel d'yn duysent man hadde / maer dat niet wiste ofte daer eenighe konde van missen. Dat met de Bloote was ghekommen Pedro de Silva, om den Gouverneur Olivera van sijn goubement te ontlossen. Verklaerde datse vande Punta de Jaragoa ghemarcheert hadden eerst vier of vijff mijlen langhs het strandt; ende daer nae op de lincker-handt af-slaende haer in 't Bosch hadden begeben; ende soo met groote moepte upt-ghekommen zyn dooz de Ingenio van Christoffel Dias, op de Ingenio Novo van Rodrigo de Barros; ende dat het een quaden wegh was / ende onmoghelijk met stucken gheschuts dooz te komment hy vergheleek desen wegh met Hannibals tocht dooz de Alpes, seggende datse in eenen dagh ses-en-dertich steple Berghskens ghepasseert waren. Dus vele vandes ghevanghens verklaringe. Dese victorie in manieren bozen verhaelt by de onse dooz Godes segghen ende kloeck beleydt van de Colonel Artichau verkregghen zijnde: maer ondertusschen de Pouaçon de Porta Calvo verlozen blijvende; ende de onse haer niet machtich ghenoech vindende om de vbandt hardt aen te tasten / sonder den gantschen staet van Brasil inde waegh-schael te stellen / soo vonden de Krijghs-Oversten haer ghetootsacckt hunne trouper op een ander plaetse te legghen / om den vbandt te verhinderen eenighe bozder invasiën in onse Provintien te doen. Lieten in Paripuera de bozige besettighe van vier hondert koppen met provisie van alles vooz vijff maenden; in 't bovenste Fozt waer in twee Compagnien lagghen / commandeerde Capiteyn Day, ende in 't benedenste daer maer een stercke Compagnie laggh / werdt het commando ghegeven aen Capiteyn Philips Andreas. Den vier-en-twintighsten wierdt de reste van het volck r'scheepe ghebracht; bestaende in vijftien Compagnien die niet veel meer als elf hondert man konden upt-maken / ende zyn alsoo den ses-en-twintighsten Januarij van daer ghescheyden, ende Barra Grande al bozen besichticht hebbende / ende van daer twee Compagnien Brazilianen ghelicht; zyn den neghen-en-twintighsten achter 't Eplandt S' Alexio ghelandet; ende haer dienende van de nacht 's anderdaeghs heel vroegh ghekommen in Serinhain: vonden daer alles ledich / de Inwoonderen waren altsamen ghevlucht inde Bosschen / soo upt vreesse van de vbandt / als vooznamenlijck

ANN. O.
1636.
Februarius.

mentlijk van de onse / dooz dien onlanghs te vozen alle onse siecken die daer ghelaten waren / hadden ghedoodt / ende nu de straffe vreesden. De onse hant hier maer neder-gheleght hebbende / bequamen by een Boot den tweeden Februarij tijdinghe van Capiteyn Jan Talibon, gheseght Duynkercker, commanderende in Barra Grande, dat de vbandt ghekommen was upt de Pouacon de Porto Calvo ende onse Kedoute aen Barra Grande hadde besloten. De Colonel Schuppe ende Colonel Artichau considererende dat dese Kedoute op een seer swacke plaetse lagh / ghecommandeert van twee hooghe Berghen; ende dat de selve daer wepnich nodich was / alsoo niet konde verhinderen dat de Schepen in soo breede ende wijde Haven tallen tijden in-quamen / ende bynten scheuts anckerden: ende dat met de twee Compagnien welke daer in besettinghe laghen / haer klepne macht seer konden verstercken: resolueerden weder te rugge te gaen naer Barra Grande, ende de vbandt verdreven hebbende / de Kedoute te slechten. Daer op ginghen den vierden 's morgens upt / ende haer een wepnich op-houdende vooz Una, quamen den achtsten vzoegh vooz Barra Grande: vonden dat de vbandt upt vreesse van de onse al te vozen vertroocken was. Ghemoeten daer de Politique Raedt Stachouwer nevens den Ammirael, de welke met de Jachten waren vooz-upt ghesonden / om 't Legher sijn behoortlike noodrust toe te voeren. De volghende daghen wierden de Stucken / d' Ammunitie / Divyses / ende alles wat noch eenighen dienst konde doen inde Schepen ghebracht / ende de Kedoute voozts langhs der aerden gheslecht. Alles beschickt zijnde marcheerden sy weder den vijftienden te rugge langhs de strandt naer Una toe: ende alsoo haer de Kievier Una niet wel en gheviel om langhs de selve met Boots de Divyses naer boven te brenghen; soo verkozen weder de Kieviere ende ghelegghentheyt van Serinhain, om daer hant Quartier te houden de regen-maenden gheduyrende. Ondertusschen wierden acht van onse beste Schepen / de Salmander, de Fame, Overijssel, Hollandschen Thuyn, Tertholen, Walcheren, Oudt-Vlissinghen ende de Maeght van Dordrecht, toe-ghemaectt ende ghesonden vooz de Bahia de todos los Santos om de selve te besichtighen ende acht te nemen wat de vbandt met sijne Bloote daer maecte. Dese Schepen hadden het gheluck dat den neghenthienden Martij maer twee Galeons met een klepne Barcke rescouereerden / ontrent twaelf mijlen van landt / op de hooghde van twaelf graden ende een half by Zupden de Linie; 't eene vande Galeons was de groote Napolitaen met tsestich stucken gheschuts / welck den Ammirael van Portugael voerde met ontrent ses hondert Soldaten; 't ander was een ghemeen Galeon: dese twee Spaensche Galeons (soo daer naer verstonde) wachten de onse in / om haer couragie te beproeben. De onse wel wetende hoe sterck de Galeons ordinaris ghemant zijn / daer sy lieden gheen Soldaten met allen op hadden / resolueerden in haren scheeps Raedt de selve niet te enteren / maer dicht onder kommen de met schieten eenighe avantagie op haer te soecken: 't welck een goeden raedt was / want de onse by de twee hondert en vijftich stucken op-hebbende / konden over des vbandts neghentich stucken wel disputeren: maer wierdt qualijk ghevolght; want eenichsints dooz onnodighe vreesse / ende anderdeels omdat datter by ghebreck van een capabel Hooft / daer gheen recht commando onder haer en was / en quamen onse Schepen / upt ghenomen twee / niet eens binnen scheuts / ende lieten de vbandt met ghemack gaen daer hy wilde / ende wierdt met dit schendich werck d'yn daghen toe-ghebracht. Dese twee Galeons / nevens noch een welck inde Bahia was blijven legghen / voerende den Ammirael van Castilien / waren de gantsche kracht van des vbandts Armade / soo dat indien de onse met een mannelijke dapperheyt dese twee hadden aen-ghefastt ende over-wonnen / soude des vbandts macht gantsch ghekrenckt hebben gheweest;

gheweest; daer nu by dese twee dooz de kleynmoedigheyt ende quade ordie van
 de onse / onse principale macht die doen aldaer hadden / wierdt gheaffronteert. A N N O
1636.
 Dese twee Galeons waren uyt-gelopen om naer West-Indien te zeplen / ende
 Matthias d'Albuquerque met sijne principale Heublen was daer op / hem niet
 vertrouwende met de resterende Vloote naer Portugael te lopen / als de groote
 Galeons souden wegh wesen / ghelijck de onse daer naer vernamen uyt een
 Kotterdammer Schipper die uyt de Bahische Vloote by de onse over quam.
 De meeste Schippers van onse Schepen wierden over dese schendighe naer-
 latentheyt ghestraft met confiscatie van eenighe maenden gagie: waer in ghe-
 gaen wierdt met sonderlinghe sachtigheyt ende moderatie / om datter onder
 waren die haer vooz desen wel inden dienst vande Compagnie hadden ghe-
 queten / ende de meeste faute op de Commandeur redondeerde. Doozts alsoo
 de vbandt in Cockau ter zijden van Una ende Serinhain ende inde Bosschen
 daer ontrent noch sijn volck hielt / ende sijne corespondentien met eenighe
 van onse Portugesche Inwoonderen pleeghe / soo wierdt / om dit te verhin-
 deren ende af te snijden / den twintighsten Februarij, de Colonel Artichau met
 twee Compagnien vier-roers / een Compagnie musquettiers en een Compa-
 gnie Brasiliaanen uyt-ghesonden. Hy verjoegh t sijnder eerster aenkomste uyt
 Cockau des vbandts besettinghe van hondert en vijftich koppen / alle de In-
 woonders soo met haer vluchtende / datter niemandt / jae niet eenen Neger en
 vonden. Dese hondert en vijftich Soldaten begaven sich over de Kiebiere / in
 't Hups van Andre Maciado, meynende de onse in 't over-kommen goeden koop
 te hebben; maer de Colonel een ander doozkomst vindende / viel haer 's ande-
 rendaeghs weder op 't lijf ende sloeghe daer uyt / soo datse met verlies van ses
 man de vlucht namen naer Porto Calvo toe; de onse hadden maer een Ser-
 geant doot en een Brasiliaen ghequetst. De Colonel noch in Cockau zijnde /
 kreegh den twee-en-twintighsten in 't Bosch dooz de Brasiliaanen by Hun-
 nicken ghevanghen, de eene was Fray Cosmo de St Amien custos provincialis
 ordinis minorum de observantia; de tweede een onbekende; de derde Fray Ma-
 nuel uyt Klooster te Poyuca, die de Colonel kende. Desen Provincial was ghe-
 kommen uyt de Bahia naer Alagoa, ende aldaer ghesproken hebbende met Don
 Louis, passeerde dooz alle onse Landen / ende gheweest zijnde in Camarigibi,
 Porto Calvo, Poyuca, Cabo St Augustin, Vergas, Paratibi, Capivaribi, Paoamo-
 rello, Goyana, Mata do Brasil; ende alles wel doozsien en naer sijn believen
 verricht hebbende / quam wederom dooz alle dese Plaetsen te rugghe / tot dat
 Godt hem hier in onse handen liet vallen / wanneer hy reede in des vbandts
 limiten was ghekommen. De Inwoonderen selfs hadden hem ettelijke we-
 ken te vozen aen de Heeren Kaden aen-gegeven / en van wegen sijne practi-
 ken beklaght; de Kaden hadden mede by brieven de Hunnicken van Poyuca,
 van Pariba ende elders ghelast / datse desen Pater Custodio, als hy quam / vast-
 houden ende aen-geven souden; de welke hem daer-en-teghen met aller ij-
 l hadden wegh-geholpen. Soo dat de Colonel alle de Hunnicken met de brie-
 ven die over haer wierden gebonden aen de Kaden op 't Reciff sount / ten eynde
 sy de selve met hare aen-klaghers souden confronteren / examineren ende naer
 verdienste straffen; maer daer en wierdt in een wijs niet veel in ghedaen. De
 Colonel Artichau quam den vier-en-twintighsten weder te Serinhain, ghelijck
 mede de Colonel Schuppe met het resterende gros van de Armee van Una.
 Des anderendaeghs begon men op de strandt dooz de Matrosen ende Solda-
 ten de rugghete wegh te kappen / om een Kedoute op de mondt vande Kiebiere
 Serinhain te maecten / ende werdt langhe daer in ghecontinueert. Den derden
 Martij quam by de Colonel Schuppe ende Colonel Artichau in 't Quartier de Martius.
 Politique Kaedt Schotte, de welke sy langh hadden verwacht / om wel on-
 derricht

ANN O
1636.

derricht te wesen / op wat tar van Beesten ende Farinha de Inwoonderen wa-
ren ghestelt / om behoorzijcke toe-voer van Dibzes in 't Legher te bekomen;
want al eenich manquement / tot groote beswaernis van 't volck / hadden ghe-
leden. Den sesten vertrock de Politique Raedt Stachouwer naer 't Reciff, om
de Kaden van alles wel te onderrichten; ende daeghs daer aen sonden ons
volck van Paripuera elf ghevanghens / die eene onser partijen onder Alagoa
hadde ghekreghen / een seecker Cozps de Garde op-slaende ende eenighe doo-
dende: dese ghevangens wierden naer examinatie naer 't Reciff gesonden / om
uyt de Lande versonden te werden. Den veerthienden begonnen den Bergh
in Serinhain te planeren / daer men 't ffort legghen wilde / doch wegghen ghe-
breck van nodighe Materialen gingh het werck traeghlijck voort: ende alsoo
de vbandt stil sat / ende de onse wegghen de gheweldighen reghen / die begon te
vallen / doock weynich verrichten konden / soo vertrock de Colonel Artichau
naer 't Reciff. Ende alsoo men uyt eenighe af-ghewozpen brieven ende andere
inditien vernam / dat de vbandt door eenige corespondentien pets machineer-
de / ende de mompelinghe was / dat hy sochte deur te bzecken / boven Serinhain,
om deur de Bosschen ontrent de Cabo te kommen; wierdt goedt ghebonden
dat de Heer Stachouwer daer op soude letten; de welke met dzy hondert man
den vijf-en-twintighsten marcheerde uyt de Afogados recht naer de Bosschen
toe / wel acht mijlen te Landt-waert in / door de Coraillen van Pedro d'Acun-
ha, ende besochte vele wegghen / sonder vande vbandt pets te vernemen; quam
weder te Poyuca uyt / ende 't volck daer latende onder de Commandeur Maul-
pas, keerde te rugge naer 't Reciff. Ondertusschen soo arriveerden uyt het Wa-
derlandt aen 't Reciff verscheden Schepen met Volck / Dibzes ende koop-
manschappen, als namentlijck den een-en-twintighsten Martij twee bevrachte
Schepen de Liefde en de Trompetter: den twee-en-twintighsten een bevracht
Schip 't Landt van Beloften; den vier-en-twintighsten dese soo bevrachte als
Compagnies eyghen Schepen / de Sout-bergh, de Sout-kasse, den Brandt van
Troyen, de Witte Valck, 't Graeuwe Peerdt, de Hope, den Oragnie-Boom,
Haerlem daer de Politique Raedt Hendrick Schildt mede quam; Nassouw,
Goude Leeuw, de Hope, Samson, de Griffioen van Hoorn, de Griffioen van
Amsterdam, de Liefde, de Sonne-bloeme, by de welke noch den seven-en-
twintighsten quam de Krabbe van Hoorn: ende den eersten April het Jacht
de Brack van Groeninghen, ende den neghenden 't Schip Amersfoort, ende
den twaelfden Campen, 't Jachtjen de Vleer-muys ende 't Vlieghende Hardt
van Zeelandt, ende eyndelijck den vijftienden het Schip Zeelandia, waer
mede quam de Politique Raedt Paulus Serooskercken: de Sonne ende Dom-
burgh, mede brenghende een kleyn Scheepken met acht-en-twintich pijpen
Wijn onder-wegghen verovert. Dewijl de Colonel Artichau noch op 't Reciff
was / soo ghebeurde dat den sestienden Aprilis 's avondts aen den Raedt tij-
dinge wierdt ghevracht / dat de vbandt door de Bosschen deur-gebroken / door
de Aldea van Poyuca was ghekommen / ende eerst op de Ingenio Velho ghe-
weest van Juan Paez Baretto uyt-ghebrokene / met acht hondert man / daer hy
alles over-viel ende ghevanghen nam; eenighe onser Soldaten werden haer
mannelijck uyt de Kercke / soo dat quartier bequamen / eer haer over-gaven.
Hier sloegh hy datelijck Placcaten aen / dat alle Hans daer om het haer inde
wapenen souden begheven ende by hem kommen op lijf-straf. Waer op ghe-
volght is / dat heel veel vande Portugesche Inwoonders / tegghen den erdt van
ghetrouwigheyt aen de onse ghedaen / sich by hem voegghden / vermoordende
ons volck d'welck sy in 't Landt konden aen-treffen; vele van qualiteyt staken
mede de hoosden op / soo dat men wel sach dit van langher-handt was ghe-
practiseert / ende sonder corespondentie niet toe-ghegaen: ende onse troupen

Aprilis.

in Una ende Serinhain legghende vooz- by ghegaen zijnde/ inde Landen achter het Reciff leggende / was in-ghevallen / ende in Moribeca acht hondert kafen met eenighe andere goederen vande vrye Lieden nevens ses hondert alqueres Farinha, die aldaer vooz ons volck in vooz-raedt waren / hadde wegh-ghe-nomen. Dat mede des Heeren Colonels Schuppe ende Fiscaels Ingenios hadden gheplondert / naer dat eenighe Soldaten die der in laghen ende teghen-weer deden hadden doodt-gheslaghen / ende eenighe met belofte van quartier ghevanghen ghe-nomen. Ende dat de vbandt nu voozts marcheerde naer S' Laurenzo ende Massiapi; sonder quaedt te doen aen de verradersche met hen houdende Inwoonderen / alleen plonderende wat de onse toe-quam. Sijn ooghmerck was van daer voozts naer Goyana ende Pariba te gaen / om daer mede onse ghetrouwe Onderfaten te vervolghen / ende de ontrouwe Inwoonders teghens ons inde wapenen te brenghen: daer over hy gheene Ingenios noch Supckeren en bedoef / willende liever van onbedoefen Landt meester werden / ende waren over al de meeste Portugesen met hem vrienden: jae selfs de Supcker-Holen vanden Ridtmeeester Ley (die een Portugefche Dochter hadde ghetrouwt) werdt by hun verschoont / ende alleen een goetd Perdt wegh-ghe-nomen: ende lieten hem weten / dat hy de wapenen neder-legghende / passpoort aen haren Generael soude versoecken / ende soo vry als andere op sijn goederen wonen. De principaelste aen-lepders van dit volck waren Rebelhin ende Madureira, die te voren by ons ghevangen zijnde / dooz quade toe-sicht vnt de ghevanghenis ontlopen waren: de troupe was sterck vijf hondert oude Soldaten / ende noch soo veel Brasilianen / Mulaten ende Bosch-Neghers: beneffens dat reede by de vijf hondert Inwoonders sich by haer hadden ghevoeght / ende alle aen-wissinge gaben waer men ons quaedt konde doen. Op dit gheruchte hebben de Kaden noch dien nacht vergaderingh gheleght / ende met de Colonel Artichau ernstich beraden wat in desen toe-standt best te doen ware: want aen d'een zijde was te beduchten / indien men alle de troupen die in Serinhain laghen naer des vbandts partije toe keerde / dat dan des vbandts gantsche macht vnt Una ende Porto Calvo volghen soude / ende dat dus doende sonder slaggh of stoot veel grondts verlozen soude worden / ende de vbandt met al sijn macht weder in 't midden van 't Landt kommen: aen d'ander zijde stont te vreesen dat indien men maer de halve macht teghen dese partije afbracht / de andere blijvende helst te swack soude zijn om de macht des vbandts die vooz haer was teghen-standt te doen. Soo dat gheradenste vonden desen wegh in te gaen: namentlijk dat de Kaden op 't Reciff vnt de ses hondert Soldaten die nieuwljcks waren aen-gekomen / ende vnt de oude Soldaten soo daer in Garnisoen laghen / als mede vnt het Boots-volck (welck doentmaels ter Zee niet te doen en hadde / siende de Spaensche Vloote vnt de Bahia al verzept was) een Leger souden vnt-maken / om tegen dese lopende partije te stellen: ende dat de Colonel Artichau dadelijk soude trecken naer 't Legher by de Colonel Schuppe, ende hem daer toe beweghen dat des vbandts troupen die in Una dicht by Serinhain laghen / ondertusschen soude sien te becinghelen ende over-vallen / dewijl die tegen onse gantsche macht niet bestant en waren. Dit dus by den Raedt op 't Reciff ghesloten zijnde / is de Colonel Artichau den seventhienden met een Vacht veretrocken / ende arriveerde 's anderdaeghs 's nachts in 't Leger / ende verhaelde dadelijk aen de Colonel Schuppe 't gene der passeerde / ende wat op 't Reciff by den Raedt ende hem was raedtfaem ghebonden. Ondertusschen dat de vbandt desen in-val dede waren op 't Reciff ghekommen ontrent hondert en twintich Tapuyas van Jandovijs volck / de welke de Kaden dooz den Commandeur op Rio Grande tot hare hulpe hadden versocht, dese brachten tijdinghe datter noch vele souden volghen; oock den

ANN O
1636.

den Koningh Jandovij selfs/ met meer nieuwe gheallieerde Koninghsken/ die hy tot desen tocht by sich ghenodicht hadde. De Politique Raedt Wijntjens brocht dese den neghenthienden in 't Legher. Des anderendaeghs 's avondts te seben upzen / om de Portugesche verraders beter te bedrieghen / zijn de onse van Serinhain op-ghetoghen met seftien hondert man; latende tot Serinhain in besettinghe maer twee Compagnien ende voorts de siecken: met den Politiquen Raedt Wijntjens om ghedurende des Colonel Schuppens af-wesen aldaer goede opsicht te houden. Te voorsz-stel vande Kadet op 't Reciff ghenomen / was / dat men upt vreesse der af-wateringhen die inde reghen-maenden de Kievieren op-blasen / dooz Cockau ende Bosch-waerts om / de Kievieren soude om-gaen / ende soo bedecktelyck van achteren sien in te vallen inde plaetse daer den generalen Lieutenant Manuel Dias d'Andrada sijn Quartier hadde. Maer de Colonel Schuppe hadde teghen dese resolutie: eerst / dat hy vreesde / dat als soo verre soude om-trecken / dat de vbandt (die op dese zijde vande Kieviere in Una lagh) sich met Rebelhin mochte conjungeren: ten anderen vondt het ghevaerlijck sonder Karren / (die niet vooz handen waren) daer de Divyses en Ammunitien op voeren mochten / soo verren marsch te doen / ende sich vande Zee ende Schepen te begeben: niet teghenstaende soude dese consideratien aen d'een zijde gheleght ende 't vozighe besluyt ghevolght zijn gheweest; ten ware daer ghekommen waren twee leughenachtighe Schelmen / een Portugees ende Negher / beyde versch van Una gheschepden / de welcke de faecken heel anders vooz-droegen alsse inder daer waren. Den Portugees seyde dat in 't Dozj Una self twee Capiteyns laghen met twee hondert Soldaten; ende een canon-scheut van Una inde Supcker-Molen van Diego Pays d'yn hondert Soldaten ende vier hondert Brasilianen: ende dat op d'ander zijde vande Kieviere by den Lieutenant Generael inde Hupsinge van Cyprian d'Oliveira niet meer en waren als d'yn hondert Soldaten: verklaerde mede dat men de Kieviere Una een half mijle boven den Supcker-Molen van Diego Pays, by 't Hups van Pedro Alfonso heel ghemackelijck konde passeren / ende presenterde selfs de wegh te wijzen: de Negher bevestighde alle 't selve / ende seyde daer heel onlanghs was deur-ghekommen. Op dit valsch raport kosen sy den kortsten wegh / om den grootsten hoop vande vbandt op dees zijde vande Kievier aen te tasten. Den heelen nacht dooz de Supcker-Molen van Rio Formoso gemarcheert hebbende / bleven den een-en-twintighsten den heelen dagh in een Valleje van Orekinda legghen / Passen en Hupsen wel beset hebbende / op dat de Portugesen niet sien mochten hoe sterck van volck sy waren; doch daer ontliep haer een Portugees / die sy onder-weghen op-ghenomen hadden. De nacht aen-kommende begonnen weder te marcheeren / ende namen vooz van 't Kievierken Manbukava haer te verdeplen in d'yn partijen: de Heere Colonel Schuppe soude gaen op de lincker-handt / om het Dozj Una aen te tasten: de Major Mansveldt op de rechter / om de Supcker-Molen Das Ilettas (daer sy waren onderricht dat hondert Spagnaerden de wacht hielden) te ober-vallen; ende de Colonel Artichau soude vooz-by de Supcker-Molen Das Ilettas gaen / ende op de Supcker-Molen van Diego Pays vallen. Maer hier in viel weder een nieuwe confusie; want vooz eerst / soo wierdt de Major Mansveldt by sijn Guide (wesende een Negher) mislepdt verder als Manbukava; soo dat de andere daer-kommende dese troupe misten / ende niet konden bedencken wat van die bekomen was; in alle gheval waren de wegh die in mosten al vooz-by: ten anderen; soo bevonden dat de wegh die de Colonel Artichau henen soude trecken / by de vbandt verkapt ende ghestopt was. Sulcx dat alle verdrietich werdende ober dese onvoozspoedighe nacht-repsen / op nieuws resolveerden alle te ghelijck recht op Una te gaen / ende dan daer te doen wat best soude

sonde schijnen. Desen raedt vervolgende / ende 's nachts des vbandts Wacht van Brasilianen op-ghejaeght hebbende / quamen 's morgens in 't Doorp Una, doch vonden noch daer / noch inde Supcker-Holen van Diego Pays gheen volck: de vbandt was oock in langhen tijdt daer niet gheweest / behalven wenighe Inwoonders ende eenighe Wachten die daer hielden: alle haer machte was op d'ander zijde vande Rievier; de passagien daer men de Rievier placht te passeren wel beset / ende met Ketrenchementen bewaert houdende. De onse gantsch begeerich zijnde om over te setten / deden de gronden besoecken / dan vonden de Rievier allenthalben soo diep / datter gheen kans was al vechtende met het geweer droogh over te kommen. Bleven daer dien dagh ende volgende stille leggen / verwachtende ofte de vbandt sich presenteren mochte; maer te vergeefs / want de vbandt hadt gheen lust om over te kommen; desweghen siende dat daer niet was upt te richten / keerden si weder den vier-en-twintighsten 's nachts in Serinhain. Ondertusschen dat beyde de Colonels hier soo te vergeefs arbeiden / soo hadden de troupen by de Kaden op 't Reciff upt-ghemaeckt / beter succes. Si hadden volgens 't vorige afschept met den Colonel Artichau, een Armee op-ghemaeckt van twaelf hondert koppen; te weten d'n hondert Soldaten / oudt ghecommandeert volck / upt de Garnisoenen / onder conduicte vanden Commandeur Maulpas, Capiteyn Duynkercker, ende Capiteyn Hijck: ende neghen hondert ghewapende Matrosen / ghecommandeert door eenighe Scheeps-Capiteynen / die den Ammirael Licht-hart selfs leide: de Politique Raedt Stachouwer trock oock mede. Si trocken upt den twee-en-twintighsten April 's avondts / ende 's anderendaeghs ontrent een half ure gaens van St Laurenzo kommende / viel de vbandt upt sijn embuscade op haer upt / ende quetste in 't eerste meest alle de Officieren vande Soldaten / als namentlijk de Commandeur Maulpas in den buick onder de navel / soo dat hy 's anderendaeghs vande quetsure stierf; Capiteyn Hijck door den arm; Waldeck Lieutenant van Capiteyn de Tier door de handt / soo datter in 't begin onder ons volck eene alteratie quam, maer si grepen datelijck weder moet / ende weerden hun soo dapper / dat met Godes hulpe de vbandt op de vlucht dreeven ende alles deden verlaten: de onse hadden thien dooden ende veertich ghequetste; vande vbandt bleven twintich op de plaetse legghen daer twee Capiteyns onder waren / den eenen een Cosijn van Albuquerque; meer wierdender inde vlucht hier en daer neder-ghehouwen / soo dat 't ghetal van des vbandts dooden by gissinghe op hondert wierdt begroot: men seide dat Rebellin selfs door de schouder was gheschoten: daer wierden twee-en-veertich van ons volck verlost die si hier en daer ghevanghen hadden. Rebellin bluchte met groote confusie door de Coralen van Pedro d'Acunha d'Andrade te rugghe naer Porto Calvo met ontrent vier hondert man / de reste verstroyt zijnde. Men houdt het daer voor dat de vbandt hier wel vijftien hondert sterck was / waer onder wel acht hondert Soldaten. Trocken den d'n-en-twintighsten weder te rugghe van St Laurens, en quamen 's avondts in 't Fort op de Afogados, ende 's anderendaeghs op 't Reciff. Alwaer den seven-en-twintighsten arriveerde een Scheepken by 't Jacht Leeuwerck verobert / wesende gheladen met hondert Hunden ende ses-en-dertich Passagiers / die inde Alagoas meenden te lopen: ghelijck oock mede een Scheepken verobert by den Hollandtschen Thuyn voor St Alexio. De tijdinghe van de voorszende defaite eerst den ses-en-twintighsten ter ooren kommende in Serinhain aen de Colonel Schuppe, trock hy 's anderendaeghs upt (om des Rebellins bluchten de troupen den wegh af te snijden) met acht Compagnien Doet-knechten / een Compagnie Kuyters ende twee Compagnien Brasilianen: ende alle de Tapuyas. Nam sijn wegh naer 't Noorden toe / ende liet de Colonel Artichau in

ANN O
1636.

Mayus.

Serinhain teghen de vpyandt leggen. Maer niet diep ghenoech inde Boffchen in-treckende / insonderheyt wegghen de onghenadighe quade wegghen / en ghemoete hy gantsch geen vpyanden; sondt d'yn Compagnien misquettiers te rugghe / die weder te Serinhain quamen den vierden May, ende hy self met de reste vande vier-roers trock naer 't Reciff, doodt-flaende hier ende daer veertich of vijftich Inwoonders die hy tegen hem inde wapenen vondt. De Colonel Artichau wierdt mede van eenige ver-af-woonende Portugesen gewaershouwt datse de vluchtende ghesien hadden met klepne partpkens van acht / neghen / thien man / ongewoonlijke paden dooz Boffchen ende Supcker-Kieden deurkruppen; soo dat mede eenighe partijen upt sondt om de selve in embuscade te wachten / maer kreegh oock geene / soo wist hun dat volck met Boffchen / Moerasschen ende Supcker-Kiedt-Velden te behelpen. Inde maendt van April wierdt hy de vpyandt een aenflach aen-gheleght op onse Fortificatien in St Gonfalso de Paripuera, maer wierden hy de onse soo ghegroet / dat met schande ende verlies mosten vluchten. Ende ynter Zee wierdt hy Capiteyn Wiggert een Barcke op-ghebracht / upt de Alagoa kommende / ende willende naer de Bahia, gheladen met eenighe Vynden / Viscch ende andere klepniggheden / alsmede eenighe Passagiers. Oock soo quam daer in het eynde vande maendt April een Kotterdammer Schipper met sijn ongheladen Schip, de welke vooz-gaf dat hy op de Custe van Spagnien zijnde / ghearresteert was / ende ghedwonghen naer de Bahia met des Koninghs Vloote te gaen / ende nu in 't upt-varen haer was ontlopen: bracht tijdinghe dat des vpyants Vloote hy de tachtich Zeylen sterck / al ober eenige weken Zee hadde ghenomen / vant alles seer sober versien, ende dat Albuquerque sich daer op niet vertrouwende / de wegh over West-Indien hadt gekosen. Inde vooz-dere maendt van Mayus, dooz dien het ghewaldich reghende / en konde teghen de vpyandt niet werden vooz-ghenomen / soo dat dese maendt meest dooz liep met deliberatien ende preparatien in toekommende. Ende alsoo men de menschfoudighe ontrouw vant vele Portugesen nu verscherden reysen soo merckelijck hadde bevonden / ende met groote ondienst ghesmaeckt; ende qualijck was te ramen welke men betrouwen mochte / wierdt hy de Colonel ende Raden goedt ghevonden / de Portugesen de wapenen gantsch af te nemen / ende haer alsoo de ghelegghentheyt af-snijden om onse vpyanden toe te vallen ende ons volck hinder te doen / waer mede een ghedeelte van maendt Junius werdt toe-ghebracht. De vpyandt ont-dertusschen siende dat de onse haer meest stille hielden / ende hem niet aen en tasten / wierdt moedich / ende nam vooz de onse selfs aen te tasten: sondt weder een stercke troupe volcks onder de conduicte van Alfonso d'Albuquerque: de welke met ses Compagnien Soldaten ende vier Compagnien Brasilianen deur de Boffchen dooz-ghekropen zijnde / onversiens in onse Landen viel ontrent Moribeca: 't slaeghde soo wel dat de Heere Colonel Schuppe niet verre van daer was; ende de Colonel Artichau spoedelijck daer van verwitticht zijnde / sondt acht Compagnien tot sijne assistentie, de vpyandt / soo het scheen / hier op niet verdacht zijnde / kroop weder in sijn hol / ende retireerde sich binnen de Boffchen / naer dat alleen de Supcker-Volen vande Politique Raedt Schotte verbrandt hadde: soo dat ons volck de vpyandt niet eens en sach: upt Serinhain wierden mede continuelijck partijen ghesonden / om op des vpyants partijen te loeren / maer te vergeefs / wisten haer te wel inde Boffchen ende Kiedt-Velden te verdonckeren. Den vijften Julij arribeerde aldaer upt het Vaderlandt 't ghehuypde Schip de Milde Marten met vier-en-dertich Soldaten: ende des anderendaeghs de Hope, doch is 't selve de Schipper ende Stier-man aent landt zijnde van sijn ancker ghespoelt ende schelmachtich dooz-ghegaen: ende den thierenden 't Schip den Dolphijn, met d'yn-en-twintich Soldaten: alsmede den

Junius.

Julius.

den Enghel Gabriel upt de Mase, waer mede ober-quam de Politique Raedt Johan Robbertsz. De maendt Julius nu ghekommen zijnde ende de Sommermaenden naeckende / was de Colonel Artichau seer besich (ghelijck vele reysen te vozen was geweest) om de Kaden te doen resolveren tot den tocht naer Porto Calvo, ende de vbandt in sijn nest te bespringen en te dempen: ende alsoo de ordinari excuse was de schaersheyt van Divyses ende andere behoeften; soo troock selfs naer 't Reciff om alles te ondersoecken ende de lijsten op te nemen van alle de Divyses ende behoeften die der voor handen waren / om alsoo den tocht beter te vozderen. Bevondt dat het noch aen Volck / noch aen Divyses / noch aen Krijghs-behoeften en ontbrack als men maer sich daer toe stellen wilde. Ondertusschen dat de Colonel volghens de last vande Colonel Schuppe op 't Reciff dus doende was om den langh ghedreyghden tocht op Porto Calvo te bevozderen; soo quam weder gherucht op gheruchte / dat de vbandt weder in aen-tocht was om onse Landen te infesteren. Desweghen den Heere Colonel Schuppe met sijn briez vanden eersten Augusti belaste aen de Colonel Artichau, dat hy de vbandt soude gaen soecken / met acht hondert man die van Serinhain naer Moribeca wierden ghesonden. Dese troupe quam in Moribeca den tweeden / recht als de Colonel daer mede was aen-ghekommen. Des anderendaeghs naer dat vleesch ende Farinha aen de Soldaten was upt-gedeelt / troock de Colonel voor de middach van daer. In den Raedt op 't Reciff was goedt ghebonden / dat men inde Bosschen soude gaen des vbandts spoor op-soecken ende daer voorts blijven loeren / om de vbandt te betrappen / als hy met sijn roof weder te rugge soude vluchten; want waren wijs ghemaect / dat het maer een klepne streupende troupe was van Brasilianen / met eenighe Mulatten / Hamelucken / Criulen ende Swarten. Dese volghende soo wende de Colonel met sijn troupen sich naer de Bosschen / troock voor by de Supcker-Holens van Juan de Barros Correo ende die van Antonio de Buillons, ghe-naemt Sr Amaro, ghelegghen in Giboatan; ende leude sich 's avondts neder inde oude verwoeste Supcker-Holen van Manuel Fernandes de Cruz, ghenaemt Camafari. Den vierden des mozghens vzoegh op-staende quam by tijds in 't Doorp van Nossa Sennora de Luz, daer noch eenighe ghetrouwe Lieden ende een ghetrouwe Landt-Pape waren blijven woonen; hadde nu vier mijlen van Moribeca ghemarcheert. In dit Doorp maecte hy voor-raedt van Divyses tot een langhen tocht / ende gaf de Inwoonderen cedels aen den Raedt om de betalinghe voor de gheleverde Beesten ende anders te vozderen. Des anderendaeghs vielder soo swaren reghen / dat niet dacks ghenoech hebbende in dit Doorp om hare knap-sacken droogh te houden / ghenootsaect waren upt de Wegh te gaen inde Supcker-Holen van Antonio Rodrigues Moreno, om haer te bergen voor den reghen / ontrent een mijle van 't voornoemde Doorp. Doch den seften marcheerden weder by gissinghe ses groote mijlen door de Coraillos van Sr Bento tot aen Sr Antonio. Des anderendaeghs passeerden sy Sr Antonio ende die daer aen-legghende Coraillos van Pedro d'Acunha; ende weder ontrent de ses mijlen voorts ghetrocken hebbende van Sr Antonio, vernachten sy in Peris Peris, de Coraillos van Francisco Gomes d'Abreo. Den achtsten quamen in Alagoa Grande, in de Coraillos van Gaspar Perera, van Peris Peris ghetrocken zijnde dyp mijlen: hier wachten op de Karren ende Ossen die met Divyses ende Ammunitie van 't Reciff door Sr Lorenzo haer toe-quamen / nevens den Heere Ammirael Licht-hart met hondert ende tachtich Matrosen ende tachtich Soldaten tot recreuten. De welke eerst 's anderdaeghs by hun quamen. Den Ammirael was met sijn by-hebbende Volck en dyp-en-twintich Karren / peder met vier Ossen versien / den vierden deses door de Abocoques naer Sr Laurens vertrocken / dan hadden door den continuellen reghen soo

ANNO

1636.

Augustus.

ANN O
1636.

moepelijcken wegh / dat de Karren somtijds een half uyze langh met swem-
mende Beesten di. De leeghe weggen mosten werden voozt- ghebracht / rusten
eerst in 't verlaten Hups van Cavalcanti; en quamen den seften in St Laurens:
van waer recht op de Matta do Brasil aen toogh: vonden het Landt wel be-
woont / ende rusten dien nacht in 't Hups van Manuel Olivera, twee mijlen en
een half van St Laurens, alwaer een party vier-roers en musquettiers by haer
quam: ghelijck dan mede 's anderendaeghs haer twee velt-stuckens werden
toe-ghebracht: 't Hups van Francisco Gomes, d'welck een half mijle vorder
lagh / ghepasseert zijnde en vonden gheen Hupsen / tot dat als vozen by de Co-
lonel quamen: alwaer thien of twaelf-leemen Hupskens stonden / ende een arm
Capelleken. Hier vonden hun wat verleggen / want alsoo in twee daghen in
dese contrepen gheen Menschen en vonden / en konden de wegh niet vraghen
naer 't Hups van Girgolio de Barros; alle hare Guiden / hoe-welder ses hadden /
en wisten die wegh niet te vinden daer henen wilden; ondertusschen sach men
des vbandts spooz; soo dat een te paerde vier mijlen te rugghe sonden om een
bekende oude Portugees te halen / die dese contrepen bekend waren; die vzij-
willich quam / ende alle stupp-gaten / volghende des vbandts spooz / de onse
deur-bracht. Lieten hare Karren met eenich volck in Alagoa Grande, ende
neerstich voozts marcheerende dooz een moepelijcken en seer enghen wegh /
(soo dat die veel-maels met Wislen mosten openen) ghemoeten eerst de Kieviere
Capiuari. Dese was daer seer wijdt / doch meest dzoogh met hooghe / steyle
en dicht bewasse oevers: op de welcke veel verlaten Hupsen en Thupnen la-
ghen. Dese Kievier komt van binnen 't Landt seer hooghe / sulcx dat haren
oorspronck niet en is besocht. Quamen eerst den thienden inder nacht aen het
Hups vanden vooznoemden de Barros, seben mijlen van Alagoa Grande. Dit
is een sterck en wel ghebouwt Hups / van sieen en goede binten / op een black
Landt gheleggen / aen d'een zijde loopt een schoon Kievier vooz-by; heeft
boven vier Sentinel-Hupskens met schiet-gaten / dooz dien hier op de grensen
vande Tapuyas legghen. Hier valt 't meeste ende beste Brasil-hout vande gant-
sche Capitania, dan moet wel dertich mijlen af-ghevoert werden naer de Zee-
kant. Twee mijlen van dit Hups legghet den Donder-Bergh daer elders van
ghesproken hebben. Vonden teghen hare verwachtinghe hier gheen vbandt;
was daer doock niet gheweest: maer sijn spooz liep langhs de Kieviere Capiua-
ribi, vooz-by Posa de Melo, ooghen-schijnlijck naer de Aldeas van Goyana toe.
Des anderendaeghs bleven in 't vooznoemde Hups legghen / om 't volck wat
te rusten ende te ververschen met Blesch / alsoo in alle die contrepen Beesten
genoegh vonden: vernamen ondertusschen naer des vbandts spooz; ende sien-
de dat niet te rugghe keerde maer al voozts trock naer de Aldeas van Goyana;
sonder dat de onse eenich Mensch aen-troffen die haer naerder openinge konde
geven van des vbandts marsch: soo kreegh de Colonel groot achter-dencken /
datse pets binnens Landts wilden aen-richten / ende vondt gheraden naer
Mufurepe te gaen / ende belaste de Karren ende Volck welck in Alagoa Grande
waren ghebleven / mede derwaerts te kommen langhs het Hups van Antonio
Tynoko. Den twaelfden dan voozts-treckende vonden spooz van vier of vijf
man die soo het scheen met eenich beschept naer Porto Calvo waren af-gheson-
den: ende marcheerden dien dagh langhs de Kieviere Capiuari vooz-by de
Wooninghen van Domingo Macedo, ende Louis Grases, tot aen de Hupsinge
van Gaspar d'Andrada, vijf mijlen van 't Hups van Girgolio de Barros: saghen
langhs die Kieviere veel schoone Rossas (dit zijn plantjens van Mandioca,
daer de Farinha van ghemaect wordt) ende vele vervallen Hupsen. Des
anderendaeghs passeerden 't Hups van Antonio Tynoko, ende alsoo de Kar-
ren daer noch niet en waren ghekommen / soo liet de Colonel aldaer Capi-
tept

teyn Duynkercker met sijn Divisie/ om op de selve te wachten/ ende troock selfs tot in Musurepe, ghelegen twee groote mijlen van 't Hups van Andrada voornoemt. Hier ontrent de middach ghekommen zijnde/ vondt de Colonel twee brieven/ op 't Reciff gheschreven by de Politique Raedt Serooskercken, beyde op den elfden deser maendt: den eersten verhaelde hoe dat Camaron met ontrent twaelf ofte vijftien hondert mannen onse Redoute in Goyana, genaeme Capivaribi, vast belegert hadde/ ende sterck bestormde/ soo dat de Beleggerde het ten langhsten noch vier daghen souden konnen upt-staen: ende dat de vbandt twee van onse Bercken/ die met Divyses ende Ammunitie van 't Reciff naer Capivaribi waren ghesonden/ onderschept ende wegh-ghenomen hadde: dat oock alle het jonghe Manschap op 't platte Landt sich met de vbandt ghevoeght hadde. Den tweeden briez sprack noch van meerder swarighent/ als namentlijck dat d'n Matrosen van Tamarica geblucht zijnde/ tijdinge brachten dat de vbandt al met vier hondert Soldaten op 't Eplandt was ghekommen. Doch dese scrupule wierdt hem ten deele wegh-ghenomen om datter nevens was de copie van een briez by de Commandeur Jacobus Petri op Tamarica gheschreven; de welcke wel ghedachte 't verlies vande twee Bercken ende de harden storm op de Redoute; maer en maecte gheen ghewagh van vbandt op 't Eplandt Tamarica. Even-wel en was de Colonel niet gerust/ want wiste wel dat het Fort Oragnien op Tamarica seer verballen was/ ende dat daer/ wegen de flappe vorderinge van de Heeren Kaden/ weynich aen herstelt was/ hoe-wel 't werck al vooz eenighe tijdt was aen-bestedet: ende dat 't gantsche Eplandt licht soo soude konnen verlozen worden/ ende de vbandt sich sonderlingh versien met de Divyses ende Ammunitie die daer soude vinden: ende om dese bekommeringh wegh te nemen nam hy een vaste resolutie (onaenghesien sijn volck heel af-ghemendt was) den volghenden dagh daer henen te gaen. Der veerthienden naer de middach/ als 't volck haer Vleesch ende provisie hadde bekommen/ trocken naer de Supcker-Molen van Domingo d'Acosta Brandaon, d'n mijlen van Musurepe ghelegen/ om dat van daer den wegh sich in twee verdeelt/ de eene gaende naer Goyana, ende de andere naer Tamarica, soo dat naer de kondtschap die ondertusschen souden krijghen/ den eenen ofte den anderen mochten kiezen. Lieten in Musurepe de Karren met des Ammirael's Divisie/ met last sachtjens te volghen/ naer dat sich in Musurepe van Farinha souden hebben voorszien. Ende alsoo dien avondt niet konnen kommen tot de voorszende Supcker-Molen/ soo rusten derdehalf mijle van Musurepe inde Wooninghe van Juan Dias Leyte: de welcke dien nacht gingh naer de vbandt-wachten van 't Eplandt Tamarica, ende brocht haer vooz den dagh tijdinghe dat ontrent Tamarica gheen onraedt en was. Ende leyde haer des anderendaeghs de naeste wegh naer Goyana, soo dat de Colonel den heelen dagh marcheerde/ ontrent d'n mijlen vorder als haer nacht-legher; een weynich rustende in Tapirema in 't Hups van Belchior Percera; stonden inde middernacht weder op/ ende trocken noch derdehalf mijle naer Capivaribi, daer de vbandt was. Den sefthienden een upze naer Sonnen op-gangh/ quamen sy aen des vbandts Quartier/ onder onse Redoute van Capivaribi. Doch eens ons volck daer aen quam was de vbandt al twee upzen te vozen op-ghestaen/ ende hadde alle sijne Wercken verlaten, achter-latende sijne Machine van scheut-v'n-plancken op d'n Karren gebouwt ende soo toe-ghestelt datmense in tijdt van stormen voort-schuyven konde: alsmede een Burgundis Wendel: de Steen-Stucrkens op de Bercken ghenomen; nevens vele vande gheintercipieerde Divyses/ als Hollandts Vleesch/ Heel/ Olve ende dierghelijcke. De vbandt nam sijn wegh naer Tapiferica ende soo voorts naer Terra Nova. Den Heere Ammirael met sijne Divisie quam daer op oock te Capivaribi, ende de

ANN O
1636.

Karren mede tegen den avondt. Ondertusschen dat de Colonels troupen noch in bataille stonden / ende hy des vyandts Wercken visiteerde / soo liepen ettelijcke hondert Brasilianen / die haer nevens ons volck inde Redoute hadden laten besluyten / ynt haer Trenchee / ende plonderden eerst des vyandts Divyses / ende verspreyden haer daer nae op 't Landt daer om her / ende ynt een naturelijcken haet teghen de Portugesen / plonderden mede de Hynsen / en sloeghen eenighe Portugesen doodt ; ende ons volck dat siende speelden het naer / soo dat de Colonel genoegh te doen hadde om 't selve te beletten. Den seventhienden wierdt een Danck-segginge ghedaen : een Negher wesende een Spie van Camaron werdt bekent / ghepijnicht ende op-ghehangen. Den negenthienden quam van 't Reciff met Divyses ende Ammunitie 't Galiot de Doffer de Rieviere Capivaribi op. De Colonel nu alles in Capivaribi in goede ordze ghestelt hebbende / liet de Brasilianen in Goyana by de Politique Kaedt Eyslens ; ende troock den twintighsten (onaenghesien het regenachtich weder was) de vyandt naer / meest Zuidt-West op / ende quam dien dagh naer twee mijlen weeghs in Tapiferica : dit was doen de onse eerst in Brasil quamen een machtighe Aldeavan Brasilianen gheweest / daer boven de dyp duysent Zielen plachten te woonen : daer stonden versheyden Hynsen by-naer soo langh als Lijn-banen ; een groote schoone Kercke / en een schoone Wooninge in 't Gosten daer aen / waer in twee Jesuiten met haer Dienaers hadden ghewoont ; dan alles stondt nu ledich : vonden hier gheen vyandt / ende rusten daer dien nacht / om dat daer soo bequaem Water en Gras vonden vooz de Peerden / welke beyde verder aen-treckende / hadden te missen. Crocken des anderendaeghs vzoegh voozt recht West aen / dooz goede wegh / naer Terra Nova tot den twee mylen naer-middach / ghemoeten onder-weghen een sterck Ketrenchement onlanghs opgheworpen / doch sonder volck daer in : ende deden ontrent dyp mijlen weghs sonder Water te vinden : ontrent een half mijle van Terra Nova ghekommen zijnde / hoozden des vyandts Wacht schieten / soo dat nu verskert waren de vyandt daer te vinden. De Colonel liet de twee achterste ende sterckste Divisien in haer ordze sachtjens aen marcheeren / ende nam de twee voozste Divisien / te weten : die van den Ammirael ende Duynkercker , ende troock met de selve een harden pas op de vyandt aen / om hem aen 't scharmutseeren te krijgen ende een voozdeel af te sien. Haer wat naerder kommende / lagh daer een van des Camarons troupen in embuscade / welck ynt de struweelen seer heftich op de onse vyer gaven : de Colonel commandeerde daer op Capiteyn Duynkercker met sijn Divisie op haer in te dzingen ; ende siende dat dit volck 't selve dede met groote disordze / ende haer Commandeur meest alle verlieten / vloogh selfs vooz-ynt / ende latende des Ammiraels Divisie in ordze vast staende / voeghde sich by dertich ofte veertich man die van Duynkerckers Divisie noch by den anderen waren ghebleven / ende naer dat haer vermaendt hadde tot wel-doen / voerde hy de selve op de rechter-handt dooz een seer dichte rugchte in des vyandts embuscade ; niet eer willende retireren tot des Ammiraels Divisie / vooz dat het noodt soude wesen : de vyande dit siende en dede gheen behoorzelijke teghen-weer / maer op-staende ynt sijn embuscade / nam de vlucht naer de dicke Bosschen ; ende verliet sijn principaelste Quartier / met een hoope Farinha die daer versch ghemaect wierde ; veel gheweers ende sijne musicale instrumenten / Trommelen ; Mis-ghewaedt / Kelck ende ysere Dozmen daer de Oblaten in maecken ; nevens een tonne Krupdt / een kiste met kogels / een deel Karren / Ossen / Negros / Negrinnen / Boecken ende Papiere die in 't Landt gheroost hadden / ende anders meer : op versheyden plaetsen werden ghevonden ses-en-twintich dooden / soo alse in 't vluchten waren achter-haelt ende neder-ghehouwen : de ghequetste hadden sy mede-ghesleypt sonder pemandt achter

achter te laten: de onse hadden twee dooden ende sesthien ghequetste: kregghen
 oock eenighe ghevanghens / die niet ghenoech en konden vertellen hoe confu-
 selijck dat Cameron vluchte. De Colonel sijn volck weder in ordre ghebracht
 hebbende / vervolghde de vbandt ontrent een mijle verre; ende alsoo den avondt
 in-viel / keerde weder te rugghe / ende legerde sich tusschen des vbandts Quar-
 tieren by het water; verwachtende dat de vbandt weder mochte kommen naer
 sijn Quartieren sien: doch en vernamen niemant. Den twee-en-twintighsten
 met 't kriecken vanden dage wierdt Capiteyn Boharts Divisie / de welke doen
 de vooz-tocht hadde / upt-ge sonden / om des vbandts spooz naer te speuren ende
 't velt te ontdecken: de andere Divisien souden naer dat het Ghebedt soude ge-
 daen wesen / sachtjens volghen: Boharts Divisie haeste sich soo seer / dat by-
 naer een mijle vooz-upt waren eer de andere Divisien 't Ghebedt hadden ghe-
 daen. De Colonel hoozende naer het Zuiden toe een groote charge van mus-
 quetten / merckte wel datse met de vbandt aen 't scharmutseren waren geraeckt /
 ende haeste hem met de andere troupen daer naer toe / doch eer daer by konde
 kommen hiel het schieten op: Cameron wierdt weder upt sijn embuscade ver-
 jaeght / ende vluchten voozt / wierp van sich seer veel geweeers / als Spaensche
 Busquetten ende Kondassen: liet ses dooden achter / ende steypte sijn ghequet-
 ste mede; de onse kregghen hier twee dooden ende ses ghequetste. Den Bergh
 die de vbandt was op-ghejaeght was heel wit van Farinha die sy vanden hals
 af-ghesmeten hadden. De Colonel by Boharts Divisie ghekommen zijnde /
 leyde ettelijcke embuscaden achter den anderen / ende trock voozts / sijn best
 doende om de vbandt te locken tot een nieuw ghevecht; maer hem ontrent een
 mijle naer ghegaen hebbende / bevondt dat by gantsch op de loop ende te verre
 vooz-upt was: des vbandts groot spooz verdeelde sich in vijf of ses kleyne
 spozen / soo dat men niet en wiste wat padt men best volghen soude: hier by
 quamen noch veel andere swarigheden; want de Guiden seyden datse ons
 volck niet souden weten weder upt de Boffchen te leyden / indien sich te verre
 daer in begaven; dat oock niet en wisten of men vorder in / Water soude vin-
 den ofte niet: ende dat men in allen geballe 't spooz dat nu hielden weder te rug-
 ghe soude moeten kommen / als alle andere spozen souden verlozen hebben: de
 grootste swarigheyt was noch / dat men de Karren ende Ammunitie daer niet
 konde met voeren / ende sonder de Ammunitie en wast niet gheraden sich te
 verre inde Boffchen te begheben; indien de onse Negros by haer hadden ghe-
 hadt om de Ammunitie te dragen / Cameron soude een seer supre retraitte ghe-
 hadt hebben / ende soude alle het Goyaensche Landt-volck / sijnen buyt ende
 een goet deel van sijn volck hebben moeten achter-laten. De Colonel beslo-
 ten hebbende de vbandt niet verder te volgen / trock vande Hupskens in Terra
 Nova legghende af / langhs een Lack Zuidt-Oost op / Boffch-waert in / den
 ouden wegh naer Trecunain de Baslo. Desen wegh viel ons volck seer moepe-
 lijk / want mosten dien wel op hondert plaetsen openen om de Karren deur te
 brenghen; ende en avanceerden dien dagh maer een mijltjen / ende leyden haer
 neder in 't Boffch / af-wachtende dat de vbandt upt het Boffch naer sijn verlies
 soude kommen kijken. Dewijl de onse met desen wegh doende waren / qua-
 men op haer af-sacken eenige Brasilianen met haer Vrouwen ende kinderen /
 ende quamen van de vbandt tot ons ober / soo dat men se onbeschadicht liet pas-
 seren; daer quamen insghelijck oock eenighe Portugesen. Den dyp-en-twin-
 tighsten sonde de Colonel de Karren met de Divisie vande Hattosen vooz-upt
 naer Trecunain; ende keerde self met het resterende volck naer Terra Nova;
 noch al hopende de vbandt daer te binden; te meer om datter een knecht van
 Albuquerque, die daeghs te voren by hun ghekommen was / verklaerde dat
 Cameron daer ses vaetsjens krupdt begraven hadde / hoe-wel de plaetse niet en
 konde

ANN O
1636.

September.

konde aen-wissen. De Colonel in Terra Nova ghekommen zijnde / bleef daer eenighe uren op de vbandt loeren, doch Cameron bleef achter / ende 't krupdt en wierdt niet ghevonden: de Rossas ofte Mandioca-Welden wierden op-ghe-ruckt / de Kaders / Parissen / Kaspen / Pannen in stukken gheslaghen / ende de Hupskens verbrandt. De Colonel trock voort naer Trecunain, twee mijlen van Terra Novo, ende vernachten daer. Sanderendaeghs trocken dooz een goeden wegh twee mijlen vozder tot de Wooninghe van Francisco Corelmo, ende quamen soo weder den vijf-en-twintighsten te Mufurepe; ende 't volck aldaer gemonstert ende van Vleesch ende Farinha vooz sien hebbende; vertrocken van daer den seven-en-twintighsten / deur Masyape naer S' Laurenzo d'yn klepne mijlen. De Colonel reysde 's anderendaeghs naer het Reciff, om de Kaden rapoort te doen van sijne verrichtinghe. Ende naer dat daer twee daghen met de Kaden hadde besich gheweest over den nu soo dickwils vooz-gheslaghen tocht op Porto Calvo, ende immer soo weynich ghereedtschap daer toe ghevonden als vooz desen / keerde hy den lesten deser maendt weder by sijne troupe in S' Laurenzo. Hier d'yn d'zagen om-gebracht hebbende met vooz-raedt te maecken van Weesten ende Farinha; leende hy vande Inwoonders tsestich Negros om de Ammunitie te d'zagen, ende begon sijnen marsch naer Pantorra den vierden September; vozderden haren wegh dien nacht derdehalf mijle van S' Laurens, ende sliepen in Nossa Senhora de Luz. Des anderendaeghs gingen vernachten inde Supcker-Holen van Balthasar Gonfalves Moreno Gordo in Geboatan d'yn mijlen. Den seften gingen vernachten in Gorgiaou inde Supcker-Holen van Andres Suarez derdehalf mijle. De Colonel vondt hier sijne Compagnie; ende een half mijle van daer inde Holen van Antonio Nunnes Ximenes de Compagnie van Capiteyn Verdoes, ende sondtse beyde te rugghe naer de Colonel Schuppe. Gock soo vernam hier dat Cameron weder af-ghe-sackt was / ende besich met Farinha te maecken. Den seveden trocken derdehalf mijle voozts / ende vernachten in Pantorra. De Colonel meynde hier vooz-raedt van Farinha ghevonden te hebben / dan daer en was noch gheene ghebracht / soodat hier stil most blijven legghen / ende Farinha in 't Landt onder de Inwoonders doen op-soecken. Den neghensten quam Capiteyn vanden Brande by hem in Pantorra; Godt hadde hem merckelijcken bewaert / want alsoo hy den seveden voozleden vooz de middach ghekommen was by S' Antonio, soo ghemoete hy daer by ghelucke een Sergeant van des vbandts volck / ende een Neger die van Goyana ghevanghen mede-ghe-nomen hadden / ende greep die soo stillekens dat gantsch geen gheruchte en wierde ghemaect; upt dese leerde hy dat Cameron met al sijn by-hebbende volck in S' Antonio lach / en besich was met nieuwe Farinha te maecken / anders gheen raedt wettende om wech te kommen. De Capiteyn dit hoozende / ende hem niet stercker bevindende als tachtich mannen / maecte hem stillekens van daer. Upt desen ghevanghen Sergeant quam de Colonel de ghelegentheyt vande vbandt wat naerder te verstaen; want hoe-wel verklaerde niet volkomentlijck te weten hoe sterck Camerons troupen waren / dooz dien nopt al by een en kommen / maer hier en daer inde Bosschen verstroyt laghen; wist eben-wel te segghen datter waren d'yn Compagnien Soldaten Blancos; te weten: hondert musquettiers vers aen-gekomen met Soito, daer hy Sergeant van was / dertich met Gonfalvo Vaaz ende dertich met Gonfalvo Gonfalvez; beyde upt Goyana met ghegaen: hondert Criulen onder Henrico Dias; de rest Brazilianen / ende over de vijf hondert man: seyde vozder datter noch hondert man was van Goyana met gegaen die noch geen wapenen en hadden. Hy was met Soito van Porto Calvo gekomen / ende waren wel een maendt onder-wegen gheweest / ghekommen zijnde dooz de Holens van Cockau, van Vincente Campelo, van

van Antonio Fernandes de Paz ende soo voort. Ghebraght zijnde naer de ghestalte van Porto Calvo, verklaerde dat daer niet meer en laghen als twaelf hondert mannen / ende ontrent seshien metalc stucken die upt de Alagoa met Bercken daer waren ghebracht. Dat in Alagoa waren vier hondert mannen. Dat de Conde de Bagnola ende Manuel Dias d'Andrada beyde in Porto Calvo waren / ende dat daer dickmaels Bercken kommen soo upt de Bahia als upt de Alagoa, met Farinha, Viscch/Wijn/ Olye ende Ammunition; ende dat ons Daertuygh daer niets tegen en hadde ghedaen. Dat in de Pouaçon de Porto Calvo by het oude Kercken op den Bergh een Fort was ghemaect met vier Wolwercken / doch dat noch niet vol-trocken was; ende dat om-leegh by de groote Kercke ront-om een Redoute was ghelegh. Naer dat aen de monde vande Rievier noch op strandt geen Fortificatien en waren. Den thienden ende elfden was de Colonel noch al besich met vooz-raedt van Farinha te doen / want alsoo sijn voornemen was de passen op te soecken die Cameron ghepasseert was / ende in 't weder-keeren weder moeste ghebruycken / soo en konde 't selve niet wel beginnen eer dat de knap-sacken vol waren. Quam eyndelijck daer toe dat den elfden twee mislen van Pantorra met d'n Compagnien gingh rusten inde Aldea Nova quemada do Poyuca; nam met sich Wijlen ende Kap-messen om de Bosschen te openen; ende liet de andere Compagnien in Pantorra met last de ronden inde om-leggende Landen te doen. Den twaelfden 's morgens vroegh begon sijn arbeydt. Alsmen in Aldea Nova vooznoemt by de Kercke ofte doock boven inde vensters staet / soo siet men naer 't Westen verre in het Lande hooghe Berghen die doncker-blaeuw inde lucht staen: de Colonel sonder eenighe moeyte ofte swarigheyt aen te sien / heeft begonnen een wegh te kappen van 't Oosten naer 't Westen volgende het compas recht op dese Berghen aen / teekenende aen beyde zijden de Boomen; ende heeft dit vier mislen langh vervolgh door de slimste ende steylste Berghen vande werelt / daer men gheen Paerdt door kan brenghen: moesten op handen en voeten op ende neder klimmen / ende haer houden aen de rugghen om niet te vallen / principelijck als het regenachtich weder was. Vande Aldea ofte de Kercke neder-ghekommen zijnde / ende den eersten / tweeden ende derden Bergh door-ghegaen tot op den vierden Bergh / vonden sy een kleyn padt / ende daer lagh een inghewickelt houtjen met ronde gaetsjens / daer de Brasilianen vier mede maecten alsoe inde Bosschen zijn / welke daer hadden laten vallen. Op den vijfden Bergh vonden niet met allen. Den sesten Bergh af-kommende vonden een groot padt inde daelte / en niet verder kommende kommen siepen daer by 't water. Den derthienden op den sevendden Bergh kommende / vonden een groot padt; op den achtsten kommende noch grooter / ende dat padt op de rechter-handt inslaende vonden sy Hutten/Pannen/Kaspen/Parssen/Alqueros ende kisten tot Farinha, welke sy alle in stucken sloeghen. Daer naer deur-kappende den neghenden / thienden / elfden / twaelfden en derthienden Bergh quamen op den veerthienden / ende in 't af-gaen van dien / vonden sy by een kleyn Rievierken Rebelhins pas / door de welke hy sich retireerde als hy van S' Laurens verstroyt vluchte; een Brasiliaensche Sergeant die de Colonel van Serinha in was toe-ghesonden met de kappers / kende dien pas datelijck / want was dien met Rebelhin door-gevlucht / hier hieldt de Colonel sijn middach-ruste. Naer de middach kaptten noch deur den vijfthienden / seshienden ende seventhienden Bergh sonder nets te vinden: op den achthienden vonden weder een redelijck groot padt; op den neghenthienden ende twintighsten niets: den een-twintighsten was den grooten hooghen Bergh die men soo blaeuw vande Aldea Nova quemada do Poyuca naer 't Westen siet. Om dat desen Bergh te groot was / ende den avondt begon te vallen / ende gheen Water daer hadden

ANN O
1636.

te vinden; dat mede den reghen haer gheweer seer queldē / soo hielden op van op-klimmen / ende keerden te rugghe naer 't Water toe: daer wierdt eben-wel een Sergeant met acht man ghesonden om den Bergh te besichtigghen / dan de nacht over-viel hen / ende 's mozghens en konde wegghen de nevel niet sien. 'T schijnt dat noch over desen Bergh hadden moeten wesen / ende dat daer de beste ende ghereedste padt leght naer Alagoa toe. De Colonel hadde soo vele steple Berghen moeten nemen deur te kappen om de gherade linie te vinden / ende alle de passen die van 't Zuiden naer 't Noorden lopen dooz te snijden; maer op dese Berghen zijnde / wierdt een ander ghelegghentheit ghewaer tot desen wegh / namentlijk een vlackte / wernich op de rechter-handt daer het grootste Kievierken tusschen de hooghe Berghen deur-dringht. Tusschen de boben-genoemde Berghen hadden in dese maendt veerthien-mael schoon-wa-ter / doch is te vreesen dat inde drooghte vande Sommer alles upt-drooght. Op alle dese paden en vonden gheen versch spoor vande vbandt / soo dat daer upt oordeelden datse ofte noch niet upt onse Landen gheretireert waren / ofte datse haren deur-gangh hadden aen d'ander zijde van den hoogen Bergh. Onder tusschen quamen brieven vanden Colonel Schuppe die belasten dat werck te staecten: als mede vande Kaden / de welke den tocht naer Porto Calvo noch upt-stellende / begeerden dat de Colonel sich weder naer 't Noorden soude be-geven om haer van des vbandts partijen te beviziden; weswegghen hy van dit werck over-gaf / ende nam booz te marcheeren naer St Antonio ofte de Coraillos van Pedro d'Acunha, daer Cameron noch ontrent hengelde / dooz 't uiterste Bosch ende ongewoonlijcke wegghen / om te sien of hy de vbandt eenighe af-bzeuck konde doen; ende daer naer weder te keeren in sijn Garnisoen te St Laurenzo. Dyz daghen wierden om-ghebracht met weder-keeren ende preparatie te maken tot een nieuwen tocht. Den seventhienden quamen weder in Aldea Nova Quemada ende vernachten aldaer. Des anderendaeghs 's mozghens vzoegh schepden weder van daer / ende namen haren wegh niet dooz den nieuwelijcks ghekaptē pas / maer dooz de vlackte ofte leeghte die op de rechter-handt lagh; soo als de Colonel die te vozen hadde af-ghesien ende bequaem gheoordeelt om een wegh te maecten van het Oosten naer het Westen toe; want gingh hy-naer paraleel met den ghekaptē wegh / ende was oock goetd booz de Beerden / ende liep altoos langhs 't Kievierken welck naer Pantorra vliet / als het schijnt naer de boben gheobserveerde scheuringhe vande Berghen: Capiteyn vanden Brande hadde oock versch dien wegh ghegaen naer St Antonio. Twee groote mijlen desen wegh ghegaen hebbende meest West ofte Noordt-West / begaben sy hun op d'ander zijde vande Kieviere op een plaetse daer een Boom dwars over 't Kievierken leght; men kost noch op twee plaetsen deur 't selve kommen / dan nam veel tijds wegh; vernachten dien nacht aen de over-zijde. Den neghentienden veranderde de Colonel sijn kours / ende begaf hem van dit Kievierken af recht naer 't Noorden toe; pas-seerden in desen marsch hy-naer twintich soo klepne als groote Brasiliaensche legghers van Hutten, soo wel hadt de vbandt desen wegh van langher-handt ghebypckt, deden desen dagh dyp mijlen / ende liepen in 't Bosch. Den twintigsten twee mijlen ghemarcheert hebbende quamen 's middaghs dooz de Coraillos van Pedro d'Acunha naer St Antonio. Vonden daer gheen versche tecken vande vbandt; ende erboeren daer naer dat de vbandt sijnen wegh hoogher Bosch-waerts naer 't Westen hadt ghenomen / passerende boben dooz de Caciovera ofte klippe van de Kieviere St Antonio. Soo dat de onse niet diep ghendegh dooz 't Bosch en waren ghegaen om hem te ghemoeten; de Portu-gesen die daer nae inde Coraillos wierden op-ghebangghen verklaerden dat Cameron alree acht dagen van daer was gheweest; welke viel op den twaelfden

den deses maendts/welcken dagh de Colonel aen-vongh dien wegh te kappen; soo dat indien hy niet kappen dien hooghen Bergh hadt over-ghegaen / licht op de rechte pas van de vbrandt ende wel slaeghs ghekommen soude hebben. Blevē daer dien nacht over een Kievierken legghen; als mede 's anderen daeghs om 't volck wel van Vleesch te versien/ doch vonden daer heel weynich Beesten/ soo wast daer alreede vande vbrandt gherupneert. Vonden daer noch eenich verhongert volck van Cameron leggen die niet voort en konden. Ende alsoo de Boffchen ende Coralen al langh te voren by den Kaedt waren verban- nen/ 't volck verboden daer te wonen/ ende gheboden met haer Beesten naer- der aen de strandt te kommen/ soo was 't volck daer noch effen-wel ghebleven/ tot merckelijcke versterckinge ende onder-hout vande vbrandt: de Colonel om dit in toe-kommende te verhoeden / dede der eenighe van 't volck op-vanghen: onder andere wierden daer achter-haelt twee rappe voghels / Dienaers van Pedro d'Acunha, die soo langh vooz ons volck bloden als immers kosten; de Colonel kende dese / want hadt dese noch eens mede-ghelept den vorighen tocht naer Goyana teghen Cameron, ende hadtse soo bitter ende wrevelich ghe- vonden dat niet een eenighe wegh hadden willen wijsen / haer ghelatende ofte geene en kenden: hadde niet tegenstaende haer laten gaen / doch op lijf-straffe verboden sich inde Coralen niet meer te laten vinden: nu wederom hier ghe- vonden zijnde / soo dede de Colonel den eenen die vooz-upt ghebracht wierdt neder-houtwen: ende den anderen brenghen ter plaetse daer den eersten lagh: dese siende dat het de Colonel ernst was / presenteerde pets van ghewichte te ontdekken indien men hem 't leven wilde schencken: ende verklaerde eerst vooz Capiteyn Mettingh, ende daer naer vooz de Colonel selfs; dat Henrico Dias was gheweest by Pedro d'Acunha, ende hem ghebodtschap van wegen Ma- nuel Dias d'Andrada, dat de selve de aen-kommende maendt October by hem inde Vergas wesen wilde: den knecht wierdt ghevanghlijck ghesonden naer het Reciff, ende sijn Heester Pedro d'Acunha mede derwaerts ghebracht om teghen den anderen ghehoort te werden. Van dit wierde soo slaplijck ende naerlatich by de Kaden ghedaen / dat de knecht eyndelijck lieten lopen; ende de Heester wesende de principale Man van het ontrouwe Landt-volck / ende die men langh hadde behooren ten Lande upt te seyn den / wierdt noch daer ghehouden: Den twee-en-twintighsten troock de Colonel van St Anton d'yn mijlen naer de Supcker-Holen van Antonio Rodrigos Moreno Torto; ende vonden die gheplondert by alleen acht man van 's vbrandts volck/ niet teghen- staende dat wel dertich inde Holen sterck waren. De Inwoonders en wilden teghen de vbrandt gantsch niet vooz-nemen / oock niet tot haer eyghen bescher- minghe. Des anderen daeghs marcheerden d'yn mijlen / ende quamen 's mid- daghs te St Laurens: vonden daer gheen vooz-raedt; soo dat de Colonel ghe- noegh te doen hadde om wat Farinha vooz 't volck by een te schrabben: doch stelde ordze met de Kegeerders van de plaetse / dat alle weke aen sijne troupen souden verschafft werden hondert en tsestich Alqueres Farinha, acht Ossen ofte twaelf Koepen; ende vooz de Colonels keucken een Koep/ twee Schapen ende twaelf hoenders. De Colonel vertroock van hier naer het Reciff, alwaer by de Kaden inferieuse deliberatie wierdt geleght/hoe men best des vbrandts partijen de Divres soude af-snijden/ ende de correspondentie met onse Portugesche In- woonderen verhinderen: ende beslooten eyndelijck by Placcaten in verschey- den Fregesien aen te slaen / allen Inwoonderen aen te segghen dat vanden eer- sten October tot den vijftienden des selver maendts vryheyt sullen hebben inde Boffchen te gaen / Farinha upt de Rossas te maecken / hare Beesten ende Paerden af-halen/ ende sich achter de hier naer ghespecificeerde limiten te reti- reren: oock alse souden sien dat de Eyghenaers naer-latich waren / een pedet- gheoor-

ANN O
1636.

gheoorloft soude wesen naer sich te trecken wat hy wilde: want dat naer den vijftienden October dooz de Brasilianen upt last vanden Raedt / alle Rossas inde Bosschen souden werden upt-gheroept / de Hupsen verbrandt / de bebondene Lieden doodt-gheslaghen / Heerden ende Beesten vernielt. De Limiten achter de welke sy haer vertrecken mosten / ende tusschen de selve ende het strandt woonen ende verblijven / wierden dese aen-ghewesen. Van Goyana af recht naer 't Zupden toe / nae Urapawa Para Cima ('t welck dicht by Westen by de Aldea St Miguel leght) neghen mijlen: upt-suptende Terra Nova, Treconnain ende alle de Rossas by Westen. Van Urapawa naer Musurepe, inbegrijpende Monsterino dos Padres Franciscanos (met conditie dat by Monsterino geene Wooningen wesen sullen / noch' Wiffen noch Vergaderingen worden gehouden) twee mijlen: upt-suptende daer mede alle de Rossas vande Kiebiere Capivaribi, die langhs dese Kiebiere tot by het Hups van Girgolio de Barros met menichten staen. Van Musurepe naer 't Hups van Francisco Gomes d'Abreo anderhalf mijle; van daer nae Pedro Barroso een groote mijl: van daer naer de Ingenio van Antonio Rodrigues Moreno twee mijlen: van daer naer de Ingenio van Balthasar Gonfales Moreno Gordo d'yn mijlen: van daer naer de Ingenio van Andres Suarez twee mijlen: van daer naer Cajabuffu, de Ingenio van Fernando Gomes een mijle: van daer naer Pantorra, vooz-by de Ingenio van Antonio Gonzalez de Paz twee mijlen: van daer naer Sibero de Cima ofte Ingenio van Manuel Navaillos vier mijlen: van daer naer Camarigibi ofte de Ingenio van Francisco Rodrigues de Porto teghen-ober Serinhain vier mijlen: verder was de vbandt onser nae-buys. By dese resolutie meynden de onse kans teghen des vbandts partijen te krijghen; want meynden dooz dese verwoestinghen te weghe te brenghen dat twee-en-dertich mijlen langh gheen andere Divyses bindende als met het swaerdt souden moeten halen / soo mosten sy noodtsakelijck op onse woon-plaetsen ofte besettinghen ontdeckt aen-kommen. Den laesten deses maendts vertrock de Colonel Artichau naer St Laurens by sijne troupen / ende dede de beraemde Placcaten op de nodighe plaetsen aen-slaen tot waerschouwinghe vande Inwoonderen. In 't begin vande maendt van October hoozdemen weder verscheyden geruchten datter nieuwe partijen van de vbandt (ende in 't besonder Rebelhino) in aen-tocht waren om achter de Bosschen om / ofte dooz 't dickste der selver een nieuwen in-val in onse Landen te doen: doch de tijdinghen waren soo onseker datter gheen vaste resolutie op en konde ghenomen werden. Den seften werdt de Heer Elias Herckmans nevens de Heere Eyffens ghesonden naer Tamarica ende Goyana om aldaer te gouberneren; namen haren wegh ober Garasu, om in Moggioppi den Facteur vande Jesuiten te ondervizaghen waer by de Neghers vande selve hadde ghelaten die aen de Compagnie verballen waren / ende bebonden dat de selve by de Papen woonende om de Zupdt van Pernambuco ontrocken waren. Crocken van daer naer Goyana, ende quamen den selven dagh tot Capivaribi; ende den sevendden naer dat de voozsepe Herckmans in sijn goubernement was bevesticht de Inwoonderen van Goyana vooz-ghelesen het pardon / waer by alle upt-ghewekene die Cameron ghevolght waren / binnen vijftien daghen wierden in-gheroepen / ende kommende ghepardoneert werden / ende den volghenden dagh inde plaetse vande upt-ghewekene eenighe nieuwe Officianten ghemaect; ende de Capiteyn Hans Willen Louijssen belast met d'yn hondert Brasilianen naer 't Legher vande Colonel Schuppe in Serinhain te trecken. Den twaelfden der selver maendt bequam de Colonel in St Laurens advijs van verscheyden Portugesen onder ons woonende / dat de vooznoemde Rebelhino met ontrent d'yn hondert Soldaten Blancos, ende eenighe wepnige Cabocles (soo noemensse de ghebozene van een Brasiliaen ende Negrinne) al ghekom-

October.

ghekommen was tot Traconhayn Posa de Mejo, ende sijn wegh nam naer de Capitania van Pariba: soo dat de Colonel goedt vondt 't selve de Heer Colonel Schuppe ende de Kaden stracx aen te schrijven: de welke overleggende de voozgaende waerschouwinghen van des vbandts vooznemen op de Verga; des Rebelhinos klepne macht / haer niet konden inbeelden dat de vbandt naer Pariba wilde / maer dat dit voozdachtelijck uyt-stropde om de Colonel Artichau meer om de Noozdt te trecken / op dat 't volck legghende in Porto Calvo te beter ghelegentheyt ende kants mochte bekomen om op de onse leggende in Serinhain te vallen / ende dieper in 't harte van de Capitania van Pernambuco te voozen: 't welke haer te meer inbeelden om datter eenighe kondtschap was ghekommen dat de vbandt in 't Doorp van Porto Calvo de Hupsen alle neder-wierp / ende daer niet en wilde houden als 't fozt by de oude Kercke op den Bergh / sich veerdich makende om op de onse af te sacken; welckes alles den Raedt dede resolveren dat best was de Colonel Artichau met sijn by-hebbende troupen noch in sijn Quartier te S' Laurenzo bleve legghen / tot dat men klaerder sach waer de vbandt henen wilde. Ondertusschen en lieten niet soo die van Goyana als Pariba te waerschouwen op haer hoede te wesen. Werdt mede de Capiteyn Hans Willem Louijssen ghelast met sijn Brasilianen noch in Capivaribi te blijven en te sien werwaerts de vbandt sich wenden mochte. Twee dagen daer naer quam schrijvens van Pariba, Goyana ende elders; dat Rebelhino met seven hondert man wel in Terra Nova was aen-ghekommen ende voozraedt van Farinha maecte. Den vijftienden voozochten de Portugesen de Colonel in S' Laurens aen / dat Henrico Dias met een troupe van ontrent de hondert en vijftich man meest Negros ende Mulaten gekommen was tot inde Coral van Antonio Cabral; ende dat Rebelhino al vooz-upt was / ende noch meer partijen onder Cameron verwacht wierden. Ghelijck dan 's anderendaeghs vernam dat een andere klepne troupe onder 't belepde van Don Louis de Sosa ontrent Nostra Sennora de Luz was aen-ghekommen; ende dat aller deser partijen last ende vooznemen was de Supcker-Kiedt-Velden allenthalven te verbzanden / ende de Molens te destrueren / ende 't volck te verderben soo vele als sy kosten. Ondertusschen wast ghebeurt dat de Politique Raedt Eyssens die in Pariba resideerde van de vbandt wierdt verrast ende doodt-gheslaghen: dit ongheluck quam aldus te passe; niet tegenstaende de stercke gheruchten van des vbandts komste ende naerderheyt / soo was den Raedt Eyssens met vijf-entwintich Soldaten ende eenighe jonghe koop-lieden / nevens ettelijcke Brasilianen uyt Pariba gereden naer sijn Supcker-Molen eertijds toe-behoort hebbende Manuel Pires: qualijck een half upze daer gheweest hebbende quam hem Rebelhino onversiens over den hals / ende begon 't Hups sel te beschieten: onse Brasilianen niet komnende in 't Hups kommen namen de vlucht; dan die in 't Hups waren soo Soldaten als koop-lieden weerden haer wacker / doch met sulcken onversicht dat binnen een upze al haer krupt verschoten hadden; het welck by de vbandt ghemerckt zijnde / viel te stouter aen; niet te min wierdt vooz die repse noch te rugge ghedzeven: dan onder 't Hups ghekommen zijnde vbrachten den vbandt daer in / sonder dat de onse 't selve konden verhinderen; de welke dooz den vbandt ende roock ghedwonghen wierden met gheweldt dooz de vbandt te slaen: hier werdt den Raedt Eyssens naer dat sich mannelijck hadde gheweert nevens sijn Secretaris doodt-gheslaghen; daer bleven noch neghen vande onse soo Soldaten als Negros ende Brasilianen; eenighe weni-ghe wierden ghevangen wegh-ghevoert / ende de reste ontquament. Alle dese gheruchten niet tegenstaende de welke van tijdt tot tijdt de Kaden op 't Reciff wierden aen-ghemelt en konden niet beweghen om de Leghers hare posten te doen veranderen: maer werdt goedt ghevonden de Colonel te belasten als noch

ANN O
1636.

noch in St Laurens te blijven legghen / ende alleen eenighe troupen herwaerts en derwaerts upt te schicken naer dat de ghelegghentheden souden bereyffchen ende sijnen goeden raedt toe-draghen soude. Weswegen hy dan den acht hien- den des selven maendts onder 't beleydt van de Capiteyn vanden Brande upt-sondt vier Compagnien / te weten: die bande booznoemde Capiteyn / die bande Major Mansveldt, van Duynkercker ende van Hollingerus: met last dat se onder-weghen naer de vbandt vernemende trecken souden van St Laurens naer Musurepe, wesende twee mijlen en een half: van daer naer 't Hups van Francisco Corefmo dyp mijlen; naer Treconhain twee mijlen; naer Terra Nova twee ghelijcke mijlen; naer Tapiserica dyp mijlen ende soo boozts naer Capivaribi in Goyana twee mijlen. Ende datse aldaer twee dagen gherust hebben- de / de Brasilianen die verschafft waren tot sich souden nemen / ende met haer wederom de boozsewde wegh te rugghe souden keeren naer St Laurens by het resterende Legher: ende alle desen wegh langhs door de Brasilianen souden doen upt-roepen alle de Rossas, (dat zijn de Velden van Mandioca daer de Farinha van werdt gemaect) ende de Corallos (d'welck sijn de plaetsen daer het Wee werdt in ghehouden) destruerende die buyten de palen lagen by het Plac- caet hier vozen aen-geroert aen-ghewesen. Naer Pariba te gaen werdt alsdoen ongheraden gheoordeelt / ten deele om dat niet bozboz en was de troupes te verre van den anderen te verdeplen / doch meest om dat den Ammirael met ette- lijcke hondert Boots-ghesellen ende eenighe Soldaten de welke op nieuws upt het Vaderlandt waren aen-ghelandt derwaerts waren upt-ghesonden. De volghende daghen begon men de vbandt te vernemen / de welke inde Ver- gas ende elders vele Supcker-Riedt-Velden begonden te verbzanden; nebens eenich Brasil-hout d'welck hier en daer ghereedt lagh om naer de Zee-kant af- ghevoert ende ghescheept te worden. De Colonel Artichau dit vernemende wende wel alle blijt aen met upt-seynden van troupen / nu dyp / nu twee / nu meer Compagnien teffens hier en daer versyndende / ende dickmaels maer een Compagnie by sich behoudende; doch en konden de vbandt nergkens aen- treffen / de selve hielt sich te bedeckt / ende en hadt gheen lust met de onse te bechten / soo dat wel dyp hondert sterck zijnde maer vijftich van de onse lieten passeren sonder op te bzeken. Den twee-en-twintighsten bequam de Colonel in St Laurens sekere kondtschap van noch een ander troupe bande vbandt onder het beleydt van Capiteyn Soito, sterck tusschen de twee ende dyp hondert mannen meest Blancos ende weynige Caboclen; ende hoe dat gheweest was in 't Hups van Manuel d'Olivera ende daer gheslapen: (dit Hups was ghelegghen een mijle van Musurepe) ende van hem ghegeven datter noch meerder troupen volghden / alsmede Cameron met sijne Brasilianen; ende dat van meyninghe waren de Colonel in St Laurens te besoecken. Kortz daer naer werdt de Colo- nel aen-ghedient hoe dat de booznoemde Soito 's mozghens ten acht uren in Musurepe was gheweest / ende van daer naer de Aldea St Miguel vertrocken / ende seer neerstich vzaeghde naer de troupen van Rebelhino. 't gaf gheen kleyn bedencken bande ontrouwe der Portugesche Inwoonderen / dat t'elcke repse wel boodtschapten waer de vbandt was gheweest / maer noyt waer hy was ofte hadde te kommen; niet teghenstaende men dupdelijck speurde dat se de vbandt met hare Beesten ende Farinha spijsden. De Brasilianen upt de Aldea van Rutagny waren eenighe daghen te vozen gheblucht op 't Eplandt Tamarica, ende waren nebens de Inwoonderen gheleght op de passen om de vbandt het over-kommen te verhinderen / ghelijck dan mede alle het kleyn Daer-tuygh d'welck men ghewoon was te houden tusschen 't Eplandt ende Goyana, door last vanden Raedt Herckman was op-gehaelt ende onder het Eplandt ghebzacht. Ontrent die tijdt werdt by Jacob Hes Capiteyn van de Sout-

Sout-bergh een Schip op-ghebracht kommende van Angola met twee hondert en dertich Negros / de welke kortz daer aen verkocht zijnde over de dertich dupsent Gulden upt-brachten. Den vijf-en-twintighsten bequam de Colonel Artichau tijdinghe van een Portugees woonende dicht by de Aldea quemada St Miguel, hoe dat twee Negros van Juan Nunnies, dewelcke in 't Bosch besich zijnde met op-vangen van Beesten by Rebellen verrast waren ende met ghenomen / boozleden midder-nacht weder in-gekomen waren / zijnde den avondt te vozen den Rebellen ontlopen / als hy reede was dicht onder 't Hups van Gorgolio de Barros; de welke verhaelden hoe dat de selve seer haestich retireerde / met voerende ses ghequetste ende seven dooden naer-ghelaten hebbende / als sy ghehoort hadden; ende dat geen ghevangens vande onse by hem ghesien hadden. Den seven-en-twintighsten quamen brieven van Serinhain vande Colonel Schuppe, de welke melden hoe dat een party van onse Brasilianen ontrent tachtich koppen / onder Capiteyn Jan Augustijn, met ontrent twintich Soldaten waren upt-ghesonden naer Una; alwaerse over de Riviere vande vande beset ende over-vallen waren / doch weerden haer dapper soo langh tot dat haer Krupdt en Loot ontbrack / zijn eyndelijck verstroyt / de Capiteyn ghevanghen ende ontrent twintich te rugghe ghekommen / die haer weder-varen vertelden: melden mede dat Camaron wederom met vijftien hondert man in aen-tocht was naer onse Quartieren. Kregghen mede tijdinghe dat Henrico Dias met een deel jonghe Lieden / die hem upt onse conquesten toe-geballen waren / inde Verga was / ende hadde by de Supcker-Holen St Bras een Sergeant met ses Soldaten gheslagen. De Colonel Schuppe versocht de Kaden / dat allom goede kondtschappen souden upt-seynden / om op des vbandts voornemen te letten; dat hy / indien vernam daer meerder macht over-quam / mede soude op-breken (Serinhain beset latende) ende naer 't Reciff ruckten. Den acht-en-twintighsten bequamen brieven van de Heer Schotte upt de Cabo St Augustin, meldende dat aldaer hadde doen ghevangen nemen twee Franciscaner Nonnicken upt het Klooster te Poyuca, om datse teghen onsen staet gheschreven ende met de vbandt gehandelt hadden. De Colonel Schuppe schreef mede dat twee Jachten gheschickt hadde naer St Goncalvo ende Paripuera; ende versocht noch een Schip ofte twee derwaerts ghesonden te worden / om de twee ghemelde Forten daer te helpen slechten / alsoo de selve niet dan met groote kosten konden ghehouden werden / ende nu geen voordeel meer konden doen / dewijl de vbandt doch eenen pas boven de Forten om / deur het Bosch ghemaect hadde. Den neghen-en-twintighsten is voer 't Reciff ghekommen 't Galliot de Mout-haen; d'welck met hulpe vanden Windt-hondt (op de Custe van Africa krupfende) ghenomen hadde een Spaensch Schip gheladen met stuck-goederen / dat op kommende wegh was: ende den neghenden November eerst is aen-gekomen. De Colonel Artichau als vozen verhaelt de ghelegentheit vande retrace van Rebellen vernomen hebbende in St Laurenzo, schreef den ses-en-twintighsten aen den Colonel Cheef, over het Reciff, alles 't ghene hy vernomen hadde / versoekende dat hy op des Rebellins deurkomste wilde passen / door dien hy reede hem te verre voer-by was / wesende by-naer thien mijlen hoogher als daer hy Colonel was leggende. 't Convooy met desen briez wierdt onder-weghen verstroyt / een vande onse doode gheslagen ende twee ghevanghen; soo dat ghenootsaecht wierdt een tweeden briez te schrijven ende voorts te seynden. Den dertighsten verstont de Colonel upt twee Portugeesen woonende in Nostra Sennora de Luz, die den Rebellen des nachts tusschen den acht ende neghen-en-twintighsten ontlopen waren / hoe dat de selve noch stont een mijle boven St Antonio by de Caccio Era, met sich draghende seven ghequetste / ende met voerende seven ghevangens upt Pariba;

ANNO
1636.

November.

dat zijn ghewoonte was een dagh voozts te trecken ende den anderen te rusten by 't Water / alsoo 't selve niet in alle plaetsen en was te vinden. Den lesten quamen de vier Compagnien met Capiteyn vanden Brande upt-ghesonden / weder in 't Quartier te St Laurenzo sonder eenighe vbandt ghesien te hebben. Den tweeden November wierdt by Capiteyn Hans Willem, Commandeur in Goyana over de Brasilianen / aen-gebzacht / hoe dat veertich ofte vijftich Brasilianen van hem upt Capivaribi waren upt-ghesonden ontrent een half mijle van Goyana naer de Suicker-Holen op de wegh naer Pariba om 't veldt te ontdekken; dese attrapeerden daer Henrico Dias met zijn volck / ende maecten een embuscade daer op / maer een charge ghedaen hebbende gingh de vbandt deur / ende de onse bleven niet staen / doch verstonden daer naer upt een ghevanghen die haer ontlopen was / dat Henrico Dias dooz zijn buyck gheschoten was / ende in groot ghevaer van zijn leven. Den sesten quam aldaer te reede het Schip de Pijn-appel, mede-bzenghende een Schip kommende van Angola ende willende naer West-Indien / op-hebbende ontrent de vier hondert Negros, die daer naer tot behoef van de Compagnie wierden verkocht. Ter selver tijdt wierdt Tournalon upt-ghesonden met vijf Compagnien Soldaten ende een Compagnie Brasilianen / om alle de Rossas langhs de Riviere Capivaribi verbannen / upt te roepen. Den achtsten endt neghenden quamen by de Colonel in St Laurenzo hondert en twee-en-tachtich Brasilianen / met ontrent dertich Vrouwen / zijnde de Compagnie van Hans Wilhems. Den twaelfden keerde de Capiteyn Tournalon met zijn troupes weder upt de Matto, hebbende upt-gheroept alle de verbannen Rossas aen Capivaribi. Den dertihenden is by de Colonel ghekommen Diego Montero van Musurepe, met hem bzenghende een Swarte toe-behoozende Gonsalo de Sofa, die Soito verast ende ghevanghlyck met ghenomen hadde den twee-en-twintighsten der voozleden maendt / ende met hem ghebzacht tot achter de Coraillos van Pedro d'Acunha naer 't Hups van Aluares Nunnes, alwaer hy Soito weder was ontlopen; desen Swarten vertelde hoe dat hy ter voozschreven plaetse by een gheslaten hadde de troupes van Soito, van Henrico ende Cosmo Dias, neffens eenighe Brasilianen / niet wetende by wien de selve ghelepdt wierden: van Rebellin en wiste hy niet te segghen / verhaelde vorders dat de voozsende Capiteynen eenige partijen hadden upt-gesonden den wegh naer Porto Calvo om naer Rebellin te vernemen. Dat dese troupes ter ghenoomder plaetse Farinha maecten ende Blesch roockten / niet vooznemens zijnde van daer te verrecken vooz dat beschept upt Porto Calvo hadden bekommen. De Colonel dese kondtschap vande vbandt bekommen hebbende / is den veertihenden met de helft van zijn volck van St Laurenzo vzoegh op-ghetoghen in 't Bosch naer St Antonio om de vbandt daer te soecken. Capiteyn Mertingh ende Capiteyn Tournalon met hare Compagnien volghden hem 's anderendaeghs. De Colonel desen dagh ghekommen zijnde aen St Antonio, bequam eerst ghevanghen een Brasiliaen die Soito onse Inwoonders hadde af-ghenomen / ende daer naer een Portugesche Soldaet / die upt-ghegaen was om Beesten te schieten; ende vernam upt de selve / dat niet alleen de vooz-ghemelte troupen van Soito ende Henrico en Cosmo Dias daer by een waren inde Coraillos van Pedro d'Acunha, maer dat Rebellin doock by haer was ghekommen / met alle het Spaensch volck dat inde Capitania van Pariba was gheweest, doock een Compagnie van onse Over-lopers; ende datse alle upzen Cameron met sijne troupen upt Porto Calvo verwachten. Vozdeelende upt allen desen dat de vbandt aldaer al ontrent de acht hondert man sterck moeste wesen / ende by sich maer ontrent de dyp hondert en vijftich bevindende / en konde niet gheraden vinden de vbandt aen te tasten / vooz dat de Compagnien van Mertingh ende Tournalon by hem waren

waren ghekommen: ende om de vbandt (die reede eenre van onse Ont-lopers hadde verrast/ ende uyt de selve onse klepne macht vernomen) beter uyt te loc- ken ende uyt sijn voozdeel te trecken / soo reculeerde desen dagh naer de klippi- ghe Kiebiere van Tapicura, om de oppoortunitent van 't Water te ghenieten. De voozsende twee Compagnien vier-roers den sestienden by hem ghekom- men zijnde/ troock de Colonel op met een vaste resolutie de vbandt aen te tasten; ende de Wachten vande vbandt/ die by-naer ander half mijle vooz- uyt laghen/ op-ghejaeght hebbende / passeerde St Antonio, ende kreegh des middaghs de vbandt in 't ghesichte. De vbandt meynende ons volck verbaert te maecten/ stondt met sijne groote Bataillons in gorde ordie op eenen hooghen Bergh achter een moepelijcke Vallepe / die de onse deur mosten trecken om hem te at- taqueren: maer als hy sach dat de Colonel, alles niet teghenstaende / den nae- sten Bergh af-sackte naer hem toe / Trommiels ende Trompetten roerende ende aen-vinghende deur de Vallepe / soo begon hem de moordt te ontvallen/ ende retireerde vooz eerst sijne embuscade uyt de Vallepe op den Bergh: ende siende de onse voozts op hem aen-trocken/ verliet den Bergh ende begaf sich te Bosch-waert in/ niet verwachtende een-maels onder schent te kommen. Ons volck den halven dagh seer sterck ghemarcheert hebbende/ ende seer vermoeyt zijnde / en wierdt niet toe-ghestaen den wegh te volgen die de vbandt vluchte/ niet wetende of daer Water souden vinden. De Colonel ruste sijn volck dien dagh in des vbandts Quartieren by het schoone Kievierken Anatuwa. Ende alsoo de vbandt scheen sijn retraitte te willen soecken deur de Bosschen naer Porto Calvo, soo schreef de Colonel darellick aen de Colonel Schuppe, ober het Reciff, sijn wederbaren ende bedenckinghen / ten eynde de selve mochte letten op middelen om de vbandt den wegh te onderscheppen. De Compagnien van Mettingh ende Tournalon wierden weder ghesonden naer St Laurenzo, ende de Colonel dede den seventhienden ende achtthienden alle de Rossas uyt-plucken ende neghen Hupsen verbzanden / de welcke stonden byten te limiten van het vooznoemde Placcaet; bedervende ontrent thien Coraillen van Pedro d'Acun- ha, ende ses vande Hunnicken van St Bento; op dat de vbandt in toe-kom- mende daer gheen onderhoudt mochte vinden: ende keerden den neghenthien- den weder in sijn Garnisoen te St Laurenzo. Den vijf-en-twintighsten wierdt het volck in St Laurenzo ghemonstert / ende bevonden acht hondert ende thien Soldaten; ende twee hondert ende dyn-en-beertich Brasilianen; benebens twee-en-twintich Creys-Personen. In 't begin van dese maendt arriveerde uyt 't Vaderlandt de Pijn-appel van Amsterdam, onder de Linie verobert heb- bende een Schip van Angola kommende / ende willende naer West-Indien/ met dyn hondert acht-en-beertich Swarten. Den neghenden quam te reede 't Schip St Juan Baptista op de Custe van Angola ghenomen. Alsmede daer naer de Schepen de Leeuwinne vooz de Camer op de Mase; S^a Clara, den Een- hoorn; St Pieter, Blaeuwe Leeuw, 't Jacht Schuppe. Den ses-en-twintigh- sten arriveerde aen het Reciff uyt het Vaderlandt het Schip de Zee-Robbe met seventhien; ende de Jonas ende Abrahams Offerhande met hondert ende ses-en-tfestic Soldaten. Het begin vande maendt December begonnen December. weder te hoozen vande vbandt; want Rebellin laest soo schandich ghebluche zijnde vooz de Colonel, siende men hem niet en vervolghde / keerde weder te rugghe / ende ghewacht hebbende tot dat de Colonel naer sijn Quartier was ghekeert; sondt eenighe klepne partijen hier en daer inde Capitania van Per- nambuco, om de onse daer dooz te bedzieghen / ende te noodtsaecken ghelijcke partijen uyt te stieren om hun in toom te houden: ende hy selfs met het gros van sijne troupen viel met een groote gheswindigheyt weder inde Capitania van Pariba. Doch rechte aldaer wepnich uyt / want Bongarson ofte Goedlad.

ANN O
1636.

Major ende Commandeur ober Pariba over-viel hem onversiens den seben-entwintighsten des voorszeden maendts des avonds inde Supcker-Holen van George Homme Pinto, ghenaeamt St Andreas, ende sloegh hem inde vlucht; de onse hadden ses dooden ende veerthien ghequetste: onder de dooden was de Daendrich van Duyn die sich heel mannelijk queet: vande vbandt bleven legghen acht dooden ende eenighe ghequetste. Dese verbaestheyt over-viel Rebellin, om dat soo verre vande Stadt ende Forten / oock soo haestich werdt aen-ghetast / maeckende daer upt rekeninghe dat de Colonel met sijne troupen daer moest wesen. De tijdinge van dese defaite wierdt by de Heeren Kaden de Colonel Artichau aen-geschreven; de welke den tweeden December neffens desen briesf weder kondtschap bequam vande vbandt: want 's moorghens heel vzoegh quam tot hem van Musurepe een Portugees / die hem verhaelde dat de voorszeden nacht ter selver plaetse gekomen waren Rebellino, Henrico Dias, Soito, Manuel Barretto, de Melo ende andere Capitepen / met ontrent ses hondert man / waer onder hy giste ten minsten vijfhondert musquettiers te wesen: ende datse daer niet meer als een Osse ghegheten hadden / ende ontrent anderhalf upze voorszeden dagh vertrocken waren dooz 't Bosch naer 't Hups van Manuel d'Olivera in Guayta: ende datse seer ghematteert ende verbaest waren. De Colonel niet goedt vindende hier langh op te beraedtslaghen / melde de Heeren Kaden op 't Reciff by een briesf aen / hoe dat hy te rade was ghewordt de vbandt op 't spoedichste te gaen besoecken / sonder te wachten op de Compagnien die hier ende daer verstroyt laghen / ofte elders de ronde deden / in hope zijnde de vbandt nu eens sekerhijk te onderscheppen: nam met sich de Compagnien die teghenwoozdich in 't Quartier waren / ende gingh des middaghs upt / de wegh naer St Antonio toe / maeckende gissinge de vbandt te vinden by 't Water inde Coraillos van St Bento: des nachts daer gekomen zijnde leyde sich neder tot den daghe-raedt; doch de selve ghekommen zijnde en vernamen daer niemandt. Soo dat sijn wegh naer St Antonio vervolghde / ende ten halven des selfs gekomen zijnde / wierdt des vbandts spooz gewaer / d'welck niet en volghde de groote wegh / maer quam klepne bosch-paden upt / ende gingh weder sinne voet-paden op / mijdende de rechte wegh op St Antonio. De Colonel sulcx merckende / verliet mede de wegh naer St Antonio, ende volghde haer spooz met een spoedighe voort-gangh / ende ontrent anderhalf mijle voozts-getrocken zijnde / quam aen de plaetse daer sy haer nacht-legher ghehouden hadden tusschen dichte Bosschen / de Dieren vbanden noch / ende de vellen vande versch gheslachte Schapen / de veeren vande ghepluckte Hoentderen lagen daer noch verstroyt / soo dat sich verwonderde / datse in soo korten tijdt soo grooten wegh van Musurepe hadden af-ghedaen. Ende om dat de voet-paden ginghen naer 't Hups van Diego d'Acosta, 't welck inde Bosschen leght ende tamelijck sterck was / soo verhoopte haer daer te vinden ende te becinghelen moede zijnde ende sich tot ruste begheben hebbende: inder ijl voorttreckende quamen daer met den avondt: doch vonden aldaer niet dan gelijcke versche teekenen van haer wesen aldaer; ende leyden haer daer neder om wat te rusten. Verstonen aldaer upt een Negher die de vbandt hadde mede-ghenomen ende nu weder te rugghe quam naer sijn Heere woonende in Musurepe, dat de selve daer wel gherust hadde / maer reede 's middaghs ghepasseert was de Supcker-Holen van Andre Suarez, ende noch d'yn mijlen was van 't Hups van Diego d'Acosta vooznoemt / ende dat van daer in grooter haest sijn wegh nam naer 't Bosch van Poyuca, soo dat wel saghen onmogelijck vooz hun was de vbandt te achterhalen. De Colonel quam wel vooz / dat de vbandt noch een verre wegh hadde te doen / eer hy te Porto Calvo hadde te gheraecken / ende dat noch kans hadde hem in twee of d'yn daghen te achterhalen / ende hem dan gantsch

gantsch moede ende mat te vinden/door dien in korten tijt van St Antonio naer Pariba, (welck zijn vijf-en-twintich mijlen) ende weder van Pariba naer St Antonio, ende noch soo veel verder ghemarcheert hebbende/ noodsaeckelijck seer af-ghement moeste wesen; maer daer quam weder teghen / dat de Colonel geen Negros by sich hadde die de Divyses ende Ammunitionie van Oorloghe door de Boschen mochten naer-draghen / ende derhalven al te ghevaerlijck was sich soo verre van haer Quartieren ende Magasijnen te begheven: weswegen dan te radē wierdt sich weder te rugghe te begheven / troeck eerst door de Supcker-Holen van Balthasar Gonfalos Moreno Gordo, ende daer naer door Nostra Sennora de Luz, (welcke met verwonderinghe gantsch ledich vonden) ende eyndelijck door de Supcker-Holen van Antonio Rodrigues Moreno Torto; ende quam weder in St Laurenzo den vijfden December voor de middach. Onder-tusschen was den tweeden voor Pernambuco weder ghekommen het Schip de Hope van Ter-Veere, d'welck den seftienden Junij vande Custe was af-ghedreven. Ontrent de selve tijdt soo wierden ontrent Tamarica by de Supcker-Holen van Brandaon des vbandts Hulatten (die gheleedt wierden by Louis d'Acosta) by de Compagnien van de Major Mansveldt ende Capiteyn Duynkercker aen-getroffen; doch zijn haer ontsnapt / achter-latende een hope Stuck-goederen als Lijnwater ende anders / die sy in onse ghewesten hadden gherooft / oock eenighe Wapenen / die de onse hebben bekomen ende aen-gebracht. Den seften December is de Blauwe Leeuw voor 't Reciff ghekommen upt het Vaderlandt / vier maenden onder-wegen geweest hebbende. Capiteyn Tournalon wederom de ronde doende van 't Bosch met ettelijcke Compagnien / ende treckende van het Huys van Aluares Nunnes boven in 't Bosch / door Peris Peris ende Alagoa Grande, ruppeerde alle de verbannen plaetsen; ende vingh een Tapuyer vande vbandt / by hem hebbende een bries van Cameron, die noch eyndelijck hun ontleep: upt welcken bries men vernam dat de vbandt alle vlijt aen-wende om de Tapuyas aen sich te trecken. Den negenden arriveerde aen 't Reciff het Schip de Water-hondt, thien weken onder-wegen gheweest hebbende / ende kommende van Amsterdam: alsmede den thierenden het Jacht de Kemp-haen, d'welck onder-weghen verovert hadde een Schip met dyp hondert ende veertich Swarten / van de welke by publique vendue zijn ghemaectt seven-en-tseftich duysent Gulden. Den twaelfden keerde Capiteyn Tournalon met sijne by-hebbende troupen weder in St Laurens: hy hadde in Peris Peris betrapt eenighe Bries-draghers / die daer Vlesch droogden / de welke haer brieven wegh-werpēde ontleepen / doch de brieven wierden op-ghenomen / ende waren neghen in ghetale / meest gheteckent by de Conde Bagnola, ende oock eenighe by Manuel Dias d'Andrada, welcker inhout was / dat alle de troupen die in onse ghewesten stroopten / haer weder naer Porto Calvo souden verboeghen / alsooder nu voor-raedts ghenoech was / ende sy wat grooters meynden voor de handt te nemen; maer datse alle jonghe Liedē ende Negros met haer brenghen souden diese konden aen-treffen; ende onder-weghen verbranden alle de Supcker-Kieden ende 't Brasil-hout datse vinden konden: dese brieven wierden op 't spoedichste by de Colonel ghesonden aen den Raedt / ende door haer aen de Heere Colonel Schuppe. Den derthienden quamen oock weder te St Laurenzo verscheyden partijen / ende onder andere Pedro Corree met sijne Brasilianen / in Guaita ghevanghen ghenomen hebbende Francisco Barretto een Capiteyn van de Hulaten / die ghewoon waren van Porto Calvo de Ammunitionien de andere toe te brengen: als mede een ander Hulac die eertijds by Juan Mendes gheweest was. Upt de welke eerst quamen te verstaen / dat de vbandt in 't Bosch / een mijle van St Antonio, op den Berghe een steenen Redoute hadde ghemaectt / met noch twee Kretrenchementen

A N N O
1636.

ten van aerde onder aen den Bergh inde leeghte / om sich derwaerts te retire-
ren: ende dat Rebellen den seftienden November sich oock derwaerts hadde
begeben / ende daer naer weder naer Pariba was ghegaen. Den veerthienden
werden twee Over-lopers van de vbandt in-ghebracht / wesende beyde Spa-
gnaerden: oock quamender brieven van de Commandeur aen Capivaribi; ende
van den Raedt Schildt uyt Tamarica, aen-meldende de gheruchten die der gin-
gen van Capiteyn Garfman Commandeur van Rio Grande, ende vande Padre
Vicario, als of de selve met de vbandt corespondeerden / ende 't Casteel Ceulen
wilden over-leveren / ende dat tot dien aenslach by de vbandt ghesonden was
een voornemen Capiteyn Paulo de Prato met een deel volcks. De Kaden op
't Reciff hier van verwitticht zijnde / vonden goet de Colonel by sich te ont-
bieden / ende met hem te beraden watter best in te doen was. Vonden ghera-
den derwaerts te seyn den de Politique Raedt Schotte neffens de Comman-
deur Willem ende eenighe recreuten / om de Padre Vicario ghevanghlijck op te
seyn den ende de Commandeur naeuw van dese saccke te onderbraghen; de
welcke den seftienden met een Jacht naer Rio Grande vertrocken. De Colo-
nel keerde den achtthienden weder naer St Laurenzo. Den twee-en-twintigh-
sten wierdt de Colonel by de Heeren Kaden toe-ghesonden een Capiteyn van
Brazilianen met namen Pantaleon Montero, die vande vbandt over-ghelopen
ende in Serinhain by de onse ghekommen was / ten eynde hy konde beproeven
ofte uyt de selve eenighe aen-lepdinghe ende dienst was te trecken; dan bevin-
dende in hem gheen kleyn naer-dencken dat maer over-ghekommen en was
om te bespieden / sondt hem weder te rugghe aen de Heeren Kaden op 't Reciff.
Onaenghesien onse Compagnien gins ende weder trocken dooz 't Landt / om
op des vbandts partijen te letten ende verhinderen dat gheen schade en deden/
is eben-wel ghebeurt dat een Capiteyn van des vbandts Mulaten ghenaeamt
Tabora, niet meer als met hondert vier-roers ende veertich Brazilianen / men
weet niet van waer ofte dooz wat wegh ghekommen is in 't midden van onse
ghewesten / by Garasu, ende heeft inde Supcker-Molens van d'Acosta Bran-
daon ghenaeamt Gonfalso Novo; van Donna Catharina de Tracellas ofte Pedro
de Rocas (die vooz desen in 't Real was op-ghehanghen) in stucken gheslaghen
alle de vanden met Supcker / als mede de Supcker-kisten / ende meest in 't wa-
ter gesmeten. De Colonel wierdt op 't spoedichste daer van ghewaerschouwt
by de Eynghenaers de welcke dese schade was over-ghekommen / ende wende
alle vlijt aen om de vbandt te betrappen: sondt datelijck Capiteyn Tournalon
met sijne Compagnie / ende die van Mortamer, neffens de recreuten van de
Lieutenant Fereres, dooz 't Real naer Biberibi ende van daer naer Garasu: als
mede andere partijen Bosch-waerts op dooz Masiape, Mufurepe ende S^t Mi-
guel, om haer de wegh af te snijden / in ghevalle sy daer deur wilden; te weten:
Capiteyn Mettinghs Compagnie ende Hans Willems Brazilianen. Sondt
mede een derde partije / te weten: de Compagnie van de Major Mansveldt, met
de Brazilianen van Antonio Parapawa inde Vergas; om daer op te passen; in-
dien des vbandts party voornoemt Capiteyn Tournalon quame te ontsnappen/
ende dooz dien wegh sijn retraitte wilde nemen naer Porto Calvo; leyde mede
de Compagnie van Capiteyn Hollingerus in Masiapi, om insghelijcks daer op
de vbandt te letten; de vijfde party onder Capiteyn Duynkercker sondt naer
Serinhain, met last sijnen wegh te nemen dooz Nostra Sennora de Luz ende
Moribeca, ende insghelijcks te trachten de vbandt te onderscheppen. Doch
dooz alle dese debyzen is niets verricht / want uytghenomen de partije van
Capiteyn Duynkercker, sijn alle dese partijen / naer dat vier daghen hier en
daer dooz de Bosschen hadden ghekrupst / den neghen-en-twintighsten weder
te St Laurenzo aen-ghekommen / niet een man aen-ghetroffen hebbende die
naer

naer des bypandts doen ende wegh hadden konnen braghen. De bypandt wiste te vele ghelegghentheden om sich voor de onse te verdupsteren; ende was den eenighen middel gheweest hem in sijn Hoofst-Quartier te Porto Calvo aen te tasten ende te benauwen. Ontrent de selve tijdt quamen brieven vande Politique Raedt Schotte ypt Rio Grande, meldende hoe dat in 't Casteel was ghekommen/ de Padre Vicario ghevangen ghenomen / de welcke nebens de Commandeur Garfman op-sonden/ op dat hun daer mochten verantwoorden/ alsoo ter plaetse geene ghetuyghenissen ofte bewissen teghens hun en vonden. Den seven-en-twintighsten zijn de Provoost dyp ghevanghens ontlopen / ende onder die Francisco Baretto, aen de welcke veel ghelegghen was weghen sijne wetschap van alle de voet-paden / steeghen ende wateren inde Bosschen: over welcke naerlatigheyt de Provoost wierdt ghewipt ende naer 't Reciff ghesonden. Ende quam alsoo te eyndighen dit jaer seshien hondert ses-en-dertich/ by 't welcke dit Historisch-verhael nu sal staecken. Sullen alleen hier noch by voeghen den tocht ter Zee vanden Han-hasten Cornelis Cornelisz. Jol, alias Houre-been. Singh den dertighsten Augusti deses jaers ypt Texel t'zepl met het Schip Swol, groot hondert ende dertich lasten / met dertien metale ende veertien ysere stucken; hondert ende dyp Matrosen: ende het Jacht de Katte, groot neghentich lasten/ met vier metale ende twaelf ysere stucken/ een-en-tseftich Matrosen/ daer Schipper op was Sibert Cornelisz. sijn Broeder; neffens den Jonghen Otter, groot thien lasten / met twee metale ende vier ysere stucrkens / en vijftien Matrosen / Schipper Laurens Pieterfz. Den twee-en-twintighsten September liepen deur de Canarische Eplanden; ende den neghentienden October saghen het Eplandt St Bartholome vier mijlen West ten Noorden van haer / is tamelijck hoogh / met veel heuvels; doet hem op als een Sadel/ ende het Noorderlijckste is als een Supcker-Broodt. Singhen doen voorts Noordt-Noordt-West aen / om by Noorden Anguilla om te kommen; hadden alle daghe seer schoon weder. Den neghentienden hadden Sombrero dyp mijlen Noordt-West van haer. By Oosten Porto Rico leggen veel Eplandekens ende klippen; sijn Oost-eynde is niet heel hoogh / maer heuvelich; het hooghe landt begint vijf of ses mijlen Westelijcker; ende dan wat voorder ist weder leegher ende heuvelich / het buyten-landt leegh / met een wie voet-strandt / vol Boomen; als men een half mijl van 't landt is / soo heeft men acht / thien oock twintich vadem cozael-grondt: streckt meest Oost ende Oost ten Noorden tot het eynde toe. Singhen doen West-Noordt-West aen: den twee-en-twintighsten hadden Punta Aguada Zuden van haer / ende konden Zaccheo sien / ende passerden 't selve naer de middach; ende kregen Mona ende Cabo del Enganno in 't ghesichte. Den dyp-en-twintighsten passerden Saona; ende waren met 't begin vande tweede wacht by Punto Caufedo. Den vier-en-twintighsten 's middaghs hadden den hoeck van Calognia op zijde / wesende stepl ende swart landt; 't Eplandt Beata leght een mijl meer Zudt-waerts / ende Alto Velo anderhalf voorder. Den vijf-en-twintighsten 's middaghs waren by de witte Eplandekens by Oosten Isla de Vaca, ende en konden dien avondt niet te reede kommen / soo dat het setten Noordt ten Oosten van Isla de Vaca: daer was een grouwelijken Vracaen gheweest in 't begin van September, die de Boomen meest hadde om-gewaeyt: achter 't Eplandt ghekommen zijnde / ververst den daer eenige daghen / ende versaghen haer van water ende brandt-hout / ende gingen den thierenden November weder van daer t'zepl; ende hadden 's anderendaeghs de Cabo Tiburon op zijde; ende den veertzienden de Sierras de Cobre op 't Eplandt Cuba, ende ginghen al West aen. Den vijftzienden 's morgens waren voor by 't hooghe landt van Cuba, ende saghen het leeghe landt by Westen Cabo de Cruz. Den seshienden ginghen al West-

September.
October.

November.

ANN O
1636.

December.

West-Noordt-West aen / ende 's anderendaeghs Noordt-West ten Noorden ontrent ses mijlen / ende hadden doen 't geberghte achter Isla de Pinos op zijde / ende passeerden 't selve Eplandt 's avondts. Den achtthienden 's avondts waren ontrent een half mijle by Zupden Cabo de Corrientes, ende des anderen daeghs dicht by de Cabo St Anton. Den een-en-twintighsten saghen 't ghehackelde landt van Rio de Porcos: hielden daer over ende weder. Den dyp-en-twintighsten 's avondts waren ontrent vooz Bahia Honda, ende saghen des anderendaeghs de Tafel-Bergh Zupden ten Westen ontrent vier mijlen: den ses-en-twintighsten de Havana Zupdt ten Oosten dyp mijlen. Den seven-en-twintighsten saghen El Pan de Matança, ende keerden om de West: om de Katte te soecken / hielden hier op ende neder / af ende aen; den neghen-en-twintighsten namen een Schip d'welck upt Porto de Cabannas quam / ende wilde naer St Domingo; haeldender thien pferre Stucken upt ende wat haer voozts dienstich was / ende lieten het voozts varen met wel vijftich Zielen. De Katte was den dertighsten 's middaghs op de hooghde van vier-en-twintich graden ende ses minuten / sagen landt ende bevonden te wesen te Caios de Sal, hadden het Noordelijckste twee mijlen Zupdt-West ten Westen van haer / de windt was Noordt-Noordt-West een top-zepls koelte; settent daer op elf vadem kralighe grondt; men mach het aen-diepen op vijf vadem: twee mijlen bynten de wal ist veerthien vadem diep / een half mijl voozder t Zee-waerts gheen grondt; aen de Noordt-zijde vonden gheen reede daer een Schip soude konnen legghen; liepen een half mijle vande wal / soo dat alles wel sien konden / men anckert in opene Zee: het Eplandt streckt meest Oost ende West: aen elck epnde legghen twee of dyp klippen; voozts ist vol klepne klippen / die haer op doen als Zeplen / het byomdter gheweldich teghen aen; aen de West-zijde is gheen ancker-grondt; waren in twee etmalen van Cabannas tot daer ghekommen. Den eersten December lichten weder haer ancker / ende deden haer best met laveren; 's middaghs hadden de hooghde van vier-en-twintich graden ende vijf minuten / ende de klippen twee mijlen Zupdt-West van haer; des avondts wierdt stille / ende ankerden in elf vadem een half mijl vande klippen / sandt-grondt / ende en sagen noch niet dan klippen. Lichten 's anderen daeghs weder / ende ginghen West-Zupdt-West aen / 's middaghs de selfde hooghde / ende hadden de klip Zupdt-West; daer was gheen ancker-grondt; teghen den avondt quam een koeltjen upt den Zupden ende Zupdt-Zupdt-Oosten / soo dat den heelen nacht West-Zupdt-West ende Zupdt-West zeplden; den derden teghen den avondt saghen de Eplandekens die dicht onder Cuba leggen; den vierden 's middaghs sagen landt / ende was Porto de Icacos. Den vijften quamen by 't Jachtjen / dan en vonden haren Ammirael noch niet. De welcken ten selven daghe al was ghekommen by Oosten de Cabo St Anton; dan zijn Schepen daer niet vernemende / keerde weder / ende was den achtsten weder ontrent Pan de Cabannas; ende blijvende hier ontrent houden; quamen de Katte ende Jonghen Otter weder by hem den twaelfden December. Resolveerde des anderendaeghs met Swol ende de Katte de Strate van Bahama upt te lopen / ende te keeren naer de Caribise Eplanden / ende soo onder Hispaniola, omdat ontrent de Havana in die tijdt van 't jaer niet te doen en was: de Kleynen Otter wierdt belast by Zupden Cuba om te lopen. Den veerthienden hadden de Matança Zupden ten Westen van haer / ende lient Noordt-Oost deur-staen; hadden veel travaden met reghen. Den vijftienden konden Florida sien / waren seer om de Noordt ghedreven / ginghen al Oost-Noordt-Oost ende Noordt-Noordt-Oost aen. Den seftienden 's morgens zeplden even by Oosten de Minbres op dyp vadem / ende ankerden daer / de grondt is al wit / ende die klip leght recht op de drooghde: des middaghs
macck-

maeckten weder zepl; de windt Zuydt-Zuydt-West met Donner / Bliem ende Reghen / liepen neghen mijlen Nooydt-Nooydt-West / ende doen thien mijlen Nooyden. Den seventhienden 's avondts wendent om de Nooydt / ende naer dat tweede quartier upt was weder om de Oost. Den achtthienden des middaghs hadden acht-en-twintich graden en twintich minuten; kregghen 's avondts een vaer-weder upt den Nooydt-Oosten. Den negenthienden hadden de hooghde van acht-en-twintich graden ende neghen-en-twintich minuten / de windt Nooydt ten Oosten. Den twintighsten acht-en-twintigh graden negen minuten / de windt Oost-Nooydt-Oost. Den een-en-twintighsten de windt Zuydt-Oost ende naer de middach Zuyden met Donner / Bliem ende Reghen. Den twee-en-twintighsten dertich graden neghenthiem minuten: den dyp-en-twintighsten een top-zepls koelte upt den Westen / 's middaghs dertich graden neghen minuten: hadden vijf-en-dertich mijlen Oost ende Oost ten Zuyden ghezepl met slecht water. Den vier-en-twintighsten ginghen noch al Oost ten Zuyden aen met goede windt ende seer mop-weder. Wonnen soo voort om de Zuydt / soo dat den lesten deses jaers hadden de hooghde van vier-en-twintich graden ende vier-en-twintich minuten. Soude hem hier nu laten / dan om dat onseker ben ofte dit werck sal kommen te vervolghen ende niet ondienstich achte sijn repse tot den eynde te vol-boeren / soo sal voort-gaen.

ANNO
1636.

Den eersten Januarij hadden onghestadich weder ende windt / de kours Zuydt-Zuydt-Oost. Den tweeden de hooghde van een-en-twintich graden ende veerthien minuten: den derden neghenthiem graden ende vijf-en-vijftich minuten. Den vierden achtthien graden ende veertich minuten / ginghen doen West-Zuydt-West aen / ende hadden slecht water. Den vijften 's morgghens West ten Zuyden aen / ende ontrent ten thien upzen sagen Sombrero; hadden 's middaghs achtthien graden en een half / 's avondts liepen by Nooyden het selve Eplandt om; is een kleyn Eplandeken / slecht by 't water / West-Nooydt-West van St Martin; 's nachts lietent drijven. Werckt hier hoe dat alle gheleghentheden metter tijdt werden upt-ghevonden; ende hoe dat dese twee Schepen inde tijdt van minder als twintich daghen upt de Strate van Bahama sijn weder gekommen aen de Caribise Eplanden; daer te vozen 't selve by-naer ondoenlijck wierdt geoordeelt; ende den Ammirael Pieter Pleterfsz. Heyn, de welke onder de onse 't selve eerst heeft besocht te doen / 't selve in soo langhen tijdt ende met sulcken moepelijckheyt heeft ghedaen tot op de Custe van Africa, dat my dickwils heeft geseght dat veel liever wilde 't huys kommen ende van hier weder t zepl gaen. Den seften waren een mijl van Virgin Gorda ende konden de drooghten van Anegada met het Eplandt sien; 't is heel leegh landt / ende niet wijdt tusschen dit Eplandt ende de Virgines, soo dat men by nacht niet en moet zeplen; liepen Zuydt-West aen langs de Virgines wel vijf mijlen. Zeplden wel ses mijlen West-Zuydt-West / ende dan anderhalf mijle by Zuyden de klip die by Zuyden de Passagos leght / ende dan leggender noch twee kleyneder klippen / en zeplden wel thien mijlen Zuydt-West aen. Den sevenden konden Borriquen ofte St Juan de Porto Rico sien / Nooyden van haer wel seven mijlen / gingen West ten Nooyden aen / 's avondts hadden Bomba d'Inferno Eplandekens op zijde. Den achtsten 's morgghens hadden Cabo Roxo wel acht mijlen Nooydt-Oost van haer / gingen West-Nooydt-West aen / ende hadden 's middaghs hooghde seventhiem graden ende een half: den neghenden waren Baya de Catalina al voor-by. Den thienden konden Isla de Vaca sien / ende ghe-raeckten daer ten ancker. Den twee-en-twintighsten quam 't Jacht de Brack daer by haer; hadde dyp maenden upt Hollandt gheweest. Haelden daer water ende hout ende herstelden hare Schepen tot den lesten. De Karte was den

ANNO
1637.
Januarius.

ANN O
1637.
Februarius.

Martius.

Aprilis.

vier-en-twintighsten booz-upt gezepl, ende naer dat aen Cabo Tiburon hadt water ghehaelt/ quam den tweeden Februarij achter Isla de Pinos, daer het Otterken by haer quam. Swol ende de Brack den eersten mede vertrocken zijnde; hadden den tweeden Cabo Tiburon op zijde, waren 's anderendaeghs dicht by Navaza, ende liepen by Zupden om/ ende ginghen West-Noordt-West aen/ ende naer dat acht of negen mijlen soo gezepl hadden/ gemoeten een drooghte van ses badem waters/ wel een gotelingh-scheut breeft/ men konde de grondt sien/ waren klippen/ ende altemet witte grondt. Den vierden 's mozghens saghen Sierras de Cobre, 's middaghs hadden Cabo de Cruz Noordt-West ten Noorden d'yn mijlen van haer. Den sevenden ontrent thien uppen saghen de Berghen van Isla de Pinos. Den achtsten 's middaghs hadden de Berghen van de Organos op zijde/ ende quamen 's avondts by de Katte. Den negenden passeerden de Cabo St Anton, ende ginghen Noordt-Noordt-West aen. Den thienden 's mozghens saghen een Zeplien/ d'welck by de Katte wierdt ghenomen/ quam van Carragena, ende hadt een maendt van daer gheweest, daer was niet in als hondert en veertich pottisen Wijn/ verdepden de Wijn ende 't Volck over de Schepen ende hackten 't Scheepken inde grondt. Den derthienden waren by de Cavannes, hielden af ende aen; den negenthierenden liepen daer in om schoon te maecten; ende den een-en-twintighsten daer weder upt-kommende/ namen een ledighe Cartane kommende upt de Havana diese verbranden. 'S anderendaeghs joeghen een Scheepken in Rio de Medio, alwaer de Katte ende Brack het namen/ quam van Nova Hispania, gheladen met sefen hondert en ses-en-twintich sacken Weel/ 't volck was aen landt ghevlucht. Brochten het by Swol; ende vonden goedt het selve te mannen met twaelf Boots-ghesellen ende d'yn Swarten/ ende naer Curacao te sepiden. Den acht-en-twintighsten waren booz de Havana; ende hielden af ende aen. Den eersten Martij saghen Pan de Matança Zupdt-Oost twee mijlen/ ende ankerden 's anderendaeghs inde Bape op vijf badem. Den derden 's mozghens ginghen weder tzepl met de landt-windt. Het landt vande Matança streckt wel d'yn mijlen West ten Noorden ende Oost ten Zupden: het landt daer de witte plecken zijn wort ghenaemt Porto Escondido; een mijs daer by Westen komt Arques de Canacy; het derde om de West heet Bayno, een mijs van Arques; het vierde S^a Cruz, een mijs by Westen Bayno; het vijfde Haruco, d'yn mijlen boozder West; ende ontrent acht mijlen Oost vande Havana. Den vierden hadden de Havana Zupden/ ende waren 's avondts by de Cavannes. Den sevenden by Bahia Honda, ende waren doen alle vier by den anderen. Den achtsten naer de noen saghen een Zepl/ daer inde tweede wacht by quam/ ende wierdt by Swol ghenomen/ was een fregatte van Nova Hispania; hadt seventhien daghen van daer gheweest/ ende was gheladen met Weel ende andere Waren. Setten daer derthien man op/ ende sendent mede naer Curacao nebens de Brack. Den veerthienden saghen Pan de Matança, ende landen daer de ghevanghens/ ende houden daer over ende weder. Den achtthienden schepden de kleynen Otter van haer om binnen deur te gaen. Den d'yn-en-twintighsten saghen weder een Zepl/ daer jacht op maecten/ ende quamen 's middaghs daer by dicht by de Yaves de Maroques ende Caio Blanco; quam upt de Havana met hout gheladen/ hadt twee Stucken op ende veel Volcks; namen de Stucken ende 't Hout d'welck haer diende/ ende lietent met het Volck varen; waren op vier-en-twintich graden en een half/ ende zeilden de Strate van Bahama weder upt/ ende naer dat op de negen-en-twintich graden ende ses-en-veertich minuten waren gheweest; saghen den elfden Aprilis weder het Eylant Antigua: soo dat in seventhien daghen van 't Canael van Bahama weder ghekommen waren aen de Caribise Eylanden. Antigua is aen 't Oost-

't Oost-eynde leegh / ende daer kommen eerst d'yn Eplandekens / in 't midden
 ist hoogher en doet hem op met d'yn heubelen / ende naer de West ist wederom
 leegher / doch wat hoogher als om de Oost / ende doet hem op als men 't eerst
 fiet met klepne berghskens of 't klippen waren / maer is heel landt / en wel vijf
 mijlen langh. Als men Antigua Zuydt-West twee mijlen van sich heeft / dan
 ist ses vadem klippighe grondt / men kan die sien / ende als men de West-hoeck
 Zuyden ten Westen twee mijlen van sich heeft / ist achtien vadem diep goede
 grondt / grof sandt: 's avondts konden Barbada vande stengh Noorden van
 haer sien; lietent d'rijven met 't hooft om de Zuydt. Den twaelfden zeyden
 tusschen Redondo ende Nieves deur / ende setten 's middaghs voor de Sant-
 pan van St Christoffel. Den derthienden 's moorghens ginghen weder t'zepl/
 ende waren 's middaghs tusschen St Eustathio ende Saba; ginghen West aen/
 ende zeyden wel d'yn mijlen by Zuyden Saba om / is daer twaelf vadem sandt-
 grondt; ginghen West ten Zuyden aen. Den veerthienden hadden Sta Cruz
 op zijde / ende ginghen Nooydt-West ten Westen aen. Den vijftienden wa-
 ren ontrent 't West-eynde van Porto Rieo. Den sestienden hadden Sta Cata-
 lina op zijde; den achtthienden quamen achter Isla de Vaca te reede: Alwaer
 den twintighsten het Otterken; ende de Brack van Curacao by haer quam:
 versaghen hier hare Schepen; ende dewijl hier laghen bonghen wel hondert
 en acht-en-tsestich verckens ende thien Koe-Beesten. Den tweeden Junij gin-
 gen weder van daer t'zepl / Swol, de Brack ende de Katte; ende gingen Zuyden
 aen. Den sesten saghen 't hooghe landt van Sta Martha, ende hadden Cabo de
 Anguilla Oost-Zuydt-Oost van haer / ende 't landt van Rio Grande Zuydt-
 West. Den sevenden gingen al Zuyden aen / en hadden Ponta de Canoa naer
 giffinghe Zuydt-Oost vijf mijlen; lietent 's nachts d'rijven. Den achtsten
 maecten weder zeyl / ende stelden haer kours naer de Eplanden van Baru; ten
 thien uyzen konden den Bergh van Nostra Sennora de la Porta sien / ende had-
 den de Eplanden van Baru Zuydt ten Oosten van haer ontrent vier mijlen.
 Den achtsten wast stille / setten de Boot upt ende sonden die met twintich man
 naer landt / om kondtschap te krijghen. Den thierenden waren by Westen de
 Eplanden van Baru, ('t Journael van de Katte seght St Bernardo) ende lietent
 den heelen nacht d'rijven. Den twaelfden quam de Boot weder by haer / had-
 den een kleyn Bercken ghenomen met Bananes ende inde grondt ghehackt.
 'S avondts liepen Zuydt-West ten Zuyden aen / ende lieten de Katte daer:
 den derthienden 's moorghens hadden een harde travade / ende naer dat ontrent
 thien mijlen hadden ghezeylt op de voorszepde kours / soo hadden Isla Forte
 twee mijlen Zuydt-Zuydt-West / ende de Eplanden St Bernardo vier mijlen
 Nooydt-Oost ten Oosten: is daer over al steek-grondt: ende doen Isla Forte
 Zuydt-West van haer hadden / was het neghentien vadem diep; de windt
 Westelijck / ende doncker weder. Het vaste landt tusschen Isla Forte ende Tolu
 is binnen hoogher / ende 't voorlandt leegh ende slecht; waren 's avondts ont-
 trent een half mijl van Isla Forte, ten is niet hoogh. Den vijftienden 's mo-
 ghens hadden de Eplanden van St Bernardo Zuydt-Zuydt-Oost van haer
 twee mijlen / ende de Katte quam weder by haer. 'S avondts hadden de E-
 planden van Baru derdehalf mijle Nooydt-Nooydt-Oost / ende seven vadem
 diepte: het zijn ghelijck ribben / dan kan men de grondt sien ende dan weder
 niet; ende als men de Eplanden noch Nooydt-Oost van hem heeft / is het acht
 vadem diep / steen-grondt. Den sestienden hadden de voorszepde Eplanden
 Zuydt-Zuydt-Oost twee mijlen / ende Cartagena Oost vier mijlen. Waren
 des anderendaeghs dicht by Cartagena. By de Boot van Swol wierdt een
 Bercken ghenomen met Bananes ende inde grondt ghehackt. Des anderen-
 daeghs nedens de Katte quamen onder Zamba. Den achtthienden een harde
 travade;

ANN O
1637.

trabade; de windt Noozdt; de kours Zupdt-Zupdt-West. Des anderend-
daeghs 's avondts hadden Buhio del Gatto op zijde / ende bleven daer soo zepl-
len ende drijven; den een-en-twintighsten zeplden naer de wal / ende ontrent
ten dyp upzen quam de Spaensche Vloote upt Cartagena, sterck achtchien ofte
twintich Schepen / ende liep West aen / soo dat vermoeden naer Porto Belo
gingh om 't Silber te halen; ende de onse bleven ontrent Cartagena houden.
Den dyp-en-twintighsten hadden Buhio del Gatto Oost-Zupdt-Oost vijf mij-
len; ende Cartagena wel ses; daer liep doen een harde stroom om de Oost / ende
's nachts inde eerste wacht koeldet een half top-zepl; ende daer naer begon te
stillen; ghelijck hier ghemeenlijck doet tot over de middach; waren 's avondts
ontrent twee mijlen van Buhio del Gatto. Den vier-en-twintighsten hadden
Punta de Canoa twee mijlen Zupdt-Oost / zeplden om de West; teghen avondt
sagen een Zepl / d'welck 's nachts de Brack vooz den bocht quam / ende wierdt
ghenomen; wilde met verbersinge van Tolu naer Porto Belo: hackten die inde
grondt. Den vijf-en-twintighsten hadden Nossa Sennora de la Porta Zupdt-
Zupdt-Oost twee mijlen. Sonden de Boot naer landt toe. Den seven-en-
twintighsten waren seer om de West ghedreven / ende 's avondts dicht by het
Westelijckste Eplandt / d'welck slecht is / ende niet hoogh. Den acht-en-
twintighsten quam de Boot weder by haer / hadt een fregat ghenomen met
twee-en-dertich dypsent Bananes: daer liep doen een harde stroom om de Oost /
ende waren een mijl van de Eplanden Baru: 's anderendaeghs hadden die
Zupdt-West; maecten schoon; ontrent de middach dzeven op de Sal Medina;
is klip-grondt / hadden seven badem / ende daer nae weder twintich / alsoo
oneffen grondt is / ende leght wel een mijl van 't landt / ende het bzanter: men
kan tusschen de wal ende de drooghste wel deur lopen. Den dertighsten naer
de wal / konden Ponta de Canoa sien; des avondts wenden het weder r Zee-
waerts. Den eersten Julij hadden Zamba Zupdt-Oost; den tweeden Morro
Hermoso Zupdt-Oost / liepen vooz Rio Grande ende bonden daer de andere
Schepen. Quamen weder vooz Zamba ende hielden ontrent Cartagena: ende
den negenden liep de Brack ende Katte naer de Eplanden van Baru: ende Swol
bleef by Buhia del Gatto; wierdt 's nachts dyp Zeplen ghewaer / daer een van
nam / gheladen met twee hondert Hupden ende anders. Den thienden nam
den Jonghen Otter oock een van die dyp; quamen van S^a Martha: liepen met
de veroverde achter Zamba ende ontladen die daer / ende lieten 't volck met het
ledighe Scheepken varen. Den veerthienden quamen aen de Eplanden van
Baru, ende vonden daer de Schepen / ende deden alle dyp haer best om de Oost
te winnen; het tweede Scheepken hadt te St Domingo gheladen neghen kisten
Supckeren / twee hondert en vijftich Hupden. Den vijftienden hadden Ma
de Telfero Zupden: 's avondts den West-hoeck van Bocco Grande Oost-
Zupdt-Oost / waren ontrent anderhalf mijle van landt; hielden alhier ontrent
tot den een-en-twintighsten; hadden doen Punta de Canoa een mijl Oost; de
Katte bleef hier houden / ende Swol liep naer de Eplanden van Baru, hoorde
's avondts schieten by Westen / ende zeplde daer naer toe / ende quam daer soo
dicht by dat het vper konden sien / dan 't loot werpende bonden maer vier va-
dem waters; soo dat wel merckten binnen de Eplanden Baru waren / ende
hielden den gantschen nacht by met kleyn zepl. 'S anderendaeghs maecten
meer zepls / dan was stille / ontrent thien upzen hoorde weder schieten / ende
quamen naer de middach by een Commissie-Daerder / genaemt Mart-man, die
hadde slaeghs geweest met des Koninghs Jacht kommende van de Margarita;
hadt een doodt ende vijf of ses ghequetste / men konde 't Jacht onder de wal
sien legghen. Den dyp-en-twintighsten zeplden daer nae toe / de Spaensche
ons volck vernemende setten het tegen de wal / kapten sijn masten over boozdt
ende

Julius.

ende stakender den brandt in; de onse niet te min anckerden een gotelinghscheut daer van in vijf vadem waters; boeren met de fregat van Mart-man ende haer Boot wel gemant daer aen; bondent vol Tabac; ende met thien metale ende vier of ses ysere stucken voorzien; was achter al meest af-ghebrandt; kregghen het blot ende de brandt minderde; doch naer de middach/ als meynden nu bunten ghevaer was/ ende wel vijftich van ons volck daer in/ soo raecten 't Krupdt aen brandt/ ende wierdt al 't volck over boordt geworpen / een doodt ende vier-en-twintich swaerlijck ghequetst: hier mede berste 't Schip ende sonck/ doch bleef noch twee voet boven water leggen; boeren daer 's anderen daeghs met de Boot aen / meynende 't geschut te lichten/ dan de vbrandt schoot van de wal soo gheweldich met haerx ende musquetten datter niet konden dupzen: soo dat met de Vendoval weder 't zepl ginghen: naer de middach sagghen de Spaensche Vloote/ de Zupdelijckste waren Zupdt. Zupdt. West van haer / ende een partij West ten Noorden / waren ontrent de Eplanden van Baru; zeplden 's avondts naer de Vloote toe / liepen wel vier glafen West ten Zupden ende doen Oost-Zupdt-Oost tot 's morghens. 'S anderen daeghs 's morghens sagen de Vloote in lij soo ver als beoogen konden: ondertusschen hadde de Katte den vier-en-twintighsten ontrent Cartagena een Schip in 't gesicht ghekregghen / d'welck tegghen den avondt aen de wal joegh ende haeldent met de Chaloup weder af/ quam van Jamaica, ende was geladen met acht-en-twintich hondert Hupden; de vbrandt konde de onse met een musquet beschieten/ daer het af-haelden; brochtent naer Zamba. Alwaer Swol ende de Brack den ses-en-twintighsten by haer quamen. Bevrachten hier 't Schip Alcmaer, ende gaben het de Hupden ende andere veroverde goederen in / d'welck vol-laden zijnde den lesten vertrock. Sagghen de Vloote die van Porto Belo ghekommen was binnen Cartagena legghen. Den tweeden Augusti waren soo dicht voor Cartagena datter konden sien ende hoorzen schieten; hielden tusschen de Eplanden van Baru ende de Haven: den derden hadden Cartagena Oost wel soo Noordelijck d'yn mijlen. De Vloote quam upt met de landt-windt/ ende daer quamen twee van haer naer de onse toe / doch naer twee upzen op de onse ghejacghet te hebben keerden weder naer haer Vloote: de onse liepen achter de Vloote om; telden ses-en-twintich Zeplen / dan konden maer thien weyrachtighe sien: de onse waren 's nachts twee maels naer de selve / dan konden daer niet boven kommen. Den vierden waren ontrent anderhalf mijl Noordt-West van haer/ de windt liep naer 't Oosten / soo dat niet boven haer zeplen konden/ hadden sesthien mijlen Noordt ten Westen gezeplt/ ende gisten hooghde twaelf graden ende thien minuten. Naer-middach wenden naer de Vloote/ ende waren 's avondts een mijl te loef-waert van de selve. Swol ende de Brack maecten zepl om aen Punto Negrillo water te halen / ende de Katte bleef by de Vloote / koelde 's nachts een top-zepl. Den vijfden was de windt Oost / tegghen de middach begonst te stillen / hadden ontrent ses-en-twintich mijlen Noordt ten Westen ghezeplt / ende gisten hooghde derthien graden ende een half. Den seften 's morghens was het slecht water / hadden ontrent vier-en-twintich mijlen ghezeplt / ende gisten hooghde vijftien graden ende ses-en-twintich minuten; 's nachts doender een glas upt was inde tweede wacht/ waren op ses vadem op de Vivas; hielden af ende aen tot de morghen. Den sevenden sagghen wel vier of vijf Eplandekens; zeplden wel acht mijlen/ hadden doen een drooghte / ende 's middaghs passeerden een vbrandingh de groote van een Schip: ende twee mijlen daer by Westen zijnde / zeplden Noorden aen wel ses mijlen / konden de grondt sien op twaelf ende vijftien vadem / sandt-grondt. 'S avondts namen de marzepls in. Den achsten des morghens konden Jamaica sien Noordt-Oost ten Noorden van haer 's avondts quam

Augustus.

ANN O
1637.

quam de Katte by haer / was 's nachts te vozen vande Bloote gheraecht / ende
 zeplden daer weder naer toe. Den neghenden quamen aen Punt Negrillo,
 vonden daer het Schip Alcmaer; haelden stracy water / de Brack quam daer
 's anderendaeghs; ginghen beyde een upze vooz Sonnen onder-gangh weder
 t'zepl; ende Nooꝝdt-West ten Westen aen; den derthienden 's moꝝgens saghen
 Isla de Pinos, liepen West aen / ende 's middaghs 't Enlandt vooz-by zijnde/
 West ten Nooꝝden aen. Den veerthienden ten elf upzen passeerden de Cabo
 de Corrientes, ende doender ses glasen naer de middach upt waren konden de
 Spaensche Bloote sien / die om de Oost liep / en wenden 's avondts om de
 Nooꝝdt. Zeplden den gantschen nacht met schober-zeplen te loef-waert van
 de Bloote / dat de vperen konden sien. Den vijfthienden wenden de Bloote
 om de Oost; de onse saghen een Zepl by Nooꝝden de Bloote / liepen daer nae
 toe / dan daer by kommende wast een particulier Commissie-Daerder. Des
 middaghs quam de Bloote teghen haer / konden doen Nooꝝden ende Nooꝝdt
 ten Westen zeplen; 't eerste quartier zeplden om de Zupdt / ende wenden doen
 om de Nooꝝdt / de windt was Oost-Nooꝝdt-Oost. Den sesthienden 's moꝝ-
 ghens was de Bloote te loef-waert van haer ontrent twee mijlen / hadden
 's middaghs dꝝ-en-twintich graden ende veerthien minuten; wenden om de
 Zupdt / doch konden den heelen nacht de loef vande Bloote niet krijghen.
 Den seventhienden 's moꝝghens deden noch haer best om boven de Bloote te
 kommen / dan konden niet / naer de middach saghen een Schip in lij / presu-
 meerdent een Caper te wesen. 'S avondts wenden om de Nooꝝdt / ende inde
 eerste wacht waren inde Bloote / soo dat dicht by een kleyn Fregat quamen/
 dan om dat het teghen haer aen liep / kondent niet aen booꝝdt legghen. Den
 achtthienden wenden de Bloote tegen de wal / 's middaghs hadden de hooghde
 van dꝝ-en-twintich graden ende elf minuten; naer de middach saghen de
 Berghen van de Organos Oost-Zupdt-Oost van haer; 's avondts liepen naer
 de Bloote / ende doen de eerste wacht upt was konden die sien. Den neghen-
 thienden waren effen te loef-waert vande Bloote; 's avondts hadden de Orga-
 nos vier mijlen Oost-Zupdt-Oost / ende wenden aen Zee / de windt 's nachts
 Oost-Zupdt-Oost. Den twintighsten 's moꝝghens wenden naer de wal / sa-
 ghen de Berghen vande Organos, ende hadden 't leege landt daer de dꝝooghte
 begint Zupdt-Zupdt-West van haer; naer de middach liep de windt Zupdt-
 Oost / waren een mijl van landt / en wenden 's avondts aen Zee. Den een-en-
 twintighsten hadden Pan de Cabannas Zupdt-Oost / wenden naer de wal;
 's avondts hadden Porto de Cabannas Zupden / ende wendent aen Zee. Den
 twee-en-twintighsten 's moꝝgens hadden de Tafel-Bergh Zupden vier mijlen/
 de Katte met de Fregat ende 't Fregat van Curacao ende Mart-man ende een
 van Roerberghers Jachten quamen by haer / ende daer waren noch wel seben
 particuliere Commissie-Daerders vooz de Havana, die haer niet wepnich be-
 letten. Den dꝝ-en-twintighsten 's moꝝghens hadden de Havana West van
 haer / ende liepen West aen tot 's avondts / hadden doen Pan de Cabannas
 Zupdt-Zupdt-West / en liepen noch de eerste wacht West ten Zupden aen / en
 lieten doen dꝝijven om de Nooꝝdt. Den vier-en-twintighsten 's moꝝghens sa-
 gen weder de Bloote West-Zupdt-West / zeplden vooz haer heen / wierdt stille.
 'S avondts sonden de Fregat met hondert en dertich man naer de Bloote / om
 te sien of met de stille pets konden doen; ende sn zeplden Zupdt-Zupdt-West
 naer de Bloote: inde eerste wacht liep de windt Zupdt-Zupdt-West / soo dat
 in lij vande Bloote gheraecten / was den heelen nacht stille. Den vijf-en-
 twintighsten 's moꝝghens was de Bloote een mijl Zupdt-Zupdt-West van
 haer / was slecht water / ende daer was een Galleon met een koopvaerdy-
 Schip wat vande Bloote af / zeplden daer naer toe / ende daer waren wel
 seben

seven particuliere Schepen by haer / konden 't landt sien / de Vloote zeplden
 Zupdt-Zupdt-Oost aen; naer de middach quamen dicht by 't Galleon ende
 't ander Schip; dan de Vloote 't selve siende quam op 't Galleon af / ende sy
 zeplden meest den heelen dagh naer de wal / 's avondts hadden den Bergh van
 de Marança Zupdt-Zupdt-Oost / kregghen doen een Zupdelijcke windt; de
 Vloote zepde by de wal upt; waren den heelen nacht de vper-man in 't ghe-
 sichte / inde dagh wacht wierdt het stille. Den ses-en-twintighsten / de windt
 West / labeerden met de Vloote op / 's avondts liepender eenige van de Vloote
 binnen: de onse zeplden haer best om de West / dan konden niet winnen / Des
 nachts hadden het vper vande Havana Zupden. Den seven-en-twintighsten
 liepen noch eenighe van de Vloote binnen. Donderde ende blixemde meest der
 heelen nacht / ende was stille; als mede 's anderendaeghs 's mozghens / daer
 waren wel neghen particuliere Kapers / soo dat niet wisten naer wie te jagen.
 Hebbe de Capiteyn Jol daer dickwils hoorzen ober klaghen / de welke van dat
 geboelen was / dat de Compagnie niet en behoorde eenige particulieren daer te
 laten kommen / indien daer voordeel wilde doen. Den negen-en-twintighsten
 stille / hadden Garoco Zupdt-Zupdt-West / ende waren een mijl van landt;
 's middaghs een kleyn koeltjen upter Zee / doch harde stroom om de Oost / soo
 dat by Westen de Havana niet konden kommen. Den een-en-dertighsten had-
 den de Havana Zupden ten Westen / somtijds stiltē ende dan weder een kleyn
 koeltjen. Den eersten September bleven noch al ontrent de Havana met stille. September
 Den tweeden verzeplde de Katte ende 't Fregat van Cüracao naer de Cabo
 St Anton om water te halen; 's avondts nevens de Tafel-Bergh; den derden
 's mozghens de Tafel Zupden ten Westen. Den vierden 's middaghs weder
 voor de Havana, ende 's avondts weder by de Tafel-Bergh. Den vijfden des
 mozghens weder voor de Havana ghedreven / ende zeplden weder West aen.
 Den seften sagen de Vloote van Nova Hispania, twintich Zeplen sterck / daer
 onder vier Galleonen / en quamen naer de middach te loef-waert van hun.
 Den sebenden 's mozghens waren ontrent vier mijlen vande wal / hadden Pan
 de Marança Zupdt-Zupdt-Oost; ende doen quam de Vloote van Terra Firma
 met dry-en-dertich Zeplen / een mijl te loef-waert van haer / ende de Vloote
 van Nova Hispania was te landt-waert vande onse; de Vloote van Terra Fir-
 ma liep naer die van Nova Hispania toe. Swol liep naer de loef-waerste man-
 toe / de Galleonen in lij van hem zijnde ende lenden dien aen boozdt ende stepp-
 te hem te loef-waert vande Vloote; 't was stillekens / ende 't luchtjen Noorde-
 lijk / ende sy zeplden West aen. Den achtsten 's mozghens konden de Sierras
 de Garoco sien / de Vloote was in lij van haer / hadden een labber-koeltjen upt
 den Noozdt-Noozdt-Oosten / soo dat perijckel liepen 't Canael upt te drijven /
 daer liep een harde stroom om de Oost / zeplden tot 's avondts toe / ende liepen
 doen West aen. Den neghenden 's mozghens konden de Vloote Oost van haer
 sien / ende de onse zeplden Zupdt-West aen / 's middaghs vier-en-twintich
 graden / kregghen koelte upt den Noozdt-Oosten / saghen de Marança, ende
 zeplden den heelen nacht West-Zupdt-West aen. Swermden hier soo op
 ende neder tot den neghenthienden / liepen doen in Bahia Honda; is een nauw
 gat / doch vier vadem diep / aen by de zijden zijn reciffen; maer binnen ist wijde
 en neghen vadem diep / steeck-grondt. Vielen terstondt aen 't ontladen van
 't veroverde Schip. Naer 't seggen vande Spaensche warender in gheladen
 tsestich lasten Gember / tsestich kisten Supcker / acht hondert Hupden ende
 vijf last Campeche-hout. Den dry-en-twintighsten hadden alles gelost / ende
 staken den byandt in 't Schip; was ghekommen van Porto Rico naer de Hava-
 na. Singhen doen weder 't zepl / ende naer dat hier noch wat hadden ghehou-
 den / zeplden Swol ende de Brack den seven-en-twintighsten naer hups / ende
arriveer-

ANN^O
1637.

October.

arriveerden in het Vaderlandt in November. De Katte ende Fregatte als vozen verhaelt den tweeden September van haer ghescheyden zijnde / quam wegghen de stilte / eerst den achtsten aen de Cabo St Anton; ende gingh den elfden weder van daer t'zepl / ende quam den dertthienden weder voor de Tafel-Bergh. Ende den veertthienden weder by Swol. Den neghenthienden liep de Katte in Rio del Medio, nam daer een Schildt-pad-Bercke; daer naer by de andere in Bahia Honda, ende nam daer haer overighe victualie ober / om de Winter te houden onder de Eplanden. Vande andere ghescheyden zijnde / joegh den acht-en-twintighsten een Scheepken aen het eynde van de Tafel-Bergh in een gat / ende haeldent met de Chaloupe upt / 't volck aen landt ghevlucht zijnde / hadt niet dan hout in / soo dat het verbranden. Den negen-en-twintighsten quam 't Jachtjen by haer / hadde een Scheepken van Caraques ghenomen met neghenthienden hondert ende tsestich Hupden; quamen den eersten October weder aen de Cabo St Anton, anckerden daer ende ontladen de Hupden; ende naer dat die hadden in-ghenomen lieten 't Scheepken varen. Den vijftthienden ginghen weder t'zepl om de Gost. Ende den neghenthienden sagghen de Eplandekens die seventhien mijlen by Westen Cabo de Cruz legghen. Ende quamen soo eyndelijck den vierden December achter Isla de Vaca: haer vozder ghevaren sal by ander ghelegghentheyt verhaelt werden / want soudent te verre versterken van ons voz-ghenomen bepalinghe. Indien ons Godt de tijdt gundt sullen de andere jaren by nieuwe ghelegghentheyt vervolghen; ende het hier by nu laten rusten.

E N D E.

Kort Verhael

Wt de voorgaende Boecken ghetrocken / vande dienften
ende nuttigheden die desen Staet heeft genooten

By de

West-Indische Compagnie;

Ende de schaden die deselve

Den

KONINGH van SPAGNIEN

Heeft ghedaen sedert haer begin / tot het eynde van
den Jaere 1636.

Achtbare ende Goetgunstige Leser,

O T den Jaere sefthien-hondert ende seven-en-dertigh vervolght hebbende 't *Jaerlijcks verhael vande verrichtinghen der VVest-Indifche Compagnie*, ende niet wetende of de Heere my het leven fal gunnen om 't selve tot dit Jaer ofte oock voorder te vervolghen, soo hebbe goedt gheacht hier in 't korte by een te brenghe, 't ghene door de Verrichtinghen van de welghemelde *Compagnie*, tot dienste van dese Vereenigde Nederlanden, ons lieve Vaderlandt, is te weghe gebracht, ende dat te meer om dat sommighe het by-wijlen weynigh ghedencken, vele oock weynigh achten; Ende oock wel eenighe daer wat leppigh van spreken. Al ist dat dit Verhael niet is gebracht tot het tegenwoordigh Jaer, en twijffele effenwel niet, of een yeder sal licht kunnen oordeelen, hoe hooghe de af-reekeninghe soude kommen te loopen, ende wat groote sommen daer noch hadden kunnen by-gebracht werden. Ondertuffchen sal de waerheyt van 't gene hier gesecht werdt, uyt de voorgaende Verhalen ten vollen blijcken, jae noch breeder gevonden worden. De *Calculatie* die hier op hebbe ghemaect, is genomen op soo slenderen voet, soo wel inde estimatie van de goederen, als begrootinghe vande schaden, dat vertrouwe een yeder sal kunnen oordeelen, daer in eer ghesondicht te sijn in verminderinghe, als in vergrootinghe. Eenighe Leser sal hier uyt kunnen sien wat dienst desen Staedt by de *Compagnie* is ghedaen. Ende die een Medestander is, sal sich kunnen verheughen, dat sijne Middelen, boven andere die haer daer buyten hebben gehouden, soo grooten voordeelen voor 't Vaderlandt hebben uyt-gewracht: ende vertrouwen dat de Regeerders van desen Staet, dese diensten van de *Compagnie* altijts dancklijck sullen erkennen, ende by ghelegentheydt de goede geneghentheden van hare Onderdanen niet onbeloont laten, veel min deselve verlaten ofte haere schaden niet naer vermogen te verhoeden: Alsoo sulcx niet en soude kunnen gheschieden sonder blame van groote ondanckbaerheyt: Ende eyndelijck dat hooghe ende leeghe, hier door sullen moeten beweeght worden, (indien niet willen bevonden werden de Middelen die Godt haer aenwijft te verachten ofte versuymen) den dienst van dese *Compagnie* voorder te ghebruycken ende haer Middelen te verschaffen, om in de selve diensten onbeschreumelijcken te kunnen voort-varen.

Kort Verhael

Wt de voorgaende Boecken getrocken / vande Diensten ende nuttigheden die desen Staedt heeft ghenooten by de West-Indische Compagnie; ende de schaden die de selve den Koningh van Spagnien heeft ghedaen sints haer begin / tot het eynde vanden Jaere 1636.

Erst heeft de Compagnie gemaeckt ofte ghekocht / de volghende Schepen ende Jachten; hier te Lande:

Schepen	Lasten	Metale	Yfere stucken	Steen-stucken.
Oragnie-Boom groot	130		12	6.
Mauritius	140		20	12.
Wapen van Amsterdam	120	2	14	6.
Nassauw	50		6.	
Duyfken	36		8.	
Makereeltjen	25		6	6.
Dolfin	180		24.	
Thonijn	60		8.	
Bruyn-Visch	60		8	4.
Swarte-Leeuw	180		25	4.
Zeelandia	300	12	24.	
Hollandia	300	6	22	10.
Geldria	300	4	24	6.
Provintie van Uytrecht	250	2	18.	
Nieu-Nederlandt	110		12.	
Braxken	40		4.	
Oliphandt	210		22	4.
Eenhoorn	80		10	6.
Wind-hond	80		10	6.
Hollandtsche-Thuyn	330	4	28	14.
Haerlem	220	2	22	11.
Leyden	220	4	20	10.
De Haese	90		10	6.
Roode Leeuw	250	2	24	2.
Witte Leeuw	250	2	24	4.
Blauwe Leeuw	220	2	22	2.
Geele Sonne	150	4	20	6.
Gulde Valck	160	4	20	8.
Postpaerdt	100		14	6.

Verrichtinghe vande

Schepen	Lasten	Metale	Yfere stücken	Steen-stücken.
Zutphen groot	170	4	24	8.
Schild-pad	40		4	6.
't Meeuwen	40		6	6.
Arca Noë	140		16	6.
Amsterdam	300	8	32	10.
Pinas	100	2	18	6.
Rave	15		5	4.
Sparwer	15		4	4.
Cameel	200		24	8.
Steur	90		15	17.
Otter	90		14	4.
Kater	90		14	10.
Maeght van Dordrecht	90			
Dry-Koningen	230		22	10.
Amsterdam	500	22	28	
Provintie van Uytrecht	300	6	24	6.
Muyden	60		16	4.
Hollandtschen Thuyn	400	12	29	14.
Naerden	60		14	4.
Swarte Ruyter	60		20	4.
Prins van Oragnien	400	17	29	6.
Deventer	125	2	24	4.
Salmander	300	6	30	6.
De Faem	300	6	30	6.
Amersfoort	200	8	18	2.
Over-Yffel	160	8	18	2.
Brack	60	6	8	2.
Phenix	60	2	10	2.
Swol	130	8	16	4.
Campen	130	8	14	4.
Meerminne	140	4	18	4.
De Maene	90	2	12	4.
Fortuyn	80		10	4.
Ouwerkerck	60		6	4.
Diemen	60		6	4.
Haring	140	2	16	2.
Nieuw-Nederland	150	4	12	4.
Pernambuc	100	10	6	2.
Goeree	170	8	16	4.
Prins Hendrick	500	16	26.	
Prins Wilhelm	500	26	20.	
Provintie van Uytrecht	300	8	30.	
Raeye	35		8.	
Oragnie Boom	170		18.	
Gulde Valck	200	4	30.	
Nieuw-Nederland	400	8	22.	
Mauritius	140		28.	
Nachtegael	15	4	4.	
Leeuwerck	15	4	4.	
Canari-Vogel	15	4	4.	
Haentjen	25	2	6.	

West-Indische Compagnie.

5

Schepen	Lasten	Metale	Yfere stücken	Steen-stücken.
Raeve groot	35	2	6.	
Bonte kraye	30	4	6.	
Kemp-haen	20	6	4.	
Spreuwe	20	6	4.	
Tamarica	90	4	8.	
Evertjen	15	4	2.	
Elburgh	80	2	4.	
Nachtegael	15	4	4.	
Swaluwe	30	2	6.	
Seven-sterre	80	3	10.	
Doffer	15	4.		
Duyff	15	4.		
Hollandtschen Thuyn	400	8	26.	
Halve Maen	90	2	16.	
Sout-bergh	140	6	12.	
Schuppe	60	2	6.	
Otterken	10	2	4.	
Moriaen	130	2	16.	

98 Soo Schepen als Nachten by de Kamer van Amsterdam.

De Hope	250	4	16	8.
Eendracht	150		14.	
Trouwe	60		8	6.
Tyger	350	6	20	6.
Post-paerd	60		8	3.
Oragnie-Boom	160		14	6.
Tervere	90		14	6.
Arendt	80		12	3.
Vliegende Draeck	45		10	6.
Middelburgh	250	6	20	2.
Vlissingen	200.			
Arnmuyden	90		11	4.
Tholën	80		12.	
Goude Son	160	4	20	6.
West-Cappel	60		8	4.
Goede Fortuyn	160		18	6.
De Brack	30		6	2.
Leeuwinne	100		14	10.
Leeuw	120		14	6.
Walcheren	280	2	28.	
Eendracht	80		12	7.
Haesken	15		4	4.
Post-paerdt	70	2	10	4.
Zeelandia	330	12	22	2.
Zee-Meeuwe	15		2	2.
Hase wind	18.		4.	
Noord-sterre	30	4	4	6.
Oudt Vlissingen	150	4	15	4.
Sonne	20.			
Zuydt-Sterre	30	4	4	6.
Swane	30	4	4	6.

Verrichtinghe vande

Schepen	Lasten	Metale	Yfere stukken	Steen-stukken.
Wassende Maen groot	125	2	14	6.
t Hart	70	2	13.	
Zee-ridder	35	4	4.	
Jaeger	80	4	12	6.
Swane	250	4	18	8.
Domburgh	130	4	18.	
Meerminne	40	4	4	6.
Princesse Emilia	300	20	18.	
Regenboogh	160		20	4.
Moriaen	150		16	4.
Tholen	180	10	18	6.
Moorinne	100		16	6.
Oragnie	250	20	14.	
Oost-Cappel	30		10.	
Exter	15	4	4.	
Kauw	20	4.		
Spreeuw	20	2	6.	
Phefandt	30	2	8.	
Mout-haen	16	4.		

50 Soo Schepen als Jachten by de Kamer van Zeelandt.

Dordrecht	90		14.	4.
Neptunus	230	6	22	12.
Oragnie-Boom	200	2	16	8.
Zee-jaeger	70		10	4.
Hase-windt	65		10	2.
Roo de Leeuw	120		18	14.
Dordrecht	200	2	20	10.
David	60		14	6.
Zee-paerd	50		10	8.
Uytrecht	300	4	26	6.
Valck	100	2	16.	
Tyger	75	2	12	6.
Eendracht	100	2	18	6.
Dordrecht	250	2	22	8.
Rotterdam	130	6	12.	
Salm	80		16.	
Goude Leeuw	140	2	16.	
Swan	200	6	18.	
Wapen van Delft	140	4	14.	
Oragnie-Boom	70		14	8.
Sparwer	25		6.	
Erafmus	150	6	20.	
Tyger	70	2	18.	

23 Soo Schepen als Jachten by de Kamer op de Mase.

Samson	300	4	30	12.
Enchuyfen	110		10	4.
Engel Gabriel	160		14	8.
Hoope	250		16.	
Oudevaer	90	2	12	6.

West-Indische Compagnie.

7

Schepen	Lasten	Metale	Yfere stücken	Steen-stücken.
Medenblick groot	270	8	24.	
Hoorn	180		16	6.
Oragnie-Boom	300	4	29	10.
Edam	170		18	6.
Alcmaer	200	2	20	4.
Goude Son	90	2	10	6.
Wapen van Hoorn	110		20	2.
Enchuyfer Maeght	110	2	16	6.
Griffoen	250	8	24	6.
Munnickendam	300	6	24	8.
Haentjen	40		6	6.
Wapen van Medenblick	150	6	16.	
Enchuyfen	230	8	20	2.
Groen-wijff	150	4	12	6.
Jonge Mauritius	130	2	16	4.
Haes	140		14	4.
Mercurius	200	6	18	2.
Groot Hoorn	350	20	16.	
Vleer-muys	15	6	2.	
Wassende Maen	200		22.	
Wind-hond	15	6.		

26 Soo Schepen als Jachten van 't Noorder-quartier.

Stadt en Landen	100		12	4.
Groeningen	300	8	16	8.
Goede Hope	110		18.	
Dolphijn	115	2	16	8.
Omlandia	250	2	24	7.
De Vos	70		12	6.
Graeff Ernst	200	6	16	10.
Goude Leeuw	250	2	24	2.
Thonijn	60		9	4.
Vriessche Jager	140	2	16	2.
Pegasus	110	6	14.	
Havick	70	6	6.	
Swaluwe	30	6	6.	
Nassauw	250	12	14	4.
Matança	110	4	16	3.
Vogel-Struys	200	8	14	4.
Omlandia	300	6	22.	
Ernestus	250	6	22.	
Weseltjen	30	2	6.	
Groeningen	250	8	20.	
Gracu-paerdt	160		12.	
Brack	30	2	6.	

22 Soo Schepen als Jachten van Stadt en Landen.

In alles Schepen en Jachten twee-hondert twintigh.

Onder dese zijn ghetweelt hondert ende achthien van hondert tot vijf hondert lasten/ die welcke met zepl en treplende haer geschut/ (d'welck veel swaer is ghetweelt/

weest/ende daer onder ober de ses hondert en vijftigh metale (lucken) reeckene d'een dooz d'ander ghekost te hebben vijf-en-twintigh duplent gulden peder Schip. Bzenghen upt een somme van guldens 2.950.000.

Noch hondert ende een Schepen ende Jachten van tneghentigh tot vijftigh lasten/ mede naer haer groote met gheschut wel voorszien/ de welke reeckene d'een dooz d'ander op thien duplent gulden; bzenghen upt de somme van guldens 1.010.000.

Prima somma guldens 3.960.000.

Ten tweeden/ heeft de Compagnie in dese voorszeyden Jaeren geequippeert/ ende op verscheyden ghelvesten binnen de limiten van haer Octrope / ende op de Culle van Spagnien / ten dienste van 't Landt / upt-ghelonden: ende de voorszeyde Schepen ende Jachten gebzupckt als volght:

Jaer	Aantal	Schepen ghemant met	Man
1623	32	_____	2712
1624	29	_____	2394.
1625	56	_____	5569.
1626	34	_____	2684.
1627	43	_____	2425.
1628	84	_____	7721.
1629	102	_____	12173.
1630	61	_____	4984.
1631	72	_____	5344.
1632	49	_____	3425.
1633	59	_____	4038.
1634	63	_____	6609.
1635	48	_____	2423.
1636	74	_____	4509.
	806		67010.

Sulcks dat de Compagnie in dese Jaeren heeft geequippeert acht hondert ende ses Schepen /welcker equipagie met de noodighe Ammunitien van pulver ende scharp (alfoo die meestendeel tot den oorlooghe zijn toe-gherust / ende veele lwaere Schepen zijn gheweest) ten minsten d'een dooz d'ander met de noodighe reparatie ende verdobbelingh vande Schepen / ghekost heeft / vooz peder Schip ses duplent gulden; ende oversulcks beloopt dese equipagie een somme van guldens 4.836.000.

Ende op deselve Schepen/ allmede in de plaessen die de Compagnie nu eenighen tijdt heeft beleten / zijn alvooren gebzupckt leven-en-veeltigh duplent ende thien man/ (beneffens noch een merckelijck ghetal overghelaghen/om dat 't recht te ghetal noch niet hebben kunnen weten) welcker mond-kosten / de Officiers ende Soldaten/ Schippers ende Boort-ghelellen dooz een ghereeckent/ten minsten daghelijcks belooppen hebben peder thien supvers / ende oversulcks peder Jaerlijcks hondert vier-en-tachtigh gulden; reeckene om de calculatie op 't kortste te maecten dat de Compagnie dit ghetal heeft onderhouden ander-half Jaer; ende bzenghen over-sulck haere Mondt-kosten upt de somme van guldens 18.293.730.

Hare gagien ofte maendt-gelden reeckene d'een dooz d'andere op hondert ende tachtigh gulden Jaerlijcks (d welck wel op 't minste is ghenomen / alfoo de ordinarie ende slechte soldaten maendelijck verdienen acht gulden /ende Jaerlijck ses-en-tneghentigh gulden/ ende sommighe Officiereen hondert / sommighe twee hondert ende oock d'op hondert gulden ter maendt) sulck dat de maendt-gelden in voegghen als vooren gherekent op anderhalf jaer / belooppen een somme van guldens 18.093.700.

Secunda somma guldens 41.223.430.

Ende

Ende bedraghen de twee vooz-gheroerde sommen / te weten: het maecken ofte koopen van de Schepen / met haer Equipagien; de mondt-kosten ende gagen van 't volck een somma van guldens 45.183.430.

Hier en worden niet ghereeckent de Krijghs-behoefden die gelonden zijn om te lande te ghebruycken/ noch de Treyns-behoefden ofte eenighe extraordinarise onkosten/ (de welcke/ als een peder des verstaende kennelijck is / oock seer hoogh loopen) stelle die teghen de Subsidien die 't Landt heeft ghegheven ofte beloofte/ ende sy dit hier alleen per Memorie.

Derre het meeste deel van dese Penninghen is hier te lande upt-ghegheven ende by de Inghesetene ghenooten / soo datter by groote neeringhe daer door is veroorlaeckt/ ende konnen de Steden daer Kameren zijn/ daer van spreken.

Wi dese twee pointen maecke dit besluyt : dat siende des Compagnies Capitael / volghens de eerste in-tepkeninghe (want het Capitael is eerst naer dese Jaeren vergroot) maer en is gheweest leven-en-tseventigh tonnen gouts / ofte leven millioenen ende een half: ende dat daer van de dyp-vierde-parten al inden Jaere 1629. ende 30. aende Participanten (die te vozen niets hadden genooten) zijn upt-ghekeert / ende betaelt / te weten: vijftigh ten hondert vanden buyt ende vijf-en-twintigh ten hondert op de avancien vanden handel; ende dat de Compagnie haer Capitael noch ruyt in wesen heeft gehad; soo moet noodtsakelijck volghen/ dat dese penningen gekommen zijn upt des Koninghs van Spagnien ende sijne Onderdanen Kasse / ende stelle derhalven weghen de schaden den Koningh van Spagnien ende sijne Onderdanen aenghedoen/ dese vijf-en-beertigh millioenen guldens.

Prima somma guldens 45.183.430.

Lijste van de Schepen/ Bercken/ Carveelen/ die by de Wloten ende Schepen vande Compagnie de Wyandt benomen / verdelckneert ofte anders onnut zijn ghemaeckt / gheduyzende de selve Jaeren.

In den Jaere 1623. ende 1624.

By den Dolphijn, de Thonijn, ende Bruyn-visch.

1. Een schipken genomen / kommende van Cachieu, ende gemant.
3. Een Bercke inde grondt gehackt ende twee verbrandt.
1. Een schip ghenomen met allerhande goederen/ kommende van Brasil.
2. Een fluyt met Wynen geladen ende een kleyn Spaensch schipken ghenomen.
1. Een ledigh patacken verbrandt.
5. Dyp patackens genomen/ ende twee aende grondt in stucken gejaecht.
2. Noch een genomen/ende een aende grondt in stucken gejaecht.
1. Een patacken verbrandt.
4. Vier schepen verbrandt by Loanda St Paulo.
- * 3. Een Ammirael ende Vice-Ammirael, ende noch een schip doen stranden ende in stucken loopen.
2. Twee schepen genomen/ende d'een vooz 1866. guldens/d'ander vooz 1938. guldens gerantsonneert.
1. Een patacken van vijf-en-beertigh vaten/ kommende van Ileos genomen.
1. 't Schip St Francisco groot tachtigh lasten / met dyp gotelinghen ende vier steen-stucken genomen/ende een Schipper daer op gekelt.

1. Een Spansch schipken van 35 lasten / kommende van Cadiz met wijn geladen/genomen.
1. 't Schip Nossa Sennora de Concecion, van dupts maecksel / geladen met wijn/olpe/kappers/&c. genomen en een schipper opgestelt.
Soo dat by dit kleyn blootjen alleen de vbandt zyn af-handigh ghemaect negen-en-twintigh schepen.
By 't Jacht de Wind-hondt ende consoorten.
1. Een Portugees schip met meel ende anders geladen/genomen.
By de vloote vanden Ammirael Willekens inde Bahia.
4. Ons volck op 't water-fozt slozvende / heeft de vbandt vier van sijn eygen schepen in vbandt gesteken.
7. By de onse af-gehaelt 7 schepen met supckeren geladen.
2. Noch twee geladen met 400 pijpen wijnen.
1. Noch een met vbyzes geladen / naer Angola.
By 't Schip Mauritius gaende naer Guinea.
1. Een schip van tsestigh lasten / met seben gotelingen ses steen-stucken; met wijn geladen/genomen.
Inde Bahia de todos los Santos.
1. Een schip genomen met zaut gelaeden.
1. Een van tsestigh lasten kommende van Lisbona, weerdigh 30 dupsent ducaten.
1. Een kommende van Rio de Jenero gheladen met supcker ende huyden.
1. Een van Spiritu sancto met 40 kisten supcker / ende seben dupsent realen van achten.
1. Een bercke met 26 kisten supckeren.
1. Een van Angola met 250 swarten.
- * 1. Een aende wal gejaeght en verbrandt.
2. Twee met wijnen gelaeden genomen.
1. Een kommende van Cabo Verbe met 10 lepel-stucken genomen.
1. Een met 110 pijpen Canarie-wijn genomen.
By de Commandeur Pieter Schouten.
3. Twee fregatten ende een bercke genomen ende verbrandt.
3. Twee bercken doen stranden/ende een inde grondt gehackt.
By de Eendracht.
1. Een Honduras-vaerder genomen / welende de Vice-Ammirael met 1600 kallen Indigo, 3000 huyden/&c.
By de Vice-Ammirael Pieter Pietersz Heyn.
1. Een schipken met 110 pijpen wijn / voorts olpe ende meel/&c. ghenomen.
5. Een schip met wijnen geladen/ende vier ledige bercken.
In alles negen-en-tsestigh stur.

In 't Jaer 1625.

By de Vice-Ammirael Pieter Pietersz Heyn.

1. In Spiritu santo een bercke verbrandt.
1. Een schipken van Rio de Jenero met 150 kisten supckeren genomen.
By Pieter Schouten.
1. Een bercke onder Hispaniola genomen.
By het Vosken.
1. Een schipken met wijnen geladen genomen.
1. Een schipken genomen kommende van Pernambuco.
1. Een schip vande Bahia kommende met 350. kisten supcker ende Tabac, genomen.
By

West-Indifche Compagnie.

II

By de bloote vanden Generael Boudewijn Hendriex.

1. Een passagie bercke met tartwe ende farina genomen.
  7. Inde haven van Porto Rico seven schepen geruineert.
  1. Een heel bezept schipken ghenomen met twee Metale stucckens.
  1. Een Spaens bercken met 326. hupden/ &c.
- By de Wind-hondt en consoorten.
- * 1. Een Spaensch Carveel met hout geladen verbrandt.
  1. Een schip kommende vande Bahia met 140. man genomen.
- In alles achthien schepen.

In 't Jaer 1626.

By de bloote vande Generael Boudewijn Hendricks.

1. Een Spaensch Fregat gheladen met Tabac ende veel kostelijckheden ghenomen.
2. Een nieuw schipken ledigh ghenomen/ en een Schild-pad bercke.
- * 2. Twee groote schepen/ kommende rijck-gheladen upt de haven van S. Domingo, inde grondt geschoten.
1. Een genomen met 3600. hupden/ ende 25. last gember/ &c.
1. Een Spaensch schipken met drooge visch gheladen/ genomen.
1. Een ledigh schip met twee gotelingen genomen.
1. Een nieuwschip van 100. lasten in porto de Cavannas verbrand.
2. Een Schild-pad bercke ende een schipken met hout vooz de Havana ghenomen.
2. Noch twee bercken verdestruuert.
1. Een kommende van Campeche genomen.

By de Bloote vanden Ammirael Pieter Pieterfz Heyn.

1. Een Spaensch Jachtien met 230. hupden en Salsaparilla, &c. ghenomen.
1. Een schipken met zaut ende visch genomen.
1. Een schipken met dyp duplent hupden genomen;
1. Noch een met seshien hondert ende seven-en-tselftigh hupden.
1. Een schipken van Nova Hispania met Heel geladen.
- * 1. Een by naer ledigh op de kuste van Florida gestedruuert.

By den Dolphyn, Windhond, &c.

- * 1. Een schip van 80. lasten met 6. gotelingen gesoncken.
- * 1. Een schip met swarten inde grondt geschoten.
- * 1. Een berck geladen met olve ende stucck-goederen op de wal gejaecht.
1. Een Carveel met 180. pypen wijn genomen.
1. Een schip met 550. kisten supckeren genomen.
1. Noch een met Farinha geladen ende eenighe koopmanschappen.
1. Een met stucck-goederen gheladen by de Windhond opgebracht.
1. Een by den Dolphijn met 184. kisten supckeren.
1. Een bercke met 67½ kisten supckeren genomen.

In alles negen-en-twintigh zeplen.

In 't Jaer 1627.

By de bloote vanden Ammirael Pieter Pieterfz Heyn.

1. Een schip van Madeira met 150. pypen wijn genomen.
1. Een schip kommenende van Angola met swarten.
23. In de Bahia de todos los Santos. Den Vice-Ammirael van des Opands schepen inde grondt gheschoten groot 180. lasten met 16. lepel-stucken;

Verrichtinghe vande

voorts genomen een Strael-sonder van 300. lasten met ses lepel-stucken; een Hamburger van 150. lasten met 16. lepel-stucken; den Ammirael van Port à Port met 12. lepel-stucken; ende noch negentghien andere schepen. Van welcke alle/de vier grootste behieldt ende naer 't Vaderlandt sondt/ende verbyzande de reste.

1. Noch een schip met swarten kommende van Angola.
1. Noch een in Zee verobert met 191. kisten supckeren.
1. Noch een kommende van St Lucar met Wijnen.
2. Weder inde Bahia: twee schepen genomen en verbyzandt.
2. Een Bercke genomen/ende een verdelstrueert.
1. Een ledigh schip vooz de Kievier gesoncken by de vbandt selfs.
5. Genomeneen schip met 8. gotelingen vol supckeren; een met stuck-goederen; een derde met 430. kisten supckeren; een vierde van Madera met 150. pypen Wijn: een vyfde met supckeren gelaeden.

Sulcx dat by desen tocht alleen de vbandt acht-en-dertigh schepen af-handigh zijn gemaeckt.

By 't Jacht de Kater, Bruyn-visch, Phoenix, &c.

1. Een schip met Negros ende Tabac genomen.
1. Een ledigh berckken by Carakes.
1. Een Carvelle willende naer Maracaybo, met Wijn ende Olye.
1. Een schipken by Cabo de la Vela met Millie ende Was.
1. Een Carvelle van Nova Hispania met Meel ende eenige baelen Zijde.
1. Den Vice-Ammirael vande Honduras, geladen met 1404. kassen Indigo, ende 4280. hupden ende anders/ genomen.
1. Een bercke met Hupden ende Tabac genomen.

By de Wind-hondt.

1. Een schipken met wijnen/meel ende zout.
- * 2. Twee bercken teghen de wal in stucken gejaeght.
1. Een bercke met zaut ende pfer genomen.
- * 1. Een schip inde grond geschoten met seben hondert kisten supcker.
1. Een met vier hondert kisten supckeren genomen.
2. Twee schepen met supckeren genomen.

By de Steur.

1. Een schip met supckeren ende Brasil-hout genomen.

By 't Wapen van Amsterdam.

1. Een schip met supckeren genomen.

In alles vyf-en-bijstigh schepen.

In 't Jaer 1628.

By de bloote van den Ammirael Pieter Adriaenz Ita.

1. Een schipken met 7000 pont gember genomen.
1. Een bercke met swarten genomen.
- * 1. Een schip met swarten inde grond geschoten.
1. Een berckken met bibzes genomen.
2. Twee berckkens by de vbandt selfs inde grondt gehackt.
1. Een berckken van Sisal genomen.
1. Een bercke met 400. hupden genomen.
1. Den Ammirael ende Vice-Ammirael vande Honduras seer rijckelijck gelaeden/genomen by de Havana.
3. Een bercke genomen/ende twee by de vbandt inde grond gehackt.
2. Twee Spaensche Jachten aende wal gejaeght.
1. Een schipken onder Porto Rico genomen.

By de Commandeur Dirck Symonisz van Uytgeest.

3. Twee Carveelen ende een Ree-zepl genomen / met 1100. kisten supckeren / &c.
1. Noch een groot schip met 350. kisten supckeren genomen.
1. Een Carveel van Madera met 100. pypen wijn genomen.
1. Een schip met 406. kisten supckeren genomen.
1. Een flupte met 330. kisten supckeren genomen.
1. Een Spiegel-schip met supckeren en tabac genomen.
1. Een schip met 270. kisten supckeren genomen.
1. Een Galeontjen leer rijkelyck geladen.

By de Eendracht.

- * 1. Een schip met swarten inde grond geschoten.

By de bloote vanden Generael Pieter Pietersz Heyn.

3. Twee berckens genomen; ende een verbzandt.
1. Een schip van Nova Hispania genomen.
9. Noch negen schepen van Nova Hispania genomen.
4. 't Galeon St Anna Ammirael met 24. metaele stucken. 't Galeon St Geertrudis Vice-Ammirael met 20. metaele stucken. 't Galeon Montagne Schout by nacht met 20. gotelingen. 't Galeon St Juan met twintigh gotelingen.

- * 1. Een koopvaerdy-schip met huyden inde grond geschoten.
1. Een schip met wijnen ende vibres genomen.

By Oudt-Vlissingen.

1. Een schip met 255. kisten supckeren.

By de Goude Sonne.

1. Een bercke met 500. huyden; ende Salsaparilla.

By den Ammirael Paters bloote.

1. Een barcke van Rio de Jenero met 116. kisten supckers.
- In alles negen-en-beertigh schepen.

In 't Jaer 1629.

By de bloote vanden Ammirael Pater.

2. Twee bercken genomen.
3. Noch twee bercken ende een fregatte van St Juan de Ulva.

By de bloote vanden Generael Loncq.

2. Twee bercken aende strand gejaeght.
1. Een schipken genomen komende vande Eplanden.
1. Een schipken met slaven piers genomen.
1. Een Spaensche bercke met stuck-goederen genomen / welcke de schipper verklaerde gekost te hebben 70000. ducaten.
1. Een schipken genomen / geladen met wijn ende meel.

By 't Jacht den Otter en andere.

1. Een schip met wijnen komende van Fayal genomen.
- * 1. Een ontrent Fernamboc met 290. kisten verbzandt.
- * 1. Een flupt aende wal gejaeght ende gesoncken.
1. Een schip met wijnen genomen / ende ontladen verbzandt.
1. Een schipken met 160. kisten supckeren genomen.
1. Een schip met 440. kisten supckeren genomen.
1. Een schip met 300. kisten supcker en 100. kisten tabac.

In alles achtchien schepen.

In 't Jaer 1630.

By de bloote vanden Generael Loncq.

1. Een schip genomen komende van Angola met 200. Negros.
1. Een schipken genomen met 180 pypen wjns.
- * 1. Een barcke by de bypandt selfs geloncken.
1. Een schip genomen met 350 kisten supckeren/ende 50 kisten Tabac.
1. Een schipken ghenomen met 220 pypen wjns/ van Madera.
1. Noch een met 160 pypen wjns.
1. Noch een met wjns ende andere goederen/ willende naer Angola.
1. Noch een met zaut ende pser.
1. Noch een met 280 swarten.
- * 3. Een schip genomen met 220 kisten supckeren in een Riebiere / alwaer de bypandt noch twee ofte dyp inde grondt hackte.
1. Een nieuw schip by Porto Calvo verbypandt.
- Eenighe schepen by de bypandt inde Pozo ende haben geloncken.
18. Schepen ende bercken by de bypandt onder het Reciff verbypandt.

By de bloote vanden Ammirael Pieter Adriaensz.

- * 2. Twee schepen dicht by de Havana verdestrueert; het eene geladen met Cochennilla ende Indigo, ende hupden/hadde de bypandt selfs in byandt gesteecken; het ander een groot schip met veerthien stucken wierdt by het Jacht de Phœnix in byandt geschoten.
- * 1. Een schip by Oosten de Havana gestrandt ende verbypandt.
- * 1. Noch een schip by de Havana verbypandt.
- * 1. Een schipken met Salsaparilla ende Campeche-hout by de Spaensche verlaten ende in byandt gesteken.

By de Wind-hondt.

1. 't Schip St Andries komende van St Juan de Lua genomen.

By Zutphen inde bloote van Boon-eter.

1. Een schip genomen met 323 kisten supcker/523 hupden/&c.

By 't Jacht de Brack.

1. Een schip met hupden genomen komende van Cabo Verde.

By de Commandeur Dirck Symonisz van Wt-geest.

4. Dyp bercken ghenomen by Morro St Pablo, ende een nieuw schip van 150 lasten verbypandt.

1. Een schip van Angola genomen met 280 swarten.

By den Bruyn-visch.

1. Een bercke genomen.

In alles vijf-en-veertigh schepen.

In 't Jaer 1631.

By Pernambuco ende op de kuste van Brasil.

1. Een bercke met 82 kisten supckeren genomen.
1. Een Carveel met olve ende meel genomen.
1. Een bercke met 75 kisten supckeren genomen.
1. Een ledigh Carveel genomen.
1. Een schip met stuck-goederen vooz de Bahia genomen.
- * 3. Inde slaggh vanden Ammirael Pater, teghen de Spaensche bloote twee Galeons inde grondt geschoten / te weten / de Vice-Ammirael met 26 stucken/ende St Jorge met 22 stucken: ende een Galeon verobert met 22 metale stucken; geladen met supcker ende Tabac.
1. Een Carveel met olve geladen genomen.

- 1. Noeh een met drooghe visch genomen.
- 1. Een schip met 300 pijpen wijn genomen.
- * 1. Een schip met wijnen inde grondt geschoten.
- 1. Een met stuck-goederen/ gaende naer Angola, genomen.
- 1. Een nieuws schip met 14 gotelingen genomen.
- 1. Een bercken met supckeren genomen.
- 1. Een schip met wijnen ghenomen.
Bp de bloote vanden Commandeur Boon-eter.
- 1. Schip van Angola met 450 swarten genomen.
- 1. Een schip van St Domingo met Gember ende hupden.
Bp Goeree ende Mercurius.
- 1. Schip met 700 kisten supckeren genomen.
Bp Domburgh, den Otter, ende Phoenix.
- 1. Een ledigh schip genomen ende verbrandt.
- 1. Een ledighe bercke doen stranden.
- 1. Een ledige bercke genomen.
- 1. Noeh een bercke genomen.
- 1. Een bercke met 1700 hupden ende anders genomen.
- 1. Noeh een met 5000 hupden ende anders.
Bp de Bracke.
- * 1. Een Spaensche berck onder Hispaniola verbrandt.
Bp de Wind-hondt.
- * 1. Een Carveel inde grondt gejaeght.
Bp 't Jacht Naerden.
- 1. Een schip booz Porto Calvo genomen ende op-gebracht.
Bp de Commandeur Smient.
- * 1. Een Carveel by Rio grando aen strandt gejaeght.
Op de kuste van Guinea.
- 1. Een patache genomen gaende naer St Thome.
- 1. Een boot van 90 lasten kommende van Vianen.
- 2. Een patacken met 28 slaven / ende een met kleetsjens ende Olpphants-
tanden.

In alles dyp-en-dertigh schepen.

In 't Jaer 1632.

Ontrent Pernambuco ende op de kuste van Brasil.

- 1. Een Carveel met 80 pijpen wijn ende anders genomen.
- 1. Een Carveel verbrandt.
- 1. Een Carveel kommende van Portugael genomen.
- 1. Een carveel met 240 kisten supckeren genomen.
- * 1. Een Carveel kommende upt Spagnien aende wall bedorven.
- 2. Twee Carveelen met 500 kisten supckeren gelicht in Rio Formoso.
- 1. Een schipken met 120 kisten supckeren genomen.
- 1. Een Carveel met 250 kisten supckeren genomen.
- * 1. Een Carveel met wijnen ende olve aen strandt gejaeght.
- 1. Een Carveel inde grondt gehackt.
- 1. Een passagie-bercke met zaut genomen.
- * 2. Twee Kree-zeplen met 450 kisten supckeren verbrandt in Rio Formoso.
Bp de Raeve.
- 1. Een scheepken met wijn ende supcker geladen genomen.
Bp een ghehuyt Schip.
- 1. Een schip genomen met 250 kisten supcker.

I. Een ledighe wel-bezeylde bercke genomen.

By Cornelis Cornelisz Joll.

I. Een schip met 100 pypen wijn van Teneriffa.

I. Een schild-pad-bercke genomen.

I. Een schip van Nova Hispania met verscheyden goederen genomen.

I. Noch een ledighe bercke genomen.

I. Een schip met wijnen gheladen van Madera genomen ende te Pernambuco op-gebracht.

In alles twee-en-twintigh schepen.

In 't Jaer 1633.

Te Pernambuco op-gebracht ofte daer ontrent vernielt.

I. Een Carveel met 530 kisten supckeren genomen.

I. Een Carveel met wijn ende olpe geladen/ genomen.

I. Een bercke met supckeren gheladen/ by de vbandt inde grondt gehackt.

* 3. Dyp schepen in Rio Feroso verdestruuert.

I. Elf schepen vernielt in Rio St Antonio grande.

I. Een Spaensche bercke geladen met wijn ende olpe genomen.

I. Een schip genomen met 223 kisten supckeren ende een partye Brasil-hout.

I. Een Carveel met 200 pypen wijn genomen.

I. Een patache met 120 kisten supckeren genomen.

I. Noch een nieuw-schip verbrandt.

* I. Een by de vbandt selfs inde grondt gehackt.

I. Een gheladen schip met twee hondert en thien kisten supckeren upt porto Frances gehackt.

I. Een ander aldaer inde grondt gehackt.

I. Een schip genomen kommende van Rio de Jenero met 200 kisten supckeren ende 4000 stucken van achten ende eenigh silber-werck.

I. Een schip kommende vande Bahia, ende gheladen met 280 kisten supckeren/ genomen.

I. Noch een met 107 kisten supckeren ende anders/ genomen.

I. Een nieuw schip in porto Calvo verbrandt.

I. Een schip genomen met 160 pypen Madera wijn.

I. Noch een schip geladen met 220 pypen wijn.

I. Een ledighe bercke genomen ende verbrandt.

I. Een schip ghenomen kommende van Viana met stuck-goederen.

I. Een schip genomen met 196 kisten supckeren.

* 2. Twee schepen vande vbandt op strandt gejaeght.

I. Een schip genomen met stuck-goederen gelaeden.

I. Noch een Carvelle met stuck-goederen gheladen/ kommende van Viana.

I. Een bercke aen strandt gejaeght.

I. Een bercke genomen met 44 kisten supckeren.

I. Een bercken genomen met elf kisten supckeren.

I. Een redelijck groot schip van Angola gekomen verbrandt.

2. Twee bercken in Camarigibi verbrandt.

I. Een nieuw schip by naer voltimmert in Alagoa verbrandt.

I. Een Carvelle met 132 kisten supckeren genomen.

* 5. Twee Dupn-kerckliche schepen/ neffens dyp Carvellen in de Bahia Formosa ghedestruuert.

* I. Noch een Portugees schip aldaer op strandt gejaecht.

* 5. Dyt bercken in de selve Bahia verbrandt.

I. Noch

- 1. Noch een Carvelle ghenomen.
- 1. Een schip met 140 kisten supckeren ghenomen.
- 2. Twee Carbeelen met ammunitie geladen/ in Rio Grande / ghenomen.
- 1. Een schip genomen met 70 pypen wijn.
- 1. Noch een met 120 kisten supckeren.

By de bloote bande Commandeur Jan Janz van Hoorn.

- 1. Een schipken genomen met duplent hupden ende dyp kisten supcker.
- 3. Dyp Spaensche barcken vooz Truchillo inde grondt gehackt.
- 1. Een leedige Fregatte genomen.
- 22. Dooz Campeche 22 soo schepen als bercken verobert / daer van dertchien verbrandt ende eenige laten ransoneren.

In alles tnegentigh zeplen.

In 't Jaer 1634.

Te Pernambuco op-gebracht of daer ontrent vernielt.

- 1. Een schip met les gotelingen/ geladen met stuck-goederen/ ghenomen.
- 1. Een bercken ghenomen met 31 pypen wijn / ende eenighe koopmanschappen.
- 1. Noch een met 20 kisten supcker.
- 1. Een bercke genomen met wijn olpe ende meel geladen.
- * 3. Een groot schip geladen met 600 kisten supckeren ende twee bercken binnen de Cabo St Augustin by de vbandt selfs op de grondt ghejaecht/ van welke de onse noch de eene bercke hebben af-gekregghen.
- 15. Aen het Puntal vjtschien bercken verobert/ ende daer in 1300 kisten supckeren ende leer veel Brasil-hout.
- 1. Een ledige bercke genomen die gemant hebben.
- 1. Een bercke met geloute visch genomen.
- 1. Nocheen met meel ende visch geladen.
- 1. Een schip genomen met 140 pypen wijn.
- 1. Een schip genomen met stuck-goederen geladen.
- 1. Een Carveel genomen met 110 kisten supcker.
- 1. Een bercke genomen met 160 kisten supcker.
- 2. Twee passagie bercken op strand gesaecht.
- 1. Een bercke genomen met 106 pypen wijn.
- * 1. Een groot schip inde grondt geschoten.
- 1. Een schipken genomen met stuck-goederen geladen.
- 1. Een bercke genomen met les kisten supcker.
- 1. Een Carveele ghenomen met 150 kisten supcker.
- 1. Een bercke met 150 kisten supcker by de vbandt in vbandt gesteken/ ende by de onse noch geblusht.
- 1. Een schip genomen met 84 kisten supcker ende partp Brasil-hout.
- 1. Een schip genomen met wijn/ meel/ ende ammunitie.
- 1. Een schip genomen met 140 pypen wijn ende stuck-goederen.
- * 3. In Barra Conayou, een Carvelle ghenomen ende een schip ende Bercke by de vbandt selfs verbrandt.
- 1. Noch aldaer een nieuw schip by de Dupnkerckers getimmert verbrandt.
- 1. Een schip genomen met 200 kisten supcker ende partp Brasil-hout.
- 1. Een groot ledigh Carveel genomen ende verbrandt.
- 1. Een bercke met wijn geladen/ ghenomen.
- 2. Inde Rievier van Pariba twee bercken genomen.
- * 8. Op een tocht naer de Zupdt acht schepen verdestrueerd.

- 1. Een Bercke met ammunitie ghenomen.
- 1. Een schip met meel ende anders ghenomen.
- * 3. Dyp schepen by de bypandt selfs verbrandt/van welcke het eene vijf hondert kisten supckeren had in ghehad.
- 2. Twee passagie Bercken/d'ene genomen/en d'ander verbrandt.
- 1. Een Carbeel ghenomen met supcker/Brasil-hout ende Tabac.
By de Jachten Tamarica ende Angola.
- 1. Een trape fluyt/Hollandts maecksel/genomen met wijn ende andere waeren geladen/willende naer Angola.
- 1. Een Bercke ghenomen met zaut gheladen.
By Capiteyn Joll.
- 1. Een schip ghenomen kommende van St Jago de Cuba geladen met supkeren/huyden ende anders.
- 1. Een schip genomen met meel gheladen/kommende van Nova Hispania.
- 1. Noch een Fregatte met meel gheladen/ ghenomen.
In alles ses-en-tselfigh stuks.

In 't Jaer 1635.

Ontrent Pernambuco ghenomen ofte vernielt.

- 1. Een Carvelle genomen met 150 kisten supcker ende eenige Tabac.
- 1. Een schip ghenomen met 120 pijpen wijn.
- * 1. Een bercken met ammunitie ende farinha gededueert.
- 1. Genomen 't groot schip den Hercules met 1850 kisten supckeren.
- 1. Een schip ghenomen met wijn/olpe ende koopmanschappen.
By Tamarica ende Angola.
- 1. 't Schip de Vlas-blom kommende van Rio de Jenero.
- 1. Noch een schipken met wijnen geladen.
- 1. Noch een met wijnen ende stuck-goederen gheladen.
- 1. Een Bercke met Canarie-wijnen geladen.
By 't schip Swoll.
- 1. Een schipken met 30 kisten supcker/24 kassen Tabac/etc. genomen.
By 't Jachtjen de Swaluwe.
- * 1. Een gheladen schip op de klippen in stucken gejaeght.
- 1. Een passagie bercke genomen.
By Capiteyn Joll met 't Jacht den Otter.
- 1. Een Bercken onder Hispaniola verbrandt.
- 1. Een Tartane inde grondt gehackt by de Havana.
- 1. Een Bercke ghenomen/geladen met Maiz ende supcker.
- 1. Den Vice-Ammirael van Cartagena met 6 stucken ende 150 man ghenomen ende 't schip verbrandt.
- 2. Noch twee Maiz bercken ghenomen / sich een wijl daer van ghedient ende daer naer verbrandt.
- 1. Een schipken met hout geladen inde grondt gehackt.
- 1. Een Fregatte ghenomen met Cacao geladen.
- 1. Een schipken by Cartagena genomen met 1800 huyden ende 4800 pont Tabac/etc.
- 1. Een Fregatt genomen/kommende van St. Jago de Cuba.
- 1. Den Ammirael kommende van Cartagena by de Havana vermeestert (hoewel daer 200 man op was) ende daer uyt genomen soo veel als in sijn jachten konde laden / van Tabac / Indigo ende silver; ende voort laten drijven.

In alles dyp-en-twintigh stuks.

In 't Jaer 1636.

By Swol ende de Brack.

1. Een schipken komende van Cartagena ghenomen.
1. Noch een komende van Cartagena, geladen met wijn.
1. Noch een recht voor de Havana genomen.
1. Een ledigh schipken tegen strandt gebroken.
1. Een schip genomen gaende naer Porto Rico seer rijk geladen.

By den Witten Hase-windt.

1. Een schip ghenomen vande Honduras met 237 kassen Indigo ende Cochenille.

Op de kuste van Brasil.

1. Een schipken berobert met 18 pypen wijn.
2. Een schipken by 't Leeuwerck ende een by den Hollandtschen Thuyn berobert ende aen 't Reciff op-gebragt.
1. Een Bercke genomen met hupden/visch ende anders.
1. Een schip genomen met 230 Negros komende van Angola.
1. Een Spaensch schip geladen met stuck-goederen/ genomen.
1. Een schip genomen willende naer West-Indien/ met 400 Negros.
1. Een schip genomen met 348 swarten.
1. Een schip genomen met 340 swarten.

By Cornelis Cornelisz Joll.

1. Een schip ghenomen met 10 gotelingen.
1. Een schipken genomen met 140 pottysen wijn.
1. Een ledige Tartana genomen ende verbrandt.
1. Een schipken genomen van Nova Hispania met meel.
1. Noch een Fregatte van Nova Hispania met meel.
1. Een schip met 2 stucken genomen/ met hout geladen.
1. Een Bercken genomen ende inde grondt gehackt.
1. Noch een genomen ende inde grondt gehackt.
1. Noch een ghenomen met hupden ende anders.
1. Noch een genomen komende van St Martha.
- * 1. 's Konings Jacht van Margarita by de byandt selfs verbrandt.
1. Een schip genomen van Jamaica met 2800 hupden.
1. Een schip vande Spaensche bloote genomen/ met gember ende supcker geladen.
1. Een schipken met hout geladen genomen ende verbrandt.
1. Een schipken genomen met 1960 hupden.

In alles dertigh zeplen.

Sulcks dat ten tweeden blijktt dat de Compagnie een notable schade de Koningh van Spagnien ende sijn Onderdanen heeft aenghedaen/ met het nemen van sijne ende hare schepen/ beloopende deselve als by de volgende op-reekeninge tot een ghetal van vijf hondert ende seven-en-beertigh soo Schepen als Bercken/ waer door sijne macht ter Zee seer is gekrenckt ende de renommée van sijne Galeonen vermindert; ende oock een getal van schepen dese Landen toe-gebracht.

Schepen ende Bercken de vyandt af-ghehouden ofte verbrandt.

Inden Jaere	1623. ende 1624.	—	—	69.
	1625	—	—	18.
	1626	—	—	29.
	1627	—	—	55.
	1628	—	—	49.
	1629	—	—	18.
	1630	—	—	45.
	1631	—	—	33.
	1632	—	—	22.
	1633	—	—	90.
	1634	—	—	66.
	1635	—	—	23.
	1636	—	—	30.
maeckende als booren				547.

Welcke vijf hondert ende seven-en-beertigh schepen/ jachten ende bercken/onder de welcke zijn ghelweest acht ofte neghen Galeonen ende veel groote schepen maer ghereeckent tot thien duplent gulden peder een / maecten een somme van

5.470.000.

Daer by kommende dat wel twee-en-tseftigh (die met * zijn aenghetwelen) der selver die verdelstrueert zijn/ende tot gheen nut vande Compagnie en zijn ghekommen / seer rijckelijck gheladen zijn ghelweest / eenighe met Negros, eenighe met vijf/ ses/ seven hondert kisten supckeren/ (dewelcke alleen over de dyp hondert tonnen gouts bedraeghen) eenighe met andere kostelijcke goederen; soo gisse dese schade by de Koningh ende zijn Onderdanen gheleden over peder schip tot 20. duplent gulden.

1.240.000.

Secunda summa vande geleden schaden 6.710.

**Lijste ende Estimatie vande goederen die inde voorgaende
ghenomen schepen by de Compagnie zijn bekomen/
ende hier te Lande in-gebracht ende verkocht/
ofte elders in hare conquesten verbesicht.**

Eerst: negen-en-dertigh duplendt dyp hondert ende vijf-en-vijftigh kisten supckeren/ (voor soo vele die hebbe konnen naer-reckenen) d'een door d'ander gherekent op 200. gulden de kiste / hoewel oock by wijlen wel meer hebben uptgebracht

guld: 7.871.000.

Ten tweeden: neghen hondert ende vijf duplendt dyp hondert ende vier-en-tseftigh pondt Brasil-hout/ tot vijf-en-twintigh gulden 't hondert / (hoewel doen veel meer heeft ghegolden) gerekent / maecten upt een somme van

226.341.

Ten derden: tseftigh duplendt neghen hondert ende een-en-tseftigh hupden/ soo van West-Indien als Brasil, de welcke ghereeckent d'een door d'ander op thien gulden/ maecten

609.610.

Ten vierden: seven hondert ende neghen-en-dertigh kassen ende pijpen Tabac (voor soo vele hebbe konnen naer-reckenen / daer noch meer ghelweest zijnde)

zijnde) peder kasse ofte pype gherekent op 300 gulden/maecken 221.700.

Ten vijfden: acht-en-twintigh duplendt neghen hondert ende ses-en-twintigh ponden Olpphants-tanden / ghereeckent op twaelft Rupvers het pondt/maecken 17.355.

Ten seften: dyp duplendt acht hondert kassen Indigo Guatimalo inde Honduras-baerders ghenomen / de kassen d'een dooz d'ander ghereeckent op dyp hondert ponden/ ende 't pondt tot vijftien schellingen blaems/maecken 5.132.700.

Ten levenden: in verscheyden schepen bekomen ses-en-tnegentigh duplendt en vier hondert realen van achten in specie 241.000.

Ten achtsten / in verscheyden schepen duplendt ses hondert ende ses-en-tseventigh stucken cattoene lijnwaten van verscheyden soorten ende waerdijen/ d'een dooz d'ander ghereeckent op ses gulden 't stuck / brenghen upt een somme van 34.056.

Ten neghenden: in verscheyden schepen vier duplendt ses hondert en ses-entertigh stucken satijntjens/ damastiens ende andere zijde waren / dewelcke te samen rekene op 92.720.

Ten thienden: het Galeontjen van Goa by Dirck Symonsz van Wtgeest genomen/ heeft hier te lande rupm upt-ghebzacht 1.000.000.

Ten elfden: de bloote van Nova Hispania by de Generael Pieter Pieterz Heyn ghenomen: heeft hier te lande rupm upt-ghebzacht; behalven 't gheene by 't volck is verdupstert 12.000.000.

Ten twaelfden: de goederen die by de Heeren Gedelegeerde Bewint-hebberen/ten tijde van haer verbljven in Brasil, zijn verorzaert / ende naer haer verreck inde jaere 34 daer gelaten zijn weerdigh bevonden 513.434

Ten dertthienden: de Gember Campeche-hout / verscheyden specerpen / olien/ meel/ siropen/ geconfijte gember, verscheyden partpkens gout ende silver/amber, neffens veel andere kostelijckheden/ in 't voozgaende niet begrepen / stelle by giflinge (hoewel gheloove meer hebben beloopen) upt-ghebzacht te hebben een somme van 1.500.000.

Ten veertthienden: dyp duplendt dyp hondert en vijf-en-veertigh pypen wijn/ vooz soo vele de ghetaelen daer van sijn upt-ghedruckt (want een groot ghetal en hebbe niet konnen naer-speuren) gherekent tot tseftigh gulden de pype 260.820.

Ten vijftthienden: twee duplendt dyp hondert en ses-en-vijftigh Negros, by de onte gebeneficeert/ die maer reeckene teghen twee hondert en vijftigh gulden peder Neger, hoewel vele ongelijck meer zijn verkocht/ 589.000.

Hier en worden niet ghereeckent koper/ stael/ pser / walch/ talck / ende andere vellen ende meer andere dingen Memoria.

Noch oock het gheschut soo metaele als plere stucken/ noch de ammonijien ende de bivres in verscheyden schepen ende op 't landt ghenomen ende verorzaert/ dewelcke mede een groote somme bedragen Memoria.

Sulcks dat de boven-ghelchreven goederen den Koning van Spagnien ende syne Onderdanen af-ghenomen / ende tot nuttighejdt van desen Staet ghebzacht beloopen een somme van guldens.

Tertia somma vande schaden 30.309.736.

**Op-reeckeninghe in 't gros vande schaden die de koningh
van Spagnien ende sijne Onderdanen hebben ghele-
den te lande / sonder dat de Compagnie daer
pets heeft van ghenooten.**

In den Jaere 1629. hebben de Spagnaerden het Stedeken S ^t Tome de Guiana uyt vreesse ende in 't ghelichte van onse vloote onder den Ammirael Pater met een groote quantiteyt Tabac ende anders verbrandt.	100.000.
Doen de Stadt Olinda de Pernambuc by de onse wierdt berobert/ verbranden de Portugelen op 't Reciff aen supckeren ende andere waren/ wel	3.000.000.
In 't Jaer 1632. wierdt by de onse het Stedeken Garasu geplundert ende verbrandt/ ende werdt de schade daer geleden / by de Portugelen selfs begroot op tachtigh duysent ducaten tot d'yn gulden 't stuck.	240.000.
In Rio Formoso twee pack-huysen vol supckeren gantsch verbrand	100.000.
Item in Barra grande twee dozpen ende vele supckeren verbrandt	100.000.
In Catawamba twee schoone supcker-meulens ende veel supcker-riedt-vels den verbrandt.	100.000.
Wederom aen Barra Grande, een supcker-molen/twee pack-huysen/ ende veel andere huysen geruineert.	100.000.
Item in Porto Frances twee supcker-meulens cenige huysen ende veel supckeren verbrandt.	100.000.
Door 't Fort Real des vbandts quartier ende alle de winckels daer om herstaende/ verbrand.	125.000.
Noch in Rio Formoso de vband schade gedaen.	100.000.
In 't jaer 1633. in Rio Formoso een Fortjen ingenomen ende geruineert/ ende een pack-huys vol supckeren verbrandt.	100.000.
Noch twee pack-huysen vol supckeren by de vbandt selfs gantsch verbrandt.	100.000.
In Catawamba weder d'yn supcker-meulens ende vele huysen verbrandt.	100.000.
In Gojana een pack-huys met goederen gheplundert/ ende d'yn supcker-meulens vol supckeren/ ende vele huysen/ ende daer naer noch vier andere.	300.000.
't Doorp S ^t Amaro, neffens een schoone supcker-meulen ende een pack-huys vol supckeren verbrandt.	100.000.
In Camarigibi een supcker-meulen met twee pack-huysen met 170 kisten supcker/ neffens eenighe huysen/ ende insonderheyt een van Albuquerque, verbrandt.	150.000.
De supcker-meulen van van Juan de Mendoza verbrandt.	50.000.
In Rio Formoso twee pack-huysen met supckeren by de vbandt selfs verbrandt/ ende twee supcker-meulens by de onse.	100.000.
In Moribeca een supcker-molen ende een pack-huys met vijf hondert kisten supckeren verbrandt.	150.000.
De supcker-molen Ingenio novo genaemt/ verbrandt.	50.000.
Een supcker-molen by Rio Dolce verbrandt.	50.000.
In Porto de Piedras een pack-huys met 200 kisten supckeren by de vbandt selfs verbrandt.	50.000.
In Alagoa del Zul het doorp verbrandt met vele schoone huysen / allmede het doorp van Alagoa del Norte.	50.000.
In Monguangape alles in d'asschen geleght.	50.000.
In Rio Una een supcker-molen met sijn supckeren verbrandt	50.000.
In Araripe een supcker-molen met veel supckeren verbrandt.	50.000.

Doen de onse het Puntal by de Cabo S ^t Augustin in-naemen heeft de vbandt selfs eenighe pack-hupfen met fupckeren ganfch verbrandt.	75.000.
Truxillo inde Honduras by de onse verobert / doch door ongeluck ganfch verbrandt met de meefte goederen.	200.000
In 't jaer 1634. een fupcker-meulen verbrandt in Rio Uha.	25.000.
Noch de fupcker-molen van Juan d'Acofta Brandaon.	30.000.
Op 't Puntal eer de onse 't felve in kregghen by de vbandt selfs verbrandt / twee pack-hupfen/daer naer 't leggen vande Portugelen wel twee dupfent kiffen in waren.	400.000.
Inde Verga verbrandt de fupcker-molen van Francisco Montero met veel fupckeren.	50.000.
Noch de fupcker-meulen van Louys Ramires.	50.000.
Noch een ander fupcker-meulen geruineert.	25.000.
Alle de hupfen hupfen het Real met de winckels/ende 't ganfche quartier vande Italianen te gronde verbrandt.	100.000.
De fupcker-meulen van Cosmo Dias geruineert.	25.000.
Barra Conhaou verobert ende gelleghet/en alle 't gefchut wegh-geboert.	50.000.
Een pack-hups met fupckeren by de vbandt verbrandt.	50.000.
Op den tocht by de Colonel Schuppe om de Zupd ghedaen / de vbandt ten alderminften belchadicht	200.000.
In Pariba twee pack-hupfen met fupckeren by de vbandt selfs verbrandt/daer naer 't leggen vande Portugelen ober de 1500 kiffen in waren.	300.000.
In 't fozt Cabo Delo verkregghen zes metale ende vijftchien plere ftoffen / ende een deel kogels: ende in 't Noorder-fozt S ^t Antonio vijf fchoone Metale ftoffen ende negentchien plere/krupdt/fcharp ende lonten naer adbenant / oock Farinha: foo dat de vbandt daer by wel fchade gheleden heeft ober de hondert dupfent gulden; dan alfoo dit alles is tot profijt ghekommen vande Compagnie, ftefle het hier maer	per Memoria.
In 't Jaer 1635. het doorp Mofuic, neffens het Collegium der Jefuiten ende haere Kercke by de vbandt selfs verbrandt; 't Casteel op Rio Grande verobert ende daer in bekommen neghen metale ende twee-en-twintigh plere ftoffen/feffen-beertig tonnekens fijn krupt/ ober de 1200 kogels ende anders; d'welck alles gekommen zijnde tot profijt vande Compagnie ftefle hier maer	per Memoria.
Als mede een groote partije gekapt Brazil-hout.	150.000.
Noch acht groote hoopen van ghekapte ende bereydt Brazil-hout/by de vbandt selfs verbrandt.	40.000.
't Fozt Real by de onse inghenomen ende daer in bekommen vijftchien metale ende vijf plere ftoffen/ende veel ammunitie; Als mede 't Fozt Nazaretha, ende daer in bekommen vijftchien metale ende twee plere ftoffen / ende noch meer der ftoffen op de by-leggende foztjens / ende veel ammunitien / dewelcke alfoo tot profijt vande Compagnie lijn gekommen/ fteflen die hier maer	per Memoria.
In 't Jaer 1636. veele platte landt ende de hupfen ontrent Porto Calvo gheruineert ende de vbandt ten minften fchade gedaen	100.000.
Noch aldaer een fupcker-molen ende fupcker-riedt verbrandt.	50.000.
Indien alles hadde willen verbolgen 't ghene op vele reeckeninghe foude konnen ghebacht werden/ foude al verre wijder ghegaept hebben/ ende de verftandighe Zeker fal selfs dit beter bevroeden; derhalven vinde hier maer alleen van fchaden te lande ghedaen aen den Koningh van Spagnien ende lijne Onderdanen feffen millioenen/ vijf hondert ende tachtentigh dupfent gulden.	

Quarta fomma van fchaden 7.580.000.

Op-reeckeninghe vande schaden die de Koningh van Spagnien heeft gheleden in sijne inkomsten door toe-doen vande Compagnie, ende de onkosten die daer tegen heeft moeten doen.

- E**rst soo heeft de Bahia de todos los Santos rupm een jaer ghemist/welcke in-
 kommen jaerlijcks rupm bedraecht 300.000.
- Ten tweeden: soo heeft wel vijf jaren ghemist / het in-kommen vande vier
 capitaniën; Pernambuc, Tamarica, Pariba ende Rio grande, dewelcke hem jaer-
 lijcks op-brochten/soo in Brasil als in Portugal, weghen de twintigh per cento
 van 't supcker ende 't contract van Brasil-hout / rupm een somme van thien ton-
 nen gouts: is door de vijf jaeren 5.000.000.
- Ten derden: het weder veroveren vande Bahia (alsoo daer toe soo mach-
 tighen vloote heeft ghelonden) heeft hem ten minsten naer 'toordeel van alle hem
 des verstaende/ ghekost 10.000.000.
- Ten vierden: dat daer te vozen de schepen van Brasil sonder eenighe onkosten
 voor den Koningh plachten over te kommen / naer de komste van des Compagnies
 schepen op de Custe van Brasil, wel gearmeerde vlooten heeft moeten schic-
 ken om die te conboperen. 500.000.
- Ten vijfden dat sijne emolumenten die upt den swarten handel placht te ghe-
 nieten/door het toe-doen vande Compagnie (en spreekte nu noch niet van het
 in-nemen van Loando St Paulo, alsoo naer dese jaeren is gheschiet) wel groot-
 lijcks sijn vermindert; gisse de veerthien jaeren dat de Compagnie in die Zeen
 doende is gheweest/ hem wel vijftigh duplent gulden / soo in Brasil als West-Indi-
 en/jaerlijcks heeft gheschilt/over-sulcks hier 700.000.
- Ten sesden: dat de groote Zout-pan aen punta del Rey heeft moeten met een
 ropael fort belegghen/ ende dat daer noch jaerlijcks een garnisoen houdt / sonder
 dat daer eenigh profijt upt-treckt. 1.000.000.
- Ten lebenden: dat Porto Rico op nieuws heeft moeten laten fortificeren
 daer het te vozen maer een open vlescke en was. 100.000.
- Ten achtsten: dat het Splandt St Martin met groote kosten heeft moeten win-
 nen/ende daer noch garnisoen houdt / sonder eenighe emolumenten daer upt te
 kunnen trecken. 100.000.
- Ten negenden: dat het tweede secours naer Brasil gelonden ende daer aen-ge-
 landt/de Koningh naer verklaringhe van een vande ghevanghen Officiers / in
 Portugal wel heeft ghekost acht hondert duplent Crusaden. 2.400.000.
- Ten thierenden: dat sijne garnisoenen op meest alle de plaetsen van West-Indi-
 en daer sterckten zyn / wel de helft heeft moeten verwaren / jaerlijcks vijftigh
 duplent gulden/ende soo voor veerthien jaeren. 700.000.
- Ten elfden: dat het ghetal vande Galeons die jaerlijcks gaen naer Nova His-
 pania ende Terra firma om 't silber ende andere goederen te haelen/wel de helft
 heeft moeten vermeerderen ende oock meerder van volck voorzien/jaerlijcks hon-
 dert duplent gulden. 700.000.
- Ten twaelfden: dat door vreesle voor des Compagnies bloten/verscheyden rep-
 sen de bloten van Terra Firma en N. Hispania in West-Indien hebben moeten
 over-winteren/waer door groote interesten zyn geleden en ten minsten. 1.000.000.
- Ten derthierenden/dat om gelijcke oorlake/inden jaere 1631. een leer rijcke vlo-
 te van Nova Hispania, door dien op een ontydigh sailoen upt-liep / voor den mee-
 stendeel is vergaen. Waer van wy de particulariteyten in't selve jaer hebben aen-
 geroert/werdt de schade ten minsten begroot op 6.000.000.

Quinta somma schaden 28.500.000.

Laet

Laet ons nu dese voorgaende Sommen in een brengen / op dat een weder mach sien wat schaden de Gheoctropeerde West-Indische Compagnie den Konigh van Hispangien heeft aen-gedaen in die veerthien jaren tijds / ende oordeelen hoe veel sijne macht daer dooz is verzwackt / ende met eenen wat verlichtinghe dese Landen ende hare Gheallieerde daer by hebben moeten boelen:

Prima Summa beloopt	_____	_____	45.183.438.
Secunda	_____	_____	6.710. —
Tertia	_____	_____	30.309.736.
Quarta	_____	_____	7.580. —
Quinta	_____	_____	28.500. —
Summa totalis			118.283.166.

Nemandt die dit met een ghesondt oordeel sal aenmercken / ende dese din overleggghen ghelijck het behoort / sal moeten bekennen: Eerst / dat dese Landen in den Oorloghe met haren machtighen ende onversoenelijcken Vpandt / noodtsaeckelijck een groote verlichtinghe hebben moeten boelen: want hadde de Konigh van Spagnien dese sijne Schatten onverbindert t'huys ghekegghen / het soude beter met sijne finantien hebben ghestaen / ende sijne Onderdanen souden bequamer sijn gheweest om hare lasten te konnen draghen. Ten tweeden / dat desen Staet in sijne middelen daer dooz grootelijcks is versterckt / ende sijne Onderdanen daer dooz bequamer gheworden om de ordinarie ende extraordinarie lasten te draghen. Ten derden / staet hier insonderheyt wel aen te mercken / dat soodanighe verlichtinghe van desen Staet / ende soo excessive schade des vpandts / is te weghe ghebracht met middelen by vrywillighe Onderdanen / daer toe by de Kegeerders selfs ghenoodicht: de welcke wel geringh zijn gheweest in haer selven / (als niet veel seuen millioenen guldens gheexcedeert hebbende) ende alleen met kleyne subsidien by het Ghemeyn nu ende dan zijn gestijft: doch wonderbaerlijck / ende boven verwachten by Godt ghenadelijck gheseghent. Soo dat daer uyt lichtelijck is af te meten / wat het hadde / dooz Godes zeghen / konnen wesen / indien dese Compagnie machtigher hadde ghesubsidieert gheweest; ende noch billick verhoopt kan worden / indien het desen Staet gheliefden dese Compagnie machtigher te subsidieren / ofte ten minsten te verstrecken t'ghene sy van be- loofde subsidien ten achteren is. Want den vpandt nu soo veel swacker zijnde / ende de Compagnie soo schoone ghelegentheden allenthalven verkegghen hebbende / beneffens soo groote kennisse van meest alle des vpandts ghelegentheden in America ende elders / moet dit werck noodtsaeckelijck lichter vallen. Ende eyndelijck soo staet hier uyt te oordeelen / hoe grootelijcks desen Staet daer aen ghelegghen is / dat dese Compagnie in continuele actie werde ghehouden / ende by de Kegeeringhe aenghesien als een noodich behulp om den vpandt meer ende meer te verzwacken ende in te toomen. Ende de Onderdanen de welcke haer in desen hebben in-gelaten / niet alleen buyten schade in hare middelen ghehouden / maer veel eer rijckelijck beloont werden / op dat gheen billijcke reden en hebben van sich te beklaghen; maer veel eer / soo wel sy / als andere / indien nieuwe occasien mochten voorvallen / verweckt ende gheincourageert / met ghelijcke lust ende yver / als vooz desen / van het hare / boven soo vele andere / die om verscheyden insichten sich daer buyten hebben ghehouden / te contribuieren / tot dienst ende ontlastinghe van ons lieve Vaderlandt.

Korte Op-reekeninghe vande middelen die de Vereenighde Nederlanden zijn toeghekommen by wegen van Equipagien ende Commerciën by de Gheoctroyeerde West-Indische Compagnie aen-gesteld / gheduyrende de voorszreven Jaeren; ende voor eerst de inployen hier te Lande ghedaen.

Voor eerst soo werden hier aen-ghetoghen de Penninghen die hier te Lande zijn upt-ghegeheben / ende ghedient hebben tot het maecken van soo vele Schepen; ende die te voorsien van hare noodighe behoeften van Divres / Ammunitionen / Scheeps-behoeften ende Maendt-gelden voor het Scheeps-volck ende Soldaten; de welke (als vozen is aen-ghewesen) hebben belopen een Somme van 45.183.430. gulden.

Want alle dese Penninghen zijn of hier te Lande versteect / of zijn weder hier tot nuttigheyt vande Inghesetene ghekommen: ja verre meer / alsoo de Boots-ghesellen ende Soldaten haer vande buyten (die in haer particulier hebben ghenooten / ende die niet gheerstimeert zijn / maer wel eenigher maten begrepen konnen werden) in veler wijsen ghedient; welke alles tot vermeerderingh van neeringhe hier te Lande heeft ghedient.

Ten anderen / soo kan 't selve bliicken upt den in-koop van goederen ende Koopmanschappen die hier te Lande zijn in-ghekocht ende versonden / de welke wy hier alleen sullen op-reekenen voor eenighe ghewesten / die wel de voornaemste zijn gheweest / hoe-wel op andere oock vry vele is ghefallen.

By de Camer van Amsterdam.

Inden Jaere 1623. op Guinea upt-ghesonden by de Schepen Mauritius ende Amsterdam	186.082.
Inden Jaere 1624. op Guinea by den Oliphant	80.910.
Op Nieuw-Nederlandt in twee Schepen	25.569.
Inden Jaere 1625. op Guinea in twee Schepen	156.766.
Op Nieuw-Nederlandt in verscheyden Schepen	8.772.
Inden Jaere 1626. op Guinea in dyp Schepen / Arca Noë, Cameel, Oliphant	304.335.
Op Nieuw-Nederlandt in twee Schepen	20.384.
Op Cabo Verde en de Custe van Africa	28.189.
Inden Jaere 1627. op Cabo Verde en de Custe van Africa.	50.232.
Op Guinea by de Luypaert, Blaeuwe Leeuw, Leyden	186.936.
Op Nieuw-Nederlandt by vier Schepen	56.170.
Inden Jaere 1628. op Cabo Verde by twee Schepen	53.470.
Op Guinea by twee Schepen	192.472.
Inden Jaere 1629. op Cabo Verde	63.118.
Op Guinea in een Schip	111.171.
Op Nieuw-Nederlandt in dyp Schepen	55.778.
Inden Jaere 1630. op Guinea in twee Schepen	238.097.
Op Cabo Verde in dyp Schepen	49.976.
Op Nieuw-Nederlandt in twee Schepen	57.499.
Inden Jaere 1631. op Guinea in vier Schepen	273.875.
Op Cabo Verde in twee Schepen	66.935.
Op Nieuw-Nederlandt in een Schip	17.355.
Inden Jaere 1632. op Guinea	122.597.
Op Cabo Verde by een Schip	38.016.
	Op

West-Indische Compagnie.

27

Op Nieuw-Nederlandt by een Schip	31.320.
Inden Jaere 1633. op Guinea in d'ij Schepen	237.761.
Op Sierra Lyona by een Schip	25.691.
Op Cabo Verde by een Schip	38.965.
Inden Jaere 1634. op Guinea in vier Schepen	419.290.
Op Cabo Verde in een Schip	52.767.
Op Nieuw-Nederlandt in een Schip	29.562.
Inden Jaere 1635. op Guinea	156.628.
Op Cabo Verde by een Schip	33.336.
Op Nieuw-Nederlandt een Schip	28.875.
Inden Jaere 1636. op Guinea in d'ij Schepen	281.348.
Op Cabo Verde by een Schip	47.155.
Op Angola by een Schip	40.407.

Summa Summarum

3.863.419.

By de Camer van Zeelandt.

Inden Jaere 1624. op Guinea met een Schip	20.012.
Inden Jaere 1625. op Guinea met twee Schepen	30.793.
Inden Jaere 1626. op Guinea met een Schip	20.858.
Inden Jaere 1627. op Guinea met een Schip	26.665.
Inden Jaere 1628. op Senegal twee Schepen	7.594.
Inden Jaere 1629. op Guinea by een Schip	12.306.
Op Senegal een Schip	6.575.
Inden Jaere 1630. op Guinea een Schip	15.699.
Op Rio Senegal met twee Schepen	10.772.
Inden Jaere 1631. op Guinea met een Schip	130.383.
Inden Jaere 1632. op Guinea met een Schip	115.420.
Op Rio Senegal met een Schip	9.230.
Inden Jaere 1633. op Guinea een Schip	114.537.
Inden Jaere 1634. op Guinea by een Schip	126.355.
Op de Kievier van Senegal een Schip.	9.673.
Inden Jaere 1636. op Guinea twee Schepen	29.484.

Summa Summarum

686.366.

By de Camer op de Mase.

Inden Jaere 1623. op Guinea een Schip	76.345.
Inden Jaere 1624. op Guinea een Schip	74.169.
Op Cabo Verde een Schip	28.255.
Inden Jaere 1626. op Guinea een Schip	46.484.
Op Cabo Verde een Schip	30.356.
Inden Jaere 1627. op Sierra Liona een Schip	4.891.
Inden Jaere 1628. op Guinea een Schip	159.551.
Inden Jaere 1630. op Guinea een Schip	102.999.
Inden Jaere 1633. op Guinea een Schip	104.804.
Inden Jaere 1636. op Guinea twee Schepen	130.624.

Summa Summarum

758.478.

By de Camer van 't Noorder-Quartier.

Inden Jaere 1624. op Guinea een Schip	79.000.
Inden Jaere 1625. op Guinea een Schip	114.832.
Inden Jaere 1627. op Guinea een Schip	149.127.
Op Cabo Verde een Schip	12.345.

Inden

Inden Jaere 1629. op Cabo Verde een Schip	19.111.
Inden Jaere 1630. op Guinea een Schip	139.959.
Inden Jaere 1632. op Guinea een Schip	101.138.
Inden Jaere 1635. op Guinea een Schip	150. —
Summa Summarum	765.512.

By de Camer van Stadt en Landen.

Inden Jaere 1623. op Guinea een Schip	67.441.
Inden Jaere 1624. op Guinea een Schip	80.501.
Inden Jaere 1626. op Guinea twee Schepen	150.308.
Inden Jaere 1627. op Rio Gambia een Schip	13.501.
Inden Jaere 1628. op Rio Gambia een Schip	25.980.
Inden Jaere 1629. op Guinea een Schip	106.521.
Inden Jaere 1630. op Guinea een Schip	12.934.
Op Rio Gambia een Schip	30.977.
Inden Jaere 1631. op Guinea een Schip	79.006.
Inden Jaere 1632. op Rio Gambia een Jacht	18.589.
Inden Jaere 1633. op Guinea een Schip	111.693.
Inden Jaere 1634. op Rio Gambia een Schip	20.439.
Inden Jaere 1635. op Rio Gambia een Schip	20.890.
Inden Jaere 1636. op Guinea een Schip	158.779.
Op Rio Gambia een Jacht.	23.110.
Summa Summarum	920.669.

Daer zijn noch boven dese verscheyden cargesoenen gheformeert ende ghesonden naer andere Quartieren / als naer Brasil ende elders die hier om de langhwijsghent niet hebben willen aen-roeren; dese aen-gheroerde bedragen in alles voor de respective Cameren 6.994.488.

Op-reekeninghe van eenighe der voornaemste Specien die by de Compagnie door het employ van de voorszeyde Koopmanschappen hier te Lande zijn ghebracht.

Mijn voornemen en is niet aen te trecken alles wes by de Compagnie by wegghen van Commerciën hier te Lande is in-ghebracht / t selve soude al te langh vallen / maer alleen d'yn ofte vier voornemen Specien / de welke groote neeringhe ende onderhandelinghe de Inghesetene van desen Staet toe-brenghen / als daer zijn Gout ende andere Waeren die van de Custe van Africa kommen; ende voor eerst het Gout in dese Landen upt Guinea ghebracht.

Bevinde by eene neerstighe naer-reekeninghe / dat vanden beginne vande Compagnie tot het eynde van het Jaer 1636. hier te Lande zijn ghebracht veertich duysent vier hondert ende een-en-tseftich Marcken Goudts / de welke hier te Lande hebben upt-ghebracht guldens 11.733.890.

Beneffens 't Gout / zijn van Guinea ende Cabo Verde noch ghekommen Oliphants-Tanden.

		Guinea.	Cabo Verde.
Inden Jaere 1624.	lb.	37017.	
	lb.	89915.	24645.
	lb.	22543.	114366.
	lb.	72417.	7921.

Verrichtinghe vande

1629.	5913	Bevers.	681	Otters.	62185.
1630.	6041	Bevers.	1085	Otters.	68012.
1632.	8569	Bevers.	546	Otters.	94925.
	4944	Bevers.	1115	Otters/ etc.	48200.
1633.	8800	Bevers.	1383	Otters/ etc.	91375.
1635.	14891	Bevers.	1413	Otters/ etc.	134925.

Summa Summarum

705:117.

Summa totalis

14.659.012.

Waer by ghevoeght werdende de buyt-goederen die de Compagnie binnen dese Jaeren heeft in-ghebracht / als hier voozen is aen-ghegewen / ter somme van 30.309.736. gulden; soo blijkt datter zijn in-ghebracht aen goederen ter somme van 44.968.748. gulden.

Hier zijn alleen aen-ghetoghen weynighe Specien / om dat te langh soude vallen die alle aen te trecken / ende upt dese ghenoegh ghegift kan werden hoe danighe somme die alle moeten beloopē: want hier niet aen-gheroert en zijn alle de Supteren / Brasil-hout ende andere Waren / die by weghe van Commercien upt Brasil zijn ghekommen: oock niet veel andere Waren die van Africa, van de wilde Custe / en de Eylanden van West-Indien zijn aen-ghebracht / ende insonderheyt niet de Tabac die met seer groote menichte van de Eylanden ende elders is aen-ghebracht by Particuliere / ende by de Compagnie selfs / de welcke een groots hebben bedraghen. Benessens dat het kenne-lijk is dat den Handel sints het Jaer 36. daer dese aenteeckeninghe eyndicht / seer is vermeerderd / ende insonderheyt den Handel op Brasil, sints dat de Compagnie inde vier Capitanien, Pernambuco, Tamarica, Pariba ende Rio Grande volkommen meester is ghebleven / ende die vzedelijck heeft begonnen te besitten / ende daer-en-boven den voorderlijcken Handel van Swarten / door de veroveringhe van Loanda St Paulo ende de aen-legghende plaetsen heeft bekommen.

Om dese gheconquesteerde Landen van Brasil tot voorder nut van dese Landen ende in een florissanten Staet te brengen / is insonderheyt noodich dat de selve Landen wel worden bevolckert met Lieden die haren arbeit ende industrie willen aen-wenden om dese Landen te cultiveren. Gheen twijffel zijnde ofte alle die sich daer toe sullen willen met ernst begheben / een groote welvaert daer upt sullen kunnen trecken. Want dat gheweste vande vier Capitanien is soo groot / dat het millioenen van Menschen kan voeden ende besich houden; oock soo is de vruchtbaerheyt der gronden sulcx / dat van de vruchten niet en is te twijffelen; ende insonderheyt soo kunnen upt de Bessen / Planten / ende anders / wes 't Landt rede heeft / vele nuttigheden worden ghetrocken / daer vooz desen weynich ofte niet en is op ghelet. Daer en zijn by-naer gheene Handt-werckers ofte souden hier gheleghentheyt vinden om in hare industrie besich te houden / ende haren arbeit niet vaste hope van rijkdom te bestedighen. Eyndelijck soo kunnen hier noch vele vruchten gheteelt worden / daer vooz desen niet en is naer ghetracht / hoe-wel de Spagnarden in ghelijcke climaten sich daer mede alreede grootelijcx hebben verrijckt. Ende staet alle de ghene die sich op de Eylanden ende elders hebben neder-gheflaghen om Tabac ende anders te cultiveren / wel waer te nemen / dat in dese Capitanien van Brasil, haer niet meerder gherustigheyt ende min-der vreesse van de vbandt souden kunnen verwoeghen / ende verre beter Tabac winnen / als daer sy haer tot noch toe hebben onthouden / ende om het selve beter te doen eenighe voordeelen vande Vergaderinghe der XIX. bedin-ghen.

Ende

Ende op dat 't selve hier sommierlijck aen-roeren / soo bevinde dat sints den Jaere 1637. tot het begin vandit lopende Jaer 1644. uyt Brasil hier te Lande zijn aen-ghebracht Supckeren vooz de Compagnie / Blancos 332425. aroben / Mascovados 117887. aroben / Paneelen 51961. aroben / ende Brasil-hout 2593.630. ponden. Bedraghende dese Retouren vooz de Compagnie ontrent ses-en-tseventich tonnen gouts / achtthien dupsent vier hondert acht-en-meghentich gulden. Ende vooz Particuliere Blancos 1083.048. / Mascovados 403287. / Paneelen 71527. aroben: beloopende een somme 20303.478. gulden / daer de Compagnie haer recognitien ende aberijen heeft van ghenoten.

Benessens de confituren / Tabac ende andere dierghelijcke Specien die hier niet en werden aen-ghetoghen; hoe-wel altemael zijn vruchten die de Conqueste van Brasil is ghebende. Dit alles streckende tot neeringhe in dese Landen / benebens de groote schaden die de Koningh van Spagnien ende sijne Onderdanen noch zijn aen-ghebaen / ghelijck by de Beschrijvinghe vande Derrichtinghen der Compagnie / inde volghende Jaeren t' sijnder tijdt breeder sullen werden aen-ghewesen: op dat volkomentlijck mach blijsken wat nuttighent de goede Inghesetenen van desen Staet hebben ghenoten / ende wat groote diensten dese Gheunieerde Provintien vande Gheoctropeerde West-Indische Compagnie hebben ontfanghen; daer vooz de goede Godt alleen ghedanckt ende gheprezen moet wesen.

E N D E

R E G I S T E R

Vande voornaemste dingen die in dese Boecken worden
verhandelt.

A.

<p>Abraham Roosendael sijn tocht met het Jacht de Brack. 493. vervolgh van sijn reyse 498.</p> <p>Abrolheos by Hispaniola. 260. komt r' hups met grooten beupt 501.</p> <p>Aciki Tapuyers 403.</p> <p>Adolf vander Eltz Lieutenant Colonel 189.</p> <p>Adriaen Jansz. Pater Ammirael sijn Vloote. 154. zeplt de Bahia in; ende van daer naer de Caribise Eplanden. 157. komt aen de Cabo de Corrientes, ende verderplt sijn Vloote. 159. krijghe meerder Schepen by hem. 159. verzeplt naer de Gzonden vande Tortugas. 162. seyndt eenige Schepen naer hups / ende verzeplt naer de Caribise Eplanden. 163. zeplt de Rivier Orenoque op. 165. landt aen St Thome de Guyana. 166. komt onder het Eplandt Trinidad. 166. sijn tweede Vloote als Generael. 204. sijn reyse. 217. komt in Brasil. 235. soeckt twee Caraquen te vergeefs. 239. neemt Zee teghen de Spaensche Vloote van Oquendo. 240. slaet mannelijck tegen de selve / ende sijn Schip in brandt zijnde / verdrinckt 241.</p> <p>Adriaen Claesz. Vice-Ammirael succe- deert inde plaetse van Boudewijn Hendricksz. 82.</p> <p>Adriaen Verdonck ghevanghen op su- spitie 200.</p> <p>Afogados verobert ende weder verla- ten. 238. een Fozt by de onse daer gheleght 326.</p> <p>Alagoa del Nort ghelegghenthept. 191. gheplondert 412. 501.</p> <p>Alagoa del Zul ghelegghenthept. 191. verbrandt. 360. gheplondert 413.</p> <p>Alcahaya aen Hispaniola. 49.</p> <p>Alexander Picard Major wordt inde Povaçon de Porto Calvo verrast. 474. en naer veel strubbelingh met sijn by-hebbende volck ghevanghen 477.</p>	<p>Alexander Seton Lieutenant Colonel 193.</p> <p>St Alexio Eplandt 223.</p> <p>Allert Schouten Major. 15. Colonel in St Salvador. 19. overleden 20.</p> <p>Alvares Fragofo d'Albuquerque 407.</p> <p>Amana Eplandt 261.</p> <p>St Amaro Dozp by de onse verbrandt 361.</p> <p>St Andries Eplandt 179.</p> <p>Andre Marini Gouverneur van 't Real 461.</p> <p>Andries Veron Ammirael. 23. zeplt naer de Custe van Africa. 58. ver- volgh van sijn reyse. 65. tast de Mina aen. 67. blijft daer versta- ghen. 68.</p> <p>Andre de Lucena ghevanghen 414.</p> <p>Angola Swarten naer Brasil jaerlijck ghebracht 192.</p> <p>Anguilla Eplandt 116.</p> <p>St Anilla Eplandt 98.</p> <p>St Anna Eplandekens. 107. 352.</p> <p>Annegada Eplandt 305.</p> <p>Annobon Eplandt 44. 100.</p> <p>Antigua Eplandt 116. 538.</p> <p>St Antonio de Cabo Verde Eplandt 133. 176.</p> <p>St Antonio de Cabo in Brasil. 191.</p> <p>Don Antonio de Lima gevangen 193.</p> <p>St Antonio Noorder-fozt van Pariba. 381. op-gheepst. 425. by de Colonel Artichau verrast 426.</p> <p>St Antonio Rivier 224.</p> <p>Antonio Vaaz Klooster gheretrencherf 193.</p> <p>Aponoryiou Tapuyers 403.</p> <p>Araha Ducht in Brasil 448.</p> <p>Arendt Jacobsz. van Amersfoort Ge- nerael op de Custe van Guinea 67.</p> <p>Aruba Eplandt 25</p> <p>Arykeuma Tapuyers 403.</p> <p>Ascension Eplandt 206.</p> <p>Aury Olpe tot quetsuren 328.</p>
---	---

B.

BAhia de todos los Santos Capitanie beschreven. 11. haer ghestalte in den Jaere 34 44.
Bahia

R E G I S T E R.

Bahia de Matança	29.	Haven met klepne schade. 63. sendt	
Bahia Formosa	363.	twee Schepen naer hups. 64. ver-	
Bahia de Toros	34.	volgh van zijn reyse. 73. neemt het	
Bahia de Trahison. 56. ghelegghentheynt		fozt op de Margarita in. 75. vaert in	
227/228.		Port Maurits. 77. komt aen Bonayre.	
Bahia Honda	114.	78. in Porto Negrillo. 79. in Porto	
Bahia de Vacas	37.	de Cabannas. 81. vooz de Havana,	
Baixos de S ^t Roque	94. 254.	ende sterft daer ontrent	82.
Baracoa Haven aen Cuba	81.	Brack Jacht zijn verrichtinghe	220.
Barbada Eplandt	116.	Basilianen haer Wooninghen. 449.	
Barbados Eplandt by de Enghelsche		begheven haer onder ons. 452. haer	
betwoont	208.	Wooninghen inde vier Capitanien.	
Balthasar van Bijma Capiteyn / zijn		453.	
tocht. 324. wordt Sergeant Major.		Brasilie-hout	192.
324. Lieutenant Colonel doet een		Brief aen de Inwoonders van Per-	
tocht inde Verga. 387. doet een bza-		nambuc	201.
vade vooz het Real. 387. zijn tocht		Brasilische Custe by Zuyden ende by	
naer t selve. 388. is in ghevaer we-		Moorden t Reciff beschreven	222.
der-kommende van Tamarica. 391.		Brasil-hout ober-ghebacht in d'yn Jaa-	
spreekt upt last vande Ghedele-		ren	399.
geerde met de vbandt	393.	Bruynvisch zijn reyse	228.
Balthasar Wijntjens Politique Raedt		C.	
komt in Brasil	414.	Cabo S ^t Antonio	88.
Barnabe Cobo brief	179.	Cabo de Anguilla	272.
Barra Grande ghelegghentheynt	224.	Cabo Blanco. 8. in Brasil	226. 315.
Barretta aen de Cabo	384.	Cabo de Bopinguape	255.
Bartholomeus Mellinck Major keert		Cabo S ^t Bras	35. 38.
naer t Vaderlandt	394.	Cabo Caldera	25. 493.
Baru Eplanden	539/540.	Cabo Cotoche	27. 87.
Bayamo aen Cuba	88.	Cabo de Cruz	161. 307.
Bayamon Kiehier aen Porto Rico	62.	Cabo de Corrientes	80.
Bekia Eplandt	352.	Cabo del Enganno	165. 47.
Benguela	441.	Cabo de Florida	89.
Bento de Regos ghevanghen	418.	Cabo Formoso	227.
S ^t Bernardo Eplanden	273.	Cabo de Juan Branco	493.
Bestecken der Stier-lieden onseker		Cabo Delo fozt by Pariba. 249. bele-	
90. 95. 157.		gert. 252. wederom belegert. 418.	
Bicijos Ghedierte	480.	wordt over-ghegheven. 423. wat	
Bissegos Eplanden	229.	daer in wierdt ghebonden	424.
Bonavista Eplandt	301.	Cabo Ledo	492.
Bonayre Eplandt	78. 152.	Cabo Negro	32. 439.
Boudewijn Hendricksz. Generael. 23.		Cabo S ^t Roman	25.
zijn reyse. 54. komt inde Bahia / en-		Cabo S ^t Augustin ghelegghentheynt. 222.	
de vindt S ^t Salvador verlooren. 55.		te vergeefs aen-ghesocht. 287. haer	
krijght veel siecken / ende loopt om		ghelegghentheynt. 382. de Haven ende	
de Noozdt. 56. komt inde Baye de		Puntal in-ghekomen. 383. by de on-	
Trahison. 56. doet daer eenige land-		se gantsch bemachticht. 471. wat	
tochten. 57. vertreckt weder van		inde Fozten ghebonden. 472. zijn	
daer. 58. vervolgh van zijn reyse.		ghelegghentheynt naerder ondersocht	
59. neemt Porto Rico in. 60. de-		481.	
strucert de Stadt / en begeeft sich		Cabo S ^t Thomé	352.
weder t'scheep. 63. verzeipt upt de		Cabo Tiburon ghedaente	161.
		Cachicu	

R E G I S T E R.

Cachieu Kieviere. 9. besocht	228.	van beyder Slagh ordeninge. 505.
Caicos Eplanden	261.	staedt de vbandt. 506. keert naer
Caios de Sal	536.	Paripuera. 507. verjaeght de vbandt
Caious Duchte	448.	uyt Cockau. 511. komt by de Colo-
Camarigibi ghelegghentheynt	224/225.	nel Schuppe. 513. leght in Serinhain
Campeche of S ^t Francisco de Campe-		teghen de vbandt. 516. komt op het
che ghelegghentheynt. 355. 357. by Jan		Reciff. 517. gaet de vbandt soecken.
Jansz. van Hoorn in-genomen. 356.		517. doet de vbandt vluchten van
weder verlaten.	357.	voorz Capiuari. 519. verjaeght Ca-
Canoe seuen vadem langh.	86.	maron. 520/521. kapt een wegh door
Capiuari Kievier	521.	de Bosschen. 523. verandert sijn
Capitulatien met de Inwoonders van		kours. 524. keert op 't Reciff. 525.
Pariba	454.	treckt naer S ^t Laurens. 526. ver-
Caracara Tapuyer	401.	jaeght de vbandt
Cara waretama Sout-pau	402.	531.
Caraques ghestalte	84. 494.	Cigateo Eplandt
Caratuba Kievier	501.	267.
Caroripe plaetse	360.	Claes Ariensz. Vrancke sijn tocht met
Caryri Tapuyers	403.	het Jacht Tamarica
Caryry wassu Tapuyers	403.	439.
Casteel Del Mina te vergeefs aen-ghe-		Coche Eplandt
tast	66/67.	84.
Catanbala Bape	34.	Colonie inde Amazones verrast
S ^a Catalina Eplandt	125. 305.	112.
Cataski Kievier	98/99.	Colonie in Wiapoco gheleght.
Cattawamba Kievier	226.	113.
Caymans Eplanden	80. 211.	verloopen
Ceulen Casteel op Rio Grande	378.	131.
S ^t Christoffel Eplandt by de Spaen-		Commendaoura Tapuyer
sche af-ghehoopen	164.	463.
Christoffel Arrichau Capiteyn.	236.	Conahou ghelegghentheynt
Major sijn tocht naer Cattawamba.		227.
233. Colonel arriveert in Brasil. 396.		Corimba drooghten
naert naer Rio Grande. 401. treckt		36.
naer Barra Conayou. 406. neemt het		Cornelis Cornelisz. Sol, alias Houte-
fozt in. 407. besoeckt de Kievier		been Capiteyn op den Otter. 132.
Mongoangape. 408. neemt een Bar-		neemt een Schip. 133. tweede Doga-
cke met Sunckeren. 409. keert op		ge met den Otter. 173. inde Dloote
't Reciff. 410. helpt Pariba in-nemen.		van Dirck de Ruyter. 195. neemt
418/419/420. neemt het Noorder-		een Scheepken. 215. derde tocht
fozt in. 426. treckt naer Goyana.		met den Otter. 267. verobert een
456. verneestelt Camaron. 457. rust		Schip. 270. noch een. 271. ver-
in Musurepe. 458. breeckt van daer		volgh van sijn reyse. 310. doet een
weder op. 460. naerdert het Real.		landt-tocht in Hispaniola. 311. komt
461. neemt het selve in by accoordt.		r'huys / ende sijn nieuwe reyse. 315.
464. treckt naer de Cabo. 471. boozts		sijn Doyage naer 't Zuiden. 351.
naer Poyuca. 472. naer de Povaçon.		sijn verrichtinghe in 't jaer 34. 441.
478. wordt naer Barra Grande ghe-		sijn tocht met de Brack. 488. be-
sonden. 480. visiteert de Cabo, ende		sichticht S ^t Jago de Cuba. 488/
treckt naer Paripuera. 481. breeckt		489. neemt een Scheepken van de
op van Paripuera. 502. ghemoet de		vbandt. 489/490. staet teghen het
vbandt onversiens. 503. ghestalte		Jacht van Margarita. 491. neemt
		een Schip van Cartagena, ende
		wordt vande Dymkerckers ghe-
		nomen. 491. reyse met het Schip
		Swol. 535. destruceert 't Jacht van
		de Margarita
		540.
		Cowovyzy Gheberghte
		402.
		Cozumel Eplandt
		355.
		Cuba Eplands Inwoonders.
		119.
		Havenen aen de Noordt-zijde.
		81.
		Cubagua Eplandt
		76.

R E G I S T E R.

Curacao Eplandt in-ghe-nomen.	433.	scbe Schepen	363.
sijn ghelegghentheden.	436.	S ^t Elena Eplandt	206.
catien	485.	Emanuel de Moraës komt over by de	
Curateo Eplande	266.	onse	452.
D.		Enghelbert Schutte Major treckt met	
D aniel Padburgh Major.	324.	den Generael Pater.	240.
by het Real	328.	Lieutenant.	285.
Desseada Eplandt	116.	keert naer 't Va-	
Diderich van Wardenburgh Colonel		derlandt	324.
komt aen het Eplandt S ^t Vincent.		Ernestus Fort	239.
175. neemt de Stadt Olinda in.	187.	F.	
Gouverneur recht een Compagnie		S ^{ca} F E by Cumana	77.
bier-roers op.	198.	Fernando Nbronha Eplandt	47.
sijn tocht naer		110.	
Rio Formoso.	285/286.	Florida Inwoonders	30. 89. 90. 119.
vergeeffsche		Fortuyn zijn Voyagie	131.
tocht naer de Cabo.	287.	Foucke Honx Major	166.
sijn tocht		Francisco d'Almeda verflaghen	343.
naer Garasu.	289.	Francisco Corelmo ghevangen	460.
verrast 't selve/en-		Francisco de Fuentes ghevangen	243.
de plondert het.	290.	Francisco de Sarmiento gebangen	20.
sijn tocht naer		Francisco Serrano ghevangen	456.
Barra Grande.	292.	S ^t Francisco de Campeche ghelegent-	
anderen tocht		hept.	355. 357.
naer 't Zupden.	294.	by de onse in-ghe-	
landet aen Por-		men.	356. weder verlaten
to Francisco.	295.	Fredrick Hendrick Fort	202.
sejndt een brief		Fredrick-Stadt vooz desen Philippea	
aen de Inwoonders.	297.	hoofst-plaetse van Pariba	447.
keert naer		Don Frederico de Toledo Bloote.	169.
't Vaderlandt	324.	sijn ghebaernis upt gheintercipier-	
Diego Mendoza de Furrado Gouver-		de brieven.	177.
neur vande Bahia ghevanghen	15.	sijn verrichinghe	
Dirck de Ruyter op den tocht naer de		aen het Eplandt S ^t Christoffel.	164.
Bahia.	15.	laet met den Generael Loncq.	170.
Commandeur zijn repse.		werdt verwacht in Brasil.	202.
207. stelt sich onder den Ammirael		zijn Bloote naer de Bahia.	50.
Pieter Adriaensz. Ita	210.	belegbert	
Dirck Symonz. van Uytgeest repse.		S ^t Salvador	51.
114. zijn tweede repse.	132.	verobert de selve	53.
neemt		G.	
Schepen en verbalet op de Hoordt-		G abriel de Chaves Osorio.	161
Cust van Brasil.	133.	Galeon verlozen.	50.
komt weder op		inde Bloote	
de Cust van Africa.	134.	van Nova Hispania genomen.	143.
neemt het		een inde grondt gheschoten ende een	
Galeontjen van Goa.	135.	ghenomen	241.
verzejlt		Galeons inde Bloote van Oquendo	
naer de Caribise Eplanden.	135.	245.	
de		Galeontjen van Goa ghenomen	135.
goederen by hem in-ghebracht.	136.	Galeyn van Stapels in Lucifers Bloote.	
gaet krupffen vooz de Bahia.	195.	111. zijn tocht.	242.
verongheluckt	205.	sijn repse.	308.
S ^t Domingo ghelegghenthept	161.	verobert en plundert Sifal	309.
Domingo Fernandes Calabar by de		komt	
vbandt ghedoodt.	477.	t'hung	310.
sijn groote		Garasu by een tocht gheplundert.	289.
sterckte	478.	vooz de tweede repse gheplundert en	
Dominica Eplandt besichticht.	74. 85.	verbjandt	349.
115.		Ghedelegerde Betwinthebberen naer	
Duyven Eplandt	265.	Brasil.	
Duarte d'Albuquerque Epgenaer van			
de Capitania van Pernambuc	190.		
E.			
E enhoorn Zacht zijn verrichinghe			
120.			
Elbert Smient Commandeur gaet naer			
Siara.	247.		
vernielt twee Dupnkerck-			

R E G I S T E R.

- Jamaica Haven. 27. Nooꝝdt-zijde be-
sichticht. 79. wederom besocht 86.
Jandovi Oberste vande Tapuyers 247.
Jan Cornelisz Lichthart slaet met Over-
ijffel mannelijck teghen de Dupu-
kerckers. 221. Equipagie-Heester
sijn tocht. 332. een ander tocht naer
Conajou. 364. komt vooꝝ Rio Pariba.
418. loopt die in. 419. neemt de Re-
stringa in. 420. Commandeur op de
Cust vā Brasil sijn tocht naer 'tZun-
den. 465. accoꝝdeert met die van Por-
to Calvo. 467. neemt de Povaçon in.
468. sijn tocht te landt-waert in. 515.
Ammirael treckt naer S' Laurens 517.
Jan d'Escars Capiteyn. 376. neemt de
Restringa in. 419/420.
Jan Gijfbertsz. Boon-eter Comman-
deur sijn repse. 214/215. schept van
den Ammirael Pieter Adriaensz. / en
komt weder by de Caribise Eplan-
den. 216. vervolgh van sijn repse.
232. keert naer hups 234.
Jan Dircksz Lam Ammirael. 22. sijn rep-
se vervolgt. 66. sijn t' hups-köste. 99.
Jan Jansz van Hoorn Commandeur, sijn
Bloote ende wede- varen op de up-
repse. 160. kruyst vooꝝ de Bahia. 351.
sijn tocht naer West-Indien. 352.
neemt Truxillo in. 354. verobert Cam-
peche. 356. komt weder in Texel 357.
Jan Mast Commandeur op de Custe
van Brasil 289.
Jan Olibeeck verobert een Schip 399.
Jan van Dijck Vice-Ammirael 66.
Jan van Stapels 261.
Jaquimo Haven 268.
Johan Gijsselingh Bewint-hebber ge-
kozen om naer Brasil te gaen. 296. ar-
riveert in Brasil. 321. doet een tocht
naer 't Real. 345. sijn tocht naer het
Zuden. 358. sijn tocht naer Pariba.
380. naer de Cabo S' Augustin. 382.
keert op 't Reciff. 390. keert naer het
Vaderlandt 398.
Johan Stapele Capiteyn 61.
Johan de Bruyne Politique Raedt 201.
Jemho Tapuyers 403.
I' Johan van Dorth Colonel ende Gou-
verneur. 8. sijn repse tot inde Bahia.
17. komt daer. 18. sijn doot 19.
Joannes à Walbeeck Politique Raet in
Brasil. 195. Ammirael op de Custe. 203.
op den tocht naer Rio Formoso. 285.
naer de Cabo. 287. keert naer hups.
324. Opper-Directeur na Curacao.
430. sijn repse. 431. neemt 't Eplandt
in. 433. wat daer vooꝝder heeft ghe-
daen. 436/37/38. vervolgh 484.
Jonathan de Necker sijn repse 267.
Joost van Trappen gheseght Banckert
sijn verrichtinghe. 79. sijn vertreck.
194. sijn repse naer S' Helena. 205.
keert in 't Vaderlandt 206.
S' Jorge Casteel verobert 189.
Ippo Eyslens Politique Raedt komt in
Brasil. 415. vindt verborgen Pulver
upt. 463. by de vbandt verrast ende
doot-gheslaghen 527.
Isla Blanca. 24. 113. 125. beschreven 150.
Isla des Aves 78. 152.
Isla de Vaca beschreven 158. 210.
Ileos Capitanie gheleghentheyt 36.
Don Juan de Haro Gouverneur van
Porto Rico 60.
Juckeryiou Tapuyers 403.
K.
Keryiou Tapuyers 403.
Klapmuts Bane in Africa 440/441.
Kruys Bane in Africa 440.
L.
L Aguna in Hispaniola 49.
L Laurens Jansz. brenghet een Schip
op 397.
Laurens van Rembach Colonel ghe-
maeckt. 324. neemt de Afogados in.
325. doet een tocht op 't Real. 327.
wordt ghequetst. 327. sterft 330.
S' Lorenzo Dorp in Brasil 192.
Laurenzo de Cabrero Gouverneur van
de Havana 140.
Leonard van Lom verrader / sijn be-
kentenis. 298. vonnis en straffe 299.
Loanda Eplandt sijn ghestalte 36. 38.
Loanda S' Paulo 39.
Loango 44.
Loggers Eplandt 266.
Don Louis de Velasco Diceron van
Nova Hispania 180.
Don Louis de Rochas e Borgia ghesla-
gē. 506. sijn afkomst ende doot 507.
Louis Barbalho Bizerra 181.
Lucas Pieterfz. Rave verrichtinge 491.
S' Luzia Eplandt 115.
M. Macoris

R E G I S T E R.

M.

M Acoris Kieviere 125.
 Madalena Kievier 499.
 Majaguana Eplandt 262.
 Majo Eplandt 301.
 Manglares geboomte. 49. gestalte 359.
 Manuel Dias d'Andrada 506/507.
 Manuel Pacheco de Guyar 189.
 Maracaybo 25.
 Marco Texeira Bisschop inde Bahia 15.
 Margarita Eplandt t' Casteel verovert en ghesleght 75/76.
 Marigalante Eplandt 115.
 Sta Martha ghelegghentheydt upt een Spaenschen brief. 219. by de onse in-ghenomen 220.
 St Martin Eplandt 116.
 Marten Thijsz. Ammirael. 204. 234. 246. neemt eenighe Schepen. 286. wordt met een stercke Dloote ghesonden naer West-Indien. 288. sijn verrichtinghe. 306. komt aen Cabo Tiburon. 307. keert naer hups 308.
 Massarandove Kievier 226.
 Matança Bape 233/234.
 Matthias van Ceulen Bewint-hebber gekozen om naer Brasil te gaen. 296. arriveert daer. 301. sijn tocht naer Goyana. 341. naer Rio Grande. 365. beschermt het Reciff. 358. keert naer 't Vaderlandt 389.
 Mathias d'Albuquerque Gouverneur van Pernambuco, vast sich. 192. doet de Back-hupsen in brandt steken. 187. vlucht vande Cabo. 480. sijn vertreck upt Brasil 508.
 Martinino Eplandt 85. 115.
 Meryry Kievier 409.
 Mexico inundatie beschreven by Barnabé Cobo 179.
 Mexicalcingo 180.
 St Miguel de Poyuca 191. 472.
 St Milan Eplandt 28. 353.
 Miritibi wonderlijcken Berg 458.
 Mona Eplandt beschreven 153.
 Monges Eplandekens 158.
 Monguangape Kievier by de onse besocht. 361. naerder beschreven 409.
 Monsterringh in 't jaer 1631 248.
 Montferrate Eplandt 86.
 Moribeca ghelegghentheydt 191.
 Morivere Doorp overvallen 348.

Morro St Pablo 55.
 Mosuic ofte St Miguel Doorp by de vbandt selfs verbzandt 457.
 Moytyapoa gheberghte 402/403.
 Muchina Haven 76/77.

N.

N Assausche Dloote 6.
 Navaza Eplandt 86.
 Nicolaes de Ridder Fiscael in Brasil. 398. sijn tocht met den Ammirael Licht-hart 465.

O.

O Cuinon Kieviere 402.
 Olinda de Pernambuco in-ghenomen. 187. schade by de vbandt gheleden. 188. de Forten verovert. 189. beschrijvinghe van de Stadt. 190. wordt ten deele ghedemolieert. 199. voorts ontbloedt 248.
 Oragnie-Boom Schip van Enchuyfen op-ghevloghen 104.
 Orchil. 113. 152.
 Orchilla Eplandt 151.
 Orenoque Kievier bevaren 165.

P.

P Achuca Dijnen 180.
 Paesch-avondt Eplandt 106. 351.
 Pajoke Tapuyers 403.
 Pao Amorello Kievierken 225.
 Pariba Kievier 409.
 Pariba Capitania: tocht op de selve. 249. gelegentheydt van plaetsen. 251. tweeden tocht besloten. 415. Schepen en volck daer toe ghebruyckt. 416. het volck ghelandt. 417. Cabo Delo gewonnen. 423. vozder beraedt. 424. Stedeken in-ghenomen / en sijn gestalte. 427. sijn gelegentheydt. 379. beschrijvinghe vande Capitania by Dr Carpentier 447.
 Paripuera ghesfortificert. 479. gelegentheydt vande aen-leggende plaetsen beschreven 501.
 Partido wat te segghen 450.
 Passages Eplanden 31.
 Passos wat beduyden in Brasil 451.
 Pedro Alves oft Alvares gevangen. 238. komt de couragie vande onse bespieden 291.
 Pedro d'Acunha d'Andrada 238.
 Pedro Correo de Gamba Gouverneur van 't Fort Nazareth by de Cabo 481.
 Pedro

R E G I S T E R.

Brasil. 269. doen een tocht op de Afo-
gados. 325. haer antwoorde aen de
Grave van Bagnola. 393. rusten haer
toe om t'huys te kommen. 397. in
wat standt de conquesten lieten. 398.
haer verrichtinghen gheduyzende
haer verblijven in Brasil 399
Genipabou 227. 258.
Don Geronymo de Quero 219.
Gheschut inde Bahia gebonden. 16. in
Angola veroverd. 36. in een Galeon
gebonden. 243. in 't Real ghevon-
den. 465. aen de Cabo St Augustin
472.
Goaves aen Hispaniola 311.
Golfo de Samana 48.
Goyana inkomste. 226. dooz-ghetogen
341/342. wordt bevedicht. 456.
Grammene Kievierken 456.
Granada Eplandt bese Wilden 94. 164.
Grave van Bagnola komt in Brasil.
244. sijn brief gheintercipieert. 297.
soeckt ondersprake met de onse. 329.
maeckt quartier met de onse. 331.
versoeckt ondersprake. 392. ontrent
Pariba. 426. vlucht upt Porto Calvo.
479. inde Alagoa 502.
Groen Eplandt 87.
Grooten Dorst Eplandt 261.
Guadalupe Eplandt 115. 86.
Guajama plaetse aen Cuba 442.
Guanabo Eplandt 311.
Guanagua Eplandt 353.
Guanaya Eplandt 99.
Guanihani Eplandt 264.
Guanima Eplandt 264/265.
Guamare Doochten 255.
Guatao Eplandt 267.
Gueguenoca Doorp by Mexico 180/
181.

H.

Hans Abbouts Vice-Commandeur
sijn reyse 125.
Hans Ernest Kijf inde Bahia 51.
Hartman Godefrid van Steyn-Callen-
fels Lieutenant Colonel. 186. be-
machticht Antonio Vaaz Klooster.
190. scharmutseert met de vbandt.
193. doet een tocht op Tamarica. 235.
maeckter een Fort. 237. treckt naer
Pariba. 249. de wercken aldaer. 251.
treckt weder af. 253. besichticht de

ghelegghentheit vande Cabo S^t Au-
gustin. 287. keert naer het Vader-
landt 288.
Havana besettinghe 19. 141.
Hector de la Calce ghevanghen sijn
verklaringhe 507.
Hendrick Jacobsz. Lucifer sijn Bloot-
jen. 111. komt aen Wiapoco. 112.
vervolgh van sijn reyse. 117. neemt
Schepen. 118. komt t'huys 119.
Hendrick Cornelisz. Loncq Ammirael
137.
Hendrick Loncq Generael sijn Bloot-
te. 167. naet met acht Schepen te-
ghen de Spaensche Bloote. 169.
komt aen de Eplanden van Cabo
Verde. 171. vertreck van sijn reste-
rende Schepen. 173. verzeylet van
St Vincent. 175. komt op de Custe
van Brasil. 184. ordze op 't aentastet
van Pernambuc. 185. vertreckt van
daer naer huys 195.
Honduras - Daerders ghenomen. 32.
129. goederen daer in gebonden.
131. andere ghenomen 501.
Huna Kievier 223.
Huyzen ende winckels by 't Real ver-
vbandt 388.

I.

Jacob Willekens Ammirael. 8. sijn
vertreck naer de Bahia. 10. neemt
St Salvador in. 13/14. vertreckt we-
der naer huys 20.
Jacob Stachouwer Politique Raedt
komt in Brasil. 391. op den tocht met
de Colonel Artichau. 408. op den
tocht naer Pariba. 416. met de Colo-
nel naer Goyana. 456. vooz 't Real.
467. treckt naer de Bosschen om de
vbandt te soecken 512.
Jacob Hinderson Capiteyn komt in
Brasil. 396. tot Major ghekosen. 421.
458. 462. inde Bataille by Porto
Calvo 505.
Jacob vanden Brande arriveert in Bra-
sil. 400. komt by de Colonel Arti-
chau en bzinght kondtschap. 522.
wordt teghen de vbandt ghesondert
met vier Compagnien 528
St Jago de Cuba. 127. naerder besich-
ticht dooz Capiteyn Jol. 488. ghele-
ghentheit van sijn Haven 489.

R E G I S T E R.

- Pedro Mendes de Govea Gouverneur van 't Casteel op Rio Grande 368.
 Papetama gheberghte 247. 402.
 Pernambuco Capitania beschreven. 190/191/192.
 Philibert de Buffon Capiteyn sijn doot 322.
 Philips van Zuylen sijn Schepen. 8. neemt eenighe Schepen voor Cachieu. 10. vervolgh van sijn repse. 32. keert naer hups 37.
 Pieter Schouten sijn Voyage. 23. soeck den ingangh van Maracaybo. 25. 26. siet de Spaensche Vloote. 29. haelt water aen Florida. 30. komt aen de Bermudes. 31. weder aen de Caribise Eplanden. 31. vervolgh sijn repse. 47. keert naer hups 50.
 Pieter Adriaensz. Ita Commandeur sijn Vloote. 124. komt aen Hispaniola. 127. neemt twee Honduras. Daerders 123.
 Pieter Adriaensz. Ita Ammirael sijn repse. 207/208. vertreckt van Cabo Tiburon. 211. verdeelt sijn Vloote. 212. komt aen de Cabo St Anton. 213. keert naer 't Vaderlandt 215.
 Pieter Jansz. Domburgh neemt een Honduras. Daerder 501. 489.
 Pierre le Grand Sergeant Major. 324. doet een tocht. 326. 329. Commandeur over het Krijghs-volck naer Curacao 430.
 Pieter Pieterfsz. Heyn Vice-Ammirael naer de Bahia. 8. neemt de nieuwe Waterije in. 13/14. vertreckt naer de Custe van Africa. 20. vervolgh van sijn repse. 37. komt op de Custe van Africa. 38. rust inde Kievier van Congo. 41. vervolgh sijn repse. 44. komt aen Annobon. 44. tast Spiritu Santo aen te vergeefs. 45. komt inde Bahia en bindt die belegert. 46. keert naer hups 47.
 Pieter Pieterfsz. Heyn Ammirael sijn repse. 83. komt op de Gzonden van de Tortugas ende siet de Spaensche Vloote. 89. verzept om de Eplanden naer de Cust van Africa. 90. komt in Sierra Lyona. 91. vervolgh sijn repse. 103. komt inde Bahia de todos los Santos. 103. verobert twee-entwintich Schepen vande vbandt. 104. septidt Schepen ende Supkeren af naer hups. 105. vertreckt upt de Bahia. 105. verberst in de Kievier van Spiritu Santo. 107. verdepft sijn Vloote. 108. komt weder inde Bahia. 108. neemt weder eenige Schepen met Supkeren. 109. brengh die upt de Kievier 110. zept met sijn buyt naer hups, 110.
 Pieter Pieterfsz. Heyn Generael sijn Vloote. 137. sijn repse. 139. komt op de Gzonden vande Tortugas. 140. neemt inde Matança de Vloote van Nova Hispania. 142. sijn repse naer hups. 144. den beupt by hem aenghebracht 145.
 Pernau dranck vande Wilde 113.
 Pirange in Brasil 238.
 Pitango Kievier 11.
 Politique Raedt in Pernambuco 193.
 Pookoubo gheberchte 402.
 Popitange 222.
 Porto Frances in Brasil 225.
 Porto Francois aen Hispaniola 49.
 Porto de Piedras Kievier 358.
 Porto Calvo 224/225.
 Porto Magno aen Margarita 493.
 Porto Negrillo aen Jamaica 271.
 Porto de Onces 255.
 Porto Rico verobert. 60. ghedestruert 63.
 Portugesen vergiftighen 't water 194.
 Portugesen van Porto Calvo ontrouwt 483.
 Povaçon de Porto Calvo by de onse ingenomen 468. weder verlozen 473. 474.
 Pozo de Pernambuco 191.
 Punta de Araia Fort / sijn ghestalte 76. 353.
 Punta de Marcahipe 223.
 Punta Marchena 257.
 Punta de Pipa 227.
 Punta St Pedro aen de Margarita 493.
 Puntal aen de Cabo St Augustin. 382. by de onse inghenomen. 383. versterckt 389.
 Punto Negro 227. 257.

Quartier besluten met de vbandt. 331.

Quan-

R E G I S T E R.

Quautitlan Kievier 180/181.
 Quoaoughû Kieviere 402.
 R.

R Eal by de Portugesen gemaectt sijn
 ghelegentheyt. 461. sijn belege-
 ringhe by de Colonel Artichau. 462.
 verobert by de selve. 464. 't ghene
 daer wierdt ghevonden 465.
 Rebellen Capiteyn vande Portugesen
 blucht naer 't Fort Nazareth. 458.
 sijn aen-tocht in onse conquesten.
 513. gheslaghen by den Ammirael
 Licht-hart 515.
 Reciff de Pernambuco beschreven. 191.
 't Fort de Bruyn daer op gheleght.
 197. 201. betrencheet. 239. by de
 vbandt te vergeefs aen-ghetast. 385.
 sijn teghenwoordighe gheleghent-
 heyt 386.
 Refrisco plaetse in Africa 91.
 Rio d'Alagoa 225.
 Rio St Antonio Grande 224.
 Rio Boypeva 17.
 Rio de Lagartos 28.
 Rio dos Contas 18. 92.
 Rio de Jenero ghelegentheyt 106.
 Rio de la Hacha 117.
 Rio Estreme 222.
 Rio Formoso. 223. aenslach op de sel-
 ve. 285. anderen aenslach 288.
 Rio Grande beschreven. 402. tocht op
 de selve. 256. daer ynt gheschenden.
 258. weder by de onse belegert. 367.
 verobert by accoordt. 368. Ghe-
 schut ende Ammunitie daer ghe-
 vonden. 369.
 Rio Grande de Madalena 119. 269.
 Rio Coanza 492.
 Robben-Eplandt 261.
 Roccas Eplanden 152.
 Rodinhero Eplandeken 326.
 Roode Wape 33.

S.

S Alvalor Pignêiro 343.
 St Salvador Hoofst-Stadt vande Ba-
 hia. 11/12. by de onse in-ghenomen.
 16. haer Gheboutwen. 16. belegert
 by Don Frederico. 46. 51. schande-
 lijk over-ghegeven 53.
 Salvâges Eplandt 301.
 Samana Eplandt 263.
 Savona Eplandt 125. 305.

Sarbara Kievier 95.
 Schepen en Bercken vande vbandt
 ghenomen ende verdestruert inde
 Jaeren 1623. 1624. 10. 14. 17. 18. 19.
 20. 26. 27. 28. 29. 32. 34. 35. 36. 37.
 38.
 Znden Jaere 25 ende 26. en 27. 46. 49.
 56. 58. 78. 79. 81. 87. 88. 94. 95. 96.
 103. 105. 106. 109. 114. 118. 119. 120.
 Znden Jaere 1628. 125. 126. 127. 128.
 131. 133. 134. 135. 141. 158. 159.
 Znden Jaere 1629. 160. 161. 162. 163.
 169. 171. 172.
 Znden Jaere 1630. 184. 188. 190. 194.
 195. 197. 205. 207. 210. 213. 214. 229.
 Znden Jaere 1631. 232. 238. 241. 259.
 269. 270. 272.
 Znden Jaere 1632. 284. 286. 287. 288.
 289. 291. 292. 293. 294. 302. 303.
 304. 305. 307. 309. 313. 315.
 Znden Jaere 1633. 321. 322. 323. 324.
 329. 330. 332. 334. 339. 344. 347.
 348. 350. 351. 353. 355. 359. 360. 361.
 363. 364. 265. 367.
 Znden Jaere 1634. 378. 383. 388. 391.
 392. 393. 394. 395. 397. 399. 410. 411.
 413. 414. 415. 416. 427. 430. 440.
 441. 442.
 Znden Jaere 1635. 456. 479. 488. 489.
 490. 491. 492.
 Znden Jaere 1636. 498. 499. 501. 515.
 516. 538. 540. 543. 544.
 Schoone Wape 33.
 Schuppe Stadt van Isla Tamarica 396.
 Serinhain Kievier ende Doorp 191. 223.
 Serranilla. 313. sijn rechte hooghe 314.
 Dr Servatius Carpentier Politique Raet
 in Brasil. 195. op den tocht naer Pari-
 ba. 249. naer Rio Grande. 256/257.
 naer de Cabo St Augustin. 287. naer
 Goyana. 338. op den tocht naer het
 Zuiden. 358. naer Rio Grande. 365.
 naer Pariba ende de Cabo. 380. aen
 de Cabo ghelaten. 391. naer Pariba.
 416. embarqueert sich met den Am-
 mirael 482.
 Sigismundus van Schuppen Major doet
 een tocht naer de Zuidt. 322. doet de
 vbandt groote schade / ende keert
 weder. 323. wordt Overste Lieute-
 nant. 324. sijn tocht naer Moribeca.
 330. wordt Colonel. 333. verobert
 Tama-

R E G I S T E R.

- Tamarica. 335. doet een tocht in Goyana. 341. jaeght de vbandt op de blucht. 342. sijn tocht inde Verga. 349. Cheefvande Militie. 397. sijn tocht om de Zupdt. 400. byeder verhael van desen tocht. 410. be- komt ende verbzandt veel Supcke- ren. 411/ 412. keert weder aen het Reciff. 414. neemt Moribeca onver- siens in. 459. naerdert de Cabo St Augustin. 470. krijght die in by ac- coozdt. 471. treckt naer Serinhain. 472. ende voorts naer de Povaçon van Porto Calvo die verlaten vindt. 479. neemt sijn retraitte van Porto Calvo 502.
- Silan in Yucatan gheplondert 28.
- Sisal gheplundert 28.
- Socho Kievierken 125. 306.
- Sogelo Kievierken 125.
- Sohnó Grave 41.
- Sombrero Eplandt 116.
- Spaensche Bloote onder Don Frede- rico de Toledo komt inde Bahia 50.
- Spiritu Santo Capitania van Brasil. 46. by de onse te vergeefs aenghetast. 45. gheleghenthept van de Kievier 46. 107.
- Steven de Vries Major 380.
- Supckeren inde Bahia bekommen. 17. by Thomas Sickes ghenomen. 93/ 94. 96. by den Ammirael Pieter Pie- terfz. Heyn genomen. 104. wederom by de selve. 109. by Dirck Symonfz. van Uytgeest. 133. wederom by de sel- ve 134.
- Supckeren ghenomen in 't veroveren van 't Puntal. 383. over-ghebracht gheduyzende de regeringhe van de Heeren Ghedelegeerde. 399. bekom- men inde Alagoas 412.
- Supcker-Molens inde Capitania van Pernambuco. 192. twee verdestreueert in Catawamba. 293. een by de vbandt selfs verbzandt. 294. een by de onse. 295. noch een. 304. noch een. 321. noch by. 324. noch een. 329/ 330. noch een. 361. noch eenighe. 376. noch een. 382. noch een. 389. inde Alagoas 412. noch een 503.
- Supcker-Molens inde Capitania van Pariba. 450/ 451. inde Alagoas 501.
- T. 115.
- Tabago Eplandt 115.
- Tambaria Kievier 12.
- Tamarica Eplandt. 225. tocht op het Eplandt. 235. bysondere ghelegent- hept. 237. berepdinghe tot den twee- den tocht. 330. werdt opghegheben. 335. beter ghecultiveert 350.
- Tapagipe Casteel inde Bahia. 11. 13. by de onse in- ghenomen 16.
- Taparamba Kievierken 456.
- Tapesuna pas 336.
- Tapicuru Kieviere 531.
- Tapuyas onder Jandovi. 402. soecken alliantie met de onse. 325. trecken met de onse teghen de Portugesen. 377. 400. kommen de onse te hulpe 513.
- Tataruyck Tapuyers 402.
- Tchile Kievier aen Hispaniola 305.
- Thomas Sickes Blootjen. 91. op de Custe van Brasil. 92. komt weder op de Custe van Africa. 94. keere weder naer Brasil. 95. komt t'huys. 96. inde Bloote van Pieter Pieterfz. Heyn. 137. inde Bloote naer Per- nambuc. 167. ghebleven inde Slagh onder de Generael Pater 243.
- St Thomas de Guyana by de Spa- gnaerden selfs verbzandt in 't ghe- sichte van de onse 166.
- Tinhare Kievier 17.
- Tocht vande onse naer de Bahia de to- dos los Santos. 7. naer het Real. 345. naer het Zupden. 358. ende diens verrichtinghe in Camarigibi. 359. in Porto de Franceses. 360. in Caro- ripo. 361. op de Cabo St Augustin. 382. naer Pariba ende 't ghene daer toe gheschickt wierdt. 380. mislukt. 382.
- Tortuga Eplandt achter Hispaniola 48.
- Tortuga Eplandt by de Margarita be- schreven naer bevindinghe 151.
- Tortugas Gzonden particulierlijk be- schreven ende aen-ghewesen 233. 89. 162.
- Triangulo Eplandt 264.
- Truxillo Stadt inde Honduras haer gheleghenthept. 353. by de onse in- ghenomen ende verbzandt. 354.
- Tyger

R E G I S T E R.

Tyger Schip van Zeelandt sijn reyse. 147. sijn dwalinghe inde Golfo van Mexico. 148/149. keert aen de Caribise Eplanden. 149. hackt hout aen Bonayre. 152. komt t'hups 153.

V:

V Alderis 311.
 Uberanduba Kievier 254.
 Derraedt ontdeekt 298.
 Derrichtinghe vande Schepen naer Angola ghesonden. 8. vande Windthondt 120.
 St Vincent Eplandt van Cabo Verde. 132. 176.
 St Vincent Caribisch Eplandt 115.
 Virgin Gorda Eplandt 59.
 Vivoras Eplandekens 489.
 Vlieghe-Baye aen Africa. 33. 439.
 Dloote naer de Bahia by de onse toegherust. 7. tot secours vande selve. 21/22. van Pieter Schouten. 23. van Pieter Adriaensz. Ita. 124. vande Generael Pieter Pieterfsz. Heyn. 137. vande Commandeur Jan Jansz. van Hoorn. 160. vande Generael Loncq. 167. 173/174/175.
 Van Adriaen Jansz. Pater 204.
 Van Jan Gijsbertfsz. Boon-eter 209.
 Dloote van Spagnien onder Oquendo komt inde Bahia. 238. de onse krijgender kondtschap af. 239. naen met de selve. 240. gheleghentheynt van die Dloote upt het relaes van een ghevanghen 243.
 Dloote van Nova Hispania ghenomen. 142. gestalte der selver. 143. de goederen daer in ghevonden. 145. prisatie der selver. 147. wat versta-

gentheyt het nemen der selver heeft ghegheven 178.
 Dloote van Nova Hispania verongheluckt. 273. de goederen by Register daer in ghescheept. 274. verschen den circumstantien van dat ongheluck 275/276.
 Dloote van Pooztugael komt vooz het Reciff. 481. verzejlt naer het Zuden. 482. landt volck ende behoeften achter Jaragoa 483.
 Dloote kommende upt de Havana ghesien 500.
 Dloote by de Koningh van Spagnien beraemt vooz Brasil in het Jaer 351. 508.
 Voghel Eplandt 59.
 Upanema Kieviere 402.
 Dpandts explort op 't Reciff. 385. op 't Puntal 389.

W.

W Aerschoutwinge aen de Inwoonders vande Capitania van Pernambuco ende daer ontrent 296.
 Wararugi Kieviere 402.
 Waymores Brazilianen 403.
 Wilhelm Schouten Colonel. 20. by sijn volck afgheset 51.
 Willem Cornelisz. Capiteyn ghesonden naer Barra Grande 396.
 Willem Schotte Politique Raedt in Brasil. 398. in Tamarica 429.
 Windthondt Jacht sijn verrichtinghe 120.
 Woroiguh Kieviere 402.
 Woyana Tapuyers 403.

Z.

Z Amba Eplandt 269.